

Nuevo Testamento

Santa Teresa Cora Bible

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

SALMOS.....	4
San Mateo.....	95
San Marcos.....	136
San Lucas.....	161
San Juan.....	204
Hechos.....	235
Romanos.....	273
1 Corintios.....	289
2 Corintios.....	304
Gálatas.....	314
Efesios.....	320
Filipenses.....	325
Colosenses.....	329
1 Tesalonicenses.....	333
2 Tesalonicenses.....	336
1 Timoteo.....	338
2 Timoteo.....	343
Tito.....	346
Filemón.....	348
Hebreos.....	349
Santiago.....	361
1 Pedro.....	365
2 Pedro.....	370
1 Juan.....	373
2 Juan.....	377
3 Juan.....	378
Judas.....	379
El Apocalipsis.....	381

SALMOS

I ti jì'rè'can jime' tyámua'vi'ra'aj pué'een

1 Che' huatóotyamua've'en a'fjina i tyáati'
tíquee a'fjima namuaj je'ej maj tyihua'ixaatye' i
maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ajta quee i juyéj jitze huaméj i maj jitzán ucáaju' i maj
tyi'ijxána'cira',
capu ajta hua'antyána'axcaj i maj je'ej pua'aj tyá'xaj
i Dios,
² sulu a'fj pu jitze jutyamua've' i nyúucaria'ra' i Tavás-
tara'
ajta a'fj jitze tyúu'iteeritye' tújca ajta t'fca'.
³ A'fjina i tyáati' a'yaa pu een tí'ij i ítye'rij
tí a'áa véjri' ja'tyáhuasti' i játya'naj jitze,
tí ajta tajcaa tí'ijta a'ájna atyojo'rè'nyej a'náj ti hu-
atatáca'an
ajta quee a'náj cávesij i xámue'ra'.
iNéijmi'i tyi'tfj tí jin je'ej ricij, tyámua' pu atyo-
jo'rè'nyinyii!

⁴ Ajta a'fjima jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ca-
pu a'yan tyé'yi'ij,
jì'nye a'yaa mu een tí'ij i xiéerij ácaj tí yo'cuí'naj.
⁵ A'fj mu jin i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij Dios pu
a'fjima puéjtzij huo'ta'sij
ajta quee tyi'tfj huá'cí'tyij a'áa tí tyejé'sejre' a'fjima ji-
mi i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.
⁶ Tavástara' pu huá'cha'ij hua' juyéj jitze a'fjima i maj
tyámua' tyityetyúucha'ij,
ajta i hua' juyéj i maj je'ej pua'aj ricij a'áa pu jó'nyee
jo'maj jó'vesij.

Muáaj paj nyinyóoj pué'een

2 ¿Jì'nye mej mij ju'itziitye' a chájta' jo'maj
jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'?
¿Jì'nye mej mij cha'mana'aj tyámua' ju'uurej?
² I maj rey jin tyityetyu'uj majta tajtúhuan jime' a'fjci
japua i chuéj
camu tyá'astej, majta néijmi'i tyi'tfj jin avíitzij je'ej ricij
a'fjci jimi i Tavástara' majta a'fjci jimi i tí antyihuavi-
ihuaca'.
³ Majta je'en a'yan tyi'tyiejijhuaj tíjin:
"iTyiche' tyi'ijtzaanaxi'in i cadéenaj!
iTyej tyij quee che' jì'qui'huaj tyata'aj taxáahuaj
huací'ca'an!"
⁴ A'fjina i Tavástara', tajapuá tí tyejé'ijtaj,
a'fj pu hua'a'tzej a'fjima,
⁵ aj pu'ij té'ej, nyu'camu'ij, tyihuo'tyámuaritye'sij,

huápu'ij pu'ij nyu'camu'ij a'yan tyu'taxájtaj tíjin:
⁶ —Nu'rij tyámua' jáaruuj a'fjci i nyaj rey jin tye'en-
tyárujtye'ej a'ájna a Sión, jo'tij tyámua' tyejé'een.
⁷ Nyaataxájta je'ej tí arí tyaaxá'pu'i'intarej i Tavástara',
a'fj pu a'yan tyinaaté'exaaj tíjin: "Muáaj paj nyiyóoj
pué'een;
ijíj nu nyáaj nyerij a' táataj pué'een.
⁸ Naatáhuaviij nyaj a'fjima muaatávi'tiste'en a'yan
maj séejre' mej mij muéetzij mua' a'rij muá'ra'nyij
ajta a'áa maj já'sejre' jo'tij i chuéj jóo'asej a'fj mu maj-
ta a jitze ajtyama'cáantaj muá'ju'un,
nyáaj nu nyij tyimuaatá'sij.
⁹ Néijmi'caa paj antyipuá'itye'sij i maj rey jin tyity-
atatyíj a'fjci jime' i itz'fj,
ipajta a'yan huá'uurej tí'ij xá'rij paj huatyátaaraxi'in!"

¹⁰ Mua'aj mu siaj rey jin tyitatatyíj siajta mua'aj
tajtúhuaanyij, a'fj xu jo'itéej xá'ra'nyij,
ityámua' xu naa a'fjci tyi'huóo'iteeritye'en!
¹¹⁻¹² Siata'aj huatyényuunyij i Tavástara' jimi xuutyá-
mua've'ej siajta jéehua tzaahuatyi'ra'aj jime',
siajta jimi ecóotutaxi'in xuuuvíáaj,
tí'ij quee a'fjin tyinyú'caj,
siajta je'en sij mua'aj huácu'nyij i juyéj jitze,
jì'nye i tí jin nyú'camu' jiyet'zín pu huataséjre'ej.

iMiche' huatóotyamua've'en a'fjima i maj a'fj jitze
jahuoo maj huatyóohu're'en!

**Je'ej tí tyu'tyényuunyij tí'ij jaatáhuoonyij tí i Tavástara'
jaatyáhu're'en**

*Chuícarij David tí jo'yú'xaca', tí'ij ju'uunaca'aj a'fjci jimi
i juyóoj Absalón*

3 Nyavástara',
jéehua mu i maj quee tyámua' nyojo'mua'raj,
jéehua mu a'fjima i maj merij nyéetzij nyéjcha'ire',
² jéehua mu i maj a'yan tyi'nyaxaj tíjin:
"Capu i Dios japuan huatányuusij!"
³ Pajta muáaj, nyavástara',
a'fj paj pué'een i tí nyacánasij tí'ij naatyáhuire'en,
a'fj paj pué'een i nyaj jin naa huasé'rin,
a'fj paj pué'een i ca'nyíjra'aj tí nyatá'caa.
⁴ Nyejiihuaj nu a'yan tyá'huoo tí'ij i Tavástara'
naatyáhuire'en
a'fj pu'ij nyanamuajran a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een
jo'tij a'fjin já'sejre'.

⁵ Naatyáhu'i'sij nyajta huatácusij, nyati'ij nyij nya-
jtáhua'aj huatájisij,
ji'nye a'fi pu i Tavástara' naatyáhu'i're'ej.

⁶ Canu huá'tzi'nye' a'fi'ima i maj mui'ij i maj nyo'sii
i maj merij nyajná mej mij naatyényo'si'tye'en.

⁷ ¡Ájchesij, Tavástara!
¡Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, nyaj Dios!
Muáaj paj hua' nyéerimij jitze hua'rávaxi'ij i maj
nyéjcha'ire',
¡pajta hua' tamej eecátaaraxi'ij i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij!

⁸ Muáaj, Tavástara', a'fi paj pué'een i ti tajapua hu-
atányuusij,
¡pata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij, a'fi'ima i maj a'áa
jo'cháatimee a'chájta'naj jitze!

Tyaj néijmi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástara'

*I ti a'fjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj,
a'fjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuí-
carij David ti jo'yú'xaca'*

4 Dios nyéetzij paj naatyáhu'i're'ej,
¡pata'aj naatájeevej nyati'ijta a' jimi huatyényuun-
yij!

Muáaj paj tyináahuaj nyati'ij je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
ná'ancu'vaxi' nyéetzij pajta jáanamua'aj i nyaj a jimi hu-
atyényuj.

² Mua'aj, mu sij a'fi jin óotzaahuatye' i sij va'cán jin
tyityatatyij,
¿a'najnyí siaatapuá'citaj i sij jin ná'xaahuataj?,
¿a'najnyí siaatapuá'citaj sij a'fi xie've' sijta a'fi huoo
i ti'quee je'ej huatóomua'aj,
ti ajta hue'tzij na'aj pué'een?

³ Siata'aj jáamua'reej ti i Tavástara' a'fi xie've' i tyáati'
ti tyámua' jimi tyi'tyúucha'ij;
siata'aj jáamua'reej ti i Tavástara' nyanamuaj nyati'ij-
ta jaatájeevej.

⁴ ¡Siata'aj tyí'tzi'nye'ej sijta quee che' tyí'xana'cire'ej!
Siat'ijta huatyéejin, siat'ij quee che' je'ej
tyahuáasime'ej

aj xu sij tyámua' tyityo'huóomua'tzij je'ej sij tyí'-
mua'tzej,

⁵ aj xu sij tzáahuaty'i'ra'aj jin tyu'támu'vejritaj
sijta jitzán tyu'tyáca'nyej i Tavástara'.

⁶ Mue'tij mu a'yan tyí'xaj tijin: "¿A'tanyij
taataséjratye'sij i tyaj jin huátatyamua've'en?"
¡Tavástara', tyámua' paj naa tyi'taxié've'ej pataaséj!

⁷ Muáaj paj jéehua naatá' i nyaxiéjnyu'caa tzajta' i
nyaj jin nyetyamua've'
pequee a'yan a'fi'ima jimi i maj jéehua i tyeríicuj
tyícha'ij majta jéehua i nahuáj.

⁸ Nyáaj nu nyij nyaxáahuaj huatyáhu'i'sij nyajta je'en
huatácusij,
ji'nye muáaj paj, Tavástara', nyatá'caa nyej nyij
nyaxáahuaj yéchajcaj.

Tyaj i Dios jamuán séjre'ej ti'ijta eeré'nyej i xicáj

*I ti a'fjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj,
a'fjci jitze i ci'sitye'rij. Chuí'carij David ti jo'yú'xaca'*

5 ^{1,2} Tavástara', muáaj paj nyaj Rey pué'een pajta
nyaj Dios,
huánamuaj je'ej nyaj tyí'xaj,
pata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj xájtari' a' jimi tyu'-
tyényuusij,
huánamuaj je'ej nyaj jéehua a jimi tyí'nyuu,
ji'nye muéetzij nu jimi huatyényuusij.

³ Ti'ijta jé'ta' huatyamá'caj i xicáj muáaj paj nyana-
muajran,
ti'ij ooj huápu'i'ij hua'íya'caj muéetzij nu jimi jaataxá-
taj tyi'tij ti je'ej ricij nye jimi,
nyajta je'en tyí'cho've'en je'ej paj tyinaaté'exaatye'ej.

⁴ Capáj muáaj a'fi'ín pué'een i Dios ti naa ja'sejratye' i
ti je'ej pua'aj een,
capu je'ej tyí'rij maj a'fi'ímaj i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij a jamuán aja'chej,

⁵ a'ájna jo'paj muáaj já'sejre' camu a'fi'ímaj á'vej i maj
óotzaahuatye'.
Capáj muáaj hua'xie've' a'fi'ímaj i maj je'ej pua'aj tyí'u-
urej,

⁶ pahua'antypuá'ritye'sij i maj tyí'hue'tacaa pajta
quee huo'taxié've'ej i maj aviitizij jin je'ej pua'aj ricij
majta tyí'tyacui'caa.

⁷ Nyajta nyáaj, a'fjci jime' i paj va'cán jin nyaxie've',
nyáaj nu utyáruyij a' tyeyúuj tzajta';
¡r'rij nyaj a jimi huatyényuunyij jéehua tzáahuaty'i'ra'aj
jime',
nyajta jaséeraj a'fjci a' tyeyúuj ti naa een!

⁸ Tavástara', mej mij quee a'fi'ímaj naatyámue'tin i maj
nyéjcha'ire'

a'áa paj nyojoovi'tij jo'tij tyámua' tyejé'een,
a'fi'ij paj jitze nu'cájuyetyej i ti naa een.

⁹ Camu a'fi'ímaj a'náj ji'r'é'can jime' tyí'xaj;
¡a'fi' mu huápu'i'ij je'ej pua'aj een i jutzájta'!

¡maj jin tyí'xaj a'yaa pu tyaarie'ej ti'ij jo'maj mu'chij
ja'vá'naj majta hua'antyícuunaxij,
¡huápu'i'ij pu tyí'hue'tacaa i hua' nyanúu!

¹⁰ ¡Nyaj Dios, puéjtzij paj huo'tá'an a'fi'ímaj!
¡Muáaj paj a'yan tyú'uurej ti'ij quee a'yan tyá'ra'nyij
je'ej maj a'fi'ímaj hue'tzij jin tyí'xaj!

Capáj huo'taxié've'en a'fjci maj jéehua tyi'ijxána'cira',
ji'nye a'fi' mu muéetzij muaatyáhu'e'taca'.

¹¹ Miche' huatóotyamua've'en a'fi'ímaj i maj jahuoo pe-
pij muáaj huo'tyáhu'i're'en,
a'náj tina'aj xu jutyamua've'ej tyí'chuiicaj;
ji'nye muáaj paj huá'cha'ij.

A'fi'ímaj i maj muaxie've', a'fi' mu a' jitze ma'can juya-
mua've',

¹² ji'nye muáaj, Tavástara', a'fi'ij paj tyámua' tyu'tyá-
toosij i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij;

muáaj paj a'íjna jin jacánasij i paj jin jaxie've'.

Je'ej ti sáij tyu'tyényuunyij ti'íjta je'ej tyóomua'ajcaj

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj,
a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti arahuéecaj tye'ej-
vivin. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'*

6 Tavástará',
capáj a'íjna jin nyetya'xi'ij i paj jin nyú'camui',
capáj puéjtzij nyata'care'en a'íjci jime' i paj jin
huápu'i'ij nyú'camui'.

² Tavástará', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye a'yaa pu nya'asej nyaj quee uhuájca'nyej.
Tavástará', tyináahuaatye',
ji'nye néijmi'que' nu i nye tyévi'ij jitze nyevivej.

³ Nyetyényeviveesij a'íjci jime' i nyaj tyí'tzi'nye'!
Pajta muáaj, Tavástará', ¿a'najnyí pu've'nyesij?

⁴ Mujo'té'yi'ij, Tavástará', ipata'aj nyajapuáj huatánu-
unyij!,

ja'íj paj jin nyajapuáj huatánuunyij i paj jin
nyaxie've'!

⁵ Capu i'ríj ti a'tíj ti arí huamuí' muéetzij mo'tá-
mua'ree,

¿a'tanyíj tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj ya'vá'naj?

⁶ Nu'ríj tácu'a'naxij nyaj nyeyiin.

Tí'ij púna'aj tica'rij jitze jéehua nu nyeyiin
a'íj pu jin i nyamu'tzij arí huatyáru'naca' a'íjci jime' i
nyaja'ra'.

⁷ Canu che' tyámua' metyóonyeej a'íjci jime' i ti
tyinyetyáacui',

icanu che' tyámua' metyóonyeej a'íjci mej mij
pué'eenye' i maj nyéjcha'íire'!

⁸ Xa'ajtáçinyij nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij,

ji'nye i Tavástará' pu arí jáanamujri' i nyaj nyeyiin!

⁹ Tavástará' pu arí jáanamujri' i nyaj jéehua jahuaviiij,
i Tavástará' pu arí ja'ancuríaa' i nyaj jimi hu-
atyéenyuj!

¹⁰ A'íjma i maj nyéjcha'íire', matí'ij huácu'i'nyij a'íjci
jime' i maj tyí'tzi'nye',

a'íj mu mij tyévi'si' huataséjre'sij,

ja'íj mu jiye'tzín huató'uunaj muutyévi'ra'aj!

**Tavástará' pu a'íjma pué'een i juées ti tyámua' naa tyá'x-
a'pui'intare'**

*Tí'ij huóoyiinyaca' a'íjna i David, a'ájna tí'ij tyu'táchui-
icaca' i Tavástará' jimi, a'yájna tí'ij tyaata'íjtaca' a'íjna i
Cus, a'íj ti jitze eeráma'can i Benjamín*

7 ¹⁻² Tavástará', nyaj Dios, muéetzij jimi nu jahuoo
pej pij naatyáhuíre'en;
ipata'aj nyajapuáj huatánuunyij néijmi'caa jimi i maj
quee nyeséjracuj!

¡Naatyáhuíre', ji'nye a'yaa mu a'íjma een matí'ij i
muajyéj,

mej mij quee a'íjma naatyátzaanaxi'ín

ajta je'en quee aja' a'tíitan tí'ij nyajapuáj huatánuun-
yij!

³ Tavástará', nyaj Dios,
¿tyi'tanyí jitze nye quee tyámua' huaríj?

¿Nyiquij a'tíj naajé'caj?

⁴ ¿Ca' séej i nya' amíncuj tyi'tíj jin je'ej pua'aj
nyetyaanájchij?

¿Ca' tyi'tíj jitzán naapuá'rityej i ti nyéjcha'íire' i ti quee
a'yan tyi'ja'yájnataca'aj?

⁵ Típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatán, che' a'íjma naatamuári-
tye'en i ti nyéjcha'íire',
che' naatáa'sej ajta je'en chóota' naatyása'rieechej,
ajta je'en a'íjna jin naatyáxaahuataj.

⁶ ¡Pata'aj nyu'camui'ij ájchenyij, Tavástará'!

¡Nyu'camui'ij paj huatá'sejrataj a'íjma jimi i maj
nyéjcha'íire'!

Muáaj, mu paj a'yan tyu'taxájtaca' paj tyámua' tyí'u-
uren,

nyajamuan paj yésejria'aj.

⁷ Miche' mue'tíj i tyeétyee a jitze atahuístira'nyij
pajta acáyixi'ín a' ipuáaj jitze, hua' japua a'íjma.

⁸ Tavástará', muáaj paj huá'xíjtye'en i tyeétyee,
a'íj paj jin no'xíjtye'en je'ej ti nye jitze tyi'tyévi'ijtij,
a'íj paj jin no'xíjtye'en tyi'tíj nyaj quee mua'reeri-
aca'aj nyajta a'íjna jin a'yan huaríj.

⁹ Dios paj quee tyi'tíj jin á'ítzeere',
pajta jamua'reej je'ej ti sáij tyí'mua'tzej,
ajta je'ej ti sáij tyétye' imuáj jutzájta' tyí'mua'tzej,
¡antypuá'ritye' i maj jin je'ej pua'aj i ricij i maj quee
tyámua' tyityetyúucha'ij,

pajta tyámua' tyeetyécha'íin a'íjci i tyáataj ti quee tyi-
i'tíj jin á'ítzeere'!

¹⁰ A'íjna i ti naatyáhuíre'ej a'íj pu a'íjma pué'een i Dios
jútye' imuáj ti já'sejre',
a'íjma ti japua huatánuuusij i maj tyámua' een i
juxiéjnyu'caa tzajta'.

¹¹ Dios pu juées pué'een ti tyámua' naa tyá'x-
a'pui'intare'

tiquee a'náj jitzán huataséjre'sij i ti je'ej pua'aj een.

¹² Típua'aj i tyáati' quee tyá'antzaahuatye'en i Dios ji-
mi,

Dios pu tyámua' ja'uuren i juchúun;

pu'ríj tyámua' tya'ajcájtyej i jutu'namua',

¹³ pu'ríj tyámua' tyú'ruuj i tyúu'i'rij ti tye'enty-
itáatimee,

ipui'rij tyámua' tyú'ruuj i ti jin huatyényo'se'en!

¹⁴ Xaaséj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'í
pu'ríj jo'tacuí'nyaca' tí'ij i ti tyiyóoj ja'mej,

a'íj pu jin jutza' i ti je'ej pua'aj een

ajta je'en a'íj tyiyóoj ja'mej i ti hue'tzij pué'een.

¹⁵ Ajta arí tye'tyáacuj tyétye' imuáj huápu'i'ij jo'-
cacúunyican,

a'áa pu'ij ja'tyévesij jo'tij jusíj tyeje'tyáacuj.

¹⁶ ¡A'íjna i ti jin je'ej pua'aj ricij ajta i ti jin nyo'se'
a'íj pu jitzán tyi'rá'eexaj!

¹⁷ Nyetyaatatyójtzi're'ej i Tavástará' jì'nye a'ñi pu quee tyi'táj jin á'itzeere',
nyetyu'táchuiicaj a'ñjci jitze ma'can i Tavástará',
a'ñjci jitze ma'can je'ej ti ántyapuaj i tajapuá ti já'se-
jre'.

**A'ñjna i ti jin i Dios naa huasé'rin ajta tyi'táj ti tyámua'
een i tyáataj jimi**

*I ti a'ñjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj,
a'ñjci jitze i canárij Gat ti ja'a'rij. Chuícarij David ti
jo'yú'xaca'*

8 Tavástará', muáaj paj a'ñin pué'een i ti jéetze'
va'cán jin tyi'tyéjvee tajimí,
ja'ñjna i paj jin ántyapuaj a'ñi pu néijimi'que' tyí'ijta i
cháanacaj japua!,
jajta i paj jin naa huasé'rin jéetze' pu ajca'huáye
joo'asej a'ñjci jitze i tajapuá ti séejre'!

² A'ñimaj mu tyu'táchuiicaj i maj cíle'en,
a'ñimaj i tí'ríij i maj móoj tza'caa,
a'ñijma paj jin períj huatyá'ca'an,
a'ñi mu mij pué'eenye' i maj muájcha'ñire',
pej pij hua'antypuá'ritye'en i maj quee tyu'namuaj
pajta i maj muanyo'si'tye'.

³ Nyati'ijta jaaséj i tajapuá ti séejre' muáaj paj jaatyá-
taahuaca'

nyajta i máxcirie' nyajta i xú'ra'vetyee i paj jitzán
huo'ria'ra'tzaca',

⁴ a'yaa nu tyi'riá'mua'sij tijin:

¿A'tanyíj pué'een i tyáati'?

¿A'tyaanyíj maj pué'een i tyeétyee?

¿Ji'nye pej pij ja'tamuá're'rii pajta a'ñj jitze tyi'a-
mua'tziitye'?

⁵ Ji'nye a'yaa paj tin jáaruuj tí'ij dios,
pajta jaatá' mej mij jaatyátzaahuatye'en tí'ij a'ñjna jin
tyámua' tyí'sejria'aj,

⁶ pajta jaatá' tí'ij a'ñin tyu'ta'íjtaj néijimi'i jitze muáaj
paj tyú'taahuaca',
a'yaa paj tyaatá' tí'ij a'ñin néijimi'que' antyúumua'ree-
riaj,

⁷ a'ñijma jimi i cánya'xii ajta i túuru'uj, ajta a'ñijma jimi
i tyi'tyán simuáruunyij,

⁸ ajta a'ñijma jimi i pína'see i maj rá'riee i jútye',
a'ñijma jimi i hue'tyéee jájritze' maj ja'chej,
jajta néijimi'caa a'ñijma jimi i jájritze' maj tyityá'xoo!

⁹ Tavástará', muáaj paj a'ñin pué'een i ti jéetze' va'cán
jin tyi'tyéjvee tajimí,

ja'ñjna i paj jin ántyapuaj a'ñi pu néijimi'que' tyí'ijta i
cháanacaj japua!

**Chuícarij a'ñj ti jitze ma'can i Dios ti tyámua' naa tyí'u-
urej**

*I ti a'ñjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj,
a'ñjci jitze i cí'sitye'rij majta i canárij jitze. Chuícarij
David ti jo'yú'xaca'*

9 Tavástará',
nyáaxie've' nyaj tyimuaatatyójtzi're'en néijimi'i i
nyaxiéjnyu'caa jime'
nyajta tyu'taxáj i ti jéehua a jitze tyí'sejre' i ti naa
tyu'sé'rin.

² Muáaj jútye' imuáj paj já'sejre',
a jitze ma'can nu jaxie've' nyaj huajjhua nyenyetyá-
mua'va'aj,
inyáaxie've' nyaj a'ñj jitze ma'can tyu'táchuiicaj je'ej
paj ántyapuaj!

³ A'ñimaj i maj nyéjcha'ñire' a'ñi mu muéetzij jimi hu-
atóo'uunaj;

mue'távatzij majta je'en cui'nyij.

⁴ Muáaj paj juées pué'een i ti quee tyi'táj jin á'itzeere',
papu'ríj acáayixij a' ipuáaj jitze, pej pij tyámua' tyi-
no'xá'puí'ntari'tze'en.

⁵ Papu'ríj hua'ajtyá'xij a'ñijma i maj quee tyá'tzaahu-
atye',

pajta hua'antypuá'rij a'ñijma i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij,
ipapu'ríj jusén jime' jo'riu'uj i maj jin hua'tamuá're'ri-
hua'aj!

⁶ A'ñjna i ti quee tyámua' tyihuojó'mua'raj pu'ríj hua-
muí',

majta jamuán huácuij i maj a'áa jo'cháatima'caa i
chájta'naj jitze jo'tij a'ñin tyejé'ijtaj,

muáaj paj hua'antypuá'rityej,
capu che' hua' jimi séejre' i maj jin huo'támua'ree.

⁷ Ajta i Tavástará' a'ñi pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime',
a'ñi pu arí tyámua' jáaruuj i ju'ipuáa tí'ij huo'xa'puí'in-
tari'tze'en,

⁸ néijimi'caa pu á'xijtye'en i maj yan huacháatimee i
cháanacaj japua,

a'ñi pu tyámua' naa tyihuo'ta'íjtye'sij tí'ij na'aj tyi'cháj-
ta'najmee.

⁹ Tavástará' pu tyámua' naa tyihua'cha'ij a'ñijma i maj
quee che' je'ej jájtyoovej;

a'ñi pu tyámua' tyihua'cha'ij matí'ijta je'ej tyityóomua-
jtyaj.

¹⁰ Tavástará',

i maj muamua'tyej, muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,
ji'nye capáj a'náj mahuóohua'xij a'ñijma i maj
muahuoo.

¹¹ Setyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi, i ti a'áa tyejé'ijtaj
a'ájna a Sión;

siahuo're'ixaatye' néijimi'que' i chájta'naj jitze je'ej ti
a'ñin tyi'táj huáruuj.

¹² Dios pu hua'tamuá're'rii a'ñijma i maj je'ej tyityóo-
muajtyej

ajta quee yó'hua'naj i maj juyiin;
puéjtzij pu huo'ta'sij a'ñijma i maj hua'nyo'si'tye'.

¹³ Tavástará', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,

cási' je'ej mu pua'aj nya'uurej i maj nyaxana've',
ipata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huá-
mui'nyij!

¹⁴ A'yaa nu nyij, a'ájna jo'tij ja'pueertaj a Jerusalén, a'yaa nu tyihuo'té'examtae'ej néijmi'caa a'yan maj huacháatimee i cháanacaj japua ti muéetzij jimi xá'puí mej mij tyu'táchuiicaj, nyej nyajta nyetyamua've' j'i'nye muáaj paj nyajapuáj huatanyúj.

¹⁵ A'ñimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'ñi mu jujñi-mua'aj je'ej pua'aj ju'uurej, a'ñi mu jujñimua'aj eetávizaj a'ñjci jitze i tápi'narij a'ñimaj maj tyu'tyá'avaataca' mej mij séecan huavívi'.

¹⁶ Tavástara' pu arí tyu'tá' mej mij jáamua'tyij, a'ñi pu arí néijmi'i tyo'xá'puí'intarej. A'ñj mu huatyévi'raj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'ñjci jime' i tyi'táj a'ñin ti tyámua' jáaruuj ti'ij séej huatyévi'.

¹⁷ A'ñimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj quee tyá'tzaahuatye', majta i maj yo'huá'xij i Dios, a'áa mu jo'tyá'itzeere'ej jo'maj i muí'chítýee já'ava'ta-caa,

¹⁸ j'i'nye camu a'náj huojo'huá'xij i maj quee je'ej tyéevjicue', capu ajta jusén jime' jó'vesij i maj jitzán tyi'ijchó've'.

¹⁹ Ájchesij, Tavástara', capáj tyámua' tyeetyéjeevee a'ñjci i tyáati' ti óotzaahuatye', pata'aj a'áa huo'xíjtye'en jo'paj muáaj já'sejre' a'ñjma i maj quee tyá'tzaahuatye'.

²⁰ A'yaa paj huó'uurej mej mij tyu'tátzñnye'en, Tavástara', j'huo'ta' mej mij uhuóomua'tzij maj tyétyecaa mana'aj pué'een!

Je'ej ti tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios jaatyáhuñre'en

10 Tavástara', j'i'nye pej pij a' imuáaj já'sejre'?, j'i'nye pej pij ja'avaaj ti'ijta je'ej pua'aj tyi'rijcaa? ² Jéehua pu ootzáahuatye', a'ñjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, ajta huápuí'ij nyu'camu'ij jamuaritye' a'ñjci i ti tyóox-aahuaj, ajta a'ñi pu huatyévi'ri'huaj a'ñjci jime' a'ñin ti tyámua' jáaruuj ti'ij a'ñin séecan huavívi'.

³ A'ñjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'ñj pu jin óotzaahuatye' je'ej ti jusñij tyi'táj tyi'xie've'; a'ñi pu je'ej pua'aj tyi'xaxa'aj i ti jéehua tyi'nyacua'aj ajta majúujpuaj i Tavástara'.

⁴ A'ñjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'ñi pu huápuí'ij óotzaahuatye', ajta a'yan tyi'xaj tijin: "Capu Dios séejre'. Capu ma' a'táj ti nyéetzij tyi'táj jin ná'xijtye'ej."

A'íi pu néijmi'i a'ñin tyi'pué'een i ti jitzán tyi'mua'tzej. ⁵ A'náj ti na'aj pu tyámua' tyé'yi'ij je'ej ti tyi'táj jin ricij. A'ñjci jimi, capu séejre' i puéjtzij muáaj paj jaatá'an,

capu a' véjri' já'sejre' ti'ij a'ñin jaaséj.

A'ñi pu hua'a'tzej i maj jájcha'ñre', ⁶ ajta a'yan tyi'mua'tzej ti'iquee a'táj je'ej ja'uuren, ti ajta quee a'náj tyi'táj je'ej pua'aj rñnyij jimi.

⁷ Tyényi'tze' pu jéehua éejnyinyii i ti je'ej pua'aj huánamuajrii, ti hue'tzij pué'een ajta ti'ij séej je'ej pua'aj tyu'tá-jeevej,

nyúucaria'ra' pu ja'avaaj i ti quee jatá'caa ti juxáahuaj séjre'ej ajta i ti je'ej pua'aj een.

⁸ A'ñi pu hua'eeve', a'ájna jo'maj jo'cháatimee, ajta avíitzij jin jaje'catan a'ñjci i ti quee tyi'táj jin á'itzeere'.

Tyámua' pu naa tyé'sej a'ñjci i ti'iquee pújoorej ti huatyóonaj:

⁹ a'yaa pu een ti'ij i muájyej ti a'aj je'ráaca'aj jo'tij já'tyasta', a'aj pu'ij je'raque'tij ja'eeve' a'ñjci i ti'iquee je'ej tyéevjicue',

a'yan tye'ejchó've'ej a'tzáaj ti japuan rájtzunaj, ajta ti'ij jaatyévi', aj pu'ij jaatyása'rieechij i tápi'narij tzajta'.

¹⁰ A'yaa mu mij tyihuo'tyáxaahuataj i maj quee pújoorej maj huatyóonaj, mati'ij a'ñimaj tyihuo'ta'íjtye'en i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyúucha'ij.

¹¹ A'ñjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'yaa pu tyi'mua'tzej ti i Dios tyojo'hua'naj, ti ajta aróonamuaj ajta quee a'náj tyi'táj huaséj.

¹² Ájchesij, Tavástara', pajta ajmécataj! i Capáj huojo'hua'nán i maj quee je'ej jájtyoovej!

¹³ j'i'nye mej mij, nyaj Dios, a'ñimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij tyi'tyana'naj, a'yan metyi'mua'astij paj muáaj quee huá'xijtye'en?

¹⁴ Muáaj paj asñij perij huo'séj maj huápuí'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij; i papu'ríj huo'séj, pajta a'yan hua' jimi tyá'x-a'puí'intare'en ti'ij tyihua'tyévi'jtye'!

Muéetzij mu jimi juca'nyej a'ñimaj i maj quee pújoorej maj huatyóonaj, muáaj paj huo'tyáhuñre'sij a'ñjma i maj xá'ricaanyij.

¹⁵ i Antyína'xij i hua' muáca' a'ñjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij! i Pajta huo'xíjtye'en a'ñjci jime' i maj je'ej pua'aj ricij 'asta na'aj quee che' tyi'táj hua' jimi á'itzeeria'aj!

¹⁶ Tavástara' pu Rey jin tyi'tyéjvee jusén jime'; a'ñimaj mu eerá'ityi'huaj jo'maj ja'chej i maj quee tyá'tzaahuatye'!

¹⁷ Tavástara', muáaj paj janamuaj je'ej maj muéetzij jimi tyá'huoo i maj tyóoxaahuaj, muáaj paj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa pajta huá'namuaj.

¹⁸ Tyámua' paj tyo'xá'puí'intari'tze'en a'ñjci i ti xá'rican pajta a'ñjci i ti quee je'ej jájtyoovej; i che' a'ñjna i tyáati', chuéj ti jin huatyátaavijhuaca', quee che' tyi'táj jin je'ej pua'aj tyi'uurej!

Tyaj néijmi'i jin jitzán tyú'ca'nyej i Tavástará'

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj,
Chuúicarij David ti jo'yú'xaca'*

11 Nyáaj nu jahuoo tí'ij i Tavástará' naatyáhuüre'.
Ajta ji'nye mej mij a'yan tyí'nye'ixaatyé' tíjin:
"Huatá'uunaj a'ájna jo'tij i jírj jo'quéetimee, a'yájna
matí'ij i pína'see.
² Huo'séj a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij:
a'íi mu tyámua' ja'uurej i í'íjci jitze i tú'namua'aj,
majta tyámua' tya'ajcájtye'sij i ti tye'ejvíi i tú'namua'aj
jitze
majta je'en, a'ájna jo'maj jóo'avaaj,
a'áa mu joo'aváataj mahuá'cu'raj i tyétyacaa maj tyá-
mua' tyí'tyetyeityee.
³ Ajta típua'aj i maj tyí'ijta mequee tyámua' tyi-
tyetyúucha'íij,
¿tyí'tanyí jin je'ej rinyij a'íjna i tyáati' ti tyámua' tyí'tye-
vij?"

⁴ Tavástará' pu a'úu já'sejre' i ju tyeyúuj tzajta' ti tyá-
mua' een.

Ajta a'íjna i ipuariáara'an i Tavástará' tajapuá pu
já'sejre',

ajta tyámua' naa tya'tányeerij
tyámua' pu'ij naa tyihuá'sej a'íjma i tye'ityee.

⁵ Tavástará' pu hua'sej i maj quee tyí'tíj jin á'itzeere'
ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
ajta jéehua huápu'íj hua'xana've'
a'íjma i ti hua'ránajchi maj huatyényo'se'en.

⁶ Tavástará' pu tyu'tá'sij maj huatyéviyey a'íjma japua
i maj je'ej pua'aj ricij,
a'íj mu jin huatyéviyij i tí'ixcuáa, i tiéj ajta i tyí'tíj maj
a'yan jatamuá'muaj tíjin asúufrej,
ajta tyu'tá'sij ti huatá'aacarej a'íj pu'ij jin néijmi'i
tyu'riá'taasij.

¡Tavástará' pu a'yan tyá'xa'pu'íntare'en je'ej ti hua' ji-
mi tyí'tyéevijtij!

⁷ A'íjna i Tavástará' capu tyí'tíj jin á'itzeere'
ajta a'íj xie've' i ti tyámua' een;
ja'íj mu mij jin nyéerima'ra' séjran a'íimaj i maj tyá-
mua' tyí'tyesejre'!

**Je'ej ti tyu'tyényuunyij tí'ij jaatáhuoonyij ti i Dios
jaatyáhuüre'en**

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj,
a'íjci jitze i canárij arahuéicaj ti tye'ejvivin. Chuúicarij
David ti jo'yú'xaca'*

12 Taatyáhuüre', Tavástará', ji'nye camu che' séejre'
i maj muéetzij jimi tyá'tzaahuatye' majta tyámua'
tyí'tyesejre'ej,
camu che' séejre' i tyétyacaa maj tyámua' metyity-
oomuámua're'.

² A'íi mu jucuanamuaj séej jamuán majta séej;
je'ej mu pua'aj tyí'jepe' majta quee huatoojé'yacan
jin tyí'xaj.

³ Tavástará', pata'aj je'ejcuuxij i hua'naana'
a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'jepe' majta óotzaahuatye',
⁴ i maj a'yan tyí'xaj tíjin:

"A'íi pu'uj tajitzé juxie've' i tatyényij,
tanyanúu pu tajapuá huatányuusij.
¿A'tanyíj óoca'nyej tí'ij tyitaata'íjtye'en?"

⁵ A'yaa pu tyu'taxájtaca' i Tavástará' tíjin:
"A'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' majta i maj quee
juca'nyej
a'íjma mu je'ej pua'aj uurej majta puéjtzij hua'tá'caa.
A'íj nu jin íjij ájchesij,
nyajta a'yan tyihuo'tyáhuüre'sij matí'ij a'íimaj jéehua
tyá'xie've'."

⁶ A'íjna i Tavástará' ti jin tya'tóorasij a'íi pu jumua'tij;
ja'yaa pu een tí'ij i pláataj ti huápu'íj jumua'tij,
maj tyámua' tyetye'atíej i oornaj jitze aráahua'puaj
pua'máj!

⁷ Muáaj paj Tavástará', tacha'íij puá'mej,
ja'náj tína'aj paj tacha'íij puá'mej a'íjma jimi i tye'itye-
ee maj je'ej pua'aj ricij!

⁸ A'íimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij jo'tij na'aj
mu séejre'
majta néijmi'que' i cháanacaj japua jaxie've' i ti je'ej
pua'aj een.

Je'ej ti tyu'tyényuunyij tí'ij jáahuüre'en

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Chuúicarij David ti jo'yú'xaca'*

13 Tavástará',
¿A'najnyí pano'támua'reerij?
¿Nyi jusén jime' penyajo'hua'xij?
¿A'najnyí pequee che' nye jimi huatyá'avaataj?
² ¿A'najnyí quee che' i nyaj júuricamej ajta i
nyaxiéjnyu'caa
jajpuéetzij ja'mej ajta mej mij quee che' a'náj tína'aj
juxaamuijritya'aj?
¿A'najnyí nye quee che' a'íj jimi tyí'huüre'ej na'mej i ti
nyéjcha'íire'?

³ Tavástará', nyaj Dios,
inaaséj, pajta naatájeevej, tyámua' tyina'tányeeritye' i
nyajíise'!

¡Nyej nyij quee nyáaj huámu'nyij!
⁴ ¡Che' quee a'yan tyí'xajtaj i ti nyéjcha'íire' yee: "Nu'rj
jaatyáamue'tij!"

¡Che' quee jutyamua've'ej típua'aj nyáaj nie'rá'itzen!

⁵ Nyáaj nu a'íj jitze tyí'ca'nyej i paj jin nyaxie've',
nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've' ji'nye muáaj paj nya-
japuá huatányuusij.

⁶ ¡Nyetyu'táchuiicaj a'íjci jimi i Tavástará' a'íjci jime' ti
tyámua' nye jimi tyú'ruuj!

Tyi'táj ti je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i tyáati'

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
David ti jitze ajtyáma'can*

14 A'íimaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej ti quee i Dios séejre', néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaríj, tyi'táj mu jin huápu'íj je'ej pua'aj huaríj, ¡capu sáij séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj!
² Tajapúa pu imuáj i Tavástará' hua'sej a'íjma i tyeétye

ee
tí'ij huo'séj tipua'aj sáij séejre'ej ti tyihuojó'itej, a'táj ti i Dios huocaj.

³ Ajta néijmi'i mu meríj a'íj jitze ucájrurij i juyéj ti je'ej pua'aj een,

néijmi'i mu juxa'aj tyi'táj jin meríj je'ej pua'aj huaríj. ¡Capu che' sáij séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íicaj!
¡Capu na'aj sáij ma' já'sejre'!

⁴ Camu tyihuojó'itej a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyi'tyeyúucha'íj, a'íimaj mu hua'ci'in i nyetyeétyeristryamua' tí'ij a'táj ti páan huácua'nyij,

a'íimaj i maj quee jahuoo jitzán ma'can i Tavástará'.

⁵ A'íi mu juviváaj muá'ju'un metyi'tzínaya'aj, jí'nye Dios pu a'íjma jimi séejre' i maj ja'tzaahuatye'.

⁶ A'íimaj mu hua'xaahuaj je'ej maj tyá'xie've' i maj tyóoxaahuaj, ajta i Tavástará' pu tyámua' tyihuá'cha'íj.

⁷ ¡A'tzúj cuj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Sión a'áa je're'nyej i ti hua' japua huatányuusij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can!

Tí'ij i Tavástará' seequéj tyihuo'tyátoonyij a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can,

a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eeráma'can,

majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Tyi'táj ti i Dios tyicho 've' a'íjci jimi i tyáati'

Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'

15 Tavástará', ¿a'tanyíj pújoorej tí'ij a'áa jo'quéej já'ra'nyij jo'paj muáaj já'sejre'?

¿a'tanyíj pújoorej tí'ij a'áa ja'cháaj já'ra'nyij jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een ti ajta a' jíjze ajtyáma'can?

² A'íi pu'uj i ti quee tyi'táj jin á'itzeere' ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj séecan jamuán,

ajta a'íjna jin tyí'xaj i ti jí'r'é'can jíme' néijmi'i jíme' i juxiéjnyu'caa,

³ a'íjna i ti quee a'táj je'ej pua'aj tyí'xaj, a'íjna i ti quee je'ej pua'aj ja'uurej i ju' amíincuj, ajta quee je'ej pua'aj tyihuá'xaj i maj jimi avéjri' jo'cháatimee,

⁴ a'íjna i ti hua'xana've' a'íjma i maj huápu'íj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj,

ajta tzáahuatyi'ra'aj tyícha'íj a'íjci jimi i ti tyá'tzaahuatye' i Tavástará' jimi,

a'íjna i ti aróo'astee je'ej ti tyi'táj jin tya'tóorasij tyij ajta quee tyámua' tyé'yi'can jimi,

⁵ a'íjna i ti hua'nyijtye' i jutúmi ajta quee huá'huavii mej mij jéetze' tyaanájchitye'en,

a'íjna i tiquee jaxie've' ti tyi'táj ancuriáan avítzij jime' a'íjci jimi i tiquee tyi'táj jin á'itzeere'.

A'íjna i ti a'yan tyi'tyúucha'íj, capu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej.

Capu tyi'táj ajtáhua'aj séejre' ti jéetze' tyámua' een tyej tyij ja'ancuriá'an

Je'ej ti tyi'riá'mua'aj jutzájta' a'íjna i David

16 ¡Nyéetzij náacha'íj, Dios, jí'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij naatyáhuire'en!

² Nyáaj nu a'yan tyimuaaté'exaaj tíjin:

“Muáaj paj nyavástará' pué'een, i ti néijmi'i nye jimi tyámua' tyí'uurej,

capu tyi'táj ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een patí'ij muáaj.”

³ A'íimaj i hua' diosijtyamua' jéehua mu uhuáj-ca'nyej,

a'yaa mu tyí'xaj a'íimaj i maj hua' jimi tyá'tzaahuatye',

⁴ a'íimaj i maj hua' mui'rej i jusáanturistryamua' majta jéehua hua' jitze tyí'ca'nyej.

¡Canu a'náj tyi'táj a'yan uuren matí'ij a'íimaj ricij i xúure'ej jíme'!

¡Canu a'náj huo'taxájta je'ej maj a'íimaj ántya'ruj!

⁵ Muáaj, Tavástará', muéetzij jimi nu néijmi'i tyí'ijcha'íj,

muáaj paj néijmi'i jin tyámua' tyinaatyátoosij, nyajúuricamej nu muéetzij jimi jaatyátoosij.

⁶ A'íj nu tyu'mué'tij a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij huápu'íj naa tyojo'sé'rin,

inaa pu tyu'sé'rin a'íjna i nyéetzij ti tyinaacé'íj!

⁷ Nyetyaatatyójtzi're'ej i Tavástará', jí'nye a'íi pu tyámua' tyinu'cájuyetyej,

ajta néijmi'que' i nyatzájta' a'íi pu tíca' tyámua' tyinucámua'riityee.

⁸ A'náj tína'aj nu tyámua' tyá'mua'reej ti i Tavástará' nye jimi yéejre',

a'íi pu nyamuáca'ta' pujmua' séejre', canu nyij tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej.

⁹ A'íj pu jin, i nyatzájta',

jéehua pu i nyaxiéjnyu'caa jutyamua've'.

Néijmi'i pu i nye tyévij juxáahuaj séeria'aj ja'mej,

¹⁰ jí'nye capáj tyu'tá'sij nyaj a'áa ja'séeria'aj ná'ra'nyij jo'maj tyityajá'ava'tacaa,

¡capáj tyu'tá'sij ti a'íjna i ti tyámua' a' jimi tyí'sejre' huatyéjpeteyej jo'tij ja'tyácun!

¹¹ Panaataséjratye'sij i juyéj ti jitzán séejre' i júuricamej.

Jéehua pu tyámua'vi'ra'aj séejre' a'ájna jo'paj muáaj já'sejre',
tyámua' pu jusén jime' tyí'een muéetzij jimi.

Je'ej ti tyu'tyényuunyij tí'ij jimi tyámua' tyá'ra'nyij

Je'ej ti tyu'tyényuj a'ájna i David

17 Tavástará', huánamuaj nyaj quee tyi'táj jin á'ítzeere',
pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuavij,
tyámua' tyu'namuaj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo,
ji'nye capu tyenyij jitze éejnyinyii ti tyí'hue'tacaa.

² Che' muéetzij jimi jo'vé'me'en i maj jin ná'xijtye'en
ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyí'xa'pu'ín!

³ Muáaj paj períj jamua'reej je'ej nyaj tyí'mua'tzej,
tíca' paj mujo'vé'mej pej pij náacha'ín,
tyámua' paj períj huápu'ij naa tyinaatyéesej,
pajta quee tyi'táj huátyoj ti je'ej pua'aj een.
Canu tyi'táj huataxájtaca' ti quee a'yan tyi'ja'yájnata-
ca'aj,

⁴ a'yájna mati'ij i séecan ricij,
nu'ríj ajtáaraa a'íjma jimi i maj jéehua junyo'si'tye',
a'yájna pati'ij muáaj tyu'ta'íjtaca' a'nyúucaá jitze.

⁵ Tyámua' nu naa tyu'méj a' juyéj jitze,
canu a'náj ajtáaraa a'íjci jitze a'nyúucaá i paj jin tyu'-
ta'íjtaca'.

⁶ Dios, muéetzij nu jimi huatyényuusij,
ji'nye muáaj paj nyanamuaj,
pata'aj náanamamuaj, huánamuaj je'ej nyaj tyí'xaj.

⁷ Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin
nyaxie've',
muáaj, i paj hua' japua huatányuusij a'íjma jimi i maj
hua'ajcha'íire'

a'íimaj i maj jahuoo paj a'ájna jin huo'tyáhuíire'en i
paj néijmi'i jin putyí'uurej.

⁸ A'yaa paj tyináacha'ín tí'ij a'yóoj paj huápu'ij
jaxie've',

miche' a'íimaj tyámua' tyináacha'ín i maj a' jimi
tyí'huíire'

⁹ a'íjma jimi i maj nyéetzij nyenyo'si'tye'ej,
i maj nyéjcha'íire' majta tyí'tyacui'caa a'íi mu meríj
nyajná!

¹⁰ A'íi mu óotzaahuatye', majta tyí'xaj mahua'xáahu-
ataj i séecan,

¹¹ a'íi mu véjri' nyacújta' naavájraj
a'yaa mu tye'ejchó've' mej mij nie'tárieenyij a' chóo-
ta'.

¹² A'yaa mu huasé'rin mati'ij i muajyéj, muajyéj maj
huápu'ij nyinyu'cacuj
a'áa mu mij tyámua' jé'een jo'maj jóo'ava'tacaa
majta huápu'ij a'ájna jin tyi'íjchó've' mej mij ootátzu-
naxi'ín.

¹³ Ájchesij, Tavástará', ipata'aj huo'tanyó'si'tye'en a'íj-
ma!

i A'yaa paj huó'uurej mej mij tyítunutaxi'ín!

A' chúun jime', a'íj paj jin nyajapuáj huatányuunyij
a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij,
¹⁴ a'ájna i paj jin néijmi'i putyí'uurej, Tavástará', a'íj paj
jin nyajapuáj huatányuunyij,
ihui'rájhua'xij a'íjci jitze i cháanacaj,
i maj jitzán jahuoo i ti tyihuá'ci'tyij!
Tyu'tá' mej mij a'íimaj huoochíjtyaanyi'taj,
mej mij i hua'yojmua' tyú'cua'nyij 'asta mana'aj quee
jó'vetyij,
ajta tí'ij a'yan ajta tyá'ra'nyij a'íjma jimi i hua' yaaxú-
mua'.

¹⁵ Ajta a'yan tyi'jí're'can jime', nyej nyáaj nyaxáahuaj
séeria'aj na'mej
a'íjci jime' nyaj a' nyéerimij huaséj,
inyaj muéetzij jimi séjre'ej nyati'íjta huájistij!

Je'ej maj tyu'táchuiicaj mati'ij tyu'tyámue'tin

*I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
David ti jitze ajtyáma'can, Tavástará' ti jimi tyí'huíire', i
ti a'íjci i chuíicarij huatáchuicaca'aj tí'ij i Tavástará'
japuan huatanyúj a'íjci jimi i Saúl ajta néijmi'caa jimi i
maj jájcha'íria'ca'aj. A'íi pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjjin:*

18 Muáaj, Tavástará', a'íi paj pué'een i nyaj jin
uhuájca'nyej;

inyáaj nu muaxie've'!

² Muáaj paj naatyáhuíire'ej,
a'íi paj pué'een i ti nie'cánasij,
i ti nyajapuáj huatányuusij,
nyaj Dios,

i tyetyéj ti nyéetzij naatyánasij,
i nyaj jin huatyényanaj,
i ti néijmi'i putyí'uurej tí'ij nyajapuáj huatányuunyij,
ajta i ti jitzán i'ríj nyaj huatyénya'avaaj jútye' imuáj.

³ Muáaj, Tavástará', a'yaa pu a' jimi tyi'tyéevijtij mej
mij tyu'táchuiicaj,
nyati'íjta muaatájeevej, aj paj nyaj japua huatányuusij
a'íjma jimi i maj nyéjcha'íire'.

⁴ A'ájna i ti tye'entyípuapua'rityee pu naatyáají'quej
nyetyu'tátzin a'íjci jimi i ti néijmi'i tye'entyi'ú'naj.

⁵ A'ájna i ti tye'entyípuapua'rityee pu nyojo'riej,
ja'íi pu naatyáají'quej tí'ij naajé'caj!

⁶ Nyati'ij je'ej tyé'nyamua'ajcaa Tavástará' nu jimi hu-
atyényuj,
naatyényuj tí'ij i Dios naatyáhuíire'en,
a'íi pu'ij náanamujri' i ju tye'yúuj tzajta',
ja'íi pu jáanamujri' i nyaj huajíjhuaca'!

⁷ Aj pu'ij huápu'ij ca'nyíin jin huatóoca'tzij i chuéj,
a'íi pu néijmi'que' tyu'tóoca'tzij i jiríj,

a'íj pu jin tyu'táhuaaxij i Tavástará' ti nyú'camui',

⁸ Tzú'rita' pu citzíj iráanyej,
ajta i tyényi'tze' i tiéj ti néijmi'i tye'entyi'ú'naj,
ijutyényij jitze pu tí'ixcuáa éejhua'naa ti a'táatimee!

⁹ A'íi pu tya'antacúj i tajapuá, tí'quij yava'cáanyej.
i Ajta jityán i icájra'an jitze jéehua pu jéetirij séjria'ca'aj
ti xú'muaa!

¹⁰ A'íj pu séej japua avé'yixij i tajapuá maj tyí'huiire',
ti'quij huatará'raj
a'íí pu jaatátajchaca' i áacaj.

¹¹ A'íj pu jin huatyóo'avaataca',
ajta a'íjna jin ahuóonaj,
i jéetirij ti xú'muaa ti jéehua séjria'ca'aj
ajta a'íjna jitze i jéetirij ti xú'muaa jéehua pu jájtyij
séjria'ca'aj.

¹² Aj pu'ij tatzárij áan je'ráanyej jo'tij je'ej jé'eenye'ej ti
a'yan huasé'rihua'aj ti'ij maj huatyóona'axcava'xi'in i
víityee,
aj mu mij i jéetirij tzajta' tyéetyee aje'cáavatzij ajta
ti'ixcuáa ti a'táatimee.

¹³ A'íjna i Tavástara', jútye' imuáj ti já'sejre',
a'yaa pu jútye' imuáj i nyúucaria'ra' tyu'tánamujrej
ti'ij víityee maj huatányuunyij,
tyéetyee jamuán ajta ti'ixcuáa ti a'táatimee.

¹⁴ A'yaa mu i víityee tyityetyóona'axcava'raj ti'ij i'íj ti
jin tyu'támuñnyij,
cha' mu'uj mij huatáu'uj a'íimaj i maj nyéjcha'íire'.

¹⁵ Ajta pu huataséjre' i ti quee séjria'ca'aj tyétye' imuáj
i jájritze',
ajta i cháanacaj ti japua aróoca'nyej a'íí pu ajta hu-
ataséjre
a'íjna jime' ti tzínyire' huatánamujre i nyúucaria'ra'
i Tavástara',
ajta a'íjna jime' i ti ca'nyíin jin tyu'tají'tzej.

¹⁶ Dios pu jumuáca' jin na'ajriáj jútye' imuáj jo'tij a'íin
já'sejre',
jumuáca' pu'ij ajta jin na'ajriáj a'íjci jitze i jájritze' ti
jéehua ootí'.

¹⁷ Nyajapuáj pu huatanyúj a'íjma jimi i maj huápu'íj
uhuácaca'nye' maj nyéjcha'íire'.
I maj nyaxana'va'ca'aj majta jéetze' uhuácaca'nye'
nye quee nyáaj.

¹⁸ A'aj mu naatanyó'si'tyey nyati'íj quee je'ej tyéejvi-
icue'raca'aj,
ajta i Tavástara' pu naatyáhuíi,

¹⁹ a'íí pu nii'rájtoo jó'nyej nyaxáahuaj já'sejria'aj,
nyajapuáj pu huatanyúj a'íjci jime' i ti nyaxie'va'ca'aj!

²⁰ I Tavástara' pu naatá' i nyaj jaamué'tij
a'íjna i ti nyaci'puáatacaj a'íjci jime' nyej tyámua' tyi'-
tyínyecha'íj,

²¹ ji'nye nyáaj nu a'íj jitze ucáamej i juyáara' i Tavás-
tara',

icanu a'náj jaatyáhue'taca' i nyaj Dios!

²² Nyáaj nu a'náj tina'aj jamua'reej je'ej ti a'íin tyu'-
ta'íjtaca',

canu a'náj jaatyáxaahuataca' je'ej ti a'íin junyúuca
jin tyu'ta'íjtaca'.

²³ Canu tyi'tíj jin a'ítzéeria'aj naaméj a'íjci jimi,
nu'ríj ajtáara a'íjci jitze i ti je'ej pua'aj een.

²⁴ Tavástara' pu tyinaatá' tyi'tíj nyaj huamue'tij
a'íjci jime' nyaj néijmi'i jin tyámua' huaríj jo'tij a'íin
já'sejre'.

²⁵ Muáaj, Tavástara', tyámua' paj éenye'ej séejre' a'íjci
jimi i ti tyámua' tyi'sejre',
ajta ji'rénenye'ej séejre' a'íjci jimi i ti quee tyi'tíj
á'ítzeere',

²⁶ pajta quee hue'tzij jin séejre' a'íjci jimi i ti quee
tyi'hue'taca',

pajta huápu'íj jaria'mua'reej a'íjci jimi i tu'cájmua'rej.

²⁷ Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'íjma i maj

quee óotzaahuatyee',

pajta jéehua huo'tyáxaahuataj a'íjma i maj óotzaahu-
atyee'.

²⁸ Muáaj, Tavástara', muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej,
muáaj, nyaj Dios, muáaj paj naatyátatzavi'tye'ej a'áj-
na jo'tij jo'tíca'.

²⁹ Muáaj paj naatáhuíre'sij a'íj nu jin jaatyánasij a'íjci i
ti nyéjcha'íire',

ajta quee naatyánasij i ti jin curia'námi'huajmee i
hua' chájta'naj.

³⁰ A'íjna i juyáara' i Dios néijmi'i pu jin tyámua' een,
ajta i ti jin tya'tóoratiiri' i Dios a'íj pu jitze i'íj tyaj
jitzán tyú'ca'nyej,
i Dios pu huo'tyécha'íisij néijmi'caa a'íjma i maj jitzán
tyi'ca'nyej!

³¹ ¿A'tanyíj Dios pu'é'een, ti quee Tavástara' jitze sée-
jre'?

¿Tyi'tanyí dios ra' ajtáhua'aj s'íj séejre' ti'ij
taatyécha'íin?

³² Dios pu a'íin pu'é'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa,
a'íí pu tyámua' ja'uurej je'ej nyej nyáaj tyi'tyínyecha'íj,

³³ a'íí pu tyi'tá'caa ti quee a'chu tyíjetyej i nye cha-
puáaj, a'yájna ti'ij i muaxáj,

ajta nyatá'caa nyej nyij tyámua' eenye' séejre' jútye'
imuáj,

³⁴ a'íí pu tyámua' nya'uurej nyej nyij huatyéno'se'en,
ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij ja'antyítutaj i tú'na-
mua'aj tyapúusti' ti jin taavijhua.

³⁵ Muáaj paj nyecha'íj pajta nyajapuáj huatányuusij,
pajta tyámua' naa tyi'nyevi' a'muáca'ta' jime',
pu'ríj tyámua' tyinaatyáhuíi a'íjna muáaj paj tyinaatá'.

³⁶ Tyámua' paj tyú'ruuj i nyajuyéj jitze ti'ij quee tyi'tíj
nyetyesi'huaritye',

canu nyij tyi'tíj jitze éejcataj i nya' íicaj jime'.

³⁷ Nyahuo'taven i maj nyéjcha'íire' nyajta je'en
huo'táa'saca',

aj nu nyij tányij huariá'raa nyati'íj hua'an-
tyipua'ritya'aj.

³⁸ Nyahuo'tyátzaanaxij. Camu che' ájhuiixij.
A'íí mu eetavátzij jó'nyaj ja'ra'íicajmee.

³⁹ Muáaj paj ca'nyíjra'aj naatá' nyati'íj huatyéno'sej,
muáaj paj a'yan huó'ruuj maj a'íimaj nye jimi ecóotu-
taxi'in i maj quee tyu'namuaj,

⁴⁰ ajta mej mij nye jimi huatáu'uunaj a'íimaj i maj
nyéjcha'íire'.

A'yaa nu nyij tyihua'antypuá'rij a'íjma i maj nyax-
ana'va'ca'aj.

⁴¹ A'ñi mu jahuooca'aj maj huo'táhuire'en, ajta capu a'tíj huo'táhuirej,

Tavástará' mu majta huatajé, ajta a'ñin quee huó'namuajri'.

⁴² A'yaa nu huó'ruuj tí'ij chuéj tí muñnyíj áacaj tí jajcui'naj!

¡Nyajta a'yan atyihuojóoraxij tí'ij xiéerij a cáayej jitzel!

⁴³ Nyajapuáj paj huatanyúj a'ñijma jimi i tyeétyee maj quee tyihuojó'itej,

pajta naatá' nyej nyij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj majta tyeétyee nyahuiire' i nyej nyáaj quee huá'muajtyajca'aj.

⁴⁴ Matí'ijta náanamuj, a'ñi mu na'rá'astijre'ej, tyeétyee mu tyámua' tyí'nyaxaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

⁴⁵ majta séecan i tyeétyee i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'ñi mu quee che' je'ej jájtyoovej majta juviváaj iiráaju' jo'maj jóo'avaataca'aj.

⁴⁶ ¡Che' jusén jin séjre'ej i Tavástará!

¡Che' tyámua' eenye' i tí nyecha'ij!

¡Nyiche' va'cán jin tyámua' tyeetyátoonyij i Dios tí nyaj japua huatányuusij!

⁴⁷ A'ñi pu Dios pué'een i tí puéjtzij huo'ta'sij a'ñijma i maj je'ej pua'aj nyoorej

ajta naatá' nyej nyáaj tyihuo'ta'íjtye'en i tí chájta'namjee jitze.

⁴⁸ A'ñi pu nyajapuáj huatányuusij i maj jin nyajaaxiejvi' i maj nyéjcha'ire',

ajta a'ñijma jimi i maj quee tyihuojó'itej i maj nyey-o'si'tya'cuj.

¡Muáaj, Tavástará', muáaj paj nyaj japua huatányuusij a'ñijma jimi i tyétyacaa maj tyo'cájaaxiejve'!

⁴⁹ A'ñi nu jin tyí'muatyojtzi're' hua' tzajta' i tyeétyee, nyajta tyu'táchuiicaj a'ñici jitze i paj jin ántyapuj.

⁵⁰ Muáaj paj tyi'tá'caa tí tyu'tyámue'tij a'ñina i paj rey jin ja'antyíhuoj,

a'náj tina'aj paj tyámua' tyeetyátoosij a'ñici i David pajta i maj jitzán eeráma'can.

I tí jin i Dios naa huasé'rin a'ñici jitze i tí tyú'taahuaca'

*I tí a'ñina jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Chuícarij David tí jo'yú'xaca'*

19 I tajapuá tí séejre' pu jaxaj i tí jin i Dios naa huasé'rin, ajta i tí tyú'taahuaca' pu jin ámiteere' tí a'ñin jéehua tyu'yí'tin.

² A'náj tina'aj mu jatyáxajta, majta i tíca' néijmi'que' jamua'reeren.

³ Tyij ajta quee namuajre' i maj tyi'tyáxajta capu sñij nyúucarij namuajre',

⁴ ajta i nyúucaria'ra' pu néijmi'que' mua'reeri'huan i cháanacaj japua,

a'áa pu já'mua'reeri'huan jo'tij i cháanacaj joo'ástimee.

A'áa pu Dios tyámua' tyojo'ruuj tí'ij i xicáj a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij,

⁵ ajta a'yan tyi'ráamej tyámua' éenye'ej tí'ij i tí huatyéneyeichij,

a'yaa pu tyu'tóotyamua've'sij tí'ij i tí tie'chacaa tí'ij tyu'mué'tin.

⁶ A'yaa pu i xicáj utyeje'ejnyésij jitzán i jútye' tí séejre', ajta je'en uja'ancárutyij yu pujmua' a'ñici jitze i tajapuá tí séejre',

ajta quee huatá'riitarij tí tyi'tíj huatyóo'avaaj tí'ij quee jatyátieexi'rasime'en.

⁷ Néijmi'i pu jin tyámua' een i Tavástará' tí jin tyí'muajta,

ji'nye a'ñi pu jájcuacan tyu'tá'caa i júuricamej.

Tyámua' pu een i Tavástará' tí jin tyu'ta'íjtaca', ji'nye tyámua' pu tyu'cámua'riityej a'ñici i tyáataj tí quee óotzaahuatye'.

⁸ I Tavástará' tí jin tyu'ta'íjtaca' tyámua' pu tyí'een, ji'nye tyámua'vi'ra'aj pu tatá'caa i taxiéjnyu'caa tzajta'.

I nyúucarij tí jin tyu'ta'íjtaca' i Tavástará' a'ñi pu jumua'tij

ajta tyámua' tyita'tanyéjnye'rityee i taji'ij jitze.

⁹ Tyámua' pu een i Tavástará' tyaj jin huátzaahuatye'en

ajta jusén jime' séejre'.

Ji'récán jime' pu séejre' i nyúucarij Tavástará' tí jin tyu'ta'íjtaca',

néijmi'i pu'ij a'ñin tyámua' tyí'een,

¹⁰ ¡jéetze' pu tyá'najchij quee i ooroj tí jumua'tij!,

¡jéetze' pu áncacaj mequee i sarátyee maj jumua'tij!

¹¹ A'íi pu a'ñin pué'een i tí jacha'ij a'ñici i tí muéetzij muahuiire',

ajta tyámua' jimi tye'mej tipua'aj ja'rá'astijre'en.

¹² ¿A'tanyíj jusñij jamua'reeren tyi'tíj tí jin quee xá'puí' huaríj?

¡Tyinaatú'uunyi', Tavástará', i nyaj jin quee xá'puí' huaríj avíitzij jime'!

¹³ Capáj tyi'tá'care'en tí óotzaahuatye'ej a'ñina i tí muahuiire',

capáj tyi'tá'care'en tí a'ñin tyinaata'íjtye'en i nyaj jin á'nyatzaahuatye'.

A'yaa nu nyij tyáati' tyi' pue'éenye'ej na'mej tí quee tyi'tíj jin á'itzeere',

a'yaa nu nyij quee che' va'cán jin tyi'ijxána'cira'aj na'mej.

¹⁴ Che' tyámua' eenye' muéetzij jimi

i nyenyúucaa ajta je'ej nyaj tyí'mua'tzej,

Nyavástará', muáaj paj nyahuiire' pajta nyajapuáj huatányuusij.

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tyej tyij tyu'tyámue'tin

*I tí a'ñina jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Chuícarij David tí jo'yú'xaca'*

20 Che' i Tavástará' muáanamuj tipua'aj je'ej petya'amua'ajcaj,

che' i Dios ra' a'íjci i Jacob a' japua huatányuunyij.
 2 Che' a'íin uyo'ta'ítyej i paj jin huatyá'huire'en
 a'áa pu imuáj yo'ta'ítyij a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn
 Sión.

3 Che' néijmi'i tyo'támua'reej i paj jimi tyu'támu'vejri-
 taca'

ajta tyámua' tyihua'ancuria'an i ya'muáatyee paj jimi
 huo'támu'vejritaca'.

4 Che' néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej paj tyá'xie've'
 ajta je'en a'yan huárinyij je'ej paj perij tyaataxátaca'.

5 A'yaa tu tyij a'íjna jin tyí'ye'esten i paj jin tyu'tyá-
 mue'tij,

tyajta je'en jútye' ajmécataxi'ij
 nyúucaritze' a'íjci i taj Dios.

iChe' i Tavástara' néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej paj
 tyaatáhuaviiraj!

6 Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Tavástara'
 jaatá'sij ti tyu'tyámue'tin a'íjna i rey a'íin ti ja'an-
 tyíhuoj,

ajta janamuajran a'ájna a tajapúa jo'tij tyámua' tye-
 jé'een,

a'íi pu jaatá'sij i ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij va'cán jin
 tyu'tyámue'tin.

7 Séecan mu a'íjma hua'ajcha'ij i caríáata' i maj jitzán
 huanyo'se'en

majta séecan i cahuáayu'uj huáya'muaj,
 tyajta ityáj a'íj tu jitze ajtyu'uj i Tavástara' taj Dios.

8 A'íi mu tyítunutaxij, mati'ij mij eetávatzij,
 tyajta ityáj tyóoche' tu tyámua' een tyajta huatyu'uj.

9 Tavástara', ihuatá' ti tyu'tyámue'tin a'íjna i ti rey jin
 tyi'tyéjvee!

iPajta táanamuaaj tyati'íjta muaatájeevej!

Je'ej tyaj tyu'táchuiicaj tyati'ij tyu'tyámue'tin

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
 Chuíicarij David ti jo'yú'xaca'*

21 Tavástara', a'íi pu jutyamua've' i ti rey jin tyi'-
 tyéjvee ji'nye ca'nyíjra'aj paj jaatá',
 ijéehua pu huápu'ij jutyamua've' ji'nye muáaj paj
 jaatá' ti tyu'tyámue'tin!

2 A'yaa paj huaríj je'ej ti a'íin tyá'xie'va'ca'aj,
 capáj tyi'tíj jin quee a'yan huaríj je'ej ti a'íin ty-
 imuaatáhuaviiri'.

3 Muáaj paj jaataxié'vej pajta va'cán jin tyámua' ty-
 eetyájtóo

pajta cúruun ju'cárujtyi'ri' ooroj ti pué'een.

4 Júuricamej pu muaatáhuaviiri', muáaj pej pij jaatá',
 júuricamej ti á'tyeeren ajta quee tyi'tíj jin je'ej rinyij.

5 Tyí'muatyojtzi're' a'íjci jime' paj jaatáhuú, ijíj pu
 va'cán jin putyí'uurejve,

muáaj paj jaatá' mej mij jaatyátzaahuatye'en ajta
 je'en ji'réenye'ej séejre'.

6 Jusén jime' paj tyámua' tyeetyájtóo,

jéehua pu jutyamua've' a'íjci jime' paj jitzán séejre'.

7 Muáaj, rey paj pué'een, capu a'náj antyipua'rij i paj
 jin tyi'tyéjvee, ji'nye Tavástara' paj jitze tyí'ca'nyej,
 ía'íj paj jitze tyí'ca'nyej i ti jin muaxie've' a'íjna i ti jú-
 tye' imuáj já'sejre'!

8 A'íjna i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íi pu néijmi'caa
 huata'sij i maj muájcha'íire',

ja'muáca'ta' paj jin huo'táa'sij i maj muaxana've',

9 a'úu paj huojo'tyátoosij i oornaj tzajta' ti ú'taa
 patí'ij a'íj jin huatá'sejrataj pej pij huo'xíjtye'en.

A'íjna i Tavástara', ti jin nyú'camui',
 a'íj pu jin hua'antypua'ritye'sij i tiéj jime' ti néijmi'i

tye'entyípuaapua'rityee.

10 Pajta huo'rio'uunaj íiyan cháanacaj japua pajta hua'
 tzajta' i tyeétyee

a'íjma i hua'yojmua' pajta i maj hua' jitze eeránysesij.

11 Tyij majta jaxie'va'aj maj je'ej pua'aj muáa'uurej
 majta jaxajta je'ej maj huárinyij a' jimi

capu a'yan tye'mej je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',
 12 ji'nye muáaj paj huo'tamuáaritye'sij,

a' tú'namua' paj jin a'íjma huatyámue'tij.

13 íAjchesij Tavástara', a'íjci jime' i paj néijmi'i jin
 putyí'uurej!

iTyetyí'ye'esteje tyajta tyu'táchuiicaj a'íjci jime' paj tyu'-
 tyámue'tij!

**Je'ej ti tyí'jijhuaj i ti quee je'ej jájtyoovej ajta i chuíicarij
 maj jin tyaatatyójtzi're'en**

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj,
 a'íjci jime' i cuíinarij ti a'yan antyapuaaj tijn "Í muaxáj ti
 séejre' ti'íjta i xicáj eeré'nyej". Chuíicarij David ti
 jo'yú'xaca'*

22 Muáaj paj nyaj Dios, muáaj paj nyaj Dios,
 ¿ji'nye pej pij manúuriej?,

¿ji'nye pej pij quee paj mujo've'me'en pajta je'en nya-
 japuáj huatányuunyij?,

¿ji'nye pej pij quee nyanamuaj nyati'íjta nyeyiinyej a'
 jimi huatyényuunyij?

2 Muáaj paj nyaj Dios,
 tújca nyajta t'ca' nu a'jimi jahuoo, ajta capáj nyana-
 muaj,

icapu je'ej tyí'rij nyej nyij huányaso'pe'en!

3 Pajta muáaj néijmi'i jin tyámua' een,
 muáaj paj tyí'ijta, néijmi'i mu tyí'muatyojtzi're' i maj

Israel jitze ajtyáma'can.

4 A'íimaj i tahuásimua'ci'ij mu a' jitze tyu'cá'an,
 a' jitze mu tyi'ca'nyajca'aj, muáaj pej pij hui'rájtoj,

5 mamuaatáhuaviiri' paj huo'táhuire'en, aj pej pij
 huo'ta' maj juxáahuaj séejre'ej,

a' jitze mu tyu'cá'an, ajta capáj muáaj huo'tyáxaahu-
 ataca'.

6 Ajta canu nyáaj tyáati' pué'een, sulu chui'nun nu
 pué'een,

íá'íi nu pué'een i tyeétyee maj néijmi'i jatyá'aatzej!
 7 A'íimaj i maj nyeséj, a'íi mu nyéetzij nya'a'tzej,

jéehua mu ná'xaahuaj, majta nye jimi naa tyitye'cá-mu'vajra

⁸ majta a'yan tyi'xáataj tijin:

"A'múu pu i Tavástará' jitze tyí'ca'nyej,

che' a'ñin i Tavástará' jirátóonyij.

A'ñici jime' i ti huápu'i'ij jaxie've', che' a'ñin japuan huatányuunyij."

⁹ A'yaa pu'ij tyí'een:

muáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj i jucáara' jitze i náanaj,

pajta tyu'tá' nyej nyij jitzán huányaso'pe'en.

¹⁰ Nyati'ij quee xu nyáaj huanie'huacaj,

muáaj paj a'ñin pué'eenye'ej i paj nyaj jime' antyíamua'reeriaca'aj,

nyati'ij nyana'aj tyí'sejria'ca'aj i jucáara' jitze i náanaj, muáaj paj nyaj Dios pué'een.

¹¹ Capáj nye jimi ajtáyi'can,

ji'nye véjri' pu yetyí'sejre' i ti je'ej pua'aj tyí'nya'uurej, ajta quee a'táj nyaj jamuán yésejre' ti'ij

naatáhuire'en.

¹² A'yaa mu meríj tyinyajná mati'ij i túuru'uj a'ñimaj i maj nyéjcha'ñire',

a'yaa mu huasé'rin mati'ij i túuru'uj a'áa maj já'ma'can a'ájna a Basán,

¹³ a'yaa mu tyí'tyaci'xij mati'ij i muajyéj i maj huápu'i'ij nyinyu'cacuj,

a'ñi mu jacácuaxa'va'raj majta je'en nyéetzij nyat-ache'vej.

¹⁴ A'yaa nu een ti i jájtij ti tyixírej,

ajta i nyacaríj arí néijmi'i eerácuuxij.

Ajta i nyaxiéjnyu'caa a'yaa pu een ti'ij i xíjica a'ñi pu arí ij tyáxisij i nyaj tzajta'.

¹⁵ A'yaa pu arí tyu'tyáahuaj i nye tyenyij ti'ij i xaríj ti huatyáteeri'huaca',

ajta i nyenyanúu arí arávi'taxij yujtyí pujmua'.

¡Chuég ti muñnyíj paj jin na'vá'naj cuxáa nyaj nyeríj huamu'í!

¹⁶ A'yaa mu cuxáa tzi'cáij, jéehua mu i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij

a'ñi mu meríj néijmi'que' nyerianaj,

majta meríj tyinaapuég i nyamuáca' jitze majta nya' ñi-caj jitze.

¹⁷ I'rij nyaj jaatyé'iten i nyacaríj.

A'náj tina'aj mu na'ráasej a'ñimaj i maj nyéjcha'ñire',

¹⁸ a'ñi mu meríj tyu'rióotui'ij i tyí'nyacaanaa,

majta a'ñici jin jumue'tij.

¹⁹ Pajta muáaj, Tavástará', i paj a'ñin pué'een i nyaj jin uhuájca'nyej,

¡capáj nye jimi ajtáyi'can!, ¡jiye'tzín paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!

²⁰ Pata'aj nyaj japua huatányuunyij nyej nyij quee huámu'i'nyij a'ñici jime' i chúun,

capáj tyi'tá'care'en mej mij naajé'caj a'ñimaj i tzi'cáij,

²¹ Pata'aj nyaj japua huatányuunyij mej mij quee naatyájcí'mej i muajyéj,

¡pajta tyu'tyáanaaj ti'ij quee je'ej nya'uurej i hua'ahuaj i túuru'uj!

²² Nyáaj nu a' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej i nye'i-huáamua',

nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej a'ájna jo'maj a'ñimaj jóosi'rii.

²³ Mua'aj, mu siaj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij i Tavástará', ¡setyu'tatyójtzi're'!

¡Miche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij a'ñimaj i maj Jacob jitze eeráma'can!

¡Miche' néijmi'i jaatyáanaajche i maj Jacob jitze eeráma'can!

²⁴ Ji'nye capu a'ñin séej huatyáxaahuataj capu ajta séej quee namuajran

a'ñimaj i maj quee je'ej tyéejviicue' maj jin japuéjtz-itarej,

capu ajta a'ñijma jimi huatyóo'avaataj.

¡A'ñi pu huá'namuaj mati'ijta jimi jahuocaj ti'ij huot'yáhuire'en!

²⁵ Hua' tzajta' a'tyéityeristyamua' i maj jéehua ará'asej

nyetyimuaatatyójtzi're'ej a'ñici jime' i paj tyámua' een, hua' jimi i maj tzáahuatyira'aj a' jimi tyícha'ij

nyamua'ra'astijre'ej tyi'táj nyaj jin atányarasij.

²⁶ Setyú'cua', mua'aj mu siaj quee je'ej jájtyoovej,

'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajúj'xaj, setyu'tatyójtzi're' i Tavástará', mua'aj mu siaj jahuoo,

siata'aj sij jéehua á'tyeevi'in siaj a'yan

huacháatime'nyij.

²⁷ Néijmi'i i maj séej chuég japua jo'cháatimee majta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj,

a'ñimaj i tyeétyee maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i chuég joo'ástimee,

xo'támua'reej i Tavástará', siajta je'en jimi mujo'vá'ju'un,

a'ñi xu jimi tyítunutaxi'ñ.

²⁸ Ji'nye a'ñi pu a'ñin pué'een i Tavástará' i ti Rey jin tyi'ijta,

ajta néijmi'caa tyí'ijtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanaacaj japua.

²⁹ Jimi xu ecóotutaxi'ñ siajta a'ñi siana'aj huatyáanaajchej,

néijmi'i i maj jéehua tyú'cha'ij,

néijmi'i i maj chuég ti muñnyíj huatyóotaahuaj,

ji'nye camu a'ñimaj jujñimua'aj júurij.

³⁰ I maj nyej jitze eerányesij a'ñi mu jaatyánajchij i Tavástará'

majta jusén jime' jitzán ma'can tyi'xáataj muá'ju'un,

³¹ ajta i maj majca'huáyee nanie'huan, a'ñi mu

huo'té'exaatye'ej

i paj jin tyámua' tyá'xa'pu'i'ntare' ajta je'ej paj tyi'muarie'.

A'ájna i Tavástará' a'ñi pu a'ñin pué'een i ti nyecha'ij

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

23 A'fjna i Tavástará' a'fñi pu a'fñin pué'een i ti nyecha'ij, capu tyi'tfj ná'itziitye'.
 2 A'áa pu nyaja'ta'caa nyej nyij huányaso'pe'en a'ájna jo'tij naa tyojo'huá'raa, ajta a'áa nyojoovi'tij jo'tij quee ca'nyíin já'mu'yej,
 3 ca'nyíjra'aj ti jájcuaj pu nyatá'caa ajta juyéj jitze náavi'tij ti huatóoje'yej, a'fj pu jin tyámua' tyeetyátoosij je'ej ti a'fñin ántyapuaj.

4 Tyij nyajta a'áa joomé'en jo'tij jéetze' jo'tfca' ti tyú'uu tzajta', canu tyi'tfj jin tyi'tzñnye'ej na'mej, ji'nye muáaj paj Tavástará', nyaj jamuán yésejre'.

5 Tyámua' paj nye jimi tyí'uurej hua'jñsapuaj a'fjma i maj nyéjcha'ñre', pajta nyaj mu'uj jitze na'vá'huaaj a'fjci i ti naa tyaarie'ej, ajta jéehua nye jitze tyí'sejre' a'fjna i ti naa tyí'een muáaj paj tyinyatá'caa.

6 A'fjna muáaj paj tyinaatapuéjvej ajta i paj jin nyaxie've' a'fñi mu nyaj jamuán yésejre' nyati'ij nyana'aj pua'an xicáj á'tyeeren, ajta a'ájna jo'paj ja'chej, Tavástará', a'áa nu jusén jime' ja'cháaj na'mej.

A'fjna i Rey ti jin tyi'tyéjvee ti naa huasé'rin

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

24 Tavástará' pu ja'a'rij néijmi'i i cháanacaj, ajta néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre', majta néijmi'i i maj jitzán ajo'cháatimee.
 2 Ji'nye Tavástará' pu tyámua' jáaruuj i ti jitzán aróo-ca'nyej i chuéj ajta tyámua' jáaruuj i jájritze' ajta i játya'naj jitze.

3 ¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa jo'r'é'nyej jo'tij je'ej je'en i Tavástará'?

¿A'tanyíj pújoorej ti'ij a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij i tyejújra' tzajta' ti naa een?

4 A'fjna i ti tyámua' een i jumuáca' jitze i jumua'tzír-ra'aj jitze

ajta quee tyi'tfj jin tyi'ijxána'cira'aj a'fjna i ti quee sánturij na'michej ajta quee hue'tzij jin tya'tóoratzi'raaa.

5 A'fjna i Tavástará', ajta i Dios ti japuan huatányuusij, a'fñi pu tyámua' tyeetyátoosij ajta tyámua' naa tyá'x-a'pu'ñintari'tze'en.

6 A'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan eenye' a'fñimaj i maj jahuoo i Tavástará', a'fñimaj i maj jahuoo maj jaaséj jo'tij já'sejre' i Dios ra' a'fjci i Jacob.

7 ¿Che' antácuunyi'huaxi'ñin i puéertaj ti jusén jin sée-jre'!

¿Che' antacúunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj, a'fñi pu'ij utyárutyij a'fjna i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee!

8 ¿A'tanyíj a'fñin pué'een i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee?

¿A'fñi pu a'fñin pué'een i Tavástará', i ti uhuájca'nyej ajta jéehua jaayí'tin ti huatényo'se'en!

¿A'fñi pu a'fñin pué'een i Tavástará', i ti jaayí'tin ti tyu'-tyámue'tin a'ájna jo'maj já'nyo'se'!

9 ¿Che' antácuunyi'huaxi'ñin i puéertaj ti jusén jin sée-jre'!

¿Che' antacúunyi'huaj tá'ra'nyij tyahua'puajma'aj, a'fñi pu'ij utyárutyij a'fjna i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee!

10 ¿A'tanyíj a'fñin pué'een i ti naa huasé'rin i ti Rey jin tyi'tyéjvee?

¿A'fñi pu a'fñin pué'een i Tavástará' i ti néijmi'i putyí'u-urej!

¿A'fñi pu a'fñin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee ti ajta naa huasé'rin!

Je'ej ti sñij tyu'tyényuunyij ti'ij jaatáhuoonyij ti i Dios tyámua' tyu'cájuyetyej

David ti ja'a'rij

25 Tavástará', muéetzij jimi nu huatényuusij; 2 nyaj Dios, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej:

capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en. ¿Miche' quee nya'a'tzej a'fñimaj i maj nyéjcha'ñre'!

3 ¿Che' quee a'náj tyévi'si' huataséjre'en sñij ti muéetzij jitze tyí'ca'nyej!

¿Miche' a'fñimaj huatóotyevi'ra'astaj a'fñimaj i maj cha'mana'aj tyi'tfj jin je'ej pua'aj tyí'-muaxaj!

4 Tavástará', naataséjratye' a' juyéj,

pata'aj a'fj jitze tyámua' tynáavi'tisime'en,

5 ná'anvi'tichij, nu'cájuyetyej a'fjci jitze i ti ji'r'é'can jime',

ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti nyaj japua huatányuusij.

A'náj tina'aj nu muéetzij jitze tyí'ca'nyej.

6 Tavástará', ootámua'reej i paj jin taxie've' i paj jin tá'cu'vej i paj a'náj tina'aj tasejratye',

7 ajta capáj ja'tamuá're'rihua'an tyi'tfj nyaj jin ootyá'itzee

nusu tyi'tfj nyaj jin je'ej pua'aj huarfj nyati'ij nyooj tya-mueestaca'aj.

Tavástará', nyéetzij paj no'támua'reej, a'fjci jime' paj va'cán jin nyaxie've' pajta i paj jéehua tyinaatapuéjvej.

8 Tavástará' pu tyámua' een ajta quee tyi'tfj jin á'itzeere',

a'fñi pu tyámua' huá'uurej je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyi'ijxána'cira'

⁹ ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej a'ñijma i maj quee óotzaahuaty'e',
ja'ñi pu tyámua' huá'uurej mej mij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj!

¹⁰ A'ñi pu a'náj tina'aj tyámua' huá'uurej hua'xie've'ej ajta quee tyi'táj jin a'itzeeria'aj,
a'ñijma i maj ja'rá'astej tyi'táj ti jin tyihua'táratziiri',
ajta je'ej ti tyi'táj jin tyu'ta'íjtaca'.

¹¹ Tavástara', va'cán nu jin ootyá'itzee,
tyinaatú'uunyi'ri', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuj.

¹² A'ñici i tyáati' ti tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij i Tavástara',
a'ñi pu huataséjratye'sij tyi'táj ti juyáara' jitze ucájrutyey,

¹³ a'ñi pu néijmi'i tyámua' jimi tyí'uurej
ajta i chuéj huo'ta'sij a'ñijma i maj hua' jitze eeránye-sij.

¹⁴ Tavástara' pu hua' amíincuj pué'een a'ñijma i maj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyícha'ij,
ajta huo'ta'sij maj jáamua'reej tyi'táj ti jin tya'tóoratzi-iri'.

¹⁵ A'náj tina'aj nu a'ñi jitze rányeej i Tavástara',
ji'nye a'ñi pu néijmi'i jin tyámua' tyí'nyecha'ij.

¹⁶ Naaséj, Tavástara', ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye nyasñij nu yésejre' nyajta quee je'ej jájtyoovej.

¹⁷ I nyaxiéjnyu'caa pu je'ej pua'aj tyóomua'tzej,
pata'aj nyaj japua huatányuunyij i nyaj je'ej pua'aj tyé'nyamua'tzej.

¹⁸ Huaséj i nyaj jin jajpuéjtzij ajta i nyaj jin á'viicue're',
pajta tyinaatú'uunyi' i nyaj jin á'itzeere'.

¹⁹ Cási' huo'séj a'chu maj ará'asej i maj nyéjcha'ñire'
a'ñimaj i maj nyeje'catamui' a'ñici jime' i maj jéehua nyaxana've'ej.

²⁰ ¡Náacha'ij, pajta japuan huatányuunyij i nyajúuricamej!

Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en,
ji'nye muéetzij nu jimi jahuoo pej pij naatyáhuñre'en.

²¹ Che' a'ñin naatyáhuñre'en i nyaj tyámua' een nyajta quee je'ej pua'aj tyí'mua'tzej,
ji'nye muéetzij jimi nu nyerij tyí'ca'nyej.

²² ¡Muáaj paj nyaj Dios,
pata'aj néijmi'i jin hua' japua huatányuunyij tyi'táj maj jin je'ej tyityóomua'tzej a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can!

Tyi'táj ti jitze juca'nyej a'ñina i júuricamej ti tyámua' een

I David ti ja'a'rij

26 Tavástara', pata'aj tyámua' tyino'xá'pui'ntar-
i'tze'en,
ji'nye tyámua' nu tyi'tyínyecha'ij canu tyi'táj jin á'itzeere'.

Muéetzij nu jimi Tavástara', tyámua' naa tyí'ca'nyej,

² tyámua' paj naa tyinaaséj, pajta a'náj tina'aj nyesée-
jra,

¡pajta jaatyéesej je'ej nyaj tyí'mua'tzej
pajta a'ñi huaséj je'ej ti een tyétye' imuáj i nya-
mua'tziira'aj!

³ A'náj tina'aj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'
nyajta quee tyi'táj jin á'itzeere' a' jimi,

⁴ canu a'náj hua' jamuán tyu'xájtaca' i maj tyí'hue'ta-
caa
canu nyajta hua'antyánaxcaca' a'ñijma i maj quee
canu'umuámua're'.

⁵ Capu na'ráanajchij maj jusi'rihua'an a'ñimaj i maj
je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
canu a'náj hua' jamuán tyu'yé'estej i maj je'ej pua'aj
ricij.

⁶ Nu'ríj tyámua' naa tya'nányamuejtyej nyajta quee
che' tyi'táj jin tyi'ijxána'cira',

Tavástara' a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajtyáñirej jo'tij jo'-
tyéjvee i nyaj japuan muatyáanajche,

⁷ nyajta je'en muéetzij jimi tyu'táchuiicaj,
nyajta a'ñi huataxáj i ti jéehua naa tyu'sé'rin muéetzij
jimi.

⁸ Tavástara' nyáaj nu jaxie've', a'ñici i tyeyúuj i paj tzaj-
ta' séejre',

jo'tij já'sejre' a'ñina i paj jin huápu'i'ij naa huasé'rin.

⁹ Capáj náa'ri'racare'en i nyajúuricamej hua' jamuán i
maj tyi'ijxána'cira',

capáj tyi'tá'care'en ti nye jimi a'yan tyé'yi'can ti'ij tyi-
huá'uurej a'ñijma i maj tyí'tyacui'caa,

¹⁰ a'ñijma i ti hua' muáca' jitze séejre'

i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij ajta tyi'táj maj jin
tyeétyee cuanamuj.

¹¹ Nyajta nyáaj canu tyi'táj jin á'itzeere'
¡pata'aj nyajapuj huatányuunyij, ná'ancu'vaxi' nyéet-
zij!

¹² Tyámua' nu naa tya'rányaca'nyej i nya' ñicaj jime',
tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' metyi'séeracaj i
tyeétyeristyamua'me'en!

**Tavástara' pu a'ñin pué'een i ti nyatatzavi'tye' ajta i ti
nyaj japua huatányuusij**

I David ti ja'a'rij

27 Tavástara' pu a'ñin pué'een i ti nyatatzavi'tye' aj-
ta i ti nyaj japua huatányuusij,

¿a'tajnyij jimi nyetyi'tzñnya'aj na'mej?

Tavástara' pu japuan huatányuusij i nyajúuricamej,
¿a'tajnyij nyij tziñnye'ej na'mej?

² A'ñimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj
nyéjcha'ñire',

a'ñi mu tyúusi'rii mej mij nyajná majta je'en na'an-
tyipua'ritye'en,

majta a'ñimaj mu jujñmua'aj ejcá'cata'aj majta
eetávitzej.

³ Tyij majta mue'táj a'ñimaj nyeria'naj,
capu tyi'tzñnye'ej ta'mej i nyaxiéjnyu'caa,

tyij majta tyámua' ju'uurej mej mij naatyényo'si'-
tye'en,
nyáaj nu nyaxáahuaj séeria'aj na'mej.

⁴ Séej nu'uj tyi'táj jaatáhuaviiri' i Tavástara',
sáij pu'uj i ti nye jitze juxie've',
a'íi pu a'íin pué'een nyej nyij a'áa ja'séeria'aj
ná'ra'nyij i tyejúuj tzajta' Tavástara' ti ja'a'rij
a'náj tina'aj tújca'rij tzajta' nyati'ij nyana'aj á'tyeeren
nyej nyij i tyejúujra' tzajta' jaatyáanajche
nyajta je'en a'íj huaséj i ti jin huápu'ij naa huasé'rin.
⁵ Ti'ij a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán je'ej
pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej,
a'íi pu i Tavástara' nyecha'íj ja'mej i ju tyejúuj tzajta',
nyáaj nu jityán ja'séeria'aj na'mej.
¡Ajta tyi'táj jitze ti ájtyeej tyámua' tyi'nyecha'íj ja'mej!
⁶ Aj pu'ij naatá'riitye'sij nyej nyij ájnyeerej
hua' japua a'íjma i maj nyéjcha'íre',
aj nu nyij jimi tyu'támu'vejritaj i tyejúuj tzajta',
nyajta je'en jíjhuaj nyenyetyámua'va'aj, nyajta jimi
tyu'táchuiicaj i Tavástara'.

⁷ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástara': náana-
muajri'.

Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, ¡pajta naatájeevej!
⁸ Nyaxiéjnyu'caa pu a'yan tyi'nye'ixaaty'e' tíjin:
"Pata'aj jáahuonyij jo'tij i Tavástara' já'sejre'."
Nyajta nyáaj, Tavástara', nyámuahuoo jo'paj muáaj
já'sejre'.

⁹ ¡Capáj ja'avaataj nye jimi!
¡Capáj a'íjci jin manúujipuan i paj jin nyú'camu'!
¡Muáaj paj pu'uj a'íin pué'een i paj naatyáhuire'ej!
Capáj juséentacan manúujipuan pajta quee tyi'táj
naata'an nyaj jin huatyényahuire'en,
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti nyaj japua
huatányuusij.

¹⁰ Tyij ajta i táataj manúurieenyij nusu i náanaj
manúuriej,
muáaj, Tavástara', muáaj paj nyaj jime' antyía'-
mua'reerij puá'mej.

¹¹ Tavástara', naataséjratye' a' juyéj,
pajta a'íj jitze nu'cájuyetyej i ti naa een
ji'nye a'íimaj mu nye'eeve' i maj nyéjcha'íre',

¹² capáj tyi'tá'care'en mej mij nye jimi a'yan huárinij
je'ej maj a'íimaj tyá'xie've',
ji'nye mue'táj mu meríj a'íimaj je'ej pua'aj tyinaaxájta-
ca'

a'íimaj i maj jéehua tyi'hue'tacaa majta juny-
o'se've'ej.

¹³ Ajta nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej
nyej nyáaj jaséjran a'íjci i ti jin i Tavástara' tyámua' tyi-
naatyátoosij
nyati'ij nyana'aj á'tyeeren nyaj júurij.

¹⁴ ¡Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!
¡Huatyá'ca'nyej, capáj tá'xa'huata'an!
¡A'yaa pu tyi'ja'yájna, Tavástara' paj jitze tyú'ca'nyej!

Tavástara' pu janamuaj je'ej tyaj jimi tyityeetyényuusij

I David ti ja'a'rij

28 Tavástara', muáaj paj tyámua' tyi'nyecha'ij,
muéetzij nu jimi huatyényuusij.
Pata'aj naatájeevej nyati'ij muéetzij jimi huatyényu-
unyij.
Ji'nye tipua'aj pequee náanamujaj,
pu'rij nyej nyij a'íjma jimi huatyénye'iteen i mu'chíty-
ee.
² Huánamuajri' nyej jíjhuaj muéetzij jimi jahuoo paj
naatyáhuire'en,
nyati'ijta ajméjca'taxi'in a'ájna jo'tij já'sejre' a' tyejúuj
ti tyámua' een.

³ Capáj anyojóojipuan hua' jamuán i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij,
capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan cha'tána'aj tyi'nyoorej
ti'ij a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij,
i maj jéjrista' a'yan tyúusejratay cuxáa maj tyámua'
tyi'tyetyeityee
ajta hua' tzajta' pu jéehua séejre' i maj jin je'ej pua'aj
tyi'uurej.

⁴ Pata'aj a'yan tyihuo'tá'an je'ej ti a'íjma tyi'tyévijtye',
néijmi'i jime' tyi'táj maj jin je'ej pua'aj huaríj,
a'yaa paj huó'uurej je'ej maj a'íimaj tyi'táj jin huaríj,
a'yájna mati'ij a'íimaj tyi'táj jin je'ej pua'aj huaríj.

⁵ Ji'nye camu a'íimaj jo'támua'reeri',
je'ej ti tyi'táj jin huaríj i Tavástara',
¡che' a'íin hua'antyipuá'ritye'en ajta je'en quee che'
hua'ajriá'puana'an!

⁶ ¡Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara', i ti
náanamujri' je'ej nyaj jimi tyu'tyéenyuj!

⁷ A'ájna i Tavástara' a'íi pu nyecha'ij a'íjci jime' i ti néi-
jmi'i jin putyí'uurej,
a'íj nu jitze néijmi'i jin tyu'cá'an, a'íi pu'ij naatyáhuí.
I nyaxiéjnyu'caa pu jutyamua've',
nyetyu'táchuiicaj nyajta tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'.

⁸ Tavástara' pu a'íin pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i
tye'tyeristyamua'me'en,
a'íi pu ajta jaatyáhuire'ej a'íjci i rey a'íin ti ja'an-
tyihuoj.

⁹ Tavástara', pata'aj hua' japua huatányuunyij a'tyéi-
tyeristyamua',
pajta tyámua' tyihuo'tyátoonyij i maj muéetzij jitze aj-
tyáma'can.

A'yaa paj tyihuo'cha'in ti'ij i cánya'xii ti síre',
¡a'náj tina'aj paj néijmi'caa tyámua' tyi'vi'raj!

I nyúucaria'ra' i Tavástara' i ti néijmi'i jin putyí'uurej

Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

29 Siata'aj néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Tavástara',
mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios,

setyu'tatyójtzi're' i ti néijmi'i jin putyí'uurej siajta i ti jin naa huasé'rin i Tavástará',

² setyu'tatyójtzi're' i ti naa huasé'rin i ti jin ántyapuaj i Tavástará',

siajta jaatyáanaajche i Tavástará' a'ájna jo'tij naa tye-jé'een jo'tij a'áin já'sejre'.

³ I nyúucaria'ra' i Tavástará' a'áin pu ca'nyíin jin tányuuvej i jájritze',

a'ájna i Dios ti jin naa huasé'rin a'áin pu ca'nyíin jin namuajre',

Tavástará' pu a'áa já'sejre' i jájritze' ti ca'nyíin já'xire'.

⁴ Ca'nyíin pu jin namuajre' i nyúucaria'ra' i Tavástará' ti'ij víityee maj tyényuuve'en,

ajta quee a'táj pújoorej ti jaatyápua'ritye'en i nyúucaria'ra' i Tavástará',

⁵ a'áin pu i nyúucaria'ra' i Tavástará' ja'cátaaraxij i jucúj ti tyu'uj.

i Tavástará' pu ja'cátaaraxij i jucúj a'áa ti jo'váatimee a Líbano!

⁶ Ajta jaatáca'tzij i jírj a'áa ti jo'quéetimee a Líbano ajta a'ájna a Sirión,

jajta tyu'tá'sij maj tyítzunaxi'in mati'ij i túuru'uj majta i visáaru'uj!

⁷ I nyúucaria'ra' i Tavástará' a'yaa pu een ti'ij i maj tyóona'axcava'ra'an,

⁸ a'áin i nyúucaria'ra' i Tavástará' a'áin pu jaatáca'tzij i chuéj ti quee tyi'táj japuan séejre',

i Tavástará' pu jaatáca'tzij i chuéj ti quee tyi'táj japuan séejre' a'áa ti já'sejre' a Cadés!

⁹ I nyúucaria'ra' i Tavástará' a'áin pu jaatáca'tzij i su'uj ti hua'uj

ajta néijmi'i tyu'riá'na'caj i ti viváajma'aj tyu'uj.

Néijmi'i mu jaatyátzaahuatye'sij, a'ájna jo'tij i tyeyúu-jra' jo'tyéjvee.

¹⁰ Tavástará' pu tyihuá'ijtye' i víityee,

i Tavástará' pu rey jin tyí'ijta jusén jime'!

¹¹ Tavástará' pu ca'nyíjra'aj huo'ta'sij i jutyétyeristya-mua',

Tavástará' pu tyámua' tyihuo'tyátoosij ajta tyámua' naa tyihuo'tyéjeevij i maj jitzán ajtyáma'can.

Chuúicarij tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástará'

Chuúicarij. Je'ej maj tyu'táchuiicaj mati'ij tyámua' tyetyátoonyij i tyeyúuj. David ti ja'a'rij

30 Tavástará', nyáaj nu muéetzij tyí'muatzojtzi're' jii'nye muáaj paj naatá' nyej nyij nyaxáahuaj séjre'ej,

ji'nye muáaj paj quee tyu'tá'

mej mij a'áinmaj naatyáxaahuataj i maj nyéjcha'áire'.

² Tavástará', nyaj Dios,

muéetzij nu muaatáhuaviiri' paj naatáhuúire'en,

muáaj pej pij tyináahuaj,

³ muáaj, Tavástará', muáaj paj náahuú nyej nyij quee huámu'i'nyij,

júuricamej paj naatá', pajta nyajapuáj huatanyúj nyej nyij quee huámu'i'nyij.

⁴ Mua'aj, mu siaj tyámua' een i Tavástará' jimi,

i siajta tyaatatyójtzi're'en i ti naa een i ti jin ántyapuaj!

⁵ Ji'nye capu a'chu á'tyeeren i ti jin nyú'camui',

ajta i ti jin tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra', jusén pu jin séejre'.

Típua'aj tíca' tyátayiinya'aj,

íiya' tu tyijta tatyámua've'ej tá'ju'un.

⁶ A'yaa pu nyéetzij nya'axcaj tiquee tyi'táj je'ej nyoorej, nyajta a'yan tyi'riá'mua'aj tijin:

"Capu che' a'náj tyi'táj je'ej nya'uurej."

⁷ Pajta muáaj, Tavástará', a'ájna i paj jin tyámua' tyi-tatá'caa

muáaj paj perij tyámua' náa'uuriajca'aj a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een,

ajta pati'ij quee che' nyahuúria'ca'aj

a'ájna i ti tzi'nyire' pu nyojo'riej.

⁸ Tavástará', muéetzij jimi nu huatyényuusij,

Tavástará', muéetzij jimi nu jéehua jahuoo.

⁹ ¿Tyi'tanyí je'ej tyúumue'tij típua'aj nyáaj náamu'i'ny-ij,

nusu típua'aj nyéetzij mana'vá'naj?

i Capu i'rij ti i chuéj ti muúnyij tyimuaatatyójtzi're'en

nusu ti jaataxáj i paj jin naa een!

¹⁰ Tavástará', náanamuaaj pajta nyéetzij ná'ancu'vaxi', Tavástará', i naatáhuúire'!

¹¹ Paj pu'rij naatá' nyaj a'ájna jin huatányetya-

mua've'en i nyaj jin nyaxaamujritya'ca'aj;

papu'rij néijmi'i tyinyacáa'ri'ri' i nyaj jin nyaxaamujri-tye'

pajta a'áj tyinatyéchejtye i nyaj jin tyú'ye'esten.

¹² A'áj nu jin Tavástará' nyaj Dios,

capu i'rij nyaj quee ave'nyuuca'an,

ja' jimi nu tyu'táchuiicaj

nyajta a'náj tína'aj tyimuaatatyójtzi're'ej!

Je'ej tyej tyámua' naa i Tavástará' jitze tyú'ca'nyej

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuúicarij David ti jo'yú'xaca'

31 Tavástará', muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuúire'en;

i capáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' hu-ataséjre'en!

i Tyámua' paj tyinaatyáhuúire'en, ji'nye muáaj paj quee tyi'táj jin á'tizeere'!

² Tyámua' paj tyináanamuaaj;

i pata'aj huatá'ca'nyej, pajta je'en nyaj japua hu-atányuunyij!

Pata'aj muáaj a'áin pué'eenye' i nyaj jitzán huatyénya-ca'nyej,

i muáaj paj a'áin pué'eenye' i ti nyahuúire' ajta i ti nyaj japua huatányuusij!

³ Muáaj paj a'ñin pué'een i nyaj jitzán nyaca'nyej ajta i nyaj jitzán huatyényahuire'en!

iTyámua' paj tyináavi'tisime'en pajta náacha'ñin, tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaj!

⁴ Naatyáhuire' mej mij quee je'ej nyoorej i maj nye'eeve',

ji'nye muáaj paj a'ñin pué'een i ti nyecha'ij!

⁵ Muéetzij nu muaatátuiire'sij i nyajúuricamej, ipata'aj nii'rátoonyij, Tavástara', Dios paj ji'récán jime' pué'een!

⁶ Nyahua'xana've' a'ñijma i maj hua'najchej i sánturij maj quee tyi'táj huire'.

Nu'ríj néijmi'i jin a'ñij jitze tyí'ca'nyej i Tavástara'.

⁷ A'ñjna i paj jin nyaxie've' pu nyatá'caa nyej nyij huányetyamua've'en.

Muáaj paj períj jaaséj i nyaj jin nyaxaamujritye', pajta jamua'reej i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej,

⁸ capáj tyi'tá'care'en ti a'ñin naatyéevi' i ti nyéjcha'hire', imuáaj paj a'áa nyojo'tyéjche jo'tij quee tyi'táj je'ej nyaja'uurej!

⁹ Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi',

ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nya'uurej.

A'ñjna i ti nyacui' a'ñij pu jin nyacua'nyej i nyaji'ij jitze, i nye tyévij jitze, ajta néijmi'que' tyinyetyáacui'!

¹⁰ A'ñjna i ti nyacui' ajta i nyaj nyeyiin

a'ñij pu quee naatá'sij nyej nyij á'tyeevi'in nyajúurij!

Canu che' nyaca'nyej a'ñijci jime' nyej nyaxaamujritye', inéijmi'que' nu nyeríj i nye tyévij jitze quee che' nyaca'nyej!

¹¹ Nyáaj nu a'ñin pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej a'ñimaj i maj nyéjcha'hire'

a'ñimaj mu majta nya'a'tzej i maj nye jimi avéjri' huacháatimee,

majta néijmi'i nyatziinye' a'ñimaj i maj nyamua'tyej.

iA'ñimaj mu nye jimi huatóo'uunaj a'ájna a' cáayej jitze matí'ijta naaséj!

¹² Néijmi'i mu meríj nyojo'hua'xij,

cuxáa nyaj nyeríj huamuí'.

A'yaa nu een tí'ij i xá'rij ti arí huatyáaarixij.

¹³ Jéehua nu tyí'namuaj maj i tyeétyee je'ej pua'aj tyinyetyáaxajta:

"Jéehua pu tyú'tziinyi're' néijmi'que'."

A'ñimaj i maj nyéjcha'hire', a'ñij mu tyámua' ju'uurej

mej mij je'ej pua'aj náa'uurej,

ityámua' mu ju'uurej mej mij naajé'caj!

¹⁴ Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi tyí'ca'nyej, nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "iMuáaj paj nyaj Dios pué'een!"

¹⁵ Muáaj paj a'muáca' jitze ji'tyáa' i nyajúuricamej, ipata'aj nyaj japua huatányuunyij a'ñijma jimi i maj nyéjcha'hire', majta nyamuaritye'!

¹⁶ Pata'aj jaataxié've'en a'ájna i ti muéetzij muahuire', pajta nyaj japua huatányuunyij, a'ñijci jime' i paj nyaxie've'.

¹⁷ Tavástara', muéetzij jimi nu huatyényuusij, icapáj tyi'tá'care'en nyej nyij tyévi'si' huataséjre'en!

iPata'aj a'ñijma huatatyévi'ra'astaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

pata'aj a'áa huaja'vá'naj jo'maj tyityajá'ava'tacaa tí'ij quee a'táj huo'namuaj!

¹⁸ Che' quee namuajria'aj je'ej maj tyí'xaj a'ñimaj i maj tyí'hue'tacaa,

i maj tyá'xaahuataj metyí'xaj majta tyú'xana've',

majta je'ej pua'aj tyá'xaj a'ñijci i tyáataj ti quee tyi'táj jin á'tzeere'.

¹⁹ Huápu'i'ij paj muáaj naa huojo'mua'raj a'ñijma i maj tzáahuatyí'ra'aj a' jimi tyícha'ij!

A'yaa paj tyé'cha'ij tí'ij tyi'táj ti huápu'i'ij tyá'najchij

pajta, hua'ñiisa' a'ñijma i tyétyacaa,

a'ñijma paj tyu'tá'sij i maj muéetzij jimi tyí'ca'nyej.

²⁰ Hua' jamuán paj séeria'aj puá'mej pajta tyámua' tyihuo'tyécha'ñisij

pajta quee tyu'tá'sij tí'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'ñimaj tyá'xie've' i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;

muáaj paj hua'cha'ñij puá'mej a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'

mej mij quee je'ej pua'aj tyihuá'jeevej a'ñimaj i maj hua'ajcha'hire'.

²¹ Che' ji'réenya'aj séjre'ej i Tavástara', ti a'ájna jime' i ti jin taxie've'

jéehua tyámua' tyú'ruuj nye jimi

a'ájna nyati'ij quee je'ej jájtyoove'ej.

²² Nyati'ij jéehua tyihuányamua'tziityej a'yaa nu tyi'riá'mua'aj tíjin

paj períj a'imuáj nyojóoriej jo'paj muáaj quee já'sejre',

ajta nyati'ij muaatáhuaviiri' paj naatáhuire'en, muáaj paj náanamujri' i nyaj jijhuaca'aj.

²³ Siata'aj jaaxié've'en i Tavástara', néijmi'i i maj quee tyi'táj jin á'tzeere'.

Tavástara' pu tyámua' tyihuá'cha'ij a'ñijma i maj quee tyí'hue'tacaa,

ajta a'ñijma i maj jéehua óotzaahuatye'

a'yaa pu puéjtzij tyihuo'tá'sij je'ej ti tyihuá'ci'puaj.

²⁴ Xatyóoca'nyej siajta ca'nyíjra'aj huatóoa'an i juxiéjnyu'caa tzajta'

néijmi'i i maj Tavástara' jitze tyí'ca'nyej.

Tyaj jaataxáj tyi'táj tyaj jin ootyá'itzee tyajta je'en tyu'táta'uunyi'

Je'ej ti tyihuo'muá'tyej a'ájna i David

32 Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyáati' i maj meríj néijmi'i jin tyaatú'uunyi'ri'

tyi'táj maj jitzán pua'ritye' ajta tyi'táj ti jin huóoxana'círej.

² Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyáati' ti quee tyi'táj jin avíitziij je'ej pua'aj ríciij

ti ajta quee i Tavástará' tyi'táj jitzán pua'ritye'ej.

³ Nyati'ij quee xu jaxáatacaj tyi'táj nyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj,

nye tyévira' pu á'pua'risime'ej
a'ájna jime' nyaj a'náj tina'aj nyeyiinyaca'aj,

⁴ Ji'nye tujca ajta tca'
ja'muáca' ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej a'ái pu nye jitze séjria'ca'aj.

A'yájna ti'ij i xúxuu'uj tyu'tyáhuasij i xájcata',
a'yaa pu nya'axcaj nyaj quee che' je'ej rinyij.

⁵ Ajta néijmi'i nu muéetzij tyimuaaté'exaa
tyi'táj nyaj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj ajta i nyaj jin je'ej
pua'aj huaráj,
a'yaa nu tyaataxie'vej nyaj muéetzij tyimuaaté'ex-
aatye'en i nyaj tyi'ijxána'cira'ca'aj,
pajta muáaj, Tavástará', muáaj paj tyinaatú'uunyi'ri'.

⁶ A'áj pu jin, ti'ijta je'ej pua'aj tyí'rijcaj
a'áimaj i maj tyámua' een a'ái mu muéetzij jimi hu-
atyényuusij,
tyij ajta i jájtyij ca'nyíin jin huatámu'yej
capu a'áijma jitze ajtyá'astij.

⁷ Muáaj paj a'áin pu'é'een i paj naatyáhuire'ej:
muáaj paj nyecha'ij ti'ij quee tyi'táj je'ej nyoorej,
muáaj paj a'ájna jin nie'cánasij i chuícarij i paj jin tyu'-
tyámue'tij.

⁸ I Tavástará' pu a'yan tyí'xaj tíjin:
"Nyaji'ij nu jin tyámua' naa tyí'muasej.
Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej paj huárinyij,
tyámua' nu tyimu'cámua'riitye'ej,
nyajta nu muaataséjratye'sij i juyéj paj jitzán
huame'en.

⁹ Capáj a'yan eenye' ti'ij i muáatzuj nusu ti'ij i
cahuáayu',
i ti'quee huái'riitye' mej mij tyihuojo'itéej muá'ra'nyij
a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj hua'ria'ca'nyihua'an
a'ájci jime' i píriin ajta i ti jin antyáji'qui'
ji'nye capu seequéj ajtáhua'aj je'ej tyí'rij mej mij a' ji-
mi ajtyáxirej."

¹⁰ Jéehua mu tyí'cucui' a'áimaj i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetúucha'ij,
ajta a'ájna i ti jin tyú'xie've' i Tavástará'
a'áj pu jin néijmi'caa eeriá'nasij a'áijma i maj jitzán tyí'-
ca'nyej.

¹¹ Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástará' jimi,
tyétyacaa siaj tyámua' een siajta quee tyi'táj jin
á'itzeere'
isjata'aj huatóotyamua've'en siajta, jutyamua've'ej
huajíjhua!

Chuícarij ajta i tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Tavástará'

33 Siata'aj jimi tyu'táchuiicaj i Tavástará', tyétyacaa
siaj tyámua' een,
hua' tyenyij jitze a'áijma i maj tyámua' een, naa pu
huánamuajrii i chuícarij.

² Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' a'ájci jime' i áarpaj,
siajta jimi tyu'táchuiicaj a'ájci jime' i canárij,
³ siata'aj chuícarij ti jájcuaj huatáchuiicaj,
isjata'aj jutyamua've'ej tyámua' naa jimi setyu'tácu-
inaj!

⁴ A'ájna i nyúucaria'ra' i Tavástará' ji'récán jime' pu
séejre',

a'áj pu jin séejre' tyi'táj ti a'áin tyú'taahuaca'.

⁵ Tavástará' pu a'áj xie've' i ti quee tyi'táj jin á'itzeere' ti
ajta tyámua' een,
ja'ájna i ti jin taaxié'vej a'ái pu arí orióonajchaca' néi-
jmi'que' i cháanacaj japua!

⁶ A'ájci jime' i nyúucaria'ra' i Tavástará'
a'áj pu jin huatyátaavijhuaca' i tajapuá ti séejre',
ajta ti'ij tyu'tajé'tzej i jutyényij jime'
aj mu mij néijmi'i i xú'ra'vetyee huataséjre.

⁷ A'ái pu jasiire' ajta tyámua' ja'uurej
a'ájci i jájtyij a'ájna jo'tij huápu'ij ja'tyáati'.

⁸ Siata'aj néijmi'que' i chuéj japua jaatyátzaahu-
atye'en i Tavástará',
inéijmi'i xu jaatyátzaahuatye'en mu siaj a'yan
huacháatimee i cháanacaj japua!

⁹ Ji'nye a'ái pu tyu'taxájtaca', ajta je'en néijmi'i tyú'-
taavijhuaca',
a'ái pu tyu'ta'íjtaca', ajta je'en néijmi'i tyámua' ty-
i'éenye'ej ja'raa.

¹⁰ Tavástará' pu néijmi'i hua'antýí'uunyi'raj tyi'táj maj
muarie'

a'áimaj i maj quee tyá'tzaahuatye',
¹¹ ajta je'ej tyi'táj jin i Tavástará' tyí'muarie'
a'náj tina'aj pu tyámua' éenye'ej ja'mej.

¹² Miche' huatóotyamua've'en i tyeétyee i ti hua' Dios
a'áin pu'é'een i Tavástará',
chájta'naj a'áin ti ja'antýíhuoj ajta huatyóoa'rij.

¹³ Tavástará' pu taséj jútye' imuáj
ajta néijmi'caa tyámua' tyí'sej i tyeétyee,

¹⁴ a'ájna imuáj jo'tij a'áin ja'chej
a'ái pu néijmi'caa tyámua' tyí'sej i cháanacaj japua
maj huacháatimee,

¹⁵ a'ái pu a'áin pu'é'een i ti jaatyátaahuaca' i
hua'xiéjnyu'caa

a'ái pu ajta néijmi'i tyí'sej tyi'táj maj jin je'ej ricij.

¹⁶ Capu sáij i ti rey jin tyi'tyéjvee jujapuá huatányuusij
a'áijma jime' i maj mue'táj i xantáaru'uj jimi tyí'huire',
camu majta a'áimaj jujapuá huatányuusij i maj jéehua
jaayí'tin maj huatyényo'se'en majta jéehua uhuáca-
ca'nye',

¹⁷ camu tyi'táj huire' i cahuáayu'uj mej mij séej japuan
huatányuunyij,
tyij majta jéehua uhuácaca'nye'ej, camu hua' japua
huatányuusij.

¹⁸ Ajta i Tavástará' a'náj tina'aj pu huá'cha'ij
a'áijma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij majta a'áj
jitze tyí'ca'nyej i ti jin hua'xie've',

¹⁹ a'ñi pu hua' japua huatányuusij mej mij quee huácuinyij
ajta júuricamej huo'ta'sij ti'ijta huatújri'huaj.

²⁰ Ityáj tu a'ñj jitze tyí'ca'nyej i Tavástara',
ja'ñi pu tahuüre' ajta tyámua' tyí'tacha'ij!

²¹ I taxíjnyu'caa pu jutyamua've' i Tavástara' jimi,
a'ñj tu jitze tyí'ca'nyej i ti jin ántyapuj ti naa een.
²² i Tavástara', che' a'ñjna i paj jin taxie've', a'náj tina'aj
tajamuán séjre'ej,
a'yájna tyati'ij muéetzij tyimujcho've'!

Je'ej tyaj tyu'táchuicaj tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i
Tavástara'

*David ti jo'tyéyu'xaca'aj, ti'ij tyíchee a'ñjci jimi i
Abimélec, i ti jimi hue'tzij jin a'yan tyu'tóosejrataca'
tijin huatyóotimue'ri'*

34 A'náj tina'aj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavás-
tara',
nye tyenyij nu jin a'náj tina'aj jimi tyi'chuicaj na'mej.
² Nyáaj nu á'nyatzaahuatye' i Tavástara' jimi,
ixáanamujri' siajta huatóotyamua've'en, tyétyaca
sij quee óotzaahuatye'!
³ Tyiche' néijmi'i jimi tyu'táchuicaj tyajta séej tyana'aj
a'huatanyúucaritye'en
a'ñjci jime' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i ti jin ántyapuj i
Tavástara'.

⁴ Tavástara' nu jimi jaatáhuoj ti'ij naatáhuüre'en, a'ñi
pu'ij náanamujri',
ajta je'en nyaj japua huatanyúj a'ñjci jime' nyej nyáaj
tyí'tzñnyaca'aj,

⁵ A'ñimaj i maj jahuoo i Tavástara' jimi
a'ñi mu nyéeri'iste' séeria'aj muá'ju'un a'ñjci jime' i
maj jutyamua've'
majta je'en quee a'náj huatóotyevi'ra'astaj.

⁶ A'íi pu huajíjhuaca' i ti quee je'ej tyéejviicue', Tavás-
tara' pu'ij jáanamujri'
ajta néijmi'i jin japuan huatanyúj i ti jin je'ej tyóo-
mua'ajcaa.

⁷ A'ñjna i tajapua' ti tyí'huüre' i Tavástara' jimi a'ñi pu
huá'cha'ij ajta hua' japua huatányuusij
a'ñjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij i Tavástara'.

⁸ Siata'aj jaatyéesej, siajta je'en jáamua'reej ti néijmi'i
jin tyámua' een i Tavástara'.

iChe' huatóotyamua've'en a'ñjna i tyáati' ti a'ñj jitze
tyí'ca'nyej!

⁹ Siata'aj jaatyátzaahuatye'en i Tavástara', néijmi'i i
maj jimi tyámua' een,
ji'nye capu tyi'táj huo'tya'itziitye'ej a'ñjma i maj
tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij.

¹⁰ A'ñimaj i chíjtyaanyij a'ñi mu pue'éenye'ej
muá'ju'un i maj quee je'ej tyéejviicue', majta jajpuéetz-
ij muá'ju'un mat'ij huatatájcun,
majta a'ñimaj i maj jahuoo i Tavástara' jimi capu a'náj
tyi'táj huá'itziitya'aj ja'mej.

¹¹ Musio'vá'ju', nyiyóojmua', siata'aj náanamujri':
a'ñj nu já'muamua'tyen sij tzáahuatyí'ra'aj jimi
tyí'cha'ij i Tavástara'.

¹² ¿Nyi páaxie've' paj jéehua á'tyeevi'in?
¿Nyi páaxie've' paj jaxáahuaj chajca?

¹³ Pata'aj jaatapuá'citaj ti'ij mua' nyanúu quee je'ej
pua'aj tyí'xaxa'ta'an,
ajta ti'ij mua' tyenyij quee a'náj tyí'hue'taj.

¹⁴ Ajtára' a'ñjci jitze i ti je'ej pua'aj een, pajta je'en tyá-
mua' huárinyij,
a'ñj paj huáhuoonyij i ti naa mua'axcaj, pajta je'en a'ñj
jitze ucájrutyej.

¹⁵ Tavástara' pu huá'cha'ij a'ñjma i tyétyaca maj tyá-
mua' een

ajta huá'namuj je'ej maj a'ñimaj tyityeetyényuusij.

¹⁶ Tavástara' pu hua'ajcha'üre' a'ñjma i maj je'ej
pua'aj tyityetyúucha'ij,

a'ñj pu jin hua'antypua'ritye'sij mej mij quee che'
hua'tamuá're'rihua'an i cháanacaj japua.

¹⁷ Tavástara' pu janamuj a'ñjci i tyáataj ti tyámua' tyi'-
tyúucha'ij,

ajta néijmi'i jin japuan huatányuusij tyi'táj ti jin je'ej
tyóomua'ajcaj.

¹⁸ Tavástara' pu véjri' séejre', ti'ij hua' japua hu-
atányuunyij a'ñjma i maj quee je'ej tyéejtyoovej i
juxiéjnyu'caa tzajta'

majta meríj yo'riej i maj jitzán tyi'ijchó'va'ca'aj.

¹⁹ A'ñjna i tyáati' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij jéehua pu ty-
i'táj jin japuéjtzitaren,

ajta a'ñjna i Tavástara' a'ñi pu néijmi'i jin japuan hu-
atányuusij.

²⁰ A'ñi pu néijmi'i i caríira' cha'ij,
camu mij séej antyína'caj.

²¹ A'ñimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'ñj mu jin
cui'nyij i maj jin je'ej pua'aj ricíj,

majta a'ñimaj mu japuéjtzitaren i maj jájcha'üre' a'ñjci i
tyáataj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij.

²² Ajta a'ñjna i Tavástara' a'ñi pu hua' japua huatányu-
usij a'ñjma i maj jimi tyí'huüre',

icamu a'yan tya'ajpuéjtzij muá'ju'un a'ñimaj i maj
jitzán tyí'ca'nyej!

Je'ej tyej tyaatáhuoonyij ti'ij i Tavástara' taatáhuüre'en

David ti ja'a'rij

35 Tavástara', pata'aj hua'ajcha'üre'ej a'ñjma i maj
nyéetzij nyéjcha'üre';
pajta huo'tanyó'si'tye'en a'ñjma i maj nyéetzij nyeny-
o'si'tye'ej.

² Pata'aj tyámua' jáa'uurej i paj jin huatyényo'se'en
pajta je'en naatáhuüre'en,

³ pata'aj já'ajchueenyij a' chúnun pej pij huo'tanyó'si'-
tye'en a'ñjma i maj nyamuaritye',

inaaté'exaatye' paj muáaj a'ñin pué'een i ti nyajapuj
huatányuusij!

4 Miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'ñimaj i maj jaxie've' maj naajé'caj;
miche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'ñimaj i maj jaxie've' maj tyinaapuéjtye'en;
5 i miche' a'yan huárinij t'i'ij i xiéerij áacaj t'i yo'cuí'naj!
a'ñina i t'i tajapúa tyí'huüre' i Tavástará' jimi a'ñi pu
ahuojóohua'xij.

6 i Che' huatyática'rej i hua' juyéj jitze ajta huapuít-
i'cij,
che' a'ñin huo'tamuárite'yen i tajapúa t'i tyí'huüre' i
Tavástará' jimi!

7 Canu je'ej hua'uuriáacaj mati'ij a'ñimaj aviítzij jin
jaxie'va'ca'aj maj naatyéevi';
canu nyajta je'ej hua'uuriáacaj mati'ij a'ñimaj ja'-
tyáacuj

nyej nyij nyáaj a'áa ja'tyéjvetyij.

8 i Che' je'ej pua'aj tyú'rinyij hua' jimi!
i Miche' jujñimua'aj je'ej pua'aj huó'uurej!
i Che' je'ej pua'aj tyá'ra'nyij hua' jimi!

9 Aj nu nyij huatányetyamua've'sij i Tavástará' jimi,
ji'nye a'ñi pu nyajapúa huatányuusij.

10 Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'taxájtaj tijn:
"¿A'tanyij ajtáhua'aj séejre' t'i a'yan een pati'ij muáaj
Tavástará'?"

Muáaj paj hua' japua huatányuusij a'ñijma i maj quee
je'ej tyéejviicue'

a'ñijma jimi i maj jéetze' uhuácaca'nye' mequee a'ñi-
maj,
i maj majta je'ej pua'aj huá'uurej."

11 A'ñimaj mu nye jitze tyí'pua'ritye' i maj je'ej pua'aj
tyityetyúucha'ij

majta a'ñi tyí'nye'ihuo' tyi'táj nyej nyáaj quee
mua'reej.

12 Nyáaj nu tyámua' tyí'uurej hua' jimi majta a'ñimaj
mu je'ej pua'aj nya'uurej,

a'íi pu'ij jéehua nyaxaamujritye',

13 ji'nye mati'ij a'ñimaj tyí'cucui'ca'aj
nyáaj nu hua' jime' je'ej tyé'nyamua'ajcaa,
nyáaj nu cha' nyana'aj tyi'tyényeche'tyahua'aj nyajta
nye ítzi'va'ca'aj,

nyajta nyatzájta' a'náj tina'aj jahuooca'aj.

14 Nyáaj nu nyaxaamujritya'ca'aj nyajta je'ej tyé'nya-
mua'ajcaa,

cuxáa nyaj a'ñina jin nyaxaamujritya'aj t'i'ij náanaj t'i
huámu'nyij,

nusu a'ñina i tyaj néemi'ij á'tajaahuatye' ca' i nye'i-
huára'.

15 Ajta t'i'ij nye jimi je'ej pua'aj tyu'ríj,
néijmi'i mu a'ñimaj naatyá'a'tzaca';
cuxáa maj tyeétyee pu'éenye' maj quee nyamua'tyej,
majta jéehua huápu'ij je'ej pua'aj náaru.

16 A'ñi mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj, majta nya'a'tzej,
majta na'ráasej a'ñijci jime' maj jéehua nyaxana've'ej.

17 Tavástará', ¿a'chunyéj pooj á'tyeeren paj
hua'raséeraj puá'mej?

i Pata'aj nyaj japua huatányuunyij, ji'nye a'ij nu jin
júurij,

a'ñijma jimi i maj a'yan tyí'tyacixij mati'ij i muajyéj!

18 Nyetyimuatatyójtzi're'ej hua' tzajta' a'tyétyeristya-
mua' maj jéehua ará'asej;
i menyeséeracaj mu a'ñimaj nyati'ij tyámua' ty-
imuaatyátoosij!

19 Miche' quee nyéetzij jin jutyamua've'ej a'ñimaj i maj
nyéjcha'üre',

miche' quee jutyamua've'ej a'ñijci jime' nyej nyáaj
nyaxaamujritye' a'ñimaj i maj cha'mana'aj tyi'táj jin
nyajaaxieji'.

20 Ji'nye camu a'ñimaj jahuooc maj juxáahuaj séjre'ej,
sulu a'ñi mu aviítzij jin tyámua' ju'uurej mej mij tyi'táj
je'ej pua'aj huá'uurej

a'ñijma jimi i tyeétyee maj tyámua' naa tyity-
eecháatimee,

21 a'ñi mu acácuaxa'va'raj nye jimi, mej mij hue'tzij jin
a'yan tyinaataxájtijn:
"i Cási' taji'ij tu jin tyeríj jaaséj!"

22 i Muáaj paj hua'sej, Tavástará'!

i Capáj a'yan eenye' t'i'ij i t'i quee atányuuej!

i Capáj nye jimi ajtáyi'can!

23 Ájchesij, Tavástará' nyaj Dios, i huájisij!

Pata'aj no'xá'pui'ntari'tze'en, nyajamuan paj séjre'ej.

24 Tavástará' nyaj Dios, pata'aj no'xá'jtye'en,
a'ñijci jime' i paj muáaj jin tyámua' naa tyá'x-
a'pui'ntare'.

i Miche' quee a'ñimaj nya'a'tzej!

25 Miche' quee a'yan tyí'xajtaj nusu maj a'yan tyí'-
mua'ajcay yee:

"i A'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj!

i Tu'ríj néijmi'i jin ja'antypuá'rij!"

26 Miche' huápu'ij huatóotyevi'ra'astaj

a'ñimaj i maj nya'a'tzej a'ñijci jime' t'i quee tyámua'
tyi'nya'uurej,

miche' jéehua huápu'ij huatóotyevi'ra'astaj

a'ñimaj i maj jéehua nye jimi óotzaahuatye'.

27 Ajta miche' huatóotyamua've'en majta huajíjhua
muutyámua'va'aj

a'ñimaj i maj nyeséejracuj nyaj tyu'tyámue'ti;

miche' a'náj tina'aj a'yan tyí'xajtaj tijn:

"i Va'cán pu jin tyí'ijta i Tavástará',

ajta ja'ráanajchi t'i tyámua' tyí'eenye' a'ñijci jimi i t'i
jahuüre'!"

28 Nyenyanúu nu jin jaataxájtaj i paj jin tyámua' tyí'u-
urej;

i néijmi'i tújca'rij tzajta' nu tyimuaatatyójtzi're'ej!

**Tyi'táj t'i i tyáati' jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij ajta i Dios
t'i tyú'puejve'**

*I t'i a'ñina jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
David t'i ja'a'rij, Tavástará' t'i jimi tyí'huüre'*

36 A'ñina i t'i je'ej pua'aj een a'ñi pu tyí'ixaatye' i t'i
je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

tyétye' imuáj i xiéjnyu'caria'ra' tzajta'.
 Capu a'náj tzajta' séejre'
 tí'ij tzaahuatyi'ra'aj jimi tyícha'íj i Dios.
 2 A'yaa pu tyóomua'tzej maj néijmi'i tyámua' tyá'xaj,
 capu ij jaxana've' i ti jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.
 3 Je'ej pu pua'aj tyí'xaxa'aj ajta tyí'hue'tacaa,
 a'íi pu yo'riej i ti xá'pui', ajta jaatapuá'citaca' i ti tyá-
 mua' een.
 4 Huaque'tíj pu a'ájna jo'tij já'hui'caa, a'íj pu curia'-
 mua'sij tyi'tíj ti jin je'ej pua'aj huárinyij,
 huápu'íj pu a'íj jitze juca'nyej i ti jin je'ej pua'aj ricij
 capu ij jaxie've' i jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj een.

5 Ajta i paj jin taxie've', Tavástará', tajapuá pu imuáj
 ja'rá'asej;
 ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa
 jitze tajapuá ti séejre'.

6 A'íjna i paj muáaj jin tyí'xa'pui'intare' a'yaa pu een
 tí'ij i jiríj ti jéetze' ajtí'tí'ijmee;
 ajta i paj jin tyí'ijta a'yaa pu een tí'ij i jájtyij ti ve'éj ti aj-
 ta huápu'íj atyáati'.

Muáaj, Tavástará', muáaj paj huá'cha'ij i tyeétyee paj-
 ta i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

7 i Dios, huápu'íj pu naa huasé'rin i paj jin taxie've'!
 Muéetzij mu jimi jahuoo, a'íimaj i tyeétyee mej mij hu-
 atyóohu'ire'en.

8 Tyámua' mu naa tyityaatajú'xaj
 a'íjci jime' i ti jéehua i cue'ráj tyí'sejre' a'ájna jo'paj
 ja'chej,

muáaj paj hua'tá'caa mej mij huaye'en a'íjci jitze i
 játya'naj ti naa éenye'ej muí'yej,

9 ji'nye muéetzij jitze pu séejre' i júuricamej
 ajta muéetzij jimi í'ríj tyej tyij ma'unyénje'rej.

10 Pata'aj a'náj ti na'aj hua'tá'care'en i paj jin taxie've'
 pajta i paj jin tyámua' een

a'íjma i maj muéetzij muamua'tyej,
 a'íjma i tyeétyee maj quee tyi'tíj jin á'itzeere'.

11 Capáj tyi'tá'care'en maj naatzíinajyi'can a'íimaj i
 maj óotzaahuatye'

nusu maj a'íimaj nyenyo'si'tya'aj i maj je'ej pua'aj tyi-
 tyetyúucha'ij.

12 i Cási' a'íimaj mu eetávitzej i maj je'ej pua'aj tyi-
 tyetyúucha'ij!

i A'íi mu eetávitzej mej mij quee che' ájhuiixi'in!

Tavástará' paj jitze tyú'ca'nyej

David tí ja'a'rij

37 Capáj nyu'camui'ij tyij majta a'íin pu'éeenye' i
 maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,
 capáj pajta huá'xana've'ej a'íjma i maj je'ej pua'aj
 ricij,

2 ji'nye jiyet'zín mu huatyáhuasij, a'yájna tí'ij i íxáj;
 ja'yaa mu tyityeeriá'huasij tí'ij i tu'píj!

3 Tavástará' paj jitze tyú'ca'nyej pajta tyámua' tyi'-
 tyía'cha'ij,

a'yan paj chajca i cháanacaj japua pequee tyi'tíj jin
 a'ítzéeria'aj.

4 Tyámua' paj naa tyáaxie've'en i Tavástará',
 a'íi pu néijmi'i tyimuaatá'sij tyi'tíj paj jéetze' xie've'.

5 Pajta a' júuricamej jaatá'an i Tavástará',
 a'íj paj jitze tyú'ca'nyej, a'íi pu'ij muaatyáhu'ire'ej.

6 A'íi pu muaatá'sij paj a'yan huasé'rihua'an tí'ij i
 tatzárij a'íjci jime' paj tyámua' tyi'tyía'cha'ij
 a'yájna tí'ij i xicáj tya'taa a'tzáaj tacuaríxpuaj.

7 Capáj je'ej tyi'nyuuca'an i Tavástará' jimi,
 naa paj tyu'ta'cua'nyéej petyu'chó've'en tí'ij a'íin
 muaatáhu'ire'en.

Capáj jajaaxie'vi'raj a'íjci i ti tyu'tyáamue'tij,
 nusu a'íjci jimi i ti avíitzij jin je'ej pua'aj ricij.

8 Huatapuá'citaj i paj jin nyú'camui', jó'hua'xij tyi'tíj
 paj jin nyú'camui';

capáj nyu'caj, ji'nye jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej.

9 Ji'nye i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij aa mu imuáj
 huojóohua'xij i chu'éj japua,
 majta i maj jitzán tyí'ca'nyej i Tavástará'
 a'íimaj mu a'yan huochéetya'ajra'sij.

10 Capu che' a'chu á'tyeeren mati'ij quee che'
 ma'huá'taj muá'ju'un i maj je'ej pua'aj ricij;
 tyij pajta jéehua hua'huocaj, capáj che' hua'tyoonyij.

11 Majta i maj quee óotzaahuatye' a'íjma pu a'rij
 ja'mej i cháanacaj
 majta juxáahuaj huacháatima'aj muá'ju'un.

12 A'íjna i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'íi pu tyámua'
 ju'uurej tí'ij je'ej pua'aj jáa'uurej i tyáataj ti tyámua' ty-
 i'tyúucha'ij,

ajta jéehua huápu'íj jaxána've'ej ja'ráasej.

13 Ajta i Tavástará' pu hua'a'tzej, ji'nye a'íi pu ja-
 mua'reej

ti arí tya'rá'ixaj a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij.

14 A'íimaj mu tyí'ijcunaj i tyúuchun i maj je'ej pua'aj
 tyityetyúucha'ij majta tyámua' tyi'uurej i tú'namua'aj,
 mej mij hua'antypuá'ritye'en i maj quee je'ej tyéejvi-
 icue' majta i maj quee óotzaahuatye',
 ajta mej mij huó'cui'nyij i maj tyámua' tyi-
 tyetyúucha'ij.

15 Ajta a'íi pu i tyihuá'chuun hua'antyéztzesij i
 hua'xiéjnyu'caa jitze,
 ajta i tyihuá'tu'namua' tyu'tyána'xij.

16 Tyi'tíj ti cíi na'aj caa tyí'ijcha'ij a'íjna i tyáati' ti tyá-
 mua' tyi'tyúucha'ij
 jéetze' pu tyámua' een quee tyi'tíj maj jéehua tyícha'ij
 i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee.

17 Ji'nye Tavástará' pu hua'antypua'ritye'sij a'íimaj i
 maj je'ej pua'aj ricij,
 ajta hua'cha'íj ja'mej i maj tyámua' tyityetyúucha'ij.

¹⁸ Tavástará' pu huá'cha'ij a'fijma i maj quee tyi'táj jin á'itzeere',

ajta jusén jin séeria'aj ja'mej tyi'táj maj a'fijmaj an-curiaá'sij.

¹⁹ Tí'ij je'ej pua'aj tyí'rijcaa, tí'ijta huatújri'huaj, camu tyévi'si' séeria'aj muá'ju'un, jí'nye jéehua mu tyi'ijcha'fij muá'ju'un i maj tyú'cua'nyij.

²⁰ A'fijmaj i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa mu tyityeetyá-taasij tí'ij tu'píj tí huáchij, majta i maj jájcha'ñre' i Tavástará' a'yaa mu tyitya-ja'huópua'rixí'ij tí'ij i citzj.

²¹ A'fijna i tí je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij a'fij pu tyú'nyejvi' ajta capu tyí'na'chitaj,

ajta a'fijna i tyáati' tí tyámua' tyí'tyevij a'fij pu naa tyi-huojó'mua'raj ajta tyú'puejve'.

²² A'fijma i Tavástará' tí tyámua' tyihuo'tyátoosij a'fij mu ja'ancuriaá'sij i chuéj,

ajta a'fijna tí je'ej pua'aj huá'uurej a'fij mu antyipuarej.

²³ Tavástará' pu tyámua' naa tyéevi'tij a'fijci i tyáataj ajta a'fij jitze jáavi'tij i juyéj a'fij tí aráanajchi,

²⁴ ajta tí'pua'aj eetávetyij, capu a'yan éenye'ej ja'mej, jí'nye i Tavástará' pu javi' i muáca'ra'an jitze.

²⁵ Nyáaj nu huátyamueestariaca', nyajta nyeríj vas-tacirie',

ajta canu a'náj jaaséj a'fijci i tyáataj tí tyámua' tyi'-tyúucha'ij tí tyi'táj jin japuéjtzitarej

canu nyajta a'náj huo'séj i yójmua'mua' maj tyi'táj huóotiveenyij.

²⁶ A'náj tina'aj pu tyihua'cu'vej, ajta tyú'nyijtye', majta i yójmua'mua' tyámua' mu naa tyityeetyátui-huaj.

²⁷ Ajtára' a'fijci jitze i tí je'ej pua'aj een pajta je'en tyá-mua' tyi'tyía'cha'fij,

a'yaa paj a'náj tina'aj tye'ejcha'fij puá'mej jo'paj ja'huá'chejtye'en.

²⁸ Jí'nye Tavástará' pu jaxie've' a'fijci i tí tyámua' tyi'-tyúucha'ij

ajta quee huójo'hua'naj a'fijma i maj quee tyi'táj jin á'itzeere',

ajta hua'antypua'ritye'sij a'fijma i maj je'ej pua'aj ricij capu ajta huo'ta'sij maj séecan hua' jitze eeráanyej.

²⁹ A'fijmaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'fij mu ja'an-curiaá'sij i chuéj

majta jusén jime' a'fijci japua huacháatí'ma'aj muá'ju'un.

³⁰ A'fijna i tyáati' tí tyámua' tyi'tyúucha'ij ja'huo'itéer-ican pu jin tyi'xaj,

a'fijna i tyáati' tí tyámua' tyi'tyúucha'ij a'fij pu tyi'xaj i tí tyi'xa'puí'.

³¹ Ajta i xiéjnyu'caria'ra' tzajta' ú'sejre' je'ej tí i Dios ra' tyi'mua'taj,

ajta quee a'náj antyípuityij i ju'fícaj jime'.

³² A'fijna i tí je'ej pua'aj ricij a'fij pu avíitzij jin eeve' i tyáati' tí tyámua' tyi'tyúucha'ij,

a'fijci jime' tí a'yan tyá'xie've' tí jaajé'caj;

³³ ajta i Tavástará' capu tyu'tá'sij tí tyi'táj je'ej pua'aj ja'uurej,

capu ajta tyu'tá'sij mej mij tyi'táj jitzán pua'ritye'ej.

³⁴ Muáaj, Tavástará' paj jitze tyú'ca'nyej, pajta ja'rá'astijre'en,

a'fij pu'ij tyámua' tyimuaatyátoosij ajta muaatá'sij paj muáaj ja'ancuria'an i chuéj.

Mua' jí'ij paj jin hua'sejran matí'ij antyipuarej i maj je'ej pua'aj ricij.

³⁵ Nu'ríj jaaséj a'fijci i tí je'ej pua'aj ricij, jéehua pu óotzaahuatyé',

a'yaa pu jéehua tyi'tyáxamue' tí'ij i ciyéj tí a'áa ja'távej jo'tij jo'jé're'en,

³⁶ ajta je'ej pu huárupij, capu che' ma' já'sejre', nyáaj nu jáahuoj, ajta canu jáatyoj.

³⁷ Pata'aj jaaséj a'fijci i tyáataj tí tyámua' een ajta quee tyi'táj jin á'itzeere',

juxáahuaj pu naa atyeje'chaaj ja'mej a'fijna i tyáati'.

³⁸ Majta i maj quee tyihuojó'itej a'fijma mu néijmi'caa antyipuá'ritye'sij,

a'yaa mu mij majta tyitye'entyipuá'rij a'fijmaj i maj je'ej pua'aj ricij.

³⁹ A'fijna i tí huá'huñre' i tye'fityee maj tyámua' een Tavástará' pu jimi já'ma'can,

a'fij pu'ij huo'tyáhuñre'sij tí'ijta tyi'táj jéehua hua'tye-si'huaritye'ej.

⁴⁰ Tavástará' pu huo'táhuñre'ej mej mij huatóo'uunaj. A'fij pu tyu'tá'sij mej mij huatóo'uunaj a'fijmaj jimi i

maj je'ej pua'aj ricij, ajta hua' japua huatányuusij, jí'nye a'fij mu jimi jáahuoj tí'ij a'fijna huó'cha'ñin.

Je'ej tí tyu'tyényuunyij tí'ij jaatáhuoonyij tí i Dios jaatáhuñre'en

Chuícarij David tí jo'tyéyu'xaca'aj, mej mij a'fijna jin néijmi'i tyo'támua'reej i mu'vérij

38 Tavástará', capáj nyetya'xi'ij a'fijci jime' i paj jin nyú'camu'

capáj pajta puéjtzij nyata'care'en patí'ijta nyu'ca-mu'ij.

² Jí'nye pu'ríj nye jitze rá'aj a'fijna i paj jin puéjtzij naatá';

ja'fij paj jin puéjtzij naatá' a'chu paj uhuájca'nyej!

³ A'fijna i paj jin nyú'camu' a'fijci jime' nyej nyáaj tyi'i-jxána'cira',

néijmi'que' nu i nye tyévíj jitze tyí'cui',

icapu sñj tyámua' een i nyacaríj!

⁴ Canu che' je'ej jájtyoovej a'fijci jime' nyaj jéehua je'ej pua'aj huarfij,

jéehua pu tyi'nyetyesi'huaritye' canu nyij che' tyé'vi-icue'.

⁵ A'fijci jime' nyaj quee tyi'táj jó'itej,

pu'ríj tyépetyj i nyaj jin tyí'puejtyi' ajta je'ej pua'aj tyaarie'ej.

⁶ A'náj tina'aj nu nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can, na'canyamua'astij nyajta quee je'ej tyéejtyoovej.

⁷ Nyahuárij pu nyacui' a'íjci jime' i nyaj puistaj, inéijmi'que' nu tyí'cui' i nye tyévira' jitze!

⁸ Huápuí'ij nu tyí'cui' nyajta quee che' nyaca'nyej, ja'íjna i nyaj jin nyeyiin nyaxiéjnyu'caa nu jin nyeyiin!

⁹ Tavástara', muáaj paj jamua'reej je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', ajta i nyaj jin ucayáatiyi'ij muáaj paj asíj tyámua' naa tyá'mua'reej.

¹⁰ Nyaxiéjnyu'caa pu ca'nyíin jin ú'tzunaj, capu che' ma' já'sejre' i nyaj jin uhuájca'nyej, icanu nyajta che' tyámua' metyóonyeej!

¹¹ A'íimaj i maj tyámua' naa tyi'nya'amíincustyamua', majta i maj je'ej nyamuarimuaj, aa mu imuáj jo'tyú'uj, mej mij quee jaaséj i nyaj jin tyí'cui'.

¹² A'íimaj i maj nyeje'catamui', tyi'tíj mu jin avítzij je'ej nya'uurej, i maj jaxie've' tí'ij je'ej pua'aj tyí'nya'uurej, a'íi mu jax-aj je'ej maj tyina'antyipuá'ritye'en majta a'náj tina'aj jaaxá'pu'íntarej mej mij avítzij jin je'ej pua'aj náa'uurej.

¹³ Nyajta nyáaj a'yaa nu ricij tí'ij i tí quee iityánamuaj, cuxáa nyaj quee huá'namuajraj; cuxáa nyaj quee atányuuve'en, canu acácuaxa'va'raj.

¹⁴ A'yaa nu een tí'ij i tí quee iityánamuaj ajta quee nyuuvej tí'ij jujapuá huatányuunyij.

¹⁵ Nyáaj nu muéetzij jimi tyi'íjchó've', Tavástara' pajta nyaj Dios paj pué'een, a'yaa nu tyá'xie've' paj muáaj nyaj jime' huatányuun-ij.

¹⁶ A'íj nu'uj muahuavii mej mij quee nyéetzij nya'a'tzej, mej mij quee jutyamua've'ej nyati'ijta tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en.

¹⁷ A'yaa pu tyi'jí'récán jime', nu'ríj tin eetávesij, ajta quee tyápuaapua'rej i tí tyinyetyáacui'.

¹⁸ Nyataxájta tyi'tíj nyaj jin ootyá'ítzeerej, jí'nye capu naa nya'asej i nyaj jéehua tyi'tíj jin ootyá'ítzee.

¹⁹ Mu'ríj jéetze' huatámui'riaca' i maj nyéjcha'íire'; jéehua mu i maj cha'mana'aj tyi'tíj jin nyéjcha'íire'.

²⁰ Je'ej mu pua'aj nya'uurej a'íjci jime' nyej nyáaj tyá-mua' naa hua' jimi tyi'uurej; jí'nye nyáaxie've' nyej tyámua' rijcaj a'íi mu mij jin nyéjcha'íire'.

²¹ Tavástara', icapáj juséentacan manúujipuan! Nyaj Dios, icapáj nye jimi ajtáyí'can!

²² Nyaj Dios pajta nyaj vástara', ijyie'tzín paj mu-jo've'me'en pej pij naatáhuire'en!

Capu á'tyeeren i tyaj jin júurij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. A'íin ti jo'yú'xaca' i Jedutún. Chuiicarij David ti jo'yú'xaca'

39 Nyáaj nu a'yan tyatányarajcaa nyej tyámua' tyi'-tyínyecha'íicaj, nyaj quee je'ej pua'aj tyí'xajtaj, nyaj quee je'ej pua'aj tyí'nyuucan mat'íj móoj yevéjri' huatyú'uucaj i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij.

² Nyajta a'yan rijcaj tí'ij i tí quee atányuuvej, canu tyi-tíj xajtaca'aj.

icanu nyana'aj nyajta a'íj xajtaca'aj i tí xá'pu'í!

Ajta pu'ríj jéetze' tyinyetyáacui'ca'aj;

³ íajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu nú'tieexi'raca'aj! A'íj nu jitze tyi'ria'mua'síma'caj, tí'ij nyatzájta' tiéj hu-ataséjre,

aj nu nyij ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

⁴ "Tavástara', naaté'exaatye' nyej nyij jáamua'reej je'ej tí nye jimi tye'mej ajta a'chunyéj na'tyéeren nyaj júurij na'mej, nyej nyij jáamua'reej nyej quee a'chu á'tyeeren nya-júurij.

⁵ Muáaj paj naatá' nyej nyij cfi nyana'aj á'tyeevi'in nyaj júurij,

capu tyi'tíj pué'een muéetzij jimi i nyajúuricamej.

íNéijmi'i mu i tyeétyee a'yan á'tíjti' tí'ij séej tí

ucayáatira'nyij!

⁶ íNéijmi'i mu i tyeétyee a'yan een tí'ij i quéenyi'istarij!

Capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuire'ej tipua'aj jéehua tyí'i-ísiire'en i tí tyá'najchij,

jí'nye capu jamua'reej a'tíj tí tyí'ci'tyij i tí tyí'ísiire'sij.

⁷ Ajta tipua'aj a'yan tyí'eenye', Tavástara', ztyi'tanyí jin nyetyi'cho've'?

íMuéetzij nu jimi tyi'íjchó've'!

⁸ Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jime' nyaj tyi'i-jxána'cira';

capáj tyi'tá'care'en mej mij a'íimaj je'ej nyojo'mua'raj i maj quee ma'umuámua're'.

⁹ A'yaa nu huaríj tí'ij i tí quee atányuuvej nyajta quee acácuaxa'taca',

jí'nye muáaj paj a'íin pué'een i tí néijmi'i jin a'yan rinyij.

¹⁰ Ajta capáj che' puéjtzij nyatá'care'en, jí'nye nu'ríj huápuí'ij a'íjci jin japuéjtzitaj.

¹¹ Muáaj paj tyámua' ja'uurej a'íjci i tyévi'j puéjtzij paatá'caria'aj a'íjci jime' i tí jin quee xá'pu'í huaríj,

pajta a'yan ja'uurej tí'ij i chuéj tí muínyij tyi'tíj tí a'íin jéetze' xie've'.

íNéijmi'i mu i tyeétyee a'yan een tí'ij séej tí ucayáatira'nyij!

¹² Tavástara', huánamuaj je'ej nyaj a'jimi tyu'tyényu-usij,

ipata'aj tyámua' tyáanamua'j je'ej nyaj tyí'nyeyiin!,
icapáj quee ave'nyuucan' an nyati'ijta eetaja'ra'tajyi'-
can!

A'yaa nu a' jimi een tí'ij i tí séej chuéj japua já'ma'can,
tí'ij i pína'aj tí huayi'ij na'aj, a'yájna matí'ij i
nyahuásimua'cí'ij.

¹³ Capáj che' nyeséejra, cíí tyinaatá' nyej nyij
ucayáatira'nyij,
ijíj nyej nyooj yésejre' nyajta quee xu huamuí'."

**Na'ráanajchij nyaj a'yan huárinyij je'ej paj muáaj
tyá'xie've', nyaj Dios**

*I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj.
Chuícarij David tí jo'yú'xaca'*

40 Tavástara' nu jimi jaatyájtoo i nyaj jin tyi'i-
jchó've',

a'íj pu'ij ecóotutaca' tí'ij jáanamua'j je'ej nyaj jimi
tyá'huoo,

² nyajapuáj pu huatanyúj nyej nyij quee huámuí'nyij
a'ájna jo'tij ja'tyácan,

capu tyu'tá' nyej nyij atyájcataj jo'tij jéehua jo'jéxaj.

A'áa pu nyaja'rá'ícatyey jo'tij tyámua' naa tyojo'-
toonyij,

tyámua' pu tyí'uurej jó'nyaj jooméj.

³ A'íj pu naatá' nyej nyij jájcuacan tyu'táchuicaj,
a'íjci i chuícarij i nyaj jin tyámua' tyaatá'an i Dios.

Mamue'tíj mu, matí'ij a'íj huaséj, aj mu mij tyu'tyátza-
ahuatyey

matí'ij mij a'íj jitze tyu'tyáaca'an i Tavástara'.

⁴ iChe' huatóotyamua've'en a'íjna i tyáati' tí i Tavás-
tara' jitze tyí'ca'nyej

ajta quee a'íjma jitze tyí'ca'nyej i maj óotzaahuatyey'
nusu a'íjma i maj sánturij najchej!

⁵ Nyavástara' ajta nyaj Dios,

jéehua pu tyí'sejre' i tí naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'-
taahuaca'

ajta je'ej paj jéehua ityájma tyitá'cu'vej.

iCapu tyi'tíj séejre' tí a'yan huasé'rihua'an patí'ij
muáaj!

Nyáaxie've' nyaj huo're'ixaatyey'en, nyaj a'íj tyu'taxáj,
ajta canu pújoorej nyej nyij néijmi'i tyu'taxáj.

⁶ Capáj muáaj a'íjna jin atyamua've' maj a' jimi tyu'tá-
mu'vejritaj

nusu maj jatjíj tyimuaatámu'vejrityey'en,

capáj pajta jahuoo mej mij ya'muáatyey a' jimi huatá-
mu'vejritaj

nusu maj tyi'tíj tyu'tá'an a jimi pej pij a'íjna jin tyi-
huo'tú'uunyi'.

Sulu a'yaa paj huaríj, muáaj paj naatá' nyej nyij iityá-
namuajra.

⁷ A'íj nu jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: Yá'nyaj hu-
atyéjve,

a'yájna tí'ij nyaj jime' tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

⁸ Nyaj Dios, nyéetzij pu na'ráanajchij nyaj a'yan
huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've',

nyaxiéjnyu'caa tzajta' pu séejre' je'ej paj muáaj
tyí'nyamua'tyey.

⁹ A'íjma mu mue'tíj tyi'séeracaj a'tyéityeristyamua'
nyati'ij huo'taséjra tyi'tíj tí xá'puí'.

iMuáaj paj tyámua' naa tyá'mua'reej, Tavástara', nyaj
quee a'náj huatyápua'riaca'!

¹⁰ Canu a'náj quee jaataxájtaca' a'íjci i paj jin tyámua'
tyí'uurej,

nu'ríj jaataxájtaca' paj quee tyi'tíj jin á'itzeere' nyajta i
paj jin tahuíire'.

Canu a'náj jaatyá'avaataca' i paj jin taxie've' ajta i tí
jí're'can jime' muéetzij jimi

a'íjma jimi a'tyéityeristyamua' i maj jéehua ará'asej.

¹¹ Pajta muáaj, Tavástara', capáj nya'aviitze'ej i paj jin
tyámua' nyojo'mua'raj.

A'náj tína'aj paj nyecha'íj a'íjci jime' i paj jin
nyaxie've' ajta i paj jin tyámua' een.

¹² Ji'nye jéehua pu je'ej pua'aj tyí'nya'uurej
ajta quee i'ríj nyaj jaatyé'iten a'chu tí arí pua'máj je'ej
pua'aj tyináaruuj.

A'íj pu arí nyeria'naj i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj,
canu nyij nyajta che' tyámua' metyóonyeyey.

Pu'ríj jéetze' ará'asej quee i nyaj cípuáj,
capu ij ajta che' nyaca'nyisti'.

¹³ Tavástara', pata'aj cui' mujo've'me'en pej pij nya-
japuáj huatányuunyij.

Tavástara', ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij
naatáhuíire'en.

¹⁴ iMiche' néijmi'i jin huápu'íj tyévi'si' huataséjre'en
a'íjma i maj jaxie've' maj na'antyipúa'rityey'en!

iMiche' tyévi'si' séeria'aj huatóo'uunaj
a'íjma i maj je'ej pua'aj nya'uuriajmuí'!

¹⁵ iMiche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj
a'íjma i maj je'ej pua'aj nyojo'mua'raj!

¹⁶ Majta néijmi'i a'íjma i maj muéetzij muahuoo
miche' a'íjma jéehua huatóotyamua've'en,

majta i maj jaxie've' paj hua' japua huatányuunyij
miche' a'náj tína'aj a'yan tyí'xajtaj tíjin: "iVa'cán pu jin
antyúumua'reej i Tavástara'!"

¹⁷ Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta
quee je'ej tyéejtyoovej,

capáj nyojo'hua'nan, Tavástara'.

Muáaj paj a'íjmu pué'een i tí nyahuíire' ajta nyajapuáj
huatányuusij,

icapáj á'tyeevi'in, nyaj Dios!

Je'ej tí tyu'tyéenyuj i a'tíj tí tyí'cui'

*I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj.
Chuícarij David tí jo'yú'xaca'*

41 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tí a'íj jitze tyí'-
mua'tzej i tí quee juca'nyej ajta quee je'ej tyéejvi-
icue',

Tavástara' pu japuan huatányuusij tí'ijta je'ej pua'aj
tyí'rijcaa.

² Tavástara' pu jacha'íj ja'mej,

júuricamej pu jaatá'sij ajta tí'ij huatóotyamua've'en i chuéj japua,
ajta quee tyu'tá'sij tí'ij a'yan atyojo'r'é'nyej je'ej maj tyá'xie've' i maj jájcha'íire'.

³ Tavástará' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij tí'ij quee che' tyé'viicue'raj,
ajta tyámua' ja'uurej a'íjci i tí jin tyí'cui'.

⁴ Nyáaj nu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:
"Tavástará', ná'ancu'vaxí',
tyináahuaatyé', tyij nyajta muéetzij jimi ootyá'ítzeerej."

⁵ A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'yaa mu tyá'xie've' tí'ij je'ej pua'aj tyí'nyá'uurej, a'yaa mu tyí'xaj tíjin:
"¿A'najnyí mu'nyij tyej tyij quee che' ja'tamuá're'rihua'an?"

⁶ Ya mu nyetyésise', majta quee tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan ricij,

hua'mua'tziira'aj jitze pu séejre' néijmi'i i tí je'ej pua'aj een,
a'aj pu ámiteere' matí'ijta cáayej jitze ajooju'un.

⁷ A'íi mu jusíire' i maj nyéjcha'íire' mej mij nyéetzij naaxáj,

a'yaa mu tyí'mua'tzej nyej nyasíj pu'é'eenye' i nyaj jin japuétzitarej

⁸ majta a'yan tyí'xaj tíjin:
"Tyiyáaru' pu jimi jo've'mej i tí jin tyí'cui',
a'íj pu jin huaca'aj jo'tij já'hui'caa ajta je'en quee che' ájchesij."

⁹ Ajta a'íjna i tí tyámua' naa tyi'nyá'amíincuj, nyáaj nyej jitzán tyi'ca'nyajca'aj,
i tí nyaj jamuán tyí'cua'caria'aj, a'íi pu arí ajta nyéjcha'íire'.

¹⁰ Pajta muáaj, Tavástará', ná'ancu'vaxí',
naatá' nyaj ájchenyij nyajta je'en a'yan huó'uurej je'ej tí a'íjima jimi tyí'tyéevítij.

¹¹ A'yaa nu nyij tyá'mua'reeren nyaj a'yan ricij je'ej tí muéetzij tyimua'ránajchi,
tí quee nyéetzij jime' jutyamua've'ej a'íjna i tí nyéjcha'íire'.

¹² Ajta nyéetzij jime', nyaj tyámua' tyi'tyínyecha'íj nyajta quee tyi'tíj jin á'ítzeere',
tyámua' paj tyí'nyevi'raj mua' muáca' jime',
nyej nyij a'náj tína'aj ajamuán aja' séjre'ej.

¹³ ¿Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástará', hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,
íjij ajta jusén jime'!
¿Che' a'yan tyá'ra'nyij!

I nyaj jin tyí'ijchó've' Dios pu jimi já'ma'can

I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. I nyúucaríj tí naa huánamuajrii a'íimaj maj huóomua'tziityej i yójmua'mua' a'íjci i Coré

42 A'yájna tí'ij i muaxáj tyá'huoo i játya'naj tí'ij huaye'en,
a'yaa nu nyaj Dios, nyáaj muéetzij tyí'muahuoo.

² A'yaa pu i Dios nye jitze tyúuxie've' tí'ij i jájtyij, a'íjna i Dios júuricamej tí pu'é'een.

¿A'najnyí nyajtáhua'aj huatányesejrataj i Dios jimi?

³ Tújca nyajta tíca', a'íj nu jin júurij i nyaj eetaja'ra'ta-jyi'ij,

meentyij móoj a'náj tína'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tíjin:
"¿Jo'nyij je'ej je'en a' Dios?"

⁴ Nyatí'ijta a'íjci jitze tyi'riá'mua'sime'en,
aj nu nyij tyi'tá'caa tí'ij jéehua je'ej pua'aj nye jimi tyí'rijcaa.

Nya'tamua're'rii nyatí'ij hua' jamuán i tyeétyee ajooma'caj,

nyáaj nu ahuojóovi'tisima'aj jo'tij jo'tyéjvee i tyejújra' i Dios

tyeíihuaj a'íjci jime' tyaj tatyamua've' tyajta tyi'mu-
atyóotzi're'ej.

¿Va'cán tu jin tyámua' naa tyí'ye'estyahua'aj!

⁵ ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin tyí'nyaxaahuataj?

¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?

Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej,

a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.

¿A'íi pu nyaj Dios pu'é'een ajta i tí nyaj japua hu-
atányuusij!

⁶ Jéehua pu quee nú'ca'nyisti'.

A'íj nu jin huápu'íj muéetzij jitze tyi'riá'mua'sij tí'ij na'aj a'ájna i játya'naj jitze Jordán tí antyapuaj,
tí'ij na'aj a'ájna a jíríj tí jo'quéetimee a' tí a'yan tya-
ja'rájtyapuaj tíjin Hermón ajta a Misar.

⁷ A'áa pu já'namuajre' jo'tij je'cacúunyijmee a'íjna i tí ca'nyíin jin tyáhuaasij i ta'ancáamu'yej;
a'íjna i jájtyij paj jéehua muáaj muya'ta'ítyacaa a'íi pu'ij arí nyajapuáj ucámu'iyaca'.

⁸ Tújca pu i Tavástará' uya'ta'ítyacaa i tí jin nyaxie've',
ajta tíca' canu ja'antypuá'ritye'sij i nyaj tyi'tyéchuiicaj
capu ajta i nyaj tyényuusij i Dios jimi júuricamej tí ny-
atá'caa.

⁹ A'yaa nu tyé'ixaatye' i nyaj Dios, a'íjna i tí nyaj japua huatányuusij tíjin:

"¿Ji'nye pej pij nyojo'hua'xij?

¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can
nyajta hua'tzí'nye'ej a'íjima i maj nyéjcha'íire'?"

¹⁰ I nyacaríj pu ajta nyacui'

a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj i maj
nyéjcha'íire',

i maj a'náj tína'aj a'yan tyí'nye'ihuo' tíjin:
"¿Jo'nyij je'ej je'en a' Dios?"

¹¹ ¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin tyí'nyaxaahuataj?

¿Ji'nye nyij tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?

Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej,

a'íjci i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.

¿A'íi pu nyaj Dios pu'é'een ajta i tí nyaj japua hu-
atányuusij!

43 Nyaj Dios, tyámua' paj tyino'xá'pu'íntari'tze'en;

ipata'aj naatyáhuire'en a'ñijma jimi i tye'ityee i maj quee tyá'tzaahuatye'!

iPata'aj nyaj japua huatánuunyij a'ñici jimi i ti tyí'hue'tacaa ajta i ti je'ej pua'aj ricij,

² Ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een pajta i ti naatyáhuire'e!

¿Ji'nye pej pij quee nyatá'caa nyaj a' jimi séjre'ej?

¿Ji'nye nyej nyij nyaxamúuritya'aj menyo'cha'can nyajta hua'tzínnye'ej a'ñijma i maj nyéjcha'hire'?

³ Mujo'ta'ityij i nyaj jin atányeerej ajta i ti ji'réc'can jime',

tí'ij a'ñin naataséjratye'en i juyéj

i ti a'áa jó'nyee jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een, a'ájna jo'paj muáaj ja'chej.

⁴ Aj nu nyij a'áa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan muana'michej, nyaj Dios,

a'áa nu nyij tyimuaatatyójtzi're'ej nyetyi'chuícaj a'ñici jitze i canárij,

ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj néijmi'i i nyajúuri-camej jitze nyetyamua'viste'ej.

⁵ ¿Ji'nye nyij tyi'táj jin tyí'nyaxaahuataj?

¿Ji'nye nyij tyi'táj jin je'ej tyé'nyamua'astij na'mej?

Nyáaj nu nyeríj i Dios jitze tyí'ca'nyej,

a'ñici i nyej nyooj tye'tyóotzi're'ej na'mej.

iA'ñi pu nyaj Dios pué'een ajta i ti nyaj japua hu-atánuusij!

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios taatáhuire'en

I ti a'ñjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. I nyúucaríj ti naa huánamua'jrii a'ñimaj maj huóomua'tzi-ityej i jójmua'mua' a'ñici i Coré

44 Taj Dios, tu'ríj jáanamua'jri' i tyaj jin iityana-muáarajmee,

majta i tahuásimua' mu'ríj majta táa'ixaaj je'ej paj muáaj tyi'táj huáruuj matí'ij móoj a'ñimaj júuricaj

je'ej ti tyi'táj huaríj tí'ij a'ájna imuáj putyí'rijca.

² Mua' muáca' paj jime'

hui'ráahua'xij a'ñijma i maj quee tyá'tzaahuatye', puéjtzij paj huo'ta' a'ñijma i maj séej chuéj japua

jo'cháatimee

pajta je'en huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatime'nyij i tahuásimua'cí'ij.

³ Ji'nye capu i hua' muáca' huo'ta' capu ajta i tyi-huá'chuun huo'ta'

mej mij a'ñimaj tyu'tyámue'tin,

camu a'ñimaj jaamué'tij a'ñici i chuéj.

Sulu a'ñjna i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin uhuájca'nyej.

Ajta a'ñjna i ti jéehua huanyéeri'ciraajraa a'ñici jime' paj muáaj a'áa jo'tyávaaca'aj,

ji'nye muáaj paj jéehua hua'xie'va'ca'aj.

⁴ Muáaj paj nyaj Rey!, ipajta nyaj Dios!

Muáaj paj huo'ta' mej mij tyu'tyámue'tin a'ñimaj i maj a'tyéityeristyamua' pué'een;

⁵ muéetzij tu jitze ma'can huo'mué'tij a'ñijma i maj tájcha'hire',

ja' jitze ma'can tu huo'tzínajraa a'ñijma i maj tany-o'si'tya'ca'aj!

⁶ Ji'nye canu nyáaj a'ñij jitze tyí'ca'nyej i nyaj tú'na-mua',

capu ajta i nye chúun naatá'sij nyej nyij tyu'tyámue'tin,

⁷ muáaj paj a'ñin pué'een i ti taatá' tyej tyij huo'-mué'tin a'ñijma i maj tájcha'hire',

ajta tyévi'si' huo'taséjrataca' a'ñijma i maj taxana'va'-ca'aj.

⁸ A'náj tina'aj tu a'tatzáahuatye'ej tá'ju'un muéetzij ji-mi, taj Dios,

tyajta a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un.

⁹ Ajta papu'ríj matuuhua'xij,

pajta períj tyévi'si' taataséjrataca',

capáj che' hua' jamuán séejre' i taxantáaru'ustya-mua'.

¹⁰ Muáaj paj tyu'tá' tyej tyij huá'tziinye'ej a'ñijma i maj tájcha'hire',

a'ñi mu tyí'tanahue' i maj taxana've'

majta tyitáa'ri'raaa je'ej maj a'ñimaj tyá'xie've'.

¹¹ Muáaj paj a'áa tojóotoj

cuxáa tyaj cánya'xi' pué'eenye' mej mij táacui'nyij,

pajta tyu'tá' tyej tyij ma'úrutyej hua' tzajta' i maj quee tyá'tzaahuatye',

¹² muáaj paj huápu'i'ij jáahuaj huo'toj a'tyéityeristya-mua',

pajta quee tyi'táj huamue'tij a'ñici jime' i paj huo'toj.

¹³ Muáaj paj a'yan táaruuj mej mij je'ej pua'aj tyí'taxa-jtaj,

a'ñimaj i maj a véjri' huacháatimee tajimí a'ñi mu je'ej pua'aj tyí'taxaj majta tyévi'si' ta'uurej,

¹⁴ Muáaj paj tyu'tá' mej mij je'ej pua'aj tyí'taxajta i maj quee tyá'tzaahuatye',

matí'ijta taaséj, a'ñi mu tajimí eecámu'vajra.

¹⁵ Camu a'náj jatapuá'citacaa maj ná'xaahuaj,

jéehua nu nyetyevi'ra' i nye nyéerimij jitze

¹⁶ a'ñin tí'ij pué'eenye' i ti nyéjcha'hire', i ti a'yan

tyá'xie've' ti tyo'rióorieeraj

ajta je'ej pua'aj tyí'nyaxaj ajta hue'tzij jin nye jitze

tyí'pua'ritye'.

¹⁷ A'yaa pu'ij tyí'ta'uurej

ajta quee a'ñjna jime' tyaj mojo'huá'xij.

iCatu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzeerej a'ñici jitze i nyúucar-ij i paj jin tyitaata'íj!

¹⁸ Catu a'yan tyí'mua'tzej tyej tyij mamúurienyij catu tyajta ajtacíj a' juyéj jitze.

¹⁹ Ajta a'yájna, muáaj paj períj tatzínajraa

a'ájna jo'maj tyi'tyán jó'cí'ij maj tyí'tyaci'macaa.

A'ñij paj jin tie'cáana' i tíca'rij.

²⁰ Típua'aj tyamojo'hua'xínyijche', taj Dios,

tyajta je'en séej huatyáana'ajchej i dios tyaj quee ja-mua'tyej,

²¹ muáaj paj jamua'réerejche'en,

ji'nye muáaj paj jamua'reej je'ej ti tyi'táj een i tamua'tziira'aj jitze.

²² Tyajta muéetzij tu jitze ma'can a'náj tina'aj a'yan tyá'taca'nyej tyej tyij huácu'nyij, a'yaa mu ta'uurej mati'ij i cánya'xi i maj huá'cu'nyij.

²³ ¿Ji'nye pej pij tyácusij, Tavástara'?
iHuájisij, huájisij!

iCapáj jusén jime' matúujpuan!

²⁴ ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj?

¿Ji'nye pej pij ityájma tojó'hua'naj,
i tyaj jéehua japuétzitarej?

²⁵ Catu che' tyé'viicue' majta merij taatyáxaahuataca', a'ájci jime' maj taatyása'rielechaca' a chóota'.

²⁶ iÁjchesij,

pata'aj mujo've'me'en pej pij taatáhuire'en
pajta tajapuá huatányuunyij a'ájci jime' i paj va'cán jin
taxie've'!

**Tyi'táj maj tyámua' naa tyu'taxáj ti'ij huatyényeichej i
rey ti jin tyi'tyéjvee**

*I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj,
a'ájci i cuíinarij ti a'yan ántyapuaj tijin: "I tzuhuáa." I
nyúucarij ti naa huánamuajrii a'ájma maj huóomua'tzi-
ityej i yójmua'mua' a'ájci i Coré. Chuíicarij maj jin
huóoxie've'en. Jéehua pu i nyúucarij ti naa huánamu-
ajrii nyamua'tziira'aj tzajta' séejre'*

45 Nyatzájta' pu nyúucarij tásiseerii ti naa huána-
muajrii,

ajta i nyenyenu pu a'yan een ti'ij i ti jin tyé'yu'xaj a'áj-
na i ti tyámua' naa tyí'yu'xaca.

iA'áj nu nyij tyámua' naa tyu'taxájtaj a'ájci jimi i ti rey
jin tyi'tyéjvee!

² iMuáaj paj a'áin pué'een i ti jéetze' naa huasé'rin
hua' tzajta' i tyétyacaa!

iMua' tyenyij jitze pu séejre' i nyúucarij ti huápu'ij
naa huánamuajrii!

A'áj pu jin i Dios tyámua' naa tyimuatyáitoo jusén
jime'.

³ iPata'aj tyámua' jáa'uurej a' chún a'ájci jitze i paj jin
avá'ji'que', muáaj paj jaayí'tin paj huanyo'se'en!

iA'áj paj jin naa huápu'ij huasé'rin!

⁴ Ajta i paj jin naa huasé'rin a'áj pu jitze séejre' paj tyi'-
mué'tij puaaméj,

pajta nyo'se' a'ájci jitze ma'can i ti ji'ré'can jime'
pajta tyámua' tyihua'xa'pu'i'ntari'tze' a'ájma i maj
quee óotzaahuatye'.

iA'muáca' paj jin tyámua' tyí'uurej mej mij néijmi'i
tyámua' tyo'taséj!

⁵ I maj huacháatimee i chájta'naj jitze a'áin mu
eetávitzej jo'paj ja'ra'fícajmee, taj rey,
a'ájna i tyiá'i'rij huápu'ij pu tye'entyipityijmee a'áj pu
jin tyi'rutyijve

hua'xiéjnyu'caa jitze a'ájma i maj muájcha'ire'.

⁶ I paj jin tyí'ijta, taj Dios, jusén pu jin séejre',

ajta a'áin pué'een i ti tyámua' naa tyí'ijta.

⁷ A'áj paj xie've' i ti xá'pu' pajta jaxana've' a'ájci i ti
je'ej pua'aj een.

A'áj pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a' Dios,
ajta muaatá' pej pij huatá'tyamua've'en
ajta muéetzij jéetze' tyámua' tyimuaatá' quee i sée-
can i maj ajamuán aja'seejre'.

⁸ Néijmi'i i tyi'acáanaa a'yaa pu tyi'tyáarie' ti'ij a'ájna i
íjicua, ti'ij i áloes ajta ti'ij i canéelaj,
ajta i cuíinarij a jitze séejre' canárij ti jitze ma'can
pajta atyamua've' a'ájna jo'maj je'ráatyij i maj va'cán
jin tyityetyu'uj.

⁹ Hua' tzajta' i úucaa i maj a'jimi tyí'huire' a'áin mu ma-
jta séejre' i maj huápu'ij naa huasé'rin,
a'muáca'ta' pujmua' a'ájci jitze i paj jitzán acájca a'áa
pu já'sejre' i íiti' ti va'cán jin tyi'tyéjvee,
ajta a'ájna jin tyámua' huóoruuj i ooroj ti jéetze' tyá-
mua' een.

¹⁰ Náanamujri', nyiyóoj paj íiti',
tyámua' paj naa tyáanamuj je'ej nyaj tyimuaaté'ex-
aatye'ej,

huojo'huá'xij a'tyétyeristyamua' pajta i maj tyámua'
naa tyí'muamua'tyej,

¹¹ Ji'nye a'ájna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'áj pu séjramu' i
paj jin naa huasé'rin,

a'áin pu a' vástara' pué'een, a'yaa pu'ij tyúuxie've' paj
ja'rá'astijre'en.

¹² Íiti' va'cán paj jin tyi'tyéjvee a'ájna a Tiro,
a'áinmaj i chíjtyaanyi'ij chájta' maj ja'chej

a'yaa mu tyá'xie've' maj tyi'táj tyimuaatapuéjve'en
mej mij tyámua' a'jimi tyí'tyesejre'ej.

¹³ iA'yun pu iityáruyij i íiti' va'cán ti jin tyi'tyéjvee,
huápu'ij naa huasé'rihua'aj!

iAjta a'yaa eenye' tyi'tyéechan ti'ij i ooroj!

¹⁴ Tyámua' mu naa eenye' tyetyechéetye'en mati'ij
mij já'vi'tin a'ájci jimi i rey,

majta jamuán i úucaa maj jahuire',
i maj majta séecan jamuán antyúunajchi.

¹⁵ A'áin mu huaju' jéehua muutyámua'va'aj,
a'yaa mu mij tyuutyámua've'ej mati'ij a'áin jo'tyáru-
tyij jo'tij je'rájcaj a'ájna i rey.

¹⁶ A'yóojmua', taj rey,

a'áin mu huatyára'sij jo'maj tyejé'ijtaca'aj i
ja'huásimua'ci'ij,

pajta je'en tyu'tá'sij mej mij néijmi'que' tyu'ta'íjtaj i
chuéj japua jo'maj jo'cháatimee.

¹⁷ Nyáaj nu a'yan rinyij mej mij jo'támua'reej je'ej paj
ántyapuaj

i maj hua' jitze eerányesij,

ajta mej mij jusén jime' tyimuaatatyójtzi're'en i maj
huacháatimee i chájta'naj jitze.

Tavástara' pu tajamuán yéesejre'

*I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Chuíicarij mej mij ci'sitye'rij jitze jaatáchuiicaj a'áinmaj i
Coré tyí'yojmua'*

46 Dios pu taatyáhuire'ej ajta a'ñin pué'een i tyaj jin uhuájca'nyej,
 a'aj pu taatyáhuire'ej tyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en.
² A'ñj tu jin quee tyi'tzñnye'ej tá'ju'un,
 tyij ajta huatáxijtye i cháanacaj,
 tyij ajta i jiríj atyojo'cájrutyey tyétye' i muáj i jájritze',
³ tyij ajta tyájujhua'nasime'en i jájtyij ajta jéehua á'xire'ej,
 tyij ajta tyu'tóoca'tzin i jiríj a'ñjci jime' i ti huápu'i'ij nyú'camui'.

⁴ A'ñjna i játya'naj ti mui'caquéj huatámu'i'yaca' a'ñj pu tyámua'vi'ra'aj jaatá'sij i chájta'naj Dios ti jitze ajtyá-ma'can,
 a'ñjna i chájta'naj ti jéetze' tyámua' een ti ajta tajapuá já'sejre'.

⁵ Dios pu a'áa jé'ta' já'sejre', ajta tyámua' tyé'cha'ij,
 Dios pu jaatyáhuire'ej ti'ijta i xicáj eeré'nyej.

⁶ I maj séej chuéj japua jo'cháatimee mu ju'itziitye',
 majta i maj tyí'ijta mu juvivej,
 jajta i chuéj pu huatáxijtyij ti'ij i Tavástará' tyu'tá'an
 maj jáanamua' i nyúucaria'ra'!

⁷ A'ñjna i Tavástará' ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'ñj pu tajamuán yésejre'!
 i A'ñjna i Dios ra' a'ñjci i Jacob a'ñj pu taatyáhuire'ej!

⁸ Musio'vá'ju' siata'aj tyu'séj i ti huápu'i'ij naa tyu'sé'rin

a'ñjna i Tavástará' ti tyú'taahuaca' i cháanacaj japua,

⁹ pu'ríj ja'antyipua'rij i maj junyo'si'tya'ca'aj néijmi'que' jo'tij joo'ástimee i cháanacaj,
 pu'ríj tyu'tyáana'xij i tú'namua'aj,
 pu'ríj tyi'ijná'xij i tyapúusti'ij ti tye'entyipityíjimee i
 maj jin nyo'sii,

jajta tyu'tyáatiej i caríáata' i maj jitzán nyo'sii!

¹⁰ "i Siata'aj jaatapuá'citaj! i Xu'huóomua'tzij nyej nyáaj a'ñin pué'een i Dios!

i Nyáaj nu hua' japua séejre' néijmi'caa jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!
 i Nyáaj nu japuan séejre' néijmi'que' i cháanacaj!"

¹¹ i A'ñjna i Tavástará' ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'ñj pu tajamuán yésejre'!

i A'ñjna i Dios ra' a'ñjci i Jacob a'ñj pu taatyáhuire'ej!

Dios pu a'ñin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj japua

*I ti a'ñjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
 Chuícarij a'ñmaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'ñjci i Coré*

47 i Sihuóotyamua've', néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee!

i Sijta huatyényuunyij i Dios jimi siajilhuaj a'ñjci jime' siaj jutyamua've'!

² Ji'nye a'ñjna i Tavástará', jútye' i muáj ti já'sejre', huápu'i'ij pu tzñnyi're',

a'ñj pu a'ñin pué'een i ti va'cán Rey jime' tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj japua.

³ Hua'ajtavij i maj chájta' jo'cháatimee ajta a'ñjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

ajta je'en huo'ta'ij mej mij ityájma ta'rá'astijre'en.

⁴ Pu'ríj ja'antyíhuoj a'ñjna i ti ityájma tyi'taci'tyij,
 a'ñin ti'ij pué'een i Jacob ti jin óotzaahuatye', a'ñjci i ti jéehua jaataxié'vej.

⁵ Dios i Tavástará' pu'ríj huatyéeyixij i ju'ípuáa jitze hua' tzajta' i maj jutyamua've'ej mejijhuaj majta i trompéetaj maj jitze tyí'ci'sitye'.

⁶ Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj i Dios jimi.
 Setyu'táchuiicaj, setyu'táchuiicaj a'ñjci jimi i ti Rey jin tyi'tyéjvee tajimi.

⁷ A'ñj xu huatáchuiicaj i ti naa huánamua'rij i Dios jimi,
 ji'nye a'ñj pu a'ñin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'que' i cháanacaj japua.

⁸ i Dios pu a'ñin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee a'ñjma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!

i Dios pu arí acáayixij i ju'ípuáa jitze ti naa een!

⁹ A'ñmaj i tyétyaca' maj jéetze' juxie've' a'ájna jo'maj jo'cháatimee

a'ñj mu hua' jitze ajtyáhuixi'ij i tye'tyeristya-mua'me'en i Dios ra' a'ñjci i Abraham,

¹⁰ ji'nye i Dios pu jimi je'ráma'can i maj jin putyí'uurej i cháanacaj japua.

i A'ñj pu néijmi'caa japua tyí'ijta!

A'ñjna i Sión ti jin naa huasé'rin, chájta'naj ti pué'een Dios ti jitze ajtyáma'can

Chuícarij. Chuícarij a'ñmaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'ñjci i Coré

48 i Va'cán pu jin tyi'tyéjvee i Tavástará'!

i A'ñjna i taj Dios tyámua' pu een tyej tyij jimi tyu'táchuiicaj

i chájta'naj ti jitzán ajtyáma'can ajta a'ájna jo'tij néijmi'i tyámua' tyejé'een i jiríj jitze!

² i Naa pu huasé'rin a'ñjna i jiríj ti ájtyeej i ti a'yan ántyapuaj tijin Sión,

a'ájna pujmua', jo'tij jo'tá'asej ajtyapuáj i muáj ti séejre'!

i A'ñj pu tyámua'vi'ra'aj pué'een néijmi'que' i chuéj japua!

i A'ñj pu pué'een i chájta'naj ti ve'éj a'ñin ti ja'a'rij i Rey ti jin tyi'tyéjvee!

³ Dios pu a'áa já'sejre' a Jerusalén a'ájna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta;

Dios pu a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij jo'tij jáai'rij ti'ij tyámua' tyihuo'tyáhuire'en.

⁴ Ji'nye a'ñmaj mu tyúusi'ij i maj rey jin tyityetyu'uj aj mu mij néemi'ij a'ñj jimi huataje'yaca';

⁵ ajta mati'ij jaaséj i chájta'naj je'ej mu tyo'taséj, majta quee che' je'ej jájtyoova'aj aj mu mij huatóo'uj.

⁶ A'ñi pu hua' jimi huatyá'itzee i maj jin tyu'tátziñnye'en:

huápu'i'ij pu hua'cui'ca'aj, a'yájna ti'ij íitaj ti ootacu'i'nyej ti'ij tyiyóoj ja'mej;

⁷ pahua'antyipuá'rij i maj tyí'ijta a'yájna ti'ij i áacaj a'áa ti pujmua' je're'nyinyii jo'tij i xicáj je'ejnyinyii, i ti huo'tyáana'xij i báarcuj a'áa maj já'sejre' a' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tarsis.

⁸ A'ájna a chájta'naj jitze taj Dios ti ja'a'rij, i Tavástara' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, a'ñj tu tyerij huaséj i taj'ij jime' a'yájna mati'ij merij tyitáa'ixaatya'ca'aj, i Dios pu jusén jime' tyámua' tye'cha'ñj ja'mej i chájta'naj Jerusalén!

⁹ Taj Dios, a'ájna jé'ta' a' tyejúuj tzajta' a'áa tu a'ñj jitze tyí'mua'tzej i paj va'cán jin taxie've'.

¹⁰ Taj Dios, néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyámua' tyimuata'ca

a'yájna ti'ij tya'ránajchi a'ñjci jitze je'ej paj ántyapuaj. A'ñjna i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'ñj paj jin tyámua' naa tyá'xa'pu'i'ntare'.

¹¹ iMiche' néijmi'i huatóotyamua've'en a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sión!
iMiche' tyítzunaxi'ñ muutyámua'va'aj i chájta'naj jitze a'áa ti tyeje'ejtyáma'can a Judá a'ñjci jime' je'ej paj tyámua' naa tyaaxá'pu'i'ntarej!

¹² Siata'aj eetyáciñnyej a'ájna a Sión siajta je'en jaatyé'iten a'chu ti ará'asej i chi'ij ti ajtí'tijmee;

¹³ xaaséj i ti atátaavijhuaj ajta jo'maj je'ráatyij a'ñmaj i maj tyí'ijta,

ti'ij i'riitan siaj huoté'ixaatye'en a'ñjma i maj ja'mua jitze eerányesij

¹⁴ ti a'yan een i taj Dios

ti'ij na'aj yu ti jo'ca'aj ajta jusén jime'.

iA'ñ pu a'ñin pué'een i ti táavi'tij ijíj ajta jusén jime'!

A'ñjna i túmii capu néijmi'i putyí'uurej

I ti a'ñjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuícarij a'ñmaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'ñjci i Coré

49 Tyámua' xu naa a'ij tyu'namuaj, chájta'naj siajta néijmi'i i siaj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua,

² a'yaa pu'uj tána'aj tyihuá'ixaatye' i maj chíjtyaanyi'ij ajta a'ñjma i maj quee je'ej tyéejviicue',

ti'ij ajta a'ñjma i maj uhuácaca'nye' ajta a'ñjma i maj tyóoxaahuaj.

³ A'yaa nu tyu'taxájtaj ti'ij i ti jéehua tyojó'itej nyajta a'ñj huataxájtaj tyí'táj ti ú'sejre' i nyatzájta',

⁴ tyámua' nu tyá'namuajran je'ej maj tyí'xaj i maj jéehua tyojó'itej,

nyajta i canárij jitze jaataxájtaj tyí'táj nyaj avaataca'aj i nyatzájta'.

⁵ J'i'nye nyey nyij tyí'tziñnye'ej na'mej ti'ij a'ájna atyojo're'nyej a'ñjci i xicáara' ti jitzán je'ej pua'aj tyí'éenye'ej ta'mej,

nyati'ij a'ñjna jin curiá'nami'huaj i maj jin je'ej pua'aj ricij i maj nyéjcha'ñre'?

⁶ A'ñmaj mu a'ñj jitze tyí'ca'nyej i maj jéehua tyí'ijcha'ij majta a'ñj jin óotzaahuatye' tyí'táj maj jéehua tyú'cha'ij,

⁷ ajta capu a'táj pújoorej ti jusíj jujapuá huatányuunyij nusu ti tyaanájchitye'en i Dios ti'ij japuan huatányuunyij i júuricama'ra'.

⁸ iCapu túmii séejre' i ti jin i'rij ti'ij a'táj jáananan i júuricama'ra' i tyévij,

⁹ ti'ij jusén jin júurij já'ra'nyij ajta je'en jáahuñre'en ti'ij quee huámu'nyij!

¹⁰ Ji'nye a'yaa pu tyí'sejre' maj néijmi'i juxa'aj mana'aj tyí'tyacu'vacaa,

a'ñmaj i maj tyojó'itej ajta a'yan cha'tána'aj tyihuá'u-urej i maj quee tyojó'itej,

ajta je'en séecan tyí'ci'tyij i maj jéehua tyí'ijcha'ñca'aj.

¹¹ Tyij majta tyámua' naa tyo'tyéyu'xaca' jo'maj tyaja'tachuéj, a'áa mu jusén jin ja'séeria'aj muá'ju'un jo'maj tyitya-já'ava'tacaa,

ja'áa mu jusén jime' jo'tyá'itzeere'ej!

¹² Capu jusén jime' séejre' i tyévij, tyij ajta huápu'i'ij chíjtyaanyi' pué'eenye',

a'yaa pu cha'tána'aj tyí'mui'nyij mati'ij i tyi'tyán maj tyityaac'ij.

¹³ A'yaa mu tyitye'entyipuá'rij a'ñmaj i maj jujñmua'aj jujitzé tyí'ca'nyej,

a'yaa mu tyitye'entyipuá'rij a'ñmaj i maj jujñmua'aj tyámua' tyúuxaj.

¹⁴ A'ñjma i tye'ítyee, a'ñ pu hua'ajséejra i ti tye'en-tyípuaapua'rityee

a'áa pu'ij huojóovi'tij jo'maj tyityajá'ava'tacaa a'yaa pu cuxáa maj cánya'xñ pué'eenye'.

Ti'ij eeré'nyej i xicáj,

a'ñmaj mu hua' jimi tyu'tyámue'tij i maj tyámua' tyi-tyetyúucha'ij,

majta a'ñmaj camu che' uhuácaca'nye'ej muá'ju'un a'áa mu mij jo'tyá'itzeere'ej jo'maj tyityajá'ava'tacaa.

¹⁵ Ajta i Dios pu nyajapuáj huatányuusij nyey nyij quee huámu'nyij,

ji'nye a'ñ pu ná'vi'tin jo'tij a'ñin já'sejre'.

¹⁶ Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj tipua'aj a'táj huaty-oochíjtyaanyi'taj;

ajta arí jéetze' naa huasé'rihua'an i chi'ra'an,

¹⁷ ji'nye ti'ij huámu'nyij capu tyí'táj á'tinyij, capu ajta i ti jin naa huasé'rihua'aj jamuán a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'maj yo'tyá'avaataj.

¹⁸ Tyij ajta jutyamua've'ej ti'ij ooj ajá'chajcaj, majta i tye'ítyee tyámua' naa tyá'xajta a'ñjci jime' ti chíjtyaanyi' pué'een,

¹⁹ a'náj pu atyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán mu'nyij, a'aj pu'ij quee che' jaséjran i ti jin huányeer'i'ij.

²⁰ Capu jusén jime' séejre' i tyéviij, tyij ajta huápu'i'ij chíjtyaanyi' pué'eenye',
a'yaa pu cha'tána'aj tyí'mui'nyij mati'ij i tyi'tyán maj tyityaací'ij.

Dios pu a'ñin pué'een i ti néijmi'i tyámua' naa tyá'x-a'pu'i'intare'

Chuícarij a'ñin ti ja'a'rij i Asaf

50 I Tavástará, a'ñina i Dios ti tyihuá'ijtye' séecan i diosij, a'ñi pu arí tyu'taxájtaca',
a'ñijma pu huatajé i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

tí'ij na'aj jo'tíj jé'ejnyinyiij i xicáj ajta jo'tíj ja'ancáru'pij.

² Dios pu jin huányeerij a'ájna a Sión,
a'ñina i chájta'naj ti tyámua' een ajta naa huasé'rin.

³ A'ñina i taj Dios pu aje'cáamej, ajta capu xájtari' tíéj ti néijmi'i tyojó'jpuaj pu anaquééj jimi huaméj, majta ca'nyiin jin tyéviij a'ñici jimi.

⁴ Jútye' imuáj, Dios pu a'ñi huatajé i tajapúa ti séejre' ajta a'ñici i cháanacaj

mej mij jaaséj je'ej ti tya'ajpuéetzij ja'mej i chájta'naj a'ñi ti jitze ajtyáma'can.

⁵ "Siahua'ajsiire' a'ñijma i maj tyámua' nyéetzij tyiná'astijre',

a'ñimaj i maj nye jimi tyi'tíj jin tya'tóoraj a'ñici jime' maj nye jimi tyu'támu'vejritaca'."

⁶ Ajta i tajapúa ti séejre' pu jatýaxajta ti i Dios tyámua' éenye'ej séejre'.

⁷ "Setyú'namuaj, Israel sij jitze ajtyáma'can, chájta'naj nye jitze sij ajtyáma'can,

néijmi'i nu tyámua' naa a' jimi tyu'taséjrataj.
¡Nyáaj nu Dios pué'een! ¡Nyáaj nu ja'mua Dios pué'een!

⁸ Canu a'ñina jin quee muasej mu paj nye jimi tyí'-mu'vejritaj

ajta i ya'muáatyee paj huá'teeraj pej pij naatyátzaahuatyee'en.

⁹ Canu i visáaru'uj muahuavii i paj hua'aj ya'muaj canu nyajta i túuru'uj i maj iira'uj a' cúaarita',

¹⁰ ¡Nye nyéetzij mu nya'a'rij néijmi'i i tyi'tyán maj tyityaací'ij,

a'yájna mati'ij majta i maj huo'ya'muaj jo'maj jo'cháatimee,

¹¹ nyéetzij mu nya'a'rij i pína'see maj huacíj i jiríj jitze majta néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj tyityáaxoo a'ítzitáj.

¹² Tipua'aj nyáaj nye í'cuataj, canu muéetzij muate'exáatyenyijche'en,

ji'nye i cháanacaj pu nyéetzij nya'a'rij, ajta néijmi'i tyi'tíj ti jitzán tyí'sejre'.

¹³ ¿Ca' a'ñi nyacua'caa i huá'hue'ra' i túuru'uj nusu a'ñi nyeya'caa i hua' xuure' i chíutyee maj túuru'uj?

¹⁴ ¡Che' a'ñina i paj jin tyé'tyojtzire' a'ñin pué'eenye' i paj jaatámu'vejritye'sij i Dios,

pajta a'yan huárinyij je'ej paj tya'tá'ratziiri' a'ñici jimi i ti jútye' imuáj já'sejre'!

¹⁵ Pata'aj nye jimi huatyényuunyij patí'ijta quee je'ej tyéetyoove'en,

nyáaj nu ajapua huatányuusij, pajta je'en muáaj naatyátzaahuatyee'sij."

¹⁶ Ajta a'ñici i ti je'ej pua'aj ricíj Dios pu a'yan tyé'ix-aatyee' tíjin:

"¿Tyi'tanyí jin puatá'ci'puaj pej pij a'ñi á'mua'tyej i nyenyúuca

nusu paj jaxajta tyi'tíj nyaj jin tya'tányaratziiri',

¹⁷ tipua'aj quee mua'ránajchij nyej nyáaj tyámua'

mua'uurej

pajta quee tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij i nyenyúuca?

¹⁸ A'ñi paj tyámua' naa tyu'tyéjeevij i ti tyí'nahua',

¡pajta huá'jaahuatyee' i tyeétyee maj jéehua tyí'x-ana'cire'!

¹⁹ A'ñici jimi i ti je'ej pua'aj een ajta i maj hue'tzij huá'-taavijre'

a'ñi pu jin tyámua' een mua' nyanúu ajta mua' tyenyij.

²⁰ Hue'tzij paj jin je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuáara',

¡a'ñi paj je'ej pua'aj uurej a'ihuáara'!

²¹ A'ñi paj néijmi'i jin a'yan huaríj, nyajta nyáaj canu huatanyúj,

a'yaa paj tyi'riá'mua'aj nyej nyáaj nyajta a'yan tyi'-tyínyecha'hica'aj patí'ij muáaj.

Ajta a'yaa nu tyimua'rájeevij a'ñi'puaaj,

¡tyámua' nu tyimuá'xa'pu'i'intari'tze'en!

²² A'ñi xu tyámua' tyojó'itéej xá'ra'nyij, mua'aj mu sij yó'hua'naj i Dios,

nyej nyij quee nyáaj huatyényechenyij nyaj jamua'an-tyipua'ritye'en

ajta je'en quee maja' a'títan tí'ij ja'mua japua huatányuunyij.

²³ A'ñina i ti a'ñi naatámu'vejritye'en i ti tyinaatatyójtzi're'en, a'ñi pu naatyátzaahuatyee'sij.

¡Nyáaj nu a'ñi japua huatányuusij i ti tyámua' tyu'méj i nyaj juyéj jitze!"

Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij

*I ti a'ñina jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Chuícarij David ti ja'a'rij, tí'ij i Natán Dios ti jitze ma'-can tyí'xaj jajtyá'xij a'ñici jime' ti huóoxana'cirej a'ñici ja-muán i íitaj Betsabé ti ántyapuaaj*

51 A'ñici jime' i paj jin taxie've', nyaj Dios, ná'ancu'-vaxi' nyéetzij;

a'ñici jime' i paj tyámua' naa tyí'nyaxie've', oorió'uunaj tyi'tíj nyaj jin ootyá'itzee.

² ¡Nyacájo'sin a'ñici jime' i nyaj quee tyámua' huaríj!
¡Tyinaatú'uunyiri' tyi'tíj nyaj jin tyi'ijxána'cira'!

³ Nyáamua'ree nyaj quee tyihuojó'iteeca'aj, capu í'ríj i nyamua'tzíra'aj jitze nyej nyij jo'rio'uunaj tyi'tíj nyaj jin tyi'ijxána'cira'.

4 Muéetzij jimi nu ootyá'itzee, muéetzij nu'uj jimi ootyá'itzee,
je'ej pua'aj nyetyi'tyinyecha'íj, a'íjci jime' i ti quee xá'pui' muéetzij jimi.
A'íj pu jin a'yan tyí'xa'pui' paj tyámua' tyino'xá'pui'in-tari'tze'en;
ajta quee tyi'tíj jin á'itzeere' je'ej paj muáaj tyihuá'xij-tye'en.

5 A'yaa pu tyi'ji'récán jime', nyaj je'ej pua'aj tyi'tyévis-taj nyati'íj huanie'huaca';
jéehua nu tyi'íjxána'cira'ca'aj tí'ij na'aj i náanaj tyi-naaxá'pueeri'.

6 A'yaa pu tyi'ja'yájna, paj muáaj jaxie've' a'íjci i xiéjnyu'carij tí tyámua' tyo'cájmua'rej,
pajta i nyamua'tzíra'aj jitze períj tyámua' tyinu'cá-mua'riityej.

7 Pata'aj naajácuare'en hisoopoj xamue' jime', aj nu nyij tyámua' éenye'ej na'mej;
nyacájo'sin, aj nu nyij jéetze' huatyácueenarij quee i séerij.

8 Pajta jéehua naata'an i nyaj jin huatányetya-mua've'en
jájcuán paj naatatyámua'viste'en, tyij pajta períj puéjtzij naatá'.

9 Capáj che' ja'sejra tyi'tíj nyaj jin á'itzeere'
pajta néijmi'i ooríó'uunaj i nyaj jin je'ej pua'aj huaríj.

10 Nyaj Dios, íséej nu'cáxiéjnyu'caritye' tiquee tyi'tíj jin á'itzeere'!,
ípaajta júuricamej naata'an tí jájcuaj tí ajta tyámua' tyi'tyúucha'íj!

11 Capáj a'áa nyojóojipuan jo'paj quee já'sejre'
capáj pajta náari'racare'en a'júuricamej tí tyámua' een.

12 Naatá' nyaj jájcuán jin huatányetyamua've'en a'íjci jime' paj nyajapuáj huatányuusij;
tyámua' paj tyi'nyevi'raj a'íjci jime' a'júuricamej tí jéehua tyihua'cu'vej,

13 nyej nyij nyáaj huo'mua'tyej a'juyéj a'íjma i maj quee tyihuojó'itej
mej mij majta a'íjma muá'antzaahuatye'en i maj tyi'íjxána'cira'.

14 Nyajapuáj huatányuuchij nyej nyij quee che' tyí'ty-acuí'ijca,
nyaj Dios, muáaj paj a'íj pué'een i Dios tí nyajapuáj huatányuusij,
aj nu nyij a'íj huatáchuiicaj paj muáaj tyámua' éenye'ej séejre'.

15 Tavástara', naatá' nyej nyij tyu'taxáj,
aj nu nyij nye tyenyij jin muéetzij jimi tyu'táchuiicaj.
16 Ji'nye capáj jaxie've' maj tyí'muamu'vejritye'ej nusu maj ya'muáatyee tíeeraj a' jíitze ma'can,
í'ríj nyej nyáaj a'íj tyimuaatá'an, ajta capu a'íj tyimua'ráanajchi.

17 A'íjna i mu'vejrij i Dios jimi a'íj pu a'íj pué'een i júuricamej tí japuéjtzitarej,

ícapáj muáaj jaatyáxaahuataj, nyaj Dios, i xiéjnyu'carij tí jéehua japuéjtzitarej!

18 Axie'vi'ra' paj jin tyámua' tyeetyátoosij i Sión;
ajtáhua'aj atátaahuaj i tí jin curiá'nami' i Jerusalén.

19 Aj pej pij ja'ancuriá'an je'ej tí tyi'tíj muéetzij jimi tyúuxie've',
a'íjna i mu'vejrij ajta i ya'muáatyee maj hua'te'raaca;
aj mu mij visáaru'uj huatámu'vejritaj a'íjci japua i maj jitzán muana'michej.

Capu tyi'tíj huíre' i tí jin óotzaahuatye' a'íjna i tí je'ej pua'aj ricij

*I tí a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Je'ej tí tyihuo'muá'tyej a'íjna i David, tí'íj i Doeg Edom
tí já'ma'can Saúl jimi ujó'mej tí'íj jaaté'exaatye'en tí i
David a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij i Abimélec ja'chej*

52 ¿Ji'nye pej pij a'íjna jin á'atzaahuatye' i paj jin je'ej pua'aj ricij, mu paj néijmi'i putyí'uurej?
íA'íj pu jusén jime' séejre' i Dios tí jin taxie've'!

2 A'íj papu'uj curia'mua'sij pej pij je'ej pua'aj huárinyij, mua' nyanúu pu je'ej pua'aj tyí'uurej a'yájna tí'íj i náhuaj tí tyí'itzij.

3 A'íj pu jéetze' mua'ráanajchij i tí je'ej pua'aj een quee i tí xá'pui',
a'íj paj jéetze' xie've' i tí hue'tzij pequee a'íjci i tí ji'récán jime'.

4 Nyanúrij tí tyí'hue'taca,
a'íj paj xie've' i nyúucarij tí tye'entyípuaapua'rityee,

5 a'yaa pu'ij ajta i Dios tyimua'antypuá'ritye'sij jusén jime',
a'íj pu muaatyévi'raj ajta je'en mui'ráriesij a'chi'táj, ajta muári'raj a'júuricamej.

6 A'íjma i maj já'astjire' i Dios, a'íj mu séjran majta je'en tyu'tátz#nye'ej;
majta a'íj mu huatyáxaahuataj i tyáataj, a'yan mety-í'xáataj tíjin:

7 "Cási' a'íjna i tí quee jahuoo tí'íj i Dios jaatyáhuíre'en,

i tí a'íj jíitze tyí'ca'nyej i tí jéehua tyí'ijcha'íj ajta quee jatapuá'citaca tí je'ej pua'aj rijcaj."

8 Nyajta nyáaj a'yaa nu een tí'íj i ítye'írij tí naa ty-í'hua'raa
a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Dios;
ía'náj tína'aj nu a'íj jíitze tyí'ca'nyej i tí jin taxie've'!

9 Nyaj Dios, a'náj tína'aj nu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci jime' je'ej paj tyi'tíj huáruuj;
muéetzij nu jimi tyi'ijchó've'ej hua' jamuán i maj tyá-mua' een a' jimi,
ji'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een.

Tyi'tíj ti jin je'ej pua'aj huaríj i tyévíj

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj,
mej mij jaatáchuicaj ti'íjta s'íj tyí'cui'íj. Je'ej ti tyihuo'-
muá'tyej a'íjna i David*

53 A'íimaj i maj quee ma'umuámua're' a'yaa mu tyí'mua'tzej ti quee i Dios ma' já'sejre' néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj tyityo'cájrurij, néijmi'i mu meríj tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj, ¡capu s'íj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj!
² Tajapúa' ímuáj, a'í pu i Dios hua'sej a'íjma i tye'ítyee tí'íj huo'séj típua'aj s'íj séjre'ej ti tyojó'itej, a'tíj ti i Dios huocaj.
³ Majta néijmi'i mu meríj yaa pujmua' huárurij, néijmi'i mu juxa'aj tyi'tíj jin meríj je'ej pua'aj huaríj. ¡Capu che' s'íj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'íj!
¡Capu na'aj s'íj ma' já'sejre'!

⁴ Camu tyojó'itej a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'íj, a'íimaj mu hua'cí'in i nyetye'ítyeristyamua' tí'íj a'tíj ti páan huácua'nyij,

a'íimaj i maj quee jahuo i Dios jimi.

⁵ Tyij ajta quee meje'tyi'tíitan mej mij a'íimaj juvivej, a'í mu juvívaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj tyí'tz'ínye', jí'nye Dios pu tyojo'cuixí'íj i tyihuá'caríj a'íjma i maj jájcha'íre'.

A'í mu tyévi'si' huataséjre'ej, jí'nye Dios pu mahuóo-hua'xij.

⁶ ¡A'tzúj cuj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Sión a'áa je're'nyej i ti hua' japua huatányuusij i maj Israel jitze ajtyáma'can!

Tí'íj i Dios ajtáhua'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij i ju-tye'ítyeristyamua', a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i Jacob maj jitze eerá-ma'can, majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Je'ej maj tyityeetyényuunyij mej mij jaatáhuoonyij tí'íj i Dios huo'tyáhuíre'en

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj,
a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Je'ej ti
tyihuo'muá'tyej a'íjna i David, matí'íj a'íimaj i maj Zif
ja'chej ujó'ju' mej mij i Saúl a'yan tyu'té'exaatye'en
tíjin: "¿Nyiquee tatzájta' huatyóo'avaataca' a'íjna i
David?"*

54 ¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij, nyaj Dios, a'íjci jime' i paj jin ántyapua'j!

¡Pata'aj nyajapuáj huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

² Huánamuaj, nyaj Dios, je'ej nyaj muéetzij jimi tyi-tyényuusij;

tyámua' paj tyáanamua'j i nyenyúuca,

³ jí'nye tye'ítyee maj óotzaahuatye' majta i maj je'ej pua'aj tyú'riacaa

a'í mu nyéjcha'íre' majta jaxie've' maj naajé'caj.

¡Capu i Dios a'íjma jimi séejre'!

⁴ Ajta a'yájna, Dios pu nyahuíre',

Tavástara' pu naatá'sij nyej nyij júurij hu-
atyá'ítzeere'en.

⁵⁶ A'í pu a'yan ja'uurej ti a'íjna i maj jin je'ej pua'aj

ricij i maj nyéjcha'íre'

a'í pu a'íjma tána'aj jimi huatyá'ítzeere'ej.

¡Pata'aj hua'antypuá'ritye'en, Tavástara', jí'nye muáaj paj quee tyi'tíj jin á'ítzeere'!

Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin tyimuaatámu'vejritye'ej nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej, jí'nye muáaj paj tyámua' een,

⁷ jí'nye néijmi'i paj jin nyajapuáj huatanyúj nyati'íj

quee che' je'ej jájtyoova'aj

nyajta huo'séj maj huamué'tichej i maj nyéjcha'íre'.

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i maj jaatamuárij

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj,
a'íjci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Je'ej ti
tyihuo'muá'tyej a'íjna i David*

55 Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj muéetzij jimi tyi-tyényuusij;

capáj yó'hua'nan je'ej nyaj tyí'muahuavíj.

²³ Náanamua'j, naatájee,

muéetzij nu jimi huatyényuusij nyati'íjta quee je'ej jáj-tyoove'en.

A'í mu nyamuaritye' je'ej maj tyí'xaj i maj nyéjcha'íre'

ajta je'ej maj tyí'tyeijhuaj i maj je'ej pua'aj ricij.

Jéehua mu je'ej pua'aj tyi'nyamuarie'riste', majta nyenyo'si'tye'ej jéehua menyínyu'cacuj.

⁴ Ca'nyíin pu huápu'íj ú'tzunaj i nyaxiéjnyu'caa i ny-atzájta',

a'í pu nye jitze rá'aj i tz'ínyí'ra'aj nyej nyij quee jaxie'-va'aj nyaj huámu'nyij.

⁵ Huápu'íj nu tyí'tz'ínye' yunyatzájta', nyetyényeviveesij a'íjci jime' nyaj tyí'tz'ínye'.

⁶ A'yaa nu nyij tyí'xaj tíjin:

"A'tzúj cuj nyáaj a'yan nyetya'ajta' anájme'nyij tí'íj i jáamui',

aj nu nyij huatara'ranyijche'en nyej nyij huányaso'pe'en.

⁷ Naará'rie'sima'aj nu nyij ímuáj je'ej huaru-tyéeche'en,

a'áa nu ja'huanyechéetye'nyijche'en jo'tij quee já'ty-i'tij.

⁸ Aj nu nyij huatanya'uunajche'en tí'íj náahuíre'en

a'íjci jime' ti ca'nyíin jin huá'aacaj majta ca'nyíin jin vi-
iyej."

⁹ Hua'antypua'ritye', Tavástara', huojoríej huá'nyuucaa jime',

jí'nye a'íj nu séj maj jucu'raj majta jutya'xí'íj,

¹⁰ tújca majta tíca' a'áa mu ja'taci'íj i chájta'naj jitze.

A'íj mu jitze séejre' i maj je'ej pua'aj ricij majta i maj avíitizij jin je'ej pua'aj tyúuxaj,
jéehua mu néijmi'i huápu'i'ij je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij,
11 a'áa pu i cáayej jitze séejre' maj jucu'raj majta jucuanamuj.

12 Capu a'íin je'ej pua'aj tyinaataxájtaca' i ti nyéjcha'íire',
tyi'tíj nyej nyáaj a'yan tyé'viicue',
capu ajta naatanyó'si'tyey a'íjna i ti nyaxana've',
nyej nyajta jimi pújoorej nyej nyij huatyénaya'avaaj.
13 iAjta muáaj paj a'íin pué'een, i tyaj tyámua' naa tyi'-tamuajtyej,
pajta muáaj huápu'i'ij tyámua' naa tyi'nyamua'tyey,
14 i tyaj néemi'ij a'áa já'tasi'rihua'aj i tyeyúujra' tzajta' i Dios
tyey tyij tyámua' naa tyi'huáta'ixaaty'e'en,
tyajta tu néemi'ij cinyaca'aj hua' tzajta' i tyeétyee!

15 iMiche' jiyé'tzín huácu'i'nyij i maj nyéjcha'íire'!
Miche' júurican ava'naj,
ji'nye hua'xiéjnyu'caa tzajta' pu séejre' i ti je'ej pua'aj een.

16 Nyajta nyáaj nu i Dios jimi huatyényuusij,
a'íi pu i Tavástara' nyajapuáj huatányuusij.
17 Nyáaj nu nyenyuuste'en nyajta nyeyiinyen íiya',
chúmua' nyajta tíca',
a'íi pu'ij nyanamujran.
18 Nyajapuáj pu huatányuusij nyati'ij huatyényo'se'en,
japuan pu huatányuusij i nyajúuricamej,
tyij majta jéehua ará'axcaj i maj nyéjcha'íire'.

19 A'íjna i Dios, i ti jusén jime' tyí'ijta,
a'íi pu nyanamujran ajta je'en huo'tyáxaahuataj,
ji'nye camu a'íimaj jatapuá'citacaa i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
camu majta jatzíine' i Dios.

20 A'íi mu jumuáca' jin je'ej pua'aj huá'uurej i ju'amíincustyamua',
majta quee ja'rá'astee je'ej maj tyitya'tóorasij a'íijma jimi i maj huá'muajtyej.

21 Majta huápu'i'ij naa huatoocua'nyéej metyí'xaj,
ajta i hua'mua'tziira'aj pu tzajta' séejre' i maj jin nyo'se'.
Ajta i huá'nyuucuaa jéetze' pu cua'tyij quee i aséityij,
ajta capu a'yan een sulu chúun pu pué'een ti huápu'i'ij tyí'itzij.

22 Tavástara' paj jitze tyu'tyátoonyij i paj jin je'ej tyá'-mua'tzej,
a'íi pu'ij tyámua' tyi'muacha'íij ja'mej;
capu a'náj tyu'tá'sij tí'ij eetávetyij
a'íjna i tyáati' ti tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íij.

23 Nyaj Dios, i maj tyí'tyacui'caa majta i maj tyí'hue'ta-
caa camu júurij muá'ju'un
camu mana'aj jé'ta' úhuixí'ij a'chu maj á'tijti'rej maj júurij,

muáaj paj a'áa huaja'tyáhua'xij jo'maj tyityajá'ava'ta-
caa,
nyajta nyáaj nu a' jitze tyí'ca'nyej.

Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta tyé'tyojtzi're' i nyúucari-
a'ra'

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj,
a'íjci jime' i chuíicarij ti a'yan ántyapuj tíjin: "I hua'
jáamui' a'íijma i dioosij i maj a' ímuáj já'sejre'." I nyúu-
carij ti naa huánamujrii a'íin ti jaria'mua'aj a'íjna i
David, mati'ij a'íimaj i filisteos jaatyéevi' a'ájna a Gat*

56 Nyaj Dios, ná'ancu'vaxi' nyéetzij,
ji'nye tyeétyee mu séejre' maj nyamuaritye',
a'náj tina'aj mu nyenyó'si'tyey'e'ej majta je'ej pua'aj ny-
oorej.

2 A'náj tina'aj mu nyamuaritye' a'íimaj i maj
nyéjcha'íire',
jéehua mu i maj ootzáahuaty'e'ej nyenyó'si'tyey'e'ej.

3 Nyati'ijta tyí'tziinye'ej, muéetzij jimi nu tyí'ca'nyej.
4 Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyo-
jtzi're',
Dios jitze nu tyí'ca'nyej a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.
¿Tyi'tanyí jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

5 A'náj tina'aj mu tyí'nyapuejtye' a'íjci jime' je'ej maj
tyí'nyeej,
a'íj mu'uj curia'mua'sij mej mij je'ej pua'aj náa'uurej.
6 A'yaa mu ju' avaa majta ajca'huáye,
a'íi mu nyacújta' curia'ju',
a'yaa mu mij tyi'ijchó've' a'tzáaj maj naajé'caj.

7 ¿Nyiquij hua' huíire'en a'íjci jimi i maj jin je'ej pua'aj
ricij?
Nyaj Dios, huo'tyáxaahuataj a'íjci jime' i paj jin nyú'-
camui' a'íijma i tyeétyee.

8 Muáaj paj jamua'reej a'chu nyaj nyeríj pua'máj hu-
atánaya'uj,
muáaj paj jasíire' pajta jamua'reej nyati'ijta eetaja'ra'-
tajyi'can.

¿Ca' quee á'yu'si'ij a'yu'xaa jitze?

9 A'íimaj i maj nyéjcha'íire' a'íi mu nye jimi huatóo'uu-
naj
nyati'ij nyáaj muaatáhuavii paj naatáhuíire'en.
Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios
naatyáhuíire'ej.

10 Dios jitze nu tyí'ca'nyej nyajta i nyúucaria'ra' tyí'tyo-
jtzi're',
nyáaj nu Tavástara' jitze tyí'ca'nyej nyajta i nyúucari-
a'ra' tyí'tyojtzi're',

11 Dios nu jitze tyí'ca'nyej a'íj nu jin quee tyí'tziinye'.
¿Tyi'tanyí jin je'ej pua'aj nya'uurej i tyáati'?

12 Tyi'tíj nyaj jin muéetzij jimi tya'tányaratziiri', nyaj
Dios,
a'yaa nu tyimua'rá'astijre'ej nyetyi'chuíicaj,

¹³ Ji'nye nyajapuáj paj huatanyúj nyej nyij quee huá-mu'i'nyij,
ji'nye capáj tyu'tá' nyej nyij tyi'táj jin ootyá'itzeere'en,
nyej nyij nyáaj a'áa já'sejria'aj jo'tij jó'nyeerij ajta i
júuricamej a'áa já'sejre',
a'ájna jo'tij i Dios já'sejre'.

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij a'ín taatyáhuüre'en i
tajapuá tí já'ma'can

*I tí a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj:
"Capáj tyi'táj antyúu'na'an." Nyúucarij tí naa huánamua-
jrii a'ín tí jaria'mua'aj a'ájna i David, tí'ij huatóo'uj a'ájci
jimi i Saúl ajta je'en a'áa jo'tyóo'avaataca'aj jo'tij
já'tyasta'*

57 Ná'ancu'vaxi' nyéetzij, nyaj Dios, ná'ancu'vaxi'
nyéetzij,
ji'nye muéetzij jimi nu jahuoo pej pij naatyáhuüre'en.
A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a' anáj jityej huatyénya'avaaj,
'asta na'aj quee néijmi'i mutyojo'me'en.
² A'áj nu jimi huatyényuusij i Dios jútye' imuáj tí já'se-
jre',
a'ájci jimi i Dios i tí néijmi'i jin nyahuüre'.
³ A'í pu jútye' imuáj uyo'ta'ítij i tí jin taxie've' ajta i tí
jimi jí'récán jime',
a'í pu'ij nyajapuáj huatányuusij a'íjma jimi i maj
huápu'ij je'ej pua'aj nya'uurej.
⁴ A'áa nu nyáaj chóota' jo'riá'ca'aj,
hua'tzajta' i muájyej tyeétyee maj cí'macaa,
hua' tamej pu a'yan een tí'ij i tyapúusti' tí antyíptyij
ajta tí'ij i'íj,
ajta i hua' nyanuu tí'ij chúun tí tyí'ítzij.
⁵ Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' i tajapuá tí sée-
jre'.
A'ájna i paj jin naa huasé'rin pu néijmi'que' a'yan sée-
jre' i cháanacaj japua.
⁶ A'ímaj i maj nyéjcha'üre' a'í mu tyi'táj tyámua'
huáruuj mej mij naatyéevi'
tí'ij quee che' nyaca'nyisti'raj,
a'í mu mij ja'tyáacuj jó'nyaj jo'rénnyinyij,
majta a'ímaj mu jujímmua'aj a'áa ja'tyáavatzij.

⁷ I nyaj xiéjnyu'caa pu néijmi'i jin óoca'nyej, nyaj Dios,
i nyaxiéjnyu'caa pu tyámua' een tí'ij a'jimi tyu'táchui-
icaj.

⁸ Nyajúuricamej, pata'aj huájistij,
xaatájisij, canárij i maj jitzán tyí'cui'nacaa,
tyámua' xu huóo'uurej tí'ij quee eexúj i xicáj
eéré'nyej.

⁹ Chuícarij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara',
jé'ta' a'ájna jo'maj já'sejre' a'tyétyeristyamua' majta i
maj séej chuéj japua já'ma'can.

¹⁰ Ji'nye i paj jin taxie've' tajapuá pu imuáj ja'rá'asej,
ajta i paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i tí huá'raa
jitzte tajapuá tí séejre'.

¹¹ Nyaj Dios, muáaj paj japuan já'sejre' i tajapuá tí
séejre'.

iA'ájna i paj jin naa huasé'rin a'í pu néijmi'que'
oorióonajchi i cháanacaj japua!

Je'ej maj tyaatáhuoonyij mej mij tyámua' naa tyi-
huo'xá'pu'íntari'tze'en

*I tí a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Capáj tyi'táj antyúu'na'an. Nyúucarij tí naa huánamua-
jrii a'ín tí jaria'mua'aj i David*

58 Mua'aj, mu siaj huápu'ij uhuácaca'nye'ej,
znyi jí'récán jime' tyámua' naa néijmi'i setya'x-
a'pu'íntare'
nyi siajta tyámua' naa tyihuá'xijtye' i tyeétyee?
² Ajta a'yájna, a'yaa xu ricij je'ej pua'aj setyá'xie've'ej,
mua'aj xu tyi'tá'caa mej mij junyo'si'tye'ej a'ájci japua
i chuéj jo'maj jo'cháatimee.

³ I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'í mu je'ej pua'aj
huaríj mati'ij móoj hua'jucáatze' a'séeria'caj i
junáanastyamua',

i maj tyí'hue'tacaa mu je'ej pua'aj tyityo'cárutyij a'áj-
na mati'ij quee xu nanie'huaj.

⁴ Jéehua pu huá've'rij hua' jitze séejre' a'yájna mati'ij i
cú'cu'see;

a'yaa mu een tí'ij i cú'cu'uj tí tyú'cha'vacaa
i tí a'yan ju'uurej tí'ij i tíquee iityánamuaaj, ajta ityóon-
amuaj i junaxiéeta'

⁵ tí'ij quee jáanamuaaj i tí tyi'tyácuinaj a'ájna i tí tá-
mua'rej,
i tí jaayí'tin tí huojopua'ritye'en.

⁶ Nyaj Dios, jantatáarajra' i hua' tamej!
Tavástara', jantatáarajra' i hua' tamej a'íjma i mua-
jyéj!

⁷ Miche' a'huóopua'rixí'ín, tí'ij i jájtyij tí tyixíre'en,
miche' huaría'huaj, a'yájna tí'ij i tu'píj juyéj jitze tí
tyu'uj,

⁸ miche' huatóopua'rej, tí'ij i xí'pu'uj a'ájci jitze i
ju'í'rique',

i tí'ij i pá'rí'ij tí arájvej ajta quee a'náj jaaséj i tí jin
huányeerij!

⁹ miche' huatyátaanyij tí'ij i tzícare'ej mati'ij quee
eexúj jamua'rériacaj,
miche' ca'nyíin jin hue'ejcuuxij, tí'ij tu'píj tí huá'raa.

¹⁰ A'ájna i tíquee tyi'táj jin á'itzeere' a'í pu huatóotya-
mua've'sij tí'ij Dios puéjtzij a'ájci jime' i maj jin je'ej
pua'aj huaríj;

ja'áa pu jo'rénnyesij jo'tij jo'xúuriajraa a'ájna i tí je'ej
pua'aj tyi'tyúucha'ij!

¹¹ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaj tijin:
"Jéehua pu tyí'huüre' nyej tyámua' tyi'tyínyecha'íj!
i Dios pu séejre' i tí huá'xijtye'en i maj a'yan
huacháatimee i cháanacaj japua!"

Tavástara' pu a'ín pué'een i tí tacha'ij

*I tí a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
"Capáj tyi'táj antyúu'na'an." Nyúucarij tí naa huánamua-*

Jrii David ti jaria'mua'aj, ti'ij Saúl tyu'ta'íjtaca' maj jáacha'íin i chi'ra'an a'íjci i David mej mij jaajé'caj

59 Nyaj Dios, pata'aj nyaj japua huatányuunyij a'íjima jimi i maj nyéjcha'íire';
pajta naatyécha'íin a'íjima jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.

² Nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjima jimi i maj je'ej pua'aj tyí'uurej,
nyajapuáj paj huatányuunyij a'íjima jimi i maj tyí'ty-acui'caa,

³ Ji'nye tyétyacaa mu séejre' maj uhuácaca'nye' majta a'íj mana'aj tyicho've'ej a'tzáaj maj naajé'caj.

Tavástara', canu a'íin pué'een i ti quee tyihuojó'itej canu nyajta huányaxana'cirej;

⁴ canu tyi'tíj jin je'ej pua'aj huaríj, ajta, a'yaa pu tyí'een, a'íi mu tyámua' ju'uurej mej mij naatyényo'si'tye'en.

¡Huájisij!
¡Pajta mujo've'me'en pej pij na'antynájche pajta je'en naaséj!

⁵ Muáaj, Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej, pajta hua' Dios a'íjima i maj Israel jitze ajtyáma'can, huájisij pajta puéjtzij huo'tá'an a'íjima i maj quee tyá'tzaahuatye',

capáj hua'cu'vej a'íjima i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij.

⁶ Tíca' mu aje're'nyinyii, a'yan metyi'tyá'xi'ij mati'ij i tzi'cíj,

a'áa mu mij ja'taci'ij jo'tij ja'chajta'.

⁷ Majta ejcuéemuxa'aj i jutyényij jitze, a'yaa mu mij tyúu'ixaatye' mej mij tyi'tíj je'ej pua'aj huá'uurej a'yaa mu tíjin:
"¡Capu ma' a'tíj ti'ij táanamuaaj!"

⁸ Pajta muáaj, Tavástara', muáaj paj hua'a'tzej a'íjima; muáaj paj hua'xaahuari' a'íjima i maj quee tyá'tzaahuatye'.

⁹ Muéetzij jimi nu tyámua' éenye'ej na'mej, nyaj Dios, ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i ti nyecha'ij.

¹⁰ A'íjna i Dios i ti nyaxie've' a'íi pu mujo'va'ma'aj ta'mej ti'ij na'antynájche;

a'íi pu naatá'sij nyej nyij huo'séj mati'ij huatyámue'tiche'en i maj nyéjcha'íire'.

¹¹ Capáj hua'cu'vej a'íjima, mata'aj mij a'íimaj a'náj tina'aj jamua'reerij i maj nye chájta'naj pué'een;
huo'tamuáaritye' a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej, pajta huo'tyáxaahuataj.
¡Tavástara' pu a'íin pué'een i ti tyámua' naa tyí'tacha'ij!

¹² A'íj mu jin atyá'itze'rii néijmi'i jime' je'ej maj tyí'xaj; ¡miche' a'íjna jin huavíri'ri'huaj tyi'tíj maj jujímua'aj jin óotzaahuatye'
majta tyi'tíj maj hue'tzij jin tya'tóoratzi'raj!

¹³ ¡Hua'antypua'aritye', hua'antypua'aritye' a'íjci jime' i paj jin nyú'camui'!

¡Miche' quee che' ma' já'sejria'aj!

¡Che' huamua'reerijhuaj ti i Dios a'íin pué'een i ti Rey jin tyi'tyéjvee

a'íjci jimi i Jacob ajta a'ájna ímuáj jo'tij i chuéj jóo'asej!

¹⁴⁻¹⁵ Mati'ijta tíca' aje're'nyej a'yan metyi'tyá'xi'ij

mati'ij i tzi'cíj,

majta je'en a'áa ja'tac'ca'an jo'tij ja'chajta' cue'ráj metyi'huooj,

a'íi mu mij tyi'tyá'xi'ij muá'ju'un mati'ij quee jéehua i cue'ráj tyú'tyoonyij.

¹⁶ Ajta nyéetzij jime', íiya' nu muéetzij jimi tyu'táchuicaj;

ca'nyíin nu jin jaataxájtaj i paj jin taxie've' nyajta i paj jin néijmi'i putyí'uurej.

Ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti tyámua'

tyí'nyecha'ij,

i ti nyahuíre' nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en.

¹⁷ Muéetzij jimi nu tyu'táchuicaj, nyaj Dios, ji'nye muáaj paj a'íin pué'een i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa ajta i ti tyámua' tyí'nyecha'ij,

¡muáaj paj a'íin pué'een i Dios ti nyaxie've'!

Je'ej maj tyaatáhuoonyij ti'ij a'íin huo'tyáhuíre'en i tajapuá ti já'ma'can

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'íjci jime' i cuíinarij ti a'yan huatóomua'aj tíjin: "I tzuhuáa ti jin séejre' je'ej maj tyityetyúucha'ij." Nyúucarij ti naa huánamuaajrii David ti jin tyihuo'muá'tyej, ti'ij eerájraa ti'ij huatyényo'se'en a'íjima jimi i maj a'yan hua'tamuá'muaj tíjin arameos a'áa maj ja'chej a Naharaim majta a'ájna a Sobá, ajta a'íjna i Joab, ti'ij huariá'raa, tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj pua'muácaa pu i tyétyecaa antyimue'tij a'áa maj já'ma'can a Edom ti'ij a'áa jo'tyéenyosej a ti a'yan tya-ja'rájtyapuaaj tíjin Valle de la Sal

60 A'íjci i paj jin nyú'camui', nyaj Dios, a'íj paj jin períj matuuhua'xij,

pajta ta'antypuá'rij;

¡taatá' íjij tyej tyij tyajtáhua'aj huatyátaca'nyej!

² Muáaj paj tyu'tá' tíj i cháanacaj huatóoca'tzij ajta ootátzi'tyej;

¡pata'aj íjij tyámua' jáa'uurej jo'tij jo'tátaariaca', ji'nye a'íi pu huatyámuírix'sij!

³ Jéehua paj huápu'ij puéjtzij huo'ta' i maj a'chájta'naj jitze ajtyáma'can,

a'íj paj taatá' i nahuáj ti tyú'timue'raste'.

⁴ Muáaj paj tyi'tíj huo'taséjratyej a'íjima i maj tzáahu-ati'ra'aj a'jimi tyícha'ij

mej mij jáamua'reej a'tzáaj maj huatóo'uunaj tíj quee i í'íj tyihuo'puéjtye'en.

⁵ ¡Taatójee, pajta tajapuá huatányuunyij a'íjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

¡Pajta hua' japua huatányuunyij a'íjima i paj hua'xie've'!

⁶ Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' a'ájna a ti a'áin já'sejre' tijn:

"iNyenyetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxi'ij i chájta'naj Siquem

nyajta a'áj néijmi'i huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Su-cot!

⁷ A'ájna i Galaad ajta i Manasés a'á mu nye jitze ajtyá-ma'can;

Ajta i Efraín pu a'áin pué'een i ti na'vá'naa i nyamu'uj jitze,

ajta i Judá pu a'áin pué'een i nye tyáxu'uj i nyaj jin tyí'ijta,

⁸ Moab pu a'áin pué'een i ti a'yan tyí'huüre' ti'ij i nyaj jitzán anányamuejtye'en,

nyajta i nyaj ca'quéj a'áj nu japua jaráriesij i Edom, i nyajta jijhuan nyati'ij tyu'tyámue'tij a'áijma jimi i filis-teos!"

⁹ ¿A'tanyij ná'vi'tin ti'ij a'áa nyojo're'nyijtye'en jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti curiá'nami'?

¿A'tanyij ná'vi'tin a'ájna imuáj a ti a'yan tyaja'rájtya-puaj tijin Edom?

¹⁰ Ji'nye muáaj, nyaj Dios, muáaj paj matuuhua'xij, i capáj che' hua' jamuán huaméj i tyétyacaa maj tajíme' nyo'sii!

¹¹ Taatáhuüre' a'áijci jimi i ti tájcha'üre', ji'nye capu tyi'táj huüre' i tyévij ti jin tyí'cha'ij.

¹² Va'cán tu jin tyu'tyámue'tij a'áijci jime' i Dios ti jin taatyáhuüre'ej,

ja'á pu huo'tziinajra'aj a'áijma i maj tájcha'üre'!

Tyiche' a'áij jitze tyú'ca'nyej i Dios ti jin taatyáhuüre'ej

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj, a'áijci jitze i maj jitzán tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. David ti ja'a'rij

61 Nyaj Dios, huánamuajri' je'ej nyaj tyí'nyeyiin a'áijci jime' i ti nyacui',

i pajta a'yan huárinyij je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo!

² Muéetzij jimi nu huatyéenyuj a'ájna imuáj jo'tij i chuéj jóo'asej,

ji'nye i nyaxiéjnyu'caa pu quee che' juca'nyej.

A'áa paj tyámua' tyinyojó'cha'ün jo'paj muáaj já'sejre',

³ Ji'nye muáaj paj a'áin pué'een i ti naatyáhuüre'ej.

i A'yaa paj een ti'ij tyi'táj ti ájtaavijhuaca' ti ajta tyámua' tyúuca'nyej

muáaj pej pij nyajapuáj huatányuusij a'áijci jimi i ti nyéjcha'üre'!

⁴ Nyáaxie've' nyaj jusén jin a'áa jo'quéej ná'ra'nyij jo'paj muáaj ja'chej,

tyámua' nyetyi'cha'üri'huaj a' anáj jityej muéetzij.

⁵ Muáaj, nyaj Dios, papu'ríj jáanamujri' je'ej nyaj tyatányaratziiri',

pajta naatá' a'ájna i ti nyéetzij nyaci'puaj

i paj tyámua' jáaruuj a'áijma jimi i maj muéetzij mua'tzaahuatye'.

⁶ Huatá' ti'ij á'tyeevi'in a'ájna i rey ti jin tyi'tyéjvee; che' jéehua á'tyeevi'in, mue'tij nyinyi'ra'aj jime',

⁷ ajta a'ájna jin tyu'ta'íjtaj i paj jin muáaj tyámua' tya'tá'caa.

Tyámua' paj tyéecha'ün a'áijci jime' i paj taxie've' pajta i paj jin tyámua' een,

⁸ a'yaa nu a'náj tina'aj muéetzij jimi tyi'chuícaj na'mej nyajta a'náj tina'aj aránya'astesij je'ej nyaj tyi'táj jin tya'tányaratziiraj.

A'áij pu'uj i Dios a'áin pué'een i ti taatyáhuüre'ej

I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj. Jedutún ti ja'a'rij. Chuícarij David ti jo'yú'xaca'

62 A'áj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en;;

a'áj pu jimi jo've'mej i ti nyajapuáj huatányuusij.

² A'áij pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'ij.

Canu tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'áij pu a'áin pué'een i ti naatyáhuüre'ej.

³ ¿A'náj nyij mua'aj siatapuá'citaj siaj sij quee che' nyenyo'si'tya'aj

ajta i siaj jaxie've' siaj jin ná'xaahuataj,

cuxáa nyaj jáxu'uj pué'eenye' i maj ja'ajtaahuaca' ajta arí á'vesij

nusu ti'ij i cúraaj ti ajta arí tin huatyu'uunyij?

⁴ A'áj mu'uj curia'mua'sij je'ej maj tyina'antyipuá'ri-tye'en,

ajta a'áin huápu'ij naa hua'asej i ti hue'tzij pué'een.

Jutyényij mu jin tyámua' naa tyí'nyaxaj,

majta i jumua'tziira'aj mu jin je'ej pua'aj tyí'nyaxaj.

⁵ A'áj nu'uj i Dios jimi jatyoovej nyej nyij huányaso'pe'en,

ji'nye a'áj pu jimi jo've'mej i nyaj jin tyi'ijchó've'ej.

⁶ A'áij pu'uj naatyáhuüre'ej ajta tyámua' tyí'nyecha'ij.

Canu tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej, ji'nye a'áij pu a'áin pué'een i ti nyahuüre'.

⁷ Dios pu jimi já'ma'can i ti nyahuüre' ajta i nyaj jin nyáaj tyámua' een;

a'áij pu a'áin pué'een i ti tyámua' tyí'nyecha'ij ajta i ti naatyáhuüre'ej.

⁸ i Nye chájta'naj siaj jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj xu a'áij jitze tyú'ca'nyej!

i Siajta jimi huatyényuunyij tyámua' naa jitzán setyi-ca'nyéej!

i Dios pu a'áin pué'een i ti taatyáhuüre'ej!

⁹ Capu i tyévij tyi'táj jin je'ej a'yaa pu'uj ti'ij séej ti ucayáatira'nyij,

típua'aj i ti quee je'ej tyéejviicue' nusu i ti chíjtyaanyi' pué'een;

típua'aj néijmi'caa tyi'táj jitze mahua'cá'iteen

a'yaa pu'uj cuyáa tíquee tyi'táj aráacaj.

¹⁰ Capáj a'áij jitze tyí'ca'nyej i paj jin je'ej pua'aj tyi'tyá'cha'ij,

i capáj pajta a'áij jitze tyi'ijchó've'ej i paj tyí'nahua'!

Ajta tipua'aj siahuoöchíjtyaanyi'taj,
caxu a'íj jitze tyí'ca'nyej i túmii.

¹¹⁻¹² Nu'ríj mue'tíj a'yan tyáanamujri'
a'íjna i Dios ti a'yan tyataxájtaca' tijin:
a'íjna i ti néijmi'i putyí'uurej ajta i ti jin taxie've' a'íj pu
ja'a'rij,
ti ajta a'íjn a'yan tyihuá'najchitye'en séej ajta séej
je'ej ti síj tyí'tíj jin huaríj.

Dios pu a'íjn pué'een i ti jin naa ja'asej a'íjci i tyévíj

*Chuícarij David ti jo'yú'xaca', tí'ij a'áa jo'tyávaaca'aj
jo'tij quee já'tyí'tij a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judá*

63 iNyaj Dios, muáaj paj a'íjn pué'een i nyaj Dios!
Jéehua nu muaxie've' nyámuahuoo, jí'nye
muáaj paj a'íjn pué'een i jájtyij ti nyejitzé juxie've';
néijmi'i pu i nye tyévíj muéetzij muaxie've',
a'yájna tí'ij jo'tij jo'huáchij, jo'tij jéehua i jájtyij
jóoxie've'.

² iNyámuaseejramu' a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'een,
nyajta je'en jaaséj i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj
jin naa huasé'rin,

³ jí'nye i paj jin nyaxie've' jéetze' pu tyí'huíre' quee i
nyaj jin júurij!

Nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej,

⁴ néijmi'i nu i nyajúuricamej jin tyí'muatyóotzi're'ej
na'mej,

muéetzij jimi nu ajmécja'taxí'ij nyati'ijta huatyényu-
unyij.

⁵ Huápu'íj pu naa naatá'astij,

a'yájna tí'ij i ti tyí'cua' a'ájna jo'maj naa eenye' tya-
já'cue'raataj,

nye tyenyij nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej nyenyetyá-
mua'va'aj.

⁶ Tí'ijta t'ca', nyati'ijta huaque'tíj,
muéetzij nu mua'tamuá're'rii nyajta muéetzij jitze
tyí'mua'tzej,

⁷ jí'nye muáaj paj a'íjn pué'een i ti nyahuíre'.

iA' anáj jityej nu nyetyamua've'!

⁸ Néijmi'i pu i nyajúuricamej muéetzij jitze séejre',
pajta a'muáca'ta' jin quee nyatato'raj.

⁹ A'íjmaj i maj a'yan tyá'xie've' maj naajé'caj
a'áa mu ja'tyávatzi'jo'tij ja'tyácun majta je'en an-
tyipua'rij,

¹⁰ ja'íj mu cui'lihuan a'íjci jime' i chúun
majta je'en i íra'vetyee hua'ci'men!

¹¹ Ajta a'íjna i ti rey jin tyí'tyéjvee a'íj pu huatóoty-
mua've'sij i Dios jimi,
a'íj mu tyu'táchuiicaj a'íjmaj i maj jimi tya'tóoratziiri',
majta i maj tyí'hue'tacaa a'íj mu quee che' atanyúu-
va'aj muá'ju'un.

Je'ej maj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios huó'cha'íjn

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Chuícarij David ti jo'yú'xaca'*

64 Nyaj Dios, huánamuaj je'ej nyaj tyí'nyenyuuste';
huácha'ij i nyajúuricamej a'íjma jimi i maj
huápu'íj nyéjcha'íre'.

² Naatyá'avaaj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij

ajta je'ej maj avíitzi'ij tyi'tíj jin ricij;

pajta nyajapuáj huatányuunyij tyi'tíj maj jin tyámua'
ju'uurej i maj je'ej pua'aj ricij,

³ a'íj mu jacaachej i junyanúu cuxáa ti chúun
pué'eenye'

ajta i maj jin tyí'xaj a'yaa pu een tí'ij i í'íj ti tyu'jé'caj.

⁴ A'áa mu ímuáj jo'tya'úuj jo'maj jóo'avaaj je'ej pua'aj
mahua'uurej a'íjma i maj quee tyi'tíj jin á'tzeere',

a'íj mu mij hua'cu'raj matí'ij quee putyámua-
mua're'ej. Camu a'íjmaj tyí'tíjnye'ej.

⁵ A'íj mu jujíimua'aj ca'nyíjra'aj tóoa'caa mej mij je'ej
pua'aj huá'nyij;

a'íj mu avíitzi'ij jin tyámua' ja'uurej i maj jin huá'viivi'
majta a'yan tyí'mua'tzej ti quee a'tíj hua'sejran,

⁶ ti quee a'tíj jaatyésejra tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj ricij.

Ajta a'íjna i ti jaayí'tin ti jáamua'reej

je'ej ti avíitzi'ij jin tyí'mua'tzej a'íjna i tyévíj,

a'íj pu tyámua' tyeetyésejra.

⁷ Dios pu tyihuá'puejtye'en a'íjci jime' i tyihua' í'íj,

a'íj pu tyihuá'puejtye'en matí'ij pua'aj quee putyá-
muamua're'ej,

⁸ a'íj mu jujíimua'aj puéjtzij huatóoa'sij a'íjci jime'
je'ej maj tyí'xaj;

ajta a'tyán maj hua'sejran a'íj mu huo'tyáxaahuataj.

⁹ Aj mu mij néijmi'i tzáahuatyí'ra'aj tyicha'íj
muá'ju'un i Dios

majta jaataxájtaj je'ej ti tyi'tíj jin ricij,

majta a'íj jitze tyúumua'tziitye'en je'ej ti a'íjn tyi'tíj
huáruuj.

¹⁰ A'íjna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'íj pu hu-
atóotyamua've'sij i Tavástara' jimi

ajta a'íj jimi jahuoonyij tí'ij jaatyáhuíre'en,

majta néijmi'i i tyeétyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij
a'íjma pu tyámua' huata'eexaj.

Dios pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuícarij maj
jin jaatyáanajche David ti tyo'yú'xaca'*

65 Hua' Dios a'íjma i maj Sión já'ma'can,
ímuéetzij pu jimi tyéevijtij tyej tyu'táchuiicaj!,
ímuéetzij pu jimi a'yan tyúuxie've' tyaj ja'rá'astej je'ej
tyaj tya'tátaratziiri',

² jí'nye páanamuj je'ej tyaj a'jimi tyityeetyényuusij!

Néijmi'i mu a'jimi ajtyáíri'ij i maj a'yan i cháanacaj
japua huacháatimee.

³ A'íj pu tyí'ta'ijtye' i tyaj jin je'ej pua'aj ricij,
ajta muáaj paj tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'tzee.

⁴ Jutyamua've'ej a'íjna i tyáati' muáaj paj ja'antyíhuoj
pajta jaatá'sij ti a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij véjri' a'jimi,
a'újna a chi'táj i tyeyúuj tzajta'.

¡Tyiche' a'ñjna tya'ancuriáan i ti jéetze' tyi'jé're'en
a'chéj ti tyejé'sejre',
ajta i ti jin tyámua' tyí'een a' tyejúuj tzejta'!

⁵ Dios ajta Tavástara' paj tajapuá huatányuusij,
muáj paj tanamuaj
a'ñjci jime' paj va'cán jin tyámua' tajimí tyí'uurej;
néijmi'que' i chuéj japua muéetzij mu jitze tyí'ca'nyej,
ajta a'ñjna i jájtyij ti ve'éj a ti imuáj já'sejre';
⁶ muáj paj tyámua' naa tyí'cha'ij i jiríj
a'ñjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej ajta i paj jin
uhuájca'nyej.

⁷ Muáj paj japua'ritye' a'ñjci i jájtyij ti ca'nyíin jin
á'xire'ej
pajta jaatyápuar'itye'sij tyi'táj maj jin junyo'si'tye' i
chájta'naj jitze;

⁸ majta a'ñmaj i maj a' imuáj jo'cháatimee séej i chuéj
japua

a'ñi mu naa tyojo'sej muáj paj tyú'taahuaca',
muéetzij mu jin tyéjjihuaaj muutyámua'va'aj
ti'ij na'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij ajta jo'tij ja'ancáru'pij.

⁹ Muáj paj tyámua' naa tyé'cha'ij i cháanacaj,
petyi'tá'caa mej mij japuan huatyéviyej ajta je'en
tyú'cñrej,

muáj paj tyi'tá'caa ti camui'yéjme'nyij i a'chí'ij jitze
ti'ij a'ñjna jin huácñrej i tyeríicuj.

¡A'yaa pej pij tyámua' ja'uurej a'ájna jo'maj tya-
já'huastee!

¹⁰ Muáj paj jaatyáru'nyej i chuéj maj japuan huá-
tasaahuaca'

pajta néijmi'que' tyámua' naa tyo'r'é'je'yitye'sij,
muáj paj jéehua i víityee mujo'ta'ítyij ti'ij quee huá-
toonyi'in i chuéj japua

pajta tyámua' tyu'tyátoosij i ti tyí'cñren.

¹¹ Ti'ij púna'aj ju'síj muáj paj néijmi'i tyámua' tyu'tyá-
toosij,

a' jéetirij jitze mu jéehua huatyéviyij;

¹² ixáj pu huahua'raa a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
ajta a'ájna a' itzitáj néijmi'i pu huápu'ij naa tyu'sé'rin;

¹³ jéehua mu tyí'tyasñre' a'ájna jo'tij jó'yacuarej,
ajta i tyeríicuj jéehua pu cñren jo'maj tyajá'huastee,
¡néijmi'i mu tyí'chuiicaj majta jíihuaj a'ñjci jime' i maj
jutyamua've'ej!

Naa pu tyu'sé'rin muáj paj tyú'taahuaca'

*I ti a'ñjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en, chuícarij maj jin
jaatyáanajche*

66 Setyu'táchuiicaj i Dios jimi xuutyámua've'ej,
mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i
cháanacaj japua;

² setyu'táchuiicaj a'ñjci jitze i ti naa huánamuajrii i ti jin
ántyapuaj;

chuícarij xu jimi tyu'táchuiicaj ti naa tyú'namuajrii.

³ A'yaa xu tyaaté'exaatye'en i Dios tijin:

"Naa pu tyihuá'sejratye' muáj paj tyú'taahuaca'.
A'ñjci jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej

a'ñi mu muéetzij jimi eetávitzej metyi'tzñnye'ej i maj
muájcha'ñre',

⁴ néijmi'i mu muanajche i maj a'yan huacháatimee i
cháanacaj japua

majta muéetzij jitze ma'can tyí'chuiicaj."

⁵ Musio'vá'ju' siajta jaaséj je'ej ti i Dios tyí'muarie',
je'ej ti tyámua' tyú'ruuj a'ñjna jime' i ti naa tyihuá'se-
jratye' a'ñjma jimi i tyeétyee,

⁶ a'yaa pu járuuj i jájtyij ti'ij chuéj ti huáchij,
majta a'ñmaj i tahuásimua'ci'ij a'ñi mu ju'icán anticáj
i játya'naj jitze,

tyiche' huátatyamua've'en i Dios jimi.

⁷ A'ñjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, a'ñj pu jusén jin
tyí'ijta,

tyámua' pu naa tyihuá'sej i maj séej chuéj japua
jo'cháatimee,

mata'aj mij a'ñmaj i maj quee tyihuojó'itej
tyámua' ju'uuriaj mej mij jaatyényo'si'tye'en.

⁸ ¡Mu siaj séej chuéj japua jo'cháatimee, tyámua' xu
tyeetyátoonyij i Dios,

che' huánamuajre'en i siaj jimi tyi'tyéchuiicaj!

⁹ Ji'nye a'ñi pu taatá' tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en,
capu tyu'tá' tyej tyij huatyámue'tiche'en.

¹⁰ A'ñjna i taj Dios, a'ñi pu taatyéesej tyej tyij tyámua'
eenye',

tyámua' pu táaruuj ti'ij a'ñjna i pláataj ti jumua'tij.

¹¹ Muáj paj tyu'tá' tyej tyij huaví'ri'huaj,
pajta je'en tyijetyáacan tyitaatyé'ijcatyej.

¹² Muáj paj tyu'tá' ti cha'na'aj a'táj taatzíinajra'nyij,
tu'ríj jaapuéjtzitariaca' jájtyij jime' tyajta tiéj jime',
ajta muáj paj períj taatá' tyej tyij ucayáatira'nyij.

¹³ A'úu nu jo'tyárutyij a' tyejúuj tzejta' nyajta je'en
ya'muáatyee huatyáteeraaj a' jitze ma'can,

a'yaa nu nyij tya'ránya'astesij je'ej nyaj muéetzij jimi
tya'tányaraj,

¹⁴ a'ñjna i nyaj muéetzij jimi tya'tányaratziiri'

nyati'ij jéehua huápu'ij japuéjtzitariaca'aj.

¹⁵ Ya'muáatyee maj pu'tyij nu muéetzij jitze ma'can
huatyáteeraaj,

túuru'uj nu a' jimi tyu'tátuiire'ej nyajta chíutyee maj
túuru'uj,

nyajta nu cánya'xi a' jimi huatámu'vejritaj.

¹⁶ ¡Siata'aj néijmi'i mua'aj mujo'vá'ju'un,
mu siaj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij i Dios!

¡Xáanamujri', i nyaj jamuaaté'exaatye'sij
a'ñjci jime' je'ej ti tyi'táj huáruuj nye jimi!

¹⁷ Nye tyenyij nyajta i nyenyanúu jime'
nu jaatajé nyajta tyaatatyójtzi'rej.

¹⁸ Típua'aj nyáaj je'ej pua'aj nyetyí'ria'mua'sime'en,
capu i Tavástara' nyanamuáarajche'en,

¹⁹ ¡ajta a'ñi pu náanamujri' ajta a'yan huarñj je'ej nyaj
tyaatáhuaviiri'!

²⁰ ¡Che' tyámua' eenye' i Dios,

i ti jáanamujri' je'ej nyaj jimi tyu'tyéenyuj

ajta quee jaatapuá'citaca' ti nyaxie've'!

Miche' néijmi'i i tyeétyee tyimuaatatyójtzi're'en

*I ti a'fjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj,
a'fjci jitze i maj jin tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuíicarij
maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj jin
jaatyáanajche*

67 Che' i Tavástara' tá'ancu'vaxi'in ajta tyámua' tyi-
taatyátoonyij,
che' tyámua' tojo'sejra,
² mej mij néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i
cháanacaj japua
jáamua'reej je'ej ti a'fjin tya'ajxié'vi'ra' ajta i ti jin ta-
japuá huatányuusij.

³ Taj Dios, miche' i tyeétyee maj huachéj i chájta'naj
jitze tyimuaatatyójtzi're'en;
i miche' néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee ty-
imuaatatyójtzi're'en!

⁴ Miche' jutyamua've'ej muaajijhuaj i maj séej chuéj
japua jo'cháatimee,
ji'nye muáaj paj tyámua' naa tyí'ijta ti'ij na'aj tyi'cháj-
ta'najmee,
i muáaj paj tyihuá'ijtye' néijmi'caa i maj a'yan
huacháatimee i cháanacaj japua!

⁵ Taj Dios, miche' i tyeétyee maj huachéj i chájta'naj
jitze tyimuaatatyójtzi're'en,
i miche' néijmi'que' ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee ty-
imuaatatyójtzi're'en!

⁶ Pu'ríj tyú'ciiriaca' i chuéj japua;
ja'fjna i taj Dios pu tyámua' tyitaatyájttoo!
⁷ i Che' i Dios tyámua' tyitaatyátoonyij!
i Miche' néijmi'que' i cháanacaj japua jaatyátzaahu-
atye'en!

**Matí'ij tyu'tyáamue'tij majta je'en eetyáacij i maj Israel
jitze ajtyáma'can**

*I ti a'fjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en ajta chuíicarij maj
jin jaatyáanajche David ti tyo'yú'xaca'*

68 Ti'ijta i Dios ájchenyij,
a'fijmaj mu huatóo'uunaj i maj jájcha'ñre';
majta i maj jaxana've' a'fij mu huatóo'uunaj jo'tij
já'sejre';
² a'yaa mu tyityaja'huóopua'rixí'ij ti'ij i citzíj i áacaj
tzajta',
a'yaa mu tyityatóotui'sij ti'ij i xíjca i tiéj jitze;
i Dios jimi mu jo'vátzjij néijmi'i i maj je'ej pua'aj ricij.
³ Majta a'fij mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua' tyi-
tyetyúucha'ij,
i Dios jimi mu jéehua jutyamua've',
i majta tyítzunaxí'ij muutyámua've'ej!

⁴ Mua'aj xu i Dios jimi tyu'táchuiicaj,

setyu'táchuiicaj a'fjci jitze ma'can i ti jin antyapuaj;
setyu'tatyójtzi're' a'fjci i ti ave'quééj a'áa ja'yi'vej i
jéetirij japua.

i Xatóotyamua've' i Tavástara' jimi!
i Xatóotyamua've' jo'tij a'fjin já'sejre'!
⁵ Dios, i ti a'áa já'sejre' i ju tyeyúuj tzajta' ti tyámua'
een,
a'fij pu hua' táataj i maj xá'ricaanyij
ajta hua' japua huatányuusij i úuca a maj antyúujii-
mua'astariaca';
⁶ Dios pu huo'ta'sij jo'maj jo'tye'en i maj quee je'ej tyí-
muarimuaj,
hui'rátosij i maj eetyánami' ajta tyámua' tyihuo'tyá-
toosij;
majta i maj quee tyihuojó'itej a'áa mu ja'cháaj
muá'ju'un jo'tij quee tyi'tíj já'cijci'rej.

⁷ Nyaj Dios, patí'ij anaquééj huama'ca'aj a'fijma jimi
a'tyétyeristyamua'

matí'ij ajooju'caj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

⁸ i chuéj pu huatóoca'tzjij,
majta je'en jéehua huatyéviyacaa',
a'fjna i jiríj Sinaí ti antyapuaj a'fij pu huatóoca'tzjij i
Dios jimi,

jimi i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁹ Nyaj Dios, muáaj paj tyu'tá' mej mij jéehua huatyévi-
iyej,

a'fijmaj a'tyétyeristyamua' mu huácu'a'naxij, ajta
muáaj paj ca'nyíjra'aj huo'ta'.

¹⁰ A'fijmaj a'tyétyeristyamua' mu a'áa ja'huóochejtje
pajta muáaj, nyaj Dios, a'fjci jime' i paj jin taxie've',
muáaj paj tyaatá' tyi'tíj ti ja'tziitya'ca'aj a'fjci i ti quee
je'ej tyéeviiicue'.

¹¹ Tavástara' pu nyúucarij huatyájtjo;
mue'tíj mu mij i úuca jaxajta'ca'aj;

¹² "i A'fijmaj mu meríj huatóo'uj i maj rey jin tyityetyu'uj
majta i hua' xantáaru'ustyamua' hua' jamuán!"

Ajta jo'maj jo'cháatimee, a'fijmaj mu i úuca
tyu'rióoa'caa

tyi'tíj maj tyihuáa'ri'ri' a'fijma i maj hua'ajcha'ñre',

¹³ siajta mua'aj a'áa xu jo'tyá'itzee jo'siaj
jo'cháatimee.

i A'fjna i jáamui' anáj pláataj pu jin canámi'huajmee!
i Ajta i jú'xa'ra' ooroj jime' ti huápu'i'ij jumua'tij!

¹⁴ Ti'ij a'fjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej huo'ta-
muárij a'fijma i maj rey jin tyityatatyíj,
a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa séerij huatyácatyíi a'fjci
japua i jiríj i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Salmón.

¹⁵ i Huápu'i'ij pu ajtí'ti'ijmee i jiríj a'áa ti jo'quéetimee
a'ájna a Basán,

ajta i ti cavi'yetze'ejmee a'fij pu ajta ajtí'ti'ijmee!

¹⁶ Mua'aj, mu siaj jiríj pué'een ti huápu'i'ij ajtí'ti'ijmee,
zji'nye siaj sij ja'ráasej siaaxána've'ej

a'fjci i jiríj i Dios ti jaaxie've' ti'ij a'áa ja'huóochej-
tye'en?

i A'fjna i Tavástara' a'fij pu a'áa jusén jime' ja'cháaj
ja'mej!

¹⁷ Dios pu jéehua hua'ajcha'ij i caríáata' i ti jitzán hu-
atýnyo'se'en;
a'áa pu ja'rájraa a'ájna a Sinaí tí'ij a'áa ja'rá'astij jo'tij i
tyeyúujra' jo'tyévvee.

¹⁸ Nyaj Dios, jútye' imúáj paj tyíraa pajta hua'antyivi'tíj
a'ájma i paj hua'antyimue'tij;

a'íimaj mu i tyétyacaa tyimuaatapuéjve i ti jéehua
tyá'najchij

Tavástara', a'íimaj mu majta tyámua' tyimuatyájtóo i
maj quee tyihuojó'íteeca'aj.

¹⁹ ¡Che' jí'reenya'aj séjre'ej i Tavástara', i taj Dios ajta i
ti tajapuá huatányuusij,

i ti a'náj tina'aj a'íj jimi tyi'tyá'itze'rii i tyí'ta'ijca!

²⁰ A'ájna i taj Dios, Dios pu pué'een ti tajapuá hu-
atányuusij

ajta pújoorej ti tajapuá huatányuunyij tyej tyij quee
huácuinyij.

²¹ Dios pu jo'tátaaraxi'ij i hua' mu'uj a'íjma i maj
jájcha'íire',

hua' mu'uj a'íjma i maj a'yaa mana'aj tyúuxana'cire'.

²² Tavástara' pu arí a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

“Nyáaj nu muaatá'sij paj huaría'ra'nyij a'ájna a Basán;
nyajta nu muaatá'sij paj eetára'nyij a'ájna a jájritze' ti
huápu'ij atyáati',

²³ pej pij aná'jo'sixi'in mua' ícraj jitze
a'íjci jime' i hua' xuure' i maj muájcha'íire'
ajta mej mij a'ya'muáj tzi'cíj jaayé'en i hua' xuure'.”

²⁴ Taj Dios, nyaj Dios ajta nyaj Rey,
a' tyeyúuj tzajta' pu séejre' maj tyámua' ju'uurej
mej mij a' jitze ma'can tyu'yé'estej.

²⁵ A'íimaj mu anaatyij i maj tyí'chucacaa
majta i maj tyí'cui'nacaa hua'cujta mu huaju'
majta jé'ta' i íimuaa

a'íi mu majta quéetzarij jitze tyú'cuiinaj.

²⁶ ¡Néijmi'i xu tyámua' tyeetyátoonyij i Dios i ti Tavás-
tara' pué'een!

Néijmi'i xu tyámua' tyeetyátoonyij mu siaj Israel jitze
ajtyáma'can.

²⁷ A'íjma jimi pu anaquéej huaméj i Benjamín, i ti
cíleen,

majta mue'tíj i maj tyí'ijta a'íjci jimi i Judá,
majta a'íjci jimi i Zabulón majta i Neftalí jimi.

²⁸ Nyaj Dios, huataséjrataj i paj jin néijmi'i putyí'uurej,
¡pajta tyámua' jáa'uurej tyi'tíj paj je'ej huáruuj ityá-
ma jimi!

²⁹ A'ájna imúáj jo'tij a' tyeyúuj já'sejre' ti ájtyeej, a'áj-
na a Jerusalén,
jo'maj a'íimaj i maj rey jin tyityetyu'uj tyimojo'ta-
puéjve,

³⁰ a'áa paj jajtyá'xi'in i Egipto, i ti je'ej pua'aj huasé'rin
a'áa ti já'sejre' véjri' i játya'naj jitze,

túuru'uj majta visáaru'uj maj tyú'ma'cuj a'áa maj
ja'távee

maj a'íjna jime' hua'xaahuaj i tyeétyee a'íjci jime' i
maj jéehua tyí'ijcha'ij,
¡pata'aj huojó'cuíxi'in i tyeétyee maj jaxie've' maj
huanyo'se'en!

³¹ A'áa mu a Egipto ja'ráci'nyij i maj tyámua' ty-
imuaatyátoosij,

majta i maj Etiopía já'ma'can a'íi mu ajmécja'taxi'ij i
Dios jimi.

³² ¡Setyu'táchuiicaj i Dios jimi, mu siaj tyí'ijta i
cháanacaj japua,

siata'aj tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi,

³³ a'ájna i ti ave'quéej a'áa ja'yi'vej a tajapuá,

a'ájna i tajapuá ti jusén jime' séejre'!

Xáanamaujri' je'ej ti huánamaujrii i ti jin tyí'xaj,

i nyúucaria'ra' ti néijmi'i putyí'uurej.

³⁴ Xaatyátzaahuatyé' a'íjci i Dios ti néijmi'i jin putyí'u-
urej,

a'ájna i ti jin tyí'ijta a'íi pu néijmi'que' séejre' a'ájna a
Israel,

ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej a'áa pu ja'rá'asej i ta-
japuá ti séejre' jitze i ti huá'raa.

³⁵ Huápu'ij pu naa huasé'rin i Dios a'ájna i ju tyeyúuj
tzajta',

a'ájna i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íi pu
hua'tá'caa mej mij néijmi'i putyí'uurej ajta ca'nyíjra'aj
hua'tá'caa i jutyétyeristyamua'.

¡Che' jí'reenya'aj séjre'ej i Dios!

Je'ej ti tyí'ijhuaj a'ájna i ti je'ej tyóomua'tzej

*I ti a'ájna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj,
a'íjci jime' i cuínarij ti a'yan huatóomua'aj tíjin:
“Tzuhuáa.” David ti ja'a'rij.*

69 Pata'aj huatányuunyij, nyaj Dios,
jí'nye nu'ríj tin atyámu'isij a jáata';

² nu'ríj ajo'cárutyij a'ájna jo'tij va'tíj ja'ajréxaj
ajta quee je'ej tyí'rij jó'nyaj ja'rányaca'nyej.

A'áa nu'ríj ja'rá'aj jo'tij jéetze' ja'tyáati'

ajta arí tin nie'tariésij i ti ca'nyíin jin mu'yej.

³ Capu che' nya'riitye' nyaj ca'nyíin jin huájjhua,
jéehua pu'ríj huápu'ij na'antyáacui',

i nyaji'ij nu nyajta nyeríj jin huácu'a'naxij

a'íjci jime' nyaj jéehua nyeríj á'tyeej nyaj tyí'ijchó've' i
Dios jimi.

⁴ Mu'ríj jéetze' huatámu'riaca' i maj cha'mana'aj ty-
i'tíj jin nyaxana've'ej

quee a'chu nyaj pua'mácan cájci'puaj i nyamu'uj jitze,
mu'ríj huatámu'riaca' i maj nyéjcha'íire',

i maj cha'mana'aj na'antypuá'ritya'mu'

majta nyahuavii nyaj huo'tátuure'en tyí'tíj nyaj quee
huanáhuaj.

⁵ Nyaj Dios, muáj paj jamua'reej nyaj huápu'ij quee
tyú'namuajraca'aj;

capu je'ej tyí'rij nyaj jaatyá'avaaj tyi'tíj nyaj jin
ootyá'itzee.

⁶ Tavástará', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyá'mua'reej,
miche' quee tyévi'si' huataséjre'en nyáaj nyej nyij pué'eenye',

a'fíimaj i maj muéetzij jitze tyí'ca'nyej,
hua' Dios a'fíimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can,
miche' quee je'ej tyityóomua'ajcaj nye jitze ma'can a'fíimaj i maj jéehua muéetzij muahuoo.

⁷ A' jitze ma'can nu nyeríj néijmi'i tyo'táviicue'ri' i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,

nye nyéerimij pu arí jitze séejre' i ti tyévi'si' huasé'rin,
⁸ a'yaa nu een tí'ij i ti seequéj huasé'rin majta quee nyamua'tyej

a'fíimaj i maj nye'ihuáamua' pué'een.

⁹ Jéehua nu huápu'i'ij jaxie've' a'fíic i a' tyeyúuj,
nye jitze pu arí tyi'rá'aj a'fíina i ti je'ej pua'aj tyí'een a'fíic i jime' maj muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj.

¹⁰ Nyati'ijta nyeyiinyej nyajta nye ítzi've'ej, a'fíimaj mu je'ej tyí'nyaxaj;

¹¹ tipua'aj nyényaxaamujritya'aj, néijmi'i mu a'fíimaj naatyá'a'tzij.

¹² Néijmi'i mu nyéetzij nyetyáxajta,
majta i maj ta'ruj a'fíimaj mu nyéetzij nyetyéchiicaj.

¹³ Nyajta nyáaj, Tavástará', nyáaj nu muéetzij jimi huatényuusij.

Nyaj Dios, ipata'aj ijíij naatáhuire'en!
A'fíic i jime' i paj jéehua nyaxie've', ijíij paj naatájeevej!
A'fíic i jime' paj jin tyámua' een, inyajapuáj paj huatényuunij!

¹⁴ Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij atyájrutyey jo'tij jo'jáu-
u'ta'!

iNyajapuáj paj huatényuunij a'fíimaj jimi i maj nyax-
ana've'

pajta a'ájna jo'tij i jáytyij ja'tyáati'!

¹⁵ Capáj tyi'tá'care'en ti nie'tárieenyij i ti ca'nyíin jin mu'yej!

iCapáj tyi'tá'care'en ti i jáytyij ti viváajma'aj atyúu-
ta'huaj

anyojo'cárujtye'en ajta je'en na'vá'naj!

¹⁶ Tavástará', pata'aj naatájeevej;

i muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een pajta jéehua taxie've'!

A'fíic i jime' i paj jéehua tyámua' tyihuojó'mua'raj, nye-
jitzé paj rányeerej;

¹⁷ i capáj manúujipuan nyéetzij i nyaj muahuire'!

iCa'nácan paj naatájeevej, ji'nye je'ej pu pua'aj tyí'nyuurej!

¹⁸ Nyejitzé paj ajtyáxiirej, pajta je'en nyajapuáj hu-
atényuunij;

inyajapuáj paj huatényuunij a'fíimaj jimi i maj nyéjcha'ire'!

¹⁹ Muáaj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,
nyajta japuéjtzitarej a'fíic i jime' i ti tyú'tyevi'raste' nya-
jta i maj jin ná'xaahuaj,

muáaj paj huá'muajtyej a'tyán maj a'fíin pué'een i maj nyéjcha'ire'.

²⁰ Pu'ríj nyatzájta' je'ej pua'aj náaru j i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,

i capu nú'ca'nyisti' nyajta quee che' nyaca'nyej!

Cha'na'aj nu'uj jahuoo

a'fíic i ti tyámua' tyinaatyéjeevej ajta ná'ancu'vaxi'.

²¹ Huá've'rij mu atyáraj i nyacue'raj jitze,
ajta nyati'ij huataí'imuj nahuáj mu naatá' ti ántzinaj.

²² iChe' a'fíina i hua' méesaj jo'maj tyajá'cua'caa hua'
jamuán i ju' amíincustyamua'

che' a'fíin tyi'pue'éenye'ej já'ra'nyij i maj jin huaví'ri'huaj!

²³ iPata'aj huo'tá'an mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij
ajta mej mij a'náj tina'aj juviváaj i jutíjchij jitze!

²⁴ Hua' jitze paj jarárieenyij i paj jin nyú'camui';
ipajta a'fíina jin huo'tyátieeraj i paj jin nyú'camui'!

²⁵ Che' quee che' aja'tyí'tfítaj a'ájna jo'maj tyojo'tyá'í-
naamuaa,

ajta quee che' a'tíj a'áa ja'chajca jo'maj a'fíimaj jo'cháatima'caa;

²⁶ ji'nye a'fíimaj mu jamuaritye' a'fíic i paj muáaj puéjtzij jaatá',

majta já'xaahuaj i ti jatyácu'nyij a'fíic i paj muáaj tyaapuéj.

²⁷ A'fíj paj pajta huo'ria'rieeraj i ti je'ej pua'aj een;
iche' quee huo'ci'tyij pej pij tyihuo'tú'uunij!

²⁸ iHuo'rio'uunaj je'ej maj ántya'ruj a'fíic i jitze i yu'xarij júuricamej ti jitzán séejre'!

iCapáj huá'yu'xaj jo'maj ja'yu'si' i maj quee tyi'tíj jin á'ítzeere'!

²⁹ Pajta nyéetzij, i nyaj tyí'cui' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej,

na'ajríaj, nyaj Dios, pajta nyajapuáj huatényuunij.

³⁰ Nyetyatatyójtzi're'ej nyetyi'chuíicaj i Dios,
jimi nu tyu'táchuiicaj nyetyaatatyójtzi're'ej,

³¹ Tavástará' pu'ij jéetze' tyámua' tyo'tóomua'sij quee tipua'aj túuru' jimi naatámu'vejritaj

na'ríj visáaru' ti ava'ahuájmee ajta anacáarie'ejmee.

³² Matí'ij a'fíj huaséj, a'fíimaj mu huatóotyamua've'sij i maj je'ej tyityóomua'tzej

ajta ca'nyíjra'aj huataséjre'sij a'fíimaj jimi i maj jahuoo i Dios;

³³ ji'nye i Tavástará' pu huá'namuaj a'fíimaj i maj quee je'ej tyéejviicue'

ajta quee hua'xana've' a'fíimaj i maj eetyánami' i maj jitzán ajtyáma'can.

³⁴ iSetyu'tatyójtzi're' i Tavástará' tajapuá ti séejre', i cháanacaj ajta i jájrij,

majta néijmi'i a'fíj maj jitze tyí'tyesejre'!

³⁵⁻³⁶ Ji'nye Dios pu a'fíj japua huatényuunij i Sión ajta tyámua' ja'uurej i chájta'naj a'áa ti tyeje'ejtyáma'-
can a Judá.

Hua'yojmua' i maj tyí'huire' a'fíimaj pu a'rij ja'mej i chájta'naj Sión ti ántyapuaj,

a'áa mu mij ja'cháaj muá'ju'un majta néijmi'i tyu'-
tyóoa'ritye'sij,

a'ñimaj i maj jaxie've' i ti jin ántyapuaj a'ñi mu a'áa jo'cháatima'aj muá'ju'un.

Ca'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en

*I ti a'ñina jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj.
David ti ja'a'rij, mej mij a'ñina jin uhuóomua'tzij*

70 Nyaj Dios, ipata'aj mujo've'me'en pej pij nyajapuj huatányuunyij!

Tavástara', ica'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!

² iMiche' huápu'i'ij tyévi'si' huataséjre'en a'ñimaj i maj a'yan tyá'huoo mej mij naajé'caj! iMiche' tyévi'si' huasé'rihua'aj muatóo'uunaj a'ñimaj i maj jaxie've' mej mij tyinaapuéjtye'en!

³ iMiche' jutyévi'ra'aj muatóo'uunaj a'ñimaj i maj nyéetzij ná'xaahuaj!

⁴ Ajta miche' néijmi'i i maj muahuoo jéehua huatóotyamua've'en, ajta i maj jaxie've' paj hua' japua huatányuunyij miche' jusén jime' a'yan tyí'xajtaj tijn: "iDios pu va'cán jin antyúumua'reej!"

⁵ Ajta nyaj jime', nyaj quee je'ej tyéejviicue' nyajta je'ej tyé'nyamua'tzej, nyaj Dios, ica'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!

Muáaj paj a'ñin pué'een i ti naatáhuire'sij ajta nyajapuj huatányuusij; icapáj mu' já'tyeevi'in, Tavástara'!

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'ñina i a'tjij ti arí vásti'

71 Tavástara', muéetzij jimi nu jahuoó pej pij naatyáhuire'en; icapáj a'náj tyi'tá'care'en nyej nyij a' jimi je'ej pua'aj tyo'tányamua'tyij!

² iPata'aj nyajapuj huatányuunyij, pajta je'en tyámua' tyinaatyécha'ñin, ji'nye muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een! A'tzúj cui' náanamua, pajta nyajapuj huatányuunyij.

³ Muáaj paj a'ñin pué'eenye' i nyaj jitzán arányaca'nyej, imuáaj paj a'ñin pué'eenye' i ti jitzán i'rjij t'ij náahuire'en pajta i ti nyajapuj huatányuunyij! iMuáaj paj a'ñin pué'een i nyaj jitzán arányaca'nyej ajta t'ij náahuire'en!

⁴ Nyaj Dios, nyajapuj paj huatányuunyij a'ñici jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, a'ñici jimi i ti tyí'tyacui'caa pajta i ti ja'ránajchi ti huanyo'se'en,

⁵ ji'nye muáaj, Tavástara', nyati'ij nyana'aj tyí'tyamaestaca'aj

muáaj paj a'ñin pué'een i nyaj jitzán tyi'ijchó've' pajta tyámua' tyi'nyecha'ij.

⁶ Nyóoche' nu nyáaj a'áa ja'séeria'caj i jucáara' jitze i náanaj,

nyajta nyerij muéetzij jitze arányaca'nyajca'aj.

iMuáaj paj tyu'tá' nyej nyij huanie'huaj! iNyáaj nu a'náj tina'aj tyi'muatyóotzi're'ej na'mej!

⁷ Mue'tjij mu merij nyéetzij tyámua' nyojo'sej, ajta muáaj paj a'ñin pué'een i ti nyahuire'.

⁸ A'náj tina'aj pu i nye tyenyij jitze séejre' nyej nyij a'ñi huatáchuicaj i paj jin naa huasé'rin, ⁹ capáj nyaxana'va'aj tipua'aj nyerij vastacirie'ej, capáj manúujipuan tipua'aj nye quee che' nyaca'nyej. ¹⁰ A'ñimaj i maj nyéjcha'ñire', i maj jaxie've' maj naajé'caj,

a'ñimaj mu merij antyóosij majta tyámua' ju'uurej mej mij je'ej ná'uurej.

¹¹ A'yaa mu tyí'xaj tijn: "iSiata'aj jaataváj siajta je'en jaatyéevi', ji'nye Dios pu arí majúurie' capu ij a'tjij japuan huatányuusij!"

¹² Capáj nye jimi ajtáyi'can, nyaj Dios; ica'nácan paj mujo've'me'en pej pij naatáhuire'en!

¹³ iMiche' tyévi'si' huataséjre'en majta je'ej hua'an-tyipua'ritye'en

a'ñimaj i maj nyéetzij nyéjcha'ñire'! iMiche' huápu'i'ij huatóotyevi'ra'astaj i maj a'yan tyá'xie've' t'ij nyéetzij je'ej pua'aj tyi'nyauurej!

¹⁴ Ajta nyáaj nu a'náj tina'aj a'jimi tyi'ijchó've'ej na'mej, nyajta jéetze' nyajtáhua'aj jéetze' nu tyimuaatatyójtzi're'ej,

¹⁵ a'náj tina'aj nu muéetzij muaxáataj na'mej i nye tyenyij jime'

paj muáaj tajapua huatanyúj pajta néijmi'i jin tyámua' tyito'xá'pu'i'intari'tzej.

iA'ñi pu a'ñi pué'een i ti quee nyai'riitye' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij!

¹⁶ Nyaataxájta je'ej paj muáaj tyi'tjij va'cán jin tyi'muarie', Tavástara'.

iNyáaj nu jaataxájtaj paj muáaj pana'aj a'ñin pué'een i ti quee tyi'tjij jin á'itzeere'!

¹⁷ Nyaj Dios, muáaj paj néijmi'i tyinaamuá'tyey nyati'ij nyana'aj tyu'cfeenyi'tariaca', ajta nyóoche' nu jaxáataj na'mej i paj va'cán jin tyi'muarie'.

¹⁸ Nyaj Dios, capáj manúujipuan tyij nyajta nyerij nyáaj vastacirie'ej nyajta ava'cueenavi'ij, ji'nye nyóoche' nu hua'ixáatya'aj na'mej paj muáaj néijmi'i putyí'uurej a'ñijma iñij maj huátyeityee ajta majca'huáye maj huataséjre'sij.

¹⁹ A'ñina i paj jin tyá'xa'pu'i'intare', nyaj Dios, tajapua pu imuáj ja'rá'asej,

muáaj paj va'cán jin tyi'muarie', icapu sñij ajtáhua'aj séejre' ti a'yan een pati'ij muáaj!

²⁰ Tyij pajta perij naatá' nyej nyij jaaséj

í tì jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij ajta jéehua í xaamújri-
ra'aj,
pajtáhua'aj paj naatá'sij nyej nyij júurij ná'ra'nyij,
pajtáhua'aj paj na'ajriásij tyétye' ímuáj í chuéj tzajta',
21 va'cán paj jin tyámua' tyinaatyátoosij
pajta je'en tyámua' tyinaatyéjeevij.

22 Nyajta nyáaj, nyaj jime',
nyetyutáchuiicaj nyajta tyimuaatatyójtzi're'ej a'íjci
jime' í paj tyámua' een
a'íjci jitze í áarpaj nyajta í canárij jitze,
nyaj Dios, muáaj paj tyámua' een a'íjma jimi í maj Is-
rael jitze ajtyáma'can.

23 Nye tyenyij pu huatóotyamua've'sij tí'ij muéetzij
muaatáchuiicaj,
a'yájna tí'ij ajta néijmi'i í nye tyévi, í paj muáaj japuan
huatanyúj.

24 A'yaa pu'uj tána'aj í nyenyanúu tyi'xáataj ja'mej
a'náj tina'aj

paj muáaj jí'reenye'ej séejre',
jí'nye a'íjma í maj jaxie'va'ca'aj tí'ij nye jimi je'ej
pua'aj tyá'ra'nyij
a'íjma pu arí a'íjma hua'cáana í tí tyévi'si' huasé'rin.

Je'ej maj tyityeetyényuunyij a'íjci jime' í rey

Salomón tí ja'a'rij.

72 Pata'aj jaatá'an, nyaj Dios, a'íjci í rey,
a'íjci í paj muáaj jin tyá'xa'puí'ntare' pajta í paj
jin tyámua' een,

2 ta'aj íj a'íjci jime' í paj jin tyámua' een ajta í paj jin
tyá'xa'puí'ntare'

a'íjci jin tyu'ta'íjtaj a'ájna a chájta'naj jitze ajta a'íjma
jimi í maj a jimi quee je'ej tyéjviicue'.

3 Che' í jírij jitze huataséjre'en ajta í tí cavi'yetze'ejmee
jitze

í tí tyámua' tyí'een ajta í maj tyámua' tyí'tyesejre'ej a'
chájta'.

4 í Che' a'ájna í rey tyámua' tyihuo'xá'puí'ntari'tze'en
a'íjma í maj quee je'ej tyéjviicue'!

í Che' hua' japua huatányuunyij hua' yojmua' í maj ja-
jpuéjtzij

ajta huo'tzíinajra'nyij a'íjma í maj je'ej pua'aj huá'u-
urej!

5 í Che' í rey a'náj tina'aj muéetzij jimi tzáahuatyí'ra'aj
tyícha'íj,

tí'ij ooj í xicáj ajta í máxciríe' séjre'ej!

6 í Che' a'yan eenye' matí'ij í víityee ajta í japúutzarij
maj tyí'ipuaj í chuéj japua majta í ixáj!

7 í Che' jéehua séjre'ej í tí tyámua' een ajta í tí huatóo-
je'yey

a'íjci xicáara' jitze tí'ij a'íjma tyu'ta'íjtaj,
'asta na'aj quee che' má'hua'tan í máxciríe'!

8 í Che' néijmi'que' tyu'ta'íjtaj tí'ij na'aj jo'tij sáij í járij
ja'vá'asej ajtáhua'aj í sáij,

tí'ij na'aj a'ájna í játya'naj jitze Éufrates 'asta jo'tij í
chuéj jóo'asej!

9 í Miche' í maj jájcha'íre', í maj a'áa jo'cháatimee jo'tij
quee já'tyí'tij,

miche' a'íjma jimi huatóotonyij!

10 í Miche' tyí'tíj tyaatapuéjve'en majta jaatyátzaahu-
atye'en

í maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Tarsis majta jo'tij
ja'rahuáchijmee í jájritze',

í maj rey jin tyityetyu'uj a'ájna a Sabá majta a Sebá!

11 í Miche' néijmi'i í maj rey jin tyityetyu'uj jimi tyí-
tunutaxí'in!

í Majta néijmi'i jaatyáhuíre'en í maj séej chuéj japua
jo'cháatimee!

12 Jí'nye a'íjma pu japuan huatányuusij je'ej tí tyá'huoo
a'ájna í tí quee je'ej tyéjviicue'

ajta a'íjci í tí jajpuéjtzij í tí quee a'tíj jahuíre'.

13 A'íjma pu hua'ancu'vajxí'ij a'íjma í maj quee ótza-
ahuatye'

ajta japuan huatányuusij í huá'juuricamej a'íjma í
maj quee je'ej tyéjviicue'.

14 Hua' japua pu huatányuusij í tí jéehua tyihuá'tye-
si'huaritye' ajta í tí je'ej pua'aj tyihuá'uurej,
jí'nye í huá'juuricamej pu jéehua jimi juxie've'.

15 í Che' jusén jime' júurij í rey!

í Miche' ooroj jaatá'an a'áa tí já'ma'can a Sabá!

í Miche' a'náj tina'aj jahuoocaj í Dios jimi a'íjci jime'!

í Che' í Dios a'náj tina'aj tyámua' tyeetyátoonyij!

16 í Che' jéehua í tyeríicuj huáxoovi'in a'ájna jo'tij a'íjma
já'ma'can

ajta je'en jéehua séjre'ej í tí cavi'yetze'ejmee jitze í
jírij!

í Che' jéehua í jatzíj huataséjre'en a'yájna tí'ij a'ájna a
Líbano

ajta je'en jéehua íjmueeya'xí'in tí'ij í ixáj itzitáj tí já'se-
jre'!

17 í Che' jusén jime' séjre'ej je'ej tí antyapua' a'ájna í
rey,

ajta je'en a'yan á'tyeevi'in tí'ij í xicáj á'tyeeeren!

í Miche' néijmi'i í maj a'yan huacháatimee í cháanacaj
japua

a'íj jitze ma'can tya'ancuriáan í maj jin tyámua' tyity-
eetyátuihuaj!

í Majta je'en néijmi'i í maj séej chuéj japua
jo'cháatimee jimi huatóotyamua've'en!

18 Che' tyámua' éenye'ej séjre'ej í Dios, hua' vástara'
ajta hua' Dios í maj Israel jitze ajtyáma'can,

í tí a'íjma na'aj a'íjma pué'een í tí va'cán jin tyí'muarie';

19 che' jusén jime' tyámua' tyí'sejria'aj í tí jin antya-
puaj ajta huápuí'tij naa huánamuajrii.

í Che' néijmi'que' í cháanacaj japua huataséjre'en í tí
jin naa huasé'rin!

í Che' a'yan tyá'ra'nyij!

20 A'yaa pu antyipuá'riaca' je'ej tí tyu'tyéenyuj a'ájna í
David, yójra' a'íjci í Jesé.

Tyi'tǎj ti i Dios tyú'puejve'

Chuícarij Asaf ti ja'a'rij

73 ¡Tyámua' pu i Dios huojomua'raj a'ǎjma i maj Israel jitze ajtyáma'can,

a'ǎjma jimi i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta'!

² Típua'aj jéetze' á'tyeevi'cajche', nyáaj nu ee-tavetyíche'en,

tǎmua' nu antyípuityaca' i nyaj ǎcaj jime'.

³ Ji'nye nyahua'anchueerej tǎ'ij tyámua' tyí'rijcaa

a'ǎjma jimi i maj óotzaahuatye' ajta a'ǎjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁴ Capu a'ǎjma hua' jitze juxie've' típua'aj muáacui'ny-ij,

ji'nye camu a'ǎmaj tyi'tǎj jin tyí'cucui',

⁵ capu tyi'tǎj huá'itziitye' tǎ'ij i séecan i tyeétyee

capu ajta tyi'tǎj je'ej pua'aj ricij a'ǎjma jimi tǎ'ij tyi-huá'uurej i séecan.

⁶ A'ǎj mu jin a'ǎj acájticij i maj jin óotzaahuatye'

majta a'ǎj tyi'tyóoche'tyee i maj jin junyo'si'tye';

⁷ huápu'ij mu juxáahuaj tyí'cua' a'ǎj pu jin quee tyi'tǎj hua' jitze juxie've',

majta mu jaxie've' maj jéehua tyi'tǎj jin je'ej pua'aj huárinij.

⁸ Je'ej mu pua'aj tyi'xáataj, mootzáahuatya'aj majta quee tyi'tǎj á'tyase'ej

a'ǎj mu hua'nyeechej mej mij je'ej pua'aj huárinij majta hua'nyo'si'tye',

⁹ majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tajapúa ti séejre'

majta junyanúu jin je'ej pua'aj tyí'uurej i cháanacaj japua.

¹⁰ A'ǎj mu jin i tyeétyee tyámua' tyihua'xaj majta quee pújoorej mej mij jáamua'reej tyi'tǎj maj jin je'ej pua'aj ricij.

¹¹ A'yaa mu tyí'ihuo' tǎjin: "¿Nyiquij i Dios jamua'reeren?

¿Nyiquij jamua'reeren a'ǎjna i ti jútye' imuáj já'sejre'?"

¹² ¡Siahuo'séj a'ǎjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij! Juxáahuaj mu naa meríj jéetze' tyityetyoochíjtyaanyi'-taj.

¹³ ¡Capu tyi'tǎj je'ej tyí'huire' nyej nyij tyámua' eenye' i nyaxiéjnyu'caa tzajta'

nusu nyaj tyi'cánaya'a'ri' néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een!

¹⁴ Ji'nye a'náj tina'aj mu nyetyáava'raj, majta tǎ'ij púna'aj ariá'pua'aj puéjtzij mu nyatá'caa.

¹⁵ Típua'aj nyáaj a'yan nyetyu'mua'tyiiche'en mati'ij a'ǎmaj,

je'en nu pua'aj hua'uréenyijche' a'ǎjma a'yóojmua'.

¹⁶ A'yaa nu tyá'xie'va'ca'aj nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyiche',

ajta canu pujáaruj ji'nye huápu'ij pu naatatyési'huari-tyej.

¹⁷ A'aj nu'uj nyati'ij a'úun jo'tyájrurij u tyejúujra' tzajta' i Dios

aj nu nyij jáamua'reeri' jo'maj a'ǎmaj jóohuixi'ij,

¹⁸ a'áa paj huojotyáhuui jo'tǎj jo'puítyi'ij

pajta a'áa huojóotajchi jo'tǎj je'ej pua'aj tyejé'een.

¹⁹ ¡Cǎj mu'uj mij á'tyeeren mati'ij mij antyipua'rij!

A'ǎjna i ti tzǎnyire' pu hua'antyipua'ritye'sij.

²⁰ Pati'ij muáaj, Tavástara', ájchenij,

a'yájna tǎ'ij sǎj ti huájj ti tyáacusima'aj,

pahuo'tyáxaahuataj i maj hue'tzij jin jusejrataj.

²¹ Nyáaj nu huápu'ij nyu'camui'ca'aj

ajta i nyaxiéjnyu'caa tzajta' nú'cui'ca'aj,

²² ji'nye a'ǎj nu pué'eenye'ej i ti quee tyihuojó'itej nyajta quee tyi'tǎj huayí'tihua'aj,

ǎ'yaa nu a'jimi éenye'ej ti tyi'tǎj ti simuárun ti quee tyihuojó'itej!

²³ Ajta a'yájna, a'náj tina'aj nu muéetzij jimi séjria'-ca'aj.

Nyamuáca' paj tyiví' nyamuáca'ta' ti pujmua',

²⁴ tyámua' paj tyinu'cájuyetyej a'ǎjci jime' je'ej paj tyináa'ixaaj

ajta tǎ'ij néijmi'i tye'entyipua'rej tyámua' paj naa tyinaataxié've'ej.

²⁵ ¿Atajnyí nyamua'tyey u tajapúa?

¡Muéetzij nu'uj!

Típua'aj muéetzij jamuán anyo'tyávaacaj canu tyi'tǎj xie've' cháanacaj japua ti já'ma'can.

²⁶ Néijmi'i pu i nye tyévira' á'pua'rej,

ajta i Dios pu a'ǎj pué'een i nyaj jitzán séeria'aj

na'mej jusén jime',

ajta tyámua' tye'cha'ǎj ja'mej i nyaxiéjnyu'caa.

²⁷ A'ǎmaj i maj muéetzij jimi ajtáciinyej, a'ǎj mu cui'ny-ij;

ji'nye muáaj hua'antyipua'ritye'sij a'ǎjma i maj ti muéetzij jimi ajtací'ij.

²⁸ Ajta nyáaj nu ajtyáxǎrij i Dios jimi,

ji'nye a'ǎj pu nye jimi jéetze' tyámua' een.

Muáaj, Tavástara' nyaj Dios, a'ǎj paj pué'een i ti naatyáhuire'ej,

nyáaj nu nyij néijmi'i huataxájta tyi'tǎj paj je'ej huáru-uj.

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tǎ'ij huó'huire'en chájta' maj jo'cháatimee

Nyúucarij ti naa huánamuajrii a'ǎj ti ja'a'rij i Asaf

74 Taj Dios, ¿ji'nye pej pij jusén jin matuuhua'xij?

¿Ji'nye pej pij huápu'ij tyi'ijnyú'caca'

a'ǎjma jimi i cánya'xi' muéetzij maj aya'muaj?

² Huo'támua'reeri' a'ǎjma i maj a'chájta'naj pué'een, a'ǎjma i paj hua'antyíhuoj tǎ'ij néijmi'i tyo'hu-

atyóochej,

a'ǎjma i paj hua' japua huatanyúj mej mij a'tyéty-eristyamua' pué'eenye'ej muá'ra'nyij.

Ootámua'reeri' a'ǎjci i jiríj Sión ti ántyapuaaj, a'ájna jo'-paj ja'chej.

³ Mupo've'me' pej pij jaaséj a'ǎjci i ti quee je'ej huasé'rin;

a'fjna i ti tájcha'ñre' pu arí néijmi'i tyu'tyá'uj a' tyeyúuj tzajta'.

4 A'ñimaj i maj muájcha'ñre' a'ñi mu tyí'chuiicaj a' tyeyúuj tzajta' a'ñici jime' maj tyu'tyáamue'tij; imajta tyi'tíj atyojo'huítya'ajraa i ti jin ámiteere' maj a'ñimaj tyu'tyáamue'tij

5 a'ájna a' ti jo'tyényinyi'ij i tyeyúuj! A'yaa mu ricij mati'ij i ciyéj maj tyi'tavéjchij a'ájna jo'tij huápu'i'ij jo'itzitaj,

6 a'ñj mu jin i tyapuéj majta i martíiyuj tyu'tyú'uj i ciyéj ti jin tyí'taavijhuaca'aj.

7 Majta mu jaatyáatiej a'ñici a' tyeyúuj, meetyáaahuataca' a' tyeyúuj; mati'ij néijmi'i huaty'u'uj ajta je'en a' chóota' ja'a-iquéej ja'raa.

8 A'yaa mu tyaaxá'pui'intarej maj néijmi'i tye'en-tyipué'ritye'en,

néijmi'que' mu tyu'tiéerajraa i chuéj japua jo'tyaj já'tasi'rihua'aj tyej tyij muatyáanajche.

9 Capu che' séejre' a'ájna jo'tij tyámua' tyejé'eenye'e; capu che' sñij séejre' ti a' jitze ma'can tyí'xaxa'aj, catu tyana'aj jamua'reej a'chu ti a'ájna á'tyeeren.

10 Taj Dios, ¿a'chunyéj ooj á'tyeeren ti je'ej pua'aj tyi'taxáataj ja'mej a'fjna i ti tájcha'ñre'?

¿A'chunyéj ooj á'tyeeren ti muéetzij je'ej pua'aj tyi'-muaxáataj ja'mej?

11 ¿Ji'nye pej pij ja'avaaj a'muáca' i ti néijmi'i putyí'u-urej?

¿Ji'nye pej pij curia'tú'tu'ujmee?

12 Tí'ij na'aj jájcuaj imuáj, muáj paj Rey jin tyi'tyéjvee. Muáj, taj Dios, mue'tíj paj tyu'tyáamue'tij a'ñici japua i cháanacaj:

13 muáj paj uya'ráxixij i járij a'ñici jime' i paj néijmi'i jin putyí'uurej, pajta hua' mu'uj ijveechixij i tyi'tyán maj viváajma'aj tyitye'sejriaca'aj a jáata',

14 pajta ja've'tzij i mu'úra' a'ñici i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti a'yan ántyapua'ij tijin Leviatán pajta je'en a'ñijma huatá'an mej mij jaatyáajci'mej i tyi'tyán a'áa maj tyitye'jé'sejre' jo'tij quee já'tyí'tij.

15 Muáj paj tyu'tá' ti huatámu'i'yej i játya'naj jitze ajta jo'tij ja'aj jéexavi'ijmee pajta tyu'tá' ti atyáxixi'nyij i játya'naj ti a'náj tina'aj mu'i'yaca'aj.

16 Muéetzij pu mua' a'rij i tújca'rij ajta i t'ca'rij; muáj paj tyámua' jáaruuj i máxcirre' pajta i xicáj;

17 muáj paj jaatyé'itej jo'tij joo'ástimee i cháanacaj; muáj paj tyu'tá' tí'ij huáxicaj ajta tí'ij huáseevi'in.

18 Muáj paj jamua'réerej, Tavástara', ti a'fjna i ti tájcha'ñre' muéetzij je'ej pua'aj tyi'muaxaj, majta i tyeétyee i maj quee ma'umuámua're' a'ñi mu majta je'ej pua'aj tyi'muaxaj.

19 iCapáj jusén jime' huápu'i'ij tojó'hua'nan! A'yaa tu een tí'ij i jáamui' catu uhuácaca'nye', icapáj tatató'ra'an a'ñijma jimi i maj tyí'tyaci'macaa!

20 iPata'aj jo'támua'reej tyi'tíj paj jin tya'tá'ratziiri', ji'nye néijmi'que' mu i chuéj japua jucu'raj a'yaa pu'ujtána'aj tyí'ricij jo'tij i chuéj joo'ástimee!

21 Capáj tyi'tá'care'en maj já'xaahuataj a'ñici i ti quee je'ej tyéejtyoovej,

i'tyu'tá' mej mij tyimuaatatyójtzi're'en a'fjna i tiquee je'ej tyéejviicue' ajta i tiquee óotzaahuatye'!

22 iÁjchesij, taj Dios! iPajta a' japua huatányuunyij! iOotámua'reej maj quee ja'antyápua'citacaa maj je'ej pua'aj tyí'muaxajta a'ñimaj i maj quee ma'umuámua're'!

23 Capáj yó'hua'nan je'ej maj tyí'tyejijhuaj a'ñimaj i maj muájcha'ñre',

je'ej maj merij jéetze' tyi'tyejijhuaj a'ñimaj i maj quee tyihuojó'itej.

Dios, i ti Juées jin tyi'tyéjvee

I ti a'fjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Capáj tyi'tíj antyú'na'an. Chuíicarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij

75 Muéetzij tu tyí'muatyójtzi're', taj Dios, muéetzij tu tyí'muatyójtzi're', a'yaa tu jéehua tyá'huoo a' jitze ma'can tyajta a'ñj tyi'chuiicaj i ti naa tyu'sé'rin muájaj paj tyú'taahuaca'.

2 Tavástara' pu a'yan tyí'xaj tijin: "A'ájna a'náj nyej nyáaj a'yan tyaataxájta, nyáaj nu néijmi'caa tyámua' tyá'xijtye'en.

3 Tí'ijta huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i i maj japuan huacháatimee, nyáaj nu a'ñin pué'een i ti tyámua' tyé'cha'ij i ti japuan róoca'nye'."

4 Ajta a'ñijma i maj óotzaahuatye' ajta i maj je'ej pua'aj ricij a'yaa nu tyihuá'ixaatye' tijin:

"Caxu junyo'si'tye'ej caxu siajta óotzaahuatye'ej;

5 caxu a'ñj jitze tyí'ca'nye' tyi'tíj siaj huayí'tin caxu huápu'i'ij óotzaahuatye'ej tipua'aj tyi'tíj setyáxaj-tasime'en."

6 Ji'nye capu i puéjtzij a'áa je're'nyesij a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij nusu jo'tij ja'ancáru'pij, capu ajta a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij nusu a jiríj tzajta',

7 sulu a'ñj pu i Dios Juées ti jin tyi'tyéjvee: a'ñi pu séecan huatyáaahuataj ajta séecan tyámua' tyu'tyátoosij.

8 Tavástara' pu ji'tyáaja i jumuáca' jitze i ti jitzán uhuáa' i ti jin nyú'camu'i', nahuáj pu á'naxcaj ajta arí újmue'riaca'.

Tí'ij jajxíre'en a'ñici i nahuáj, néijmi'i i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua a'ñi mu néijmi'i juquéi'sij.

9 Nyáaj nu a'náj tina'aj jaxáataj na'mej i Dios ra' a'ñici i Jacob

nyajta jimi tyu'táchuiicaj;

10 ji'nye a'ñi pu ja'antypuá'ritye'sij i maj jin óotzaahuatye' a'ñimaj i maj je'ej pua'aj ricij;

ajta jéetze' pu tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i tyáataj ti tyámua' tyí'tyevij.

Dios, i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, a'íjci jitze i maj jin tyí'cui'nacaa ti tye'ejvivin. Chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en maj jin jaatyáanajche Asaf ti ja'a'rij

76 Dios mu néijmi'que' jamua'tyey a'ájna a Judá; néijmi'que' pu namuajre' a'ájna a Israel je'ej ti a'íin ántyapua.

² I tyejúura' a'áa pu já'sejre' i jírj japua ti a'yan ántyapua tijin Sión,

a'áa ti já'sejre' a Jerusalén;

³ a'áa pu tyu'tyána'xij i tyapúusti'ij i maj jin junyo'si'tya'ca'aj, i maj jin huatyóonaj, chúun, tú'namua'aj ajta i'rj.

⁴ Muáaj paj huápu'ij naa huasé'rin, taj Dios!

jéetze' paj va'tj séejre' quee i jírj ti jusén jin séejre'!

⁵ A'íjma mu néijmi'i tyo'huári'ri' i maj jéetze' jaay'tin maj huatyéno'se'en, majta quee je'ej huarj a'íimaj i maj jéetze' uhuáca'nye'ej, a'íimaj mu tajfisa'puaj huatácu'tzuca' mat'ij mij huácu.

⁶ Camu majta che' pújoorej mej mij huatáhuaaxi'ín i cariaata' majta i cahuáayu'uj pat'ij muáaj, Dios ra' i Jacob huo'tányeechej.

⁷ Muáaj paj huápu'ij á'tzaahuatyire'!

¿A'tanyij pújoorej ti'ij a'jimi ajo'tyávaacaj

ti'ijta huataséjre'en i paj jin nyú'camu'?

⁸ Tajapua pu imuáj séejre' i puéjtij paj taatá'sij, ajta i cháanacaj pu tyí'tzi'nye' a'íj pu jin quee che' táhuan,

⁹ taj Dios,

pat'ijta ájchenyij pej pij tyo'xá'pu'íntare'en

ajta pej pij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj japuéjtiztarej i cháanacaj japua.

¹⁰ A'íjna i ti jin nyú'camu' i tyévi a'í pu pué'eenye'ej ja'mej i ti jin tyimuaatatyójtzi're'ej, ityij ajta cí na'aj tyi'ijnyú'caj a'í pu pué'eenye'ej ja'mej a' cúruun!

¹¹ Siata'aj mua'aj jimi tya'tóoratzij a'íjci i Tavástara', siajta i Dios jimi,

siajta je'en néijmi'i jin aróo'astej.

Mua'aj, mu siaj ataváatimee a'íjci jimi i ti a'yan tyúuxie've' tyaj tzáahuaty'ra'aj jimi tyí'cha'íj,

ísiata'aj jimi tyu'támu'vejritaj!

¹² Ji'nye a'í pu huári'raj i huá'juuricamej a'íjma i maj tyí'ijta

ajta tyu'tá'sij mej mij tyu'tátzi'nye'en i maj tyí'ijta i cháanacaj japua.

Tyiche' jitzán tyú'mua'tyij i ti jin i Dios tyí'muarie'

I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. A'íin ti ja'a'rij i Jedutún. Chuícarij Asaf ti ja'a'rij

77 A'íjci jimi nu i Dios ca'nyíin jin huatyényuusij ta'aj ij a'íin náanamua.

² Típua'aj séej xicáj jitze nyényaxaamujritya'aj a'íj nu huonyij i Tavástara',

nyajta quee jaatapuá'citaj nyaj ajmécataxi'ín nyati'ijta tica' tyényuusime'en.

Capu i'rj ti huóoso'pe'en i nyajúuricamej.

³ A'íj nu ootámua'reerij i Dios, nyajta je'en nyeyiin, nyajta je'en uhuányamua'tzij, aj nu nyij tányij huatányaxaahuataj.

⁴ Muáaj, Tavástara', capáj nyatá'caa nyej nyij ootyácutyij;

ícanu che' je'ej jájtyoovej, ajta quee che' nya'rii'tye' nyaj tyu'taxá!

⁵ A'íj nu jitze tyi'riá'mua'sij i xicáj nyajta i nyinyi'ra'aj yatij je're'nye,

⁶ nya'tamua're'rii nyaj tica' tyi'chucacaria'aj.

Nyatzájta' nu a'yan tyi'riá'mua'sij, nyajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin:

⁷ ¿Nyiquij jusén jime' nyu'camu'ij ja'mej i Tavástara'?

¿Nyiquij quee che' tyámua' tojo'mua'ráaj ja'mej?

⁸ ¿Nyiquij arí huatyápua'riaca' i ti jin taxie'va'ca'aj?

¿Nyiquij arí jusén jime' huatyápua'riaca' i ti jin tya'tóoratziri'?

⁹ ¿Nyiquij arí i Dios yo'huá'xij i ti jin tyámua' tyí'tyevitaca'aj?

¿Nyí arí huápu'ij tyinyú'caca', ajta je'en quee che' tá'cu'vej?

¹⁰ Ajta i ti jéetze' je'ej pua'aj nya'asej a'í pu a'íin

pué'een i nyaj a'yan tyí'mua'ajcaj

ti a'íjna i ti tajapua' já'sejre' quee che' a'íin pué'een ityájma jimi.

¹¹ A'íj nu tyo'támua'reerij i ti naa tyihuá'sejratye'

i ti anaquéej tyí'sejria'ca'aj i Tavástara' jimi,

¹² a'íj nu néijmi'i tyo'támua'reerij i ti a'íin tyú'taahuaca'.

¹³ Taj Dios, muáaj paj néijmi'i jin tyámua' ricij je'ej paj tyí'tj urej;

¿nyiquij ajtáhua'aj síj séejre' i dios ti a'yan een pat'ij muáaj?

¹⁴ Muáaj paj a'íin pué'een i Dios i ti a'íj tyí'taahuaj i ti naa tyu'sé'rin!

íMuáaj paj huo'taséjratyey néijmi'caa i tye'tyee i paj néijmi'i jin putyí'uurej!

¹⁵ Pajta i paj néijmi'i jin putyí'uurej a'íj paj jin hua'

japua huatanyúj a' tye'tyeristyamua',

yójmua'mua' a'íjci i Jacob pajta a'íj tyí'yojmua' i José.

¹⁶ Taj Dios, ti'ij i járij muaaséj, a'í pu tyu'tátzi'n,

ajta huatóoca'tzij i jájtyij tyétye' imuáj ti já'sejre',

¹⁷ majta i jéetirij tyu'tá' mej mij huatyéviyej,

majta mu tyényuue'ej u tajapuá
 majta néijmi'que' tyóona'axcava'ra'aj.
 18 Ajta huatánamuajre maj tyényuue'ej a'ájna jo'tij
 jó'aacaj,
 néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'ciriajraa
 a'íjci jime' i maj tyána'axcava'ra'aj
 ajta néijmi'i i chuéj ca'nyíin jin huatóoca'tzij.
 19 Pajta tyu'tá' maj antácinyej i jájritze',
 muáaj paj antáara i jájtyij jitze,
 ajta capu a'tíj jáamua'reeri' jo'paj jo're'nyej.
 20 Pahuó'vi'tisime'ej a'tyétyeristiyamua' a'yájna mati'ij
 a'ya'muáj,
 a'íjima jitze ma'can i Moisés ajta i Aarón.

Je'ej ti i Dios tyámua' tyí'uurej a'íjima jimi i jutyétyeristiyamua'

Nyúucarij ti naa huánamuajrii Asaf ti jin tyihuo'muá'tyej

78 Mua'aj mu siaj nyetyeítyeristiyamua' pué'een,
 a'yaa xu huárinyij je'ej nyaj tyaja'muamua'tyej;
 isiata'aj ecóotutaxi'ín siaj sij tyámua' tyáanamua' je'ej
 nyaj tyajámua'ixaatye'!
 2 Séej nu nyúucarij jin tyajamuaaté'exaatye'sij,
 a'íj nu tyu'taxájtaj tyi'tíj ti aviitzi'huaca'aj
 tí'ij na'aj jájcuaj ímuáj yatij je're'nyej.
 3 Tyi'tíj tyaj huánamuajri' tyajta jamua'reej
 majta i tahuásimua'cí'ij maj táa'ixaaj,
 4 catu huo'tyá'aviitze'ej a'íjima i tayójmua'.
 A'íjima jitze ma'can i maj tajitzé eerányesij a'íjima tu
 jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara'
 tyajta jaataxájtaj i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin
 naa huasé'rin.

5 Dios pu nyúucarij huatyájto a'íjci jimi i Jacob;
 ajta tyi'tíj jin tyu'ta'íjtaca' a'ájna a Israel,
 ajta a'íj jin tyihuo'ta'íj i tahuásimua'cí'ij
 mej mij a'íimaj huo'mua'tyej i maj hua' jitze eeránye-
 sij,

6 mej mij jáamua'tyij i maj majca'huáyee hua' jitze
 eerányesij,
 hua' yojmua' i maj nanie'huan,
 majta je'en a'íimaj, a'íjima mu mijta mua'tyen i juyó-
 mua',

7 mata'aj mij i Dios jitze tyú'ca'nyej
 majta je'en quee yo'huá'xij je'ej ti a'íin tyú'ruuj,
 ajta mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyi'tíj jin tyu'ta'íjta-
 ca'

8 mej mij quee a'yan huárinyij mati'ij i hua'
 huásimua'cí'ij,
 i maj quee tyihuo'j'itej majta quee ma'umuámua're',
 majta quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta' nusu i
 ju júuricamej jitze,
 ityeítyee maj quee tyámua' tyityetyúucha'íica'aj i Dios
 jimi!

9 A'íimaj i tyeítyeristiyamua'me'en a'íjci i Efraín,

i maj tyámua' eenye' a'íjci jime' i tú'namua'aj majta
 i'ríj
 a'íj mu huatóo'uj a'íjci xicáara' jitze mati'ij huatyéeny-
 o'sej,

10 camu jaatyátzaahuatyej i Dios ti jin tya'tóoratziiri'
 camu majta jaataxié'vej maj ja'rá'astej je'ej ti a'íin tyí'-
 mua'taj.

11 A'íj mu yo'huá'xij je'ej ti a'íin hua' jimi tyu'muáriej,
 ajta i ti naa tyu'sé'rin a'íin ti tyihuo'taséjratyej.

12 Dios pu tyihuo'taséjratyej i ti naa tyu'sé'rin a'íjima i
 já'muahuasimua'cí'ij

a'áa ti huataca'aj a Soan, a'áa ti já'sejre' a Egipto:

13 ajta hua'puaquej jájsíirej i jájrij, ti'quij huo'ta' maj
 antácinyej,

ajta a'íj pu juxa'aj a'yan jáaruuj tí'ij jáxu'uj ti ájtaavi-
 jhuaca'.

14 Tújca pu jéetirij jin huo'vi'tisime'ej,
 ajta i tíca' tiéj pu jin huo'tátzavi'tye'sima'aj.

15 Ajta a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a'íj pu tyetyéj ti ve'éj
 jé'ta' ootáaraaca',

ajta je'en mui'caa i jájtyij huo'ta'.

16 i Dios pu tyu'tá' ti i jájtyij eerányej a'íjci jitze i
 tyetyéj

a'íj pu'ij jin va'tíj i jájtyij huatámui'yaca'!

17 Majta a'íimaj móoche' mu atyá'ítze'rihua'aj i Dios ji-
 mi,

camu jaatyátzaahuatyej a'íjci i tajapuá ti já'sejre'
 mati'ij a'áa jo'tyú'uuca'aj jo'tij quee já'tyi'tij.

18 A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyéesej
 cue'ráj metyi'huooj a'íjima ti tya'ránajchica'aj.

19 Jitzán mu rányuuca'aj, a'yan metyi'xáataj tíjin:
 “¿Nyi i Dios mujo'va'ma'aj ja'mej tí'ij méesaj japua ty-
 itáacue'tyej a'yájna jo'tij quee já'tyi'tij?

20 A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i Dios ja'cátaaraca' i tyetyéj,
 ajta je'en a'íj jitze jájtyij eerányej tí'ij játya'naj,
 a'íj pu jin i chuéj ajo'cájruij,
 ajta, ¿nyiquij páan ajta taatá'sij?
 ¿Nyiquij ajta hue'ra'aj huo'ta'sij i jutyétyeristiyamua'?”

21 Tí'ij i Tavástara' a'íj huánamuajri', a'íj pu tyinyú'ca-
 ca';

i ti jin nyú'camui', a'yaa pu een tí'ij i tiéj,
 a'íj pu jimi tyinyú'caca' i Jacob!

22 Ji'nye camu i Dios jitze tyu'cá'an
 camu majta tyá'antzaahuaj ti a'íin huo'tyáhuíirej.

23 Ajta a'yájna, Dios pu tyihuo'ta'íj i jéetirij
 ajta ja'antacúj i ti jin eetyánami' u tajapuá,

24 ajta je'en tyu'tá' ti aje'cáanyej i cue'ráj ti a'yan hu-
 atóomua'aj tíjin maná,

ti a'yan éenye'ej tí'ij tyeríicuj tajapuá ti já'ma'can, mej
 mij a'íimaj tyú'cua'nyij!

25 i A'íj pu tyévi'j jáacuaj i tajapuá maj tyí'huíire' maj
 jacua'caa!

i Dios pu jéehua tyámua' naa tyihuo'cue'ej!

26 A'íjna i áacaj a'áa ti je're'nyej jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij
 ajta áatyej pujmua' ti je'tányinyij
 a'íj mu tajapuá huatá'aacariaca',

¡Dios pu a'yan tyú'ruuj a'fjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej!

²⁷ Ajta tyu'tá' ti hue'ra'aj huáviiyej hua' japua i jutyé-tyeristyamua';

a'fjna jime' maj pína'see mue'tfj aje'cáanyej a'yájna tí'ij i séj jájritze' ti séejre'.

²⁸ Dios pu tyu'tá' maj a'áa jé'ta' ja'rávatzij jo'maj a'fí-maj tyojo'tyá'inaamuaca'aj

ajta jo'tij tyojo'ástimee i tyihua' ináamuaj.

²⁹ A'fí mu mij tyú'cuua' asta mana'aj quee tyámua' ty-ityaatajú'xaj,

a'yaa pu'ij i Dios tya'róo'astej tí'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej maj a'fímaj tyaaxié'va'ca'aj.

³⁰ Ajta capu eexúj huatyápua'riaca'aj je'ej maj a'fímaj tyá'xie'va'ca'aj,

óoche' pu hua' tyenyij jitze séjria'ca'aj i cue'ráj,

³¹ tí'ij i Dios ti jin nyú'camu' hua' japua rájve

ajta je'en a'fíjma huácuij i tyétyaca maj jéetze' uhuá-caca'nye'.

¡Huo'cuij a'fíjma i tyétyaca maj jéetze' tyámua' een Israel maj jitze ajtyáma'can!

³² Tí'ij a'yan tya'náara'aj, majtáhua'aj mu huóox-ana'cirej;

camu tyá'antzaahuaj a'fjci jitze i ti naa tyu'sé'rin i Dios jimi.

³³ A'fj pu jin i Dios ja'antypuá'rij i huá'juuricamej cuxáa maj séej mana'aj jin ucayáatira'nyij a'fjci jitze i ti huápu'ij tzfnyí'si' huasé'rin.

³⁴ Típua'aj i Dios hua'cui'ijcaj, aj mu mij jahuoonyij; majta jimi tya'antzá'huatyahua'aj majta quee jux-aahuataj jahuooca'aj,

³⁵ aj mumij ja'tamuá're'rihua'aj i Dios tajapuá ti já'se-jre'

i ti hua'cha'fca'aj ajta hua' japua nyuuca'aj.

³⁶ Majta i jutyényij jime' majta i junyanúu jime' jéehua mu huápu'ij jacuanamuajca'aj,

³⁷ ji'nye camu a'náj tzáahuatyí'ra'aj jin jaatyátzaahu-atyaj

camu majta ji'r'é'nye'ej séjria'ca'aj a'fjci jitze i ti jin tya'tóoratziiri'.

³⁸ Ajta i Dios pu hua'cu'vajca'aj,

ajta tyihuá'uunyí'raca'aj i maj jin je'ej pua'aj rijcaa ajta quee hua'antypua'rityahua'aj,

mue'tfj pu quee jaataxié'vej ti hua' jimi tyinyú'caj ajta quee tyu'tá' ti a'fín jaatyámue'tin i ti jin nyú'ca-mu'.

³⁹ Dios pu jo'támua'reeri' maj tyeítyee mana'aj pué'eenye'ej;

maj a'yan een tí'ij i áacaj, ti yujo'mej ajta quee che' pu ájvesij.

⁴⁰ ¡A'chunyéj pua'máj mequee jáanamujri' i Dios

majta jimi je'ej pua'aj huarfj a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij!

⁴¹ Majta móoche' mu jaxié'va'ca'aj maj tyí'tfj jin jaatyéesej;

a'fí mu jaxaamuijritya'ca'aj a'fjna i ti ji'r'éenye'ej séejre' a'ájna a Israel.

⁴² Camu jo'támua'reeri' a'fjci xicáara'

tí'ij i Dios, a'fjci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, hua' japua huatanyúj a'fíjma jimi i maj hua'ajcha'íire';

⁴³ tí'ij a'ájna a Soan, a'áa ti ja'ajtyáma'can a Egipto,

va'cán jin tyu'muáriej ajta i maj jin je'ej tyo'taséj,

⁴⁴ tí'ij tyu'tá' ti i játya'naj xúure'ej huatyóotaahuaj,

ajta je'en quee che' huatá'riitariaca' maj jaayé'en a'fí-maj i maj Egipto já'ma'can.

⁴⁵ Ajta xie'rúj maj tyú'cha'vacaa a'fíjma jimi huata'íty-aca' ajta taachuisee,

maj néijmi'i tyu'riá'xihuaaj majta tyojó'jipuaj,

⁴⁶ ajta a'fíjma i vítzi'cú huatá' i ti tyú'cúriaca'

a'fímaj maj tyu'muárie'ca'aj.

⁴⁷ Ajta tyéetyee jime' ajta séerij

a'fj pu jin ja'antypuá'rij i xápua' maj jahuastya'ca'aj ajta i úuvaj.

⁴⁸ Majta i huá'ya'muaj i huáacasij majta i cánya'xí a'fí mu huácuij

a'fjci jime' maj tyéetyee huavátzij majta i víityee maj huo'cájtzej.

⁴⁹ Dios pu a'fíjma jimi uyo'ta'ítyaca' i ti jin huápu'ij nyú'camu'!

i ti jin nyú'camu', puéjtzij ajta i maj jin je'ej tyityo'tóo-mua'tyij,

a'yájna tí'ij i maj jitzán jáamua'reej ti je'ej pua'aj tye'mej.

⁵⁰ ¡A'fí pu tyu'tá' ti huataséjre'en i ti jin nyú'camu'!

Capu tyaatú'uunyí'ri' i hua' júuricamej,

sulu a'fí pu tyu'tá' mej mij huácui'nyij,

⁵¹ ja'áa pu'uj tána'aj huojocui' a'ájna a Egipto

a'fíjma i hua'yojmua' i maj tyétyaca maj anáatyaj huanánie'huaca' majta a'áa ja'ajtyáma'cantaca'aj a Egipto!

⁵² Ajta a'fíjma eeráavi'tij i Israel maj jitze ajtyáma'can tí'ij cánya'xí maj pué'eenye';

a'fí pu'ij tyámua' tyihuó'vi'tisime'ej a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij.

⁵³ Tyámua' pu tyihua'cha'fíj huo'vi'tisime'ej,

mej mij a'fímaj quee tyí'tzinye'ej,

ajta a'fíjma i maj hua'ajcha'íire' a'áa mu ja'tyájcuii a jájritze'.

⁵⁴ Dios pu huojoví'tij i jutyétyeristyamua' a'ájna a chuéj japua a'fín ti ja'antypuá'aj,

¡ajta i jirfj a'fín ti jaamué'tij mej mij i tyeítyeristya-mua'me'en ja'ancuriá'an!

⁵⁵ Hua'antypua'rij i maj quee tyá'tzaahuatye' a'fímaj metyí'séeracaj i Israel maj jitze ajtyáma'can,

ajta i chuéj a'fíjma pu huatátuii i jutyétyeristyamua',

ajta huo'ta' mej mij a'áa jo'cháatime'nyij i tyihua'

ináamuaj tzajta'.

⁵⁶ Ajta a'fímaj mu jaatyéesej a'fjci i Dios tajapuá ti já'sejre'

a'fjci jime' maj quee jaatyátzaahuatyej

majta quee a'yan huarfj je'ej ti a'fín tyu'ta'íjtaca',

⁵⁷ ji'nye, a'yájna matí'ij i hua' huásimua'

a'fí mu majta jimi ajtacfj majta je'ej pua'aj huarfj,

ja'ñi mu majta antyúutuuxij ti'ij i tú'namua'aj ti quee tyámua' tyí'taavijhua!

⁵⁸ A'ñi mu jajaaxiejtye' a'ñici jime' maj tyi'tíj áj-taahuaxij,
mej mij a'ñj japua sánturij huatyáanajchej, a'yaa mu mij tyu'tá' ti a'ñin huá'anchueere'en.

⁵⁹ Dios pu'ij tyinyú'caca' ti'ij a'ñj huaséj,
ajta néijmi'caa huare'ityaca' i Israel maj jitze ajtyá-ma'can,

⁶⁰ ajta ayooriej i tyeyúuj a'áa ti já'sejria'ca'aj a'ájna chájta' Siló,
i ti chi'ra'an pué'eenye' i tye'ityee tzajta'.

⁶¹ Tyu'tá' mej mij a'ñimaj i maj jájcha'ñire' jaatyéevi' a'ñici i ti jin naa huasé'rin ajta i ti néijmi'i jin putyí'u-urej.

⁶² Huápu'i'ij pu nyu'camu'i'ca'aj a'ñijma jimi i jutyéity-eristyamua',
a'ñj pu jin tyu'tá' maj chúun jin huó'cui'nyij a'ñimaj i maj hua'ajcha'ñire'.

⁶³ I tyámua mu huácuji matiéeri'huaj,
camu che' tyu'táchuicaca' mej mij i ímuua huáhuñchej.

⁶⁴ A'ñimaj mu i puaríj huácu'i'ihuaca' i chúun jime',
majta i úucaa i maj antyúujñmua'astariaca' camu huo'yiinyaca'.

⁶⁵ Ajta i Tavástara' pu huájij, ti'ij i ti tyi'tyámaarasima'aj,
ti'ij i ti nyo'sii ti huatyájtahue ajta je'en arí otóo-mua'reeri',

⁶⁶ ajta je'en hua'antymue'tij i maj jájcha'ñire', huo'ta' mej mij huatoo'uunaj,
ajta tyévi'si' huo'ta'séjrataca' jusén jime'!

⁶⁷ Ajta ahuojóohua'xij i José maj jamuán ajá'chajca'aj,
ajta quee a'ñijma antyíhuo i Efraín maj jitze ajtyáma'-can;

⁶⁸ sulu a'ñijma pu antyíhuo i Judá maj jitze ajtyáma'-can,
ajta a'ñici i jiríj ti jéehua jaxie've' Sión ti ántyapuaj.

⁶⁹ Ajta tyeyúuj ájtaahuaca', a'yan ajtyéevi'can ti'ij tajapua' ti séejre',
ajta jusén jime' tyámua' tyeetyájtoo, a'yájna ti'ij i cháanacaj.

⁷⁰ A'ñj pu antyíhuo i David ti a'ñin pué'een i ti jahuñre',
a'ñina i cánya'xii ti siñria'ca'aj,

⁷¹ capu che' jaatá' ti cánya'xii siñre'ej,
sulu ti'ij i tye'ityeristyamua'me'en huácha'ñin,
ti'ij a'ñin hua'ajséejra i Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁷² David pu'ij tyámua' tyihuo'cha'ij i tye'ityeristya-mua'me'en i Dios,
a'ñi pu huó'cha'ij ajta tyámua' tyihuo'cájuyetyej jumuáca' jin tyámua' tyi'uuriáaj ajta juxiéjnyu'caa tza-jta' tyámua' éenye'ej.

**Mati'ij huatóoxaamujrityej a'ñici jime' ti i Jerusalén hu-
atyu'uunyihuaca'**

Chuícarij Asaf ti ja'a'rij

79 iTaj Dios, a'ñimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' a'ñi
mu tye'entyipua'rityej muéetzij tyí'mua'a'rij!
iMajta a'úun jo'tyájrurij a' tyeyúuj jo'tij néijmi'i tyá-
mua' tyejé'een

ajta néijmi'i huatyu'uunyihuaca' i chájta'naj
Jerusalén!

² iAa mu huaja'ajtoo i hua' tyévira' i maj muahuñria'-
ca'aj,

i maj muéetzij jimi tyámua' tyityetyúucha'ñica'aj,
mej mij a'yan tyu'tyáhuñre'en ti'ij cue'ráj
a'ñijma jimi i muá'rie'cajtij ajta tyi'tyán simuáruunyij
jimi!

³ A'yaa mu tya'ajxírej i hua' xuure' ti'ij jájtyij ti
pué'eenye'

néijmi'que' a'ájna a Jerusalén,
ajta quee aja' a'tíj ti'ij tyityáa'avaataj.

⁴ A'tzísí' tu séejre' a'ñijma jimi i maj avéjri' an-
tacháatimee,
néijmi'i mu je'ej pua'aj tyí'taxaj a'chu maj pua'máj at-
acháatimee.

⁵ Muáaj Tavástara',
¿a'chunyéj ooj á'tyeeren i paj jin nyú'camu'i'?
¿Nyi jusén jime' a'táaj ja'mej i paj jin nyú'camu'i' ti'ij i
ti'éj?

⁶ iChe' i paj jin nyú'camu'i' a'ñijma japua rájvetyij i maj
quee tyá'tzaahuatye'
i maj quee muamua'tyej majta quee muéetzij jimi
jahuoo!

⁷ Ji'nye a'ñimaj mu je'ej pua'aj jáaruuj a'ñici i Jacob
majta néijmi'i huatyu'uj i chuéj jo'tij a'ñin já'chajca'aj.

⁸ Capáj tyi'tá'care'en tyej tyij ityáj hua' jime' tyu'náj-
chitaj
tyi'tíj maj jin je'ej pua'aj huaríj a'ñimaj i
tahuásimua'ci'ij,

i'che' ca'nácan mujo've'me'en a'ñina i paj jin taxie've',
ji'nye catu che' je'ej jájtyoovej je'ej tyaj huáñnyij!

⁹ Taj Dios, muáaj paj a'ñin pué'een i ti tajapua' hu-
atányuusij,
taatáhuñre', tajapua' huatányuuchij pajta tyitaatú'u-
unyi',
a'ñici jitze ma'can i ti naa huánamuajrii i paj jin ántya-
puaj.

¹⁰ Capu juxie've' maj a'yan tyí'xajtaj i maj quee
tyá'tzaahuatye' yee:

“¿Jo'nyij je'ej je'en i hua' Dios?”
iTaata' tyej tyij jaaséj i paj jin tyo'riá'rieeraj a'ñici jime'
maj huo'cuij i maj muéetzij muahuñre'!

iMiche' a'ñimaj majta jáamua'reej i maj quee tyá'tza-
ahuatye'!

¹¹ Huo'namuaj je'ej maj tyí'xaj a'ñimaj i maj námi',
pajta hua' japua huatányuunyij a'ñici jime' i paj néi-
jmi'i jin putyí'uurej

a'ñijma i maj meríj a'yan tyihuo'taxájtaca' mej mij
huó'cui'nyij.

¹² Muáaj Tavástara', aráhua'puaj pua'máj paj ty-
o'riá'rieeraj a'ñijma jimi i maj tajimí avéjri' jo'cháatimee

a'fjci jime' maj je'ej pua'aj tyimuaaxájtaca',
¹³ tyajta ityáj, i tyaj a'tyétyeristyamua' pué'een,
 tyaj a'áa já'sejre' tí'ij cánya'xí tyaj pué'eenye' a'ájna
 jo'paj muáaj tyámua' tyojo'ruuj,
 a'náj tina'aj tu tyi'muatyóotzi're'ej tá'ju'un,
 ityajta muéetzi jimi jusén jime' tyi'chuícaj tá'ju'un!

Tyámua' paj tojo'sejra

*I ti a'fjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj,
 a'fjci jime' i chuícarij ti a'yan huatóomua'aj tijn "I
 tzuhuáa". Je'ej ti tyi'tyúucha'íca'aj ajta chuícaria'ra'
 a'fjci i Asaf*

80 Muáaj mu paj jacha'ij i Israel,
 pajta tyámua' tyihuá'juyetye' a'fjima i maj José
 jitze eeráma'can a'yájna tí'ij i ya'muáatyee tí síre',
 majta a'fjima tyámua' tyí'muacha'ij i tajapuá maj
 tyí'huíre',
 ¡huánamuaj!

¡Tyámua' paj yó'sejraj a'fjci i Efraín,
² i Benjamín pajta a'fjci i Manasés!
 Huájisij pajta mujo've'me'en pe' pij tajapuá hu-
 atányuunij a'fjci jime' i paj néijmi' i jin putyí'uurej.
³ Taj Dios, pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyatí'ij
 éenye'ej.

Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuíre'en.

⁴ Tavástara', Dios mu paj néijmi' i jin antyía'mua'reej,
 ¿a'chunyéj pooj á'tyeeren penyu'camu'uj
 a'fjci jime' je'ej maj a' jimi tyá'huoo a'tyétyeristya-
 mua'?

⁵ Muáaj paj taatá' tyaj eetaja'ra'taxi'ín capáj cue'ráj ty-
 itaatá',

ajta tye' tyij a'fj huaye'en, i tyaj jéehua eetaja'ra'taxij.

⁶ A'yaa paj tyu'tá' mej mij a'fjima taatyá'a'tzej i maj
 tajimí véjri' antacháatimee,
 a'fjima mu majta ta'a'tzej i maj tájcha'íre'.

⁷ Dios mu paj néijmi' i jin antyía'mua'reej,
 ¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyatí'ij éenye'ej!
 ¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuíre'en!

⁸ A'áa paj a Egipto úuvaj ítyi'rira' ja'ráapij,
 pajta hui'ráahua'xij i maj quee tyá'tzaahuatye' pe' pij
 a'fj atyáhuaste'en.

⁹ Tyámua' paj jáa'uurijtze i chuéj,
 a'fj pu'ij aróonaana'tye' ajta je'en neijmi'que' i chuéj
 japua oorióonajchaca'.

¹⁰ Ajta i juquéenyi'istaa jin tya'vá'naj i jiríj,
 ajta i juxámue' jime' i tí tyu'uj tí jéetze' tyo'hu-
 atí'ijmee.

¹¹ Ajta i xámue'ra' a'áa pu i jájrij jitze i muáj ja'rá'aj,
 ajta i tí jitzán ajtanyáxij a'áa pu ja'rá'aj i játya'naj jitze
 tí a'yan antyapua'aj tijn Éufrates.

¹² ¿Ji'nye pe' pij jaatyú'uj i tí jin curiá'nami',
 pajta tyu'tá' mej mij jáajuuraj i maj mu jó'ci'ij i juyéj
 jitze?

¹³ A'fj pu i tuíxuj yójve tyojó'jipua'j,

¡majta i tyi'tyán simuáruunij jimi je'ej pua'aj tyí'u-
 urej!

¹⁴ Dios mu paj néijmi' i jin antyía'mua'reej, pata'aj cui'
 huaría'ra'nyij,

tyámua' paj naa tyitaaséj a'ájna i muáj u tajapuá
 pajta hua' jimi tyú'mua'tyij a'tyétyeristyamua',

¹⁵ a'fjci i ítyi'rij muáaj paj pajta ja'tyáhuíj,
 pajta tyámua' jáaruuj i tí jitzan eeré'nye'.

¹⁶ Pata'aj a'fjna jin hua'antyipuá'ritye'en i paj jin nyú'-
 camui'

a'fjima i maj ja'antive'che' majta je'en jatíeraj,

¹⁷ pajta jaatyáhuíre'en a'fjci i tyévi'j muáaj paj ja'an-
 tyíhuoj,

a'fjna i tí eeráanyej a'fjci jitze i tyévi'j muáaj paj tyá-
 mua' tyeetyájtóo,

¹⁸ tyata'aj tyij quee che' a'náj a' jimi ajtací'ca'an.

¡Júuricame'j paj taatá'an, aj tu tyij muéetzi tyana'aj ty-
 ij muaatyánajchij!

¹⁹ Muáaj Tavástara', Dios mu paj néijmi' i jin antyía'-
 mua'reej,

¡pajtáhua'aj paj a'yan tyitaatyátoonyij tyatí'ij éenye'ej!
 ¡Tyámua' paj tojo'sejra aj pu'ij tahuíre'en!

**Tyi'táj ti jin i Dios tyámua' tyihuojó'mua'raj ajta i Israel
 tí jin je'ej pua'aj huaríj**

*I ti a'fjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj,
 a'fjci jitze tyí'canaa i Gat. A'fjn ti ja'a'rij i Asaf*

81 ¡Siata'aj jutyamua've'ej i Dios jimi setyu'táchui-
 icaj, ji'nye a'fj tu jin uhuájca'nye'j!
 ¡Siajta jíihuaj setyaatyójtzi're'en a'fjci i Dios ra' i Ja-
 cob!

² Setyu'táchuicaj a'fj setyi'huáaristya'aj i quéetzarij,
 siajta a'fjci jitze i áarpaj siajta i canárij jitze.

³ Siajta tyu'táci'sitye'en i trompéetaj jitze tí'ij i máx-
 cirie' jájcuán jin huataséjre'en,
 siajta je'en tí'ijta néijmi' i huataséjre'en i máxcirie',
 ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'fjci xicáara' jitze
 va'cán jin tyu'yé'estej.

⁴ Ji'nye a'fj pu a'fjn pué'een i tí jin tyu'ta'íjtaca'

i Dios ra' a'fjci i Jacob a'ájna a Israel,

⁵ a'fj pu a'fjn pué'een je'ej maj tyaata'íj a'fjci i José
 tí'ij i Dios huo'tanyó'si'tye'j a'fjima i maj Egipto já'ma'-
 can.

Nyúucarij nu huánamuajri' nyaj quee jamua'ajcaa
 a'táj tí pué'eenye'ej, tí a'yan tijn:

⁶ "Nu'ríj tyimu'huatyátichiiri' i paj tyo'huatyátijcaa,
 nu'ríj tyámua' tyú'ruuj a' jimi pe' pij quee che'
 ca'nyíin jin tyí'muarie'ej.

⁷ Pati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj nye jimi paj hu-
 atyéenyuj, nyáaj nu nyij a' japua huatanyúj,

a'fj nu jitze muaatajé i jéetirij tí tyényuuve'ej,
 nyajta je'en muatyéesej véjri' a'ájna a' tí ja'rájmuaa a'
 tí a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijn Meribá.

⁸ Setyú'namuaj, nyetyeñtyeristryamua', je'ej nyaj tya-
já'mua'ixaatye',

ja'yaa nu tyá'xie've' siaj náanamuaaj, mua'aj mu siaj
Israel jitze ajtyáma'can!

⁹ Capáj saánturij tyícha'íij maj séej chuéj japua já'ma'-
can;
capáj pajta séecan dioosij najchej i paj quee huá'mua-
jtyej.

¹⁰ Nyáaj nu a' vástara' pué'een, nyajta a' Dios,
i nyaj mui'rájtoo a'íjci japua i chuéj Egipto ti tya-
ja'rájtyapuaj,
tyámua' paj naa tya'cácuaxa'taj, nyáaj nu nyij
muaatájuxieetye'sij.

¹¹ Majta i nyetyeñtyeristryamua' camu nyana-
muájraca'aj,
icamu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuo'ixaaj a'íimaj i maj
Israel jitze ajtyáma'can!

¹² A'íj nu jin huo'ta' mej mij a'yan huárinyij je'ej maj
a'íimaj tyá'xie've',
a'yaa mu mij atyityeje'cháaj muá'raa je'ej ti jéetze' tyi-
hua'ránajchaca'.

¹³ Típua'aj a'íimaj i nyetyeñtyeristryamua' manána-
muajrajche'en!

íTípua'aj i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan mety-
ityaajú'cajche'en je'ej nyaj tyihuo'cájuyetyej,

¹⁴ a'yaa pu'ij ti'ij séej maj ootyása'civa'xi'in
nyati'ij nyáaj huo'tyaxáhuatajche'en a'íijma i maj
hua'ajcha'íire'
nyajta puéjtzij huo'tá'nyijche' i maj quee naa huojó'-
mua'raj!

¹⁵ A'íimaj i maj jaxana've' i Tavástara' a'íi mu huápu'ij
tyu'tátziñnye'ej,

majta je'en jusén jime' jajpuéetzij muá'ju'un.

¹⁶ iDios pu i tyeríicuj ti jéetze' jí're'en hua'cue'tyey i ju-
tyeítyeristryamua',
ajta sarátyee huái'tye'en itzitáj maj huáxoo!"

**Dios pu a'íin pué'een i Juées ti jéetze' va'cán jin tyi'-
tyéjvee**

Chuícarij a'íin ti ja'a'rij i Asaf

82 Dios pu tyámua' naa tyu'tóosejrataj a'ájna jo'-
maj jóosiire'
ajta tyámua' tyá'xa'puí'intare' u tajapúa jo'maj já'se-
jre' i maj jimi tyí'huíre'.

² "¿A'najnyí mua'aj siaatapuá'citaj siaj je'ej pua'aj
tyá'xa'puí'intare'

ajta siaj hua' jamuán ajtyá'uj xá'ju'un a'íijma i maj
je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij?

³ iTyámua' xu tyo'xá'puí'intari'tze'en a'íjci i ti quee ju-
ca'nyej siajta i xá'rican!

íTyámua' xu tyo'xá'puí'intari'tze'en i ti quee je'ej tyée-
jviicue' siajta i ti jajpuéjtzij!

⁴ iSiata'aj hui'rátóonyij a'íijma i maj quee juca'nyej
siajta i maj quee je'ej tyéejviicue',

siajta hua' japua huatányuunyij a'íijma jimi i maj je'ej
pua'aj tyityetyúucha'ij!

⁵ 'Siajta mua'aj caxu jamua'reej, caxu tyihuojó'itej,
tíca'rij tzajta' xu cñnyej.

A'íi pu tóocatzej i chuéj ti japuan róoca'nyej.

⁶ A'yaa nu nyáaj tyu'taxájtaca' siaj mua'aj dioosij
pué'een;

siajta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'íjci i tajapúa ti
já'sejre'.

⁷ Ajta a'yájna, a'yaa xu néijmi'i tyí'tyacui'nyij mati'ij i
tyeítyee,

isajta a'yan tyitye'entyipúa'rij ti'ij i ti tyi'tíj jin antyúu-
mua'reej!"

⁸ iTaj Dios, pata'aj huatyechenyij paj jo'xíjtye'en i
cháanacaj,
ji'nye muáaj paj antyía'mua'reej néijmi'caa jimi i tyeí-
tyee i maj séej chuéj japua jo'cháatimee!

**Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij ti'ij i Dios tajíme' pu
huárinyij**

Cuínarij ajta chuícarij Asaf ti ja'a'rij

83 Taj Dios, icapáj quee ave'nyuucan!
íCapáj pajta quee táhuaanye'en nusu paj quee
che' tyí'xajtaj!

² Huo'séj i maj muájcha'íire', a'íijma i maj muax-
ana've':

a'íi mu huápu'ij ju'itziitye' majta muéetzij je'ej pua'aj
tyí'muaxaj.

³ A'íi mu meríj tyi'tíj je'ej pua'aj tyu'xá'puí'intarej
a'íijma jimi a'tyétyeristryamua',

ímajta a'íijma jimi i paj tyámua' tyihua'cha'ij!

⁴ A'yaa mu meríj tyaaxájtaca' maj mujo'vá'ju'un mej
mij ta'antypuá'ritye'en

mej mij quee che' yajá'hua'tan i tatyeytyeristryamua',
mej mij quee che' jamua'reeraj i ti jin antyapuaj i Is-
rael.

⁵ Tyi'tíj mu meríj jin muéetzij jimi tya'tóoraj,
a'yaa mu meríj huóoruuj ti'ij ti sñij na'aj i tyévij
pué'eenye',

⁶ a'íimaj i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i Edom tyojo'-
tyá'inaamuaa ajta i Ismael,

a'íijma maj jitze eeráma'can i Agar majta i Moab,

⁷ i Guebal, i Amón majta i Amalec,

a'íimaj i filisteos, majta a'áa maj jo'cháatimee a Tiro,

⁸ majta je'en a'íimaj i asirios a'íi mu majta hua' jitze
ajtyu'uj,

a'íi mu mij a'íin pué'een i maj jin uhuácaca'nye' i Lot
tyí'yojmua'.

⁹ A'yaa paj huó'uurej a'íijma patí'ij huó'ruuj i Madián
maj jitze ajtyáma'cantaca'aj,

a'yájna patí'ij jáaruuj a'íjci i Sísara,

a'yájna patí'ij jáaruuj a'íjci i Jabín a'ájna i áchij jitze ti
a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Quisón,

¹⁰ i maj antyipuá'riaca' a'ájna a Endor,

¡majta a'yan tyu'tyáhuuñi ti'ij i chuéj japua ti tyi'jé're'ny-i'tare'!

¹¹ A'yaa paj huó'uurej a'ñjima i tyétyacaa maj jéetze' juxie've'

pati'ij huó'ruuj a'ñjci i Oreb pajta a'ñjci i Zeeb;
a'yaa paj néijmi'caa huá'uurej i maj hua' jimi tyí'ijta a'yájna pati'ij huó'ruuj a'ñjci i Zébah pajta a'ñjci i Salmuná,

¹² i maj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj tyu'tyóoa'ritye'en a'ñjci i Dios ti tyi'tachuéj.

¹³ Nyaj Dios, a'yaa paj huó'uurej ti'ij tu'píj ti viváaj-ma'aj tatyé'tye' i maj jaaré'vejchaca',
ti'ij xamuáj ti huáchij áacaj ti yo'cuíxij;

¹⁴ a'yájna ti'ij i tiéj tyu'riá'tieeraj a' itzitáj
ajta je'en néijmi'i tye'entyipué'ritye'sij a'áa ti tyejé'se-jre' a' itzitáj,

¹⁵ ¡a'yaa pej pij muáaj tyihuo'taváj
pajta huo'tamuá'itye'en je'ej pua'aj petyi'uuriáj hua' jimi víityee pajta áacaj jime'!

¹⁶ ¡Tavástara', pata'aj tyévi'si' huo'taséjrataj,
mata'aj mij muéetzij mo'támua'ree!

¹⁷ Miche' jusén jime' jutyévi'ra'aj muá'ra'nyij,
¡miche' huatootyévi'ra'astan majta je'en huácu'i'nyij!

¹⁸ ¡Miche' jáamua'reej paj muáaj pana'aj a'ñin pué'een
i Tavástara',

paj muáaj pana'aj a'ñin pué'een i tajapuá ti já'sejre'
ajta quee sñij ajtáhua'aj yajá'hua' íyan i cháanacaj japua!

I tyaj jin jaxie've' i chi'ra'an i Dios

*I ti a'ñjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj,
a'ñjci jitze tyí'canaa i Gat. Yójmua'mua' a'ñjci i Coré.
Chuícarij*

84 ¡Naa pu huápu'ij huasé'rin a' tye'yúuj,
Tavástara' muáaj paj néijmi'i putyí'uurej!

² ¡A'yaa nu jéehua tyá'xie've' nyajta a'yan tyá'huoo
nyej nyij a'áa jo'tyávaacaj a ti jo'tyényinyi'ij a' tye'yúuj!
¡Néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa
nyetyi'chuícay nyenyetyámua'va'aj a'ñjci jimi i Dios
júuricamej ti jitzán séejre'!

³ Majta i pína'see majta i jeevíj
a'ñi mu jatyoonyij jo'maj tyámua' jé'eenye' a'chí'ij jitze
ajta jo'maj tyihuojo'tyé'ito'ritye'en i juyójmua',
muáaj paj Tavástara' néijmi'i putyí'uurej,
nyaj rey paj pué'een pajta nyaj Dios.

⁴ ¡Múutyamua've' a'ñimaj i maj a'úu ja'chej a' tye'yúuj
tzejta'

majta je'en a'náj tina'aj tyí'muatyojtzi're'!

⁵ ¡Múutyamua've' i maj muéetzij jimi jatyoovej pej pij
huo'tyáhuñire'en,

i maj a'yan tyá'xie've' maj jui'icán a'áa jo'r'é'nyej jo'-
maj mojo'tyáanajche!

⁶ Matí'ij a'áa joojú'un jo'tij i ciyéj jo'váatimee bálsamo
maj jatamuá'muaj

a'yaa mu ja'uuren ti'ij jo'tij ja'rámuaa,
majta i víityee mu majta tyámua' tyeetyátoosij;

⁷ a'ñi mu mij jéetze' huatyóoca'nyesij,
majta a'ájna a Sión a'áa mu jaséjran i Dios ti néijmi'i
jin antyúumua'reej.

⁸ Tavástara', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néi-
jmi'i jin antyía'mua'reej,

Dios ra' a'ñjci i Jacob,
¡huánamuaj je'ej nyaj a' jimi tyi'tyényuusij!

⁹ Cási', nyaj Dios, tyámua' paj naa tyeeséj
a'ñjna i ti a'ñin pué'een i ti taatyáhuñire'ej
a'ñjna muáaj paj ja'antyíhuoj ti'ij rey pué'eenye'.

¹⁰ ¡Jéetze' pu nyaj séej xicáj a'áa jo'tyávaacaj jo'paj
muáaj já'sejre',

quee nyaj séej ví'ra'aj xicáj a' imuáj já'sejria'aj!
Jéetze' nu jaxie've' nyaj a'áa tyaja'ajmuá'erie'rij a' ti jo'-
tyényinyi'ij i tye'yúujra' i nyaj Dios
quee nyaj a'áa ja'chajca jo'maj je'ej pua'aj tyityeje'-
tyúucha'ij.

¹¹ ¡Ji'nye a'ñjna i Dios i ti Tavástara' pué'een a'ñi pu
tatatzavi'tye' ajta tyámua' tyí'ta'cha'ij,
Tavástara' pu hua'xie've' ajta huo'tyátzaahuatye'sij
a'ñjima i maj quee tyi'táj jin á'itzeere',
ajta néijmi'i tyihuo'tá'sij i ti tyámua' tyí'een.

¹² Tavástara' mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i
jin antyía'mua'reej,

¡miche' huatóotyamua've'en a'ñimaj i maj muéetzij
jitze tyí'ca'nyej!

Pajtáhua'aj paj tajapuá huatányuunyij

*I ti a'ñjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuicaj.
Chuícarij a'ñimaj maj jo'yú'xaca' i yójmua'mua' a'ñjci i
Coré*

85 Tavástara', muáaj paj tyámua' naa huojomua'raj
a'yaa maj huacháatimee a' chuéj japua;

pajta jájcuan jin tyámua' tyeetyájtóo a'ñjci i Jacob,
² pajta tyihuo'tú'uunyí'ri' tyi'táj maj jin je'ej pua'aj
huaráj a'tyétyeristyamua'

pajta néijmi'i i maj jin tyi'ijxána'cira'ca'aj;

³ néijmi'i pu arí jin huatyápua'riaca'

i paj jin nyu'camuí'ca'aj ajta i ti muajaaxiejtya'ca'aj.

⁴ Taj Dios pajta a'ñin pué'een i ti tajapuá huatányuusij,
¡pata'aj ijíj tajapuá huatányuunyij

pajta je'en quee che' ityájma tajaaxiejvi'raj!

⁵ ¿Ca' jusén jime' a'yan tyi'séere'ej ja'mej
i paj jin tajimí nyú'camuí'?

⁶ ¿Nyi pequee che' júuricamej taatá'sij
mej mij a'tyétyeristyamua' a' jimi huatóotyamua've'en?

⁷ Muáaj paj Tavástara',

¡taataséjratye' i paj jin taxie've', pajta tajapuá hu-
atányuunyij!

⁸ Nyáanamujran je'ej ti i Tavástara' tyu'taxájtaj;

ji'nye a'ñi pu tyámua' naa tyihuo'tyéjeevij i jutyéity-eristyamua',
 a'ñijma i maj jimi tyámua' een,
 mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityaja'huóotimue'raj.
⁹ A'yaa pu tyi'ji'ré'can jime', Dios pu huápu'ij yevéjri' séejre',
 ti'ij hua' japua huatányuunij a'ñijma i maj tzáahuaty-
 i'ra'aj jimi tyícha'ij,
 a'ñjna i ti jin naa huasé'rin pu tajamuán yeséeria'aj
 ja'mej i cháanacaj japua.

¹⁰ A'ñjna i ti jin taxie've' ajta i ti ji'ré'can jime' a'ñi mu a' jóosejran,
 ajta i ti naa tyú'asej ajta i ti tyámua' tyá'xa'pui'intare' a'ñi mu iityóopui'tze'sij,
¹¹ i ti ji'ré'can jime' pu chóota' ajnyésij
 ajta i ti tyámua' tyí'xa'pui'intare' a'ñi pu tajapuá imuáj
 taséeraj ja'mej.
¹² A'ñi pu i Tavástara' tyu'tá'sij mej mij huatyéviiyej,
 ajta je'en i cháanacaj japua tyí'cären.
¹³ A'ñi pu anaquééj huama'aj ja'mej i ti tyámua' tyá'x-
 a'pui'intare',
 ajta je'en tyámua' tyí'uuren i juyáara' jitze.

Muáaj papu'uj Dios pué'een

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'ñjna i David

86 Tavástara', a'tzúj cui' náanamuaaj,
 ji'nye huápu'ij nu nyaxaamujritye' nyajta quee
 je'ej tyéeviiucue';
² tyámua' paj tyináacha'ñin, ji'nye tyámua' nu eenye'
 a' jimi séejre'.
 Muáaj paj nyaj Dios pué'een;
 ipata'aj japuan huatányuunij a'ijci i ti muéetzij
 muahuire' ajta a' jitze tyí'ca'nye!

³ Tavástara', nyéetzij ná'ancu'vaxi'
 i nyaj muéetzij jimi a'náj tina'aj jahuoo.
⁴ Tavástara', pata'aj ca'nyíjra'aj jaatá'an a'ijci i ti
 muéetzij muahuire',
 ji'nye a' jitze ma'can nu huatyényuusij.
⁵ Ji'nye muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyihuojó'-
 mua'raj pajta tyú'uunij;
 néijmi'i paj jin hua'xie've' a'ñijma i maj muéetzij jimi
 jahuoo.

⁶ Tavástara', huánamuaaj je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo
 ipajta a'yan huárinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij!
⁷ Muéetzij jimi nu huatyényuusij nyati'ijta quee je'ej
 jajtjoove'en,
 ji'nye muáaj paj naatájeevij.
⁸ Capu sñij ajtáhua'aj séejre' ti a'yan eenye' pati'ij
 muáaj, Tavástara'!
 Capu sñij ajtáhua'aj jaayí'tin ti a'yan tyu'muárie'en
 pati'ij muáaj!

⁹ Muáaj paj Tavástara',
 muáaj paj néijmi'caa huátahuaaca' i tyeétyee,

a'ñi mu mij mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij mu-
 atyáanajche,
 ajta mej mij tyámua' yeetyátoonyij i paj jin ántya-
 puaj.

¹⁰ Ji'nye muáaj papu'uj Dios pué'een,
 imuáaj paj va'cán jin tyí'muarie' ajta naa tyi-
 hua'séjratye' a' jitze ti tyí'sejre'!

¹¹ Nyavástara', naataséjratye' a' juyéj,
 nyej nyij nyáaj ji'réenya'aj a'ñi jitze ucájrutyey.
 Tyámua' paj jáa'uurej i nyaj xiéjnyu'caa ta'aj ij
 muaatyátzaahuaty'en.

¹² Nyavástara' pajta nyaj Dios,
 néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin tyimuaatatyójtzi're'ej
 nyajta a'náj tina'aj tyámua' tyaataxáta i paj jin ántya-
 puaj.

¹³ Va'táj pu nye jitze séejre' i paj jin nyaxie've'!
 Nyaj japua paj huatanyúj nyej nyij quee a'áa jo'-
 tyá'itzeere'en jo'maj tyityajá'ava'tacaa!

¹⁴ Nyaj Dios, mue'táj mu i maj axáa tyí'jepe' majta i ti
 hua'ráanajchi maj junyo'si'tye'ej
 i maj quee muéetzij muamua'tyey,
 a'ñi mu nyéetzij nyéjcha'ñire' majta jaxie've' maj naa-
 jé'caj.

¹⁵ Pajta muáaj, Tavástara',
 Dios paj pué'een ti tyámua' tyihuojó'mua'raj pajta tyi-
 hua'cu'vej,
 pajta quee jiye'tzín tyinyú'cacao, muáaj paj ji'ré'can
 jin taxie've'.

¹⁶ Naaséj, nyéetzij ná'ancu'vaxi'.
 ipata'aj japuan huatányuunij a'ijci i ti muahuire'!
 Ca'nyíjra'aj paj jaatá'an!

¹⁷ Tyámua' paj naa tyinaataséjratye'en i paj jin tyá-
 mua' tyí'tyevij,
 mata'aj mij huatóotyevi'ra'astaj mati'ij jaaséj a'ñimaj i
 maj nyaxana've'.
 Muáaj, Tavástara', muáaj paj nyahuire' pajta tyá-
 mua' tyinaatyéjeevij!

Chuícariara' i chájta'naj Dios ti jitze ajtyáma'can

*Chuícarij ajta cuínarij a'ñimaj maj jo'yú'xaca' i yó-
 mua'mua' a'ijci i Coré*

87 A'ñjna i ti jitzán ájtaavijhuaca' i chájta'naj Dios ti
 ja'a'rij

a'ij pu jitze séejre' i jiríj ti naa een.
² Tavástara' pu jaxie've' i puéertaj a'áa ti jin tyeje'-
 tyánami' a Sión
 ajta quee a'yan tyi'táj séej ajtáhua'aj a'ijci tyía'rij i Ja-
 cob.

³ Chájta'naj Dios ti ja'a'rij,
 jéehua mu tyámua' naa muéetzij tyí'muaxaj:
⁴ "Hua' tzajta' i chájta'naj i maj nyamua'tyey
 i'rij nyaj a'ñi huataxáj i Egipto nyajta i Babilonia,
 a'ijci i Filistea, Tiro nyajta i Etiopía,
 néijmi'i mu a'ñimaj a jitze eeráanyej."

⁵ A'yaa mu tyu'taxájtaj a'ájna chájta' Sión ti tya-
ja'rájtyapuaj tjiin:

"A'ájna ajta a'áa ti séejre' a'áj mu jitze eeráanyej i
Sión."

A'ájna i tajapuá ti imuáj já'sejre' pu a'yan tyaataxájta-
ca'.

⁶ Tavástara' pu a'yan tyé'yu'xaj i yu'xarij jitze
a'ájci i chájta'naj ti jimi a'yan tyi'tyéevijtij ti tyámua'
een a'yaa pu tyé'yu'xaj tjiin:

"A'í pu a'áj jitze eeráma'can."

⁷ Majta i maj tyí'chuiicaj majta i maj tyí'nye' a'yaa mu
tyí'xaj tjiin:

"Í nye chí'ij muéetzij pu jitze séejre'."

Tavástara' zji'nye pej pij manúujipuaj?

*Chuícarij a'ájma maj ja'a'rij i Coré tyí'yojmua'. Í ti a'áj-
na jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj, mej mij
jaatáchuiicaj ti'ijta sáij tyí'cui'ij. Je'ej ti tyihuo'muá'tyej
a'ájna i Hemán, a'ájma ti jitze ajtyáma'can i ezrahitas,
mata'aj mij jaatáchuiicaj*

88 Tavástara', nyaj Dios ajta i ti nyajapuáj huatányu-
usij,

tújca nyajta tíca' muéetzij nu muahuavii pej pij
naatáhuire'en,

² iancuriáa' je'ej nyaj a' jimi tyá'huoo!,

i'pajta a'yan huárinij je'ej nyaj tyí'muahuavii!

³ Jéehua pu i ti je'ej pua'aj een nye jitze ti arí hu-
atyá'itzee,

a'áj nu jin nyeríj tin huatámu'sij,

⁴ i'pu'ríj i'ríj maj naatyé'iten a'ájma jamuán i muí'chítye-
ee,

ji'nye canu che' uhuájca'nyej!

⁵ A'áa mu meríj nyojóoriej hua' tzajta' i maj meríj
huácuij;

a'yaa nu een mati'ij i maj huácuij mati'ij huatyéeny-
o'sej

majta je'en meríj huo'tyá'avaataca';

a'yájna mati'ij i maj meríj yo'ri'ej muáaj paj jin huo'-
tyáhuire'en

pajta je'en muáaj períj huojó'huá'xij.

⁶ Muáaj paj a'áa nyeje'tyájríee a ti jéetze' tyétye'
imuáj jo'cácan,

a'ájna jo'tij jo'tíca' ajta je'ej pua'aj éenye'que'.

⁷ Nyejitzé pu rá'aj i paj jin nyú'camu',

i'pajta anyojo'cáaru'jtye ti'ij jáata' a'ájci jitze i ti
huápu'ij tyú'tyesi'huaritye'!

⁸ Muáaj paj tyu'tá' mej mij manúuríeenyij i nya'amíin-
custyamua',

pajta tyu'tá' mej mij a'ájma quee nyaxie've'.

i'A'yaa nu een tí'ij i ti námi' ti quee pújoorej tí'ij hu-
atóo'uunaj!

⁹ Nyajta quee che' tyámua' tya'tányeej a'ájci jime' nyaj
huápu'ij nyeyiin.

i'A'náj tina'aj nu muéetzij jimi jahuoo, Tavástara',

nyajta muéetzij jimi ajmécataxi'ij!

¹⁰ ¿Nyi tyi'táj jin je'ej parinyij a'ájma jimi i maj meríj
huácuij tyej tyij je'ej tyo'taséj?

¿Nyi je'ej tyí'rij mej mij a'ájma tyimuaatatyójtzi're'en i
muí'chítyee?

¹¹ ¿Nyi a'áj muaataxájta i ti ji'récán jime' majta i paj jin
taxie've'?

a'ájna jo'maj tyityajá'ava'taca, jo'tij a'áj tyejé'ijta i ti
tye'entyípuapua'rityee?

¹² A'ájna jo'tij já'sejre' i ti tye'entyípuapua'rityee, ma-
jta néijmi'caa jó'hua'naj,

¿nyi sáij séeria'aj ja'mej ti jáamua'tyij paj tyámua'
tyí'uurej ajta i paj jin va'cán jin néijmi'i putyí'uurej?

¹³ Nyajta nyáaj, Tavástara', muéetzij nu jimi jahuoo,
ti'ijta ariá'pua'aj muéetzij jimi nu huatyényuusij.

¹⁴ ¿Ji'nye pej pij manúujipuaj, Tavástara'?

¿Ji'nye pej pij nye jimi ja'avaaj?

¹⁵ Nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca'

je'ej nu tyé'nyamua'tzej nyajta á'viicue're' nyej nyij
quee huámu'nyij,

nyetyo'viicue'ri' i ti jéehua tyí'tyesi' muéetzij ti jimi ty-
ojo've'mej,

canu nyij che' tyé'viicue'.

¹⁶ Nye jitze pu arí yan huatyéenyey i paj jin nyú'camu',
ajta je'en na'antymu'é'tij;

¹⁷ a'áj pu a'náj tina'aj néijmi'que' nyeria'naa,
a'yájna tí'ij tipua'aj jáata' anyo'cájrutyey.

¹⁸ Camu che' nye jimi yajá'hua' i nya' amíincustya-
mua' nusu i maj nyamua'tyey,
a'áj pu'quij i tíca'rij nyajamuan yésejre'.

Tyi'táj ti jin i Dios tya'tóoratziiri' a'ájci jimi i David

*Je'ej ti tyihuo'muá'tyey a'ájna i Etán i ti a'ájma jitze aj-
tyáma'can i ezrahita*

89 Tavástara', a'náj tina'aj nu jaataxájtaj nyati'ijta
tyí'chuiicaj

paj muáaj tyámua' naa tyihuojó'mua'raj;

tí'ij púna'aj nu jaxáataj na'mej

paj muáaj quee tyi'táj jin á'tzeere'.

² Nyaataxájta ti jusén jime' séejre' i paj jin taxie've';
ajta i paj jin tyámua' een quee seequéj ju'uurej,

a'yájna tí'ij quee seequéj tyú'uurej i tajapuá ti sée-
jre'.

³ Tyi'táj paj jin tya'tá'ratziiri' a'ájci jimi i David;

a'yaa paj tya'táratziiri' a'ájci i paj ja'antymu' tjiin:

⁴ "Nyetyu'ta'sij mej mij i maj a' jíitze eeráma'can
jusén jime' a' jíitze ma'can tyu'ta'íjtaj."

⁵ Muáaj paj Tavástara' pu'éen,

néijmi'i i maj tajapuá já'sejre'

a'áj mu tyí'muatyójtzi're' a'ájci jime' paj tyámua' een
pajta tyámua' tyí'uurej.

⁶ i'Capu sáij dios ajtáhua'aj séejre', a'ájna u tajapuá
tí'ij a'yan eenye' pati'ij muáaj, Tavástara'!

⁷ Dios paj va'cán jin antyía'mua'reej pajta á'tyesi're',
a'ájma mu muéetzij jimi ataváatimee i maj
muahuire'.

⁸ Tavástará', Dios mu paj néijmi'i putyí'uurej pajta néijmi'i jin antyá'mua'reej.

Néijmi'i pu muéetzij mua' a'rij i paj jin putyí'uurej pajta a'fj jin cánami' i ti jiré'can jime';

icapu sfij ajtáhua'aj séejre' a'yájna pati'ij muáaj!

⁹ Muáaj paj pújoorej paj jaatyápua'ritye'en i járij ti áxire'ej ca'nyíin jime'

pajta jaatyápua'ritye'sij i ti jéehua atyúuta'hua'aj,

¹⁰ pajta ja've'tzij a'fjci i ti tzíinyi're' a'ájna a jájritze' a'yájna tí'ij mu'chíj ti pué'eenye',

pajta huojó'cuixij a'fjima i maj muájcha'íire'

a'fjci jime' i paj jin uhuájca'nyej a'muáca' jime'.

¹¹ A'fjna i tajapuá ti séejre' ajta i cháanacaj muéetzij pu tyí'mua'a'rij;

muáaj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj pajta néijmi'i a'fj ti jitze tyí'sejre'.

¹² Muáaj paj jaatyátaahuaca' ajtyapuáj ti imuáj já'sejre' pajta áatyej ti pujmua' séejre',

a'fjna i jiríj Tahor ti ántyapuaj ajta i Hermón a'fj mu jutyamua've'ej a' jimi tyí'chuiicaj.

¹³ Mua' muáca' pu néijmi'i putyí'uurej,

pajta amuáca'ta' jéehua uhuájca'nyej pajta néijmi'i jin tyu'tyámue'tij.

¹⁴ A' ipuáaj pu tyámua' een a'fjci jitze i paj jin tyá'x-a'pu'íintare' ajta a'fjci jitze i ti huatóoje'yej,

a'fjna i paj jin taxie've' ajta i paj jin tyámua' een a'fj mu mua'antynájchij.

¹⁵ Muáaj paj Tavástará', miche' huatóotyamua've'en a'fjma i maj jutyamua've'ej metyí'muatyojtzi're'

majta tyámua' naa tyityaajú' a'fjci jime' muáaj paj huá'tatzavi'tye',

¹⁶ majta a' jitze ma'can a'náj tina'aj jutyamua've'

ajta tyámua' hua'asej paj muáaj jiréenye'ej séejre'.

¹⁷ A'yaa pu tyí'jiré'can jime', muáaj paj a'fjin pué'een i maj jin uhuájca'nyej ajta i maj jin naa huasé'rin;

tyajta tyeríj jéetze' néijmi'i putyí'uurej a'fjci jime' paj muáaj tyámua' tya'ajxié'vi'ra' tajimí.

¹⁸ ¡A'fj pu i Tavástará' a'fjin pué'een i ti taatyáhuíire'ej!

¡A'fjna i ti rey jin tyí'tyéjvee tajimí a'fj pu a'fjin pué'een i ti jiréenye'ej séejre' a Israel!

¹⁹ A'náj imuáj paj a'yan tyu'taxájtaca' a'fjci jitze i tiquee je'ej ámiteere' i ti a'yána'aj cuxáa ti tyí'tyá-maarasime'en,

a'yaa pej pij tyihuo'té'exaaj a'fjima i maj tyámua' een a jimi tijin:

"Séej nu nyeríj antyíhuo a'fjima jimi i nyetye'fity-eristyamua',

nu'ríj va'cán jin tye'entyáarujtyej nyajta jaatyáhuíi.

²⁰ ¡A'fj nu nyeríj huátyoj i David i ti nyahuíire'!

A'fj nu nyeríj ja'vá'huaaj i aséityij nyajta je'en rey jin tye'entyáarujtyej,

²¹ nyajta je'en a'náj tina'aj jaatyáhuíire'ej.

A'fj nu jin i nyaj néijmi'i jin putyí'uurej jaatá'sij tí'ij hu-atyóoca'nyej,

²² camu mij jaatanyo'si'tye'ej i maj jájcha'íire'

camu majta ja'antymué'tij i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'íj.

²³ Nyahuo'tzínajra'aj a'fjima i maj jájcha'íire', imej mij quee che' aja'hua'tan a'fjisa'puaj!

¡Nyahua'antypua'ritye'sij a'fjima i maj jájcha'íire'!

²⁴ A'fj pu jitze séeria'aj ja'mej i nyaj jin jaxie've' ajta i nyaj jin tyámua' tyí'tyínyecha'íj,

ajta je'en nyaj jime' huatámui'rij i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

²⁵ Tyámua' nu ja'uuren a'fjci i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin tyí'ijta

tí'ij na'aj a'ájna a Mediterráneo ajta a'ájna imuáj a Éufrates.

²⁶ A'fj pu a'yan tyinaaté'exaatye'sij tijin: Muáaj paj nyavástará' pué'een;

muáaj paj nyaj Dios pué'een, i ti nyajapuáj huatányu-usij ajta naatyécha'íisij."

²⁷ Nyáaj nu nyij a'fj tyaata'sij a'fj ti tyí'ci'puaj i ti anaquéej huanie'huaca',

quee tyí'tfj maj tyícha'íj íyan cháanacaj japua maj tyí'ijta.

²⁸ I nyaj jin jaxie've' pu jusén jime' jimi séeria'aj ja'mej,

ajta jimi tyámua' éenye'ej ja'mej i nyaj jin tya'tán-yaratziiri'.

²⁹ A'fj mu jitzán ma'can jusén jime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eerányesij,

tí'ij ooj séjre'ej i tajapuá ti séejre'.

³⁰ Ajta tipua'aj a'fjma meyo'hua'xij je'ej nyaj tyihuo'-muá'tyej

majta quee a'yan tyí'tyechajcaj je'ej nyej nyáaj tyu'-ta'íjtaca',

³¹ tipua'aj muá'ítzeeria'aj i nyenyúucaaj jitze

majta quee já'astijria'aj i nyaj jin tyu'ta'íjtaca',

³² puéjtzij nu huo'ta'sij a'fjci jime' maj quee nyana-muaj majta je'ej pua'aj tyityetyúu'cha'íj

a'fj nu jin puéjtzij huo'ta'sij i nyacyéj,

³³ ajta canu jaatapuá'cítaj nyaj jaxie've' a'fjci i David, nyajta quee tyí'tfj jin ootyá'ítzeere'sij i nyaj jin jimi tyámua' een.

³⁴ Canu jaatáxaahuataj tyí'tfj nyaj jin tya'tányaratziiri' canu nyajta ootyá'ítzeere'ej a'fjci jitze i nyenyúucaaj.

³⁵ Séej nu'uj jimi tya'tányaratziiri' a'fjci jime' nyaj tyámua' een

canu nyij jacuanamuan:

³⁶ a'fj mu jitzán ma'can jusén jime' tyu'ta'íjtaj i maj jitzán eerányesij,

tí'ij ooj i xicáj séjre'ej.

³⁷ ¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, a'yájna tí'ij i máxcirie'!

¡A'náj tina'aj mu tyámua' éenye'ej muá'ju'un, tí'ij ooj séjre'ej i tajapuá ti séejre'!"

³⁸ Ajta a'yájna, papu'ríj majúuriej pajta jaataxána'vej a'fjci i rey muáaj paj ja'antyhúoj,

ipajta jimi tyinyú'caca'!

39 Papu'ríj jaatyú'uj i paj jin tya'táratziiri' a'íjci i ti muahuire';
 pajta a'chóota' ya'rájriee i cúruun a'íin ti ja'a'rij.
 40 Muáaj paj mui'caquej jarácuunaxij i ti jin curiá'-nami';
 ipajta néijmi'i huatyu'uj i chájta'naj!
 41 Néijmi'i mu i maj mu jó'ci'ij tyí'nahua' tyi'táj maj a'yan tyí'xie've',
 a'íimaj mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj a véjri' huacháatimee.
 42 A'yaa paj tyu'tá' mej mij i maj jájcha'íire' ajméc'a'taxi'ín muutyámua'va'aj a'íjci jime' maj tyu'-tyáamue'tij.
 43 Pajta ju'tyaxí'tya'ajraa i ti jin tyí'ítziz i chuamájra' capáj pajta jáacha'ij ti'ij huatyéenyosej.
 44 Papu'ríj huári'ri' i maj jin naa huasé'rin, pajta atyojo'hua'astíraa a chóota' i tyihuá' ipuáaj maj jitzan acáatya'aj muá'ci'ij,
 45 pajta quee che' jaatá' ti'ij jéehua nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ín
 pajta je'en huápu'í'ij tyévi'si' jaataséjrataca'.
 46 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
 ¿a'chunyéj pooj á'tyeeren pua'aváataj?
 ¿Nyi jusén jime' a'táaj ja'mej i paj jin nyú'camui', a'yájna ti'ij i tiéj?
 47 Tavástara', ootámua'reej nyaj quee a'chu á'tyeeren nyaj júurij;
 ti a'íjna i tyévi', muáaj paj jaatyátaahuaca', quee a'chu á'tyeeren.
 48 ¿Capu a'táj pújoorej ti júurij ajta je'en quee a'náj huámu'nyij!
 ¿Capu a'táj pújoorej ti'ij quee huámu'nyij!
 49 Tavástara', ¿jo'nyij je'en a'íjna i paj anaquéj jin taaxié'vej,
 i paj ja'táratziiri' i David a'íjci jime' i paj jin tyámua' een?
 50 Tavástara', huo'támua'ree a'íjma i maj muahuire' maj jéehua i tyeétyee je'ej pua'aj tyihuá'xaj;
 ti nye jitze séejre' a'íjna i maj jin je'ej pua'aj tyihuá'x-aj.
 51 Muáaj paj Tavástara' pué'een,
 ja'yaa mu je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj muájcha'íire'!
 ¿A'yaa mu a'náj tina'aj je'ej pua'aj tyá'xaj a'íjci i paj ja'antyíhuoj!
 52 Che' jusén jime' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástara'.
 ¿Che' a'yan tyá'ra'nyij!

I Dios ti jusén jime' séejre' ajta i tyévi'ij ti quee a'chu juca'nyej

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i Moisés, tyévi'ij Dios ti jitze ajtyáma'can

90 Tavástara', muáaj paj a'íin pué'een i ti tahuire' tyati'ij tyana'aj á'tijti'rej tyajúurij.
 2 Ti'ij quee eexúj maja'huá'tacaj i jiríj
 ajta quee maja'huá'tacaj i chuéj ajta cháanacaj,

ti'ij na'aj ajca'huá' imuáj ti putyá'rijcaa,
 ajta je'ej ti ooj yetyojooméj,
 muáaj paj Dios pué'een.
 3 A'yaa paj ja'uurej i tyévi'ij ti'ij ajtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj
 pati'ijta a'yan tyu'taxáj tijin: "Siajtáhua'aj xu chuéj huatyóotaahuaj, mua'aj tyeétyee."
 4 A'yaa pu tyi'ja'yájna, séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, muéet-zij jimi,
 a'yaa pu ti'ij tajquíj ti putyí'rijcáj, ti oochán yujo'mej.
 ¿A'yaa pu a'chu ti arí caa tyooméj i tíca'rij!
 5 Pajta huo'tyása'rieéchij a'íjma i tyeétyee ca'nyíin jime',
 mej mij jiye'tzín jó'vetyij ti'ij i ti tyú'maaraca',
 6 a'yaa mu een ti'ij i tu'píj, ti ájnyinyi'ij ajta íiya' huataxú'tie'sij,
 ajta ti'ijta chúmua' aj pu huatyáhuasij ajta je'en mu'nyij.
 7 A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj paj jin ta'antypuá'rite'sij i paj jin nyú'camui',
 ¿ajta je'en je'ej pua'aj tyitojo'hua'naj!
 8 A'íjna i tyí'taxana'cira' ajta i tyaj jin je'ej pua'aj ricij a'íi pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij muéetzij jimi.
 9 A'yaa pu tyi'ja'yájna, néijmi'i i tajúuricamej a'íj pu jin antypua'rij i paj jin nyú'camui';
 ajta i nyinyi'ra'aj i tyaj jitzán júurij a'yaa pu tya-ja'huóopua'rixij ti'ij séej nyaj ucayáatira'nyij.
 10 Huéicatyey japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj tu á'tijti' tyajúurij,
 ajta i maj jéetze' uhuácaca'nye'ej muáacuatyey nyinyi'ra'aj mu á'tijti',
 ajta capu tyi'táj huíire' maj a'íjna jin óotzaahuatye'ej maj jéehua á'tyeevi'ín
 a'yaa pu'uj tyí'huíire' mej mij jaapuéjtzitarej ajta muárie'rij mej mij huóocha'íin.
 ¿Jiye'tzín pu mu jó'yi'ij i nyinyi'ra'aj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj!
 11 ¿A'tanyíj jamua'reej je'ej ti een i paj jin nyú'camui'?
 ¿A'tanyíj jamua'reej tyi'táj ti muajaaxiejtye'?
 12 Táamuatyej tyey tyij tyámua' tyéé'iten a'chu tyaj á'tyeeren,
 tyey tyij tyámua' tyojo'itéej tá'ra'nyij a'íjci jime' i tyaj jin ma'umuámua're'.
 13 ¿Tavástara', huariá'ra' ityájma jimi!
 ¿A'chunyéj pooj mu' á'tyeeren?
 ¿Hua'ancu'vajxi' a'íjma i maj muéetzij muahuire'!
 14 A'íj paj taatá'an i paj jin taxie've' ti'ij eeré'nyej i xicáj,
 tyatatyámua've'ej tu tyij tyí'chuiicaj tá'ju'un tya'ti'ij tyana'aj á'tyeeren tyajúurij.
 15 Taatá' tyaj jéehua á'tyeevi'ín tyatatyámua've'ej a'yájna tyati'ij tyeríj á'tyeej tyaj je'ej tyá'tamuajtyej.

¹⁶ ¡Tyu'tá' mej mij i maj muahuire' majta i maj hua' jitze eeráanyej
jaaséj muáaj paj jin tyí'muarie' ajta i paj jin naa huasé'rin!

¹⁷ Che' a'ñjna i ti jin naa tyihuojó'mua'raj i Tavástará',
a'ñjna i taj Dios,
che' a'ñin tajitzé séjre'ej.
¡Tyámua' paj jáa'uurej, Tavástará', a'ñjna i tyaj jin tyí'-
muarie'!
¡Tyámua' paj jáa'uurej, jee, a'ñjna i tyaj jin tyí'muarie'!

A'ñjna i Tavástará' a'ñi pu a'ñin pué'een i ti tahuire'

91 A'ñjna i ti jitzán séjre' i ti tyámua' tyé'cha'ij
a'ñj ti jimi já'ma'can i jútye' imuáj ti já'sejre' i ti
néijmi' putyí'uurej ajta néijmi' i jin antyúumua'reej,
² a'yaa pu tyé'ixaatye' i Tavástará' tijin: "Muáaj paj
nyecha'ij,
i nyaj jitzán nyaca'nyej, nyaj Dios, i nyaj jitzán tyí'-
ca'nyej."

³ A'ñi pu'uj pújoorej ti'ij a' japua huatányuunij
a'ñjci jimi i ti avíitzij jin tyu'jé'caj ajta a'ñjci jimi i ti je'ej
pua'aj tyú'uurej,

⁴ Ji'nye a'ñi pu tyámua' naa tyimue'cánasij,
jityán pej pij tyámua' tyí'cha'ñri'huaj puá'mej.

¡A'ñj pu jin muacánasij i ti jin tyámua' een!

⁵ Capáj tyí'tziñnye'ej tyi'tj ti je'ej ricij i t'ca',
nusu i tújca ti ajta jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij,

⁶ nusu tyi'tj ti je'ej tyu'ma'aj ta'mej i t'ca'rij jitze,
nusu i ti tye'entyípuaapua'rityee ti'ij huányeeri'cij i
xicáj jime'!

⁷ Ji'nye séej ví'ra'aj mu cui'nyij a' útata' pujmua'
majta tamuáamuata' ví'ra'aj a'muáca'ta' pujmua',
ajta muéetzij capu tyi'tj je'ej mua'uuren.

⁸ Muáaj papu'uj hua'raséeraj puá'mej,
pahua'séeraj paj puá'mej ti'ij a'yan tyá'ra'nyij a'ñjma
jimi i maj je'ej pua'aj ricij je'ej ti a'ñjma jimi tyi'tyévi-
jtij.

⁹ Ji'nye papu'rjij a'yan jáaruuj ti'ij i Tavástará'
muaatyáhuire'en,

ajta a'ñin muacha'ñj ja'mej i tajapuá ti já'sejre',

¹⁰ capu tyi'tj a' jimi huataséjre'sij ti je'ej pua'aj een
capu ajta i cui'nyira'aj a'chéj ja'rá'lixaj;

¹¹ Ji'nye a'ñi pu uhuojo'ta'ityij i maj jimi tyí'huire'
mej mij muáacha'ñin jo'paj je'ej tyojooma'aj puá'mej.

¹² A'ñi mu jumuáca' jin mua'ajriásij
pej pij quee tyi'tj jitze eejca'cata'an.

¹³ I'riítaj pu á'mej paj muajyéj tzajta' aja'tame'en,
hua' tzajta' i maj tzñnyire' pajta i cú'cu'see tzajta'.

¹⁴ "Nyáaj nu japuan huatányuusij,
ti'ij quee tyi'tj je'ej pua'aj ja'uurej,
ji'nye a'ñi pu nyaxie've' ajta nyamua'tyej.

¹⁵ Ti'ij naatájeevej, nyáaj nu nyajta jaatájeevij;
inyáaj nu jamuán ajo'tyaváaj na'mej!

Nyajta japuan huatányuusij ti'ij quee je'ej tyóomua'aj-
caj

nyajta je'en tyámua' tyaataséjrataj séecan jimi;

¹⁶ nyaatá'sij ti'ij tyámua' naa tyi'huóotyamua've'en aj-
ta á'tyeevi'in júurij:

inyajta jaatá'sij ti'ij huóotyamua've'en a'ñjci jime' nyej
nyáaj japuan huatányuusij!"

Chuícarij tyaj jin tyaatatyójtzi're'en

Chuícarij ajta cuínarij mej mij sáahuaj tyu'táchuiicaj

92 Tavástará' tajapuá paj já'sejre',
¡tyámua' pu naa tyí'xa'puí' tyaj tyimuaatatyójtz-
i're'en

tyajta a' jitze ma'can tyu'táchuiicaj i tyaj jin
muaatyátzaahuatye'en!

² Tyaj íiya' jaataxáj tyajta ti'ijta huariá'tica'rej
a'ñjci i muáaj paj jin taxie've' ajta paj jin tyámua' een,
³ che' huatánamuajre'en i canárij jitze ti tye'ejvivin,
xájtari' naa i cuínarij a'ñjci jitze i áarpaj ajta i canárij.

⁴ Muáaj paj Tavástará' pué'een,
¡muáaj paj tyámua' naa tyinaatyájtoo a'ñjci jime' je'ej
paj huarñj!

¡Jéehua nu nyetyamua've' a'ñjci jime' je'ej paj tyí'-
muarie'!

⁵ Muáaj paj Tavástará' pué'een,
¡va'cán paj jin tyí'muarie'!,
¡pajta huápu'ij jaayí'tin je'ej paj ye'ej tyámua' tyú'-
mua'tyij!

⁶ ¡A'ñi mu i maj quee tyi'tj huayí'tin quee pújoorej mej
mij yo'itéej muá'ra'nyij!

⁷ Típua'aj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj
je'ej pua'aj tyí'uurej

a'yan metyi'tyahuose' ti'ij i tu'píj, ajta tyámua' tyé'yi'-
can hua' jimi,

a'yaa pu'uj tyu'tyáhuire'sij mej mij jusén jime'
jó'vetyij.

⁸ Pajta muáaj, Tavástará', jusén jime' paj jútye' imuáj
já'sejre'.

⁹ Ajta tyi'tj pu sñij a'yan tyi'ja'yájna, Tavástará':
maj a'ñmaj antyipua'rjij i maj muájcha'ñre';
majta i maj je'ej pua'aj tyí'uurej jo'xísij.

¹⁰ Muáaj paj tyi'tá'caa nyej nyij jéetze' huatyénya-
ca'nyej

a'yájna ti'ij i túuru' tyo'huájca'nyej,
pajta nyamu'utze' na'vá'huaatye'sij a'ñjci i ti naa
tyaarie'ej.

¹¹ Nyáaj nu nyij hua'sejran mati'ij eetávatzij a'ñmaj i
maj nyéjcha'ñre';

inyajta nu huá'namuajran je'ej maj tyúunyuste' i maj
je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!

¹² A'ñmaj i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'yaa mu ty-
ityaataxútie'sij ti'ij i tacj

majta a'yan tyí'cñren ti'ij i jucúj a'áa ti jó'uuj a Líbano.

¹³ A'áa mu ja'huasti' a'ñjci jitze i tyejúujra' i Tavástará';

majta huataxútie'sij a'ájna jo'tij i Dios já'sejre'.
 14 Tyij majta merij huásij pué'eenye', móoche' mu hu-
 atatáque'sij;
 a'náj tina'aj mu juca'nyáaj muá'ju'un majta tyámua'
 éenye'ej mua'mej,
 15 majta je'en jaariá'xajta ti i Tavástará', a'ájna i ti
 nyecha'ij,
 tyámua' pu éenye'ej séejre' ajta quee tyi'táj jitzán sée-
 jre' ti je'ej pua'aj een.

Tavástará' pu Rey pué'een

93 i Tavástará' pu Rey pué'een!
 i Tavástará' pu arí a'áj tyu'tyóochejtyej i ti naa
 tyu'sé'rin
 ajta a'ájna jin curioonaj i ti néijmi'i jin putyí'uurej!
 A'fi pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, ti'ij quee
 táhuaanye'en.
 2 A'yaa pu'ij ooj tyí'een, Tavástará', tyámua' pu een
 a'ájna i paj jitzán huatyájcay.
 i Muáaj paj jusén jime' séejre'!

3 Muáaj paj Tavástará' pué'een,
 i játya'naj pu ti'rájna ajta jéehua á'xire'ej;
 4 ajta muáaj, Tavástará', jútye' imuáj paj já'sejre',
 jéetze' paj uhuájca'nyej quee i jájtyij ti á'xire'ej
 nusu i japúutzarij ti atyúuta'huaj i jájritze'.

5 Muáaj paj Tavástará' pué'een,
 tyámua' pu een a'ájna i paj jin tyu'ta'íjtaca'.
 i Ajta i paj jin tyámua' een a'áj pu jin jusén jime' naa
 huasé'rin a' tyeyúuj!

A'ájna i Tavástará' a'fi pu juées pué'een íyan i cháanacaj japua

94 i Huatá'sejrataj, Tavástará', Dios paj a'ájna jin an-
 tyía'mua'reej paj tyámua' tyo'xá'pu'i'intare'en!
 2 Muáaj paj a'fin pué'een i juées paj jin tyi'tyéjvee
 íyan i cháanacaj japua;
 iájchesij a'fi jima jimi i maj óotzaahuatye'
 a'yaa paj tyihuo'xá'pu'i'intari'tze'en je'ej ti hua' jimi ty-
 i'tyéevijtij!

3 i A'chunyéj móoj á'tyeeren, Tavástará',
 a'chunyéj móoj á'tyeeren muutyámua'va'aj a'fimaj i
 maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij?

4 Néijmi'i mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij
 axáa mu tyí'jepe' majta jéehua óotzaahuatye';
 ja'fi mu je'ej tin huóoxaxa'aj!

5 Muáaj paj Tavástará' pué'een,
 a'fi mu je'ej pua'aj huá'uurej a'tyétyeristyamua';
 mahua'xaahuataj i maj a' jitze ajtyáma'can.

6 Mahuá'cu'raj i úuca maj antyúujimua'astariaca'
 majta i maj séej chuég japua já'ma'can,
 majta mu hua'cu'raj i maj xá'ricaanyij.

7 A'yaa mu tyí'xaj ti i Tavástará' quee atányeej,
 ti i Dios ra' i Jacob quee tyi'táj je'ej tyí'mua'reej.

8 i Siata'aj tyihuojo'itéej xá'ra'nyij, tyeítyee sij quee
 tyi'táj huayí'tin sijta quee tyojó'itej!

i A'najnyí sij tyi'táj je'ej tyu'tyátzaahuatye'sij?

9 i Nyiquij quee iityánamuaj
 a'ájna i ti jaatyátaahuaca' i tyaj jin iityanamuáara-
 jmee?

i Nyiquij quee ajta a'tányeej
 a'ájna i ti jaatyátaahuaca' i ji'sij?

10 i Nyiquij quee puéjtzij huo'tá'sij
 a'ájna i ti tyámua' huá'uurej i tyeítyee séej chuég japua
 maj já'ma'can?

i Nyiquij quee ajta tyi'táj mua'reej
 a'ájna i ti ju'cámua'riityej ti'ij tyu'yl'tihua'an i tyévij?

11 Tavástará' pu jamua'reej ti i tyáati'
 a'áj na'aj tyi'riá'mua'sij i ti quee tyi'táj huíire'.

12 Muáaj paj Tavástará' pué'een,
 che' huatóotyamua've'en a'ájna i paj muáaj tyámua'
 joorej

pajta muáaj a'áj tyámua' naa tyí'itíj
 13 ta'aj ij quee tyi'táj jin je'ej tyóomua'ajcay
 ti'ijta je'ej pua'aj atyojooome'en,
 ajta a'íjci jimi i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij
 a'áj pu jimi tyámua' een jo'tij ja'tyévesij.

14 i Tavástará' capu mahuóohua'xij i jutyétyeristya-
 mua',
 capu ajta jujimua'astacan ajóohua'xij i maj jimi
 tyá'tzaahuatye'.

15 Majtáhua'aj mu tyámua' naa tyá'xa'pu'i'intare'en
 a'ájna jo'maj jóosi'rii,
 majta néijmi'i i maj tyámua' tyityetyúucha'ij a'yaa mu
 tyityo'cárutyij.

16 i A'tanyíj nyaj japua huatányuusij
 a'fi jima jimi i maj je'ej pua'aj ricij majta je'ej pua'aj
 tyi'uurej?

17 Típua'aj i Tavástará' quee naatáhuíire'nyijche'en,
 nyáaj nu nyij nyeríj a'áa ja'séeria'cajche' jo'maj tyitya-
 já'ava'tacaa.

18 Nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nya' íicaj pu an-
 tyípuinyej",
 a'ájna i paj jin nyaxie've', Tavástará', a'fi pu mu-
 jo've'mej ti'ij naatáhuíire'en.

19 A'ájna i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej
 ti jitzán tásiseerii i nyamua'tzíra'aj,
 muáaj paj tyámua' tyinaatyéje njej nyij hu-
 atányetyamua've'en.

20 Capáj muáaj huá'jaahuatye' a'fi jima i juéesij i maj
 quee tyámua' tyá'xa'pu'i'intare';

majta quee tyámua' ricij a'íjci jitze a' nyuucacaj,
 21 i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ja'uurej a'íjci i ti quee ty-
 i'táj jin á'itzeere' ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij,
 majta je'en tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj.

22 Ajta i Tavástará' pu a'fin pué'een i ti naatyáhuíire'ej,
 a'ájna i nyaj Dios pu a'fin pué'een i tyetyéj i nyaj jitzan
 huatyénaya'avaaj.

23 Tavástará' pu tyu'tá'sij mej mij i maj je'ej pua'aj tyi-
 tyetyúucha'ij

a'fjina jin antyipua'rej i maj jin jujimua'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¡A'fjina i taj Dios pu hua'antyipua'ritye'sij!

Tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi

95 Musio'vá'ju', tyiche' tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi; tyiche' tyu'táchuiicaj a'fjici jimi i ti tacha'ij ajta tajapúa huatányuusij.

² Tyiche' tye'tyóotzi're'ej a'úun tyo'tyájrutyey jo'tij a'fjin já'sejre',

tyajta je'en jitzán ma'can tyu'táchuiicaj.

³ Ji'nye a'fjina i Tavástará' i Dios va'cán pu jin séejre', a'fjina i ti Rey jin tyi'tyéjvee néijmi'caa jimi i tajapúa maj tyi'huire'.

⁴ A'fji pu i jumuáca' jitze ji'tyáa'

néijmi'i i cháanacaj ajta néijmi'i i ti jitzán tyi'sejre', a'fji pu ja'a'rij i jirij ti jéetze' ajtí'tijmee.

⁵ A'fji pu ajta ja'a'rij i járij, ji'nye a'fji pu jaatyáaahuaca',

jumuáca' pu jin jaatyáaahuaca' a'fjici i chuéj ti huáchij.

⁶ Musio'vá'ju', tyiche' tyítunutaxi'in tyajta je'en jaatyáanajche,

tyiche' tyítunutaxi'in a'fjici jimi i Tavástará', ji'nye a'fji pu táataahuaca'.

⁷ A'fji pu taj Dios pué'een, tyajta ityáj tu tyeétyeristya-mua'me'en pué'een;

ityáj tu cánya'xii pué'een tyaj a'áa ja'távee jo'tij a'fjin tyaja'tachuéj.

Xáanamujari' ijíj je'ej ti a'fjin tyi'xaj ti a'yan tijin:

⁸ "Caxu tyóonaamuan i juxiéjnyu'caa tzajta' siati'ij huaríj a'ájna a Meribá,

siati'ij séej xicáara' jitze huaríj a'ájna a Masá, a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij,

⁹ mati'ij naatáhuaviiri' nyaj tyi'tíj jin a'yan huárinij a'fijmaj i já'muahuasimua'ci'ij,

tyij majta meríj tyi'sejraca'aj je'ej nyaj tyi'muarie'ca'aj.

¹⁰ Huá'puatyej nyinyi'ra'aj nu á'tyeej nyaj nyú'camui' a'fijma jimi i tyeétyee,

nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin: A'íimaj i tyeétyee huápu'ij mu je'ej pua'aj tyityaajú',

¡camu ja'astej i nyúucarij i nyaj jin tyu'ta'íjtaca'!"

¹¹ A'fji nu jin nyenyu'camu'uj a'yan nyetya'tányaratziiri'

maj quee a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'maj nye jimi ja'huóoso'pe'en."

Chuícarij ti jájcuaj i Tavástará' jimi

96 Jájcuacan setyu'táchuiicaj a'fjici jimi i Tavástará'; setyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi, a'yan siaj huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;

² setyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi, tyámua' xu tyeetyá-toonyij i ti jin ántyapua;

a'náj tina'aj xu jajajta i ti jin tajapúa huatányuusij.

³ Xaataxáj i ti jin naa huasé'rin ajta i ti jin tyámua' naa tyi'uurej

hua' tzajta' i tyeétyee siajta a'fijma jimi i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

⁴ ji'nye va'cán pu jin tyi'tyéjvee a'fjina i Tavástará' ajta jimi a'yan tyi'tyévijtij tyej tyij tyu'táchuiicaj:

¡ajta a'fjin pué'een i ti jéetze' á'tyesi're'!

⁵ Camu tyi'tíj huire' i hua' diosijtyamua' i séecan, ji'nye i Tavástará' pu jaatyáaahuaca' i tajapúa ti séejre'.

⁶ ¡Tyámua' pu naa tyi'een jo'tij a'fjin já'sejre'!

¡A'fji pu séejre' i ti néijmi'i jin putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin i tyejúujra'!

⁷ Siata'aj huatóotonyij i Tavástará' jimi, tyeétyee siaj huacháatimee i chájta'naj jitze;

siajta jáamua'tyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej ajta i ti jin naa huasé'rin,

⁸ siata'aj jaatyátzaahuatye'en i Tavástará' a'yájna ti'ij jimi tyúuxie've',

siajta tyu'támu'vejritaj i tyejúujra' tzajta',

⁹ siata'aj jaatyáanajche i Tavástará' i tyejúujra' tzajta' ti naa huasé'rin.

¡Miche' néijmi'i i tyeétyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jimi juvivee'!

¹⁰ A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en tijin: "¡A'fjina i Tavástará' pu Rey pué'een!"

A'fji pu tyámua' jáaruuj i cháanacaj, ti'ij quee táhuaanye'en,

a'fji pu néijmi'caa i tyeétyee juxa'aj na'aj tyi'ijtye'.

¹¹ ¡Miche' huatóotyamua've'en i tajapúa ajta i cháanacaj!

¡Che' huatyahuáatira'nyij i járij ajta néijmi'i a'fji ti jitze tyi'sejre'!

¹² ¡Che' huatóotyamua've'en i itzitáj ajta néijmi'i i ti jitzán tyi'sejre'!

¡Miche' jutyamua've'ej huajíjhua i ciyéj ti tyú'uu,

¹³ a'fjici jimi i Tavástará', ti yaja've'mej!

¡Jee, a'fji pu yaja've'mej ti'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua,

ajta tyu'ta'íjtaj i chájta'naj jitze yan ti séejre' i cháanacaj japua

a'fjici jime' i ti xá'pui' ajta i ti jiré'can jime'!

Tavástará' pu Rey pué'een

97 ¡Siata'aj néijmi'que' huatóotyamua've'en i cháanacaj japua!

¡Siajta huatóotyamua've'en jo'tij ja'rahuáchijmee i jájritze'!

¡Tavástará' pu Rey pué'een!

² Ajta jéetirij jariá'naj tíquee tzajta' nyéeri'ij;

ajta i ipuariáara'an a'fji pu jitze juca'nyej i ti tyámua' een ajta huatóoje'yey;

³ ajta i tiéj anájcaj a'fjici jimi

a'fji pu'ij huá'teeraj a'fijma i maj jájcha'hire'.

⁴ A'fjina i ti tyána'axcava'ra'aj a'fji pu jin huányeerij i cháanacaj japua,

¡ajta i cháanacaj pu huatóoca'tzij ti'ijta a'fijma huasé'!

⁵ Ajta i jirij a'yaa pu tyu'tóotui'sij t'ij i x'ijca a'ijci jimi i Tavástará', a'ijci jimi i ti néijmi'i ja'a'rij i cháanacaj.

⁶ Ajta i tajapuá ti séejre' pu jaxajta i ti jin tyámua' naa tyá'xa'pu'i'ntare';

néijmi'i mu i tye'ítyee jaaséj i ti jin naa huasé'rin.

⁷ Mahuo'tyáxaahuataca' a'ijjima i maj saánturij na-jchej,

a'ijmaj i maj a'ijjima jimi óotzaahuatye'.

Néijmi'i mu i maj tajapuá tyí'huüre' jimi ecóotutaxij.

⁸ Muáaj paj Tavástará' pué'een,

A'ijna i chájta'naj Sión ajta séecan i chájta'naj Judá ti jitze ajtyáma'can

a'ij mu a'ij jin jutyamua've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjta-ca',

⁹ Ji'nye muáaj, Tavástará' jútye' imuáj paj já'sejre',

muáaj paj néijmi'i japuan séejre' i cháanacaj

pajta jéetze' hua' japua imuáj séejre' i maj a jimi

tyí'huüre'.

¹⁰ Tavástará' pu hua'xie've' a'ijjima i ti quee

hua'ráanajchi i ti je'ej pua'aj een;

ajta tyámua' tyé'cha'ij i hua' júuricamej i maj jimi tyá-mua' een;

hua' japua pu huatányuusij mej mij quee je'ej huá'u-urej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹¹ Tatzárij pu huataséjre'sij a'ijci jimi i tyéviij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij;

majta huatóotyamua've'sij i tye'ítyee maj quee tyi'tij jin á'itzeere'.

¹² Siata'aj huatóotyamua've'en i Tavástará' jimi, tye'ítyee siaj tyámua' tyityetyúucha'ij,

siajta tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuaaj ti ajta tyá-mua' een!

Tavástará' pu arí jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin

Chuícarij

98 iSiata'aj jájcuacan tyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi, ji'nye tyámua' pu va'cán jin tyú'ruuj tajimí i tyaj jin je'ej tyo'taséj!

iPu'ríj jatáa'saca' i ti jin tyu'tyámue'tin

a'ijci jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta i jumuáca' jime' ti tyámua' een!

² i Tavástará' pu arí jaataxájtaca' i ti jin tyu'tyáa-mue'tij,

ajta arí jaataséjrataca' i ti jin tyámua' tyá'x-a'pu'i'ntare'

a'ijmaj mu mij jaaséj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua,

³ a'náj tina'aj pu jitzán séejre' i ti jin tyú'xie've' ajta i ti jin tyámua' tyí'tyevij

a'ijjima jimi i tye'ítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can.

iMajta meríj néijmi'i jaaséj a'ájna imuáj jo'tij i

cháanacaj joo'ástimee

a'ijci i taj Dios ti jin tyu'tyáamue'tij!

⁴ Xuutyámua've'ej xu setyu'táchuiicaj i Dios jimi, mu siaj yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua;

jéehua xu naa tyityatóotyamua've'en

siajta jimi tyu'táchuiicaj.

⁵ Setyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi a'ijci jitze setyi'cuí-naj i arpaj,

siajta a'ijci jitze canárij ti tye'ejvivin.

⁶ Siata'aj jutyamua've'ej setyu'táchuiicaj a'ijci jimi i Tavástará', i ti Rey pué'een,

siajta néijmi'i a'ijci jitze i ci'sítye'rij ti tyí'sejre'.

⁷ Che' huatánamuajre'en i jájrij ajta néijmi'i a'ij ti jitze tyí'sejre',

i cháanacaj majta i maj japuan huacháatimee;

⁸ che' ajta huatánamuajre'en i játya'naj;

miche' antyóosüre'en i jirij mej mij huajíjhua muutyá-mua'va'aj

⁹ a'ijci jimi i Tavástará',

i ti mujo've'mej t'ij tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.

A'ij pu tyu'ta'íjtaj t'ij na'aj tyi'chájta'najmee íyan i cháanacaj japua

tyámua' tyu'toojé'yacan jime' ajta juxa'aj na'aj tyi-huo'ta'íjtye'sij.

i Tavástará' pu Rey jin tyi'tyéjvee ti jéetze' va'cán jin antyúumua'reej

99 iTavástará' pu Rey pué'een!

i i maj tajapuá tyí'huüre' mu tyámua' tyé'cha'ij a'ijci i ti jitzán acájca!

A'ijmaj mu i tye'ítyee juvivej, ajta néijmi'i i cháanacaj.

² Tavástará' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'ájna a Sión;

Tavástará' pu néijmi'caa japua séejre'.

³ Che' tyámua' eenye' i ti jin ántyapuaaj, va'cán pu jin séejre' ajta tzáahuatyire';

iDios pu néijmi'i jin tyámua' een!

⁴ Muáaj paj Rey pué'een i ti néijmi'i putyí'uurej ajta a'ij xie've' i ti xá'pu'i';

muáaj paj néijmi'caa juxa'aj pana'aj tyu'tyájtóo.

Pajta tyámua' naa tyihuó'ixaaj i yójmua'mua' a'ijci i Jacob

a'ijci i ti xá'pu'i' ajta i ti huatóoje'yey.

⁵ iSetyu'tatyójtzi're' i Tavástará', a'ijci i taj Dios, siajta tytunutaxi'in jo'tij a'ijn ja'ra'icajmee!

iDios pu néijmi'i jin tyámua' een!

⁶ A'ijna i Moisés ajta i Aarón a'ij mu puaríj jin tyityetyu'uj;

Samuel pu ajta hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj i maj tyaatatyójtzi'rej.

Tavástará' pu huo'tyáhuu a'ijjima

mat'ij a'ijmaj jaatáhuaviiri' ti huo'táhuüre'en.

⁷ Dios pu hua' jamuán tyu'xájtaca'

a'ijci jitze i jéetirij ti hua' japua aja'cáva'ca'aj,

majta a'ijmaj a'yaa mu huaríj t'ij tyihuo'ta'ij

majta mu ja'rá'astej i nyúucarij ti hua' jimi jaatyájtóo.

⁸ Tavástará', taj Dios, ¡muáaj paj tyihuá'ixaatya'ca'aj!
Muáaj paj hua' jimi a'ñin pué'eenye'ej i Dios ti tyú'u-
unyi',

ajta a'yaa paj cha'taj pana'aj puéjtzij tyihuo'tá' tyi'táj
maj jin je'ej pua'aj huaríj.

⁹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' taj Dios,
¡siajta jimi tyítunutaxi'in a'ájna i jíríj jitze ti tyámua'
een!

¡A'ájna i taj Dios, ajta Tavástará', néijmi'i pu jin tyá-
mua' een!

Tavástará' pu táataahuaca' jitzán tu tyij ajtyáma'can

Chuícarij maj jin tyaatatyójtzi're'en.

100 ¡Setyu'táchuicaj xuutyámua've'ej i Tavástará'
jimi,
mu siaj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj
japua!

² Xuutyámua've'ej xu jaatyáanajche i Tavástará';
¡xa'antyyijihua'j xu siajta jutyamua've'ej musio'vá'ju'
a'ájci jimi!

³ Siata'aj jáamua'tyij ti i Tavástará' Dios pué'een;
a'ñi pu táataahuaca' ityáj tu tyij jitzán ajtyáma'can;
¡chájta'naj tu pué'een a'áj tyaj jitze ajtyáma'can tyajta
cánaya'xi a'áa tyaj ja'távee jo'tij a'ñin tyaja'tachuéj!

⁴ Musio'vá'ju' jo'tij ja'pueertaj a'ájna jo'tij ja'rájta'cuaj
i tyejúujra' tzajta'

a'áj setyi'chuícaj i siaj jin tyaatatyójtzi're'en.
¡Setyu'tatyójtzi're', siajta tyámua' tyeetyátoonyij i ti jin
ántyapua'j!

⁵ Ji'nye i Tavástará' pu tyámua' tojo'mua'raj;
ajta jusén jime' séejre' i ti jin taxie've'
ajta i ti quee tyi'táj jin á'itzeere' capu a'náj antyipua'rij.

Tyi'táj ti jin i rey tya'tóoratziiri' i Dios jimi

Chuícarij David ti ja'a'rij

101 Nyáaxie've' nyaj tyaatatyójtzi're'en i ti jin
taxie've' ajta i ti jimi tyámua' een;
nyáaxie've', Tavástará', nyaj muéetzij jimi tyu'táchui-
icaj;

² Nyáaxie've' nyaj tyámua' naa tyí'chajca.
¿A'najnyí nye jimi mupo'va'ma'aj puá'mej?

Canu tyi'táj jin a'ítzéeria'aj na'mej
canu nyajta tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej jó'nyaj ja'chej,

³ canu che' a'náj ja'raséera'aj na'mej
nyej nyij tyi'táj jin je'ej pua'aj tya'tányaratyij.

Nyahua'xana've' a'ñijma i maj quee ja'astej i Dios;
¡canu a'náj tyu'tá'sij mej mij nye jimi ajtyáx'irej!

⁴ Canu a'áj jitze tyi'ria'mua'síme'ej na'mej i ti tyihuo-
jó'jipua'j:

¡canu jaxie've' nyej nyij tyi'táj jin je'ej pua'aj rijca'j!

⁵ Canu huo'ta'sij mej mij tyí'xajtaj
maj xájtari' je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tyeétyee;

¡canu huá'jaahuatye' i maj óotzaahuatye' nusu i maj
a'yan tyúuxaj maj jéetze' tyámua' een mequée i sée-
can!

⁶ A'ñijma nu jaahuatye'en i tyeétyee maj tyámua' tyi-
tyetyúucha'ij,

mej mij véjri' nye jimi ajo'cháatime'nyij;
a'ñi pu'uj nye jitze ajtyáma'cantaj ja'mej
i ti tyámua' naa atyeje'chej.

⁷ Ajta quee je'ej tyii'ríitaj ja'mej ti s'íj nyaj jamuán
aja'séejria'aj i ti tyú'cuanamuaj;
capu s'íj ti tyí'hue'tacaa nyej jimi aja' séeria'aj ja'mej.

⁸ A'náj tina'aj nu huo'tyápua'ritye'sij mej mij quee
je'ej tyáhuasime'en
néijmi'i a'ñimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;
¡nyajta hui'ráhua'xij a'ájna a chájta'naj jitze Tavástará'
ti jitze ajtyáma'can
néijmi'caa a'ñijma i maj tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij!

Je'ej ti tyu'tyéenyuj a'ájna i ti quee je'ej jájtyoovej

*Je'ej ti tyá'huoo a'ájna i tiquee che' je'ej ja'tyoovej ajta
ti'ij quee che' jamua'reej je'ej ti huárinyij jéehua pu'ij
junyuuste' i Tavástará' jimi*

102 Tavástará', huánamuaj je'ej nyaj tyi'tyényuusij,
¡tyu'tá' ti'ij muéetzij jimi ja'rá'astij je'ej nyaj
tyí'jijhua'j!

² Capáj nye jimi ja'avaataj mua' nyéerimij
nyati'ijta quee je'ej jájtyoove'en;
¡tyámua' paj tyináanamua'j!
¡ca'nácan paj huatányuunyij nyati'ijta muaatájeeve'j!

³ Ji'nye i nyajúuricamej pu ja'huóopua'rixi'ij a'yájna
ti'ij i citz'ij,

ajta i nyacaríj a'yaa pu tya'taa ti'ij i ti'ixcuáa,

⁴ capu che' juca'nyej i nyaxiéjnyu'caa
a'yaa pu een ti'ij i tu'píj ti huatyáahuaj;
¡capu ajta che' nyaca'nyisti' nyej nyij tyú'cua'nyij!

⁵ ¡Nyahue'ra' pu arí cávi'taxij i nyacaríj jitze
a'ájci jime' nyaj huápu'ij nyeyiin.

⁶ A'yaa nu een ti'ij i síihua'aj a'áa ti já'sejre' jo'tij quee
já'tyi'tij,

ti'ij i muaciríj ti a'áa já'sejre' jo'tij quee jooyi'rij.

⁷ Canu che' cutzuj.

A'yaa nu een ti'ij i pína'aj ti jus'íj huayi'ij.

⁸ Majta quee a'náj jaatapuá'citaca' maj je'ej pua'aj
tyí'nyaxaj i maj nyéjcha'ire'

majta je'ej pua'aj tyá'xaj i nyaj jin ántyapua'j.

⁹ Nyajta quee che' páan cua', sulu a'áj nu'uj nyij i nasíj;
ajta i nyaj ja'antyyí'ej a'ñi pu já'naxcaj i nyaj eeta-
ja'ra'tajyi'ij,

¹⁰ a'ájci jime' paj nyú'camui' ajta i ti muajaaxiejtje',
ji'nye muáaj paj na'ajriáj pej pij majca'huáyee na'an-
tyipuá'ritye'en.

¹¹ ¡Nyaj jin júurij a'yaa pu mutyojo'yi'ij ti'ij quéenyi'is-
taríj;

a'yaa nu tyi'tyáhuasij ti'ij i tu'píj.

¹² Pajta muáaj, Tavástará', jusén jime' paj tyí'ijta;

ja'náj tina'aj mu jamua'reeriaj muá'ju'un je'ej paj ántyapuaj!

¹³ Ájchesij, pajta ja'ancu'vaxi'in i Sión, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj ti a'yan tya'tácatyij; ipu'ríj hua'xa'pu'i'in paj tyaatú'uunyí!

¹⁴ A'íimaj i maj a jimi tyá'tzaahuatye' mu jaxie've' a' tyetyéj; ajta quee tyámua' hua'asej a'íjci jime' ti huatyu'uuny-i'huaca'.

¹⁵ Néijmi'i i tyeétyee majta i maj tyí'íjta i cháanacaj japua a'íi mu jaatyátzaahuatye'sij i ti jin ántyapuaj i Tavástara' majta i ti jin naa huasé'rin

¹⁶ tí'ij a'íin ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i Sión ajta je'en huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin,

¹⁷ tí'ij jáanamuj je'ej ti tyu'tyéenyuj a'íjna i ti quee je'ej jájtyoovej

ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti jéehua tyá'huavij.

¹⁸ Che' a'íjna ooyú'si'huaj mej mij jáamua'reej i maj majca'huáye huataséjre'sij,

mej mij majta a'íimaj tyaatatyójtzi're'en i Tavástara' a'íimaj i maj majca'huáye nanie'huan.

¹⁹ Tavástara' pu jaaséj i cháanacaj a'ájna ímuáj a jú-tye',

jútye' ímuáj jo'tij tyámua' tyejé'een,

²⁰ tí'ij huo'namuj i maj juyiin a'íjci jime' maj námi' ajta hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj meríj a'yan tyihuo'taxájtaca' maj huó'cui'nyij,

²¹ ta'aj ij a'ájna a Sión, ajta a Jerusalén, huatánamujre'en maj jaataxáj majta tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'

²² mati'ij néijmi'i i tyeétyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua tyúusíire'en mej mij tyaatatyójtzi're'en.

²³ A'íi pu náari'ri' i nyaj jin uhuájca'nyej nyati'ij nyooj huama'caj i juyéj jitze';

ajta je'en quee che' naatá' nyej nyij jéetze' á'tyeevi'in.

²⁴ Nyáaj nu a'yan tyaaté'exaa tíjin: "Nyaj Dios, capáj ná'vi'tíicare'en tí'ij ooj jé'ta' ná'ítziitya'aj nyaj a'yan séjre'ej."

íCapu a'náj antyipuajrij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi!

²⁵ Tyámua' paj jáaruuj i cháanacaj tí'ij néijmi'i tyo'huatyoóchej;

muáaj paj pajta jaatyátaahuaca' i tajapúa ti séjre'.

²⁶ Ajta néijmi'i pu a'íjna tye'entyipua'rij, ajta muáaj paj tyámua' éenye'ej jusén jin séjre'.

Néijmi'i pu a'íjna tyu'tyápa'naj, a'yájna tí'ij i cáanarij; ímuáaj paj seequéj ja'uuren tí'quij seequéj éenye'ej ja'mej!

a'yájna tí'ij a'tíj ti seequéj eenye' tyu'tyoóchejtye'en.

²⁷ Pajta muáaj a'íin pana'aj pué'een;

capu a'náj antyipuajrij i nyinyi'ra'aj muéetzij jimi.

²⁸ Tyámua' paj tyihua'cha'íj puá'mej a'íjma i maj hua' jitze eerányesij i maj muahuíre';

tyámua' paj huá'uuren a'ájna jo'paj muáaj já'sejre'.

Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara'

David ti ja'a'rij

103 Néijmi'i nu i nyamua'tziira'aj jin tyámua' tyeetyátoosij i Tavástara'; néijmi'i nu i nye tyévira' jin tyámua' tyeetyátoosij a'íjci i ti tyámua' een i ti jin ántyapuaj.

² Néijmi'i nu i nyamua'tziira'aj jime' tyámua' tyeetyátoosij i Tavástara', nyajta quee séej jó'hua'xij i ti jin tyámua' nyej jimi tyú'ruuj.

³ A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyinaatú'uunyí'raj i nyaj jin quee xá'pu' huaríj,

ajta néijmi'i jin tyí'nyahuaatye'en tyi'tíj nyaj jin tyí'cui',

⁴ a'íi pu nyaj japua huatányuusyij nyej nyij quee huámu'nyij,

ajta nie'cánasij a'íjci jime' i ti jin nyaxie've' tyámua' naa tyu'toocua'nyéej,

⁵ ajta néijmi'i tyinaatá'sij i ti jéetze' tyi'íj're'en ajta nyajajuare'en a'yájna tí'ij i cué'ra'vej.

⁶ Tavástara' pu a'íj jin huá'xijtye'en i ti jí're'can jime' tyámua' naa tyá'xa'pui'intare'

a'íjma i maj jájpuejtzij a'íjci jime' maj je'ej pua'aj huá'uurej.

⁷ A'íj pu jaataséjra i ju juyéj ajta je'ej ti tyu'muáriej a'íjci i Moisés ajta a'íjma i Israel maj jitze ajtyáma'-can.

⁸ Tyámua' pu naa tyihuojó'mua'raj i Tavástara' ajta tyihua'cu'vej'

ajta quee jíyete'zín tyinyú'caj jí'nye a'íi pu taxie've'.

⁹ Capu a'náj tina'aj tatyaxi' capu ajta jusén jime' nyú'-camui';

¹⁰ capu a'yan tyitaatá' tí'ij tyi'taci'puáatacaj

a'íjci jime' tyaj je'ej pua'aj huaríj ajta tyi'tíj tyaj jin tyi'íjxána'cira',

¹¹ ajta quee ír'ij ti huatye'iteehuaj i ti jin hua'xie've' a'íjma i maj ja'tzaahuatye'

a'yájna tí'ij quee tyí'rij ti huatye'iteehuaj tí'ij na'aj i tajapúa ímuáj ajta iye'ej cháanacaj japua.

¹² Pu'ríj a'ímuáj tyojoohuá'xij i tyaj jin tyi'íjxána'cira'-ca'aj,

a'yájna tí'ij a'ímuáj tyejé'sejre' jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij ajta jo'tij ja'ancáru'píj.

¹³ A'yaa pu een i Tavástara', a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye',

tyámua' pu naa tyihua'xie've' tí'ij i hua' táataj i tí'ríj,

¹⁴ jí'nye a'íi pu jamua'reej je'ej ti ye'ej tyitáataahuaca', tyámua' pu naa tyá'mua'reej tyaj chuéj tyana'aj pué'een.

¹⁵ A'íjna i júuricama'ra' i tyévij a'yaa pu een tí'ij i tu'píj: a'yaa pu tye'ejnyesij tí'ij i xúuxu'uj a'ájna a'ítzitáj,

¹⁶ jíyete'zín pu i ácaj jaariá'tuuxij, tí'quij quee che' aja'hua'taj ja'mej,

ajta je'en quee che' a'tíj jamua'reeriaj ja'mej je'ej ti tyi'tíj jáaruuj.

¹⁷ Ajta i Tavástará' ti jin taxie've' a'íi pu jusén jime' séejre'

a'íiima jimi i maj ja'tzaahuatye',
capu a'náj huatyápua'rij i ti jin tyámua' tyá'x-
a'pu'i'intare'

a'yaa pu jusén jime' tyi'séere'ej ja'mej i tyeétyee jimi,
¹⁸ ajta a'íimaj jimi i maj ja'rá'astej je'ej ti a'íin tya'tóo-
raj

majta quee yó'hua'naj maj a'yan rijcaj ti'ij a'íin tyu'-
ta'íjtaca'.

¹⁹ Tavástará' pu arí i ju'ipuáa tyámua' huáruuj a'ájna u
tajapuá,

ajta i ti jin tyí'ijta pu néijmi'que' antyúumua'reej.

²⁰ iTyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástará', tajapuá siaj
néijmi'i putyí'uurej!

Mua'aj, mu siaj a'yan ricij je'ej ti a'íin tyí'ijta,
siaj tyámua' tyá'namuaj siajta a'yan ricij ti'ij a'íin tyí'ij-
ta.

²¹ iTyámua' xu tyeetyátoonyij i Tavástará' mua'aj siaj
xantáaru'ustyamua'mua' pué'een,
i maj jahuüre' majta a'yan ricij je'ej ti a'íin tya'a-
jxié'vi'ra'!

²² iChe' néijmi'i jitzán tyámua' tyí'sejria'aj i Tavástará'
tyi'tíj ti a'íin tyú'taahuaca',
néijmi'que' jo'tij a'íin tyejé'ijtaj!

iTyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástará' néijmi'i jime' i
nyajúuricamej!

Je'ej tyej tyaatatyójtzi're'en i ti néijmi'i tyú'taahuaca'

104 iTyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástará' néijmi'i i
nyajúuricamej jime'!

iVa'cán paj jin séejre', Tavástará' pajta nyaj Dios!
A'íj paj períj tyu'tyé'chejtyej i ti naa tyu'sé'rin ajta
tya'tátaavej;

² a'íj paj períj jin eecá'naj i tatzárij.

iMuáaj paj jaatajío'rej i tajapuá ti séejre' ti'ij cáanarij
ti nyéeri'ij!

³ iMuáaj paj tyámua' jáaruuj i jájtyij japua
i ti japuan róoca'nyej a'chí'ij, pajta a'yan cha'taj jáaru-
uj i jútye' imuáj!

Pajta a'íj japua yi'caca i jéetirij,
a'íj paj jitze huatará'rie'sij i áacaj.

⁴ A'íi pu i áacaj muéetizij jimi tyí'huüre' ti'ij tyi-
huo'té'examatye'en,
ajta i tiéj ti atyúumemej pu ajta muahuüre'.

⁵ Pajta tyámua' naa tyeetyácajtye'en i cháanacaj
ta'aj ij quee a'náj táhuaanye'en a'ájna jo'paj muáaj
tyámua' yó'ruuj.

⁶ A'íjna i jájrij pu ja'vá'najca'aj i chuéj
a'yájna ti'ij cuxáa cáanaria'ra'an ti pué'eenye'.

Í jájtyij pu tya'vá'najca'aj i jiríj.

⁷ Ajta muáaj paj jajtyá'xij, aj pu'ij tyíchee;

jije'tzín pu huatóo'uj ti'ij ca'nyíin jin huatánamuajre
a'nyúuca.

⁸ Ajta huataséjre i jiríj
ajta jo'tij ja'cacúunyijmee,
néijmi'i pu a'yan tyu'ríj je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca',
⁹ a'ájna jo'paj muáaj tyojo'tá' ti'ij a'áa jóo'astij,
ti'ij quee che' ja'vá'najca i chuéj.

¹⁰ Muáaj paj uya'ta'ítyaca i jájtyij a'ájna jo'tij ja'aj-
mui'yéjme

ti'ij ajtyá'astij i játya'naj jitze ti canyáatimee i jiríj jitze.

¹¹ A'íj mu mij i jájtyij ya'caa i tyi'tyán simuáruunyij maj
tyityaací'ij;

a'íj mu majta jin tyámua' naa tyí'tyeya'caa i púuru'uj
maj huaci'ij.

¹² A'ájna jo'tij joo'ástimee i játya'naj
a'áa mu tyojo'ito'rityee i pína'see jútye' maj rá'rie,
ja'íi mu cí'xícaa, a'íjci jitze i ti tyi'tyáxamue' i ciyéj!

¹³ Muáaj paj a'íin pué'een i ti tyí'ipuaj a' itzitáj
a'ájna jo'paj muáaj ja'chej, jútye' imuáj u tajapuá;
mat'íjta ca'nyíin jin huatyéviiey a'íj paj jin tyámua' ty-
eetyátoosij i chuéj.

¹⁴ Petyi'tá'caa ti ajnyéj i íxáj mej mij i tyi'tyán
jáacua'nyij,

ajta i itye'írij tyeétyee maj tyí'huastee

mej mij tyo'tácu'nyij i cháanacaj japua,

¹⁵ a'íjna i cue'ráj ca'nyíjra'aj ti hua'tá'caa,

i nahuáj, mej mij a'íjna jin huatóotyamua've'en

ajta tyámua' naa jéetze' tyu'taséjre'sij i hua' nyéerimij
quee i aséityij jime'.

¹⁶ Ajta tyámua' naa tyí'huose'en i ti tyú'uu,
i jucúj a'áa ti jo'váatimee a Líbano Tavástará' ti
jaahuástej.

¹⁷ A'íj mu jitze tyúu'ito'rityee i pína'see maj jéetze'
cíle'en,

majta i cuaxúuj a'áa mu jóoche'tyee i jucúj jitze.

¹⁸ Ajta a'íjci jitze i jiríj ti ajtí'tí'ijmee a'áa mu jó'cí'ij i
chíutyee simuáruunyij,

ajta i tyetyéj tzajta' mu jóo'ava'taca i jejtzíj.

¹⁹ Pajta i máxcirie' huatyátaahuaca' tyej tyij jáa-
mua'reej a'náj ti putyí'rici;

i xicáj pu ajta jamua'reej a'tzáaj ti ancájrutyey.

²⁰ Ajta i t'ca'rij huataséjre'sij ti'ijta huatyéchumua'rej,
aj mu mij huataséjre'sij i tyi'tyán itzitáj maj tyityaací'ij.

²¹ Í muajyéj mu cí'xícaa mej mij tyi'tíj huatyéevi',
a'yaa mu tyá'huavij i Dios ti'ij tyi'tíj huo'tá'an maj
jáacua'nyij.

²² Ajta ti'ijta i xicáj eeré'nyej, aj mu mijta jo'jú'un
majta je'en huatyéjisij jo'tij ja'tyásta'najmee.

²³ Aj pu'ij té'ej i tyáati' eeráamej ti'ij a'áa jó'me'en jo'tij
tyajá'muarie'

ajta je'en tyí'muarie'en 'asta na'aj quee huaré'chu-
mua'rej.

²⁴ iJéehua paj tyú'taahuaca', Tavástará'!

A'íj paj jin tyú'taahuaca' i paj jin jéehua tyu'yí'tin;

¡i cháanacaj japua pu tyí'sejre' néijmi'i paj muáaj tyú'-
taahuaca'!

²⁵ A'áa pu já'sejre' i járij, antayóoj ajta huápu'ij va'těj
séejre',

jo'maj jéehua i tyi'tyán tyityaja'xoo,
maj vivéejmee ajta i maj cíle'en;

²⁶ a'áa mu majta i báarcuj já'cñneyej, a'áa mu majta
já'sejre' i tyi'tyán maj tzñinyi're',

a'ñina i ti tzñinyi're' muáaj paj jaatyátaahuaca' pej pij
a'ñj jin huáhuajca.

²⁷ Néijmi'i mu a'ñmaj muéetzij jimi tyi'ijchó've'
pej pij tyihuo'tá'an i maj tyú'cua'nyij a'tzáaj ti a'yan
hua' jimi tya'tácaj.

²⁸ Muáaj paj tyihuo'tá'sij, a'ñ mu mij tya'ancuriáa'sij;
a'muáca' paj jin tyihuo'tá'sij, majta je'en a'ñmaj tyá-
mua' naa tyityaataj'xaj;

²⁹ tipua'aj puaatyá'avaaj hua' jimi, metyu'tátzñinye'ej;
tipua'aj pequee che' huo'tá'an maj ucayáatiyi'can, a'ñ
mu cui'nyij

majta je'en majtáhua'aj chuéj huatyóotaahuaj.

³⁰ Ajta tipua'aj a'júuricamej upahujo'ta'ityi're'en, a'ñ
mu huose'en,

a'yaa pej pij tyá'ajcuare'en ti'ij naa huasé'rihua'an i
cháanacaj.

³¹ ¡Jusén pu jin séejre' a'ñina i Tavástara' ti jin naa
huasé'rin!

¡Tavástara' pu jutyamua've' je'ej ti tyi'těj tyu'tyá-
taahuaca'!

³² ¡Cháanacaj pu juvivej ti'ijta a'ñin jaaséj,
¡ajta ájczujtarij i jiríj tipua'aj a'ñin ja'ajtamuarie'en!

³³ Nyati'ij nyáaj nyooj séjre'ej nyajta júurij,
nyetyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi nyaj Dios.

³⁴ A'yaa nu tyá'xie've' ti ja'ránajche i Tavástara' je'ej
nyaj tyi'riá'mua'sij,
ji'nye a'ñj nu jimi jatyoovej i nyaj jin huatányetya-
mua've'en.

³⁵ ¡Miche' huaría'xij i cháanacaj japua i maj tyí'x-
ana'cire'!

¡Miche' antyipua'rej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij!
¡Tyámua' nu tyeetyátoosij i Tavástara' néijmi'i i nya-
júuricamej jime'!

¡Alelúuyaj!

**Je'ej ti i Dios tyu'muariej a'ñjma jimi i maj Israel jitze aj-
tyáma'can**

105 ¡Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara'!
¡Siajta jaariá'xaj je'ej ti a'ñin ántyapuaj!
Siahuo're'ixaatye' i chájta'naj jitze je'ej ti a'ñin tyí'-
muarie'.

² Siajta tyu'táchuiicaj a'ñj jitze ma'can.

¡Xaataxáj je'ej ti a'ñin va'cán jin tyí'muarie'!

³ Siajta a'ñina jin ahuóotzaahuatye'en i ti tyámua' een
i ti jin ántyapuaj.

¡Che' jutyamua've'ej i hua'xiéjnyu'caa
a'ñjma i maj jahuoo i Tavástara'!

⁴ A'ñj xu jitze huatyóoca'nyej i Tavástara', siajta a'ñjci
jitze i ti jin néijmi'i putyí'uurej;

Tavástara' xu jitze a'náj tina'aj tyí'ca'nyej.

⁵ Xo'támua'reej ti a'ñin va'cán jin tyí'muarie' ajta naa
tyu'sé'rin,

ajta je'ej ti a'ñin tyaataxájtaca' i ti jin tyu'ta'íjtaca',

⁶ mua'aj, i siaj a'ñj jitze eeráma'can i Abraham i ti
jahuiire',

mua'aj, yójmua'mua' a'ñjci i Jacob, a'ñin ti jamua'an-
tyíhuoo.

⁷ A'ñ pu a'ñin pu'é'een i Tavástara', taj Dios;
¡a'ñ pu néijmi'que' tyí'ijta i cháanacaj japua!

⁸ Tyij ajta mue'těj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj mutyo-
jo'me'en

capu a'náj yo'huá'xij tyi'těj ti jin tya'tóoraj i junyúucaa
jitze,

⁹ a'ñjci i ti jin tya'táratziiri' i Abraham,
ajta tyi'těj ti jin tya'tóoraj a'ñjci jimi i Isaac

¹⁰ a'yaa pu ajta tyeetyájtóo ti'ij nyúucarij maj jin tyu'-
ta'íjtaj a'ñjci jimi i Jacob,

ajta a'ñina jin jusén jime' tya'tácaj a'ñjma jimi i Israel
maj jitze ajtyáma'can,

¹¹ ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

"A'ñ nu i chuéj muaatá'sij a'áa ti ja'ajtyáma'can a
Canaán

a'yájna ti'ij muéetzij ti muáaci'tyij pata'aj pij ja'an-
curiá'an."

¹² A'ñmaj i maj cí mana'aj ará'axcaa,
majta je'cáj i maj séej chuéj japua já'ma'can,

¹³ a'yaa mu mij a'ñmaj tyityajú'ca'aj séej chuéj japua
majtáhua'aj séej chuéj japua

jo'maj séecan tyejé'ijtaj majtáhua'aj jo'maj séecan
tyejé'ijtaj,

¹⁴ Dios pu quee tyu'tá' ti'ij tyi'těj je'ej pua'aj huó'uurej,
ajta tyámua' tyihuo'té'exaa a'ñjma i maj tyí'íjtaca'aj
a'yan tijin:

¹⁵ "Je'ej huá'uurej a'ñjma i nyaj hua'antyíhuoj
caxu siajta je'ej pua'aj huá'uurej a'ñjma i maj nye jitze
ma'can tyí'xaxa'aj."

¹⁶ Ajta tyu'tá' mej mij huatatájcun a'ñjci chuéjra' japua,
ajta néijmi'i tyihuáa'ri'ri' i ti tyí'cue'ri'.

¹⁷ Ajta a'ñjma jimi pu anaquéej huata'ítyaca' a'ñjci i
José,

a'ñjci i maj a'yan tyáatooca'aj ti'ij i ti ca'nyéjrij jin
tyí'huire'.

¹⁸ Majta cadéenanaj jin tyaapuáj i icájra'an jitze;
¡majta a'úun ye'tyáanaj jo'tij tyapúusti' jin tyeje'tyá-
nami'!

¹⁹ A'ñina i nyúucaria'ra' i Tavástara' pu jaatyéesej a'ñjci
i José,

'asta na'aj quee a'yan tya'róo'astej je'ej ti i José tyu'-
taxájtaca'.

²⁰ A'ñina i rey, i ti mui'caa tyí'ijtya'ca'aj i tyeétyee,
a'ñ pu a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij jirátoonyij jo'tij je'-
tyánami'huaca'aj,

²¹ ajta ja'antyíhuoj tí'ij tyu'ta'íjtaj ajta néijmi'i jin an-tyúumua'reeriaj jo'tij a'ñin ja'chej,
néijmi'i jime' tyi'tíj tí a'ñin tyícha'ñca'aj,
²² tí'ij tyihuó'mua'tyen ajta tyámua' tyihuo'cámua'ri-itye'en
a'ñijma i maj tyí'ijta ajta a'ñijma i huáasij.

²³ Aj pu'ij té'ej a'ñin mujo'vé'mej i Israel, a'ñin tí'ij pué'een i Jacob,
a'yaa pu'ij a'áa tyejé'chajca'aj a Egipto tí'ij i tí séej chuéj japua já'ma'can,
a'ñjci japua i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapua j tin Cam.
²⁴ Dios pu'ij tyu'tá' mej mij huápu'ij huatámui'rej i tye'fysteristyamua'me'en,
majta je'en jéetze' huatyóoca'an mequee a'ñimaj i maj Egipto já'ma'can.
²⁵ Ajta a'yaa pu huó'ruuj mej mij i maj Egipto já'ma'-can
huá'anchueere'en a'ñijma i tye'fysteristyamua'me'en ajta mej mij huo'cuanamuan i Dios maj huñire'.

²⁶ Aj pu'ij Dios Moisés ujo'ta'ítyaca' i tí jimi tyí'huñire', ajta a'ñjci i Aarón, i tí ajta arí ja'antyíhuooca'aj,
²⁷ a'ñi mu mij a'yan huarñj i maj jin tyámua' tyo'taséj i Dios jimi a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij:
imajta jéehua tyu'séj a'ñjci japua i chuéj Cam tí tya-ja'rájtyapua j!

²⁸ Dios pu tíca'rij ujo'ta'ítyaca' i tí jin néijmi'i tya'vá'-naj,
majta i Egipto maj já'ma'can camu ja'rá'astijrej i nyúucaria'ra'.

²⁹ Ajta tyu'tá' tí'ij xúure'ej huatyóotaahuaj i jájtyij tí muí'yej i játya'naj jitze,
ajta néijmi'caa huácuuj i hue'tyéé;

³⁰ jéehua pu ajta taachuísee ujo'ta'ítyaca' a'ñjci chuéjra' japua,
a'áa mu mij majta ja'rá'aj jo'tij i rey já'hui'care'ej.

³¹ Dios pu tyu'taxájtaca', mati'ij mij jéehua i xie'rú j hu-ataséjre maj cíle'en ajta maj vivéejmee
néijmi'que' mu mij oorióonajchaca' i chuéj japua a'áa tí ja'ajtyáma'can a Egipto.

³² Ajta quee víityee ujo'ta'ítyaca', sulu a'ñij pu'uj i tyéee-tyee
ajta tiéj a'ñjci japua i chuéj a'áa tí huataca'aj.

³³ Ajta yo'riej i úuvaj maj jahuastya'ca'aj ajta a'ñjci i xápua' maj jata'ítyí'rica'aj;

itye'entyípuá'rij i tí tyú'uuca'aj a'ájna a Egipto!

³⁴ Dios pu tyu'taxájtaca', majta je'en i vítzi'cii hu-ataséjre;

imajta jéehua huápu'ij ará'axcaa, capu ij i'riitaca'aj maj huo'tyé'iten!

³⁵ iMajta néijmi'i tyu'riá'xij i tu'píj itzitáj tí tyú'uuca'aj majta néijmi'i i chuéj japua tí tye'ejnyájca'aj!

³⁶ iAjta huo'cuuj, a'ájna a Egipto,
a'ñijma i hua'yojmua' maj anáatya'aj huanánie'huaca' a'áa maj já'ma'can!

³⁷ Aj pu'ij té'ej i Dios hue'ráavi'tij i jutyé'ityeristyamua' a'ájna

majta a'ñjna jo'tii i ooroj majta i pláataj,
ajta quee sñij tí hua' jitze ajtyáma'can tyi'tíj jin tyu'puéjtyi'huaca'.

³⁸ A'ñimaj i Egipto maj já'ma'can mu huatóotyamua'vej mati'ij huo'séj maj jo'cój,
ji'nye huápu'ij mu tyí'tziñya'ca'aj.

³⁹ Dios pu jéetirij ujo'ta'ítyaca' tí'ij hua'vá'naj ajta tiéj tí'ij tíca' huo'tyátatzavi'tye'en.

⁴⁰ Majta a'ñj tyu'táhuoo i maj tyú'cua'nyij, aj pu'ij so'ríj ujo'ta'ítyaca',
majta a'ñj jin tyámua' naa tyityaatajú'xaj i páan jútye' tí je'cáanyej.

⁴¹ Ajta i tyetyéj tí tyétyee pu ajtyáaaraca', aj pu'ij jájty-ij a'ñj jitze eerámu'yaca'
a'ñi pu'ij huatámui'yaca' a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij a'yájna tí'ij játya'naj.

⁴² Ji'nye a'ñj pu ootámua'reeri' i tí tyámua' een i tí jin tya'tóoratziiri'
a'ñj tí a'yan tya'táratziiri' i Abraham i tí jahuñire'.

⁴³ A'yaa pu'ij i Dios tyihue'ráavi'tij i jutyé'ityeristya-mua' i tí arí hua'antyíhuooca'aj,

mua'antyijihua j a'ñjci jime' maj huatóotyamua'vej,
⁴⁴ ajta je'en a'ñj huo'ta' i chuéj séecan tí jimi ajtyáma'-can taca'aj

ajta a'ñjci i tí tyú'cñriaca' a'ñimaj maj tyu'muáriej i séej maj chájta'naj jitze aja'chej,

⁴⁵ mej mij tyu'tyátzaahuatye'en majta je'en a'yan huárinyij
je'ej tí tyí'ijta i nyúucaria'ra' ajta je'ej tí tyí'mua'taj i Tavástara'.

iAlelúuyaj!

Tyi'tíj maj jin a'náj tina'aj atyá'itze'rihua'aj i maj Israel
jitze ajtyáma'can

106 iAlelúuyaj!

Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'ñi pu tyámua' tyihuo'jó'mua'raj,

ajta i tí jin taxie've' jusén jime' pu séejre'.

² ¿A'tanyíj pújoorej tí'ij jo'tyéeyu'xaj i tí jin tyu'tyáa-mue'tij i Tavástara'?

¿A'tanyíj pújoorej tí'ij a'yan tyaatatyójtzi're'en tí'ij jimi tyi'tyéevijtij?

³ Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' tyi-tyetyúucha'ij

majta a'náj tina'aj tyámua' ricij.

⁴ Pano'támua'reej nyéetzij, Tavástara', pati'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'tyé'ityeristyamua';

nyéetzij paj nyamua'reeriaj pati'ij mujo'vé'me'en pej pij hua' japua huatányuunyij,

⁵ nyata'aj nyij nyáaj jaaséj i maj jin huatóotyamua've'sij a'ñimaj i paj hua'antyíhuoj,

nyata'aj nyij huatányetyamua've'en nyajta ootány-atzaahuatye'en

a'ñijma jamuán i maj a' jitze ajtyáma'can.

6 A'yaa tu cha'taj tyana'aj tyityo'tyá'itzeerej mati'ij i tahuásimua'ci'ij;
tu'rj je'ej pua'aj tyityo'cájrurij, tyajta tyerij je'ej pua'aj huarj.

7 A'ñimaj i tahuásimua'ci'ij, a'ájna a Egipto, camu tyu'tyátzaahuatyej je'ej paj muáaj hua' jimi va'cán jin tyu'muáriej,
majta mu yo'huá'xij a'íjci i paj muáaj jin hua'xie've', camu majta muáanamujri' véjri' a'ájna jájritze' ti po'vij.

8 Ajta i Dios pu hua' japua huatanyúj, ajta huo'ta' mej mij jáamua'tyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej
a'yaa pu huarj ti'ij tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i ti jin ántyapua.

9 Ajta jajtyá'xij a'íjci i jájrij ti po'vij a'ñ pu'ij aria'huaxij. A'yaa mu mij huáchiste' tyitya'antacj a'íjci jitze i jájrij a'yájna ti'ij jo'tij quee já'tyitj.

10 A'yaa pu'ij hua' japua tyu'tanyúj a'ñjma jimi i maj hua'ajcha'ñre',
ajta a'ñjma jimi i maj hua'xana'va'ca'aj.

11 I jájtyij pu hua'vá'naj a'ñjma i maj quee hua'séjramu'ca'aj
ajta quee sñij júurij huatyá'itzeerej.

12 Aj mu mij tyá'antzaahuaj a'íjci jitze i Dios ti tyi-hua'táratziiri'
majta je'en jimi tyu'táchuicaca'.

13 Majta jiye'tzín mu yo'huá'xij je'ej ti i Dios tyi'tj hua' jimi huáruuj,
majta quee tyu'chó'vej mej mij jáamua'tyij je'ej ti tyi'tj hua' jimi tya'tacatyij.

14 A'ájna, jo'maj jujñmua'aj já'sejria'ca'aj jo'tij quee já'tyitj,
a'áa mu quee tyámua' huarj a'íjci jimi i Dios
a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj ti a'ñin a'yan huá'nyiche' je'ej maj a'ñimaj tyá'xie'va'ca'aj.

15 Ajta i Dios pu a'yan tyihuo'tá' je'ej maj a'ñimaj tyaatáhuaviiri',
ajta a'ñ pu uhuojo'ta'ítyi'ri' i cui'nyira'aj maj jin huácuinyij.

16 A'ájna jo'maj tyojo'tyá'inaamuaca'aj a'áa mu ja'anchueerej a'íjci i Moisés,
majta a'íjci i Aarón, a'ájna i ti tyámua' tyá'huñria'ca'aj i Tavástara'.

17 Aj pu'ij i chuéj atyátaariaca' a'ñ pu'ij ajo'cájrurij i Datán,
majta je'en a'ñjma i Abiram maj jitze ajtyáma'cantaca'aj.

18 Ajta i tiéj ájtaa a'ñjma jimi!
Aj pu'ij i tiéj huo'tyáatiej i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ñca'aj!

19 Majta a'ájna i jirij japua Horeb ti tyaja'rájtyapua
a'áa mu visáaru' huatyátaahuaca',
tyi'tj ooroj maj jin jaatyátaahuaca', a'ñ mu mij hu-
atyánajchaca':

20 ja'ñ mu seequéj huáruuj i Dios ti naa huasé'rin

a'íjci jime' i tyi'tj ti a'yan huasé'rin ti'ij túuru' ixáj ti cua'caa!

21 Meyo'hua'xij i Dios, i ti hua' japua huatanyúj,
i ti va'cán jin tyu'muáriej a'ájna a Egipto,

22 ajta jéehua tyámua' tyú'ruuj i ti naa tyu'sé'rin a'íjci japua i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapua
tjin Cam
ajta i maj jin je'en tyo'taséj a'ájna a jájritze' ti po'vij.

23 Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' ti hua'antyipua'ritye'sij;
ajta a'ñjma i Moisés, a'ñin ti ja'antyíhuoj, a'ñ pu hua' jimi ajo'tyéechaxi

ajta je'en jaatyápua'rij i Dios ti jin nyu'camui'ca'aj,
a'ñ pu'ij quee tyu'tá' ti'ij hua'antyipua'ritye'en.

24 A'yaa mu mij majca'huáyee quee tyaataxie'vej i chuéj ti naa huasé'rin,

majta quee tyá'antzaahuaj je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri',

25 majta i ju'ñnámua tzajta' je'ej pua'aj tyaataxájtaca' i Tavástara',

camu majta ja'rá'astej je'ej ti a'ñin tyu'ta'íjtaca'.

26 Aj pu'ij a'ñin ajmécja'taca' ti'quij a'yan tya'tóoratziiri'

ti tyu'tá'sij mej mij huácuinyij a'ájna jo'tij quee já'tyitj,

27 ti a'yan ajta tyihua'cui'nyij a'ñjma i maj hua' jitze eerányesij

ajta je'en huojocuíxi'ij a'ñjma tzajta' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

28 Majta je'en ca'nyérij jin tyu'tyáhuñ a'íjci jimi i Baal-peor,

a'ñ mu majta tyú'cuaa i ti tyu'támu'vejrityi'huaca' a'ñjma jimi i diosij maj quee júurij.

29 Majta jájriaaxiej i Dios a'íjci jime' i maj jin je'ej pua'aj huarj,

aj pu'ij jéehua cui'nyira'aj hua' jimi huataséjre.

30 Ajta a'ñ pu ájchej i Finees ti'quij jaajé'caj a'tj ti pué'eenye',

a'yaa pu'ij tyu'tyápua'riaca' i maj jin tyí'cucui'ca'aj,

31 Dios pu'ij tyámua' jo'taséj je'ej ti tyi'tj jin tyámua' huarj,

mej mij jusén jime' jaxájta i hua' huásimua' jimi ajta a'ñjma jimi i hua'yojmua'.

32 A'yaa mu majta huarj ti'ij i Dios tyinyú'caj véjri' a'ájna jo'tij ja'rámuaa a' ti a'yan tyaja'rájtyapua
tjin Meribá,

a'ñ mu mij pué'eenye'

ti'ij i Moisés jimi je'ej pua'aj atyojo're'nyej,

33 ji'nye a'ñ mu quee ca'nyíjra'aj jaatá'

a'ñ pu jin cha'na'aj tyí'xajtaca'aj ajta quee jamua'ree-riaca'aj je'ej ti tyi'tyáxajtasima'aj.

34 Camu hua'antyipua'rityej a'áa maj jo'cháatima'caa jo'tij i Tavástara' a'yan tyihuojo'ta'íjtya'ca'aj mej mij hua'antyipua'ritye'en.

35 Sulu a'yaa mu huarj,

a'ñjma mu antyánaxcaca' i maj quee tyá'tzaahuatye'

majta je'en a'yan tyaari'rej je'ej maj a'ñimaj tyityaajú'-ca'aj,

³⁶ a'ñijma mu i sáanturij huatyánajchaca', a'ñi mu mij pué'eenye' mej mij a'ñimaj je'ej pua'aj tyityojo'vej,

³⁷ ji'nye a'ñimaj mu huo'támu'vejritaca' i juyójmua' maj tyétyacaa ajta i maj úuca

a'yan metyihuo'cui'ij a'ñijma jitze ma'can i tyiyáaru'uj.

³⁸ Majta a'ñijma huácuij i maj quee tyi'táj jin á'itzeeria'-ca'aj,

hua' xuure' i hua'yojmua' maj úuca ajta maj tyétyacaa,

a'ñijma mu mij huatámu'vejrityej i diosij Canaán maj já'ma'can.

I chuéj pu je'ej pua'aj huaráj a'ñici jime' i hua' xúure'ej,

³⁹ a'ñi mu mij majta je'ej pua'aj huaráj majta huóox-ana'cirej

néijmi'i jime' i maj jin huápu'i'ij je'ej pua'aj tyityo'cájrurij.

⁴⁰ Tavástara' pu huápu'i'ij tyinyú'caca' a'ñijma jimi i jutyétyeristyamua',

ajta huo'taxána'vej, a'ñijma i maj jitzan ajtyáma'can taca'aj;

⁴¹ ajta ahuojóohua'xij a'ñijma jimi i maj quee tyá'tzahuatye',

a'ñi mu mij hua' jimi tyu'ta'íjtaca' i maj hua'ajcha'ñire';

⁴² a'ñimaj mu huo'tziínajraa i maj hua'ajcha'ñire', majta huo'tyáxaahuataca' je'ej maj a'ñimaj tyihuo'-ta'ij.

⁴³ Dios pu mue'táj hua' japua huatanyúj,

majta a'ñimaj camu a'yan huaráj je'ej ti a'ñin tyihuo'xá'pu'i'íntari'tzej

a'ñi mu mij jó'vej tyi'táj maj jujñimua'aj jin je'ej pua'aj huaráj.

⁴⁴ Ajta a'yájna, ti'ij huo'séj maj quee je'ej jájtyoove'ej ajta huó'namuajri' maj juyiinyaca'aj,

⁴⁵ aj pu jo'támua'reeri' je'ej ti hua' jimi tya'tóoratziiri' aj pu'ij seequéj huóoruuj,

ji'nye huápu'i'ij pu va'cán jin taxie've',

⁴⁶ ja'yaa pu'ij tyu'tá' mej mij i maj je'ej pua'aj huá'urijca'aj

tyámua' naa metyihua'ajcha'ñij muá'ra'nyij!

⁴⁷ ¡Tajapúa paj huatányuunyij, Tavástara' taj Dios!

¡Pajta tii'rátoonyij hua' tzajta' i maj séej chuéj japua jo'cháatimee

tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en a'ñici jitze ma'can je'ej paj ántyapua,

tyata'aj tyij tatyámua've'ej tyetyimuaatatyójtzi're'en!

⁴⁸ ¡Che' tyámua' tyí'sejria'aj i Tavástara', hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can,

che' a'yan tyí'sejria'aj jusén jime'!

¡Miche' néijmi'i a'yan tyu'taxáj tijin: "Che' a'yan tyá'ra'nyij!"

¡Alelúuyaj!

Je'ej ti a'náj tina'aj tyí'taxie've' i Tavástara'

107 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'ñi pu tyámua' tyihuojó'mua'raj,

ji'nye jusén jime' pu séejre' i ti jin taxie've'.

² Miche' a'yan tyaataxáj a'ñimaj i ti Tavástara' hua' japua huatanyúj,

ti hua' japua huatanyúj a'ñijma jimi i maj hua'ajcha'ñire',

³ i ti hua'ajsñi hua' tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can

ajtyapúa'j pujmua' maj já'sejria'ca'aj majta áatyey pujmua',

a'áa maj já'sejria'ca'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij majta jo'tij ja'ancáru'pij.

⁴ A'áa mu mij jo'vátzij jo'tij quee já'tyi'tij ajta jéehua jó'saata',

camu mij jatyoova'aj i juyéj chájta' ti jó'nyee mej mij a'áa ja'huóochejtye'en,

⁵ matájcuca'aj majta í'cuca'aj, ¡majta merij á'cui'iihuaca'aj!

⁶ Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej Tavástara' mu jimi huatyéenyuj,

a'ñi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomua-jtyajca'aj.

⁷ Aj pu'ij té'ej tyámua' naa tyihuo'cájuyetyej mej mij chájta' ja'rá'astij majta je'en a'áa ja'huóochejtye'en.

⁸ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'ñici jime' i ti taxie've', ¡ajta je'ej ti tyámua' va'cán jin tyí'uurej i tyeétyee tzajta'!

⁹ Ji'nye a'ñi pu jaatá'sij ti huaye'en a'ñina i ti i'mu'uj ajta jéehua tyaata'sij i ti tyí'cue'ri' a'ñici i ti i'cuaj.

¹⁰ Huápu'i'ij pu huatéca'ca'aj a'ájna jo'maj já'chajca'aj, a'ñi pu hua'tyánaamuaj i maj jin juxaamuñjritya'ca'aj ajta i cadéenaj,

¹¹ a'ñici jime' maj quee a'yan huaráj je'ej ti i Tavástara' tyu'ta'íjtaca',

majta jaatyáxaahuataca' je'ej ti tyihuo'xá'pu'i'íntari'tzej i tajapúa' ti já'sejre'.

¹² Dios pu a'ñi huo'ta' i ti huápu'i'ij muárie'rij; mue'távitzaaj, ajta quee a'táj huá'huñria'ca'aj.

¹³ Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástara' jimi huatyéenyuj,

a'ñi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomua-jtyajca'aj;

¹⁴ ajta hui'rájtoj a'ájna jo'tij huápu'i'ij jo'téca'

ajta hua' japua huatanyúj mata'aj mij quee che' jii'qui'huaj i cadéenaj jime'.

¹⁵ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara' a'ñici jime' i ti taxie've',

¡ajta je'ej ti va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeétyee jimi!

¹⁶ ¡A'ñi pu tyu'tyátaaraxij i puéertaj broonce ti jin tyí'taavijhuaca'aj!

¡Ajta tyi'ijná'xij tyi'tíj ti tyapúusti' jin tyí'taavijhuaca'aj!

¹⁷ I maj tyí'cucui' majta i maj je'ej tyityóomuaityej a'íjci jime' maj je'ej pua'aj huaríj majta tyi'ijxána'cira'-ca'aj,

¹⁸ camu che' pújooriajva'aj maj tyi'tíj huácua'nyij; imuríj huápu'i'ij á'cui'iihuaca'aj!

¹⁹ Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij huatyéenyuj i Tavástará' jimi,

a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyi'tyóomuaityajca'aj;

²⁰ junyúucaá pu ujo'ta'ityaca', ti'quij tyihuó'huaa; ¡hua' japua pu'ij huatanyúj mej mij quee huácu'nyij!

²¹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' a'íjci jime' ti a'íin taxie've',

¡a'íjci jime' i ti tyámua' va'cán jin tyámua' tyí'uurej i tyeétyee tzajta'!

²² Siajta jimi tyu'támu'vejritaj siaj sij a'íj jin tyaatyójtzi're'en

siajta jutyamua've'ej jaataxáj je'ej ti a'íin ricij.

²³ Jájritze' mu ajo're'nyej i maj tyí'to'racaria'aj.

Majta i jájtyij uja'ráxiria'xij a'íjci jime' i ju báarcuj,

²⁴ a'áa mu mij, jo'tij huápu'i'ij ja'tyáati', a'áa mu jaaséj i ti jin naa huasé'rin i Tavástará' ti tyú'taahuaca'.

²⁵ Jéehua pu huatá'aacariaca' ti'ij i Tavástará' nyuucacaj huatánamuajre

a'íj pu'ij jin viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij;

²⁶ aj mu mij jútye' jo'vátzij u tajapuá imuáj majta je'en ajo'cárupij tyétye' imuáj i jájritze'; imeyo'riej i maj jin juca'nyajca'aj mati'ij tyu'tátzin!

²⁷ A'yaa mu tyitya'antávitzaa mati'ij i maj ta'ruj; ¡capu tyi'tíj je'ej tyihuo'tyáhuu i maj jin jéehua

tyu'yi'tihua'aj!

²⁸ Ajta mati'ij quee che' je'ej jájtyoove'ej aj mu mij Tavástará' jimi huatyéenyuj,

a'íi pu'ij hua' japua huatanyúj mati'ij je'ej tyityóomuaityajca'aj,

²⁹ ajta je'en jéetirij huatyátaahuaca' i japúutzarij ti atyúuta'hua'aj,

ajta huatyápua'riaca' i jájtyij ti á'xiria'ca'aj.

³⁰ Mati'ij jaaséj ti naa hua'éenya'aj i jájtyij japua, a'íi mu huatóotyamua'vej,

Dios pu'ij a'áa huojóovi'tij jo'maj a'íimaj a'yan tyiyá'xie'va'ca'aj.

³¹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará' a'íjci jime' ti a'íin taxie've',

¡je'ej ti a'íin tyámua' naa tyí'uurej i tyeétyee jimi!

³² ¡Ca'nyíin xu jin jaataxáj mati'ijta néijmi'i tyúusuire'en!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'ájna jo'maj i huásij jóosire'!

³³ Tavástará' pu a'yan ja'uurej i játya'naj ajta jo'tij ja'a-jréxaj

ti'ij jo'tij quee já'tyi'tij ajta i chuéj ti huáchij,

³⁴ ajta a'íjci chuéj ti jí're'en a'yaa pu ja'uurej ti'ij chuéj ti quee tyi'tíj huire',

a'íjci jime' maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij a'áa maj jo'cháatimee;

³⁵ ajta jo'tij quee já'tyi'tij a'yaa pu ja'uurej ti'ij jo'tij ja'alaguun

ajta jo'tij i chuéj jo'huáchij ti'ij jo'tij ja'rámuaa;

³⁶ a'áa pu tyámua' huaja'uurej a'íjma i maj tajcuj, a'íi mu mij chájta'naj huatyátaahuaj.

³⁷ A'íi mu tyí'huaste'en, majta úuvaj huiitye'en jéehua mu mij tyí'ciityej.

³⁸ A'íi pu'ij tyámua' tyihuo'tyátoosij, tyu'tá'sij mej mij huatámui'rej

ajta mej mij majta huatámui'rej i huá'ya'muaj.

³⁹ Ajta tipua'aj muáacui'nyij majta quee che' a'chu ará'axcaj

a'íjci jime' ti je'ej pua'aj tyihuá'uurej,

ti quee tyámua' tyé'yi'ij hua' jimi majta japuéjtzitajre,

⁴⁰ Dios pu ahuóohua'xij a'íjma i maj je'ej pua'aj huá'uurej

ajta tyu'tá'sij mej mij jó'vetyij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij ajta quee aja' juyéj.

⁴¹ A'íi pu huo'tyáhuire'sij i maj quee je'ej tyéejviicue' a'íjci jime' maj jajpuéjtzij;

¡huo'ta'sij mej mij huatámui'rej i tyeétyeristya-mua'me'en a'yájna mati'ij i ya'muáatyee!

⁴² Mati'ij a'íj huaséj, a'íimaj mu huatóotyamua've'sij i maj tyámua' tyí'tyetyeityee,

majta a'íimaj quee che' huatányuusij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁴³ A'íjna i ti tyámua' metyóomua'rej,

a'yaa pu jimi tyúuxie've' ti a'íj mua'reeraj

ajta yo'itéej já'ra'nyij i Tavástará' ti jin taxie've'.

Nyaxiéjnyu'caa pu néijmi'i jin putya'ajxie'vi'ra'aj

Cuínaríj ajta i chuícaríj David ja'a'rij

108 Nyaxiéjnyu'caa pu néijmi'i jin putya'aj-xie'vi'ra'aj, nyaj Dios,

¡a'yaa pu tya'ajxié'vi'ra'aj ti muéetzij jimi tyu'táchuicaj! Huájisij, nyajúuricamej;

² xaatájisij, áarpaj ajta canárij;

¡nyáajistej i ti jájcuan huatapuá'rij!

³ Chuícaríj nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástará', hua' tzajta' i tyeétyee nyajta a'íjma jimi i maj séej

chuéj japua jo'cháatimee.

⁴ Ji'nye jéetze' paj va'cán jin taxie've' quee i tajapuá ti séejre'.

¡I paj jin tyámua' een a'áa pu ja'rá'asej i ti huá'raa jitze tajapuá ti séejre'!

⁵ ¡Nyaj Dios, muáaj paj japuan aja'seejre' i tajapuá ti séejre'!

ajta i paj jin naa huasé'rin néijmi'que' pu oríoonajchi i cháanacaj japua!

⁶ A'íj paj jin tajapuá huatányuunyij i paj jin néijmi'i putyí'uurej,

ta'aj ij huó'huire'en a'íjma i paj hua'xie've'.

¡Pata'aj taatájeevej!

⁷ Dios pu tyu'taxájtaca' a'újna i ju tyeyúuj tzajta' a'yan tjiin:

“iNyenyetyámua'va'aj nu mui'caquéj jariá'naxi'ij i chájta'naj Siquem

nyajta a'fj huo'riáa'sij a'áa ti huataca'aj a Sucot!

⁸ A'fjna i Galaad ajta i Manasés a'fi mu nye jitze ajtyá-ma'can;

Efraín pu a'fin pué'een i ti na'vá'naa i nyamu'uj jitze;

ajta Judá pu a'fin pué'een i itzjij nyaj jin tyí'ijta;

⁹ Moab pu a'fin pué'een i nyaj jitzán anányamuej-tye'en;

nyajta i nyaj ca'quéj a'fj nu japua jaráriesij i Edom, i nyajta tyu'táchuiicaj nyati'ij tyu'tyámue'tin a'fijma jimi i filisteos!”

¹⁰ ¿A'tanyij ná'vi'tin a'ájna jo'tij já'sejre' i chájta'naj ti curiá'nami'?

¿A'tanyij nu'cájuyetyej a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtya-puaj tjiin Edom?

¹¹ Ji'nye muáaj, taj Dios, muáaj paj perij matuuhua'xij, i capáj che' hua' jamuán ujó'mej i tyétyacaa maj tajfme' nyo'sii!

¹² Taatáhuire' a'fjci jimi i ti tájcha'ire', ji'nye capu tyi'tfj huire' i tyéviij ti jin tyí'huire'.

¹³ Va'cán tu jin tyí'mue'tin a'fjci jime' i Dios ti taatyáhuire'ej,

ja'fi pu'ij huo'tziinajra'aj a'fijma i maj tájcha'ire'!

I ti tajapuá huatányuusij a'fjci jimi i juées ti va'cán jin tyi'tyéjvee

I ti a'fjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj. Chuíicarij David ti ja'a'rij

109 Taj Dios, capáj quee ave'nyuuca'an nyati'ij a' jimi tyényuusime'en,

² Ji'nye i hua' tyenyij i maj tyí'hue'tacaa ajta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij

a'fi mu nyéetzij je'ej pua'aj tyí'nyaxaj,

ajta quee a'yan tyi'ja'yájna mati'ij nyéetzij tyí'nyaxaj.

³ A'fi pu nyeria'naa i maj jin nyaxana've'ej je'ej pua'aj metyí'nyaxaj,

majta cha'mana'aj je'ej pua'aj nya'uurej.

⁴ Nyáaj nu hua'xie've', majta a'fimaj mu nyenyo'si'-tye'ej;

ajta nyáaj nu huatyényuusij.

⁵ A'fi mu je'ej pua'aj náaruj a'fjci jime' nyej nyáaj tyámua' tyihuá'ajcha'ij,

ajta a'fjci jime' nyej nyáaj hua'xie've', a'fi mu nyaxana've'.

⁶ A'fj paj jimi juées ajo'tyéjchetyij ti je'ej pua'aj tyi'-tyúucha'ij,

ajta je'en a'fin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en i ti japuan huatányuusij,

⁷ miche' néijmi'i jitzán tyo'ojpuá'ritye'en a'ájna jo'maj puéjtzij yo'tá'sij;

miche' a'fimaj puéjtzij jaatá'an i maj jahuire'.

⁸ iChe' quee a'chu á'tyeevi'in júurij

ajta je'en sfij tya'ancuriáan tyi'tfj ti tyí'ijcha'ica'aj!

⁹ iMiche' i yójmua'mua' xá'ricaanyij pué'eenye'

ajta i fira'ra'an antyúusijtare!

¹⁰ iMiche' i yójmua'mua' ahuac'ca'an túmii

mahua'huavíiraj!

Majta ahuo'jóhua'xij jo'tij i tyihuá'chi'ij tyojo'tyú'uun-yi'huaca'.

¹¹ Ajta néijmi'i tyo'jó'tinyij i túmii ti tyú'nyijtye'

tyi'tfj ti je'ej a'fin tyí'ijcha'ica'aj.

Majta tye'ityee maj quee huá'muajtyej

miche' a'fin tyihuo'náhue' tyi'tfj maj huamue'tij a'fjci jime' maj tyu'muáriej.

¹² Che' quee a'tfj séjre'ej ti'ij a'fj áancu'vaxi'in

ajta i yójmua'mua' i maj xá'ricaanyij pué'een.

¹³ Miche' antyipua'rej i maj hua' jitze eeráma'can, che' ajta jusén jime' jó'vetyij je'ej maj tyitye'entyímu'-tacaa.

¹⁴ Che' i Tavástara' jo'támua'reej tyi'tfj ti jin quee

xá'pui' huarfj i táatajra'

ajta quee a'náj jo'rio'uunaj i náanajra' ti jin huóox-ana'cirej;

¹⁵ che' i Tavástara' jusén jime' jamua'reeriaj i hua'x-ana'cira'

ajta jo'rio'uunaj i cháanacaj japua i maj jin jamua'reerej.

¹⁶ Capu a'náj a'yan tyi'riá'mua'aj ti'ij tyihua'cu'vej, i maj quee je'ej tyéejviicue' i maj quee óotzaahuatye'

ajta i maj je'ej tyityóomuaajtyej

a'fijma pu huatavéen 'asta na'aj quee huo'cuij.

¹⁷ Ji'nye a'fi pu jéetze' ja'ránajchaca' i ti je'ej pua'aj een,

i miche' je'ej pua'aj jáa'uurej!

Capu jaataxié'vej maj tyámua' tyeetyátoonyij,

i che' quee ij a'náj tyámua' tyí'sejria'aj!

¹⁸ Che' a'fjna jin cánami'huaj i ti je'ej pua'aj een a'yáj-na ti'ij cáanarij jime' ti cóonaj;

che' ajta tzajta' utyéenyey jucáara' jitze ajta i caríira'

jitze

ti'ij jájtyij ti pué'eenye' nusu ti'ij asétyij,

¹⁹ i che' a'yan tya'cáanaj ti'ij i cáanarij

ajta je'en a'yan tyeetyácajtye'en ti'ij i ti jin ahuóo-

ji'que'!

²⁰ iChe' a'yan tyihuo'nájchitye'en i Tavástara' a'fijma i

maj nyéjcha'ire'

ajta a'fijma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj!

²¹ Pajta muáaj, Tavástara', tyámua' paj tyeetyátoonyij i paj jin ántyapuaj, pajta tyámua' tyinaatyécha'ín.

iNyajapuáj paj huatányuunij, a'fjci jime' paj tyámua' tyihuo'jó'mua'raj pajta taxie've'!

²² Huápu'ij nu quee je'ej tyéejviicue' nyajta quee je'ej jájtyoovej,

nyetyi'puejtyi' i nyaxiéjnyu'caa jitze,

²³ a'yaa nu tyaja'huányapua'rix'ij ti'ij i quéenyi'istarij,

ajta i áacaj naatyása'rieechij ti'ij a'fjci i vízti'ij!

²⁴ Nyatunúj jitze nu tyényeviveesij a'fjci jime' nyaj

quee che' tyí'cua';

nyajta nyeríj tyáhuasij a'fjci jime' ti cue'ráj tyiná'itzi-itye'.

²⁵ ¡Nyáaj nu a'fín pué'een i maj néijmi'i ja'a'tzej i tyeé-tyee!

¡Mati'ijta naaséj, a'fí mu je'ej tyi'nyaxáataj nye jimi mue'cámu'vajra!

²⁶ Naatáhuire', Tavástara' pajta nyaj Dios; ¡nyajapuáj paj huatányuunyij, a'fjci jime' i paj nyaxie've'!

²⁷ Miche' a'yan tyáamua'reej paj muáaj, Tavástara', a'fjci jin a'yan huarfj a'muáca' jime'.

²⁸ Capu je'ej tyij majta je'ej pua'aj tyinaatyátoonyij, ji'nye muáaj paj tyámua' tyinaatyátoosij.

Miche' a'fímaj huatóotyevi'ra'astaj ajta je'en a'fín huatóotyamua've'en muéetzij ti muahuire'.

²⁹ ¡Miche' i maj nyéjcha'hire' huápu'i'ij huatóotyevi'ra'astaj!

¡Che' a'fín hua'cáanaj i maj jin jutyevi'ra' a'yájna tí'ij i máancaj!

³⁰ Nye tyenyij nu jin tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástara',

¡nyetyaatyótzi're'ej hua' tzajta' jéehua i tyeétyee!

³¹ Ji'nye a'fí pu japuan huatányuusij i ti quee je'ej tyée-jviicue'

a'fí pu'ij jaatyáhuire'ej a'fíjma jimi i maj je'ej pua'aj ja'uurej.

Tavástara' pu ca'nyíjra'aj jaatá'sij a'fjci i rey

Chuícarij David ti ja'a'rij

110 Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa i nyavástara' tijin:

"Huayíixi'ij iye'ej nyamuáca'ta' pujmua', 'asta nyana'aj quee nyáaj hua'antymue'tin i maj muájcha'hire mej mij a'áa ja'séeria'aj muá'ra'nyij a' fícaj jityej."

² A'ájna a Sión, a'fjina i Tavástara' pu muaatátuiire'sij i itzfj, i ti jin ámiteere' paj muáaj tyu'ta'íjtaj.

¡A'yaa pej pij tyihuo'ta'íjtye'en, a'fíjma i maj muájcha'hire'!

³ A'fíjma mu a'tyétyeristyamua' muaatátuiire'ej a'fjci xicáara' jitze i paj jitzán tyu'tyámue'tij.

A'fjci japua i jiríj ti tyámua' een, ajta a'yájna tí'ij i ti huariéenajyí'ij tí'ijta huatapua'rej a'fj paj jin tí'ij pu pana'aj jajajcuare' tí'ijta i xicáj eeré'nyej.

⁴ Tavástara' pu arí tyi'tfj jin tya'tóoratziiri', ajta je'en néijmi'i jin a'yan tya'róo'astej: "Muáaj paj puaríj jin tyi'tyéjvee jusén jime', a'yájna tí'ij ajta i Melquisedec ti jin tyi'tyávaaca'aj."

⁵ Tavástara' pu amuáca'ta' já'sejre'; a'fjci xicáara' ti jitzán tyinyú'caj, a'fíjma pu antyipuá'ritye'sij i maj rey jin tyityetyu'uj;

⁶ ajta puéjtzij huo'ta'sij a'fíjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,

mu'chítyee pu'ij aja'ajsíre'ej;

¡hua' mu'uj pu tya'rátaaraxi'ij néijmi'que' i chuéj japua!

⁷ A'fjci i juyéj jitze, a'áa pu já'ye'en i áchij jitze, a'fí pu'ij i jájtyij ca'nyíjra'aj jaatá'sij ti jájcuaj.

Tyiche' jaatáhuicaj je'ej ti i Dios tyí'muarie'

111 Alelúuyaj.

Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin tyaatatyótzi're'ej i Tavástara'

a'ájna jo'maj i tyeétyee jóosíre' maj tyámua' een, a'ájna jo'maj néijmi'i jóosíre'.

² Va'cán pu jin tyí'muarie' i Tavástara', majta i maj jaxie've', a'fj mu jitze tyúumua'tyej.

³ Naa pu huasé'rin je'ej ti tyí'muarie' ajta huápu'i'ij naa tyihua'sejratye',

ajta jusén jime' séejre' i ti jin tyámua' tyá'x-a'pu'íntare'.

⁴ Ajta a'yan jáaruuj tí'ij quee a'tfj yó'hua'nan i ti jin naa huasé'rin.

Tavástara' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta quee jiye'tzín tyinyú'caca;

⁵ cue'ráj pu tyihuo'ta'sij a'fíjma i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij,

¡a'náj tina'aj pu jamua'reej tyi'tfj ti jin tya'tóoratziiri'!

⁶ Huo'taséjratyej i ti néijmi'i jin putyí'uurej a'fíjma i jutyétyeristyamua',

a'yaa pu'ij a'fíjma tyu'tá' a'fíjma ti tyía'rica'aj i maj quee tyá'tzaahuatyé'.

⁷ Je'ej ti a'fín ricij tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna;

a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej je'ej ti a'fín tyu'ta'íjtaca',

⁸ ji'nye jusén jime' pu tyámua' éenye'ej tyí'sejre'

ajta a'yan tyu'tyátaavijhuaca' jí're'can jime' ajta huatoojé'yacan jime'.

⁹ A'fíjma pu iirájtoo i jutyétyeristyamua'

ajta jusén jime' tyámua' jáaruuj i ti jin tya'tóoratziiri'. Dios pu tyámua' een ajta á'tyesi're'.

¹⁰ Ajta tyej tyij jéetze' tyámua' tyojo'itéej a'yaa pu tyúuxie've' tyaj jaatyátzaahuatyé'en i Tavástara'; a'fímaj i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij, tyámua' mu tyihuojo'itéej mua'ju'un a'fímaj.

¡Dios mu a'náj tina'aj tyi'tyóotzi're'ej muá'ju'un!

Tyi'tfj ti jin jutyamua've' a'fjina i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij

112 ¡Alelúuyaj!

Che' huatóotyamua've'en i tyévíj ti tzáahuatyí'ra'aj tyícha'ij i Tavástara' jimi

ajta a'fj jitze jutyamua've' je'ej ti a'fín tyu'ta'íjtaca'.

² A'ñimaj i maj a'ñj jitze eeráma'can i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij

tyámua' mu tyityeetyátuihuaj majta tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua.

³ A'ájna jo'tij a'ñin ja'chej jéehua pu tyí'sejre' a'ñin ti tyi'íjcha'ij,

ajta a'náj tina'aj tyihuá'puejve'.

⁴ Tatzárij pu séejre' a'ájna jo'tij jo'tíca'

tí'ij a'ñjma huatyátatzavi'tye'en i tyeétyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij,

ajta a'ñjci i ti tyihua'cu'vej, ajta néijmi'i jin tyámua' tyi'tyúucha'ij.

⁵ A'ájna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij tyámua' pu naa tyí'tyevij ajta tyu'nyijtye' tyi'tíj maj jaatáhuaviiraj, tyámua' pu ajta naa tye'cha'ij je'ej ti tyi'tíj tyí'muarie',

⁶ a'ñj pu jin quee a'náj tyi'tíj jin eerá'itzeesij.

iA'ájna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'ij a'ñj mu atamua're'rihua'aj muá'ju'un!

⁷ Capu tyí'tzñnye' tìpua'aj tyi'tíj je'ej pua'aj tyí'namua-jre'ej;

xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, ajta i Tavástara' jitze tyí'ca'nye.

⁸ Xiéjnyu'caria'ra' pu tyámua' een, capu tyí'tzñnye', ajta pu hua'a'tzej hua'ráasej a'ñjma i maj jájcha'ñre'.

⁹ Tyi'tíj pu tyihuo'riáa'sij a'ñjma i maj quee je'ej tyée-jviicue',

a'náj tina'aj pu tyámua' tyí'tyevij,

ajta tyámua' naa tyúusejrataj séecan jimi.

¹⁰ A'ñ pu'ij tyinyú'caj i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij tí'ijta jaaséj;

ajta tí'ij quee je'ej huárinyij aj pu'ij ancuriocí'máaj ja'mej i jutaméj jime'.

Capu tyi'tíj huatyáhuñre'ej je'ej maj tyá'xie've' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

Tyiche' tyu'táchuicaj i Tavástara' jimi i ti tyámua' tyitájcha'ij

113 ¡Alelúuyaj!

Mu siaj jahuñre' i Tavástara', ¡setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaj!

² ¡Che' tyámua' eenye' iñij ajta jusén jime' i ti jin ántyapuaj i Tavástara'!

³ ¡Miche' tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuaj i Tavástara'!

a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij ajta jo'tij ja'ancáru'pij!

⁴ Tavástara' pu néijmi'caa japua séejre' i tyeétyee; ajta i ti jin naa huasé'rin a'ñ pu tajapuá já'sejre'.

⁵ Capu a'tíj a'yan ajtáhua'aj een tí'ij i Tavástara' taj Dios,

a'áa ti tyejé'íjtaj jútye' imuáj,

⁶ ajta a'yan tyi'ja'yájna, ti a'ñin ecóotutaj tí'ij jaaséj i tajapuá ti séejre' ajta i cháanacaj.

⁷ Tavástara' pu chóota' ja'ajriásij a'ñjci i tiquee je'ej tyéejviicue',

ajta a'yan cha'tána'aj tye'ejriásij a'ñjci i tiquee tyi'tíj tyí'cha'ij

⁸ tí'ij ja'tyájratiy hua' jamuán i tyeétyee maj jéehua juxie've',

hua' tzajta' i tyeétyee maj jéehua juxie've' a'ájna jo'tij a'ñin ja'chej.

⁹ A'ñjci i íitaj ti quee tyiyóomua'aj ta'raa

jaatá'sij tí'ij huatóotyamua've'en a'ñjci jime' ti arí tyiyójmua'

ajta ti arí jusñij huatyéechi'ij.

¡Alelúuyaj!

Tyi'tíj maj atamua're'rii mati'ij eerácij a'ájna a Egipto

114

Tí'ij i Israel, chi'ra'an a'ñjci i Jacob, eerájjraa a'ájna a Egipto, a'ñjci japua i chuéj ti quee jamua'tyej,

² Judá pu a'ñin pué'eenye'ej ja'raa i tyeyúujra' a'ñjci i Tavástara',

Israel pu ijta jimi tyu'ta'íjtaca'.

³ Tí'ij i jájrij jaaséj a'ñjci i Israel, a'ñ pu huatóo'uj,

ajta a'ájna i játya'naj Jordán ti ántyapuaj juhuárita' pu huariá'raa.

⁴ ¡I jírj ti cíle'nye'ej séejre' ajta ti ajtí'tí'ijmee

a'yaa mu tyityájtzunaxij mati'ij i cánya'xi!

⁵ ¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, jájrij, pati'ij pij huatá'uj?

¿Tyi'tanyí je'ej muáaruuj, Jordán, pej pij ahuárita' huariá'raa?

⁶ ¿Tyi'tanyí je'ej huarñj, a'ñjci jitze i jírj ti cíle'en ajta i ti ajtí'tí'ijmee,

siaj sij a'yan tyityájtzunaxij mati'ij i cánya'xi?

⁷ ¡Pata'aj huatyé'vivaaxí'in muáaj, chuéj, a'ñjci jimi i Tavástara', Dios ra' a'ñjci i Jacob!

⁸ ¡A'ñ pu jaatyá' alaguuntaca' a'ñjci i apuéerij!

¡Ajta tyu'tá' tí'ij arámuaacaj jo'tij jo'tyetyéj tzajta'!

A'ájna i taj Dios tajapuá pu já'sejre'

115

Tavástara', pata'aj asñij tyámua' tyu'tá'sejrataj, capáj ityájma;

tyámua' paj tyu'tyátoonyij, a'ñjci jime' paj jiré'can jime' taxie've'!

² ¡Ji'nye mej mij a'yan tyí'ihuo' i maj quee tyá'tzaahu-atye'

yee jo'nyij je'ej je'en i ja'mua Dios?

³ Taj Dios pu tajapuá já'sejre';

a'ñ pu néijmi'i jin a'yan huarñj je'ej ti tyi'tíj tyí'xie'va'-ca'aj.

⁴ Hua' sáanturistyamua' i maj quee tyá'tzaahuatye'

ooroj mu jin taavijhua majta pláataj,

tyi'tíj pu'uj tyi'pué'een tyeétyee maj jumuáca' jin tyú'-taahuaca':

⁵ mua'ancatyányijmee, ajta capu i'rjij maj tyu'taxáj, mua'ajri'íjsijmee, ajta camu atanyéjnye',

⁶ mua'ajtanaxíéejmee ajta camu iityanamuáarajmee; majta mu ajtzu'rijmee, ajta camu tyi'tíj i'chuej;

⁷ mua'ajtamua'ca'ajmee, ajta camu pújoorej maj tyi'tíj tyiví';

mui'ra'ficajmee, ajta camu ráicjci'nyive';
icapu tyi'tíj cfi tyi'namuajre' i hua' tyenyij jitze!

⁸ A'yaa mu cha'taj mana'aj een mati'ij i sánturij a'fimaj i maj hua'ta'huacaa majta i maj hua' jimi tyá'tzaahuatye'.

⁹ Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, i Tavástará' xu jitze tyú'ca'nyej!

A'fi pu tahuire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹⁰ Siajta mua'aj puaarij, i Tavástará' xu jitze tyú'ca'nyej!

A'fi pu tahuire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹¹ Mua'aj mu siaj tzaahuaty'ra'aj jimi tyí'cha'ij i Tavástará',

ja'íj xu jitze tyú'ca'nyej!

A'fi pu tahuire' ajta tyámua' tyí'tacha'ij.

¹² i Tavástará' pu arí ityájma to'támua'reeri' tyámua' pu'ij tyitaatyátoosij!

Tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'fijma i Israel maj jitze ajtyáma'can,

tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'fijma i puaarij,

¹³ tyámua' pu tyihuo'tyátoosij a'fijma i maj tzaahuaty'ra'aj jimi tyí'cha'ij,

a'fijma i maj óotzaahuatye' ajta i maj tyóoxaahuaj.

¹⁴ i Che' i Tavástará' huo'támui'rej i maj ja'mua jitze eerányesij

mua'ajmaj ajta i já'muayojmua'!

¹⁵ i Che' i Tavástará', i ti jaatyátaahuaca' i tajapua' ti séejre' ajta i cháanacaj,

a'fin tyámua' mua'ajmaj tyajamuaatyátoonyij!

¹⁶ A'fjna i tajapua' ti séejre' Tavástará' pu jitze ajtyáma'can,

ajta i cháanacaj a'íj pu huatátuiirej i tyévi.

¹⁷ A'fimaj i maj meríj a'áa jo'tyá'itzee jo'maj i mu'chí-tyee já'ava'tacaa,

i maj meríj huácuij, camu pújoorej mej mij

tyaatatyójtzi're'en i Tavástará';

¹⁸ ajta ityáj tu tyaatyójtzi're'ej

ijij tyajta jusén jime'.

i Alelúuyaj!

Je'ej tyaj jimi tyityeetyényuunyij tyej tyij tyaatyójtzi-re'en

116 Nyáaxie've' i Tavástará' j'nyeye a'fi pu náanamujri' nyati'ij jimi huatyéenyuj,

² j'nyeye a'fi pu tyámua' huóoruuj t'ij náanamuj.

i Nyáaj nu nyij jimi a'yan tyá'huoo na'mej nyati'ij nyana'aj á'tyeeren nyajúurij!

³ A'fi pu naatyáajj'quej i ti tye'entyípuapua'rityee, nyajta tin a'áa jo'tyá'itzee jo'maj tyityajá'ava'tacaa nyati'ij quee je'ej jájtyoove'ej

a'fi pu ajta naatyáajj'quej i nyaj jin tyu'tátz'in ajta i ti nyetyácu'nyisime'ej.

⁴ Aj nu nyij huatyéenyuj a'fjci jitze ma'can i Tavástará'

a'yaa nu nyij jéehua tyaatáhuaviiri' ti a'fin japuan huatányuunyij i nyajúuricamej.

⁵ Tavástará' pu tyámua' tyá'xa'pui'intare' ajta tyihua'cu'vej;

taj Dios pu huápu'ij naa tyihuojó'mua'raj.

⁶ Tavástará' pu huá'cha'ij a'fijma i maj quee óotzaahuatye'.

T'ij nyéetzij quee che' nyaca'nyisti'raca'aj, a'fi pu nyajapua'j huatanyúj.

⁷ Ajta ijij, a'yaa pu tyí'nyai'iriitye' nyej nyaxáahuaj séjre'ej

j'nyeye i Tavástará' pu nye jimi tyámua' tyú'ruuj,

⁸ j'nyeye a'fi pu nyajapua'j huatanyúj nyej nyij quee huámu'nyij,

j'nyeye nyajapua'j pu huatanyúj nyej nyij quee che'

nyeyiinyej nyajta quee che' eetahu'tzi'in.

⁹ Néijmi'i nu jin ja'rá'astijre'ej i Tavástará'

nyati'ij nyooj júurij íyan i cháanacaj japua.

¹⁰ Nyáaj nu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj, tyij nyajta a'yan tyí'xajtacaj

nyaj huápu'ij jéehua je'ej pua'aj tyé'nyamua'ajcaa.

¹¹ Nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj, a'yaa nu tyu'taxájtaca'

maj néijmi'i i tye'etyee tyí'hue'tacaa.

¹² i J'nyeye nyij tyá'najchitye'en i Tavástará'

a'fjci jime' ti tyámua' naa tyú'ruuj nye jimi?

¹³ i Nye'ejriásij a'fjci i váasuj ti jin nyajapua'j huatanyúj nyajta je'en jitzán ma'can huatyényuusij!

¹⁴ Na'ránja'astej tyi'tíj nyaj jin tya'táratziiri' i Tavástará'

néijmi'i i tye'etyeristyamua'me'en metyi'séeracaj.

¹⁵ Jéehua pu tyaja'huóojipua'j i Tavástará'

típuaj jaaséj ti s'ij huámu'nyij i maj jaxie've'.

¹⁶ i Muáaj paj Tavástará', nyáaj nu muéetzij

muahui're'!

i Nyáaj nu yójra' pue'éen a'fjci i ti muéetzij muahui're'!

Muáaj paj períj jájtzanaxij nyáaj nyej jin j'qui'huaca'aj.

¹⁷ Ajta nyej nyij tyimuaatyójtzi're'en, a jimi nu tyu'támu'vejritaj,

nyajta a' jimi huatyényuusij, Tavástará', a'fjci i paj jin ántyapua'j.

¹⁸ Na'ránja'astej tyi'tíj nyaj jin tya'tányaratziiri' i

Tavástará' jimi

néijmi'i i tye'etyeristyamua'me'en metyi'séeracaj,

¹⁹ a'újna jo'tíj ja'rájta'cuaj i tyeyúujra' i Tavástará', j'é'ta' a'ájna muéetzij jimi, Jerusalén!

i Alelúuyaj!

Chu'icarij tyaj jimi jaatáchuiicaj i Tavástará'

117 Mu siaj séej chuéj japua jo'cháatimee siajta néijmi'que' t'ij na'aj tyi'chájta'najmee,

néijmi'i xu tyaatyójtzi're'en i Tavástará',

² j'nyeye a'fjna i ti jin taxie've' va'tíj pu séejre',

¡a'ájna i ti jin tyámua' een i Tavástara' jusén pu jin sée-
jre'!

¡Alelúuyaj!

**A'ájna i ti jin néijmi'i putyí'uurej i Tavástara' néijmi'i pu
jin tyámua' een**

118 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'fi pu tyá-
mua' een,

ji'nye jusén pu jin séejre' i ti jin taxie've'.

² Miche' a'yan tyu'taxáj a'fimaj i maj Israel jitze ajtyá-
ma'can tijin:

"A'ájna i Tavástara' ti jin taxie've' a'fi pu jusén jime'
séejre'."

³ Miche' a'yan tyu'taxáj i puaaríj tijin:

"A'ájna i Tavástara' ti jin taxie've' a'fi pu jusén jime'
séejre'."

⁴ Miche' a'yan tyu'taxáj a'fimaj i maj tzáahuatyí'ra'aj
jimi tyícha'ij i Tavástara' tijin:

"A'ájna i Tavástara' ti jin taxie've' a'fi pu jusén jime'
séejre'."

⁵ Nyati'ij quee che' je'ej jájtyoova'aj Tavástara' jimi nu
huatyéenyuj;

a'fi pu'ij náanamujri' ajta je'en nii'rájtoo.

⁶ Tavástara' pu nyajamuan yésejre', canu nyij
tyí'tzi'nye'.

¿Ji'nye nya'uuren i tyévíj?

⁷ Tavástara' pu nyajamuan yésejre', a'fi pu'ij
nyahuire'.

¡Nyáaj nu hua'sejran mati'ij huatyámue'tiche'en a'fi-
maj i maj nyaxana've'!

⁸ Jéetze' pu tyí'huire' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
quee a'yan tipua'aj i tyévíj jitze tyetyú'ca'nyej.

⁹ Jéetze' pu tyí'huire' tyaj Tavástara' jitze tyú'ca'nyej
quee tipua'aj tyeítyee jitze tyetyú'ca'nyej maj va'cán
jin tyityatatyíj.

¹⁰ Néijmi'i mu a'fimaj nyerianaj i maj séej chuéj japua
jo'cháatimee,

ajta a'áj nu jitze ma'can i Tavástara' hua'antyimue'tij.

¹¹ Néijmi'que' mu nye jimi atahuístiraa,

ajta nyáaj nu a'áj jitze ma'can i Tavástara' hua'anty-
imue'tij.

¹² A'yaa mu tyinyeriá'naj mati'ij i tzíjca'riisee,

ajta i maj jin nyu'camui'ca'aj a'yaa pu tyu'tyájttaa tí'ij i
tzícare'ej,

inyáaj nu i Tavástara' jitze ma'can hua'antyimue'tij!

¹³ Ca'nyíin mu jin naatátajchaca', nyej nyij eetávetyi-
jche',

ajta i Tavástara' pu mujo've'mej tí'ij naatáhuire'en.

¹⁴ Nyáaj nu tyu'táchuiicaj i Tavástara' jimi, i ti
ca'nyíjra'aj nyatá'caa.

¡A'fi pu a'fin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij!

¹⁵ A'ájna jo'maj ja'che' i tyeítyee maj tyámua' tyi-
tyetyúucha'ij

a'aa mu jutyamua've'ej metyi'chuiicaj a'fjci jime' maj
tyu'tyáamue'tij.

"¡A'ájna i Tavástara' ti néijmi'i jin putyí'uurej a'fi pu
néijmi'i tyu'tyáamue'tij!

¹⁶ ¡A'ájna i Tavástara' ti jin néijmi'i putyí'uurej néijmi'i
pu jin tyámua' een!

¡A'ájna i Tavástara' ti néijmi'i jin putyí'uurej a'fi pu néi-
jmi'i tyu'tyáamue'tij!"

¹⁷ ¡Canu mu'nyij, sulu nyajúurij nu na'mej
nyata'aj nyij jaataxáj tyi'tíj ti je'ej huáruuj i Tavástara'!

¹⁸ Tavástara' pu jéehua huápu'ij puéjtzij naatá',
ajta capu naatá' nyej nyij huámu'nyij.

¹⁹ ¡Setya'antácuunaxi' jo'tij ja'pueertajmee i tyeyúuj,
a'yaa nu tyá'xie've' nyaj utyájrutyey nyej nyij
tyaatatyójtzi're'en i Tavástara'!

²⁰ A'íi pu a'fin pué'een i puéertara' i Tavástara',
a'úu mu mij jo'tyáruutyij a'fimaj i maj jí're'nye'ej jimi
séejre'.

²¹ Nyetyi'muatyójtzi're', Tavástara', ji'nye muáaj paj
náanamujri'

pajta je'en a'fin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij.

²² A'ájna i tyetyéj maj majúurie' a'fimaj i chí'ij maj
ta'huacaa

a'yaa pu tye'rájraa ti a'fin pué'eenye'ej ja'raa i ti jéet-
ze' juxie've'.

²³ A'fi pu i Tavástara' a'yan jáaruuj,
a'áj tu tyij jin ityáj tyámua' tyo'taséj.

²⁴ A'íi pu xicáara' a'fi pué'een tí'ij i Tavástara' a'yan
huaríj:

¡che' íjij naa ta'axcaj tyata'aj tyij huátatyamua've'en!

²⁵ A'tzúj cui', Tavástara', ¡tajapuá huatányuuchij!

A'tzúj cui', Tavástara', ¡tajimí tyámua' tyú'uurej ta'aj ij
tyámua' atyojo're'nyej!

²⁶ ¡Che' tyámua' eenye' a'ájna i ti jitzán ma'can i Tavás-
tara' yeje've'mej!

Mua'ajmaj tu tyámua' tyajamuaatyátoosij a'újna u
tyeyúujra' tzajta' i Tavástara'.

²⁷ Tavástara' pu a'fin pué'een i Dios, ¡a'fi pu tatatzavi'-
tye'!

Siata'aj huatyóohuiinyij siaj tyu'yé'estej xamuáj xa'an-
tyipíj

siaj sij a'aa ja'rá'astij jo'tij jo'tyéjvee i siaj japuan
tyu'támu'vejritaj.

²⁸ Nyetyi'muatyójtzi're' nyajta tyu'táchuiicaj a'fjci jime'
paj va'cán jin tyi'tyéjvee,

ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.

²⁹ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástara', ji'nye a'fi pu tyámua'
tojo'mua'raj,

ajta jusén jime' séejre' i ti jin taxie've'.

Je'ej tyaj tyaatáchuiicaj a'íjci i nyúucarij Dios tí jin tyí'ij-ta

119 Miche' huatóotyamua've'en a'íimaj i maj jí're'nye'ej tyámua' tyityaajú' majta a'yan tyityaajú' tí'ij i Tavástara' tyitaamuá'tyej.
 2 Miche' huatóotyamua've'en i maj a'yan ricij je'ej tí a'íin tyu'ta'íjtaca' majta néijmi'i i juxiéjnyu'caa jin jahuoo,
 3 a'íimaj i maj quee tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, a'íimaj i maj jitzán huaju' i juyáara' i Tavástara'.
 4 Muáaj paj a'yan tyu'ta'íjtaca' mej mij a'nyúucaá néijmi'i ará'astijre'en tzaahuatyí'ra'aj jíime'.
 5 ¡A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj tyámua' tyí'sejria'aj a'íjci jíime' nyaj ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'!
 6 Canu nyij tyi'tíj jin nyetyevi'ra' na'mej nyati'ij néijmi'i a'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.
 7 Tzaahuatyí'ra'aj nu nyaj xiéjnyu'caa jin ty-imuaatatyójtzi're'ej nyati'ij jáari'rej je'ej paj muáaj tyámua' naa tyu'ta'íjtaca'.
 8 ¡A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astijre'en a'nyúucaá! ¡Capáj a'náj manúujipuan!
 9 ¿Ji'nye tyí'rij tí'ij i tyamuéej quee tyi'tíj jin á'itzeeri-a'aj?
 ¡Ajta je'en a'yan tyi'tyúucha'íj je'ej paj muáaj tyaataxájtaca'!
 10 Nyáaj nu néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jin muahuoo; capáj tyi'tá'care'en nyej nyij ajtáyi'can a'íjci jitze a'nyúucaá.
 11 Nu'ríj ju'huatyá'itzee a'nyúucaá i nyaxiéjnyu'caa tzajta' nyej nyij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en muéetzij jimi.
 12 ¡Néijmi'i paj jin tyámua' een, Tavástara'! ¡Náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'ijta!
 13 Nye tyenyij nu jin jaataxájtaj néijmi'i tyi'tíj paj muáaj a'yan tyu'taxájtaj.
 14 Naatányetyamua've'sij nyati'ij a'yan tyu'mé'en je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca', nye quee a'yan a'íjci jitze je'ej nyaj jéehua tyi'tíj tyí'ijcha'íj.
 15 A'íj nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en je'ej paj tyu'ta'íjtaca' nyajta a'juyéj jitze tyámua' naa tyo'cárutyij.
 16 A'íj nu jin a'nyúucaá huatányetyamua've'sij nyajta quee yo'huá'xij a'nyúucaá.
 17 ¡Pata'aj júuricamej jaatá'an a'íjci i tí muéetzij muahuire'!
 ¡Nya'ra'astej a'nyúucaá!
 18 Na'tányeeritye' i nyajíise', nyata'aj nyij jaaséj tí naa huasé'rin je'ej paj muáaj tyí'mua'taj.
 19 A'yaa nu een iye'ej i chuéj japua tí'ij i tí séej chuéj japua já'ma'can; capáj nye jimi ja'avaataj a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.
 20 A'náj tína'aj nu je'ej tyé'nyamua'tzej

a'íjci jíime' nyaj jaxie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.
 21 Muáaj paj hua'tyaxi' a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'x-axa'aj majta je'ej pua'aj ricij majta quee a'yan ricij patí'ij muáaj tyu'ta'íjtaca'.
 22 Capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta nusu men mij nyaxana've'ej, jí'nye nu'ríj ja'rá'astijrej a'íjci a'nyúucaá i paj jin tyu'ta'íjtaca'.
 23 Tyij majta i tyeétyee maj jéehua uhuácaca'nye' jahuoo'caj mej mij je'ej pua'aj náa'uurej, a'íjna i tí muéetzij muahuire' a'íj pu jitze tyúumua'tziitye'en a'nyúucaá.
 24 Nyáaj nu nyetyamua've' a'íjci jíime' i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'; a'íj pu'ij a'íin pué'een i tí nyéetzij tyámua' tyí'nye'ix-aatyé'.
 25 Nu'ríj tin huatámu'í'sij, ¡júuricamej naatá', a'yájna patí'ij tya'tá'ratziiri'!
 26 Nu'ríj muaaté'exaaj je'ej nyaj tyi'tyinyecha'íj, muáaj pej pij naatajé.
 ¡Náamua'tyej a'íjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta!
 27 Naatá' nyej nyij yo'itéej ná'ra'nyij nyata'aj nyij a'yan tyu'mé'en patí'ij tyu'ta'íjtaca', jí'nye nyáaxie've' nyaj a'íj jitze tyú'mua'tyij i tí naa huasé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.
 28 Nyenyaxaamúuritya'aj nu huápu'íj nyényeyiin; ¡ca'nyíjra'aj naatá', a'yájna patí'ij tya'tá'ratziiri'!
 29 Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'íj jitze ucájrutyej i juyéj tí hue'tzij pué'een naatá' nyej nyij tyámua' tyiyo'itéej ná'ra'nyij je'ej paj muáaj tyí'mua'taj.
 30 A'íj nu nyeríj antyíhuo i juyéj tí jí're'can jíime' a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij je'ej paj tyu'ta'íjtaca'.
 31 Tavástara', nu'ríj a'íj jitze tyu'tyáaca'an je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'; ¡capáj tyi'tá'care'en nyej nyij huatányetyevi'ra'astaj!
 32 Ca'nácan nu ja'rá'astej i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca' jí'nye muáaj paj tyámua'vi'ra'aj nyatá'caa i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.
 33 Tavástara', náamua'tyej nyej nyij a'juyéj jitze ucájrutyej, jí'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'íj jitze ucájrutyej 'asta jo'tij jó'asej.
 34 Naatá' i nyaj jin tyojo'itéej ná'ra'nyij nyaj ju'huatyá'itzen je'ej paj muáaj tyí'mua'taj; ¡nyáaxie've' nyaj ja'rá'astej néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jíime'!
 35 A'íj paj jitze nu'cájuyetyej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca', jí'nye a'íj pu jitze séejre' i nyaj jin huatányetyamua've'en.
 36 Tyu'tá' tí'ij i nyaxiéjnyu'caa a'íj huátaxie've'en muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'

quee a'fjci i ti avíitzi jín huamue'tíchi'huaca'.

³⁷ Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'fjima aráseejra i maj hue'tziz jín jusejrataj;
júuricamej paj naata'an nyej nyij huame'en a'juyéj jitze!

³⁸ Tyámua' paj naa tyaaté'exaatye'en a'fjci i ti muéetzij muahuire'

je'ej paj tyihua'táratziiri' a'fjima i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'ij.

³⁹ Capáj tyi'tá'care'en ti nye jitze rá'astij a'fjci i nyaj jatz#nye',

ji'nye tyámua' pu een a'fjna i paj jín tyu'ta'íjtaca'.

⁴⁰ A'yaa nu tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej a'fjci i paj jín tyu'ta'íjtaca';

júuricamej paj naata'an, ji'nye muáaj paj néijmi'i tyámua' tyí'uurej!

⁴¹ Naataséjratye', Tavástara', i paj jín nyaxie've' ajta i paj jín nyajapuáj huatányuusij,
a'yájna patí'ij tya'tá'ratziiri'.

⁴² A'aj nu nyij pújooren nyaj jaatájeevej a'fjci i ti je'ej pua'aj tyinaatájeevej,

ji'nye a'fj nu jitze a'nyúuca a tyí'ca'nyej.

⁴³ Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij quee che' a'fjna xajtaj i nyúucarij ti jí'ré'can jime',

ji'nye a'fj nu jitze tyi'ijchó've' i nyúucarij muáaj paj jín tyu'ta'íjtaca'.

⁴⁴ Nyáaxie've' nyaj a'yan huárinyij patí'ij tyitaamuá'-tyej,

a'náj tina'aj, nyajta jusén jime'!

⁴⁵ A'yaa nu nyij nyaxáahuaj tyi'cháaj na'mej,
ji'nye a'yaa nu tyu'méj patí'ij tyu'ta'íjtaca'.

⁴⁶ Nyaataxájta je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca' a'fjima jimi i maj rey jín tyityetyu'uj

nyajta quee nyetyevi'ra' na'mej.

⁴⁷ Ji'nye nyáaxie've' a'fjci i nyúucarij i paj jín tyu'ta'íjtaca'

nyajta a'fjci jín nyetyamua've'.

⁴⁸ Nyáaxie've' nyajta nyetyámua've'ej nya'ancuriásij i nyúucarij i paj jín tyu'ta'íjtaca',

nyajta jéehua a'fj jitze tyí'mua'tzej i nyúucarij paj jín tyí'ijta.

⁴⁹ Ootámua'reej i nyúucarij paj jaatá' a'fjci i ti muéetzij muahuire':

muáaj paj a'yan náaruj nyej nyij a'fj jitze tyi'i-jchó've'ej.

⁵⁰ A'í pu a'fín pué'een i ti tyámua' tyinaatyéjeevij nyati'ijta nyaxaamujritya'aj:

júuricamej paj nyatá'caa a'fjci jime' i paj jín tyina'táratziiri'.

⁵¹ A'náj tina'aj mu je'ej pua'aj tyí'nyaxaj a'fjma i maj je'ej pua'aj tyí'jepe',

nyajta nyáaj canu ajtayı'ij a'fjci jitze i paj muáaj tyinaamuá'tyej.

⁵² Nyajta nu jamua'reej je'ej paj jájcuaj imuáj tyu'ta'íjtaca',

a'fj nu nyij jitze, Tavástara', nyáaj jatyoovej i nyaj jín huatányetyamua've'en.

⁵³ I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta majúujpuaj je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej
jéehua mu huápu'ij nyéetzij nyajaaxiejtje'.

⁵⁴ Cuíinarij pu nye jimi pué'een i nyúucarij paj jín tyu'ta'íjtaca'

a'fjci japua i chuéj jó'nyaj a'yan je'en tí'ij i séej chuéj japua ti já'ma'can.

⁵⁵ Tavástara', tí'ijta tíca' muéetzij nu mua'tamuá're'rii, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij patí'ij muáaj tyí'tamua'tyej.

⁵⁶ A'í pu a'fín pué'een i ti nyejitzé a'yan tyúuxie've':
nyaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jín tyu'ta'íjtaca'.

⁵⁷ Muáaj, Tavástara', muáaj paj a'fín pué'een i ti nyejitzé séejre';

a'yaa nu tya'tányaratziiri' nyaj a'yan rinyij je'ej paj muáaj tyu'taxájtaca'.

⁵⁸ Néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jín a'yan tya'tányaratziiri' nyej nyij tyámua' eenye' muéetzij jimi;

tyámua' paj nyojo'mua'raj, a'yájna patí'ij tya'tá'ratziiri'.

⁵⁹ A'fj nu jitze tyi'riá'mua'aj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij, aj nu nyij nyajtáhuaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jín tyu'ta'íjtaca'.

⁶⁰ Ca'nácan nu a'yan huarfj, canu á'tyeej nyati'ij nyij a'yan huarfj je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

⁶¹ A'fí mu meríj avíitzi jín nyeria'naj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij,

ajta nyáaj canu yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaamuá'-tyej.

⁶² Jé'ta' tíca' nu ájchesij nyej nyij muéetzij tyimuaatatyójtzi're'en

a'fjci jime' ti tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jín tyí'ijta.

⁶³ Nyáaj nu huá'jaahuatye' a'fjima i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyícha'ij

majta i maj ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

⁶⁴ Tavástara', néijmi'que' pu i cháanacaj japua séejre' i paj jín taxie've',

náamua'tyej a'fjci i nyúucarij i paj jín tyí'ijta.

⁶⁵ Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéejcha'ij a'fjci i ti muéetzij muahuire',

a'yájna patí'ij tya'tá'ratziiri'.

⁶⁶ Náamua'tyej nyej nyij tyámua' metyóomua'reerej nyajta tyojó'iteej,

ji'nye a'fj nu jitze tyí'ca'nyej i nyúucarij muáaj paj jín tyu'ta'íjtaca'.

⁶⁷ Matí'ij quee eexúj naatyaxáahuatacaj jéehua nu je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íca'aj,

ajta ijíj nu a'nyúuca ja'astej.

⁶⁸ Muáaj paj tyámua' tyihuojó'mua'raj, pajta tyámua' tyi'tyía'cha'ij,

náamua'tyej i nyúucarij paj jín tyí'ijta.

⁶⁹ I maj axáa tyí'jepe' mu hue'tziz jín cha'mana'aj ná'xijtye',

ajta nyáaj nu néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jín ja'astej i nyúucarij muáaj paj jín tyí'ijta.

⁷⁰ A'ñi mu je'ej pua'aj een i jumua'tzíra'aj jitze, ajta nyáaj nu nyetyamua've' a'ñici jime' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.

⁷¹ Tyámua' pu tyá'raa nye jimi a'ñici jime' maj naatyáx-aahuataca', ji'nye a'yaa nu tyaari'rej a'ñici i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

⁷² Nye jimi pu jéetze' juxie've' a'ñina i nyúucarij muáaj paj nye'ixaatye', quee séej ví'ra'aj ti ará'asej i túmii ooroj ti pu'é'een nusu pláataj.

⁷³ Muáaj paj naatyátaahuaca' a'yájna nyati'ij huasé'rin;

inaatá' nyej nyij yó'itej ná'ra'nyij a'ñici i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'!

⁷⁴ A'ñimaj i maj tzáahuatyí'ra'aj a'jimi tyí'icha'ij a'ñi mu huatóotyamua've'sij matí'ij naaséj, ji'nye nyáaj nu a'nyúucaaa jitze nyeríj tyí'ijchó've'.

⁷⁵ Tavástara', nyáaj nu jamua'reej ti tyámua' een i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'

ajta a'yan tyí'xa'puí' pej pij nyéetzij puéjtij naata'an típua'aj nyequee ja'rá'astej.

⁷⁶ Che' a'ñin tyámua' tyinaatyéjeevej i paj jin nyaxie've',

a'yájna patí'ij nyéetzij tyina'táratziiri'!

⁷⁷ Naataséjratye' i paj jin nyaxie've', pajta naata'an nyej nyij júurij ná'ra'nyij,

ji'nye a'ñi nu jitze nyetyamua've' i nyúucarij muáaj paj nyamua'tyej.

⁷⁸ Miche' huatóotyevi'ra'astaj i maj axáa tyí'jepe' i maj cha'mana'aj tyí'táj jin je'ej pua'aj tyí'nyaxaj; nyáaj nu jaxie've' nyaj a'nyúucaaa jitze tyú'mua'tyij.

⁷⁹ Miche' nyajamuan tyúusiire'en a'ñimaj i maj tzáahu-
atyí'ra'aj a'jimi tyí'icha'ij,

a'ñimaj i maj jamua'tyej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'-
ta'íjtaca'.

⁸⁰ Che' i nyaxiéjnyu'caa tyámua' eenye' a'ñici jitze i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca', nyej nyij quee tyí'táj jin nyetyevi'ra'.

⁸¹ A'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyaj japua huatányu-
unyij,

ja'ñi nu nyeríj jitze tyí'ijchó've' a'nyúucaal

⁸² Nyají'ij pu arí huácuana'aj nyaj atanyéerij nyetyí'ij-
cho've' i paj jin tyina'táratziiri',

a'yaa nu tyí'xaj tíjin: "¿A'najnyí mupo'va'ma'aj
puá'mej pej pij tyámua' tyinaatyéjeevej?"

⁸³ Tyij nyajta vastaciríe' pu'é'een tíquee tyí'táj huíre'
majta meríj nyojo'hua'xij,

canu yo'huá'xij i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

⁸⁴ ¿A'chunyéj nyooj á'tyeeren nyetyí'cho've'ej?

¿A'najnyí puéjtij pahuo'tá'sij a'ñijma i maj je'ej pua'aj
nya'uurej?

⁸⁵ Tyeítýee maj axáa tyí'jepe' maj quee a'yan tyityaa-
jú' patí'ij muáaj tyí'tamua'tyej

a'ñi mu meríj avítzij jin tyámua' huóoruuj mej mij
naatyéevi' jó'nyaj jooméj.

⁸⁶ Naatáhuíre', ji'nye cha'na'aj mu'uj nyamuaritye'!
Néijmi'i pu ji'récán jime' i nyúucarij muáaj paj tajimí
jaatyájtóo!

⁸⁷ Tímua' mu na'antypuá'rityej íyan cháanacaj japua,
ajta canu nyáaj ajtáraa a'ñici jitze i nyúucarij muáaj paj
jin tyu'ta'íjtaca'.

⁸⁸ Júuricamej paj naata'an, a'ñici jime' i paj nyaxie've',
nyáaj nu nyij ja'rá'astej a'ñici i nyúucarij a' tyenyij jitze
ti eejnyéj.

⁸⁹ Tavástara', a'nyúucaaa pu jusén jime' séejre';
tyámua' pu éenye'ej séejre' u tajapuá!

⁹⁰ Jusén jime' pu séejre' a'ñina i paj jin tyámua' een;
muáaj paj tyámua' tyeetyáacajtyej i chuéj, a'ñi pu jin
tyámua' tyí'sejre'.

⁹¹ Néijmi'i pu óoche' tyámua' tyí'een, a'yájna patí'ij
muáaj tyu'tyájtóo a'nyúucaaa jime',
ji'nye néijmi'i mu muéetzij a'jimi tyí'huíre'.

⁹² Típua'aj quee nyetyamua'viste'ej a'ñici i paj muáaj
nyamua'tyej,
a'ñi pu arí na'antypuá'ritye'nyijche' i xaamújrira'aj.

⁹³ Canu a'náj yo'huá'xij a'ñici i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca',

ji'nye a'ñi paj jitze ma'can júuricamej naatá'.

⁹⁴ Nyajapuáj paj huatányuunyij, ji'nye a' jitze nu ajtyá-
ma'can

nyajta a'yan tyu'méj patí'ij muáaj tyu'ta'íjtaca'!

⁹⁵ I maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij mu tyí'ijchó've'
a'tzáaj maj na'antypuá'ritye'en,

ajta nyáaj nu quee jatato'raj a'ñici i nyúucarij muáaj
paj jin tyí'ijta.

⁹⁶ A'yaa nu nyeríj tyí'sej ti néijmi'i tye'entypuaa-
pua'rej,

ajta i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' jusén jime'
pu séejre'.

⁹⁷ Jéehua nu jaxie've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej!
A'tzáaj tína'aj nu a'ñi jitze tyí'riá'mua'sij!

⁹⁸ A'ñina i nyúucarij paj jin tyu'ta'íjtaca' nyéetzij pu
nya'a'rij jusén jime';

a'ñi pu naatá' nyej nyij jéetze' tyojo'itéej ná'ra'nyij
mequee a'ñimaj i maj nyéjcha'íre'.

⁹⁹ Jéetze' nu tyojó'itej mequee a'ñimaj i maj tyí'nya-
mua'tyej

ji'nye jéehua nu a'ñi jitze tyí'mua'tzej i nyúucarij
muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.

¹⁰⁰ Jéetze' nu tyojó'itej mequee i huáasij

ji'nye nyáaj nu ja'tzaahuatye' i nyúucarij paj jin tyu'-
ta'íjtaca'.

¹⁰¹ Nu'ríj ajtáraa a'ñici i juyéj jitze ti quee tyámua' een
nyej nyij a'nyúucaaa ará'astej.

¹⁰² Canu ajtáraa a'ñici jitze i nyúucarij muáaj paj jin
tyu'ta'íjtaca'

ji'nye muáaj paj a'ñin pu'é'een i ti tyí'nyamua'tyej.

¹⁰³ Jéetze' pu áncacaj i nye tyenyij jitze a'ñina i paj jin
tyina'táratziiri'

mequee i sarátýee i nye tyényi'tze'.

¹⁰⁴ A'fj nu nyerij jitze je'raa i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' nyej nyij tyojó'iteej, a'fj nu jin néijmi'i xana've' je'ej maj hue'tzij jin tyi-tyetyúucha'ij.

¹⁰⁵ A'nyúuca pu tatzárij pué'een jó'nyaj ja'ra'fcajme ajta a'fjin pué'een i ti jin huányeeri'ij i nyajuyéj jitze.

¹⁰⁶ Tyi'tfj nu jin tya'tányaratziiri', a'fj nu nyij jin aránya'astesij; i néijmi'i nu jin a'yan rinyij je'ej ti tyí'xaj i nyúucarij ti tyámua' een muáaj paj jaatyájtóo!

¹⁰⁷ Tavástara', je'ej nu tyé'nyamua'tzej; i júuricamej naatá', a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'!

¹⁰⁸ Ancuríaa', Tavástara', je'ej nyaj tyí'muatyojtzi're' i nye tyenyij jime', pajta je'en a'nyúuca náamua'tyej.

¹⁰⁹ A'náj tina'aj nu a'áa já'sejre' jo'maj tyityajá'cui'caa, ajta canu yó'hua'naj je'ej paj muáaj tyinaamuá'tyej.

¹¹⁰ A'fijmaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij mu jaxie've' maj naatyéevi', ajta nyáaj canu ajtayi'ij a'fjci jitze i nyúucarij muáaj paj jaatyájtóo.

¹¹¹ A'fjna i nyaj jusén jime' jajcha'fij na'mej a'fj pu a'fjin pué'een a'nyúuca, ji'nye a'fj nu jin nyetyamua've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta'.

¹¹² Nyaxiéjnyu'caa nu jin a'yan tyu'tányaxajtaca' nyaj ja'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta, a'yaa nu jusén jime' rinyij 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipúa'rej.

¹¹³ Nyahua'xana've' i tye'ftee maj quee a'yan ricij je'ej maj tyí'xaj, ajta a'fj nu xie've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej.

¹¹⁴ Muáaj paj a'fjin pué'een i ti nyajapuáj huatányuusij pajta nyecha'ij; a'fj nu jitze tyi'ijchó've' i nyúucarij muáaj paj jaatyájtóo.

¹¹⁵ i Nye jimi xu ajtácii'nyej, mu sja je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij, ji'nye a'yaa nu nyáaj tyá'xie've' nyaj ja'rá'astej je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i nyaj Dios!

¹¹⁶ Ca'nyíjra'aj paj naata'an, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri', aj nu nyij júurij na'mej; i capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej tyo'tányamua'tyij a'fjci jime' je'ej nyaj tyi'ijchó've'!

¹¹⁷ Naatáhuire', aj pu'ij nyéetzij nyahuire'en; a'yaa nu nyij a'náj tina'aj tya'rá'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

¹¹⁸ Muáaj paj mahuóohua'naj a'fijma i maj ajtac'ij a'nyúuca jitze, ji'nye capu tyi'tfj huire' je'ej maj a'fijmaj metyity-oomuámuare'ej.

¹¹⁹ A'fijmaj i maj je'ej pua'aj ricij i cháanacaj japua a'jimi mu a'yan een ti'ij i xiéerij, a'fj nu jin nyáaj jaxie've' je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.

¹²⁰ Nye tyévira' pu juvivej a'fjci jime' nyaj tzáahuaty-i'ra'aj a'jimi tyícha'ij;

i jéehua nu huápu'ij tzáahuaty-i'ra'aj jimi tyícha'ij i nyúucarij muáaj paj jaatyájtóo!

¹²¹ Canu a'náj jaatapuá'citaca' a'fjci i nyaj jin tyámua' tyi'tyínecha'ij, capáj nyatato'ra'an a'fijma jimi i maj je'ej pua'aj nya'uurej.

¹²² Muáaj paj a'fj jin antyía'mua'reeriaj ti'ij nye jimi tyámua' tyí'eenye', miche' quee je'ej pua'aj nya'uuriaj i maj je'ej pua'aj tyí'jepe'.

¹²³ Pu'ríj i nyaji'ij tácu'a'naxij a'fjci jime' nyaj tyi'ijchó've' paj nyajapuáj huatányuunyij, nyetyi'ijcho've' paj nii'rátoonyij, a'yájna pati'ij tya'tá'ratziiri'.

¹²⁴ Tyámua' paj tyeetyátoonyij a'fjci i ti muéetzij muahuire' a'fjci jime' i paj jin taxie've'. i Náamua'tyej i nyúucarij paj jin tyí'ijta!

¹²⁵ Nyáaj nu a'fjin pué'een i ti muahuire'.

Naatá' nyej nyij tyojó'iteej, ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'fjci i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

¹²⁶ Tavástara', pu'ríj hua'xa'pu'ín paj tyi'tfj jin je'ej huárinij, ji'nye camu che' a'yan ricij je'ej paj muáaj tyitaamuá'tyej.

¹²⁷ Ji'nye nyáaj nu jaxie've' a'fjci i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca' jéetze' nu a'fj xie've' nyequee i ooroj ti jumua'tij.

¹²⁸ A'fj nu jin a'nyúuca jitze tyí'nyamua'tyej nyajta néijmi'i xana've' i maj hue'tzij jin je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij.

¹²⁹ Naa pu huasé'rin a'fjna i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'; a'fj nu jin ja'astej.

¹³⁰ Tyámua' pu naa tyihua'tányeeritye' a'nyúuca tipua'aj tyámua' naa metyaataxáj, tyámua' pu tyihua'mua'tyej a'fijma i tye'ftee maj quee óotzaahuaty'e'.

¹³¹ Huápu'ij nu jaxie've' nyati'ijta tyu'taxáj ji'nye jéehua nu jaxie've' a'nyúuca.

¹³² Naaséj, pajta je'en ná'ancu'vaxi' nyéetzij, a'yájna pati'ij ricij a'fijma jimi i maj muaxie've'.

¹³³ Naatá' nyej nyij a'yan tyu'mé'en ti'ij tyi'huóoxie've' a'nyúuca jitze; capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'fjin tyí'nye'ijtye'ej i ti je'ej pua'aj een.

¹³⁴ Nyajapuáj paj huatányuunyij a'fijma jimi i tye'ftee maj je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj néijmi'i ará'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyí'ijta.

¹³⁵ Tyámua' paj naa tyeeséj a'fjci i ti muéetzij muahuire', pajta je'en náamua'tyej i nyúucarij i paj jin tyí'ijta.

¹³⁶ Jéehua nu huápu'ij eetaja'ra'tajji'ij i nyaj jiise' ji'nye camu ja'aste je'ej paj tyí'tamua'tyej.

¹³⁷ Tavástara', muáaj paj néijmi'i jin tyámua' een;

tyámua' pu naa tyu'tóoje'yej i nyúucarij paj jin tyí'ijta.
¹³⁸ Néijmi'i i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'
 tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ji'récán jime'.
¹³⁹ Jéehua nu je'ej tyé'nyamua'tzej a'íjci jitze a'nyúucaaa,
 ji'nye a'íimaj i maj nyéjcha'íire' mu'ríj yo'huá'xij.
¹⁴⁰ A'íjna i paj jin tya'tá'ratziiri' pu arí néijmi'i tyu'tyáa-
 mue'tij;
 a'íj pu jin jaxie've' a'íjna i ti muéetzi muahuíre'.
¹⁴¹ Canu tyi'tíj jin á'nyatzaahuatye', majta mu manúu-
 jipuj,
 ajta canu yó'hua'naj i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íj-
 taca'.
¹⁴² A'íj paj muáaj jin tyá'xa'puí'íntare' i ti tyámua' een,
 ajta a'yan tyi'ji'récán jime' je'ej paj tyí'tamua'tyej.
¹⁴³ Je'ej nu tyé'nyamua'ajcaa nyajta quee je'ej jájty-
 oova'aj,
 ajta a'íj nu jin huatányetyamua'vej i nyúucarij muáaj
 paj jin tyu'ta'íjtaca'.
¹⁴⁴ A'náj tina'aj pu tyámua' een je'ej paj muáaj tyu'-
 ta'íjtaca';
 inaata' nyaj tyojo'íteej ná'ra'nyij nyej nyij a'íjna jin
 júurij!
¹⁴⁵ Tavástara', néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin muaatá-
 jeevij,
 ipata'aj naatájeevej, ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj
 a'nyúucaaa ará'astej!
¹⁴⁶ Muéetzi jimi nu huatyényuusij, naatáhuíre'
 nyej nyij ja'rá'astej je'ej paj muáaj tyu'ta'íjtaca'.
¹⁴⁷ Tí'ij quee eexúj huatapua'rej, na'ajchesij nyej nyij
 muaatáhuavii paj naatyáhuíre'en,
 a'íj nu jitze tyi'ijchó've' je'ej paj muáaj tyina'táratziiri'.
¹⁴⁸ Ajta tí'ij quee eexúj huariá'tica'rej, nyaji'ij pu arí
 tyámua' een tí'ij huatáxa'iire'en
 nyej nyij a'íj jitze tyi'huényamua'tziitye'en i paj jin tyi-
 na'táratziiri'.
¹⁴⁹ Náanamua'jri' je'ej nyaj tyi'tyényuusij, Tavástara',
 a'íjci jime' i paj nyaxie've';
 júuricamej naatá', a'yájna patí'ij períj tyámua' naa
 tyaaxá'puí'íntarej.
¹⁵⁰ Véjri' mu nye jimi yésejre' a'íimaj i maj je'ej pua'aj
 nya'uuriajmui',
 ajta amu' ímuáj já'sejre' a'íjci jitze muáaj paj jin tyí'-
 mua'taj.
¹⁵¹ Muáaj, Tavástara', véjri' paj yésejre',
 ajta néijmi'i a'nyúucaaa a'yan tyi'ji'récán jime'.
¹⁵² Nu'ríj ará'tyeej nyaj jamua'tyej a'íjci i nyúucarij
 muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca',
 muáaj paj jusén jime' tyámua' naa tyeetyájtoo.
¹⁵³ Huaséj i nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej pajta je'en
 nyajapua'j huatányuunij,
 ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xij je'ej paj muáaj tyinaa-
 muá'tyej.
¹⁵⁴ Tyámua' paj tyaataxáj je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij paj-
 ta nii'rátóonyij;
 júuricamej naatá', a'yájna patí'ij tya'tá'ratziiri'!

¹⁵⁵ Capáj a'íjima huatyáhuíre'ej i maj je'ej pua'aj tyi-
 tyetyúucha'ij,
 ji'nye camu a'yan tyityaajú' patí'ij a'nyúucaaa jin tyu'-
 ta'íjtaca'.
¹⁵⁶ Tavástara', va'cán paj jin huápuí'ij taxie've';
 júuricamej naatá', a'íjci jime' i paj jin tyámua' naa
 tyá'xa'puí'íntare'.
¹⁵⁷ Mamui'íj i maj nyéjcha'íire' majta i maj je'ej pua'aj
 nya'uurej,
 ajta canu nyáaj ajtayi'ij a'íjci jitze i nyúucarij muáaj paj
 jin tyu'ta'íjtaca'.
¹⁵⁸ Canu hua'sejramu' i maj avíitzi jin je'ej pua'aj ricij,
 a'íimaj i maj quee ja'astej a'íjci i nyúucarij muáaj paj
 jin tyu'ta'íjtaca'.
¹⁵⁹ Tavástara', huaséj nyaj jéehua jaxie've' a'íjci i nyúu-
 carij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca';
 júuricamej naatá', a'íjci jime' i paj nyaxie've'!
¹⁶⁰ A'nyúucaaa jitze pu néijmi'i séejre' i ti ji'récán jime';
 jusén jime' pu séejre' ajta tyámua' een néijmi'i i nyúu-
 carij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'.
¹⁶¹ A'íimaj i tyétyee maj jéehua uhuácaca'nye' mu
 cha'mana'aj nyamuaritye',
 ajta i nyaxiéjnyu'caa pu jéehua jaatyátzaahuatye'ej
 a'íjci a'nyúucaaa.
¹⁶² Nyáaj nu a'íj jin nyetyamua've' i paj jin tyi-
 na'táratziiri',
 a'yájna tí'ij a'tíj ti a'íj huátyoonyij i ti jéehua tyá'na-
 jchij.
¹⁶³ Nyáaxana've' i ti hue'tzi pué'een, canu jaxie've' tí
 nyej jitze séejre'ej,
 ajta a'íj nu xie've' je'ej paj muáaj tyí'nyamua'tyej.
¹⁶⁴ A'náj tina'aj nu tyí'muatyojtzí're'
 a'íjci jime' i nyúucarij tí tyámua' een muáaj paj jin
 tyu'ta'íjtaca'.
¹⁶⁵ A'íimaj i maj jaxie've' je'ej paj muáaj tyí'mua'taj
 juxáahuaj mu naa tyí'tyesejre',
 ajta quee tyi'tíj je'ej huá'uurej mej mij eeriá'tzen.
¹⁶⁶ Tavástara', a'yaa nu tyi'ijchó've' paj nyajapua'j hu-
 atányuunij,
 ji'nye néijmi'i nu jin a'yan tyu'méj patí'ij a'nyúucaaa jin
 tyu'ta'íjtaca'.
¹⁶⁷ Nyáaj nu néijmi'i a'nyúucaaa já'astej
 néijmi'i nu i nyaxiéjnyu'caa jin jaxie've'.
¹⁶⁸ Nyáaj nu ja'astej i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íj-
 taca';
 ímuáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij!
¹⁶⁹ Che' a'áa ja'rá'astij i nyaj jijhuaj, Tavástara', a'ájna
 jo'paj muáaj já'sejre';
 inaata' nyej nyij tyojo'íteej, a'yájna patí'ij tyaataxájta-
 ca'!
¹⁷⁰ Che' muéetzi jimi ja'rá'astij je'ej nyaj tyi'tyényu-
 usij;
 ipajta nii'rátóonyij, a'yájna patí'ij a'nyúucaaa jin
 tya'tá'ratziiri'!
¹⁷¹ Che' i nye tyenyij jitze huatánamua'jre'en i chuúicar-
 ij,
 ji'nye muáaj paj a'íj náamua'tyej i nyúucarij i paj jin
 tyí'ijta.

¹⁷² Che' i nye tyenyij a'fij huatáchuiicaj je'ej paj muáaj tyina'táratziiri',
ji'nye néijmi'i pu tyámua' een a'fjna i nyúucarij i paj jin tyu'ta'íjtaca'.

¹⁷³ Che' tyámua' eenye' a'muáca' pej pij naatáhuüre'en,
ji'nye jéetze' nu a'fij huataxie'vej je'ej paj tyu'taxájtaca'.

¹⁷⁴ Tavástara', ja'yaa nu jéehua tyá'xie've' paj nyajapuj huatányuunyij!
iNyáaj nu a'fjna jin nyetyamua've' je'ej paj tyí'nyamua'tyej!

¹⁷⁵ Nyáaxie've' nyaj júurij nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en;
che' a'fijn naatyáhuüre'en muáaj paj jin tyámua' tyá'xa' a'pu'íntare'.

¹⁷⁶ A'yaa nu tyojo'vej ti'ij i cánya'aj, imu paj jo've'me'en pej pij nyéetzij náahuonyij
ji'nye canu nyeexúj yo'huá'xij i nyúucarij muáaj paj jin tyu'ta'íjtaca'!

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij a'fjci jime' ti jéehua je'ej pua'aj tyí'ricij

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

120 Nyati'ijta je'ej tyé'nyamua'ajcaj, Tavástara' jimi nu huatyényuusyij,
a'fij pu'ij naatájeevij.

² Tavástara', nyajapuj paj huatányuunyij a'fijma jimi i maj tyí'hue'tacaa
pajta a'fjci jimi i nyanúrij ti hue'tzij jin tyí'xaj.

³ ¿Tyi'tanyí pajtáhua'aj ancúriáa'sij, nyanúrij paj tyí'hue'tacaa?

⁴ ¿Ír'íj ti huápu'íj ty'e'entyipityíijmee i maj jin nyo'sii!
iAjta i ti'ixcuáa ti huápu'íj a'táatimee!

⁵ iChe' je'ej tyí'nyahuüre'ej, nyaj a'yan a'yaa tyiche' iie'ej Mésec ti'ij i ti séej chuéj japua já'ma'can
nyajta a'áa ja'huányechejtyej jo'maj a'fijmaj tyojo'-tyá'inaamuaa i Quedar maj jitze ajtyáma'can!

⁶ Nu'ríj á'tyeej nyaj a'áa ja'chej a'fijmaj tzajta' i maj quee jaxie've' maj juxáahuaj huacháatime'nyij;

⁷ iNyati'ijta nyáaj a'fjna xajtaj tyaj taxáahuaj huacháatime'nyij, a'fij mu a'fij huataxájta je'ej maj tyityeetyéno'se'en!

Tavástara' pu a'fijn pué'een i ti tyámua' tyí'muacha'ij

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

121 Nyati'ijta i jiríj huaséj a'yaa nu tyu'taxájtaj tijin:
“¿Jo'nyij je'rénnyesij i ti naatyáhuüre'ej?”

² Tavástara' jimi pu jo'va'ma'aj ta'mej i ti naatyáhuüre'ej,
a'fjna i ti jaatyáahuaca' i tajapua' ti séejre' ajta i cháanacaj.

³ iCapu a'náj tyu'tá'sij pej pij eetávetyij!

iCapu a'náj huatácusij a'fjna i ti muacha'ij!

⁴ Capu, capu a'fijn a'náj tyácusij;
capu a'náj tyácusij a'fjna i ti hua'ajséejra i Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁵ Tavástara' pu a'fijn pué'een i ti muacha'ij;
Tavástara' pu a'fijn pué'een i ti quee tyu'tá'sij ti'ij tyi'tíj je'ej mua'uurej,
i ti véjri' a'jimi séejre' ti'ij muaatáhuüre'en.

⁶ Capu i xicáj je'ej mua'uurej ti'ijta tujca putyi'rijcáj,
capu ajta i máxcirie' ti'ijta huatáca'aj.

⁷ Tavástara' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'muacha'ij;
a'fij pu jacha'ij a' júuricamej.

⁸ Tavástara' pu muacha'ij jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej i juyéj jitze,
ijíj ajta jusén jime'.

Je'ej maj tyaatáchuiicaj i Jerusalén

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

122 iJéehua nu huatányetyamua've'sij mati'ijta a'yan tyinaaté'exaaty'e'en tijin:
“Che'rój a'ájna jo'tij jo'tyéjvee i tyeyúujra' i Tavástara'!”

² Jerusalén, itu'ríj utyájrúpj a'ájna jo'tij ja'pueertaj!

³ Jerusalén, chájta'naj ti huatyáaavijhuaca'
mej mij néijmi'i a'áa jóosi'rihua'an a'áa maj jo'cháatimee.

⁴ A'áa mu ja'rá'íixaj a'fijmaj i maj Tavástara' jitze ajtyáma'can

mej mij tyaatatyójtzi're'en i ti jin ántyapuj,
a'yájna mati'ij tyihuo'ta'ij a'fijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁵ A'áa pu já'sejre' jo'maj je'ráatyij i maj tyámua' naa tyá'xa'pu'íntare',
jo'maj je'ráatyij i maj tyá'xa'pu'íntare' a'ájna jo'tij i David ja'chej.

⁶ A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj néijmi'i i juxiéjnyu'caa jime' tijin:

“Che' tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi, Jerusalén;
miche' juxáahuaj huacháatime'nyij a'fijmaj i maj muaxie've'.

⁷ Che' tyámua' tyí'eenye' a'fjci jitze i paj jin curiá'-nami',
majta tyámua' tyí'cha'ij a'újna jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta.”

⁸ Ajta ijíj, a'fijmaj jitze ma'can i nye'ihuámua' majta i maj nyamua'tyej a'yaa nu tyu'taxájtaj tijin:

“Che' néijmi'i tyámua' tyí'eenye' muéetzij jimi.

⁹ A'fjci jitze ma'can i tyeyúujra' i Tavástara' taj Dios a'ij nu huonyij i ti tyámua' een muéetzij jimi.”

Tyiche' taxáahuaj huatyényuunyij i Dios jimi jitzán tyetyi'ca'nyáaj

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

123 Muéetzij jimi, Tavástará', nyamuaséeraj nu nyámuahuavii, muéetzij jimi, tajapúa paj tyejé'ijtaj.
² Tya'raséeraj tu jahuavii i Tavástará' taj Dios, a'yájna tí'ij i tyáati' tí tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i tí tyé'ijtye', a'yájna tí'ij i íiti' tí tyí'ijtyi're' tya'ráasej a'íjci i tí tyé'ij-tye', a'yan tyetye'ejcho've'ej tí'ij a'íin tá'ancu'vaxi'in.
³ Tá'ancu'vaxi' ityájma, Tavástará'; tá'ancu'vaxi' ityájma, jí'nye catu che' janamujracuj i maj je'ej pua'aj tyí'tax-aj.
⁴ iTu'ríj jéehua jaapuéjtzitariaca' a'íimaj maj je'ej pua'aj tyí'taxaj i maj chíjtyaanyij pué'een majta mu a'íimaj taxana've' i maj jéehua óotzaahu-ate'!

Dios pu a'íin pué'een i tí japuan huatányuusij i Israel

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un, David tí ja'a'rij

124 Típua'aj i Tavástará' quee tajamuán yésejria'aj miche' a'íimaj jaataxá i maj Israel jitze ajtyá-ma'can,
² típua'aj i Tavástará' quee tajamuán yésejria'aj matí'ij i tyétyacaá ájhuiixij mej mij taatanyo'si'tye'en,
³ a'íi mu néijmi'caa ta'antypuá'ritye'nyijche'en matí'ij a'íimaj tajimí jéehua huatanyínyu'cacuca'.
⁴ Aj pu'ij i jájtyij ca'nyíin jin ta'antinyíche'en; játya'naj pu tajapúa huatamui'yéenyijche'en.
⁵ iAjta i jájtyij tí ca'nyíin jin tyájjuhua'naj a'íi pu ajta tajapúa huatamui'yéenyijche'en!
⁶ iChe' tyámua' éenye'ej séjre'ej i Tavástará', i tí quee tyu'tá' mej mij taatyátzaanaxi'in i jutaméj jime'!
⁷ Tu'ríj huatáta'uj mej mij quee taavívi' tí'ij i pína'aj tí huatáta'uj mej mij quee jáame'nyij, a'íi pu huatyátzaanyixij i maj jin jaxie'va'ca'aj maj taavívi', ityáj tu tyij huatáta'uj.
⁸ A'íjna i tí taatyáhuire'ej Tavástará' jimi pu jo've'yi'ij, a'íjna i tí jaatyátaahuaca' i tajapúa tí séejre' ajta i cháanacaj.

Dios pu huá'cha'ij a'íijma i maj jitzán ajtyáma'can

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

125 Capu tyi'tíj je'ej huá'uurej a'íijma i maj Tavástará' jitze tyí'ca'nyej, a'yájna tí'ij ajta i jiríj Sión tí ántyapuaaj, a'íi pu jusén jime' séejre'.
² A'yájna tí'ij i jiríj tí ataquéetime a'ájna a Jerusalén, a'yaa pu i Tavástará' tyihua'riá'naa i jutyétyeristya-mua' ijíj ajta jusén jime'.
³ A'íjna i tí quee tyámua' tyí'ijta capu jusén jime' tyí'í-taj ja'mej

a'íjci japua i chuéj Dios tí a'íijma huatá' i jutyéty-eristyamua', na'ríj quee a'íimaj mu i maj tyeétyeristyamua'me'en pué'een huatyóohuisij mej mij je'ej pua'aj huárinyij.

⁴ Tavástará', tyámua' paj tyihuo'tyátoonyij a'íijma i tyeétyee maj tyámua' tyityetyúucha'ij, a'íijma i tyeétyee maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzaj-ta',
⁵ ajta a'íijma i maj juyéj jitze huaju' tí quee tyámua' een a'yaa paj huó'uurej tí'ij a'íijma jimi atyojo're'nyesij i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

iChe' tyámua' tyí'eenye' a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can!

iMuáaj paj a'yan tyú'uurej tí'ij tajimí tyámua' tyá'ra'ny-ij!

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un

126 Tí'ij i Tavástará' seequéj tyeetyájtóo i Sión, a'yaa pu to'taséjra cuxáa tyaj tyi'tyá-maarasime'en.
² Aj pu'ij i tatyényij jitze huataséjre tyej tyij huána'nan tyajta huajíjhua tyatatyámua've'ej; aj mu mij i maj quee tyá'tzaahuatye' a'yan tyí'xajta-ca'aj tíjin:
 "i Tavástará' pu va'cán jin tyámua' tyú'ruuj a'íijma jimi!"
³ A'yaa pu tyi'ja'yájna, Tavástará' pu va'cán jin tyámua' tajimí tyú'ruuj, a'íj tu jin huátatyamua'vej.
⁴ i Tavástará', ajtáhua'aj paj tyu'tá'an tí'ij tajimí tyámua' tyá'ra'nyij, a'yájna tí'ij seequéj tye'mej típua'aj muaatyéviiey a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij!
⁵ A'íimaj i maj juyínyej metyi'huaste', a'íi mu tyí'cihtyen majta je'en jijhuan a'íjci jime' i maj jutyamua've'ej.
⁶ Tyij majta móoj juyínyej ayóotisima'aj cústaaj jitze i jatzíj, a'íi mu tyí'chuiicaj huaría'ciinyij a'íjci jime' i maj jutya-mua've', majta jéehua jaa'á'sima'aj i tyeríicuj tí huácñriaca'.

Néijmi'i pu i Tavástará' jitze tyeje'ráma'can

Cuínaríj i maj jin huatyáaju'un, Salomón tí ja'a'rij

127 Típua'aj i Tavástará' quee ja'ajtaahuaj i chí'ij, capu tyi'tíj je'ej tyí'huire' típua'aj metyi'-muarie'ej i chí'ij maj tyí'ta'huacaá, típua'aj i Tavástará' quee jacha'íj i chájta'naj, capu tyi'tíj je'ej tyí'huire' maj ixie'ria'aj i maj tyí'cha'ij.
² Capu tyi'tíj je'ej tyí'huire' maj tyí'muarie'ej tí'ij na'aj tye're'nyej i xicáj 'asta na'aj quee uja'ancájrutyey,

majta je'en tyú'cua'nyij a'ǵjci jime' maj ca'nyíin jin tyu'muáriej,
 tí'ij i Dios tyihua'tá'caa i maj jimi tyámua' een mati'ij a'ǵmaj móoj tyácu'tzij.

³ A'ǵmaj i tayójmua' maj nanie'huacaa a'ǵ mu a'ǵin pué'een i Tavástará' ti jin tyámua' tyi-taatyátoosij.

⁴ A'ǵmaj i tayójmua' maj nanie'huan tyati'ij tyooj tyáa-mua

a'yaa mu een tí'ij i í'ǵj muáca'ra'an jitze a'ǵjci i ti nyo'sii.

⁵ iChe' huatóotyamua've'en a'ǵjna i tyáati' ti jéehua a'yan énya'can tyiyójmua'!

Capu tyévi'si' huataséjre'ej a'ǵjma jimi i maj jájcha'ǵre'

tí'ij a'ǵjma jin huatyóohuǵre'en a'ǵjma jimi i maj tyity-atatyíj.

Tyi'tǵj tyej tyámua' naa tya'ancuriáa'sij i Tavástará' jimi

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

128 Huatá'tyamua've' muáaj, mu paj tzáahuaty-i'ra'aj jimi tyícha'ǵj i Tavástará'

pajta juyáara' jitze ucáamej.

² A'ǵj paj tyí'cua'nyij tyi'tǵj paj jin tyu'muáriej, puatá'tyamua've'sij ajta tyámua' tye'mej a'jimi.

³ Ajta a'ájna a'chi'táj jo'paj ja'chej, a'ǵj pu a'yan éenye'ej ta'mej tí'ij i úuvaj ti jéehua taca',

majta a'yóojmua', mati'ij ataráasajra'nyij jo'siaj tya-já'cua'caa,

a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un tí'ij i ítyi'rij ti jéehua eere'nyaxij.

⁴ A'yaa pu i Tavástará' tyámua' tyeetyátoosij a'ǵjci i tyévi'j ti tzáahuaty-i'ra'aj jimi tyícha'ǵj.

⁵ iChe' i Tavástará' tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna ímuáj a Sión!

iPajta jaaséj ti tyámua' tyí'een a'ǵjma jimi i maj Jerusalén já'ma'can

a'náj tina'aj pati'ij pana'aj á'tyeeren pajúurij!

⁶ iChe' a'yan atyojo'ré'nye'ej pe' pij huo'séj a'yaaxúj-mua'!

iChe' tyámua' tyí'eenye' a'ǵjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can!

Tavástará' pu tatá'caa tyaj taxáahuaj séjre'ej

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

129 Jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamu-jrij

nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca'

miche' a'yan tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can,

² jéehua nu nyeríj je'ej pua'aj tyi'huányaxaamujrij

nyati'ij nyana'aj tyú'tyamueestariaca',

ajta camu nyéetzij tyi'tǵj jin je'ej náaruj.

³ Mu'ríj tyinaapu'éj i nyahuárij jitze a'ǵjci jime' maj nie'-tyáavaxij,
 ajta va'tǵj pu ere'séere'ejme jó'nyaj tyajá'puejtyi',
⁴ ajta a'ǵjna i Tavástará', i ti tyámua' tyi'tyúucha'ǵj, a'ǵj pu nyajapuáj huatanyúj a'ǵjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ǵj.

⁵ iMiche' a'ǵmaj huatóotyevi'ra'astaj majta je'en hu-atóo'uunaj

a'ǵmaj i maj jájcha'ǵre' i Sión!

⁶ iMiche' a'yan huárinij tí'ij i tu'píj chi'ij japua ti tyé'e-jnyinyij,

mati'ij quee xu je'ejtzaanaxi'in a'ǵj pu huatyáhuasij!

⁷ Tu'píj ti quee tyi'tǵj huǵre' muáca'ra'an jitze a'ǵjci i tyerícu'j ti sǵre' ajta ja'antyáji'quii;

⁸ tu'píj ti quee a'tǵj a'yan tyaataxájta yee: "iTavástará' pu tyámua' tyeetyájtóo!"

Ityáj tu mua'ajmaj tyámua' tyajamuaatyájtóo a'ǵjci jitze ma'can i Tavástará'.

Tyiche' i Tavástará' jitze tyú'ca'nye'ej

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un

130 A'ájna jo'tij jo'cá'asej a ti huápu'i'ij ja'tyácun a'áa nu muéetzij jimi huatyényuusij, Tavástará'.

² iHuánamua'jri', Tavástará', je'ej nyaj a'jimi tyi'tyényu-usij!

iPajta jáanamua'j je'ej nyaj tyi'jilhuaj nyáhuoo muéetzij jimi!

³ Tavástará', Tavástará', tǵpua'aj a' peyóomua'reere'ej tyi'tǵj maj jin quee xá'pu' huarǵj,

ǵa'tanyíj pu jooréenyijche'en tí'ij júurij hu-atyá'itzeere'en?

⁴ Ajta muéetzij tu jimi jatyoonyij pe' pij tyitaatú'uunyi', tyej tyij muaatyátzaahuatye'en.

⁵ Néijmi'i nu i nyajúuricamej a'ǵj jitze tyi'ijchó've' i Tavástará',

nyajta nu i nyúucaria'ra' jitze tyí'ca'nye'ej.

⁶ Nyáaj nu i Tavástará' jitze tyi'ijchó've'ej

mequee a'yan a'ǵmaj i maj tyí'cha'ǵj tye'ejchó've' ti huatapua'rej.

A'yájna mati'ij i maj tyí'cha'ǵj tye'ejchó've' ti huata-pua'rej,

⁷ Tavástará' jimi xu tyu'chó've'en, mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can,

ji'nye a'ǵj pu jitze séejre' i ti jin taxie've' ajta i tyaj jin taxáahuaj séjre'ej.

⁸ iA'ǵj pu hua' japua huatányuusij tyi'tǵj maj jin quee xá'pu' huarǵj i Israel maj jitze ajtyáma'can!

Tyiche' huatyényuunyij jitzán tyetyi'ca'nyáaj

Cuíinarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

131 Tavástará', capu i nyaxiéjnyu'caa tyi'táj jin óotzaahuatye',
 canu nyajta je'ej pua'aj tyihuojó'sej,
 canu tyi'táj jéehua xie've' nusu i ti naa tyu'sé'rin
 tyi'táj nyaj quee pújoorej nyej nyij ja'ancuriá'an.
² Ajta a'yaa nu een, canu ave'nyuu nyajta quee je'ej
 ricij,
 a'yaa nu een ti'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzí'-
 tyej
 ajta je'en i náanajra' tyámua' tyé'vi' i jumuáca' jime'.
 iA'yaa nu een ti'ij i unyáaque'ej maj moochán jaatzí'-
 tyej!

³ Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, Tavástará' xu jitze ty-
 i'ijchó've'ej iijij siajta jusén jime'.

Tyi'táj ti i Dios ja'táratziiri' a'íjci i David

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

132 Ootámua'reej, Tavástará', a'íjci i David
 pajta néijmi'i tyi'táj ti jin je'ej tyóomua'tzej,
² ootámua'reej tyi'táj ti jin tyámua' naa tya'tóoratziiri',
 muéetzij jimi, a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej
 a'íjci jimi i Jacob.
³ "Canu nye chi'táj ujo'tyárutyij
 canu nyajta huatyáhu'i'sij nyej nyij huányaso'pe'en,
⁴ canu ootyácusij
 canu nyana'aj cǎ tyi'rácusij,
⁵ nyati'ij quee eexúj chi'ij huátyoonyij
 a'íin ti'ij ja'a'rij i Tavástará', i ti néijmi'i jin antyúu-
 mua'reej a'íjci jimi i Jacob."

⁶ A'áa tu a Efrata jáanamua'jri' maj jatyáxajtasima'aj i
 ti jitzán séejre' i paj jin tya'tá'ratziiri',
 tyajta je'en a'áa itzitáj yo'tyoj a'áa ti ja'ajtyáma'can a
 Jáar.

⁷ iTyiche' a'áa jó'ju'un i tyeyúujra' tzajta' i Tavástará'!
 iTyiche' jimi tyítunutaxi'in véjri' jo'tij a'íin ja'ra'íica-
 jmee!

⁸ Ájchesij, Tavástará', a'íjci jime' i ti jitzán séejre' i paj
 jin tya'tá'ratziiri',
 pajta je'en mujo've'me'en a'yájna jo'paj ja'huá'-
 so'pe'en.

⁹ Miche' tyámua' tyityatóosejrata a'íimaj i maj a'jimi
 tyí'huíre',
 majta jutyamua've'ej huajíjhua i maj a'jimi tyámua'
 een.

¹⁰ A'íj paj ootámua'reej i David, muéetzij ti muahuíre',
 capáj majúujpua' a'íjci i rey muáaj paj ja'antyíhuo.

¹¹ Tavástará' pu tyi'táj jin tyámua' naa tya'táratziiri'
 a'íjci i David,
 a'yaa pu'ij néijmi'i jin tya'róo'astej je'ej ti tya'táratziir-
 i'.

¹² "Séej nu va'cán jin tye'entyárujtye'ej muéetzij ti jitze
 eerányesij.

Típua'aj a'yóojmua' ma'rá'astej je'ej nyaj tyi'táj jin
 tya'tányaraj

majta a'íjci i nyúucarij i nyaj jin tyihuá'mua'tyen,
 majta je'en a'yan majta huárinij i hua'yojmua' a'íj-
 ma
 a'íjma pu jitze jusén jime' séeria'aj ja'mej i maj jin
 tyu'ta'íjtaj."

¹³ iTavástará' pu arí a'íj antyíhuo i jiríj Sión ti ántya-
 puaj!

iA'yaa pu tya'vá'huoo ti'ij a'áa ja'huóchejtye'en!

¹⁴ "A'íi pu i jiríj a'íin pué'een i nyaj jitzán jaxie've' nyej
 jusén jime' a'yan séjre'ej,
 a'áa nu ja'cháaj na'mej, ji'nye a'yaa pu tyina'ránajcha-
 ca'.

¹⁵ Jéehua nu tyámua' tyu'tyátoosij a'íjci i tyaja'-
 muacue'raj

nyajta tyámua' tyihuá'cue'tyej a'íjma i maj quee je'ej
 tyéejviicue'.

¹⁶ A'íj nu tyihuo'tyéchejtye'sij i maj jin ja'mua japua
 huatányuunij a'íimaj i maj ja'mua jimi tyí'huíre'

nyajta nu tyu'tá'sij mej mij jutyamua've'ej muaajíjhua
 i maj jimi tyámua' een.

¹⁷ A'áa nu nyij tyu'tá'sij ti'ij huataséjre'en i David ti jin
 antyúumua'reej.

Nu'ríj i tatzárij tyámua' huáruuj

a'íj nu nyij jimi jaatyátoosij i rey nyaj nyeríj ja'an-
 tyíhuo.

¹⁸ Jéehua nu huápu'ij tyévi'si' huo'taséjrataj a'íjma i
 maj jájcha'íire',

ajta a'íj nu huápu'ij tyámua' naa tyu'taséjrataj."

Je'ej tyej tyaatáchuiicaj i ti néijmi'caa jin taxie've'

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un, David ti ja'a'rij

133 iXaaséj ti naa een ajta tyámua' naa tyihuá'se-
 jratye'

maj i maj ju'ihuáamua' tyámua' naa néemi'ij metyí'-
 tyečajcaj!

² A'yaa mu een ti'ij i ti naa tyaarie'ej
 i maj hua'vá'hua'tyee i hua' mu'uj jitze a'íjma i
 tyeyúuj tzajta' maj tyí'huíre'

ajta pu hua'nyeerij jitze hua'cámejra
 'asta na'aj quee hua' cijpíj jitze tyí'astij.

³ A'yaa pu huasé'rin ti'ij i ti huariéenajyi'ij i jiríj japua
 Hermón ti ántyapua,

ajta je'en a'áa ja'rá'ixaj i jiríj japua Sión ti ántyapua.
 A'áa pu putyajá'ricij jo'tij i Tavástará' ya'ta'ítyacaa
 i ti jin tyámua' tyitaatyátoosij tyej tyij á'tyeevi'in tya-
 júurij.

Che' i Tavástará' tyámua' tyimuaatyátoonyij

Cuínarij i maj jin huatyáaju'un

134 iChe'rój, mua'aj mu siaj jahuíre' i Tavástará'!
 iNéijmi'i xu mua'aj tyámua' tyeetyátoonyij i

Tavástará',
 mu siaj a'úu je'rú'uj i tyeyúujra' tzajta' ti'ijta huariá'ti-
 ca'rej!

² iXa'ajméc'ataxi' jo'tij tyámua' tyejé'een

siajta tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci i Tavástará!
³ ¡Che' i Tavástará', i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti sée-
 jre' ajta i cháanacaj,
 che' a'íin tyámua' tyimuaatyátoonyij a'ájna imuáj
 jo'tij já'sejre' i jiríj Sión ti ántyapuaj!

Je'ej ti tyi'táj va'cán jin tyu'muáriej i Dios

135 ¡Alelúuyaj!

Setyu'tatyójtzi're' i ti jin ántyapuaj i Tavástará',
 mua'aj xu tyaatyójtzi're'en, mu siaj jahuüre',
² mu siaj a'úu já'sejre' i tyejúujra' tzajta' i Tavástará',
 jo'tij ja'rájta'cuaj i tyejúujra' a'íjci i taj Dios.
³ Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará', ji'nye a'íi pu tyámua'
 een;
 jitzán ma'can xu tyu'táchuiicaj, ji'nye a'íi pu tyámua'
 naa tyihuojó'mua'raj.
⁴ Ji'nye a'íj pu antyíhuo i Jacob, ajta a'yan jaatamua'aj
 tijin Israel,
 tí'ij a'íin pue'éenye'ej já'ra'nyij i ti jitzán jéehua
 juxie've'.

⁵ Nyáaj nu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Tavástará' taj
 Dios
 jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee sáij ti ajta tyi'táj
 jin antyúumua'reej.

⁶ Tavástará' pu néijmi'i jin a'yan ricij je'ej ti tyi'táj
 tyí'xie've',
 a'yaa pu'uj tána'aj u tajapuá ajta íyan i cháanacaj
 japua,
 a'yaa pu'uj tána'aj i jájritze' tí'ij jo'tij jo'ca'ástimee tyé-
 tye' imuáj.

⁷ Jéetirij pu tyítisij a'ájna imuáj jo'tij jóo'asej i
 cháanacaj,
 ajta tyu'tá'sij mej mij tyóona'axcava'ra'an mej mij jáa-
 mua'reej tijin muaatyéviij,
 ajta tyu'tá'sij tí'ij ajta huatá'aacarej.

⁸ A'íi pu a'íin pué'een i ti a'íj jin tyihuo'puéj i ti hua'an-
 tyipua'rityej
 a'íjma i hua'yojmua' i maj anáatya'aj
 muaanánie'huaca' a'áa maj já'chajca'aj a Egipto
 majta i huá'ya'muaj i maj majta anáatya'aj
 huanánie'huaca'.

⁹ A'ájna jo'tij jiríj jo'huáxiejnyu'caa i Egipto,
 a'áa pu jaata'ítyaca' i ti jin naa huasé'rin
 a'íjci jimi i ti va'cán jin antyúumua'reej majta i maj ji-
 mi tyi'huüre'.

¹⁰ Mui'caa pu i chájta'naj a'íj jin tyihuo'puéj i maj jin
 antyipuá'riaca',
 ajta huo'cuaj a'íjma i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj i
 maj jéehua uhuácaca'nye'ej:

¹¹ a'íjci i Sihón, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i
 amorreo,
 a'íjci i Og, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,
 ajta néijmi'caa i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj a'ájna a
 Canaán,

¹² ajta i tyihua'chuéj a'íjma i maj rey jin tyityetyú'u-
 ca'aj

a'íjma pu huatá' mej mij a'íimaj tya'ancuriáan i tyeí-
 tyeristyamua'me'en Israel maj jitze ajtyáma'can.

¹³ Tavástará', jusén pu jin séejre' i paj jin ántyapuaj;
 jusén jime' mu muamua'réeiaj mua'mej.

¹⁴ Tavástará' pu tyámua' tyihua'xa'pui'intari'tze'en i
 jutyéityeristyamua';
 a'íi pu hua'cu'vej a'íjma i maj jahuüre'.

¹⁵ I hua' sánturistyamua' a'íjma i maj quee tyá'tza-
 ahuatye' ooroj mu jin taavijhua majta pláataj,
 tyi'táj pu'uj tyi'pué'een tyáati' ti jumuáca' jin hua'-
 taahuaj.

¹⁶ Mua'ancáatyenyij, ajta camu pújoorej maj tyu'taxáj,
 mua'ajri'íjsíjme, ajta camu atanyéjnye',

¹⁷ mua'ajtanaxiéejme, ajta camu iityanamuéara-
 jme,

¡capu na'aj júuricamej hua' jitze séejre'!

¹⁸ A'yaa mu'uj támana'aj een mati'ij i sánturij
 a'íimaj i maj hua'taahuaj
 majta i maj a'íjma jimi tyá'tzaahuatye'.

¹⁹ Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, setyu'tatyójtzi're' i
 Tavástará';
 mu siaj tyi'huüre' i tyejúuj tzajta', setyu'tatyójtzi're' i
 Tavástará';

²⁰ siajta mua'aj leviitaj, setyu'tatyójtzi're' i Tavástará',
 mua'aj mu siaj tzáahuatyira'aj jimi tyícha'ij i Tavás-
 tara', setyu'tatyójtzi're'.

²¹ ¡Miche' tyaatyíjtzi're'en a'ájna a Sión
 a'íjna i Tavástará', i ti a'áa ja'chej a Jerusalén!

¡Alelúuyaj!

**I Dios ti jusén jime' hua'xie've' a'íjma i maj Israel jitze
 ajtyáma'can**

136 Setyu'tatyójtzi're' i Tavástará', ji'nye a'íi pu tyá-
 mua' een,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

² Setyu'tatyójtzi're' i Dios ti néijmi'caa tyi'lijtye' i
 diosij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

³ Setyu'tatyójtzi're' i hua' Vástará' i maj tyi'táj jin tyi-
 tyetyu'uj,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁴ A'íjci i ti a'íi na'aj va'cán jime' tyámua' tyí'uurej,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁵ A'íjna i ti jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre' a'íjci
 jime' i ti jéehua tyu'yí'tin,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁶ A'íjci i ti tyámua' jáaruuj i chuéj i jájtyij japua,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁷ A'íjci i ti jaatyátaahuaca' i xicáj ajta i máxcirie',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

⁸ i xicáj, tí'ij tújca jin huányeeri'cij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

⁹ i máxcirie' ajta i xú'ra'vetyee, mej mij tícá' jin huány-
 eeri'cij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁰ A'íjna i ti tyaapuéj i hua'yoj ti anaquéj huanie'hua-ca' a'áa maj já'chajca'aj a Egipto, ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹¹ A'íjna i ti hui'rájtoj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'-can a'ájna a Egipto,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've';

¹² a'íjci jime' ti huataméjca'taca' i jumuáca' jime' ti néijmi'i jin putyí'uurej,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹³ A'íjna i ti hua'puaquéj jájsii i jájrij ti po'vij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁴ A'íjna i ti huo'ta' maj antáciñyej i jájritze' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'-can,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁵ A'íjna i ti ja'vá'naj a jájritze' ti po'vij a'íjci i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto ajta i xantáaru'ustyamua'-mua',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁶ A'íjna i ti jutyétyeristyamua' jo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁷ A'íjna i ti mui'caa antyipua'rityej i maj va'cán jin tyi-tyetyú'uuca'aj rey jime',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁸ A'íjna i ti huo'cuij i maj rey jin tyityetyú'uuca'aj majta jéehua uhuácaca'nye'ej,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

¹⁹ A'íjci i Sihón, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i amorreo,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

²⁰ a'íjci i Og, rey ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Basán,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²¹ A'íjna i chuéj ti huo'riáa' i rey maj tyi'tachuéjca'aj,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've',

²² ajta je'en a'íjma tyu'tá' mej mij a'íimaj tya'an-

curiáan i Israel maj jitze ajtyáma'-can,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²³ A'íjna i ti ta'tamuá're'rii tyati'íjtá á'viicue'ria'aj,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²⁴ A'íjna i ti tajapuá huatányuusij a'íjma jimi i maj tájcha'íire',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²⁵ A'íjna i ti tyihuá'cue'tyiej i tyeétyee ajta a'íjma i tyi'-tyán maj tyityaac'íj,

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'.

²⁶ i Setyu'tatyójtzi're' i Dios tajapuá ti já'sejre',

ji'nye capu a'náj antyipua'rij i ti jin taxie've'!

Véjri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tíjin Babilonia

137 A'áa tu véjri' ja'ajtyequeetima'aj i játya'naj jitze a'áa tyeje'ejtyáma'-can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Babilonia

tyátayiinyaca'aj tyati'íjtá a'íj ootámua'reej i Sión.

² Tyajta a'íjci jitze i ti huá'uuj álamo ti huatóomua'aj a'áa ti ja're'vej a'chájta'

a'íj tu jitze antyaja'cávihuaaj i tyí'tacanaaj.

³ A'ájna, a'íimaj i maj a'áa tojo'jájpua mataaví'raj,

a'íimaj i maj néijmi'i tyitu'huári'ri', a'íi mu tahuaviiraca'aj tyej tyij tatyámua've'ej tyetyu'táchuiicaj,

i tyej tyij a'íj tyu'táchuiicaj i chuíicarij a'áa ti tyajá'ma'-can a Sión!

⁴ i Nyi ityáj tyetyu'táchuiicaj i Tavástara' tyi'chuiicarij a'íjci japua i chuéj jo'maj je'ej pua'aj já'ricij?

⁵ i Típua'aj muéetzij nyamojo'hua'xin, Jerusalén, che' i nyamuáca' huatyáahuaaj i nyamuáca'ta' ti pujmua'!

⁶ i Che' i nyenyanúu arávi'taxi'ín yujtyí pujmua' títua'aj nye quee muéetzij mo'támua'ree, títua'aj pequee muáaj Jerusalén a'íin pué'eenye' i nyaj jin jéehua nyetyamua've'!

⁷ Tavástara', huo'támua'ree a'íjma i maj a'yan hua'ta-muá'muaj tíjin edomitas,

a'ájna mati'ij huatyéenyosej i Jerusalén maj ja'chej, a'íi mu a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

“iXaatyú'uunaj, siajta xu néijmi'i huatyú'uunaj i ti atá-taavijhuaaj i chájta'naj jitze!”

⁸ i Muáaj, Babilonia, muáaj paj huatyú'uunyi'huaj!

i Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti mua'antypuá'ri-tye'sij

ji'nye muáaj paj tyojo'riej!

⁹ i Che' huatóotyamua've'en a'íjna i ti hua'vivi'ran i a'ti'riiramua'

ajta je'en huo'tyátzaanaxi'ín i tyetyéj japua!

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij i Tavástara' jimi tyej tyij tyaatatyójtzi're'en

David ti ja'a'rij

138 Nyetyimuaatatyójtzi're'ej, Tavástara', néijmi'i i nyaxiéjnyu'caa jime';

nyajta muéetzij jimi tyu'táchuiicaj a'íimaj metyi'séera-caj i maj muéetzij muahuíre'.

² A'áa nu pujmua' ja'ajtnutaj jo'tij jo'tyéjvee a' tyeyúuj

nyej nyij tyimuaatatyójtzi're'en a'íjci jime' paj

nyaxie've' ajta i ti muéetzij jimi ji'récán jime',

ji'nye muáaj paj jaataséjrataca' i paj jin ántyapuaj pajta a'nyúucaa

néijmi'que' ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'.

³ Nyati'ij muéetzij jimi huatyéenyuj, muáaj paj náana-muajri',

pajta jéetze' ca'nyíjra'aj naatá'.

⁴ Néijmi'i mu tyimuaatatyójtzi're'ej a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua

mati'ij jáanamuaaj tyi'tíj paj jin tya'tá'ratziiri'.

⁵ A'íi mu tyaatatyójtzi're'ej i Tavástara' a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyu'ta'íjtaca',

ji'nye va'tíj pu séejre' i Tavástara' ti jin naa huasé'rin.

⁶ Tyij ajta i Tavástara' jútye' ímuáj já'sejre',

a'íj pu jitze rányeej i tyéviij ti quee óotzaahuatye', ajta a'ímuáj já'sejre' a'íjma jimi i maj óotzaahuatye'.

7 Tí'ijta je'ej pua'aj nye jimi tyí'ríjcaj,
muáaj paj nyecha'íj puá'mej nyej nyij nyooj júurij;
muáaj paj uyo'ta'ityij i paj jin néijmi'i putyí'uurej pajta
nyajapuáj huatányuusij
a'íjci jimi i maj jin nyajaaxieji' a'íjmaj i maj
nyéjcha'íre'.

8 Távastara' pu néijmi'i jin tyámua' tyí'uurej
tyi'tíj ti arí nye jimi a'yan tyu'taxájtaca'!
Távastara', jusén jime' pu séejre' i paj jin taxie've';
icapáj jataxá'huata'an tyi'tíj paj períj jin uhuatyé'chej!

Dios pu néijmi'i tyí'mua'reej

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Chuícarij David ti ja'a'rij*

139 Tavástará', muáaj paj períj naatyéesej pajta
tyámua' tyí'nyamua'tyej,
2 muáaj paj néijmi'i mua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij,
tyij pajta a'ímuáj já'sejre' muáaj paj jamua'reej je'ej
nyaj tyí'mua'tzej.

3 Muáaj paj jamua'reej jó'nyaj jooméj nusu jó'nyaj ny-
eríj je'rényej,

ínéijmi'i paj mua'reej tyi'tíj nyaj je'ej uurej!
4 Capu eexúj i nye tyenyij jitze séejre' je'ej nyaj tyu'-
taxájtaj,

pajta muáaj, Tavástará' papu'ríj jamua'reej.

5 Néijmi'que' paj períj nyeria'naj;
muáaj paj nye jitze rámejca'aj.

6 Capu nye jitze séejre' i nyaj jin néijmi'i
tyu'yí'tíhua'an,

íhuápu'íj pu nyetyesi'huaritye' nyej nyij yo'itée
ná'ra'nyij!

7 Nyi je'ej tyí'ríj nyej nyij ímuáj je'ej huárutyej, a'íjci
jimi i júuricama'ra' i Dios?

¿Ji'nye yaa pujmua' naatánya'uunaj, nyej nyij a'ímuáj
já'sejria'aj muéetzij jimi?

8 Típua'aj jútye' ímuáj nyajra'nyij nyej nyij tajapuá
já'sejria'aj;

a'áa paj muáaj já'sejre',
na'ríj tyétye' ímuáj anyo'cájrutyej i chuéj tzajta',

a'áa paj pajta muáaj já'sejre';

9 Na'ríj naatará'ra'an a'ájna pujmua' jo'tíj i xicáj jé'e-
jnyinyij,

na'ríj a'áa jé'ta' nya'huányechejtye'en i jájritze' a'áa ti
ajta já'sejre' a xicáj ti jé'ejnyinyij,

10 a'áa pu ajta a'muáca' nyecha'íj ja'mej;
muáaj paj a'muáca' jin quee naatátoosij.

11 Típua'aj a'yan nyetyi'mua'tzej nyaj a'áa jo'-
tyénya'avaaj jo'tíj jo'tíca',

na'ríj tíca'rij huatyóotaahuaj i tatzárij ti nye jitze sée-
jre',

12 capu i tíca'rij muéetzij jimi naatyá'avaataj,
ajta i tíca'rij a'yan tyo'tátaasij tí'ij i tújca'rij.

íA'íjna i tíca'rij ajta i tatzárij muéetzij jimi mu juxa'aj
mana'aj een!

13 Muáaj paj a'íjn pué'een i ti néijmi'i i nye tyévira' hu-
atyátaahuaca';

muáaj paj naatyátaahuaca' jucáara' jitze i náanaj.

14 Nyetyi'muatyojtzi're' ji'nye tyámua' nu tyo'taséj,
ji'nye naa pu tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

íA'íj nu tyámua' naa tyí'mua'reej!

15 Ajta quee a' jimi aviitzi'huaca'aj i nye tyévira' tí'ij
huave'sej

nyati'ij nyáaj aviitzi'jin tyátaavijhuasime'ej,

nyati'ij tyátaavijhuasime'ej a'ájna jo'tíj quee jáa'rij ti
a'tíj jaaséj.

16 Mua' jí'síj pu jaaséj tí'ij i nye tyévij tyóo-
taahuasime'ej,

néijmi'i pu arí a'yan tyé'yu'si'huaca'aj a'yu'xaa jitze.

Pajta jaataxájtaca' a'chu nyaj pua'an xicáj á'tyeeren
nyajúurij

nyati'ij quee eexúj séej xicáj a'tyéevi'caj.

17 Nyaj Dios, huápu'íj pu naa na'séjratye' je'ej paj tyí'-
mua'tzej;

ajta quee a'náj tye'entyipuá'rij je'ej paj muáaj tyí'-
muarie'.

18 Típua'aj nyáaxie've'ej nyaj jaatyé'iten, jéetze' pu
mue'tíj ja'mej quee i séj a'áa ti ja'ajtyájcaj a jájrij ti
ja'vá'asej;

ajta típua'aj pu nyana'aj néijmi'i tyu'tyé'iten,
nyóoche' nu ajamuán séeria'aj na'mej.

19 Nyaj Dios,

huári'ri' i huá'juuricamej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyi-
tyetyúucha'ij

pajta a' ímuáj huojóohua'xij nye jimi i maj tyí'tyacui'-
caa,

20 pajta a'íjma i maj muéetzij je'ej pua'aj tyí'muaxaj
majta cha'mana'aj tyi'tíj jin a'jimi rányuuj.

21 Tavástará', ¿nyi nye quee nyajta hua'xana've' a'íj-
ma i maj muéetzij muájcha'íre'

nyajta quee hua'xie've' a'íjma i maj a'jimi rányuuj?

22 Néijmi'i nu i nyajúuricamej jin hua'xana've'!

íA'yaa nu tyihuá'xaj tíjin nyaj hua'ajcha'íre'!

23 Nyaj Dios, naatyéesej i nyatzájta', pata'aj jáamua'ty-
ij i nyaxiéjnyu'caa;

tyámua' paj tyinaatyéesej, pata'aj jáamua'reej je'ej
nyaj tyí'mua'tzej,

24 naaséj típua'aj a'íj jitze nu'cáame'en i juyéj ti je'ej
pua'aj een,

pajta je'en a'íj jitze nu'cájuyetye' i ti jusén jime' sée-
jre'.

Je'ej tyaj tyityeetyényuunyij tí'ij i Dios taatyáhuíre'en

*I ti a'íjna jin antyúumua'reej je'ej maj tyu'táchuiicaj.
Chuícarij David ti ja'a'rij*

140 Tavástará', pata'aj nyajapuáj huatányuunyij
a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij;
pajta naatyécha'íin a'íjma jimi i maj ucóonyo'se've',

² a'fijma jimi i maj tyámua' ju'uurej mej mij tyi'táj je'ej pua'aj huá'uurej

majta a'náj tina'aj junyo'si'tye'ej.

³ Hua' nyanúu pu antyipyíijmee, a'yájna tí'ij i cú'cu'uj tyí'nyanuu,

ajta i maj jin tyí'xaj a'yaa pu een tí'ij i cú'cu'uj tyi'hua've'rij.

⁴ Tavástara', náacha'ij a'fijma jimi i maj je'ej pua'aj ricij,

náacha'ij a'fijma jimi i maj junyo'si'tye'ej, i maj tyi'táj je'ej tyí'xa'pu'íntare' nyej nyij nyáaj eeriá'itzen.

⁵ A'fijmaj i maj óotzaahuatye' a'fí mu tyi'táj jin nyacuanamuaj,

majta meríj tyámua' tyú'ruuj i maj jin naatyéevi' majta je'en naatyáji'que'en,

a'áa mu meríj tyámua' ja'huooruj jó'nyaj jo'rényniyij.

⁶ A'yaa nu nyeríj tyaaté'exaa i Tavástara' tijin: "Muáaj paj nyaj Dios pué'een,

ínáanamujri', je'ej nyej nyáaj a' jimi jéehua tyá'huoo!

⁷ Tavástara', Tavástara', nyaj japua paj huatányuunyij mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

muáaj paj jacha'ij i nyaj mu'uj a'ájna jo'maj já'nyo'se'."

^{8,9} Tavástara', capáj tyi'tá'care'en tí'ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej tí a'fín tyá'xie've' i tí je'ej pua'aj ricij;

capáj tyi'tá'care'en tí a'yan atyojo'rényniyiica'an je'ej tí arí a'fín tyaaxá'pu'íntarej.

A'fijmaj i maj nyájnaamuaj a'fí mu nye jimi eecámu'vaja,

che' a'fijma japua rájvetyij i maj jin jaxie've' mej mij nyéetzij je'ej pua'aj náa'uurej.

¹⁰ Che' a'fijma japua rávatzij i tí'ixcuáa tí a'táatimee, miche' a'áa huaja'tyáhua'xij jo'tij ja'tyácucu'un, jo'maj quee che' a'náj je'tácinij.

¹¹ Che' quee a'yan séjre'ej i cháanacaj japua a'fjna i tí tyí'hue'tacaa,

che' i tí je'ej pua'aj een jaatamuárite'en a'fjci i tí ucóonyo'se've' ajta je'en jo'puá'rite'en.

¹² Nyáaj nu jamua'reej tí i Tavástara' já'xa'pu'íntar-i'tze'en a'fjci i tíquee je'ej tyéejviicue'

ajta japuan huatányuusij a'fjci i tí quee je'ej jájtyoovej.

¹³ A'fijmaj mu i tyétyacaa maj tyámua' tyityetyúucha'ij tyimuaatatyójtzi're'ej;

ijmajta a jimi júurij muá'ju'un i tyeétyee maj tyámua' tyityaajú!

Nyáaj nu muéetzij jitze rányeej

Chuícarij David tí ja'a'rij

141 Muéetzij jimi nu huatányuusij, Tavástara', jiyet'zín paj mujo've'me'en!,

ihuánamujri' i nyenyúucaa nyati'ijta muéetzij jimi huatányuunyij!

² Che' a'yan eenye' i nyaj jin huatányuusij a jimi tí'ij i fíjcuá,

ajta i nyaj a' jimi ajmécja'taxí'in, a'yájna tí'ij chúmua' maj a'jimi tyu'támu'vejritaj.

³ Tavástara', muáaj paj tyámua' tyéecha'ín je'ej nyaj tyu'taxájtaj;

tyámua' paj tyináacha'ín nyati'ijta tyí'xajtaj.

⁴ Capáj tyi'tá'care'en nyej nyij a'fj jitze tyi'riá'-mua'sime'en i tí quee xá'puí',

capáj tyi'tá'care'en nyej nyij je'ej pua'aj tyi'-tyínyecha'ij

nusu nyej nyij a'fijma jamuán tyí'cua'ajcaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁵ A'yaa pu tyí'xa'puí' tí puéjtzij naata'an a'fjna i tyévíj tí tyámua' tyi'tyúucha'ij,

che' ajta i tí naa curiá'rie' nyejtya'xí'in.

Néijmi'i nu a'fj tya'ancuriáa'sij,

tyij ajta nye jimi je'ej pua'aj tyí'rijcaa, muéetzij jimi nu huatányuusij.

⁶ A'fijmaj i maj tyihuá'ijtye' i maj je'ej pua'aj ricij a'fijma mu puéjtzij huo'tá'sij,

majta je'en jaséjran nyej nyáaj tyámua' eenye' tyí'xaj-taca'aj.

⁷ Tyihuá'carij pu a'áa tyojo'je'estíma'aj ja'mej jo'maj tyityajá'ava'tacaa,

a'yájna tí'ij chóota' maj metyo'íicha'ajra'nyij.

⁸ Tavástara', Tavástara', nyáaj nu muéetzij jitze rányeej.

Muéetzij jimi nu jahuoó paj naatyáhuire'en: capáj manúujipuan.

⁹ Pajta nyajapuáj huatányuunyij tyi'táj maj jin jaxie've' maj náacuanamuaj;

pajta nyajapuáj huatányuunyij a'fijma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹⁰ Miche' a'fijmaj a'fjna jin huavívi'ri'huaj i maj tyámua' jáaruuj,

ajta nyáaj nyiche' nyooj huame'en.

Muáaj paj a'fín pué'een i nyaj jitzán huatányahuire'ej

Je'ej tí tyihuo'muá'tyej ajta je'ej tí tyu'tyéenyuj a'fjna i David, tí'ij tyásta'naj jitze je'rácatyii

142 Ca'nyíin nu jin jahuoó i Tavástara' jimi, ca'nyíin nu jin jahuavíj tí'ij a'fín ná'ancu'vaxí'.

² A'fj nu jimi jaataséjrataj tyi'táj nyaj jin nyenyuuste', a'fj nu jimi jaataséjrataj tyi'táj nyaj jin je'ej tyé'nyamua'tzej

³ nyati'ijta huápu'ij quee je'ej tyéejtyoove'en.

Tavástara', muáaj paj jamua'tyej i nyaj juyéj, a'fjci i juyéj nyaj jitzán huaméj,

a'áa mu tyi'táj tyámua' jó'ruuj mej mij naatyéevi'.

⁴ Nyajta a'áa jóonyeerij a' nyamuáca'ta' pujmua'

ajta quee a'táj aja've'mej tí'ij naatáhuire'en.

iCapu ma' a'táj tí'ij nyajapuáj huatányuunyij!

iCapu ma' a'táj nyej nyáaj jitzán juxié'va'aj!

⁵ Muéetzij jimi nu huatyényuusij, Tavástará',
A'yaa nu nyij tyí'mua'ixaatye' tijn: "Muáaj paj a'fin
pué'een i nyaj jitzán huatyényahuire'ej;
muáaj papu'uj a'fin pué'een i ti nye jimi séejre' ijíj
neye nyooj júurij."

⁶ Huánamuajri' je'ej nyaj a'jimi tyá'huoo,
ji'nye canu che' nyaca'neye yényesejre',
Nyajapuáj paj huatányuunyij a'fijma jimi i maj nya-
muarite',
ji'nye jéetze' mu a'fijmaj uhuácaca'nye' nyequee
nyáaj.

⁷ Pata'aj nni'rátoonyij a'yújna jó'nyaj je'tyánami'
nyata'aj nyij nyáaj tyimuaatatyójtzi're'en.
A'fi mu mij ney jimi atahuístira'aj i tyeétyee maj quee
tyi'tíj jin á'itzeere'
tipua'aj perij muáaj tyámua' tyinaatyátoonyij.

Muéetzij jimi nu nyerij tyu'tyáaca'an

Chuícarij David ti ja'a'rij

143 Tavástará', huánamuajri' je'ej nyaj a' jimi tyi'-
tyényuusij,
tyámua' paj tyáanamua' je'ej nyaj tyá'huoo.
i Pajta naatájeevej, ji'nye muáaj paj tyámua' een pajta
quee tyi'tíj jin á'itzeere'!

² Capáj jahuaviiraj ti'ij jaataxáj tyi'tíj ti jin quee xá'puí'
huarj a'fjna i ti muéetzij muahuire',
ji'nye néijmi'i mu muéetzij jimi á'itzeere'.

³ A'fijmaj mu nyamuarite' i maj nyéjcha'hire',
majta chóota' merij naatziinajraa,
ca'nyérij mu jin nye'ijtye' ney nyij a'áa ja'chajca jo'tij
jo'tíca',

a'yájna mati'ij i maj merij á'tyeej maj huácuij.

⁴ Huápuí'ij nu quee che' je'ej tyéejtyoovej,
ajta i nyaxiéjnyu'caa quee che' je'ej jájtyoovej.

⁵ Nyáamua'ree je'ej ti jájcuaj tyí'eenye'ej,
nyajta a'fij jitze tyí'mua'tzej je'ej paj muáaj tyu'-
muáriej.

⁶ Muéetzij jimi nu ajmécataxi'ij,
muéetzij jimi nu jaxie've' nyaj huaye'en, a'yájna ti'ij i
chuej ti huáchij.

⁷ Tavástará', íca'nácan paj naatájeevej,
ji'nye canu che' tyámua' tya'tányuuvej!
Capáj nye jimi ajtáyi'can,
ji'nye a'yaa nu éenye'ej na'mej mati'ij i mu'chítyee.

⁸ Ti'ijta íiya' putyí'rijcáj muáaj paj no'támua'reeritzi'-
tye'en i paj jin nyaxie've',
ji'nye muéetzij nu nyerij jitze tyu'tyáaca'an.

Muáaj paj no'támua'reeritzi'tye'en je'ej nyaj tyi'-
tyínyecha'ij,
ji'nye muéetzij jimi pu já'ma'can tyi'tíj nyaj a'yan
tyí'xie've'.

⁹ Nyajapuáj paj huatányuunyij, Tavástará', a'fijma jimi
i maj nyéjcha'hire',
ji'nye muéetzij jimi nu jahuoo paj naatyáhuire'en.

¹⁰ Náamua'tyej ney nyij a'yan huárinij je'ej paj
muáaj tyá'xie've',
ji'nye muáaj paj nyaj Dios pué'een.
i Che' a' júuricamej ti naa een náavi'tisime'en
a'fjci jitze i juyéj ti huatátoje'yej!

¹¹ Muéetzij jitze ma'can, Tavástará', i naatá' ney nyij
júurij!

Ji'nye ji'rénaya'aj paj séejre', i nni'ráatoj ney nyij quee
je'ej tyé'nyamua'ajcaj!

¹² Ji'nye capáj tyi'tíj jin á'itzeere', i hua'antypua'ritye'
a'fijma i maj nyéjcha'hire'!

i Hua'antypua'ritye' néijmi'caa a'fijma i maj
nyéjcha'hire', ji'nye nyáaj nu a'fin pué'een i ti
muahuire'!

Je'ej ti i Dios tyí'tyojtzi're' a'fjna i rey ti jin tyi'tyéjvee

David ti ja'a'rij

144 i Che' tyámua' eenye' i Tavástará', i ti nyecha'ij!
A'fi pu a'fin pué'een i ti tyámua' tyí'nyamua'-
tyej ajta tyámua' nya'uurej

neye nyij tyu'tyámue'tin nyati'ij huatyéno'se'en;

² a'fi pu nya' amíincuj pué'een ti quee tyi'tíj jin
á'itzeere', a'fij nu jimi tyámua' tyí'cha'iri'huaj;

i ti jéetze' jútye' imuáj já'sejre' ney nyij jitzán hu-
atyénaya'avaaj, i ti nyajapuáj huatányuusij,

a'fi pu a'fin pué'een i ti nyacánasij, a'fij nu nyij jin hu-
atyényanasij;

a'fi pu tyu'tá'sij ney nyij tyihuo'ta'íjtye'en a' chájta'
maj jo'cháatimee.

³ Tavástará', ¿tyi'tanyí pué'een i tyáati', pej pij quee
yó'hua'nan?

¿Tyi'tanyí je'ej tyi'pué'een i tyévíj, ti'ij a' jitze juxie've'?

⁴ A'fjna i tyáati' a'yaa pu een ti'ij séej paj
ucayáatira'nyij;

ajta i ti jin júurij a'yaa pu mutyojo'yi'ij ti'ij i quényi'is-
taríj.

⁵ Tavástará', tya'antácuunaj u tajapuá, pajta je'en mu-
jo've'me'en;

pajta japuan tyí'astij i jirij ti'ij ájcitjuzitarej;

⁶ pajta tyu'táhua'xij i tyiá'i'rij, majta huatyóona'ax-
cava'xi'in,

pajta je'en huo'tamuárite'en a'fijma i maj
muájcha'hire'.

⁷ Mu paj jo'taméc'aj jútye' imuáj,

pajta nyajapuáj huatányuunyij i jájritze', ji'nye nu'rrij
tin atyámu'sij;

nyajapuáj paj huatányuunyij a'fjci jimi i maj jin uhuá-
caca'nye'ej a'fijmaj i tyeétyee nyaj quee huá'muajtyej,

⁸ a'fijmaj i maj tyí'hue'tacaa

majta ajmécatacaa mej mij hue'tzij jin tyu'taxáj.

⁹ Tavástará', jájcuacan nu i chuícarij a' jimi huatáchui-
icaj;

nyetyu'táchuiicaj muéetzij jimi a'fjci jitze i canárij.

¹⁰⁻¹¹ Muáaj, mu paj hua'tá'caa mej mij tyu'tyámue'tin i maj rey jin tyityeyu'uj;
muáaj, mu paj japuan huatanyúj a'fjci i David muéetzij ti muahuire',
nyajapuáj paj huatányuunyij a'fjci jimi i náhuaaj ti tyu'jé'caj;
nyajapuáj paj huatányuunyij a'fjci jimi i maj jin uhuá-caca'nye'ej a'fijmaj i tyeétyee nyaj quee huá'muajtyej, i maj hue'tzij jin tyí'xaj
majta ajmécja'tacaa mej mij hue'tzij jin tyu'taxáj.

¹² A'fijmaj i tayójmua' a'yaa mu tyí'tyahuose' ti'ij i ityei'rij tyej tyámua' tyí'uurej;
majta i tayójmua' maj úuca naa huasé'rihua'an a'yájna ti'ij i chi'ij jitze ti arúu'pu'uj
i ti jitzán aróoca'nyej a'fijna i tyejúuj.

¹³ Ajta i tyi'tachojrij tzajta' tyó'jistij, néijmi'i pu cue'ráj a'úun tyó'cataj.
Majta i taya'muaj jéehua mu támui'rij, mu'rj jéehua ví'ra'aj séejre' néijmi'que'.

¹⁴ Majta i taya'muaj huáacasij a'fij mu majta merj ju'tzaj,
majta quee tyitya'rájhua'naj.
Camu tyi'tjij jin je'ej tyí'tyeijihuaaj a' cáayej jitze.
¹⁵ iMiche' huatóotyamua've'en a'ájna a' chájta' jo'tij néijmi'i a'yan tyejé'een!
iMiche' huatóotyamua've'en a' chájta' jo'tij i Dios huaja' Vástará'!

Miche' néijmi'i i tyeétyee tyaatatyójtzi're'en i Tavástará'

Je'ej ti tyu'táchuicaca' a'fijna i David

145 A'fij nu huataxájta je'ej paj va'cán jin tyí'ijta, nyaj Dios pajta nyaj rey;
a'náj tina'aj nu tyámua' tyeetyátoosij i paj jin ántyapuaj.

² Ti'ij púna'aj nu tyi'muatyóotzi're'ej na'mej, nyajta muéetzij jitze ma'can a'náj tina'aj tyi'chuícaj na'mej.

³ Va'cán pu jin tyi'tyéjvee i Tavástará' ajta jimi a'yan tyi'tyéevijtij tyaj tyu'táchuicaj,
jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee i tyaj jin tyo'jítej.

⁴ I hua' huásimua' majta i ti'ríij a'fij mu tyámua' tyu'tyátoosij muáaj paj tyú'taahuaca',
a'fij mu xáataj muá'ju'un je'ej paj muáaj tyi'tjij va'can tyú'taahuaca'.

⁵ A'fij mu xáataj muá'ju'un i ti naa huasé'rin muáaj paj jin ajtyámua'reej,
nyajta nyáaj a'fij nu jitze tyí'nyamua'tziitye'en i ti naa tyu'sé'rin muáaj paj tyú'taahuaca'.

⁶ A'fij mu tyi'xáataj muá'ju'un muáaj paj tyú'taahuaca' i paj néijmi' jin putyí'uurej ti huápu'i'ij tyé'tyesi're',
nyajta nyáaj a'fij nu huataxájta i paj va'cán jin tyi'tyéjvee.

⁷ A'fij mu xáataj muá'ju'un paj huápu'i'ij naa tyí'tyevij,

majta jutyámua've'ej mejíihuaaj a'yan metyí'xáataj muá'ju'un paj ji'réenye'ej séejre'.

⁸ Tavástará' pu naa tyihuojó'mua'raj ajta tyi-hua'cu'vej,
capu jiye'tzín tyo'cájaaxiejeve' ajta jéehua taxie've'.

⁹ Tavástará' pu ji'réenya'aj séejre' néijmi'caa jimi, ajta tyámua' naa tyí'cha'ij i ti tyú'taahuaca'.

¹⁰ iMiche' tyimuaatatyójtzi're'en, Tavástará', tyi'tjij paj muáaj tyú'taahuaca'!

iMiche' a'fijmaj tyimuaatatyójtzi're'en i maj a' jimi tyámua' een!

¹¹ iMiche' a'fij huataxáj i ti huápu'i'ij naa huasé'rin a'fijna i paj jin tyí'ijta!

iMiche' a'fij huataxáj i ti quee a'tjij a'yan tyeeyí'tin ti a'yan tyu'muárie'en!

¹² iMiche' i tyeétyee jáamua'reej paj muáaj néijmi'i putyí'uurej

ajta i ti va'tjij séejre' a'fijna i paj jin tyí'ijta!

¹³ A'fijna i paj jin tyí'ijta a'fij paj jin jusén tyu'ta'ijta,
ajta i paj jin antyía'mua'reej jusén jime' pu séeria'aj ja'mej.

¹⁴ Tavástará' pu huo'tyácajtye'sij a'fijma i maj eetávitzej

ajta hua'aj ja'puanaj a'fijma i maj quee uhuá-caca'nye'.

¹⁵ Néijmi'i mu muéetzij jitze rányejnye' majta a' jimi tyi'ijchó've'

paj muáaj tyihuo'tá'an i ti tyí'cue'ri' a'náj ti a'yan tyí'x-a'pu'i'in.

¹⁶ Muáaj paj huatamécja'taj, pajta a'fijci jime' axie'vi'ra'

jin tyámua' tyihuo'tyátoosij a'fijma i maj júurij.

¹⁷ Tavástará' pu tyámua' een i ju juyéj jitze, ajta jéehua tyámua' tyí'uurej je'ej ti a'fij tyí'taxie've'.

¹⁸ Tavástará' pu véjri' séejre' a'fijma jimi i maj jimi jahuoo,

a'fijma jimi i maj tzáahuatyí'ra'aj jin jahuoo.

¹⁹ A'fij pu a'yan rinyij je'ej maj tyá'xie've' i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij;

matí'ijta jahuaviiraj ti huo'táhuire'en, a'fij pu huá'na-muaj ajta hua' japua huatányuusij.

²⁰ Tavástará' pu huá'cha'ij a'fijma i maj jaxie've',
ajta hua'antyipua'ritye'sij a'fijma i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij.

²¹ iChe' i nye tyenyij tyaatatyójtzi're'en i Tavástará'!
iMiche' néijmi'i tyámua' tyeetyátoonyij je'ej ti a'fij antyapuaj,

ijíj majta jusén jime'!

Je'ej tyaj tyu'táchuicaj i Dios ti tyú'taahuaca'

146 ¡Alelúuyaj!

Néijmi'i nu i nyaj júuricamej jin tyaatatyójtzi're'ej i Tavástará'.

² Nyáaj nu tye'tyóotzi're'ej na'mej i Tavástará' nyati'ij nyooj júurij;
nyetyi'chuíicaj nu na'mej i Dios jimi nyati'ij nyooj séjre'ej.

³ Caxu a'fijma jitze tyí'ca'nyej i tyétyacaa maj jéehua juxie've',

a'fijma jimi i tye'ityee maj quee pújoorej maj séej japua huatányuunyij,

⁴ Ji'nye tipua'aj merij huácui'nyij chuéj mu matáhua'aj huatyóotaahuaj,

a'fij pu'uj tána'aj xicáara' jitze tye'entyipua'rij i maj jin tyí'muarie'ca'aj.

⁵ Che' jutyamua've'ej i ti ja'ancuriáa'vej ti i Dios ra' i Jacob jaatáhuire'en,

a'fjna i ti tyi'ijchó've'ej i Tavástará' jimi ti Dios ra' pue'éen.

⁶ A'fij pu jaatyátaahuaca' i tajapuá ti séejre', i cháanacaj ajta i járij,

ajta néijmi' i a'fij ti jitze tyí'sejre'.

A'fij pu a'náj tina'aj ja'rá'astee i junyúuca

⁷ Tyámua' pu tyí'uurej a'fijma jimi i maj quee je'ej jáj-tyoovej

ajta tyihuo'tá'sij i cue'ráj a'fijma i maj tajcuj.

Tavástará' pu hui'rátosij a'fijma i maj námi',

⁸ Tavástará' pu hua'tanyéjnye'rityee a'fijma i maj aracúcu'nyijmee;

Tavástará' pu hua'aj ja'puanaj i maj merij eetavátzij,

Tavástará' pu hua'xie've' i tye'ityee maj tyámua' tyí'tyesejre',

⁹ Tavástará' pu huá'cha'ij a'fijma i maj séej chuéj japua já'ma'can

ajta huá'cha'ij a'fijma i xá'ricaanyij ajta i úuca maj antyúujimua'astariaca',

ajta huojo'hua'naj i juyéj jitze a'fijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

¹⁰ Mua'aj mu siaj Sión ja'chej, Tavástará' pu jusén

jime' tyi'ítaj ja'mej,

ajta i ja'mua Dios pu ajta jusén jime' séeria'aj ja'mej.

¡Alelúuyaj!

Capu juxa'aj na'aj huó'ruuj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee

147 ¡Alelúuyaj!

¡Naa pu xá'pu' tyaj tyu'táchuiicaj i Dios jimi!

¡A'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'fij jimi tyámua' naa tyu'táchuiicaj!

² Tavástará' pu ajtáhua'aj jaatyátaahuaj i chájta'naj Jerusalén

ajta hua'ajsiire'ej a'fijma i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj jo'vátzij.

³ A'fij pu tyihuá'huaatyee'en i maj quee tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta',

ajta tyihua'huatye'ej jo'maj tyajá'puejtyi'huaj.

⁴ A'fij pu jamua'reej a'chu maj ará'asej i xú'ra'vetyee,

ajta je'en séej ajta séej huataxájta je'ej ti ántyapuaj.

⁵ Va'cán pu jin antyúumua'reej i taj Dios, ajta néijmi' i putyí'uurej,

capu mu' jóo'asej i ti jin tyu'yí'tin.

⁶ Tavástará' pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'fijma i maj quee óotzaahuatye',

ajta jéehua pu huápu'ij huo'tyáxaahuataj a'fijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁷ Setyu'táchuiicaj i Tavástará' jimi setye'tyóotzi're'ej; siajta tyu'táchuiicaj i taj Dios jimi, a'fijci jitze i canárij.

⁸ A'fij pu jo'tánaamuaj i tajapuá ti séejre' a'fijci jime' i jéetirij,

ajta tyámua' huá'uurej i víityee mej mij huatyéviyee i cháanacaj japua,

ajta tyi'tá'caa ti i ixáj ajnyéj a itzitáj,

⁹ tyihuá'cue'tyeej i tyi'tyán maj tyityaac'ij

ajta a'fijma i hua'yojmua' i cua'tzáaj mati'ij aja'ci'xij.

¹⁰ Capu i ti jin uhuájca'nyej i cahuáayu' nusu i tyáati' ti jéehua uhuájca'nyej

capu a'fijn jitzán juxie've' i Tavástará',

¹¹ a'fij mu jitzán juxie've' i maj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij,

i maj jitzán tyí'ca'nyej i ti jin hua'xie've'.

¹² Mua'aj mu siaj Jerusalén huacháatimee, setyu'tatyójtzi're' i Tavástará';

siajta mu siaj Sión ja'chej, setyu'tatyójtzi're' i ju Dios.

¹³ Ji'nye a'fij pu tyámua' tye'tyáacajtye jo'tij ja'pueertaj ajta tyámua' tyihuo'tyájttoo a'yóojmua' a'ájna a chájta'.

¹⁴ A'fij pu tyu'tá'sij paj axáahuaj séjria'aj a' chuéj japua ajta a'fij muaatá'sij i tyeríicuj ti jéetze' jí're'en.

¹⁵ A'fij pu junyúuca ujo'ta'ityij i cháanacaj japua,

ajta i nyúucaria'ra' pu jiye'tzín yará'astij.

¹⁶ A'fij pu jataahuaj i séerij cuxáa ti muxáj ti pu'éeenye',

ajta séerij ajnyésij néijmi'que' i chuéj japua ti'ij i chuéj ti muñnyij.

¹⁷ A'fij pu ajta i séerij ujo'ta'ityij a'yájna mati'ij i tyéetyee;

ajta a'fijci jime' i címúajrij ti ujo'ta'ityij, a'fij pu jin i jáj séerij huatyóotaahuaj.

¹⁸ Ajta je'en i junyúuca mujo'ta'ityij, aj pu'ij i séerij huatóopua'rij;

a'fij pu tyu'tá'sij ti huatá'aacarej, aj pu'ij i jájtyij huatámu'ij.

¹⁹ A'fij pu tyu'tá' ti jáamua'tyij i Jacob, i Israel, i junyúuca, i nyúucarij ti jin tyí'ijta ajta je'ej ti tyéetyájttoo.

²⁰ Capu a'yan huó'ruuj i maj séej chuéj japua já'ma'can,

i maj quee a'náj jaamua'aj je'ej ti a'fijn tyu'ta'íjtaca'.

¡Alelúuyaj!

Ī Tavástará' tĭ tyú'taahuaca' a'ĕ pu tyé'tyojtzĭ're'

148 ĩAlelúuyaj!
 ĩSetyu'tatyójtzi're' ĩ Tavástará' jútye' ĩmuáj u
 tajapuá!
 ĩSetyu'tatyójtzi're' ĩ Tavástará' jútye' ĩmuáj!
 2 ĩMua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, néijmi'i mu siaj
 jimi tyí'huire'!
 ĩMua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tajapuá siaj
 tyí'cha'ij!
 3 ĩSetyu'tatyójtzi're' siajta mua'aj, xicáj ajta ĩ máxcirie'!
 ĩMua'aj xu siajta tyaatatyójtzi're'en, tatzárij siaj naa
 huasérin!
 4 ĩTyu'tatyójtzi're', tajapuá jútye' ĩmuáj paj já'sejre',
 pajta muáaj jájtyij, japuan paj já'sejre' ĩ tajapuá tĭ sée-
 jre'!

5 Setyu'tatyójtzi're' ĩ tĭ ĩn ántyapuaĭ ĩ Tavástará',
 jĭ'nye a'ĕ pu séeĭ na'aj ĩn tyu'ta'íjtaca' aj pu'ij néijmi'i
 tyú'taavijhuaca';
 6 a'ĕ pu a'yan tyeetyáĭtoo tĭ'ij jusén ĩjime' séjre'ej,
 ajta nyúucariĭ ĩn tyu'ta'íjtaca' tĭ a'yan tyúuxie've' maj
 néijmi'i ará'asteĭ.

7 ĩSetyu'tatyójtzi're' ĩ Tavástará' ĩ cháanacaj japua,
 tyí'tyán maj viváajma'aj tyí'tyesejre' ĩ jájritze', ĩ
 jájritze' jo'tĭj ja'tyáatĭ'!
 8 ĩĭ maj tyóona'axcava'ra majta ĩ tyéetyee, ĩ séerĭj ajta
 ĩ tĭ huariéenajĭ'ij!
 ĩAjta ĩ áacaj tĭ a'yan ricĭj je'ej tĭ tyu'ta'íjtyi'huaca'!
 9 ĩĭ ĩrĭj ajta ĩ tĭ cavi'yetze'ejmee!
 ĩNéijmi'i ĩ jucúĭj ajta ĩ tyei'riĭ tĭ tyí'tajcaa!
 10 ĩTyi'tyán ya'muáatyee majta ĩ simuáruunyĭj!
 ĩĭ pĭna'see majta ĩ chóota' maj huacĭnyajcĭ'ij!
 11 ĩĭ maj tyí'ijta ĩ cháanacaj japua majta ĩ chájta'naj
 jitze!
 ĩĭ maj tyí'ijta majta ĩ tajtúhuaanyĭj cháanacaj japua
 maj tyí'ijta!
 12 ĩTyétyacaa majta ĩ úucaa, tyáamua majta ĩ huásĭj!

13 ĩNéijmi'i xu tyaatatyójtzi're'en ĩ Tavástará' tĭ ĩn
 ántyapuaĭ,
 jĭ'nye a'ĕ pu'uj a'ĕĭna ĩn ántyapuaĭ ĩ jútye' ĩmuáj tĭ já-
 ma'can!
 ĩĭ tĭ ĩn néijmi' putyí'uureĭj tajapuá pu já'sejre' ajta
 íyan cháanacaj japua!
 14 ĩA'ĕ pu tyu'tá' mej ĩmĭj néijmi'i putyí'uuriĭj ĩ maj
 ĭitzán ajtyáma'can!

ĩA'ĕ mu néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej ĩ maj ĭimi tyámua'
 een,
 a'ĕmaj ĩ maj Israel ĭitze ajtyáma'can, chájta'naj tĭ ĭimi
 véjri' séejre'!

ĩAlelúuyaj!

Dios, ĩ tĭ néijmi'i tyú'taahuaca' ajta Rey ĭin tyi'tyéĭvee

149 ĩAlelúuyaj!
 Jáĭcuacan xu tyu'táchuiicaj ĩ Tavástará' ĭimi,
 a'áa xu tyaatatyójtzi're'en jo'maj jóosĭre' ĩ maj ĭimi
 tyámua' tyityetyúucha'ĭj.
 2 Xatóotyamua've' mu siaj Israel ĭitze ajtyáma'can,
 siajta Sión siaj jo'cháatimee,
 jĭ'nye Dios pu néijmi'i ja'mua ĭimi tyú'taahuaca' ajta
 Rey ĭin tyi'tyéĭvee.
 3 Setyu'tatyójtzi're' ĩ tĭ ĩn ántyapuaĭ siajta ĭimi tyu'-
 tyéenyee'en,
 ĭimi xu tyu'táchuiicaj ĩ canárij ĭitze siajta ĩ quéetzaj
 ĭitze.
 4 Jĭ'nye ĩ Tavástará' pu ĭutyamua've' a'ĕĭma ĭimi ĩ ĭu-
 tyétyeristyamua',
 a'ĕĭma pu huata'sĭj maj tyu'mué'tĭn ĩ maj quee óotza-
 ahuatye'.
 5 Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee tyi'tĕĭ ĭin
 á'tzeere' a'ĕĭci ĭime' siaj tyu'tyámue'tĭj,
 tyĭj siajta siooĭ tyácu'tzisime'en xuutyámua've'ej xu
 tyí'chuiicaj.
 6 Che' ĩ chuíicariĭ ja'muatyényĭj ĭitze séjre'ej ĩ Dios siaj
 ĭin tyu'tatyójtzi're'en,
 ajta ĩ ja'mua muáca' ĭitze ĩ chúun tĭ ĭuxa'aj tya'antá-
 muamuaa
 7 siaj sĭj a'ĕĭna ĭin tyo'rióorieeraj a'ĕĭma ĭimi ĩ maj quee
 tyá'tzaahuatye',
 siajta puéĭtzĭj huo'tá'an ĩ maj séeĭj chuéĭj japua já'ma'-
 can,
 8 siata'aj huo'tyáĭjĭ'que'en ĩ maj rey ĭin tyí'ijta siajta ĩ
 tyeétyee maj jéehua uhuácaca'nye'
 a'ĕĭci ĭime' xu huo'tyáĭjĭ'que'en ĩ cadéenaj tyapúusti' tĭ
 pué'een tĭ tyíĭetyej,
 9 ta'aj ĭj a'ĕĭma ĭimi a'yan tya'róo'asteĭ je'ej tĭ arĭ ty-
 o'yú'si'huaca'.
 ĩA'íi pu a'ĕĭn pue'éenyee'ej ja'mej ĩ maj ĭin jaatyátza-
 ahuatye'en ĩ maj ĭimi tyámua' een!

ĩAlelúuyaj!

Je'ej maj néijmi'i ĩ Dios ĭimi tyu'táchuiicaj

150 ĩAlelúuyaj!
 ĩSetyu'tatyójtzi're' ĩ Dios ĩ tyeýúujra' tzajta'
 jo'tĭj a'ĕĭn já'sejre'!
 ĩSetyu'tatyójtzi're' a'ájna u tajapuáĭ jo'tĭj a'ĕĭn tyeĭé'ĭj-
 taj!
 2 ĩA'ĕĭj xu ĭin tyaatatyójtzi're'en je'ej tĭ a'ĕĭn va'cán ĭin
 tyí'muarie'!
 ĩA'ĕĭj xu ĭin tyaatatyójtzi're'en ĩ tĭ va'cán ĭin séejre'
 jusén ĭime'!
 3 ĩA'ĕĭj xu ĭitze tyaatatyójtzi're'en ĩ a'huáj!
 ĩSetyu'tatyójtzi're' a'ĕĭci ĭitze ĩ canárij siajtáhua'aj sée-
 can ĭitze ĩ canárij tĭ seequéĭj tyíe'en!
 4 ĩSetyu'tatyójtzi're' setyi'nya'aj a'ĕĭci ĭitze setyi'cuíinaj
 ĩ quéetzaj!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'fjci jitze í ci'sítye'rij siajta néijmi'i
a'fjci jitze í ti tye'ejvivin!

⁵ ¡Setyu'tatyójtzi're' a'fjci jitze í tyapúusti' ti tyi'sicãra ti
tyi'táhuan!

¡Setyu'tatyójtzi're' a'fjci jitze í tyapúusti' ti tyi'sicãra ti
tyi'tyóovivaaraj!

⁶ ¡Miche' néijmi'i í maj ucayáatiyi'ij tyaatatyójtzi're'en í
Tavástara'!

¡Alelúuyaj!

San Mateo

A'ñimaj i huásimua'mua' a'ñjci i Jesús (Lc. 3:23-38)

1 A'íi mu a'ñin pué'een i huásimua'mua' i Jesús ti Ciriístu' pué'een i ti a'ñjma jitze eeráma'can i David, ajta a'ñjci i Abraham.

² Abraham pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Isaac, ajta a'ñjna i Isaac, a'ñj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Jacob, ajta a'ñjna i Jacob, a'ñjma pu tyiyóomua'aj ta'raa a'ñjna i Judá, ajta séecan i maj ihuáamua'mua' pué'een i Judá. ³ Ajta a'ñjna i Judá a'ñi pu hua' táataj pué'eenye'ej a'ñjma i Fares ajta i Zérah, ajta a'ñin hua' náanaca'aj i Tamar. Ajta a'ñjna i Fares, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Esrón, ajta i Esrón a'ñj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Aram. ⁴ Aram pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Aminadab, ajta a'ñjna i Aminadab a'ñj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Nahasón, ajta je'en Nahasón tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salmón. ⁵ Ajta a'ñjna i Salmón a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Booz, ajta i náanajra' a'ñjci i Booz a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rahab. Ajta a'ñjna i Booz, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Obed, ajta i náanajra' a'ñjci i Obed a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rut. Ajta a'ñjna i Obed, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Isaí, ⁶ ajta a'ñjna i Isaí pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i David, i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj.

A'ñjna i David a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Salomón, ajta i náanajra' a'ñi pu a'ñin pué'eenye'ej i Urías ti jatyévi'tinya'aj. ⁷ Salomón pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Roboam, ajta a'ñjna i Roboam, a'ñi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Abías, ajta a'ñjna i Abías, a'ñi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Asá. ⁸ Asá pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Josafat, ajta a'ñjna i Josafat a'ñi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Joram, ajta je'en a'ñjna i Joram, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Uzías. ⁹ Ajta a'ñjna i Uzías, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Jotam, ajta a'ñjna i Jotam a'ñi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Acáz, ajta a'ñjna i Acáz, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Ezequías. ¹⁰ Ezequías pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Manasés, ajta a'ñjna i Manasés a'ñi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Amón, ajta a'ñjna i Amón, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Josías. ¹¹ Ajta a'ñjna i Josías, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Jeconías, ajta a'ñjma i ihuáamua'mua' a'ñjci i Jeconías, a'ájna mati'ij huojoví'tij a'ñjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Babilonia.

¹² Mati'ij huojoví'tij, Jeconías pu séej tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salatiel, ajta a'ñjna i Salatiel,

a'ñj pu tyiyóoj ta'raa i Zorobabel. ¹³ Zorobabel pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Abiud, ajta a'ñjna i Abiud a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Eliaquim, ajta a'ñjna i Eliaquim, a'ñi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Azor. ¹⁴ Ajta a'ñjna i Azor, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Sadoc, ajta a'ñjna i Sadoc, a'ñi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Aquim, ajta a'ñjna i Aquim, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Eliud. ¹⁵ Ajta a'ñjna i Eliud, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Eleazar, ajta a'ñjna i Eleazar, a'ñi pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Matán, ajta a'ñjna i Matán, a'ñj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i Jacob. ¹⁶ Jacob pu táatajra' pué'eenye'ej a'ñjci i José, i cína'ra'an a'ñjci i Mariía, ajta a'ñjna i Mariía a'ñi pu a'ñin pué'eenye'ej i náanajra' a'ñjci i Jesús, i tyaj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciriístu'.

¹⁷ A'yaa mu mij tamuáamuata' japuan muáacuaj ará'asej i maj jitzán eeráanyej a'ñjci i Abraham, 'asta na'aj quee huanie'huaca' a'ñjna i David, majta a'yan cha'taj mana'aj ará'asej i maj a'ñjna jitze eeráanyej i David, mati'ij huojoví'tij a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Babilonia, majta a'yan cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan muáacuaj tyitya'rá'axcaa ti'ij huanie'huaca' i Ciriístu'.

Ti'ij Jesús huanie'huaca' (Lc. 2:1-7)

¹⁸ A'yaa pu tyu'nié'huaca' a'ñjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. A'ñi pu náanajra' a'ñjna i Mariía, ti ajta arí jáatzaahuaj ti'ij huatyéviche'en a'ñjci jamuán i José, ajta mati'ij quee xu néemi'ij huatyá'caj aj pu'ij pá'r'i'ij huataséjre i jucáara' jitze, a'ñj pu jin a'yan huaréj i muárie'ria'ra' jime' i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Ajta a'ñjna i José i ti ja'ancuré'vi'tij tyámu'a' pu tyí'tyevistaca'aj, a'ñj pu jin quee jaxie'va'ca'aj ti puéjtzij jaatá'an hua' tzajta' i tyeétyee, a'yaa pu'ij tyá'xie'va'ca'aj ti jaatátoonyij aviítzij jime'. ²⁰ Ti'ij arí jaaxá'pu'intarej ti'ij a'yan huárinij, sñij pu i ti tajapúa tyí'huire' jimi huataséjre ti'ij ooj tyácusima'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—José, mu paj a'ñj jitze eeráma'can i David, capáj tyí'tziinye'ej paj ja'ancuré'vi'tij a'ñjci i Mariía, ji'nye i ti huataséjre i jucáara' jitze, a'ñj pu jin huataséjre i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. ²¹ Mariía pu tyáatacan tyiyóoj ta'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tijin JESÚS. A'yaa pu antyapuaaj ja'mej, ji'nye a'ñi pu hua' japua huatányuusij i jutyétyeristyamua' i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

²² A'yaa pu tyu'réj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ñjna i ti tyí'xaxa'ta'aj i tavástará' jitze ma'can a'yan tijin:

²³ Pá'ri'ij pu huataséjre'sij i jucáara' jitze i íiti' ti quee xu a'tíj jatyévi'tin,

a'íi pu tyiyóoj ta'mej tyáatacan, a'yaa mu mij jaatá-mua'sij tíjin Emanuel.

A'íjna nyúucarij Emanuel,

a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Dios pu tajamuán yése-jre'.

²⁴ Tí'ij huájij a'íjna i José, aj pu'ij a'yan huaríj je'ej ti tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre', aj pu'ij ja'an-curé'vi'tij a'íjci i Maríia. ²⁵ Ajta tí'ij quee xu jamuán hui'cária'caj a'íi pu i Maríia tyiyóoj ta'raj tyáatacan, aj pu'ij José a'yan jaatamua'aj tíjin JESÚS.

Mati'ij uyo'vá'muariaca' a'íjci i Jesús a'íimaj i maj jée-hua tyo'mua'reej

2 A'áa pu jo'nié'huaca' a'íjna i Jesús a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Belén, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Judea, a'ájna tí'ij a'íin tyi'tyaváacaj i rey jime' a'íjna i Herodes. Aj mu mij séecan a'áa ja'rá'aj a Jerusalén i maj jéehua tyo'mua'reej, i maj a'áa pujmua' ja'ráacaj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, ² a'yaa mu mij tyu'ta'íhuo' tíjin:

—¿Jo'nyij je'en a'íjna i hua' rey i maj Israel jitze ajtyá-ma'can, i ti oochán huanie'huaca'? Ji'nye xú'ra'vej tu huaséj a'íin ti ja'a'rij a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, a'íj tu jin mujo'vá'ju'un tyej tyij jaatyáanajche.

³ Tí'ij jáamua'reeri' a'íjna i rey Herodes, jéehua pu tyi'ímua'astíj ja'raa a'íjci jime', ajta a'yan cha'tána'aj tyi-huó'ruuj i tyeítyee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa. ⁴ Aj pu'ij Herodes néijmi'caa huatajé i maj tyihuá'íjtye' a'íjma i puuarij, ajta a'íjma i maj tyihuá'mua'tyej i tyeíty-ee je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyi'íjta, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin: “¿Jo'nyij já'nie'huan a'íjna i Ciriístu?” ⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'ájna a Belén, i chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ji'nye a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tíjin:

⁶ Pajta muáaj Belén, a'áa paj ja'ajtyáma'can a Judá, muáaj paj a'íin pu'é'een i chájta'naj ti jéetze' cíleen, tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee i cháanacaj japua, muéetzij jimi pu sáij eerányesij ti tyu'ta'íjta ajta hua'cha'íj ta'mej i nyetyeítyeristyamua' Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁷ Aj pu'ij i Herodes huo'tajé avíitzij jime' a'íjma i maj jéehua tyo'mua'reej, tí'quij huo'ta'íhuo'ri' a'náj ti hu-ataséjre a'íjna i xú'ra'vej. ⁸ Ajta je'en huo'ta'ítyaca' a'áj-na a Belén, a'yan tyihua'ixaatye'ej tíjin:

—Séricuj, siata'aj uyo'huoonyij tyámua' naa a'íjci i pá'ri'ij, ajta siatí'ij jáatyoonyij, aj xu sij mujo'vá'ju'un siaj sij naaté'exaatye', nyata'aj nyij nyajta nyáaj ujó'me'en nyej jaatyáanajche.

⁹ Mati'ij a'yan tyanamuáaraj a'íjci i rey, aj mu mij ujó'ju'. Ajta a'íjna i xú'ra'vej i ti hua' jimi huataséjre a'íi pu anaquéj huama'ca'aj, aj pu'ij a'áan jo'ojcháxij i chí'ij japua jo'tij je'ej jé'eenye'ej a'íjna i pá'ri'ij. ¹⁰ Mati'ij a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej jaaséj a'íjci i xú'ra'vej, jéehua mu huatóotyamua'vej. ¹¹ Aj mu mij utyájruij u chí'táj, mati'ij mij jaaséj i pá'ri'ij jamuán i

náanajra', mati'ij mij jimi tyítunutaxij. Majta je'en tye'entyícuunaxij i maj tyaatapuéjve'sij, a'íj mu jaata-pu'éjve i ooroj, majta cítzive'rij, majta i cuáanye'ej ti a'yan ántyapuaj tíjin miirra. ¹² Ajta je'en a'yan tya'rá'aj maj a'yan tyú'maaraca' ti Dios huo'tá'íjmuejri' maj quee huariá'cáinyej a'íjci jimi i Herodes, aj mu mij séej jitze i juyéj jo'cáj mej mij a'áa jo'r'é'nyej jo'maj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

Mati'ij huatóo'uj a'ájna pujmua' a Egipto

¹³ Mati'ij jo'cáinyej a'íimaj i maj jéehua tyojó'itej, sáij pu i ti tajapuá tyí'huüre' huataséjre a'íjci jimi i José tí'ij tyi'máaracaj,

—Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'ij pajta i náana-jra', pej pij jó'ra'nyij a'ájna a Egipto. A'áa paj jo'-tyá'ítzeere'en 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj muaaté'exaatye'en, ji'nye a'íjna i Herodes, a'íi pu jahuoonyij i pá'ri'ij tí'ij jaajé'caj.

¹⁴ Aj pu'ij ájchej i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij ajta náanajra', ajta je'en hua' jamuán jó'raa a'ájna tí-ca'rij tzajta', a'áa mu mij ja'rá'aj a Egipto, ¹⁵ a'áa mu mij já'tyeej 'asta na'aj quee huamuí' a'íjna i Herodes. A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej i nyúucarij ti jaataxájtaca' a'íjna i ti ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tíjin: “A'áa nu pujmua' yo'tajé i nyiyóoj a'ájna a Egipto.”

Herodes pu tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i tí'riij

¹⁶ Tí'ij Herodes jáamua'reeri' maj jáacuanamuaj a'íi-maj i maj jéehua tyojó'itej, jéehua pu huatanyú'caca', aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij néijmi'caa i tí'riij maj tyétyacaa i maj a'yan tyéecha'ij hua'puaj nyiny-i'ra'aj múucij pujmua', mati'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatima'caa a Belén, majta i maj a'áa véjri' ja'an-tacháatima'caa. ¹⁷ A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyo'-tyéyu'xaca' a'íjna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xa-jtaca'aj, ti a'yan tíjin:

¹⁸ A'yaa pu tyí'namuajre' a'ájna a Ramá, maj jéehua juyiin,

majta jéehua juxaamuijritej'.

A'íi pu a'íin pu'é'een i Raquel,

ti huá'yiin i juyójmua'

ajta quee jaxie'va'ca'aj maj tyámua' tyeetyéjeevej, ji'nye mu'ríj huácuij i yójmua'mua'.

¹⁹ Ajta tí'ij huamuí' a'íjna i Herodes, sáij ti tajapuá tyí'huüre' pu huataséjre a'íjci jimi i José tí'ij tyi'máara-caj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

²⁰ —Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'ij, pajta i náanajra', siata'aj jó'cáinyej a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Israel, ji'nye pu'ríj huamuí' a'íjna i tí jaje'catamui'ca'aj mu pá'ri'ij.

²¹ Aj pu'ij ájchej a'íjna i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'ri'ij ajta i náanajra', mati'ij mij jo'cáj a'ájna a Israel.

²² Ajta i José a'yaa pu tyámua'reeri' ti i Arquelao tyí'ij-taca'aj jutáataj jitze ma'can, a'íi pu tyu'tátziin ti a'áa ja'rá'astij a Judea. Ajta je'en Dios a'yan tyaaté'exaa tí'ij tyi'máaracaj, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tya-

ja'rájtyapuaj tjiin Galileea. ²³ Tí'ij a'áa ja'rá'aj, a'áa pu ja'huóchejtje chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tjiin Nazaret. A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj a'yan tjiin: "A'yaa mu jaatámua'sij tjiin Nazaret ti já'ma'can."

Juan pu tyihuá'ixaaty'e' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 A'ájna ímuáj pu huataséjre a'ájna i Juan i ti huá'írac'a'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tjiin Judea. ² A'yaa pu tyihuá'ixaaty'a'ca'aj tjiin: "Siata'aj ja'antzaahuaty'e'en i Dios, jí'nye pu'ríj a'ájna atyojo'r'é'nyesij tí'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj."

³ A'ájna i Juan, a'íi pu a'íin pu'é'een i Isaías ti jaataxájtaca' i Dios jitze ma'can, a'yan tjiin:

A'tíj pu uja'jíihuaj ja'mej jo'tij quee já'tyi'tij a'yan tjiin: "Tyámua' xu huó'uurej mu jutzájta', jí'nye tavástarar' pu ya uvé'nyesij,

a'íj xu jin quee je'ej yó'namuajraj, sulu tyámua' xu eenye'."

⁴ Ajta a'ájna i tyí'caanaria'ra' i Juan, caméeyuj ju'xa' pu jin tyí'taavijhuaca'aj, ajta navíj jin ahuóojí'ca'ca'aj, ajta vítzí'c'i' c'i'macaria'aj, ajta sarátyee cua'caria'aj itzítaj maj huáxoo. ⁵ Majta a'íimaj i tyeétyee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa, majta néijmi'i tí'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, majta i maj a'áa véjri' ja'aj-tyecháatima'caa játya'naj jitze Jordán ti tyaja'rájtyapuaj, néijmi'i mu ajo'r'é'nyej mej mij jáanamuaaj a'íjci i Juan. ⁶ A'íi mu jaataxájtaca' i maj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi, a'íi pu'ij i Juan huá'írac'a'aj i játya'naj jitze i Jordán.

⁷ Ajta i Juan, tí'ij muí'caa huaséj i maj a'yan ántya'ruj tjiin fariseos, majta i saduceos, maj aja'vá'ju'ca'aj mej mij huá'íhuaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tjiin:

—Mua'aj mu siaj tyí'hue'taca. ¿A'tanyíj a'yan tyajamaat'é'exaa tíquee já'muaci'tiyíj i puéjtzij i Dios ti jamuaatá'sij? ⁸ Tyámua' xu huá'ínyij mej mij i tyeétyee jáamua'reej siaj seríj ja'antzaahuaj i tavástarar', ⁹ siajta quee a'yan tyityóotzaahuaty'e'ej yee: "Ítyáj tu Abraham jitze eeráma'can"; jí'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan jáa'uurej mu tyetyéj matí'ij i maj Abraham jitze eeráma'can. ¹⁰ Pu'ríj atyojo'r'é'nyesij a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, a'yaa pu já'mua'uurej tí'ij a'tíj ti ciyéj eejveechixí'ín tyapuéj jime'. Néijmi'i i ciyéj tíquee tyí'taajcaa, a'íi pu tyé'ejveechixí'ij, ajta je'en jaatyáteeraj. ¹¹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu jájtyij jin tyajá'mua'íraj, nyaja'mua'ixaaty'e'ej siaj sij tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimi, ajta a'ájna i ti yaja'vé'mej, a'íi pu a'ájna jin já'mua'íran i júuricama'ra' i Dios, tí'ij tyámua' jamuáa'uurej. A'íi pu jéetze' jaayí'tin nyequee nyáaj, jí'nye capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyaj jajta'í'pu'xí'ín i ca'quéera'an. ¹² A'íi pu arí jí'tyáa' i ti jin ja'náca'tzij i tyeríicuj, a'íi pu'ij jí'rátui'sij i xiéerij apua'quéj. Aj pu'ij i ímue'rij tyámua' uurej i chóorij tzaajta', ajta i xiéerij, tíéj jitze pu jaatyáteeraj ti quee a'náj já'mu'nyij.

Tí'ij i Jesús huá'íhuaca'
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Aj pu'ij Jesús uja'rájraa i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tjiin Galileea, tí'ij a'áa jo'r'é'nyej jo'tij i Juan jé'eenye'ej, ta'aj ij i Juan jáa'íraj i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tjiin Jordán. ¹⁴ Ajta a'ájna i Juan, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jaatá'íjmuej, a'yaa pu tyaaté'exaa tjiin:

—¿Nyí muáaj yepevé'mej nye jími' nyej nyíj muáa'íraj? Jéetze' pu tyéevijtij paj muáaj nyéetzij náa'íraj.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tjiin:

—Che' a'yan eenye', jí'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyí'xa'pu' i Dios jimi.

Aj pu'ij Juan jáa'íri' a'íjci i Jesús. ¹⁶ Tí'ij i Jesús huá'íri'huaca', aj pu'ij eetáraj a jáata', ajta je'en i tajapua' tya'antacuuni'huaca', tí'quij jaaséj ti japuan aje'cáma'ca'aj a'ájna i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij cúcuí'. ¹⁷ Ajta je'en nyúucarij huána-muajri' ti jútye' uje'cánamuajrej a'yan tjiin:

—A'íi pu a'íin pu'é'een i nyíyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyhúoj.

Tyiyáaru' pu tyí'tyese' tí'ij ja'antymué'tin a'íjci i Jesús
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 Aj pu'ij a'ájna i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ta'aj ij i tyiyáaru' tyu'tatyése'en ti jaamué'tin a'íjci i Jesús.

² A'áa pu'ij huá'puatyéj xicáj á'tyeej ajta quee tyí'tíj cua'ajcaa, aj pu'ij huata'cuataca'. ³ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtyáxíriaca' i Jesús jimi tí'ij tyí'tíj jin jaatyámue'tin, a'yaa pu tyaaté'exaa tjiin:

—Tí'í pu'a'aj jí'r'é'can jíme' yójra' papué'eenye' i Dios, tyu'ta'íjtaj tí'ij mu tyetyéj páan huatyóotaahuaj.

⁴ Ajta Jesús a'yaa pu tyu'tanyúj tjiin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tjiin: "Capu a'íi na'aj juxie've' i páan tí'ij júurij já'ra'nyíj i tyévíj, sulu a'íi pu ajta juxie've' i nyúucarij Dios tyenyíj jitze ti ée-jnyinyii."

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáhua'aj yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna Jerusalén, tí'quij tyeyúuj japua ja'antytóoj i ti jéetze' ájtyeej, ⁶ ajta a'yan tyaaté'exaa tjiin:

—Tí'í pu'a'aj jí'r'é'can jíme' yójra' papué'eenye' i Dios, ancájvetzi, jí'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tjiin: Dios pu uhuojo'ta'ítyíj i maj jimi tyí'huíre' mej mij muáacha'íin.

A'íi mu jumúaca' jin mua'ajriásij, tí'ij quee tyí'tíj je'ej mooriaj.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tjiin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tjiin: "Capáj tyí'tíj jin já'xaahuari'raj i Dios."

⁸ Tí'quij a'ájna i tyiyáaru' yo'ví'tij a'íjci i Jesús i jíri'j jitze ti ájtyeej, aj pu'ij jaataséjra i cháanacaj jo'maj jo'cháatimee i tyeétyee, ajta a'chu ti va'tíj séejre', ⁹ a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tjiin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij a'ájna, tí'pua'aj páj-tunutaj pej pij naatyáanajche.

¹⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra', tyiyáaru' paj pué'een, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'fj siana'aj hu- atyáanajchej i tavástará' i Dios, a'fj xu'uj hu- atyáhuüre'en.”

¹¹ Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáaraa a'fjci jimi i Jesús, mati'ij mij a'fijmaj huataséjre i maj tajapuá tyí'huüre' mej mij jaatyáhuüre'en a'fjci i Jesús.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Ti'ij Jesús a'yan tyú'namuajri' maj je'tyáanaj a'fjci i Juan, aj pu'ij jó'raa a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea. ¹³ Ajta quee a'áa jo'tyá'ítzee a'ájna a Nazaret, sulu a'áa pu jó'raa a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti jo'tacá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'fjna chuéjra' japua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Zabulón ajta a'yan tijin Neftalí. ¹⁴ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tyar'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'fjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtacá'aj, a'yan tijin:

¹⁵ A'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Zabulón ajta a'ájna a Neftalí, után jitze pujmua' i játya'naj ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán,

a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'ej, a'ájna a Galileea, jo'maj jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ A'fjna i chájta'naj ti tíca'rij tzajta' séjria'ca'aj, a'fj pu jaaséj i tatzárij ti ve'ej, tatzárij pu hua' jimi huataséjre, a'fjma jimi i maj ajo'cháatima'caa tíca'riste' jo'maj ya'ajpuéjtzij.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yan pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij Dios tyu'ta'íjtaj íyan cháanacaj japua.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ A'áa pu i Jesús ja'ajtyáma'caj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea, ti'ij hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', sñij pu a'fjin pué'eenye'ej a'fjna i Simón i maj majta a'yan jatamuá'-muaj tijin Pedro, ajtáhua'aj i sñij ti a'yan ántyapuaj tijin Andrés. A'fj mu a'fjin pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaa, a'fj mu mij tápi'narij jin hue'tyéé vivi'raca'aj. ¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Sianaataváj, nyáaj nu tyaja'muamua'tyen siaj sij tyeftyeen nye jimi tyíshre'en.

²⁰ Aj mu mij huatóoxaahuataca' mati'ij mij atyo-jo'pítira i tápi'narij, majta je'en jamuán jo'cáj.

²¹ Ti'ij ij té'ej a'yee jo're'nyej, Jesús pu ajtáhua'aj hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', sñij pu a'yan ántyapuaj tijin Santiago ajta i sñij a'yan tijin Juan, a'fj mu jójmuamua' pué'eenye'ej a'fjci i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i canúhuaj jitze i jutáataj jamuán, tápi'narij mu tyámua' tyí'uuriacaj'aj. Aj pu'ij i Jesús

huo'tajé, ²² mati'ij mij jaatáxaahuataca', majta je'en eetacáj i canúhuaj jitze, a'áa mu'uj mij yooriéej i jutáataj, mati'ij mij jamuán jo'cáj i Jesús.

Jesús pu mui'caa tyí'mua'tyej i tyeftyeen
(Lc. 6:17-19)

²³ Jesús pu néijmi'que' huáaraa a'ájna a Galileea, tyi- hua'mua'tyáaj i tyeftyeen i hua' tyeyúuj tzajta'. A'fj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios ajta néijmi'caa tyú'huaaj i tyeftyeen i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta quee sñijta- ca'aj na'aj i cui'nyi'ra'aj. ²⁴ A'fj mu i Jesús xajtacá'aj néi- jmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siria, a'fjma mu mij aja've'vi'tiicari- a'aj i maj tyí'cucui', séecan mu huápu'ij tyí'cucui'ca'aj, ajta séecan quee hua'ca'nyisti'raca'aj, ajta séecan tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, majta séecan a'huotímue'rajma'caa, majta i maj quee rácijci'nyive'. Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj.

²⁵ Jéehua mu i tyeftyeen i maj a'áa ja'rácij a Galileea, majta i maj a'áa ja'rácij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin tamuáamuata' ti ja'chájta'najmee, majta i maj Jerusalén ja'rácij, majta i Judea maj ja'rácij, majta i maj eetacáj után pujmua' i Jordán jitze, mue'tfj mu jamuán huacáj a'fjci i Jesús.

I nyúucarij Jesús ti huó'ixaaj a'ájna i jiríj japua

5 Ti'ij huo'séj i tyeftyeen maj jéehua aja'tyúusñria'- ca'aj, Jesús pu antyíraj i jiríj japua, ti'quij ooyíxij. Majta a'fijmaj i maj jamuán huacáj, a'fj mu ajtyáxñriaca', ² aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yaa pu'ij tyi- huó'ixaaj tijin:

I nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en i Dios jimi
(Lc. 6:20-23)

³ —Miche' huatóotyamua've'en i maj jamua'reej maj quee je'ej tyéejviicue' i Dios jimi, ji'nye a'fj mu a'fjna jin antyúumua'reeriaj i tajapuá ti tyajá'ma'can.

⁴ Miche' huatóotyamua've'en i maj juxaamuíjritey', ji'nye Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij.

⁵ Miche' huatóotyamua've'en i maj quee óotzaahu- atye', ji'nye a'fj mu ja'ancuríaa'sij a'fjna i chuéj i ti jime' i Dios tya'tóoratziiri' ti huo'tá'an.

⁶ Miche' huatóotyamua've'en i maj a'fjna jin tajcuj, majta a'fjna jin i'cuj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'x- a'puí' i Dios jimi, ji'nye a'fjma pu jimi tyámua' tye'mej.

⁷ Miche' huatóotyamua've'en i maj hua'cu'vej i jux- a'aj tyeftyeen, ji'nye Dios pu ajta hua'ancu'vajx'ij a'fj- ma.

⁸ Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', ji'nye a'fj mu jaséjran i Dios.

⁹ Miche' huatóotyamua've'en i maj jahuoo mej mij quee nyo'sa'aj, ji'nye Dios pu a'yan huo'támua'sij tijin: “Nyiyóojmua'.”

¹⁰ Miche' huatóotyamua've'en i maj jajpuéjtzij a'fjna jime' maj a'yan rácij je'ej ti tyí'xa'puí', ji'nye néijmi'i pu tyihuá'ci'tyij i tajapuá ti tyajá'ma'can.

¹¹ 'Siata'aj huatootyamua've'en, mati'ij i tye'ityee je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj, ajta mati'ij nye jitze ma'can hue'tzij jin tyaja'muaxajtzi'raj. ¹² Siata'aj huatootyama'ua've'en, caxu juxaamu'ijritya'aj, ji'nye jéehua pu tyajá'muaci'tyij i tajapuá ti tyejé'sejre', ji'nye a'yaa majta huó'ruuj a'ñjma i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'x-ajtaca'aj.

Tyaj a'ñjna jin tyí'huüre' tyej tyij tyámua' huó'uurej i maj yan séejre' i cháanacaj japua

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ 'A'yaa xu mua'aj tyí'huüre' hua' tzajta' i tye'ityee ti'ij ajta tyí'huüre' i unáj i cue'ráj jitze. Ajta tipua'aj hu-atyájr'u'naj, aj pu'ij ráx'sij i tá'ancatzaj. ¿Ji'nye ooj tyí'rij ti'ij ajtáhua'aj áancatzaj tá'ra'nyij? Capu ij che' tyí'tj huüre', a'ñj mu jin majúuraxij, mej mij i tye'ityee jatziinajyi'can.

¹⁴ 'A'yaa xu mua'aj een hua' tzajta' i tye'ityee ti'ij i tiéj ti á'taa ti ajta a'ñjna jin a' imuáj atányeerij'cij i cháanacaj japua. A'ñjna i chájta'naj jir'ij jitze ti já'sejre', capu i'rij ti huatyóo'avaaj. ¹⁵ Capu ajta a'tj cantyij an-tyíteeraj ti'ij áan yo'tyárujtye'en i utáatzij jityej, sulu ánimuaj pu yo'ojchesij ti'ij a' imuáj atányeerij'cij hua' tzajta' i maj iiráatyij u chi'táj. ¹⁶ 'A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj huárinij, siaj sij a'yan tyihuo'tyátatzav-i'tye'en i tye'ityee, mej mij jamuaaséj siaj xá'pu' ricij, aj mu mij majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios tajapuá ti já'sejre'.

I Jesús ajta a'ñjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

¹⁷ 'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj yee a'ñj nu jin mujo'vé'mej nyej nyij ja'antypuá'ritye'en a'ñjci i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo nusu i maj jaataxájtaca' a'ñjma i maj tyí'xaj-taca'aj i Dios jitze ma'can, canu sulu a'ñj nu jin mu-jo'vé'mej nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ¹⁸ Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti'ij ooj ya séjre'ej i cháanacaj, ajta ooj séjre'ej i tajapuá, capu tyí'tj jó'vesij i ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, 'asta na'aj quee néijmi'i aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si'. ¹⁹ A'ñj pu jin, tipua'aj a'tj séj quee ará'astej i nyúucarij ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, tyij ajta a'ñj pué'een i ti quee jéehua juxie've', ajta je'en quee a'yan tyihuo'mua'tyej i tye'ityee mej mij ja'rá'astej i Dios, a'ñj pu ajta a'ñj pué'eenye'ej ja'mej i ti jéetze' cíléenye' jin tyí'tyaváaj ja'mej u tajapuá. Ajta a'ñjna i ti néijmi'i ará'astej a'ñjci i nyúucarij, ajta je'en séecan huámua'tyej mej mij majta ja'rá'astej, a'ñj pu va'cán jin tyí'tyaváaj ja'mej u tajapuá. ²⁰ 'A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tipua'aj se-quee hua'antymue'tin a'ñjma i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta a'ñjma i fariseos, a'ñjna jime' siaj a'yan huárinij je'ej ti tyí'xa'pu' i Dios jimi, caxu a'náj tajapuá jo'tyá'itzeere'ej.

Jesús pu tyihua'mua'tyej mej mij quee je'ej jóomua'raj
(Lc. 12:57-59)

²¹ 'Xu'rij mua'aj a'yan tyú'namuajri' maj a'yan tyi-huo'té'exaaj i já'muahuasimua'ci'ij tijin: "Caxu tyí'ty-

acui'caj, ji'nye a'ñjna i ti tyí'tyacui'caa, a'yaa pu tyúuxie've' maj puéjtzij jaatá'an." ²² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'tj tyinyú'caj i ju'i-huáara' jimi, Dios pu puéjtzij jaatá'sij. Ajta a'ñjna i ti je'ej pua'aj tyaatájeevej i juxa'aj tyévij, a'yaa pu tyúuxie've' maj já'anvi'tij a'ñjma jimi i maj tyityatatyij, ajta a'ñjna i ti huápu'ij je'ej pua'aj tyá'xajta i juxa'aj tyévij, a'ñj pu a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'tij quee a'náj já'-mui'nyij i tiéj.

²³ 'A'ñj pu jin, tipua'aj perij tyí'tj mu'vejritaj a'ñjna japua jo'siaj yá'na'michej i Dios, pajta je'en jo'tá-mua'reej paj tyí'tj jin ootyá'itzee i axa'aj tyévij jimi, ²⁴ a'áa paj pooj yo'tyá'itzeen i paj jaatámu'vejritaj i Dios jimi, pej pij anaquéej ujó'me'en a'ñjci jimi i axa'aj tyévij, pajta je'en tyu'tá'uunyi' a'ñjci jimi. Aj pu'ij hu-atá'riitarij paj mujo'vé'me'en pajta je'en tyu'támu've-ritaj.

²⁵ 'Tipua'aj a'tj muá'anvi'tij i juéesij jimi, pata'aj jaaxá'pu'i'intare'en a'ñjna jamuán i ti muájcha'üre', ti'ij ooj muáavi'tij, ta'aj ij quee amojo're'nyijtye' i juéesij jimi, na'rij quee a'ñj pu muéetzij tyu'tátuiire'sij i juéesij jimi, ajta je'en i juées a'ñjma jimi muaatátoosij i maj jahuüre', a'ñj mu mij mue'tyánasij. ²⁶ 'A'yaa nu tyí'-mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' mej quee mui'rá-toosij 'asta pana'aj quee néijmi'i tyihuo'nájchitye'en a'chu maj muajijve'.

A'ñjci jime' i maj juxana'cire'

²⁷ 'Xu'rij mua'aj a'yan tyú'namuajri' i maj aami' a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Capáj iitaj jamuán hui'care'en i paj quee jatyévi'tin." ²⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ix-aaatye' tijin a'tj ti na'aj ti iitaj huaséj ajta je'en jaatanyácu'aj, a'ñj pu jin arí huóoxana'cirej i jutzájta' a'ñjna jamuán i iitaj ti quee jatyévi'tin.

²⁹ 'A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj mua' j'ij ti amuáca'ta' pujmua' séejre' jitze petyo'ojpuá'ri-tye'en, i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, eetátichij mua' j'ij pajta je'en a'imuáj yóorienyij, ji'nye jéetze' pu mu-atyáhu'rii paj tyí'tj jo'rieenyij ti cíleen quee maj néijmi'i a'áa muaja'tyárieenyij jo'tij jusén jime' já'taa. ³⁰ Aj-ta tipua'aj mua' muáca' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, pata'aj ja'ajtavéjche pajta je'en a' imuáj yóorienyij, ji'nye jéetze' pu muatyáhu'rii paj tyí'tj jo'rieenyij ti cíleen, quee paj néijmi'i a'hua'rieenyij a'ájna i tiéj jitze ti quee a'náj já'mui'nyij.

A'ñjna jime' i maj tóoto'raj

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ 'A'yaa mu majta aami' tyu'taxájtaca' tijin: "A'tj ti na'aj ti ju'ñj huatátoonyij, che' yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti een jime' jaatátoj." ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'tj ju'ñj huatátoonyij, quee a'yan tyí'tj jin huarín i iiti' ti séej jamuán huáhu'nyij, a'yaa pu'ij puéjtzij tyaata'sij i ti fira'ra'an pué'eenye'ej. Ajta a'ñjna i tyáati' ti ja'an-curé'vi'tij a'ñjci iitaj ti huatátuihuaca' a'ñj pu ajta juxana'cire'.

A'fjna jime' i maj jin tya'tóoratz'i'ra'ca

³³ Sijta a'yan serij tyú'namuajri' maj a'yan ará'tyeej tyihuo'té' exaaj i tahuásimua'ci'ij tijin: "Capáj yó'hua'-nan i paj jin tya'tá'ratziiri' jitzán ma'can i tavástará'." ³⁴ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu tyi'táj jin tya'tóoratz'i'ra'an. Caxu tya'tóoratz'i'ra'an a'fjna jitze ma'can i tajapúa, ji'nye a'fji pu a'fin pué'een i ipuariáara'an i Dios, ³⁵ caxu sijta tya'tóoratz'i'ra'an a'fjna jitze ma'can i cháanacaj, ji'nye a'fji pu yan ra'fca-jmee i Dios, caxu sijta a'fjna jitze ma'can i Jerusalén, ji'nye a'fji pu i chájta'naj a'fjna jitze ajtyáma'can i rey i ti va'cán antyúumua'reej. ³⁶ Caxu sijta tya'tóoratz'i'ra'an i jumu'új jitze ma'can, ji'nye caxu jaayí'tin sij jaatyáx-u'muare'en, nusu sij jaatyácu'eenare'en séej mu ju cipuáj. ³⁷ Che' a'yan eenye', tipua'aj a'yan setyu'taxáj yee: "jee", che' a'yan eenye' tzáahuaty'i'ra'aj jime', na'ríij a'yan setyu'taxáj yee "capu", che' a'yan ajta tzáahuaty'i'ra'aj jime' eenye'. Ji'nye i ti seequéj een, a'fji pu jitze já'ma'can i ti je'ej pua'aj een.

Tyaj huo'xié've'en a'fijma i maj tájcha'íre'

(Lc. 6:29-30)

³⁸ A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Tipua'aj a'táj je'ej pua'aj mojo'sejra, pata'aj pajta muáaj je'ej pua'aj yó'sejraj", ajta a'yan tijin: "Tipua'aj a'táj je'ej pua'aj mua'uuri'aj pata'aj pajta muáaj tyi'táj jin je'ej pua'aj jáa'uurej." ³⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj ja'uurej a'fjna i ti je'ej já'mua'uurej, sulu tipua'aj a'táj mui'tyéveenyij mua' ipéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta sícíta' mui'tyéveenyij. ⁴⁰ Tipua'aj a'táj ca'nyéjrij jin mua'antyíchueenyij, pata'aj jaatáchui-itye'en pajta mua' máancaj ⁴¹ Ajta tipua'aj a'táj ca'nyéjrij jin muaata'íjtye'en paj tyía'ra'an tya'antinyij séej ví'ra'aj ímuáj ti huatátyeej, pata'aj hua'puácaa ví'ra'aj ímuáj atyiyóotuiiraj. ⁴² A'táj ti na'aj ti tyi'táj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, pajta quee jamueeria'aj tipua'aj a'táj tyi'táj muaatanyéjvi'.

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ A'yaa xu sijta tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Pata'aj tyámua' yó'mua'raj i axa'aj tyévij, pajta jájcha'íria'aj a'fjci i ti muájcha'íre'." ⁴⁴ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Siahuo'xié've' i maj jamuájcha'íre', sijta huatyényu-unyij i Dios jimi a'fijma jime' i maj je'ej pua'aj já'mua'u-urej. ⁴⁵ Aj xu sij mua'aj yójmua'mua' pué'eenye'ej xá'ju'un i Dios tajapúa ti já'sejre', i ti je'ré'nyinyiicatyaa i xicáj a'fijma jimi i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, ajta a'fijma jimi i maj tyámua' tyi'tyetyeityee, ajta tyi'tá'caa mej mij huatyéviiey hua' japua i maj xá'pui' ricij, ajta hua' japua i maj je'ej pua'aj ricij. ⁴⁶ Ji'nye tipua'aj mua'aj siahuá'xié've'ej a'fijma i maj majta já'-muaxie've', ¿tyi'tanyí siamue'tin i Dios jimi? Ajta a'fijmaj i maj huá'jijve' i maj tyi'ticij a'fijmaj mu majta a'yan tyi'tyetyúucha'ij. ⁴⁷ Ajta tipua'aj a'fijma siana'aj huatatyój-tye'en i maj ja'mua ihuáamua' pué'een, ¿tyi'tanyí jin xá'pui' siaricij? Ji'nye a'fijmaj i maj quee tyá'tzaahuatye'

i Dios jimi, a'yaa mu majta ricij. ⁴⁸ Siata'aj tyámua' eenye' a'yájna ti'ij i ja'muavástará' tyámua' tyí'een-tajapúa ti já'sejre'.

A'fjci jime' i maj a'yan tyúusejratáj cuxáa maj xá'pui' ricij

6 'Caxu tyi'táj jin tyámua' rijcaj hua' tzajta' i tyeétyee mej mij a'fijmaj jamuaaséj. Tipua'aj a'yan xáarinyij, capu tyi'táj jamuaatá'sij a'fjna i sij jajvástara' tajapúa ti já'sejre'. ² A'fji xu jin, siati'ij tyihua'puejve'ej a'fijma i maj quee je'ej tyéjviicue', caxu jaxajta yee a'yaa tu huarfj, mati'ij i séecan ricij i ju tyejúuj tzajta', majta i cáayej jitze a'fijma i maj quee huatoojé'yacan jin tyámua' ricij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin a'fji mu merij néijmi'i tyu'mué'tij a'fjci jime' maj i tyeétyee tyámua' tyihua'xaj. ³ Pajta muáaj pati'ij huá'huíria'aj a'fijma i maj quee je'ej tyéjviicue', capáj ja'ixaatya'aj ja'ihuáara' i sij néemi'ij óojaahuatye', ⁴ a'yaa paj huá'riinyij avítzij jime'. Ajta a'fjna i paj jajvástara', a'fji pu jaséj i ti ju' avaaj, a'fji pu'ij muaatá'sij i paj jaamué'tij.

Jesús pu huá'mua'tyeej je'ej maj tyityeetyényuunyij i Dios jimi

(Lc. 11:2-4)

⁵ Siati'ij mua'aj tyényuusime'en i Dios jimi, caxu a'yan rijcaj mati'ij a'fijmaj i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye', i ti hua'ránajchi maj huatyényuunyij muaatya'úuj i tyejúuj tzajta', na'ríij mua'ajcací'ca'aj i cáayej jitze, mej mij séecan huo'séj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuaty'i'ra'aj jime', a'fijmaj mu merij a'fjna huamue'tij mej mij i tyeétyee tyámua' huajo'sejra. ⁶ Pajta muáaj, pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, pata'aj utyájrutyey a'chi'táj, pajta tye'tyáanaaj i puéertaj jime', aj pej pij huatyényuunyij a'fjci jimi i paj jajvástara' i ti quee séejre'. Ajta a'fjna i paj jajtáataj i ti jaséj je'ej paj ricij avítzij jime', a'fji pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

⁷ Ajta pati'ij tyényuusime'en i Dios jimi, capáj a'yan tyeeyi'tihua'an mati'ij a'fijmaj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj jéehua á'tijti' metyenyúusima'aj a'fjna jime' i nyúucarij ti quee je'ej huatóomua'aj, ajta a'yan tyihuá'miteeraste' ti a'fjna jin i Dios huá'namuajran. ⁸ Caxu a'yan rijcaj mati'ij a'fijmaj, ji'nye i sij jajvástara', a'fji pu'ríj jamua'ree tyi'táj ti jamuá'tziitye', tyij sijta sequeé xu jaatáhuaviiri'. ⁹ A'yaa xu sij mua'aj tyityeetyényuunyij tijin:

Muáaj, mu paj tatáataj, tajapúa paj já'sejre', che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuaaj.

¹⁰ Che' mujo've'me'en i paj jin tyi'ijta.

Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xié've' íiyan cháanacaj japua, a'yájna ti'ij ajta tyí'een i tajapúa.

¹¹ Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' ti tyúuxie've' a'náj tina'aj.

¹² Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin quee xá'pui' huarfj, a'yájna tya'ti'ij ityáj tyihuo'tú'uunyi'ri' a'fijma i maj je'ej pua'aj táaruuj.

¹³ Capáj tyi'tá'care'en ti taamué'tin a'fjina i ti quee xá'puí',

sulu pata'aj tajapuá huatányuunyij.

Ji'nye muáaj paj tyí'ijta, pajta néijmi'i putyí'uurej, a'fjij paj jin jusén jime' séejre'.

¹⁴ Ji'nye tipua'aj mua'aj setyihuo'tú'uunyí' a'fjijma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, a'fjij pu ajta mua'ajmaj tya-jamuaatú'uunyí'raj i siaj jajvástara' tajapuá ti já'sejre',

¹⁵ ajta tipua'aj sequée tyihuo'tú'uunyí' a'fjijma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, capu ajta tyajamuaatú'uunyí'raj a'fjina i ja'muavástara' tyi'tfjij siaj jin quee xá'puí' huarfjij.

A'fjici jime' i maj ju'itzi'vee

¹⁶ 'Siatí'ij ju'itzi've'ej, caxu acóotzaahuatya'aj mati'ij i maj juxaamuijritey', ji'nye a'yaa mu jéjrista' ríciij i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij i tyeétyee jáamua'reej tíjin múu'itzi've'ej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'fjijmaj meríj jaamué'tij je'ej ti tyi'tfjij tyihuá'ci'tyij. ¹⁷ Pajta muáaj, pati'ij ja'itzi've'ej, pata'aj aca'jista'mitye'en, pajta tyámua' huá'uurej, ¹⁸ mej mij quee i tyeétyee jáamua'reej yee pua'itzi've'. A'fjij pu'uj a' vástara' i paj quee jaséj jamua'reej, ajta a'fjina i a' vástara' ti jaséj i ti ju' avaaj, a'fjij pu muaatá'sij i paj jaamué'tij.

A'fjina i ti jéehua tyí'huüre' i Dios jimi

(Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Caxu jéehua tyo'siire'ej i juchi'táj i ti huápuí'ij tyá'najchij, jo'maj i tyajpuásij tyojó'jipuaj jo'tij ajta néijmi'i i tyajá'mua'a'rij tyojo'huí'tzij, jo'maj majta i náhua'rij jo'tyáru'pij mej mij tyu'náhua'an. ²⁰ Sulu siata'aj utyojósíire'en u tajapuá a'fjici i ti jéehua tyá'najchij, jo'maj quee i tyajpuásij tyojó'jipuaj, jo'tij ajta quee tyi'tfjij jo'huí'tzij, majta quee i náhua'rij utyáru'pij. ²¹ Ji'nye jo'tij tyi'tfjij já'sejre' i ti jéehua ja'mua jitze juxie've', a'áa xu siajta tyojomua'tzítzye'ej xá'ju'un.

A'fjina i ti jatatzavi'tye' i tyéviij

(Lc. 11:34-36)

²² 'Ajta mua' jí'ij, a'fjij pu a'fjin pué'een i paj jin atányeej pej pij majo'cha'canye'en, a'yaa pu'ij tipua'aj jí'rén'nye' pua'aj rí'síjme'nyij, tyámua' pej pij naa metyóonyeej, ²³ ajta tipua'aj quee tyi'tfjij huúria'aj mua' jí'ij, a'yaa pej pij t'ca' tyi'séere'ej puá'mej. Ajta tipua'aj a'fjina i tatzárij quee tyi'tfjij huúria'aj, jéehua pu huápuí'ij a' jitze huatýatica'rij.

I Dios ajta i túmii

(Lc. 16:13)

²⁴ 'Capu a'tfjij pújoorej ti hua'puácaaa jimi tyu'tyáhuüre'en, ji'nye séej pu tyicha'fíria'aj ja'mej i ti tyé'ijtye', ajta i séej xaa xié've'ej ja'mej, nusu i séej tyámua' tyu'tyáhuüre'ej, ajta séej quee ará'astijre'ej. A'fjij pu jin quee i'rij siaj i Dios tyámua' tyu'tyáhuüre'en siajta a'fjici i túmii.

Dios pu tyámua' tyihuá'cha'ij i juyójmua'

(Lc. 12:22-31)

²⁵ 'A'fjij nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Caxu a'fjici jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyi'tfjij tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj ye'ej tyí'tyeye'en, na'ríij a'fjici jime' i siaj tyu'tyóochejtye'sij. ¿Nyi quee jéetze' juxie've' i Dios jimi siaj júurij xá'ra'nyij, quee i cue'ráj nusu i já'muahue'ra' na'ríij a'fjina i siaj tyúuche'tyaa? ²⁶ Cási' siahuo'séj mu pína'see i maj jútye' ra'ra', camu tyí'huastyyaa, camu majta tyi'tza'nacaa, camu majta jasi'rii i ímue'rij i juchi'táj, ajta a'fjij pu tyihuá'cue'tyey a'fjina i ja'muavástara' tajapuá ti já'sejre'. Siajta mua'aj jéetze' xu jitzán juxie've' mequee mu pína'see. ²⁷ A'fjij pu jin quee tyi'tfjij huüre' ti a'tfjij jéehua tyúumua'tziitye'ej, ji'nye capu jaatyáhuüre'ej tí'ij jéetze' já'tyeevi'in júurij.

²⁸ '¿Ji'nye siaj sij a'fjina jin tyúumua'tziitye' i siaj tyu'tyóochejtye'en? Cási' xaaséj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huose' a'ájna a itzitáj, capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyi'itza'caaa. ²⁹ A'fjij nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'fjina i rey Salomón, i ti jéehua tyí'ijcha'íca'aj, capu a'náj naa eenye'en tyu'tyóochejtye' tí'ij mu xúuxu'uj.

³⁰ 'A'yaa pu'ij tipua'aj i Dios tyámua' ja'uurej mu tu'píj ti ijíij a'áa já'sejre' jo'tij jo'itzitaj, ajta ariá'pua'aj mu jaatyáteeraj chuéj tzajta' ta'ajtaavijhua. Jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyámua' já'mua'uurej mu siaj quee tyá'tzaahuatye' xaa nyu'uj. ³¹ A'fjij xu jin quee tyúumua'tziitye'ej a'yan setyuu'íhuo'raj tíjin: "¿Tyi'tanyí tyacua'nyij?", nusu yee: "¿Tyi'tanyí tyeye'en?", na'ríij a'yan yee: "¿Tyi'tanyí tyetyu'tyáachejtye'sij?" ³² A'fjij pu a'fjin tyi'pué'een i maj jin tyúumua'tziitye' i maj quee tyá'tzaahuatye', siajta mua'aj xu tyivástara' i ti arí jamua'reej tyi'tfjij ti jamuá'itziitye'. ³³ A'yaa pu'ij siata'aj i Dios jimi tyi'huóomua'tziitye'en, siajta a'fjici jitze i tajapuá ti tyejé'sejre', ajta siaj a'yan huárinij je'ej ti tyi'xa'puí'in i Dios jimi, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'itziitye'. ³⁴ Caxu a'fjina jin je'ej tyí'mua'ajcaj je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej. Ariá'pua'aj xu sijta tyi'tyése'ej xá'ju'un a'fjici jime' je'ej ti tyi'tfjij tyajá'muaci'tyij.

Tyaj quee séecan jitzán tyí'pua'ritye'ej

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 'Caxu huá'xijtye'ej i séecan, tí'ij quee Dios ajta mua'ajmaj jamo'xijtye'en. ² Ji'nye Dios pu a'yan cha'tána'aj tyajamuá'xijtye'en siatí'ij mua'aj tyihuo'xijtye' i séecan, ajta a'chu siaj tyi'tfjij jaatá', a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. ³ ¿Ji'nye pej pij a'fjij aráasej a'ihuáara' i ti cfi na'aj tyo'tyá'itzee i Dios jimi, pajta quee a'fjina séej i paj muáaj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi? ⁴ Ajta tipua'aj muáaj períj va'cán jin ootyá'itzee i Dios jimi, ¿ji'nye tyí'rij paj a'yan tyaaté'examue'en ja'ihuáara' i ti cfi na'aj tyo'tyá'itzee yee nyiche' muaatáhuüre'en i paj jin ootyá'itzee?

⁵ Muáaj mu paj quee tyámua' metyóomua'rej, pooj mi' néijmi'i jin tyámua' huá'uuren pajta tyu'ta'úunijran i Dios jimi, aj pej pij a'yan tyaaté'examue'en tyi'tfjij ti jin ootyá'itzee ja'ihuáara'.

⁶Caxu huá'ixaatya'aj i nyúucaríj tí jí're'en a'fíjma i maj tyú'xana've', mej mij quee jamuá'xaahuari'raj matí'ij i tzi'c'fíj maj tyú'cha'vacaa. Caxu siajta a'fíjma tyí'tuiiria'aj i maj quee tyi't'fíj tyevi'ra' i Dios tí tyaja-muaatá', mej mij quee je'ej pua'aj jamuá'uurej, majta je'en jamuatziinajyi'can.

Maj jahuaviiraj i Dios, majta tye'ejtyáto'sixi'in jo'tij ja'pueertaj
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷Siata'aj huatyényuunyij i Dios jimi, jí'nye a'fíj pu néi-jmí'i tyajamuaatá'sij, siajta i Dios jimi tyú'huoonyij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij i siaj jahuoo, siajta tye'ejtyáto'x-a'an jo'tij ja'pueertaj, a'aj pu'lij i Dios tya'antácuunaj. ⁸Jí'nye a'fíjna i tí a'yan tyá'huoo, a'fíj pu ja'ancuriáa'sij, ajta a'fíjna i tí a'yan tyi't'fíj tyí'huocaj, a'fíj pu jatyoonyij, ajta a'fíjna i tí tye'ejtyáto'xa'an jo'tij ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunaj.

⁹Ca' s'fíj tí ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyá'ca'nyej tí tyetyéj jaatátistej i juyó'j t'pua'aj páan jahuaviiraj?

¹⁰¿Na'ríj tí cú'cu'uj jaatapíjtye'en t'pua'aj hue'ej jahuaviiraj? ¹¹A'yaa xu sij tyá'mua'reej siaj jí're'nye' tyi-huo'tá'an i juyó'jmua' mua'aj mu siaj quee tyámua' een i jutzájta', ajta i ja'muavástara' tajapúa' tí já'sejre', jéet-ze' pu'lij tyámua' tyajamuaatá'sij i tí tyi'jí're'en i siaj jimi jaatáhuoosij.

¹²A'yaa pu'lij, siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij i juxa'aj tyeétyee jimi je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' maj a'yan huárinyij ja'mua jimi, jí'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyu'xájtaca' i Dios jitze ma'can maj tyí'xájtaca'aj.

A'fíjci jime' i puéertaj tí c'fí antayóhuaj
(Lc. 13:24)

¹³Siata'aj a'úu jo'tyájrutyej i puéertaj jitze tí c'fí antayóhuaj. Jí'nye a'fíjna i puéertaj tí antayóhuaj ajta i juyéj tí ooyóhuaj, a'fíj tyihuojó'j'pua'aj, mue't'fíj mu mij a'fíjna jitze ucáaju', ¹⁴ajta a'fíjna i puéertaj, ajta i juyéj tí jamuatá'caa siaj jusén jime' júurij xá'ra'nyij, c'fí pu antayóhuaj, ajta tyési' tí a't'fíj japuan huame'en, camu mij mue't'fíj jatyoovej.

A'fíj mu i táque'ra' jin jamua'reeren tyi't'fíj tí c'iyáara' pué'een
(Lc. 6:43-44)

¹⁵Tyámua' xu tyityahuóocha'iin a'fíjma jimi i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa mu tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Ja'mua jimi mu ajo'r'é'nyinyii naa mety-ityacanyúuca'aj, maj majta a'yan een i jutzájta' matí'ij i íra'vej i maj tyí'tyacui'caa, majta tyú'cha'vacaa. ¹⁶I'ríj siaj huó'mua'tyij a'fíjci jime' je'ej maj ricij, jí'nye capu i'ríj tí úuvaj huatatáca'an t'zicare'ej jitze, nusu tí i xápua' a'fíjna jitze taca'aj i tí tyézticare'. ¹⁷A'yaa pu tyí'een, néijmí'i i c'iyéj tí tyi'jí're'en, jí're'nye'en pu ajta tyí'tajcaa, ajta i c'iyéj tí quee tyi'jí're'en capu ajta jí're'nye'en taca'. ¹⁸A'fíjna i c'iyéj tí jí're'en, capu i'ríj tí je'ej pua'aj eenye'en huatatáca'an, nusu tí i c'iyéj tíquee jí're'en jí're'nye' huatatáca'an. ¹⁹Néijmí'i i c'iyéj

tíquee tyi'jí're'en, a'fíj mu tyé'ejveechixi'ij, majta je'en tye'entyátieeraaj. ²⁰A'yaa pu'lij éenye'que' i'ríj siaj mua'aj huó'mua'tyij a'fíjci jime' je'ej maj tyi't'fíj jin ricij.

Camu néijmí'i a'áa jo'tyáruyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj
(Lc. 13:25-27)

²¹Majta i maj a'yan tyí'nyejee yee: "Nyavástara', Nyavástara'", camu néijmí'i a'áa jo'tyáruyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, sulu a'fíj mu'uj i maj a'yan ricij je'ej tí i Dios tyá'xie've'. ²²A'ájna xicáara' jitze mue't'fíj mu a'yan tyi-naatájeevij tíjin: "Tavástara', Tavástara', ityá' tu tyu'-taxájtaca' a'nyúucaritze', tyajta a'nyúucaritze' ma'can huó'tamuári' i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeétyee, tyajta jéehua tyu'muáriej muéetzij jitze ta'rat-aca'nyáaj." ²³Aj nu nyij a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tíjin: "Canu a'náj jamuaamuájtaca', séricuj siájhuii nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij."

A'fíjci jime' i maj ja'tátaahuaca' i maj japuan ja'aj-taahuaca' i juchi'ij i maj hua'puaj
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴A'yaa pu'lij, a'fíjna i tí nyanamuaj, ajta a'yan ricij je'ej nyaj tyé'ixaatye', a'yaa pu cha'tána'aj metyóo-mua'rej tí'ij a'fíjna i a't'fíj tí huatyóochi'tyej tyetyéj japua. ²⁵Aj mu mij huatyéviyaca', ajta huatámu'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca', ajta a'fíjna i chí'ra'an, capu eetávej, jí'nye tyetyéj japua pu ja'ajtaahuaca'. ²⁶Ajta a'fíjna i tí nyanamuaj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu een tí'ij a'fíjna i a't'fíj tí a'áa jo'tyóochi'tyej jo'tij jó'saata'. ²⁷Aj mu mij huatyéviyaca', ajta hu-atámu'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca' aj pu'lij pu eetávej i chí'ra'an. Aj pu'lij néijmí'i tyojo'riej.

²⁸Tí'ij Jesús ja'antypuá'rij tí tyihuo'ixaaj, néijmí'i mu i tyeétyee je'ej tyo'taséj a'fíjci jime' je'ej tí tyihuo'muá'-tyej, ²⁹jí'nye a'yaa pu tyihuo'muá'tyej tí'ij s'fíj tí va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan matí'ij i maj tyihua'-mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta.

Jesús pu séej tyévi'j tyú'huaaj tí cá'atzaj
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 Tí'ij i Jesús acá'jraa i jír'ij jitze, jéehua mu tyeétyee jamuán huajú'ca'aj. ²Aj pu'lij s'fíj tyáati' ave'r'é'nyej i Jesús jimi, tyí'cui'ca'aj a'fíjna jime' tí cá'atzaj a'fíj pu'lij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin: —Nyavástara' t'pua'aj mua'ráanajchij pata'aj ty-ináahuaatye'en.

³Aj pu'lij Jesús ja'ajtamuaríej, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Na'ráanajchij paj huarúj. Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'lij tyámua' huaríj, tí'quij huarúj. ⁴Ajta je'en i Jesús a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Cási', capáj a't'fíj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj hu-atá'sejrataj a'fíjci jimi i puaaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna tí'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij jáamua'reej tíjin papu'ríj huarúj.

Jesús pu tyáahuaj a'ǵjci i ti jahuñria'ca'aj i xantáaru'uj ti tyí'ijtye'
(Lc. 7:1-10)

⁵ Tí'ij i Jesús utyárupij a'ájna i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Capernaúm, sǵij pu jimi ajtyáñria-ca' i xantáaru'uj ti tyí'ijtye', ti'ij tyí'tǵj jaatáhuavij.

⁶ A'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', tyí'cui' a'ǵjna i ti nyahuñre', capu tyéjchevej, jéehua pu huápu'ij jajpuéjtzij.

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu ujo'ma'aj na'mej, nyej nyij tyáahuatye'en.

⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ǵjna i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijin:

—Nyavástará', capu a'yan tya'ránajchi paj utyájrutyey i nyechi'táj, a'yaa papu'uj tyu'taxáj i nyúucarij jime', aj pu'ij tyámua' rinyij a'ǵjna i ti nyahuñre'. ⁹ Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan tyí'ijtye'. Típua'aj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: áricuj, a'ǵi pu jo'ma'aj ja'mej, na'ríij séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: mujo'té'yi'ij; a'ǵi pu mujo'va'ma'aj ta'mej, ajta tǵpua'aj séej nyetyu'ta'ǵjtye'en je'ej ti tyí'tǵj huá'uurej, a'yaa pu rinyij.

¹⁰ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamua'jri', jéehua pu huatóotyamua'vej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'ǵijma i maj jamuán huáj'ca'aj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', hua' tzajta' i tye'fye'e i maj a'yan huacháatime'e i Israel, canu a'náj séej huáttyoj ti a'yan cha'taj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'ǵjna i tyáati'. ¹¹ Nyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tǵj mujo'vá'ju'uj muá'ju'un, a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij majta jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, mej mij oorá'sej a'ǵjci jamuán i Abraham, majta a'ǵjci jamuán i Isaac mej mij hua' jamuán tyú'cua'nyij a'ájna jo'tij i Dios tye'jé'ijtaj, ¹² majta a'ǵimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu a'áa huojoo'ityij jo'tij jo'tǵca'. Jéehua mu mij juyiinyaj muá'ju'un, majta ancuroci'máaj muá'ju'un a'ǵjci jime' i maj jéehua jajpuéjtzij.

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'ǵjci i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijin:

—Áricuj jó'ra' ja'chej, a'yaa pu tye'mej je'ej paj perij tyá'antzaahuaj. Tí'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij huarúj a'ǵjna i ti tyí'huñre' a'ǵjna jimi i xantáaru'.

Jesús pu tyáahuaj a'ǵjci i mu'nyáara' i Pedro

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'áa jo'mej jo'tij i Pedro ja'chej, a'áa pu'ij a'ǵj jo'tyoo a'ǵjci i mu'nyáara' i Pedro, a'áan pu jo'ojca'tyij i utáatzij japua, ajta jéehua puístaca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ti'ij a'yan huaráj, aj pu'ij huarúj, ti'quij ájchej, ajta je'en huatyóochej ti'ij tyihuo'cue'tyey.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i tye'fye'e i maj tyí'cucui'

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Tí'ij huaré'chuxarij, jéehua mu huaja'ráavi'tij i Jesús jimi a'ǵijma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' ú'sejria'-

ca'aj, a'ǵi pu'ij huo'ta'ǵj i tyiyáaru'uj maj iirácñnye' i tye'fye'e tzajta', ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'-ca'aj. ¹⁷ A'yaa pu tyu'rǵj ti'ij aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ǵjna i Isaías, i ti ará'tyeej tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'ǵi pu tyitacáa'ri'ri' i tiquee tú'ca'nyisti'raca'aj, ajta tyojo'tñ i tyaj jin tyí'cucui'ca'aj."

A'ǵimaj i maj jaxie'va'ca'aj maj jamuán huac'ca'an i Jesús

(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Tí'ij Jesús huo'séj i tye'fye'e i maj jéehua jimi ajtyáñriaca', aj pu'ij a'yan tyu'ta'ǵjtaca' maj antácñnye' után pujmua' i ti ja'alaguun jitze. ¹⁹ Aj pu'ij sǵij ti tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'ǵi pu ave'ré'nye' i Jesús jimi, ajta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ǵimaj i arachuñse, a'áa mu ja'chej jo'tij já'tyasta', majta i pína'see a'ǵi mu tyu'íto' jo'maj jáa'sacaa, nyajta nyáaj, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', canu tyichí' i nyaj tzajta' huácutyij.

²¹ Ajtáhuaj pu sǵij ti jamuán jo'chá'canya'aj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', naatá' nyej nyij anaquéej ja'vá'nán i táataj, aj nu nyij yeve'ré'nyesij nyej nyij ajamuán jo'cha'canye'en.

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en, miche' a'ǵimaj i mui'chítyee hua'vá'naxi'ñ i juxa'aj mui'chítyee.

Tí'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Aj pu'ij i Jesús atyájraa i báarcuj jitze, majta a'ǵimaj i maj jamuán huac'ǵj. ²⁴ Aj pu'ij tyámua' ca'nyiin jin tyu'tá' aacariaca' i jájtyij japua, ajta viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij, a'ǵi pu'ij atyáñrihua'aj i báarcuj jitze. Ajta a'ǵjna i Jesús tyáacusima'aj. ²⁵ Aj mu mij a'ǵimaj i maj jamuán huac'ǵj jimi ajo'ré'nye'j, matí'ij mij jaajístej, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—¡Tavástará', tajapúa huatányuuchij! ¡Tu'rǵj atyácu'isij!

²⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'ij tyí'tzñnye'? Mua'aj siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'.

Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij ájchej, ti'quij jaatá'ij-muejri' i áacaj, ajta i jájtyij, aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj, ajta naa oore' éenye'ej ta'raa i jájtyij. ²⁷ Jéehua mu je'ej tyo'taséj a'ǵimaj i maj jamuán huac'ǵj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Tyí'tanyí tyévira' pué'een a'mújna, mej mij ja'tzaahuatye' i áacaj, ajta i jájtyij?

A'ñimaj i maj Gadara já'ma'can i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Tí'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj után pujmua' jo'tij ja'alagu-un, Gadara ti ja'ajtyáma'can, hua'puaj mu mij hua'an-tyinájchaca' i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, a'áa mu ja'ráacij jo'maj i mu'ichítyee já'ava'tacaa, aj mu mij jimi ajtyáxñriaca'. Jéehua mu simuáruunyica'aj, a'ñ pu jin quee i'riitaca'aj ti a'táj ajo'ré'nyej a'ñna juyéjra' jitze, ²⁹ aj mu mij a'yan tyityeetyejihuaajraa tijin:

—Capáj je'ej ta'uurej ityájma, muáaj mu paj yójra' pué'een i Dios. ¿Nyi a'ñ jin mu po'vé'mej pej pij puéjtzij taatá'an? Capu eexúj atyojo'ré'nyej a'náj tyaj jajpuéetzij tá'ju'un.

³⁰ Meentyij a'imuáj mue'táj i tuíxuj mo'tyu'uj metye'entycua'áaj, ³¹ a'ñ mu mij i maj tyiyáaru' hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'yan tyaatáhuaviiri' a'ñci i Jesús tijin:

—Típua'aj pataatamuáaritye'en taatá' tyej tyij mu tuíxuj tzajta' utyájrutej.

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Séricuj.

Mati'ij mij iirácij, hua' tzajta' i tyétyacaa, aj mu mij hua' tzajta' utyájrurij i tuíxuj, mati'ij mij a'ñimaj i tuíxuj jo'huáchajraa a'ájna jo'tij ja'ancátyee, mati'ij mij jájritze' ja'tyáavatzij, aj mu mij néijmi'i atyáccuii.

³³ Majta a'ñimaj i maj huá'sñria'ca'aj i tuíxuj a'ñ mu huatóo'uj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' aj mu mij tyu'taxájtaca' je'ej ti tyi'táj huaráj, a'ñ mu huo'té'exaa je'ej ti tyihuo'ruuj a'ñjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj. ³⁴ Mati'ij mij a'ñimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa, néijmi'i mu ave'ré'nyej i Jesús jimi, mej mij jamuán tyu'taxáj, a'yaa mu mij jéehua tyaatáhuaviiri' a'ñci i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 Aj pu'ij Jesús atyájraa i báarcuj jitze, aj mu mij antacáj után pujmua', mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' jo'tij a'ñ jin jó'catyíi. ² Aj mu mij séecan a'táj aje'ré'nyijtye ti quee tyéchavaaj a'ñci jimi i Jesús, a'ñ pu japua áan újca'tyíi i utáatzij a'ñna i a'táj, tí'ij Jesús huo'séj a'ñjma i tyeétyee, aj pu'ij jáamua'reeri' tijin metyá'tzaahuatye', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'ñci i ti tyi'cui' tijin:

—Nyiyóoj, huatyá'ca'nyej, pu'ríj i Dios tyimuaatú'u-ynyí'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi.

³ Séecan mu mij i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta a'yan tyi'riá'mua'aj tijin: “Je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca' je'ej pu pua'aj tyá'xaj i Dios.” ⁴ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyi'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye sija sij huapú'ij je'ej pua'aj tyi'mua'tzej mu jutzájta'? ⁵ ¿Tyi'tanyí quee jéetze tyési', nyi nyej a'yan tyaaté'exaatyee'en yee: “Pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyí'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi”, na'ríij yee: “Ájchesij anchóoj mua' utáatzij”? ⁶ A'yaa nu nyij rinyij sija sij jáamua'reej tijin a'ñna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ti ajta a'ñ-

na jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua tí'ij tyi-huo'tú'uunyí' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ñci i ti quee tyéjchevej tijin:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej.

⁷ Aj pu'ij ájchej a'ñna i ti tyi'cui'ca'aj, tí'ij ij jó'raa i juchéj. ⁸ Majta i tyeétyee i maj tyi'sejraca'aj je'ej ti tyi'táj huaráj, a'ñ mu tyu'tátziin, majta je'en tyaatatyójtzi'rej i Dios a'ñci jime' je'ej ti a'ñin tyihuo'tá' mej mij a'yan huárinij i tyeétyee.

Jesús pu jaatajé a'ñci i Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, tí'quij a'yee jo'ré'nyej tí'ij ij a'ñ huaséj i a'táj ti a'yan ántyapuaj tijin Mateo, a'úu pu je'rácayíi u chi'táj maj tzajta' huá'jijva'ca'aj i maj tyi'tí'ijcicaa. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Mateo ájchej, tí'quij jamuán jó'raa. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj, mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i Mateo ja'chej, tí'ij i Jesús tyi'cua'caj, aj mu mij jéehua ujo'vá'ju' i maj tyi'tyeyijve', majta séecan i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, mati'ij mij huatyára'saca' i méesaj jitze jamuán i Jesús, majta jamuán a'ñimaj i maj Jesús jamuán huacáj.

¹¹ Majta a'ñimaj i fariseos, mati'ij jaaséj je'ej ti rijcaa i Jesús, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'ñjma i maj jamuán huacáj tijin:

—¿Ji'nye een jin mu ja'mua maeestro tyi'cua'caa, ajta ya'caa hua' jamuán i maj huá'jijve' i maj tyi'tí'ijcicaa, ajta hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee?

¹² Tí'ij i Jesús a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa pu tyi-huo'té'exaa tijin:

—A'ñimaj i tyeétyee i maj ajo'ré'nyinyii a'ñci jimi i ti tyi'hua'tacaa, capu juxie've' maj a'áa joojú'un i maj jí're'en, sulu a'ñ mu ajo'ré'nyinyii i ti tyi'hua'tacaa jimi i maj tyi'cucui'. ¹³ Séricuj, siata'aj tyi'huómua'tyej a'ñci jime' je'ej ti huatómua'aj a'ñna i nyúucarij ti a'yan tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' sija hua'cu'vej i juxa'aj tyeétyee, canu jaxie've' sija tyi'táj tyi'tuiiria'aj.” Ji'nye canu nyáaj a'ñna jin mujo'vé'mej nyej nyij a'ñjma huatá-jeevej i maj tyámua' een, sulu a'ñjma i maj quee xá'puí' ricij.

A'ñ mu jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ A'ñimaj i maj Juan jamuán huacáj'ca'aj, a'ñ mu aje'ré'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Itýáj majta a'ñimaj i fariseos, jéehua tu ta'itzi've', jji'nye mej mij quee a'yan tyúu'itzi've' i maj muéetzij jamuán huacáj'ij?

¹⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquij i'ríj maj juxaamuijritya'aj i maj huatá'inyi-ihuaca' mej mij tyú'ye'esten, típua'aj ooj hua' jamuán tyi'ye'estyaj i a'táj ti huatyényeichaca'? Ajta a'yaa pu atyojo'ré'nyesij maj já'vi'tin i a'táj, aj mu mij i amiin-

custyamua' ju'itzi've'en, ji'nye capu che' aja'hua' i hua' amáincuj.

¹⁶ Capu a'táj ja'ajtyá'cu'nya'puaj i cñixurij ti mí'ma'-can, a'ájna jime' i cñixurij ti jájcuaj, ji'nye a'ñi pu i cñixurij ti jájcuaj huatyátzu'taj ti'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij jéetze' va'táj anasúutza'nyij ja'mej. ¹⁷ Camu majta nahuáj ti jájcuaj ucáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti racue'riíhuajmee, ji'nye i nahuáj pu jaatyásujtza'naxi'ij i navíj ti racue'riíhuajmee, aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. A'áj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájto'nyij i navíj tzajta' ti jájcuaj a'ájci i nahuáj ti ajta jájcuaj, a'yaa pu éenye'que' tyo'táviicue'raj i ti juxa'aj tyi' jájcuaj.

A'ájna i íiti' ti tyí'cui'ca'aj ajta i yójra' a'ájci i Jairo
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Óoche' pu tyihua'ixáatya'caj i Jesús ti'ij sñij jimi ave're'nyej, a'ñi pu a'ñin pué'eenye'ej i ti tyí'ijta i hua' tyeyúuj tzajta', aj pu'ij tyítunutaxij jimi i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj pu oochán huamuñ', ajta tipua'aj muáaj mu pové'me'en pajta je'en ja'ajtamuarie'en, a'ñi pu hu-atájuuritaj.

¹⁹ Jesús pu ájchej, ti'quij ujó'mej majta mu'uj ujó'ju' a'ñimaj i maj jamuán huacáj. ²⁰ Aj pu'ij íiti' ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui', a'ñi pu huárita' aje're'nyej i Jesús, ti'quij ja'ajtamuariej i máancajra'an i Jesús. ²¹ Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin: "Tipua'aj a'áj na'ajtamuarie'en i máancajra'an, tyámua' nu rinyij." ²² Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaca' ti'ij jaaséej i íitaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj, che' ca'nyíjra'aj huataséjre'en mua' tzajta', a'áj paj jin huarúj i jin tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij huarúj a'ájna i íiti'.

²³ Ti'ij i Jesús a'áa ja'rájaj jo'tij ja'chej a'ájna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'séj i tyeétyee i maj tyí'ci'si-tye', majta jéehua i tyeétyee juyiinycaca'aj, ²⁴ a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Xií'rácñnyij a'yújina, ji'nye capu muí'chij mu íj-mue'esti', sulu tyácusij pu'uj.

Aj mu mij jaatyá'atzájraa a'ájci Jesús a'ájci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', ²⁵ ajta a'ñi pu hui'rá'ityaca', aj pu'ij utyájrurij jo'tij jo'ojcá'aj a'ájna i íjmue'esti', ti'quij ja'náavi' muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'ájna i íjmue'esti' ájchej. ²⁶ Ti'quij néijmi'que' huámua'reeri'huaca' jo'maj jo'cháatima'caa je'ej ti tyi'táj huaráj.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj aráccu'un

²⁷ Ti'ij Jesús a'áa ja'rájraa, mahua'puaj mu jaatavén i maj aráccu'un, a'yan metyitye'entyijíhuaj tijin:

—Tá'ancu'vaxi' ityájma muáaj mu paj yójra' pué'een a'ájci i David.

²⁸ Ti'ij Jesús utyájrurij u chi'táj, aj mu mij jimi ave're'nyej i maj aráccu'nyijmee, aj pu'ij a'yan tyi-huo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi setyá'tzaahuatyé' nyaj tyaja'muahuaatyé'en?

Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara'.

²⁹ Aj pu'ij i Jesús hua'rámuarie'xij i hua' jiise' jitze, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej siaj seríj mua'aj tyá'antzaahuaj.

³⁰ Aj mu mij atanyéjnye'riaca' i maj hua'puaj. Ajta i Jesús jéehua pu a'yan tyihuo'tá'ijmiejri' tijin:

—Caxu a'táj ixaatyé'ej je'ej siaj tyityaarúj.

³¹ Ajta mati'ij jo'cáj, a'ñi mu huatyóohuij maj néi-jmi'que' jaataxáj je'ej ti i Jesús tyihuo'huaa.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyo'rñi'riajca'aj

³² Mati'ij iiraju'caj i maj aracú'cu'nyijma'caa, séecan mu tyévij aje're'nyijtye ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj a'áj pu jin quee tyo'rñi'riajca'aj a'ájna i a'táj. ³³ Aj pu'ij Jesús jaatamuárij i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj, ti'quij hu-atá'riitariaca' ti tyu'taxáj a'ájna i ti tyí'cui'ca'aj. Majta a'ñimaj i tyeétyee, jéehua mu huatóotyamua'vej, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Catu a'náj a'yan tyi'táj tyu'séj iye'ej Israel ti putyí'ricij.

³⁴ Majta a'ñimaj i fariseos, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'ájna i Jesús, a'ñi pu a'ñin pué'een i ti tyihua'ijtye' i tyiyáaru'uj a'áj pu jin pújoorej ti'ij huo'tamuáritye'en.

Jesús pu hua'ancu'vajxi i tyeétyee

³⁵ Jesús pu néijmi'que' jo'chá'canya'aj ti'ij na'aj tyi-chájta'najmee ajta néijmi'que' jo'maj cñi mana'aj tyi-tyojo'cháatima'caa, tyihua'mua'tyáaj i hua' tyeyúuj tza-jta'. A'áj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' tyí'ijta, ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, nusu i ti quee hua'ca'nyisti'raca'aj. ³⁶ Ti'ij huo'séj i tyeétyee, jéehua pu hua'ancu'vajxi, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta juxaamuijritya'ca'aj, a'yaa mu éenye'ej mati'ij i cánya'xi' ti quee a'táj huá'siire'. ³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa a'ñijma i maj jamuán huacáj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna maj jéehua i tyeétyee séejre', majta i maj hua' jimi tyí'muijhuacaa camu mui'ij. ³⁸ A'áj pu jin a'yan tyúuxie've', siaj jaatá'huavii a'ájci i tavástara' ti'ij hua're'vi'tixi'in i maj tyí'muijhuacaa mej mij huá'ajsii're'en i Dios jimi.

Jesús pu hua'vá'ajpuaxij a'ñijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 Aj pu'ij Jesús huo'tajé a'ñijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'ta' mej mij jaayí'tihua'an maj huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjre' i tyeétyee, ajta mej mij tyi-huo'huaatyé'en i maj tyí'cucui', nusu i ti quee huá'ca'nyisti'.

² A'yaa mu ántya'ruj a'ñimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i Jesús ti hua'antyíhuoj. Anaquéej pu i Simón huatajé, i maj majta a'yan jata-muá'muaj tijin Pedro, ajta je'en a'ájci i ihuáaria'ra' i Simón i ti a'yan ántyapuaj tijin Andrés, ajta je'en a'ájci i Santiago, ajta i ihuáaria'ra' i ti a'yan ántyapuaj tijin

Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'fjci i Zebedeo, ³ ajta a'fjci i Felipe ajta i Bartolomé, ajta a'fjci i Tomás, ajta i Mateo, i ti huá'jjiva'ca'aj a'fjma i maj tyí'ti'jiccaa, ajta a'fjci i Santiago, a'fjin ti jayjóoj i Alfeo, ajta a'fjci i Tadeo, ⁴ ajta je'en a'fjci i Simón i ti a'fjma jitze ajtyáma'can i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijin cananeo, ajta a'fjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'fjin pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuii a'fjci i Jesús.

Jesús pu huo'ta'ítyaca' a'fjma i maj jamuán huacj maj jaariá'xaj i Dios nyuucacaj
(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ Jesús pu huo'ta'ítyaca' a'fjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yan tyihua'ixaatye'ej tijin: —Caxu a'áa jo'rén'nyinyiica'an jo'maj jo'cháatimee i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, caxu siajta utyáru'piche'en chájta'naj jitze jo'maj ja'chej i maj Samaaria jitze ajtyáma'can, ⁶ sulu siajta a'fjma jimi ujó'ju'un i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'yan een mati'ij i cánya'xii maj jo'vátzij. ⁷ Siata'aj a'fjma jimi ujó'ju'un siaj sij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo'rén'nyesij a'náj ti i Dios tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua. ⁸ Siata'aj tyihuo'huaatye'en i maj tyí'cucui', siajta huo'tájuuritye'en i maj huácuij, siajta tyi-huó'huaatye'en a'fjma i maj tyí'cucui' a'fjci jime' i maj a'yan jatamuá'muaj tijin léepraj, siajta huo'tamuári-tye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeétyee. Mua'aj xu quee tyu'nájchitaca' i siaj ja'ancuríaa' siaj sij tyihuo'huaatye'en; a'fj xu jin quee huá'jjive'ej. ⁹ Caxu siajta tyí'tjij a'aj títua'aj ooroj, nusu pláataj, nusu túmii, ¹⁰ caxu áto'rrij pijca i siaj jin huatyóo-huüre'en i juyéj jitze. Caxu hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu', nusu i ca'quéj, caxu siajta i tyáxu'uj choocaj, jí'nye a'yaa pu tyí'xa'pui' maj tyáacue'tyej a'fjci i ti tyí'muarie'.

¹¹ Siati'ij chájta'naj jitze mu' ja'rá'astij aj xu sij séej huáhuoonyij i tyévij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'fj xu sij jimi huatyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹² Siati'ij u'tyájrutyej u chi'táara'an, siahuo'tatyójtje' i maj aja'chej. ¹³ Títua'aj tyámua' naa metyajamuatyéjeeve, che' a'yan eenye' je'ej siaj seríj tyi-huo'tatyójtjej, na'rrij mequee tyámua' tyajamuatyéee-je caxu mua'aj tyí'tjij jo'riésij. ¹⁴ Ajta títua'aj mequee jamuataxié've'en, nusu mequee já'muanamuajracuj, aj xu sij iirácinyej i hua' chi'táj, nusu i chájta'naj jitze, siajta jaatáca'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyí'ra'aj jime', ti a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios huá'xijtye'en a'fjma i tyeétyee, jéehua pu jéetze' puéjtzij huo'tá'sij, quee a'fjma i maj ará'tyeej a'áa já'chajca'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rátya-puaaca'aj tijin Sodoma, ajta a'ájna a Gomorra.

Je'ej maj tyi'tjij jin tya'ajpuéetzij muá'ju'un

¹⁶ Cási' mua'aj, nyáaj nu mua'ajmaj a'yan tyajamuata'ítyij tí'ij cánya'xii hua' tzajta' i tyeétyee i maj a'yan já'mua'uurej mati'ij íra'vej i maj tyí'tyaci'macaa. A'fj xu jin tyámua' metyityoomuá'mua're'ej mati'ij i cú'cu'see, siajta a'yan tyi'tyamuá'ajcaantaj mati'ij i

cú'cu'see. ¹⁷ Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, jí'nye mua'ajmaj mu tyu'tátuiire'sij a'fjma jimi i maj tyity-atatyíj, mej mij a'fjma jamuatyávaxi'ín, ¹⁸ majta mu jamua'vi'tin i tajtúhuan jimi, na'rrij a'fjci jimi i rey, a'fjci jime' siaj tyí'huüre' nye jitze ma'can, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, siajta a'yan cha'taj tyi-huo'té'exaatye'ej a'fjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁹ Ajta mati'ij jamuá'anvi'tij a'fjma jimi i maj tyityatatyíj, caxu tyí'mua'ajcaj yee je'quij tyetyu'taxájtaj, na'rrij tyi'tjij siaj nyúucarira' jin tyu'taxáj, jí'nye tí'ij a'yan tyajá'mua'uuriaj, Dios pu jamuata'á'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj. ²⁰ A'fj xu jin quee mua'aj a'fjin pué'éenye'ej xá'ju'un i siaj tyihuo'té'exaatye'ej, sulu a'fj pu i júuricama'ra' i Dios jamuata'á'sij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj.

²¹ 'Majta a'fjma i maj ju'ihuáamua', a'fj mu huá'cui'nyij i ju'ihuáamua', ajta i hua' huásimua' a'fj mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juyójmua', majta a'fjma i hua'yojmua' a'fj mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juhuásimua', aj mu mij tyúucui'sij. ²² Majta néijmi'i i tyeétyee i maj yan séejre' i cháanacaj, a'fj mu jamuá'cha'íria'aj muá'ju'un a'fjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre', ajta a'fjna i ti tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, Dios pu japuan huatányuusij. ²³ Mati'ij je'ej pua'aj já'mua'uurej i chájta'naj jitze, siata'aj jiyé'tzín iirácinyej, siaj sij séej chájta'naj jitze jó'cinyej. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', siati'ij síooj yajó'jujhua'nye'en séej siajta séej jitze i chájta'naj aj nu nyij nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'yava'cányesij.

²⁴ A'fjna i ti tyihua'mua'tyej, jéetze' pu juxie've' quee a'fjma i maj tyúumua'tyej, ajta a'fjna i ti tyé'ijtye', jéetze' pu juxie've' quee a'fjna i ti jahuüre'. ²⁵ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'fjna i ti tyúumua'tyej, a'yan cha'tána'aj eenye' tí'ij i ti tyá'mua'tyej, ajta a'fjna i ti tyí'huüre', che' a'yan cha'tána'aj eenye' tí'ij a'fjna i ti tyé'ijtye'. Jí'nye a'yaa mu meríj jaatamua'aj a'fjci i ti aja'chej tijin: "Beelzebú i ti tyihua'íjtye' i tyiyáaru'uj", ¿nyí mequee jéetze' je'ej pua'aj tyihuo'taxájtaj a'fjma i maj jamuán aja'chej?

A'fjna i tyaj jatziinya'aj

(Lc. 12:2-9)

²⁶ A'fj xu jin quee huá'tziinye'ej i tyeétyee. Jí'nye je'ej maj tyi'tjij jin ricij avíitzij jime', a'fj pu huataséjre'sij, nusu je'ej maj tyi'tjij tyi'avaaj a'fj pu ajta mua'reer-i'huan. ²⁷ Tyi'tjij nyaj tíca'riste' já'mua'ixaatye', siata'aj tújca jaataxáj, ajta i nyaj avíitzij jin já'mua'ixaatye', ca'nyíin xu jin jaataxáj, áan xu ímuáj jo'tyúuj i juchi'ij japua. ²⁸ Caxu huá'tziinye'ej a'fjma i maj juxa'aj tyeétyee cui'caa, jí'nye camu jaayí'tin maj i ja'mua júuricamej huajé'caj, sulu siata'aj a'fj pu tyú'tziinye'en i Dios i ti jaayí'tin ti ja'antypua'ritye'en mu ja'mua júuricamej, ajta jaayí'tin ti ja'antypua'ritye'en mu já'muajuuricamej i tíéj jitze tíquee a'náj já'mui'nyij.

²⁹ ¿Nyíj mequee a'yan tyityá'najchi mu pína'see a'chu séej túmii mahua'puaj? Ajta a'fjna i ja'muavástarata' a'fj pu huá'cha'ij a'fjma i pína'see, capu ij sñj

mu'i'nyij i pína'aj tìpua'aj a'ñin quee a'yan tyu'taxáj.
³⁰ Ajta mua'ajmaj Dios pu jamua'reej a'chu siaj
 pua'mácan ava'cipuaj sñij ajta sñij. ³¹ A'ñj xu jin quee
 tyí'tz'nye'ej jéetze' xu mua'aj juxie've' i Dios jimi
 mequee i pína'see.

(Lc. 12:8-9)

³² Tìpua'aj a'táj a'yan tyinaataxáj hua' tzajta' i tye'fy-
 ee ti nyéetzij ná'astijre', a'yaa nu nyajta nyáaj
 tyaaataxájta a'ñjci jimi i nyavástará' tajapuá ti já'sejre' ti
 a'ñin xá'pui' huaráj, ³³ ajta a'ñjna i ti naatyáhue'taj hua'
 tzajta' i tye'fytee, a'yaa nu nyajta nyáaj tyeetyáhue'taj
 nyajta a'yan tyaaataxájta a'ñjci jimi i ti nyavástará' ta-
 japuá ti já'sejre' nyaj quee jamua'tyej.

Tye'fytee mu jé'ta' huacáj a'ñjci jime' i Jesús

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj nyaj a'ñjna jin mujo've'mej
 mej mij tyámua' yan tyí'tyechajcaj i cháanacaj japua,
 canu a'ñjna jin mujo've'mej mej mij juxáhuaj yan
 séjre'ej, sulu mej mij jé'ta' huáçnyey a'ñjci jime' je'ej
 nyaj ricij. ³⁵ A'ñj nu jin mujo've'mej mej mij i hua' yoj-
 mua' huatyóochenyij maj huo'tanyó'si'tye'en i
 juhuásimua', ajta a'ñjna i ti íjmue'esti', a'ñj pu ajta
 jaatyényo'si'tye'ej i junáanaj, ajta a'ñjna i íiti' ti arí ty-
 imú' ti íiti', a'ñj mu majta huatóonyo'si'tye'ej, ³⁶ a'ñj mu
 jin tyuucha'ñire'ej muá'ju'un i jutyéityeristyamua' ja-
 muán.

³⁷ A'ñjna i ti jéetze' jaxie've' i jutáataj, nusu i junáanaj
 quee nyéetzij, capu a'yan tye'tyévijtye' ti nyéetzij jimi
 huatyá'itzeere'en, ajta a'ñjna i ti jéetze' jaxie've' i juyóy
 ti tyáati', nusu ti íiti', quee nyéetzij, capu ajta a'yan
 tye'tyévijtye' tì'ij nyéetzij jimi ajtyáma'cantaj, ³⁸ ajta a'ñj-
 na i ti quee jaxie've' tì'ij jajpuéjtzij, nusu maj i tye'fytee
 je'ej pua'aj tyaaaxáj, na'ríij tìpua'aj huámu'i'nyij i cúruuj
 jitze, capu jatyévijtye' tì'ij nye jitze ajtyáma'cantaj
 já'ra'nyij. ³⁹ A'ñjna i ti jéehua tyúumua'riitye' tì'ij quee
 huámu'i'nyij, a'ñj pu mu'i'nyij, ajta a'ñjna i ti huatóoa'an
 ti huámu'i'nyij a'ñjci jime' ti nye jitze ma'can tyihuá'ix-
 aatye', a'ñj pu júurij ta'mej jusén jime'.

I maj jamue'tin a'ñmaj i maj tyá'tzaahuatye'

(Mr. 9:41)

⁴⁰ A'ñjna i ti tyámua' tyajamuaatyéjeevij i juchéj, a'ñj
 pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'ñjna i ti
 nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeje, a'ñj pu ajta tyámua' tyu-
 tyéjeje i ti unyojo'ta'ityaca'. ⁴¹ Ajta a'ñjna i ti tyámua'
 tyetyéeej a'ñjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa
 pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi tì'ij ajta tyá'ci'tyij
 a'ñjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, ajta a'ñjna i ti séej
 tyámua' tyu'tyéjeeveje i tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'yaa
 pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi tì'ij ajta tyá'ci'tyij
 a'ñjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'ij. ⁴² Ajta a'táj ti na'aj ti cfi i
 jájtyij tyaaatá'an i séej i tyéviy ti nye jimi ajtyáma'can, tyij
 ajta quee va'cán jin nye jimi tyi'tyéjvee, a'yaa nu tyajá-
 mua'ixaatye' ti a'ñin ajta tyi'táj ancúriáa'sij i Dios jimi.

A'ñmaj i ti huojo'ta'ityaca' a'ñjna i Juan i ti huá'ñraca'aj

(Lc. 7:18-35)

11 Tì'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'ñjma i
 maj jamuán huacáj i maj tamuáamuata' japuan
 hua'puaj ará'asej, aj pu'ij jó'raa, tì'ij ij a'yee jo're'nyey i
 chájta'naj jitze, tì'ij tyihuó'mua'tyej ajta tyihuó'ix-
 aatye'en i tye'fytee.

² Ajta a'ñjna i Juan i ti eetyánami'huaca'aj, a'ñj pu jáa-
 mua'reeri' je'ej ti i Jesús rijcaa. Aj pu'ij séecan hu-
 ata'ityaca' i maj jamuán huacá'ca'aj ³ mej mij a'yan tyiy-
 o'ta'íhuo' a'ñjci i Jesús tìpua'aj a'ñin pué'eenye' i Círriis-
 tu', nusu a'yan tyuuxié'va'caj mej mij séej hua-
 cho've'en.

⁴ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tì'ij:

—Séricuj, siata'aj jaaté'exaatye'en a'ñjci i Juan je'ej
 siaj tyi'táj tyí'sej ajta je'ej siaj tyí'namuaj. ⁵ Siata'aj
 jaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj
 aracúcu'nyijma'caa, majta meríj ráci'ci'nyive' i maj
 quee ráci'ci'nyive'ej, majta a'ñmaj meríj huarúj i maj
 tyí'cucui' a'ñjci jime' i maj cá'atzaj i juhué'ra' jitze, maj-
 ta i maj nácu'xi'e'ejma'caa meríj iityanamua'arajmee,
 majta meríj huatájuuriaca' i maj meríj huácu'ijcaa,
 majta i maj quee je'ej tyéejviicue' mu'ríj jáanamujri' i
 nyúucaria'ra' i Dios. ⁶ Che' huatóotyamua've'en a'ñjna i
 a'táj ti quee juhuárita' huaré'yi'ij nye jimi a'ñjci jime' ti
 quee che' tyé'viicue'.

⁷ Matí'ij a'ñmaj jo'cáj i maj Juan jamuán huacá'ca'aj,
 Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i tye'fytee
 a'ñjci jitze ma'can i Juan, a'yan tì'ij:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij?
 ¿Nyiquij i huínyij usio'tyéesej áacaj ti jaariá'tuuxij?
⁸ Na'ríij sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyi a'táj
 sio'tyéesej ti naa eenye'en tyi'chaan? Mua'aj xu a'yan
 tyá'mua'reej maj a'ñjma i maj naa eenye'en tyi'chaan,
 a'úu mu ja'chej i hua' chi'táj i rey. ⁹ Arí tìpua'aj sequée
 a'yan huaráj, ¿ji'nye siaj sij a'áa ja'tanyéj? ¿Nyi a'ñjna
 usio'tyéesej a'táj ti Dios jitze ma'can tyi'xajta'ca'aj?
 A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'ñj xu ujo'tyéesej i Juan i ti ajta
 jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee sñij ti ajta a'ñjna jin ty-
 i'tyéjvee ti Dios jitze ma'can tyihuó'ixaatye'en. ¹⁰ Juan
 pu a'ñin pué'een i ti ja'xaj i yu'xarij jitze a'yan tì'ij:

Nyáaj nu séej huata'ityij ti anaquéej huama'aj ja'mej
 tì'ij tyámua' tyú'uurej a juyéj jitze.

¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuatyí'ra'aj jime',
 hua' tzajta' i tye'fytee i maj yan séejre' i cháanacaj
 japua, capu a'táj a'náj tye'entyájrurij tyi'táj jime' ti jéet-
 ze' ve'ej quee i ti jin tyi'tyéjvee a'ñjna i Juan, ajta a'ñjna i
 ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu
 va'cán jin tyi'tyéjvee a'ñjna i a'táj quee a'ñjna i Juan.

¹² Tì'ij na'aj tyu'séjrej a'ñjna i Juan, ya ti je're'nyey,
 tye'fytee mu jéehua tyí'tyese' mej mij utyájrurtyej jo'tij i
 Dios já'sejre', majta i maj jéehua uhuácaca'nye' a'yaa
 mu tyá'xie've' maj néijmi'i tye'entyipua'ritye'en ta-
 japuá ti tyejé'sejre'. ¹³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can
 tyi'xajta'ca'aj, ajta i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca',
 néijmi'i mu jaataxájtaca' je'ej ti i Dios tyí'ijta íyan i
 cháanacaj japua, majta móoj a'yan tyá'xajta'ca'aj 'asta

na'aj quee huataséjre a'ájna i Juan, ¹⁴ ajta tǐpua'aj a'yan setyityóoca'nyej siaj tyá'antzaahuatye'en, a'ájna i Juan a'ǎi pu a'ǎin pué'een i ti juxie've' ti ya uvé'nyej a'ájna i ti a'yan ántyapuaj tǐjǐn Elías. ¹⁵ Majta a'ǎimaj i maj ityana-muáarajmee, miche' tyámua' tyáanamuaaj.

¹⁶ ¿Ji'nye nyana'aj tyihuo'taxáj je'ej maj een i tyeǎtyee ijǐj maj yan huacháatimee? A'yaa mu een mati'ij i ti'riij i maj véjri' ja'ajtyij jo'maj tyajá'toj, i maj hua'tyéji'vii i séecan a'yan tǐjǐn: ¹⁷ "Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyey; tyajta tu tyu'táchuiicaca' tyataxam-úuritya'aj, siajta mua'aj caxu huatóoxaamujri." ¹⁸ Ji'nye ti'ij i Juan yan uvé'nyej, i ti ju'ítzi'va'ca'aj, ajta quee jaya'caria'aj i nahuáj; a'yaa xu sij tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj. ¹⁹ Ajta je'en a'ǎin yan uvé'nyej i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', tiquee a'yan tyúu'itzi've', ajta jaya'caa i nahuáj, mua'aj xu sij a'yan tyaaxájtaca' tǐjǐn huápui'ij pu tyí'cua'caa, ajta jaya'caa i nahuáj, ajta huá'jaahuatye' i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij, ajta i maj huá'jijve' i maj tyí'tǐjiccaa. Ajta a'ájna i ti jǐn Dios néijmi'i tyu'yí'tin, a'ǎi pu hu-ataséjre'sij.

Je'ej maj tya'ajpuéetzij muá'ju'un i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze jo'maj quee tyajá'tzaahuatye'

(Lc. 10:13-15)

²⁰ Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti'ij hua'ajtyá'xi'in a'ǎijma i tyeǎtyee i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij arí jéehua tyojo'muárie'ca'aj mej mij tyámua' tyo'taséj, ji'nye camu huatyóohuij maj sequéj tyú'mua'tyij. A'yaa pu tyi-huo'té'exaaaj tǐjǐn:

²¹ —Che' je'ej tǐna'aj ja'mua jimi mu siaj Corazín ja'chej. Che' je'ej tǐna'aj ja'mua jimi mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tǐpua'aj a'yan cha'taj nyana'aj tyu'-muárie'nyiiiche' a'ájna a Tiro, nyajta a'ájna a Sidón, a'yájna je'ej nyaj nyerǐj huarǐj ja'mua jimi, a'ǎi mu merǐj tyantzáahuatye'nyijche' i Dios jimi, metyu'tuu'úuny-i'ran majta nasǐj ahuohuáatya'xi'in. ²² A'yaa nu tyajá'-mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej ti'ij atyojo'rén'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'ǎimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Tiro majta a'ájna a Sidón. ²³ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm jo'cháatimee, ¿nyi a'yan setyityóo-muajtye ti i Dios jamuaatá'sij siaj sij tajapuá ja'séeria'aj xá'ra'nyij? Caxu xaa nyu'uj, Dios pu puéjtzij ja-muaatá'sij, a'áa xu jo'tyá'ítzeere'en jo'tij ja'tyácun ajta quee ámiteere' a'chu ti ajo'cátyee. Ji'nye tǐpua'aj a'yan cha'taj nyana'aj huá'nyiiiche' a'ájna a Sodoma je'ej nyaj nyerǐj tyu'muárie'j ja'mua jimi, a'ǎi pu ooj i chájta'-naj yeséeria'cajche' ijǐj. ²⁴ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tǐjǐn ti'ij a'ájna tyojo'rén'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en a'ǎijma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, mua'aj xu jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'ǎimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Sodoma.

Musio'vá'ju' nye jimi siata'aj huóoso'pe'en

(Lc. 10:21-22)

²⁵ A'ájna xicáara' jitze Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tǐjǐn:

—Muáaj mu paj nyavástara', i paj tyí'ljta u tajapuá, pajta iyan i cháanacaj japua, muéetzij nu tyí'muatyotzi're', ji'nye muáaj paj huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti een a jimi, a'ǎimaj i maj quee óotzaahuatye', pajta quee huo'ta' maj yo'itéej muá'ra'nyij a'ǎimaj i maj támua'rej, majta i maj jéehua tyojó'itej. ²⁶ A'yaa pu tyi'ja'yájna nyavástara', a'yaa pu muéetzij tyimua'ránajchaca'.

²⁷ 'Néijmi'i pu tyinaatátuii a'ájna i nyavástara'. Capu a'tǐj tyámua' tyí'nyamua'tyey je'ej nyaj een, sulu a'ǎi pu'uj i nyavástara', capu ajta a'tǐj tyámua' tyá'mua'tyey i nyavástara', sulu nyáaj i nyaj yójra' pué'een nyáaj nu xaa jamua'tyey, majta a'ǎimaj i maj a'yan tyina'ráana-jchi mej mij jáamua'tyij. ²⁸ Siata'aj nye jimi mu-jo'vá'ju'un néijmi'i mu siaj cua'naj a'ǎjci jime' i siaj jahuoo siaj tyámua' tyaatá'an i Dios, siajta a'ǎjci jǐn tyí'-tyese' siaj néijmi'i jǐn ja'rá'astijre'en, nyáaj nu ja-muaatá'sij siaj sij huóoso'pe'en. ²⁹ Siata'aj tye'entyájrutyey a'ǎjci jime' i nyaj jǐn tyajá'mua'ijcatye', siajta nye jimi tyi'huóoomua'tyey, ji'nye nyáaj nu muá'ajcan, nyajta quee á'nyatzaahuatye', nyáaj nu nyij jamuaatá'sij siaj tyámua' huá'riinyij i jutzájta'. ³⁰ Ji'nye capu muá'rie'rij siaj a'yan huá'riinyij je'ej nyaj tyajamuaata'ijtye'sij, ajta i nyaj jǐn tyajá'mua'ijcatye', capu ajta muá'rie'rij siaj sij a'yan huá'riinyij je'ej nyaj tyá'xie've'.

Mati'ij a'ǎimaj i maj Jesús jamuán huacǐj ja'antyítzanaxij i tyerǐicuj ti antyimuéeyejmee

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 Ajta a'ájna imuáj Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jé'ta' i ví'ra'aj tzajta', a'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii. Majta i maj jamuán huacǐj, a'ǎi mu merǐj jéehua tajcuca'aj aj mu mij huatyóohuij maj jí'ijtzanaxi'in i tyerǐicuj jatze', majta je'en jajci'májraa i jatzǐj. ² Majta i fariseos, mati'ij huo'séj maj a'yan rijcaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'ǎjci i Jesús tǐjǐn:

—Cási', huo'séj je'ej maj ricij mu maj ajamuán huacǐj, a'yaa mu ricij je'ej ti quee tyí'rij ti a'tǐj a'yan rijcaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'.

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tǐjǐn: —¿Nyí sequée a'náj jo'jǐjve' i yu'xarij jitze je'ej ti huarǐj a'ájna i David ti'ij huata'cuatataca', majta i maj jamuán huacǐ'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyá'jrupij u tyeyúuj tzajta', i ti chi'ra'an pué'een i Dios, ajta je'en jáacua' a'ǎjci i páan i maj Dios huatámu'vejrij, majta i maj jamuán huacǐ'ca'aj, a'ǎi mu majta jáacua'aj, ma'ajta a'ǎjci i páan a'ǎi mu'uj jacua'caa i puarǐj. ⁵ ¿Ca' sequée a'náj jo'jǐjve' je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Moisés, maj a'ǎimaj i maj tyityetyúu'pu' u tyeyúuj tzajta', a'ǎi mu quee juso'pii a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'? ⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti sǐj ya ja'mua jimi séejre' ti jéetze' juxie've' mequee a'ǎimaj i maj tyityetyúu'pu' i tyeyúuj tzajta'. ⁷ Caxu a'tzúj yó'itej je'ej ti huatóomua'aj a'ájna

tí a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tí jime' Dios jaataxájtaca' tí a'yan tíjin: "A'yaa nu tyá'xie've' siaj juj#mua'aj óocu'vej, canu jaxie've' siaj tyi'tíj mu'vejritaj." Típua'aj seyo'itée xá'ra'nyii'che', caxu a'yan tyihua'xáatz-i'ranche' a'íjma i maj quee tyi'tíj jin ootyá'ítzee. ⁸ A'yaa pu'ij, nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', nyáaj nu nyajta a'íjci jin antyínyamua'ree i xicáara' a'náj maj jitzán juso'pe'.

Jesús pu séej tyú'huaaj tí ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa, tí'quij a'úun jo'tyájruij u tyeyúuj tzajta'. ¹⁰ A'úu pu s#íj jo'tyávaaca'aj tí ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze, majta i fariseos i maj a'úun je'rú'uuca'aj, a'íj mu jahuoo'ca'aj je'ej maj tyi'tíj jin tyaaxájtzi' i Jesús, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tíjin: —¿Nyiquij í'rij tyej tyáahuatye'en séej i tí tyí'cui' a'áj-na xicáara' maj jitzán juso'pe'?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'aj tíjin:

—Típua'aj a'tíj séej cánya'aj tyíci#tzi, ajta je'en i cánya'aj atyéjvetyij jo'tíj ja'tyácun a'ájna mati'ij pua'aj juso'pe', ¿nyiquee ujo'ma'aj ta'mej tí'ij je'tajáj? ¹² Ajta i tyévij pu jéetze' tyí'huire' quee i cánya'aj. A'íj pu jin í'rij tí a'tíj tyi'tíj jin xá'puí' huárinij a'ájna xicáara' mati'ij pua'aj juso'pe'.

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i tí ciyáaxara' i jumuáca' jitze tíjin:

—Huatátzaaraj mua' muáca', aj pu'ij a'ájna i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca', aj pu'ij huarúj, a'yaa pu éenyee'aj ja'raa tí'ij i s#íj i muáca'ra'an. ¹⁴ Mati'ij mij iirácij a'íjma i fariseos, aj mu mij huatyóohuij maj jaaxá'puí'ntare'en je'ej maj ye'ej huárinij mej mij jaa-jé'caj i Jesús.

Je'ej tí s#íj anaquéj tyaataxájtaca' a'íjci i Jesús

¹⁵ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyaaxá'puí'ntarej, aj pu'ij iirájraa, majta jéehua i tyeétyee jamuán jo'c#íj. Ajta i Jesús pu néijmi'caa pu tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ¹⁶ ajta a'yan tyihua'íjmuejraca'aj maj quee jérista' jaxajta a'tíj tí puíricij. ¹⁷ A'yaa pu tyu'r#íj tí'ij aróo'astej je'ej tí jájcuaj i muáj tyu'taxájtaca' a'ájna i Isaías, i tí Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj, tí a'yan tíjin:

¹⁸ A'íi pu a'íin pué'een i tí nyahuire', i nyaj ja'an-tyíhuoj, i nyaj jéehua jaxie've', nyajta jitzán nyetyamua've'. Nyajúuricamej nu jimi huatyátoosij, a'íj pu'ij tyámua' tyihuo'tyéeevij a'íjma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.

¹⁹ Capu a'tíj je'ej tyi'jéeej ja'mej, capu ajta jíihuaj ja'mej, camu janamuajran tí tyi'xáataj ja'mej a'ájna a cáayej jitze.

²⁰ Capu jéetze' puéjtzi huo'ta'sij i maj huápuí'ij jaa-puéjtzitarej,

capu ajta huá'cui'nyij a'íjma i maj quee che' tyé'vi-cue',

sulu a'íj pu hua' japua huatányuusij ajta a'ájna jin tyu'tyámue'tíj i tí naa een.

²¹ Majta i tyeétyee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i mu jimi tyi'íjchó've'.

Mati'ij i Jesús jitze tyo'ojpuá'rij

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Mati'ij mij séej uja'ráavi'tíj i Jesús jimi tí tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íj pu jin quee atányeerica'aj ajta quee tyo'r#íria'ca'aj a'ájna i a'tíj, aj pu'ij i Jesús tyáahuaj tí'ij i atányeerica', ajta tyo'r#íria'aj ja'raa. ²³ Néijmi'i mu i tyeétyee tyámua' tyo'taséj, a'yaa mu mij tyú'u'ihuo'ra-ca'aj tíjin:

—¿Nyiquij a'múu a'íin pué'een i yójra' i David?

²⁴ Majta i fariseos mati'ij a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'mújna mu a'tíj Beelzebú pu jitze aróoca'nyej, tí'ij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, jí'nye Beelzebú pu tyi-huá'íjtye' i tyiyáaru'uj.

²⁵ Ajta i Jesús, a'íj pu jamua'reerica'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'aj tíjin:

—Típua'aj i maj séej chuéj japua já'ma'can jé'ta' muáaci#nyej, a'íj mu huatóonyo'si'tye'ej, ajta i maj a'áa ja'chej camu che' á'tyeeren, na'ríj i maj séej chájtaj'aj nitze aja'chej nusu i tyeétyeristyamua'me'en s#íj i a'tíj, a'yan majta jé'ta' tyiyáaci#nyej, camu majta che' á'ty-eeren. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj een, típua'aj i tyiyáaru' huo'tamuáritye'en i jutyétyeristyamua', a'íj mu majta jé'ta' ootajú', jí'nye ooj tyí'rij mej mij huatyóoca'nyej?

²⁷ A'yaa xu mua'aj tyí'nyaxaj nyaj jee a'íj jitze arányaca'nyej i Beelzebú, nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, tí pua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ¿a'tanyíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'íjma i ja'muaxa'aj tyeétyee, mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyihuo'tamuáritye'en? A'íjma mu mij a'yan tyaja'muaxaj siaj mua'aj quee xá'puí' ricij a'íjci jime' je'ej siaj nyéetzij tyi'nyaxajtzi'.

²⁸ Jí'nye nyáaj nu a'íjci jitze arányaca'nyej i júurica-ma'ra' i Dios nyej nyij tyiyáaru'uj huatamuáritye'en, a'íj pu jin a'yan huatóomua'aj tí arí a'ájna atyo-jo'r#é'nyej tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj ja'mua jimi.

²⁹ ¿Jí'nye tyí'rij tí náhua'rij utyájrutyey jo'tíj ja'chej i a'tíj tí uhuájca'nyej tí'ij tyaanáhue', típua'aj quee mí'een jaatyáji'que'en? Jí'nye a'yaa pu xaa tyu'tái'riitar-ij tí'ij utyájrutyey jo'tíj ja'chej tí'ij tyaanáhue' tyía'ra'an.

³⁰ A'íjna i tiquee nyaj jamuán jo'cha'can, a'íj pu nyéjcha'ire', ajta i tiquee tyeétyee tyísi're' nye jimi, a'íj pu huojocui'naj.

³¹ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tí i Dios néijmi'i tyihuo'tú'uunyi'raj i tyétyacaa i maj jin ootyá'ítzee ajta i maj jin je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'aj, ajta capu tyihuo'tú'u-unyi'raj típua'aj je'ej pua'aj metya'xajta i júuricama'ra' i Dios. ³² Dios pu ajta tyaatú'uunyi'raj a'íjci i tí je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', ajta a'tíj tí je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu a'náj tyaatú'uunyi'raj, capu ajta i séej jitze i cháanacaj tí jájcuaj.

Í ciyéj a'fj pu jin ámiteere' je'ej ti eenye' taca'
(Lc. 6:43-45)

³³ Típua'aj jì'rè'nye'en i ciyéj, jì'rè'nye'en pu ajta taj-caa, ajta típua'aj quee jì'rè'nye'en i ciyéj capu jì'rè'nye'en tajcaa, jì'nye a'fj pu jin i táque'ra' ámiteere' tyi'tfj ti ciyáara' pué'een. ³⁴ Mua'aj xu a'fjci jitze eeráanye' i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Jì'nye tyí'rij siaj tyi'tfj huataxá'j ti xá'pu' típua'aj mua'aj sequée tyá-mua' eenye'? Jì'nye je'ej ti sfj tyí'mua'tzej i jutzájta' a'fj pu huataxá'jta. ³⁵ A'fjna i tyévij ti tyámua' een jì'rè'nye'en pu tyí'xaj, jì'nye a'fj pu ajta tyámua' een i jutzájta', ajta i tyévij ti je'ej pua'aj een, a'fj pu je'ej pua'aj eenye' tyí'xaj, jì'nye a'fj pu je'ej pua'aj een i jutzájta'. ³⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán Dios huá'xijtye'en, néijmi'i mu jin á'xijtyi'huan tyi'tfj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ³⁷ Jì'nye Dios pu a'fjna jin muá'xijtye'en je'ej paj tyí'xax-a'ta'aj, a'yaa pu'ij tyo'támiteere'ej típua'aj muáahuire'en nusu quee.

Séecan mu i tyeftye a'yan tyá'huo ti Jesús huo'-taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Aj mu mij i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tye' i yu'xarij jitze, a'fj mu a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijn:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj tyi'tfj taataséjratye'en i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'íimaj i tyeftye i maj je'ej pua'aj tyí'tyetye'ee, a'yaa mu tyí'nyahuavii nyaj tyi'tfj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, ajta canu tyi'tfj huo'-taséjratye'sij sulu a'fj nu'uj je'ej ti tyáaru'j i Jonás i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ⁴⁰ Jì'nye a'yájna t'ij i Jonás huéicaj xicá'j ajta huéicaj t'ca' tyé'tye' ti aráa-ca'aj i jucáara' jitze i hue'ej ti jaatyáani'cua, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'nyoore'j nyéet'ij i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', a'áa nu ja'raque'tfj na'mej chu'ej tzajta' huéicaj xicá'j, nyajta huéicaj t'ca'. ⁴¹ A'íimaj i maj Nínive ja'che'j a'fj mu ja'mua jamuán ajo'tyáhuixi'ij a'ájna xicáara' t'ij i Dios jamua'xijtye'en, majta je'en jamua'xa'pu'íntari'tze'en mua'ajmaj, jì'nye a'íimaj i maj Nínive já'chajca'aj a'fj mu tyá'antzaahuaj i Dios jimi mati'ij jáanamua'jri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'fjna i Jonás, nyajta nyáaj, i nyaj ja'mua jamuán yésejre' jéetze' nu va'cán jin tyí'tyéjvee quee i Jonás. ⁴² Ajta a'fjna i íit' ti jájcuaj ímuáj tyí'ijtaca'aj yúutyey pujmua', a'fj pu ajta ajo'tyéechaxi, mati'ij huá'xijtye'ej i tyeftye, a'fj pu ajta hua'xa'pu'íntari'tze'en, jì'nye a'fj pu a' ímuáj jo've'mej t'ij jáanamua'j a'fjci i Salomón i ti jéehua huápu'ij tyu'lyí'tin, nyajta nyáaj, jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'fjna i Salomón.

A'fjna i júuricamej ti je'ej pua'aj een ti ajta huariá'raj
(Lc. 11:24-26)

⁴³ Típua'aj sfj i júuricamej ti je'ej pua'aj een iirájra'nyij séej i tyévij tzajta', a'fj pu jo'chá'canya'aj ja'mej ti jahuo' jo'tij jo'huáchij t'ij huóso'pe'en, ajta

t'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij tijn:

⁴⁴ "Naariá'ra'sij a nyichéj jó'nyaj ja'rájraa." T'ij ajo'rè'nye'j, a'yaa pu eenye' tyoonyij a'fjna i a'tfj, ti naa uhua'é'nyaj ta'mej t'ij chí'ij maj moochán iirá'icho'-taca', majta tyámua' naa tyo'huáruu. ⁴⁵ Aj pu'ij i júuricamej uhua'j'rávi'tij séecan i maj aráahua'puaj ará'ase'j i maj jéetze' je'ej pua'aj een quee i a'fjna, aj mu mij néijmi'i utyárutyij mej mij iiráatya'aj muá'ra'nyij i tyévij tzajta', ajta je'en a'yan tye'ráame'j ti jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ta'mej a'fjna i tyévij quee t'ij jájcuaj éenye'ej. A'yaa pu'ij tyihuá'uure'j a'fjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetye'ee.

A'fjna i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'fjci i Jesús
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Óoche' pu tyi'xáataca'j i Jesús mati'ij a'áa ja'rá'aj a'fjna i náanajra', majta i ihuáamua'mua', a'áa mu jo'tyáhuixij apua'qu'ej, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jamuán tyu'taxá'j, ⁴⁷ aj pu'ij sfj a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Jesús tijn:

—A mu pua'qu'ej jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', máaxie've' maj ajamuán tyu'taxá'j.

⁴⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyú'j a'fjna i Jesús tijn:

—¿A'tyaanyij a'fjn maj pué'een i nye'ihuáamua' ajta i nyináana?

⁴⁹ Aj pu'ij huo'séerajraa i maj jamuán huac'j, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'íi mu a'fjn pué'een i maj nyináana majta nye'ihuáamua'. ⁵⁰ Jì'nye a'tfj tina'aj ti a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'fj pu a'fjn pué'een i nyináana, majta nye'ihuáamua'.

A'fjci jime' i a'tfj ti tyí'huastee
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 A'ájna xicáara' jitze, Jesús pu iirájraa u chí'táj, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i járij t'iquij a'áa jo'tayíxij. ² Aj mu mij jéehua ajtyáxhriaca' i tyeftye-ee jo'tij je'ej jé'eenye'ej, aj pu'ij antyíraj i báarcuj jitze ti jáata' acáva'ca'aj, ajta je'en ooyíxij, majta i tyeftye a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a ti ja'va'ástimee i jájtyij. ³ T'iquij jéehua tyihua'ajmuá'tye'j séej nyúucarij jime', a'yan tijn:

—A'tfj ti tyí'huastee, a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'huastee. ⁴ Aa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij i ímue'rij juyéj jitze huavatzfjraa, aj mu mij pí-na'see jútye' aje'cáanye'j mati'ij mij jaaré'je'puj. ⁵ Ajta séecan a'áa pu jo'vatzfjraa i tyetyéj tzajta' jo'tij quee jéehua já'chue'j, aj pu'ij jiyé'tzín ajnyéj i ímue'rij, jì'nye capu jéehua huáchoota'ca'aj t'ij aróonaana'tye'en, ⁶ ajta t'ij eeré'nye'j i xicá'j, aj pu'ij huaría'huaj i ti arí ajnyéj, jì'nye capu a'chu ajo'canána'ajma'caaj.

⁷ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzfjraa i tzí-care'ej tzajta', t'ij ij i tzícare'ej huahuósej, a'fj pu ja'vá-naj i ti arí ajnyá'jca'aj, a'fj pu jin quee huáçhriaca'.

⁸ Ajta séecan a'áa pu jo'vatzfjraa jo'tij jo'j're'en i chu'ej, a'fj pu xaa ij ajnyéj, t'ij quij huahuósej, séecan pu'ij i ímue'rij a'yan tye'rájraa a'chu anxitye'j i jatzij ti catyé'tya'ajma'caa, ajta séecan huéicatyey. Ajta sée-

can seityéj japuan tamuáamuata' pu catyé'tya'ajma'-
caa sñij ajta sñij.

⁹Mu siaj ityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyána-
muaj.

**Ji'nye een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej nyúu-
carij jime'**

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰Aj mu mij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi a'ñimaj i maj ja-
muán huacéj, mati'ij mij jaata'íhuo'ri' je'ej ti een jime'
séej nyúucarij jin tyihuá'ixaaty'a'ca'aj i tyeétyee.

¹¹Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej
xá'ra'nyij je'ej ti tyí'een jo'tij a'ñin tyejé'ijtaj, majta i sée-
can capu huá'riiite' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij, ji'nye
capu i Dios a'yan tyihuo'tá'.

¹²A'ñina i ti cñi tyiyo'itéej je'ej ti tyí'een i Dios jimi,
Dios pu jéetze' jaatá'sij, ajta a'ñina i ti quee yó'itej, Dios
pu jáari'raj a'chu ti caa arí tyú'mua'reej ¹³A'ñi nu jin
séej nyúucarij jime' tyihuá'ixaaty'e', ji'nye a'ñi mu
atanyéjnye', ajta camu tyi'táj séej, majta mu iityana-
muáarajmee, majta quee tyi'táj namuaj, camu majta
yó'itej. ¹⁴A'yaa pu'ij hua' jimi tya'róo'astej je'ej ti tyo-
yú'xaca' a'ñina i Isaiás i ti tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze
ma'can a'yan tijin:

Tyij siajta jéehua tyí'namuaj caxu yo'itéej xá'ju'un,
nusu siajta tyámua' tyitya'tanyéjnye'rij caxu tyi'táj
séjran.

¹⁵Ji'nye a'ñi mu quee tyámua' metyityoomuámua're',
camu iityanamuáarajmee,
a'ñi mu majta quee atanyéjnye',
mej mij jaaséj nusu maj tyu'namuaj,
ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij mej mij nyéetzij
jimi tyá'antzaahuaty'e'en,

nyej nyij nyáaj tyámua' huó'uurej.

¹⁶Siajta mua'aj siata'aj huatóotyamua've'en, ji'nye
mua'aj xu iityanamuáarajmee siaj sij ja'rá'astijre'en i
siaj janamuaj, siajta atanyéjnye'. ¹⁷A'yaa nu tzáahuaty-
i'ra'aj jin tyajá'mua'ixaaty'e' maj mue'táj i maj tyí'xaxa'-
ta'aj i Dios jitze ma'can, a'ñi mu jaxie'va'ca'aj maj jaaséj
je'ej siaj mua'aj serij tyi'táj tyí'sej nyej jimi, majta quee
camu jaaséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj
jáanamua'aj je'ej siaj mua'aj tyí'namuaj nyej jimi, ajta ca-
mu jáanamua'ajri'.

**Jesús pu huá'ixaaty'e' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij
ti jaxaj a'ñici i ti tyí'huastyaa**

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸Xáanamua'ajri' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti
jaxaj a'ñici i a'táj ti tyí'huastyaa. ¹⁹A'ñimaj i maj jáana-
muaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta quee yó'itej, a'yaa
mu een ti'ij i ímue'rij ti ajo'vatzíjraa a'ájna juyéj jitze,
a'ñina i ti je'ej pua'aj een, a'ñi pu tzajta' huataséjre'sij,
ti'quij huári'raj i nyúucarij i maj jú'mua'reeriaca'aj i
juxiéjnyu'caa tzajta'.

²⁰Ajta a'ñina i ímue'rij ti ajo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta',
a'yaa pu een ti'ij i maj janamuaj i nyúucarij majta je'en
jutyamua've'ej naa tya'ancuriáa'sij i maj jáanamua'ajri',

²¹majta quee jéehua ajo'canáana'ajmee capu ij huá'ri-
itye' maj tyámua' eenye', mati'ijta jajpuéjtij na'riij sée-
can je'ej pua'aj mahuá'uuriáj, ca'nácan mu
ootyá'itzeere'ej.

²²A'ñina i ímue'rij ti ajo'vatzíjraa jo'tij jo'tzicare'ej
tzajta', a'ñi pu a'yan een mati'ij i maj janamuaj i nyúu-
carij, ajta jéehua mu tyúumua'tziitye' a'ñina jime' je'ej
ti tye'mej íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta
a'yan tyá'xie've' maj huochíjtyaanyi'taj, a'ñi pu'ij
huá'cuanamuaj. Néijmi'i pu a'ájna quee tyi'tá'caa ti i
nyúucarij tyámua' hua' jimi tyu'tyá'itzeere'en mej mij
a'ájna jin huahuóse'en.

²³Ajta i ímue'rij ti a'áa jo'vatzíjraa i chuéj japua ti
huaji're'en, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuaj i nyúu-
carij majta yó'itej, jéehua mu mij tyu'tátuiire'sij i Dios
jimi ti'ij a'ájna ímue'rij ti huáxiiriaca' a'chu anxityej ti
catyé'tya'ajma'caa, na'riij huéecatyej ajta seityéj
japuan tamuáamuata' i ímue'rij.

A'ñici jime' i tu'píj ti huahuásti'huaca' jamuán i tyeríicuj

²⁴Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij a'yan tyi-
huo'té'exaa'ij tijin:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'táj
ti ímue'rij huahuástej i juchuéj japua ti huaji're'en,
²⁵ajta mati'ij néijmi'i tyacu'tzísima'caj, sñij pu
ajo'ré'nyej ti jájcha'ñre' a'ñici i ti chuéj tyí'cha'ij, ti'quij
tu'píj huahuástej a'ñici tzajta' i tyeríicuj, ajta je'en
jó'raa.

²⁶Aj pu'ij ti'ij ajnyéj a'ájna i tyeríicuj ajta je'en íj-
mueya'xij, aj mu mij jáamua'reeri' ti ajta sñij huávivi-
ihuaca' i ímue'rij, ji'nye capu íjmueya'xij a'ájna i tu'píj.

²⁷Mati'ij mij i maj tyí'muarie' ujó'ju' mej mij jaaté'ex-
aatye'en a'ñici i ti chuéj tyí'cha'ij a'yaa mu tijin: "Tavás-
tara', nyi pequee a'ñi huahuástej i ímue'rij ti jé're'en
a'ájna a' chuéj japua, ¿jo'nyij ja'ajnyéj a'ájna i tu'píj?"

²⁸Aj pu'ij a'ájna i ti chuéj tyí'cha'ij a'yan tyihuo'té'exaa'ij
tijin: "Sñij ti nyéjcha'ñre' pu jaahuástej." Majta i maj tyí'-
muarie' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: "¿Nyí mua'ránajchij
tyaj ujó'ju'un tyej tyij je'ejuuxij a'ñici i tu'píj?"

²⁹Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin: "Capu juxie've' siaj
jaariá'cutaj a'ñici i tu'píj, ji'nye tipua'aj serij je'ejcunan
a'ñici i tu'píj, ajta pu éjcuuxisij a'ájna i tyeríicuj. ³⁰Che'
a'yan eenye' ti'ij néijmi'i huahuóse'en 'asta quee atyo-
jo'ré'nyej nyati'ij tye'entyiá'sij, aj nu nyij huo'ta'íjtye'sij
i maj tyí'muijhuacaa mej mij anaquéj je'ejuuxij a'ñici i
tu'píj, mata'aj ja'antyáji'ca'xi'in mej mij jajsñre'en maj-
ta jaatyáteeraj, majta je'en ju'tyátoosij a'ñici i tyeríicuj u
chi'táj jo'maj tyejé'yuhuacaa."

I játza'ra'an i mostáasaj

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa
a'yaa pu tijin:

—A'yaa pu tyí'een i Dios jimi ti'ij tu'píj tyi'táj ti a'yan
ántyapuaj tijin mostáasaj, a'táj ti jaahuástej i játza'ra'an
a'ájna jo'tij tyaja'tachuéj. ³²A'ñina i mostáasaj, a'yaa pu
eenye' tyájatze' ti'ij i ti jéetze' cñleen quee séecan i
jatzíj, ajta ti'ij huahuóse'en, jéetze' pu uhuatí'tij ja'mej

quee séecan i tu'píj iye'e'ej ti séejre' i cháanacaj japua. Yaa pu uhuatí'tí'ij ja'mej tí'ij ciyéj, aj mu mij pína'see ave're'nyesij mej mij a'aan tyojo'tyóo'ito'ritye'en i ciyáara' jitze.

A'íjna i maj jana'ajchityaa i cuéjtzij
(Lc. 13:20-21)

³³ Ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin: —A'yaa pu ajta tyí'een i Dios jimi tí'ij a'íjna i levaduura'aj, i íiti' ti huéicaj mediidaj atyá'raj i aríinaj, aj pu'ij ja-jcuéjtzitaca' levaduura'aj jamuán, ajta i levaduura'aj, a'í' pu néijmi'i tzajta' huanyáxi'ij i cuéjtzij.

Je'e'j ti een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej i nyúucarij jime'
(Mr. 4:33-34)

³⁴ Jesús pu néijmi'i a'yan tyihuá'ixaatya'ca'aj séej nyúucarij jime' i tye'ítyee, capu tyi'tíj huá'ixaatya'ca'aj ja'huoo'itéerican jime'. ³⁵ A'yaa pu huaríj tí'ij aróo'astej je'e'j ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tijin:

Séej nu nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'e'ej, Nyáaj nu a'íj huo'té'exaatye'e'ej i ti aviitzi'huaca'aj, tí'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'e'j ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i tu'píj ajta i tyeríicuj

³⁶ Aj pu'ij i Jesús huo'tatyóotye'e'ej eerá'raa i tye'ítyee jimi, tí'quij chí'táj utyá'rupij, a'úu mu mij ajtyáxi'riaca' i maj jamuán huac'íj, matí'ij mij jaatáhuaviiri' ti huo'té'exaatye'en je'e'j ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti jaxaj i tu'píj ti quee tyi'tíj huí're' ti ajnyéj i tasáahua japua.

³⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'aj tijin:

—A'íjna i ti jaahuástej i ímue'rij i jí're'en, nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', ³⁸ ajta a'íjna i tasáahua, a'í' pu a'íin pué'een i cháanacaj. A'íjna i ímue'rij i jí're'en a'í' mu a'íin pué'een i maj tyí'huí're' i Dios jimi, ajta a'íjna i tu'píj, a'í' mu a'íin pué'een i tye'ítyeristyamua'me'en i tyiyáaru'. ³⁹ Ajta a'íjna i ti jájcha'í're' a'í' pu a'íin pué'een i tyiyáaru'. Ajta a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'tzaanan, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna xicáara' ti jitzán antyipuá'rij i cháanacaj, majta i maj tyí'tzaanan, a'í' mu a'íin pué'een i maj tyí'huí're' u tajapuá. ⁴⁰ A'yá'na matí'ij i tu'píj tyé'ejcuuxij mej mij jaatyáteeraj, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán jó'vesij i cháanacaj. ⁴¹ Nyajta nyáaj i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca', nyáaj nu huojota'ítyij i maj tajapuá tyí'huí're' mej mij huá'ajsi're'en a'íjma i maj je'e'j pua'aj huá'uurej i tye'ítyee, majta je'e'j pua'aj ricij. ⁴² A'áa mu huojóohua'xij jo'tij já'taa, a'áa mu mij jéehua juyiinyixi'ín, majta jéehua huápu'íj jajpuéjtzij muá'ju'un. ⁴³ Majta a'íimaj i maj a'yan ricij je'e'j ti i Dios tyá'xie've', a'yaa mu séeria'aj muá'ju'un tí'ij i xicá'aj a'ájna jo'tij i hua' vástara' tye'í'ijtaj. Majta i maj iityana-muá'arajmee, miche' tyámua' tyáanamua'aj.

A'íjna i ti aviitzi' ti jéehua tyá'najchij

⁴⁴ A'ájna jo'tij i Dios tye'í'ijtaj, a'yaa pu tyí'een tí'ij i tyi'tíj ti aviitzi' a'ájna tasáahua japua ti ajta jéehua tyá'najchij. A'tíj pu jáatyoj aj pu'ij ajtáhua'aj jaatyá'avaataca', tí'quij néijmi'i tyu'tój i ti tyí'ijcha'íj aj pu'ij jáananiej a'íjci i chuéj.

A'íjci jime' i peerla ti jéehua tyá'najchij

⁴⁵ A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tye'í'ijtaj tí'ij a'tíj ti tyí'to'raciaa ti jo'cha'can tí'ij jáahuoonyij tyi'tíj peerla ti naa een, ⁴⁶ tí'ij séej huátyoj ti tyá'najchij, aj pu'ij jó'raa tí'ij néijmi'i tyú'toonyij a'chu ti tyí'ijcha'íj, ta'aj ij a'íj huánanan i peerla.

A'íjci jime' i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'raciaa

⁴⁷ A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tye'í'ijtaj, tí'ij a'íjna i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'raciaa, matí'ij ja'tyáhuaxij a jáata', aj pu'ij tyoonáxcacan eetajápuaj i hue'tyéé. ⁴⁸ Matí'ij quee che' ú'vejrij i tápi'narij tzajta', aj mu mij je'tapisij a jáata' a'íjci i tápi'narij, matí'ij mij a'áa yoopísi'ij jo'tij jo'huáchij, aj mu mij hua'sejran, matí'ij mij hua'váxi'sij i hue'tyéé maj jí're'en, majta i maj quee jí're'en, aa mu huóohua'xij.

⁴⁹ A'yaa pu'ij ajta tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij íyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tyí'huí're' u tajapuá a'í' mu iiráaju'un mej mij hua'vá'ajpuaxi'ín i tye'ítyee maj je'e'j pua'aj ricij, majta i maj xá'pu'í' ricij, ⁵⁰ aj mu mij a'áa huojocáhua'xij i oornaj tzajta' a'íjma i maj je'e'j pua'aj ricij. Aj mu mij juyiinyixi'ín, majta jéehua jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjna i ti jájcuaj ajta i ti mí'ma'can

⁵¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin: —¿Nyi sequée néijmi'i jo'itééj xá'raa mua'aj? Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin: —Jee tavástara'.

⁵² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'aj tijin: —Típua'aj sáij ti tyúumua'tyej i yu'xarij jitze tyihuo'mua'tyej je'e'j ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa pu huasé'rin tí'ij a'tíj ti jéehua tyí'ijcha'íj i juchi'táj, a'úu pu'ij tyi'ráati'íjci'ij a'íjci i ti tyi'íjcuaj ajta ti tyi'mí'ma'can.

Jesús pu a'áa ja'rá'aj a Nazaret
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Tí'ij Jesús ja'antypuá'rij ti tyihuá'ixaatye' séej nyúucarij jime', aj pu'ij jó'raa, ⁵⁴ a'áa pu ja'rá'aj jo'tij jo've'sej, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej hua'tyeyúuj tzajta'. Majta i tye'ítyee i maj jáanamua'ajri', je'e'j mu tyo'taséj a'yaa mu mij tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿Jo'nyij tyojo'ri'rej a'mújna mu ti tyo'mua'reej? ¿Tyi'tanyí muárie'ria'ra' pué'een i ti jin a'yan ricij? ⁵⁵ ¿Nyi quee yó'ra' pué'een a'íjci ti tyí'si'chacaa, ajta a'íin náanajra' i Maríia? ¿Nyi quee a'íin pué'een i hua'ihuáara' a'íjma i Jacobo, i José, i Simón, ajta a'íjna i Judas, ⁵⁶ nyi mequee majta yéchej tajamuán, a'íimaj i

ihuáamua'mua' i maj úuca? ¿Jo'nyij já'ma'can a'fjna i mua'tzírira'ra' ti jitzán séejre'?

⁵⁷ A'fj mu mij jin quee jaxie'va'ca'aj maj jimi tyá'antzaahuatye'en. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Néijmi'i mu tyámua' yó'mua'raj a'fjci i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, majta a'fijmaj i tyeétyeristya-mua'me'en i maj jamuán ja'chej, camu tyámua' yó'mua'raj.

⁵⁸ A'fj pu jin quee jéehua tyu'muáriej a'ájna, jinye a'fijmaj i tyeétyee camu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj.

Je'ej ti ye'ej tyu'muá' a'fjna i Juan i ti huá'iraca'aj
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 A'ájna xicáara' jitze, a'fjna i rey Herodes, i ti tyí'ij-taca'aj a'ájna Galillea, a'fij pu tyú'namuajri' je'ej ti tyí'tfj uurijaca'aj i Jesús, ² aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'fijma i maj jimi tyí'huírira'ca'aj tijin:

—A'fij pu a'fijn pué'een i Juan i ti huá'iraca'aj, a'fij pu huatájuuriaca'. A'fj pu jin jaayí'tin tí'ij a'yan huá'irinyij i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³ A'fjna i Herodes, a'fij pu anaquéej jaatyévi'raca'aj a'fjci i Juan, ajta je'en ja'najé'que'ej je'tyáanaj. A'yaa pu jáaruuj, jinye Juan pu jajtyá'xij a'fjci jime' ti Herodes ja'ancuré'vi'tfj a'fjci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj, a'fjna i Felipe a'fij pu ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'fjci i rey, ⁴ Juan pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Herodes tijin:

—Capu je'ej tyí'rij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

⁵ Herodes pu jaje'catamui'ca'aj a'fjci i Juan, ajta huá'tziinya'ca'aj i tyeétyee, jinye a'fij pu jamua'reeriacaa'aj maj a'yan tyí'xajtaca'aj ti Juan a'fijn pué'eenye'ej sfij ti tyí'xajtaca'aj Dios jitze ma'can. ⁶ Ajta tí'ij atyo-jo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huanie'huaca' a'fjna i Herodes, a'fjna i yójra' i Herodías pu utyájrurij u chí'táj tí'ij tyu'tyéenye'en justfij hua' jissa'puaj, jéehua pu'ij ja'ránajchaca' a'fjci i Herodes, ⁷ a'fj pu jin tya'tóoratziiri' junyúuca a'fjci i Herodes, ⁸ a'fj pu jin tya'tóoratziiri' jatyévi'tinya'aj. ⁹ Aj pu'ij a'fjna i íiti' a'yan tyaatáhuavi-iri' je'ej ti i náanajra' tyaaté'exaa, a'yaa pu tijin:

—Naatí'tye' túxa'aj jitze i mu'úura' a'fjci i Juan ti tyí'tya'iraca.

⁹ Je'ej pu pua'aj jaata'aj a'fjci i rey, ajta arí a'yan tya'tóoratziiri' ti a'yan rinyij je'ej ti tyá'xie've', majta a'fijmaj i ti huo'tá'inyej, a'fij mu majta jáanamuajri' ti tyu'tá' i junyúuca, a'fj pu jin tyu'ta'íjtaca'aj mej mij a'yan huá'irinyij je'ej ti tyaatáhuaviiri'. ¹⁰ Ajta je'en xantáaru'uj huata'ityaca'aj mej mij ujó'ju'un jo'tij je'tyá-nami' a'fjna i Juan mej mij jil'ijvéjchej i mu'úura', ¹¹ matí'ij mij ya'rí'tyej a'fjci jitze i túxa'aj i mu'úura' i Juan, majta je'en jaata'f'tyej a'fjci i yójra' i Herodías, aj pu'ij a'fjna i íiti' jaata'f'tyej i junáanaj.

¹² Majta i maj jamuán huac'ca'aj a'fjci i Juan, a'fij mu ave're'nyej matí'ij mij yo'chuij i tyévira', majta je'ej ja'vá'naj, aj mu mij i Jesús ujo'té'exaaj.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i tyeétyee i maj anxé ví'ra'aj ará'asej

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' tijin meeje'caj a'fjci i Juan, aj pu'ij justfij jó'raa i báarcuj jitze, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij quee já'tyí'tfj. Majta i tyeétyee, a'fij mu jáamua'reeri' jo'tij je'ej je'eenye'ej, a'fj mu jin curiá'cixij jo'maj jo'cháatimee, matí'ij mij jui'icán jaatavén. ¹⁴ Tí'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, mui'caa pu hua'sej i tyeétyee, aj pu'ij hua'ancu'vajxi ajta je'en tyihuo'huaa i maj tyí'cu-cui'. ¹⁵ Tí'ij huaré'chumua'riaca', aj mu mij ave're'nyej jimi i maj jamuán huac'fj, matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'rij tyéchumua'rij, ajta capu a'tfj ya' ja'chej i iye'ej. Pata'aj hua're'ityixi'in mej mij jo'cixi'in ma-já'hua' chájta' mata'aj tyí'tfj huánanan i maj jáacua'ny-ij.

¹⁶ Ajta a'fjna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Capu juxie've' maj jo'cixi'in, siata'aj mua'aj tyi-huo'cue'tyej.

¹⁷ Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu'uj pua'mácan tyí'cha'ij anxévicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyée.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tijin:

—Mesenyaja'vá'pu'tye'.

¹⁹ Aj pu'ij huo'ta'íj maj oorá'sej i tu'píj tzajta'. Tí'ij ij Jesús ja'ancurá'puj i páan, ajta i hue'tyée, aj pu'ij jú-tye' jó'nyeericaa', tí'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jaatyátaaraxij i páan, aj pu'ij huo'ráai'pu'uj a'fijma i maj jamuán huac'fj, majta a'fijmaj huo'ráai'pu'tyej i tyeétyee. ²⁰ Néijmi'i mu tyú'cuca, 'asta mana'aj quee huataju'xaj, majta jaariá'sh i páan ti avá'itzee, majta i hue'tyée, tamuáamuata' japuan hua'puaquej pu tya'vá'jistixij i sicírij a'fjci jime' i ti tya'vá'itzee. ²¹ Majta i maj tyú'cuca, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxé ví'ra'aj i tyétyacaa, majta i maj úuca majta i tí'rij camu hu-atyé'iteerej néijmi'i mu tyú'cuca.

Jesús pu antáara i jájtyij japua

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Aj pu'ij Jesús huo'ta'íj a'fijma i maj jamuán huac'fj maj atyáci'nyej i báarcuj jitze mej mij antáci'nyej után jitze pujmua', mej mij a'fijn anaquéej a'áa ja'rá'astij, ajta i Jesús a'áa pu jo'tyá'itzee tí'ij hua're'ityixi'in i tyeéty-ee. ²³ Tí'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij justfij antyíraj i jiríj jitze tí'ij huatyényuunyij i Dios jimi. Tí'ij huariá'tica'riaca', a'áa pu justfij jo'tyávaaca'aj, ²⁴ ajta a'fjna i báarcuj pu'rij a' imuáj joojósima'aj je'ta' i jájtyij japua. Aj pu'ij hu-atá'aacariaca' ca'nyíin jime', tyámua' pu tye'tyáxijri-hua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, jinye jéehua pu aja'vá'aa-caca'aj. ²⁵ Tí'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu ajo're'nyej a'ájna hua' jimi, jájtyij japua pu huama'ca'aj. ²⁶ Matí'ij a'fijmaj jaaséj i maj jamuán huac'fj, tyámua' mu tyu'tátziin, a'yaa mu tyityeetyejihua'raa tijin:

—Tyí'tfj pu pué'een ti tyú'muaritye'.

²⁷ Ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Xaatyóoca'nyej mu jutzájta', Jesús nu pué'een, caxu tyí'tz#nyej.

²⁸ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tavástará', t#pua'aj muáaj a'fin papué'eenye', naata'íjtje' nyaj a'máa uré'nyej a'jimi i jáytyij japua.

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij, tí'ij ij eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij a'uriá'rupij i jáytyij japua, a'áa pu joomá'caj jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús.

³⁰ Tí'ij jaaséj ti ca'nyíin jin huatá'aacariaca', aj pu'ij tyu'tátz#n, ajta je'en ajo'cárutyisima'aj i jáytyij tzajta', a'yaa pu'ij tyu'íjhuaca' tijin:

—Tavástará', nyaj japua huatányuuchij.

³¹ Tí'ij ij i Jesús ja'uméjca'taca', jajví' a'fjci i Pedro i muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a'chu tyá'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' petyu'tátz#n?

³² Matí'ij atyáacij i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti huá'aacaca'aj. ³³ Majta i maj arátya'ca'aj i báarcuj jitze, a'fi mu tyitunutaxij i Jesús jimi, matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj jí'réc'can jime' a'fin pué'een i yójra' i Dios.

Jesús pu tyihuó'huaa a'fijma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret
(Mr. 6:53-56)

³⁴ Matí'ij anticáj, aj mu mij eetacáj i báarcuj jitze a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Genesaret.

³⁵ Majta i tyeétyee matí'ij jaamua'aj a'fjci i Jesús, aj mu mij néijmi'que' jáamua'reeri' i maj a' imuáj jo'cháati-ma'caa. Aj mu mij ahuojo'ré'nyijtye néijmi'caa i maj tyí'cucui' i Jesús jimi, ³⁶ jéehua mu jahuaviiraca'aj ti huotá'an maj ja'ajtamuaríe'en i cáanaria'ra'an jitze, majta i maj ja'ajtamuaríe' néijmi'i mu huarúj.

I ti je'ej pua'aj joorej i tyáataj tzajta'
(Mr. 7:1-23)

15 Matí'ij mij séecan i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze ave'rén'nyej i Jesús jimi, a'áa mu ja'rácij a Jerusalén, a'yaa mu mij tyáata'íhuo'ri' tijin:

² —¿Ji'nye een jin mequee ja'rá'astee i tahuásimua' yi'ráj i maj a jamuán huaci'ij? ¿Ji'nye mej mij quee ja'rá'astee a'fjci jime' i maj anomuéetya'xi'ín matí'ijta tyí'cua'ajcaj?

³ Ajta a'fjna i Jesús, a'yaa pu tyihuota'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij siajta mua'aj quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', sulu a'fj xu jéetze' ja'astej i juvi'ráj i siaj juj#mua'aj siana'aj jáytyo? ⁴ Ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Huo'tyátzaahuatye' a' táataj, pajta a' náanaj”, ajta a'yan tijin: “Siata'aj jaajé'caj a'fjci i a'tfj ti je'ej pua'aj tyé'jeevej i jutáataj na'ríij i junáanaj.”

⁵ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj ti xá'pu'í t#pua'aj a'tfj a'yan tyihuoté'exaatye'en i juhuásimua' yee: “Néijmi'i a'chu nyaj tyí'tfj tyí'cha'ij, a'fj nu nyeríj jaatámu'vejri-tyej i Dios, a'fj nu quee che' tyí'tfj tyí'cha'ij i nyaj jin ja-muaatáhuire'en”, ⁶ ajta a'tfj tina'aj ti a'yan tyi-

huoté'exaatye'en i juhuásimua', a'yaa xu tyí'xaj ti i a'tfj jimi quee che' juxie've' ti huotyáhuire'en i juhuásimua'. A'yaa xu sij mua'aj quee che' tyá'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', siaj sij a'fj ará'astej i yi'ráj i siaj juj#mua'aj siana'aj jáytyo. ⁷ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. Xá'pu'í pu tyu'taxájtaca' ja'mua jime' a'fjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj, tí'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

⁸ A'íimaj i tyeétyee jutyényij mu jin tyámua' tyí'nyaxaj, ajta i hua'xiéjnyu'caa a' imuáj pu já'sejre' nyéetzij jimí.

⁹ Capu tyí'tfj huire' t#pua'aj manaatyáanajche, ji'nye i maj jin tyí'mua'taj,

ajta i maj jin tyí'ijta juj#mua'aj mu'uj jáytyo.

¹⁰ Aj pu'ij huotajé i tyeétyee tí'quij a'yan tyihuoté'ex-aaaj tijin:

—Tyámua' xu naa tyáanamuaaj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij: ¹¹ Tyí'tfj ti na'aj ti tyí'cue'ri', capu je'ej tyú'u-urej t#pua'aj a'tfj jáacua'nyij, sulu i ti éejnyinyii i tyényi'tze' a'fi pu xaa je'ej pua'aj joorej.

¹² Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'fijmaj i maj jamuán huacáj, matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee jamua'reej tíquee hua'ránajchaca' i fariseos matí'ij jáanamua'ajri' je'ej paj tyu'taxájtaca'?

¹³ Ajta i Jesús, a'yaa pu tyihuoté'exaaaj tijin:

—Tyí'tfj tina'aj tíquee i nyavástará' jaahuástej, a'fi pu je'ejcuuxij néijmi'i i náana'ra'. ¹⁴ Miche' a'yan eenye', ji'nye a'fi mu arácucu'un majta je'en séecan huávi'tij i maj majta arácucu'nyijmee. Ajta t#pua'aj s#jij ta'rácucun ja'naví'raj i ti ajta arácun mej mij aja'hua' ja'rá'astij, néijmi'i mu atyávatzij jo'tij ja'tyácun.

¹⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaatye' je'ej ti huatóomua'aj a'fjna i nyúucarij i paj poochán jaataxájtaca'.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuoté'exaaaj tijin:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej xá'raa? ¹⁷ ¿Nyi sequée yó'itej tijin néijmi'i a'fjna i ti tyí'cue'ri', a'fi pu ancárutyij i tyényi'tze', a'áa pu'ij aráyixí'ij i jucáara' jitze, ajta je'en i chuitiriáara'an jitze iiráamej? ¹⁸ Ajta a'fjna i ti éejnyinyii i tyényi'tze', a'fi pu tzajta' eerányinyii, a'fi pu'ij je'ej pua'aj ja'uurej i tyéviij. ¹⁹ Ji'nye tzajta' pu já'ma'can néijmi'i i mua'tzíira'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyíjra'aj jatá'caa tí'ij tyí'tfj jin je'ej pua'aj huárinij, t#pua'aj tyityáacui'nyij, na'ríij séej jamuán huóox-ana'cire'en, nusu ti tyu'náhua'an, na'ríij tyu'hué'taj, na'ríij ti je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tyeétyee.

²⁰ Néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een ti tyí'tásiseerii i tzajta', a'fi pu je'ej pua'aj joorej i tyéviij, ajta a'fjna i tíquee anomuéetya'aj tyú'cua'nyij, capu tyí'tfj je'ej huatóomua'aj i Dios jimi.

S#jij ti quee Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj ti ajta tyá'antzaahuaj
(Mr. 7:24-30)

²¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tiro, ajtáhua'aj séej chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sidón. ²² Aj pu'ij s#jij aj-tyáxiiriaca' i Jesús jimi, íiti' pu pué'eenye'ej ti séej chuéj

japua já'ma'can, a'ñi pu ajtyáxiiriaca' a'yan tye'entyijíi-huaj tijin:

—Nyavástará', mu paj yójra' pué'een i David, ná'an-cu'vaxi' nyéetzij. Nyiyóoj tí íiti' pu jéehua jajpuéjtzij a'ñici jime' tí tyiyáaru' tzaíta' séejre'.

²³ Ajta a'ñjna i Jesús capu huatanyúj. Aj mu mij i maj jamuán huacáj jimi ave'ré'nyej, matí'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Huaté'exaatyé' mu íitaj ta'aj ij jó'ra'nyij, jii'nye tacójta' pu huajíjhua.

²⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios pu nyojo'ta'ityaca' nyaj jó'me'en hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'yan huasé'rin matí'ij cánya'xi' maj jó'vej.

²⁵ Ajta a'ñjna i íiti' a'ñi pu jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', naatáhuire'.

²⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'yan tyí'xa'pu'ín tyaj huái'pu'racare'en i páan i maj jacua' i tí'ríij tyej tyij i tzi'cñij huataf'pu'-tye'en.

²⁷ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyí'ja'yájna nyavástará', ajta a'ñi-maj i tzi'cñij a'yaa mu tyá'cuacaa a'ñici i tye'nyíj i páan tí acájvitze i méesaj japua jó'maj tyajá'cuacaa i maj tyihua'íjtye'.

²⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', jéehua paj tyá'tzaahuatyé'. A'yaa pu tye'mej je'ej paj tyá'xie've'.

Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huarúj a'ñjna i yójra' i íiti'.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj

²⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa tí'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'-va'ástimee i jájtyij a tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Galileea, aj pu'ij ta'ij antyíraj i jiríj jitze, a'áan pu jo'-tayíxij. ³⁰ Jéehua mu majta i tyeétyee jamuán antyicíj. A'ñijma mu huávi'tisima'aj i maj quee jí'rén'nyej i ju'ñi-caj jitze, majta i maj aracúcu'nyijmee, i maj quee tya'ancurí'réejmee, majta i maj quee jí'rén'nyej i ju-muáca' jitze, mui'caa mu ja'ráavi'tij i maj tyí'cucui'ca'aj i Jesús jimi, a'ñi pu'ij néijmi'caa tyú'huaaj. ³¹ A'ñi mu jin je'ej tyo'taséj i tyeétyee matí'ij huo'séj maj meríj tyí'xaj-taca'aj i maj quee tya'ancurí'riáajma'caa; majta tyá-mua' éenye'ej i maj quee ráci'nyive'ej, majta meríj tyámua' éenye'ej i jumuáca' jitze i maj quee jí'rén'nyej, majta i maj aracúcu'nyijma'caa, mu'ríj atanyéjnyeriaca'. Aj mu mij i tyeétyee huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios tí tyihua'íjtye' a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'ñijma i tyétyacaa i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'asej

(Mr. 8:1-10)

³² Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'ñijma i maj jamuán huacáj, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyahuá'cu'vej a'ñijma i tyeétyee, jii'nye mu'ríj hué-icaj xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj, majta

quee tyi'táj tyícha'ij i maj jáacua'nyij. Canu jaxie've' maj quee tyu'cuá'an mo'cixi'ín, jii'nye camu tyo'táviicue'raj i juyéj jitze.

³³ Majta i maj jamuán huacáj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—¿Jo'nyij jáai'rij tyaj jaatáhuoonyij i páan tí'ij néijmi'-caa huací'tyij i tyeétyee, a'yájna jo'tij quee a'táj ja'chej?

³⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj siana'aj pua'mácan huái'pu'sij i páan? Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Arahua'puácaa i páan, tyajta cñi'caa i hue'tyé.

³⁵ Aj pu'ij huo'ta'íj i tyeétyee maj oorá'sej a chóota', ³⁶ tí'quij i Jesús ja'ancurá'puj i páan ajta i hue'tyé, ajta tí'ij tyaatatyóotzi're'ej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, tí'quij huo'ráai'pu'uj i maj jamuán huacáj, majta a'ñimaj a'ñi mu huarái'pu'tyey i tyeétyee. ³⁷ Néijmi'i mu tyú'cuacaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaataj'xaj, majta je'en i maj jamuán huacáj, a'ñi mu jaariá'sii a'ñici i páan tí avá'itzee i tí antyítaaraxij, arahua'puácaa sicíi mu jitze tya'vá'jistej a'ñici jime' tí avá'itzee. ³⁸ Majta i maj tyú'cuacaa, muáacuaj ví'ra'aj mu ará'axcaa i tyétyacaa, majta quee a'ñijma huatyé'itej i úcuacaa majta i tí'ríij. ³⁹ Aj pu'ij i Jesús hua'ré'ityixij i tyeétyee, tí'quij atyájraa i báarcuj jitze, ajta je'en a'áa jo'mej a'áa tí ja'a-jtyáma'can a Magdala.

A'ñimaj i fariseos majta i saduceos, a'ñi mu jaatáhuavi-iri' tí Jesús tyi'táj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' ty-o'taséj

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 Majta a'ñimaj i fariseos, majta i saduceos, a'ñi mu aje'ré'nyej jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, mej mij hue'tzij jáatavej, a'ñi mu jin a'yan tyaatáhuaviiri' tí huo'taséjratye'en i maj jin jáamua'reej tijin Dios pu jimi já'ma'can i tí jin antyúumua'reej. ² Ajta a'ñjna i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tí'ijta tyéchumua'risima'an a'yaa xu tyi'xáataj xá'y-i'ij tijin: "Naa pu hua'éenya'aj ja'mej, jii'nye oopó'vij i jú-tye'"; ³ na'ríij quee tí'ij huatapua'rej, a'yaa xu siajta ty-i'xáataj xá'y-i'ij tijin: "Íjij mu huatyéviij, jii'nye oopó'vij i jú-tye' majta jéehua jo'tanáa." Mua'aj xu tyámua' naa tyeeyí'tin siaj jaataxáj je'ej tí tyi'táj rinyij jútye', ¿jii'nye siaj síj quee jaayí'tin siaj jaataxáj je'ej tí tyi'táj íjij ricíj? ⁴ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee siajta jéehua á'itzeere', a'yaa xu tyá'huo i siaj jin jáamua'reej tí jú-tye' já'ma'can i nyaj jitzán arányaca'nyej, canu tyi'táj ja-muaataséjratye'sij, sulu a'ñi pu'uj i siaj seríj jamua'reej je'ej tí tyáaru' a'ñici i Jonás.

Aj pu'ij Jesús ahuojo'tyáhuui, tí'quij jó'raa.

Caxu a'yan rijcaj je'ej maj tyihua'mua'tyey a'ñimaj i fariseos

(Mr. 8:14-21)

⁵ Matí'ij antacáj után jitze pujmua' a'ñimaj i maj Jesús jamuán huacáj, a'ñi mu yo'huá'xij maj ya'ráai'pu'ín i páan maj jáacua'nyij. ⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'ñijma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan tí'ij ájcu'usta, siajta a'ñjci jime' i saduceos maj majta ja'najchitye'.

⁷ Majta a'ñimaj i maj Jesús jamuán huacñj, a'yaa mu jujñimua'aj tyúu'ixaatya'ca'aj tñjin:

—A'yaa pu tyí'ta'ixaatye', jì'nye catu ya'ráai'puj i páan.

⁸ Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tñjin:

—¿Jì'nye een jime' siaj sij a'yan tyúu'ixaatye' yee siaj quee páan ja'rñipuj? Mua'aj mu siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'. ⁹ ¿Nyi sequée xu yó'itej, nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu tìpua'aj sicñ eerá'jraa i páan tí avá'itzee nyati'ij huo'ráai'pu'uj i tye'fyyee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa a'ñjna jime' i tí anxí'vica'aj i páan? ¹⁰ ¿Nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu siaj pua'maquéj tya'vá'jsteej i sicñrij jitze, nyati'ij huo'ráai'pu'tyej i maj muáacua'aj ví'ra'aj ará'axcaa i tye'fyyee a'ñjci jime' i ta'ráhua'pua'ca'aj i páan? ¹¹ ¿Jì'nye siaj sij quee yó'itej nyaj quee a'ñj já'mua'ixaatye' i páan? Sulu tyámua' xu'uj mua'aj a'ñjci i maj jin tyí'xaj a'ñimaj i fariseos, majta a'ñimaj i saduceos.

¹² Aj mu mij yo'itéej muá'raa tí i Jesús quee a'ñj huá'ixaatya'ca'aj i maj já'na'chityaa i páan, sulu maj huóocha'ñin a'ñjci jime' je'ej maj ye'ej tyí'mua'tacaa a'ñimaj i fariseos majta i saduceos.

Pedro pu jaataxájtaca' tí Jesús a'ñin pué'een i Dios tí ja'antýihuoj

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Tí'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj a'áa tí ja'ajtyáma'can a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tñjin Cesarea de Filipo, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' a'ñijma i maj jamuán huacñj tñjin:

—¿Jì'nye metý'xaj i tye'fyyee a'tñj nyaj pué'een i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'?

¹⁴ A'yaa mu mij tyityaatanyúj tñjin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj a'ñin pué'een i Juan i tí huá'ñiraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'ñin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tñjin a'ñin paj pué'een i Jeremías, nusu sñij tí i Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tñjin:

—Arí mua'aj, ¿jì'nye setyi'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

¹⁶ Ajta a'ñjna i Simón tí ajta Pedro ántyapuaj, a'ñi pu a'yan tyaaté'exaa tñjin:

—Muáaj paj a'ñin pué'een i Círístu', yó'jra' i Dios tí júurij.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tñjin:

—Pata'aj huatá'tyamua've'en muáaj Simón, i paj yó'jra' pué'een a'ñjci i Jonás, jì'nye capu a'tñj muaaté'exaa ijye'ej cháanacaj japua, sulu a'ñjna i nyavástará' tí tajapuá já'sejre' a'ñi pu muaaté'exaa. ¹⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj muáaj Pedro pué'een, i paj pajta a'yan ántyapuaj tñjin tyetyéj, a'ñjna japua i tyetyéj, nyáaj nu ja'ajtaahuaj i nye tye'yúuj, ajta quee i'rítaj ja'mej tí i tyiyáaru' jaamué'tin i tí a'ñj jin antyúu-mua'reej mej mij huácui'nyij i tye'fyyee. ¹⁹ Nyáaj nu muaatá'sij paj a'ñjci jin antyá'mua'reeriaj paj tyi-

hua'antácuunye' i a'ájna jo'tij i Dios tye'jé'ijtaj, tìpua'aj petye'tyáanaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu a'yan ajta tye'tyáanasij u tajapuá, ajta tìpua'aj petya'antácuunaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta tya'antácuunaj u tajapuá.

²⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íj a'ñijma i maj jamuán huacñj maj quee a'tñj ixaatye'ej tí a'ñin pué'een i Círístu' i Dios tí ja'antýihuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' tí muí'nyij

(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ A'aj pu'ij i Jesús huatyóochej tí huó'té'exaatye'en a'ñijma i maj jamuán huacñj tí a'yan tyúuxie've' tí jó'me'en a Jerusalén, majta je'en a'ñimaj i huásasij, majta i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'ñi mu jéehua puéjtzij jaatá'sij. A'yaa pu tyihuo'té'exaa maj jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj. ²² Ajta a'ñjna i Pedro, a'ñi pu je'ráavi'tij, aj pu'ij huatyóochej tí tajtyá'xi'ñ a'ñjci i Jesús, a'yan tñjin:

—Che' Dios quee a'yan tya'xié've'ej, che' quee a'yan tyí'mua'uuriaj nyavástará'.

²³ Aj pu'ij ooré'nyeeriaca' a'ñjna i Jesús, tí'quij a'yan tyaaté'exaa a'ñjci i Pedro tñjin:

—Ajtára' nye jimi, tyiyáaru', jì'nye petyina'antýiú'nyij nyej nyij ootyá'itzeere'en. Capáj muáaj a'yan metyóonyeej je'ej tí i Dios tyí'sej, sulu je'ej maj i tye'fyyee metyityoonyéjnye'.

²⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa a'ñijma i maj jamuán huacñj tñjin:

—Tìpua'aj a'tñj jaxie've' tí nyaj jamuán jo'cha'-canye'en, juxie've' tí quee a'yan rijcaj je'ej tí justíj tyá'xie've', sulu che' a'yan tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyaj jamuán juxié'ví'ra' jime'. ²⁵ Jì'nye a'ñjna i tí tyí'tyese' tí'ij quee huámuí'nyij, a'ñi pu muí'nyij, ajta a'tñj tí huámuí'nyij a'ñjna jime' tí nyéetzij ná'astijre', a'ñi pu júurij huatyá'itzeere'ej. ²⁶ ¿Tyi'tanyí jin je'ej tye'tyáhuí'rii i tyévij tìpua'aj néijmí'i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en huámuí'nyij? ¿Ca' a'chunyéj tyí'najchitan i tyévij tí'ij quee huámuí'nyij? ²⁷ Jì'nye a'ñjna i tí ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'ñi pu yava'cányesij, jéehua naa huasé'rihua'aj, a'yájna tí'ij huasé'rin i Dios i tí vástari-a'ra' pué'een, ajta hua' jamuán i maj tajapuá tyí'huí're', aj pu'ij a'yan tyihuo'tá'sij séej ajta séej je'ej tí sñij tyí'tñj jin huaríj. ²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyú'uj, a'ñi mu a'yan tyá'xie've' maj quee huácui'nyij 'asta man-a'aj quee jaaséj a'ñjci i tí ajta tyévij jitze huanie'huaca' tí'ij yatanyéj ajta je'en tyu'ta'íjtaj néijmí'que' i cháanacaj japua.

Tí'ij Jesús seequéj huataséjre

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 Tí'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'ñj jo'ví'tij i Pedro, i Santiago ajta a'ñjci i Juan tí ihuáaria'ra' pué'een a'ñjci Santiago, aj pu'ij antyíraj jiríj japua tí ájtyeej. ² A'áa pu'ij hua'jñsa' jo'maj jo'tyú'uuca'aj seequéj huataséjre a'ñjna i Jesús. A'yaa pu huasé'rihua'aj i

nyéerima'ra' ti'ij i xicáj, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ti'ij tatzárij. ³ Majta je'en a'íj huaséj i Moisés majta a'íjci i Elías, a'íj mu jamuán tyí'xajtaca'aj i Jesús. ⁴ Ajta i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Tavástara', tyámua' pu naa tyaj a'yaa huatyú'uucáj, títua'aj mua'ránajchij tyaj huéicacaa huátaahuaj i ináamuaj, s'íj ti muéetzij mua' ináamuaj ja'mej ajta s'íj a'íjci i Moisés, ajta s'íj i Elías ti ja'ináamuaj ja'mej.

⁵ Ti'ij ooj i Pedro tyi'tyaxáatasima'caj, jéetirij ti ty-atáatiyi'caa pu hua' japua acávi'rixij, ajta i jéetirij tzajta pu je'ránamuajre ti a'tíj a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyíhuoj, xáanamujri'.

⁶ Matí'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huac'íj, aj mu mij tyítunataxij majta je'en ecóotutaxij a chóota', jéehua metyi'tz'ínya'aj. ⁷ Aj pu'ij Jesús hua' jimi aj-tyáxíriaca', ti'quij hua'vá'muariej, ajta a'yan tyi-huo'té'exaaaj tijn:

—Xá'ajhuiixi', caxu tyi'tz'ínye'ej.

⁸ Ajta matí'ij a'unyéjnye'riaca', camu che' a'tíj a' jo'séj a'íj pu'uj jus'íj ajo'tyávaaca'aj i Jesús.

⁹ Matí'ij aj je'caju'caj i jiríj jitze, Jesús pu a'yan tyihuo'-ta'íj tijn:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee huatájuurej a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'.

¹⁰ Majta i maj jamuán huac'íj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye een jime' a'yan metyí'xaj i maj tyihuá'mua'-tyej i yu'xarij jitze yee anaquéj pu juxie've' ti uvé'nyej a'íjna i Elías?

¹¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, Elías pu anaquéj ya'uvé'nye-sij ti'ij néijmi'i tyámua' tyú'uurej. ¹² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta a'íj-maj camu jaamua'aj, sulu a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj. A'yaa mu cha'taj mana'aj nyooorej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', puéjtzij mu majta naatá'sij a'íjmaaj.

¹³ Aj mu mij i maj jamuán huac'íj jáamua'reeri' ti a'íj tyá'xajtasima'aj i Juan i ti huá'íiraca'aj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'-ca'aj

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jéehua i tyeftye ja'-tyúusíria'ca'aj, s'íj pu tyáati' ajtyáxíriaca' i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

¹⁵ —Nyavástara', áncu'vajxi' i nyiyóoj, ji'nye tyóoti-mue'racaa, pu'ríj á'tyeej ti jajpuéjtzij, mue'tíj pu anájve i tiéj jitze ajta a jáata'. ¹⁶ A'yaa nu hua've'vi'tichej a'íj-ma i maj a jamuán huac'íj mej mij tyáahuatye'en, majta quee pu jáaruuj mej mij tyáahuatye'en.

¹⁷ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye', siajta quee tyi'tíj mua'reej. ¿A'chunyéj óoche' á'tzeere' nyaj yahu-atyávaacaj ja'mua jamuán? ¿A'chunyéj ooj á'tzeere'?

nyej nyij ja'mua jime' á'viicue'ria'aj? Mese've'vi'tij mu tyamuéej.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru' ti tyamuéej tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'en ji'rámuaríj, aj pu'ij huarúj a'íjna i tyamuéej.

¹⁹ Matí'ijta mij a'íjmaaj i maj jamuán huac'íj, jujíme' mu jamuán tyu'taxájtaca' a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaata-muáritye'en a'íjci i tyiyáaru'?

²⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Ji'nye caxu a'chu tyá'tzaahuatye'. A'yaa nu tyajá'-mua'ixaatye' tijn títua'aj setyá'tzaahuatye'ej, tyij siaj-ta c'íj siana'aj tyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyí'rij siaj a'yan tyaaté'exaatye'en mu jiríj yee: "Tyíchesij a'yájna áricuj ajca'huáye"; ajta i jiríj a'yaa pu rinyij. Capu ij tyi-tíj ja'muamuárie'ristya'aj ja'mej. ²¹ Ajta siata'aj jaata-muáritye'en a'íjci i tyiyáaru' ti a'yan een, a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi, siajta ju'ítz-i've'ej.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mu'nyij

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Matí'ij móoj a'áa ja'tajú'caj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galillea, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'íj pu hu-atátuiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, ²³ aj mu mij jaje'-catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Matí'ij a'yan tyáanamujri' jéehua mu huatóoxaamu-jrityej.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tyejúj tzajta'

²⁴ Ti'ij i Jesús majta i maj jamuán huac'íj a'áa ja'rá'aj a Capernaúm, a'íjmaaj i maj tyí'tyeyijve' u tyejúj tzajta', a'íj mu aje're'nyej a'íjci jimi i Pedro, matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi quee tyí'najchitan mu ja'mua maeestro a'íjci jime' i túmii ti hua'puaj i ti tyu'tyáhuire'sij i tyejúj tzajta'?

²⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Ji'nyi'íjtá tyí'najchitan.

Aj pu'ij i Pedro utyárupij u chi'táj, capu eexúj tyi'tíj je'ej tyi'xáatacaj a'íjna i Pedro, sulu Jesús pu anaquéj a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Ji'nye tyimuá'miteeraste' muéetzij Simón?

¿A'tyanquij mejijve' a'íjmaaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, nyiquij a'íjma mejijve' i juyójmua' ca' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can?

²⁶ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—A'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—A'íj pu jin quee a'yan tyúuxie've' maj tyí'najchitaj a'íjmaaj i hua'yojmua'. ²⁷ Ajta tyata'aj quee huo'tá-jaaxiejtye'en, a'áa paj jó'me'en jo'tij ja'va'ástimee i jáj-tyij, pajta ja'tyáhua'xij i cué'tzi'puaa a jáata', pajta je'en je'tajáj a'íjci i hue'ej i paj anaquéj jaatyévi'raj. A'áan pej pij yé'tyoonyij i tyényi'tze' séej i túmii, pata'aj je-tyí'in pej pij nyaj jime' tyu'nájchij pajta ajime'.

¿A'tanyij jéetze' juxie've'?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 A'ájna imuáj a'ñi mu ajtyáxñriaca' i Jesús jimi i maj jamuán huacñi, mat'i'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyij jéetze' juxie've' i Dios jimi sñij ti tajitzé ajtyáma'can?

² Aj pu'ij Jesús séej i pá'r'i'ij huatajé, ti'quij aje'ta' yo'ty'éjchej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj ³ aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tijin tìpua'aj sequée a'yan huárinyij mat'i'ij i t'i'riij, caxu a'náj utyárutyij jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ⁴ A'ájna i ti jéetze' juxie've' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'ñi pu a'ñin pué'een i ti quee tyi'táj jin óotzaahuatye' ajta a'yan tyi'tyúucha'ñij ti'ij a'ájna i pá'r'i'ij. ⁵ Ajta a'ájna i ti jaataxié've'en nyenyúucaritze' séej i pá'r'i'ij ti'ij a'ájna, a'ñi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej.

Tì pua'aj a'táj tyi'táj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ A'táj tina'aj ti tye'entyí'uunyi' séej i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', jéetze' pu jatyahui'rihua'caj maj ja'-cave'rajche' i tyetyéj so'nyij ti ve'ej, majta je'en ja'tyárieenyijche' ajáata'. ⁷ Je'ej pu pua'aj tyi'een hua' jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee je'ej tyi'riij ti quee tyi'táj séjre'ej ti je'ej pua'aj een. Ajta jéetze' je'ej pua'aj tye'mej a'ñijma jimi i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

⁸ A'áj pu jin tìpua'aj a'muáca' nusu a' ñicaj jitze petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, pe'entyivéjche pej pij a' imuáj yóorienyij, jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' i a'muáca', na'ríij séej jime' a' ñicaj, quee paj hua'puácaa jin a'muáca', na'ríij hua'puácaa jin i a' ñicaj a'áa mamojóorienyij jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj. ⁹ Ajta tìpua'aj a' j'i'ij jitzán petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, eetátichij pej pij a' imuáj yóorienyij, jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' a' j'i'ij, quee paj hua'puácaa ajr'i'sij mat'i'ij a'áa mojóorienyij jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

A'ñici jime' i cánya'aj ti jó'vej

(Lc. 15:3-7)

¹⁰ Caxu je'ej pua'aj huojosejra i maj quee meexu a'chu tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'ñimaj i maj tyi'huñre' u tajapuá a'ñi mu huá'cha'ij majta a'náj tina'aj ja'ráasej i nyavástará' tajapuá ti já'sejre'. ¹¹ A'áj nu jin nyáaj mujo've'mej, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' nyej nyij hua' japua huatányuunyj a'ñijma i maj jó'vej.

¹² ¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'? Tìpua'aj a'táj anxityej pua'mácan tyíya'muaj i cánya'xi' ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyi quee a'áa huojosejra'huatye'sij néijmi'caa i séecan a'ájna i jiríj jitze, ajta jo'ma'aj ja'mej ti'ij jaariá'huoonyij a'ñici i ti jó'vej? ¹³ Ajta tìpua'aj jáaty-

oonyij, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' ti jéetze' huatóotyamua've'sij a'ñici jime' ti jáatyoj i ti jó'vej, quee i séecan i ti arí ahuojosejra'huatye'ca'aj.

¹⁴ A'yaa pu cha'tána'aj een a'ñici jimi i ja'muavástará' tajapuá ti já'sejre', capu jaxie've' ti sñij jó'vetyij ti cíleen ti'ij a'ájna i pá'r'i'ij.

Je'ej tyaj ye'ej tyaatú'uunyi' i ta'ihuáara'

(Lc. 17:3)

¹⁵ Tìpua'aj a'ihuáara' tyi'táj jin ootyá'itzeere'en a'jimi, jujñimua'aj xu tyámua' naa tyi'huó'ixaatye'en i ti jin ootyá'itzee a'jimi. Tìpua'aj muá'antzaahuatye'en, papu'ríj jaamué'tij siata'aj sij siajtáhua'aj tyámua' naa tyuu'ihuáamua'aj xá'ra'nyij. ¹⁶ Tì pua'aj quee muá'antzaahuatye'en, hua'puácaa paj huatájeevej mej mij a'ñimaj jáamua'reej tìpua'aj muá'antzaahuatye'en nusu quee. ¹⁷ Ajta tìpua'aj quee huá'antzaahuatye'en i maj hua'puaj, pata'aj huoté'ixaatye'en néijmi'caa i maj just'rii, tìpua'aj quee ajta huá'antzaahuatye'en a'ñijma, a'yaa paj jaatámua'tyij ti'ij sñij ti quee tyá'tzaahuatye', na'ríij mat'i'ij a'ñimaj i maj huá'jijve' tajtúhuan jitze ma'can.

¹⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', tyi'táj tina'aj siaj mua'aj jin quee tyi'tá'care'en íyan i cháanacaj japua, Dios pu quee ajta tyu'tá'sij u tajapuá, ajta tyi'táj siaj mua'aj jin tyi'tá'caa íyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta a'ájna jin tyu'tá'sij u tajapuá.

¹⁹ A'íj nu já'mua'ixaatye', tìpua'aj siaj hua'puaj nusu siaj huéecaj tyi'táj tyámua' naa setyu'xá'pui'intare'en íyan i cháanacaj japua siaj sij a'ájna jin huatyényuunyj, a'ájna i nyavástará' tajapuá ti já'sejre', a'ñi pu ja'muaatá'sij je'ej siaj tyi'táj tyaatáhuaviiraj. ²⁰ Ji'nye jo'maj hua'puaj nusu mahueecaj ja'tyúusñire'en nyenyúucaritze', a'áa nu jé'ta' jo'tyaváaj na'mej hua'tzajta' a'ñijma.

²¹ Aj pu'ij i Pedro ave're'nyej i Jesús jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Nyavástará', ¿a'chunyéj pua'máj juxie've' nyaj tyaatú'uunyi' i nye'ihuáara' tìpua'aj tyi'táj jin ootyá'itzeere'en nye jimi? ¿Nyiquij aráhua'puaj pua'máj?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej yee aráhua'puaj, sulu huéecatyej japuan tamuáamuata' japuan aráhua'puaj i ti aráhua'puaj.

A'ñici jime' i ti tyé'cha'ñica'aj ti ajta quee tyihua'uunyi' i ramui'ca'aj

²³ A'áj pu jin, a'yaa pu tyi'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'ájna i rey ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti jaaxá'pui'intare'en a'chu maj tyé'cha'ñiria'ca'aj a'ñimaj i maj jahuñria'ca'aj. ²⁴ Tì'ij huatyóochej ti a'yan huárinyij aj mu mij séej jimi ajo're'nyej ti jéehua tyé'cha'ñiria'ca'aj. ²⁵ Ajta a'ájna i ti tyé'cha'ñica'aj, capu tyi'toova'ca'aj i ti jin tyaanáchitye'en, a'áj pu jin i rey a'yan tyu'ta'íjtaca' maj jáatoonyij a'ñici i tyáataj, majta i ñira'ra'an, majta i t'i'riij majta néijmi'i i ti tyi'ijcha'ij, ta'aj ij a'ájna jin tyaanáchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'ñiria'ca'aj. ²⁶ Aj

pu'ij i ti tyé'cha'ij tyítunutaca' jimi i rey, jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tijn: "Óoche' cui' a'tzúj naa-cho've', nyetyí'muanajchitye'en néijmi'i a'chu nyaj ty-imuá'cha'íre'." ²⁷ Ajta a'fjna i ti jajijve', a'fj pu ja'ancu'-vaxij, a'fj pu jin néijmi'i tyaatú'uunyi'ri' i ti tyé'cha'íria'-ca'aj ti'quij jaatáto. ²⁸ Ti'ij iirá'raa a'fjna i ti jahu'íre', aj pu'ij séej huátyoj ti cfi tyé'cha'íria'ca'aj. A'fj pu'ij jaatyéevi' ti'quij cijpáara'an jitze javí', ca'nyíin pu jin a'yan tyatajé tijn: "Tyinaanájchitye' i paj ty-iná'cha'íre'." ²⁹ Aj pu'ij tyítunutaca' a'fjna i ti ajta jahu'íria'ca'aj a'fjci i rey, a'yaa pu tyaatáhuaviiri' tijn: "Óoche' naa-cho've', nyáaj nu néijmi'i tyí'muanajchitye'en." ³⁰ Ajta a'fjna i sfij, capu jaataxié'vej, sulu a'yaa pu tyaata'íjtaca' maj je'tyáana'j 'asta na'aj quee tyaana'jchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj. ³¹ Majta i séecan i maj jahu'íre' a'fjci i rey, mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'tfj huarfj, capu xá'pu' huo'tá'aj, aj mu jin ujó'ju' a'fjci jimi i ti tyihua'íjtye', mati'ij mij jaaté'exaa je'ej ti tyi'tfj huarfj. ³² Aj pu'ij i rey tyu'ta'íjtaca' maj uy-o'tájeeve'j a'fjci i ti jahu'íre', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijn: "Muáaj mu paj huápu'íj je'ej pua'aj tyi'tyevij. Nyáaj nu tyimuaatú'uunyi'ri' néijmi'i jime' a'chu paj ty-iná'cha'íria'ca'aj, ji'nye a'yaa paj tyinaanáhuaviiri'." ³³ A'yaa pu'ij ajta tyi'tyevíiti'caj paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'ancu'vaxi'nyiche' i axa'aj tyévij ti nyéetzij nyahu'íre' nyati'ij nyáaj tyimuá'ancu'vaxij muéetzij." ³⁴ Ajta i ti tyé'íjtye', jéehua pu huatanyú'caca' a'fjci jimi, aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij je'tyáana'j 'asta na'aj quee néijmi'i tyu'nájchitaj a'chu ti tyé'cha'íria'ca'aj.

³⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa tijn:

—A'yaa pu cha'tána'aj já'mua'uurej i nyavástara' ta-japuá ti já'sejre', séej ajta séej tipua'aj sequée tyaatú'uunyi' i ju'ihuáara' tzáahuaty'ra'aj jime'.

Jesús pu tyihua'mua'tyej a'fjci jime' i maj tóoto'raj

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Galileea, ti'quij a'áa ja'rá'aj a'áa ti huat-aca'aj a Judea, után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán. ² Jéehua mu tyeétye jamuán ujó'ju', a'áa pu'ij tyihuo'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

³ Aj mu mij séecan i fariseos aje'ré'nyej i Jesús jimi, mej mij tyi'tfj jin jaamué'tin ti'ij ootyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti a'tfj jaatátoonyij i ju'fj cha'na'aj tyi'tfj jime'?

⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jijve'j i yu'xarij jitze yee i ti anaquéej huó'taahuaca' i tyeétyee, a'yaa pu néijmi'caa tyú'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj? ⁵ Ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijn: "A'fj pu jin i tyáati' ajtaméj i juhuásimua' jimi, ta'aj ij ju'fj jamuán huatyá'itzeere'en, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij sfij na'aj i tyévij." ⁶ A'yaa pu'ij tyí'een, camu che' hua'puaj sulu sfij mu'uj mij pué'een. A'fj pu jin miche' quee i tyeétyee hua'tato'ra'an i Dios ti arí hua'antyanajchityej.

⁷ Aj mu mij a'fjma'j a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye na'quij a'fjna i Moisés a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'tfj ju'fj yu'xarij jaatapíjtye'en ti jitzán a'yu'si'ij tyi'tfj ti jin jaatáto?

⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá' ti a'tfj i ju'fj i yu'xarij jaatapíjtye'en mej mij jáamua'reej ti jin jaatáto i ju'fj, ji'nye capu tyi'tfj ja'mua jitze tásiseerii sij tyámua' tyihua'ajcha'ij i séecan. A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá'. Ajta, capu a'yan éenye'ej jájcuaj imuá'. ⁹ A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' tijn tipua'aj a'tfj jaatátoonyij i ju'fj, ajta i fira'ra'an quee séej jamuán huooxána'cire'ej, ajta je'en séej ancure'vi'tij i íitaj, a'fj pu juxana'cire' a'fjci jimi i ti jaatáto.

¹⁰ Majta i maj jamuán huacfj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Tipua'aj a'yan tyí'eenye' a'fjma jimi i maj nye-jnye'chej, jéetze' pu tyámua' naa maj quee nye-jnye'chej.

¹¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—Camu néijmi'i yo'itéej muá'ju'un a'fjci, sulu a'fj mu'uj i ti Dios huo'ta' mej mij tyo'táviicue' juxié'vi'ra' jime'. ¹² A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'yaa pu tyihuo'ci'ij i séecan mati'ij huanánie'huaca', majta séecan, a'yaa mu een, ji'nye tyétyacaa mu a'yan huó'ruuj, majta séecan, a'fj mu huóoxa'pu'íntarej jujfímua'aj mej mij tye'entyájrutyey i Dios jimi. A'tfj ti jaay'tin ti'ij yo'itéej já'ra'nyij, che' tyámua' naa tyiyo'itéej já'ra'nyij.

Jesús pu tyámua' tyihuo'tyáitoo i ti'rfij

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Majta séecan ti'rfij ajoovi'tij i Jesús jimi, ta'aj ij hua'vá'muarie'en, ajta hua' jime' huatyényuunyij i Dios jimi, majta i maj jamuán huacfj, a'fj mu huatyóo-huij maj hua'ajtyá'x'ín a'fjma i maj ahuojóovi'tiicari-a'aj. ¹⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Siahuo'tá' maj mu ti'rfij mujo'vá'ju'un nye jimi, caxu huá'ijmujra, ji'nye a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'íjtaj a'fjma pu tyí'ci'tyij i maj a'yan een mati'ij mu ti'rfij.

¹⁵ Aj pu'ij hua'vá'muarie'xij a'fjna i Jesús, ajta je'en jó'raa a'ájna.

Tyamuéej ti chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Sfij pu tyamuéej aje'ré'nyej i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maeestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyej nyij xá'pu' huárinnyij ti'ij a'fjna náaci'tyij nyaj jusén jime' júurij ná'ra'nyij?

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—¿Ji'nye een jime' a'fjna petyí'nye'ihuo' tyi'tfj ti xá'pu'? Sfij pu'uj a'fjn pué'een i ti xá'pu' een. Ajta tipua'aj páaxie've'ej paj jusén jime' júurij puá'ra'nyij, a'fj paj ará'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'.

¹⁸ Aj pu'ij i tyamuéej a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' na'rá'astej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'xana'cire'ej, capáj tyí'-nahua'aj, capáj a'téj hue'tzij taavijria'aj, ¹⁹ pahuo'-tyátzaahuatye'en a' táataj pajta a' náanaj, pajta huo'xié've'en séecan i tyeétyee a'yájna pati'ij asíj tyíaxie've'.

²⁰ Ajta a'ájna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i nu nyeríj a'ájna jin a'yan huaríj. ¿Tyi'tanyí ajtáhua'aj ná'itziitye'?

²¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj páaxie've'ej paj néijmi'i jin tyámua' eenye', áricuj néijmi'i tyu'tó'j i paj tyí'ijcha'ij, pajta huo'rián i túmii a'ájma i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij u tajapuá. Aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² Tí'ij a'ájna i tyamuéej a'yan tyáanamujri', aj pu'ij jó'raa juxaamúuiritya'aj, ji'nye chíjtyaanyi' pu pué'eenye'ej.

²³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa' a'ájma i maj jamuán huacíj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti tyámua' tyí'-muarie'rij ti s'íj ti chíjtyaanyi' ujo'tyájrutyey i tajapuá.

²⁴ A'yaa nu nyajtáhua'aj tyajá'mua'ixaaty'e', ti jéetze' quee tyési' ti i caméeyuj anájrutyey p'í'se'ej jitze ti aná-cun, quee ti i chíjtyaanyi' utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ij-taj.

²⁵ Mati'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacíj, jéehua mu je'ej tyo'taséj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Típua'aj a'yan tyí'eenye', ¿a'tyaanyíj na'quii huire'en?

²⁶ Aj pu'ij Jesús hua'ráasej, ti'quii a'yan tyihuo'té'exaa' tijin:

—A'ájma jimi i tyeétyee tyámua' pu tyí'tyesi', ajta i Dios jimi capu tyési'.

²⁷ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa' tijin:

—Ityáj tu tyeríj néijmi'i metyoohuá'xíj i tyaj tyí'i-jcha'íca'aj tyej tyij ajamuán huací'ca'an. ¿Tyi'tanyí ta'ancuriáa'sij?

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa' tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en, tí'ij a'ájna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' acáyixi'in i ípuárij jitze huápuí'ij naa huasé'rihua'aj, mua'aj mu siaj nyaj jamuán huací'ij, a'yaa xu cha'taj tyitya'cára'sixi'sij ípuárij jitze ti tamuáamuata' japuan hua'puaj tya'rá'asej, siaj sij huo'xíjtye'en a'ájma i tyeétyee i maj Israel jitze eeráma'can, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ²⁹ Majta néijmi'i i maj nye jitze ma'can metyoohuá'xíj i maj tyí'ijcha'ij mej mij nyéetzij naatyáhuire'en, típua'aj chí'ij, nusu ju'ihuáa-mua' maj tyétyacaa nusu i maj úucua, na'ríj i jutáataj, nusu i junáanaj, na'ríj i juyójmua', nusu i juchuéj ti japuan tyí'huastyaa, a'yaa pu jéetze' tya'ancuriáa'sij a'chu anxityej pua'máj, ajta jaci'tyij tí'ij jusén jime' júurij já'ra'nyij. ³⁰ Ajta íjij maj mue'téj a'íin pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtíj, majta mue'téj íjij a'íin pué'een i maj uvé'tyajtíj, a'íi mu mij támij anára'sij.

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i úuvaj tzajta'

20 'A'yaa pu tyí'rinyacaa a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ij-taj, tí'ij a'ájna i a'téj ti úuvaj huahuástej, tapuá'risima'caj pu iirájraa tí'ij a'tyán huatá'inyeen mej mij tyu'muárie'en jo'tij tyajá'huaste'. ² A'yaa pu'ij tyihuo'xá'puí'intari'ri' ti a'yan tyihuo'nájchitye'en a'chu séej túmii jime', tí'quii huo'ta'ítyaca' maj jó'c'ínyej jo'tij ja'huiityi' i úuvaj. ³ Ajtáhua'aj pu iirájraa a'ájna i a'téj a'tzáaj jé'ta' huatyamá'caj i xicáj, séecan pu ajtáhua'aj huátyoj a'ájna jo'maj jóoso'pii, camu tyi'téj muarie'-ca'aj. ⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa' tijin: "Séricuj siajta mua'aj, siata'aj utyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej, a'yaa nu tyaja'muanajchitye'ej a'chu ti a'yan tya'ránajchi." Mati'ij mij ujó'ju'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'ájna i a'téj, ajtáhua'aj pu iirájraa a'tzáaj tacuaríxpuaj, ajtáhua'aj tí'ij arí avéjri' cama'caj i xicáj, a'yaa pu cha'tána'aj huaríj. ⁶ Ajtáhua'aj pu iirájraa tí'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, ajtáhua'aj pu séecan huátyoj i maj ajo'tyú'uucua'aj jo'maj jóoso'pii. A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin: "¿Ji'nye een jin sia'yan huatyuj tí'ij na'aj íiya' imuáj?" ⁷ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin: "Capu a'téj ma' tajá'inyej." A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa' tijin: "Séricuj siajta mua'aj, siata'aj tyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej."

⁸ Tí'ij huatyéchumua'riaca', aj pu'ij jaatajé i ti tyihuá'ijtye' i maj tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tyaaté'exaa' tijin: "Uhuojo'tájee i maj tyí'muarie' pata'aj tyihuo'nájchitye'en, a'ájma paj anaquéj tyu'nájchitye'en i maj chúmua' imuáj ajo'r'é'nyej, pajta hua'antyityájtire'en a'ájma i maj anaquéj ajo'r'é'nyej." ⁹ Aj mu mij a'íimaj aje'r'é'nyej i maj a'tzáaj imuáj huatyóohuij tí'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, aj pu'ij tyihuo'nájchij séej ajta séej túmii jime'. ¹⁰ Tí'quii ta'ij a'ájma huací'ij maj tyi'ihuónajchitye'en i maj anaquéj huatyóohuij, a'yaa mu mij a'íimaj tyí'mua'ajcaj ti jéetze' tyihuá'najchitye'en a'ájma, ajta quee a'yan tyu'ríj, ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj tyi'huónajchi séej túmii jime'.

¹¹ Mati'ij tyi'huoonáachitye'ej, aj mu mij huatyóohuij maj je'ej tyi'riá'mua'tyij a'íjci jimi i ti tyichuéj, ¹² a'yaa mu mij tyaaté'exaa' tijin: "A'íimaj i maj quee íiya'taj huatyóohuij, séej ooraj mu'uj tyu'muáriej, pajta muáaj, a'yaa paj cha'taj pana'aj tyihuo'nájchij pati'ij ityájma, tyajta ityáj tyetya'rá'astej séej xicáj tyej tyu'muáriej tí'ij na'aj tye'riá'xiriaca'." ¹³ Ajta a'ájna i ti ja'a'rij i úuvaj a'yaa pu séej tyu'té'exaa' i ti anaquéj huatyóochej tijin: "Cási' nya' amíincuj, canu je'ej pua'aj mua'uurej. ¿Nyiquij pequee a'yan tyu'tá' mua' nyuucua' jime' paj tyu'muárie'en séej túmii jime'?" ¹⁴ Ma'cuíj ancuriáa' i paj jaamué'tij, pajta jó'ra'nyij. Típua'aj nyáaj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyimuaanájchitye'en nyati'ij tyaanájchi a'íjci i ti a'tzáaj imuáj huatyóochej tí'ij arí aancárutyij i xicáj, ¹⁵ a'íj nu jin a'yan tya'ajxié'vi'ra' nyaj a'yan huárinij je'ej nyaj tyá'xie've' a'íjci jime' i nyaj túmii. ¿Ca' je'ej pua'aj mua'asej a'íjci jime' nyaj tyámua' tyí'tyevij?" ¹⁶ A'íj pu jin, a'íimaj i maj íjij a'íin pué'een i maj uvé'tyajtíj, a'íi mu anára'sij, maj-

ta i maj ijiij a'ñin pué'een i maj anáatyij, a'ñi mu uvé'tya-jtirij.

Jesús pu arí huéecaj jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Tí'ij i Jesús arí a'áa joomá'caj a'ájna a Jerusalén, a'ñi pu jujíme' huo'tajé a'ñijma i maj jamuán huacáj tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

¹⁸ —Tu'ríj a'áa jo'r'é'nyesij a Jerusalén, jo'tij jo'tátuuir-i'huaj a'ñijna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'ñijma jimi i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'ñijma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'ñi mu tyu'tá'sij mej mij jaajé'caj, ¹⁹ majta a'ñijma huatátuuir'e'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij jaatyáxaahuataj, majta jaatyá-vaxí'ij, majta je'en jó'tateesij i cúruuj jitze, ajta huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Je'ej ti tyi'tíj tyu'táhuoo i hua' náanaj a'ñijma i Jacobo

ajta i Juan
(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ajta a'ñijna i hua' náanaj a'ñijna yojmua' i Zebedeo, hua' jamuán i juyójmua', a'ñi pu ajtyáxí'riaca' i Jesús jimi ajta je'en tyítunutaca' tí'ij tyi'tíj jaatáhuaviiij. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyi'tíj petyí'xie've'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Pata'aj huo'tá'an mu nyiyóojmua' tí'ij sñij ooyíxi'in a'muáca'ta', ajta i sñij ti a' útata' pujmua' a'ájna xicáara' patí'ij ya'uvé'nyesij pej pij tyu'ta'íjtaj.

²² Jesús pu a'yan pu tyaaté'exaa'j tijin:

—Caxu jamua'reej tyi'tíj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan se-tyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'a-jpuéetzij na'mej?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Ji'nye tyijtá.

²³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'a-jpuéetzij na'mej, ajta tí'ij sñij ajcáyixi'in i nyamuáca'ta' na'ríij nya' útata' pujmua' capu nyéetzij nyaci'puaj, sulu a'ñijma pu cí'tyij i ti Dios arí hua'antyíhuoj.

²⁴ Matí'ij i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej jáana-muajri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca' a'ñijma jimi i maj hua'puaj. ²⁵ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé néijmi'caa, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ye'ej ricij i maj tyí'ijta íyan cháanacaj japua, ca'nyéjrij mu jin tyihuá'ij-tye' i tyeétyee, majta i maj tyityatatyíj, a'ñi mu tyihuá'ij-tye' i séecan je'ej maj ye'ej tyá'xie've' hua' jimi. ²⁶ Ajta mua'ajmaj jimi capu juxie've' ti a'yan tyí'eenye'. Sulu a'ñijna i ti jaxie've' ti va'cán jin tyi'tyávaacaj, che' a'ñin huo'tyáhuu're'en i séecan, ²⁷ ajta a'ñijna i ti jaxie've' ti tye'entyájrutyey a'ñijna jime' i ti jéetze' ve'éj, che' a'ñin pué'eenye' i ti ca'nyéjrij jin tyí'ijtyi're'. ²⁸ Ji'nye a'ñijna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', capu a'ñijna jin mu-jo'vé'mej mej mij jaatyáhuu're'en, sulu ta'aj huo'-tyáhuu're'en i séecan, ajta hua' jitze ma'can huámui'ny-ij, tí'ij mui'caa huáhuu're'en.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Matí'ij a'ñimaj iirácij a'ájna a Jericó, jéehua mu tyeétyee jamuán jó'ju' a'ñici i Jesús. ³⁰ Majta hua'puaj i maj aracúcu'nyijmee a'áa mu je'tyétya'ca'aj véjri' i juyéj jitze, matí'ij jáanamuajri' ti i Jesús aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyityeetyejiíhuajraa tijin:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een a'ñijna i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³¹ Majta i tyeétyee, a'ñi mu hua'ajtyá'xij, majta huo'tá'ijmuejri' mej mij huatyáapua'rej, majta a'ñimaj jéetze' mu ca'nyiin jin huatyéjiíhuajra a'yaa mu tijin:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een i David, tá'ancu'-vaxi' ityájma.

³² Aj pu'ij Jesús oocháxij, ajta huo'tajé a'ñijma i maj aracúcu'nyijmee, tí'quij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj tyi'tíj huá'uurej ja'mua jimi?

³³ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Tavástara', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj atanyéjnye'rej.

³⁴ Aj pu'ij Jesús hua'ancu'vaxi, ajta je'en hua'rá-muarie'xij i hua'ji'sij jitze. Tí'ij hua'rámuarie'xij aj mu mij huarúj, matí'ij mij atanyéenye'rij muá'raa, aj mu mij jamuán jo'cáj.

Jesús pu a'áa ja'rá'liixaj a Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 Matí'ij meríj véjri' ajoju'caj a'ájna a Jerusalén mu'ríj a'áa ja'rá'ajcaa jo'tij ja'chajta' ti a'yan tya-ja'rájtyapuaj tijin Betfagé, chájta'naj a'áa ti já'sejre' i jiríj jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Aseitúunajrimi, aj pu'ij Jesús hua'puácaa huata'ítyaca' i maj jamuán huacáj, ² a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tijin:

—Séricuj siooj a'áa ja'tanyáaj a chájta'. A'áa xu yé'ty-oonyij i púuru' ti aje'riá'tapi' ajta jamuán i yójra'. Séej sij je'ejxista, siajta je'en munyaja'rájajnyitye'en.

³ Típua'aj a'tíj je'ej tyaja'muajeevaj, a'yaa xu tyaaté'ex-aaty'e'en tijin tavástara' pu jitzán juxie've', jiye'tzin jime' tu tyijtá yajavá'toosij.

⁴ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'-taxájtaca' a'ñijna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

⁵ A'yan setyihuo'té'exaatye' a'ñijma i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze i Sión tijin:

“Cási', pu'ríj aja've'mej ja'mua jimi a'ñijna i ja'mua Rey, capu je'ej tyéejviicue', ajta avá'caj púuru' japua ti cíleen

ti yójra' pué'een sñij i maj japuan tyí'ti'ijcicaa.”

⁶ Majta i maj hua'puaj, a'ñi mu jó'ju', majta a'yan huaríj je'ej ti Jesús tyihuo'ta'íj. ⁷ Aj mu mij uya'ráaja i Jesús jimi a'ñici i púuru', majta i yójra', matí'ij mij tye'-tyéveerej i tyúumaancaj a'ñici i púuru', aj pu'ij i Jesús avé'yixij. ⁸ Majta i tyeétyee jéehua mu ajtyáxí'riaca'. Séecan mu tyúumaancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze, majta séecan i xamuáj i maj ja'antáveechixij i ciyéj

jitze. ⁹ Majta néijmi'i i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, majta

í maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejijhuasime'ej tijin:

—A'yaa tu tyí'muahuavij paj tii'rátoonyij mu paj yójra' pué'een a'íjci í rey í David. Dios pu tyámua' ty-eetyájtóo a'íjna í ti yaja've'mej nyúucaritze' í tavás-tara'. Miche' tyaatatyójtzi're'en í maj tajapuá já'sejre'.

¹⁰ Tí'ij í Jesús utyájrurij u Jerusalén, néijmi'i mu í tyeé-tyee tyúu'itziityej, majta mue'tíj a'yan tyí'ihuo'ca'aj tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna?

¹¹ Majta í tyeétyee, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'múu pu a'íin pué'een í Jesús Nazaret tí já'ma'-can, tí ajta Dios jitze ma'can tyí'xaj.

Jesús pu jaajácuarej í tyeyúuj

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Aj pu'ij Jesús utyájrurij í tyeyúuj tzajta' tí'quij hui'rámuaríj néijmi'caa í maj a'úun tyí'tooca'aj, ajta í maj a'úun tyí'nanaava'aj. Tyihua' meesaj pu tye'-tahuá'xij a'íjma í maj japuan túmii hua'puata'tyí'ra-ca'aj, ajta tyihua'ípuaa í maj cúcui'see to'racare'ej,

¹³ a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' í yu'xarij jitze tijin: “Í nye chí'ij a'yaa mu jaatámua'sij tijin chí'ij maj tzajta' huatyényu-unyij í Dios jimi.” Sijta mua'aj a'yaa xu ja'uurej í chí'ij tí'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

¹⁴ Majta u tyeyúuj tzajta', a'íin mu ajtyáxiiraaca' í Jesús jimi í maj arácucu'un majta í maj quee ráci'ci'nyive', aj pu'ij a'íin tyihuó'huaa. ¹⁵ Ajta matí'ij í maj puaaríj tyí'ij-tye' í tyeyúuj tzajta', majta í maj tyihua'mua'tyej í yu'xarij jitze, matí'ij a'íinmaj jaaséj tí í Jesús tyihuó'huaa, majta huó'namuajri' maj í tí'ríij a'yan tyí'tyeyijhuaca'aj tijin: “Tyiche' tyámua' tyeetyátoonyij a'íjci í tí David jitze eeráanyej”, aj mu mij tyinyínyu'cacuca', ¹⁶ a'yaa mu tyaaté'exaa a'íjci í Jesús tijin:

—¿Nyi pahuá'namuaj je'ej maj tyí'xaj mu tí'ríij?

Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jí'nye nyijta, nyahua'namuaj. Ajta, ¿nyi sequée jo'jijvej í yu'xarij jitze je'ej tí tyé'yu'si'?' A'yaa pu tijin:

Je'ej maj a'íinmaj tyu'táchuiicaj í tí'ríij,

majta í unyáaque'see,

a'íj mu jín tyaatatyójtzi're'ej í Dios.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'áa huojoohuá'xij, ajta je'en jó'raa a'ájna chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betania, a'áa pu'ij jo'ta'ípua'rej.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé í xápua' tí quee tajcaa

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Yaa ariá'pua'aj tí'ij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a chájta', pu'ríj í'cuataca'aj a'íjna í Jesús. ¹⁹ Aj pu'ij xápua' huaséj tí aja'távaaca'aj a'ájna véjri' í juyéj jitze, aj pu'ij ajo're'nyej jo'tij ja'távej a'íjna í xápua', majta quee taca'ca'aj, jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj. Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'íjci í xápua' tijin:

—Capáj che' a'náj tajca're'en.

Tí'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij huatyáahuaj a'íjna í xápua'. ²⁰ Majta í maj Jesús jamuán huacéj, matí'ij

jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jí'nye een jime' jije'tzín tyu'tyáahuaj mu xápua'?

²¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin típua'aj setyá'tza-ahuatye'ej tí a'yan tye'mej je'ej sij tyi'tíj tyu'taxájtaj, a'yaa pu tyí'rinyij, sijta quee a'íj siana'aj huayí'tihua'aj xá'ju'un sij a'yan jáa'uurej a'mújci mu xápua' nyatí'ij nyeríj jáaruuj, Sulu sijta xu jaayí'tihua'aj xá'ju'un sij a'yan tyaata'íjtye'en a'mújci mu jiríj tijin: “Tyíchesij, atyájra' a jájritze”, a'yaa pu'ij ajta tye'mej. ²² Ajta néijmi'i í sij jín huatyényuusij í Dios jimi, a'yan setyá'tzaahuatye'ej a'yaa xu sijta tya'ancuriáa'sij.

A'íjna í tí jín antyúumua'reej í Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Aj pu'ij ta'ij í Jesús a'úun jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta'. Tí'ij ooj a'úun tyihua'mua'tyáacaj í tyeétyee, a'íinmaj mu ajtyáxiiraaca' í Jesús jimi í maj puaaríj tyí'ijtye', majta í huáasij, a'íin mu aje're'nyej, matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jín petyi'tyéjvee pej pij a'yan rijcaj? ¿A'tanyíj a'íjna jín mua'antyíhuoo?

²⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj, típua'aj sianaaté'exaatye', aj nu nyij jamuaaté'exaatye'sij tyi'tíj nyaj jín tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ²⁵ A'íjna í tí jín tyi'tyávaaca'aj í Juan tí'ij huó'íraj í tyeétyee, ¿jo'nyij jo've'mej? ¿Nyi tajapuá Dios tí já'sejre', ca' íiyan í cháanacaj japua, hua' tzajta' í tyeétyee? Matí'ij mij tyi'tyúu'ixaaj jujíimua'aj, a'yaa mu tijin:

—Típua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu yo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'sij tijin: “¿Jí'nye een jín tyequée ja'antzaahuaj?” ²⁶ Ajta quee je'ej tyí'rij tyaj a'yan tyaataxáj yee tyétyacaa mu yo'ta'ítyaca', jí'nye tyahuá'tzínnye' í tyeétyee, majta néijmi'i a'yan tyá'tza-ahuatye' tí í Juan tyí'xajtaca'aj í Dios jitze ma'can. ²⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci í Jesús tijin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij í Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jín tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

A'íjci jime' í maj yójmua'mua' pué'een í maj hua'puaj

²⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Jí'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjna jime' í nyúucarij? A'tíj pu hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj, aj pu'ij séej a'yan tyu'té'exaaj tijin: “Nyiyóoj, áricuj pata'aj tyo-jo'muárie'en ijij jó'nyaj úuvaj jo'huástej.” ²⁹ Aj pu'ij í yójra' a'yan tyu'tanyúj tijin: “Canu jó'yi'muij.” Ajta je'en seequéj tyi'riá'mua'aj aj pu'ij ujó'mej tí'ij tyojo'-muárie'en. ³⁰ Ajta je'en í yo'puáara'an ajo're'nyej í séej jimi, a'yaa pu'ij cha'taj tyaata'íj. Ajta í yójra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: “Jí'nye nyijta a'yaa nu rinyij.” Ajta capu a'yan huaríj. ³¹ ¿A'tanyíj a'íinmaj í maj hua'puaj a'yan huaríj je'ej tí tyaaxié'va'ca'aj í hua' táataj?

A'yaa mu mij a'íinmaj tyityaatanyúj tijin:

—A'íjna í ta'nájcaj.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'ñimaj i maj tyí'tyeyjive' tajtúhuan jitze ma'can, majta i úucaa i maj jutoj túmii jime', a'ñi mu já'muamue'tin mej mij utyájrutyé' jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ³² Ji'nye tí'ij i Juan mujo'vé'mej tí'ij jamuaaté'exaatyé'en je'ej siaj ye'ej huárinyij i Dios jimi, mua'aj xu quee ja'antzaahuaj, majta i maj huá'ijjive' majta i úucaa maj jutoj túmii jime', a'ñi mu xaa ja'antzaahuaj. Siajta mua'aj siati'ij a'ñi huaséj caxu seequéj tyu'muá'aj siaj sij ja'antzaahuatyé'en.

A'ñici jime' i maj tyí'muihuacaa i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Xáanamuaajri' a'ñici i nyúucarij: A'téj pu úuvaj huahuástej, ajta jariá'naj tyetyéj jime', ajta tyí'téj huatyátaahuaca' ti jitzán jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyí'téj ájtaahuaca' tí'ij japuan ujváaj hua'ixie're'en.

Aj pu'ij séecan hua'tanyéjtye i chuéj mej mij tyaaná-chitye'en, ajta je'en jó'raa a'ñina i a'téj séej chuéj japua.

³⁴ Tí'ij tya'rá'aj mati'ij pua'aj jaju'raaa a'ñici i úuvaj, séecan pu huata'ityaca' i maj jimi tyí'muarie', mej mij uhuojo'táhuavii a'chu ti jaci'tyij a'ñici i ti tyí'chuej.

³⁵ Majta a'ñimaj i chuéj maj huo'tanyéj, a'ñi mu huo'vívi' a'ñijma i maj huata'ityi'huaca', séej mu huatyáavaxij, majta séej huajé'caj, majta séej huatyáto'sij tyetyéj jime'. ³⁶ Ajta i ti ja'a'rij i chuéj séecan pu ajtáhua'aj huata'ityaca', mu'ríj jéetze' mui'caa, majta i chuéj maj huo'tanyéj, a'yaa mu cha'taj mana'aj huó'ruuj a'ñijma i maj huata'ityi'huaca'.

³⁷ Uve'tyáatican pu'ij i juyó'j huata'ityaca' a'yan tyí'mua'astéj tijin: "A'ij mu xaa ántzaahuatyé'sij i nyiyóoj."

³⁸ Majta i chuéj maj huo'tanyéj, mati'ij jaaséj a'ñici i yó'jra', a'yaa mu tyaaxá'pu'i'ntarej tijin: "A'íi pu a'ñin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj tí'ij ityá'jma tyí'ta'a'rij já'ra'nyij." ³⁹ Aj mu mij jaatyéevi' a'ñici i yó'jra', mati'ij mij jí'ráaja apua'quéj majta je'en jaajé'caj.

⁴⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Ajta a'yájna tí'ij uvé'nyej a'ñina i ti ja'a'rij i chuéj, ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, je'quij huá'u-uren a'ñijma i chuéj ti huo'tanyéj?

⁴¹ A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'ñi pu quee hua'cu'váaj huá'cui'nyij a'ñijma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ajta je'en séecan huatanyéj-tye'sij i chuéj, mej mij jaatá'an i ti jaci'tyij tí'ij tya'rá'astij mati'ij pua'aj jaju'raaa i úuvaj.

⁴² Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequéé a'náj jo'jíjve'j i yu'xarij jitze? A'yaa pu tyá'xaj tijin:

A'ñina i tyetyéj i maj ájca' yóoriej i maj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'ñin pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'.

Tavástara' pu a'yan jáaruuj,

a'ñi tu jin tyámua' tyo'taséj.

⁴³ A'ñi nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatyé', maj mua'ajmaj jamuáa'ri'raj a'ñina i ti ja'muaci'tyíche' i siaj jin tyu'-

ta'íjtaj, mej mij séecan huatá'an i maj a'yan huárinyij je'ej ti tya'raanajchi. ⁴⁴ Ajta a'ñina jime' i tyetyéj, tipua'aj a'téj jitzán éejcataj a'ñina i a'téj néijmi'que' pu huatyá-na'xij, ajta tipua'aj a'ñina i tyetyéj japuan rájvetyij i tyévi. A'ñi pu jaatyámuinyaxi'ij.

⁴⁵ Majta i maj tyihua'íjtye' i puaaríj majta i fariseos, mati'ij jáanamuaajri' je'ej ti i Jesús tyí'xajtaca'aj séej nyúucarij jime', aj mu mij jáamua'reeri' ti a'ñijma tyáxajtasime'ej. ⁴⁶ Aj mu mij jáahuoj je'ej maj ye'ej tyetyéevi', majta huá'tziinya'ca'aj a'ñijma i tyeétyee, ji'nye néijmi'i mu i tyeétyee a'yan tyá'tzaahuatyá'ca'aj ti Jesús a'ñin pué'eenye'ej i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

A'ñici jime' i maj jin tyí'ye'estyaa tipua'aj a'téj huatyényeichej

22 Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj séej nyúucarij jime'. A'yaa pu tijin:

² —A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj tí'ij a'ñina jimi i rey ti tyu'yé'estej a'ñici jime' ti i yó'jra' huatyényeiche'ca'. ³ A'ñijma pu huata'ityaca' i maj jimi tyí'muarie' mej mij uhuojo'tájeevej a'ñijma i ti arí huotá'inyej, majta a'ñimaj i maj huatá'inyi'huaca', camu jo'cñiycuca'aj maj aje'rén'nyej.

⁴ Ajtáhua'aj pu séecan huata'ityaca', a'yan tyi-huo'te'exaatyé'ej tijin: "A'yaa xu tyihuo'té'exaatyé'en a'ñijma i nyaj huotá'inyej tijin pu'ríj tyámua' tyí'een i cue'ráj. Nu'ríj tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i ya'muáatyee i nyaj hua'pu'ujtye', néijmi'i pu arí tyámua' tyí'een tyata'aj tyij tyu'yé'estej." ⁵ Majta i maj huatá'inyi'huaca', camu hua'antzaahuaj. Sñij pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste', ajta sñij a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'toj, ⁶ majta séecan mu huo'vívi' i maj tyí'muarie' a'ñici jimi i rey, majta je'ej pua'aj huó'ruuj 'asta mana'aj quee huocuij. ⁷ Aj pu'ij i rey huápu'ij huatanyú'caca', tí'quij huotá'ityaca' i juxantáaru'ustyamua' mata'aj mij huó'cui'nyij néijmi'caa i tyeétyee maj tyí'tyacui'caa majta tyu'tyáatiej i tyihua'chi'ij. ⁸ Ajta je'en a'yan tyi-huo'té'exaaj a'ñijma i maj jimi tyí'muarie' tijin: "Pu'ríj néijmi'i tyámua' tyí'een tyej tyij tyu'yé'estej, majta a'ñimaj i nyaj huotá'inyej, camu yeve'rén'nyajcuj. ⁹ Séricuj mua'aj, tí'ij na'aj tyi'cure'nyáatimee i juyéj, siata'aj huotá'inyej néijmi'caa i tyeétyee a'chu siaj pua'mácan tyoonyij." ¹⁰ Mati'ij mij iiráacij i maj jimi tyí'muarie', majta je'en jéehua hua'ajsñi i tyeétyee a'chu maj pua'mácan huátyoj, i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'yaa mu mij tyityo'huájistyaca' i tyeétyee u chi'táara'an a'ñici i rey.

¹¹ Tí'ij i rey utyájrurij tí'ij huoséj a'ñijma i ti huotá'inyej, aj pu'ij séej huaséj ti quee a'yan eenye' tyi'tyéechan je'ej ti tyeévi'jtye' tí'ij tipua'aj sñij huatyényeichej. ¹² A'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nya' amíincuj, ¿ji'nye petyi'tyájrurij a'yújna maj pajta quee a'yan eenye' tyi'tyéechan tí'ij tyi'tyéevijtij tí'ij tipua'aj a'téj ti huatyényeichej?" Ajta i a'téj capu huatanyúj. ¹³ Aj pu'ij i rey a'yan tyihuo'ta'íj a'ñijma i maj tyí'huire' tijin: "Siata'aj ja'náji'que'en muáca'ra'an jitze, siajta icájra'an jitze, siajta je'en jí'rárieenyij jo'tij jo'téca'. Aj pu'ij juyiinyen ajta jajpuéetzij ja'mej." ¹⁴ Ji'nye mue'téj

mu huatájeevi'huaj, ajta i Dios je'cácaa pu'uj an-tyíhuoosij.

A'ǵjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tajtúhuan jimi
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Majta i fariseos a'ǵi mu jo'cǵj, mati'ij mij jaaxá'pu'i'ntarej mej mij tyi'tǵj jin jaamué'tin a'ǵjci i Jesús ti'ij ootyá'itzeere'en, mej mij a'ǵjci jin jitzán tyo'o-jpuá'ritye'en. ¹⁶ Aj mu mij séecan huata'ityaca', mej mij jamuán tyu'taxáj i Jesús, majtáhua'aj séecan hua' jamuán i maj Herodes jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'mua'reej paj a'ǵjna jin tyí'mua'taj i ti ji'ré'can jime', pajta huá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios, capu a' jitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tye'ityee, ji'nye capáj a'yan tyá'xie've' mej mij a'ǵimaj tyámua' mojo'sejra. ¹⁷ Pata'aj taaté'exaatye'en: ¿Ny-iquij xá'pu' tyaj tyu'nájchij a'ǵjci jime' i maj huá'jijve' i tajtúhuan jitze ma'can, ca' quee?

¹⁸ Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, sulu mej mij je'ej pua'aj jáa'u-uren, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyi'tǵj mua'reej, ¿ji'nye siaj sij tyí'tyese' siaj naatyéevi'? ¹⁹ Sianaataséjratye' i túmii i siaj jin tyí'najchitaj a'ǵijma jimi i maj já'muajijve'.

Aj mu mij séej aya'vá'tyej i túmii, ²⁰ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj nyéerima'ra' á'seejre', ajta ji'nye ántya-puaj yaj ti á'yu'si'ij?

²¹ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—A'ǵjna i ti tyí'ta'ijtye'.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'ǵjci i tajtúhuan tyi'tǵj ti á'ria'ra' pué'een, siajta i Dios tyi'tǵj ti á'ria'ra' pué'een.

²² Mati'ij a'yan tyáanamua'jri', je'ej mu tyo'taséj, ámu'uj mij yooríeej mati'ij mij jo'cǵj.

A'ájna i xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i mu'chítyee
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'ǵimaj i saduceos aje'ré'nyej i Jesús jimi. A'yaa mu a'ǵimaj tyí'xaj tijin camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, a'ǵj mu jin a'yan tyaata'ihuo'ri' i Jesús tijin:

²⁴ —Maeestro, Moisés pu a'yan tyu'xájtaca' tijin tipua'aj a'tǵj ti nye'ichej huámu'i'nyij, ajta quee xu tyiyóomua'caj, ti a'yan tyúuxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'an-curé'vi'tij a'ǵjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ti'ij jitzán ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'ǵjci i ti huamuí'.

²⁵ A'yaa pu a'náj tyu'rǵj ityáajma jimi, mua'ráhua'pua-ca'aj a'ǵimaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj. Ti'quij i ti vásti' huatyénye'ichaca', ajta je'en huamuí'. Capu tyiyóomua'aj ja'raa a'ǵjci jitze i ti jatyévi'tinya'aj, a'ǵj pu'ij jimi huatyá'itzee i ti je'tyáa'sej. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaru' a'ǵjci i juutzá'ra', ajta je'en i sǵij i ti huéicaj jitze, a'ǵi pu ajta ja'antyanxcaca', a'yaa pu cha'tána'aj tyáaru'aj, ajta je'en a'yan tyax'raj ti a'yan tyihuó'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj ará'asej. ²⁷ Ti'ij a'yan tyará'aj aj pu'ij té'ej i ití' huamuí'. ²⁸ Arí i'ij, a'ájna

mati'ij huatájuurej, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej, a'ǵimaj i maj aráahua'puaj ará'asej, ji'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj?

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Huápu'i'ij xu mua'aj quee tyi'tǵj je'ej tyí'mua'reej, ji'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, caxu siajta jamua'tyej i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej.

³⁰ Mati'ij huatájuurej i mu'chítyee, camu che' nye-jnye'i'chen i tyétyacaa, camu majta i úucaa che' hu'ichan, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'ij i maj tajapúa' tyí'hu'ire' Dios ti já'sejre'. ³¹ Ajta a'ǵjna jime' maj i mu'chítyee huatájuuritaj, ¿nyi sequée a'náj jo'jijve' i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: ³² “Nyáaj nu a'ǵin pué'een i hua' Dios a'ǵjna i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob?” A'ǵj pu jin quee hua' Dios a'ǵijma i mu'chítyee, sulu a'ǵijma i maj júurij.

³³ Mati'ij i tye'ityee a'yan tyáanamua'jri', tyámua' mu naa tyityo'tóomua'jtyaca' a'ǵjci jime' je'ej ti i Jesús tyi-huá'mua'tyajca'aj.

I nyúucarij ti jéetze' juxie've'
(Mr. 12:28-34)

³⁴ Majta i fariseos, a'ǵi mu tyúusi'ij mati'ij jáamua'reeri' i ti i Jesús huo'mué'tij a'ǵijma i saduceos, ³⁵ ajta sǵij ti a'ǵin pué'een i ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'ǵi pu a'yan tyaata'ihuo'ri' a'ǵjci i Jesús ti'ij jaamué'tin tijin:

³⁶ —Maeestro, ¿tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' a'ǵin ti jo'yú'xaca' i Moisés?

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—“Huaxie've' a' vástara' ti Dios pué'een, néijmi'i jime' mua' xie'nyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin ma'úumua'rej.” ³⁸ A'ij pu a'ǵin pué'een i ta'nájcaj, ti ajta jéetze' juxie've' a'ǵina jitze i nyúucarij. ³⁹ Ajtáhua'aj pu sǵij nyúucarij séejre' ti a'yan tyá'xaj tijin: “Huaxie've' i axa'aj tyévi'j a'yájna pati'ij asǵij tyá'xie've'.” ⁴⁰ A'ijna jitze i nyúucarij ti hua'puaj a'ij pu jitze aróoca'nyej néijmi'i i nyúucarij, majta a'ǵimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'ij mu majta jitze aróoca'nyej.

¿A'tanyíj jayjóoj a'ǵjci i ti Dios ja'antýihuoj?
(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Mati'ij móoj aja'tyus'iria'caj a'ǵimaj i fariseos,

⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'ǵjci jime' i Ciríistu'? ¿A'tanyíj jitze eeráma'can?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'ǵj pu jitze eeráma'can i David.

⁴³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye na'quij i David, a'ǵjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, a'yan jaatamua'aj tijin nyavástara'? Ji'nye a'yaa pu i David tyu'taxájtaca' tijin:

⁴⁴ Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'ǵjci i nyavástara' tijin:

“Ooyíxi' i iie'ej nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'ire'.”

⁴⁵ ¿Ji'nye tyí'ri'rij ti i Ciríistu' a'fj jitze eerama'cáantaj i David, tipua'aj i David a'yan jatamuá'muatya'an tijn nyavástara'?

⁴⁶ Majta i maj jáanamua'jri', camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj tyityaatányuunij, ti'ij na'aj a'ájna ímuáj, capu che' a'tj óoca'nyajca'aj ti tyi'tj jaata'íhuo'.

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'fjma i fariseos, ajta a'fjma i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'fjma i tye'f-tyee, ajta a'fjma i maj jamuán huacj, a'yaa pu tijn:

²—A'fjma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i fariseos, a'fj mu tyihuá'mua'tyej i tye'f-tyee i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'. ³ A'fj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astej, siajta néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', ajta caxu a'yan rijcaj je'ej maj a'fjma ricij, ji'nye camu a'fjma a'yan ricij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye'. ⁴ Jéehua mu tyihuá'ijcatye' i tye'f-tyee a'fjci jime' i ti huápu'ij muárie'rij tiquee a'tj pújoorej ti'ij a'yan huárinyij, majta a'fjma camu tooa'caa ti'ij a'yan cha'tána'aj tyihuo'ci'tyij. ⁵ Néijmi'i mu a'yan ricij jéjre'citze' mej mij i tye'f-tyee huo'séj. Antajiyo'ojma'can mu ta'huacaa a'fjci i maj jin ootooj'ca'ajma'aj i jumu'új jitze, majta titi'ijme'en tya'ajhuáxi'in jo'tij jo'ca'ástimee i huá'siicu'. ⁶ A'yaa mu tyá'xie've' ti huo'ci'tyij maj oorá'sej i ipuárij japua a'fjci jamuán i ti antyúumua'reej i maj jin tyí'ye'estyaa, ajta hua' tyeyúuj tzejta', a'fj mu jaxie've' maj oorá'sej i ipuárij japua ta'nájcaj jo'maj já'ra'sacaa i huásij, ⁷ ajta a'yan tyihua'ráanajchi maj i tye'f-tyee tzáahuatyí'ra'aj jin huo'tatyójtje'en a'ájna jo'tij tyajá'tuihuaj, majta a'yan hua'tamuá'muatya'an tijn maestro.

⁸ Siajta mua'aj caxu a'yan tyá'huocaj mej mij i tye'f-tyee a'yan jamuatamuá'muatye'en yee maestro, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ju'ihuáamua', ajta sñij na'aj a'fjin pué'een i ti tyaja'muamua'tyej, a'fj pu a'fjin pué'een i Dios. ⁹ Siajta quee a'tj a'yan tamuá'muatye'en yee nyavástara' íyan cháanacaj japua, ji'nye séej xu'uj tyivástara', i ti tajapuá já'sejre'. ¹⁰ Caxu siajta jahuocaj mej mij a'yan jamuaatámua'tyij yee nymaestro, ji'nye a'fj pu'uj i Ciríistu' a'fjin pué'een i ti ja'mua maestro. ¹¹ A'fjna i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, che' a'fjin néijmi'caa jamuaatyáhuire'en. ¹² Ji'nye a'fjna i ti jusfj óotzaahuatyé', a'fj mu huatyáx-aahuataj, ajta i tiquee a'yan tyóotzaahuatyé', a'fj pu va'cán jin tye'entyárutyij.

¹³ Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye caxu tyámua' metyityoomuá-mua're', siajta tyi'tyánaamuaj u tajapuá mej mij quee i tye'f-tyee utyájrutyéj jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. Caxu siajta mua'aj utyájrutyéj, caxu siajta hua'tá'caa mej mij utyájrutyéj i maj a'yan tyá'xie've' maj utyájrutyéj.

¹⁴ Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, caxu tyámua' metyityoomuá-mua're', ji'nye

mua'aj xu tyihuá'ari'raaca i maj tyú'cha'ij i juchéj i úu-cao i maj antyúuj#mua'astariaca', siajta je'en jéehua á'tjti' setyenyúusima'aj i Dios jimi, a'fj xu sij jin jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un.

¹⁵ Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuá-mua're', a'yaa xu tyí'tyacñyey néijmi'que' i cháanacaj japua siajta i jájtyij japua siaj sij séej huamué'tin ti'ij ajta a'yan tyi'tyúucha'ij já'ra'nyij siati'ij mua'aj, ajta siati'ij séej huamué'tin, a'yaa xu ja'uuren ti'ij a'fjin jéetze' jamuaatyámue'tin a'fjci jime' ti je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'fj pu jin jéetze' jajpuéetzij ja'mej sequée mua'aj.

¹⁶ Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj quee atanyéjnye', a'yaa xu tyí'xaj tijn: "Capu tyi'tj huire' tipua'aj a'tj tya'tóoratziij nyúucaritze' i tyeyúuj, sulu tipua'aj tya'tóoratziij nyúucaritze' a'fjci i ooroj ti tyeyúuj tzejta' séejre', aj pu xaa juxie've' ti já'rá'astej a'fjci jime' i ti jin tya'tóoratziiri'." ¹⁷ Mua'aj siaj quee tyámua' metyityoomuá-mua're' siajta quee atanyéjnye'. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'fjna i ooroj ti tyeyúuj tzejta' já'sejre', ca' i tyeyúuj i ti tzejta' séejre' i ooroj? ¹⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyí'xaj tijn: "Tipua'aj a'tj tya'tóoratziij nyúucaritze' a'fjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, capu tyi'tj huire', ajta tipua'aj a'tj tya'tóoratziij nyúucaritze' i mu'vejrij ti ja' áan ja'tyá' a'fjna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, aj pu xaa a'yan tyúuxie've' ti já'rá'astej." ¹⁹ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'fjna i mu'vejrij, ca' a'fjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa? ²⁰ A'fjna i ti jitzán tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, capu a'fj na'aj jitze tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, sulu a'fj pu ajta jitze tya'tóoraj i ti a'áan tyeje'tyá' i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ²¹ ajta a'fjna i ti atóoraj nyúucaritze' i tyeyúuj, capu a'fj na'aj jitze tya'tóoratziiri' i tyeyúuj, sulu a'fj pu ajta nyúucaritze' i Dios ti tzejta' séejre' a'fjci i tyeyúuj. ²² Ajta a'fjna i ti nyúucaritze' atóoratij i tajapuá, a'fj pu jitze tya'tóoraj i nyúucaritze' a'fjci i ipuárij Dios ti japuan áan jo'ojcaj, ajta je'en tya'tóoraj nyúucaritze' i Dios ti a'áan jo'ojcaj a'fjci japua i ipuárij.

²³ Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, mu siaj quee tyámua' metyityoomuá-mua're', ji'nye mua'aj xu tyi'tá'caa je'cácaa i ti juxie've' a'fjci i siaj tyí'na'chityaa i siaj tyí'cua'caa a'fjci i meentaj, siajta a'fjci i ti naa tyaarie'ej anís tyi'tj, siajta a'fjci i comiino, siajta quee já'rá'astej a'fjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've' ti a'fjin pué'een i siaj tyámua' ja'huóomua'raj, ajta siaj hua'ancu'vajxi'in i tye'f-tyee, ajta siaj quee tyi'tj jin á'itzeeria'aj séecan jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinyij, siajta quee yó'hua'nán a'fjci i siaj je'cá-cao tyu'tá'an. ²⁴ Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee, séecan xu tyí'tyese' siaj sij já'rá'astej i nyúucarij ti quee jéehua juxie've', siajta serij yo'huá'xij a'fjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've'.

²⁵ Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos!, ji'nye mua'aj xu tyámua' ju'uurej maj jéjre', siajta mu jutzáj-

ta' je'ej xu pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íjci jime' siaj tyí'-nahua' siajta jéehua tyí'nyacua'aj. ²⁶ Fariseo mu paj quee atányeej, pooj mi' tyámua' uhuá'uuren a' tzajta', aj paj xaa naa huasé'rihua'aj puá'mej maj jéjre'.

²⁷ Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'-mua'tyej i yu'xarij jitze siajta je'en mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu een tí'ij i hua' chí'ij jo'maj huaja'ava'tacaa i mui'chítyee, mua'aj xu naa huasé'rin maj jéjre', maj siajta je'ej pua'aj tyí'-tyetyeityee i jutzájta', ajta jéehua tyo'huáa' i tyihuá'-carij, ajta i néijmi'i i tí arí je'ej pua'aj tyí'een. ²⁸ A'yaa xu mua'aj een, jéjre' xu a'yan tyúusejratáj siaj tyámua' tyí'tyetyeityee, siajta i jutzájta' je'ej pua'aj een a'íjci jime' siaj je'ej pua'aj ricij.

²⁹ Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'-mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, jí'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj i hua' chí'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj meríj huácuij, i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtacaj, siajta tyámua' tyí'uurej i tyihuá'chí'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj tyámua' tyí'-tyetyeityeristacaj, ³⁰ siajta je'en a'yan tyu'taxájtaj tíjin: "Típua'aj ityáj tyajúuricajche' a'ájna ímuáj matí'ij yéčajca'aj i tahuásimua', catu a'yan tyi-hua'cui'nyíche' a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajta-ca'aj." ³¹ A'íj xu jín a'yan tyá'tzaahuatyee' i jutzájta' i siaj a'íj pué'een i siaj hua' jitze eeráma'can a'íjma i maj huo'cuij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtacaj. ³² Siata'aj ja'antyíci'tyij a'íjci i maj ju'huatyáhuíj a'íjma i jí'muahuasimua'cí'ij.

³³ Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. A'íj xu jitze eeráma'can i cú'cu'uj tí tyí'hue'tacaa. ¿Nyí a'yan setyí'mua'tzej yee já'muahuíre'en tí'ij quee i Dios puéjtzij jamuaata'an? ³⁴ A'íj nu jín nyáaj huo'ta'ítyij ja'-mua jimi a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, nyajta i maj tyámua' metyityoomuámua're', nyajta i maj tyi-huó'mua'tyej. Siajta mua'aj, séecan xu cui'nyij, siajta séecan á'tatan i cúruuj jitze, siajta séecan huatyáavaxí'ij i tyeyúuj tzajta', siajta séecan huatamuárite'sij séej chájta'naj jitze siajta séej. ³⁵ Mua'ajmaj pu'ij já'muaci'tyij néijmi'i i puéjtzij i maj jín tyityáacuij íyan i cháanacaj japua, matí'ij mana'aj tyeejé'caj a'íjci i Abel tí tyámua' tyí'tyevistacaj ajta matí'ij jaajé'caj a'íjci i Zacarías i tí yójra' pué'eenye'ej a'ájna i Berequías, a'áa siaj yo'jé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee i hua' tyeyúuj, ajta a'ájna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa. ³⁶ A'yaa nu tyajá'-mua'ixaatyee' tí néijmi'i i puéjtzij huá'cí'tyij a'íjma i tyeétyee íjij maj yan huacháatimee.

**Jesús pu huóoyiinyaca' a'íjma jimi i maj Jerusalén
já'čajca'aj**
(Lc. 13:34-35)

³⁷ Jerusalén, Jerusalén siaj huacháatimee, mua'aj xu huá'cui'caa a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, siajta huo'tyáto'sixij a'íjma i Dios tí ja'mua jimi huo'ta'ítyaca' mej mij tyajamuáamua'tyej. Mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj tyámua' tyajamuáacha'íin, nyej ny-ij ja'mua japua huatányuunyij, a'yájna tí'ij i tyacuáarie' tí hua'antyásíirej i xípiri'ij tí'ij hua'vá'naj i ju' anáj

jime', siajta mua'aj, caxu a'yan tyaataxie'vej. ³⁸ Cási' xaaséj, a'májna jo'siaj ja'chej, pu'ríj tya'rá'íixaj tí'ij yáana'quij metyoo'éenye'ej ja'mej, ³⁹ a'yaa tyajá'-mua'ixaatyee' siaj quee che' nyeséejran, 'asta siana'aj quee a'yan tyu'taxáj yee: "Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tí yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara'."

Jesús pu jaataxájtaca' tí huatyú'uunyi'huaj i tyeyúuj
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 Aj pu'ij Jesús iirájraa u tyeyúuj tzajta', tí'ij iiramá'caj, a'íj mu aje're'nyej i maj jamuán huacáj, aj mu mij jaatajé tí'ij jaaséj i chí'ij tí hua'uj avéjri' a tyeyúuj tí jo'tyéjvee. ² Jesús pu a'yan tyi-huo'té'exaaj tíjin:

—¿Nyí néijmi'i setyí'sej mu chí'ij tí tyu'uj íiye'ej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyee' tí néijmi'i tyu'tyú'uunyi'huaj capu che' séeria'aj ja'mej i tyetyéj tí jujapúa tyiquéetime. Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj.

**Tyí'tíj tí huataséjre'sij a'ájna xicáara' jitze tí jitzán
tye'entyipúa'rij**

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Aj mu mij jo'cáj, a'áa mu ja'rá'aj jí'ij jitze tí a'yan tya-ja'rájtyapua'j tíjin Aseitúunajrimi, a'áa pu jo'taquéecaj a'ájna i Jesús, matí'ij ajtyáxíriaca' a'íjma i maj jamuán huacáj, mej mij a'yan tyaata'íhuo' tíjin:

—Tyáaxie've' paj taaté'exaatyee' a'náj tí a'yan tyí'riny-ij. ¿Tyí'tanyí huataséjre'sij a'ájna xicáara' paj jitzán pajtáhuaj yava'cányesij, ajta tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij i tí tyí'sejre' íyan i cháanacaj japua?

⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee a'tíj já'muacuana-muaj. ⁵ Jí'nye mue'tíj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuséerataj muá'ju'un nyati'ij nyáaj. A'yaa mu tyi-xáataj muá'ju'un tíjin: "Nyáaj nu a'íj pué'een i Círíistu", a'yaa mu mij mui'caa tyí'cuanamuan tyeétyee.

⁶ Mua'aj xu tyí'namuajran maj meríj tyúunyo'si'tye'ej aja'hua', na'ríj maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúucui'nyij, siajta mua'aj caxu tyí'tzínyee'ej, jí'nye juxie've' tí a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj a'ájna atyo-jo're'nyesij tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij. ⁷ Jí'nye séecan mu tyeétyee, majtáhuaj séecan i tyeétyee, a'íj mu huatóonyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, majtáhuaj i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'íj mu néijmi'i huatóonyo'si'tye'ej, mui'-caquéj mu majta huatatájcu, ajta mui'caquéj huatóo-ca'tzij i chuéj. ⁸ A'íj pu'ij néijmi'i a'íj tyí'pué'een i tí tya'nájcaj i maj jín jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹ Aj mu mij já'muavivi'ran, mej mij je'ej pua'aj jamuá'uurej, ajta mej mij jamuáacui'nyij, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua a'íj mu jamuájcha'íria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre'. ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze, mue'tíj mu naatáx-ahuataj, majta séecan je'ej ju'uuriáj muá'ju'un, majta tyuucha'íire'ej muá'ju'un. ¹¹ Mue'tíj mu huataséjre'sij i maj tyí'hue'tacaa a'íjci jime' maj nu'uj Dios jitze ma'-can tyí'xaj, a'íj mu jín jéehua huá'cuanamuan i tyeétyee. ¹² Jéehua pu huápu'ij je'ej pua'aj tyí'éenye'ej

ja'mej, a'fj mu jin quee che' tyámua' ja'huomua'raaj muá'ju'un. ¹³ Ajta Dios pu japuan huatányuusij a'fjci i ti tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee huámu'nyij. ¹⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios néijmi'que' mu jaariá'xajta i cháanacaj japua, mej mij jáamua'tyij, aj pu xaa ij néijmi'i tye'entyipua'rij.

¹⁵ A'fjna i Daniel a'yaa pu tyo'yú'xaca' ti huápu'i'ij je'ej pua'aj tyí'rinyij. Siati'ij mua'aj a'yan tyí'sejraj a'ájna a ti naa tyejé'een a'fjna i ti já'jijve' che' yo'itéej já'ra'nyij, ¹⁶ aj xu sij mu siaj Judea jo'tyú'uucay, a'áa xu pujmua' huatoo'uunaj jo'tij jirij jo'quéetimee, ¹⁷ ajta a'fjna i ti a'áan jo'ojcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyi'can, t'ij tyí'tj iiráa'an i juchi'táj, ¹⁸ ajta a'fjna i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo'rénnyinyiica'an a juchéj t'ij tyúucaanaa tyí'rátui'nyij. ¹⁹ Cuii xaa nyu'uj, je'cáj mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'fjma i úucaa i maj ootajucájmee, majta a'fjma i maj hua'tzi'tyéjmee i juyójmua'. ²⁰ Siata'aj a'yan tyaatáhuavii i Dios t'ij quee a'yan tyí'rrijcaj a'ájna t'ij huaséevi'ij á'y-i'ij, na'rrij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ²¹ ji'nye jée-hua mu huápu'i'ij jajpuéetzij muá'ju'un, a'yájna mati'ij quee a'náj tyaapuéjtzitariaca' t'ij na'aj i Dios tyeetyá-taahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' maja'puéetzij ja'mej t'ij i ti huá'ci'tyij a'ájna xicáara' jitze. ²² Ajta tipua'aj i Dios quee a'yan jáa'uurejche' t'ij quee che' á'tyeevi' ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'tj júurij ta'me'nyíche', ajta hua' jime' i tyeétyee i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij, capu ij che' á'tyeeren.

²³ Tipua'aj a'tj a'yan tyajá'mua'ixaatyee'ej yee: "Cási' ya'aj huatyéjve i Cirístu'", nusu a'yan yee: "Maj-ca'hua'aj huatyéjve", caxu mua'aj tyá'tzaahuatyee'ej ²⁴ Ji'nye mue'tj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyu-uxáataj muá'ju'un tijin Cirístu' mu pué'een majta hue'tzij jin tyi'xáataj muá'ju'un i Dios jitze ma'can, jée-hua mu a'yan tyi'muarie'ej muá'ju'un mej mij séecan je'ej tyo'taséj i tyeétyee, tipua'aj a'yan tyí'rriitan a'fjma mu majta cuanamuan i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij. ²⁵ Nu'rrij mua'ajmaj anaquéj jamuá'ixaa. ²⁶ A'fj pu jin, tipua'aj a'yan metyaja'mua'ixaatyee'ej yee: "Cási' a'máa pu jó'yi'ij itzitáj jo'tij quee ja' a'tj", caxu jo'cí'ca'an na'rrij a'yan yee: "Yu pu je'rájcaj avíitzij jime' u chi'táj", caxu siajta tyá'tzaahuatyee'ej. ²⁷ Ji'nye a'yájna t'ij i maj tyóona'axcava'ra'an, anaquéj pu uje'ejnyéeri'cirij jo'tij jé'ejnyinyij i xicáj, ajta je'en a'yan cha'tána'aj utyejé'e-jnyeeri'cirij jo'tij ja'tyáru'pij i xicáj, a'yaa pu'ij tye'mej a'ájna xicáara' t'ij jitzán yava'cányesij a'fjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'. ²⁸ A'yaa pu cha'tána'aj t'ij jo'tij tyi'tj jo'riá'ca'aj ti arí huamu', a'áa mu ja'tyúusi're'ej i muá'rie'caj.

A'ájna xicáara' t'ij jitzán uvé'nyesij i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ T'ij tye'entyipua'ren néijmi'i i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, aj pu'ij anárutyij i xicáj, capu huanyéeri'cij ja'mej i máxcirie' jime', majta i xú'ra'vej, a'fj mu uje'cávatzij i jútye', ajta huatóoca'tzij néijmi'i i tajapua' ti séejre'. ³⁰ Aj pu'ij huataséjre'sij i jú-

tye' a'fjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', majta i tyeétyee maj iie'ej séejre' i cháanacaj japua, aj mu mij néijmi'i huápu'i'ij tyu'tátz#nye'ej majta juyiinyen néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mati'ij jaaséj ti i jéetirij tzajta' aje'cáama'aj ja'mej a'fjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' va'cán jin antyúumua'reeriaj ajta huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj. ³¹ A'fj pu'ij huo'ta'íjtye'sij i maj tajapua' tyí'huire' t'ij tyu'táci'sitye'en, mej mij huá'ajsiire'en a'fjma i maj merij antyíhuaviihuaca', t'ij na'aj jo'tij jo'ástimee i cháanacaj.

³² Siata'aj a'fj jitze yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti ye'ej tyí'-caj i xápua': Tipua'aj arí antyinyáxi'in ti cua'tyij i ciyáara', aj xu sij jamua'reeren ti arí véjri' i víita'rij. ³³ A'yaa pu cha'tána'aj ij, tipua'aj serij néijmi'i a'yan tyí'sejra, a'yaa xu sij tyáamua'reej ti arí véjri' t'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ³⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyee' ti néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tyeétyee i maj yan séejre' ijij. ³⁵ A'fj pu antyipua'rij i cháanacaj ajta u tajapua', ajta a'fjna i nyúucarij i nyaj nyerij jamuá'ixaa, capu a'náj antyipua'rij sulu néijmi'i pu jin aróo'astej.

³⁶ Ajta a'náj i xicáara' nusu a'tzáaj ti a'yan tye'mej, capu a'tj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapua' tyí'huire', canu nyajta nyáaj jamua'reej. A'fj pu'uj na'aj jamua'reej i nyavástara'.

³⁷ A'yájna t'ij tyu'rj a'ájna ti yan séjria'ca'aj a'fjna i Noé, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna t'ij yava'cáanyej a'fjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'. ³⁸ A'ájna imuáj t'ij quee xu antyipua'ariva'caj i cháanacaj jájtyij jime', metyí'cua'caria'aj i tyeétyee, majta ya'caria'aj, a'fj mu nyejneye'chaca'aj, majta huichaj-ca'aj, móoche' mu a'yan rijcaa 'asta quee i Noé utyájruij i báarcuj jitze ti ve'éj. ³⁹ Ajta mati'ij pua'aj quee jajchó'va'caj i tyeétyee, aj mu mij jáamua'reeri' t'ij huatámu'yaca', ajta je'en huojó'jójtye néijmi'caa i tyeétyee. A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze t'ij yava'cáanyej a'fjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'. ⁴⁰ A'ájna t'ij putyí'rrijcaj, a'áa mu hua'puaj jo'tyú'úuj muá'ju'un i tyétyacaa, s'ij pu'ij á'vi'tichi'huan, ajta s'ij, a'áa pu jo'tyá'ítzeere'ej. ⁴¹ Majta i úucaa a'áa mu jo'tyú'úuj muá'ju'un maj hua'puaj, metyá'ti'xj mu muá'ju'un, s'ij pu ajta á'vi'tichi'huan, ajta i s'ij a'áa pu jo'tyá'ítzeere'ej.

⁴² Siata'aj a'náj tina'aj tyámua' naa tyitya'-tanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'. ⁴³ Siata'aj a'yan tyiyo'itéej xá'ra'nyij a'fjci jime' i a'tj ti aja'chej, tipua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj ti utyáru'tyij i náhua'rij i chi'táara'an, a'fj pu atanyéerij ja'mej, capu ij jaatá'sij ti i náhua'rij utyájrutyey u chi'táj. ⁴⁴ A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' siaj mua'aj tyámua' eenye', ji'nye a'fjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'áa pu uvé'nyesij a'tzáaj siaj quee pu tyámuamua're'ej.

**A'íjna i ti quee tyi'táj jin á'tzeere' ajta i ti je'ej pua'aj ty-
i'tyúucha'ij**
(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ '¿A'tanyij a'íjn pué'een i ti quee tyi'táj jin á'tzeere' ti ajta tyámua' metyóomua'rej, tipua'aj i vástaria'ra' a'yan tyé'ijcatye' ti tyihuá'ijtye' i séecan i maj tyí'huüire', ti'ij ajta tyihuó'cue'tyej a'tzáaj ti arí huaxá'pui'intari'huaca'? ⁴⁶ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tyé'vij ti a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'ij ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaahuaty'ra'aj jime' tipua'aj a'yan rijcaj ti'ij uvé'nyej i vástaria'ra', a'íj pu néijmi'i tyé'ijcatye'en i ti tyí'ijcha'ij. ⁴⁸ Ajta tipua'aj a'íjna i tyé'vij je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'yaa pu tyí'riá'mua'sij i tijin jéehua pu mu' á'tyeeren i nyavástara', ⁴⁹ aj pu'ij huatyóochesij ti hua'ajtyá'xí'in i juxa'aj tyeétyee i maj tyí'huüire', ajta hua' jamuán tyí'cua'nyij, ajta ye'en a'íjma jamuán i maj jui'ive', ⁵⁰ ajta a'ájna ti'ij pua'aj quee tyi'ijchó've'ej, ajta a'tzáaj ti quee jamua'reej aj pu'ij uvé'nyesij i vástaria'ra', ⁵¹ ti'quij jéehua pué'tzjij jaatá'sij, ajta tyu'ta'íjtaj ti'ij ajta a'áa jo'tyá'itzeerej jo'maj je'ej je'en i maj je'ej pua'aj tyitye'iyúucha'ij. Aj pu'ij jéehua huatóoxaamujritye'sij ajta jéehua juyiinyixí'in.

A'íjci jime' i íimuaa maj tamuáamuata' ará'asej

25 'A'yaa pu'ij tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij tyu'ríj jo'tij a'táj jo'tyéneyeichaca', tamuáamuata' mu ará'asej i íimuaa i maj tyojo'tíi i maj jin antyitátzave' mej mij ja'antynájchej a'íjci i ti huatyéneyeichij. ² Séecan i maj anxé'vij camu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj je'ej maj huárinyij, majta i séecan i maj majta anxé'vij, a'íj mu xaa tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj. ³ A'íjma i maj quee tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj a'íj mu tyojo'tíi i maj jin antyitátzave'sij, majta quee yo'jáj a'íjci i asétyij i maj jin ja'antytieeraj, ⁴ majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'íj mu cíxo'rij tzajta' ju'cájtoj i asétyij, a'íj mu mij jo'tíi jamuán i maj jin antyitátzave'sij. ⁵ Ajta jéehua pu á'tyeej a'íjna i ti huatyéneyeichij, tyámua' pu cutzij tyihua'antymué'tij a'íjma i íimuaa, mati'ij mij huatácu'tzuca'. ⁶ Ti'ij arí véjri' a'tzáaj jé'ta' tíca', sáij pu huajíjhuaca' a'yan tijin: "Pu'ríj yaja've'mej a'íjna i ti huatyéneyeichij, xii'rácínyij sij sij ja'antynájchej." ⁷ Aj mu mij néijmi'i huatájij i íimuaa, majta je'en tyámua' tyú'ruuj i maj jin antyúutataví'tye'en. ⁸ Aj mu mij a'íjma i maj quee tyámua' huóoruuj, a'yaa mu tyihuo'tajé i séecan tijin: "Cí setyitaatajanie'tye' i asétyij, jil'nye pu'ríj antyímu'sij ityájma ti antyítaa." ⁹ Majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin: "Catu xaa nyu'uj, jil'nye capu tací'tyij ityájma, capu ajta cí'pej tyaj jamuatajanie'tye'en. Jéetze' pu naa sij a'áa jó'ju'un jo'tij já'xoo i asétyij sij sij jáananan." ¹⁰ Aj mu mij jó'ju', móoche' mu ajooju'caj ti'ij ará'aj a'íjna i ti huatyéneyeichij, majta i íimuaa i maj tyámua' huóoruuj, a'íj mu jamuán utyájrupid i ti huatyéneyeichij, ti'quij eetyánami'huaca'aj i puéertaj. ¹¹ A'tzúz a'tyéevi'caj majta i séecan ará'aj i íimuaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa

tijin: "Tavástara', tavástara', tyita'antácuunye'." ¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee já'muamua'jtyej."

¹³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj atanyéjnyerij, jil'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'.

**A'íjci jime' i túmii i ti hua' vástara' huo'íjcaj a'íjma i
maj jahuüria'ca'aj**

¹⁴ A'yaa pu ajta tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij i a'táj huó'ruuj i maj jimí tyí'muarie'ej, ti'ij arí jo'yí'-mu'ícaj séej chuéj japua, a'íj pu huo'tajé i maj jimí tyí'-muarie', ti'quij huo'cha'íjraj i ju túmii.

¹⁵ Séej pu'ij anxé ví'ra'aj i túmii huatá', ajtáhua'aj i séej, hua'puaj ví'ra'aj huatá', ajtáhua'aj i séej, séej ví'ra'aj pu jaatá', a'yaa pu tyihuo'tá' a'chu tu sáij pújoorej. Aj pu'ij jó'raa. ¹⁶ Ajta a'íjna i ti anxé ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íj pu huatyóochej ti tyu'muárie'en i túmii jime', ajta je'en jaamué'tij anxé ví'ra'aj a'íjci jime' i ti anaquéej ja'ancuriáa'. ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'íjna i ti hua'puaj ví'ra'aj ancuriáa', a'yaa pu cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tyaamue'tij i túmii. ¹⁸ Ajta a'íjna i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', capu tyu'muáriej, a'áa pu ja'hua' ja'rá'aj, ti'ij ja'tyé'íicha'ajraa a chóota', a'áa pu ja'vá'naj i túmii ti jáacha'íjraj i vástaria'ra'.

¹⁹ Ti'ij a'tyéevi'caj aj pu'ij i hua' vástara' uvé'nyej, ajta je'en huatyóochej ti jaaxá'pui'intare'en i túmii jime'.

²⁰ A'íj pu anaquéej aje're'nyej i ti anxé ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íj pu ajta ya'ráa' i séecan i anxé ví'ra'aj i ti jaamué'tij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', muáaj paj anxé ví'ra'aj naatá' i túmii, cási' a'íj nu jin jaamué'tij séecan i ti ajta anxé ví'ra'aj ará'asej." ²¹ A'yaa pu tyaaté'exaa a'íjna i ti tyé'ijtye' tijin: "Xá'pui' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'en iye'ej nyéetzij jimí. Pui'tyéeme' pata'aj nyajamuan huatá'tyamua've'en." ²² Aj pu'ij ta'ij a'íjn aje're'nyej i ti hua'puaj ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', muáaj paj hua'puaj ví'ra'aj naatá' i túmii, cási', a'íj nu jin jaamué'tij séecan ti a'yan cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tya'rá'asej." ²³ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Xá'pui' paj huaríj, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'íjna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej a'íjci jime' i ti cí na'aj, a'íj nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'. Pui'tyéeme' pata'aj huatá'tyamua've'en."

²⁴ Ajta ti'ij a'íjn aje're'nyej i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i ti tyé'ijtye' tijin: "Nyavástara', nyáaj nu a'yan tyámua'reeri' paj tyá'jaaxieje', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej, pajta néijmi'i huariás'síre'ej ti'ij tyú'círe'j ti'ij néijmi'i muéetzij muáaci'tyij. ²⁵ A'íj nu jin tyí'tzínnya'ca'aj, nyati'ij nyij ja'tyé'íicha'ajraa a chóota' nyajta je'en jaatyá'avaataca' a túmii. Ya'cuíj muéetzij ti a túmii." ²⁶ Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Muáaj mu paj quee tyámua' tyu'muáriej pajta hui'na'se', tipua'aj a'yan petyá'-mua'reerij nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej, nyajta néijmi'i huariás'síre'ej ti'ij nyéetzij nya'aríj já'ra'nyij, ²⁷ a'yaa pu'ij tyí'xá'pui'intacaj paj

a'áa yóotonyijche' i túmii hua' jimi i maj túmii tyí'nyij-tye' nyej nyij ja'ancuriá'nyijche' i ti nyéetzij nya'a'rij nyajta je'en i ti jaamué'tij." 28 Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'ex-aa j i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj tijin: "Siata'aj jáa'ri' a'fjci i séej ví'ra'aj i túmii, siajta jaatá'an a'fjci i ti tamuáamu-ata' ví'ra'aj tyí'toovej. 29 Ji'nye a'fjna i ti jéehua tyí'i-jcha'ij, jéetze' mu tyaata'sij, a'fj pu jin jimi tya'vá'itze'ri-hua'aj ta'mej, ajta i ti cfi na'aj tyí'ijcha'ij, a'fj mu ty-o'huáa'ri'raj tyí'tfj ti caa tyí'ijcha'ij. 30 Sijta a'fjci ti nye jimi tyí'muarie' ti quee tyí'tfj huüre', siata'aj ji'ráreenyij mapua'quéj jo'tij jo'tfca'. A'áa pu'ij huatóoxaamujri-tye'sij a'fjna jime' ti jéehua jajpuéetzij ja'mej."

Ti'ij Dios huá'xijtye'en i tyeftye'e i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

31 'A'ájna xicáara' ti'ij yava'cányesij a'fjna i ti ajta tyévi jitze huanie'huaca', huápu'ij naa huasé'rihua'aj majta jamuán i maj tajapuá tyí'huüre', a'fj pu huatyéyixaj i ipuárij jitze ti'ij néijmi' jin antyúumua'reerij íyan i cháanacaj japua. 32 Aj mu mij jimi hua'ajsi'rej néijmi'-caa i tyeftye'e i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'fj pu'ij hua'puaquéj hua'ajsi're'ej ti'ij i a'tfj jujfme' tyi-huá'ajsi' i cánya'xh, ajta jujfme' i chíiutyee. 33 Jumuáca'-ta' pujmua' pu hua'ajsi're'ej i cánya'xh, ajta ju'útata' pujmua' i chíiutyee. 34 Ajta a'fjna i Rey ti pu'é'een, a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'ej a'fjma i maj muáca'ta' já'sejre' tijin: "Musio'vá'ju' mua'aj mu siaj tyámua' tyaatá' i nyavástara', siata'aj ja'ancuriá'an i ti já'muaci'tyij i ti tyámua' éenye'ej ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj. 35 Ji'nye mua'aj xu tyinaacue'ej nyati'ij hu-ataí'cuataca', siajta xu jájtyij naatá' nyati'ij huataí'imuj, mua'aj xu siajta naataxié'vej ujá'muachi'taj ti'ij quee a'tfj nyaxie'va'ca'aj. 36 Mua'aj xu tyinaatyéchejtyej, nyati'ij quee tyi'tyáchajca'aj, ajta nyati'ij tyi'ijcuí'nyaca' mua'aj xu unyojo'vá'muaariaca', ajta nyati'ij eetyá-nami'huaca'aj, mua'aj xu siajta unyojo'tyéesej." 37 Aj mu mij i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'yan tyu'-ta'íhuo'sij tijin: "Tavástara', ¿a'najnyí tyetyimuaacue'ej tyati'ij muaaséj i paj i'cuataca'aj? ¿A'najnyí jájtyij tyamuaatá' tyati'ij muaaséj i paj i'mu'ca'aj? 38 ¿A'najnyí tyamuaatáxié'vej i tachi'taj pati'ij quee ma'já'chajca'aj? ¿A'najnyí tyetyimuaatyéchejtye pati'ij quee tyi'tyáchajca'aj? 39 ¿Ca' a'najnyí tyamuaatyéesej pati'ij eetyá-nami'huaca'aj, na'riij tyaj umojó'vá'muaariaca' pati'ij tyí'cui'ca'aj?" 40 Ajta i Rey a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'sij tijin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin je'ej siaj tyi-huo'táhuü a'fjma i nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj nyéetzij tyinaatáhuü."

41 'Aj pu'ij ta'ij i rey a'yan tyihuo'té'exaatye'ej a'fjma i maj útata' aja'sejre' tijin: "Síajhuü nye jimi, mu ti i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, séricuj a'ájna i tiéj tzajta' a'fjn ti jimi tyámua' tyí'uurihuaj i tyiyáaru', ajta a'fjma jimi i maj jahuüre'. 42 Ji'nye caxu tyinaacue'ej, nyati'ij huataí'cuataca', caxu siajta jájtyij naatá' nyati'ij hu-ataí'imuj, 43 nyati'ij quee huatyéchi'ca'aj caxu naataxié'vej i juchéj, nyajta quee tyi'tyéchajca'aj, siajta mua'aj caxu tyinaatyéchejtyej, nyati'ij tyi'ijcuí'nyaca', caxu náamuariaca', caxu siajta unyojo'tyéesej nyati'ij

nami'huaca'aj." 44 Aj mu mij a'fjma a'yan tyaata'íhuo'raj tijin: "Tavástara', ¿a'najnyí tyamuaaséj pati'ij huataí'cuataca', nusu pati'ij huataí'imuj, na'riij pati'ij quee ma'já'chajca'aj, nusu pati'ij tyí'cui'ca'aj, aj-ta pati'ij eetyánami'huaca'aj, tyajta je'en quee ityáj muaatáhuü?" 45 Aj pu'ij i Rey a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tijin: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin a'fjna jime' siaj quee huo'tyáhuü i nye'ihuáamua' i maj quee tyi'tfj jin antyúumua'reej, caxu siajta nyéetzij naatyáhuü." 46 A'fj mu mij a'áa jó'ju'uj muá'ju'un jo'maj jusén jin ya'a-jpuéetzij muá'ju'un, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeity-ee, a'fj júurij muá'ju'un jusén jime'.

Metyi'huó'ixaa mej mij jaaxá'pu'íntare'en maj Jesús huatyéevi'

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 Ti'ij Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuo'mua'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa j a'fjma i maj jamuán huacj tijin:

2 —Xu'rij jamua'reej ti hua'puaj xicáj á'itzeere' mati'ij tyí'ye'esten a'fjci jime' ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'fjna i ti ajta tyévi jitze huanie'huaca' a'fj pu huatátui-iri'huaj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

3 Majta i maj tyihua'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'fj mu aja'-tyúusiij jo'tij ja'chej a'fjna i ti néijmi' jin antyúu-mua'reej i hua' tyeyúuj tzajta' i ti a'yan ántyapuaj tijin Caifás, 4 a'fj mu mij jaaxájtaca' je'ej maj huárinij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' a'fjci i Jesús majta je'en jaajé'-caj. 5 A'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyí'ye'estyaj, mej mij quee i tyeftye'e huatanyínyu'caj.

Íiti' pu ja'vá'huaaj i mu'úutze' i Jesús a'fjci i ti naa tyaarie'ej

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

6 Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania jo'tij ja'chej a'fjna i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti cá'atzaj, 7 aj pu'ij íiti' jimi ajtyáxhriaca' limeetaj pu hua-jásima'aj, tyetyéj limeetara' pu pu'é'eenye'ej, naa pu tya'vá'jística'aj i ti naa tyaarie'ej, ti ajta huápu'ij tyá'-najchij. Ti'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, aj pu'ij i íiti' ja'vá'huaaj áan mu'úutze' a'fjci i ti naa tyaarie'ej. 8 Majta i maj jamuán huacj, mati'ij jaaséj je'ej ti huarfj, aj mu mij huatanyínyu'cacuca' i íitaj jimi, a'yaa mu tyi'tyuu'ixaatya'ajraa tijin:

—¿Ji'nye tyá'huajcaj a'mújna i ti naa tyaarie'ej? 9 Írii-tacaj pu maj jáatoonyijche' mui'cáritze' i túmii, mej mij a'fjma huatáhuüre'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

10 Jesús huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa j tijin:

—¿Ji'nye een jime' setyá'jaaxiejvi' mu íitaj? Tyámua' pu nye jimi tyú'ruuj. 11 Ji'nye a'fjma i maj quee je'ej tyéejviicue', a'náj tina'aj mu ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. 12 Je'ej ti tyi'tfj huáruuj mu íiti' ti'ij na'vá'xiri'ri' a'fjci i ti naa tyaarie'ej a'fj pu jin tyá-mua' náaruuj mati'ij na'vá'naj. 13 A'yaa nu tyajá'mua'ix-

aatye' tjiin néijmi'que' i cháanacaj japua jo'maj huo-jo'té'exaatye'ej i tyeétyee i nyúucaria'ra' i Dios, a'fj mu majta huo'té'exaatye'ej je'ej ti huarfj a'fjna i íit' mej mij jo'támua'reej.

Judas pu tyu'tátuii avíitzi jime' a'fjci i Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Sfij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i ti a'yan ántyapuaaca'aj tjiin Judas Iscariote, a'fj pu avá'raj ti'ij a'fjima jimi jo'mej i maj tyihua'íjtye' i puaríj, ¹⁵ a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tjiin:

—¿A'chunyéj setyí'nyanajchitye'en tipua'aj nyajamuaatátuiire'en a'fjci i Jesús?

A'fj mu mij seityéj japuan tamuáamuata' i túmii pláataj ti jumua'tij jaatá'. ¹⁶ Aj pu'ij i Judas huatyóochej ti jáhuoonyij a'náj ti huatá'riitarij ti'ij huo'tátuiire'en a'fjci i Jesús.

Ti'ij tavástará' tyihuo'cue'ej a'fjima i maj jamuán huacfj

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ Ti'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i ta'nájcaj maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj matí'ij páan cua'caria'aj tiquee cu'ustij, aj mu mij jimi aje're'nyej i Jesús a'fjma i maj jamuán huacfj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tjiin:

—¿Jo'nyij muaja'raanajchi tyej tyij tyámua' tyojó'u-urej tyej tyij jáacua'nyij i páan i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyí'ri' i tayójmua' i maj anáatya'aj muananíe'huaca'?

¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Séricuj a'ájna chájta', a'áa xu a'tfj já'tyoonyij, a'yaa xu sij tyaaté'exaatye'en yee: “Yaa pu tyí'xaj i maeestro tjiin: Pu'rij atyojo're'nyesij a'tzáaj ti nye jimi tya'tácáaj, a'áa nu jo'ma'aj na'mej a'chéj nyej nyij jáaye'estyaj i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyí'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muananíe'huaca'.”

¹⁹ Majta i maj jamuán huacfj, a'yaa mu huarfj je'ej ti i Jesús tyihuo'ta'fj, néijmi'i mu tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij.

²⁰ Ti'ij huatyéechumua'riaca', Jesús pu huatyéeyixij i méesaj jitze, hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, ²¹ matí'ij móoche' tyí'cua'caj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tjiin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyí'ja'yájna, sfij ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij hua' jimi i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta'.

²² Aj mu mij jéehua huatóoxaamujri, majta huatyóo-huij maj a'yan tyaata'íhuo' sfij ajta sfij tjiin:

—Tavástará', ¿nyiquij nyáaj a'fjin nyaj pué'een?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Sfij ti ajta ja'ajrú'nyaxi'sij i páan i nyaj puláatuj jitze, a'fj pu a'fjin pué'een i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij. ²⁴ A'yaa pu néijmi'i atyojo're'nyesij nye jimi i nyaj nyajta tyéviij jitze huanie'huaca' je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'fjci jimi i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tiquee huanie'huacajche'.

²⁵ Ajta a'fjna i Judas i ti huo'tátuiire'sij, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tjiin:

—Maeestro, ¿nyí nyáaj a'fjin nyaj pué'een?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tjiin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'.

²⁶ Móoche' mu tyí'cua'caj ti'ij Jesús páan ti'ij, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta je'en huo'rái'pu'uj i maj jamuán huacfj, a'yan tyihua'ixáatye'ej tjiin:

—Xa'ancurái'pu' siajta je'en jáacua'nyij, a'fi pu a'fjin pué'een i nyahue'ra'.

²⁷ Ajta je'en váasuj tyijáj, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'tajájni a'yan tyihua'ixáatye'ej tjiin:

—Xaaré'ij néijmi'i mua'aj, ²⁸ ji'nye a'fi pu a'fjin

pué'een i nyaxúure', i ti jin tya'róo'astej je'ej ti i Dios tya'tóoratziri' jájcuaj ímuáj, a'fj nu jin i nyaxúure' hua' japua huatányuusij mu'caa i tyeétyee ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyí'. ²⁹ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', nyaj quee che' ju'quéi'sij a'fjci i já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios tyu'ta'fj-taj néijmi'que' i cháanacaj japua.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Pedro jaatyáhue'taj

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Matí'ij tyu'tachuícaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'cáj, matí'ij mij a'áa ja'rá'aj Aseitúunajrimi jiríj ti jo'tacá'aj. ³¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Néijmi'i xu mua'aj jíij t'ca' yo'riésij i siaj jin nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tjiin: “Nyéje'catan i cánya'xi' ti tyiséjra, majta i cánya'xi' jo'xísij.” ³² Ajta nyati'ij huatájuuritaj, a'áa nu nyajta'huaj jamuaja'ajsjre'ej a'ájna a Galileea.

³³ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tjiin:

—Tipua'aj néijmi'i mequee che' a' jimi tyá'tzaahuatye'ej, canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tjiin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tjiin jíij t'ca', ti'ij quee xu jíjhuaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyu'tányuusij tjiin paj quee nyamua'tyej.

³⁵ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tjiin:

—Tipua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyaj ajamuán huamui'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan i maj jamuán huacfj, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyu'taxájtaca'.

Jesús pu huatyéenyuj i Dios jimi a'ájna a Getsemaní

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Aj pu'ij jó'raa a'fjna i Jesús majta i maj jamuán huacfj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaaj tjiin Getsemaní, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Iiye'ej xu mua'aj tyityé'en, nyajta nyáaj maj nu a'tzúj ímuáj uré'nyesij nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi.

³⁷ Ajta a'fjna jo'ví'tij i Pedro, ajta a'fjima i maj hua'puaj i maj yójmua'mua' pué'een i Zebedeo, aj pu'ij je'ej pua'aj jaata'aj ajta jéehua huatóoxaamujri.

³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Huápu'i'ij nu nyaxaamujritye' cuxáa nyaj mui'nyij. Ya xu huatyá'ítzeere'en mua'aj, síoche' xu nyaj jamuán atanyéjnye'rij.

³⁹ A'tzúj pu a' ímuáj jo're'nyéej i Jesús tí'ij ij tyítunutaca' a chóota', aj pu'ij a'yan tyu'tyéenyuj i Dios jimi tíjin:

—Dios paj nyavástara', típua'aj a'yan petyi'tá'-care'en, tí'ij quee a'yan tyináaci'tyij a'íjna i tí je'ej pua'aj een, i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan tyé'yi'can nyati'tij nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij patí'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴⁰ Aj pu'ij ta'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huac'j, mu'ríj tyácu'tzisima'aj. Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Pedro tíjin:

—¿Nyi pequee a'tzúj tyé'viicue' paj atányeerij nyaj jamuán a'chu caa séej ooraj? ⁴¹ Xa'tanyéjnye'rij siajta tyényuusime'en i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jin ootyá'ítzeere'en. Mua'aj xu tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra' siajta juca'nyej i jutzájta', ajta i já'muahue'ra' jitze capu ja'muaca'nyisti'.

⁴² Tí'ij táhua'aj ij huariá'raa, ajta a'yan tyu'tyéenyuj tíjin:

—Dios paj nyavástara', típua'aj quee je'ej tyí'riitan tí'ij quee a'yan tyináaci'tyij i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, che' a'yan eenye'en patí'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴³ Tí'ij táhua'aj aje're'nyej, ajtáhua'aj pu huo'tyoy macu'tzúcaj i maj jamuán huac'j, jí'nye jéehua pu huá'-mue'tica'aj i cutz'j. ⁴⁴ A'áa mu jo'tyá'ítzee a'íimaj, hué-icaj jitze pu ajtáhua'aj ujó'mej i Jesús, ajtáhua'aj pu huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuavi-iri' je'ej tí anaquéej tyaatáhuaviiraca'aj. ⁴⁵ Aj pu'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huac'j, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Nyi a'yaa siana'aj siooj jí'tyá'cu'tzij siajta naa tyi-tyúuso'pe'? Pu'ríj tya'rá'aj a'tzáaj tí huatátuiiri'huaj a'íj-na i tí ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ⁴⁶ Xá'ajhuixi', che'rój, pu'ríj yaja've'mej a'íjna i tí nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

Matí'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, tí'ij i Judas aje're'nyej, s'íj tí a'íin pu'éen i tí hua' jitze ajtyáma'-can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, jéehua mu tyeétyee jamuán huajú'ca'aj náhuaaj metyu'í'sima'aj majta séecan ciyéj tyu'í'sima'aj i maj jin huóocui'nyij. A'íimaj mu uhuojo'ta'ítyaca' i maj tyihua'íjtye' i puaríj, majta i huásij a'áa maj tyityatatyíj a chájta'. ⁴⁸ Ajta a'íjna i Judas i tí tyu'tátuiire'sij i Jesús, a'yaa pu arí anaquéej tyihuo'té'exaatya'ca'aj jíjin: "A'íj-na i nyaj jí'tyápui'tze'ej, a'íj pu a'íin pu'éen, siata'aj jaatyéevi'." ⁴⁹ A'yaa pu'ij tí'ij ajtyáxiiraca' i Jesús jimi, a'yaa pu tyaatatyójtje jíjin:

—Jí'nye pana'aj Maeestro.

Ajta jí'tyápui'tzej. ⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa jíjin:

—Nya' amíincuj, tyi'tíj paj jin mu jo've'mej a'yan huárichij.

Aj mu mij i séecan ajtyáxiiraca', matí'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús.

⁵¹ Aj pu'ij s'íj tí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj juchúun íjcutaca' tí'quij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' a'íjci i tí jahuúre' i tí tyihua'íjtye' i tyejúuj tzajta'. ⁵² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa jíjin:

—Ucárujtje' mua' náhuaaj. Jí'nye néijmi'i i maj náhuaaj jin tyi'tyacui'caa, a'íj mu majta náhuaaj jin cui'íihuan. ⁵³ ¿Nyi pequee jamua'reej nyej nyáaj jaayí'tin nyaj jaatáhuavíj i nyavástara' tí'ij huéicatyey ví'ra'aj huójo'ta'ítye' i maj tajapúa' tyí'huúre'? ⁵⁴ Ajta típua'aj a'yan náarinyij, capu che' huatá'riitarij tí'ij aróo'astej je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tí a'yan tyúuxie've' tí a'yan tyá'ra'nyij.

⁵⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeétyee jíjin:

—¿Jí'nye een jíme' mua'aj yesiavá'ju' chúun se-tyu'í'sima'aj siajta ciyéj siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj nyáaj náhua'rij pu'éenye'? A'náj tína'aj nu tyajamuaa-muá'tyey i tyejúuj tzajta', siajta mua'aj caxu a'náj naatyéevi'. ⁵⁶ Ajta néijmi'i pu a'yan tyi'rinyij tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj.

Tí'ij a'yan tyi'rjcaaa, néijmi'i mu i maj jamuán huac'j i Jesús ayooríej matí'ij mij huatóo'uj.

Matí'ij yo'ví'tij i Jesús hua' jimi i juésij

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Majta i maj jaatyéevi' a'íjci i Jesús, a'áa mu yo'ví'tij a'íjci jimi i Caifás, a'íjna i tí néijmi'i jin antyúumua'reej i tyejúuj tzajta', jo'maj jóosíria'ca'aj i maj tyihua'mua'-tye' i nyúucarij jitze i maj jin tyi'íjta, majta i huásij. ⁵⁸ Ajta a'íjna i Pedro a'tzúj pu ímuáj jaavájasima'aj a'íjci i Jesús, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'rájta'cuaj jo'tij ja'che' a'íjna i tí néijmi'i jin antyúumua'reej i tyejúuj tzajta'. A'úu pu jo'tyájrurij, tí'quij hua' jamuán ooyíxij a'íjma i maj tyi'cha'ij, tí'ij jáamua'reej je'ej tí atyo-jooma'aj ta'mej.

⁵⁹ Majta i maj tyihua'íjtye' i puaríj hua' jamuán i juésij, a'íj mu jahuooca'aj i hue'tzij i maj jin Jesús jitze tyo'ojpuá'ritye'en tí'ij huatá'riitajej maj jaajé'caj, ⁶⁰ ajta camu je'ej tyéejtyoy tyi'tíj maj jítzán ujpuá'ritye'en, maj majta mue'tíj i tyeétyee hue'tzij jin tyaaxájtzi'ri'. Aj mu mij hua'puaj aje're'nyej, ⁶¹ a'yaa mu mij tyihuo'té'exaa jíjin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'mújna mu tyévíj jíjin: "Nyáaj nu jaayí'tin nyaj jaatyú'uunaj a'íjna i tyejúuj tí chí'ra'an pu'éen i Dios, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'aj-taahuaj huéicaj xicáj jitze."

⁶² Aj pu'ij a'íin ajche' i tí néijmi'i jin antyúumua'reej i tyejúuj tzajta', tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús jíjin: —¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí pu'éen a'íj-na i maj jin a jitze tyi'pua'ritye'?

⁶³ Ajta i Jesús capu huatanyúj. Ajta i tí néijmi'i jin antyúumua'reej i tyejúuj tzajta', a'yaa pu tyaaté'exaa jíjin:

—A'yaa nu tyi'mua'íjtye' nyúucaritze' i Dios tí júurij paj jaataxáj i tí jí're'can jíme'. Taaté'exaatye' típua'aj muáaj a'íin paj pu'éenye' i Cirístu', i yójra' i Dios.

⁶⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj jíjin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siaj mua'aj jaséjran a'jci i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' ti muáca'ta' ja'ajcaquée ta'mej a'jci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tajapuá, siajta jaséjran ti'ij jútye' aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶⁵ Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', a'ñ pu ja'cásujtza'an i jusíicu' mej mij jáamua'reej ti huatanyú'caca', ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Je'ej pu pua'aj tyí'xaj i Dios jimi a'mújna mu tyáati', capu che' juxie've' maj séecan tyi'tj jitzán pua'ritye'ej. Mua'aj xu'rj jáanamua'jri' ti je'ej pua'aj tyí'xaj i Dios jimi, ⁶⁶ jii'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj?

A'yaa mu a'ñmaj tyityaatanjúj tijin:

—A'yaa pu tyeevíjtye' ti huámu'nyij a'jci jime'.

⁶⁷ Aj mu mij ja'rátzi'tzique'mua'xij ajíisa', majta jaatyáavaxij. Séecan mu majta jíisa' ja'ráavaxij, ⁶⁸ a'yan metye'ixáaty'e'ej tijin:

—Muáaj mu paj a'ñ pué'een i Ciríistu', huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

Pedro pu tyu'hué'taca' ti jee quee jamua'tyej i Jesús
(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tácatyíi a jé'ta' jo'tij ja'ráj-ta'cuaj i chí'táj. Aj pu'ij sñij íiti' utyájrúpij i ti jahuíre' a'jina i tyeyúuj tzajta' ti antyúumua'reej, aj pu'ij jimi aje'rényej ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj a'jci i Jesús Galileea ti já'ma'can.

⁷⁰ Aj pu'ij i Pedro tyu'hué'taca' néijmi'i mu jaséeracaj ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Canu jamua'reej tyi'tj paj tyáxajta.

⁷¹ Aj pu'ij ajchee, ti'quij a'áa jo'rényej jo'tij ja'pueertaj, a'áa pu'ij ajtáhua'aj sñij íiti' jaaséej ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa i tyeytyee tijin:

—A'mújna mu tyéviij a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj a'jci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁷² Ajtáhua'aj pu i Pedro tyu'hué'taca', junyúucaritze' pu jin a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu jamua'tyej a'jci i tyéviij.

⁷³ A'túzuj a'tyéevi'caj, i maj a'áa ja'rétya'ca'aj, a'ñ mu aje'rényej jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can. Tu'rj jamua'reej a'jci jime' je'ej paj ye'ej tyu'xáxa'aj.

⁷⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti jaatáhuavij ti i Dios puéjtzij jaatá'an tipua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu jamua'tyej a'jci i tyéviij.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i tyacuáarie' huajíhuaca', ⁷⁵ aj pu'ij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti i Jesús anaquéej tyaaté'exa'ca'aj a'yan tijin: "Ti'ij quee xu jijhuaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan petyí'xáataj tijin capáj nyamua'tyej." Aj pu'ij iirájraa a'jina i Pedro, ti'quij jéehua huápu'ij tyuuyínyajraa.

Jesús pu huatátuihuaca' a'jci jimi i Piláato
(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu i maj tyihua'ijtye' i puaríj majta i huásij i maj Israel jitze aj-

tyáma'can, a'ñ mu néijmi'i jaaxá'pui'intarej je'ej maj huá'inyij mej mij jaajé'caj i Jesús. ² Ma'nají'ca'aj mu i muáca'ra'an jitze mati'ij yo'ví'tij, aj mu mij jaatátui a'jci i tajtúhuan ti a'yan ántyapua'j tijin Piláato.

Judas pu huatyóocue'mi'in

³ Ajta a'jina i Judas i ti tyu'tátuii a'jci i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' tijin puéjtzij mu jaatá'sij i Jesús, a'ñ pu ayootoj i túmii hua' jimi i maj puaríj tyí'ijtye' ajta a'ñjma jimi i huásij, ⁴ a'yan tyihuo'te'exa'aty'e'ej tijin:

—Nyáaj nu ootyá'itzee i Dios jimi, jii'nye a'tj nu ja-muaatátuii tiquee tyi'tj jin á'itzeere' siaj sij jaajé'caj.

Majta a'ñmaj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'túzuj tajitzé juxie've' ityájma, muáaj paj pué'eenye'.

⁵ Aj pu'ij i Judas ayoo'huá'axij i túmii a chóota' a'újna i tyeyúuj tzajta', ti'quij jó'raa ajta je'en cóocue'mi'in.

⁶ Majta i maj puaríj tyí'ijtye' a'ñ mu jaaré'je'puj a'jci i túmii, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu je'ej tyí'rij tyaj ju'cáan a'jci i túmii jo'tij jóosi're' i túmii, jii'nye a'fi pu a'ñ pué'een i tyaj jin tyu'nájchitaca' ti'ij xúure'ej jó'vetyij.

⁷ Mati'ij mij a'yan tyaaxá'pui'intarej maj a'j jin chuéj huánanan, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin chuéj ti japuan tyí'muihuacaa a'jina i ti xá'rij tyí'ta'huacaa, mej mij a'áa huaja'vá'naamuan a'ñjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁸ A'j mu jin a'yan jaatamu'aj ti'ij na'aj a'ájna ímuaj a'jci i chuéj a'yan tijin chuéj maj japuan jo'riá'xirej i xúure'ej. ⁹ A'yaa pu a'jina jin tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'jina i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj ti a'yan tijin: "A'ñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ñ mu jaaré'je'puj a'jci i túmii i ti seityéj japuan tamuáamuata' ará'asej i maj jin tyu'nájchitaca', ¹⁰ a'j mu mij jin chuéj huánaniej jo'tij tyajá'muihuacaria'aj a'jina i xá'rij ti tyí'ta'huacaa."

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'jci jimi i Piláato
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Jesús pu jó'vi'tichiihuaca' a'jci jimi i tajtúhuan, a'ñ pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'ñ papué'een i paj hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'jina i Jesús tijin: "Muáaj papu'rj jaataxájtaca'."

¹² Mati'ij móoj a'ñmaj i maj puaríj tyí'ijtye' majta i huásij jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj, capu i Jesús tyi'tj huataxájtaca'. ¹³ A'j pu jin i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee huá'namuaj i maj jéehua a' jitze tyí'pua'ritye'?

¹⁴ Ajta i Jesús capu tyi'tj huataxájtaca', a'j pu jin i tajtúhuan je'ej tyo'tóomua'aj.

Mati'ij i Jesús ooxíjtye mej mij tyu'tá'an maj jaajé'caj
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

¹⁵ Mati'ij tyí'ye'estyahua'aj, a'yaa pu tyee'yí'tihua'aj a'jina i tajtúhuan ti séej huatátoonyij i ti eetyánami',

a'tíj maj a'yan i tyeétyee tyaatáhuaviiraj. ¹⁶ Síj pu'ij eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaj tíjin Barrabás, néijmi'i mu jamua'tyajca'aj a'íjci i Barrabás, ¹⁷ mati'ij i tyeétyee a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj, Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj mua'aj siaxie've' nyej nyij jaatátoonyij nyij a'íjci i Barrabás, ca' i Jesús i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Ciríistu'?

¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyáamua'reeri' tíjin me'chueeria'-ca'aj i Jesús, a'íj mu jin jaatátuiiri' i tajtúhuan.

¹⁹ Óoche' pu huatyequeécaj i ipuárij japua a'íjna i Piláato tí'ij íira'ra'an a'yan utyiyo'tanyú'chityi'ri' tíjin: “Capáj je'ej jooriaj a'mújcij mu tyévij ti quee tyi'tíj jin á'ítzeere', ji'nye je'ej nu pua'aj tyú'maaraca' a'íjci jime' i tyévij.”

²⁰ Majta i maj tyihuá'ijtye' i puaríj majta i huásij, a'íj mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeétyee mej mij jaatáhuavii i tajtúhuan tí'ij a'íj huatátoonyij i Barrabás, majta je'en a'yan tyaatáhuavii tí'ij tyu'tá'an mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús. ²¹ Ajta i tajtúhuan a'yaa pu ajtáhuaj tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj siaxie've' a'íjma i maj hua'puaj nyej nyij jaatátoonyij?

A'yaa mu a'íjmaj tyityaatanyúj tíjin:

—A'íjci i Barrabás.

²² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Arí mu Jesús ji'nye nyáa'uurej, mu maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Ciríistu'? Néijmi'i mu a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²³ Ajta Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta a'íjmaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tíjin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²⁴ Piláato pu jamua'reeriaca'aj tíquee je'ej tyí'riiaca'aj je'ej ti huárinij hua' jimi, sulu mu'ríj tin tyúucui'sime'ej cha'mana'aj, a'íj pu jin anóomuejtye jájtyij jime' meeséeracaj i tyeétyee, ajta a'yan tyihua'ixáatyee'ej tíjin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i ti jaje'catan a'mújcij mu tyáataj, sulu mua'aj xu a'íin pué'een.

²⁵ Néijmi'i mu i tyeétyee a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—Che' ityáajma a'yan tyitáaci'tyij, ajta i tayójmua' tyej tyij ityáaj jaajé'caj.

²⁶ Aj pu'ij Piláato jaatáto a'íjci i Barrabás, ajta je'en jaata'íjtaca' maj je'riá'vaxi'ín a'íjci i Jesús, aj pu'ij huo'tátuii mej mij jó'tatan.

²⁷ Majta a'íjmaj i xantáaru'ustyamua'mua' i tajtúhuan a'íj mu yo'jáj i Jesús a'ájna jo'tij ja'chej i tajtúhuan, majta je'en néijmi'caa huatajé i juxa'aj xantáaru', mej mij tyúusiire'en i Jesús jimi. ²⁸ Mati'ij mij tya'cáari'ri'ij néijmi'i i ti tyí'chajca'aj, majta síicu'rij ju'cáachejtye ti po'vij ti xú'muaa t́mua', ²⁹ majta cúruun jaatyátaavej ti tzícare'ej jin cistijhuaj, a'íj mu ju'cárujtyi'ri' i mu'úra' jitze, majta itz'ij ji'tyéchuiiityej muáca'ta'. Aj mu mij jimi tyitunutaxij, a'yaa mu tyá'xaahuari'raca'aj a'yan metye'jéveej tíjin:

—¿Che' jusén jin júurij a'mújna mu ti tyihuá'ijtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁰ Majta jaatyézt'i'tzique'muaxij, majta je'en ja'vá'vaxij i mu'úutze' a'íjci jime' i itz'ij. ³¹ Mati'ij jaatyaxáahuataj, aj mu mij ja'antyíchuij a'íjci i síicu'rij ti po'vij ti xú'muaa t́mua', majta ju'cáachejtye i síicu'ria'ra', aj mu mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'ij jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Mati'ij ajooju'caj, séej mu tyáataj antyinájchaca' ti a'yan ántyapuaj tíjin Simón, a'áa pu já'ma'can séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Cirene, a'íj mu mij huata'íj ti a'íin ja'antyichóoj i cúruujra' i Jesús.

³³ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' tíjin Gólgota. Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin Mu'ichíj mu'taj, ³⁴ aj mu mij tyi'tíj jaatá' ti jaayé'en, nahuáj ti antz'íjvi ti á'naxcaj, ajta i Jesús tí'ij jaatyáamua'aj capu ja'ránajchaca'.

³⁵ Mati'ij yo'tatéexi'ij i cúruuj jitze, a'íj mu i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj huóomue'tij tyetyéj jime' mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij séej ajta séej i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁶ Aj mu mij támij oorá'saca' mej mij jáacha'íin. ³⁷ Majta táabla ciléenye' óotatej jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'tíj jitzán tyo'ojpuá'rij. A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tíjin: “A'íi pu a'íin pué'een i Jesús, i ti hua' rey a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁸ Hua'puaj mu majta i náhua'rij jamuán óotateehua-ca', séej mu óotatej i muáca'ta' i Jesús, majta i séej i útata' pujmua'. ³⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj, mati'ij jaaséej, a'íj mu eecámu'vajra'aj majta já'xaahuataca'aj, ⁴⁰ a'yaa mu tyé'jeevaca'aj tíjin:

—Muáaj paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj, pajta je'en huéecaj xicáj jitze pajtáhuaj'aj ja'ajtaahuaj. Típua'aj a'íin paj pué'eenye' i yójra' i Dios, a japua huatányuuchij, pajta je'en acájra'nyij mu cúruuj jitze.

⁴¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuari'raca'aj a'íjmaj i maj tyihuá'ijtye' i puaríj majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta hua' jamuán i huásij. A'yaa mu tyi'xajtaca'aj tíjin:

⁴² —A'múu pu hua' japua huatanyúj i séecan, ajta quee jaayí'tin ti jusíj jujapuá huatányuunyij. A'múu pu a'íin pué'een i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can; che' acájra'nyij mu cúruuj jitze, aj tu xaa jimi tyá'antzaahuatye'sij. ⁴³ A'múu pu i Dios jimi tyí'ca'nyej, che' i Dios íjij japuan huatányuunyij, típua'aj ji'récán jime' jaxie'va'aj. ¿Nyiquee a'múu a'yan tyu'taxájtaca' ti yójra' pué'eenye'ej i Dios?

⁴⁴ Majta i náhua'rij i maj jamuán óotateehua-ca', a'íj mu majta já'xaahuari'raca'aj.

Tí'ij Jesús huamuí'

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Tí'ij na'aj a'tzáaj tacuaríxpuaj, 'asta na'aj quee yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huatáyaticaríaca'. ⁴⁶ Tí'ij a'yan tyí'rijcaj,

Jesús pu ca'nyíin jin huajíhuaca' i junyúuca a jime' a'yaa pu tijin:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Mu paj nyaj Dios, mu paj nyaj Dios, ¿ji'nye een jime' pej pij yanúuriej?

⁴⁷ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj máanamujri', a'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íj pu huatajé a'íjci i Elías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

⁴⁸ Aj pu'ij s'íj jo'téechajraa tyi'tíj pu ujo'vá'tij ti uhuáj-ta'tyij, ajta je'en jaatyáaru'nyej nahuáj jime' ta'antzíjvi, aj pu'ij ciyéj jitze ja'antyijí'que'ej ti'ij ij ja'ajchuii ta'aj ij Jesús huaye'en a'íjci jitze. ⁴⁹ Majta i séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' a'yan eenye', tyata'aj jaaséj tipua'aj yatanyéj a'íjna i Elías ti'ij ja'cátoonyij.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús, ajtáhuaca'aj ca'nyíin jin huajíhuaca', ti'quij huamuí'. ⁵¹ Ti'ij a'yan tyi'rijcaj, a'íj pu i c'íxurij ti itzijhuaj a'úu ti je'cáahuí i tyeyúuj tzajta' acásujtza'an. Ajta huatóoca'tzij i chuéj, ajta jé'ta' ootárixij i tyetyéj, ⁵² ajta antyícuunyi'huaxij jo'maj ja'va'námi'huajma'caa i maj meríj huácuí, a'íj mu mue'tíj huatájuuriaca' i maj tyámua' tyí'tyetyeíjtyeristaca'aj. ⁵³ Aj mu mij eetacíj jo'-maj ja'va'námi'huajma'caa, ti'ij huatájuuriaca' a'íjna i Jesús, a'íj mu utyárupij u chájta', jo'mej mij jéehua i tyeítyee huojó'sej.

⁵⁴ Ajta a'íjna i hua' capítan i xantáaru'uj, majta i maj jacha'íca'aj i Jesús, a'íj mu tyu'séj ti'ij huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i je'ej ti tyi'tíj rijca, aj mu mij jéehua tyu'tátzín, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Je'can jime' pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁵⁵ Séecan mu majta i úuca a' ímuáj jo'tyu'úuj metyí'sejraca'aj, a'íj mu jamuán huací'ca'aj i Jesús ti'ij na'aj tyaja'rájraa a'ájna a Galileea, a'íj mu majta jahu'ria'ca'aj. ⁵⁶ A'íi mu a'íin pué'een, a'íjna i Maríia, Magdala ti ja'ma'can, ajta i s'íj i Maríia hua' náanaj a'íjci i Jacobo ajta a'íjci i José, ajta je'en a'íjna i hua' náanaj a'íjma yojmua' i Zebedeo.

Meetyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Ti'ij arí huachúmua', s'íj pu tyáati' ti chíjtyaanyi' aje'ré'nyej ti a'yan ántyapua'j tijin José, a'áa pu ja'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Ari-matea, a'íj pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi.

⁵⁸ A'íj pu'ij aje'ré'nyej a'íjci jimi i Piláato, ti'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. Piláato pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj jaatátuiire'en, ⁵⁹ aj pu'ij i José ja'ajtajá i tyévira', ajta jere'ijcataca' máantaj jime' ti jájcuaj, ⁶⁰ a'úu pu yo'-tyájtóo i tyévira' i Jesús jo'tij oochán yo'ta'íjtaca' maj ju'tyíicha'ajra'nyij i tyanúxaj tzajta'. Ti'ij ij je'tyáanaj i tyetyéj jime' ti sicí'rara', aj pu'ij jó'raa. ⁶¹ Ajta a'íjna i Maríia, Magdala ti ja'ma'can, ajta i s'íj i Maríia, a'áa mu ja'ajtya'aj muá'raa a'ájna véjri' a ti jo'tyáruyti'ij jo'maj yo'tyájtóo.

A'íimaj i maj tyí'cha'íca'aj jo'tij Jesús ja'vá'nami'huaca'aj

⁶² Yaa ariá'pua'aj, mati'ij meríj tyámua' huóoruuj mej mij huóoso'pe'en, a'íimaj i maj tyihuá'íjtye' i puarij, majta i fariseos, a'íj mu néijmi'i aje'ré'nyej a'íjci jimi i Piláato, ⁶³ a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', a'yaa tu tyo'támua'reeri' ti a'yan tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'hue'tacare'ej, ti'ij ooj júuricaj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' ti huéicaj xicáj jitze huatájuuri-taj. ⁶⁴ A'íj pu jin, pata'aj tyu'ta'íjtaj mej mij tyú'cha'íin jo'tij ja'vá'nami' 'asta na'aj quee mu tyojó'me'en huéicaj xicáj. Na'ríij quee i'ríj maj aje'ré'nyej mej mij jaanáhua'an i tyévira' a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij i tyeítyee tijin pu'ríj huatájuuriaca'. Ajta jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej quee ti'ij anaquéj tyu'hué'taca'.

⁶⁵ Aj pu'ij Piláato a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu tye'mej, metyí'cha'íj mu muá'ju'un. Séricuj mua'aj siata'aj tyámua' uyó'uurej, je'ej siaj tyee'yí'tin, ti'ij quee a'tíj jamuarie'ej i tyévira'.

⁶⁶ Mati'ij mij jo'c'íj, majta tyámua' jáaruuj ti'ij quee a'tíj ja'antácuunaj, majta a'áa huojó'tyáhuíi i xantáaru'uj mej mij tyú'cha'íin.

Ti'ij i Jesús huatájuuriaca'

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 Ti'ij tya'náara'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán ju-so'pii, tapuá'risima'caj pu ti'ij a'íjna i Maríia, Magdala ti ja'ma'can, ajta i s'íj i Maríia, a'úu mu ujó'ju' mej mij yo'tyéesej jo'maj yo'tyá'avaataca'. ² Aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jin huatóoca'tzij i chuéj, ji'nye s'íj ti tajapuá tyí'huíre' pu aje'cáanyej i jútye', a'áa pu jo'ré'nyej jo'maj yo'tyá'avaataca' i Jesús ti'quij ja'anta'íj i tyetyéj i ti jin eetyánami'huaca'aj jo'tij jóocun, ajta a'áan japuan jo'oyíxij. ³ A'íjna i ti tajapuá tyí'huíre' naa pu tyi'tyáatíyi'caa ti'ij maj tyóona'axcava'ra'an, ajta naa cuéinavi' tyi'tyéchajca'aj ti'ij i séerij. ⁴ Mati'ij jaaséj a'íimaj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íca'aj, huápu'íj mu tyu'tátzín majta juviváaca'aj a'íj mu jin eetavátzij, yaa pu cuxáa muácuij. ⁵ Ajta i ti tajapuá tyí'huíre', a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i úuca tijin:

—Caxu tyí'tz'nyej. Nyáaj nu jamua'reej siaj a'íj tyáhuoonyij i Jesús, i maj jó'tatee. ⁶ Capu yajá'hua', ji'nye pu'ríj huatájuuriaca', a'yájna ti'ij tyaataxájtaca'. Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj jo'maj yo'tyéetyej. ⁷ Séricuj jiye'tzín jime' siata'aj huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj a'yan tijin: "Pu'ríj huatájuuriaca', a'áa pu jooméj a'ájna a Galileea ti'ij ajtáhuaca'aj a'áa huaja'a-ji'ire'en." A'íi pu nye jitze juxié'va'ca'aj i nyaj nyeríj jamuaaté'exaa.

⁸ Majta a'íimaj i úuca ca'nácan mu jo'c'íj, móoche' mu tyí'tz'inya'ca'aj, majta jéehua jutyamua'va'ca'aj, a'íj mu mij jo'huáachajraa mej mij huojó'té'exaatye'en a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj. ⁹ Aj pu'ij jiye'tzín i Jesús huatóosejrataca' a'íjma jimi i úuca ajta je'en huo'tatyójtjej. Aj mu mij i úuca ajtyáx'iriaca' majta

ja've'vi'raxij i icájra'an jitze, majta jaatyánajchaca', ¹⁰ aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Séricuj siata'aj huojo'té'exaatye'en i nye'ihuáamua' maj jó'ciinyej a'ájna a Galileea, a'áa mu nyeje'seejran.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i xantáaru'uj

¹¹ Móoche' mu huaju'caj a'íimaj i úucaa, mati'ij séecan i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj a'áa ja'rá'aj a chájtaca', aj mu mij néijmi'i huo'té'exaa a'íijma i maj puaaríj tyí'ijtye' je'ej ti tyi'táj huaráj. ¹² Majta i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu tyúusiij hua' jamuán i huásij, mej mij jaaxá'pu'íintare'en je'ej maj ye'ej huárinyij. Aj mu mij jéehua túmii huo'ta' a'íijma i xantáaru'uj, ¹³ a'yan metyihua'ixaatye'ej tijin:

—A'yaa xu mua'aj tyu'taxáj tijin tíca' ímuáj siati'ij tyacu'tzísima'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacé'ca'aj a'íi mu aje're'nyej mati'ij mij jaanáhuaj i tyévira'. ¹⁴ Ajta títua'aj jáamua'reej i tajtúhuan je'ej ti tyi'táj huaráj, ityáj tu a'yan tyaaté'exaatye'ej tí'ij quee tyi'táj je'ej jamuáa'uurej mua'ajmaj.

¹⁵ Majta a'íimaj i xantáaru'uj mati'ij ja'ancuria'aj i túmii aj mu mij a'yan huaráj je'ej maj tyihuo'ta'íj. Tí'ij

na'aj yatij je're'nyej, a'yaa mu tyí'xaj néijmi'que' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáama'can ti a'yan tyi'ja'yájna.

Jesús pu tyihuo'ta'íj i maj jamuán huacéj

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Majta i maj tamuáamuata' japuan síij ará'axcaa, a'áa mu jó'ju' a'ájna a Galileea, a'áa mu ja'rá'aj jírij jitze tí'ij anaquéej tyihuo'té'exaaaj a'íijna i Jesús. ¹⁷ Ajta mati'ij jaaséej a'íjci i Jesús, aj mu mij tyámua' tyaatá', majta séecan camu tyá'tzaahuatya'ca'aj ti a'íin pué'eenye'ej. ¹⁸ Aj pu'ij Jesús ajtyáxíriaca' hua' jimi tí'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Dios pu arí néijmi'i tyinaatá' nyej nyij néijmi'i jin antyínyamua'reeriaj u tajapua' nyajta íiyan cháanacaj japua. ¹⁹ Siata'aj sij jo'cix'íin néijmi'que' i cháanacaj japua sij huó'ixaatye'en i tye'ítyee mej mij na'rá'astijre'en, siajta huó'íiraj nyúucaritze' i tí nyavástarata', siajta nyúucaritze' i yójra', siajta nyúucaritze' i júuricama'ra' i Dios, ²⁰ siajta huo'mua'tyej mej mij néijmi'i ja'rá'astej je'ej nyaj nyeríj tyajamuaamuá'tyej. Nyajta nyáaj a'yaa nu ja'mua jamuán séeria'aj na'mej tí'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej íiyan cháanacaj japua.

San Marcos

Juan pu tyihuá'ixaatye' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 A'yaa pu éenye'que' huatyóochej i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i Jesús i Ciriistu', yójra' ti pué'een i Dios.
2 A'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti arí á'tyeej ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijin:
 A'tij nu huata'ityij anaquéecan ta'aj a jime' tyu'taxáj, tí'ij tyámua' tyimuáa'uurijtze'.
3 A'áa pu ja'vá'namuajre' i nyúucarij jo'tij quee já'tyi'tij, a'yan tijin:
 "Tyámua' xu jáa'uurej i juyáara' i tavástará', xaatajé'yitzi'tye' i juyáara'."
4 A'áa pu jo'tóosejrataca' i Juan i ti huá'íraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu néijmi'caa tyú'ixaaj maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi majta je'en huái'huaj, tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee xá'puí' huaríj a'íjci jimi.
5 Néijmi'i i tyeétyee a'áa maj tyaja'ránamuaj a judea majta a Jerusalén a'íi mu aje'ré'nyinyiica'aj mej mij jáanamuj. Matí'ij mij jaataxájtaca' i maj quee xá'puí' huaríj i Dios jimi, aj pu'ij i Juan huo'íri' a'ájna i játya'naj jitze ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Jordán.
6 Ajta a'íjna i ti tyí'chajca'aj i Juan a'íj pu jin tyí'taavi-jhuaca'aj i caméeyuj ju'xa' jime', ajta navíj jin ahuóojí'ca'ca'aj, ajta vítzi'cú' c'i'macaria'aj, ajta sarátyee cua'caría'aj itzitáj maj huáxoo. **7** A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:
 —Síij pu ooj yaja've'mej ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyej nyij ja'ajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an.
8 Nyáaj nu nyeríj jamuáa'íri' i jájtyij jime', ajta a'íjna a'íj pu jin já'mua'íran i júuricama'ra' i Dios.

Jesús pu huái'huaca'
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

9 A'yaa pu a'ájna tyu'ríj, Jesús pu a'áa ja'rájraa a Nazaret, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, aj pu'ij i Juan jáa'íri' i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán. **10** Tí'ij na'aj i Jesús tye'táraa i jáata', aj pu'ij jaaséj ti antacúj i tajapuá tí'ij ij a'íj huaséj i júuricama'ra' i Dios ti aje'cáma'ca'aj, a'yaa pu huasé'rihua'aj tí'ij cúcui'. **11** Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti uje'cánamuajrej u tajapuá, ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:
 —Muáaj paj a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've', i nyaj nyajta ja'antyíhuoj.

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

12 Tí'ij a'yan tyu'ríj, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. **13** A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj já'tyeej, jo'maj tyí'tyán jo'c'í'ca'aj simuáruunyij,
 ajta i tyiyáaru' tyí'tyasa'ca'aj tí'ij i Jesús ootyá'itzeere'en i Dios jimi, capu a'yan tyá'raa a'íi mu jaatyáhuú i maj tyí'huúre' i tajapuá Dios jimi.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

14 Tí'ij eetyanámi'huacaj i Juan, aj pu'ij i Jesús ajo'ré'nyej a Galileea a'áa pu huo'j'íxaa i Dios nyuucacaj. **15** A'yan tijin:
 —Pu'ríj tya'rá'aj a'ájna i xicáara' jitze i ti a'yan tyí'iteeria'ca'aj tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj i cháanacaj japua. Siata'aj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi siajta jitzán tyú'ca'nyej i nyúucaria'ra'.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

16 Tí'ij Jesús a'áa ja'ajtyama'caj a'ájna véjri' jo'tij ja'vá'asej i jájtyij ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Galileea, aj pu'ij a'íj huaséj i Simón ajta i Andrés ihuáaria'ra' ti pué'een. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i maj cue'tzi'puacaria'aj, a'áa mu mij jo'hua'naaj i tápi'narij. **17** Jesús pu a'yan tyihuo'tajé tijin:
 —Musio'té'yi'ij nyaj jamuán, nyáaj nu já'muamua'tyej siata'aj huo'tájeevej i tyeétyee nye jimi.
18 A'áa mu mij tyojopíj i tápi'narij matí'ij mij jamuán jo'c'íj i Jesús.

19 Tí'ij té'ej áyee jo'ré'nyej, Jesús pu a'íj huaséj i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een, a'íi pu hua'yoj-mua' i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i báarcuj jitze tyámua' metyí'uuriáaj i tápi'narij. **20** Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, a'áa mu mij yooríej i jutáataj Zebedeo i séecan jamuán i maj jahu'íria'ca'aj, matí'ij mij Jesús jamuán jo'c'íj.

A'íjna i tyévij tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj
(Lc. 4:31-37)

21 Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tijin Capernaúm, a'ájna i xicáara' jitze matí'ij juso'pii, aj pu'ij i Jesús utyájrurij i tyeyúuj tzajta', tí'quij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej. **22** Majta i tyeétyee je'ej mu tyityo'tóomuajtyaca' je'ej ti tyihuá'mua'tyajca'aj,

ji'nye a'yaa pu tyi'tyáxajtasima'aj tí'ij i ti va'cán jin tyi'-tyéjvee, capu a'yan matí'ij i maj tyihua' mua'tyajca'aj a'fjci jitze i yu'xarij i maj jin tyí'ijta. ²³ A'úu pu s'fij tyáati' jo'tyávaaca'aj i tyeyúuj tzajta' i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'fj pu'ij a'yan tyu'tanyúj ²⁴ tíjin:

—¿Ji'nye tyi'tfj pa'uurej tajimí Jesús Nazaret paj já'-ma'can? ¿Nyí a'fj jin mu po've'mej paj ta'antypuá'ri-tye'en? Nyámuamua'tye a'tfj paj pu'éen, nyajta jamua'reej paj a'fjin pu'éen i paj néijmi'i jin tyámua' een i Dios jimi.

²⁵ Aj pu'ij Jesús jajtýá'xij i tyiyáaru', a'yan tyeyixáaty'e'ej tíjin:

—Capáj ave'nyuuca'an iirájra' mu tyévíj tzajta'.

²⁶ Tí'quij i tyiyáaru' jaatacá'tzij i tyévíj ca'nyíin jime', aj pu'ij ca'nyíin huajíjhuaca' i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj i tyévíj tí'quij iirájraa. ²⁷ Néijmi'i mu tyu'tátz'ín, majta a'yan tyú'íhuo'raca'aj séej jamuán ajta séej a'yan tíjin:

—¿A'tanyíj pu'éen a'mújna? Tí'ij jájcuán jin tyí'mua'taj, ajta je'en naa tyu'xáxa'aj tí'ij i ti va'cán jin tyi'-tyéjvee. A'fj mu majta ja'tzaahuaty'e' i tyiyáaru' je'ej ti ye'ej tyihuo'tájeevíj.

²⁸ Ajta je'en jiyet'zín néijmi'que' huámua'reeri'huaca' tí'ij na'aj a'ájna a Galilea je'ej ti tyi'tfj huáruuj i Jesús.

Jesús pu tyáahuaj i mu'nyáara' a'fjci i Simón

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Matí'ij iirácij i tyeyúuj tzajta', Jesús pu hua' jamuán jo'mej a'fjima i Santiago ajta i Juan jo'maj ja'chej i Simón ajta i Andrés. ³⁰ A'fj pu a'áa jóoca'tyíi i mu'nyáara' i Simón, tyí'cui'ca'aj a'fjna puístaca'aj. Aj mu mij jaat'éexaa i Jesús, ³¹ a'fj pu'ij ajtyáx'riaca' jimi, tí'ij ij jajví' i muáca'ra'an jitze ajta je'en ja'ajriáj, aj pu'ij jiyet'zín huatyápuaríaca' i ti puístaca'aj ajta je'en huatyóochej tí'ij tyihuo'cue'tyej.

Jesús pu jéehua tyihuo'huua i maj tyí'cucui'ca'aj

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Tí'ij huaré'chuxarij aj mu mij néijmi'caa ajóovi'tijxi i Jesús jimi a'fjima i maj tyí'cucui' majta i tyiyáaru' maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, ³³ Néijmi'i mu matí'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatimee a'áa ja'tyúusi i pua'quéj jo'tij je'tyényinyi'ij, ³⁴ Jesús pu néijmi'caa tyú'huuaaj i tyétyee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta jéehua hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, capu ajta hua'tá'caria'aj maj huatányuunyij i tyiyáaru'uj, ji'nye a'fj mu jamua'ajcaa a'tfj ti pu'éeenye'ej.

Jesús pu huó'ixaaj i Dios nyuucacaj a'ájna jo'maj jóosi'rii

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Iiya' pu'uj, tí'ij óoche' huat'ca'caj, Jesús pu ájchej tí'quij eerájraa a'ájna a chájta' ta'aj ij justíj huatyényu-unyij a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij. ³⁶ Ajta a'fjna i Simón majta i maj jamuán huajú'ca'aj, a'fj mu uyó'huosij i Jesús, ³⁷ ajta matí'ij jáatyoj a'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—Néijmi'i mu muahuoo.

³⁸ Ajta a'fjna a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Che'r'éj tyiche' áyee jo'r'é'nyej a'áa tí véjri' huaca'aj, a'áa nu nyajta huojot'é'exaatye'ej i nyúucarij, ji'nye a'fj nu jin mujo've'mej.

³⁹ Jesús pu'ij néijmi'que' huáraa a'ájna a Galilea, hua'ixáaty'a'aj i nyúucarij jo'maj jóosi'rii tí'ij na'aj a'áa tí huaca'aj, ajta tyihua'huatya'aj i tyiyáaru'uj tí hua' tzajta' séjria'ca'aj.

Jesús pu séej tyú'huuaaj tí cá'atzaj

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ S'fij pu i tyáati' tí tyí'cui' tí cá'atzaj a' uré'nyej i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij tí'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Típuaríaca'aj a'yan petya'ajxi'e'vi'ra'aj, tyináahuatye' i nyaj tyí'cui'.

⁴¹ Jesús pu ja'ancu'vaxij, tí'quij jumuáca' jin ja'ajta-muáriej ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa nu tya'ajxi'e'vi'ra'. Pata'aj huarúj.

⁴² Aj pu'ij huatyápuaríaca' i tí jin tyí'cui'ca'aj, tí'quij naa éenye'ej ta'raj. ⁴³ Ajta je'en i Jesús jaata'ityaca' a'yan jéehua tyé'ícatye'ej tíjin:

⁴⁴ —Cási', capáj a'tfj ixaaty'e'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'fjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj, a'yájna tí'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mata'aj mij a'fj maj jáamua'reej i puaríj tíjin papuríj huarúj.

⁴⁵ Ajta a'fjna i tyévíj tí'ij jó'raa je'en pu huatyóochej tí yo'xáatajra'nyij je'ej tí tyi'tfj jimi huaráj. A'fj pu jin quee che' i'riitaca'aj tí i Jesús utyájrutyey i tí huachájta'tajmee, sulu a'áa pu jó'yi'caaj jo'tij quee ja' a'tfj, majta i tyétyee a'náj tina'aj mu a'áa je'r'é'nyinyiica'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús mej mij jaaséj.

Jesús pu séej tyú'huuaaj i tí quee tyéchavaaj

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, Jesús pu ajtáhuacaj a'áa jo'tyájrapij a Capernaúm. Matí'ij jáamua'reeri' tí a'áa je'rácayii i chí'táj, ² jéehua mu i tyétyee tyúusi, camu che' á'vejrica'aj a'ájna a tí je'tyényinyi'ij, ajta i Jesús huá'ixaaty'a'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

³ Aj mu mij mamuácuaj i tyétyee séej ajo'r'é'nyijtye i tí tyí'cui' tí quee tyéchavaaj. ⁴ Ajta jéehua mu i tyétyee eetyóosi'ria'ca'aj a tí je'tyényinyi'ij a'fj pu jin quee i'riitaca'aj maj ajtyáx'riey jo'tij i Jesús jo'tyávaaca'aj, aj mu mij antyicáj i chí'ij japua, matí'ij mij ja'náacuj aj mu mij ju'cájtoo i tí tyí'cui'. ⁵ Tí'ij i Jesús huoséj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i tí tyí'cui' tíjin:

—Nyiyóoj, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyiri' i paj jin quee xá'pu' huaráj.

⁶ Séecan mu a'áa ja'ajtyá'ca'aj i maj tyihua' mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'fj mu mij a'yan tyi'riá'lu-mua'aj tíjin: ⁷ “¿Ji'nye tyóoca'nyej tí'ij a'yan tyí'xajtaj a'mújna? Nyúucaria'ra' pu je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. A'fj pu'uj i Dios jaayí'tin tí'ij tyihuo'tú'uunyiri' i maj jin ootyá'ítzee.” ⁸ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye síaj síj a'yan tyí'mua'tzej? ⁹ ¿Tyi'tanyí quee tyési', nyí nyaj a'yan tyaaté'exaatye'en i tíquee tyéjchevej yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyiri' i paj jin quee

xá'pu' huarfj i Dios jimi", nusu nyaj a'yan yee: "Ájchesij, pajta ja'antiyi'í'ij mua' utáatzij pajta je'en jó'ra'ny-ij?"¹⁰ A'yaa nu nyij tyajamuaataséjratye'sij ti i yójra' i Dios ajta a'fjna jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua tí'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'fjci i ti quee tyéchavaaj tíjin:

¹¹ —A'yaa nu muéetzij tyí'mua'ixaatye', ájchesij, pata'aj ja'antiyi'í'ij mua' utáatzij, áricuj jo'paj ja'chej.

¹² Aj pu'ij i ti tyí'cui' ájchej, aj pu'ij jatyfj i ju'utáatzij tí'quij jó'raa, néijmi'i metyi'séeracaj i tyeftye. Aj mu mij néijmi'i je'ej tyityo'tóomua'jtyaca' majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan metyi'xáataj tíjin:

—Catu a'náj tyi'tfj a'yan tyu'séj.

Jesús pu jaatajé a'fjci i Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'áa jo'mej jo'tij ja'-va'ástimee i jájtyij, majta i tyeftye jimi mu ajtyáx#ria-ca', a'fj pu'ij tyihuá'mua'tyajca'aj. ¹⁴ Tí'ij a'áa joomá'caj a'fj pu huaséj i Leví, yójra' ti pué'een a'fjci i Alfeo, a'úu pu je'rácatyii jo'maj huaja'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaria'aj i Roma pujmua'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Leví ájchej tí'quij jamuán jo'mej.

¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'rj tí'ij i Jesús a'áa tyaja'cuaj'cáj jo'tij ja'chej i Leví, majta jéehua i maj huá'jijva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaria'aj, majtáhua'aj séecan i tyeftye i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'fj mu majta tyí'cua'ajcaa i méesaj japua, jamuán i Jesús majta i maj jamuán huacfj, jí'nye jéehua mu i maj Jesús jamuán huajú'-ca'aj. ¹⁶ Séecan mu i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, i maj fariseos pué'een, matí'ij jaaséj ti i Jesús hua' jamuán tyí'cua'ajcaa, a'yaa mu tyihuo'ta'íhuo'ri' i maj jamuán huacfj i Jesús tíjin:

—¿Jí'nye een jime' a'fjna i ti tyaja'muamua'tyej tyí'cua'caa a'fijma jamuán i maj tyí'tyeyijve' ajta hua' jamuán i maj jéehua já'ítzeere'?

¹⁷ Jesús pu huó'namuajri', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'fijmaj i maj quee tyí'cucui' camu a'fjci jimi ajo're'nyesij i ti tyí'hua'tacaa, sulu a'fijmaj mu ajo're'nyej i maj tyí'cucui'. Canu nyáaj a'fjci jin mu jo'vé'mej nyej nyij a'fijma huatájeevej i maj tyámua' een, sulu a'fijma i maj jéehua ootyá'ítzee i Dios jimi.

A'fj mu jaata'íhuo'ri' i Jesús je'ej maj tyityahuó'itzi-ve'en

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Séej mu a'yan tyúu'itzi'va'ca'aj a'fijmaj i Juan maj jamuán huacf'ca'aj, majta i fariseos, aj mu mij séecan i tyeftye aje're'nyej i Jesús jimi matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—A'fijmaj mu ju'itzi'vee i Juan maj jamuán huacf'ca'aj majta i fariseos, ¿jí'nye mej mij quee ju'itzi'vee i maj ajamuán huacfj?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—¿Nyiquij í'rij maj ju'ítzi've'ej i maj huo'tá'inyej mej mij tyu'yé'estej a'fjci jime' ti sfj huatyénye#chij, tí'ij i ti huatyénye#chij ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj? Típua'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj i ti huatyénye#chij, capu je'ej tyí'rij maj ju'ítzi've'ej. ²⁰ Ajta a'yaa pu atyo-jo're'nyesij i xicáara' i maj jitzán já'vi'tin i ti huatyénye#chij, tí'ij a'ájna atyojo're'nyej, aj mu mij ju'itzi-ve'en.

²¹ Capu a'tfj jaacu'nyua'puan i cáanarij ti mí'ma'can i cáanarij jime' ti jájcuaj, jí'nye huatyátzu'taj i cfjxurij ti jájcuaj tí'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij ja'násujtza'naj i ti mí'ma'can, tí'quij jéetze' va'tfj anasúutza'nyij ja'mej. ²² Camu majta i nahuáj ti jájcuaj ucáto'sij i cfxo'rij tzajta' ti uria'cue'rijhua, jí'nye a'fj pu újmue'rij tí'quij ootátzaanyij i cfxo'rij ti uria'cue'rijhua, aj pu'ij jó'vesij i cfxo'rij ajta i nahuáj. A'fj pu jin juxie've' maj ju'cájto'ny-ij i cfxo'rij tzajta' ti jájcuaj i nahuáj ti ajta jájcuaj.

A'fj mu jí'ijtzaanaxij i tyeríicuj i Jesús maj jamuán huacfj a'náj matí'ij pua'aj juso'pii

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ A'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tij tyeríicuj ja'huasti', majta a'fijmaj i maj jamuán huacfj, matí'ij a'áa jooju'uj, a'fj mu huatyóo-huij maj jí'ijtzaanaxi'in i muéeya'ra' i tyeríicuj. ²⁴ Majta i fariseos a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tíjin:

—Cási', ¿jí'nye mej mij a'yan ricij i maj ajamuán huacfj je'ej tíquee tyí'rij ti a'tfj a'yan rijcaj a'ájna i xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii?

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—¿Nyí sequée mua'aj a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze je'ej tí' huarfj i David tí'ij huata'cuataca', majta i maj jamuán huacfj? ²⁶ Tí'ij a'fjna i Abiatar puaríj jin ty-í'tyaváacaj, David pu utyájruij i tyeyúuj tzajta' tí'quij jáacuaj i páan i maj jaatámu'vejritaca' i Dios jimi, i maj a'fj mana'aj jacua'caria'aj i puaríj, ajta je'en a'fijma huacue'ej i maj jamuán huajú'ca'aj.

²⁷ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'íxaaj tíjin:

—A'fjna i xicáara' i maj jitzán juso'pii a'yaa pu tyo-xá'pu'íntari'huaca' tí'ij huo'tyáhuire'en i tyeftye, camu mej mij i tyeftye jaatyáhuire'en a'fjci i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ²⁸ A'fj pu jin i yójra' i Dios a'fjna jin antyúumua'reej i xicáara' i maj jitzán juso'pii.

A'fjci jime' i a'tfj ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'úun jo'tyájruij i tyeyúuj tzajta', sfj pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj tí' ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze. ² A'fj mu mij i fariseos ja'eeva'ca'aj a'fjci i Jesús mej mij jaaséj tipua'aj tyáahuaatye'en a'fjci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, mej mij a'fjci jin tyí'tfj jitzán ujuá'aritye'en. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'fjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tíjin:

—Ájchesij iye'ej jé'ta' huatyéjchaxij.

⁴ Ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i séecan tíjin:

—¿Tyí'tanyí jin je'ej tyí'rij tí'ij a'tfj a'yan huárinij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, nyi tí tyámua'

huárinyij, ca' ti je'ej pua'aj huárinyij? ¿Nyi maj séej tyú'huaatye'en ca' maj séej antyipuá'rite'en?

Majta a'ñimaj camu je'ej tyu'taxájtaca'. ⁵ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa nyu'camu'ij, ajta huatóoxaamujritey a'ñijma jimi i maj quee jaxie'va'ca'aj maj jáanamuaaj, ti'quij a'yan tyaatajé a'ñici i tyáataj tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca' ti'quij huarúj. ⁶ Aj mu mij a'ñimaj i fariseos iirácij, mati'ij mij huatyóohuij maj jaaxá'pu'itintare'en a'ñijma jamuán i maj Herodes jitze ajtyáma'can je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj a'ñici i Jesús.

Jéehua mu tyeétyee a'áa ja'tyúusi jo'tij ja'vá'asej i jájty-ij

⁷ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, hua' jamuán i maj jamuán huacáj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'vá'asej i jájtyij. Jéehua mu majta i tyeétyee i maj a'áa huachátima'caa a Galileea jamuán huajú'ca'aj. ⁸ Mati'ij jáamua'reeri' je'ej ti va'cán jin tyí'muarie'ca'aj i Jesús, jéehua mu ujo'vá'ju' a'áa maj ja'ráacij a Judea, majta a Jerusalén, majta a Idumea, majta a Tiro, majta a Sidón, majta i maj Jordán já'ma'can. ⁹ Aj pu'ij jin i Jesús a'ñijma huata'ij i maj jamuán huacáj maj báarcuj jáahuaviitze'en, ti'ij jitzán atyéyixi'in mej mij quee i tyeétyee jatzíinajyi'can. ¹⁰ Ji'nye pu'ríj jéehua tyihuo'huaatya'ca'aj i maj tyí'cucui'ca'aj, a'ñij mu jin i maj tyí'cucui' ajtyáxñiaca' mej mij ja'ajtamuarie'en a'ñici i Jesús.

¹¹ Ajta mati'ij i maj tyiyáaru'uj hua'tzajta' séjria'ca'aj jaaséj i Jesús, a'ñij mu jimi tyítunutaxij majta a'yan tyí'tyeyijhuaca'aj tijin:

—Muáaj paj yó'ra' pué'een i Dios.

¹² Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'ta'ij maj quee jaxajta hua' tzajta' i tyeétyee a'tíj ti pué'een.

Jesús pu hua'antyíhuoj a'ñijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'áan jo'ojnyéj i jíríj japua, aj pu'ij huo'tajé a'tyán maj ja'ránajchaca'. Mati'ij néijmi' tyúusi, ¹⁴ tamuáamuata' japuan hua'puáca pu antyíhuo, mej mij jamuán huac'ca'an ajta ti'ij huo'ta'ij-tye'en mej mij jaariá'xaj i Dios nyuucáaj. A'yaa pu'ij huo'tamua'aj tijin i maj tyu'ta'íjtyi'rej, ¹⁵ ajta a'ñina jin tyihuo'ta'ij mej mij antyúumua'reeriaj maj hue'rá'ityej i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeétyee. ¹⁶ A'íi mu mij a'ñin pué'een i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej i ti hua'antyíhuoj: A'ñici i Simón, i ti ajta a'yan jaatamua'aj tijin Pedro, ¹⁷ a'ñici i Santiago ajta i Juan ihuáaria'ra' ti pué'een; a'ñijma yojmua' i Zebedeo, i ti ajta a'yan huo'tamua'aj jime' tijin Boanerges a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin, Yójmua'mua' i maj tyényuuvej; ¹⁸ ajta a'ñici i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Tomás, ajta a'ñici i Santiago, yó'ra' a'ñici i Alfeo, ajta i Tadeo, ajta i Simón i maj a'yan jatamuá'muaj tijin cananeo, ¹⁹ ajta a'ñici i Judas i ti a'yan tye'en-tyímu'tacaa tijin Iscariote, a'ñij pu a'ñin pué'een i ti avítzij jin tyu'tátuiirej a'ñici i Jesús.

Tyi'tíj mu jitzán ujpuá'rij i Jesús

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Aj pu'ij té'ej i Jesús chi'táj jo'tyárupij, majta mu jéehua tyúusi i tyeétyee, capu ij i'riitaca'aj ti hua' jamuán tyú'cua'nyij i maj jamuán huacáj. ²¹ Mati'ij jáamua'reeri' i ihuáamua'mua' a'ñici i Jesús jo'tij je'ej jé'eenye'ej, a'ñij mu a'áa jo're'nyej mej mij já'anvi'tij, ji'nye a'yaa mu tyí'xajtaca'aj ti arí huatyóotimue'ri'.

²² Majta a'ñimaj i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'áa mu ja'ráacij a Jerusalén, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin: —Beelzebú, a'ñijna i ti tyihua'ijtye' i tyiyáaru'uj, a'ñij pu jitze juca'nyej a'mújna mu tyévi'ij huo'tamuárite'en i tyiyáaru'uj.

²³ Jesús pu huo'tajé, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin: —¿Ji'nye tyí'rij ti i tyiyáaru' jusíj huatóomuaritye'en?

²⁴ Tipua'aj i maj séej chájta'naj jitze aja'chej jé'ta' muáaci'nyej, camu che' á'tyeeren, ²⁵ ajta tipua'aj i tyeétyeristyamua'me'en i a'tíj jé'ta' muáaci'nyej, camu majta che' á'tyeeren. ²⁶ A'yaa pu cha'tána'aj, tipua'aj jé'ta' muáaci'nyej i tyeétyeristyamua'me'en i tyiyáaru' majta je'en tyúucui'nyij, camu che' á'tyeeren, sulu a'ñij mu antyipu'a'rij.

²⁷ Capu je'ej tyí'rij ti a'tíj utyájrutyey jo'tij ja'chej i tu'huájca'nyej ti'ij tyi'tíj jaanáhue', tipua'aj quee anaquééj jaatyáji'que'en, ji'nye a'yaa pu tyu'tá'riitarij ti'ij tyi'tíj jaanáhue'.

²⁸ A'yaa nu tzáahuaty'i'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj néijmi'caa i tyeétyee i maj jin quee xá'pu' huaríj nusu tyi'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ²⁹ Ajta tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj tyaataxá a'ñici i júuricama'ra' i Dios, capu i Dios a'náj tyaatú'uunyi'raj, sulu a'ñij pu jin jajuéetzij ja'mej jusén jime'.

³⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', ji'nye a'yaa mu a'ñij maj tyí'xajtaca'aj tijin tyiyáaru' pu tzajta' ú'sejria'ca'aj.

I náanajra' majta ihuáamua'mua' a'ñici i Jesús

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Aj mu mij a'áa ja'rá'aj i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'ñici i Jesús, a'áa mu mij jéjre' jo'tyú'úuj mati'ij tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej. ³² A'ñimaj i tyeétyee i maj a'áa ja'taquéetima'caa i Jesús jimi, a'ñij mu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ñina a náanaj, majta a'ihuáamua' mu mapua'quéj jo'tyú'uu, a'ñij mu muahuoo.

³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿A'tanyíj a'ñin pué'een i nyinána majta i nye'ihuáamua'?

³⁴ Aj pu'ij huo'séerajraa i tyeétyee i maj jimi ataquéeti-ma'caj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íi mu a'ñin pué'een i nyinána majta i nye'ihuáamua'. ³⁵ Ji'nye a'tíj ti tina'aj ti a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'ñij pu a'ñin pué'een i nye'ihuáara' ajta nyaj náanaj.

A'fjna i a'tfj ti tyí'huastyaa

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Ajtáhua'aj pu i Jesús huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej a'ájna jo'tij ja'vá'asej i jájtyij. Majta je'en jéehua i tyeítyee tyúusiij, Jesús pu'ij báarcuj jitze atyájjraa a'áa ti jáata' ja'cáva'ca'aj, majta a'fijmaj i tyeítyee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a tij jóo'asej i jájtyij. ² Aj pu'ij jéehua tyihuó'ixaaj séej jime' i nyúucarij.

A'yaa pu tyihuo'muá'tyej tijin:

³ —Xáanamujri' a'fjci: A'tfj pu a'áa jo'mej jo'tij tya-já'huaste'. ⁴ A'áa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'ij a'áa jo'vatzfjrraa i juyéj jitze, aj mu mij i pí-na'see jaaré'je'puj i ímue'rij. ⁵ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzfjrraa tyetyéj tzajta' jo'tij quee jéehua jo'choota', aj pu'ij jiye'tzín acáanyaxij i ímue'rij, ji'nye capu a'chu huácayiiij i chuéj, ⁶ ajta ti'ij i xicáj eeré'nyej, aj pu'ij huariá'taj i ti arí ajnyéj, ajta quee a'chu ajo'canána'ajma'caaj, a'fj pu jin huaria'huaj. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzfjrraa i tzicare'ej tzajta', ti'ij i tzicare'ej huahuásej aj pu'ij ja'vá'naj i ti arí ajnyéj, a'fj pu jin quee huáçriaca' i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan pu a'áa jo'vatzfjrraa jo'tij naa jo'éen i chuéj, a'fj pu'ij ajnyéj, ajta je'en jéehua huáçriaca', séecan pu i ímue'rij a'yan tyi'ca'tyé'tya'ajma'caa i cúuxa'aj jitze sfjij tina'aj tya'aj-tanyéj i ímue'rij a'chu seityéj japuan tamuáamuata' i jatzj, ajta séecan a'chu huéicatyey, ajta séecan anxityey.

⁹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—I maj iityanamuaárajmee, miche' tyámua' naa tyáanamuaaj.

Ji'nye een jime' séej nyúucarij jin tyihuá'mua'tyej

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Ti'ij a'yan tyu'rfj, Jesús pu jusfjij a'áa jo'tyá'itzee, majta i maj hua' jamuán ajo'tyú'uuca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'fj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'fjna i nyúucarij ti jaaxájtaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'ajmaj pu i Dios tyajá'mua'ixaatye' je'ej ti tyí'een jo'tij a'fjin tyejé'ijtaj, ajta a'fijma i maj jéjre' maj jo'tyú'uu, a'yaa pu séej nyúucarij jin tyihuá'mua'tyen, ¹² mata'aj mij quee tyi'tfj huaséj tyij majta ma'un-yéjnye'rij, majta je'en quee tyi'tfj huánamuaj, tyij majta iityanamuaárajme'nyij, camu mij majta ja'antzaahu-atye'sij i Dios, ti'ij a'fjin tyihuo'tú'uunyi'.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'fjci i a'tfj ti tyí'huastyaa

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sequéé yo'itéej xá'raa a'fjci i nyúucarij? ¿Ji'nye tyí'rij sij yo'itéej xá'ra'nyij i séecan i nyúucarij?

¹⁴ A'fjna i ímue'rij ti huaste', a'yaa pu een ti'ij i a'tfj ti huá'ixaatye' i Dios nyuuccaaj. ¹⁵ Séecan mu i tyeítyee a'yan een ti'ij i ímue'rij juyéj jitze ti huavatzfjrraa: a'fj mu mij tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij, ajta mat'ij janamuáaran a'fj pu i tyiyáaru' jiye'tzín huo'huári'ra-

caa i nyúucarij i maj merj jú'mua'reeriaca'aj i jutzájta'. ¹⁶ Majta séecan a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij tyetyéj tzajta' ti huavatzfjrraa: a'fj mu tyámua' naa tyá'namuaj i nyúucarij majta jutyamua've'ej ja'ancuriáa'sij, ¹⁷ ajta camu jéehua ajo'canána'ajmee, camu mij juca'nyej, a'fj mu jin jajpuéetzij a'fjci jime' maj hua'xaahuari' i nyúucarij, na'riij je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, aj mu mij jiye'tzín yo'huá'xij i maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹⁸ Majta séecan a'yaa mu een ti'ij i ímue'rij ti tzicare'ej tzajta' huavatzfjrraa: a'fj mu janamuaj i nyúucarij, ¹⁹ ajta jéehua pu hua' jitze juxie've' je'ej maj tyi'tfj tyí'muarie', a'yaa mu tyá'xie've' maj jéehua tyí'toova'aj, majta jaxie've' maj néijmi'i tyí'ijcha'ij. A'fj pu hua' tzajta' hu-ataséjre'sij, capu ij jaatá'sij ti jitzán huatyá'itzeere'en i nyúucarij. ²⁰ Séecan mu majta séejre' i maj janamuaj i nyúucarij majta ja'rá'astej, a'fj mu mij jéehua tyu-tyáhuüre'sij, a'yájna ti'ij i ímue'rij ti huahuásti'huaca' jo'tij jo'j're'en. A'fj mu mij a'yan tyu'tyáhuüre'sij ti'ij i ímue'rij ti huáçriaca' a'chu seityéj japuan tamuáamuata' ti cure'tyé'tye'ejmee, majta séecan huéicatyey, majta séecan anxityey sfjij ajta sfjij.

A'fjna i tatzárij ti antyítáa i huootyij jitze

(Lc. 8:16-18)

²¹ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyiquij i tatzárij mua'antyítieeraj mej mij cajún jityey ye'rájchetyij, ca' mej mij utáatzij jityey ye'rájchetyij? Capu xaa nyu'uj, sulu áan mu imuáj yo'ojchesij, ta'aj ij a' imuáj atányeeri'cij. ²² A'yaa pu cha'tána'aj, capu tyi'tfj jusén jin avíitzi'huaj ja'mej, sulu huataséjre'sij, na'riij tyi'tfj maj aviitzi' jin mua'reej i jumua'tziira'aj tzajta' a'fj pu ajta mua'reeri'huan. ²³ Mu sij iityanamuaárajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

²⁴ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj tijin:

—Xaaséj tyi'tfj sij namuaj. A'chu sij mua'aj tyi'tfj huotá'an i séecan, a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'aj-maj tyajamuaatá'sij, ajta je'en jéetze' tyajamuaatá'sij. ²⁵ Ji'nye a'fjna i ti tyi'tfj çí tyí'ijcha'ij, a'fj pu jéetze' tya'ancuriáa'sij, ajta i ti quee tyi'tfj tyí'cha'ij, a'fj mu tyáa'ri'raj a'chu ti tyi'tfj tyí'cha'ij.

I nyúucarij ti jaxaj a'fjci i ímue'rij ti huose'en

²⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj i Jesús tijin:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij a'tfj i ímue'rij huahuástej i chuéj japua, ²⁷ ti a'yan cha'tána'aj tye'mej tjpua'aj tyácusime'en a'fjna i a'tfj, na'riij atányeeri, capu jamua'reeren je'ej ti ye'ej tye'ejnysij tjpua'aj tca' na'riij tújca a'fj pu i ímue'rij acányesij ajta je'en huose'en. ²⁸ A'fj pu i chuéj jusfjij tyámua' joorej ti'ij acányey i ímue'rij, aj pu'ij ajnyésij i xámue'ra' ajta je'en huatámueeya'aj, ti'quij i muéeya'ra' jitze canyáatira'sij i jatzj. ²⁹ Tjpua'aj arí i jatzj huáca'naj aj mu mij jaariá'siire'sij, ji'nye pu'rij tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán tyúutza'nyii.

A'íjna i nyúucarij ti jaxaj i mostáasaj jatze'

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaj i Jesús tijin:
—¿Ji'nye ye'ej tyí'rij tyej tyij a'yan tyaataxáj je'ej ti tyí'een jo'tij i Dios tyejé'ljtaj, tyi'tanyí tin a'yan huasé'rin? ³¹ A'yaa pu een tí'ij i mostáasaj jatze' ti i chóota' atyáhuasti'huaca'. A'íi pu a'íin pué'een i jatzíj ti jéetze' cíleen ti íiyan séejre' i cháanacaj japua, ³² ajta tí'ij atyáhuasti'huaj i jatzíj, a'íi pu'ij huose'en tí'quij jéetze' uhuatí'tij ja'mej quee i ti tyí'huasti', tyámua' pu viváajma'aj tyi'tyáxamue'ej ja'mej, a'íj pu jin i'ríitaj ja'mej maj i pína'see jitzán tyi'huó'ito'tye' a'íjci jityej i ti huáqueenyi'iste'.

Je'ej ti ye'ej een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj séej nyúucarij jime'

(Mt. 13:34-35)

³³ A'yaa pu i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj i nyúucaria'ra' i Dios, jéehua pu tyihuó'ixaaj séej nyúucarij jime', a'chu maj a'yan pújooriajva'aj mej mij yó'itej muá'ra'nyij. ³⁴ Capu tyi'tíj huá'ixaatya'ca'aj tíquee a'yan séej nyúucarij jime', ajta a'íimaj i maj jamuán huacáj tyámua' pu amitéria'can jin tyihuá'ixaatya'ca'aj jujíme'.

Jesús pu jaatyápua'rij i áacaj ajta i jájtyij ti tyúuta'hua'aj

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ A'ájna xicáara' jitze tí'ij tyechúmua'risima'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—Che'réj tyiche' antác'nyej után jitze pujmua'.

³⁶ A'áa mu'uj mij huaja'ajhua'xíi i tye'íyee mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús i báarcuj jitze a'áa ti jo'tyávaaca'aj, majtáhua'aj mu séecan hua' jamuán ujó'ju' séecan báarcuj jitze. ³⁷ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', tyámua' pu apúutzarij tyi'tyúuta'hua'aj a'íi pu'ij atyáxijrihua'aj i báarcuj jitze, pu'ríj ij tin avá'ajistisima'aj i báarcuj jitze. ³⁸ Ajta a'íjna i Jesús pu huatácuj hua'huarita' pujmua' i tye'íyee tyi'ijmút'ziz pu huáca'tyíi. Aj mu mij jaajfstej majta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, ¿nyiquee a jitze juxie've' tyaj tyeríj tin atyácul'sij?

³⁹ Aj pu'ij i Jesús ájchej tí'quij jaata'íjmuejri' i áacaj, ajta i jájtyij a'yan tyu'tajé tijin:

—Capáj che' jujhua'naj. Huatyáapua'rij.

Aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj ajta je'en naa tyo'rióoje'yaca' i jájtyij. ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij tyí'tzi'nye'? ¿Nyi sequée xu tyámua' tyá'tzaahuatye'?

⁴¹ A'íi mu mij tyámua' tyu'tátziin, majta a'yan tyúu'i-huo'raca'aj séej jamuán majta séej tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna, mej mij majta ja'astej i áacaj ajta i jájtyij?

A'íjna i a'tíj Gadara ti já'ma'can

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 Aj mu mij után jitze pujmua' ja'rá'aj, a'yaa pu tyarájtyapua'j tijin Gadara. ² Tí'ij na'aj tye'táaraa i Jesús i báarcuj jitze, s'íj pu tyáati' jimi ajtyáxíriaca' ti tyiyáaru' tzajta' ú'sejre'. A'íjna i tyáati' a'áa pu je'táaraa jo'maj i mu'chítyee já'ava'taca, ³ ji'nye a'áa pu já'chajca'aj. Capu i'riitaca'aj ti a'tíj jaatyáji'que'en, nyi cadéenaj jime'. ⁴ Mue'tíj mu'ríj ja'náji'ca'ca'aj i muáca'ra'an majta i icájra' jitze i cadéenaj jime', je'en pu jajtá'na'aj, capu je'ej tyí'riitaca'aj ti a'tíj jaamué'tin. ⁵ A'náj ti na'aj pu a'áa jo'chá'canya'aj i jiríj jitze ajta jo'maj mu'chítyee já'ava'tacaa tújca ajta t'ca', antyijíhua ajta tyetyéj jin curióoto'xa'aj. ⁶ Ajta tí'ij a'íj huaséj i Jesús, aj pu'ij ootatéj, tí'ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, ⁷ tí'quij a'yan tyaatajé ca'nyíin jime' tijin:

—Capáj nyéetzij je'ej nyoorej, Jesús, i paj yójra' pué'een i Dios ti néijmi'que' tyí'ljta. A'yaa nu tyí'muahuaviij i Dios jitze ma'can paj quee puéjtzij nyata'-care'en.

⁸ A'yaa pu tyí'xajtaca'aj, ji'nye Jesús pu a'yan tyaatájeevaca'aj tijin:

—Tyiyáaru' mu paj je'ej pua'aj metyóomua'rej, iirájra' mu tyévíj tzajta'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pua'antypua'aj?

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa nu antypua'aj tijin Legión, ji'nye tyámua' tu tyi'tyamui'ij.

¹⁰ A'íi pu'ij a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj a'íjci i Jesús tíquee hue'rá'ityacare'en a'ájna. ¹¹ Ajta a'ájna véjri', jéehua mu i tuíxuj a'áa tyojóohu'racaj, ¹² a'yaa mu mij i tyiyáaru'uj tyaatáhuaviiri' tijin:

—Taata'ítyij i tuíxuj jimi taatá' tyej tyij hua' tzajta' utyájrutyéj.

¹³ Aj pu'ij i Jesús huo'ta', mati'ij mij iirácij i tyiyáaru' i maj tzajta' séjria'ca'aj a'íjci i tyévíj, aj mu mij i tuíxuj tzajta' utyájrurij. Majta i tuíxuj a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj, a'íi mu mij jo'huáachajraa a'ájna pujmua' jo'tij ja'ancátýee, aj mu mij ufvátzij majta je'en jáata' atyáavatzij a'áa mu mij néijmi'i atyáculii.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj hua'cha'íca'aj i tuíxuj a'íi mu tyu'tátziin, mati'ij mij jó'ju' maj tyojo'taxáj i chájta', majta a'íjma i maj a ímuáj antacháatimee. Aj mu mij aje'ré'nyej i tye'íyee mej mij jáamua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj. ¹⁵ Mati'ij a'áa jo'ré'nyej jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús, aj mu mij a'íj huaséj i tyévíj i tyiyáaru'uj maj tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'áa pu jo'tácatyíi, capu che' jutimue'raca'aj, pu'ríj tyámua' éenya'ca'aj a'íjna i tyévíj. Jéehua mu i tye'íyee tyu'tátziin, ¹⁶ majta a'íimaj i maj jaaséj je'ej ti tyi'tíj huaríj, néijmi'i mu huo'té'exaa i tye'íyee je'ej ti tyáaru'j i tyévíj i tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'ej ti tyi'tíj huó'ruuj i tuíxuj. ¹⁷ Aj mu mij huatyóohuij i tye'íyee maj jaatáhuaviij i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

¹⁸ Tí'ij i Jesús atyá'jraa i báarcuj jitze, a'íjna i tyé'vij tyiyáaru' maj tzajta' séjria'ca'aj, a'í'í pu a'yan tyaatáhuaviiri' a'í'jci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'me'en. ¹⁹ Ajta i Jesús capu jaatá', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej hua' jamuán a'ihuáamua', pajta je'en néijmi'i huo'té'exaatye'en je'ej ti muáaruuj i tavástará', ajta je'ej ti tyimuá'ancu'vaxij.

²⁰ Aj pu'ij jó'raa i a'tíj, ajta je'en huatyóochej ti huo'té'exaatye'en i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna ti a'yan tya'rájtyapuaj tíjin Tamuáamuata' ti Chájta'namjee, je'ej ti tyi'tíj huáruuj jimi a'íjna i Jesús, néijmi'i mu i tyeétyee je'ej tyityo'tóomuajtyaca'.

A'íjna i íiti' ti tyí'cui' ajta i yó'jra' a'í'jci i Jairo

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Tí'ij i Jesús huariá'raa i báarcuj jitze a'áa pu ja'rá'aj után jitze pujmua', aj mu mij jéehua i tyeétyee aj-tyáxi'riaca', ajta i Jesús a'áa pu jo'tyéechaxij jo'tij jó'asej i jájtyij. ²² Aj pu'ij s'íj ará'aj i ti va'cán jin tyi'tyá-vaaca'aj hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Jairo, tí'ij jaaséj i Jesús aj pu'ij tyítunutaca' a chóo-ta' jo'tij jo'tyéjvee, ²³ jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tíjin:

—Nyiyóoj pu á'me'rej, mujo'té'yi'ij pata'aj ja'ajta-muárie'en ta'aj huarúj, ajta je'en júurij já'ra'nyij.

²⁴ Jesús pu'ij jamuán ujó'mej, majta jéehua i tyeétyee ujó'ju' hua' jamuán tyámua' mu mij tyityóotajchaca'aj. ²⁵ Ajta hua' tzajta' i tyeétyee íiti' ti tyí'cui' pu ajo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti tyí'cui', a'náj tina'aj pu anámu'i'yaca'aj i xúure'ej. ²⁶ Jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'í'jci jime' ti arí jéehua huó'íjtaca' i maj tyí'hua'tacaa jimi, pu'ríj ij néijmi'i tyaja'huó'rieeca'aj, ajta capu tyi'tíj jarújtye'. Sulu a'yaa pu'uj jéetze' tyi'ijcui'nyaca'. ²⁷ Tí'ij tyú'namuajri' je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús, a'íjna íiti' pu hua'huarita' i tyeétyee aje're'nyéj tí'quij ja'ajtamuaríej i máanca-jra'an i Jesús. ²⁸ Ji'nye a'yaa pu tyi'mua'ajcaa tíjin: "A'íj nu jin tyámua' rinyij tipua'aj nya'ajtamuaríe'en máanca-jra'an." ²⁹ Tí'ij a'yan huaríj aj pu'ij huatyápuariaca' i ti anámu'i'yaca'aj i xúure'ej, ajta a'yan jaata'aj i tzajta' ti arí tyámua' huaríj. ³⁰ Jesús pu jáamuareeri' ti a'tíj tyú'huaaj ti tyí'cui', aj pu'ij pu ájvej huo'séerajraa i tyeétyee, ajta je'en a'yan tyu'ta'íhuo' tíjin:

—¿A'tanyíj na'ajtamuaríej i nyamáancaj jitze?

³¹ A'í'í maj i maj jamuán huacíj mu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj hua'sej maj jéehua i tyeétyee mua'ta-jche, pajta a'yan tyí'íhuo' tíjin: "¿A'tanyíj na'ajtamuaríej?"

³² Ajta i Jesús pu huo'séerajyi'caa i maj a'áa jo'váati-ma'caa, tí'ij jaaséj a'tíj ti ja'ajtamuaríej. ³³ Aj pu'ij i íiti' tyu'tátziin ajta tyóoviveesima'aj, ji'nye jamua'reerica'aj tyi'tíj ti je'ej jáaruuj, aj pu'ij ajtyáxi'riaca' jo'tij jo'tyéjvee i Jesús tí'quij jimi tyítunutaca', ajta je'en néijmi'i jaaté'exaa tzáahuatyí'ra'aj jime'. ³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyiyóoj, a'íj paj jin tyámua' huaríj i paj tyá'antzaahuaaj. Áricuj axáahuaj jó'ra' che' tyámua' mua'axcaj i paj períj huarúj.

³⁵ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, mati'ij séecan ará'aj a'áa maj ja'chej a'í'jci jamuán i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa mu mij tyaaté'exaa i yo'puáara'an i ti tyí'cui' tíjin:

—Pu'ríj huamuí' a'yóoj. ¿Ji'nye pej pij pooj tyá'itzaaj mu maeestro?

³⁶ Ajta i Jesús, capu hua'antzaahuaj a'í'í maj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i yo'puáara'an tíjin:

—Capáj tyi'tzi'nyee'ej, a'í'í pu'uj juxie've' paj tyá'antzaahuatyee'en.

³⁷ Ajta quee a'tíj huatá' mej mij jamuán ujó'ju', sulu a'íj pu'uj i Pedro, ajta i Santiago, ajta a'í'jci i Juan, i ti ihuáaria'ra' pué'een i Santiago. ³⁸ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej i yo'puáara'an a'í'jci i ti huamuí', jéehua mu i tyeétyee huaséj i maj ca'nyíin jin tyóoyi'nyisime'ej, ³⁹ aj pu'ij utyárupij uchi'táj tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—¿Ji'nye mej mij je'ej uhuatyáhuasij sjajta jéehua juyiin? Capu mu'chij mu pá'rí'ij, sulu tyácusij pu'uj.

⁴⁰ Aj mu mij i tyeétyee jaatya'atzá'raa a'í'jci i Jesús, ajta a'í'í pu néijmi'caa iirá'ityaca', aj pu'ij a'íjna jo'ví'tij i táatajra' ajta i náanajra' ajta a'í'íjma i maj jamuán hua-jú'ca'aj, aj pu'ij a'úun jo'tyárupij jo'tij je'raca'tyíi a'íjna i pá'rí'ij. ⁴¹ Tí'quij jajví' i muáca'ra'an jitze ajta je'en a'yan tyaatajé jíjin:

—Taliita, cuumi —a'íjna i nyúucarij, Taliita cuumi, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Pá'rí'ij, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatyee', ájchesij.

⁴² Aj pu'ij ájchej i pá'rí'ij, ti tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'íca'aj ajta je'en hu-atyóochej ti ajo'cha'canye'en. Majta a'í'í maj i tyeétyee jéehua mu je'ej tyo'taséj. ⁴³ Ajta i Jesús jéehua pu huo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatyee'ej, ajta je'en tyu'ta'íjtaca' mej mij tyáacue'tyej a'í'jci i pá'rí'ij.

Jesús Nazaret ti já'ma'can

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6 Aj pu'ij i Jesús jó'raa jo'tij jo've'sej, majta jamuán a'í'í maj i maj jamuán huacíj. ² Tí'ij atyojo're'nyee a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej jo'maj jóosi'rii. Jéehua mu tyeétyee jáanamujri' a'í'jci i Jesús, aj mu mij je'ej tyo'taséj majta je'en a'yan tyu'íhuo'ra'ca'aj tíjin:

—¿Jo'quíj yo'rí'rej a'mújna i nyúucarij? ¿Jo'quíj ye'tyá' i tí'ij huápu'ij tyojó'itej, ajta jaayí'tin ti tyi'tíj tyámua' tyu'taséjre? ³ ¿Nyiquee a'í'ín pué'een i ti tyí'si'chacaa, yó'jra' i María, majta a'í'ín ihuáamua'mua' pué'een i Jacobo, i José, i Judas, ajta a'íjna i Simón? ¿Nyí mequee a'í'í maj majta i ihuáamua'mua' i maj úuca, tajamuán yéchej?

A'íj mu jin quee jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj. ⁴ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa jíjin:

—Jo'tij na'aj mu tyámua' yó'sej a'í'jci i ti jaxaj i nyúucaria'ra' i Dios, majta i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij

ja'chej, majta i maj jamuán aja'chej, camu naa yó'sej a'ñimaj.

⁵ A'ñj pu jin quee i Jesús jéehua tyu'muáriej a'ájna, séecan pu avá'muarie'xij i tyeétyee, ajta tyihuó'huua.

⁶ Ajta je'ej pua'aj tyóomua'ajcaj ji'nye camu i tyeétyee jimí tyá'tzaahuatya'ca'aj.

Jesús pu huo'ta'ityaca' a'ñjma i maj jamuán huacáj mej mij jaariá'xaj i Dios nyuucaaj
(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

A'áa pu i Jesús véjri' jo'chá'canya'aj, tyihua'mua'-tyáaj. ⁷ Aj pu'ij huo'tajé a'ñjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ti'quij hua're'ityixij tyahua'puaj ma'can, ajta huo'ta'ij mej mij huo'ta-muáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeétyee. ⁸ A'yaa pu tyihuota'ij maj quee tyi'táj a'aj i maj jin huatyóohuúire'en i juyéj jitze, sulu maj a'ñj mana'aj antyichóoj i tyáxu'uj. Capu juxié'va'ca'aj maj tyo'ca'íne'ej nusu maj túmii antyi'á'aj. ⁹ A'yaa pu tyihuota'ij maj ajtóoca'queetya'xi'in, ajta capu huo'ta' maj hua'puá-caa tye'entycáanarij. ¹⁰ A'yaa pu tyihuota'té'exaa tijin:

—Siatí'ij mua'aj chí'táj u'tyájrutyey, a'áa xu jo'-tyá'itzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹¹ Ajta tipua'aj majá'hua' mequee jamuaja'tá'care'en siaj utyájrutyey, nusu mequee já'muanamuajracuj, xii'rácñnyij siajta jaatáca'tzij i juca'quéj ta'aj ij cáaxij i chuéj, a'yaa mu a'ñimaj tyá'mua'reeren maj ootyá'itzee i Dios jimí.

¹² Matí'ij mij eeráacij a'ñimaj i maj jamuán huacáj, mej mij huo're'ixaatyee'en i tyeétyee maj tyá'antzaahu-ate'en i Dios jimí. ¹³ Jéehua mu hue'rá'ityaca' i tyiyáaru'uj maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeétyee, majta jéehua tyihuó'huua i maj tyi'cucui'ca'aj a'ñj mu hua'vá'huaatya'xij i aséityij i hua' mu'úutze'.

Matí'ij jaajé'caj a'ñjci i Juan i ti huá'ñraca'aj
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ajta a'ñjna i tajtúhuan i ti a'yan ántyapuaj tijin Herodes, a'ñj pu tyú'mua'reeri' je'ej ti tyi'muarie'ca'aj Jesús, ji'nye pu'ríj néijmi'que' mua'reeri'huaca'aj. Séecan mu a'yan tyi'xajta'aj tijin:

—A'ñjna i Juan i ti huá'ñraca'aj a'ñj pu huatájuuriaca', a'ñj pu jin jaayí'tin ti a'yan tyi'muarie'ej.

¹⁵ Majta séecan a'yan tyi'xajta'aj tijin:

—A'ñj pu a'ñin pué'een i Elías i Dios nyuucaaj ti xajta-ca'aj.

Majtáhua'aj séecan a'yan tijin:

—A'ñj pu a'ñin pué'een i ti tyi'xaj i Dios jitze ma'can, a'yájna matí'ij i maj ará'tyeej tyi'xajta'aj.

¹⁶ Ti'ij i Herodes a'yan tyú'namuajri', a'yaa pu tyu'-taxájtaca' tijin:

—A'ñj pu a'ñin pué'een i Juan. Nyáaj nu jaata'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' ajta iijij arí huatájuuriaca'.

¹⁷ A'ñj pu i Herodes jaata'íjtaca' maj ja'náji'que'en majta je'en je'tyáanaj a'ñjci i Juan, ajta i íiti' ti a'yan ántypuaaca'aj tijin Herodías, a'ñj pu ñira'ra'an pué'eenye'ej i Felipe ti ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'ñjci i Herodes, a'ñj pu'ij i Herodes ja'ancuré'vi'tij a'ñjci i íitaj i Felipe ti

jatyévi'tinya'aj. ¹⁸ A'ñj pu jin i Juan a'yan tyaaté'ex-aatya'ca'aj a'ñjci i Herodes tijin:

—Capu a'yan tyi'tyéevijtij paj jatyévi'tinye'en mua'ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

¹⁹ Herodías pu jájcha'ñria'ca'aj a'ñjci i Juan, a'ñj pu jin jaje'catamu'ca'aj, ajta quee pújooriajva'aj, ²⁰ ji'nye Herodes pu jatziñnya'ca'aj, a'ñj pu jamua'reeriaca'aj ti tyámua' tyi'tyevistaca'aj i Juan, ajta quee tyi'táj jin á'itzeeria'ca'aj, a'ñj pu jin jacha'ñica'aj. Tyij ajta quee je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huá'ñnyij ti'ijta janamuajraj, Herodes pu tyámua' naa tyá'namuajraca'aj a'ñjci i Juan. ²¹ Ti'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' a'náj ti ma'can i Herodes, jéehua pu tyeétyee huatá'inyej, matí'ij mana'aj i maj tyi'ijta, ajta i tyeétyee i maj va'cán jin tyityetyúu'pu' majta i maj jéehua juxie've' a'áa maj huacháatimee a Galillea. ²² A'ñjna i yójra' i Herodías, a'ñj pu utyájrurij u chí'táj ti'ij tyu'tyéeye'en jo'maj tyajá'cua'ajcaa, jéehua pu ja'ránajchaca' a'ñjci i Herodes ti'ij tyu'tyéenyey, ajta a'ñjma i maj jamuán tyi'cua'ajcaa, aj pu'ij i tajtúhuan a'yan tyaaté'exaa i íitaj tijin:

—Naatáhuaviij tyi'táj paj je'ej tyi'xie've', nyáaj nu muaatá'sij.

²³ Jéehua pu a'yan tyéé'ixaaj ti jaatá'sij tyi'táj ti jaatáhuaviiraj, ajta quee je'ej rinyij tipua'aj jaatáhuaviij jé'ta' jo'tij a'ñin tyihuajá'ijtye'. ²⁴ Aj pu'ij iirájraa a'ñjna i íiti', ti'ij ij a'yan tyaata'ñhuo'ri' i junáanaj tijin:

—¿Tyi'tanyí nyaatáhuaviij?

Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Huatáhuaviiri' i mu'úura' a'ñjci i Juan i ti huá'ñraca'aj.

²⁵ Aj pu'ij ajtáhua'aj jiye'tzín utyájrurij i íiti' jo'tij je'rá-catyii i tajtúhuan, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyá'xie've' paj naatá'tye'en túxa'aj jitze i mu'úura' i Juan i ti huá'ñraca'aj.

²⁶ Aj pu'ij i tajtúhuan jéehua huatóoxaamujrityey, ajta arí a'yan tyu'taxájtaca' ti a'yan rinyij meeséeracaj a'ñimaj i ti huo'tá'inyey, a'ñj pu jin ja'rá'astee i junyúuca.

²⁷ Ti'quij séej i xantáaru' huata'ityaca' ti'ij jaajé'caj ajta je'en u uyo'ta'ityey i mu'úura' i Juan. Aj pu'ij i xantáaru' ujó'mej jo'tij je'tyánami' i Juan, ti'quij ji'ijvéjchaca' i mu'úura' ²⁸ ajta je'en uya'rájtñ i túxa'aj jitze. A'ñj pu'ij a'ñj huati'ij i yójra' i Herodías; ti'ij ta'ij a'ñin ayooí'tyey i junáanaj.

²⁹ Matí'ij a'ñimaj i maj Juan jamuán huacé'ca'aj jáa-mua'reeri', a'ñj mu ajo're'nyey mej mij yo'chueenyij i mu'chij, majta je'en ja'vá'naj.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i maj anxí ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Ti'ij a'yan tyu'rñj, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'ñj mu tyúusñj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, matí'ij mij néijmi'i jaaté'exaa je'ej maj tyi'táj huáruuj ajta je'ej maj tyihuó'mua'tyey. ³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Musio'té'yi'ij, tyiche' tajñmua'aj huátaso'pe'en majá'hua' jo'tij quee ja' a'táj.

Ji'nye jéehua mu i tyeétyee ajo're'nyinyiica'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, majta jo'cá'ca'aj mamue'táj i tyeétye-

ee, capu ij t'riitaca'aj maj tyú'cua'nyij a'ñijma jamuán i maj jamuán huac'ij. ³² Ajta i Jesús majta i maj jamuán huac'ij a'ñi mu jo'c'ij i báarcuj jitze, mat'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij quee ja' a't'ij. ³³ Majta mue't'ij mu huo's'éj mat'ij jo'c'ij, majta je'en huo'muá'jtyaca', a'ñi mu jin ju'i'icán ajo'r'é'nyaxij jo'tij na'aj maj huacháatimee, a'ñi mu mij anaquééj a'áa ja'rá'aj jo'maj ja'ra'íxajche'. ³⁴ T'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, jéehua pu i tye'fyeé huas'éj, t'ij ij huatóoxaamujri, ji'nye a'yaa mu huas'é'ri-hua'aj mat'ij cánya'xi tiquee a't'ij huá'si'ria'ca'aj, aj pu'ij huatyóochej ti jéehua tyihuó'mua'tyej. ³⁵ T'ij hu-atyéchumua'riaca', a'ñi mu i maj jamuán huac'ij aje'r'é'nyej mat'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'r'ij huachúmua', ajta quee a't'ij ya' ja'chej iye'e'j véjri'. ³⁶ Hua'r'é'ityixi' mu tye'fyeé, mej mij jo'c'ixi' in jo'-maj jo'cháatimee ajta mej mij tyi't'ij huánanan i maj jáacua'nyij.

³⁷ Ajta i Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj setyihuó'cue'tyej.

A'yaa mu a'ñimaj tyityaatanuyúj tijin:

—¿Nyi a'yan petyá'xie've' tyaj ujó'ju' tyajta je'en a'yan tyeetyáxijtye'en i túmii a'chu ti jumue't'ij hua'puaj anxityej xicáj jitze tyej tyij i páan huánanan tyej tyij tyihuó'cue'tyej?

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Séricuj xáahuo. ¿A'chunyéj pua'mácan mua'aj séjcha'ij i páan?

Mat'ij jáamua'reeri', a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijin:

—Anxívi i páan majta hua'puaj i hue'tyéé.

³⁹ Aj pu'ij huo'ta'íjtaca' maj oorá'sej i tye'fyeé metya-mue't'ijma'aj a'ájna i jo'tij jo'tu'pij, ⁴⁰ a'yaa mu mij tyityo-rá'saca', séecan anxityej mu ara'ástima'aj, majta séecan huá'puatyej japuan tamuáamuata' mu ara'ásti-ma'aj. ⁴¹ A'ñi pu'ij Jesús ja'ancurá'ipuj i páan ti anxívi ajta i hue'tyéé i maj hua'puaj, jútye' pu'ij jo'nyéerij t'iquij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en ja'antyítaaraxij i páan, t'iquij huo'rái'pu'uj a'ñijma i maj jamuán huac'ij mej mij a'ñimaj huo'rái'pu'tye'en i tye'fyeé. A'ñi pu ajta huo'rái'ij i hue'tyéé. ⁴² Néijmi' i mu tyú'cuua i tye'fyeé, majta tyámua' naa tyityaatajú'xaj, ⁴³ aj mu mij a'ñi-maj i maj jamuán huac'ij jaariá'si i páan ti avá'itzee majta i hue'tyéé, tamuáamuata' japuan hua'puaj sic'ij mu mij tya'vá'jistej. ⁴⁴ Majta i tyétyacaa i maj tyú'cuua, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj.

Jesús pu aja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ T'ij a'yan tyu'r'ij, Jesús pu huo'ta'íj a'ñijma i maj jamuán huac'ij maj atyá'c'inyej i báarcuj jitze mej mij a'ñi-maj anaquééj antá'c'inyej után jitze pujmua', a ti a'yan tyaja'rájtyapua' tijin Betsaida, ajta i Jesús a'áa pu ajo'tyá'itzee t'ij hua'r'é'ityixi' in i tye'fyeé. ⁴⁶ T'ij hua're'ityixi'ij, aj pu'ij i jir'ij jitze antyíraa t'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ⁴⁷ T'ij huaré'chuixariaca', a'áa mu mer'ij jé'ta' joojú'ca'aj i jájtyij japua i báarcuj jitze mua'ráatya'aj. Ajta i Jesús pu jus'ñij ajo'tácatyij i jir'ij japua, ⁴⁸ aj pu'ij huo's'éj ti hua'tyesi'huaritya'ca'aj i maj huaju'ca'aj i jájtyij japua, ji'nye a pu ja'va'aacaca'aj. T'ij tapuá'risima'ca'aj,

Jesús pu aje'r'é'nyej a'ájna jo'maj joojú'ca'aj i báarcuj jitze, a'áa pu ja'vá'ma'ca'aj i jájtyij japua, pu'r'ij tin hua'náje'yite'sima'aj. ⁴⁹ Mat'ij a'ñimaj jaas'éj ti jájtyij japua aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyu'muá'aj ti nyá'can pue'éenye'e'j, aj mu mij huatyéjihuajra, ⁵⁰ ji'nye néijmi' i mu jaas'éj majta tyámua' tyu'tátz'in. Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xaatyáapua'rij. Nyáaj nu a'ñin pué'een, caxu tyi'tzi'nyej.

⁵¹ T'ij atyá'raa i báarcuj jitze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti huá'aacaca'aj, aj mu mij je'e'j tyo'tas'éj, ⁵² ji'nye capu je'e'j huá'miteerastya'ca'aj je'e'j ti huar'ij t'ij jaatá-mui'rej i páan, ji'nye juj'ñimua'aj mu tyóonaamuaj i jutzá'jta'.

Jesús pu tyihuó'huaa a'ñijma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Mat'ij antac'ij i jájtyij japua, a'áa mu mij ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapua' tijin Genesaret, a'áa mu ye'riá'-tapej i báarcuj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij. ⁵⁴ Mat'ij eeta'c'ij i báarcuj jitze, jiye'tzín mu i tye'fyeé jaamua'aj a'ñi i Jesús. ⁵⁵ A'ñi mu jin jiye'tzín ootyáhuachaca' mej mij hua'ria'tixij i utáatzi'j japua i maj tyí'cucui' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús. ⁵⁶ Ajta jo'tij na'aj ti jo'r'é'nyinyiica'aj, ti chá'jta'najmee ti cále'en na'r'ij ti viváajma'aj, a'áa mu huojo'ráatza'jy'caa i cáayej jitze, aj mu mij jahuaviiraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajta-muá'rie'en i máancajra'an jitze, ajta néijmi' i i maj ja'aj-tamuá'rie'xij a'ñi mu huar'ij.

A'ñijna i ti je'e'j pua'aj joorej tzajta' i tyévi'j

(Mt. 15:1-20)

7 Aj mu mij i fariseos ajtyá'xi'riaca' i Jesús jimi, majta séecan hua' jamuán i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta a'áa maj ja'ráac'ij a Jerusalén. ² Mat'ij a'ñimaj huo's'éj a'ñijma i maj Jesús jamuán huac'ij maj quee anomu'étya'xi'ij mat'ijta tyí'cua'ajca'aj, a'yájna mat'ij tyeeyi'tihua'aj i maj Israel jitze ajtyá'ma'can, a'ñi mu mij je'e'j pua'aj tyihuá'xajta-ca'aj. ³ (Ji'nye a'ñimaj i fariseos majta i maj Israel jitze ajtyá'ma'can, a'ñi mu a'yan tyityaajú'ca'aj je'e'j maj i hua' huásimua' tyéeyi'raca'aj, maj anaquééj anomu'étya'xi' in mat'ijta tyí'cua'ajca'aj. ⁴ Ajta tipua'aj umetyojo'vá'nanan, camu tyí'cua'nyij tipua'aj mequee anaquééj anómuejtye'en. Majtáhuaj séecan mui'-caa tyi'ijy'raj, metyí'jo'sica'aj i váasuj i maj jitzán ya'-caa, majta i xá'rij, majta i tyú'u'utaatzi'j.) ⁵ A'ñi mu jin i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta, a'ñi mu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ñi i Jesús tijin:

—¿Ji'nye mej mij quee ja'astej i tahuásimua' yi'ráj i maj ajamuán huac'ij, sulu a'yaa mu ric'ij maj xána'visi' tyí'cua'caa i jumuáca' jime'?

⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xá'pu' pu tyu'taxá'jtaca' i Isafas i ti tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can, siaj mua'aj quee tyámua' een i jutzá'jta', t'ij a'yan tyo'tyéyu'xaca' tijin:

A'fj mu jin i tye'fye naatyátzaahuatyej
 maj tyámua' naa tyí'nyaxaj,
 ajta i hua'xiéjnyu'caa
 capu yevéjri' séejre' nye jimi.
⁷ Capu tyi'tfj huá'ire' t'pua'aj manaatyáanajche:
 ajta i maj huá'mua'tyej juj'mua'aj mu jájtyo i jutzáj-
 ta'.
⁸ Ji'nye mua'aj xu seríj yo'huá'xij je'ej ti i Dios tyu'ta'fj-
 taca' siaj sij a'yan huá'inyij je'ej maj i tye'fye
 tyá'xie've'.
⁹ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa'j tijin:
 —Ajta siaj sij a'fjci jéetze' ará'astej i juyi'ráj, mua'aj
 xu quee ja'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'fjtaca'.¹⁰ Ji'nye
 a'yaa pu tyu'taxájtaca' i Moisés tijin: “Tzáahuatyí'ra'aj
 paj jimi tyícha'fij a' táataj pajta a' náanaj”, ajta a'yan
 tijin: “Siata'aj jaajé'caj a'fjci i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i
 jutáataj na'ríj i junáanaj”.¹¹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyi-
 i'tá'caa ti a'tfj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua'
 yee Corbán (a'yaa pu huatóomua'aj a'fjna i nyúucarij
 tijin mu'vérij pu pué'een),¹² siajta a'yan tyí'xaj tijin
 t'pua'aj a'tfj a'yan tyihuo'té'exaatye'en, tiquee che'
 jitzán juxie've' ti'ij huo'tyáhuá'ire'en i juhuásimua'.
¹³ A'fj xu jin mua'aj yó'hua'naj i nyúucaria'ra' i Dios
 a'fjci jime' i ja'muaye'raj siajta je'en séecan a'yan cha-
 taj siana'aj tyí'mua'tyej. Siajta séecan tyi'tfj jin a'yan
 jéehua ricij.
¹⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé i tye'fye, ti'quij a'yan tyi-
 huo'té'exaa'j tijin:
 —Néijmi'i sianáanamua'j, siajta yo'itéej xá'ra'nyij:
¹⁵ Tyi'tfj tina'aj ti jéjre' ma'can capu je'ej ja'uurej i
 tyévij. Ajta i ti tzajta' ma'can a'fj pu xaa je'ej pua'aj
 joorej. ¹⁶ A'tfj ti iityánamua'j che' tyámua' naa tyáana-
 muaj.
¹⁷ Tí'ij i Jesús a'áa huojotyáhuu i tye'fye aj pu'ij
 chi'táj jo'tyájrapij, aj mu mij i maj jamuán huac'fj a'yan
 tyaata'fhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'fjna i nyúucarij ti
 huó'ixaaj. ¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:
 —¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej? ¿Nyi sequée
 yó'itej tiquee je'ej joorej i tyévij tyi'tfj ti jéjre' ma'can,
¹⁹ ji'nye capu tzajta' tyáru'píj i xiéjnyu'caria'ra' jitze, su-
 lu xayáara' pu jitze aráyixaj, ajta je'en iiráamej i
 chuitiríáara'an jitze?
 A'yaa pu'ij tyaataxájtaca' ti néijmi'i tyámua' tyí'een i
 ti tyí'cue'ri'.²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tijin:
 —A'fjna i ti tyévij jitze éejnyinyii, a'fj pu xaa je'ej
 pua'aj joorej. ²¹ Ji'nye tzajta' i tyévij, i xiéjnyu'caria'ra'
 tzajta', a'úu pu je'rányinyii i mua'tzíra'aj ti je'ej pua'aj
 een, ti ca'nyíjra'aj jatá'caa i tyévij ti'ij jaataxié've'en ti
 séej jamuán huáhuí'nyij tiquee jatyévi'tin, ti'ij
 tyu'náhua'an, na'ríj ti tyu'jé'caj,²² ti séej jamuán
 huóoxana'c'ire'en ti quee jatyévi'tin, ti tyí'nyacua'tzaj, ti
 je'ej pua'aj rijcaj, nusu ti huá'cuanamua'j, ti je'ej pua'aj
 huojomua'raj, na'ríj ti je'ej pua'aj tyihua'xajtaj, ajta ti
 jéehua óotzaahuatye'ej, ajta quee jitzán juxié'va'aj
 je'ej ti tyihua'huá'ire' i séecan. ²³ Néijmi'i pu a'fjna tzajta'
 tyeje'rányinyii ajta je'en je'ej pua'aj joorej i tyévij.

I íiti' ti séej chuéj japua já'ma'can ti ajta tyá'antzaahuaj
 (Mt. 15:21-28)

²⁴ Aj pu'ij té'ej i Jesús a'áa jo'mej a'ájna a ti a'yan
 tya'rájtyapuaj tíjin Tiro. A'áa pu chi'táj jo'tyájrapij,
 ji'nye capu jaxie'va'ca'aj ti a'tfj jáamua'reej ti a'áa jo'-
 tyávaaca'aj, ajta capu huatá'riitariaca' ti hu-
 atyóo'avaaj. ²⁵ Jiye'tzín pu íiti' jáamua'reeri' ti séej
 tyiyó'ca'aj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj, a'fj pu'ij
 aje're'nyej ti'quij tyítunutaca' a'ájna jo'tij jo'tyávaaca'aj
 i Jesús. ²⁶ Ajta a'fjna i íiti' capu Israel jitze ajtyáma'can-
 taca'aj, sulu a'áa pu já'ma'can a ti a'yan tyaja'rájtya-
 puaj tíjin Sirofenicia. A'fj pu'ij aje're'nyej ti'quij jéehua
 a'yan tyaatáhuaviiri' a'fjci i Jesús ti jirámuaritye'en i
 tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj i yó'jra'.²⁷ Ajta i Jesús
 a'yaa pu tyaaté'exaa'j tijin:
 —Tyu'tá' maj anaquéj tyú'cua'nyij i hua'yojmua',
 ji'nye capu xá'puí' maj huá'pu'raj i páan i tí'ríj mej mij
 tzi'c'ij huata'pu'tye'en.
²⁸ A'yaa pu tyu'tanyúj a'fjna i íiti' tijin:
 —A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyavástará', ajta a'fjna i páan
 ti tye'nyij i maj ja'cájhua'naj i tí'ríj a'fj mu jacua'nyij i
 tzi'c'ij.
²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'j tijin:
 —A'fjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca', áricuj axáahuaj
 jó'ra'. Pu'ríj iirájraa i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj
 a'yó'j.
³⁰ Tí'ij i íiti' a'áa ja'rá'aj a juchéj, a'fj pu jaaséj i juyó'j ti
 anjo'ojca'tyii i utáatzij japua, ajta i tyiyáaru' arí iirára'aj-
 caa i ti tzajta' séjria'ca'aj.

**Jesús pu séej tyú'huaaj tiquee iityánamua'j ajta ti quee
 tyo'rí'raj**

³¹ Ajtáhua'aj pu eerá'jraa i Jesús a'ájna a Tiro, a'áa pu
 huatyéenyey a Sidón a'ájna a ti a'yan tya'rájtyapuaj
 tíjin Tamuáamuata' ti a'chájta'tajmee, ti'quij a'áa
 ja'rá'aj i jájtyij ti já'ajmua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin
 Galillea. ³² A'áa mu mij séej ayóotuiiri' i ti quee iityána-
 muaj ajta quee tyo'rí'ria'ca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri'
 a'fjci i Jesús ti japuan ráme'ca'aj a'fjci i ti tyí'cui'.³³ Aj
 pu'ij i Jesús je'ráavi'tij a'ájna a tye'fye tzajta', ti'quij
 juxityéj urújtya'xij i naxiéeta' ajta ju'f'rique' ja'anty-
 iméjri' i nyanuriáara' jitze. ³⁴ Aj pu'ij jútye' jó'nyeer-
 aca', ajta ucayáatíraa aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa'j i
 tyáataj tijin:
 —¡Efatá! (A'fjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj
 tijin: “Antá'cuunaj”).
³⁵ Aj pu'ij huarú'j i ti tyí'cui'ca'aj, ti'quij ityanamuáaraj
 ja'raa, ajta huatá'riitariaca' ti tyámua' naa tyu'taxá'.
³⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'fj maj quee a'tfj ixaatyé'ej,
 ajta camu a'yan huar'fj je'ej ti tyihuo'ta'fj, sulu jéetze'
 mu huo're'ixaa. ³⁷ Néijmi'i mu je'ej tyityo'tóomua'jtya-
 ca', a'yaa mu mij tyí'xajtaca'aj tijin:
 —Néijmi'i pu tyámua' tyí'uurej. A'fj pu jaayí'tin ti tyi-
 huó'huaatyé'en mej mij ityanamuáaraj muá'ra'nyij i
 nácuxie'ej, ajta mej mij tyu'taxá' i maj quee tyo'rí'rée-
 mee.

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'ñijma i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 15:32-39)

8 Tí'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galillea, jéehua mu tyeétyee tyúusij, majta quee tyi'táj tyícha'íca'aj maj jáacua'nyij, Jesús pu'ij huo'tajé a'ñijma i maj jamuán huacáj tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

²—Nyényaxaamujritye' hua' jimi mu tyeétyee, j'i'nye mu'rjij huéicaj xicáj á'tyeej maj nyaj jamuán yahu-atyú'uj majta quee tyi'táj tyícha'íj maj jáacua'nyij. ³Ajta tìpua'aj nyahua'ré'ityixi'ín mej mij jó'cñneye' i juchéj mequee xu tyu'cuá'an, camu tyo'táviicue'raj i juyéj japua, j'i'nye séecan mu imuáj curiá'cixij.

⁴A'yaa mu mij tyityaatanyúj i maj jamuán huacáj tijin: —¿Ji'nye tyi'rrij tyaj tyihuo'cue'tyey a'yájna jo'tij quee a'táj ja'chej?

⁵Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'chunyéj mua'aj pua'mácan xaa'pu'sij i páan?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Arahua'puáca.

⁶Aj pu'ij jaata'íjtaca' maj oorá'sej i tyeétyee a chóota', tí'quij ja'ancurái'puj i páan tí aráahua'puaj ará'asej, ajta tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij, ajta je'en huo'rñi'pui'tyey i maj jamuán huacáj, mej mij a'ñimaj huo'rñi'pui'tye'en i tyeétyee, a'yaa mu mij a'ájna jin huaráj. ⁷Majta mu je'cáca i hue'tyéé tyí'cha'íca'aj, Jesús pu ajta a'ájna jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta je'en huo'ta'íj maj huo'rñi'tye'en i tyeétyee. ⁸Néijmi'i mu tyú'cuua majta tyámua' tyityaataju'xaj, majta je'en aráahua'puaj sicíi jitze tya'vá'jistyaxij a'ájci jime' i páan tí avá'itzee i tí antyítaarixij. ⁹Majta i maj tyú'cuua, muáacuaj ví'ra'aj mu a'chu ará'axcaa. Aj pu'ij Jesús hua'ré'ityixij i tyeétyee, ¹⁰ajta je'en i báarcuj jitze atyá'raa hua' jamuán i maj jamuán huacáj, mati'ij mij jo'cáj a'ájna a tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Dalmanuta.

A'ñimaj i fariseos mu jaatáhuaviiri' tí i Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹A'ñimaj maj mu i fariseos aje're'nyey mati'ij mij hu-atyóohuj maj tyee'íhuo' a'ájci i Jesús. Ajta mej mij tyi'táj jin ja'antyimué'tin, a'yaa mu tyaatáhuaviiri' tí tyi'táj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj mej mij jáa-mua'reej tí i Dios jimi jo'vé'mej. ¹²Aj pu'ij i Jesús tyá-mua' naa tyo'cayáatíraa tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'ñimaj i tyeétyee a'yan tyí'nyahuavii nyaj tyi'táj huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj?

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' tzaahuatyí'ra'aj jime' nyaj quee tyi'táj jamuaataséjratye'sij.

¹³Aj pu'ij ahuojoohuá'xij i tyeétyee, tí'quij ajtáhua'aj atyá'raa i báarcuj jitze aj mu mij antacáj után jitze puj-mua'.

A'ájna i huá'nyuucaa i fariseos i maj jin huá'cuanamuaj i tyeétyee
(Mt. 16:5-12)

¹⁴Majta a'ñimaj i maj jamuán huacáj i Jesús, a'ñi mu yo'huá'xij maj ya'ráai'pui'ín i páan maj jáacua'nyij, séej mu'uj i páan hua'í'sima'aj i báarcuj jitze. ¹⁵Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íj tijin:

—Cási', tyámua' xu'uj a'ájci jime' i fariseos maj ja-jnájchi i páan, siajta a'ájci jime' maj jajnájchi i maj Herodes jitze ajtyáma'can.

¹⁶Majta i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyúu'ixaatya'-ca'aj maj quee páan tyícha'íca'aj.

¹⁷Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'xaj yee siaj quee páan tyícha'íj? ¿Nyi sequée xu yó'itej ca' sequée jamua'reej? ¿Nyi huápu'ij sequée tyi'táj jó'itej? ¹⁸¿Nyi xa'-va'j'i'sijmee siajta quee tyi'táj séej, siajta ajta naxiéjme siajta quee tyi'táj namuaj? ¿Nyi sequée che' ja-mua'reej? ¹⁹Nyati'ij huo'rñi'pu'uj i páan tí anxí'vica'aj a'ñijma i tyeétyee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chun-yéj pua'an sicíi setya'vá'jistej a'ájci jime' i páan tí avá'itzee?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Tamuáamuata' japuan hua'puaj sicíi.

²⁰—Arí nyati'ij huo'rñi'pu'uj i páan tí aráahua'puaj ará'axcaa a'ñijma i tyeétyee i maj muáacuaj ví'ra'aj ará'axcaa, ¿a'chunyéj pua'an sicíi setya'vá'jistyaxij a'ájci jime' i tí avá'itzee?

A'yaa mu tyaaté'exaa'j tijin:

—Aráahua'puaj sicíi.

²¹Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Nyi sequée xu yó'itej?

Jesús pu ta'rácuun tyú'huaaj a'ájna a Betsaida

²²Mati'ij támij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Betsaida, aj mu mij ta'rácuun ajoovi'tij i Jesús jimi, mati'ij mij jaatáhuaviiri' tí ja'ajtamuárie'en. ²³Jesús pu jajví' muá-ca'ra'an jitze a'ájci i ta'rácuun tí'quij je'ráavi'tij ajéjre' a'ájna jo'tij ja'chajta'. Aj pu'ij ju'í'rique' ja'rámejraaxij a jñisa', ajta je'en ja'ráamuariéj tí'quij jaata'íhuo'ri' tìpua'aj arí ma'únyeerij ²⁴Aj pu'ij i ta'rácuun atányeerica', tí'quij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tyétyacaa nu séej. A'yaa mu huasé'rin cuxáa ciyéj maj pué'een i maj mahuaci'ij.

²⁵Jesús pu'ij ajtáhua'aj ja'ráamuariéj a jñisa'an i ta'rácuun, aj pu'ij i tyáati' atányeerica' tí'quij huarúj. Pu'rjij tyámua' naa néijmi'i tyí'sejraca'aj. ²⁶Aj pu'ij i Jesús jaata'ítyaca' tí'ij jó'ra'nyij i juchéj, ajta a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Capáj utyáru'piche'en a chájta' pej pij a'táj hu-até'exaatyé'en.

Pedro pu jaataxájtaca' ti i Jesús a'ñin pué'een i Ciriistu'
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Ti'ij a'yan tyu'rñj, a'ñina i Jesús majta i maj jamuán huacñj, a'áa mu jó'ju' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuj tijin Cesarea de Filipo. Juyéj jitze mu ajooju'caj, ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'ñijma i maj jamuán huacñj tijin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeétyee a'tanyíj nyaj pué'een?

²⁸ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'ñin pué'een i Juan i ti huá'íraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'ñin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tyí'xaj paj sñij a'ñin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

²⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyí'xaj a'tanyíj nyaj pué'een?

Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj a'ñin pué'een i Ciriistu'.

³⁰ Ajta i Jesús pu huo'tá'ijmiejri' maj quee a'tíj ix-aatye'ej.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Jesús pu'ij huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej ti i yójra' i Dios jéehua jajpuéetzij ja'mej, majta quee jaxie'va'aj muá'ju'un i huásij, i maj va'cán jin tyityatatyíj i tyeeyúuj tzajta', majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa pu tyihuo'té'exaa maj jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj. ³² A'yaa pu tyá-mua' naa tyihuo'íxaaj a'huo'itéerican jime'. Aj pu'ij i Pedro je'ráavi'tij ajta huatyóochej ti jajtyá'xi'in. ³³ Ajta i Jesús pu juhuárita' cacháacajra, huo'séerajraa a'ñijma i maj jamuán huacñj, aj pu'ij jajtyá'xi' a'ñici i Pedro a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—Ajtára' nye jimi, mu paj a'yan tyí'xaj ti'ij i tyiyáaru'. Capáj muáaj a'yan tyí'sej je'ej ti i Dios tyá'xie've', sulu je'ej maj tyá'xie've' i tyeétyee.

³⁴ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'ñijma i maj jamuán huacñj ajta i tyeétyee, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'-canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti quee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu che' ja'antyichóoj i jucúruuj nyaj jamuán jo'cha'canye'en. ³⁵ Ji'nye a'tíj ti tyúutye-si'ria'aj ti'ij quee huámu'i'nyij, a'ñi pu yo'riésij i ju júuricamej, ajta i ti huámu'i'nyij a'ñici jime' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, nusu ti ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'ñi pu júurij ja'mej jusén jime'. ³⁶ ¿Tyí'tanyí je'ej tyeetyáhuüre'ej i tyévij tipua'aj néijmi'i huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en yó'rieenyij i ju júuricamej? ³⁷ Nusu a'yájna ¿a'chúquij tyí'najchitan i tyévij ti'ij jáahuüre'en i júuricama'ra'? ³⁸ Ji'nye tipua'aj a'tíj nyetyevi'ra' nyéetzij na'ríj a'ñici i nyúucaria'ra' i Dios hua' tzajta' i tyeétyee i maj quee tyámua' een majta jéehua já'itzeere', a'yaa pu ajta tyu'tóotyevi'ra'astaj i Yójra' i Dios a'ájna xicáara' ti'ij jitzán yava'cányesij i cháanacaj japua va'cán jin tyí'tyaváaj i Dios jimi, majta jamuán i maj ta-japuá tyí'huüre'.

Ti'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

9 Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:
—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' maj séecan i maj yahuatyú'uj iye'ej, a'ñi mu quee jaxie've' maj huácu'i'nyij 'asta mana'aj quee jaaséj ti'ij yatanyéj i Dios ti'ij tyu'ta'íjtaj iyan i cháanacaj japua a'ñici jime' i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

Ti'ij i Jesús seequéj éenye'ej huataséjre
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'áan jo'o-jnyéj i jiríj japua, a'ñijma pu jo'vítij a'ñici i Pedro, ajta i Santiago ajta a'ñici i Juan. A'áa pu'ij hua' jñisa' seequéj huatóosejrataca' i Jesús. ³ Tyámua' pu naa tyu'-tyácueenariaca' i tyí'caanaria'ra' a'yájna ti'ij quee a'tíj tyeeyí'tin ti cáanarij a'yan tyu'tyájo'sin ti'ij a'yan ty-i'cuéenavi'ij já'ra'nyij. ⁴ Majta a'ñi huaséj i Elías majta a'ñici i Moisés, a'ñi mu jamuán tyí'xajta'aj a'ñici i Jesús. ⁵ Pedro pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ñici i Jesús tijin:
—Maeestro, xá'pu' pu naa tyaj yahuatyú'uucap a'yájna. Tyiche' huéicacaa huátaahuaj i ináamuaj, sñij ti muéetzij mua' arí ja'mej, ajta sñij a'ñici i Moisés ajta sñij a'ñici i Elías.

⁶ Ji'nye a'ñimaj mu tyu'tátziin i maj jamuán, ajta i Pedro capu jamua'reerica'aj je'ej ti tyu'taxáj. ⁷ Aj pu'ij jéetirij huataséjre ti'quij hua' japua acávi'rixij. Ajta i jéetirij tzajta' pu nyúucarij huatánamuajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu nyiyóoj pué'een i nyaj jaxie've', xáanamua-jri'. ⁸ Aj mu mij, mati'ij ajoonyéjnye'riaca', camu che' a'tíj huaséj jamuán, a'ñi pu'uj jusíj i Jesús ajo'tyávaaca'aj.

⁹ Mati'ij aje'cajú'caj i jiríj jitze, Jesús pu huo'ta'íj maj quee a'tíj ixaatye'ej je'ej maj tyí'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee i Dios yójra' huatájuuritaj. ¹⁰ A'ñi mu jin a'ñin man-a'aj jamua'reerica'aj, tyij majta a'yan tyú'u'ihuo'ra-ca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti huatájuuritaj. ¹¹ A'yaa mu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Elías anaquéj ya-uvé'nyesij?

¹² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna ti i Elías anaquéj uvé'nyesij, ajta a'ñin néijmi'i tyámua' tyí'uuren. ¿Ajta ji'nye ti'ij a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze ti i yójra' i Dios jajpuéetzij ja'mej majta je'en jaatyáxaahuataj? ¹³ Ajta nyáaj nu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta i tyeétyee a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj, a'yájna ti'ij tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze je'ej ti tya'ra'nyíche' jimi.

Jesús pu tyamuéj tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejri-a'ca'aj

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Mati'ij aje'rén'yej jo'maj je'ej jé'eenye'ej i séecan i maj Jesús jamuán huacñj, a'áa mu huoj'tyoj majta jée-

hua i tyeŕtyee aja'tyúusiiria'ca'aj hua' jamuán, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'ŕi mu tyihuá'ihuo'raca'aj menyínyu'cacuj.
¹⁵ Mat'ij jaaséj a'ŕici i Jesús, néijmi'i mu ootyáhuaacha-ca' mej mij jaatatyótye'en muutyámua'va'aj. ¹⁶ A'ŕi pu'ij a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tjin:

—¿Tyi'tanyí jin setyúu'ihuo' a'mújma jamuán?

¹⁷ Sij ti a'áa jo'tyávaaca'aj pu a'yan tyu'taxájtaca' tjin:

—Maeestro, a'yaa nu a'jimi jave'vi'tij i nyiyóoj, ji'nye tyiyáaru' pu tzajta' séejre' capu ij jatá'caa ti huatányu-unyij. ¹⁸ Jo'tij na'aj je'ej jé'eenye', i tyiyáaru' pu játya'sacaa ajta je'tariésij a chóota', ajta jéehua ée-jcueemuxa'rij i jutyényij jitze, ajta ancurioc'i'máaj i jutamó'jime', aj pu'ij té'ej huatyáciyaaxarij. Nu'rij huotáhuaviiri' i maj ajamuán huaci'ij maj jaatamuári-tye'en i tyiyáaru', majta a'ŕimaj camu pu jáaruuj.

¹⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tjin:

—Tyeŕtyee séej quee tyá'tzaahuatye'. ¿A'chunyéj ooj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj? ¿A'chunyéj nyooj ja'mua jime' a'víicue'ria'aj na'mej?

—Mese've'vi'tij i tyamuéej.

²⁰ Aj mu mij aye've'vi'tij i tyamuéej jimi i Jesús. Ajta ti'ij i tyiyáaru' jaaséj a'ŕici i Jesús, a'ŕi pu jaatacá'tzij i tyamuéej, aj pu'ij arájvej a chóota' putahu'ŕtzi'ij ajta éejcueemuxa'riaca' i jutyényij jitze. ²¹ Jesús pu a'yan tyaata'ihuo'ri' i táatajra' tjin:

—¿A'chunyéj arí á'tyeej ti a'yan tye'tyá'sacaa?

Ajta i táatajra' a'yaa pu tyu'tanyúj tjin:

—Ti'ij na'aj je'ej tyi'cíleenye'ej. ²² A'ŕina i tyiyáaru' ti tzajta' séejre', mue'tij pu áan yo'tyájrrej i tiéj tzajta' ajta a jáata', ti'ij jaajé'caj. A'yaa pu'ij, tipua'aj peeyí'tihua'an paj tyáahuaatye'en, tá'ancu'vaxi' ityájma pajta taatáhuire'en.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tjin:

—¿Ji'nye pej pij a'yan tyí'xaj yee: tipua'aj peeyí'tihua'an? Néijmi'i pu tyí'rij a'ŕici jimi i ti tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Aj pu'ij i táatajra' i tyamuéej a'yan tyu'jijhuaca' tjin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye'. Naatáhuire' nyej nyij jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

²⁵ Ti'ij i Jesús huo'séj maj jéehua i tyeŕtyee ajtyáxiirisi-ma'aj, aj pu'ij jaityá'xij i tyiyáaru' ti tzajta' séejre' i tyamuéej, a'yan tjin:

—Tyiyáaru' mu paj quee iityánamuaj pajta quee atányuuevej, nyáaj nu a'yan tyí'mua'ijtye' paj jaatátoonyij mu tyamuéej pajta quee che' tzajta' utyáru'piche'en.

²⁶ Aj pu'ij huajijhuaca' i tyiyáaru', ajtáhua'aj pu jaatacá'tzij a'ŕici i tyamuéej. Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu yóoriej cuxáa ti jaajé'caj, a'ŕi mu jin mue'tij a'yan tyí'xajtaca'aj tjin huamuí'. ²⁷ Ajta i Jesús, a'ŕi pu javí' muáca'ra'an jitze, ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huatyéechaxij i tyamuéej.

²⁸ Ajta je'en i Jesús chi'táj utyájrrij, aj mu mij i maj jamuán huacáj jujíme' a'yan tyaata'ihuo'ri' tjin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáritye'en i tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj?

²⁹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tjin:

—Siata'aj jaatamuáritye'en i tyiyáaru' ti a'yan een a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mu'nyij

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Mat'ij a'áa jo'cáj, a'áa mu huatyéenyey a'ájna a Galillea. Ajta i Jesús capu jaxie'va'ca'aj ti a'táj jáa-mua'reej, ³¹ ji'nye aviitzij pu jin tyihuá'mua'tyajca'aj i maj jamuán huacáj. A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tjin:

—A'ŕina i Yójra' i Dios pu huatátuiri'huaj a'ŕijma jimi i tyétyacaa, aj mu mij jaje'catan, ajta huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

³² Majta a'ŕimaj camu yó'iteeca'aj tyi'táj ti huá'ixaatya'ca'aj, majta tyi'tzi'nyia'ca'aj maj jaata'ihuo'.

¿A'tanyíj a'ŕin pué'een i ti jéetze' juxie've'?

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ A'áa mu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapuaj tjin Capernaúm. Mat'ij merij chi'táj iiratyá'caj, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tjin:

—¿Tyi'tanyí xúu'ihuo'raca'aj i juyéj jitze?

³⁴ Ajta capu sij huatanyúj, ji'nye a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj i juyéj jitze a'táj ti a'ŕin pué'eenye'ej i ti jéetze' juxie've'. ³⁵ Aj pu'ij i Jesús ooyíxij, ti'quij huotajé i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tjin:

—Tipua'aj a'táj jaxie'va'aj ti a'ŕin pué'eenye' i ti jéetze' juxie've', a'yaa pu tyúuxie've' ti a'ŕin pué'eenye' i ti jéetze' cíleenye' jin tyi'tyávaacaj, ajta je'en néijmi'caa huatyáhuire'en.

³⁶ Ajta je'en pá'ri'ij a'áa jé'ta' jo'tyéjchej a'ŕijma jimi, aj pu'ij jájtij ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tjin:

³⁷ —A'táj ti jaataxié've'en nyej jitze ma'can séej i pá'ri'ij ti'ij a'ájna, a'ŕi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta i ti nyéetzij naataxié've'en, capu nyéetzij na'aj naataxié've'ej, sulu a'ŕij pu ajta huataxié'vej i ti unyojo'ta'ityaca'.

A'ŕina i tiquee tájcha'ire', tajitzé pu ajtyáma'can

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tjin:

—Maeestro, séej tu huaséj ti a'nyúucaritze' huá'muaritya'ca'aj i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séejre' i tyeŕtyee, aj tutyij jaatá'ijmiejri' ti'ij quee a'yan rijcaj, ji'nye capu tajitzé ajtyáma'can.

³⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tjin:

—Caxu ja'ijmiejraj, ji'nye tipua'aj a'táj a'yan rijcaj i maj jin je'ej tyo'taséj nyej jitze ma'can, capu a'náj je'ej pu'aj tyi'nyaxáataj ja'mej. ⁴⁰ A'ŕina i ti quee tájcha'ire', a'ŕi pu tahuire'. ⁴¹ A'táj tina'aj ti cí tyajamuata'an i jájtyij siaj sij huaye'en a'ŕici jime' siaj nye jitze ajtyáma'can, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Dios tyaatanájchitye'sij.

**Tyi'táj ti jin jajuéjtzij ja'mej tipua'aj a'táj
ootyá'itzeere'en i Dios jimi**
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² —A'táj tina'aj ti ca'nyíjra'aj jaatá'an t'i'ij sáij je'ej pua'aj huárinyij i ti'quee xu a'chu tyá'tzaahuatye' nye jimi, jéetze' pu jatyáhu'i'rii maj ja'tyáreeenyij i járij jitze tyetyéj va'cán ma'cave'ran i maj jin tyí'tixícaa.

⁴³ Tipua'aj mua' muáca' ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, pe'entyivévche, jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj séej pana'aj ajtamuáca'aj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puácaa ajtamuáca'aj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'paj ya'ajpuéetzij puá'mej, jo'táj quee a'náj já'mui'nyij i tiéj. ⁴⁴ Jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij.

⁴⁵ Na'ríij mua' íicaj ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, iiráavejchij, jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj séej pana'aj iira'íicaj júurij puaatyá'itzeere'en, quee paj hua'puácaa iira'íicaj a'áa po'tyá'itzeere'en jo'táj já'taa, ⁴⁶ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij. ⁴⁷ Na'ríij mua' j'i'ij ca'nyíjra'aj muaatá'an pej pij je'ej pua'aj huárinyij, eetátichij, jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj séej pana'aj ajri'sij a'áa po'tyájrutye jo'táj i Dios tyejé'ijtaj, quee paj hua'puácaa ava'j'i'síjma'aj a'áa po'tyájrutye jo'táj já'taa, ⁴⁸ jo'maj quee a'náj já'cui'nyij i chui'núuj, ajta i tiéj quee a'náj já'mui'nyij.

⁴⁹ Ji'nye néijmi'i xu jajuéjztitaren siaj sij tyámua' tyi-tyeetyá'itzeere'en i jutzájta'. ⁵⁰ A'yaa pu tyí'hui're' i unáj t'i'ij tyí'me'ra'catye'ej i cue'ráj, ajta tipua'aj rájxi'nyij i ti áncatzaj, ¿ji'nye tyí'ríij t'i'ij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? Siata'aj mua'aj a'yan eenye' t'i'ij i unáj siata'aj juxáahuaj séjre'ej séej jamuán siajta séej.

A'íjci jime' i maj huatóotonyij
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Jesús pu eerájraa a'ájna a Capernaúm t'i'quij a'áa jo'mej a Judea ajta a'ájna pujmua' a Jordán. Majtáhua'aj mu tyúusiij i tyeétyee jo'táj jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yájna t'i'ij tyeeyí'tihua'aj. ² Aj mu mij séecan i Fariseos jimi ajtyáxi'riaca' i Jesús, ajta mej mij tyi'táj jin jaatyámue'tin, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tipua'aj je'ej tyí'riitan ti i tyáati' jaatátoonyij i ju'íj. ³ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaaj tijn:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuata'íj i Moisés?

⁴ A'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijn:

—Moisés pu tyu'tá' t'i' yu'xarij jaatapíjtye'en i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti een jin jaatáto' i ju'íj.

⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Moisés pu a'yan tyajamuata'íj a'íjci jime' siaj mua'aj quee tyihuojó'itej. ⁶ Ajta jájcuaj ímuáj t'i'ij i Dios jaatyátaahuaca' i cháanacaj, "Dios pu huó'taahuaca' i tyáataj ajta i íitaj." ⁷ "A'íj pu jin i tyáati' mahuóohua'xij i juhuásimua', t'i'ij ju'íj jamuán antyóonaxcaj, ⁸ a'yaa mu mij éenye'ej muá'ju'un i maj hua'puaj t'i'ij sáij na'aj i tyévij." A'íj mu jin quee che' hua'puaj, sulu sáij pu'uj.

⁹ A'yaa pu'ij tyúuxie've' ti i tyáati' quee hua'ajtaja'pua-na'an i Dios ti hua'antyási'rej.

¹⁰ Mat'íj meríj chi'táj iiratya'caj, majtáhua'aj mu a'íj jime' tyaata'íhuo'ri' i maj jamuán huacáj. ¹¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Tipua'aj a'táj ju'íj huatátoonyij ajta je'en séej an-cure'vi'táj, a'íj pu juxana'cire'en a'íjci jimi i ti anaquéej jatyévi'tinya'aj, ¹² ajta tipua'aj i íiti' jucín huatátoonyij ajta je'en séej jamuán huatyéviche'en, a'íj pu ajta juxana'cire'.

Jesús pu hua' japua nyuu i t'i'ríij
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Mat'íj mij t'i'ríij aye've'vi'tichej i Jesús t'i'ij hua'ajta-muárie'en, aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacáj huotá'íjmuejri' a'tyán maj ahuaja've'vi'ticaria'aj. ¹⁴ T'i'ij i Jesús huotá'íjmuejri' je'ej maj ríjcaj, aj pu'ij huatanyú'caca', t'i'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—Miche' yeve're'nye mu t'i'ríij nye jimí, caxu huá'ij-muejra, ji'nye jo'táj i Dios tyejé'ijtaj a'íimaj mu antyúu-mua'reeraj muá'ju'un i maj a'yan een mat'íj mu t'i'ríij. ¹⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tipua'aj a'táj quee a'yan tya'rá'astej je'ej ti i Dios tyí'ijta a'yájna t'i'ij sáij i pá'r'íj, capu a'úun jo'tyárutyij.

¹⁶ Aj pu'ij xáxui'can tyí'ti'ijci, ajta tyámua' tyihuo'tyáj-too i Dios jimi hua'va'mu'íhua'aj séej ajta séej.

I tyamuéej ti chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ T'i'ij i Jesús arí jo'yi'mu'ícaj sáij pu a'táj aje're'nye huatéechisima'aj, aj pu'ij tyítunutaca' i Jesús jimi, t'i'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maeestro mu paj tyámua' een, ¿ji'nye náarinyij t'i'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

¹⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaaaj tijn:

—¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nyejee yee nyaj tyámua' een? Sáij pu'uj séejre' i ti tyámua' een, a'íj pu a'íin pué'een i Dios. ¹⁹ Papu'ríj jamua'reej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca': "Capáj tyí'tyacui'care'en," "pajta quee tyí'x-ana'cire'ej," "capáj tyí'nahua'aj," "capáj hue'tzij a'táj taavijria'aj pajta quee a'táj cuanamua'aj," "huo'tyátza-ahuatye' a' táataj pajta a' náanaj."

²⁰ Aj pu'ij i a'táj a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Maeestro, néijmi'i nu nyeríj ja'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyu'cáleenyi'tariaca'.

²¹ Jesús pu jaaséj ajta tyámua' tyo'tóomua'aj i jutzáj-ta', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaaaj tijn:

—Tyi'táj pu ooj muá'itziitye', áricuj, néijmi'i tyu'tój i paj tyí'ijcha'íj pata'aj huorían i túmii i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij a'ájna jo'táj i Dios já'sejre'. Pajta je'en mujo've'mej pej pij nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²² T'i'ij jáanamua'jri' a'íjci i nyúucarij, jéehua pu hu-atóoxaamujri a'íjna i tyáati', ji'nye jéehua pu tyí'ijcha'íj-ca'aj.

²³ Aj pu'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta a'yan tyi-huo'té'exaaaj i maj jamuán huacáj tijn:

—Tyámua' pu tyihuá'tyesi'huaritye' i chíjtyaanyi'ij maj utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²⁴ Majta i maj jamuán huacáj je'ej mu jo'tánamuajri', a'fj pu jin i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyiyóojmua', tyámua' pu tyihuá'tyesi'huaritye' i maj jéehua tyí'ijcha'ij maj a'áa jo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ²⁵ Jéetze' pu quee tyési' ti i caméeyuj anájra'nyij i p'f'se'ej jitze, quee tipua'aj ti chíjtyaanyi' a'áa jo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²⁶ Mati'ij a'yan tyáanamua'ri', jéetze' mu je'ej jo'tána-muajri', a'yaa mu mij tyúu'ihuo'raca'aj séej jamuán ma'ja séej tijin:

—¿A'tanyíj a'yan rinyij ti'ij jáahuire'en i Dios jimi?

²⁷ Aj pu'ij i Jesús hua'ráasej ti'quij a'yan tyihuo'té'ex-aaaj tijin:

—A'fjima jimi i tyétyaca capu je'ej tyí'rij, ajta capu a'fjci jimi i Dios, ji'nye capu tyi'táj jatyési'huaritye' i Dios.

²⁸ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti a'yan tyaaté'ex-aaatye'en tijin:

—Ityáj tu tyeríj néijmi'i tyu'tátoj i tyaj tyú'cha'ica'aj, tyej tyij ajamuán huacá'ca'an.

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'táj tyi'táj jo'rieenyij nye jimi, na'ríij ti i Dios nyuucaa' á'tzaahuatye', tipua'aj juchi'ij, na'ríij ju'ihuá-mua', jutáataj nusu junáanaj, juyójmua' nusu juchuéj, ³⁰ a'fj pu tya'ancuríaa'sij ti'ij ooj júurij íyan i cháanacaj japua, a'chu anxityej tyi'táj ti je'ej tipua'aj chi'ij, na'ríij ju'ihuáamua', junáanaj na'ríij jutáataj, juyójmua' nusu juchuéj, tyij ajta jajpuéetzij, ti'ij utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, aj pu'ij ja'ancuríaa'sij i júuricamej ti'ij jusén jin júurij já'ra'nyij. ³¹ Majta mue'táj maj ijíj a'fjin pué'een i maj anáatyij, a'fj mu uvé'tyajtirij, majta mue'táj maj ijíj uvé'tyajtij, a'fj mu anára'sij.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² A'áa mu joojú'caj a Jerusalén, ajta i Jesús pu anaquéej huama'ca'aj a'fjima jimi i maj jamuán huacáj. A'fj mu jéehua jutyamua'va'ca'aj, majta i maj hua' cúj-ta' huajú'ca'aj a'fj mu tyí'tz'nyaca'aj. Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj jujíme' huo'tajé i maj jamuán huacáj, ti'quij huatyóochej ti huo'té'exaatye'en je'ej ti tyi'táj ja'uurej.

³³ A'yaa pu tijin:

—A'yájna siatí'ij mua'aj seríj tyí'sej, ijíj tu'ríj jó'ju' a'ájna a Jerusalén, jo'tij jo'tátuiiri'huaj a'fjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca' a'fjima jimi i maj tyihuá'ijtye' i tyejúuj tzejta', ajta a'fjima jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'fj mu tyu'tá'sij maj jaajé'-caj, majta a'fjima jimi tyu'tátuiire'ej i maj séej chuéj japua já'ma'can. ³⁴ A'fj mu jaatyáxaahuari'raj, majta jaatyávaxi'ij, majta jaatyétzi'tzique'muaxi'ij, majta jaje'-catan, ajta huéeicaj xicáj jitze pu huatájuuritaj.

A'fjna i Santiago ajta i Juan a'fj mu jaatáhuoj je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj

(Mt. 20:20-28)

³⁵ A'fjna i Santiago ajta Juan, yójmua'mua' a'fjci i Zebedeo, a'fj mu aje'rén'yej i Jesús jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj a'yan huárinyij je'ej tyaj tyimuaatáhuaviiraj.

³⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij ja'mua ji-mi?

³⁷ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj taatá'an tyaj ajcára'sixi'in s'fij amuáca'ta' ajta s'fij a' útata' a'ájna pati'ij néijmi'i jin antyía'mua'reeraj.

³⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'táj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, siajta jó'viicue' maj i tyefty-ee je'ej pua'aj jamuáa'uurej a'yájna mati'ij nyéetzij ny-oorej?

³⁹ Aj mu mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Ji'nye tyijta putujoorej.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'a-jpuéetzij na'mej, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren mati'ij majta nyéetzij nyoorej, ⁴⁰ ajta canu a'fjci jin antyínya-mua'ree nyaj jamuaata'an siaj ajcára'sixi'in s'fij nya-muáca'ta' ajta s'fij nya' útata', a'fjima pu ci'tyij i maj tyámua' een.

⁴¹ Mati'ij huó'namuajri' i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej, muaatanyínyu'cacuca' a'fjima jimi i Jacobo aj-ta i Juan. ⁴² Ajta i Jesús pu huo'tajé, ajta a'yan tyi-huo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reej, je'ej maj ricíj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, ca'nyíin mu jin tyihuá'ijtye' i tyeftyee, i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'fj mu tyihuá'ij-tye' je'ej maj huárinyij i séecan. ⁴³ Ajta ja'mua jimi capu a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyí'rijcaa. Tipua'aj a'táj jaxie'-va'aj ti va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'caa huatyáhuire'en, ⁴⁴ ajta i ti ja'-mua jimi a'yan tyá'xie've' ti a'fjin pué'eenye' i ti anácaj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'fjin huo'tyáhuire'en néijmi'caa i séecan. ⁴⁵ Ji'nye i yójra' i Dios capu a'fjna jin mu-jo've'mej mej mij jaatyáhuire'en, sulu ti'ij huo'-tyáhuire'en ajta hua' jitze ma'can huámu'nyij mui'caa i tyeftyee.

Jesús pu tyáahuaj a'fjci i Bartimeo i ta'rácuun

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tya'rájtyapua'j tijin Jericó. Ajta ti'ij i Jesús arí iiramá'caj a'ájna a chájta', majta cújta' huajú'ca'aj i maj jamuán huacáj, majta mue'táj i tyeftyee hua' jamuán huajú'ca'aj, a'áa pu s'fij ta'rácuun je'tyácatyij véjri' juyéj jitze, a'yaa pu ántya-puaaca'aj tijin Bartimeo, yójra' a'fjci i Timeo. ⁴⁷ Ti'ij jáanamua'ri' ti a'fjin aja'vá'ma'ca'aj i Jesús Nazaret ti

ja'ma'can, a'ñi pu i ta'rácuun huatyóochej ti a'yan tyu'jijhuaj tijin:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'ñici i David, ná'ancu'-vaxi' nyéetzij.

⁴⁸ Mue'tíj mu i tyeétyee jaatá'ijmuejri' tiquee jijhuaj, ajta a'ñina jéetze' pu ca'nyíin jin jijhuaca'aj a'yan tijin:

—Mu paj yójra' pué'een a'ñici i David, ná'ancu'-vaxi' nyéetzij.

⁴⁹ Aj pu'ij i Jesús oocháxij, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa j tijin:

—Usio'tájee.

Aj mu mij uyo'tajé i ta'rácuun, a'yan metye'ixáatye'ej tijin:

—Huatyá'ca'nyej a tzajta', ájchesij, muachó've' i Jesús.

⁵⁰ Aj pu'ij ayóoraaxij i jumáancaj, ti'quij ájtzunaca' aj pu'ij aje're'nyej i Jesús jimi, ⁵¹ Jesús pu'ij a'yan tyaaatá'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye petyaaxie've' nyaj tyi'tíj huá'uurej a jimí?

Ti'quij a'yan tyaaaté'exaa a'ñina i ta'rácuun tijin:

—Maeestro, nyaáaxie've' nyaj atányeerej.

⁵² Jesús pu a'yan tyaaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj paj jó'ra'nyij, papu'ríj huarúj a'ñici jime' i paj tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij jiyet'zín tyámua' huaríj i ta'rácuun ti'quij atányeeriaca', ajta je'en jamuán jo'mej a'ñici i Jesús jo'tíj jooma'ca'aj i juyéj jitze.

Jesús pu utyájrurij a Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11 Matí'ij meríj avéjri' joojú'caj a'ájna a Jerusalén, a'áa mu ja'tanyéj jo'tíj ja'chájta'najmee ti a'yan tyar'ratyapuájmeé tijin Betfagé, ajta a'ájna Betania.

A'áa pu ja'chajta' i jiríj jitze ti a'yan tyar'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi, aj pu'ij i Jesús hua'puácaa huata'ítyaca' ² A'yan tyihuo'te'exáatye'ej tijin:

—Séricuj, siata'aj a'áa ja'tanyéj a chájta' a ti véjri' já'sejre', tipua'aj seríj a'áa ja'rá'astij, a'áa xu púuru' já'tyoonyij ti quee xu a'náj a'tíj japuan avá'caj, a'áa pu je'ejtápi'huaj ja'mej. Aj xu sij je'ejxista, siajta je'en uya'ráaja. ³ Tipua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'íhuo'raj yee: "¿Ji'nye sijta tya'rájxina mu púuru'?", a'yaa xu tyaaaté'exaate'een yee: "A'ñi pu jitzán juxie've' i tavástarata", siajta a'yan tyaaaté'exaate'een tijin: "Jiyet'zín tu tyijtá yajavá'toosij".

⁴ Matí'ij mij ujó'ju', a'áa mu mij pua'quéj cáayej jitze yo'tyoj a'ñici i púuru', a'áa pu je'ejtápi'huaca'aj avéjri' puéertaj jitze, matí'ij mij je'ejxistaca'.

⁵ Séecan maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'ñi mu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej siorej? ¿Ji'nye een jime' setye'ejxinaj mu púuru'?

⁶ A'yaa mu tyu'taxájtaca' je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaaaj, majta a'ñimaj huo'ta' maj ja'ajnáanan. ⁷ Matí'ij mij yo'jáj i Jesús jimi a'ñici i púuru', matí'ij mij i tyúumaancaj tye'tyéveerej, ti'quij avé'yixij i Jesús i púuru' japua.

⁸ Majta a'ñimaj i tyeétyee jéehua mu i máancaj tyo'-

caváarajraa i juyéj jitze. Majta séecan xamuáj ucapíitiraa i juyéj jitze.

⁹ Majta a'ñimaj i maj anaátya'aj huajú'ca'aj, a'ñi mu huatyóohuij maj huajíjhua, majta i maj cújta' huajú'ca'aj i Jesús, a'yaa mu tyí'tyeejihuaca'aj tijin:

—Pu'ríj xá'puí', che' i Dios tyámua' tyeetyátoonyij a'ñici i ti yevé'mej nyúucaritze' i tavástarata'. ¹⁰ Pu'ríj xá'puí'. Che' Dios jaatyáhuire'en tyámua' naa a'ñici ti yevé'mej i ti tyu'ta'íjtaj ti'ij ará'tyeej ti tyu'ta'íjtaca' i tahuáacixa', a'ñina i David. Ajta a'ñimaj i maj tyí'huire' u tajapúa, miche' a'yan tyu'taxáj tijin a'yaa pu tyí'x-a'puí'.

¹¹ Ti'ij ij i Jesús ujo'tyájrurij a'ájna a Jerusalén ajta je'en i tyeeyúuj tzajta' jo'tyájrurij. Ti'ij néijmi'que' tyu'séerajra'aj aj pu'ij jó'raa a'ájna a Betania hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee taca'ca'aj

(Mt. 21:18-19)

¹² Yaa ariá'pua'aj, matí'ij uja'ráacij a'ájna a Betania, Jesús pu huata'cuataca'. ¹³ Ti'quij a'ñi huaséj i xápua' ciyéj ti a' imuáj ja'távaaca'aj ajta jéehua tyáxamue'ca'aj, aj pu'ij ujó'mej ti'ij jaaséj tipua'aj taca'aj, ajta capu taca'ca'aj jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj, ji'nye capu a'áa putyí'rjicaa ti'ij pua'aj taajcaa. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyaatajé a'ñici xápua' tijin:

—Capu che' a'náj a'tíj jacua'nyij mua' táque'.

Majta i maj ja'mua huacíj a'ñi mu jáanamujri' je'ej ti tyaatajé.

Jesús pu jaajácuarej i tyeeyúuj

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Matí'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, Jesús pu tyeeyúuj tzajta' jo'tyájrurij ajta je'en huatyóochej ti hue'rá'ityej i maj a'uun tyó'tooca'aj ajta i maj a'uun tyó'nanaavej. Tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj japuan túmii hua'puata'tyi'raca'aj i tyeétyee, ajta jo'maj i cúcui'see ja'tooca'aj, ¹⁶ ajta quee tyu'tá' ti a'tíj tyi'tíj ajóotisime'en a jé'ta' i tyeeyúuj tzajta'. ¹⁷ Ajta je'en tyihua'ajmua'tyájraa a'yan tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa mu jaatámua'sij i nye chí'ij tijin chí'ij maj tzajta' huatyényu-unyij i Dios jimi néijmi'i i maj séej chuéj japua ja'chej", siajta mua'aj a'yaa xu jáaruuj ti'ij jo'tíj já'tyasta' jo'maj náhua'rij je'ráatyij.

¹⁸ Matí'ij a'yan tyáanamujri', i maj tyihua'íjtye' i puaríj majta i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'ñi mu huatyóohuij maj jáahuonyij je'ej maj huárinij mej mij jaajé'caj i Jesús, ji'nye a'ñi mu jatzin'ya'ca'aj, a'ñici jime' maj néijmi'i naa yó'sejraca'aj je'ej ti a'ñin tyihuo'muá'tyey. ¹⁹ Ajta ti'ij huariá'tica'riaca', i Jesús majta i maj jamuán huacíj a'ñi mu eeráacij a'ájna a chájta'.

Huatyáahuaj a'fjna i xápua'

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa véjri' ja'tanyéj jo'tij ja'tá-vaaca'aj i xápua', aj mu mij jaaséj ti arí huachica'aj tyé-tye' imuáj i junáana' jitze. ²¹ Aj pu'ij i Pedro, jo'tá-mua'reeri' je'ej ti tyu'ríj, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Jesús tijin:

—Maeestro, cási', pu'ríj huatyáahuaj i xápua' i paj je'ej pua'aj tyaatajé.

²² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Setyá'antzaahuatye' i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tìpua'aj a'tfj a'yan tyaaté'exaatye'en i jiríj yee: “Tyíchesij a'májna atyájrutyij i jájritze”, ajta quee seequéj tyi'mua'astfj, sulu ti tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, aj pu'ij a'yan tye'mej. ²⁴ A'fj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin tyi'tfj siaj mua'aj je'ej tyu'táhuoosij i Dios jimi, a'yaa xu tyá'antzaahuatye'en siaj seríj ja'ancuriáa', aj xu sij ja'ancuriáa'sij. ²⁵ Ajta siatí'ij tyényuusime'en i Dios jimi, setyihuo'tú'uunyi' a'-tyán maj jamuájcha'hire', ta'aj ij ajta i ja'muavástara' ta-japuá ti já'sejre' mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'. ²⁶ Ajta tìpua'aj sequée tyihuo'tú'uunyi' i maj jamuájcha'hire', capu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj i ja'-muavástara' tajapuá ti já'sejre' i siaj jin quee xá'puí' jimi huarfj.

I ti jin antyúumua'reej i Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Aj mu mij majtáhua'aj a'áa jó'ju' a Jerusalén. Tí'ij i Jesús a'áa ja'ajcayí'cáacaj i tyeyúuj jitze, aj mu mij a'fj-maj ajtyáxíriaca' i maj tyi'ijta i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta majta hua' jamuán i huásij, ²⁸ mati'ij mij a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricíj? ¿A'-tanyíj muaatá' pej pij a'yan rijcaj?

²⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyajta nu nyáaj séej tyajamuaata'ihuo'raj, tìpua'aj sianaaté'exaatye'en, aj nu nyij nyajta nyáaj ja-muaaté'exaatye'ej tyi'tfj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricíj. ³⁰ ¿A'tanyíj ja'antyhuoj a'fjci i Juan tí'ij huá'hiraca'aj i tyeftye, nyiquij i Dios, ca'mij i tyeftye? Sianaaté'exaatye'.

³¹ Aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' séej ja-muán majta séej a'yan tijin:

—Tìpua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye'en yee Dios pu uy-o'ta'ityaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye een jime' sequée ja'antzaahuaj je'ej ti tyu'taxájtaca?”

³² Ajta capu je'ej tyí'rij tyaj a'yan tyaaté'exaatye'en yee i tyeftye mu uyo'ta'ityaca'.

A'yaa mu tyu'taxájtaca', ji'nye mahuá'tziinya'ca'aj i tyeftye, majta néijmi'i i tyeftye a'yan tyá'tzaahuatya'-ca'aj ti i Juan a'fjin pue'éenye'ej i Dios jitze ma'can ti tyi'xajtaca'aj. ³³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Jesús tijin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tfj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricíj.

A'fjci jime' i maj tyi'muijhuacaa, i maj je'ej pua'aj huarfj

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 Aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti tyihuo'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij. A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'tfj pu úuvaj huahuástej ajta je'en jariá'naj, aj pu'ij tyi'tfj huatyátaahuaca' i ti jin jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'tfj ájtaahuaca' ajtyéevi' i maj japuan utyúuj muua'ixie're'en i maj tyi'muijhuacaa. Ajta je'en séecan huatanyétye i chuéj mej mij tyaanáchitye'en cñra'tzuj, ti'quij jó'raa a'fjna i a'tfj séej chuéj japua. ² Tí'ij tya'rá'aj a'náj maj jaju'racaa i úuvaj, séej pu huata'ityaca' ti jimi tyi'huire' tí'ij huo'táhuavij a'chu ti jaci'puaj a'fjci i a'tfj. ³ Majta a'fjma i maj tyi'muijhuacaa a'fj mu jaatyéevi' a'fjci i ti huata'ijtyi'rej, majta jaatyáavaxij a'yaa mu'uj tyaata'ityaca' camu tyi'tfj jaatá'. ⁴ Aj pu'ij i ti jachuéj ajtáhua'aj séej huata'ityaca', majta mu a'fjci huatyá-to'sij tyetyéj jime' mati'ij mij tyaapuéj i mu'úura' jitze, majta jajtyá'xij. ⁵ Ajtáhua'aj pu séej huata'ityaca', a'fj mu mij huajé'caj. Aj pu'ij ajtáhua'aj séecan huata'ityaca', a'fjma mu majta huatyáavaxij, majta séecan huacuij.

⁶ Óoche' pu sfj á'itzeeria'ca'aj, yójra' a'fjci i a'tfj, jée-hua pu jaxie'va'ca'aj a'fjci. A'fj pu'ij huata'ityaca' a'yan tyi'mua'astfj tijin: “Ma'antzaahuatye'sij a'fjci i nyiyóoj.” ⁷ Majta i maj tyi'muijhuacaa a'yaa mu tyi'huó'ixaaj tijin: “A'múu pu a'fjin pue'éen i ti néijmi'i tyá'c'tyij, tyiche' jaajé'caj, ta'aj néijmi'i tyitáaci'tyij.” ⁸ Aj mu mij jaatyéevi' a'fjci i yójra', majta jaajé'caj, mati'ij mij jirájrie.

⁹ —¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, ji'nye rinyij a'fjna i ti ja'a'rij i chuéj ajta i úuvaj? A'fj pu aja'va'-ma'aj ja'mej ti'quij huá'cui'nyij i mej tyi'muijhuacaa, ajta je'en séecan huatapuéjve'sij i chuéj ajta i úuvaj.

¹⁰ ¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze a'fjci i nyúucarij? A'yaa pu tyá'xaj tijin:

A'fjci i tyetyéj maj ayoohuá'axij i maj chi'ij tyi'ta'huacaa,

a'yaa pu tye'rájraa ti a'fjin pue'éenye'ej ja'raa i ti jéet-ze' juxie've'.

¹¹ A'yaa pu jáaruuj i tavástara',

a'fj pu a'fjin pue'éen i ti naa ta'sejratye'.

¹² Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi' i Jesús, ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'fjma huataxájtaca' a'fjci i nyúucarij jime'. Majta huá'tziinya'ca'aj i tyeftye, a'fj mu jin jaatáto, mati'ij mij jo'c'j.

A'fjci jime' i maj huá'jijva'ca'aj

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Mati'ij mij séecan huata'ityaca' i Jesús jimi fariseos mu pue'éenye'ej majta séecan i maj Herodes jitze ajtyáma'can, mej mij tyi'tfj jaaté'exaatye'en i maj jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁴ A'fj mu mij jó'ju' mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, tyáamua'reej paj tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, ajta quee ajitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tyeftye-ee, ji'nye capáj a'fjna jin tyí'xaj mej mij tyámua' mo-jo'sejra. Muáaj paj tzáahuatyi'ra'aj jin huá'mua'tyej i juyáara' i Dios. ¿Nyi xá'puí' tyej tyu'nájchitaj je'ej ti tyí'-tajijve' a'fjna i ti tyihuá'ijtye' i Roma maj já'ma'can?

¹⁵ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj maj quee huatoo-jé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿Ji'nye siaj sij tyí'tyese' siaj naatyéevi' hue'tzij jime'? Séej túmii mesenyaja'vá'tye', ney nyij jaaséj.

¹⁶ Matí'ij mij aya'vá'tyej, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een i ta'cájcaj, ji'nye ántyapuaj i tá'yu'si'?

A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—A'fjna i ti tyí'ta'ijtye'.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Xaatátuiire' a'fjci i ti tyajá'mua'ijtye' tyi'tfj ti jaci'puaj, siajta jaatá'an i Dios tyi'tfj ti ajta jaci'puaj.

Majta a'fjmaj tyámua' mu naa tyityo'tóomua'aj a'fjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca'.

A'fjci i xicáara' i maj jitzán huatájuuritaj i muí'chítyee
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Aj mu mij séecan i saduceos aje'r'é'nyej i Jesús jimi. A'fj mu a'yan tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i maj meríj huácuuj, a'yaa mu mij tyaata'ihuo'ri' tijin:

¹⁹ —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' i Moisés tijin tipua'aj a'tfj nyeichej, ajta je'en quee eexúj tyiyóo-mua'caj ti'ij huámuí'nyij, juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'an-curé'vi'tfj a'fjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ta'aj ij a'fjin tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'fjci jitze ma'can i ti huamuí'. ²⁰ A'yaa pu tyu'rfj, mua'ráahua'puaj i maj ju'i-huaamua'ca'aj, ti'quij i hua' jaatzí' huatyényeichaca', capu eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí'. ²¹ Ti'quij i ti je'tyáa'sej ja'an-curé'vi'tfj a'fjci i ti jatyévi'tinya'aj a'fjna i ti huamuí', a'fj pu'ij ajta huamuí' quee jitzán tyiyóo-mua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruuj i sfj i ti je'tyáa'sej, ²² ajta néijmi'caa a'yan tyú'ruuj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i maj ju'ihuáamua', capu sfj jitzán tyiyóo-mua'aj ta'raa. Ajta je'en a'fjin huamuí' i íiti'. ²³ Arí a'ájna, matí'ij eetácinye jo'maj ja'vá'nami' i maj huácuuj, majta je'en majtáhua'aj júurij muá'ra'nyij, ¿a'tanyíj cfna'ra'an pué'eenye'ej ja'mej a'ájna i xicáara' jitze, tipua'aj néijmi'i i maj aráahua'puaj meetyévi'tinya'aj?

²⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj xu jéehua tyóoxohuaj, ji'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze caxu siajta jamua'reej je'ej ti een i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. ²⁵ Matí'ij huatájuurej i maj huácuuj, camu che' nyeyne'chen, camu majta i úuca huichaj, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un matí'ij een i maj tyí'huire' u ta-japua'. ²⁶ Ajta a'fjci jime' i maj huatájuuritaj i maj meríj huácuuj, ¿nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca' je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij ti i Moisés tu'píj huaséj i ti vivéejmee ti'ij tyátaasima'aj? A'fj pu jitze i Dios a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Moisés tijin: “Nyáaj nu

a'fjin pué'een i hua' Dios, a'fjna i Abraham, ajta i Isaac nyajta a'fjci i Jacob”. ²⁷ A'fj pu jin, capu hua' Dios pué'een a'fjima i maj meríj huácuuj, sulu a'fjima pu Dios i maj júurij. A'fj xu jin mua'aj je'ej pua'aj tyityo-jo'vátzij.

A'fjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta ti jéetze' juxie've'
(Mt. 22:34-40)

²⁸ Matí'ij jáanamua'jri' ti i Jesús tyámua' naa tyihuo'té'exaaaj, sfj ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyihuá'-mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'fj pu huó'namua'jri' je'ej maj tyúu'ixaatyaca'aj, a'fj pu ajtyáxhriaca' jimi ti'quij a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyíj nyúucarira' jéetze' juxie've' i ti jaaxájtaca' a'fjna i Moisés?

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'fjna i nyúucarij ti jéetze' juxie've' a'fj pu a'fjin pué'een i ti a'yan yee: “Xáanamua'jri', mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'fjna i tavástará' i Dios a'fj pu sfj na'aj pué'een. ³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i a júuricamej jime', pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajta pati'ij pana'aj tyo'huájca'nyej.” ³¹ Ajtáhua'aj pu sfj i nyúucarij ti je'tyáa'sej, ti a'yan yee: “Pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyámua' tyéejcha'ij i axa'aj tyévij, a'yájna pati'ij asfj tyi'tyá'cha'ij.” Capu sfj ajtáhua'aj i nyúucarij séejre' ti jéetze' juxie've' quee a'fjna i nyúucarij ti hua'puaj.

³² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'fjna i ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze tijin:

—Xá'puí' paj tyaataxájtaca', Maeestro. A'yaa pu tyi'-ja'yájna pati'ij tyaataxájtaca', sfj pu'uj a'fjin pué'een i Dios, capu sfj ajtáhua'aj séejre'. ³³ Ajta maj jaaxié've'en i Dios néijmi'i jime' i juxiéjnyu'caa, ajta néijmi'i jime' i maj jin ma'umuámua're' ajta a'chu ti sfj uhuájca'nyej, ajta i tyaj huó'xié've'en i taxa'aj tyeftye tyatí'ij tajfímua'aj tyí'taxie've', jéetze' pu tyí'huire' i Dios jimi quee tipua'aj néijmi'i tyetyu'támu'vejrita a'fjci jime' i maj huá'cuu'caa na'rfj néijmi'i jime' jo'maj hua-ja'tie'raca' i ya'muáatyee.

³⁴ Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'fjna i ti tyihuá'mua'tyej, ajta tyámua' tyu'taxájtaca' amitée-ria'can jime', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capáj a' imuáj je'ej je'en jo'tij tyejé'ijtaj i Dios.

Ajta quee che' a'tfj óoca'nyajca'aj ti tyi'tfj jaata'ihuo'.

¿A'tanyíj jitze eeráma'can i Cirístu'?
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj i tyejúuj tzajta', aj pu'ij a'yan tyu'ta'ihuo'j tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta ti i Cirístu' a'fj jitze eeráma'can i David? ³⁶ Ajta a'fjna júuricama'ra' i Dios, a'fj pu ca'nyíjra'aj jaatá' a'fjci i David ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

I tavástará' pu a'yan tyaaté'exaa a'fjci i nyavástará' tijin:

“Huatyéyixi' i ipuárij japua íyan i nyamuáca'ta', 'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'ire'.”

³⁷ ¿Ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'fj jitze eerama'cáantaj i David, t'pua'aj i David a'yan ajta jatamuá'muatya'an i Ciríistu' t'jin "Nyavástará"?"

Majta jéehua i tye'fye'e i maj jáanamua'jri', tyámua' pu tyihua'ránajchaca' je'ej ti tyí'xajtaca'aj i Jesús.

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'fjima i maj tyihua'-mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ A'yaa pu i Jesús tyihua'mua'tyajca'aj t'jin:

—Tyámua' xu'uj a'fjima jimi i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, ji'nye a'yaa pu tyihua'ránajchaca'aj maj tyí'chajca i síicu'ri ti tyí'catí'ijmee ajta mej mij t'záahu-ati'ra'aj jin i tye'fye'e huo'tatyójt'ye'en jo'tij na'aj i cáayej jitze. ³⁹ A'fj mu jahuoo jo'maj ja'rarsej i maj va'cán jin tyityatyíj, na'ríij t'pua'aj metyí'ye'estyaj aja'hua' chí'táj, a'fj mu jahuooniyij jo'tij jo'ojca'aj i ti tyihua'cue'tyej mej mij tyú'cua'nyij i méesaj japua véjri' a'fjci jimi, ⁴⁰ a'fj mu majta tyihua'ari'raaca néijmi'i a'chu maj caa tyí'tj tyí'ijcha'ij i maj antyúuj#mua'as-tariaca' i ucaríjsee, ajta mej mij quee je'ej huojosejra a'fj mu á'tíjti' metyenyúusima'aj i Dios jimi. A'fj mu mij jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un.

A'fjci jime' i ucaríj ti jusfj ti tyu'támu'vejritaca'

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ajtáhua'aj pu Jesús a'úun jo'tyávaaca'aj u tyeyúuj tzajta' a'ájna véjri' jo'maj tyajá'mu'vejritaca, a'fjima pu séjraca'aj i tye'fye'e i maj túmii mu'vejritaca'aj. Mue'tj mu i chíjtyaanyi' jéehua i túmii jucáhua'naa.

⁴² Aj pu'ij íiti' aje're'nyej ti jusfjtaca'aj, t'quij a'fjin hua'puáca ucaáhua'xij i túmii ti quee a'chu ará'asej.

⁴³ Aj pu'ij i Jesús huo'tajé a'fjima i maj jamuán huac'ij, t'quij a'yan tyihuo'té'exaaj t'jin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti a'mújna mu íiti' ti jusfj jéetze' tyu'tá' quee néijmi'i i maj tyu'tá' a'fjima i chíjtyaanyi', ⁴⁴ ji'nye néijmi'i mu a'fj tyu'tá' i túmii ti hua'vá'itzi'tyee, ajta a'mújna mu íiti', mu t'quee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucaáhua'xij a'chu ti tyí'toova'aj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i tyeyúuj huatyú'uunyi'huaj

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13 T'ij iiramá'ca'aj i Jesús i tyeyúuj tzajta', s'fj ti jamuán jo'chá'canya'aj pu a'yan tyaaté'exaaj t'jin: —Maestro, cási' huaséj mu tyetyéj ti tyatí'ijmee iye'ej ti tyiquéetime ajta mu chí'ij naa pu een.

² Jesús pu a'yan tyaaté'exaaj t'jin:

—¿Nyi petyí'sej mu chí'ij ti viváajma'aj tyu'uj? Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj, capu che' séeria'aj ja'mej i jáx-uj jitze i tyetyéj ti jupapua' tyiquéetime.

Tyí'tj ti huataséjre'ej i maj jin jáamua'reej ti arí t'fmua' néijmi'i tye'entyipua'rij

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Mat'ij mij a'áa jo'c'ij a'ájna a j'rij jitze ti a'yan tyarát'ypuaj t'jin Aseitúunajrimi, a'áa ti já'sejre' jo'tij i tyeyúuj ja'vé'nyee. T'quij a'áan jo'tayíxij a'ájna i Jesús, ajta a'ájna i Pedro, ajta i Jacobo, ajta i Juan, ajta i An-

drés, a'fj mu jujíme' a'yan tyaata'íhuo'ri' ⁴ a'náj ti a'yan tyí'rinyij, ajta tyí'tj ti huataséjre'sij i maj jin jáamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipua'rij.

⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj t'jin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj t'ij quee a'tj jamuáacuana-muaj. ⁶ Ji'nye mue'tj mu huataséjre'sij i maj nyenyúuca' jin tyí'xáataj muá'ju'un, a'yaa mu t'jin: "Nyáaj nu a'fjin pu'é'een", jéehua mu mij huá'cuanamuan i tye'fye'e.

⁷ T'pua'aj mua'aj seríj a'yan tyí'namuajra yee maj ny-o'se' a'ájna ja'hua' na'ríij maj meríj t'fmua' huatyóo-huisij maj tyúunyo'sitye'ej, caxu tyí'tzi'nye'ej. A'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan atyojo're'nyej, ajta capu eexúj a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' ti jitzán néijmi'i tya'rá'astij. ⁸ Ji'nye séecan mu tye'fye'e, majta séecan tye'fye'e jamuán tyúunyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, majta maj séej i chuéj japua huacháatimee, a'fj mu majta tyúunyo'si'tye'ej, ajta pu'amaquéj huatóoca'tzij i chuéj iye'ej, ajta jéehua huatúuri'huaj ja'mej. A'fj pu a'fjin pu'é'een i ta'nájca'aj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹ Tyámua' xu'uj mua'aj jujímuaj tyityahuóocha'fjin, ji'nye majamuá'vi'tin a'fjima jimi i maj tyí'ijta, majta jamuatyávaxi'sij a'ájna jo'maj jóosi'rii. Majamuatájeevij sij sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaaty'e'en a'fjima i tajtúhuan siajta a'fjima i maj rey jin tyityatyíj, a'yaa pu'ij tyu'tá'riitarij sij a'fjima nye jitze ma'can tyihuo'té'exaaty'e'en. ¹⁰ Ji'nye t'ij quee xu néijmi'i tye'entyipua'ren, a'yaa pu tyúuxie've' sij anaquéj néijmi'que' i cháanacaj japua huo'té'exaaty'e'en i Dios nyucaaj. ¹¹ Siajta quee je'ej tyityóomua'ajca'aj je'ej sij tyihuo'té'exaaty'e'ej mat'ij jamuá'anvi'tij a'fjima jimi i maj tyí'ijta. A'fj xu huataxájt'ij ti i Dios jamuata'ijtye'sij sij jaataxájt, ji'nye caxu mua'aj a'fjin pu'eéeny'e'ej xá'ju'un i sij tyu'taxájtaj, sulu a'fjina i júuricama'ra' i Dios. ¹² Séecan mu ju'ihuáamua' tyu'tá-tuiire'sij mej mij huó'cui'nyij, majta i hua' huásimua' juyójmua' mu tyu'tátuiire'sij, majta i hua'yojmua' pu mu ájvatzij hua' jimi i jutáatastyamua' mat'ij mij huá'cui'nyij. ¹³ Néijmi'i mu i tye'fye'e quee ja'muaxie'-va'aj muá'ju'un a'fjci jime' i sij nyejitzé ajtyáma'can; ajta a'fjina i ti tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, a'fj pu hu're'en.

¹⁴ A'ájna xicáara' jitze tyí'tj xu séjran ti je'ej pua'aj een, ti xána'vi're' ti t'fzinyi're', a'áa mu yo'tyéchesij jo'tij quee a'yan tyiye'tyévijtye', (a'fjina i ti já'ijve', a'fj pu yo'itéej ja'mej), ajta a'fjima i maj Judea jo'tyú'uucaj, miche' jiyet'zín jo'c'ix'ín a'ájna jo'tij j'rij jo'quéetimee, ¹⁵ ajta i ti a'áan jo'ojcatyij i juchi'ij japua, che' quee acáyi'can t'ij tyí'tj iirá'an u juchi'táj, ¹⁶ Na'ríij s'fj tyaja'-muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo're'nyinyiica'an a juchéj t'ij tyúucaanaa tyí'rátui'nyij. ¹⁷ Cui' xaa a'fjima i úuca'aj maj xié'chui'tajmee maj puéjtzij mu muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, majta i maj juyójmua' móoj tzi'tyaa. ¹⁸ Mua'aj xu jahuaviiraj i Dios t'ij quee a'yan atyojo're'nyinyica'an a'ájna t'ij pua'aj huaséevi'ij á'yi'ij, ¹⁹ ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'yájna mat'ij quee a'náj tyaapuéjztariaca' t'ij na'aj i Dios tyetyá-

taahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' a'yan atyo-
jo're'nyesij séej i xicáara' jitze ti'ij a'ájna. ²⁰ Ajta tipua'aj
i tavástara' quee a'yan jáa'uurej ti'ij quee che' á'tyee-
vi'in ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'táj júurij
ta'me'nyíche', ajta hua' jime' i tyeétyee i Dios ti arí
hua'antyíhuoj, a'ñ pu'ríj a'yan jáaruuj ti'ij quee che' á'-
tyeevi'in.

²¹ Tipua'aj a'ájna i xicáara' jitze a'táj a'yan tyajá-
mua'ixaatye'ej yee: "Cási", xaaséj yána'aj huatyéjve i
Ciríistu", na'ríj a'yan yee: "Cási", xaaséj ma'aj hu-
atyéjve", caxu já'tzaahuatya'aj. ²² Ji'nye séecan mu ya-
ja'va'ju'uj muá'ju'un i maj tyí'hue'tacaa, a'ñ mu mij ty-
i'táj tyu'taséjrataj i tyeétyee jimi mej mij huo'cuana-
muan, tipua'aj huatá'riitarej maj a'ñjma huácuana-
muan i tyeétyee i Dios ti arí hua'antyíhuoj. ²³ Tyámua'
xu'uj caxu yó'hua'nan. Néijmi'i nu nyeríj jamuá'ixaa
je'ej ti tyi'táj rinyij.

**Ti'ij ajtáhua'aj yava'cányesij a'ájna i ti ajta tyévi'ij jitze
huanie'huaca'**

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴ Ajta a'ájna i xicáara' jitze, mati'ij jajpuéetzij
muá'ju'un, capu che' eeráxirij, ajta quee che'
huanyéeri'cij ja'mej i máxciríe' jime', ²⁵ majta uje'cá-
vatzij i xú'ra'vetyee ti'ij ij huatóoca'tzij i tajapuá. ²⁶ Aj
xu sij jaséjran i ti ajta tyévi'ij jitze huanie'huaca' ti
aje'cáama'aj ja'mej i jéetirij tzajta', naa pu tyámua'
tyu'nyéeri'cij ja'mej, ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaj
ja'mej a'ájna i xicáara' jitze. ²⁷ A'ñ pu'ij hua're'ityixij i
maj jahuüre' mej mij néijmi'caa tyí'síre'en i tyeétyee i
Dios ti arí hua'antyíhuoj, néijmi'caa mu tyí'síre'ej i tyeé-
tyee jo'tij na'aj joo'ástimee i chuéj, ajta jo'tij
joo'ástimee i tajapuá.

²⁸ A'ñ xu jitze tyí'huóo'iteeritye'en i xápua'. Ti'ij anty-
icua'tyíjme'nyij ánimuaj, ajta ti'ij canyáatira'nyij i xá-
mue'ra', a'ñ xu jin jamua'reeren ti arí véjri' i víita'rij.
²⁹ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj seríj tyi'táj a'yan tyí'se-
jraj, aj xu sij jamua'reeren ti arí véjri' putyí'ricij a'ájna
xicáara' ti jitzán a'yan tye'mej, siajta jamua'reeren ti
arí aje'cáama'aj ja'mej i ti ajta tyévi'ij jitze huanie'hua-
ca'. ³⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i a'yan
tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tyeétyee i maj iye'ej
huacháatimee cháanacaj japua. ³¹ Néijmi'i pu tye'en-
tyipua'rij i cháanacaj ajta i tajapuá, ajta i nyenyúuca
capu a'náj antyipua'rij.

³² Ajta a'náj ti xicáara' jitze a'yan tye'mej nusu a'tzáaj
ti a'yan tye'mej, capu a'táj jamua'reej, camu jamua'reej
i maj tajapuá tyí'huüre' nusu i Yójra'. A'ñ pu'uj ja-
mua'reej i nyavástara' i Dios.

³³ A'ñ xu jin tyámua' eenye', siajta atanyéjnye'rij,
ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij.
³⁴ A'yaa xu ti'ij i a'táj ti mu' jó'yi'muij, anaquéj pu'ij
juchi'ij hua'cha'iraste' i maj jimi tyí'muarie' mej mij
jáacha'ín i chi'ra'an. A'ñjma pu ijcatye'en séej ajta séej
mej mij tyu'muarie'en tyi'táj ti muárie'ria'ra', ajta séej
ijcatye'en ti tyí'cha'ij ata' puéertaj. ³⁵ Tyámua' xu
mua'aj eenye' siajta atanyéjnye'rij, ji'nye caxu ja-
mua'reej a'náj ti uvé'nyesij i ti aja'chej, tipua'aj tyechú-

mua'risima'caj, na'ríj a'tzáaj jé'ta' tíca', nusu a'tzáaj
mati'ij tyí'tyeji'huacaa i tyacuáarie', na'ríj ti'ij huata-
puá'riaca', ³⁶ ji'nye tipua'aj jiye'tzin nu've'nyej, nyajta
jumuáatyooniy setyacu'tzísima'caj. ³⁷ I nyaj mua'ajmaj
já'mua'ixaatye' a'ñ nu nyajta huá'ixaatye' néijmi'caa i
séecan a'yan tijin: Síóche' xu atanyéjnye'rij.

**Tyeétyee mu jaaxá'pu'i'ntarej mej mij jaatyéevi' a'ñci i
Jesús**

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 Hua'puaj xicáj pu ooj á'itzeeria'ca'aj ti'ij a'ájna
atyojo're'nyej mati'ij pua'aj tyí'ye'estyahua'aj
a'ñci jime' i cánya'xñ maj cui'nyij, majta i páan maj
cua'caa ti'quee cu'ustij. A'ñmaj i maj tyihuá'ijtye' i
puaari'ij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj
jin tyí'ijta, a'ñ mu jahuoo'ca'aj je'ej maj huá'inyij mej
mij hue'tzij jin jaatyéevi' i Jesús, majta je'en jaajé'caj.
² Ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajta'ca'aj tijin:
—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyí'ye'estyáacaj, mej
mij quee i tyeétyee huatanyínyu'caj.

Íiti' pu tyi'táj ti naa tyaarie'ej ja'vá'huaaj a'ñci i Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Betania, a'ájna jo'tij
ja'chej a'ájna i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'mu-
atya'aj tijin, ti Cá'atzaj. Ti'ij i Jesús ooj ajteyquéecaj i
méesaj jitze, íiti' pu aje're'nyej a'ñci jimi tyetyéj limee-
tara' pu huajásima'aj, a'ñ pu jitze avá'jistij i ti naa
tyaarie'ej, nardu jitze ti ma'can tyi'táj tu'píj, ajta jéehua
tyá'najchij. Aj pu'ij i íiti' antyítaaraca' a'ñci i limeetaj,
ti'quij ja'vá'huaaj a'ñci i ti naa tyaarie'ej i mu'úutze'
a'ñci i Jesús. ⁴ Aj mu mij séecan i maj a'úun je'rátya'-
ca'aj jaatájaaxiejvi'ri' a'ñci i íitaj, a'yaa mu tyúu'ix-
aatya'ca'aj tijin:

—¿Ji'nye een jime' jahua'ca a'mújcij i ti naa
tyaarie'ej? ⁵ I'ríitacaj pu maj jáatoonyijche' a'chu huée-
icaj anxityej i túmii ará'aj, mej mij a'ájna jin
huo'táhuüre'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

A'ñ mu mij je'ej pua'aj tyá'xajta'ca'aj a'ñci i íitaj.

⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xaatapuá'cij, ¿ji'nye een jime' setyá'itziitye'? Tyá-
mua' pu tyi'táj huáruuj nye jimi. ⁷ Ji'nye a'ñmaj i maj
quee je'ej tyéejviicue' a'ñ mu a'náj tina'aj ja'mua jimi
séeria'aj muá'ju'un, a'yaa pu'ij tyi'ríitaj ja'mej siaj sij
huo'tyáhuüre'en tipua'aj a'yan setyá'xie've'ej, nyajta
nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj
na'mej. ⁸ A'íjna i íiti' a'yaa pu huaríj je'ej ti tyaatá'iri-
ityej, a'múu pu anaquéj nyacáhuaj i ti naa tyaarie'ej,
mati'ij na'vá'nasij. ⁹ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'-
mua'ixaatye' ti jo'tij na'aj i cháanacaj japua jo'maj huo-
jo'té'xaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, a'ñ mu majta hu-
ataxájta je'ej ti tyi'táj huáruuj a'ájna i íiti', a'yaa mu mij
tyo'támua'reerij.

Judas pu tyu'tátuiirej a'ñci i Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ A'íjna i Judas Iscariote, sñij ti ajta hua' jitze ajtyá-
ma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej,

a'ñi pu a'ñijma jimi jo'mej i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta t'ij huo'tátuiire'en a'ñici i Jesús. ¹¹ Mat'ij jáanamujri', naa pu huo'tá'aj aj mu mij tya'tóoratziiri' maj tyaanáchi-tye'en a'ñici i Judas, a'ñi pu'ij i Judas jahuocca'aj a'náj ti huatá'riitarij t'ij huo'tátuiire'en a'ñici i Jesús.

Tavástara' pu tyihuo'cue'ej a'ñijma i maj jamuán huac'j
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² A'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i maj jitzán tyí'ye'estyaa mej mij jáacua'nyij i páan tiquee cu'ustij, a'ájna mat'ij hua' mu'vejritaca i cánya'xi, a'ñimaj i maj jamuán huac'j mu a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:
—¿Jo'nyij muaja'raanajchi tyej tyij jó'ju'un, tyajta je'en tyámua' tyú'uurej jo'tyaj i páan já'cua'nyij i tyaj jin jo'támua'reej t'ij i Dios tyámua' tyitáacha'ij?

¹³ Aj pu'ij hua'puáca huata'ityaca' i maj jamuán huac'j, a'yan tyihua'ixáaty'e'ej tijin:
—Séricuj a'ájna a chájta'. A'áa xu a't'ij já'tyoonyij xá'rij ti huátisij jájtyij tu'huájmuua, a'ñi xu jamuán ujó'ju', ¹⁴ jo'tij a'ñin jo'tyáruyij, a'úu xu jáahuonyij i a't'ij ti aja'chej, aj xu sij a'yan tyaaté'exaaty'e'en tijin: "A'yaa pu tyí'xaj a'ñijna i Maeestro yee: ¿Jo'nyij nyaja'ta'caaa nyaj tyú'cua'nyij hua' jamuán i nyetye'fityeristya-mua' tyej tyij jo'támua'reej t'ij i Dios tyámua' tyitáacha'ij?" ¹⁵ A'ñi pu'ij jamuaataséjratye'sij ánimuaj i chí'ij ti uhuaré'yoo, pu'ríj tyámua' naa tyú'ruuj, a'úu xu tyámua' tyú'uurej i tyaj tyí'cua'nyij.

¹⁶ Mat'ij mij ujó'ju' i maj hua'puaj a'ájna a chájta'. A'yaa pu néijmi'i tya'raj je'ej ti i Jesús tyihuo'té'exaaj, aj mu mij tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej a'ájna i xicáara' jitze t'ij i Dios huó'cha'ij.

¹⁷ T'ij arí huatá'caj Jesús pu jo'tyájruij u chí'táj majta jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ¹⁸ Mat'ij meríj tyí'cua'caj i méesaj japua, aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' s'ñij i ti ja'mua jitze ajtyáma'can mu sij nyajamuan tyí'cua', a'ñi pu nyéetzij tyu'tátuiire'ej a'ñijma jimi i maj tyityatyíj.

¹⁹ Aj mu mij huatóoxaamujrityej, majta je'en huatyóohuij maj jaata'íhuo' a'ñici i Jesús s'ñij ajta s'ñij a'yan tijin:

—¿Nyiquij nyáaj a'ñin nyaj pué'een?

²⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'ñi pu a'ñin pué'een s'ñij i sij tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'ñi pu i páan ájruij a'ñici jitze i túxa'aj nyajamuan. ²¹ A'yaa pu atyojo're'nyesij nye jimi je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta a'ñijna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej. Jéetze' pu jatyahui'rihua'caj tiquee nie'huacajche'.

²² Móoche' mu tyi'tya'cue'síma'caj, t'ij i Jesús páan tyí'ij, ajta t'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij ja'antyl-taaraca' t'iquij huo'r'fipu'uj, a'yan tyihua'ixáaty'e'ej tijin:

—Xáacua' a'ñici, a'íi pu nyahue'ra' pué'een.

²³ T'ij ta'ij i váasuj tyijáj ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, t'iquij a'ñijma huatajányij, néijmi'i mu jaaré'ij i váasuj jitze. ²⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íi pu a'ñin pué'een i nyaxúure' i nyaj je'ráxire'sij nyej nyij huo'tyáhuire'en mu'caa, ajta t'ij i Dios ja'an-

tyipua'rite'yen i ti jájcuaj jin tya'tóoratziiri'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' nyaj quee che' ju'qué'sij a'ñici i úuvaj ja'ra', 'asta a'ájna xicáara' jitze t'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Pedro jaatyáhue'taj a'yan tijin canu jamua'tyej
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Mat'ij tyu'táchuiicaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'c'ij a'ájna Aseitúunajrimi jiríj ti jo'tacá'aj.

²⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Néijmi'i xu mua'aj yo'huá'xij sij nye jimi tyá'tzaahuaty'e'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'ñi nu je'catan i cánya'xi ti siire', majta i cánya'xi mamuj úru-tyij." ²⁸ Ajta nyati'ij huatájuurej, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsiire'ej a Galileea.

²⁹ Pedro pu a'yan tyaaté'exaaj tijin:

—T'ipua'aj néijmi'i meyo'hua'xij maj a jimi tyá'tzaahuaty'e', canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaaj tijin:

—A'yaa nu tzáahuaty'i'ra'aj jin tyí'mua'ixaaty'e', i'ñij t'ca' t'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

³¹ Ajta i Pedro ca'nyíin pu jin a'yan tyaaté'exaaj tijin:

—T'ipua'aj a'yan tyúuxieve'ej nyaj ajamuán huámu'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan a'yaa mu cha'taj mana'aj tyí'xajta'aj.

Jesús pu huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní
(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Mat'ij mij jo'c'ij a'ájna ja'hua' huastárij tzajta' ti a'yan tya'rájtyapua' tijin Getsemaní. Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj i maj jamuán huac'j tijin:

—Xaará'saj iye'ej, nyóoche' nu nyáaj huatyényuusij i Dios jimi.

³³ T'iquij áyee jo're'nyej, a'ñijma pu jo'ví'tij a'ñici i Pedro ajta i Santiago ajta i Juan, aj pu'ij huatyóochej ti huatóoxaamujritye'en ajta je'ej pua'aj jaata'aj i tzajta'.

³⁴ A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Je'ej pu pua'aj nu'asej cuxáa nyamu'nyij. A'yaa xu siooj tyityá'caj, síoche' xu atanyéjnyerij.

³⁵ T'iquij i Jesús eerájraa a'tzúz áyee, aj pu'ij tyítunutaca' a chóota', jájhuaviiri' i Dios t'ipua'aj a'yan tyí'riitan tiquee a'yan atyojo're'nyinyica'an a'ájna i xicáara' jitze ti jitzán jajpuéetzij ja'mej. ³⁶ A'yaa pu tyá'huocca'aj i Dios jimi tijin:

—Dios i paj nyavástara' pué'een, néijmi'i pu tyí'rij muéetzij jimi, t'ipua'aj petyu'tá'an t'ij quee náaci'tyij a'ájna i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan atyojo're'nyinyica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu pati'ij muáaj tyá'xie've'.

³⁷ Aj pu'ij té'ej aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huac'j, a'áa pu'ij huojotyó t'ipua'aj meríj tyácu'tzij. A'yaa pu tyaaté'exaaj a'ñici i Pedro tijin:

—Simón, ¿nyí petyácusij? ¿Nyí pequee tyo'táviicue'ri' paj séej ooraj atányeerij? ³⁸ Síoche' xu atanyéjnyerij sijta huatyényuunyij i Dios jimi, t'ij quee tyí't'ij je'ej

já'mua'uuerej. A'yaa xu mua'aj tyá'xie've' siaj tyámua' huárinyij, ajta capu ja'muaca'nyisti' i já'muahue'ra' jitze.

³⁹ Ajtáhua'aj pu ujó'mej, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' i Dios. ⁴⁰ Tí'ij aje'r'é'nyej ajtáhua'aj pu huo'tyoj metyacu'tzísima'caj, jí'nye cutzízj pu huá'mue'tica'aj. Capu je'ej huá'miteerastya'ca'aj je'ej maj ye'ej tyaaté'exaayee'en. ⁴¹ Tí'ij huéicaj a'yan huaríj, ajtáhua'aj pu ujó'mej, tí'quij ajtáhua'aj aje'r'é'nyej tipua'aj meri'ij táhua'aj tyácu'tzij, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—¿Nyi siooj tyácu'tzij siajta juso'pe'? Pu'ríj óoche', pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj nyéetzij tyu'tátuiire'ej i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', a'fíjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeeyee. ⁴² Xá'ajhuixi', che'r'éj, pu'ríj ya-ja'vé'mej i tí nyéetzij tyu'tátuiire'ej.

Mati'ij jaatyéevi' i Jesús majta yo'jáj

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús tí'ij i Judas, síij tí hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'fí pu aje'r'é'nyej majta jée-hua i tyeétyee jamuán huajú'ca'aj metyu'chúumij majta cíyéj tyu'fí'ij. Hua'nyúucaritze' mu a'fíjma jimi huajú'ca'aj i maj tyí'ijta i tye'yúuj tzajta', majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i huásij. ⁴⁴ Ajta i Judas pu tya'tóoratziiri' je'ej tí ye'ej huárinyij mej mij jáa-mua'reej a'tíj tí a'fín pué'een i Jesús, a'yan tíjin:

—A'fíjna i nyaj jí'tyápuí'tze'ej, a'fí pu a'fín pué'een, siata'aj jaatyéevi', siajta ja'ajnán, sia'nají'que'en tyá-mua' naa.

⁴⁵ A'fíj pu jin ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi tí'quij a'yan tyaatajé tíjin:

—Maeestro.

Ajta jí'tyápuí'tzej. ⁴⁶ Aj mu mij i tyeétyee jaatyéevi' i Jesús majta ja'náají'quej.

⁴⁷ Aj pu'ij síij tí a'áa jo'tyávaaca'aj a'fí pu juchúun íjcu-taca', tí'ij ij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' i tí jahuüre' a'fíci i tí tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzajta'. ⁴⁸ Tí'quij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeétyee tíjin:

—¿Jí'nye een jime' yesetyityavá'ju' xaachúumij siajta cíyéj tyu'fí'ij siaj síj naatyéevi', cuxáa nyaj náhua'rii pué'eenye'? ⁴⁹ A'náj tina'aj nu ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj nyetyaja'muamua'tyáaj u tye'yúuj tzajta', caxu a'náj naatyéevi'. Ajta íjij pu a'yan tye'mej ta'aj ij tya'róo'astej je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

⁵⁰ Majta a'fímaj i maj jamuán huacíj néijmi'i mu hu-atóo'uj, aa mu'uj mij yooríej i Jesús. ⁵¹ Ajta síij pu tya-muéej jaavájasima'aj i Jesús, cáanarij pu jin eerónaj-ca'aj. A'fíj mu mij huatyéevi', ⁵² ajta a'fí pu jaatáto'j i cáanarij tí'quij huatóo'uj jo'téechajraa muá'ví'ij.

Mati'ij yo'ví'tij i Jesús a'fíjma jimi i maj tyityatatyíj

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús a'fíci jimi i tí tyihua'íjtye' néijmi'caa i tye'yúuj tzajta', mati'ij mij néijmi'i tyúusíj i maj tyihua'íjtye' i puariíj, i huásij majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze. ⁵⁴ Ajta i Pedro pu ímuáj cújta'

huama'ca'aj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'fíjna i tí tyihua'íjtye' i maj tyí'muijhuacaa i tye'yúuj tzajta', a'áa pu ja'ajyíxij hua' jamuán i xantáaru'uj, oopuístya'aj i tá'taa jitze.

⁵⁵ Majta a'fímaj i maj tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzajta', majta i maj tyityatatyíj, a'fí mu jahuooca'aj tyi'tíj maj jitzán ujpuá'ritey'en i Jesús, ajta camu tyi'tíj huátyoj. ⁵⁶ Tyij majta jéehua jaahué'taca'aj, camu i séecan jamua'reeriaca'aj, tyi'tíj maj putyí'xajtaca'aj. ⁵⁷ Aj mu mij séecan ájhuiixij mati'ij mij hue'tzij jin tyu'taxájtaca', a'yan tíjin:

⁵⁸ —Itýáj tu a'yaa tyáanamua'jri' tí a'yan tyi'xajtaca'aj tíjin: “Nyáaj nu jaatyú'uunaj a'fíci i tye'yúuj i tyeétyee maj ja'ajtaahuaca', nyajta je'en huéicaj xicáj jitze séej ájtaahuaj i tye'yúuj i maj quee i tyeétyee ja'ajtaahuaj.”

⁵⁹ Ajta camu néijmi'i jamua'reeriaca'aj tyi'tíj maj pu tyi'xajtaca'aj i séecan majta i séecan.

⁶⁰ Aj pu'ij a'fín ájchej a'ájna hua' tzajta' a'fíjna i tí néijmi'caa tyí'ijtye' i tye'yúuj tzajta', tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'fíci i Jesús tíjin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí jin po'tyá'ítzee mej mij a' jitze tyí'pua'ritey'?

⁶¹ Ajta i Jesús capu avé'nyuucaa'aj, capu tyi'tíj hu-ataxájtaca'. Aj pu'ij ajtáhua'aj i tí tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzajta' a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi muáaj a'fín paj pué'een i Círíistu', i tí yójra' pué'een i Dios?

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu a'fín pué'een. Siajta mua'aj xu nyeséjran i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' nyaj ajcaquéé na'mej i muáca'ta' i tí néijmi'i jin antyúumua'reej, siajta nyeséjran nyati'ij aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶³ Tí'quij a'fíjna i tí tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzajta' ja'antýisújtza'an i jusícu', mej mij jáamua'reej tíjin pu'ríj hu-atanyú'caca', aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Capu che' juxie've' tí a'tíj je'ej tyá'xajta. ⁶⁴ Mua'aj xu seríj jáanamua'jri' tí je'ej pua'aj tyu'taxájtaca' i Dios jimi. ¿Jí'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'?

Néijmi'i mu juxa'aj tyu'taxájtaca' majta tyu'tá' tí huá-mui'nyij.

⁶⁵ Aj mu mij séecan huatyóohuij maj jaatyéztizique'-muaxi'in, majta jo'tanáa ajfísa' majta je'en jí'tyáva'ra'aj i jumuáca' jime', a'yan metye'íhuo'raj tíjin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

Majta i xantáaru'uj i maj tyí'cha'ij i tye'yúuj tzajta' a'fí mu ja'ráavaxij i nyéerima'ra' jitze.

Pedro pu tyu'tyáhue'taca' a'yan tíjin capu jamua'tyej i Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tyávaaca'aj jo'tij ja'rájta'cuaj i chí'táj. Aj pu'ij síij íiti' utyájrurij tí jahuüre' i tí tyihua'íjtye' i tye'yúuj tzajta', ⁶⁷ tí'ij a'fí huaséj i Pedro tí jupuistya'ca'aj a'ájna jo'tij já'taa, aj pu'ij ja'raséeraj ja'raa tí'ij ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj i Jesús, Nazaret tí já'ma'can.

⁶⁸ Pedro pu jaatyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tíjin:

—Canu jamua'tyej, canu nyajta jamua'reej tyi'tíj paj tyáxajta.

Aj pu'ij iirájraa, a'áa pu je'tyéechaxij a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca'. ⁶⁹ Tí'ij ij ajtáhua'aj i íiti' jaaséj a'íjci i Pedro aj pu'ij séecan huaté'exaa' a'yan tíjin:

—A'múu pu síij a'íin pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'-can i maj jamuán huaci'ij.

⁷⁰ Ajtáhua'aj pu i Pedro jaatyáhue'taca'. A'tzúj a'tyéevicaj, a'íimaj i maj aja're'tya'ca'aj majtáhua'aj mu a'yan tyaaté'exaa' i Pedro tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna muáaj paj síij a'íin pué'een, jí'nye Galillea paj já'ma'can.

⁷¹ Aj pu'ij i Pedro huatyóochej ti nyúucaritze' i Dios a'yan tyihuo'té'exaate' en tíjin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyáataj i siaj mua'aj jatyáxajta.

⁷² Aj pu'ij arí hua'puaj huajíjhuaca' i tyacuáarie', tí'quij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti tyaaté'exaa' i Jesús a'yan tíjin: “Tí'ij quee xu hua'puaj huajíjhuaca' i tyacuáarie', muáaj paj huéicaj naatyáhue'taj.” Aj pu'ij tyuuyínyajraa a'íjina i Pedro.

Metyu'tátuu i a'íjci i Jesús i Piláato jimi

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 Tí'ij huatapuá'riaca', a'íi mu tyúusiij i maj tyihuá'ijtye' i puaríij a'íijma jamuán i huáasij, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta néijmi'i i maj tyityatatyíj. Aj mu mij áyoovi'tij a'íjci i Jesús meetyají'que'ej, mati'ij mij jaatátuu i a'íjci i Piláato. ² Piláato pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi muáaj a'íin papué'een i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Tí'quij i Jesús a'yan tyaaté'exaa' tíjin:

—Muáaj paj períj a'yan tyaataxájtaca'.

³ Majta i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyaxájtzi'ri', ⁴ Piláato pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi pequee je'ej tyu'tányuusij? Cási' jéehua mu a'jitze tyí'pua'ritye'.

⁵ Ajta i Jesús capu je'ej tyaaté'exaa', a'íj pu jin quee je'ej jo'támiteeraj a'íjci i Piláato.

Piláato pu tyu'tá' maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

⁶ Mati'ijta tyí'ye'estyaj, Piláato pu a'yan tyeyí'tihua'aj ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tíj maj a'yan tyaatáhuaviiraj i tyeétyee. ⁷ Síij pu tyáati' eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Barrabás, hua' jamuán i séecan i maj tyí'tyacu'i'caria'aj. ⁸ Aj mu mij i tyeétyee aje're'nyej, mati'ij mij huatyóohuij maj jaatáhuaviij i Piláato tí'ij a'yan huárinij a'íijma jimi je'ej ti tyeyí'tihua'aj. ⁹ Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi mua'aj a'yan setyá'xie've' nyaj jaatátoonyij a'íjci ti ja'mua tajtúhuan pué'een mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹⁰ Jí'nye jamua'reeriaca'aj maj já'chueeria'ca'aj a'íjci i Jesús a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', a'íj mu jin jimi tyu'tátuu. ¹¹ Majta i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeétyee mej mij jaatáhuaviij a'íjci i Piláato ti a'íj huatátoonyij i Barrabás.

¹² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Arí jí'nye náarinyij a'mújci jimi mu ja'mua tajtúhuan mu siaj Israel jitze ajtyáma'can?

¹³ Aj mu mij ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tíjin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁴ Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa'aj tíjin:

—¿Jí'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta i tyeétyee majtáhua'aj mu ca'nyíin jin huatyejíhuajra a'yan tíjin:

—Oótateexi' i cúruuj jitze.

¹⁵ Ajta a'íjina i Piláato, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en i tyeétyee jimi, a'íj pu jin jaatáto' a'íjci i Barrabás, ajta tí'ij tyu'ta'ítaj maj je'riá'vaxi'ín i Jesús, aj pu'ij huo'tátuu mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

¹⁶ Aj mu mij i xantáaru' yo'jáj a'íjci i Jesús a'ájna a ti ja'rájta'cuaj, aj mu mij néijmi'caa tyisii i xantáaru'uj.

¹⁷ Síicu'ri mu ju'cáachejtye ti po'vij xú'muavi'can jime', majta cúruun jaatyátaavej tzicare'ej ti jin cistijhuaj, a'íj mu mij ju'cárujtyi'ri'. ¹⁸ Majta je'en huatyóohuij maj huatyejíhuajra'nyij a'yan tíjin:

—Che' júurij a'mújna mu ti hua' tajtúhuan pué'een a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁹ Majta ciyéj jin ja'vá'va'ra'aj i mu'úra'aj jitze, majta jaatyé'tzi'tzi'que'muaxij, aj mu mij tyítunutacaria'aj mue'cootunáaj, a'yájna cuxáa tyámua' metya'tá'caria'aj. ²⁰ Mati'ij jatyaxáahuataj, aj mu mij je're'chuiiri' a'íjci i síicu'ri ti po'vij xú'muavi' jime', mati'ijta mij a'íj ju'cáachejtye i síicu'ria'ra' mati'ij mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'ij yó'tateexij a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ A'áa pu síij tyáati' Cirene ti já'ma'can, Simón ti ántyapuj táatajra' a'íjci i Alejandro ajta a'íjci i Rufo, a'íi pu a'áa ja'rájraa jo'tíj quee a'tíj ja'chej. A'áa pu'ij huaja'antynájchaca' jo'maj yoojásima'aj i Jesús, a'íj mu mij ca'nyéjrij jin huata'íj tí'ij ja'antychóoj i cúruujra' i Jesús.

²² A'áa mu yo'jáj a'íjci i Jesús, a'ájna a jí'rij jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuj huá'nyuucua jime' tíjin Gólgota, (Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin Mu'chíj Mu'taj),

²³ mati'ij mij nahuáj jaatanyé'tzij cuánye'ej ti á'naxcaj, a'yaa mu jatamuá'muaj a'íjci i cuánye'ej tíjin miirra, ajta i Jesús, capu ju'qué'ij a'íjci i nahuáj. ²⁴ Aj mu mij yó'tateexij i cúruuj jitze. Majta i xantáaru'uj tyetyéj mu jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti cí'tyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús síij ajta síij.

²⁵ Pu'rij jé'ta' ujmá'caj i xicáj mati'ij yó'tateexij i cúruuj jitze. ²⁶ Majta táabla óotatej i cúruuj jitze, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi'tíj jitzán tyo'ojpuá'rij a'yaa pu tíjin: “Hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'can.” ²⁷ Majta mu hua'puáca i náhua'rij óotatej,

séej mu a'áa jo'tyéjchej i cúruuj i muáca'ta' pujmua', majta séej útata' pujmua'. ²⁸ A'yaa pu tyá'raa je'ej ti a'íjna i nyúucarij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tíjin: "A'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti je'ej pua'aj tyí'tyevista-ca'aj."

²⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj naa mu tyitye'cámu'-vajra'aj majta je'ej pua'aj tyá'xajtaca'aj a'yan tíjin:

—Muáaj mu paj a'íin pué'een i paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj pajta huéicaj xicáj jitze ja'ajtaahuaj, ³⁰ asíj a japua huatányuuchij pajta acájra'nyij a'mújcij jitze mu cúruuj.

³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuataca'aj i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'-tye' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyí'xajta-ca'aj tíjin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, ajta capu jaayí'tin ti jusíj jupapúa huatányuunyij. ³² Che' acájra'nyij mu cúruuj jitze a'mújna mu Círíistu' ti pué'een, ajta hua' tajtúhuan i maj Israel jitze ajtyáma'-can, tyata'aj tyij jaaséj, tyajta tyá'antzaahuaty'e'en.

Majta i maj jamuán óotateehuaca' i cúruuj jitze a'íi mu majta já'xaahuataca'aj.

Tí'ij huamuí' i Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Tí'ij tya'rá'aj a'tzáaj tacuaríixpuaj, néijmi'que' pu huariá'tica'riaca' i chuéj japua, ajta á'tyeej ti a'yan tyu'tíca' yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj. ³⁴ Tí'ij yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin huajíhuaca' a'yan tíjin:

—Eloí, Eloí, ¿lana sabactani? A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tíjin: Nyavástara', Nyavástara', ¿ji'nye een jime' pej pij nyojo'hua'xij?

³⁵ Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, mati'ij jáanamua-jri' a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Xáanamujri', a'íj pu huatajé i Elías tí'ríj á'tyeej ti tyí'tyávaaca'aj i Dios jimi.

³⁶ Aj pu'ij síj aje're'nyej huatéehisima'aj, tyí'tíj pu huátisima'aj ti ta'chíra' a'íj pu'ij huatyáru'nyaxij nahuáj jime' ti antzíjvi, tí'quij cíyéj jitze ja'antyjí'quej, aj pu'ij a'íjna ájchui tí'ij i Jesús huayé'nyijche' a'íjci jitze i tyí'tíj, a'yan tyí'xáataj a'íjna i a'tíj tíjin:

—Setyu'chó've' típua'aj yatanyéj a'íjna i Elías tí'ij ja'cátoonyij mu cúruuj jitze.

³⁷ Aj pu'ij ajtáhuaja'aj i Jesús ca'nyíin jin huajíhuaca', tí'quij huamuí'. ³⁸ Ajta i tyeyúuj tzajta' cáanarij ti 'tízíjhu pu ujo'tahuájca'aj, a'íi pu'ij jé'ta' acásujtza'an.

³⁹ Ajta i tyenyeéntyí' i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' i maj anxí'tyey ará'asej, a'áa pu jo'tyávaaca'aj véjri' jo'tíj jóonyeer-ica'aj i Jesús, a'íi pu'ij jáanamujri' je'ej ti tyu'jijhuaca' i Jesús, ajta jaaséj je'ej ti tyu'muí', a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'yaa pu tyí'jiré'can jime' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁴⁰ Séecan mu majta úuca a' ímuáj jo'tyu'úuj méese-jraca'aj, síj pu a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Maríia Magdala ti já'ma'can, ajtáhuaja'aj síj Maríia hua' náanaj a'íjci i Santiago ti cáleen ajta a'íjci i José, ajtáhuaja'aj síj i

íiti' ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Salomé. ⁴¹ A'íi mu i úuca jamuán huajú'ca'aj i Jesús majta jahuúria'ca'aj tí'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Galillea. Jéehua mu majta séecan i úuca a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj jamuán a'áa jo'rén'nyej a'ájna a Jerusalén.

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Tí'ij huaré'chumua'riaca', tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze mati'ij tyámua' huó'uurej, yaa ariá'pua'aj pu atyojo'rén'nyesij a'ájna i xicáara' i maj jitzán juso'pii. ⁴³ A'íj-na i José Arimatea ti já'ma'can, ti ajta hua' jitze ajtyá-ma'can i maj va'cán jin tyityatatyíj, a'íi pu ajta jacho'-va'ca'aj a'íjci xicáara' tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'íi pu'ij ajo'rén'nyej i Piláato jimi, tí'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. ⁴⁴ Ajta i Piláato je'ej pu tyo'tóomua'aj ti i Jesús arí huamuí', aj pu'ij jaatajé i hua'tyenyentyí' tí'ij jaata'íhuo' a'chu ti arí á'-tyeevi'ca'aj ti huamuí'. ⁴⁵ Tí'ij i hua'tyenyentyí' a'yan tyaaté'exaa ti a'yan tyí'ja'yájna, aj pu'ij i Piláato jaatá' a'íjci i José ti ja'cájan i tyévira' i Jesús. ⁴⁶ Aj pu'ij i José cáanarij huánaniej ti naa een ti naa tyí'cueenaa, tí'quij ja'ajtajá i mu'chíj ajta je'en je're'ijcataca' a'íjci jime' i cáanarij. Aj pu'ij a'úun yo'tyéetyej jo'maj yo'ojcúunajraa, ajta tyetyéj ti sicírrara' eetyájmua. ⁴⁷ Ajta a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can, ajta síj i Maríia náanajra' a'íjci i José, a'íi mu jaaséj jo'maj je'ej yó'ruuj i mu'chíj.

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 Tí'ij mu jo'mej a'ájna i xicáara' maj jitzán juso'pii, a'íjna i Maríia Magdala ti já'ma'can, ajta i síj i Maríia náanajra' a'íjci i Santiago, ajta je'en a'íjna i Salomé, a'íj mu tyí'tíj huánaniej ti naa tyaarie'ej mej mij jacáhuaatye'en i tyévira' i Jesús. ² A'íjci xicáara' jitze ta'nájcaj i itéerij, tí'ij oochán eere'nyeesima'caj i xicáj, a'áa mu jó'ju' jo'tíj ja'vá'nami'huaca'aj i mu'chíj, ³ a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tíjin:

—¿A'tanyíj uya'ráxíiraj i tyetyéj ti jin eetyánami' jo'tíj jóocun tyej tyij utyájrutyey?

⁴ Ajta mati'ij a'áa jo'rén'nyej aj mu mij jaaséj típua'aj quee che' eetyájmua i tyetyéj. Ajta tyámua' pu tyí'va'-caa i tyetyéj ti eetyámuaaca'aj. ⁵ Mati'ij utyájrurij jo'tíj jóocun, tyamuéej mu huaséj ti a'úun je'rácatyii muá-ca'ta' pujmua', catyéevi' pu ucáchajca'aj ajta naa tyí'cueenavi'ca'aj i ti tyí'chajca'aj. Aj mu mij i úuca tyu'tátzín, ⁶ ajta a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Caxu tyí'tzínnye'ej. Mua'aj xu a'íj tyáhuoonyij i Jesús Nazaret ti já'ma'can, i tí óotateehuaca' i cúruuj jitze. Pu'ríj huatájuuriaca', capu che' yajá'hua' a'yájna. Cási' xaaséj jo'maj yo'ojtyéj. ⁷ Áricuj sioté'exaatye' a'íjci i Pedro siata'aj i séecan i maj jamuán huacíj, a'yan tíjin: "A'íi pu a'áa jooméj a'ájna a Galillea tí'ij ajtáhuaja'aj jamuáshíre'en jájcuan, a'áa xu yé'sejran, a'yájna tí'ij arí tyajamuá'ixaa."

⁸ Aj mu mij iirahuáachajra i úuca, ji'nye metyóo-viveesima'aj, majta tyí'tzínnya'ca'aj. Ajta camu a'tíj huaté'exaaaj i juyéj jitze, ji'nye metyí'tzínnya'ca'aj.

**Jesús pu huataséjre a'ñjci jimi i Maríia Magdala ti já'-
ma'can**

(Jn. 20:11-18)

⁹ A'ñjci xicáara' jitze ta'nájcaj i séej iteerij ti'ij i Jesús huatájuuriaca', ti'ij tapuá'risima'caj a'ñj pu jimi anaquéej huataséjre i Maríia Magdala ti já'ma'can, i maj tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj i maj aráahua'puaj ará'axcaa i Jesús ti huo'tamuárij. ¹⁰ A'ñj pu ujó'mej ti'ij huo'té'exaatye'en a'ñjma i maj jamuán huacñj i Jesús, i maj juxaamuijritya'ca'aj majta juyiinyaca'aj. ¹¹ Majta a'ñimaj mati'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huatájuuriaca' ajta i Maríia arí jaaséjraca'aj a'ñjci i Jesús, camu ja'antzaahuaj.

**Jesús pu huataséjre hua' jimi i maj hua'puaj i maj ja-
muán huacñj**

(Lc. 24:13-35)

¹² Ti'quij Jesús ajtáhua'aj seequéj tyu'taséjre hua'puá-caa jimi i maj a'áa joojú'ca'aj i juyéj japua jo'tij quee a'tñj já'chajca'aj. ¹³ A'ñj mu mij ujó'ju' mej mij huo'té'exaatye'en i séecan, camu majta hua'antzaahuaj a'ñjma i maj hua'puaj.

Tyi'tñj ti i Jesús huo'ta'ñj a'ñjma i maj jamuán huacñj

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Ti'ij arí jéetze' huachúmua', Jesús pu huatóosejrat-aca' a'ñjma jimi i maj tamuáamuata' japuan séej

ará'asej, mati'ij móoj a'ñimaj ajtyetyá'caj i méesaj jitze. Aj pu'ij hua'ajtyá'xij a'ñjci jime' i maj jatyánaamuaj i ju júuricamej majta quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye camu huá'tzaahuatya'ca'aj i maj jaaséj ti arí huatájuuriaca'. ¹⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Séricuj néijmi'que' i cháanacaj japua siahuo'té'exaatye' néijmi'caa i tyeétyee i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ A'tñj ti tyá'antzaahuatye'sij ajta huái'huaj, Dios pu tyaatú'u-unyi'raj, ajta i ti quee tyá'antzaahuatye'en, a'ñj pu jpuéetzij ja'mej. ¹⁷ A'yaa mu tyeeyí'tihua'aj muá'ju'un i maj tyá'antzaahuatye'en, nyenyúucaritze' mu huo'tamuáritye'sij i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeétyee, majta séej jime' i nyúucarij tyi'xáataj muá'ju'un, ¹⁸ cú'cu'see mu muarie'en i maj tyú'cha'vacaa, ajta camu je'ej huá'uurej, na'ríij huá've'rij mu'cáaye'en, capu ajta je'ej huá'uurej, ajta tipua'aj a'ñjma mua'ajta-muarie'xi'in i maj tyí'cucui', tyámua' mu rinyij.

Jesús pu tyíraa i jútye' tajapuá

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Ti'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj, a'ñjma i tavástara' Jesús pu tajapuá jó'vi'tichiihuaca' ti'quij muáca'ta' i Dios ja'ajcáayixij. ²⁰ A'ñj mu mij i maj jamuán huacñj ma'úrutyixij mej mij néijmi'que' huo'r'é'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta i tavástara' pu huá'huiiria'ca'aj, ajta jaséjrat-aca'aj ti a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj a'ñimaj tyi'xajtaca'aj a'ñj hua'séeratya'aj i maj jin tyámua' tyo'taséj.

San Lucas

I ti jin uhuatyóochej i yu'xarij

1 Mue'tíj mu meríj a'íjci jin huatyóohuij maj jo'siimua' tyámua' naa je'ej ti tyi'tíj i Dios huáruuj ityájma jimi, 2 a'yaa mu mij tyitáa'ixaaj a'íimaj i maj juji'íj jin jaaséej tí'íj uhuatyóochej, ajta je'en a'yan tyihuo'ci'íj mej mij a'íimaj huo'té'exaatye'en i tyeétyee i nyúucarij i Dios ti jimi je'ráma'can. 3 Nyáaj nu nyajta nyeríj tyámua' naa a'íjci jin tyi'huányamua'tyej, a'yaa pu'ij tyino'támiteraj ti xá'pu'i' nyaj tyimuaata'ítyi're'en yu'xarij jitze néijmi'i je'ej ti tyi'tíj huaríj pej pij muáaj Teófilo jáamua'reej mu paj va'cán jin tyi'tyéjvee, 4 pata'aj pij tyámua' naa tyámua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i maj meríj muaamuá'tyej.

Síj ti tajapuá tyí'huüre' pu jaataxájtaca' ti nie'huan a'íj-na i Juan

5 A'ájna ímuáj pu i Herodes rey jin tyi'tyávaaca'aj a'íjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'áa pu síj puaaríj já'chajca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Zacarías, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Abías. Ajta a'íjna i íra'ra'an a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Isabel, a'íj pu jitze eeráma'cantaca'aj i Aarón. 6 A'íj mu hua'puaj tyámua' tyí'tyetyeítyeristaca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i jin ja'tzaahuatya'ca'aj je'ej ti tyu'ta'íjtaca' i tavástara'. 7 Ajta camu tyiyójmua'ca'aj, ji'nye capu yo'mua'tacaria'aj i Isabel, majta meríj huosica'aj a'íimaj i maj hua'puaj.

8 Aj pu'ij séej xicáara' jitze tya'rá'aj tí'íj a'yan tyihuo'ci'íj maj a'íimaj tyu'támu'vejritaj i Dios jimi i maj Zacarías jimi tyí'huüre', 9 a'yájna mati'íj tyee'yí'tihua'aj a'íimaj i puaaríj, a'íj pu huaci'íj i Zacarías tí'íj a'íin utyájrutyej i tyeyúuj tzajta', ajta je'en íjicua antyíteeraj i tavástara' jimi. 10 Tí'íj ooj tyatásima'caj i íjicua, néijmi'i mu i tyeétyee apua'quéj jo'tyu'úuj metyényuusima'aj i Dios jimi. 11 Aj pu'ij síj ti tajapuá tyí'huüre' huataséjre a'íjci jimi i Zacarías, muáca'ta' pu pujmua' jo'tyávaaca'aj a'íjci jitze i maj japuan jaté'raaca i íjicua. 12 Tí'íj jaaséej a'íjna i Zacarías, je'ej pu tyo'taséj ajta jéehua tyu'tátziin. 13 Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Zacarías, capáj tyí'tziinye'ej, ji'nye Dios pu arí jáanamua'jri' je'ej paj tyu'tyéenyuj, ajta a'íjna i Isabel siaj néemi'íj, a'íj pu tyiyóoj ja'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tíjin Juan. 14 Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, majta mue'tíj i tyeétyee huatóotyamua've'sij tí'íj huanie'huaj i pá'rí'íj, 15 ji'nye va'cán pu jin tyi'tyaváaj ja'mej a'yóoj i tavástara' jimi. Capu nahuáj juquéi'sij,

ajta jitzán séeria'aj ja'mej i júuricama'ra' i Dios. 16 A'yaa pu ca'nyíjra'aj tyu'tá'sij mui'caa i tyeétyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyá'antzaahuatye'en i tavástara' jimi majta i Dios jimi. 17 A'íj pu i Juan anaquéj huama'aj ja'mej i tavástara' jimi, a'íjna jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Elías ajta i ti jin néijmi'i putyí'uuriajca'aj i Elías, tí'íj tyámua' huó'uurej a'íjma i hua' huásimua' i tí'ríj mej mij huo'taxié've'en i juyójmua', ajta mej mij i maj quee tyámua' metyityoomuá-mua're' tyihuojo'itéej muá'ra'nyij. Tyámua' pu'ij huá'uuren i tyeétyee mej mij jaataxié've'en i tavástara'.

18 Aj pu'ij i Zacarías a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i ti tajapuá tyí'huüre' tíjin:

—¿Ji'nye nyij tyá'mua'reeren ti a'yan tye'mej? Ji'nye nu'ríj vastacirie', ajta a'íjna i tyaj néemi'íj pu'ríj ajta ucaríj.

19 Ajta a'íjna i ti tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Nyáaj nu Gabriel ántyapuaaj, a'íj nu jimi tyí'huüre' i Dios, a'íj pu unyojo'ta'ítyaca' nyej nyij muaaté'exaatye'en a'íjci i nyúucarij i paj jin huatá'tyamua've'sij.

20 Ajta íjij capáj tyá'tzaahuatye' je'ej nyaj tyimuaaté'exaaaj, a'íj paj jin quee atanyúuva'aj puá'mej, capu che' í'ríitaj ja'mej paj tyu'taxáj 'asta na'aj quee a'yan tyú'rinyij je'ej nyaj nyeríj tyimuaaté'exaaaj.

21 Majta a'íimaj i tyeétyee, a'áa mu pua'quéj jo'tyú'u-uca'aj mee'chó'va'aj a'íjci i Zacarías a'tzáaj ti iiráamej i tyeyúuj tzajta', majta a'yan tyú'u'ihuo'raca'aj tyi'tíj ti jin arí huápu'íj já'tyeevi'ca'aj ti a'úun je'rávaaca'aj. 22 Ajta tí'íj iirájraa, capu che' í'ríitaca'aj ti tyu'taxáj, a'yaa pu jumuáca' jin tyihuá'ixaatya'ca'aj, ji'nye capu che' í'ríitaca'aj ti huatányuunyij, aj mu mij jáamua'reeri' ti tyi'tíj jimi huataséjre i tyeyúuj tzajta'.

23 Tí'íj antyipuá'riaca' i ti jin tyi'tyávaaca'aj i tyeyúuj tzajta' a'íjna i Zacarías, aj pu'ij jó'raa i juchéj. 24 Tí'quíj huatajútzaaj a'íjna i Isabel, aj pu'ij huatyóo'avaataca' u juchéj, anxí máxcirie' pu á'tyeej tíquee iiráyicaa i juchi'táj, a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tíjin: 25 "Tavástara' pu a'yan náaruj, mata'aj mij i tyeétyee quee ná'xaahuataj."

Síj ti tajapuá tyí'huüre' pu jaataxájtaca' ti nie'huan i Jesús

26 Tí'íj aráasej máxcirie' tyoomá'caj, Dios pu jaata'ítyaca' a'íjci i Gabriel a'ájna a Nazaret chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, 27 a'áa pu já'chajca'aj a'íjna i María i ti arí tímua' huatyéviche'sij a'íjci jamuán i José, a'íj ti jitze eeráma'can i David, ajta i María capu eexúj a'tíj jamuán hui'caria'aj. 28 A'íjna i ti tajapuá tyí'huüre'

a'úu pu jo'tyájrurij jo'tij je'rácatyii a'íjna i Maríia, tí'quij a'yan tyaatatyójtje tijn:

—A'íí' Maríia, mu paj Dios jimi tya'ancuriáa'sij. Tavástara' pu a jimi yésejre'.

²⁹ Maríia pu je'ej tyo'taséj tí'ij a'yan tyaaté'exaa, ajta a'yan tyúu'ihuo'raca'aj je'ej tí huatóomua'aj i nyúucarij tí jin jaatatyójtje. ³⁰ A'íjna i tí tajapúa tyí'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Capáj tyí'tziñye'ej Maríia, muáaj paj huatá'tya-mua've'sij pajta tyaatatyójtzi're'ej i Dios. ³¹ Iíjij paj hu-atájútze'sij, séej paj tyiyóoj puá'mej, a'yaa paj jaatá-mua'tyij tijn JESUS. ³² A'íí' pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej, a'yaa mu jaatámua'sij tijn Yójra' i Dios i tí néi-jmi'i jin antyúumua'reej, ajta i Dios tí tavástara' pué'een, a'íí' pu tye'entyájrurtye'ej tí'ij néijmi'i jin antyúumua'reeríaj, a'yájna tí'ij i tí jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna i David, ³³ a'íí' pu'ij jusén jin tyu'ta'íjtaj a'íjima jimi i maj Jacob jitze eeráma'can. Ajta quee a'náj antyipa'rij i tí jin tyu'ta'íjtaj.

³⁴ Maríia pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i tí tajapúa tyí'huüre' tijn:

—¿Ji'nye tyí'rij tí a'yan tyú'rinyij, tipua'aj nyequee tyáataj jamuán hui'care'en?

³⁵ Ajta a'íjna i tí tajapúa tyí'huüre' a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—A'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'íí' pu a jitze hu-atyá'ítzeere'ej, ajta a'íjna i tí Dios jin néijmi'i putyí'u-urej a'íí' pu ajta a'jimi séeria'aj ja'mej. A'íj pu jin a'íjna i pá'rí'ij tí nie'huan a'yaa mu jaatámua'sij tijn i tí quee tyi'tíj jin á'ítzeere' tí ajta Yójra' pué'een i Dios.

³⁶ Ajta a'íjna a'ihuára' i Isabel a'íí' pu ajta tyiyóoj ja'mej, tyij ajta arí ucaríj, a'íjna i maj a'yan tyá'xajta-ca'aj tijn i tí quee yo'mua'tacaa, pu'ríj aráasej máxciríe' á'tyeej tí jutza'. ³⁷ Capu tyi'tíj muárie'rij i Dios jimi.

³⁸ Aj pu'ij i Maríia a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Nyáaj nu néijmi'i jin jaatyáhuüre'ej i nyavástara', che' i Dios a'yan tyú'uurej nye jimi je'ej paj períj tyi-naaté'exaa.

Aj pu'ij jó'raa a'íjna i tí tajapúa tyí'huüre'.

Maríia pu júumuaarin a'íjci i Isabel

³⁹ A'ájna xicáara' jitze pu i Maríia jiye'tzín jo'mej a'áj-na jo'tij ja'chajta' jiríj jitze a'áa tí ja'ajtyáma'can a Judea, ⁴⁰ aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'íjna i Zacarías, tí'quij jaatatyójtje a'íjci i Isabel, ajta je'en utyájrurij u chí'táj. ⁴¹ Tí'ij a'íjna i Isabel jáanamua'jri' tí jaatatyójtje i Maríia, a'íí' pu i pá'rí'ij huatáhuaxij i jucáatze', ajta a'íjna jimi i Isabel pu huatá'ítzee i júuricama'ra' i Dios. ⁴² Aj pu'ij Isabel ca'nyíin jin a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Maríia tijn:

—Dios pu jéetze' tyámua' tyimuaatyájtto muéetzij quee séecan i úucaa, ajta tyámua' tyeetyájtto i pá'rí'ij tí arájca mua' jucáa jitze. ⁴³ ¿A'tanyíj nyaj pué'een nyáaj, tí'ij mu jo've'mej nyéetzij jimi i náana'jra' i nyavástara'? ⁴⁴ Ji'nye nyati'íj jáanamua'jri' i paj naatatyójtje, a'íí' pu i nyiyóoj ootáhuaxij i nyajucáa jitze, a'íjci jime' tí huatóotyamua'vej. ⁴⁵ Jéehua paj huatá'tyamua've'sij, jí'nye muáaj paj tyá'antzaahuaj tí

a'yan tya'róo'astej je'ej tí i tavástara' tyimuaaté'exaa.

⁴⁶ Maríia pu a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

I nyaj jin ma'úumua'rej a'íj nu jin tyé'tyojtzi're' a'íjci i tí va'cán jin tyi'tyéjvee i nyavástara',

⁴⁷ ajta i nyajúuricamej pu jutyamua've' i Dios jimi i tí nyaj japua huatanyúj.

⁴⁸ Ji'nye i Dios pu nye jitze rányeeriaca', i nyaj quee je'ej tyéejviicue',

ajta íjij tí yujo'que'tij ja'mej, néijmi'i mu a'yan tyi-naataxájta tí i Dios tyámua' tyinaatyájtto,

⁴⁹ jí'nye a'íjna i tí néijmi'i jin antyúumua'reej, a'íí' pu nye jimi jéehua huápu'íj tyámua' tyú'ruuj.

Capu tyi'tíj jin á'ítzeere' i tí jin ántyapuaj.

⁵⁰ Dios pu a'náj tí na'aj hua'cu'vej,

a'íjima i maj jimi jéehua tyá'tzaahuatye'.

⁵¹ A'íj pu jin tyu'muáriej i tí néijmi'i jin putyí'uurej, ajta tyihua'antyí'uunyi'ri' a'íjima i maj óotzaahuatye',

⁵² ajta tyihuáa'ri'ri' i maj jin tyityatatyá'ca'aj va'cán jime',

ajta va'cán jin tyihua'antyáaru'jtje a'íjima i maj quee je'ej tyéejviicue'.

⁵³ Ajta jéehua tyihuo'tá' a'íimaj i maj tajcuca'aj,

ajta huo'ta'ítyaca' maj jó'cñney mequee tyi'tíj anty-i'á'aj i maj chítyaanyi'ij pué'een.

⁵⁴ A'íjima pu huatáhuü i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj jimi tyí'huüre',

ajta quee yo'huá'xij i tí jin tya'tóoratziiri' tí tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁵⁵ A'yaa pu aamí' tya'tóoratziiraca'aj a'íjima jimi i tahuásimua'c'i'ij,

a'íjci jimi i Abraham ajta i maj jitzán eerányesij.

⁵⁶ Ajta a'íjna i Maríia a'áa pu jo'tyá'ítzee a'chu hué-icaj máxciríe' a'íjci jamuán i Isabel, aj pu'ij té'ej huar-íá'raa jo'tij ja'chej.

Tí'ij huanie'huaca' a'íjna i Juan

⁵⁷ Tí'ij tya'rá'aj a'náj tíj tyiyóoj já'ra'nyij i Isabel, tyáat-acan pu tyiyóoj ja'raa. ⁵⁸ Majta i tye'ítyee i maj avéjri' huacháatima'caa, majta ihuáamua'mua', a'íí' mu curiá'cixij mej mij jaatatyójtje'en mati'íj jáamua'reeri' tí i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxij a'íjci i Isabel. ⁵⁹ Tí'ij arahuéicaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij ujó'ju' mej mij ja'antysisíjchej i navíira' i pá'rí'ij, a'yaa mu mij tyá'xie'-va'ca'aj mej mij a'yan jaatámua'tyiiche'en tijn Zacarías a'yájna tí'ij ántyapuaj i táatajra'. ⁶⁰ Ajta a'íjna i náana-jra' a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—Capu a'yan antyapuáaj ja'mej. Sulu a'yaa pu ántyapuaj ja'mej tijn Juan.

⁶¹ A'yaa mu mij tyaaté'exaa tijn:

—Capu a'tíj a'yan ántyapuaj tí ja'mua jitze ajtyáma'can.

⁶² Mati'íj mij jumuáca' jin jaata'íhuo'ri' i táatajra' i pá'rí'ij, mej mij jáamua'reej je'ej tí a'íin tyá'xie'va'ca'aj tí'ij a'yan ántyapuaj já'ra'nyij. ⁶³ Ajta a'íjna i táatajra' a'íí' pu táabla huo'táhuaviiri' tí jitzán jo'tyéeyu'xaj, a'yaa pu'ij tyo'tyéyu'xaca' tijn: "Juan pu ántyapuaj ja'mej." Aj mu mij néijmi'i je'ej tyo'taséj. ⁶⁴ Aj pu'ij huatá'riitariaca' tí tyu'taxáj a'íjna i Zacarías, tí'quij hu-

atyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁶⁵ Néijmi'i mu je'ej tyo'taséj i maj avéjri' huacháatima'caa, majta néijmi'que' a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj je'ej ti tyi'tíj huaríj a'ájna jo'tij jíríj jo'quéetimee a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea. ⁶⁶ Majta néijmi'i i maj a'yan tyi'namuajraca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿Tyi'táquij jin tyi'tyaváaj ja'mej a'ájna i pá'rí'ij?
Ji'nye ji'r'é'can jime' pu séjria'ca'aj ti i tavástara' jitzán séjria'ca'aj i pá'rí'ij.

Chuícaria'ra' i Zacarías

⁶⁷ Ajta a'ájna Zacarías, i ti táatajra' pué'een i pá'rí'ij, a'áj pu jimi huatyá'ítzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios jitze ma'can tíjin:

⁶⁸ Che' tyámua' eenye' i tavástara', i hua' Dios a'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'áj pu jin mujo've'mej tí'ij hua' japua huatányu- unyij i jutyétyeristyamua'.

⁶⁹ A'áj pu uyo'ta'ityaca' i ti va'cán jin tyi'tyéjvee tí'ij ta- japuá huatányuunyij, s'íj ti a'áj jitze eeráma'can i David, i ti jahuüre'.

⁷⁰ A'áj pu a'áj pué'een i ti Dios ará'tyeej jitzán tya'tóo- ratziiri':

a'ájma jitze ma'can pu a'yan tyaataxájtaca' i maj jitzán ma'can tyí'xajtaca'aj,

⁷¹ a'áj pu tajapuá huatányuusij a'ájma jimi i maj tájcha'üre',

ajta néijmi'caa a'ájma jimi i maj taxana've',

⁷² a'áj pu hua'ancu'vajxi a'ájma i tahuásimua'ci'ij, ajta quee yo'huá'xij i nyúucarij i ti jin tya'tóoratziiri'.

⁷³ A'íi pu a'áj pué'een i nyúucarij i ti jin tya'táratziiri' a'ájci i tataataj Abraham:

i ti taatá'sij

⁷⁴ tyej tyij quee tyí'tz#nye'ej yan tyesejria'aj, tyajta quee hua'ajcha'üre'aj i maj tájcha'üre' sulu tyej tyij taxáahuaj jaatyáhuüre'en,

⁷⁵ tyámua' tye'éenye'ej tyajta quee tyi'tíj jin á'ítzeeri- a'aj,

ajta tyej tyij jimi huatyá'ítzeere'en a'chu tyaj pua'an xicáj á'tyeeren.

⁷⁶ Ajta muéetzi jime', mu paj nyiyóoj pué'een, a'yaa mu muaatámua'sij tíjin a'áj ti jitze ma'can tyí'xaj i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej,

ji'nye muáaj paj anaquéj huama'aj puá'mej a'ájci jimi i tavástara'

tyámua' petyi'uuriáj i tyeétyee jimi,

⁷⁷ pajta huo'té'exaatye'ej i tyeétyeristyamua'me'en ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee ajta je'en hua' japua huatányuusij.

⁷⁸ Ji'nye a'ájna i taj Dios, a'áj pu jéehua tá'cu'vej, a'áj pu jútye' imuáj tatatzavi'tye' i xicáj jime',

⁷⁹ tí'ij huo'tyátatzavi'tye'en a'ájma i maj a'áa jo'cháatimee

jo'tij jéetze' huápu'ij jo'tíca'

ajta je'en a'áj jitze huo'cájuyetyej i maj jitzán juxáahuaj séjre'ej.

⁸⁰ Ajta a'ájna i pá'rí'ij a'áj pu tyéve'sesima'aj, ajta a'áj jitze huatyóoca'an i júuricama'ra' i Dios, a'áa pu já'cha-

jca'aj jo'tij quee já'tyi'tíj, 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara' ti jitzán huatóosejrata a'ájma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Tí'ij huanie'huaca' a'ájna i Jesús

(Mt. 1:18-25)

2 A'ájna imuáj a'áj pu rey jime' tyi'tyávaaca'aj i Au- gusto, a'áj pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij ahuóoyu'xaj néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij a'áj tyejé'íjtaj. ² A'yaa pu tyu'ríj mati'ij ahuóoyu'xaca' tí'ij ooj Quirinio tyi'tyávaacaj tajtúhuan jime' a'ájna a Siria. ³ A'yaa pu'ij tyu'tóoxie'vej mej mij néijmi'i i tyeétyee jo'cáxij jo'maj já'ma'can mej mij ahuóoyu'xaj.

⁴ A'áj pu jin i José iirájraa a'ájna a Nazaret, i Galilea ti jitze ajtyáma'can, tí'quij a'áa jó'raa a Belén, a'áa ti ja'a- jtyáma'can a Judea, a'ájna jo'tij jo'nié'huaca' i David i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'ájna i José a'áj pu jitze eeráma'cantaca'aj i David. ⁵ A'áa pu jo'mej tí'ij ahuóoyu'xaj, jamuán a'ájci i Maríia i ti jatyévi'tinya'aj, ajta a'ájna i Maríia pu'ríj jutza'ca'aj. ⁶ A'áa mu mij jo'- tyá'caj a'ájna a Belén tí'ij atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán huanie'huaj i pá'rí'ij. ⁷ A'áa pu'ij jo'nié'huaca' i yójra' ta'nájcaj, tí'quij c#xurij jin jaque'ljcataca' ajta je'en jatyéetyej i ciyéj jitze ti atyáacun jo'maj ya'muáaty- ee tyajá'cua'caa, ji'nye camu che' ú'vejrica'aj chí'ij tzaj- ta'.

I maj tajapuá tyí'huüre' majta cánya'xii maj siiria'ca'aj

⁸ Véjri' a'ájna a Belén a'áa mu séecan ja'ajtyá'ca'aj i maj cánya'xii siiria'ca'aj, a'áa mu ja'táxai'irihua'aj hua' jamuán i cánya'xii. ⁹ Aj pu'ij jiye'tzín s'íj huataséjre i ti tajapuá tyí'huüre' i tavástara' jimi, a'áj pu'ij huataséjre i tavástara' ti jin naa huasé'rin ajta je'en huanyéeri'ciria- jraa jo'maj ja'ajtyá'ca'aj, aj mu mij jéehua tyu'tátz#n.

¹⁰ Ajta a'ájna i ti tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyi- huo'té'exaa tíjin:

—Caxu tyí'tz#nye'ej, ji'nye a'áj nu i nyúucarij ja- muaaté'exaatye'sij ti naa eenye' tyí'xaj, i maj jin jéehua huatóotyamua've'sij i tyeétyee. ¹¹ Ijíj pu huanie'huaca' a'ájna chájta' David ti jitze ajtyáma'can a'ájna i ti ja'- mua japua huatányuusij, a'áj pu a'áj pué'een i CIRÍIS- TU', i ti tavástara' pué'een. ¹² A'yaa xu éenye'que' ja- mua'reeren, a'áa xu yé'tyoonyij i pá'rí'ij ca'íicatzi'huaj ajta a'áa ja'raque'tíj ja'mej ciyéj jitze ta'tyáacun i ya'- muáatyee maj jitzán tyá'cua'caa.

¹³ Aj mu mij jiye'tzín mue'tíj huataséjre i maj tajapuá tyí'huüre' a'ájci jimi i s'íj, i maj tyé'tyojtzi'ria'ca'aj i Dios, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin

¹⁴ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti huápu'ij naa huasé'rin u tajapuá.

Miche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i tyeétyee íyan cháanacaj japua i ti Dios tyámua' tyihuo'tyátoosij.

¹⁵ Mati'ij jo'cáxij i maj tajapuá tyí'huüre', a'ájma i maj cánya'xii tyiséjraca'aj a'yaa mu tyu'tóo'ixaaj tíjin:

—Tyiche' ujó'ju' a'ájna a Belén, tyata'aj yo'séj je'ej ti tyityaaté'exaa i tavástara'.

¹⁶ Aj mu mij jiye'tzín ujó'ju', mati'ij mij jáatyoj a'ájci i Maríia majta i José, majta a'ájci i unyáaque'ej, a'áa pu

ciyéj jitze ja'ráca'tyíi ya'muáatyee maj jitzán tyá'cua'-caa. ¹⁷ Mat'i'ij jaaséj, aj mu mij huo'té'exaa je'ej ti tyi-huo'té'exaa a'íjna i ti tajapúa tyí'huüre', a'íjci jitze ma'-can i pá'rí'ij ti huanie'huaca', ¹⁸ majta néijmi'i i maj huó'namuajri' je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej maj tyí'xajtaca'aj i cánya'xíi maj síiria'ca'aj. ¹⁹ Ajta a'íjna i Mariía néijmi'i pu ju'avaataca'aj i jutzá'jta', ajta a'náj ti na'aj jamua'reeriaca'aj. ²⁰ Majta a'íimaj i maj cánya'xíi síiria'ca'aj, a'íi mu huariá'cij jéehua metye'tyóotzi'ria'aj i Dios, a'íjci jime' je'ej maj tyáanamujri' i nyúucarij ajta je'ej maj tyí'tíj tyu'séj, j'i'nye néijmi'i pu a'yan atyo-jo'ré'nyej je'ej ti tyihuo'té'exaa i tajapúa tyí'huüre'.

Mat'i'ij uyo'taséjrataca' i Jesús i tye'yúuj tzajta'

²¹ Tí'ij arahuéicaj xicáj tyoomá'caj aj mu mij ja'anty-isíjchaca' i navíira' i pá'rí'ij, mat'i'ij mij a'yan jaata-mua'aj tíjin JESÚS, a'yájna tí'ij tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapúa tyí'huüre' a'íjci i Mariía tí'ij quee xu jútza'caj.

²² Tí'ijta atyojo'ré'nyej a'náj maj huá'íiracaa a'yájna tí'ij tyé'yú'si' i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', aj mu mij yo'ví'tíj a'íjci i pá'rí'ij a'ájna a Jerusalén mej mij uyo'taséjrataj i tavástara' jimi. ²³ A'yaa mu huaríj, j'i'nye a'yaa pu tyé'yú'si' i yu'xarij jitze tíjin: "A'yaa pu tyúuxie've' maj jaataséjrataj i tavástara' jimi a'íjna i pá'rí'ij ti tyáati' ti anaquéj huanie'huaca'." ²⁴ A'áa mu mij ujó'ju' mej mij tyu'támu'vejritaj a'yájna tí'ij tyé'ijta i nyúucaria'ra' i tavástara', ti a'yan tíjin: "Miche' hua'puácaa huatámu'vejritaj i cúcui'see na'ríij hua'puácaa i jáamui'see."

²⁵ A'ájna ímuáj síj pu a'áa já'chajca'aj a Jerusalén ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Simeón. Tyámua' pu tyí'tyúucha'íca'aj i Dios jimi, ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, a'yaa pu tye'ejchó'va'ca'aj a'íjci xicáara' ti jitzán i Dios hua'ancu'vajxí'ij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'íi pu jimi séjria'ca'aj i Simeón, ²⁶ a'yaa pu'ij i júuricama'ra' i Dios tyaaté'exaa tyá'ca'aj ti quee mui'nyij 'asta na'aj quee jaaséj a'íjci i Ciriístu', i Dios ti uyo'ta'ítyij. ²⁷ Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Simeón ti tye'yúuj tzajta' ja'tanyéj, majta a'íimaj i pá'rí'ij huásimua', a'úu mu majta ja'rá'aj i tye'yúuj tzajta', mej mij a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyúuxie've' i yu'xarij jitze, ²⁸ Simeón pu'ij ja'an-curé'chuij a'íjci i pá'rí'ij, tí'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, a'yan tyí'xáataj tíjin:

²⁹ Nyavástara', líjij pu'ríj tya'róo'astej je'ej paj tya'tá'ratziiri' nye jimi, pu'ríj paj jaatá'an ti juxáahuaj huámu'nyij a'íjna i ti muahuüre'.

³⁰ J'i'nye nu'ríj jaaséj a'íjci i ti tajapúa huatányuusij,

³¹ a'íjci i paj yan jaatyá'jtoó tí'ij huo'tyáhuüre'en, néijmi'caa i tye'ítyee i maj a'yan huacháatimee,

³² a'íjna i ti huo'tyáatatzavi'raj i maj yan séejre' i cháanacaj japua,

ajta i maj jin naa huasé'rihua'aj muá'ju'un a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

³³ Ajta a'íjna táatajra' ajta i náanajra' i Jesús je'ej mu tyo'taséj mat'i'ij jáanamujri' je'ej ti i Simeón tyaataxájtaca' a'íjci i pá'rí'ij. ³⁴ Aj pu'ij Simeón tyámua' tyihuo'-

tyá'jtoó, ajta a'yan tyaaté'exaa i Mariía, i náanajra' i pá'rí'ij tíjin:

—Cási', a'yaa pu tyu'xá'pu'íntari'huaca' a'íjci jimi i pá'rí'ij, mej mij mue'tíj va'cán jin tyitye'entyáruyixí'in i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu maj mui'caa tyáa'ri'raj i maj jin tyityatyíj. A'íi pu a'íin pué'een i siaj jin jamua'reeren je'ej ti tye'mej, j'i'nye mue'tíj mu quee jaxie'va'aj muá'ju'un, ³⁵ a'yaa pu'ij tye'mej ti hu-ataséjre'sij je'ej maj tyí'mua'tzej i tye'ítyee. Ajta néijmi'i a'íjna a'yaa pu muéetzij tyimuaatacu'nyij a tzajta' tí'ij a'tíj ti mua'antyéjtzetyij náhuuaj jime'.

³⁶ Síjij pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, líti' pu pué'eenye'ej ti a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Ana, a'íi pu táatajra'ca'aj i Penuel, i ti Aser jitze eeráma'can. Pu'ríj huápu'ij ucarístaca'aj. A'íi pu quee eexúj a'chu jajcha'ícaj tí'ij huatyéevichej, aráahuajpuaj nyinyi'ra'aj pu'ij á'tyeej ti jamuán ajá'chajca'aj i juc'ín tí'quij huamu'f' i cína'ra'an, ³⁷ pu'ríj ij muáacuatyéj japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj ti jus'íjtaca'aj. Ajta capu a'náj iiráyí'caa u tye'yúuj tzajta', sulu a'úu pu a'náj tina'aj tyí'huüre'ca'aj i tavástara' jimi, ju'í'tzi've'ej ajta jahuoo i Dios jimi. ³⁸ Aj pu'ij a'íjna i Aná ajo'ré'nyej a'íjma jimi, tí'quij huatyóochej ti tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta ti tyihuo'té'exaatye'en a'íjci jitze ma'can i pá'rí'ij, a'íimaj i tye'ítyee i maj jachó'va'ca'aj ti Dios hua' japua huatányuunyij a'íjma jimi i maj Jerusalén huacháatimee.

Mat'i'ij huariá'cij a Nazaret

³⁹ Mat'i'ij néijmi'i antycí'ij je'ej ti tyé'yú'si' i nyúucaria'ra' jitze i tavástara', aj mu mij huariá'cij a'ájna a Galillea, a'ájna a Nazaret jo'maj já'ma'can. ⁴⁰ Ajta a'íjna i pá'rí'ij a'íi pu huave'sej ajta huatyóoca'an, jéehua pu tyámua' metyóomua'riajca'aj, ajta i Dios pu tyá-mua' tya'tá'caria'aj.

A'íjci i pá'rí'ij Jesús ti ántyapuaaj a'úu mu yó'tyoo u tye'yúuj tzajta'

⁴¹ Majta a'íimaj i huásimua'mua' i Jesús, tí'ij pu na'aj nyinyi'ra'aj jitze mu a'áa ja'tányinyiica'aj a'ájna a Jerusalén, mej mij tyu'yé'estej a'íjci xicáara' jitze ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyí'ri' i hua' yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ⁴² A'yaa pu'ij tí'ij i Jesús arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj jájcha'íca'aj, néijmi'i mu ujó'ju' mej mij tyu'yé'estej i juyi'ráj jime'. ⁴³ Ajta tí'ij tye'entyipua'riaca' i maj tyu'yé'estej, aj mu mij jo'c'íj jo'maj ja'chej, ajta a'íjna i Jesús a'áa pu jóovej a Jerusalén, majta i huásimua'-mua' camu jamua'reeriaca'aj. ⁴⁴ A'yaa mu tyí'mua'aj-caa ti i Jesús hua' jamuán huama'ca'aj, séej xicáj mu á'tyeej maj huaju', aj mu mij huatyóohuij maj jáhuoonyij hua' tzajta' i maj huá'muajtyej, ⁴⁵ ajta camu jáatyoj. Aj mu mij huariá'cij a'ájna a Jerusalén mej mij a'áa yó'huoonyij.

⁴⁶ Huéicaj xicáj mu á'tyeej maj jahuoo, mat'i'ij mij a'úu yo'tyoy i tye'yúuj tzajta', a'áa pu jo'tácatyíi hua' jamuán i maj tyihua'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ij-

ta, hua'namuáaraj ajta tyihua'íhuo'raj. ⁴⁷ Majta néijmi'i i maj janamuajraca'aj je'ej mu tyojo'sejraca'aj a'fjci jime' ti tyámua' naa tyojo'iteeca'aj ajta je'ej ti a'fjin tyihua'íxaatyaca'aj. ⁴⁸ Mat'i'ij i huásimua'mua' jaaséj, je'ej mu tyo'taséj, ajta i náanajra' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: —Nyiyóoj, zji'nye een jime' a'yan páta'uurej? Tu'ríj jéehua muáahuoj nyáaj ajta a' táataj, je'ej tu pua'aj tyá'tamuajtyaca'aj muéetzij jime'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij nyahuoca'aj? ¿Nyi sequée jamua'reej ti a'yan tyúuxie've' nyaj a'úun je'rájcatyij i nyavástara' chi'táj?

⁵⁰ Majta a'fijmaj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'íxaatya'ca'aj.

⁵¹ Aj pu'ij hua' jamuán jó'raa a'ájna a Nazaret, jo'tij ij jo've'sej néijmi'i jin huá'tzaahuatya'aj i juhuásimua'. Ajta i náanajra', a'fij pu néijmi'i ju'avaataca'aj i jutzájta'.

⁵² Ajta i Jesús jéetze' pu tyéve'sesima'aj, ajta jéetze' arí tyo'mua'reeriaca'aj, ajta Dios pu tyámua' tyeetyájtóo, majta a'fijmaj i tyeétyee.

Ti'ij i Juan tyihua'íxaatya'ca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 Pu'ríj tamuáamuata' japuan anx' nyinyi'ra'aj tyoomá'caj ti tyí'ijitaca'aj a'fjna i Tiberio, ajta a'fjna i Poncio Piláato a'fij pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Judea, ajta i Herodes a'áa pu tyejé'ijitaca'aj a Galilee, ajta i ihuáaria'ra' a'fjci i Herodes Filipo ti ántyapua'j a'fij pu tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj a'ájna a Iturea, ajta a'ájna a Traconíite, ajta a'fjna i Lisánias a'áa pu ja'tajtúhuanyica'aj a'ájna a Abilene. ² Ajta a'fjna i Anás ajta i Caifás, a'fij mu puaaríj jin tyityetyú'uucac'aj i tyejúuj tzajta'. A'ájna imuáj pu i Dios jaatajé a'fjci i Juan i ti yó'ra' pué'een a'fjci i Zacarías a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ³ Juan pu'ij néijmi'que' huá'raa véjri a'ájna i játya'naj jitze i Jordán, a'yaa pu tyihua'íxaatya'ca'aj i tyeétyee ti a'yan tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi majta je'en huái'huaj, ti'ij i Dios tyihuo'tú'uunyí' i maj jin ootyá'itzee. ⁴ A'yaa pu tyu'ríj je'ej ti tyo'tyéyu'xaca' a'fjna i Isaias i ti Dios jitze ma'can, tyí'xajtaca'aj ti a'yan tijin:

A'tíj pu aja'jijhua a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu tijin:

“Tyámua' xu huó'uurej siaj sij jajchó've'ej i tavástara',

siajta néijmi'i jin tyu'túu'uunyí' siaj sij tyámua' eenye'.

⁵ Miche' néijmi'que' tya'vá'jistyaxi'in a ti ja'ty-acúcu'nyijmee,

ajta néijmi'que' ooríooje'yij jo'tij i jiríj jo'quéetímee, ajta i juyéj ti tyuututájme, a'fij pu huatóoje'yij, Ajta jo'tij quee jo'pá'tzaa, miche' jo'r'é'je'yitye'en.

⁶ Néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'fij mu jaséjran a'fjci i ti Dios jin tajapua huatányuusij.”

⁷ Mat'i'ij i tyeétyee ajo'r'é'nyinyiica'aj ti'ij i Juan huó'íraj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj mu siaj cú'cu'see jitze eeráma'can. ¿A'tanyij mua'ajmaj jamuaaté'exaa yee tiquee já'muaci'tyij i puéjtzij ti yan huataséjre'sij? ⁸ Siata'aj tyámua' tyi-

tyetyúucha'íij, ta'aj ij huataséjre'en siaj seríj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi, siajta quee a'yan tyí'xajtaj yee: “It'yáj tu Abraham jitze eeráma'can”, ji'nye a'yaa nu tyajámua'íxaatye' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan ja'uurej i tyetyéj ti'ij a'fjin pué'eenye' i ti Abraham jitze eeráma'can. ⁹ Ajta i tyapuéj pu'ríj tyámua' een ti'ij je'e-jveechixi'in i ciyéj néijmi'i i náana'ra'. Néijmi'i i ciyéj tiquee tyí'tajcaa a'fij pu tyu'r'é'veechi'huaj ajta tyu'tyá-teeri'huaj.

¹⁰ Aj mu mij i tyeétyee a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyana'aj tyij rinyij?

¹¹ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'fjna i ti hua'puácaa tyí'ij síicu'rij, che' séej jaatáchuiitye'en a'fjci tiquee tyí'siicu', ajta a'fjna i ti tyí'ijcha'ij i ti tyí'cue'ri', che' tyaatá'an a'fjci i ti quee tyí'tíj tyícha'ij.

¹² A'fij mu majta aje'r'é'nyej mej mij huái'huaj i maj huá'ijjva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa, mat'i'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'fjci i Juan tijin:

—Maeestro, zji'nye táarinyij ityáj?

¹³ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu jéetze' huá'ijjve'ej, sulu a'fij xu'uj ancuriáan a'chu ti xá'puí'.

¹⁴ Séecan mu majta i xantáaru' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Arí ityáj, zji'nye táarinyij?

A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu tyi'tíj huá'nahue'raj i tyeétyee, caxu hua'nyeechej nusu siaj hue'tzij jin tyihua'xajtzí'raj tyi'tíj maj jin quee a'yan huaríj, siata'aj a'fjci jin tyámua' tyityóo-muajtyaj a'chu maj tyaja'muanajchitye'ej.

¹⁵ Majta a'fijmaj i tyeétyee je'ej mu tyojo'sejraca'aj, majta a'yan tyúu'íhuo'ra'ca'aj tipua'aj i Juan a'fjin pué'eenye' i Círístu', ¹⁶ ajta i Juan pu a'yan néijmi'caa tyu'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu ji'r'é'can jime' jájtyij jin já'mua'íran, ajta s'íj pu maja've'mej ti i júuricama'ra' i Dios jin já'mua'íran. A'fij pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej nyeequee nyáaj, capu nyéetzij nyetyévíjtye' nyaj ja'aj-ta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ¹⁷ A'fij pu ji'tyáa' i ti jitzán ja'náca'tzij i játza'ra'an i tyerícu'j, ti'ij ju'fime' jájshírej i xiéerij. Ajta a'fjci i ímue'rij a'fij pu utyátoosij i chóorij tzajta', ajta i xiéerij a'fij pu jaatyáteeraj i tiéj jitze tiquee a'náj já'mui'nyij.

¹⁸ A'yaa pu'ij, ajtáhua'aj séecan i nyúucarij jime' pu i Juan a'yan tyihua'íxaatya'ca'aj i tyeétyee. ¹⁹ A'fij pu ajta tyityá'xij a'fjci i Herodes ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, ji'nye a'fij pu tyévi'tinye'ej a'fjci i Herodías, i ti íra'ra'an pué'eenye'ej i ihuáaria'ra' i Herodes, ajta a'fjci jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íica'aj, ²⁰ ajta i Herodes jéetze' pu je'ej pua'aj huaríj tyi'tíj jime', a'fij pu je'tyáanaj a'fjci i Juan.

Ti'ij Juan jáa'íri' a'fjci i Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ A'yaa pu tyu'ríj ti'ij ooj i Juan hua'íracaj i tyeétyee, a'fij pu ajta huá'íri' i Jesús, ajta ti'ij i Jesús tyenyúusi-ma'caj, aj pu'ij antacúj i tajapua', ²² ajta i júuricama'ra' i

Dios, a'ñi pu aje'cáanyej a'yan huasé'rihua'aj ti'ij cúcui', ajta je'en nyúucarij uje'cánamuajrej i jútye', ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Muáaj paj nyiyóoj pué'een i nyaj jéehua jaxie've', muéetzij nu mua'antyíhuoo.

A'ñimaj i ti Jesús hua' jitze eeráma'can

(Mt. 1:1-17)

²³ Ajta a'ñina i Jesús a'yaa pu tyéejcha'ñica'aj a'chu se-ityéj japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj ti'ij huatyóochej ti tyu'muárie'en. Majta a'yan tyí'mua'ajcaa ti yójra' pué'eenye'ej a'ñici i José. Ajta a'ñina i José, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Elí, ²⁴ ajta a'ñina i Elí, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Matat, ajta a'ñina i Matat, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Leví, ajta a'ñina i Leví, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Melquí, ajta a'ñina i Melquí, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Janai, ajta a'ñina i Janai, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i José, ²⁵ ajta a'ñina i José, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Matatías, ajta a'ñina i Matatías, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Amós, ajta a'ñina i Amós, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Nahúm, ajta a'ñina i Nahúm, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Esli, ajta a'ñina i Esli, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Nagai, ²⁶ ajta a'ñina i Nagai, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Máhat, ajta a'ñina i Máhat, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Matatías, Ajta a'ñina i Matatías, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Semei, ajta a'ñina i Semei, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i José, ajta a'ñina i José, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Judá, ²⁷ ajta a'ñina i Judá, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Johanán, ajta a'ñina i Johanán a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Resá, ajta a'ñina i Resá a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Zorobabel, ajta a'ñina i Zorobabel, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Salatiel, ajta a'ñina i Salatiel, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Nerí, ²⁸ ajta a'ñina i Nerí, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Melquí, ajta a'ñina i Melquí, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Adí, ajta a'ñina i Adí, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Cosam, ajta a'ñina i Cosam, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Elmadam, ajta a'ñina i Elmadam, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Er, ²⁹ ajta a'ñina i Er, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Josué, ajta a'ñina i Josué, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Eliézer, ajta a'ñina i Eliézer, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Jorim, ajta a'ñina i Jorim, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Matat, ajta a'ñina i Matat, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Leví, ³⁰ ajta a'ñina i Leví, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Simeón, ajta a'ñina i Simeón, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Judá, ajta a'ñina i Judá, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i José, ajta a'ñina i José, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Jonam, ajta a'ñina i Jonam, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Eliaquim, ³¹ ajta a'ñina i Eliaquim, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Meleá, ajta a'ñina i Meleá, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Mená, ajta Mená, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Matatá, ajta a'ñina i Matatá, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Natán, ajta a'ñina i Natán, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i David, ³² ajta a'ñina i David, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Isaí, ajta

a'ñina i Isaí, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Obed, ajta a'ñina i Obed, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Booz, ajta a'ñina i Booz, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Salmón, ajta a'ñina i Salmón, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Nahasón, ³³ ajta a'ñina i Nahasón, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Aminadab, ajta a'ñina i Aminadab, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Aram, ajta a'ñina i Aram, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Esrón, ajta a'ñina i Esrón, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Fares, ajta a'ñina i Fares, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Judá, ³⁴ ajta a'ñina i Judá, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Jacob, ajta a'ñina i Jacob, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Isaac, ajta a'ñina i Isaac, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Abraham, ajta a'ñina i Abraham, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Taré, ajta a'ñina i Taré, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Nahor, ³⁵ ajta a'ñina i Nahor, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Serug, ajta a'ñina i Serug, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Ragau, ajta a'ñina i Ragau, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Péleg, ajta a'ñina i Péleg, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Heber, ajta a'ñina i Heber, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Sala, ³⁶ ajta a'ñina i Sala, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Cainán, ajta a'ñina i Cainán, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Arfaxad, ajta a'ñina i Arfaxad, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Sem, ajta a'ñina i Sem, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Noé, ajta a'ñina i Noé, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Lámeç, ³⁷ ajta a'ñina i Lámeç, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Musalén, ajta a'ñina i Musalén, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Enoc, ajta a'ñina i Enoc, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Jared, ajta a'ñina i Jared, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Mahalaleel, ajta a'ñina i Mahalaleel, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Cainán, ³⁸ ajta a'ñina i Cainán, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Enós, ajta a'ñina i Enós, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Set, ajta a'ñina i Set, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej a'ñici i Adán. Ajta a'ñina i Adán, a'ñi pu yójra' pué'eenye'ej i Dios.

Ti'ij tyiyáaru' tyu'tatyésej ti jaamué'tin a'ñici i Jesús

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 Ti'quij Jesús jimi huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios, aj pu'ij uja'rájraa i játya'naj jitze ti a'yan ántyapua'j tijin Jordán, ajta a'ñina i júuricama'ra' a'ñi pu yo'ví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ² A'áa pu'ij huá'pu-atey xicáj já'tyeej, ajta i tyiyáaru' pu tyúutyesi'ria'ca'aj ti jaamué'tin ti'ij tyi'táj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi. Ajta i Jesús capu tyi'táj huácuaj ti'ij na'aj a'áa já'tyeej, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³ Ti'quij i tyiyáaru' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj ji'réc'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, huata'íjtye' mu tyetyéj ti'ij páan huatyóotaahuaj.

⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capu i páan na'aj jin júurij ja'mej i tyáati'.”

⁵ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij jo'tij ja'ajtyee, ti'ij néijmi'i jaataséjratye'en i cháanacaj, ⁶ ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij pej pij muáaj tyi-huo'ta'íjtye'en i maj yan séejre' i cháanacaj japua. Ji'nye nyáaj nu a'íj ancúriáa', nyajta a'íj huata'sij a'tíj ti a'yan tyina'ráanajchi. 7 Típua'aj pajtunutaj nyéetzij jimi pajta naatyáanajche, néijmi'i pu muéetzij tyí'mua'a'rij ja'mej.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “Siata'aj a'íj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj hu-atyáhuire'en.”

⁹ Aj pu'ij i tyiyáaru' yo'ví'tij a'ájna a Jerusalén, a'áan pu ja'antyivi'tij i tyeyúuj japua i ti jéetze' ájtyeej, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tíjin:

—Típua'aj ji'récán jime' yójra' paj pué'eenye' i Dios, ancájvetzi a'yájna, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

Dios pu uhuojo'ta'ítyij i maj jimi tyí'huire' mej mij muáacha'ín.

¹¹ A'íj mu mua'ajriásij i jumuáca' jime' pej pij quee tyi'tíj jitze eejca'cata'an ajta tí'ij quee tyi'tíj je'ej mua'uurej.

¹² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “Capáj tyi'tíj je'ej tyé'ihuo'raj a Dios tí'ij a'ín a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.”

¹³ Tí'ij i tyiyáaru' quee che' je'ej tyéejtyoj je'ej ti huárinyij, tí'ij ja'antyimúé'tín a'íjci i Jesús, aj pu'ij jimi ajtáraa 'asta na'aj quee atyojo'rén'yej a'náj ti a'yan tyu'xá'pu'íntari'huaca' ti ajtáhua'aj huatóotyese'en.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Aj pu'ij Jesús jó'raa a'ájna a Galileea, ajta jéehua jitzán huatyá'ítzete i júuricama'ra' i Dios, majta néijmi'i i tyeétyee a'áa maj jo'cháatíma'caa, a'íj mu jáa-mua'reeri' je'ej ti rijcaj a'íjna i Jesús. ¹⁵ A'íj pu tyihua'-mua'tyajca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i i tyeétyee tyámua' mu tyeetyájtóo.

Tí'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Nazaret
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Jesús pu a'áa jo'mej a Nazaret jo'tij jo've'sej. Tí'ij atyojo'rén'yej a'ájna xicáara' matí'ij pua'aj juso'pii, a'úu pu tyeyúuj tzajta' jo'tyájrurij tí'ij tyeyí'tihua'aj, aj pu'ij huatyéechaxij ti jo'íjve'en i yu'xarij. ¹⁷ Matí'ij mij jaatapíj i yu'xarij Isaías ti jo'yú'xaca', a'aj pu'ij jo'tyoo i ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj tíjin:

¹⁸ I júuricama'ra' i Dios pu nye jimi séejre', ji'nye a'íj pu na'antyíhuoj, nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íj pu unyojo'ta'ítyaca' nyaj huo'té'exaatye'en a'íjma i maj námi' nyaj nyeríj hui'rátóosij, ajta nyaj tyihuó'huaatye'en i maj aracúcu'nyijmee, nyajta hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj ja-jpuéjtzij,

¹⁹ nyej nyij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo'rén'yej a'náj ti i tavástara' tyámua' huá'uurej.

²⁰ Aj pu'ij té'ej jaatyéejirej i yu'xarij, ajta je'en jaatapíj a'íjci i ti tyí'huire' i tyeyúuj tzajta', ti'quij ooyíxij. Néijmi'i i maj a'úu je'rátya'ca'aj mu jaséjraca'aj. ²¹ Aj pu'ij huatyóochej ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en tíjin:

—Íjij pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij i siaj seríj jáanamujari'.

²² Néijmi'i mu tyámua' tyá'xajtaca'aj a'íjci i Jesús, majta tyámua' naa tyojo'sejraca'aj a'íjci jime' i ti naa namuajria'ca'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca'. A'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿Nyiquee a'ín pué'een i yójra' i José?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Tyij sequée mua'aj a'yan tyinaaté'exaatye'sij a'íjci i nyúucarij i ti a'yan yee: “Muáaj mu paj tyí'hua'tacaa, asíj tyí'huá'huaatye'”; siajta a'yan tíjin: “A'yájna tyati'ij tyáanamujari' je'ej paj tyú'ruuj a'ájna a Capernaúm, pata'aj pajta a'yan huárinyij iye'ej jo'paj já'ma'can.”

²⁴ A'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' maj quee tyámua' tyeetyéjeevij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'íjma'aj i maj a'áa jo'cháatímee jo'tij a'ín já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu tyí'ja'yájna, maj jéehua i úucaa séjria'ca'aj i maj jujímua'astaca'aj tí'ij yan séjria'ca'aj i Elías, a'ájna tí'ij huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'ty-eej maj quee che' viiyaca'aj, ajta jéehua huatújri'huaca'aj néijmi'que' tí'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Israel,

²⁶ Ajta a'íjna i Elías capu huata'ítyi'huaca' a'íjma jimi i úucaa i maj huóojímua'astariaca' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'áa pu jó'me'en séej jimi i íiti' ti justíjtaca'aj, a'áa ti já'chajca'aj a'ájna a Sarepta, véjri' a'ájna a chájta'naj jitze i Sidón. ²⁷ Jéehua mu majta séjria'ca'aj i maj ca'atzájma'caa a'ájna a Israel, tí'ij ooj tyi'tyávaaca'aj a'íjna i Eliseo i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta capu a'tíj tyú'huaaj, sulu a'íj pu'uj a'íjci i Naamán Siria ti já'ma'can.

²⁸ Matí'ij a'yan tyáanamujari' i tyeétyee i maj tyeyúuj tzajta' je'rátya'ca'aj, néijmi'i mu jéehua huatanyínyu'-cacuca'. ²⁹ Aj mu mij ájhuiixij, matí'ij mij yo'ví'tij ca'nyéjrij jime', mej mij jí'rátóonyij i chájta'naj jitze, a'áa mu yo'rén'nyijtyej jo'tij ja'ancátyee i jírij jitze, mej mij a'áan ja'ancárieenyij jo'tij ja'ancátyee. ³⁰ Ajta a'íjna i Jesús a'áa pu hua' jé'ta' huatyenyéej tí'ij jó'raa.

Jesús pu tyévij tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'ca'aj
(Mr. 1:21-28)

³¹ Jesús pu a'áa jo'mej a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, ajta a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pihua'aj, a'íj pu tyihua'-mua'tyahua'aj i tyeétyee. ³² Majta i tyeétyee jéehua mu tyámua' yó'namuajraca'aj je'ej ti a'ín tyihua'ixaatya'-ca'aj, ji'nye a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tí'ij i ti va'cán jin tyi'tyéjvee.

³³ A'újna u tyeyúuj tzajta' a'úu pu síj tyáati' jo'tyávaaca'aj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íj pu'ij ca'nyíin jin jaatajé a'íjci i Jesús, a'yan tíjin:

³⁴ —Capáj je'ej ta'uurej. ¿Ji'nye pej pij tyita'antiyú'nyí' ityájma muáaj Jesús Nazaret paj já'ma'can? ¿Nyí a'íjna jin mupo've'mej pej pij ta'antypuá'ritye'en? Nyáaj nu

muamua'tyej, a'yaa nu tyá'mua'reej paj a'ñin pué'een i ti naa een i Dios ti jimi jo'vé'mej.

³⁵ Jesús pu'ij jai'tyá'xij i tyi'yáaru' a'yan tijin:

—Capáj tyi'táj xajtaj, iirájra' mu tyévíj tzajta'.

Aj pu'ij i tyi'yáaru' aya'rájriee a chóota' i tyévíj meeséeracaj i tyeétyee, ti'ij quee je'ej jáaruuj a'ñici i tyévíj aj pu'ij iirájraa. ³⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyu'tátzñin i tyeétyee, majta a'yan tyúu'ihuora'ca'aj tijin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' pué'een i ti jin tyí'xaj? A'ñi pu tyihua'ijtye' i tyi'yáaru'see, a'ñi pu jin antyúumua'reej ti hui'rá'ityej i tyi'yáaru'uj, majta je'en a'ñimaj janamuaj.

³⁷ Majta néijmi'que' jaxajtacaj a'ñici i Jesús ti'ij na'aj jo'maj jo'cháatima'caa.

Jesús pu tyáahuaaj i mu'nyáara' a'ñici i Simón

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Aj pu'ij i Jesús iirájraa i tye'yúuj tzajta' ti'quij a'áa ja'rá'aj a Simón ti ja'chej. Ajta a'ñina i mu'nyáara' i Simón, a'ñi pu tyí'cui'ca'aj, jéehua pu puístaca'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' a'ñici i Jesús ti tyáahuaatye'en. ³⁹ Jesús pu'ij ecóotutaca' a'ñici jimi, ti'quij jai'tyá'xij a'ñici i ti jin tyí'cui', aj pu'ij huatyápua'riaca' i cui'nyi'ra'aj. Ti'quij ájchej ajta je'en tyihuo'cue'ej.

Ti'ij Jesús tyihuo'huaa jéehua i tyeétyee

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ti'ij huaré'chumua'riaca', a'ñimaj i tyeétyee mu hua're'vi'tixij i Jesús jimi néijmi'caa i maj tyí'cucui', a'ñi pu'ij hua'vá'muarie'xij séej ajta séej, ajta je'en tyihuo'huaa. ⁴¹ Majta i tyi'yáaru' i tyeétyee maj tzajta' séjri-a'ca'aj, néijmi'i mu iiráacij, a'yaa mu tyí'tyeijihuaca'aj tijin:

—Muáaj paj yójra' pué'een i Dios.

Ajta i Jesús pu hua'ajtyá'xij, capu ij hua'tá'caria'aj maj tyu'taxáj, ji'nye máamua'reeriaca'aj ti i Jesús a'ñin pué'eenye' i Ciriístu'.

Jesús pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna jo'maj jóosi'rii

(Mr. 1:35-39)

⁴² Ti'ij huatapuá'riaca', Jesús pu eerájraa a'ájna a chájta', a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij quee a a'táj. Majta a'ñimaj i tyeétyee a'ñi mu uyó'huosij, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij je'ej jé'eenye'ej. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jaatyá'itzen, ti'ij quee jó'yi'can, ⁴³ ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyúuxie've' nyej nyajta huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios séecan i tyeétyee i maj séej chájta'-naj jitze jo'cháatimee, ji'nye a'ñi nu jin ujo'ta'ityi'huaca'.

⁴⁴ A'yaa pu'ij i Jesús tyu'má'ca'aj hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios hua' tye'yúuj tzajta' a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Mati'ij huatámui'riaca' i hue'tyé

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij jájtyij ja'va'ástimee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Gene-

saret, mati'ij jéehua i tyeétyee jimi ajtyáxi'riaca', mej mij jáanamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios. ² Jesús pu hua'puácaa huaséj i báarcuj maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a ti joo'ástimee i jájtyij. Majta a'ñimaj i maj hue'tyéee vivi'ra-caa a'ñi mu tyí'jo'sica'aj i tápi'narij. ³ Aj pu'ij Jesús atyájraa séej jitze i báarcuj, a'ñina i Simón ti jacñ, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti a'tzúj a' imuáj huatyéechaxij a jáata'. Aj pu'ij a'áa a'ráayixij i báarcuj jitze, a'áa pu raquéee tyihuo'muá'tyej i tyeétyee. ⁴ Ti'ij ja'antypuá'rij i ti tyihuo'ixaaaj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'ñici i Simón tijin: —Pata'aj a' imuáj uré'nyej jo'tij jéetze' ja'tyáati' i jájtyij, a'áa xu tye'tyáahua'xij i tápi'narij, i hue'tyéee siaj jin vivi'ra-caa.

⁵ Simón pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, tu'ráj huatáxa'ii tyaj tyí'muarie', catu tyi'táj huatyéeevi', ajta muáaj paj a'yan tyí'nye'ijtye', nyáaj nu ja'tyáhua'xij i tápi'narij.

⁶ Mati'ij ja'tyáahua'xij i tápi'narij, jéehua mu huápu'ij hue'tajápuaj i hue'tyéee, tímua' pu tyu'tyásujtza'nyixij i tápi'narij. ⁷ Aj mu mij huo'tajé i maj hua' jamuán tyí'muarie'ca'aj i maj séej jitze aráatyij i báarcuj mej mij ajo're'nyej majta huo'táhuire'en. A'ñi mu mij ajo're'nyej, mati'ij mij hua'vá'jistyaxij i hue'tyéee i báarcuj jitze, tímua' mu ajo'cárutyixij a'ñici jime' maj avá'jistyaca'aj i hue'tyéee. ⁸ Ti'ij a'yan tyeeséj a'ñina i Simón, a'ñi pu tytunutaca' a'ñici jimi i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'ra' nye jimi nyavástara', ji'nye jéehua nu a jimi ootyá'itzee.

⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ñina Simón, ji'nye a'ñina majta i séecan tyámua' mu tyu'tátzñin a'ñici jime' maj jéehua hue'tajápuaj i hue'tyéee. ¹⁰ A'yaa mu cha'taj tyí'tzñiya'ca'aj a'ñina i Santiago ajta i Juan, i maj yójmua'mua' pué'een a'ñici i Zebedeo, a'ñi mu jamuán tyí'muarie'ca'aj i Simón. Ajta Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'ñici i Simón tijin:

—Capáj tyi'tzñinye'ej, iijij ti yujo'que'tij ja'mej, nye jimi paj tyeétyee tyí'sire'ej.

¹¹ Aj mu mij hue'tajápuaj i báarcuj jo'tij jo'huáchij, a'áa mu néijmi'i tyojoohuá'xij mati'ij mij jamuán jo'cáj a'ñici i Jesús.

Jesús pu a'táj tyú'huaaj ti atzáj jitzán tyinyáxij

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Séej xicáj jitze, Jesús pu a'áa jo'tyaváacaj jo'tij ja'chajta', ti'ij sñij tyáati' aje're'nyej ti tyí'cui', jéehua pu cá'atzaca'aj i juhué'ra' jitze, ti'ij jaaséej a'ñici i Jesús, aj pu'ij tytunutaca' a'áa pu chóota' rá'aj junyéerin jime', a'yaa pu'ij tyaatáhuaviiri' tijin:

—Nyavástara', tipua'aj mua'ránajchij paj tyináhuaatye' i nyaj jin tyí'cui'.

¹³ Jesús pu huatáméjca'taca' ti'quij ja'ajtamuariej, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—A'yaa nu tyá'xie've' nyaj tyimuáhuaatye'en, pata'aj tyámua' huárinij.

Ti'ij a'yan tyaaté'exaa aj pu'ij huarúj, ¹⁴ ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'ij tijin:

—Capáj a'tjij ixaatyee'ej, sulu a'úu paj jó'me'en i tyeyúuj tzajta' pej pij huatá'sejrataj a'fjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna tí'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij a'fjma'j jáamua'reej i puaríj tijin papu'ríj huarúj.

¹⁵ Majta a'fjma'j i tyeétyee, a'fj mu jáamua'reeri' je'ej tí i Jesús huaríj, jéehua mu mij i tyeétyee jimi tyúusi'ri-hua'aj mej mij jáanamua'j ajta tí'ij tyihuó'huaatyee'en a'fjma i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁶ Ajta i Jesús pu ajtáyi'caa hua' jimi tí'ij jusfjij huatyényuunyij jo'tij quee a a'tjij.

Jesús pu tyihuo'tú'uunyi'ri' ajta séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Séej xicáj jitze tí'ij i Jesús tyihua'mua'tyáacaj, séecan mu i fariseos a'áa ja'ajtyá'ca'aj majta i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze Moisés tí jo'yú'xaca', a'áa mu ja'rácii'nyaca'aj a'ájna a Galillea, majta séecan a'ájna a Judea, majta séecan a'ájna a Jerusalén. Ajta a'fjma i tí i Dios néijmi'i jín putyí'uurej a'fj pu jimi séjria'ca'aj i Jesús tí'ij tyihuó'huaatyee'en i maj tyí'cucui'. ¹⁸ Aj mu mij séecan a'áa jo'r'é'nyej, tyévi'j mu huáchuisima'aj, itárij mu japuan ju'ujtyácaj, capu tyéchavaaj a'fjma i a'tjij. A'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj ju'tyátoonyij u chi'táj mej mij a'áa yo'r'é'tyey i Jesús jimi, ¹⁹ ajta camu jatyoova'aj jo'maj jo'tyájrutyey, jí'nye jéehua mu tyeétyee eetyóosi'ria'ca'aj ata' puéertaj, aj mu mij antyicíj i chí'ij japua, matí'ij mij ja'náacuj, aj mu mij ju'cájto' i itárij japuan mu'ujtyácaj, hua' tzajta' i tyeétyee jo'tij i Jesús jo'tyéjvee. ²⁰ Tí'ij i Jesús huo'séj maj tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa a'fjci i tí tyí'cui' tijin:

—Nya' amíincuj, nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jín ootyá'ítzee i Dios jimi.

²¹ Aj mu mij i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze majta i fariseos, a'fj mu huatyóohuij maj a'yan tyú'mua'tyij tijin: “¿A'tanyíj pué'een a'mújina tí'ij óoca'nyej tí je'ej pu'a'aj tyu'taxáj i Dios jimi? A'fj pu'uj i Dios a'fjin pué'een i tí tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jín ootyá'ítzee.”

²² Ajta a'fjma i Jesús a'fj pu jáamua'reeri' je'ej maj tyí'mua'ajca, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Jí'nye siaj sij a'yan tyí'mua'tzej? ²³ ¿Tyí'tanyí jéetze' tyésí', nyi nyej a'yan tyu'taxáj yee: “Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jín ootyá'ítzee i Dios jimi”, na'ríj yee: “Ájchesíj, pajta rájra'nyij”? ²⁴ A'yaa nu nyij tyajamu-ataséjratyey s'ij tí i yójra' i Dios a'fjma jín antyúumua'reej tí'ij tyihuo'tú'uunyi' i tyeétyee i maj jín ootyá'ítzee i Dios jimi íyan i cháanacaj japua.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'fjci i tí quee tyéjchevej tijin:

—Muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatyee' tijin, ájchesíj, pajta ja'antypíj mua' itáaj, jó'ra' jo'paj ja'chej.

²⁵ Aj pu'ij ájchej a'fjma i tí quee tyéchavaaj néijmi'i metyí'séeracaj, ajta je'en jajpí i itárij tí japuan újca'tyíi, tí'quij jó'raa i juchéj tye'tyóotzi're'ej i Dios. ²⁶ Néijmi'i mu tyámua' tyo'taséj majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, jéehua mu tyí'tzín'nyej a'yan metyu'taxájtaca' tijin:

—Íjij tu tyeríj a'fj huaséj i tí huápu'íj naa huasé'rin.

Tí'ij Jesús jaatajé a'fjci i Leví
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Aj pu'ij té'ej Jesús iirájraa tí'quij séej huaséj tí huá'jijve' a'fjma i maj tyí'tí'ijcicaa a'ájna pujmua' a Roma. A'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Leví, a'úu pu je'rácayii u chí'táj jo'maj huaja'jijve'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²⁸ Aj pu'ij Leví ájchej, néijmi'i pu atyojoohua'xíi tí'quij Jesús jamuán jó'raa.

²⁹ Tí'quij a'fjma i Leví tyu'yé'estej i juchéj a'fjci jíme' tí arí Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, majta a'fjma'j i maj tyí'tyeyijve', majta séecan i tyeétyee a'fj mu hua' jamuán tyú'cuca. ³⁰ Majta a'fjma'j i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze Moisés tí jo'yú'xaca', a'fj mu huatyóohuij maj je'ej pu'a'aj tyihuo'xáj a'fjma i maj Jesús jamuán huacíj. A'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Jí'nye siaj sij hua' jamuán tyí'cua'caa siajta ya'caa hua' jamuán i maj tyí'tyeyijve', siajta hua' jamuán i maj jéehua je'ej pu'a'aj ricíj?

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'fjma'j i maj tyámua' een majta i maj quee tyí'cucui', capu hua' jitze juxie've' maj ajo'r'é'nyej a'fjci jimi i tí tyí'hua'taca, sulu a'fjma'j mu i maj tyí'cucui'. ³² Canu nyáaj a'fjma jín mujo've'mej nyey nyij a'fjma huatá-jeevej i maj tyámua' een, sulu a'fjma i maj jéehua á'ítzeere', mej mij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

Matí'ij jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuóo'itzi've'en
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'fjci i Jesús tijin:

—A'fjma'j i maj Juan jamuán huací'ij majta i maj fariseos jitze ajtyáma'can jéehua mu ju'itzi'vee, majta jahuoo i Dios jimi, majta a'fjma'j i maj a jamuán huací'ij a'náj tina'aj mu tyí'cua'caa majta ya'caa.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyíquij múu'itzi've'en a'fjma'j i maj huo'tá'inyej mej mij tyú'cua'nyij jo'tij a'tjij jo'tyényee'ichij, típu'a'aj ooj hua' jamuán ajo'tyávaacaj a'fjma i tí hu-atyényee'ichij? ³⁵ Ajta a'yaa pu atyojo'r'é'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán já'vi'tin a'fjci i tí huatyényee'ichij, tí'ij a'yan tyá'ra'nyij aj mu mij ju'itzi've'en.

³⁶ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu a'tjij jacu'nyá'puan i cáanarij tí mí'ma'can a'fjci jíme' i cáanarij tí jájcuaj. Típu'a'aj a'fjci jín jacu'nyá'puaj, a'fj pu huatyátzu'taj i cáanarij tí jájcuaj tí'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij anasúutza'nyij i tí mí'ma'can tí'quij jéetze' va'tjij anasúutza'nyij ja'mej. ³⁷ Camu majta maj cáto'sij i navíj limeetara' tzajta' tí pítie'nyí' i nahuáj maj moochán jáataahuaca', jí'nye a'fj pu i nahuáj tí jájcuaj jo'tasújtza'naj i navíj tí pítie'nyí', aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. ³⁸ A'fj pu jín a'yan tyúuxie've' maj ju'cájto'nyij i navíj limeetara' tzajta' tí jájcuaj a'fjci i nahuáj tí ajta jájcuaj. ³⁹ Ajta matí'ij ja'antyiye'en i nahuáj tí mí'ma'can, capu a'tjij jaxie've' tí ju'cáaye'en i tí jájcuaj, jí'nye a'yaa pu tyu'taxájtaj tijin: “Jéetze' pu ajmé'ra'aj i nahuáj tí mí'ma'can.”

Í maj Jesús jamuán huacéj mu muéeya'aj íjcuuxij a'áj-na xicáara' maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 A'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jo'tij tyajá'huasti'. Majta a'áa maj i maj jamuán huacéj, a'áa mu jí'ljtzaanaxij i muéeya'ra' i tyeríicuj, matí'ij mij jajcua'tíraa i játza'ra'an. ² Aj mu mij séecan i fariseos a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye siaj sij a'yan ricij je'ej ti quee tyí'rij siaj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Nyi sequéé a'náj jo'jíjvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaréj a'ájna i David tí'ij huata'cuataca', majta i maj jamuán huacé'ca'aj? ⁴ A'úu pu jo'tyárupij i tyeyúuj tzajta', i ti chi'ra'an pué'een i Dios, ajta je'en a'ájna iirá'puy i páan i maj Dios huatámu'verij, tí'quij jáacuaj, ajta huo'ta' a'ájma i maj jamuán huacé'ca'aj, ajta a'ájci i páan a'áa mu'uj jacua'caria'aj i puaríj.

⁵ A'yaa pu ajta tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'ájna i yó'jra' i Dios a'áa pu ajta antyúumua'reej a'ájci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ajtáhua'aj séej xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'úun jo'tyárupij i tyeyúuj tzajta', ajta je'en huatyóochej ti tyihuo'ixaatye'en. Síj pu tyáati' a'úun jo'tyávaaca'aj tíquee támeeve'ej jumuáca'ta' pujmua', ⁷ majta a'áa maj i fariseos majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés tí'jo'yú'xaca', a'áa mu ja'eeva'ca'aj mej mij jaaséj típua'aj tyáahuatye'en a'ájci xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'ájci jín jitzán tyo'ojpuá'rite'en. ⁸ Ajta i Jesús pu jamua'reerica'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, a'ájci pu jín a'yan tyaaté'exaa a'ájci i ti quee támeeve'ej tijin:

—Ájchesij maj jé'ta' huatyéjchaxij.

Aj pu'ij a'ájna i tyáati' ájchej, tí'quij huatyéechaxij, ⁹ tí'quij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajamuaata'íhuo'raj tijin: ¿Tyí'tanyí i'ríj tyej tyij a'yan huárinyij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, nyi a'ájci jime' i ti xá'pu' ca' a'ájci jime' i ti je'ej pua'aj een? ¿Nyi'quij tyaj séej japua huatányuunyij ca' tyaj tyu'tá'an maj jaajé'caj?

¹⁰ Ajta je'en huo'séerajraa i maj a'áa ja'taváatima'caa, tí'quij a'yan tyaaté'exaa a'ájci i ti quee támeeve'ej tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca'.

Aj pu'ij i tyáati' jaatátzaaraca', tí'quij huarúj i jumuáca' jitze. ¹¹ Majta a'áa maj i fariseos jéehua mu huatanyínyu'cacuca', matí'ij mij huatyóohuij maj tyi'huo'ixaatye'en je'ej maj huárinyij a'ájci jimi i Jesús.

Tí'ij Jesús hua'antyíhuoj a'ájma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² A'ájna imuáj, Jesús pu a'áa jo'mej i jiríj jitze tí'ij huatyényuunyij i Dios jimi, huatáxa'ii tí' tyényuusij. ¹³ Tí'ij

huatapuá'riaca', aj pu'ij huo'tajé i maj jamuán huacéj, tí'quij tamuáamuata' japuan hua'puácaa antyíhuo, ajta je'en a'yan huo'tamua'aj tijin apúusturu'uj tí' a'yan huatóomua'aj tijin síj tí' tyu'ta'íjtyi're'ej. ¹⁴ A'íi mu mij a'áa pué'een i tí' hua'antyíhuoj: A'ájci i Simón, i tí' a'yan jaatamua'aj tijin Pedro, ajta a'ájci i Andrés, ihuáaria'ra' a'ájci i Simón, ajta a'ájci i Santiago, ajta a'ájci i Juan, ajta a'ájci i Felipe, ajta a'ájci i Bartolomé, ¹⁵ ajta a'ájci i Mateo, ajta a'ájci i Tomás, ajta a'ájci i Santiago i tí' yó'jra' pué'een a'ájci i Alfeo, ajta a'ájci i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Celote, ¹⁶ ajta a'ájci i Judas i tí' yó'jra' pué'een a'ájci i Santiago, ajta a'ájci i Judas i tí' a'yan tye'entyímu'tacaa tijin Iscariote, a'íi pu a'áa pué'een i tí' tyu'tátuii a'ájci i Jesús.

Jesús pu tyihua'mua'tyej jéehua i tyeétyee
(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús acá'jraa i jiríj japua hua' jamuán i tí' hua'antyíhuoj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tij jo'pá'tzaa. A'áa mu jéehua ja'tyúusi'ria'ca'aj i maj majta jamuán huacéj, majta jéehua i tyeétyee ajtyáxi'riaca' i maj a'áa jo'cháatimee a Judea, majta i maj Jerusalén jo'cháatimee, majta a'áa maj jo'cháatimee a jájtyij tí' ja'va'ástimee a tí' a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Tiro ajta a'ájna a Sidón. ¹⁸ A'ájci mu jín aje'ré'nyej mej mij jáana-muaj a'ájci i Jesús, ajta tí'ij tyihuo'huaatye'en i maj jín tyí'cucui'. Majta i maj jajpuéjtzij a'ájci jime' i tyiáaru' tí' hua' tzajta' séejre', Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj. ¹⁹ Néijmi'i mu i tyeétyee jaxie'va'ca'aj maj ja'ajta-muárie'en a'ájci i Jesús, jí'nye a'áa pu néijmi'caa tyí'huaatya'ca'aj a'ájci jime' i tí' jín néijmi'i putyí'uurej i tí' jitzán eerányinyiica'aj.

Í tí' jiré'can jime' tyi'tyáhu'i'rii i Dios jimi
(Mt. 5:1-12)

²⁰ Jesús pu huo'séerajraa a'ájma i maj jamuán huacéj, tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj quee je'ej tyéjviicue', jí'nye mua'ajmaj pu tyajá'mua'a'rii a'áa tí' tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

²¹ 'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj tajcuj, jí'nye Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij.

'Siata'aj huatóotyamua've'en mu siaj juyiin, jí'nye mua'aj xu huatóotyamua've'sij i Dios jimi.

²² 'Siata'aj huatóotyamua've'en matí'ij i tyeétyee jamuájcha'íria'aj, majta jamuatyítyej, matí'ij je'ej pua'aj tyaja'muajeevaj nusu majamua'xaahuari'raj, a'ájci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ²³ Jéehua xu huatóotyamua've'en tí'ij a'yan tyajá'mua'uuri'aj, jí'nye mua'aj xu jéehua tya'ancuriáa'sij a'áa tí' tyajá'ma'can jo'tij i Dios já'sejre', jí'nye i hua' huásimua'cí'ij a'ájma i tyeétyee, a'yaa mu majta je'ej pua'aj huó'ruuj a'ájma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

²⁴ 'Siajta mua'aj mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een, siata'aj huatóoxaamujritye'en, jí'nye mua'aj xu seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i cháanacaj japua i siaj jín huotya-mua've'en.

²⁵ Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj juxáahuaj tyí'cua', ji'nye mua'aj xu huatatá'cuj.

'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj na'naj, ji'nye mua'aj xu juyiinyen siajta huatóoxaamujritye'sij.

²⁶ Siata'aj mua'aj huatóoxaamujritye'en matí'ij néi-jmi'i tyámua' tyaja'muaxajtaj, ji'nye a'yaa mu cha'taj huaríj i hua' huásimua'ci'ij a'fijma jimi i maj hue'tzij jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeftye.

Tyaj huo'xié've'en a'fijma i maj je'ej pua'aj tá'mua'raj
(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ Siajta mua'aj mu siaj nyanamuaj a'yaa nu tyajá'-mua'ixaatye' tijin: Siata'aj huo'xié've'en a'fijma i maj je'ej pua'aj jamua'mua'raj, tyámua' xu tyityetyúucha'íij a'fijmaj jimi i maj jamuájcha'íire'. ²⁸ Siata'aj tyámua' tyi-huo'tyátoonyij a'fijma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, siajta hua' jime' huatyényuunyij a'fijma i maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj. ²⁹ Tipua'aj a'tíj mui'tyéveenyij mua' apéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta síicita' puj-mua' mui'tyéveenyij, tipua'aj a'tíj muá'chuiiraj mua' máancaj, pata'aj pajta mua' síicu' jaatá'chuiitye'en. ³⁰ Tipua'aj a'tíj tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, ajta tipua'aj a'tíj tyi'tíj muáa'ri' ti muéetzij mua' a'rij, capáj ca'nyérij jin jahuaviiraj tí'ij muaatátuiire'en. ³¹ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj hua' jimi huárinyij, je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' mej mij a'yan jamuáa'uurej.

³² Tipua'aj mua'aj a'fijma siana'aj xie've'ej i maj maj-ta já'muaxie've', z'tyi'tanyí jin tyámua' siaricij siaj sij tyu'tyámue'tin i Dios jimi? Caxu tyi'tíj, ji'nye i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi a'fij mu majta hua'xie've' a'fijma i maj hua'xie've'. ³³ Ajta tipua'aj tyámua' setyityetyúucha'íij a'fijma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'íij ja'mua jimi, z'tyi'tanyí jin je'ej tyajamuaatyáhuíire'sij? A'fij mu majta a'yan tyityetyúucha'íij i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi. ³⁴ Ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíj-tye' a'fijma i siaj a'yan tyihuá'cho've' mej mij majta tyi'tíj jamuaata'an, z'tyi'tanyí jin tyámua' siaricij? A'fijmaj i maj jéehua á'itzeere' i Dios jimi, a'fij mu majta tyúunyejtye' séecan jamuán a'yan metye'ejcho've'ej mej mij majta a'fijmaj tyi'tíj huo'tá'an. ³⁵ A'yaa pu tyúuxie've' siaj mua'aj huo'xié've'en a'fijma i maj jamuájcha'íire', siajta tyámua' hua' jimi tyityetyúucha'íij, ajta tipua'aj tyi'tíj siahuo'tanyíjtye', caxu a'yan tye'ejchó've'ej mej mij majta a'fijmaj tyi'tíj jamuaata'an. A'yaa xu mua'aj jéehua tya'ancuriáa'sij, siajta yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá ti já'sejre', i ti ajta tyámua' huojomua'raj a'fijma i maj je'ej pua'aj ricij. ³⁶ Siata'aj hua'ancu'vajxi'in i tyeftye, a'yájna tí'ij ajta i ja'muavástara' tyihua'cu'vej.

Tyaj quee huá'xijtye'ej i séecan
(Mt. 7:1-5)

³⁷ Caxu huá'xijtye'ej i séecan, tí'ij quee i Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtye'en. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en i séecan, tí'ij quee Dios ajta mua'ajmaj puéjtzij jamuaata'an. Setyihuo'tú'uunyi', aj pu'ij i Dios ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. ³⁸ Siata'aj tyi-huo'tá'an i séecan, aj pu'ij ajta i Dios mua'ajmaj tyaja-

muaatá'sij. A'yaa pu tyajamuaatá'sij tí'ij tyámua' jo'ri-o'uurej ajta jaatóoriaxi'ij tí'ij tyámua' naa tya'vá'jistixi'in. A'chu siaj mua'aj tyu'tapu'éjve'sij, a'yaa pu cha'taj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatapu'éjve'sij.

³⁹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti síij ti ará'cun já'anvi'tij i séej ti ajta ará'cun? ¿Nyi mequee néijmi'i atyávatzij jo'tíj ja'tyá'cun?

⁴⁰ Capu a'fijna jéetze' juxie've' i ti tyúumua'tyej quee a'fijna i ti tyá'mua'tyej, ajta tí'ij ja'antyíci'tyij i ti tyúumua'tyej, aj pu xaa a'yan éenye'ej ja'mej tí'ij a'fijna i ti tyá'mua'tyej.

⁴¹ ¿Ji'nye een jime' petya'ráasej a'fijci i a'ihuáara' i ti cfi na'aj tyo'tyá'ítzee i Dios jimi, pajta muáj pequee asfij aséej i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi? ⁴² Ajta tipua'aj pequee jaséjraj i paj jin jéehua á'itzeere' i Dios jimi, z'ji'nye pej pij a'yan tyé'ixaatye' a'ihuáara' yee: Nye'ihuáara' nyiche' muaatáhuíire'en i paj jin ootyá'ítzee i Dios jimi? Muáj paj quee ma' úmua'rej, anaquéej paj asfij hua'séeran i paj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi, aj pej pij tyámua' naa tyé'sejran pej pij jaatáhuíire'en a'ihuáara' i ti cfi na'aj tyo'tyá'ítzee i Dios jimi.

A'fijci i táque'ra' tu jin jamua'reeren tyi'tíj ti ciyáara' pué'een

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Capu je'ej tyí'rij ti i ciyéj ti jí'ren je'ej pua'aj eenye' huatatáca'an, capu ajta i'rij ti i ciyéj ti quee jí're'en naa eenye' huatatáca'an. ⁴⁴ A'fij tu jin i táque'ra' jamua'reeren tyi'tíj ti ciyáara' pué'een, catu xápua' táque' juuran i ciyéj jitze ti tyézticare', catu tyajta úuvaj táque'ra' antájuuraj i tzíjque'rixa' jitze. ⁴⁵ A'fijna i a'tíj ti tyámua' tyi'tyevij, tyámua' pu ajta tyí'xaj, ji'nye tzajta' pu séejre' i ti naa een, ajta a'fijna i ti je'ej pua'aj tyi'tyevij, a'fij pu ajta je'ej pua'aj tyi'xaj, ji'nye a'fij pu tzajta' séejre' i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tyi'tíj ti tzajta' séejre' i tyévij a'fij pu huataxá'ajta i tyénaya'ra'.

I chi'ij ti tyámua' tyá'ajtaavijhuaca' ajta i síij ti quee tyámua' tyá'ajtaavijhuaca'

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ ¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyi'nyejee tijin: "Tavástara', Tavástara'", siajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyajá'-mua'ixaatye'? ⁴⁷ Nyáaj nu jamuaaté'exaatye'sij je'ej ti huasé'rin a'fijna i ti nyéetzij jimi mujo've'mej tí'ij náana-muaj, ajta je'en a'yan huárinyij je'ej nyaj tyi'xaj.

⁴⁸ A'yaa pu huasé'rin tí'ij a'fijna i a'tíj ti chi'ij ájtaahuaca', anaquéej pu'ij tyétye' ímuáj ja'tacúunajraa, tí'quij ja'ajtaahuaca' i jáxu'uj a'fijci japua i ti atáaavijhuaca'. Matí'ij mij huatyéviyaca', ajta huatámu'yaca' i játya'-naj, jitzán pu'ij ajtyá'aj i játya'naj i chi'ij jitze, ajta i chi'ij capu eetévej, ji'nye tyámua' pu naa tyá'ajtaavijhuaca'.

⁴⁹ Ajta a'fijna i ti nyanamuaj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyi'xaj, a'yaa pu huasé'rin tí'ij i a'tíj ti ajta chi'ij ájtaahuaca', ajta quee ja'ta'íicha'ajra'aj, ajta matí'ij huatyéviyaca' ajta je'en huatámu'yaca' i játya'naj, tí'ij jitzán ajtyá'aj, aj pu'ij je'táriej tí'quij néijmi'i jo'riej.

Ti'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i ti jahuüre' i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye'
(Mt. 8:5-13)

7 Ti'ij i Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuó'ixaaj i tye'ítyee, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Capernaúm. ² A'áa pu s'íij já'chajca'aj i xantáaru' ti anxityej pua'mácan tyí'ijtye'ca'aj i xantáaru'uj, s'íij pu'ij tyí'cui'ca'aj i ti jimí tyí'huüre', pu'ríj á'me'riaajca'aj, ajta a'íin pué'eenye'ej i ti jéehua jaxie've'. ³ Ti'ij a'íjna i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' jáamua'reeri' je'ej ti tyí'tíj uuriajca'aj i Jesús, a'íi pu a'íijma huata'ítyaca' i huásij i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij uyo'tájeevej ti'ij tyáahuatye'en a'íjci i ti jimí tyí'huüre'. ⁴ A'íi mu mij ajo're'nyej i Jesús jimi, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin:

—A'yaa pu tye'tyévijtye' paj jaatáhuüre'en a'íjci i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ⁵ ji'nye a'íi pu néijmi'caa tyámua' tojo'mua'raj, a'íi pu ajta ja'ajtaahuaca' i tatyeyúuj.

⁶ Jesús pu'ij hua' jamuán jo'mej, ajta mati'ij avéjri' joojú'caj, a'íi pu i ti anxityej pua'mácan i xantáaru'uj tyí'ijtye' séecan huata'ítyaca', mej mij a'yan tyaaté'exaatye'en tíjin:

—Nyavástará', capu a'yan tye'tyévijtye' paj utyájrutyey jó'nyaj ja'chej, ⁷ a'íj nu jin quee nyáaj ahuányaca'an nyej nyij muáahuonyij. A'yaa papu'uj tyu'ta'íjtaj, aj pu a'íjna tyámua' rinyij i ti nye jimí tyí'huüre'. ⁸ Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nyey'ijtye', nyajta nyáaj séecan nu nyijta tyí'ijtye'. Tipua'aj séej a'yan nyetyu'ta'íjtye'en yee áricuj, a'íi pu a'yan rinyij, na'ríij séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee mujo'té'yi'ij, a'íi pu mu jo'va'ma'aj ja'mej, ajta tipua'aj tyí'tíj nyaata'íjtye'en a'yaa pu ajta rinyij.

⁹ Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamujri' tyámua' pu naa tyo'tóomua'aj a'íjci jimí, aj pu'ij huo'séerajra'aj i tyétyee i maj jamuán huajú'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuó'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyey nyaj quee a'ájna a Israel a'tíj huátyoj ti a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'íjna i xantáaru'.

¹⁰ Majta a'íimaj i maj huata'ítyi'huaca', mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'íjna i xantáaru', aj mu mij jáatyoj a'íjci i ti jimí tyí'huüre' ajta arí tyámua' éenye'ej.

Jesús pu jaatájuurtyey i yójra' a'íjci i íitaj ti jusíjtaca'aj

¹¹ Aj pu'ij té'ej Jesús a'áa jo'mej chájta' ti a'yan tyajarájtyapua'aj tíjin Naín. Majta mu ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huac'íj, majta jéehua séecan i tye'ítyee hua' jamuán. ¹² Mu'ríj avéjri' joojú'ca'aj i chájta'naj jitze, mati'ij séecan antyinájchaca' maj mu'chíj huáchuisima'aj, a'íjna i mu'chíj yójra' pu pué'eenye'ej i íitaj ti jusíjtaca'aj, ajta a'íj na'aj tyí'yójca'aj tyáatacan. Jéehua mu majta i tye'ítyee jamuán huajú'ca'aj. ¹³ Ti'ij Jesús jaaséj, jéehua pu huatóoxaamujri i íitaj jimí, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj ayiinyaj.

¹⁴ Aj pu'ij ajtyáxíriaca', ti'quij ja'ajtamuaríej i ctyéj ti japan aan jo'ojca'tyíij a'íjna i ti huamu'í', majta a'íimaj

i maj jáachuisima'aj a'íi mu óohuixij. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa i mu'chíj tíjin:

—Muáaj tyamuéej, muéetzij nu a'yan tyí'mua'ixaatye' tíjin ájchesij.

¹⁵ Aj pu'ij a'íjna i ti arí huámu'íjcaa ooyíxij ajta huatyóochej ti tyu'taxáj, Jesús pu'ij jaatátuiirej i náanajra'.

¹⁶ Mati'ij a'yan tyeeséj, néijmi'i mu tyu'tátziin majta huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yaa mu tyí'xajta'aj tíjin:

—S'íij ti va'cán jin tyi'tyéjvee pu arí huataséjre ityájma jimí.

A'yaa mu majta tyí'xajta'aj tíjin:

—Dios pu arí mujo've'mej ti'ij huo'tyáhuüre'en i jutyétyeristyamua'.

¹⁷ Néijmi'que' mu jáamua'reeri' je'ej ti tyí'tíj huáruuj a'íjna i Jesús, ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea.

Ti'ij Juan séecan huata'ítyaca' i Jesús jimí
(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Ajta i Juan néijmi'i pu a'íjna tyú'namujri', ji'nye a'íimaj mu a'yan tyaaté'exaa i maj jamuán huac'íj. Aj pu'ij hua'puácaa huatajé i maj jamuán huac'íj, ¹⁹ ti'quij huo'ta'ítyaca' i tavástará' jimí, mej mij jaata'íhuo' tipua'aj a'íin pué'eenye' i ti a'yan uvé'nyesij nusu juxie've' maj séej huacho've'en. ²⁰ Aj mu mij a'íimaj a'áa je're'nyej i Juan ti hujo'ta'ítyaca' a'íjci jimí i Jesús, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjna i Juan i ti tyí'tyai'raaca, a'íi pu tojo'ta'ítyaca' tyej tyij muaata'íhuo' tipua'aj muáaj a'íin papué'eenye' i ti maja've'mej, na'ríij juxie've' tyaj séej huacho've'en.

²¹ Ajta a'íjna i Jesús, a'íi pu mu'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta i maj juxaamujri'ca'aj, ajta a'íimaj i maj tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, mu'caa pu ajta tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee mej mij matáhuaj'aj atanyéjnye'rej. ²² Jesús pu'ij a'yan tyihuó'té'exaa tíjin:

—Séricuj siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en i Juan je'ej siaj seríj tyu'séj ajta je'ej siaj seríj tyú'namujri'. A'yaa xu tyaaté'exaatye'en maj meríj atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta meríj huac'íj i maj quee ráci'ijnyive'ej, majta i maj tyí'cucui' i atzáj jime', mu'ríj majta huarúj, majta meríj iityanamúáarajmee i maj nácxie'ejma'caa, mu'ríj majta huatájuuriaca' i maj meríj huacú'ijcaa, majta meríj jáanamujri' i nyúucari-a'ra' i Dios a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviucue'. ²³ Che' huatóotyamua've'en a'íjna i tiquee a'náj jaatáxaahuataca' ti nye jimí tyá'tzaahuatye'.

²⁴ Mati'ij jo'c'íj a'íimaj i Juan ti hujo'ta'ítyaca', Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej i tye'ítyee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan tyihua'ixaatye'ej tíjin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij? ¿Nyiquij huínyij xamue' usio'tyéesej ti áacaj jato'rej? ²⁵ Na'ríij sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyiquij a'tíj usio'tyéesej ti naa eenye' tyi'tyéechan? Mua'aj xu jamua'reej tíjin a'íimaj i maj ji're'nyej tyí'chaan, ti ajta tyihua'ráanajchi néijmi'i i ti tyá'najchij, a'áa mu ja'chej jo'maj i maj va'cán jin tyityatatyíj ja'chej. ²⁶ Arí tipua'aj sequée a'yan huar'íj, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej?

¿Nyiquij séej i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj? A'yaa pu xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, ajta sñij a'ñin pué'een ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee sñij ti Dios jitze ma'can tyí'x-aj. ²⁷ Juan pu a'ñin pué'een i ti ja'xaj i yu'xarij jitze i ti a'yan tijin:

Nyáaj nu séej anaquéj huata'ítyij ti huataséjre'sij pe-quee muáaj,

a'ñi pu tyámua' huá'uurej i tyeítyee mej mij muéetzij muáanamuj.

²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyee' tijin hua' tzajta' i tyeí-tyee, capu a'táj a'náj tye'entyájrurij tyi'táj jime' ti jéetze' ve'éj quee i ti jin tyi'tyéjvee i Juan, ajta a'ñina i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'ñina i Juan.

²⁹ Néijmi'i i maj jáanamujari' i Juan, majta a'ñimaj i maj tyi'tyeejive', a'ñi mu huái'huaca' i Juan jimi, a'ñi mu jin ja'rá'astej je'ej ti i Dios tyá'xie've', ³⁰ majta a'ñimaj i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyeej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', camu huái'huaca' i Juan jimi.

³¹ A'ñi mu jin jaatyáxaahuataca' je'ej ti i Dios tyá'xie'va'-ca'aj hua' jimi:

—¿Ji'nye nyetyihuo'taxaj i tyeítyee ijíj maj yan sée-
jre'? ¿Ji'nye muaasé'rin? ³² A'yaa mu huasé'rin mati'ij i ti'riij maj a'áa ja'ajtyij jo'maj tyajá'toj, a'ñi mu mij a'yan tyihua'tají'vii i séecan tijin: "Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyej, tyajta tu taxamúuritye'ej tyu'táchuiicaca', siajta mua'aj caxu huóoyiinyaca'."

³³ Ji'nye ti'ij a'ñina i Juan yan uvé'nye, i ti'quee tyí'cua'-caría'aj ajta quee nahuáj ya'caa, mua'aj xu a'yan tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'. ³⁴ Ajta je'en a'ñin uvé'nye i yójra' i Dios i ti tyí'cua'caa ajta jaya'caa i nahuáj, a'yaa xu sij tyaataxájtaca' tijin ti huápu'ij tyí'cua'caa ajta jui'ive', ajta huá'jaahuatyee' a'ñimaj i maj tyí'tyeejive', ajta a'ñima i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. ³⁵ Ajta i Dios ti néijmi'i jin tyí'mua'reej a'ñi pu jin séejre' je'ej ti tyí'muarie'.

Ti'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij ja'chej i Simón fariseo ti pué'een

³⁶ Sñij pu i fariseo jaatá'inyej a'ñici i Jesús ti jamuán tyú'cua'nyij, aj pu'ij Jesús jamuán jo'mej. Ti'ij i Jesús huatyeequécaj i méesaj jitze, ³⁷ aj pu'ij íiti' ti a'áa jo'tyávaaca'aj, ti jéehua je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íca'aj i Dios jimi, a'ñi pu jáamua'reeri' ti i Jesús a'áa tyajá'cua'ajcaa jo'tij i fariseo ja'chej, a'áa pu ja'rá'aj tyetyéj limeetara' huajáasima'aj ti tyi'táj uhuámuaaca'aj ti naa tyaarie'ej. ³⁸ Tyoyíinyisime'ej pu a véjri' huatyéechaxij jo'tij Jesús jo'tyájcay i méesaj jitze, aj pu'ij jujá'ra' jin ja'nájo'sixij a'ñici i Jesús. Ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij, ajta ja'náapu'tzej, ti'quij ja'náxiri'ri' a'ñici i ti naa tyaarie'ej. ³⁹ Ajta a'ñina i fariseo i ti Jesús huatá'inyej, ti'ij jaaséj je'ej ti rijcay a'ñina i íiti', a'yaa pu tyi'riá'mua'aj tijin: "Típua'aj a'múu ji'récán jime' a'ñin pué'eenye' sñij ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'múu pu jamua'rériacajche' tyi'táj ti tyévira' pué'een a'mújna mu íiti', ji'nye íiti' pu pué'een ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij i Dios jimi." ⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa a'ñici i fariseo tijin:

—Simón, tyi'táj nu muaaté'exaatye'sij.

A'yaa pu tyu'tanyúj a'ñina i fariseo tijin:

—Naaté'exaatye', Maeestro.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Hua'puaj mu i tyétyaca tyé'cha'íria'ca'aj a'ñici i a'táj ti túmii huo'tanyéjtye. Sñij pu anxí anxityej tyé'cha'íria'ca'aj, ajta i sñij huá'puatyey japuan tamuáamuata' pu tyé'cha'íria'ca'aj, ⁴² ajta camu pújooriajva'aj mej mij tyaanáchitye'en, a'ñina i ti huo'tanyéjtye i túmii, a'ñi pu tyihuo'tú'uunyi'ri' a'ñijma i maj hua'puaj. Ijij naaté'exaatye', ¿a'tanyíj jéetze' jaxie'va'aj ja'mej a'ñimaj i maj hua'puaj?

⁴³ Ajta a'ñina i Simón a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyiná'miteeraste' tijin a'ñina i ti jéetze' tyé'cha'íria'ca'aj, ji'nye jéetze' pu a'ñi tyu'tú'uunyi'ri'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pui' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁴ Aj pu'ij ja'raséeraj a'ñici i íitaj ti'ij ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'ñici i Simón tijin:

—¿Nyi péesej a'ñici i íitaj? Nyáaj nu utyájrurij íiyu'uj a'chi'táj, capáj jájtyij naatá' nyej nyij anányajo'sixi'ñ, ajta a'mújna mu íiti', a'múu pu na'nájo'sixij jujá'ra' jime', ajta jucipuáj jin na'náhuatzi'raxij. ⁴⁵ Capáj nii'tya-pui'tzej panaatatyójtjej, ajta a'mújna mu íiti', ti'ij na'aj tyi'tyájrurij a'chi'táj, capu eexúj jaatapuá'cítaca' ti na'náapu'tzii i nya' íicaj jitze. ⁴⁶ Capáj tyinavá'huaaj i nyamu'utze', ajta a'mújna mu íiti' a'múu pu na'náxiri'ri' i nya' íicaj jitze a'ñici i ti naa tyaarie'ej. ⁴⁷ A'ñi nu jin a'yan tyí'mua'ixaatyee' ti Dios arí néijmi'i jin tyaatú'uunyi'ri' i ti jin ootyá'itzee jimi, ji'nye jéehua pu naataxié'vej, ajta a'ñici i maj cñi mana'aj tyaatú'uunyi'ri' cñi pu'uj ajta tyihua'xié've'ej ja'mej a'ñimaj i maj tyaatú'uunyi'ri'.

⁴⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'ñici i íitaj tijin:

—Nu'ríj tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁴⁹ Majta a'ñimaj i séecan i maj majta huatá'inyihua-ca', a'ñi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huó'ihuo' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna ti'ij a'ñina jin antyúu-mua'reej ti'ij tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi?

⁵⁰ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa a'ñici i íitaj tijin:

—A'ñi pu jin muáhuñ i paj jin tyá'antzaahuaj, áricuj axáahuaj jó'ra'.

A'ñimaj i úucaa i maj jahuíria'ca'aj a'ñici i Jesús

8 Ti'ij a'yan tyu'ríj, Jesús pu a'áa jo'chá'canya'aj mui'caquéj i chájta'naj jitze, hua'ixáatya'aj i nyúucaría'ra' i Dios. A'ñi mu majta jamuán huajú'ca'aj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ² séecan mu majta úucaa jamuán huajú'ca'aj i Jesús ti tyihuo'huaa i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj. A'ñi pu sñij a'ñin pué'een a'ñina i Maríia, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Magdala ti já'ma'can, i maj jitzán iirácij i tyiyáaru'uj i maj aráahuapua' ará'asej, ³ a'ñi pu ajta hua' jamuán huama'ca'aj a'ñina i Juana, i ti fra'ra' pué'een a'ñici i Cuza, i ti tyi'tyéjvee i Herodes jimi, ajta a'ñina i Susana, majtáhuaj séecan maj majta huá'huíria'ca'aj tyi'táj maj tyí'cha'íca'aj jime'.

A'fjna i a'tfj ti tyi'huastyaa

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Mue'tfj mu i tye'fye'e ja'raacij i séej chájta'naj jitze majta séej, mej mij jaaséj a'fjci i Jesús, aj mu mij jéehua tyúusiij i tye'fye'e. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime' a'yan tfjin:

⁵ —A'tfj ti tyi'huastee pu a'áa jo'mej jo'tfj tya-já'huaste'. Ajta t'fj tyi'huástya'caj, séecan pu i ímue'rij juyéj jitze huavatzfjraa, mat'fj mij i tye'fye'e japuan huahuístiraa, majta i pína'see mu jaaré'je'puj. ⁶ Ajta séecan i ímue'rij a'áa pu jo'vatzfjraa i tyetyéj tzajta', ajta t'fj ajnyáxi aj pu'ij huariá'taj i xicáj jime', j'i'nye capu huaréenajyi'caa. ⁷ Ajta séecan i ímue'rij tzicare'ej pu tzajta' huavatzfjraa, aj pu'ij i tzicare'ej huahuásej jamuán i ímue'rij, capu jaatá' t'fj ajnyáxi'n i ímue'rij. ⁸ Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzfjraa jo'tfj jo'fj're'en i chuéj, néijmi'i pu ajnyéj, t'quij huáçriaca', a'yaa pu jéetze' tye'rájraa quee i ti jaahuástej.

A'yaa pu tyihuó'ixaaj i Jesús, aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaa ca'nyiin jime' tfjin:

—Mu siaj iityanamuaárajmee, tyámua' xu naa tyáanamuaaj.

Ji'nye t'fj séej nyúucarij jin tyihuá'mua'tyej

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Majta a'fjmaaj i maj jamuán huacfj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' je'ej ti huatóomua'aj a'fjna i nyúucarij ti jaataxájtaca'. ¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaa tfjin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij i ti ju' avaaaj a'ájna jo'tfj a'fjin tyejé'ljtaj, nyajta a'fjma i séecan a'yaa nu séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaatye'sij, mata'aj mij quee tyi'tfj huaséj tyij majta atanyéjnye'rij, ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij i maj janamuaaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ A'fjna i nyúucarij i nyaj jaataxájtaca' a'yaa pu huatóomua'aj tfjin: A'fjna i ímue'rij, a'fj pu a'fjin pué'een i nyúucaria'ra' i Dios, ¹² ajta a'fjna i ti huavatzfjraa i juyéj jitze, a'yaa pu een mat'fj a'fjmaaj i maj janamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios, ajta je'en i tyiyáaru' mujo'va'ma'aj ja'mej a'fj pu'ij huári'raj i nyúucarij ti arí hua'tzajta' huatyá'itzee, mej mij quee tyá'antzaahuatye'en, ajta t'fj quee Dios hua' japua huatányuunyij. ¹³ Ajta a'fjna i ti tyetyéj tzajta' huavatzfjraa, a'yaa pu een mat'fj a'fjmaaj i maj jutyamua've'ej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i Dios, ajta camu jéehua tyé'viicue', a'tzúj mu á'tyeeren maj tyá'tzaahuatye', ajta t'fj atyojo'r'é'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán jajpuéjtzij, camu tyo'táviicue'raj sulu jiyé'tzín mu yo'huá'xij. ¹⁴ Ajta i ímue'rij ti tzicare'ej tzajta' huavatzfjraa, a'yaa pu een mat'fj i maj janamuaaj i nyúucarij, ajta a'fj pu huá'mue'tfj íyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua, a'fjna i maj jéehua tyi'ljcha'fj, nusu i ti naa tyu'sé'rin, a'fj mu jin quee aróo'astee maj tyámua' eenye' i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'fjna i ímue'rij ti a'áa jo'vatzfjraa i chuéj japua jo'tfj jo'fj're'en, a'fj mu a'fjin

pué'een i maj tyámua' een i jutzájta', majta juxié'vi'ra' jin janamuaaj majta a'yan ricij je'ej ti tyé'ljta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa mu mij jéehua tyu'tyáhu're'sij i Dios jimi.

I nyúucarij ti jaxajta a'fjci i tiéj

(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Capu a'tfj ja'antyíteeraj i tiéj ta'aj ij tyi'tfj jin ja'vá'naj, nusu t'fj utáatzij jityej ye'rájchetyij, sulu áan pu ímuáj yo'o'jchesij, mej mij atanyéjnye'rij i maj utyáru'pij. ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj quee tyi'tfj tyi'sejre' jusén jin aviítzi'huaj ja'mej, capu ajta jusén jin aviítzi'huaj ja'mej je'ej maj tyi'tfj tyi'mua'reej i tye'fye'e.

¹⁸ A'yaa pu'ij, tyámua' xu tyu'namuaaj, j'i'nye a'fjna i ti tyi'tfj tyícha'ij, Dios pu jéetze' tyaata'sij, ajta a'fjna i ti quee tyi'tfj tyícha'ij, Dios pu jáari'raj a'fjci i ti a'yan tyé'miteeraste' ti jájcha'ij.

I náanajra' majta i ihuáamua'mua' i Jesús

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ A'fjna i náanajra' i Jesús majta ihuáamua'mua', a'fj mu aje'r'é'nyej jo'tfj a'fjin jo'tyávaaca'aj, ajta capu huatá'riitariaca' maj ajtyáxirej a'fjci jimi, j'i'nye jéehua mu i tye'fye'e aja'tyúusi'ria'ca'aj. ²⁰ A'tfj pu a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Jesús tfjin:

—Mapua'quéj mu jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', a'yaa mu tyá'xie've' maj muaaséj.

²¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tfjin:

—A'fjmaaj i maj janamuaaj i nyúucaria'ra' i Dios majta a'yan ricij je'ej ti i nyúucarij tyi'ljta, a'fj mu a'fjin pué'een i nyij náanaj majta i nye'ihuáamua'.

T'fj Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Séej xicáara' jitze, Jesús pu atyájraa i báarcuj jitze majta a'fjmaaj jamuán i ti hua'antyíhuoj, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tfjin:

—Tyiche' antáçnyej után jitze pujmua' i ti arájmuaa japua.

Aj mu mij jo'çfj, ²³ móoche' mu jájtyij japua huaju'caj, t'fj i Jesús huatácuaj. Aj pu'ij ca'nyiin jin huatá'aacaria'ca', ajta jéehua atyáxijrihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, mu'rij tin ajo'cárutyisima'aj. ²⁴ Aj mu mij i maj jamuán huacfj jaajfstej a'fjci i Jesús, a'yaa mu tyaaté'exaa tfjin:

—Maeestro, maeestro, tu'rij tin ajo'cárutyij.

Aj pu'ij i Jesús ájchej, t'quij jaatá'ijmuejri' i áacaj ajta i japúutzarij ti tyúuta'hua'aj, t'quij huatyápua'riaca', ajta naa hua'éenya'aj ja'raa. ²⁵ Aj pu'ij té'ej a'yan tyihuo'té'exaa a'fjmaaj i maj jamuán huacfj tfjin:

—¿Ji'nye siaj sij quee tyá'tzaahuatye'?

Majta a'fjmaaj, jéehua mu tyi'tzi'nyaca'aj majta je'ej tyityóomuaajtyajca'aj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tfjin:

—¿A'tanyij pué'een a'mújna t'fj tyihuá'ijtye' a'fjci i áacaj ajta i jájtyij, majta je'en ja'tzaahuatye'?

I a'tíj Gadara ti já'ma'can ti tyiyáaru' tzajta' séejre'
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Mati'ij antacíj a'áa mu ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Gadara, után jitze pujmua' ti já'sejre' a'ájna a Galileea.

²⁷ Tí'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij s'íj ja'anty-inájchaca' i tyévíj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íj pu'ij ajtyáxíriaca'. Pu'ríj á'tyeevi'ca'aj tiquee tyí'chajca'aj a'ájna i a'tíj, capu ajta chi'ij tzajta' chajca'aj, sulu a'áa pu já'chajca'aj jo'maj mu'chítyee já'ava'tacaa. ²⁸ Tí'ij jaaséj a'íjci i Jesús, a'áa pu véjri' jimi tyítunutaca', a'yan tyí'jíhuaj tíjin:

—Capáj tyina'antiyú'nyi'ra'an nyéetzij, Jesús i paj yójra' pu'é'een i Dios tajapuá' ti já'sejre'. A'yaa nu tyí'—muahuavíj, paj quee puéjtzij nyatá'care'en.

²⁹ A'yaa pu tyu'taxájtaca', j'i'nye Jesús pu jaata'íj i tyiyáaru' ti iirájra'nyij i tyévíj jitze. Mue'tíj mu tzajta' séjria'ca'aj i tyiyáaru'uj a'íjci i a'tíj, majta i tyeétyee i maj a'áa já'chajca'aj, a'íj mu ja'ná'j'quihua'aj muá-ca'ra'an jitze, majta icájra'an jitze cadéenaj jime', majta jaatyá'avaataj, ajta a'ájna i tyévíj, a'íj pu jajtzá'na'aj i cadéenaj, ajta ma'úrutyij jo'tíj quee ja' tyí'tíj. ³⁰ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye pua'antypuaj?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'ájna i a'tíj tíjin:

—Í tyaj séej ví'ra'aj ará'asej.

A'yaa pu tyu'taxájtaca', j'i'nye jéehua mu i tyiyáaru'uj tzajta' séjria'ca'aj, ³¹ a'íj mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tiquee huo'ta'ítyej jo'maj já'nami' i tyiyáaru'uj. ³² Majta a véjri' jéehua i tuíxuj jo'tyú'uuca'aj, a'áa mu tyojóohuíraca'aj i jiríj jitze, a'íj mu mij i tyiyáaru'uj a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti huo'tá'an mej mij tuíxuj tzajta' utyájrutyey, aj pu'ij Jesús huo'ta'. ³³ Mati'ij mij iirácij i tyévíj tzajta', majta je'en i tuíxuj tzajta' utyájrurij, majta a'íjmaj i tuíxuj mu jo'huáchajraa, mati'ij mij ancáavatzij jo'tíj ja'ancá-tyee, aj mu mij jáata' atyáavatzij a'áa mu atyájcuii.

³⁴ Majta a'íjmaj i maj hua'cha'íica'aj i tuíxuj, mati'ij jaaséj je'ej ti tyí'tíj huaríj, a'íj mu jo'huáchajraa, mati'ij mij chájta' tyojo'taxájtaca', majta néijmi'que' jo'maj jo'cháatime. ³⁵ Mati'ij mij i tyeétyee aje're'nyej mej mij jaaséj je'ej ti tyí'tíj huaríj. Mati'ij a'áa jo're'nyej jo'tíj i Jesús jo'tyávaaca'aj, a'áa mu yó'tyoo a'íjci i a'tíj i maj jitzán iirácij i tyiyáaru'uj, a'áa pu jo'tácatyíi ajta arí tyí'chajca'aj, capu che' jutímue'raca'aj, aj mu mij tyu'tátziin. ³⁶ Majta a'íjmaj i maj jaaséj, a'íj mu huo'té'exaa i tyeétyee je'ej ti i Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj tyiyáaru'uj maj tzajta' séjria'ca'aj. ³⁷ Mati'ij mij néijmi' i tyeétyee i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Gadara, a'íj mu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij, j'i'nye jéehua mu tyu'tátziin. A'íj pu jin Jesús atyájraa i báarcuj jitze, tí'quij jó'raa. ³⁸ Ajta a'ájna i a'tíj i maj tyiyáaru'uj tzajta' iirácij, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jaatá'an ti jamuán jó'ra'nyij, ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íj ti a'áa jo'tyá'ítzeere'en, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

³⁹ —Huariá'ra' jo'paj ja'chej, pej pij néijmi' huo'té'exaatye'en je'ej ti i Dios tyú'ruuj a jimi.

Aj pu'ij jó'raa a'ájna i a'tíj, tí'quij néijmi'que' i chájta' huo'té'exaa je'ej ti tyí'tíj huáruuj jimi a'ájna i Jesús.

A'ájna i íiti' ti tyí'cui' ajta i yójra' a'íjci i Jairo
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Tí'ij i Jesús huariá'raa után jitze pujmua', tyámua' mu naa i tyeétyee tyetyéej muutyámua'va'aj, j'i'nye néijmi' mu jacho'va'ca'aj. ⁴¹ Aj pu'ij s'íj aje're'nyej ti a'yan antypuaj tíjin Jairo, a'íj pu a'íin pu'é'een i ti tyí'ij-taca'aj u tyejúuj tzajta'. A'íj pu'ij Jesús jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti a'áa jo're'nyej jo'tíj ja'chej, ⁴² j'i'nye séej pu'uj tyiyójca'aj íitacan, ti a'yan tyéjcha'íica'aj a'chu tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj, ajta arí á'me'riajca'aj.

Tí'ij ooj i Jesús ajooma'caj, jéehua mu i tyeétyee jimi ajtyáxíriaca', tyámua' mu tyityóotajchaca'aj. ⁴³ Ajta hua' tzajta' i tyeétyee íiti' pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui' a'íjci jime' ti anányinica'aj i xúure'ej, ajta arí néijmi' jin tyaja'huóorieeca'aj a'íjci jime' ti huóo'íjtaca' a'íjma jimi i maj tyí'hua'tacaa, ajta capu a'tíj jaayí'tíhua'aj ti tyáahuatye'en. ⁴⁴ Tí'quij a'ájna i íiti' huárita' ajo're'nyej a'íjci i Jesús, aj pu'ij ja'ajtamuaríej i máancajra'an jitze, tí'ij a'yan huaríj aj pu'ij hu-atyápua'riaca' i ti anányinica'aj i xúure'ej.

⁴⁵ Tí'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj na'ajtamuaríej?

Ajta capu a'tíj jaxajtaca'aj ti ja'ajtamuaríej, Pedro pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Maeestro, jéehua mu i tyeétyee a jitze ajtyáxíriaca' majta óotajche.

⁴⁶ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'tíj pu na'ajtamuaríej, j'i'nye nyáaj nu jáamuareeri' tí'ij nyamuárieri'ra' iirájraa.

⁴⁷ Ajta a'ájna i íiti', a'íj pu jáamuareeri' ti quee í'riitaca'aj ti huatyóo'avaaj, aj pu'ij aje're'nyej juvíváaj, tí'quij tyítunutaca' jimi i Jesús. A'yaa pu'ij néijmi' tyu'taxájtaca' je'ej ti een jime' tya'ajtamuaríej, ajta je'ej tí'ij tyu'rúj. ⁴⁸ Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyiyóoj, papu'ríj huarúj a'íjci jime' paj tyá'antza-ahuaj. Áricuj jó'ra' axáahuaj.

⁴⁹ Óoche' pu tyí'xáatacaj a'ájna i Jesús, tí'ij s'íj aje're'nyej ti hua' jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej i Jairo jamuán, a'ájna i ti tyí'ijta i tyejúuj tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tíjin:

—Pu'ríj huamuí' a'yóoj, capáj che' tye'entyiú'ny-i'ra'an mu maeestro.

⁵⁰ Ajta i Jesús tí'ij a'yan tyáanamuarí' a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Jairo tíjin:

—Capáj tyí'tziinye'ej, petyá'antzaahuatye'en papu'uj, tyámua' pu rinyij a'yóoj.

⁵¹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj i Jairo ja'chej, capu huo'ta' i tyeétyee maj a'úun jo'tyájrutyey u chi'táj, a'íjma pu'uj huatá' i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago, ajta a'íjma i huásimua'mua' i ti huamuí'. ⁵² Néijmi' mu i tyeétyee juyiinyaca'aj majta juxaamuijryta'ca'aj, ajta a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Caxu juyiinyaj, capu mu'chij, sulu tyácusij pu'uj.

⁵³ Néijmi'i mu jaatya'atzájraa, ji'nye máamua'reeriaca'aj tjiin huamuí'. ⁵⁴ Aj pu'ij i Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, ajta ca'nyíin jin a'yan tyaatajé tjiin:
—Nyiyóoj ájchesij.

⁵⁵ Tí'quij a'ñin huatájuuriaca', ajta je'en ájchej, ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'ij i huásimua'mua' mej mij tyáacue'tyej. ⁵⁶ Jéehua mu je'ej tyityo'tóomuaajtyaca' i huásimua'mua', ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'tá'ijmiejri' maj quee a'tjij ixaatye'ej je'ej ti tyi'tjij huaríj.

Tí'ij Jesús hua're'ityixij i maj jamuán huacíj mej mij huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 Jesús pu hua'ajsih a'ñijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta a'yan tyihuo'tá' mej mij huo'tamuáaritye'en i tyiyáaru'uj i maj tyeétyee tzajta' séejre', ajta maj tyihuó'huaatye'en i maj jin tyí'cucui' i tyeétyee. ² A'yaa pu tyihuo'ta'ityaca' mej mij huo're'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios ajta mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. ³ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'aj tjiin:

—Caxu tyi'tjij a'aj i siaj jin huatyóohuüre'en i juyéj jitze, tí'ij tyi'tjij tyáxu'uj, nusu áto'rij, na'riij páan, ca' túmii, caxu siajta hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu'.

⁴ Jo'siaj ja'rá'ixaxaj a'tyán maj ja'chej a'áa xu jo'tyá'ítzeere'en 'asta siana'aj quee jó'cúnyej a'ájna a chájta'. ⁵ Ajta tipua'aj a'chájta' mequee já'muanamua-jracuj, siata'aj iiráciinyej siajta jaatáca'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj, a'jij mu jin jamua'reeren maj ootyá'ítzee i Dios jimi.

⁶ Matí'ij mij a'ñimaj jo'cúj néijmi'que' a'áa ti huataca'aj, mahua'ixáatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios majta tyihua'huáatye'ej i maj tyí'cucui'.

Tí'ij huamuí' a'ñijna i Juan i ti huá'ñiraca'aj i tyeétyee

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ajta a'ñijna i Herodes i ti tajtúhuan jin tyi'tyávaaca'aj, a'ñi pu néijmi'i tyú'namuajri' je'ej ti tyi'tjij rijcaa, capu ij jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyú'mua'tyij, ji'nye séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Juan huatájuuriaca', ⁸ majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'ñin huataséjre i Elías, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj ti síij a'ñin pué'eenye'ej i ti ará'tyeej Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj. ⁹ Ajta a'ñijna i Herodes a'yaa pu tyu'taxájtaca' tjiin:

—Nyáaj nu tyu'ta'íjtaca' maj ji'ijvéjchej i mu'úura' i Juan. ¿A'tanyij na'aj pué'een a'ñijna i nyaj jéehua jin a'yan tyí'namuaj?

A'jij pu jin i Herodes tyi'tyasa'ca'aj tí'ij jaaséj a'ñijci i Jesús.

Tí'ij Jesús tyihuo'cue'ej a'ñijma i tyeétyee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Matí'ij a'ñimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej uvé'nyej, aj mu mij jaaté'exaa a'ñijci i Jesús je'ej maj tyi'tjij huáruuj. Tí'quij jujíme' huojó'ví'tij a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tjiin Betsaida. ¹¹ Ajta matí'ij i tyeétyee jáamua'reeri', a'áa mu jo'r'ényej, aj

pu'ij i Jesús huo'ta' maj ajo'r'ényej, ajta huó'ixaaj je'ej ti tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ajta tyihuó'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

¹² Tí'ij huare'chúmua'risima'caj, a'ñimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej mu aje'r'ényej i Jesús jimi, a'yaa mu tyaaté'exaa tjiin:

—Pata'aj hua're'ityixi'ñin i tyeétyee, mej mij jo'cúxi'ñin jo'maj jo'cháatimee mej mij huóoso'pe'en majta tyi'tjij huáhuoonyij i maj jáacua'nyij, ji'nye capu yajá'tyi'tij a'yájna.

¹³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'aj tjiin:

—Siata'aj mua'aj tyihuó'cue'tyej.

Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa'aj tjiin:

—A'ij tu'uj tyí'cha'ñij anxíviaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyéé, na'riij utyó'ju'un tyej tyij utyojo'vá'-nanan cue'ráj mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeétyee.

¹⁴ Ji'nye a'yaa mu i tyétyacaa ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'aj a'ñijma i maj jamuán huacíj tjiin:

—Miche' huara'sej i tyeétyee huá'puatyej japuan tamuáamuata' mua'ra'ástima'aj méyee majta méyee.

¹⁵ Matí'ij mij a'yan huaríj je'ej ti tyihuo'té'exaa'aj majta i tyeétyee néijmi'i mu huará'saca'. ¹⁶ Aj pu'ij Jesús ja'an-curá'puj i páan ajta i hue'tyéé, tí'quij jútye' jó'nyeerica', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij ja'antyítaaraxij i páan, tí'quij huo'rñipu'uj a'ñijma i maj jamuán huacíj, mej mij a'ñimaj huo'rñi'pui'tye'en i tyeétyee. ¹⁷ Néijmi'i mu tyú'cuuaa i tyeétyee majta tyámua' naa tyityaatajúj'x-aj, majta a'ñimaj i maj Jesús jamuán huacíj, a'ñi mu jaariá'sih i páan ti avá'ítzee, tamuáamuata' japuan hua'puaj mu tya'vá'jstya'xij sicírij jitze a'ñijci jime' i ti avá'ítzee.

Tí'ij i Pedro jaataxájtaca' ti i Jesús a'ñin pué'een i Ciríistu'

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ A'náj pu i Jesús jusíij tyényuusime'ej, a'ñi mu'uj jaséjracaj i maj jamuán huacíj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tjiin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeétyee a'tanyij nyaj pué'een nyáaj?

¹⁹ A'yaa mu a'ñimaj tyaaté'exaa'aj tjiin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj muáaj a'ñin pué'een i Juan i ti huá'ñiraca'aj, majta séecan a'yan tjiin paj muáaj a'ñin pué'een i Elías, majta séecan a'yan tjiin síij pu huatájuuriaca' i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj.

²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tjiin:

—Arí mua'aj, ¿ji'nye setyí'xaj a'tanyij nyaj pué'een?

Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa'aj tjiin:

—Muáaj paj a'ñin pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'an-tyíhuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti arí mui'nyij

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30—9:1)

²¹ Ajta i Jesús a'yaa pu jéehua tyihuo'íjcaj maj quee a'tjij ixaatye'ej a'tjij ti pué'een. ²² Ajta a'yan tyihuo'té'exaa'aj tjiin:

—A'íjna i yójra' i Dios jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, majta a'íimaj i huásij, majta i maj tyihua'íjtye' i puaaríj, majta i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu a'íimaj jaatyáxaahu-ataj. A'íi mu mij jaje'catan, ajta t'íj huéicaj xicáj tyoomá'caj aj pu'ij huatájuuritaj.

²³ Aj pu'ij néijmi'caa a'yan tyu'té'exaaj tijin:

—Típua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti nyaj jamuán jo'cha'-canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej ma-júurieenyij je'ej ti justíj tyá'xie've', ajta je'en a'yan cha-taj na'aj tya'ajxié'vi'ra'aj t'íj a'yan ajta tya'ajpuéetzij já'ra'nyij nyati'ij nyáaj. ²⁴ Ji'nye a'íjna i ti jaxie've' ti quee tyi'tíj je'ej jooriaj a'íi pu mu'i'nyij, ajta típua'aj a'tíj yó'rieenyij i ju júuricamej a'íjci jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'íi pu jusén jin júurij ja'mej. ²⁵ ¿Ji'nye tyi'tíj tye'tyáhu'ríi i a'tíj típua'aj néijmi'i tyu'mué'tin i ti íyan tyí'sejre' i cháanacaj japua típua'aj yó'rieenyij i ju júuricamej? ²⁶ Típua'aj a'tíj jutyevi'ra'aj nyéetzij jimi, nusu jatyévi'ra'aj i nyenyúuca, nyáaj nu nyajta hu-atányetyevi'ra'astaj a'íjci jimi a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán yava'cányesij, néijmi'i jin na'antinyamua'rériaaj majta nyaj jamuán huaju'uj muá'ju'un i maj tajapuá tyí'huíre'. ²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuaty-i'ra'aj jime', séecan i maj ya huaty'uj camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj huacui'nyij 'asta mana'aj quee jaaséeran t'íj i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

T'íj i Jesús seequéj huóoruuj

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ A'chu arahuéicaj xicáj tyoomá'caj ti i Jesús a'yan tyu'xájtaca', aj pu'ij jiríj japua antyíraj t'íj huatyényu-unyij, ajta a'íj jo'v'í'tij i Pedro, ajta i Juan, ajta a'íjci i Santiago. ²⁹ T'íj ooj tyényuusime'ej, aj pu'ij seequéj huóoruuj i junyéerimij jitze, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueneariaca' ajta naa tya'tátaave'ej, ³⁰ majta hua'puaj huataséjre i Jesús jamuán. A'íi mu a'íin pué'eenye'ej i Moisés ajta a'íjna i Elías, ³¹ huápu'íj mu naa huasé'rihua'aj, a'íj mu mij tyáxajtasime'ej je'ej ti tye'mej a'íjci jimi i Jesús a'ájna a Jerusalén. ³² Tyij ajta a'íjna i Pedro, majta i maj hua'puaj i maj a'áa jo'tyú'u-uca'aj jéehua macu'tzicuca'aj, a'íi mu atanyéjnye'rica'aj, majta je'en jaaséej a'íjci i ti jin i Jesús naa huasé'rin, majta hua'puácaa huaséj i tyétyacaa maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj i Jesús. ³³ Mat'íj meríj jo'c'ínyisima'caj a'íimaj i maj Jesús jamuán tyí'xajtaca'aj, Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Maeestro, tyámua' pu naa tyaj a'yan huatyú'uucaj. Tyiche' huéicacaa tyú'taahuaj i ináamuaj, s'íj ti muéetzij mua' a'rij ja'mej, ajta s'íj Moisés ti ja'a'rij ja'mej, ajta s'íj Elías ti ja'a'rij ja'mej.

Ajta i Pedro capu je'ej já'miteerastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj. ³⁴ T'íj ooj tyi'xáatacaj, aj pu'ij jéetirij hua' japua huataséjre, ajta t'íj i jéetirij hue'cáanaj aj mu mij tyu'tátziin. ³⁵ Aj pu'ij i jéetirij tzajta' nyúucarij huatána-muajre ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj ja'antiyíhuoj. Siata'aj jáanamuaj.

³⁶ T'íj i nyúucarij a'yan tyu'tánamuajrej, aj pu'ij justíj ajo'tyaváaj ja'raa i Jesús. Majta a'íimaj i maj jamuán huac'íj, a'íi mu ju'huatyá'ítzee i jutzájta', camu a'tíj huaté'exaaj je'ej maj tyi'tíj tyu'séj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj tyiyáaru' ti tzajta' séjria'-ca'aj

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Yaa ariá'pua'aj, mat'íj acáacij i jiríj japua, jéehua mu i tyeétyee ja'antyná'jchaca' i Jesús. ³⁸ Ajta s'íj pu hua' tzajta' i tyeétyee ca'nyiin jin a'yan tyaatajé tijin:

—Maeestro, jéehua nu a'yan tyi'muahuaviiij paj jaaséj i nyiyóoj, ji'nye a'íj nu'uj caa tyi'ijyóoj, ³⁹ júuricamej ti je'ej pu'a'aj een pu jájviivi', a'íj pu jin iijri'huaj ajta jéehua huá'rurij jatá'caa, ajta je'en éejcueemux-a'rij i jutyényij jitze. Jéehua pu je'ej pu'a'aj joorej capu jatá'caa ti juxáahuaj majo'cha'canye'en.

⁴⁰ Nyahuo'táhuaviiri' i maj a jamuán huac'íj maj jaata-muá'itye'en i ti tzajta' séejre', ajta camu pu jáaruuj.

⁴¹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuaty'e' siajta je'ej pu'a'aj tyi'tyetyeityee. ¿A'chunyéj juxie've' nyaj ja'mua jamuán yahuatyávaacaj nyej nyij ja'mua jime' óovicue're'en? Maja've'vi'tij a'yóoj.

⁴² T'íj ooj i tyamuéej ajooma'caj, aj pu'ij i tyiyáaru' je'táriej a chóota', ajta huá'rurij jaatá', ajta i Jesús pu jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru', aj pu'ij tyáahuaj a'íjci i tyamuéej, ajta je'en jaatátuii i yo'puáara'an. ⁴³ Néijmi'i mu tyámua' naa tyo'taséj a'íjci jime' ti i Dios jéehua tyámua' tyí'uuriajca'aj.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mu'i'nyij

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Mat'íj móoj néijmi'i je'ej tyojo'séeracaj a'íjci jime' je'ej ti Jesús huaríj, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huac'íj tijin.

⁴⁴ —Tyámua' xu naa tyáanamuaaj siajta quee yó'hua'-nan, a'íjna i yójra' i Dios pu huatátuiiri'huaj hua' jimi i tyeétyee.

⁴⁵ Ajta a'íimaj i maj jamuán huac'íj, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti tyihua'ixaaty'a'ca'aj, ji'nye capu eexúj huá'riitya'ca'aj mej mij néijmi'i jo'itéej muá'ra'nyij, majta mu tyi'tziinya'ca'aj maj jaata'íhuo' a'íjci i Jesús t'íj tyámua' tyihuo'té'exaaty'e'en.

¿A'tanyíj jéetze' juxie've'?

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huac'íj i Jesús hu-atyóohuij maj a'yan tyityahuóojeevej a'íjci jime' a'tíj ti jéetze' juxié'va'aj ja'mej.

⁴⁷ T'íj i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyi'mua'ajcaa, aj pu'ij pá'r'íj aja've'vi'tij, t'íqui avéjri' yo'tyéjchej, ⁴⁸ aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'tíj tina'aj ti tyámua' tyeetyéjeevej a'íjci i pá'r'íj nye jitze ma'can, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej, ajta a'íjna i ti nyéetzij naataxié'vej, a'íj pu ajta hu-ataxie'vej i ti unyojo'ta'ítyaca'. A'yaa pu tyi'een, a'íjna i

tí jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, a'ñi pu a'ñin pué'een i tí jéetze' juxie've'.

A'ñina i tí quee je'ej tojo'mua'raj a'ñi pu tahuüre'
(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Juan pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, séej tu a'tíj ajo'séej tí a'nyúucaritze' hue'rámuarityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tyeétyee, aj tu tyij jaatá'ijmiejri' tíquee a'yan rijcaj, jí'nye capu ityájma jitze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Caxu ja'ijmiejraj, jí'nye a'ñina i tíquee je'ej já'mua'uurej, a'ñi pu já'muahüire'.

Tí'ij Jesús hua'ajtyá'xij a'ñici i Santiago ajta a'ñici i Juan

⁵¹ Tí'ij arí tyi'véjri'tacaj a'ájna xicáara' tí jitzán i Jesús jo'méj u tajapua', Jesús pu ca'nyíjra'aj huatóoa' tí'ij a'áa jó'me'en a Jerusalén. ⁵² Séecan pu huata'ítyaca' mej mij anaquéej jó'ciiney a'ájna a chájta' tí a'yan tya-ja'rájtyapua'aj tijin Samaaria, mej mij a'áa tyámua' tyo-jó'uurej jo'tij ja'rá'iixaj, ⁵³ majta a'ñimaj i maj Samaaria já'chajca'aj, camu jaataxié'vej, jí'nye máamua'reerica'aj tijin Jerusalén pu jó'yi'caaj. ⁵⁴ Tí'ij a'ñina i Santiago ajta i Juan, mati'ij a'ñimaj jáamua'reeri', a'yaa mu tyaaté'exaa a'ñici i Jesús tijin:

—Tavástara', ¿nyí páaxie've' tyaj a'yan tyu'ta'íjtaj tí'ij jútye' je'cáxire'en i tiéj tí'ij huó'cui'nyij néijmi'caa a'ñima?

⁵⁵ Aj pu'ij i Jesús pu ooré'nyeeriaca' ajta je'en hua'aj-tyá'xij, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Caxu mua'aj jamua'reej tyi'tíj tí júuricama'ra' ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyu'taxáj. ⁵⁶ Jí'nye canu nyáaj a'ñi jin mujo've'mej nyej nyij hua'an-tyipua'ritye'en i tyeétyee, sulu nyej nyij hua' japua huatányuunyij.

Aj mu mij jo'cáj, mati'ij mij séej chájta'naj jitze ja'rá'aj.

I maj jaxie'va'ca'aj maj Jesús jamuán huacá'ca'an
(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Mati'ij móoj huaju'caj i juyéj jitze, síij pu a'yan tyaaté'exaa a'ñici i Jesús tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a jamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'ñimaj i arachuíjse, a'áa mu ja'chej jo'tij ja'tyásta'-najmee, majta i pína'see a'ñi mu tyúu'ito'rityee i tí tyu'uj jitze, ajta a'ñina i yójra' i Dios capu tyichí' jo'tij ja'huóoso'pe'en.

⁵⁹ Jesús pu séej a'yan tyu'té'exaa'ij tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Ajta a'ñina i a'tíj a'yaa pu tyaaté'exaa'ij tijin:

—Nyavástara', naatá' nyaj yahuácatyij 'asta na'aj quee huámu'nyij i táataj, nyej nyij ja'vá'naj, aj nu nyij ajamuán jo'chá'canya'aj na'mej.

⁶⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'ij tijin:

—Miche' a'ñimaj i muí'chítyee hua'vá'naj i juxa'aj muí'chítyee, pajta muáaj áricuj pata'aj huo'ré'ix-aatyee'en i nyúucaria'ra' i Dios.

⁶¹ Ajtáhua'aj pu síij a'yan tyaaté'exaa'ij tijin:

—Nyavástara', nyáaj nu jaxie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en, ajta naatá' nyej nyij anaquéej uja'-tanyéj jó'nyej ja'chej nyej nyij huo'tatyójtje'en i nyetyeí'tyeristyamua'.

⁶² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa'ij tijin:

—A'ñina i a'tíj tí huatyóchej tí'ij tyu'muárie'en, típu'a'aj arí jé'ta' umá'caj ajta jaatáxaahuataj, capu tyi'tíj huüre' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

Tí'ij Jesús hua'ré'ityixij a'ñijma i maj huéicatyey japuan tamuáamuata' ará'asej

10 Tí'ij a'yan mutyojo'ma'aj, tavástara' pu séecan ava'jajpuaxij huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj mu ará'axcaa, a'ñijma pu'ij huata'ítyaca' tyahua'puaj ma'can, mej mij anáatya'aj huaju'un, a'ájna jo'tij ja'chájta'najmee jo'tij a'ñin jo'ré'nyesij.

² A'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Jéehua mu i tí huá'itziitye' mej mij ujo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ajta camu muí'ij i maj a'ñina jin tyí'huüre' maj huo'ré'ixaatyee'en i nyúucaria'ra' i Dios. A'ñi xu jin a'yan tyaatáhuavii i tavástara' tí'ij jéetze' huojota'ityey i maj tyá'tzaahuatyey', mej mij néijmi'que' huo'ré'ixaatyee'en i tyeétyee i nyúucaria'ra' i Dios.

³ Séricuj mua'aj, a'yaa nu tyajamuata'ityij hua' tzajta' i tyeétyee, a'yaa xu sij huasé'rihua'aj xá'ju'un mati'ij cánya'xii hua' tzajta' i ñira'vetyee. ⁴ Caxu túmii a'aj, caxu tyi'tíj a'aj i siaj jin huatyóohuüre'en caxu siajta áto'rij tyi'piij nusu tyúuca'quej, siajta quee a'tíj tyí'ix-aatyee'ej i juyéj jitze. ⁵ Siatí'ij hua'chej ja'rá'astij, néijmi'caa xu anaquéecan huatatyójtje'en a'yan tijin: "Che' tyámua' tyí'eenye' yajá'muachej." ⁶ Ajta típu'a'aj tyámua' naa metyí'tyechej, hua' jimi pu huatyá'itzeere'ej i siaj jin huo'tatyójtjej, na'ríij mequee, caxu mua'aj tyi'tíj jo'riésij. ⁷ A'áa xu jo'tyá'itzeere'en jo'siaj ja'rá'iixaj, siajta tyú'cua'nyij siajta huaye'en tyi'tíj maj jamuaatá'sij, jí'nye a'yaa pu tye'tyévijtye' maj tyaanájchitye'en a'ñici i tí tyí'muijhuacaa. Caxu ajó'juhua'nye' áyee siajta áyee i maj hua'chej jitze. ⁸ Siatí'ij séej chájta'naj jitze jo'tyájrutyey, majta je'en tyámua' tyajamuatyéjeej, a'ñi xu huácua'nyij tyi'tíj maj já'muacue'tyej, ⁹ setyihuó'huatyey' i maj tyí'cucui', siajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin: "Pu'ríj ja'mua jimi atyo-jo'ré'nyesij a'ájna xicáara' jitze tí'ij Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj." ¹⁰ Ajta típu'a'aj séej chájta'naj jitze sia'rá'astij jo'maj quee tyámua' tyajamojo'tyéjeej, a'áa xu cáayej jitze a'yan tyihuo'té'exaatye'en tijin:

¹¹ "A'ñina i chuéj tí muí'nyij tí ajtávi'taxij i taca'quéj jitze, a'yaa tí ma'can i chájta', a'ñi tu huatáca'tzij siaj sij jáamua'reej siaj jéehua ootyá'itzeerej i Dios jimi. Ajta a'yaa xu tyá'mua'reerij tí arí tya'rá'iixaj ja'mua jimi a'náj tí i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj." ¹² A'yaa nu tyajámua'ixaatyey' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Dios yará'iixaj jéetze' mu a'ñimaj i tyeétyee japuáetzij muá'ju'un mequee i maj Sodoma já'chajca'aj.

I tyeftye maj quee tyá'tzaahuatye'
(Mt. 11:20-24)

¹³ Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj Corazín ja'chej, siata'aj mua'aj mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tìpua'aj a'yan náarinyiche' hua' jimi i maj Tiro jo'cháatimee na'ríij hua'tzajta' i maj Sidón jo'cháatimee, a'fi mu aami' tya'antzáahuatye'nyijche' i Dios jimi, majta cha'mana'aj tyu'tyoochéetya'xi'nyijche' majta nasij japua huara'sejche' mej mij i tyeftye jáamua'reej maj merij tyá'antzaahuaj. ¹⁴ Ajta a'ájna xicáara' jitze mati'ij néijmi'i á'xijtyi'huan, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'fi maj i maj Tiro majta i maj Sidón ja'chej. ¹⁵ Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm ja'chej, ¿nyi a'yan setyityóotzaahuatye' ti i Dios jamua'vi'tin i jútye'? Capu xaa nyu'uj, sulu Dios pu a'áa jamojóohua'xij jo'tij jéetze' ja'puejtzij.

¹⁶ A'ájna i a'tíj ti já'muanamuaj, a'fi pu ajta nyéetzij nyanamuaj, ajta a'ájna i tiquee jamua'tzaahuatye', capu ajta nyéetzij ná'tzaahuatye', ajta a'ájna i ti quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'fi pu ajta quee á'tzaahuatye' i ti nyojo'ta'ityaca'.

Mati'ijta uvé'nyej i maj huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

¹⁷ I maj huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu jutyamua've'ej uvé'nyej, a'yaa mu tyu'xájtasime'ej tijin:

—Tavástara', majta mu i tyiyáaru'uj ta'rá'astej tyati'ij a'nyúucaritze' huo'tamuárij.

¹⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu jaaséj a'fjci i tyiyáaru' t'ij uje'cájvej i jútye', a'yaa pu huasé'rihua'aj t'ij maj tyóona'ax-cava'ra'an. ¹⁹ Nyáaj nu jamuaatá' mej mij quee je'ej já'mua'uurej i cú'cu'see, majta i tyaxcáj. Nyajta jamuaatá' siaj sij huo'tyámue'tin néijmi'caa i maj jamuájcha'hire', mej mij quee je'ej jamuáa'uurej. ²⁰ Siajta caxu a'fjci jin jutyamua've'ej i maj jamua'rá'astej i tyiyáaru'uj, sulu a'fj xu jin huatóotyamua've'en ti arí á'yu'si'ij i tajapuá je'ej siaj ántya'ruj.

A'fi pu'uj i yójra' jamua'reej a'tíj ti táatajra' pué'een
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ A'ájna pu'ij i Jesús jéehua huatóotyamua'vej, t'iquij a'yan tyu'taxájtaca' i júuricama'ra' i Dios jitze ma'can tijin:

—Jéehua nu tyí'muatyojtzire', nyavástara', muáaj paj nyavástara', i paj tyí'ijta i tajapuá pajta íyan i cháanacaj japua, ji'nye muáaj paj huo'taséjratyey a'nyúuca a'fi maj quee je'ej tyéejviucue', pajta jaatyá'avaataca' a'fi maj jimi i maj jéehua tyu'yí'tin, majta i maj jéehua tyúumua'tyey. Jee xaa nyu'uj nyavástara', ji'nye a'yaa pu tyimua'ránajchaca'.

²² Néijmi'i pu i nyavástara' tyinaatá'. Capu a'tíj jamua'reej a'tíj ti yójra' pué'een, sulu a'fi pu'uj jamua'reej i vástaria'ra', capu ajta a'tíj jamua'reej a'tíj ti vástaria'ra' pué'een, sulu a'fi pu'uj jamua'reej i ti yójra'

pué'een, majta je'en a'fi maj i ti i yójra' huo'taséjratyey sij juxié'vi'ra' jime'.

²³ T'iquij huo'séerajraa a'fi maj i maj jamuán huacáj, a'fi maj pu'ij a'yan tyu'té'exaa tijin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'fi maj i maj jaséj je'ej siaj mua'aj tyí'tíj serij tyí'sej, ²⁴ ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' maj a'fi maj i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, majta i maj tyityatatyá'ca'aj rey jime', a'fi mu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej siaj mua'aj tyí'sej, ajta camu a'yan tyeeséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamua'aj je'ej siaj mua'aj tyí'namua'aj, ajta camu a'yan tyáanamua'ajri'.

I a'tíj Samaaria ti já'ma'can ti tyámua' tyí'tyevij

²⁵ A'náj pu sfi i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'fi pu aje're'nyej t'ij Jesús jamuán tyu'xáj, a'yaa pu tyí'tyesa'ca'aj t'ij ja'antyimué'tin, a'fi pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huárinij t'ij náaci'tyij nyey nyij júurij ná'ra'nyij jusén jime'?

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? ¿Tyi'tanyí puá'ijjeve' i yu'xarij jitze?

²⁷ Aj pu'ij a'ájna i ti tyí'mua'taj i yu'xarij jitze a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Huaxie've' a' vástara' i ti Dios pué'een néijmi'i jime' a'xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin uhuájca'nyej pajta i paj jin ma'úumua'rej, ajtáhua'aj pu sfi séejre' ti a'yan tijin pata'aj a'yan cha'taj pana'aj tyá'xie've' i axa'aj tyévíj a'yájna pati'ij asfi tyíaxie've'.

²⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pu' paj tyaataxájtaca'. Tìpua'aj néijmi'i pu'rá'astej, aj paj júurij puá'mej jusén jime'.

²⁹ Ajta a'ájna i ti tyí'mua'taj, a'fi pu jaxie'va'ca'aj mej mij jáamua'reej i tyeftye ti quee a'náj ootyá'ítzee i Dios jimi, a'fj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' a'fjci i Jesús tijin:

—¿A'tanyíj a'fi pué'een i nyaxa'aj tyévíj?

³⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'tíj pu Jerusalén ja'rájraa, a'áa pu joomá'caj a Jericó, mati'ij mij náhua'rij ja'antyná'chaca', néijmi'i mu tyaanáhue'ri', majta tya'cáa'ri'ri' i tyí'caanaria'ra', majta jaatyáavaxij, mati'ij mij jo'cáj, a'áa mu mij yo're'tyécaj a juyéj jitze ajta arí á'me'riajca'aj. ³¹ Aj pu'ij sfi ajta a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze, puaríj pu pué'eenye'ej a'ájna, t'ij jaaséj ti á'me'riajca'aj aa pu imuáj ja'tanyáaj i juyéj jitze ajta mu jo'mej. ³² Ajtáhua'aj pu sfi a'áa jooma'ca'aj a'fi pu pué'eenye'ej sfi ti Leví jitze ajtyáma'can, ti ajta tyí'hu'ria'ca'aj i hua' tyeyúuj tzajta', t'ij a'áa jo're'nyej jo'tij jo'riá'ca'aj i ti á'me'riajca'aj, a'fi pu ajta jaaséj, a'yaa pu cha'taj na'aj huaríj a'áa pu imuáj ja'tanyáaj ajta mu jo'mej. ³³ Ajtáhua'aj pu sfi a'áa jooma'ca'aj i juyéj jitze a'fi pu pué'eenye' sfi ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Samaaria, t'ij jaaséj, a'fi pu'ij ja'ancu'vaxij. ³⁴ T'iquij jimi ajtyáx'riaca', aj pu'ij jacáajo'sij jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj i asétyij jime' ajta i nahuáj, ajta jacá'ijcataca'

jo'tij tyajá'puejtyi'huaca'aj, aj pu'ij ja'vá'raj ju púuru' japua, ti'ij ij yo'tij a'ájna jo'maj já'asacaa i maj puasaaruve', a'áa pu'ij tyámua' tyéecha'ij. ³⁵ Yaa ar-íá'pua'aj, a'ájna i ti Samaaria já'ma'can, a'íi pu hua'puácaa iita'í'pui i túmii, ajta jaata'í'pu'uj a'íjci i ti antyúumua'reej a'íjci jime' i chi'ij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Pata'aj tyámua' tyéecha'íin, nyajta nyáaj nyati'ij uvé'nyej, aj nu maaatá'sij néijmi'i a'chu paj jaaxíjtye i paj jáacha'ij." ³⁶ A'yaa pu'ij, za'tanyij a'íimaj i maj huéecaj a'íin pué'een i ti tyámua' tyi'tyévistaj ja'raa a'íjci jimi i juxa'aj tyéviij i maj tyaanáhue'ri' i náhua'rij?

³⁷ Ajta a'ájna i ti tyi'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'ájna i ti ja'ancu'vaxij.

Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj pata'aj a'yan cha'taj pana'aj huárinyij.

Ti'ij Jesús a'áa jo'ré'nyej jo'tij ja'chej i Marta ajta i Maríia

³⁸ Ajta a'ájna i Jesús, a'íi pu ooj huama'ca'aj, ti'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chajta', a'áa pu íiti' ti a'yan ántya-puaj tijin Marta huo'tyéeeje i juchi'táj. ³⁹ Séej pu a'ájna tyi'ihuaara'ca'aj íitacan, ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Maríia, a'íi pu'ij i Maríia a'áa véjri' jo'tayíxij i Jesús jimi ti'ij janamua'je'ej ti tyi'xajta'ca'aj. ⁴⁰ Ajta a'ájna i Marta, capu je'ej jájtyoove'ej je'ej ti huárinyij, ji'nye jéehua pu tyi'muarie'ca'aj ti'ij tyihuó'cue'tyej, aj pu'ij ajtyáxíriaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', znyiquee a jitze juxie've' ti nye'i-huáara' quee nyahuíria'aj nyej nyij nyasíj nyana'aj tyi'muarie'? Pata'aj jaaté'exaatye'en ti'ij naatáhuíre'.

⁴¹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Marta, Marta, jéehua paj tyi'mua'tzej, pajta jéehua je'ej tyá'mua'tzej, ⁴² ajta síij pu'uj juxie've' paj a'yan huárinyij. Maríia pu a'áj ava'huoj i ti jéetze' jí're'en, capu ij a'táj jáa'ri'raj.

Ti'ij Jesús huo'mua'aj je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij (Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 Séej pu a'yan tyu'ríj, a'áa pu i Jesús ja'tyényu-usima'aj i Dios jimi, ti'ij ja'antypuá'rij ti tyényu-usij, síij pu i maj jamuán huacáj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástará', táamua'tyej tyaj huatyényuunyij i Dios jimi, a'yájna ti'ij i Juan tyihuo'muá'tyej a'íijma i maj jamuán huacá'ca'aj.

² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siatí'ij huatyényuunyij, a'yaa xu tyu'taxáj tijin: Tavástará', che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapuaj. Che' mujo've'me'en i paj jin néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

³ Tyitaatá' i ti tyi'cue'ri' i ti a'náj tina'aj tajitzé tyuuxie've'.

⁴ Tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee a'jimi, ji'nye ityáj tu tyajta tyihuo'tú'uunyi'ri' néijmi'caa a'íijma i maj ityájma jimi ootyá'itzee.

Capáj tyi'tá'care'en ti i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj huárinyij.

⁵ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Tyiche' a'yan tyaataxáj yee mua'aj xu séej tyi' amíincuj, ajta je'en a'tzáaj jé'ta' tíca' a'áa jo'ré'nyej jo'tij ja'chej i amíincura' ti'ij ij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Nya' amíincuj, huéecacaa naatanyíjtye' i páan, ⁶ ji'nye oochán pu uvé'nyej síij i nya' amíincuj ti mu' ja'tamá'-ca'aj, nyajta nyáaj, canu tyi'táj tyícha'ij i nyaj jáacue'-tyej." ⁷ Ti'quij a'ájna i ti iirájcaj capu a'yan tyu'tányuusij yee: "Capáj nya'itziitya'aj, pu'ríj eetyánami' i puéertaj, majta i ti'ríj mu'ríj huaje'ej, nyajta nyáaj nu'ríj nyajta huaca'aj, capu che' i'ríj nyaj ájchenyij nyej nyij tyi'táj maaatá'an." ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', capu a'ájna jin ájchesij ti'ij tyi'táj jaatá' a'íjci jime' ti amíincura' pué'een, sulu a'áj jin pu ájchesij ti'ij quee ja'tziitya'aj i amíincura', aj pu'ij jaatá'sij, a'chu ti tyi'táj jaatáhuavi-iraj. ⁹ A'áj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin: Tyi'táj siaj huatáhuoosij, Dios pu jamuaatá'sij, ajta tyi'táj siaj huoo a'áj xu jimi jatyoonyij, setye'ejtyáto'sixi' jo'tij ja'pueertaj, aj pu'ij i Dios tyajamua'antácuunye'sij. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj a'táj tyi'táj jahuaviiraj, a'íi pu ja'ancuriáa'sij, ajta i ti tyi'táj huoo, a'íi pu jatyoonyij, ajta i ti tye'ejtyá-to'sixi'in jo'tij ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunye'sij.

¹¹ zNyiquij mua'aj a'yan xáarinyij mu siaj huayóoj-mua', tipua'aj a'yóoj hue'ej muahuaviiraj, nyiquij cú'cu'uj paatapíjtye'sij, ¹² nusu tyáxcáj paatáhuuiitye'sij tipua'aj to'oj muahuaviiraj? ¹³ A'yaa xu mua'aj tyij siajta je'ej pua'aj een i jutzájta', siámua'reej siaj tyi'táj huo'tá'an i juyójmua' ti jí're'en, ajta a'ájna i ja'muavás-tara' i ti tajapuá já'sejre', a'íi pu jéetze' jaay'tin ti'ij huo'tá'an i júuricama'ra' i Dios a'íijma i maj jaatáhuaviiraj.

Matí'ij i Jesús tyi'táj jitzán ujpuá'rij (Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ Jesús pu tyiyáaru'uj huatamuárij ti tyéviij tzajta' séjria'ca'aj, ajta a'ájna i tyiyáaru' capu jatá'caria'aj ti i tyéviij tyu'taxáj, ti'ij Jesús jaatamuárij, aj pu'ij huatá'ri-itariaca' ti tyu'taxáj i tyéviij. Majta a'íimaj i tyeétyee a'áj mu jin je'ej tyo'taséj, ¹⁵ majta séecan a'yaa mu tyu'taxájta'ca' tijin:

—A'ájna i Beelzebú i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj, a'íi pu ca'nyíjra'aj jatá'caa a'mújci'ij mu Jesús ti'ij huo'tamuáriitye'en i tyiyáaru'uj.

¹⁶ Majta séecan a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyi'táj jin ja'antymué'tin i Jesús, a'áj mu jin jaatáhuaviiri' ti tyi'táj huo'taséjratye'en mej mij a'íjci jin jáamua'reej ti tajapuá já'ma'can. ¹⁷ Ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyi'mua'ajca, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Matí'ij mana'aj i maj séej i chuéj japua tyi'ijta, tipua'aj jé'ta' muáacínyej, aj mu mij huatóonyo'si-tye'ej, matí'ij mij jujíimua'aj antyúupua'ritye'sij, ajta je'en a'yan cha'taj i tyihuá'chi'ij tyu'tyú'uunyi'huaj.

¹⁸ A'yaa pu'ij ajta tyi'een i tyiyáaru' jimi, tipua'aj jé'ta' muáacínyej, zji'nye tyi'rij ti'ij á'tyeevi'in i maj jin antyúumua'reej? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' a'íjci jime' siaj mua'aj a'yan tyi'nyaxaj yee nyaj Beelzebú jitze arányaca'nyej nyej nyij huo'tamuáriitye'en i tyiyáaru'uj, ¹⁹ ajta tipua'aj a'yan tyi'eenye', za'tanyij jitze mua'róo-ca'nyej mej mij huo'tamuáriitye'en i tyiyáaru'uj a'íimaj i

maj ja'mua jamuán huaci'ij? A'ñi mu mij a'yan tyaja-muaataxájta siaj mua'aj siajta ootyá'itzee. ²⁰ Ji'nye tipua'aj i júuricama'ra' i Dios jitze na'rányaca'nyej nyej nyij huo'tamuárite' en i tyiáaru'uj, a'yaa pu huatóo-mua'aj ti arí a'ájna atyojo'ré'nyej ja'mua jimi a'náj ti i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.

²¹ A'táj tu'huájca'nyej ti ajta tyámua' tyé'cha'ij i juchi'ij, néijmi'i i ti tyi'ráa' tyámua' pu naa tyí'cha'iri'huaj. ²² Ajta tipua'aj sñij mujo'vé'me'en ti jéetze' uhuájca'nyej quee a'ájna, a'ñi pu'ij jaatyámue'tij, ti'quij néijmi'i tyá'nahue'ran i ti tyí'ijcha'ij.

²³ A'ájna i ti quee nyahuire', a'ñi pu nyéjcha'ire', ajta i ti quee tyeétyee tyí'sire'ej nye jimi, a'ñi pu huajo'cu'naj.

I júuricamej ti je'ej pua'aj een ajtáhua'aj pu huariá'raa
(Mt. 12:43-45)

²⁴ Ajta a'yan tijin:

—A'yaa pu ricij i xiéjnyu'carij ti je'ej pua'aj een, ti'ij iirájra'nyij séej tzajta' i tyévi, a'ñi pu ajo'chá'canya'aj ja'mej ti'ij jáahuonyij jo'tij ja'huóoso'pe'en, jo'tij jo'huáchij. Ajta ti'ij quee jatyoove'en, a'yaa pu tyí'mua'-tyij tijin: “Nyiche' huaría'ra'nyij i nyiché'j jó'nyaj ja'rájraa.” ²⁵ Ti'ij uvé'nyen, a'yaa pu een a'ájna i a'táj, naa pu een i jutzájta', cuxáa maj moochán uhuaré'i-cho'taca', néijmi'i pu tyámua' tyí'een. ²⁶ Aj pu'ij a'ájna i xiéjnyu'carij séecan uja'rávi'tij i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj majta jéetze' je'ej pua'aj een quee i sñij. Matí'ij mij néijmi'i utyárutyij i tyévi tzajta' mej mij a'úu ja'cháaj muá'ra'nyij. Ajta je'en jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ja'mej a'ájna i tyévi quee ti'ij aami' éenye'ej.

I ti ji'récán jime' tyámua'vi'ra'aj

²⁷ Ti'ij Jesús ooj tyi'xáatacaj, sñij pu íti' a'áa jo'tyávaaca'aj hua' tzajta' i tyeétyee. Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jime' tijin:

—Tyámua' pu tyaatá' a'ájci i ítaj i paj jitzán huanie'huaca', ajta muaaxá'pueeri'.

²⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jéetze' pu tyámua' tyihua'tá'caa a'ájma i maj jana-muaj i Dios nyuucacaj, majta ja'tzaahuatyé'.

Tyeétyee mu jaxie'va'ca'aj maj tyi'táj huaséj ti huápu'i'ij juxie've'
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Jéehua mu i tyeétyee móoche' ajtyáx'risima'aj i Jesús jimi, ajta a'ájna, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i tyeétyee ijij maj yan séejre', a'yaa mu tyá'xie've' nyaj tyi'táj huo'-taséjratye'en ti huápu'i'ij juxie've'. Ajta canu tyi'táj huo'-taséjratye'sij, a'áj nu'uj huo'té'exaatye'ej je'ej ti tyáaru' i Jonás.

³⁰ Ji'nye a'ñi pu i Jonás a'ñin pué'eenye'ej i ti huápu'i'ij juxie've' i maj jaaséj i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj a'ñin tyi'pué'een i ti huápu'i'ij juxie've' mej mij jaaséj ijij maj huátyeityee. ³¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé', a'ájna xicáara' jitze ti jitzán Dios huá'xijtye'en i tyeétyee, a'ájna i ti aami' tyi'tyávaaca'aj

reíinaj jime' yúutyey pujmua', a'ñi pu a'áa jo'tyéechaxij ja'mua jamuán. A'ñi pu ajta hua' jitze tyo'ojpuá'rite'sij tyi'táj jime', ji'nye a'ñi pu imuáj mujo'vé'mej ti'ij jáana-muaj a'ájci i Salomón ti tyámua' metyóomua'riajca'aj. Nyajta nyáaj, i nyaj yaa huatyéjve i tyeétyee tzajta', jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'ájna i Salomón.

³² Majta i maj Nínive já'chajca'aj, a'yaa mu rinyij a'ájna xicáara' jitze i Dios ti jitzán huá'xijtye'en i tyeétyee. A'ñi mu huatyáhuixi'ij ja'mua jamuán ijij siaj huátyeityee, matí'ij mij ja'mua jitze tyo'ojpuá'rite'sij tyi'táj jime'. A'ñimaj mu seequéj tyu'muá'aj matí'ij jáanamua'jri' je'ej ti tyihuo'té'exaaj i Jonás. Nyajta nyáaj jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'ájna i Jonás.

I ti jatatzavi'tye' i tyévi
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ A'ájna i tiéj i maj ja'antyíteeraj, capu a'táj me'yo'-tyá'avaataj. Capu ajta xá'rij tzajta' ju'cáchesij. Capu xaa nyu'uj, sulu áan pu imuáj yo'ojchesij ti'ij huo'tyátatzav-i'tye'en i maj a'úun jo'tyárutyij. ³⁴ A'yaa pu tyi'huire' ají'sij ti'ij tiéj ti á'taa a jitze, a'áj pu jin, tipua'aj jé'reenye' ají'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej, cuxáa ti huányeeri'cij néijmi'que' ajitze. Na'riij quee jé'reenye' ají'sij, a'yaa pu een cuxáa ti huatáca' ajitze. ³⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj ti'ij quee óomu'nyij i tiéj ti arí ja'mua jitze séejre'.

³⁶ Tipua'aj a'náj tina'aj á'taacaj mua' jitze, ajta quee a'-mu'ijca, néijmi'que' pu huányeeri'cij ja'mej. A'yaa pu tye'mej, ti'ij i tiéj ti ajitze séejre'ej.

Ti'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'ájma i fariseos
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Ti'ij ja'antypuá'rij ti tyihuo'ixaaj, aj pu'ij sñij fariseo jaatajé ti tyojo'vá'cua'nyij jo'tij ja'chej, a'áa pu'ij i Jesús jo'mej ti'quij utyájrurij ajta je'en ajtyéeyixij jo'tij méesaj jo'tyéjvee. ³⁸ Ajta a'ájna i fariseo, je'ej pu'ij pua'aj tyo'tóomua'aj, ti'ij jaaséj i Jesús ti quee anomuéetya'aj tyu'cuaj je'ej maj tyee'yí'tihua'aj. ³⁹ Aj pu'ij tavástará' a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj fariseos pué'een, a'yaa xu tyi'tyetyij siaj anóomuejtye mu jumuáca' jitze, ajta quee je'ej ja-muá'miteeraste' siaj tyámua' huó'uurej mu jutzájta'. A'yaa xu een ti'ij a'táj ti jacáajo'sij jéjre' i váasuj ajta i puláatuj. Maj siajta mua'aj, je'ej xu pua'aj een mu jutzájta', siajta je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee a'ájci jime' siaj tyihua'nahue', siajta je'ej pua'aj huá'uurej.

⁴⁰ Siajta quee tyi'táj mua'reej, a'ájna i ti jaatyátaahuaca' i já'muahue'ra', ¿Nyiquee a'ñin ajta jaatyátaahuaca' i ti já'muatjazta' séejre'? ⁴¹ Siata'aj tyihuo'tá'an i maj quee je'ej tyéejviicue' a'ájci i siaj tyi'ijcha'ij. A'yaa xu a'ájci jin huá'nyij, ti'ij tyámua' tye'rájra'nyij ja'mua jimi.

⁴² Je'ej pu pua'aj atyojo'ré'nyesij ja'mua jimi i fariseos siaj pué'een. A'yaa xu tyi'tá'caa i séej tamuá-muata' anxityej ti jitze ma'can a'ájci i tu'píj, tyi'táj meentaj, siajta a'ájci i tu'píj ti a'yan huatóomua'aj tijin ruda, siajta néijmi'i ti'ij na'aj pua'máj tyí'xoo i tu'píj. Siajta serij yo'huá'xij i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, siaj tyámua' huó'uurej i juxa'aj tyeétyee je'ej ti tya'ránajchi, siajta tyámua' tyéejcha'ij i Dios. Tyámua' pu atyo-

jo're'nyéenyijche' tìpua'aj sequéé yo'hua'naacajche' siaj ja'rá'astee a'fjci i ti jéetze' juxie've'. Ajta a'yan tyúuxie've' siaj tyu'tá'an a'fjci i séej tamuáamuata' anxityej ti jitze ma'can.

⁴³ Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj, mu siaj fariseos pué'een, jéehua xu jaxie've' ti tyi'tfj jamuáaci'tyij siaj sij oorá'sej ipuárij japua jo'maj já'ra'sacaa i huásij i tyeyúuj tzajta'. Ajta jamua'ráanajchij maj i tyeftye'e jamuaatatyójtje'en tzáahuatyi'ra'aj jime' jo'maj tyaja'tóotimej.

⁴⁴ Siata'aj huatóoxaamujritye'en, ji'nye a'yaa xu een ti'ij jo'maj huaja'vá'naamua i mu'chityee. Majta i tyeftye'e i maj japuan huahuístici'ij, camu jamua'reej yee a'tyán mu ava'námi'huajmee.

⁴⁵ Ti'ij ij sfjij ti tyi'mua'taj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, je'ej pua'aj paj tyihuá'xaj a'fjima i fariseos, a'fjij paj jin pajta je'ej pua'aj tyi'tajee ityájma.

⁴⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Siajta mua'aj, mu siaj tyi'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi. A'yaa xu tyihuá'ijtye' i tyeftye'e a'fjci i ti huápu'ij tyési', siajta huá'ijtye' mej mij i tyeftye'e a'fjci jin a'yan huárinij, siajta mua'aj caxu tyi'tfj jin a'yan ricij.

⁴⁷ Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi, ji'nye mua'aj xu ja'ajta'huaj i maj tzajta' huo'tyátoosij a'fjima i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, a'fjijmaj maj huo'cuij i já'muahuasimua'ci'ij. ⁴⁸ A'fjij pu jin a'yan tyé'miteere' tijin jamua'ráanajchaca' je'ej maj huó'ruuj i já'muahuasimua'ci'ij, ji'nye a'fjij mu huo'cuij a'fjijma i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj, siajta mua'aj ja'ajta'huaj jo'maj huaja'vá'naj.

⁴⁹ A'fjij pu jin i Dios jumua'tzífira'aj jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nyahuota'ityij hua' jimi i tyeftye'e séecan maj nye jitze ma'can tyi'xaj, nyajta séecan i nyaj hua'an'tyíhuoj mej mij nyahuíria'aj. Je'cáca mu cui'nyij a'fjijmaj i tyeftye'e, majta séecan je'ej pua'aj uurej." ⁵⁰ A'fjij pu jin i Dios a'fjijmaj jitze tyi'pua'ritye'en ijijij maj huá'tyeityee a'fjci jime', mati'ij mana'aj pua'máj huá'cuij i maj Dios jitze ma'can tyi'xajtacaa'aj, mati'ij pua'máj huá'cuij ti'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj, ⁵¹ ti'ij na'aj i Abel ti huamuí' ajta a'fjijna i Zacarías, i maj jaajé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee a'fjijna i maj japuan tyi'mu'vejritacaa, ajta i tyeyúuj ti ja've'nyee. A'fjij pu jin i Dios a'fjijmaj jitze tyi'pua'ritye'en ijijij maj huá'tyeityee.

⁵² Je'ej pu pua'aj tye'mej ja'mua jimi mu siaj tyi'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'. Ji'nye mua'aj xu jujfijmua'aj jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyá'xie've' i Dios, siajta quee a'yan huarfjij je'ej ti i Dios tyá'xie've'. Caxu siajta hua'tá'caa mej mij séecan jáamua'tyij je'ej ti tyi'een i Dios jimi.

⁵³ Ti'ij Jesús iirájraa, a'fjijmaj i fariseos, majta i maj tyi'mua'taj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'fjij mu jéehua huatanyinyu'cacuca', majta je'en huatyóohuij maj jáa'itziitye'en jéehua metye'íhuo'raj, ⁵⁴ mej mij jájtyoonyij i ti jin eerá'itzen, a'fjijci jime' je'ej ti a'fjij tyu'taxájtaj.

Tìpua'aj a'tfj hue'tzij jin jusejrataj

12 Majta a'fjijmaj i tyeftye'e, jéehua mu ajtyáx#riaca', a'yaa mu ará'axcaa a'chu hua'puaj ví'ra'aj nusu huéicaj ví'ra'aj, a'fjij mu jin huápu'ij á'cataca'aj. Ajta a'fjijna i Jesús, a'fjij pu anaquéej tyihua'tyixáatya'ajraa a'fjijma i maj jamuán huacfjij a'yan tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj a'fjijmaj jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan jitze, a'fjijmaj mu huá'cuanamuaj i tyeftye'e. ² Ji'nye tyi'tfjij maj mua'reej i tyeftye'e avítzij jime' a'fjij pu mua'reeri'huan, ajta tyi'tfjij maj avaataca'aj a'fjij pu huataséjre'sij. ³ A'yaa pu'ij a'fjijci i paj jaataxájtaca' t'ca'riste', a'fjij pu huatánamuajre'ej tújca'rij tzajta', ajta a'fjijna i paj jaataxájtaca' xájtari' u chi'táj, Dios pu jaataxájtaj ca'nyíin jime' a'ájna i chi'ij japua.

A'tanyíj a'yan tyúuxie've' tyaj jatziinya'aj

(Mt. 10:28-31)

⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mu siaj nya' amíincustyamua' pué'een, caxu huá'tziinye'ej a'fjijmaj i maj jaayí'tin maj jaajé'caj i siaj jatyáhue'ra', ji'nye camu jaayí'tin maj jo'puá'ritye'en i ja'mua júuricamej. ⁵ Nyajta nyáaj nu jamuaaté'exaate'ej a'tfjij siaj tziinye'ej, a'fjij xu tziinye'ej a'fjijci i ti jaayí'tin ti jaajé'caj i siaj jatyáhue'ra', ti ajta jaayí'tin ti a'áa yóorieenyij i ja'mua júuricamej i tiéj jitze tiquee a'náj já'mu'nyij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: siata'aj a'fjij huá'tziinye'en.

⁶ Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. ¿Nyi mequee a'yan tyi'najchitaj a'chu hua'puaj meeru' anxívicaa jime' i pína'see? Camu jéehua tyá'najchij i pína'see, ajta i Dios capu huojo'hua'naj. ⁷ Ajta ja'mua jime', Dios pu jamua'reej a'chu ti sfjij ajta sfjij ava'cìpuaj, a'fjij pu arí jaatyé'itej. A'fjij xu jin quee tyi'tziinye'ej, ji'nye mua'aj xu jéetze' jitzán juxie've' mequee i pína'see.

I maj ja'xaj a'fjijci i Jesús i tyeftye'e tzajta'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tfjij tina'aj ti a'yan tyu'taxáj i tyeftye'e tzajta' ti nyéetzij ná'tzaahuatye', nyáaj i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'yaa nu nyajta tyaataxájtaca' a'fjijmaj jimi i maj tajapua' tyi'huíre' i Dios jimi, ⁹ ajta a'fjijna i ti naatyáhue'taj a'fjijmaj jimi i tyeftye'e, a'yaa nu cha'taj tyaataxájtaca' a'fjijmaj jimi i maj tyi'huíre' i Dios jimi tijin canu jamua'tyej.

¹⁰ Dios pu tyihuo'tú'uunij'raj a'fjijmaj i maj je'ej pua'aj tyi'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', ajta capu a'náj tyihuo'tú'uunij'raj a'fjijmaj i maj je'ej pua'aj tyaataxáj i júuricama'ra' i Dios.

¹¹ Mati'ij jamuá'anvi'tij a'fjijmaj jimi i maj tyeyúuj tzajta' tyi'ijta, nusu a'fjijmaj jimi i maj tyi'tfjij jin antyúumua'reej, caxu je'ej tyityóomua'ajcaj je'ej siaj tyityeetyóonaj nusu je'ej siaj tyu'taxájtaj, ¹² ji'nye ti'ij jamuáaci'tyij siaj tyu'taxáj, a'fjij pu i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyen je'ej siaj ye'ej tyu'taxájtaj.

A'íjci jime' i ti tyí'ijcha'ij a'íjna i chíjtyaanyi'

¹³ Síij ti hua' tzajta' ajo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa i Jesús tijn:

—Maeestro, pata'aj jaaté'exaatye'en i nye'ihuáara' ti tyinaatá'an a'íjci i ti nyéetziy tyí'nyaci'puaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—¿A'tanyíj tyina'antyáaruityej juées jime' nyej nyij nyáaj tyu'xá'pu'íntare'en ja'mua jimi?

¹⁵ Ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, siaj sij quee huápu'ij tyí'ny-acua'tzaj siaj jéehua tyu'cha'íitime'nyij, ji'nye tipua'aj a'tíj jéehua tyi'tíj tyí'cha'íj, capu tyi'tíj je'ej ty-eetyáhuire'ej ti'ij quee che' tyi'tíj je'ej ja'uurej.

¹⁶ Ti'ij ij séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa a'yan tijn:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, chuéj pu tyí'cha'íica'aj ti japuan tyí'huastyaa, tyámua' pu jéehua tyú'ciityej. ¹⁷ Ti'ij ij a'yan tyi'riá'mua'aj tijn: “¿Ji'nye náarinyij? Capu che' ma' jáa'rij jó'nyaj je'ej yó'uurej i ti huáci'riaca'.” ¹⁸ Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijn: “Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj huárinyij. Nyetyu'tyú'uuna i tyí'nyechoorij matij tyu'váatimee, nyajta je'en séecan ájtaahuaxi'sij ti jéetze' viváajma'aj já'ra'nyij, nyati'ij nyij a'úun ju'tyá'toosij i ti tyú'ci'riaca', nyajta néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij. ¹⁹ Nyajta je'en a'yan tyu'taxájtaj i nyatzájta' tijn: Nu'ríj néijmi'i tyí'ijcha'ij, tyámua' pu tyé'tyeeren ti tyámua' tyinaatyáhuire'sij, nu'ríj nyaj huányaso'pe'en, nyiche' tyí'cua'ajcaj, nyajta ya'caj, nyajta huányetya-mua've'en.” ²⁰ Ajta i Dios pu a'yan tyaaté'exaa tijn: “Muáaj mu paj quee ma'úumua'rej, ijíj t'ca' paj mu'nyij, ¿a'tanyíj tyí'ci'tyij a'íjna i paj tyámua' tyú'ru-uj?” ²¹ A'yaa pu tye'mej a'íjma jimi i maj jaxie've' maj jéehua tyí'ijcha'íj, ajta camu tyi'tíj tyí'cha'íj i Dios jimi.

Dios pu huá'cha'ij i juyójmua'

(Mt. 6:25-34)

²² Ti'quij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacíj tijn:

—Caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej siaj tyí'cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tyeye'en, na'ríj tyi'tíj siaj cáanarij tyu'tyóochejtye'sij. ²³ Jéetze' pu i ja'mua júuricamej juxie've' quee i cue'ráj, ajta jéetze' juxie've' i ja'mu-atyéviq quee i siaj tyi'tyóoche'tyee. ²⁴ Cási' siahuo'séj mu cua'tzáaj, camu tyí'huastyaa, camu majta tyí'tza'-nacaa, camu tyichí' i maj tzajta' tyámua' yó'uurej i maj meríj jájsi, capu je'ej óoche' pu i Dios tyihuá'cue'tyey. Siajta mua'aj jéetze' xu jimi juxie've' i Dios mequee i cua'tzáaj. ²⁵ ¿A'tanyíj jaay'tin ti jéetze' á'tyeevi'in ti júurij já'ra'nyij a'íjci jime' ti jéehua tyúumua'tziitye'? ²⁶ Tipua'aj sequée jaay'tihua'an siaj a'yan huárinyij, ¿ji'nye een jime' sij tyí'mua'tzej a'íjci jime' i ti tyá'itzeere'?

²⁷ Cási' setyu'séj mu xúuxu'uj je'ej ti tyí'huase', capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. Ajta jéetze' pu naa huasé'rin quee i Salomón i ti tyi'tyávaaca'aj rey jime', capu a'náj a'yan tyu'yóochejtyej tyi'tíj jime' ti naa huasé'rin ti'ij mu xúuxu'uj. ²⁸ Tipua'aj i Dios tyámua' tyé'cha'ij i xúuxu'uj ti a'áa já'huase' a'íztitáj, ajta yaa

ariá'pua'aj mu jaaré'vejchi, mati'ij mij jaatyáteeraj, jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyajamuaatá'sij i siaj tyu'-tyóochejtye'en, mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye'. ²⁹ A'íj pu jin caxu je'ej tyityóomuaityej a'íjci jime' tyi'tíj siaj cua'nyij, nusu je'ej siaj tyí'tyeye'en. ³⁰ Ji'nye néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa mu a'íjci jin tyí'mua'tzej, siajta mua'aj xu tyivástara' tajapuá ti já'sejre', a'íj pu arí jamua'reej tyi'tíj ti jamuá'itziitye'. ³¹ Jéetze' xu jáahuonyij i Dios ti jin tyí'ijta, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i ti tyaja-muá'itziitye'.

Ti jéehua tyejé'sejre' i tajapuá ti huápu'ij tyí'huire'

(Mt. 6:19-21)

³² Nyetye'ityeristyamua', caxu tyí'zi'nye'ej tyij siajta cí' siana'aj ará'asej, a'íjna i siaj jajvástara' a'íj pu jamuaatá'sij siaj utyájrutyey jo'tij a'íjn tyejé'ijta. ³³ Siata'aj tyú'toonyij i siaj tyí'ijcha'ij siajta tyihuo'rián i maj quee je'ej tyéejviicue', aj xu sij tajapuá jéehua tya-já'ajsi're'sij i ti tyajamuaatyáhuire'sij, a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij áto'rij tíquee a'náj huatyápa'naj, ajta jo'maj quee a'náj jo'tyáruityij i náhua'rij, majta quee a'náj yo'riésij i círimíisee. ³⁴ Ji'nye jo'tij tyi'tíj jamuaja'a-jcha'íire' a'áa pu ajta ja'séeria'aj ja'mej i ja'-muaxiéjnyu'caa.

Tyiche' tyámua' eenye' tyajta tyámua' metyityoonyéjnye'rij

³⁵ Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyu'tyáhuire'en, síoóche' atanyéjnye'rij ti'ij a'tíj ti antyitátzave'. ³⁶ A'yaa xu éenye'ej xá'ju'un mati'ij i maj tyí'huire' a'tíj jimi ti a'áa jo'mej jo'maj tyeje'ye'esteje a'íjci jime' i ti síj hu-atyénye'ichij, majta a'íjma i maj tyí'huire' móoche' mu tyi'chó've'ej muá'ju'un a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye', mej mij jiye'tzín tya'antácuunye' ti'ij a'íjn tye'ejtyáto'sixi'in i puéertaj jitze. ³⁷ Tyámua' pu tyihuo'tyáhuire'sij a'íjma i maj tyí'huire' ti'ij huo'séj i maj jacho've' a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'íj-na i ti tyihuá'ijtye', a'íj pu tyámua' ju'uurej ti'ij huo'-tyáhuire'en, ajta huo'ta'íjtye'sij maj ajtyáara'asej i méesaj jitze, ti'ij tyihuo'cue'tyey. ³⁸ Tyámua' pu tyihuo'-tyáhuire'sij a'íjma i maj tyí'huire' tipua'aj móoj jacho'va'aj, a'tzáaj ti uvé'nyesij a'íjna i ti tyihuá'ijtye', tipua'aj jé'ta t'ca' uvé'nyej nusu tapuá'risima'caj. ³⁹ A'yaa xu mua'aj tyá'mua'reeriaj tijn, a'íjna i ti tyichí', tipua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj ti ará'iixaj i náhua'rij, capu jaatá'sij ti aná'astij ti'ij tyu'náhua'an. ⁴⁰ Siajta mua'aj, tyámua' xu sij siajta huó'uurej, ji'nye nyáaj, i nyaj nyajta tyéviq jitze huanie'huaca', aj nu uvé'nyesij siati'ij pua'aj quee pu tyamuamua're'.

I maj tyí'huire' a'íjma i maj hua'puaj

(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Pedro pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Tavástara', ¿nyij ityájma pana'aj putyí'tajee a'íjci jime' i nyúucarij ca' néijmi'caa paj putyí'jee?

⁴² Tavástará' pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿A'tanyíj pué'een a'fjna i ti tyí'huüre', ti ajta tyá-mua' metyóomua'rej, ti ajta quee a'náj tyi'tfj jin ootyá'itzee? Ajta a'fjna i ti tyé'ijtye', a'fj pu tyé'cha'iraste'en ti'ij a'fjci jin antyúumua'reeraj a'fjma i séecan i maj majta tyí'huüre', a'fj pu tyihuá'cue'-tyej a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'caa. ⁴³ Tyámua' pu tye'mej a'fjci jimi i ti tyí'huüre' ti'ij uvé'nyej a'fjna i ti tyé'ijtye', ajta je'en jáatyoonyij a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'íj. ⁴⁴ Je'can jime' nu a'yan tyajá'mua'ixaatye', néijmi'i pu tyé'cha'iraste'en a'chu ti tyi'tfj tyí'cha'íj a'fjna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁵ Ajta tipua'aj a'fjna i ti tyí'huüre' a'yan tyí'mua'ajcaj yee mu pu ja' jé'tyeeren a'fjna i ti tyináacha'iraj, ajta quee íiya'taj uvé'nyesij, aj pu'ij huatyóochesij ti huo'tyávaxi'in a'fjma i maj tyí'huüre', i maj tyétyacaa ajta i maj úucaa, ajta pu huatyóochesij ti tyú'cua'nyij, ajta ti nahuáj ucáaye'en ti'ij ij huatyá-tahueesij, ⁴⁶ ajta a'fjna i ti tyé'ijtye', a'fj pu uvé'nyesij a'náj tipua'aj quee jacho've', ajta a'tzáaj tipua'aj quee putyama'riáacaj, aj pu'ij jéehua puéjtzij jaatá'sij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyá'ci'tyij ti'ij a'fjma i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

⁴⁷ A'fjna i ti tyí'huüre' ti jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' a'fjna i ti tyé'ijtye', ajta quee tyámua' eenye'en, nusu quee a'yan rijcaj je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'ijtye', jéehua pu'ij javeenyij a'fjna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁸ Ajta a'fjna i ti tyí'huüre' ti quee jamua'reej je'ej ti tyá'xie've' i ti tyé'ijtye', cfi pu'uj tye're'vesij tipua'aj je'ej pua'aj huárinij. A'tfj maj jéehua tyu'tá', jéehua mu majta tyaatáhuaviraj, ajta a'tfj maj jéetze' jitzán tyí'ca'nyej jéehua mu majta tyaatáhuaviiraj.

Maj jé'ta' huacj a'fjci jime' i Jesús

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ A'fj nu jin mu jo've'mej nyej nyij puéjtzij huo'tá'an a'fjma i maj je'ej pua'aj ricij íiyan i cháanacaj japua. Ajta a'yaa pu tyina'ránajchi ti arí huatyóochenyij.

⁵⁰ A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'tyij nyaj jéehua jajpuéetzij na'mej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'aj ja'mej 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej. ⁵¹ ¿Nyij a'yan tyajama' miteeraste' nyaj a'fjci jin mujo've'mej mej mij tyámua' tyí'tyechajcaj íiyan i cháanacaj japua? A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin canu, sulu mej mij jé'ta' huacinyej. ⁵² Ajta íjij ti yujo'que'tij ja'mej, i maj anxívij i tyeftye'e i maj sequée mana'aj aja'chej, a'fj mu jé'ta' ootajú', a'fjmaj i maj huéicaj, a'fj mu hua'aj jaaxie-jvi'raj i maj hua'puaj, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu cha'taj tyihua'aj jaaxie-jvi'raj i maj huéicaj. ⁵³ A'fj pu i yo'puáara'an jajaaxiéevi'raj ja'mej i juyó, ajta i yójra' a'yaa pu cha'taj na'aj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i jutáataj, ajta i náanajra', a'yaa pu cha'taj tya'jaaxiéevi'raj ja'mej i juyó i íitaj, ajta a'fjna i yójra' ti íiti', a'fj pu ajta jaxiéevi'raj ja'mej i junáanaj. Ajta i mu'nyáara' i ti íiti' i ti ucarij, a'fj pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti íiti', ajta a'fjna i mu'nyáara' ti íjmue'esti', a'fj pu ajta jajaaxiéevi'raj ja'mej i jumu' ti ucarij.

I maj jin jáamua'reej tyi'tfj ti xicáara' jitze putyí'ricij

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Jesús pu ajta a'yan tyihuo'té'exaa i tyeftye'e tijin:

—Siatí'ij i jéetirij huaséj ti eejnyej yancij pujmua', a'yaa xu tyí'xaxa'aj tijin mu'rj huatyéviij, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁵ Na'rj tipua'aj huatá'aacarej ti yúutyey pujmua' je'tanyéj, a'yaa xu tyí'xaxa'aj tijin huáxicaj pu ja'mej, ajta a'yan tye'mej. ⁵⁶ Mua'aj mu siaj quee ma'u-muámua're', mua'aj xu jaayí'tin je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj je'ej ti tyi'tfj rinyij i jútye', nusu íiyan i cháanacaj japua, zji'nye siaj sij quee jaayí'tin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'tfj rinyij ja'mua jimi a'íjci xicáara' jitze?

Siaj tyámua' huárinij a'fjma jimi i maj jamuájcha'ire'

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ ¿Ji'nye pequee asfj a'jimi já'xa'pui'intare' je'ej ti tyi'tfj tyi'tyéevijtij? ⁵⁸ Tipua'aj a'tfj tyi'tfj ajitze huapuá'ri-tye'en, pata'aj jaatáhuavij siaj jaaxá'pui'intare'en, na'rj quee a'fj pu muá'vi'tin i juéesij jimi, ti'quij i juées muéetzij tyu'tátuiire'sij a'fjci jimi i arósee, majta a'fjmaj i arósee, a'fj mu mue'tyánasij. ⁵⁹ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', camu mui'rátosij 'asta pana'aj quee tyu'nájchij néijmi'i a'chu maj muajjive'.

Ti jéehua juxie've' ti a'tfj seequéj tyú'mua'tyij

13 A'ájna séecan mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'fjci jime' i maj i Galileea já'chajca'aj, Piláato ti huo'cuij mati'ij móoj cánya'xí mu'veeritacaj. ² Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'yan setyí'mua'tzej mua'aj yee a'fj mu jin huo'cuij i tyétyacaa maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetye-tyeristaca'aj mequee i séecan i maj majta a'áa jo'cháatima'caa a Galileea? ³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti quee a'yan tyí'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée ja'antzaahuatyé'en i Dios, mua'aj xu siajta antyipua'rij. ⁴ Arí a'fjmaj i maj tamuáamuata' japuan aráhueicaj ará'asej, i ti hua' japua rájve tyi'tfj ti ájtyeej a'áa ti jo'tyávaaca'aj a'ájna a Siloé, ¿nyij a'yan setyí'mua'tzej mua'aj a'fjma jimi maj jéetze' je'ej pua'aj tyí'tyetye-tyeristaca'aj mequee i séecan i maj Jerusalén huacháatimee? ⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: capu a'yan tyí'ja'yájna, ajta tipua'aj mua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, mua'aj xu siajta antyipua'rij.

I xápua' ti quee a'náj taca'

⁶ Ti'quij séej nyúucarij jin tyihuo'tá'itíri' a'yan tijin:

—A'tfj pu xápua' ta'ítye'ca'aj, a'áa pu ye'tyáhuí jo'tij úuvaj jo'váatimee, ti'quij uyo'tyéesej tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'ca'aj. ⁷ Ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'fjci i ti a'áa tyí'cha'íca'aj tijin: "Nu'rj huéicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj jatyésise' tipua'aj arí taca'aj, ajta capu taca'. Pata'aj je'ejvéjchej, j'i'nye a'múu metyí'távaacaj, ti quee tyi'tfj huüre'." ⁸ Ajta a'fjna i ti tyí'cha'íca'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástará', che' ooj matávaacaj séej nyinyi'ra'aj. Nyáaj nu ja'ta'íjche'sij, nyajta tyi'tfj ataráastira'aj chuéj jamuán. ⁹ Tipua'aj ju'sij hu-

atatáca'an, che' a'yan metyi'távaacaj, na'ríj quee hu-
atáca'an, aj pej pij jaata'íjta maj je'ejvéjchej."

**Jesús pu íitaj tyú'huaaj a'ájna xicáara' maj jitzán ju-
so'pii**

¹⁰ Tí'ij a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu tyihuá'mua'tyajca'aj u tyeyúuj tzajta', ¹¹ s'íj pu íiti' a'úun jo'tyávaaca'aj, pu'ríj tamuáamuata' japuan arahuéicaj nyinyi'ra'aj tyoomá'ca'aj ti tyí'cui' a'íjci jime' tyiyáaru' ti tzajta' séejre', antyúutpusitye' a'ájna i íiti', capu i'riitaca'aj ti huatyóoje'yej. ¹² Tí'ij Jesús jaaséj, aj pu'ij jaatajé ti jimí ave're'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', nu'ríj tyimuacáa'ri'ri' i paj jin tyí'cui'.

¹³ Tí'ij ij ja'ajtamuariej, aj pu'ij a'ájna i íiti' huatyóoje'yaca', ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios. ¹⁴ Ajta a'ájna i ti tyí'íjta i tyeyúuj tzajta', a'íj pu huatanyú'caca', j'i'nye Jesús pu tyáahuaj a'ájna xicáara' jitze mati'ij pua'aj juso'pii, a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'íjma i tyeétyee tijin:

—Arájseej xicáj pu ará'asej i maj jitzán tyí'muijhua-
caa, siata'aj mujo'vá'ju'un siata'aj a'ájna tyi'huóo-
huaatye'en, caxu mujo'vá'ci'ca'an a'ájna xicáara' i maj
jitzán juso'pii.

¹⁵ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Mu siaj quee tyámua' tyí'huíre' i Dios jimi, ¿nyij se-
quee hue'ejxixij i juya'muáj, tipua'aj púuyej, na'ríj
púuru' siaj sij uhuojo'veí'tye'en a'ájna xicáara' jitze i
maj jitzán juso'pii? ¹⁶ Arí a'mújna mu íiti', a'múu pu
jitzán eeráanyej a'íjci i Abraham, ajta pu'ríj tamuáamu-
ata' japuan aráhuéicaj nyinyi'ra'aj tyooméj ti i
tyiyáaru' jaatyáaj'quej cui'nyi'ra'aj jime'. ¿Nyij quee
a'yan tyi'tyéevijtij nyaj tyáahuatye'en a'íjci jime' i ti
tyí'cui'?

¹⁷ Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', a'íjmaj i maj jájcha'íria'-
ca'aj a'íjci i Jesús, tyámua' mu tyityaatóotyevi'ri' jimí,
ajta séecan i tyeétyee, tyámua' pu huo'tá'aj je'ej ti tyi'tíj
huaríj ti huápu'íj juxie've'.

A'íjci jime' i mostáasaj ti atyájtze'

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin i'ríj nyaj jaataxáj je'ej ti een jo'tij i Dios
tyejé'íjta, ajta tyi'tanyí a'yan huasé'rin? ¹⁹ A'yaa pu
huasé'rin tí'ij tyi'tíj mostáasaj jatze', ti a'tíj jaahuástej
jo'tij tyajá'huastee, tí'quij ajnyéj a'ájna i jatzíj, ajta je'en
huahuásej, tí'ij ij a'yan uhuatí'tí'ij ja'raa tí'ij ciyéj. Majta
i pína'see mu aje're'nyej, mej mij a'áan jo'tyáara'sej i
ciyáara' jitze.

A'íjci jime' i levaduuraaj i maj jajnájchi i aríinaj

(Mt. 13:33)

²⁰ A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' i Jesús tijin:

—¿Ji'nye huasé'rin i ti jin i Dios tyi'íjta? ²¹ A'yaa pu
een tí'ij a'ájna i levaduuraaj íiti' ti jajnájchi i aríinaj huée-
icaj mediidaj ti ará'asej, ajta a'ájna i levaduuraaj, a'íj pu
néijmi' tyináxcj i cuéjtzij.

A'íjci jime' i puéertaj ti c'í antayóhuaj

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Tí'ij Jesús a'áa joomá'caj i juyéj jitze Jerusalén ti
jó'nyaa, jo'tij na'aj ti jo're'nyinyiica'aj, ti huachájta'ta-
jmee, na'ríj a' imuáj maj huacháatimee, a'íjma pu tyí'-
mua'tyahua'aj. ²³ S'íj pu a'yan tyata'íhuo'ri' tijin:

—Tavástara', ¿nyij c'í mana'aj ará'asej i Dios ti hua'
japua huatányuusij?

Ajta a'ájna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

²⁴ —Siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey
jo'tij ja'pueertaj ti c'í antayóhuaj, j'i'nye a'yaa nu tyajá'-
mua'ixaatye' tijin mue'tíj mu jaxie'va'aj muá'ju'un maj
utyájrutyey, ajta camu púoorej. ²⁵ Tí'ij i ti aja'chej
ájchenyij, ajta je'en tye'tyáana'aj jo'tij ja'pueertaj, siajta
mua'aj a'áa xu pua'quéj huatyú'uj xá'ju'un, siajta
tye'ejtyáto'sixi'ij i puéertaj jitze, a'yaa xu tyaatájeevij
tijin: "Tavástara', tyita'antácuunye'." Ajta a'yaa pu tya-
jamuaaté'exaatye'sij tijin: "Canu já'muamuajtye a'tyán
siaj pu'é'een, nyajta quee jamua'reej jo'siaj ja'rácij."

²⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyu'taxájtaj tijin: "Ítyáj tu aja-
muán tyú'cuua, tyajta ajamuán hua'íj, pajta muáaj tyí'-
tamua'tyahua'aj jo'tij i juyéj joonyáatime'." ²⁷ Ajta a'íj
pu a'yan tyajamuaaté'exaatye'sij tijin: "Canu ja-
mua'reej jo'siaj já'ma'can. Xa'ajtáci'nyij nye jimi mua'aj
mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetye'itee'." ²⁸ A'íj xu sij jin juyi-
nyaj xá'ju'un siajta huatóoxaamujritye'ej, siati'ij a'íj
hua'sej i Abraham, siajta i Isaac, siajta i Jacob, siajta
néijmi'caa i Dios jitze ma'can maj tyi'xajtaca'aj, siajta
mua'aj a'áa xu jéjre' jo'tya'úuj xá'ju'un. ²⁹ Ji'nye séecan
mu aje're'nyesij mej mij oorá'sej jo'tij méesaj jo'-
tyéjvee mej mij tyú'cuu'nyij a'ájna i Dios ti já'sejre'. Sia-
jta mua'aj aa xu pua'quéj jo'tyú'uu xá'ju'un. ³⁰ Ajta
je'en ijíj maj uvé'tyajtíj, a'íj mu anáatya'aj muá'ju'un,
ajta i maj ijíj anáatyij, a'íj mu uvé'tyajtíj.

**Tí'ij Jesús huóoyiinyaca' tí'ij aja'rányeerica' a
Jerusalén**

(Mt. 23:37-39)

³¹ Tí'ij Jesús oochán jaatapuá'citaj ti tyihuá'ixaatya'-
ca'aj i tyeétyee, aj mu mij séecan jimí aje're'nyej, a'íj
mu pu'é'eenye'ej i fariseos, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:
—Pata'aj tyíchenyij a'yájna, j'i'nye Herodes pu mua-
je'catamui'ij.

³² Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Siata'aj a'áa jó'ju' a'íjci jimi i Herodes, siata'aj a'yan
tyaaté'exaatye'en tijin ijíj nyajta ariá'pua'aj nu huo'ta-
muáritye'ej a'íjmaj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' sée-
jre' i tyeétyee, nyajta tyihuá'huaatye'en i maj tyí'cucui',
nyajta áatijmua' tye'entyínyaci'piire'ej. ³³ A'yaa pu
tyúuxie've' nyaj nyooj huame'en ijíj, nyajta ariá'pua'aj,
nyajta áatijmua', j'i'nye capu a'yan tyi'tyéevijtij ti huá-
mui'nyij a'yájna pua'quéj Jerusalén s'íj ti Dios jitze ma'-
can tyí'xaxa'aj.

³⁴ Mua'aj mu siaj Jerusalén ja'chej, mu siaj Jerusalén
já'ma'can, mua'aj xu huá'cui'caa a'íjma i maj Dios jitze
ma'can tyí'xaxa'aj, siajta hua'to'xaxaa tyetyéj jime'
a'íjma i Dios ti uhuojo'ta'ítyaca' ja'mua jimi. Mue'tíj nu

a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj huá'ajsüre'en i já'muayoj-mua' nyej nyij huó'cha'ñn a'yájna tí'ij tyacuáarie' tí huá'cha'ij i juyójmua', tí hue'cánaamuaj i ju' anáj jime'. Sijta mua'aj, caxu a'yan tyá'xie've'. ³⁵ Cási' xaaséj, nu'ríj majamúhua'xij mua'ajmaj mu sij Jerusalén ja'chej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', caxu che' nyesée-jran 'asta na'aj quee atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze siatí'ij a'yan tyu'taxájtaj yee tyiche' tyámua' tyeetyá-toonyij a'íjci i tí maja've'mej nyúucaria'ra' jitze i tavás-tara'.

Tí'ij Jesús tyáahuaj a'íjci i a'tíj tí huatyáaja

14 A'yaa pu tyu'ríj tí a'ájna putyí'rijcaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, Jesús pu a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej sñij i fariseo tí va'cán jin tyi'tyéjvee, tí'ij jamuán tyú'cua'nyij, majta i tyeétyee, jéehua mu ja'eeva'ca'aj a'íjci i Jesús. ² Sñij pu ajta avéjri' huatyávaaca'aj i Jesús jimi, tyí'cui' a'íjna i a'tíj, néijmi'que' pu huatyáaja. ³ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' i fariseos, ajta a'íjma i maj tyúumua'tyej i yu'xarij jitze Moisés tí jo'yú'xaca' tíjin:

—¿Nyij je'ej tyí'rij nyaj tyáahuaatye'en a'íjci xicáara' tyaj jitzán taso'pii, ca' quee? ⁴ Majta a'íjma camu che' huatanyúj, ajta i Jesús, a'íj pu ja'ajtamuaríe' a'íjci tí tyí'cui', ajta tyáahuaj, aj pu'ij jaata'ítyaca' tí jó'ra'nyij juxáahuaj. ⁵ Tí'ij ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyiquee í'rij tí a'tíj a'yan huárinyij a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán juso'pii? Típua'aj púuru' atyéjvetyij jo'tij ja'tyácun, na'ríj púuye' atyéjvetyij, ¿nyí pequee jiyet'zín je'tajásij jo'tij ja'tyéjve?

⁶ Majta a'íjma camu je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huo'tajé maj utyojo'vá'mua'riive'en jo'tij a'tíj jo'tyényeichij

⁷ Tí'quij Jesús huo'séj je'ej maj rijca' a'íjma i maj hua'inyiíhuaca' maj tyú'cua'nyij, a'íj mu jahuoca'aj maj avéjri' oorá'sej a'íjci jimi i tí tyihua'í'cuetyej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

⁸ —Típua'aj a'tíj muaatájeeve' paj tyú'cua'nyij hua' jamuán i maj tyí'ye'estej a'íjci jime' tí sñij huatyényeichij, capáj a'áan jo'ojyí'xa'an véjri' jimi i tí muaatajé paj tyú'cua'nyij, sulu a'tzúj paj áan ímuáj jo'ojyí'ñ. Na'ríj quee típua'aj sñij uvé'nyej tí jéetze' juxie've' pequee muáaj tí ajta jaatajé, ⁹ ajta a'íjna i tí jamuaatá'inyej a'yaa pu tyimuaatá'jeevij tíjin: “Ájchesij, ta'aj a'mán u'yíxí'ñ a'íjna i a'tíj.” Aj pe' pij huatá'tyevi'ra'astaj, patí'ij a'áan u'yíxí'ñ a'íjci japua i tí jéetze' quee juxie've'. ¹⁰ Pajta muáaj a'yaa paj huárinyij típua'aj a'tíj muaatá'inyen, a'áan paj jo'ojyí'ñ jo'tij quee í'rij jóoxie've', tí'ij uvé'nyej i tí muaatá'inyej a'íj pu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej tíjin: “Nya' amíncuj, pata'aj ájchenyij a'yájna pata'aj ooyíxí'ñ yee véjri' jo'tij jéetze' jóoxie've'.” A'yaa paj a'íjci jin huárinyij, a'yaa mu tyámua' mo'jo'mua'ráa muá'ju'un i tyeétyee i maj ajamuán áan jo'ojyíj. ¹¹ Ji'nye a'tíj tí na'aj tí óotzaahuatye', a'íj pu tyévi'sí' huataséjre'ej. Ajta a'íjna i tí tyóoxaahuaj, a'íj pu naa huataséjre'ej.

¹² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i tí jaatá'inyej tí tyú'cua'nyij tíjin:

—A'yaa paj huárinyij patí'ij huo'tá'inyen maj tyú'cua'nyij a'tzáaj chúmua' nusu t'ca', capáj hua'jeeva a'íjma i a' amíncustyamua', ca' a'íhuáamua', nusu a'íjma i maj chíjtyaanyi' i maj aja'chej véjri' a jimi. Típua'aj a'yan petyihuo'tájeeve' a'íjma, matí'ij mij majta a'íjma'aj muatá'jeevij muéetzij, a'yaa mu rinyij a'íj mu tyí'muanajchitye'en. ¹³ Pajta muáaj, patí'ij huo'tájeeve' maj tyú'cua'nyij, a'íjma paj huatá'inyen i maj quee je'ej tyéjviicue', pajta a'íjma i maj jéehua ja'jpuéjtzij cui'nyí'ra'aj jime', pajta a'íjma i maj quee tyámua' tyityaací'ij, pajta a'íjma i maj aracúcu'nyijmee.

¹⁴ A'yaa paj huárinyij, tyámua' mu tyimuaatyátoosij, ji'nye camu tyí'toove' i maj jin tyimuaanájchitye'en, ajta a'íj pu i Dios tyimuaatanájchitye'ej a'ájna xicáara' maj jitzán huatájuurita'aj i maj tyámua' tyí'tyetye'ítyeris-taca'aj.

A'íjci jime' tí a'tíj huo'tajé maj tyú'cua'nyij chúmua' ma'can

¹⁵ Tí'ij sñij tí ajta a'áa jo'tyá'caj hua' jamuán a'yan tyáanamua'ri' je'ej tí tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

—Tyámua' pu tye'mej a'íjci jimi i tí tyí'cua'nyij a'ájna xicáara' jitze tí jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—A'tíj pu tyámua' huó'uuri'ajca'aj tí'ij tyihuo'í'cuetyej mui'caa pu huatajé. ¹⁷ Tí'ij a'ájna atyojo're'nyej tí tyihuo'í'cuetyej, aj pu'ij a'íj huata'ítyaca' i tí jimí tyí'huire' tí'ij uhuojo'tájeeve' i tí huo'tá'inyej, a'yan tíjin: “Musio'vá'ju', ji'nye pu'ríj tyámua' tyí'een i sij tyí'cua'nyij.” ¹⁸ Majta a'íjma, néijmi' i mu huatyóohuij maj tyu'túu'uunyí', ajta a'íjna i tí anaqué'ej jaatajé, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin: “Nyoochán nu chuéj huánanie' nyaj japuan tyu'muaríe'en, juxie've' nyaj yo'tyéesej, a'yaa nu tyí'muahuavíj paj tyinaatú'uunyí'.” ¹⁹ Ajta sñij pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: “Nyoochán nu púuyesij huánanie', tamuáamuata' mu ará'asej, nu'ríj jó'raa nyej nyij huo'tyájmua'tyij, pata'aj tyinaatú'uunyí'.” ²⁰ Ajtáhuaj a'aj i sñij, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nyoochán nu huatyénye'chaca', a'íj pu jin quee í'rij nyaj a'áa jó'me'en.” ²¹ Ajta a'íjna i tí tyí'huire' tí uhuojo'tajé, tí'ij uvé'nyej aj pu'ij jaaté'exaa a'íjci i tí tyé'íjtye' je'ej maj tyu'taxájtaca'. Ajta a'íjna i tí tyé'íjtye' jéehua pu huatanyú'caca'. Tí'ij ij jaata'ítyaca' a'íjci tí tyí'huire' a'yan tye'jeeve' tíjin: “Pata'aj jiyet'zín a'áa jó'me'en cáayej jitze, pajta juyéj jitze, tí'ij na'aj tyo'tyényinyí' i chájta'. Pata'aj huaja'ravi'tíj a'íjma i maj quee je'ej tyéjviicue', pajta a'íjma i maj jajpuéjtzij cui'nyí'ra'aj jime', pajta a'íjma i maj aracúcu'nyijmee, pajta i maj quee tyéjcheve'.” ²² Tí'ij arí jéetze' huachúmua', a'íjna i tí tyí'huire', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nyavástara', nu'ríj a'yan huaríj je'ej paj tyinaata'íj. Ajta móoche' mu ú'vej maj sécan mujo'vá'ju'un.” ²³ Ajta i tí tyichí', a'íj pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i tí jimí tyí'huire' tíjin: “Pata'aj a'áa jó'me'en i juyéj jitze a' ímuáj tí ja'-

tanyaátimée, pajta méyee a' imuáj maj huacháatimée. Pata'aj ca'nyéjrij jin huo'tájeevej maj mujo'vá'ju'un, mej mij uhuájjestej yu nyechi'táj. ²⁴ A'yaa nu tyí'mua'ix-aaty'e', a'ñimaj i nyaj anaquéej huo'tajé, capu sñij yee tyí'cua'nyij i nyaj tyihuá'cue'tyiej."

Je'ej ti tyúuxie've' mej mij jamuán huac'ca'an i Círístu'

²⁵ Jéehua mu tye'ftee jamuán huac'ca'aj i Jesús, ti'quij a'ñin huo'séerajraa i tye'ftee, a'yaa pu'ij tyi-huo'té'exaaj tijin:

²⁶ —A'tjij ti na'aj ti mujo've'me'en nye jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti jéetze' tyámua' tyinyéjcha'ñij nyéetzij quee i jutáataj, i junáana, nusu i ju'ñij, nusu i juyójmua' nusu i ju'ihuáamua', ajta i jucu'utzimuáj, na'rñij jusñij quee óoca'nyej, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'-canye'en. ²⁷ Típua'aj mua'aj sequée óoca'nyej siaj a'yan tya'ajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj, siajta quee juxié'vi'ra' jin na'rá'astej, capu je'ej tyí'rij siaj nyaj jamuán huac'ca'an. ²⁸ Típua'aj sñij a'yan tyá'ajtaahua-mu'uj i chi'ij ti ájtyeej, ¿Nyiquee anaquéej huatyéyixi'ij tñij jaatyé'iten i túmii tñij jáamua'reej típua'aj aróo'astyahua'an tñij jaatyá'ijci'tyij? ²⁹ Ji'nye típua'aj anaquéej huatyóochenyij ti ja'ajtaahua, ajta je'en huaxj i túmii, capu che' jaatyá'ijci'sij, majta i tye'ftee, mati'ij jaaséj a'ñi mu jaatyá'axaahuari'raj. ³⁰ A'yaa mu tyu'taxájtaj tijin: "A'mújna mu tyáati' pu huatyóochej ti ja'ajtaahua mu chi'ij, ajta capu pu jáaruuj ti jaatyá'ijci'tyij." ³¹ Na'rñij sñij ti tyi'tyéjvee rey jime', típua'aj séej ujá'nyo'si'tye'ej i rey, ¿nyij quee anaquéej huatyéyixaj tñij jáamua'reej típua'aj pújoorejve'en a'ñijma jime' i maj tamuáamuata' ví'ra'aj ará'asej tñij huo'mué'tin i séecan i seityéj ví'ra'aj maj ará'asej i xantáaru'uj? ³² Ajta típua'aj quee pújoorejve'en, tñij ooj a'imuáj ja've'mej, a'ñi pu séecan huata'ityij mej mij ujó'ju' i séej jimi i rey mata'aj mij jaatáhuavii maj jaaxá'pu'intare'en mej mij quee junyo'si'tye'ej. ³³ A'yaa pu cha'taj na'aj een ja'mua jimi, a'tjij tina'aj ti a'yan tyá'xie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'i metyoohuá'xij a'chu ti tyí'ijcha'ij, na'rñij quee, capu je'ej tyí'rij ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Típua'aj i unáj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ Ajmé'ra'aj i unáj, ajta típua'aj huatyáapua'rej i ti jin áncatzaj, ¿ji'nye tyí'rij tñij ajtáhua'aj áncatzaj já'ra'nyij? ³⁵ Capu che' tyi'tjij huñre', nyij i chuéj japua, nusu mej mij ja'tarástira'nyij i itye'rij jitze. A'yaa pu'uj tyí'huñre' maj majúuraxij. I maj iityanamua'arajmee, miche' jáanamua'j.

A'ñijci jime' i cánya'aj ti jó'vej
(Mt. 18:10-14)

15 Majta a'ñimaj i maj huá'ijiva'ca'aj i tye'ftee i maj tyí'ticij, majta a'ñimaj i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij, a'ñi mu ajtyá'ixi'riaca' i Jesús jimi mej mij jáanamua'j. ² Majta i fariseos, majta a'ñimaj i maj tyúu-

mua'tyiej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'ñi mu a'yan tyí'xajta'ca'aj tijin:

—A'mújna mu tyáati' tyámua' pu huojo'mua'raj i maj je'ej pua'aj tyietyúucha'ij, ajta hua' jamuán tyí'cua'-caa.

³ Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaj a'yan tijin:

⁴ —Típua'aj sñij cánya'xñi tyíya'muaj maj anxityej ará'asej, ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyiquee a'áa huojo'tyáhuu'itye'sij i séecan a itzitáj, ajta je'en jaar-ia'huosij i sñij ti jó'vej 'asta na'aj quee jáatyoonyij? ⁵ Tñij jáatyoonyij, aj pu'ij huatóotyamua've'sij, tñij ij uhuatyóoratiiraj. ⁶ Tñi'quij jo'mej i juchéj, aj pu'ij ju'amiincustyamua' huatájeevij, ajta a'yan tyihuo'té'ex-aaty'e'ej tijin: "Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'rñij jáatyoj i cánya'aj nyaj yó'rieeca'aj." ⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti a'yan tyí'een u tajapuá Dios ti já'sejre', típua'aj a'tjij seequéj tyú'mua'tyij tñij quee che' je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ñij, tñij ajta a'yan huá'riinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'ñi mu i maj i Dios jimi já'sejre' jéetze' jutyamua've' a'ñijci jime' i a'tjij ti tyá'antzaahua i Dios jimi, mequee a'ñimaj jime' séecan i maj mui'ij, i maj tyámua' tyí'tyetye'ftee, i tiquee huá'itziitye' maj seequéj tyú'mua'tyij.

A'ñijci jime' i túmii ti jó'vej

⁸ Típua'aj itit' a'yan tyí'toova'aj a'chu tamuáamuata' túmii. ¿Nyiquij quee a'yan rinyij típua'aj séej jo'rieenyij? A'ñi pu tiéj antyíteeraj, ti'quij iiri'icho'taj i juchi'táj, tyámua' pu tyí'huoonyij 'asta na'aj quee jáatyoonyij. ⁹ Tñij jáatyoonyij, ju'amiincustyamua' pu huatájeevij, a'ñimaj i maj véjri' huacháatimée, aj pu'ij a'yan tyi-huo'té'exaaty'e'sij tijin: "Siata'aj huatóotyamua've'en nyaj jamuán, ji'nye nu'rñij jáatyoj i túmii nyaj yó'rieeca'aj." ¹⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti a'yan tyí'rinyacaa u tajapuá i Dios jimi, ajta a'ñimaj jimi i maj jahuñre'. A'ñi mu jutyamua've' a'ñijci jime' tñij sñij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ñica'aj huatyóochenyij ti seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi.

A'ñijci jime' i yó'ra' ti quee je'ej tyí'mua'tzej ti imuáj je'ej huárupij

¹¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij jin tyihuo'té'ex-aaj a'yan tijin:

—A'áa pu ja'hua' a'tjij já'chajca'aj, hua'puácaa pu tyiyójmua'. ¹² Ajta a'ñijna i yó'ra' ti pá'rñij, a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tijin: "Pata'aj tyinaatá'an nyéetzij ti tyí'nyaci'tyij pati'ij quee che' majá'hua'tan." Ajta a'ñijna i táatajra', a'ñi pu jé'ta' tyaatá' néijmi'i a'chu ti tyí'ijcha'ñica'aj. ¹³ A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij a'ñijna i ti pá'rñij, a'ñi pu néijmi'i tyu'tój i táatajra' ti tyaatá'. Ajta je'en imuáj je'ej huárupij a'ñijna i yó'ra', a'áa pu ja'rá'aj séej i chuéj japua. A'áa pu'ij ja' yo'tyáaxijtye i túmii ti ja'an-curiaaca'aj ti'ij tyú'too táatajra' ti tyaatá', ji'nye je'ej pu pua'aj tyi'tyúucha'ñica'aj. ¹⁴ Tñij néijmi'i huatyáaxijtye, aj pu'ij jéehua huata'ícuataca' a'ájna i séej chuéj japua, ajta jo'tyá'itziij tyi'tjij ti huá'cua'nyij. ¹⁵ Aj pu'ij séej jimi

a'táj ajo're'nyej tí'ij jaatá'an tí tyu'muárie'en, ajta a'ájna i a'táj a'yaa pu tyaatá' tí a'áa tyojo'muárie'en jo'maj tuúixuj je'ru'uj tí'ij tyihuó'cue'tyej.

¹⁶ Huápu'i'ij pu huata'cuataca' a'ájna i tí pá'ri'ij, a'yaa pu tya'ajpuéjtica'aj, ajta jaxie'va'ca'aj tí jáacua'nyij a'ájci i cútzape'ej tuúixuj maj jacua'ajcaj, ajta capu a'táj jatá'caria'aj tí tyi'táj huácua'nyij. ¹⁷ Aj pu'ij uhuóo-mua'tzij, a'yaa pu tyu'muá'aj tíjin: "Majta a'áimaj i maj jahuüre' i táataj, matí'ij mana'aj pua'máj juxáahuaj mu tyí'cua'. Ajta tya'vá'ítze'rii hua' jimi, nyajta nyáaj iye'e'ej nu huatyéjve na'me'riiaj i nyej i'cuaj jime'. ¹⁸ Naaré'mej i táataj jimi, a'yaa nu tyaaté'exaate'e'ej tíjin: Táataj, jéehua nu ootyá'ítzee i Dios jimi, nyajta ajimi. ¹⁹ Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan naatámua'tyij yee nyiyóoj. Pata'aj a'yan nyojo'mua'raj patí'ij a'ájma i maj ajimi tyí'muarie'." ²⁰ Tí'quij jó'raa, aj pu'ij a'áa jo'mej i jutáataj jimi.

Tí'ij ooj a' imuáj joomá'caj, a'áimaj pu táatajra' jaaséej, huápu'i'ij pu ja'ancu'vaxij tí'quij jo'téechajraa jo'tij ja'vé'mej i yójra', aj pu'ij jí'ré'chuiixij ajta jí'tyáapui'tzej. ²¹ Ajta a'ájna i yójra', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Táataj, jéehua nu ootyá'ítzee i Dios jimi, nyajta ajimi. Capu che' a'yan tyi'tyéevijtij paj a'yan tyinaatájeevej yee nyiyóoj." ²² Ajta a'ájna i táatajra', a'yaa pu tyihuó'té'exaa a'ájma i maj jimi tyí'muarie' tíjin: "Ca'nácan mese'vé'chuij i síicu'rij tí jéetze' naa een siaj síj a'ájci ju'cáchejtye'en, siajta anyíiraj ju'cárujtyi' i xityáara' jítte, siajta ja'ajtáca'queetye'en. ²³ Siajta i visáaru' aja'va'jaj i tí jéetze' pu'chira', siata'aj jáame'nyij. Tyiche' tyu'yé'estej, tyajta tyú'cua'nyij taxáahuaj. ²⁴ Jí'nyej i nyiyóoj pu'ríj mu' je'ré'nyej. Tí a'yan cuxáa arí mu jó'-muí'ijca, ajta je'en huatájuuriaca', tí ajta jo'vajca tya-jta tyeríj jáatyoj." Aj mu mij huatyóochej mej tyú'ye'estej.

²⁵ Ajta a'ájna i yójra' tí vásti', a'áa pu ja'hua' tyaja'-muarie'ca'aj. Tí'ij arí aja'va'má'caj véjri' jo'tij jo'tyéjvee i chí'ij, a'áimaj pu jáanamujri' mej tyí'cuiinaca'aj, majta tyí'nye'. ²⁶ Tí'ij ij séej huatajé i tí jahuüre' i yo'puáara'an, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej maj rij-caj. ²⁷ Ajta i tí tyi'huüre', a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Pu'ríj uvé'nyej a'júuj, ajta a' táataj pu jaata'íjtaca' maj jáame'nyij i visáaru' tí jéetze' pu'chira' a'ájci jime' tí uvé'nyej jimi i jutáataj tyámua' éenye'ej." ²⁸ Ajta a'ájna i tí vásti', tí'ij a'yan tyáanamujri', aj pu'ij huatanyú'ca-ca', capu jaxie'va'ca'aj tí utyájrutyey u chí'táj, ajta i yo'puáara'an, a'áimaj pu iirájraa tí'ij ij uyo'tajé, jéehua pu naa tyeetyéje tí'ij utyájrutyey u chí'táj. ²⁹ Ajta a'ájna i tí vásti', a'yaa pu tyaaté'exaa i jutáataj tíjin: "Cási', nyati'ij nyana'aj yatyu'caj, jéehua nu tyí'muarie', canu a'náj tyi'táj jín ootyá'ítzee ajimi, néijmi'i nu jín tya'rá'astej je'ej paj tyinaata'íj, pajta muáaj, capáj a'náj tyi'táj naatá' nyi séej i chíiu i nyaj jín tyu'yé'estej hua' jamuán i nya' amíincustyamua'. ³⁰ Pajta muáaj, a'yaa paj huaríj, a'mújna mua' yó' a'áimaj pu úuca jamuán jaaxíjtye néijmi'i i paj tyaatá', ajta tí'ij uvé'nyej, muáaj paj jáame'rij i visáaru' tí jéetze' pu'chira'." ³¹ Ajta a'ájna i yo'puáara'an, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Nyiyóoj, muáaj paj a'náj tina'aj nyaj jamuán yahuácaj, ajta néi-

jimi' i nyaj tyí'ijcha'ij, muéetzij pu tyí'mua'a'rij. ³² Ajta a'mújna mua' júuj, a'yaa pu éenye'ej tí'ij muí'chíj, jí'nyej capu majá'hua'taca'aj, a'yaa pu'ij jí'ij cuxáa tí hu-atájuuriaca'. A'áimaj pu jo'vajca, ajta pu'ríj huataséjre, a'áj pu jín a'yan tyúuxie've' tyaj huatatyamua've'en, tyajta tyu'yé'estej."

A'ájna i tí tyi'huüre' tí ootyá'ítzee huápu'i'ij a'ájci jimi i tí jahuüre'

16 Jesús pu ajta a'yan tyihuó'té'exaa a'ájma i maj jamuán huacáj tíjin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, síj pu jahuüria'ca'aj tí antyúumua'reeriaca'aj néijmi'i jime' a'chu tí tyí'ijcha'íca'aj i chíjtyaanyi'. Matí'ij mij séecan uyo'té'exaa a'ájci i tí tyé'ijtye', tí a'ájna i tí jahuüre' cha'-na'aj tyi'tyáxijtye'sima'aj i tí tyi'íjséjraca'aj. ² Tí'ij ij i chíjtyaanyi' uyo'tachó'vej, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tíjin: "¿Tyi'tanyí pu'é'een a'ájna i maj jín je'ej tyí'muaxaj? Pata'aj jo'yú'xaj néijmi'i a'chu paj tyi'táj jín antyía'-mua'reej nyej nyij jáamua'reej a'chu tí tya'rá'asej, jí'nyej capáj che' a'ájna jín antyía'-mua'reerij puá'mej." ³ Ajta a'ájna i tí jahuüria'ca'aj, a'yaa pu tyu'muá'aj tíjin: "¿Jí'quij nyarínyij jí'ij tí i tí tyí'nye'ijtye' tyináa'ri'raj i nyaj jín antyínyamua'ree? Ajta nyéetzij capu che' nyaca'ny-isti' nyaj tyi'táj huamuárie'en, nyajta nyényetyevi'ra' nyej tyi'táj huóotiveenyij. ⁴ Nu'ríj jamua'reej je'ej nyaj rínyij, mej mij tyeétyee naa nyojo'mua'raj a'ájna ajuchéj nyati'ij quee che' tyí'muarie'ej a'yájna." ⁵ Tí'ij ij huotajé séej ajta séej i maj tyé'cha'íria'ca'aj a'ájci i chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i tí anaquéj ave'ré'nyej tíjin: "¿A'chunyéj petyé'cha'íre' i tí tyí'nye'ij-tye'?" ⁶ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i a'táj tíjin: "Anxityej pua'mácan i taampu a'ájci i asétyij tí aseitúunaj jítte ma'can." Ajta a'ájna i tí antyúumua'reej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Ya'cuíj i yu'xarij tí jítzán tyé'yusí' a'chu paj tyé'cha'íre', huayíixí'ij jíyetzín pata'aj séej ooyú'xaj tí a'yaa na'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' taampu tí ará'asej." ⁷ Tí'ij ta'ij séej a'yan tyu'ta'íhuo'ri' tíjin: "Arí muáaj, ¿a'chunyéj petyé'cha'íre'?" Ajta a'áimaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Anxityej pua'mácan mediidaj i tyeríicu'j." A'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: "Ya'cuíj i yu'xarij, pata'aj séej ooyú'xaj tíjin muáacuatyey paj tyé'cha'íre'." ⁸ Ajta i tí tyé'ijtye', a'áimaj pu tyámua' tyaatá', jí'nyej tyámua' pu tyu'muá'aj a'ájci jime' je'ej tí ye'ej huárínyij. Jí'nyej a'áimaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, jéetze' mu jaayí'tín je'ej maj ye'ej huárínyij i séecan jamuán i tyeétyee mequee a'áimaj i maj yójmua'mua' pu'é'een i Dios. ⁹ A'yaa nu tyajámua'ixaate', caxu cha' siana'aj jaxijtya'aj i túmii iye'e'ej tí ma'can cháanacaj japua. Che' a'yan tyajamuatya'huüre' siaj síj ju' amíincustyamua' huamué'tín mej mij a'áimaj naa jamojo'mua'raj, ajta tí'ij quee che' ma' túmiinyij, aj pu'ij Dios jamuaatá'sij siaj utyájrutyey a'ájna jo'tij quee a'náj á'vatzij i chí'ij. ¹⁰ A'ájna tí xá'puí' ríci'j a'ájci jime' tí ciléenye' jín tyi'tyéjvee, a'áimaj pu ajta xá'puí' rínyij típu'a'aj tyi'tyaváaj já'ra'nyij va'cán jime', ajta a'ájna i tí quee xá'puí' ríci'j a'ájci jime' tí ciléenye' jín tyi'tyéjvee, capu ajta xá'puí'

rinyij tipua'aj va'cán jin tyi'tyaváaj já'ra'nyij. ¹¹ A'fj pu jin, tipua'aj sequée tyámua' tyitye'entyúumua'reeriaj a'fjci jime' i ti a'yan tyí'sejre' íiyan i cháanacaj japua, ¿a'tanyij ij ja'mua jitze tyi'ca'nyen siaj a'fjci jime' an-tyúumua'reeriaj i ti huápu'ij tyá'najchij? ¹² Tipua'aj sequée tyámua' tyityetyúucha'ij a'fjci jime' i ti quee mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij, ¿a'tanyij ij jamuaatá'sij i ti mua'ajmaj tyajá'mua'a'rij?

¹³ Capu i'rij ti a'tfj hua'puácaa huáhuire'en i maj tyí'ijta, tipua'aj a'yan huárinij, séej pu xánave'ej ja'mej, ajta i séej pu jéehua xie've'ej ja'mej, na'riij quee séej pu já'tzaahuatya'aj ja'mej, ajta i séej pu huatyáxaahuataj. Capu ij i'rij siaj i Dios huatyáhuire'en, siajta i túmii.

¹⁴ Majta a'fjmaj i fariseos, jéehua mu janyacua'tzaca'aj i túmii, mat'ij a'yan tyáanamujri', jéehua mu jaatyáxaahuataca' a'fjci i Jesús. ¹⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa i Jesús tijin:

—Mua'aj xu a'fjin pu'éen i siaj a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyityetyúucha'ij i tye'fye jimi, Ajta Dios pu jamua'reej je'ej siaj een mu jutzájta', a'fjna ti naa huasé'rin i tye'fye jimi, a'fji pu je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi.

A'fjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta a'fjna i Dios ti jin tyí'ijta

¹⁶ A'fjna i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'fji mu tyihuá'ixaatya'ca'aj i tye'fye. Ajta ti'ij i Juan huataséjre, a'fji mu huá'ixaatye' i nyúucarij i maj jin huatóotya-mua've'en mej mij jáamua'reej je'ej ti een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, majta néijmi'i tyí'tyese' maj a'áa jo'tyájrutyey.

¹⁷ Jéetze' pu quee tyési' ti ja'huópua'rix'i'in i tajapuá ti séejre', ajta i cháanacaj. Ajta a'fjna i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', óoche' pu néijmi'i jin aróo'astej.

Tipua'aj a'tfj ju'fij huatátoonyij

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ Ajtáhua'aj pu séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijin:

—A'tfj ti jaatátoonyij i ju'fij, ajta je'en séej ancure'vi'tij, a'fji pu juxana'cire'. Ajta tipua'aj a'tfj íitaj ancure'vi'tij ti huatátuihuaca', ajta pu juxana'cire'.

A'fjna i chíjtyaanyi', ajta a'fjna i Lázaro

¹⁹ Ajtáhua'aj pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'áa pu ja'hua' chíjtyaanyi' já'chajca'aj, ti naa eenye' tyúuche'tyahua'aj, cáanarij jime' ti nacámuaa, ajta ti jé're'en, a'náj tina'aj pu tyí'ye'estyahua'aj, ajta jéehua pu tyá'najchica'aj i ti tyihuá'cue'tyahua'aj. ²⁰ Ajta a'fjna i ti quee je'ej tyéejviicue', a'áa pu je'tyájcay jo'tij ja'pueertaj a ti ja'chej i chíjtyaanyi'. A'yaa pu ántyapuaaca'aj a'fjna i a'tfj tijin Lázaro, a'fji pu tyí'cui'ca'aj, néijmi'que' pu cá'atzaca'aj. ²¹ Jaxie'va'ca'aj ti jáacua'nyij i cue'ráj ti tye'nyij ti tya'cájvitzej i méesaj japua jo'tij tyajá'cua' i chíjtyaanyi', majta i tzi'cfij mu ajo're'nyinyiica'aj, majta jacányesixi'ij i ti cá'atzaj jitze.

²² Ti'quij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán huamuí' a'fjna i Lázaro, a'fjmaj i maj tyí'huire' u tajapuá, a'fji mu yo'ví'tij i Abraham jimi jo'tij Dios já'sejre', ajta a'fjna i chíjtyaanyi', ti'ij ij ajta huamuí', majta ja'vá'naj. ²³ A'áa pu jo'tyá'ítzee jo'tij já'taa, jéehua pu jajpuéjtzica'aj a'fjna i chíjtyaanyi'. Aj pu'ij jaaséj a'fjci i Abraham, ajta a'fjci i Lázaro ti ajo'tyávaaca'aj i Abraham jamuán.

²⁴ Aj pu'ij jaatajé tijin: "Abraham mu paj nyavástara', ná'ancu'vaxi', pata'aj mu yo'ta'ítyej a'mújcij mu Lázaro ti'ij a'múu jaatyáru'nyej i juxityéj ti'ij naatyácimujri-tye'en i nyenyanúu jitze, ji'nye jéehua nu jajpuéjtzij iye'ej tiéj tzajta'." ²⁵ Ajta a'fjna i Abraham, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: "Nyiyóoj, ¿nyij pequee jamua'reej je'ej paj jéehua tyí'huá'tyamua'vej pati'ij pooj júurica'aj i cháanacaj japua? Ajta a'mújna mu Lázaro, jéehua pu jaapuéjtzitariaca'. Ajta ijíj a'fji pu jutyamua've' a'yájna, pajta muáaj, ijíj paj jajpuéetzij puá'mej. ²⁶ Ajta ijíj, a'yaa pu een, pu'ríj a'yan huó'ruuj ti acacúnyijme, a'fji pu jin quee i'rij maj antáci'nyej a'múu pujmua' mua'aj-maj jimi, capu ajta i'rij maj a'yun pujmua' eetáci'nyey ityájma jimi."

²⁷ Ti'ij ij a'yan tyu'tanyúj tijin: "Nyavástara', a'yaa nu tyí'muahuavij paj a'mújcij Lázaro huata'íjtye' ti a'áa ja'tanyéj i táataj ti ja'chej, ²⁸ ji'nye anxíviaa nu tyí'ihuaamua', che' a'múu tyámua' tyihuo'té'exaatye'en mej mij quee a'yun pujmua' jo'vá'ci'ca'an jo'tij ja'puejtzij." ²⁹ Abraham pu a'yan tyaaté'exaa tijin: "A'fji pu huatyá'ítzee a'fjma jimi a'fjna Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj jo'yú'xaca' a'fjmaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, miche' a'fji huánamuj." ³⁰ Ajta a'fjna i chíjtyaanyi', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', mu paj Abraham pu'éen, camu ja'tzaahuatye' a'fjci, ajta tipua'aj a'tfj ti arí huamuí' huataséjre'en a'fjma jimi, aj mu mij seequéj tyí'mua'tyij i Dios jimi." ³¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Tipua'aj mequee jáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'fjna i Moisés, ajta a'fjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, camu majta ja'antzaahuatye'sij tipua'aj s'fij hua' jimi huataséjre'en i a'tfj ti arí huamuí'."

Tipua'aj a'tfj tyí'tfj jin ootyá'ítzeere'en

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa a'fjma i maj jamuán huac'ij tijin: —Jéehua pu tyí'sejre' je'ej siaj tyi'tfj jin tyityo'tyá'ítzeere'en i Dios jimi, je'ej pu pua'aj tye'mej a'fjci jimi i a'tfj ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij séecan tyi'tfj jin ootyá'ítzeere'en i Dios jimi. ² Jéetze' pu jatyáhu'i'rii a'fjci i a'tfj maj ja'cátapi' i cijpáara'an jitze i tyetyéj so'nyij ti ve'ej, majta je'en ja'tyáreenyij jájritze' ti'ij a'áa ja'tyájmui'nyij, jéetze' pu jatyáhu'i'rii quee tipua'aj ca'nyíjra'aj hua'tá'care'en a'fjma i maj cíle'en mej mij a'fjmaj ootyá'ítzeere'en i Dios jimi. ³ A'fji pu jin tyámua' xu'uj mua'aj.

Tipua'aj a'ihuáara' tyi'tfj jin ootyá'ítzeere'en, pata'aj jajtyá'xi'in, tipua'aj uhuóomua'tzij, aj pej pij tyaatú'u-unyi'. ⁴ Tipua'aj séej xicáj a'tfj aráahua'puaj ootyá'ítzeere'en aj jimi, tipua'aj ajta je'en aráahua'puaj ajo're'nyey a'jimi ti'ij muaatáhuavii yee tyinaatú'uuny-

i'ri' i nyaj jin ootyá'itzee a'jimi, a'yaa paj huárinyij petyaatú'uunyi'.

Típua'aj a'tíj tyá'tzaahuatye'ej

⁵ Majta a'fímaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa mu tyaaté'exaa a'fjci i tavástara' tíjin:

—Taatá' tyata'aj jéetze' tyá'antzaahuatye'en.

⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'fí pu'uj juxie've' sij tyá'tzaahuatye'ej, típua'aj cí setyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyu'tái'ritarij sij a'yan tyaata'íjtye'en a'fjci i xápua' ti eetácutyej, ti a'áa jé'ta' jáata' ja'tyóohuiiye'en jusfij, ajta i xápua', a'yaa pu rinyij je'ej sij tyaata'íjtye'sij.

Je'ej ti tyúuxie've' a'fjci jimi i ti tyí'huüre'

⁷ Típua'aj a'tíj tyí'muarie'ej ja'mua jimi a'fjci jime' i ti tasáahua na'ríij cánya'xii ti siire', tí'ijta uvé'nyej ti utyo-jo'vá'muariej, “¿Nyiquij a'yan setyaatájeevij yee mu-jo'té'yi'ij, huayíixi'ij pata'aj tyú'cua'nyij?” ⁸ Caxu xaa nyu'uj a'yan tyaatájeevij, sulu a'yaa xu'uj tyaatájeevij tíjin: “Pata'aj tyámua' tyú'uurej i nyaj tyí'cua'nyij, pajta tyámua' eenye' pej pij tyináacue'tyej, aj pej pij tápij muáaj tyí'cua'nyij, pajta huaye'en.” ⁹ Ajta tí'ij a'yan tyú'uurej je'ej sij tyaata'íj, caxu sijta je'ej tyaaté'exaatye'ej yee che' Dios tyimuaanájchitye'en. ¹⁰ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj tyu'taxáj, típua'aj serij néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyajamuaata'íj, a'yaa xu tyu'taxáj yee: “Catu tyi'tíj huüre', ji'nye a'yaa tu'uj huaríj je'ej ti tyí'taci'puaaca'aj.”

Tí'ij Jesús tyihuó'huaa a'fjima i maj tamuáamuata' ará'asej

¹¹ Óoche' pu huama'caj i juyéj jitze Jerusalén ti jó'nyaa, a'áa pu huatyéenyey a Samaaria, ajta a Galileea. ¹² Tí'ij a'áa joomá'caj a'áa mu ye'entyinájchaca' i tyétyacaa i maj tamuáamuata' ará'asej, metyí'cu-cui' a'fímaj a'fjci jime' ti tyinyáxij huá'hue'ra' jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin léepraj, a'áa mu imuáj jo'tyáhuixij. ¹³ Matí'ij mij ca'nyíin jin jaatajé a'yan tíjin:

—Jesús, mu paj maeestro pué'een, tá'ancu'vaxí'.

¹⁴ Tí'ij Jesús huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—Siata'aj ujó'ju' hua' jimi i maj tyí'huüre' u tyeyúuj tzajta' sij huatóosejrata a'fjima jimi.

Matí'ij móoj ajojú'caj, aj pu'ij capua'riaca'aj i atzáj matí'ij mij naa éenye'ej muá'raa. ¹⁵ Tí'ij sfij huóosej tíjin pu'ríj huarúj, aj pu'ij huariá'raa tye'tyóotzi're'ej i Dios, ca'nyíin jime'. ¹⁶ Aj pu'ij tyítunutaca' avéjri' i Jesús jimi, ajta ecóotutaca' tí'ij ij tyaatatyójtzi'rej. A'fjina i a'tíj, Samaaria pu já'ma'can. ¹⁷ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—¿Nyij mequee tamuáamuata' ará'asej i maj huarúj? ¿Jo'nyij je'ej mé'een i séecan i maj arámuaacuaj?

¹⁸ ¿Nyij a'múu na'aj jusfij huariá'raa, a'mújna ti séej chuéjra' japua já'ma'can tí'ij tyámua' tyaatá'an i Dios?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'fjci i ti tyí'cui'ca'aj tíjin:

—Ájchesij pata'aj jó'ra'nyij, ji'nye petyá'antzaahuaj, a'fj paj jin períj huarúj.

Je'ej ti éenye'ej ta'mej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyu'ta'íjtaj

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ A'fí mu i fariseos a'yan tyaata'íhuo'ri' a'fjci i Jesús a'náj ti huataséjre'ej i Dios ti jin tyu'ta'íjtaj, aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'fjina i ti jin Dios tyu'ta'íjtaj, capu tyi'tíj pué'een ti séejre' i sij jin jáamua'reej. ²¹ Camu majta a'yan tyaataxájta i tyeétyee yee: “Yána'aj huatyéjve”, na'ríij yee “Mána'aj huatyéjve”, ji'nye a'fjina i ti jin i Dios tyi'íj-ta pu'ríj yésejre' ja'mua tzajta'.

²² Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj a'fjima i maj jamuán huacíj tíjin:

—A'yaa pu atyojo're'nyesij i xicáara' sij jitzán a'yan tya'xié've'ej xá'ju'un sij jaaséj nyati'ij tyu'ta'íjtaj néijmi'i jime' i nyaj jin antyínyamua'reeriaj, sijta mua'aj caxu jaséjran. ²³ Séecan mu a'yan tyu'taxájtaj yee: “Yána'aj huatyéjve”, na'ríij yee: “Mána'aj huatyéjve”; caxu ujó'ci'ca'an hua' jamuán. ²⁴ Ji'nye a'yaa nu séeria'aj na'mej a'ájna xicáara' nyati'ij jitzán tye'entyárutyij a'fjci jime' nyaj néijmi'i jin antyínyamua'reeriaj na'mej. A'yaa nu cha'taj nyana'aj huasé'rihua'aj na'mej matí'ij i maj tyóona'axcava'ra i jútye', tí'ij ootáaxi'in, jiye'tzín pu huanyéeri'ciriajra'aj. ²⁵ Ajta anaquéj pu a'yan tyúuxie've' nyaj jéehua jaapuéjtzitarej, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj manúurieenyij a'fímaj líijij maj huatyeyi-tyee. ²⁶ A'yájna tí'ij tyu'ríj ajca'huáj imuáj tí'ij ooj júurica'aj a'fjina i Noé, a'yaa pu cha'taj na'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán ya'uvé'nyesij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'. ²⁷ Metyí'cua'caria'aj i tyeéty-ee, majta ya'caria'aj, séecan mu nyéjnyai'ijchacaria'aj, a'yaa mu rijcaj 'asta na'aj quee Noé utyájrurij i báarcuj jitze, aj mu mij jéehua huatyéviiyaca' tí'quij tyíjistyaca' i jájtyij, a'fí pu néijmi'caa antyipua'rij. ²⁸ A'yaa pu cha'taj tyáaru'aj ajca'huáj imuáj tí'ij ooj júurica'aj a'fjina i Lot, a'fí mu tyí'cua'caria'aj i tyeétyee, majta ya'caria'aj, majta tyí'nanaava'aj, majta tyí'tooca'aj, majta tyí'huastyahua'aj, majta chí'ij ta'huacaria'aj. ²⁹ Ajta a'ájna xicáara' jitze tí'ij Lot eerájraa a'ájna a Sodoma, aj pu'ij tiéj huatyéviiyaca' asúufrej ti á'naxcaj, aj pu'ij néijmi'caa antyipua'rij. ³⁰ A'yaa pu cha'taj na'aj tyi-huá'uurej a'ájna xicáara' jitze tí'ij huataséjre'en i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'.

³¹ A'yaa xu huárinyij a'ájna xicáara' jitze, típua'aj a'tíj a'áan jó'ojvaacaj i juchi'ij japua, típua'aj chí'táj tyí'ráa'-caj i tyía'ra'an, che' quee acáyican tí'ij tyi'rá'an. Ajta i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' ajta quee ajo're'nyinyi-ica'an ajuchéj. ³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyáaru'aj i fíra'ra'an i Lot. ³³ A'tíj tina'aj ti jacha'ij i ju júuricamej tí'ij quee tyi'tíj je'ej jooriaj, a'fí pu yo'riésij. Ajta i a'tíj ti yo'riésij i ju júuricamej nye jitze ma'can, a'fí pu xaa jusén jin huatyá'itzeere'ej.

³⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ájna tíca'rij tzajta', mahua'puaj mu huaje'tij muá'ju'un i utáatzi'ij japua. Dios pu séej á'vi'tin, ajta i sfij a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

³⁵ Majta hua'puaj i úucua, néijmi'i mu tya'ti'xíj muá'ju'un, Dios pu séej á'vi'tin, ajta i sfij, a'áa pu jo'-

tyá'itzeere'ej. ³⁶ Majta hua'puaj tyétyacaa, a'áa mu néi-jmi'i tyaja'muárie'ej muá'ju'un i ví'ra'taj, Dios pu ajta séej á'vi'tin, ajta i sñij, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

³⁷ Majta a'ñimaj i maj Jesús jamuán huacñij, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Tavástará', ¿jo'nyij a'yan tyajá'rinyij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—Jo'tij jo'riá'ca'aj tyi'tñij ti huamuñ', a'áa mu ja'tyúusñire' i muá'rie'caj.

A'ñjna i íiti' ti jusñij ajta i juées

18 Aj pu'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaaj mej mij jáamua'reej ti a'yan tyúuxie've' maj a'náj tina'aj nyuucáaj, majta quee tyóoxa'huata'an.

² A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'áa pu ja'hua' séej chájta'naj jitze a'tñij já'chajca'aj ti juées jin tyi'tyávaaca'aj, capu já'astyajca'aj i Dios, capu ajta jitzán juxié'va'ca'aj je'ej ti tyi'tñij huá'uuriajca'aj i tyeñtyee. ³ Meentyij sñij íiti' a'áa já'chajca'aj ti antyúusñijariaca', a'náj ti na'aj pu ajo're'nyinyiica'aj i juées jimi, a'yaa pu tyá'huaviiraca'aj ti jo'xá'pu'íntar-i'tze'en a'ñjci jime' ti a'tñij jájcha'ñire'. ⁴ Ajta a'ñjna i juées pu'rñij á'tyeevi'ca'aj tiquee janamuajraca'aj, aj pu'ij a'yan tyu'muá'aj tijn: "Jexaa nyu'uj, canu já'tyese' i Dios, capu ajta nye jitze juxie've' je'ej ti tyi'tñij huá'uurej i tyeñtyee. ⁵ Ajta a'mújna mu íiti', ti'ij pu na'aj pu yatányinyii, ajta nya'itziitye'. Nyáaj nu já'xa'pu'íntar-i'tze'en a'ñjci jime' ti a'tñij jájcha'ñire', ta'aj ij quee che' yatányinyiica'an na'rñij quee nyatácua'naxi'ij a'ñjci jime'."

⁶ Ajta tavástará' pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ñjna i juées ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij. ⁷ Ajta i siaj jajvástara', ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj hua' japua tyu'tányuusij a'ñjma i ti hua'antýihuo'j i maj a'náj tina'aj jahuaviiij tñca' majta tújca'rij tzajta'? ¿Nyiquij á'tyeeren ti'ij a'yan rinyij? ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e', Dios pu ja'mua japua huatányuusij, capu á'tyeeren. Ajta ti'ij uvé'nyej i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', ¿nyiquij ooj hua'tyoonyij i maj tyá'tzaahuaty'e' íiyan i cháanacaj japua?

A'ñjna ti fariseo pué'een, ajta a'ñjna i ti huá'ñijva'ca'aj i maj tyi'tñijca

⁹ Jesús pu ajtáhuaj séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaaj a'ñjma jime' i maj a'yan tyu'muá'aj i jutzájta' tijn tyá-mua' mu tyi'tyetyeityee, i maj majta hua'xaahuaj i jux-a'aj tyeñtyee, a'yaa pu tijn:

¹⁰ —A'ñimaj i maj hua'puaj i tyétyecaa a'úu mu jo'tyájrurij i tyejúuj tzajta' mej mij huatyényuunyij, sñij pu fariseo pué'een, ajta i sñij, a'ñij pu puáricij i ti huá'ñijva'ca'aj i maj tyi'tñijca.

¹¹ Ajta a'ñjna i fariseo, a'ñij pu huatyéechaxij ti'quij huatyóochej ti a'yan tyu'tyényuunyij tijn: "Dios, tyámua' nu tyi'muatyojtzi're' muéetzij, jil'nye canu a'yan een mati'ij i séecan i tyeñtyee. A'ñij mu tyi'nahua'raj, majta je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ij, majta juxana'cire' séecan jamuán i úucaa, canu nyajta a'yan een ti'ij a'mújna i ti

huá'ñijve' a'ñjma i maj tyi'tñijca. ¹² Hua'puaj nu nye itzi'vii séej itéerij jime', nyajta a'yan tyi'tá'caa séej tamuáamuata' ti anxityej jitze ma'can i nyaj jamue'tij."

¹³ Ajta a'ñjna i ti huá'ñijve' i maj tyi'tñijca, a'áa pu imuáj a'tzúz jo'tyéechaxij, capu ajta óoca'nyajca'aj ti jú-tye' jó'nyeeer, sulu antyóoto'xa'aj i jutavij jitze i ju-muáca' jime'. A'yaa pu tyu'tyéenyuj tijn: "Dios, pata'aj ná'ancu'vaxi' nyéetzij, jil'nye je'ej nu pua'aj tyi'tyínyecha'ij." ¹⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' a'ñjna i a'tñij ti huá'ñijve' i maj tyi'tñijca, a'ñij pu xaa jil'rénnya'aj hu-atyá'itzee i jutzájta' ti'ij jó'raa i juchéj, ajta i fariseo capu jil'rénnya'aj huatyá'itzee, jil'nye tipua'aj a'tñij óotza-ahuaty'e'ej, a'ñij pu huatóotyevi'ra'astaj. Ajta i tiquee a'yan tyóotzaahuaty'e', a'ñij pu jéetze' juxie've' i Dios jimi.

Ti'ij Jesús tyámua' tyihuo'tá' a'ñjma i ti'rñij

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Majta séecan i tyeñtyee, ti'rñij mu aye've'vi'tichej i Jesús ti'ij hua'vá'muarie'xi'in ti'ij Dios a'ñjci jin tyámua' tyihuo'tá'an. Mati'ij a'ñimaj huo'séj i maj Jesús jamuán huacñij, aj mu mij hua'ajtyá'xij i tyeñtyee. ¹⁶ Ajta a'ñjna i Jesús, a'ñij pu huo'tajé i ti'rñij mej mij aje're'nyej jimí, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

—Miche' mahua'vé'vi'tij nyej jimi mu ti'rñij, caxu huá'ijmuejra, jil'nye jo'tij i Dios tyejé'ijta' a'ñjma pu cí-tyij i maj a'yan een mati'ij mu ti'rñij. ¹⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e', a'tñij tiquee a'yan een ti'ij sñij i pá'rñij, capu a'áa jo'tyáruyij jo'tij i Dios tyejé'ijta'.

I tyamuéej ti chíjtyaanyi', Jesús pu jamuán tyu'taxájtaca'

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Sñij ti tyi'ijta pu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'ñjci i Jesús tijn:

—Maeestro, mu paj tyámua' tyi'tyevij, ¿tyi'tanyí juxie've' nyaj a'yan huá'rinyij ti'ij náaci'tyij nyaj júurij ná'ra'nyij ti'ij na'aj jusén jime'?

¹⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijn:

—¿Jil'nye een jime' a'yan petyí'nyaxaj yee nyaj tyá-mua' tyi'tyevij? Sñij pu a'ñin pué'een i ti naa tyi'tyevij, a'ñij pu a'ñin pué'een i Dios. ²⁰ Papu'rñij jamua'reej je'ej ti Dios tyu'ta'ijta' yee: "Capáj axana'círria'aj; capáj tyi'tyacui'caj; capáj tyi'nahua'aj; capáj pajta tyi'hue'-tacare'en. Pajta tzáahuaty'i'ra'aj tyícha'ij jimi a' táataj, pajta a' náanaj."

²¹ Ajta a'ñjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Néijmi'i nu jin tya'rá'astej nyati'ij nyana'aj tyi'-pa'rñistaca'aj.

²² Ti'ij Jesús jáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Sñij pu ooj muá'itziitye', pata'aj néijmi'i tyú'toonyij a'chu paj tyi'ijcha'ij, aj pej pij huo'rían i túmii a'ñjma i maj quee je'ej tyé'viicue'. Aj paj xaa ja'ancuriáa'sij i ti tajapuá já'sejre' a'ñjna ti huá'pu'ij tyá'najchij, aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ Ajta a'ñjna i tyamuéej ti'ij jáanamujri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', tyámua' pu tyu'tóoxaamujri, jil'nye jee-

hua pu tyí'ijcha'íica'aj. ²⁴ Aj pu'ij Jesús ja'ráasej, tí'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Tyámua' pu tyihuá'muarie'riste' a'íjma chíjtyaanyi' mej mij utyájrutyey u tajapuá Dios tí já'sejre'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyey tí jéetze' muárie'rij tí chíjtyaanyi' utyájrutyey u tajapuá Dios tí já'sejre' quee tí caméeyuj anájrutyey i p'í'se'ej jitze.

²⁶ Majta a'íimaj i maj jáanamuaajri', a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿A'tanyíj ij i Dios jimi huatyá'ítzeere'ej?

²⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'íjma jimi i tyétyacaa, capu je'ej tyí'írij, ajta Dios jimi néijmi'i pu tyí'írij.

²⁸ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Maeestro, néijmi'i tu tyeríj atyojoohua'xij i tyaj tyí'íjcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huac'ca'an.

²⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyey' a'tíj tina'aj tí mety-oohuá'xij típua'aj juchi'ij, na'ríj ju'íj, nusu i ju'ihuáa-mua', nusu i juhuásimua', na'ríj i juyójmua', tí'ij a'íjci jin a'yan huárinij je'ej tí i Dios tyí'íjta, ³⁰ jéehua pu jéetze' tya'ancuriáa'sij íjij tí yajooméj a'íjci jitze i cháanacaj, ajta a'íj pu júurij ja'mej tí'ij na'aj jusén jime'.

Jesús pu'ríj huéicaj jaataxájtaca' i tí muí'nyij

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Tí'ij ij jujíme' huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—Tu'ríj íjij a'áa jó'ju' a Jerusalén, jo'tij néijmi'i tya-ja'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj nyéetzij jime', i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'. ³² A'íj mu nyéetzij tyu'tátuiire'sij a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'íimaj mu naatyáxaahuataj, majta je'ej pua'aj tyí'nyaxaj-tan, majta na'rátzi'tzique'muaxí'ij. ³³ Majta je'en naatyávxaxí'ij, mati'ij mij nyeje'catan, ajta tí'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, aj nu nyijta huatájuuritaj.

³⁴ Majta a'íimaj i maj jamuán huac'j, camu yo'itéej muá'raa je'ej tí tyí'tíj tyu'taxájtaca' camu majta jáa-mua'reeri' je'ej tí huatóomua'aj, jí'nye camu tyámua' tyiyo'itéej muá'raa.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci ta'rácuun a'ájna a Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Tí'ij i Jesús arí avéjri' joomá'caj a'ájna a Jericó, s'íj tí arácuun pu a'áa je'tyácatyij i juyéj jitze, túmii tí huá'huaviiraca'aj. ³⁶ Tí'ij huó'namuaajri' maj jéehua tyeé-tyey mu jó'c'ca'aj, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' tyí'tíj tí je'ej rij-caj. ³⁷ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ya pu ja've'mej a'íjna i Jesús, Nazaret tí já'ma'can.

³⁸ Tí'quij a'yan tyu'íjhuaca' tijn:

—Jesús, mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'-vaxí' nyéetzij.

³⁹ Majta i maj anáatya'aj muaajú'ca'aj, a'íj mu jaj-tyá'xij tí'ij quee che' ave'nyuucan. Ajta a'íjna jéetze' pu ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' a'yan tijn:

—Jesús mu paj yójra' pué'een a'íjci i David, ná'ancu'-vaxí' nyéetzij.

⁴⁰ Aj pu'ij oocháxij a'íjna i Jesús, ajta huo'ta'íj maj aye've'vi'tij jimí, tí'ij a véjri' aja'vá'ma'ca'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

⁴¹ —¿Jí'nye tyí'tíj petyí'xie've' nyej nyij a'yan huárinij ajimi?

Aj pu'ij i ta'rácuun a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Nyavástara', a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyajtáhuaj atányeerej.

⁴² Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Atányeerij, jí'nye petyá'antzaahuaj a'íj paj jin períj huarij.

⁴³ Tí'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij i ta'rácuun atányeerica', ajta jamuán jó'raa i Jesús, tye'tyóotzi're'ej i Dios, majta néijmi'i i tyeétyee i maj jaaséj, a'íj mu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios.

I Jesús ajta a'íjna i Zaqueo

19 Tí'ij ij Jesús a'áa jo'tyájrurij a Jericó, a'áa pu jé'-ta' jooma'ca'aj i chájta'naj jitze. ² A'áa pu s'íj tyáati' já'chajca'aj tí chíjtyaanyi', tí a'yan ántyapuaj tijn Zaqueo, a'íj pu a'íin pué'een i tí tyihuá'ijtye' a'íjma i maj huá'ijive' i maj tyí'tí'ijcicaa. ³ A'íj pu jaséjramui'-ca'aj a'tíj tí pué'een i Jesús, ajta capu í'riitaca'aj, jí'nye jéehua mu tyeétyee, ajta c'íj uhuátyeevi'ij a'íjna i Zaqueo. ⁴ Aj pu'ij anayíixí'ij jo'téechajraa, tí'ij ij antyíraj i méjchi jitze tí'ij jaaséj, jí'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj tijn a'áa pu je're'nyesij. ⁵ Tí'ij Jesús a'áa je're'nyej, aj pu'ij ájnyeerica', tí'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Zaqueo, pata'aj jiye'tzín acájra'nyij, jí'nye íjij nu a'áa ja'rá'íixaj a paj ja'chej.

⁶ Tí'quij jiye'tzín acájraa, aj pu'ij tyámua' tyetyéeej a'íjci i Jesús. ⁷ Majta a'íimaj i tyeétyee, mati'ij jaaséj aj mu mij huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyaaxá' a'íjci i Jesús, a'yan tijn:

—A'áa pu jo'mej tí'ij a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'chej s'íj tí je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj.

⁸ Aj pu'ij i Zaqueo ájchej tí'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijn:

—Nyavástara', jé'ta' nu tyihuo'tapuéjve'sij i nyaj tyí'íjcha'íj a'íjma i maj quee je'ej tyeéjviicue'. Ajta típua'aj a'náj a'tíj tyí'tíj nyaanáhue'ri', muáacuacaa pua'mácan nu jaatátuiire'ej.

⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Íjij pu xaa Dios arí huó'huí a'yaa mej chej, jí'nye a'íjna i a'tíj, ajta pu a'íin pué'een i Abraham tí jitze eeráma'can. ¹⁰ Jí'nye nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'huoonyij, nyajta huó'huí're'en a'íjma i maj jó'-vatzijca'aj.

A'íjna i túmii tamuáamuata' tí ará'asej

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Móoche' mu tyí'namuáaracaj i tyeétyee, tí'ij Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaa, jí'nye pu'ríj avéjri' jooma'ca'aj a Jerusalén. Majta a'íimaj i tyeétyee, a'yaa mu tyí'mua'ajca'aj tijn pu'ríj tímua' huataséjre'sij i Dios

tí jin tí tyu'ta'íjtaj ííyan í cháanacaj japua. ¹² A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—A'áa pu s'íj tyáatí' já'chajca'aj, tí hua' jitze eeráanyej í tye'íyee í maj tyí'íjtaca'aj, tí'quíj ujó'mej séej chué'j japua mej mij a'áa ye'entyíhuoonyij rey jime', tí'íjta íj uvé'nyesij. ¹³ Tí'íj quee xu jo'yi'váacaj, tamuáamuata' pu pua'mácan huatacho'vej í maj jimi tyí'muarie', aj pu'íj í túmii huo'riáa' tamuáamuata' ara'astima'caa séej ajta séej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijn: "Siata'aj tyu'muarie'en a'íjci jime' í túmii, 'asta nyana'aj quee uvé'nyej." ¹⁴ Majta a'íimaj í tye'íyee, a'íi mu jájcha'íria'ca'aj, matí'íj mij séecan huata'ítyaca' mej mij a'yan tyu'taxáj yee: "Catu jaxie've' tí a'íin tye'entyájrutyey rey jime'." ¹⁵ Ajta a'íi pu tye'entyájrutyey rey jime', ajta je'en uvé'nyej a'ájna jo'tíj ja'chej, aj pu'íj huo'tacho'vej a'íjima í túmii tí huo'riáa' tí'íj jáa-mua'reej a'chu maj jaamué'tíj s'íj ajta s'íj. ¹⁶ Ajta í tí anaqué'ej aje'ré'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa' tijn: "Nyavástara', a'íjna í túmii muéetzij tí mua' a'rij, tamuáamuata' pu pua'mácan huamue'tíj í tí tamuáamuata' ara'ástimee." ¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyú'j a'íjna í tí tyé'íjtye' tijn: "Xá'pu'í' paj huaríj mu paj tyámua' tyí'nyahuire', jí'nye tyámua' pe'j tyéecha'íj í nyaj cí' caa tyimuaatá', nyáaj nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj tamuáamuata' pua'maqué'j í chájta'naj jitze."

¹⁸ Ajta í tí tyí'huire' tí je'tyáa'sej, a'íi pu ajta aje'ré'nyej, a'yaa pu tyaaté'exaa' tijn: "Nyavástara', a'íjna í túmii, muéetzij tí mua' a'rij, anxívicaa pu pua'mácan huamue'tíj í tí tamuáamuata' tí ara'ástimee." ¹⁹ Ajta a'íjna í tí tyé'íjtye', a'yaa pu tyaaté'exaa' tijn: "A'yaa nu tyimua'antyárujtye'ej pata'aj tyu'ta'íjtaj anxíviq'ue' pua'maqué'j í chájta'naj." ²⁰ Tí'quíj ajtáhua'aj s'íj aje'ré'nyej tí jimi tyí'huire', a'yaa pu tyaaté'exaa' tijn: "Nyavástara', ya'cuíj muéetzij tí mua' a'rij í túmii, yaa nu ja'an-curia'j' quej cíxurij jitze, nyatí'íj nyij jaatyá'avaataca'.

²¹ A'yaa nu huaríj, jí'nye nyamuatz'ínya'ca'aj, muárie'rij tí a'tíj tyámua' tyu'tyá'íteere'en ajimi, muáaj paj jaar-íá'si'rii í paj quee tyu'tá', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej." ²² Aj pu'íj a'yan tyu'tanyú'j a'íjna í tí tyé'íjtye' tijn: "Muáaj paj quee tyí'tíj huire', nyáaj nu muá'xíjtye'en a'íjci jime' je'ej paj tyu'taxájtaca'. Muáaj paj jamua'reeriaca'aj tijn ca'nyé'rij nu jin tyí'íjta. Nyajta jaaríá'si'rii í nyaj quee tyu'tá'. Pajta a'yan tyí'nyaxaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej. ²³ Jí'nye een jime' pequee a'áa yóotoj í túmii hua' jimi í maj tyu'nyéjtye'j tí'íj jaamué'tín? A'yaa paj huá'inyiiche', nyáaj nu nyij ja'an-curia'nyijche' nyéetzij tí nya'a'rij, nyajta í tí jaamué'tíj nyatí'íj uvé'nyej."

²⁴ Aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjima í maj avé'ri' jo'tyú'uuca'aj tijn: "Siata'aj jáa'ri' í túmii tí jí'tyáa', siaj síj jaatá'an a'íjci í tamuáamuata' tí jaamué'tíj." ²⁵ Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaa' tijn: "Tavástara', jí'nye tí'íj? A'múu pu arí jí'tyáa' tamuáamuata' pua'mácan í túmii." ²⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijn: "A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'tíj tína'aj tí jéehua tyí'íjcha'íj, jéetze' pu tyá'cí'tyij a'íjci. Ajta a'tíj tí cí' na'aj tyí'íjcha'íj, a'íj mu tyáa'ri'raj í tí cí' tyí'íjcha'íj. ²⁷ Majta a'íimaj í maj nyéjcha'íre', í maj quee jaxie'va'ca'aj nyaj rey jin

tye'entyájrutyey, maj siahuaja've'vi'tíj, siata'aj huó'cui'nyij íiye'ej véjri' nye jimi."

Tí'íj Jesús ujo'tyáruyij u Jerusalén (Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Tí'íj Jesús jaatapuá'cíta'ca' tí tyihuo'íxaatyej, aj pu'íj ta'íj jó'raa Jerusalén tí ooj jó'yi'íj. ²⁹ Tí'íj a'áa véjri' joomá'caj a Betfagé, ajta a'ájna a Betania, chájta' tí a'áa jo'tacá'aj í jí'íj jí'tze tí a'yan tyaja'rájtyapua'j tijn Aseitúunajrimi. A'áa pu hua'puácaa huata'ítyaca' í maj jamuán huac'íj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijn:

³⁰ —Siata'aj a'áa ja'tanyé'j a'ájna chájta', siatí'íj a'áa ja'rá'astij a'áa xu púuru' já'tyoonyij tí aje'riá'tapi', tíquee xu a'náj a'tíj japuan á'yi'xacaa, siata'aj je'ejxista siajta je'en uya'ráaja. ³¹ Típua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'íhuo'raj yee jí'nye een jime' setya'rájxinaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en yee tavástara' pu jí'tze juxie've'.

³² Matí'íj mij ujó'ju' jo'tíj huajo'ityaca', a'yaa pu atyo-jo'ré'nyej tí'íj tyihuo'té'exaa'j a'íjna í Jesús. ³³ Matí'íj móoj je'ejxistájsima'caj í púuru', a'íi mu mij huo'séj a'íimaj í maj jac'í, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—Jí'nye een jime' setya'rájxinaj mu púuru'?

³⁴ Matí'íj mij a'yan tyityaatanyú'j tijn:

—Tavástara' pu jí'tze juxie've'.

³⁵ Aj mu mij tyúumaancaj tye'tyéveerej, matí'íj mij yo'jáj í Jesús jimi, matí'íj uya'ráaja aj mu mij ja'vá'raj a'íjci í Jesús í púuru' japua. ³⁶ Tí'íj na'aj tyu'má'ca'aj í Jesús, tye'íyee mu máancaj tyo'caváarajyi'caa í juyé'j jí'tze jo'tíj jooma'ca'aj. ³⁷ Tí'íj a'áa jo'camá'caj a'ájna Aseitúunajrimi, néijmi'í í maj jamuán huajú'ca'aj, a'íi mu huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en í Dios a'íjci jime' maj huatóotyamua've'en, jí'nye jéehua mu tyu'séj í tí huápu'íj tyúuxie've'. ³⁸ A'yaa mu tyí'xajta-ca'aj tijn:

—ÍHuápu'íj pu naa een a'íjna í rey tí jime' tyi'tyéjvee tí yaja've' mej nyúucaritze' í Dios! Miche' tyámua' tyí'tyecháaj muá'ra'nyij a'íimaj í maj tajapuá já'sejre'. Miche' majta néijmi'í jáamua'reej í Dios tí néijmi'í jin putyí'uurej.

³⁹ Majta séecan í fariseos, matí'íj jáanamujri', a'yaa mu tyaaté'exaa' a'íjci í Jesús tijn:

—Maeestro, huo'tá'íjmuejri' mej mij quee che' a'yan tyí'tyejijhuaj í maj ajamuán huac'íj.

⁴⁰ Aj pu'íj Jesús a'yan tyu'tanyú'j tijn:

—Típua'aj a'íimaj muatyáapua'rej, tyetyé'j mu mijta a'yan tyí'tyejijhuan.

⁴¹ Tí'íj véjri' ajooma'caj a Jerusalén, tí'íj jaasé'j í chájta'naj, aj pu'íj huóoyiinyaca' a'íjci jime'. ⁴² A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijn:

—ÍTípua'aj mua'aj íjij síámua'reeriaj, tyí'tíj tí pué'een í tí tyámua' tyajamuaatá'sij, siaj síj tyámua' tyí'tyecháaj xá'ra'nyij í Dios jimi! Ajta íjij pu'ríj aviitzi', ca-pu íj che' í'ríj paj jaasé'j. ⁴³ Pu'ríj atyojo'ré'nyesij ja'mua jimi a'ájna xicáara' jí'tze í maj jí'tzán jamuaatanyó'si'tye'ej í maj jamuájcha'íre', a'íi mu mij jamuajnási'j, matí'íj mij jamuajnyo'si'tye'ej. ⁴⁴ Majta néijmi'í que' mu tye'entyipua'írye'sij, majta néijmi'ícaa cui'nyij í maj

a'áa huacháatimee, néijmi'i mu huatyú'uunaj i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime, a'íjci jime' siaj quee jáanamua-jri' ti'ij Dios yatanyéj ti'ij ja'mua japua huatányuunyij.

Jesús pu tyámua' tyú'ruuj i tyeyúuj tzajta'

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Aj pu'ij ta'ij i Jesús utyárupij u tyeyúuj tzajta', ti'quij huatyóochej ti hui'rámuaritye'en a'íjma i maj a'úun tyí'tooca'aj. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze yee: “A'yaa pu tyí'huüre' i nye chi'ij mej mij a'úun huatyényuunyij i Dios jimi”, maj siajta mua'aj, a'yaa xu jáaruuj ti a'yan tyí'huüre'ej ti'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

⁴⁷ A'náj tina'aj pu tyihuá'mua'tyahua'aj i tyeétyee u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta i maj jéetze' va'cán jin tyityatatyij hua' tzajta' i tyeétyee, a'íi mu jahuooca'aj je'ej maj ye'ej tyeejé'caj. ⁴⁸ Majta camu je'ej tyeejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij, ji'nye néijmi'i i tyeétyee, a'íi mu tyámua' tyá'namuajracuca'aj.

I ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 A'yaa pu a'ájna tyu'ríj ti'ij ooj Jesús tyihua'mua'-tyáacaj u tyeyúuj tzajta', ajta huá'ixaatyaca'aj tyeétyee i nyúucarij ti jin Dios hua' japua huatányuusij, mati'ij a'íimaj aje're'nyej i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta, majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua' jamuán i huásasij.

² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan ricij? ¿A'tanyíj a'íjci jin tyimua'antyáaruujtye?

³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj. Siata'aj naaté'exaatye': ⁴ ¿a'tanyíj uyo'ta'ityaca' a'íjci i Juan ti'ij huó'íraj i tyeétyee? ¿Nyiquij i Dios ca' i tyeétyee?

⁵ Mati'ij mij huatyóohuij maj tyi'huóo'íhuo' a'yaa mu tijin:

—Típua'aj a'yan tyetyaaté'exaatye' yee Dios pu uyo'ta'ityaca', a'yaa pu tyitaaté'exaatye'ej yee: “¿Ji'nye siana'aj sij quee ja'antzaahuaj?” ⁶ Ajta típua'aj a'yan tyetyu'taxáj yee tyétyacaa mu ja'antyíhuoj, aj mu mij néijmi'i i tyeétyee taatyáto'sixi'ij tyetyéj jime', ji'nye néijmi'i mu tyámua' naa tyá'mua'reej ti Juan a'íin pué'eenye'ej sáij ti tyí'xajtacaja'aj i Dios jitze ma'can.

⁷ A'íj mu jin a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Catu jamua'reej a'tíj ti uyo'ta'ityaca' a'íjci i Juan ti'ij tyeétyee huá'íraj.

⁸ Aj pu'ij i Jesús, a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaatye'ej tyi'tíj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

I maj tyí'muijhuacaa maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Ajta je'en Jesús séej nyúucarij jin tyihuo'té'exaaaj i tyeétyee a'yan tijin:

—A'tíj pu úuvaj huahuástej, ti'quij séecan i tyeétyee huatanyéj mej mij a'áa tyojo'muárie'en i huastárij tzajta', aj pu'ij jó'raa a'íjna i a'tíj, ímuáj pu je'ej huárupij.

¹⁰ Ti'ij a'ájna atyojo're'nyej mati'ij pua'aj jaju'racaa i úuvaj, séej pu ujo'ta'ityaca' hua' jimi i ti huo'tanyéjtye mej mij jaatátuiire'en je'cácaa i ti huáci'riaca'. Majta a'íimaj i tyeétyee, a'íi mu jaatyáavaxij a'íjci i ti ujo'ta'itya' i'huaca', majta quee tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ityaca'. ¹¹ Ajtáhua'aj pu séej huata'ityaca' ti jimi tyí'huüre', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu jaiyá'xij, majta je'en jaatyáavaxij, camu tyi'tíj jaatá', a'yaa mu'uj tyaata'ityaca'. ¹² Ti'quij ajtáhua'aj séej huata'ityaca', majta a'íimaj i ti huo'tanyéj i chuéj, a'íi mu tyaapuéj, majta jaaré'ityaca'.

¹³ Ti'quij a'yan tyu'muá'aj a'íjna i a'tíj chuéj ti tyu'nyéj tijin: “¿Ji'quij náarinyij? Nyiyóoj nu huata'ityij i nyaj huápu'íj jaxie've', a'íj mu xaa ántzaahuatye'sij.”

¹⁴ Majta a'íimaj, mati'ij jaaséej, aj mu mij tyu'tóo'ixaaj, a'yaa mu tyaaxá'pu'íntarej tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma táaci'tyij.” ¹⁵ Aj mu mij ji'rájtoo, mati'ij mij jaajé'caj.

¿Ji'nye sij mua'aj tyi'mua'tzej, ji'quij huá'uurej a'íjma, a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj úuvaj ti japuan huasti'?

¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyey, a'íi pu a'áa jo're'nyesij, ti'quij huá'cui'nyij a'íjma i ti huo'tanyéj, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij mej mij a'áa tyojo'muárie'en.

Mati'ij a'yan tyáanamua'ajri' i tyeétyee, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' quee a'náj a'yan tyí'rijcaj.

¹⁷ Aj pu'ij Jesús huo'séerajraa, ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Típua'aj quee a'yan tyi'ja'yánatan je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, ¿ji'nye na'quij a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze? A'yan tijin:

A'íjna i tyetyéj i maj majca'huaj júuriej a'íimaj i maj chi'ij ta'huacaa,

a'yaa pu atyojo're'nyej ti a'íin pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've' jo'maj yá'ajtaahuaca' i chi'ij.

¹⁸ A'tíj tina'aj ti a'íjci japua eetávetyij i tyetyéj, a'íi pu huatyána'xij néijmi'que' i jujitzé. Na'ríij típua'aj séej japua rájvetyij a'íjna i tyetyéj, a'íi pu jaatyátzaanaxi'tij.

A'íjci jime' i maj huá'ijjiva'ca'aj i maj tyí'ti'ijcicaa

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Majta a'íimaj i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', majta a'íimaj i maj tyí'ijta'ca'aj u tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyu'muá'aj je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaatyéevi', ji'nye a'yaa mu tyá'mua'reeriaca'aj ti a'íjma putyi'xajtacaja'aj a'íjci jime' i nyúucarij ti jaataxájtaca', camu majta ahuóoca'an, ji'nye mahuá'tzi'nyaca'aj i tyeétyee.

²⁰ Jéehua mu ja'eeva'ca'aj, aj mu mij séecan huata'ityaca' i maj a'yan tyúusejrataca'aj tijin tzáahuaty-i'ra'aj mu jin tyí'xaj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyaata'íhuo' tyi'tíj jime' ti'ij a'íjci jin eerá'tizen mej mij tyu'tátuire'en a'íjci jimi i tajtúhuan.

²¹ Majta a'íimaj i maj ja'eeva'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro ityáj tu jamua'reej paj tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, pajta tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyí'tyéevijtij. A'yaa paj cha'taj huá'uurej i tyeétyee, muáaj paj tzáahuaty-i'ra'aj jin tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios.

²² ¿Nyiquij xá'puí' tyaj tyu'nájchij a'íjci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye', ca' quee?

²³ Ajta i Jesús ti'ij jáamua'reeri' maj quee tzáahuaty-i'ra'aj jin tyé'ihuo'raca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

²⁴ —Séej sianaataséjratye' i túmii. ¿A'tanyíj nyéeri-ma'ra' puíríci i ti acájvee? ¿A'tanyíj a'yan ántyapuaj ti'ij tyé'yu'si'?

²⁵ Matí'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'íj pu pué'een i tajtúhuan.

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan, tyi'tíj ti aaria'ra' pué'een, siata'aj siajta jaatá'an i Dios tyi'tíj ti aaria'ra' pué'een.

²⁶ Majta a'íjma'j camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj ye'ej huárinyij maj jaamué'tin a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'té'exaaj hua' tzajta' i tyeétyee. Ji'nye je'ej mu tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', aj mu mij quee che' je'ej tyityaatanyúj.

A'íjci jime' maj huatájuuritaj i tyeétyee hua' tzajta' i muí'chítyee

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ A'tzúj a'tyéevi'ij, séecan mu aje'ré'nyej, a'íjma'j mu puíríci i saduceos, a'yaa mu tyí'xaj a'íjma'j yee camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuuj, matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

²⁸ —Maeestro, a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjma' i Moisés ti a'yan tye'mej ityájma jimi, típu'a'aj a'tíj ti nyeíchej, típu'a'aj quee eexúj tyiyóomua'caj ti'ij huamuí', juxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí' tí'ij a'íjci jitze ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij.

²⁹ A'yaa pu tyu'ríj ityájma jimi, aráahua'puaj mu ará'axcaa i tyétycaa i maj ju'ihuaamua'ca'aj, tí'quij i ti vásti', a'íj pu huatyényeiichaca', ajta je'en huamuí', capu eexúj tyiyóocaj, a'yaa pu cha'taj na'aj tyáaruuj i séej i ti je'tyáa'sej. ³⁰ Ajta i síj i ti je'tyáa'sej, a'íj pu ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj ti jatyévi'tinya'aj a'íjma' ihuáaria'ra', mu'ríj mij huéicaj i maj huácuuj. ³¹ Ajtáhua'aj síj ti je'tyáa'sej, a'íj pu ajta ja'ancuré'vi'tij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuo'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj, maj quee jitzán tyiyóomua'aj muá'raa, néijmi'i mu huácuuj. ³² Ajta je'en a'íjma' i íiti' huamuí'.

³³ 'Arí matí'ij huatájuuritaj i muí'chítyee, ¿a'tanyíj cina'ra'an pue'éenye'ej ja'mej? Ji'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj.

³⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjma'j i tyeétyee íjij mu nyejnyei'chacaa, majta huíchej. ³⁵ Majta a'íjma'j i ti a'yan tyihuá'ci'puaj maj huatájuurej hua'tzajta' i muí'chítyee, ajta tí'ij a'ájna tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze ti Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj, camu che' nyejnyei'chen, camu majta huíchan.

³⁶ Camu majta che' cui'nyij, ji'nye a'yaa mu éenye'ej

muá'ju'un matí'ij a'íjma'j i maj tajapuá tyí'huíre'. A'íj mu yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ju'un i Dios, ji'nye mu'ríj huatájuuriaca'. ³⁷ Ajta a'íjma' i Moisés, a'íj pu taaté'exaa a'íjci jime' tí'ij jo'yú'xaca' je'ej ti a'náj síj tyu'tyájtata i tu'píj ti viváajma'aj tatyé'tye'. A'íj pu jin, Moisés a'yan jaatamua'aj i tavástará' tijin: "Í hua' Dios a'íjma' i Abraham, ajta a'íjci i Isaac, ajta a'íjci i Jacob." ³⁸ Ajta i Dios, capu hua' Dios pué'een a'íjma'j i muí'chítyee, a'íjma' pu Dios i maj júurij, ji'nye a'íjma' jimi néijmi'i mu júurij.

³⁹ Majta séecan i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Maeestro, xá'puí' paj tyu'taxájtaca'.

⁴⁰ Tí'ij na'aj a'ájna, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyí'tíj jaata'íhuo'.

¿A'tanyíj jajyóoj i Círíistu'?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Ajta Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye mej mij a'yan tyí'xaj i tyeétyee a'íjci jime' i Círíistu' yee David pu jitze eeráma'can? ⁴² Ajta a'íjma' i David, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjci jime' ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Chuícaríj, a'yan tijin:

Dios pu a'yan tyaaté'exaa i Nyavástará' ti jime' yee: "Acáyixi' ipuárij japua, iieye'ej nyamuáca'ta',

⁴³ nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íre'."

⁴⁴ Ajta i David, a'íj pu a'yan jaatamua'aj a'íjci i Dios ti ja'antiyíhuoj tijin nyavástará', típu'a'aj a'yan tyi'ja'yájna, ¿ji'nye tyí'rij ti i Círíistu' a'íjma' pué'eenye' i David ti jitze eeráma'can?

Tí'ij Jesús hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma' i juéesij

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma' i maj jamuán huacíj, majta tyeétyee tyi'namuáaracaj, ⁴⁶ a'yan tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'íjma' jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', ji'nye hua'ránajchi maj catí'tí'ijma'can metyi'cháatima'aj mamuaací'ca'an, ajta hua'ránajchi maj i tyeétyee tzáahuaty-i'ra'aj jin huo'tatyójtje'en jo'maj huaja'antynájchij. Majta a'yan tyá'xie've' maj huara'sej i ipuárij japua ti jéetze' juxie've' u tyeyúuj tzajta', ajta hua'ránajchi maj huara'sej véjri' jimi i ti tyihuá'cue'tyej matí'ij tyí'ye'estyaj. ⁴⁷ A'íj mu majta tyihuá'ari'ra-cao i hua' chí'ij a'íjma' i úucaa i maj antyúujíimua'astariaca'. A'yaa mu huarín matí'ijta mij tyeyúuj tzajta' jo'tyáruyij. Matí'ijta mij ja'tyéevi'ij tyényuusime'ej muá'ju'un mej mij séecan tyeétyee huo'séj. Majta a'íjma'j i maj a'yan ricíj, jéehua mu huápu'ij jajpuéetzij muá'ju'un.

Tí'ij íiti' ti antyúusíjtariaca' túmii huatámu'vejritaca'

(Mr. 12:41-44)

21 Aj pu'ij Jesús a'íjma' huaséj i chíjtyaanyi'ij maj i túmii ú'siiria'ca'aj, tí'ij tyeyúuj tzajta' tyu'tyáhuíre'en, ² a'íj pu ajta íitaj huaséj tíquee je'ej tyé-

jviicue', ajta a'fjna i líti' hua'puáca pu ucáahua'xij i túmii tiquee jéehua tyá'najchij. ³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'mújna mu líti', jéetze' pu ju'cáahua'xij mequee néijmi'i i séecan. ⁴ A'fijma' i séecan, néijmi'i mu ju'cáahua'xij a'fjci i ti avá'itzee i maj jéehua tyi'ijcha'fij, ajta a'mújna tiquee je'ej tyéejviicue', néijmi'i pu ucáahua'xij a'fjci i ti jin huatyohu'fíre'nyijche'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyeyúuj
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Majta séecan a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj a'fjci jime' ti naa huasé'rihua'aj i tyeyúuj, ajta i tyetyéj ti cure'tyij néijmi'que', ajta i mu'vejrij i maj tyo'huariá'viihuua' ti naa tyé'en.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

⁶ —Néijmi'i ti'ij na'aj siaj tyí'sej, aj pu atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' maj jitzán néijmi'i huatyú'uunaj, capu che' séeria'aj ja'mej jáxu'uj jitze i tyetyéj ti jupapúa tyiquéetime.

Je'ej ti tyí'rinyij ti'ij néijmi'i tye'entyipua'risime'en
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Matí'ij mij a'yan tyaaatá'huo'ri' tijn:

—Maeestro, ¿a'najnyí a'yan tyí'rinyij? ¿Tyi'tanyí jin tyáamua'reeren ti arí títmua' a'yan atyojo're'nyesij?

⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijn:

—Tyámua' xu'uj mua'aj mej mij quee jamuáacuana-muaj, mue'tfj mu uvé'nyesij nyenyúucaritze', a'yaa mu tyajamuaaté'exaatye'sij yee: "Nyáaj nu a'fín pué'een i Ciriístu'." Majta a'yan tijn: "Pu'ríj atyojo're'nyesij." Caxu hua' jamuán jo'cá'ca'an. ⁹ Siatí'ij a'yan tyu'namuaj tijn: "Muatóonyo'si'tye'ej aja'hua' séecan jamuán i tye'fyyee, majta séecan meríj huatyóohuij maj junyo'si'tye'", caxu tyí'tziinye'ej, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéej a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj néijmi'i tye'entyipua'rij.

¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Séecan mu tye'fyyee huatóonyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua huacháatimee, a'fí mu majta séecan jamuán huatóonyo'si'tye'ej. ¹¹ Pua'maquéj pu huápu'ij huatóoca'tzij i cháanacaj, ajta huatúuri'huaj ja'mej, ajta jéehua tyu'cuí'nyi'ra'aj ja'mej, ajta jútye' tyi'tfj pu huataséjre ti tzfnyire', ajta tyi'tfj ti huápu'ij juxie've'.

¹² Ajta ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcay, a'fí mu anaquéej já'muavivi'ran, majta je'ej pua'aj já'mua'uuren. A'úu mu jamojo'tyátoosij u tyeyúuj tzajta' na'ríj jo'maj tyityaja'naamuacaa, majamuá'vi'tin a'fijma jimi i tajtúhuuanyij, majta a'fijma jimi i maj rey jin antyúu-mua'reej, a'yaa mu já'mua'uurej a'fjci jime' siaj nyéetzij na'rá'astej. ¹³ Aj pu'ij i'ríitaj ja'mej siaj nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en. ¹⁴ Sijta mua'aj caxu a'fjci jin tyí'mua'ajcay je'ej siaj tyu'taxáj siaj sij jupapúa huatányuunij, ¹⁵ ji'nye nyáaj nu jamuaatá'sij je'ej siaj tyu'taxáj, siata'aj sij jaayí'tihua'an, siaj jin hua'antymue'tin a'fijma. Camu je'ej tye'ejtyóova'aj muá'ju'un,

camu majta hue'tzij jin já'muamue'tin. ¹⁶ Majta a'fijmaj i já'muahuasimua', majta i ja'mua ihuáamua', majta a'fijmaj i ja'muanyoosimua', majta ja'mua amíincustya-mua', a'fí mu aviítzij jin tyu'tátuure'sij mua'ajmaj. Majta je'cáca ja'muacui'nyij. ¹⁷ Néijmi'i mu i tye'fyyee jamuájcha'fíria'aj muá'ju'un a'fjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye'. ¹⁸ Caxu je'ej tyityóomua'ajcay, ji'nye i Dios pu ja'muacha'fij ja'mej. ¹⁹ Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyo'táviicue', aj xu sij júurij huatya'ítzeere'ej i Dios jimi.

²⁰ Siatí'ij huo'séj i xantáaru'uj maj eetyaváatime a Jerusalén, a'yaa xu tyá'mua'reeriaj tijn pu'ríj tin huatyú'uunyi'huaj i Jerusalén. ²¹ Majta i maj Judea jo'tyú'uu, miche' jiye'tzín jó'ciinyej i jiríj tzajta'. Majta i maj Jerusalén jo'tyú'uu, miche' iiráciinyej apua'quéj i chájta'naj jitze. Majta i maj itzitáj jo'tyú'uu, miche' quee ujo'tyáru'piche'en i chájta'naj jitze. ²² A'ájna xicáara' jitze, jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye aj pu néijmi'i tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ²³ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'fijmaj i úucua' i maj ootajucájmee, majta a'fijmaj i maj móoj huá'tzi'tyej i juyójmua', jéehua mu huápu'ij jajpuéetzij muá'ju'un a'fijmaj i maj Israel huacháatimee, ji'nye puéjtzij pu huo'tá'sij i Dios. ²⁴ Séecan mu i tye'fyyee cu'nyij i chúun jime', majta séecan á'vi'tin i séej chuéj japua ti a'yan séejre' i cháanacaj japua. Majta i maj quee Israel já'ma'can, a'fí mu jaatyú'uunaj i Jerusalén 'asta na'aj quee aróo'astej a'ájna xicáara' maj jitzán jaataxájtaca'.

Je'ej ti ye'ej yeti'cányesij a'fjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ Ajta jéehua pu tyu'taséjre'ej i jútye' i xicáj jitze, ajta i máxcirie' jitze, ajta xú'ra'vej tzajta'. Ajta íyan i cháanacaj japua, a'fí mu i tye'fyyee tyí'tziinye'ej muá'ju'un ji'nye capu je'ej hua'mitéerastya'aj ja'mej, a'fjci jime' i ti jéehua tyuutá'hua'aj ja'mej i jájritze' ti'ij huápu'ij pu ti'ráanaj ja'mej. ²⁶ Jéehua mu i tye'fyyee jó'pua'rij a'fjci jime' mej tyu'tátziinye'ej, matí'ij jéehua tyú'mua'tyij je'ej ti tyí'tfj ja'uurej a'fjci i cháanacaj, ji'nye tyí'tfj tina'aj ti jútye' tyejé'sejre', a'fí pu ajta tyu'tóoca'tzij. ²⁷ A'ájna xicáara' jitze, a'fí mu jaséjran a'fjci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ti aje'cáama'aj ja'mej jéetirij tzajta', huápu'ij pu naa huasé'rihua'aj ja'mej, mej mij tyámua' naa tyo'taséj i tye'fyyee, ju-muárie'rij pu jin yava'cányesij. ²⁸ Tí'ij huatyóochenyij ti a'yan tyí'rinyij, tyámua' xu huó'uurej. Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye pu'ríj véjri' a'ájna xicáara' Dios ti jitzán jamui'rátosij.

²⁹ Ajta séej nyúucarij huo'té'exaa a'yan tijn:

—Cási', xaaséj a'fjci i xápua', na'ríj séecan i ciyéj ti tyí'sejre'. ³⁰ Tí'ij antyinyáxi'in i xámue'ra', mua'aj xu jaséjran, sijta jamua'reeren ti arí véjri' putyí'ricij i víi-ta'rij tzajta'. ³¹ A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een, siatí'ij tyí'sejra je'ej nyaj tyajamuaaté'exaa, siata'aj a'yan tyáamua'reej ti arí títmua' a'ájna putyajá'ricij ti Dios tyu'ta'íjtaj.

³² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa, meentyij mequee xu huácuij ijíj maj huátye'it'ye.

³³ A'fjna i tajapúa' ti séejre' a'fí pu a'pua'ren, ajta i cháanacaj pu ajta a'pua'ren, ajta i nyenyúuca, capu a'náj antyipua'rij.

³⁴ Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu je'ej pua'aj ju'uuriaj i jutzájta', a'fjci jime' siaj jui'ive', caxu siajta a'fj jitze tyí'mua'ajcaj i ti yan tyí'sejre' i cháanacaj japua. Tí'ij quee a'ájna xicáara' jitze, ja'mua japua rájvetyij siatí'ij pua'aj quee jacho've'. ³⁵ Ji'nye a'fí pu hua' japua rávesij néijmi'caa japua i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ³⁶ A'náj tina'aj xu atanyéjnye'rij, siata'aj a'yan tyá'huaviiraj i Dios tí'ij jamuáahuire'en, tí'ij quee tyí'tfj je'ej já'mua'uurej je'ej ti tyí'tfj rinyij, siajta a'yan tyá'huocaj siaj sij nye jimi huatyá'tzeere'en, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'.

³⁷ A'náj tina'aj tujca'rij tzajta', a'fí pu tyihuá'-mua'tyahua'aj i tyeyúuj tzajta'. Ajta tí'ijta huaré'chumua'rej, a'áa pu jó'yi'caaj i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjín Aseitúunajrimi, a'áa pu ja'táxai'irihua'aj.

³⁸ Majta néijmi'i mu i tye'it'yeé fíya' ajo'ré'nyinyiica'aj jo'tij i tye'yúuj jo'tyéjvee mej mij jáanamua'j i Jesús.

Matí'ij jaaxá'pu'i'intarej maj avíitzij jín jaatyéevi' i Jesús
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

22 Pu'ríj a'ájna véjri' putyí'rijcaj matí'ij pua'aj a'fjci jín tyí'ye'estyaa i maj páan cua'caa i maj quee levaduura'j jana'ajchityaa. A'yaa mu majta jatamuá'-mua'j tíjín: Tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'ájna a Egipto. ² Majta a'fímaj i maj tyí'ijta tye'yúuj tzajta', majta a'fímaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', jéehua mu tyí'mua'ajcaa je'ej maj ye'ej tye'eje'caj i Jesús, majta quee je'ej tyéjtyoova'aj, j'i'nye mahúa'tzi'nyaa'ca'aj i tye'it'yeé.

³ Tí'quij i tyiyáaru' utyájruij a'fjci i Judas tzajta', i maj a'yan jatamuá'mua'j tíjín Iscariote, a'fí pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japon hua'puaj ará'asej. ⁴ Tí'quij i Judas a'fíjma jimi ajo'ré'nye' i maj tyí'ijta i tye'yúuj tzajta', ajta i maj tyihuá'ijtye' a'fíjma i maj tyí'cha'ij i tye'yúuj tzajta', aj pu'ij huo'té'exaa je'ej ti ye'ej huá'rinyij tí'ij avíitzij jín huo'tátuiire'en a'fjci i Jesús. ⁵ Majta a'fímaj mu huatóotyama'vej, matí'ij mij tya'tóoratziiri' maj túmii jaatá'. ⁶ A'fí pu ja'ancuriáa' i huá'nyuucua. Aj pu'ij huatyóoche'j ti jáahuoonyij a'náj ti i'ríj ti huo'tátuiire'en i Jesús maj quee jaséeracaj i tye'it'yeé.

Tí'ij tavástara' hua' jamuán tyu'cuaj a'fíjma i maj jamuán huacáj

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Tí'ij ij a'ájna atyojo'ré'nye'j i xicáara' maj jitzán jacua'caa i páan maj quee levaduura'j jana'ajchityaa. A'ájna xicáara' jitze, a'fj mu majta mu'vejritacaa i cánya'aj i maj jín jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj

muaanánie'huaca'. ⁸ Aj pu'ij Jesús huo'tacho'vej a'fjci i Pedro ajta i Juan, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—Siata'aj ujó'ju' siaj sij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij a'fjci i tyaj jín jo'támua'reej tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.

⁹ Ajta a'fímaj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjín:

—¿Jo'nyij jitze a'yan petyiyá'xie've' tyej tyij tyámua' tyojó'uurej?

¹⁰ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—Siatí'ij chájta' jo'tyájrutyey, tyáataj xu séjran ti xá'rij huátisij, jájtyij ti uhuájmuua, siata'aj jamuán ujó'ju', siajta jamuán ujo'tyájrutyey u chí'táj jo'tij a'fín ja'rá'iix-aj. ¹¹ Siata'aj a'yan tyaaté'exaatye'en a'fjci i ti aja'chej yee: "A'yaa pu tyí'xaj i maeestro yee: ¿Jo'nyij jáa'rij ti tyú'cua'nyij i ti jín jo'támua'reej tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'?" A'fí pu tyí'cua'nyij a'fíjma jamuán i ti hua'antíhuoj."

¹² A'fí pu jamuataséjratye'sij ánimua'j i chí'ij ti ve'éj ti uhuaré'yohuaj, siata'aj a'úun tyámua' tyojó'uurej.

¹³ Aj mu mij jo'cáj, matí'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyá'raa je'ej ti tyihuo'té'exaa'j i Jesús, aj mu mij tyámua' tyú'ru-uj i maj jín jo'támua'reej je'ej ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'.

¹⁴ Tí'ij atyojo'ré'nye'j a'tzáaj maj pua'aj tyí'cua'nyij, néijmi'i mu huatyára'saca' véjri' i méesaj jitze, a'fjna i Jesús, majta a'fímaj i maj jamuán huacáj. ¹⁵ Tí'ij ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—Jéehua nu huápu'ij a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj ja'mua jamuán tyú'cua'nyij, ijíj nyaj quee xu jajpuéjtzij, tyej tyij néijmi'i jo'támua'reej a'fjci jime' i ti Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'. ¹⁶ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', canu che' a'náj jacua'nyij i páan 'asta quee néijmi'i tya'róo'astej a'ájna xicáara' tí'ij Dios jitzán néijmi'i jín tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'ij jajriáj i váasuj, tí'quij tyámua' tyaatá' i Dios, aj pu'ij huo'tajájni, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—Ya'cuíj, siata'aj néijmi'i jaaré'ye'en, ¹⁸ j'i'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyaj quee che' a'náj ju'quéi'sij já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee yan huataséjre'en a'náj ti Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹⁹ Ajta je'en i páan tyí'fj, tí'ij ij ajta tyámua' tyaatá' i Dios. Aj pu'ij ja'antítaaraca' i páan, ajta je'en huo'ta'f'pu'uj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—A'yaa pu huatóomua'aj i páan, a'íi pu a'fín pu'é'een i nye tyévira' i nyaj jín ja'mua japua huatanyúj. A'yaa xu huá'rinyij siaj sij jo'támua'reej je'ej nyaj huarfj.

²⁰ Matí'ij tyu'cuá'aj, a'yaa pu cha'taj na'aj huarfj, a'fí pu jajriáj i váasuj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tíjín:

—A'íjna i váasuj tzajta' ti uhuájmuua, a'yaa pu huatóomua'aj i nyúucarij tí'ij jime' Dios jájcuaj jín tya'tóoratziiri' ti ja'mua japua huatányuusij. A'íi pu a'fín pu'é'een i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij ja'mua jitze ma'can.

²¹ Ajta i a'tfj tí' avíitzij jín tyu'tátuiire'sij nyéetzij, a'fí pu ajta yésejre' nyaj jamuán iye'ej méesaj jitze. ²² A'yaa pu tyí'nyaa'uurej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca', je'ej ti tyu'xá'pu'i'intariaca'. Ajta hu-

atóoxaamujritye'ej a'fjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'ej avíitzij jime'.

²³ Majta a'fjmaj i maj jamuán huacáj, a'fj mu huatyóo-huij maj huóo'ihuo' a'fjci jime' a'táj ti a'fjn pué'een i ti tyu'tátuiire'sij.

A'tanyíj a'fjn pué'een i ti jéetze' juxie've'

²⁴ Mat'ij mij huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' a'fjci jime' a'táj ti jéetze' juxie've'. ²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyi-huo'té'exaaj tijin:

—A'fjmaj i maj rey jin tyityatatyíj hua' tzajta' i maj quee Israel já'ma'can, a'fj mu ca'nyéjrij jin tyihuá'ijtye'. Ajta a'fjmaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeétyee, a'yaa mu tyúuxaj yee ityáj tu tyámu' tyaja'muacha'ij. ²⁶ Siajta mua'aj, caxu a'yan eenye' mat'ij a'fjmaj, sulu a'yaa xu éenye'ej xá'ra'nyij, a'fjna i a'táj ti jéetze' juxie've' ja'-mua jimi, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij t'ij i ti quee tyi-táj jin juxie've', ajta a'fjna i ti tyí'ijta, che' a'yan éenye'ej já'ra'nyij t'ij a'fjna i ti huá'huire' néijmi'caa. ²⁷ Cási', ¿a'tanyíj jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee? ¿Nyi a'fjna i ti huatyá'caj jo'tij méesaj jo'tyéjvee, ca' a'fjna i ti tyá'cue'tyej? ¿Nyiquee a'fjna i ti tyí'cua' huatyequéej jo'tij i méesaj jo'tyéjvee? Ajta nyáaj nu a'fjn pué'een i nyaj jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee, nyajta nyáaj yanuj huatyéjve ja'mua jimi, t'ij a'fjna i ti tyihuá'cue'tyee.

²⁸ Siajta mua'aj xu a'fjn pué'een i siaj a'náj tina'aj nyajamuan ya huatyu'uj nyati'ijta jajpuéjtzij. ²⁹ Nyáaj nu jamuaatá', siaj sij tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'fjna i nyavástara' pu'ríj naatá' i nyaj jin tyu'ta'íjtaj. ³⁰ A'ájna xicáara' jitze nyaj jitzán tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua, mua'aj xu ajtyára'sij i méesaj jitze siaj sij tyú'cua'nyij siajta huaye'en nyaj jamuán. Siajta je'en huatyára'sij i ipuárij japua ti jéetze' juxie've', siaj sij huó'xíjtye'en a'fjma i tyeétyee i maj majta Israel jitze eerányej, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin: "Huéicaj paj pua'máj naatyáhue'taj"

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa i Pedro tijin:

—Simón, Simón, a'fjna i tyiyáaru', a'fj pu jaatáhuoj ti Dios jaatá'an t'ij tyu'tatyése'en ti jamuaamué'tin siaj sij manúurieenyij. ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyaatáhuo muéetzij jime' i Dios jimi pej pij quee eeriá'itzen a'fjci jime' i paj na'ra'astijre, ajta pati'ij táhua'aj na'rá'astijre'en, a'yaa paj huá'inyij, pata'aj ca'nyíjra'aj huó'tá'an a'ihuáamu'a'.

³³ Ajta a'fjna i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nu'ríj a'yan tyo'tyényaca'an nyaj ajamuán eetyánami'huaj na'ríj nyaj ajamuán huámu'nyij.

³⁴ Ajta i Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Pedro, a'yaa nu tyí'mua'ixaatyee', t'ij quee xu jíi-huacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

Pu'ríj tya'rá'ixaj t'ij jajpuéetzij ja'mej a'fjna i Jesús

³⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi tyi'táj jamo'tyá'itzij nyati'ij jamuaata'ityaca' siaj jo'cáxi'in, siaj quee áto'rij jo'píj, siajta quee tyi'táj joa'áj siaj túmii tzajta' ucá'an, siati'ij quee che' séecan i juca'quéj jo'i'pu'ca'aj?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Capu tyi'táj to'tyá'itzii.

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Ajta íjij, tipua'aj a'táj tyi' áto'rij, che' ja'antyipíj, na'ríj i túmii ti tzajta' ucá'an. Tipua'aj a'táj quee séej tyícha'ij i chúun, che' jáatoonyij i jumáancaj ajta je'en séej huánanan i chúun a'fjci jime' túmii. ³⁷ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa mu jaatamua'aj tijin a'íi pu a'fjn pué'een sáij ti je'ej pua'aj tyí'tyevij." A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyee' ti juxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' nyéetzij jime'.

³⁸ Majta a'fjmaj i maj jamuán huacáj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Cási' tavástara', hua'puaj pu yee tyí'sejre' i chúun.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Che' a'yan eenye' caxu che' tyi'táj xajtaj.

T'ij Jesús huatyéenyuj a'ájna a Getsemaní

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Aj pu'ij iirá'jraa i Jesús, t'ij ij a'áa jo'mej jo'tij já'asacaa i jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Aseitúnajrimi, majta a'fjmaj i maj jamuán huacáj, a'fj mu majta jamuán ujó'ju'. ⁴⁰ T'ij a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj huatyényuunyij siaj sij quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'en.

⁴¹ T'iquij a'áa huojohuá'xij a'tzúj pu a' ímuáj jo're'nyej a'chu ti ímuáj aja'ráahu'itzij i tyetyéj tipua'aj a'táj jin tyu'tató'oj, a'áa pu tyítunutaca', t'iquij huatyéenyuj i Dios jimi, ⁴² a'yan tijin:

—Nyavástara', a'yaa nu tyí'muahuavíj, tipua'aj mua'ránajchij paj naatá' nyej nyij quee a'yan tya'a-jpuéetzij ná'ra'nyij, ajta che' quee a'yan atyo-jo're'nyinyiica'an je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'.

⁴³ Aj pu'ij sáij jimí huataséjre i ti tajapua' tyí'huire', t'ij ca'nyíjra'aj jaatá'. ⁴⁴ Ajta i Jesús, jéehua pu tyí'mua'aj-caa, a'fj pu jin jéetze' huatyéenyuj, jéehua pu cámu'y-aca'aj i tiéexi'muarij, a'yaa pu huasé'rihua'aj t'ij xúure'ej ti aja'rátzunyaa a chóota'.

⁴⁵ T'iquij ájchej jo'tij ja'tyényuusima'aj, t'ij ij ajo're'nyej jo'maj je'ej jé'eenye'ej a'fjmaj i maj jamuán huacáj, mu'ríj tyácu'tzisima'aj, ji'nye jéehua mu cua'naca'aj a'fjci jime' maj juxaamuijritye'. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye siajta tyityetyacu'tzuj? Xá'ajhuiixi', siata'aj huatyényuunyij t'ij quee tyi'táj ja'mua japua rájvetyij i siaj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús, mati'ij jéehua i tyeí-tyee aje'ré'nye, ajta a'íjna i ti a'yan ántyapuaj tijin Judas, i ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'íi pu anaquéj huama'-ca'aj, aj pu'ij ajtyáxhriaca' ti'ij ji'tyáapu'tzej a'íjci i Jesús. ⁴⁸ Ajta i Jesús a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Judas, ¿nyij a'íj jin peni'tyápu'tze'sij pej pij nyéetzij tyu'tátuire'en, i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca'?

⁴⁹ Majta a'íimaj i maj Jesús jamuán huac'íj, mati'ij jaaséj je'ej ti tyi'tíj rijcaj, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', ¿nyi tyahuo'tanyó'si'tye'en a'íjci jime' i tyí'tachuun?

⁵⁰ Ajta s'íj ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'íi pu tyaapuéj a'íjci ti jahu'ire' a'íjna i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ja'ajtasíjchaca' i naxiéera', muáca'ta' ti pujmua'.

⁵¹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Caxu che' junyo'si'tye'ej.

Ti'ij ij ja'ajtamuaríej a'íjci i naxiéera' jitze, ajta tyáahuaj. ⁵² Ajta je'en i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjima i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', ajta i maj tyihua'íjtye' i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', ajta a'íjima i huásij, néijmi'caa mati'ij mana'aj i maj jimí aje'ré'nye a'yan tijin:

—¿Nyi náhua'rij nyapu'éen siaj sij mua'aj mu-jo'vá'ju'un chúun setyu'í'sima'aj, siajta ciyéj? ⁵³ A'náj tina'aj nu a'úu jo'tyaváaj ná'yi'caaj u tyeyúuj tzajta' ja'-mua jimi nyetyaja'muamuatyáaj. Siajta mua'aj, caxu a'náj naatyéevi', iijij xu xaa a'yan rinyij, ji'nye a'íi pu ja'-mua jitze ucájruij a'íjna i ti tyí'ijta t'ca'rij tzajta'.

Ti'ij i Pedro jaatyáhue'taca' a'íjci i Jesús
(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús, aj mu mij yo'ví'tij, a'áa mu yo'ré'nyijtyej jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'. Ajta a'íjna i Pedro, a'tzúj pu ímuáj jaavájasima'aj. ⁵⁵ Mati'ij mij óonie' a'ájna jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj u tyeyúuj tzajta', aj mu mij atarásajra, ajta i Pedro, a'íi pu hua' jamuán uja'ajyíxij. ⁵⁶ Ti'ij ij s'íj i íiti' ti a'áa tyí'hu'ire' jaaséj ti a'áa ja'aj-catyii jo'tij já'taa, ti'ij tyámua' tyeeséj aj pu'ij a'yan tyu'-taxájtaca' tijin:

—A'mújna mu tyáati', a'múu pu ajta jamuán jo'chá'-canya'aj i Jesús.

⁵⁷ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tyáhue'taca' tijin:

—Íiti', canu nyáaj jamua'tyej.

⁵⁸ A'tzúj a'tyéevi'caj, ajtáhua'aj s'íj jaaséj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj pajta hua' jitze ajtyáma'can.

Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúuj tijin:

—Canu xaa nyu'uj.

⁵⁹ Ti'ij séej ooraj tyoomá'caj, ajtáhua'aj pu s'íj a'yan tyé'jee tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna ti a'múu s'íj a'íin pu'éen i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, ji'nye Galillea pu já'ma'can.

⁶⁰ Ajta a'íjna i Pedro, a'yaa pu tyu'tanyúuj tijin:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tíj pej nye'ixaaty'e'.

Ti'ij ooj a'yan tyi'xáatacaj, aj pu'ij i tyacuáarie' huajíhuaca'. ⁶¹ Ajta a'íjna i tavástara', a'íi pu ooré'nyeeriaca', ti'ij ij ja'ráasej a'íjci i Pedro, aj pu'ij jo'támua'reeri' je'ej ti tavástara' tyaaté'exaa yee: "Ti'ij quee xu jíihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyinaatyáhue'taj tijin capáj nyamua'tyej." ⁶² Ti'quij Pedro iirájraa apua'quéj, aj pu'ij tyuuyínyajraa huápu'íj, je'ej pu pua'aj tyo'tóomua'aj.

Mati'ij jaatyáxaahuataca' a'íjci i Jesús
(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Majta a'íimaj i maj jacha'íca'aj, a'íi mu huatyóohuij maj jatyaxáahuataj, majta jaatyáavaxij a'íjci i Jesús.

⁶⁴ Mati'ij mij jo'tají'ca'aj a ji'sáara' jitze, aj mu mij ca'nyéjrij jin jaata'íhuo'ri' tijin:

—Huataxáj a'tanyíj mui'tyéjvee.

⁶⁵ Majta jéehua je'ej pua'aj tyeejéj ma'xáahuataj.

Mati'ij ayo'ré'nyijtye i ju juésijtyamua' jimi
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu tyúusiij i huásij, majta i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', mati'ij mij yo'ví'tij hua' jimi i ju juésij.

⁶⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaatye', ¿nyij muáaj a'íin papué'een i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua'?

Ti'quij Jesús a'yan tyu'tanyúuj tijin:

—Típua'aj a'yan nyetyájamuaaté'exaatye' yee: Nyáaj nu a'íin pu'éen", caxu ná'antzaahuaty'e'ej. ⁶⁸ Ajta típua'aj nyetyajamuaa'íhuo' caxu huatányuusiij. ⁶⁹ Ajta iijij ti yujo'que'tij ja'mej, nyáaj i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca', muáca'ta' nu ja'ajcaqué na'mej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷⁰ Néijmi'i mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi a'íin papué'een i yójra' i Dios?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúuj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu a'íin pu'éen je'ej siaj tyu'taxájtaca'.

⁷¹ Mati'ij mij a'yan tyu'tóo'ixaaj tijin:

—¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyá'xie've' tyej tyij tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en? Ityáj tu tyeríj jáanamua'jri' je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca'.

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'íjci jimi i Piláato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

23 Mati'ij mij néijmi'i ájhuiixij i maj a'áa ja'tyúusi, mati'ij mij yo'ví'tij i Jesús a'íjci jimi i Piláato.

² Mati'ij mij huatyóohuij maj jitzán tyo'ojpuá'ritye'en, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa tu tyéetyoj ti a'múu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeítyee mej mij huatyéno'se'en i ti va'cán jin tyi'-tyéjvee jimi. A'yaa pu tyí'xaj tijin capu a'yan tyúuxie've'

mej mij tyá'najchitye'ej a'fjci i tajtúhuan i ti huá'jijve', a'yaa pu ajta tyihuá'ixaatye' ti a'múu a'fín pué'een i Dios ti a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua, ti jee ajta rey jime' tyi'tyéjvee.

³ Ti'quij Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tiijn:

—¿Nyi a'fín papué'een i paj Rey jime' tyi'tyéjvee a'fijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can?

Ajta i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tiijn:

—Jee nyáaj nu a'fín pué'een i paj jaxaj.

⁴ Ti'quij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj a'fijma i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'fijma i maj a'áa ajtyáxíria-ca' tiijn:

—Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tfj ti jin ootyá'itzee i nyaj jin jo'xíjtye'en.

⁵ Majta a'fijma, ca'nyíin mu jin a'yan tyu'taxájtaca' tiijn:

—Jéehua pu je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej i tyeftye, a'áa pu a'yan tyojo'tyóochej a Galillea, ajta ijij a'yaa pu ricij a'yájna Judea.

Mati'ij yo'jáj i Jesús a'fjci jimi i Herodes

⁶ Ajta i Piláato, ti'ij a'yan tyáanamujari', a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tiijn:

—¿Nyi a'mújna mu Jesús a'áa já'ma'can a Galillea?

⁷ Ti'ij Piláato a'yan tyáamua'reeri' ti i Jesús a'áa já'ma'can jo'tij i Herodes tyejé'ijta, aj pu'ij huo'ta'ij maj já'anvi'tij a'fjci jimi i Herodes, i rey ti jin tyi'tyéjvee, a'fí pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj a Jerusalén. ⁸ Ajta i Herodes, jéehua pu huatootyamua'vej ti'ij jaaséej a'fjci i Jesús, ji'nye pu'rj á'tyeej ti jaséramu'ca'aj, ajta jamua'reerica'aj je'ej ti tyi'tfj uuriajca'aj a'fjna i Jesús, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti Jesús tyi'tfj jin a'yan huá'rinij ti huápu'ij juxie've'. ⁹ Jéehua pu tye'íhuo'ri', ajta i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Majta a'fijma i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta a'fijma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, Moisés ti jo'yú'xaca', a'áa mu véjri' jimí jo'tyú'uu-ca'aj, jéetze' mu ca'nyíin jin tyá'xajtzi'ra'ca'aj. ¹¹ Ajta i Herodes, majta a'fijma i xantáaru'uj i ti tyihuá'ijtye', a'fí mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj jáa'uurej, majta jaatyáaahuataca' a'fjci i Jesús. Mati'ij mij cáanarij ju'cáachejtye ti naa een, ti'ij tyihuá'caanaa i maj jamuán tyí'ijta i Herodes, ajta je'en huo'ta'ij mej mij majtáhua'aj já'anvi'tij i Piláato jimi. ¹² A'ájna xicáara' jitze, a'fí mu ju' amíincustyamua'aj muá'raa a'fjna i Piláato, ajta a'fjna i Herodes, ti'ij quee xu a'yan tyí'rijcaj, móoche' mu tyúucha'íria'ca'aj.

Mati'ij jaaxá'pu'intarej maj jaajé'caj i Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39—19:16)

¹³ Ajta i Piláato huo'tajé a'fijma i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', ajta a'fijma i maj tyityatatyíj, ajta a'fijma i tyeftye. ¹⁴ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tiijn:

—Siatí'ij yajave'ré'nyijtye nye jimi, a'yaa xu jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj yee a'fí pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tyeftye mej mij jé'ta' huáci'nyej, nu'rj tye'íhuo'ri', mua'aj senyeséeracaj. Ajta quee je'ej ná'miteeraste' tyi'tfj ti jin ootyá'itzee i siaj jin jitzán tyí'pua'ritye'. ¹⁵ Capu ajta je'ej já'miteeraste' a'fjci i Herodes, ji'nye a'fí pu

ajtáhua'aj muyo'ta'ityaca' ityájma jimi. A'fj xu jin serij jamua'reej tiquee a'yan tyi'tyéevijtij ti a'múu huá-mu'nyij, ji'nye capu tyi'tfj jin ootyá'itzee. ¹⁶ Puéjtzij nu jaatá'sij a'mújci, nyati'ijta nyij jaatátoosij. ¹⁷ A'yaa mu tyeyí'tihua'aj maj séej huatátoonyij i maj eetyánami' a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj. ¹⁸ Majta a'fijma i tyeftye, néijmi' mu a'yan tyityeetyejiíhuajraa tiijn:

—Miche' jaajé'caj a'mújci mu Jesús, pajta i Barrabás huatátoonyij.

¹⁹ (A'fjna i Barrabás, a'fj pu jin eetyánami'huaca'aj, ji'nye ca'nyíjra'aj pu huo'ta' i tyeftye Jerusalén maj já'chajca'aj mej mij huo'tanyó'si'tye'en i Roma maj já'chajca'aj, a'fí pu ajta sfj a'fín pué'een i ti tyí'tyacui'carica'aj.) ²⁰ Ajta i Piláato jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyij a'fjci i Jesús, a'fj pu jin ajtáhua'aj a'yan tyihuo'tajé ti'ij jáamua'reej je'ej maj tyá'xie'va'ca'aj i tyeftye. ²¹ Majta a'fijma i tyeftye a'yaa tyityeetyejiíhuajraa tiijn:

—Pata'aj yó'tatan, pata'aj yó'tatan.

²² Huéicaj pu a'yan tyihuo'té'exaaj tiijn:

—¿Ji'nye een jime'? ¿Tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj? Capu je'ej ná'miteeraste' tyi'tfj ti jin ootyá'itzee ti'ij a'yan tye'tyéevijtye'ej ti huámu'nyij a'mújna, a'fj nu jin a'yan nyana'aj rinyij, puéjtzij nu jaatá'sij, nyajta jaatátoosij.

²³ Majta a'fijma i tyeftye jéetze' mu ca'nyíin jin huatyéjiíhuajra, majtáhua'aj a'yan tyaata'ij ti jó'tatan. Aj mu mij tyu'mué'tij a'fjci jime' i maj jéehua huatyéjiíhuajra. ²⁴ Aj pu'ij i Piláato jaaxá'pu'intarej ti a'yan huá'rinij je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeftye. ²⁵ Ti'quij jaatátoj a'fjci i maj jahuaviirica'aj i tyeftye i ti a'fjci jin eetyánami'huaca'aj ti ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij huatyényo'se'en, ti ajta tyí'tyacui'carica'aj. Ajta i Piláato, a'fí pu tyu'tátui i Jesús mej mij a'yan jáa'uurej je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj i tyeftye.

Mati'ij yó'tatej a'fjci i Jesús

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Mati'ij mij yo'jáj i Jesús, a'áa mu yoojásima'caj, mati'ij séej huatyéevi' ti a'yan ántypuaj tiijn Simón Cirene ti já'ma'can, a'áa pu ja'tanyé a itzitáj, mati'ij mij ju'huatyéchui i cúruuj ti'ij jáachuisime'en cújta' i Jesús.

²⁷ Jéehua mu tyeftye huajú'ca'aj hua' cújta', mue'tfj mu majta i úuca huajú'ca'aj muxaamúuritya'aj, majta antyuyínyaj a'fjci jime'. ²⁸ Aj pu'ij Jesús ooré'nyeeriaca', ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tiijn:

—Mua'aj úuca, mu siaj Jerusalén já'ma'can, caxu nyéetzij jin juyiinyaj, sulu ja'mua jime' siahuóoyiinyixi', siajta a'fijma jime' i juyójmua', ²⁹ ji'nye aj pu atyo-jo'ré'nyesij a'ájna i xicáara' siaj jitzán a'yan tyu'taxájtay yee: "Dios pu tyámua' tyihuo'tá' a'fijma i maj quee a'náj tyiyóomua'aj muá'raa, majta a'fijma i maj quee a'náj ti'rij hua' jitze huataséjre, majta a'fijma i maj quee a'náj tyu'tzít'yej." ³⁰ A'ájna xicáara' jitze, a'yaa mu rinyij i tyeftye, a'fí mu a'yan tyaaté'exaatye'sij i jirij tiijn: "Pata'aj tajapúa rájvetyij." Majta a'yan cha'taj mana'aj tyaaté'exaatye'ej a'fjci i jirij ti huaquéetimee tiijn: "Pata'aj taatyá'avaaj." ³¹ Tipua'aj a'yan nyetya'ajpuéjtzij nyáaj nyej quee tyi'tfj jin ootyá'itzee, ¿nyij

mequee jéetze' jajpuéetzij muá'ju'un a'ñimaj i maj ty-i'tíj jin ootyá'itzee?

³² Majta hua'puácaa huajápuasima'aj i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj mej mij huojotatan i Jesús jamuán. ³³ Matí'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Mu'chíj mu'taj, a'áa mu mij yó'tatej hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'uuriajca'aj. Séej mu ótatej muáca'ta' pujmua', majta i séej útata' pujmua' i Jesús.

³⁴ Tí'quij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástara' tyihuo'tú'uunyi'ri', j'i'nye camu jamua'reej je'ej maj ricij.

Majta i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj tyetyéj jin huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tíj ti ci'tyij i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁵ Majta a'ñimaj i tyeétyee, a'áa mu jo'tyú'uu méesejraca'aj. Majta a'ñimaj i maj tyihuá'ijtye', a'ñi mu majta jaatyáxaahuataca', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—A'múu pu séecan japua huatanyúj, che' ajta japuá huatanyuunij, tipua'aj a'yan tyí'ja'yájnatan ti a'múu a'ñin pué'een i Dios ti ja'antyíhuoj i ti ajta a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua.

³⁶ Majta a'ñimaj i xantáaru'uj mu ajtyáxiiriaca', majta jaatyáxaahuataca', a'ñi mu majta jaatanyéztij ti ju'cáaye'en i nahuáj ta'antzíjvi. ³⁷ A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj Rey jime' petyí'tyávaacaj a'ñijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, pata'aj ajapua huatanyuunij.

³⁸ Majta táabla ótatej jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj a'ñici jitze i táabla tijin: "A'íi pu a'ñin pué'een i hua' Rey a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can."

³⁹ Ajta sñij i ti je'ej pua'aj tyeyí'tihua'aj i ti ajta ótateehuaca', a'ñi pu je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj a'ñici i Jesús, a'yan tijin:

—¿Nyi pequee a'ñin pué'een i ti Dios a'áan mojo'ojrasij i ipuárij japua? Pata'aj ajapua huatanyuunij, pajta ityájma japua.

⁴⁰ Ajta i sñij ti je'ej pua'aj tyeyí'tihua'aj, ti ajta ótateehuaca', a'ñi pu jajtyá'xij a'yan tijin:

—¿Nyi pequee já'tyese' i Dios? Cási', a'yaa paj cha'taj pana'aj tya'ajpuéztij ti'ij a'mújna. ⁴¹ A'yaa pu tyí'tyévi-jtij tyaj a'yan tya'ajpuéztij, a'ñici jime' je'ej tyaj tyí'tíj huáruuj, j'i'nye pu'ríj a'yan tyitaaci'ij, ajta a'mújna, capu tyí'tíj jin ootyá'itzee.

⁴² Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ñici i Jesús tijin:

—Jesús, pata'aj no'támua'reej a'ájna xicáara' paj jitzán huatye'chesij i paj tyu'ta'íjtaj.

⁴³ Ajta a'ájna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatyé' tzáahuatyi'ra'aj jime', ijíj paj a'áa jo'tyaváaj puá'mej nyaj jamuán jo'tij Dios tyámua' tyimuojo'tyátoosij.

Tí'ij huamuí' a'ájna i Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Tí'ij arí a'tzáaj tacuaríxpua'aj putyí'ríjcáj, aj pu'ij néijmi'que' huariá'tica'riaca' i chuéj japua, huéecaj ooraj pu a'chu á'tyeej ti huatíca'. ⁴⁵ A'ájna i xicáj oomuí', ajta a'ájna i cñixurij ti a'úun jo'tahuíjca'aj u tyeyúuj tzajta',

a'ñi pu jé'ta' acásujtza'an. ⁴⁶ Ca'nyíin pu jin huajíjhuaca' a'ájna i Jesús. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Mu paj nyavástara', muéetzij nu muaatáuire'sij i nyaxiéjnyu'caa.

Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huamuí'.

⁴⁷ Ajta a'ájna xantáaru'uj ti tyí'ijtye' anxityej maj ará'asej, tí'ij jaaséej je'ej ti huaríj, aj pu'ij tyámua'tyaatá' i Dios, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyí'ja'yájna, a'íi pu tyámua' tyí'tyevistaca'aj.

⁴⁸ Majta a'ñimaj i tyeétyee i maj ajtyáxiiriaca', matí'ij tyu'séj je'ej ti tyí'tíj huaríj, aj mu mij jo'cñixij, j'i'nye mutatóoxaamujrityej majta je'ej pua'aj tyityo'tóomua'jtyaca'. ⁴⁹ Majta a'ñimaj i maj jamua'tyey, majta i úucaa i maj jamuán uja'ráacij a'ájna a Galileea, a'ñi mu a'imuáj jo'tyú'uuca'aj, majta tyí'sejraca'aj je'ej ti tyí'tíj rijcaj.

Matí'ij ja'vá'naj a'ñici i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ A'áa pu ajta sñij jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapua'aj tijin José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Arimatea, a'áa ti huataca'aj a Judea, a'íi pu sñij a'ñin pué'een ti hua' jitze ajtyáma'can i juéesij. Tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, ajta quee tyí'tíj jin á'tzeeria'ca'aj. ⁵¹ Ajta a'ájna i José, a'ñi pu ajta jajchó'va'ca'aj a'ájna xicáara' jitze tí'ij Dios tyu'ta'íjtaj íiyan i cháanacaj japua. A'ñi pu jin quee ja'ráanjchaca' je'ej maj tyaaxá'pui'ntarej, capu ajta tyámua' jaata'aj je'ej maj huaríj i séecan i juéesij. ⁵² Tí'ij ij a'áa jo'mej i Piláato jimi, ajta je'en jaatáhuaviiri' ti jaatátiire'en i tyévira' i Jesús. ⁵³ Aj pu'ij ja'ajtajá i tyévira' i Jesús, ajta je'en sáavanaj jin jacá'ijcataca', tí'quij a'úun jo'tyájrurij jo'tij jóocun, tí'ij ij uyo're'tyey jo'maj yo'ojcúunajraa, camu meexu a'náj a'tíj a'úun jo'tyá'avaataca'aj. ⁵⁴ Pu'ríj a'ájna putyí'ríjca' a'ájna xicáara' maj jitzán tyámua' ju'uurej, ajta arí tin atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii.

⁵⁵ Majta a'ñimaj i úucaa, i maj a'áa ja'ráacij a Galileea i Jesús jamuán, a'ñi mu cújta' huajú'ca'aj a'ñici i José. Matí'ij mij jaaséej jo'tij jóocun, majta jo'tij yó'ruuj i tyévira' i Jesús. ⁵⁶ Matí'ij mij jo'cñij i juchéj, aj mu mij tyámua' jáaruuj i tu'píj ti naa tyaarie'ej, majta i maj jacáhuatye'ej, majta je'en huóoso'pej a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyúuxie've'.

Tí'ij huatájuuriaca' i Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

24 Tí'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i itéerij, íiya' mu'uj ujó'ju' a'ñimaj i úucaa, matí'ij mij tyojo'tíi i maj tyámua' tyú'ruuj i tu'píj ti naa tyí'tyáarie', matí'ij mij ujó'ju' jo'maj je'ej yo'uuriajca'aj. ² Matí'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaaséej tipua'aj arí antá-cun. Ajta a'ájna i tyetyéj i maj je'tyájmua'aj, pu'ríj antí'ri'huaca'aj. ³ Matí'ij utyájrurij, camu che' jáatyoy i tyévira' i Jesús. ⁴ Meentyij móoj a'ñici jin tyí'mua'ajcaj je'ej ti tyí'tíj huaríj a'ñici jime' i tyévira' i Jesús, matí'ij jiyet'zín hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'ñijma jimi i

úuca, naa mu cuéinavi' tyí'chajca'aj, naa mu tyi-tyetyátatzarisime'ej. ⁵ Tyámua' mu tyu'tátziin i úuca, a'fj mu jin tyítunutaxij, majta ecóotutaxij, majta a'fijma i tyétyaca, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye sij a'yan tyá'huo hua' tzajta' i mu'chí-tyee i ti arí huatájuuriaca'? ⁶ Capu che' yajá'hua', ji'nye pu'ríj huatájuuriaca', ¿nyi sequée jamua'reej je'ej ti tyajamuaaté'exaa ti'ij ooj ajo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán a'ájna a Galilea, ⁷ yee ti a'yan tyúuxie've' maj tyu'tátuire'en a'fjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' a'fijma jimi i maj je'ej pua'aj tyityeetyúucha'ij mej mij yó'tateexi'in? Ajta huéicaj xicáj jitze huatájuurij.

⁸ Majta a'fijma i úuca, aj mu jo'támua'reeri' je'ej ti tyihuo'té'exaa a'fijna i Jesús. ⁹ Aj mu mij iirácij jo'tij jóocun, mati'ij mij jo'cáj juchéj, aj mu mij huo'té'exaa a'fijma i maj tamuáamuata' japuan s'fij ará'asej, majta i sécan, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej maj tyi'tfj tyu'séj. ¹⁰ A'fijma i úuca, a'fj mu a'fjin pué'een, i Maríia Magdala ti já'ma'can, ajta a'fijna i Juana, ajtáhuaja' s'fij i Maríia náanajra' ti pué'een a'fjci i Jacobo, majta sécan i úuca, a'fj mu a'yan tyihuo'té'exaa a'fijma i Jesús ti hua'antiyi'huoj. ¹¹ Majta a'fijma camu huá'tzaahuatya'-ca'aj a'fijma i úuca, ji'nye capu je'ej huá'miteerastya'-ca'aj je'ej maj tyihuo'té'exaa.

¹² Ajta a'fijna i Pedro, a'fj pu ájchej, ti'quij jo'téechajraa jo'tij jóocun, ti'quij utyájruij. Aj pu'ij c'ixurij tyu'séj ti áan tyajá'ajcatyí, ajta je'en jó'raa jéehua tyi'-mua'astfj i jutzájta' je'ej ti tyi'tfj huarfj.

A'ájna i juyéj jitze Emaús ti jó'nyaa

(Mt. 16:12-13)

¹³ A'ájna xicáara' jitze, i maj hua'puaj i maj hua' jitze ajtyáma'can a'fijma i maj Jesús jamuán huacáj, a'áa mu joojú'ca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Emaús, a'áa pu ámuáj putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén, a'chu tamuáamuata' japuan s'fij quiloometroj. ¹⁴ Néijmi'i mu tyu'xájtasma'ej je'ej ti tyi'tfj huarfj. ¹⁵ Móoche' mu tyu'xáatasima'caj, ti'ij Jesús ajtyáxiiriaca' aj pu'ij hua' jamuán jo'mej. ¹⁶ Majta a'fijma camu jaamua'aj.

¹⁷ Ti'quij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej setyúu'ixaatye' a'yan xuujú' i juyéj jitze?

Mati'ij mij óohuiixij, mua'coomua'astfj. ¹⁸ Ajta s'fij ti a'yan ántyapuaj tijin Cleofas, a'fj pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi pequee muáj a'fjin pué'een i paj huayi'ij pana'aj i paj quee tyi'tfj mua'reej je'ej ti tyi'tfj huarfj tajimí?

¹⁹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí je'ej huarfj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'fjci jime' i Jesús, Nazaret ti já'ma'can, a'fj pu tyi'xajta'ca'aj tzáahuatyí'ra'aj jime' i Dios jitze ma'can. Ajta jéehua a'yan tyú'ruuj ti huápu'ij juxie've', i tyeftye jimi ajta i Dios. ²⁰ Majta a'fijma i maj tyi'ijta i tyejúuj tzajta', majta i maj tyi'ta'ijtye', a'fj mu tyu'tátuii i Jesús mej mij tyu'tá' maj jaajé'caj, mati'ij mij yó'tateexij. ²¹ Tyajta ityáj, a'yaa tu tye'ejchó'va'ca'aj ti a'fjin tii'rátoonyij ityáj-

ma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, pu'ríj huéicaj xicáj tyooméj maj yó'tateexij. ²² Majta sécan úuca i maj tajitzé ajtyáma'can, jéehua mu je'ej pua'aj tyo'taséj, íiya' mu'uj uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj a'fjci i Jesús. ²³ Majta camu jáatyoj i tyévira', mati'ij mij huariá'cij, aj mu mij taaté'exaa tijin sécan mu huataséjre hua' jimi. A'fj mu a'fjin pué'eenye'ej i maj tajapúa' tyi'huire', majta a'yan tyihuo'té'exaa ti arí huatájuuriaca' a'fijna i Jesús. ²⁴ Majta sécan i maj tajamuán huacáj, a'fj mu majta uja'tanyéj jo'maj ya'vá'najca'aj, a'yaa pu tyi'íeenye'ej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'fijma i úuca, majta a'fijma camu jaaséj a'fjci i Jesús.

²⁵ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Ji'nye sequée huápu'ij tyojó'itej mua'aj, je'ej xu pua'aj tyityóomua'jtyej, caxu je'ej tyéejtyoovej mu jutzájta' sij sij tyá'antzaahuatye'en néijmi'i je'ej maj tyu'taxájtaca' a'fijma i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj. ²⁶ ¿Nyi sequée jamua'reeriaca'aj ti a'yan tyúuxie'-va'ca'aj ti anaqueej jajpuéetzij já'ra'nyij a'fijna i ti Dios a'áan yó'ojrasij i ipuárij japua, ti'ij tyu'ta'íjta' íyan i cháanacaj japua, ajta u tajapúa'?

²⁷ Aj pu'ij tyámua' naa néijmi'i tyihuo'té'exaa je'ej ti tyé'yusí'huaca'aj i yu'xarij jitze a'fjci jime' i Jesús, ti'ij a'fijna tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta mati'ij tyo'yú'xaca' a'fijma i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'ta'aj.

²⁸ Mati'ij merij avéjri' joojú'ca'aj a'ájna chájta' jo'maj ja'rá'ixaj, óoche' pu huama'ca'aj a'fijna i Jesús, ti'ij i ti muja'yee jó'yi'ij. ²⁹ Majta a'fijma jéehua mu ca'nyíjra'aj jaatá' ti a'áa jo'tyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tajamuán yahuatya'itzeere'en, ji'nye pu'ríj huachúmua', ajta arí huariá'tica'rij.

Ti'quij utyájruij ti'ij hua' jamuán huatya'itzeere'en. ³⁰ Ti'ij Jesús ajtyéeyixij hua' jamuán i méesaj jitze, aj pu'ij jatyf'puj i páan, ajta tyámua' tyaatá' i Dios, ti'quij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan, aj pu'ij huo'té'pu'uj. ³¹ Ti'ij huo'ta'í'pu'uj, aj mu mij jaamua'aj, ajta a'fijna a'huóopua'rixij meeséeracaj.

³² Mati'ij mij a'yan tyityetyúu'ihuo'ri' tijin:

—¿Nyiquee ca'nyíin jin útzunaca'aj i taxiéjnyu'caa, ajta tatéexi'raca'aj tatzájta' ti'ij i tiéj, ti'ij a'fjin tyitátyixaa i juyéj jitze, ti a'yan tyi'ta'ixaatya'ca'aj je'ej ti huatóomua'aj i ti tyé'yusí' i yu'xarij jitze?

³³ Mati'ij mij ájhuiixij, ca'nácan mu huariá'cij a Jerusalén, a'áa mu huojotyoj a'fijma i maj tamuáamuata' japuan s'fij ará'asej, majta i sécan i maj hua' jamuán huacáj, néijmi'i mu a'áa ja'tyúusiiriaca'aj. ³⁴ Majta a'fijma i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, a'yaa mu tyihuo'té'exaa i maj hua'puaj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tavástara' pu huatájuuriaca', ajta huataséjre a'fjci jimi i Simón.

³⁵ Majta a'fijma i maj hua'puaj, a'fj mu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tfj huarfj mati'ij a'áa joojú'caj i juyéj jitze, ajta je'ej maj tyaamua'aj ti'ij jé'ta' jo'tátaaraca' i páan.

Ti'ij Jesús huataséjre a'ñijma jimi i maj jamuán huacíj
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Móoche' mu tyi'xáatacaj a'ñici jime' ti'ij i Jesús huataséjre hua' jimi, a'úu pu jé'ta' huatyéechaxij, aj pu'ij a'yan tyihuo'tatyójtje' tijin:

—Che' tyámua' ja'mua'axcaj ja'mua' tzajta'.

³⁷ Aj mu mij néijmi'i tyámua' tyu'tátziin, ji'nye a'yaa pu huá'seejratya'ca'aj, cuxáa nyájcán pu'éeenye'ej.

³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye siaj sij huápu'i'ij tyi'tz'nye'? ¿Ji'nye huápu'i'ij tyaja'muatyesi'huarite' siaj tyá'antzaahuatye'en?

³⁹ Cási' i nyamuáca' jitze, ajta i nya' ñicaj jitze, nyáaj nu a'ñin pu'éen. Siata'aj na'ajtamuarie'en siajta naaséj. Sñij ti mu'i'chij, capu a'yan tyi'tyáhue'ra', capu ajta a'yan tyi'tyájcarij, xu'ríj nyeséj nyaj tyáhue'ra', nyajta tyájcarij.

⁴⁰ Ti'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j, aj pu'ij huo'taséjra i ju-muáca', ajta i ju'ñicaj. ⁴¹ Majta a'ñimaj, camu ja'tzaahu-
atya'ca'aj, ji'nye jéehua mu jutyamua'va'ca'aj, majta je'ej yó'sejraca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi sequée tyi'tíj tyícha'ij nyaj jáacua'nyij?

⁴² Matí'ij mij hue'ej ti hue'ejchi' jaatá'. ⁴³ Ti'quij ja'an-curiaá', aj pu'ij jáacua'j meeséeracaj a'ñimaj. ⁴⁴ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyajamuaaté'exaa nyati'ij ja'mua jamuán jo'chá'canya'aj, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti néijmi'i tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' nyéetzij jime' a'ñina i

Moisés, majta a'ñimaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xaxa'-
ta'aj, ajta i chuícarij jitze.

⁴⁵ Aj pu'ij huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ⁴⁶ A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie'-
va'ca'aj ti jajpuéjtzij já'ra'nyiche', a'ñina i Dios ti a'áan yó'o'jrasij i ipuárij japua. Ajta huéecaj xicáj jitze hu-
atájuuritaj. ⁴⁷ Majta néijmi'i japua i cháanacaj tyi-
huo'té'exaatye'sij nyenyúucaritze' mej mij seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi ti'ij a'ñin tyihuo'tú'uunyi'. Siajta mua'aj a'yaa xu huatyóohuisij siaj tyihuo'té'exaatye'en
iye'ej Jerusalén. ⁴⁸ Mua'aj xu tyihuo'té'exaatye'ej néi-
jmi'i je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj. ⁴⁹ Nyáaj nu uyo'ta'ítyij ja'-
mua jimi a'ñici i ti nyavástará' jin tya'tóoratziiri'. Siajta mua'aj, siata'aj a'yan huatye'en iye'ej chájta' 'asta
siana'aj quee ja'ancuria'an a'ñici i ca'nyíjra'aj jútye' ti je'cányesij.

Ti'ij i Jesús tyíraa u tajapuá

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Ti'quij i Jesús huojó'ví'tij a'ájna a Betania, aj pu'ij ajmécataxij, ajta je'en tyámua' tyihuo'tá' i hua' tzajta'.

⁵¹ Ti'ij ooj hua'huavivíriaca'aj, aj pu'ij ahuojó'tyáhuui a'ñijma ti'quij jútye' tyíraa. ⁵² Majta a'ñimaj mu jaatyá-
najchaca', jéehua mu huatóotyamua'vej, matí'ij mij jo'cáj a Jerusalén. ⁵³ A'náj tina'aj mu i tyeyúuj tzajta' je'rú'uuca'aj, metye'tyóotzi'ria'aj i Dios.

San Juan

I ti jin uhuatyoóchej i yu'xarij

1 Jájcuaj imuáj pu séjria'ca'aj i nyúucarij, ajta a'fjna i nyúucarij a'fj pu jimi séjria'ca'aj i Dios, ajta i Dios pu a'fjn pué'eenye'ej i nyúucarij. ² A'fj pu jájcuaj imuáj séjria'ca'aj i Dios jimi tí'ij quee xu ma'huá'tacaj i cháanacaj. ³ A'fj pu jitze ma'can i nyúucarij i Dios néi-jmi'i tyú'taahuaca' i tí tyí'sejre', capu tyi'tfj a'yan tyi'séere'ej ta'me'nyíche' tipua'aj quee i nyúucarij a'yan tyu'taxáatajche'. ⁴ A'fj pu jitze séjria'ca'aj i júuricamej, ajta i júuricamej pu jin huányeeri'cica'aj hua' tzajta' i tyeftye. ⁵ Ajta a'fjna i tí jin huányeeri'ij, a'fj pu jin huányeeri'cij ja'raa jo'tij jo'tfca'ca'aj, ajta i t'ca'rij capu je'ej joorejvej tí jo'jé'caj a'fjna i tí jin huányeeri'ij. ⁶ Sfij pu tyáati' huataséjre tí a'yan ántyapuaaca'aj tíjin Juan, Dios pu a'yan yo'ta'ityaca', ⁷ ta'aj ij a'fjci jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en i tyeftye, ajta mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en je'ej tí a'fjn tyí'xajta-ca'aj. ⁸ Ajta a'fjna i Juan capu a'fjn pué'eenye'ej i tatzárij, sulu sfij tí a'fjna jin mujo've'mej tí'ij a'fjna jitze ma'can i tatzárij tyihuo'té'exaatye'en. ⁹ Ajta a'fjna i tí jí'réc'can jime' tatzárij pué'een i tí huá'tatzavi'tye' néi-jmi'caa i tyeftye, a'fj pu ooj yaja'vá'ma'ca'aj íyan i cháanacaj japua. ¹⁰ A'fjna i tí nyúucarij pué'een, a'yan pu séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta Dios pu i cháanacaj huatya-taahuaca' a'fjna jitze ma'can i nyúucarij, majta i maj yan huacháatima'caa i cháanacaj japua camu jaamua'aj. ¹¹ A'fj pu mu jové'mej íyan cháanacaj, majta i maj a'yan huacháatima'caa camu tyámua' tyetyéej. ¹² Majta a'fjmaj i maj tyámua' tyetyéej majta jitzán tyá'antzaahuaj, a'fj pu a'yan tyihuo'tá' mej mij yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'ra'nyij i Dios. ¹³ A'fj mu jin yójmua'mua' pué'een i Dios, camu a'fjna jime' maj tyétyacaaj jitze eeráanyej nusu maj jujfímua'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'fjna jime' tí i Dios huatyoóoyomua'tyej. ¹⁴ A'fjna i tí nyúucarij pué'een a'fj pu huatyoótyevista-ca', ajta tajamuán yéhajca'aj. Tyajta jaaséj i tí jin huápu'ij naa huasé'rin, i tí ja'ancuriáa' i Dios jimi, a'fjna jime' tí a'fj na'aj yójra', a'fj pu jimi séejre' i tí jin taxie've' ajta i tí jí'réc'can jime'. ¹⁵ Juan pu a'fjna jitze ma'can a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'íi pu a'fjn pué'een i nyaj jitzán ma'can tyajamuáa'ixaa, nyati'ij a'yan yee a'fjna tí yaja've'mej nyaj cújta', jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, jí'nye a'fj pu anaquééj séjria'ca'aj nyequee nyáaj."

¹⁶ Néijmi'i tu tyerij ityáj a'fj jimi tya'ancuriáa' i tí a'fjn juxié'vi'ra' tyámua' tyitatá'caa séej jime' ajtáhuaca'aj séej, ¹⁷ jí'nye a'fjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'fj pu jitze ma'can i Moisés yan huatyoóoyomua'ca', ajta i tyaj jin huátaxie've'en ajta i tí jí'réc'can jime' a'fj pu jitze tyeje'rámaca'can i Jesús tí ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁸ Capu a'tfj a'náj jaaséj i Dios, sulu a'fj pu'uj i tí yójra' pué'een, i tí ajta Dios jimi séejre', a'fj pu taatá' tyej tyij jáamua'tyij je'ej tí een i Dios.

A'fjna i Juan i tí huá'iraca'aj a'fj pu jaataxájtaca' a'fjci i Ciriístu'

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ A'íi pu a'fjn pué'een i Juan tí jaataxájtaca', mati'ij a'fjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa huojota'ityaca' a Jerusalén a'fjma i puaaríj majta séecan i maj Leví jitze eeráma'can, mej mij a'yan tyaata'íhuo' a'fjci i Juan a'tfj tí pué'eenye'ej. ²⁰ Ajta a'fjna i Juan a'yaa pu tyihuo'té'exaa je'ej tí tyi'jí'réc'can jime', a'yaa pu tíjin:

—Canu nyáaj a'fjn pué'een i Ciriístu'.

²¹ Mati'ij mij majtáhuaca'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? ¿Nyi a'fjn papué'een i Elías?

Juan pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Canu nyáaj a'fjn pué'een.

Mati'ij mij ca'nyíin jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi a'fjn paj pué'een i tyaj jacho've' i tí Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'sij?

A'yaa pu tyu'tanyúj tíjin:

—Canu a'fjn pué'een.

²² Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—¿A'tanyíj pana'aj pué'een? Tajitzé pu juxie've' tyata'aj tyij huo'té'exaatye'en a'fjma i maj tojota'ityaca'. ¿Ji'nye pij tyitaaté'exaatye'sij ajime'?

²³ Aj pu'ij Juan a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Nyáaj nu a'fjn pué'een i nyúucarij tí a'áa ja'vá'namuajre' jo'tij quee já'tyí'tij, tí a'yan tyí'xaj tíjin: "Tyámua' xu huó'uurej siaj sij tyámua' naa tyeetyéjeevej a'fjci i tavástara'" —a'yájna tí'ij tyu'taxájtaca' a'fjna i Isaías.

²⁴ Majta a'fjmaj i maj fariseos uhujota'ityaca' mej mij jamuán tyu'taxáj a'fjci i Juan, ²⁵ a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Típua'aj pequee a'fjn pué'eenye' i Ciriístu', pajta quee a'fjn pué'een i Elías, nusu a'fjna i tyaj jajchó've' tí Dios jitze ma'can tyitaaté'exaatye'ej, ¿j'i'nye pej pij a'yan tyihua'iraj i tyeftye?

²⁶ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Nyáaj nu jájtyij jin huá'ñraj, ajta sñij pu ja'mua jimi séejre' i siaj quee jamua'tyej, ²⁷ a'ñ pu ooj maja've'mej. Ajta nyéetzij capu a'yan tyinyetyévíjtye' nyej nyij ja'aj-ta'í pu'xi'in i ca'quéera'an.

²⁸ Néijmi'i pu a'ñna a'yan tyu'rñj a'ájna a ti a'yan tya-ja-rájtyapuaaj tijin Betania, után jitze pujmua' i játya'naj i Jordán, jo'tij a'ñna i Juan huaja'ñraca'aj.

Jesús pu a'ñn pué'een i cánya'aj i ti Dios jaatámu'vejritaj

²⁹ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu jaaséj a'ñjci i Jesús ti aja'vá'-ma'ca'aj a'ñjci jimi, aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' xaaséj, a'múu pu a'ñn pué'een i cánya'aj i Dios ti jaatámu'vejritaj, i ti jin tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee néijmi'i i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ³⁰ A'í pu a'ñn pué'een i nyaj jaxajtaca'aj nyati'ij a'yan tyajamuaaté'exaa tijin: "Sñij pu yaja'va'ma'aj ta'mej i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee nyequee nyáaj, ji'nye a'ñ pu anaquéej séjria'ca'aj nyequee nyáaj."

³¹ Canu nyajta nyáaj jamua'tyajca'aj, nyajta a'yaa nu een jin mujo've'mej nyej nyij huó'ñraj i jájtyij jime', mej mij a'ñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jáamua'tyij.

³² Juan pu ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyeeséj a'ñjci i júuricama'ra' i Dios ti jútye' aje'cáma'ca'aj a'yan huasé'rihua'aj ti'ij jáamui', ajta je'en áan mu'úutze' jo'ojyíxij. ³³ Canu nyajta nyáaj jamua'reeriaca'aj a'tñj ti pué'eenye'ej, ajta a'ñna i ti nyo-jo'ta'ítýaca' nyej nyij jájtyij jin huó'ñraj, a'yaa pu tyinaaté'exaaaj tijin: "A'ñna i paj jaséjran i ti jitzán áan jo'ojyíxi'in a'ñna i júuricama'ra' i Dios, a'ñ pu a'ñn pué'een i ti a'ñna jin huá'ñran i júuricama'ra' i Dios." ³⁴ Nyáaj nu'rñj a'yan tyeeséj, nyáaj nu nyij tyámua' tyá'mua'reej ti a'ñn pué'een i yójra' i Dios.

A'ñmaj i maj anaquéej jamuán huacñj i Jesús

³⁵ Yaa ariá'pua'aj, Juan pu ajtáhua'aj a'áa jo'tyávaaca'aj hua'puáca tyivi'tñj i maj jamuán huacñ'ca'aj.

³⁶ Ti'ij jaaséj ti aja'tama'ca'aj a'ñna i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Xaaséj, a'múu pu a'ñn pué'een i cánya'aj Dios ti jaatámu'vejritaj.

³⁷ Matí'ij a'yan tyáanamujri' a'ñmaj i maj hua'puaj, aj mu mij jamuán jó'ju' i Jesús. ³⁸ Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaca', ti'quij huo'séj maj jaavájrasima'aj, a'yaa pu'ij tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí siahoo?

Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Maeestro, ¿jo'nyij pe'chej?

³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj.

Aj mu mij jamuán jó'ju', matí'ij mij jaaséj, a'áa mu jamuán jo'tyá'itzee, 'asta na'aj quee arí yáacij cama'caj i xicáj.

⁴⁰ Sñij ti jáanamujri' a'ñjci i Juan ajta je'en jamuán jo'mej i Jesús, a'ñ pu a'ñn pué'eenye'ej a'ñna i Andrés, ihuáaria'ra' a'ñjci i Simón, ti ajta Pedro pué'een. ⁴¹ Ajta

a'ñna i Andrés a'ñj pu anaquéej huátyoj a'ñjci i ju'i-huáara' i Simón, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Tu'rñj jáatyoj a'ñjci i Mesías. (A'ñna i nyúucarij Mesías, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Ciriístu'.)

⁴² Aj pu'ij i Andrés uya'ráavi'tij a'ñjci i Simón i Jesús jimi, ti'ij i Jesús jaaséj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'ñn pué'een i Simón, yójra' a'ñjci i Jonás, ajta a'yaa paj ántyapuaaj puá'mej tijin Cefas. (Cefas, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Pedro, ti ajta tyetyéj pué'een.)

Jesús pu jaatajé a'ñjci i Felipe ajta a'ñjci i Natanael

⁴³ Yaa ariá'pua'aj, Jesús pu a'yan tyaaxá'pu'íntarej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Galileea. A'ñj pu'ij antyinájchaca' a'ñjci i Felipe, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

⁴⁴ A'ñna i Felipe a'áa pu já'ma'cantaca'aj a'ájna cháj-ta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Betsaida, jo'maj majta já'ma'cantaca'aj a'ñna i Andrés ajta i Pedro. ⁴⁵ Felipe pu a'ñj jó'huoosij a'ñjci i Natanael, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tu'rñj jáatyoj a'ñjci i ti ja'xaj i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', a'ñ pu ajta a'ñn pué'een i maj jitzán ma'can tyo'yú'xaca' a'ñmaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj-taca'aj. A'ñ pu a'ñn pué'een a'ñna i Jesús, yójra' a'ñjci i José, Nazaret ti já'ma'can.

⁴⁶ Ajta a'ñna i Natanael a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyí a'yan tyí'rij ti Nazaret tyi'tñj je'ráanyej ti tyámua' een?

Felipe pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che'rój, pata'aj jaaséj.

⁴⁷ Ti'ij Jesús jaaséj ti aja'vá'ma'ca'aj a'ñna i Natanael, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Yaa pu sñij vé'mej ti jiré'can jime' Israel jitze ajtyáma'can, capu tyi'tñj séejre' ti hue'tzij pué'een a'ñna jimi.

⁴⁸ Natanael pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye pej pij een jime' nyamua'tyej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu muaaséj ti'ij quee xu muaatajéeva'caj a'ñna i Felipe, pati'ij a'áan je'rácatyíi i xápuá' jityej.

⁴⁹ Aj pu'ij i Natanael a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, muáaj paj a'ñn pué'een i yójra' i Dios, muáaj paj a'ñn pué'een i paj tyitaata'íjtye'sij i tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

⁵⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyí a'ñj pana'aj jin tyá'tzaahuatye' i nyaj muaaté'exaaaj nyaj muaaséj pati'ij a'áan je'rácatyíi i xápuá' jityej? A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj a'ñna tyí'sejran i ti jéetze' tyúuxie've'.

⁵¹ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jaséjran ti'ij antacúunyi'huaj ja'mej u tajapuá, siajta a'ñjma séjran i tajapuá maj tyí'huñre' i Dios jimi, a'ñ mu yava'canyinyíca'aj muá'ju'un nyéetzij jimi, majta je'en tajapuá jo'ojnyinyiica'aj muá'ju'un.

Ti'ij a'těj huatyényeichaca' a'ájna a Caná, Galilea ti ja'ajtyáma'can

2 Ti'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, sšij pu hu-
atyényeichaca' a'ájna chájta' Caná, Galilea, ti
ja'ajtyáma'can. Ajta a'ájna i náanajra' i Jesús, a'áa pu
jo'tyávaaca'aj, 2 a'ěj mu majta huatá'inyej a'ějci i Jesús,
majta i maj jamuán huacáj, mej mij hua' jamuán
tyú'ye'esten. 3 Aj pu'ij huaxáj a'ájna i nahuáj, ajta i
náanajra' i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Capu che' uhuájmuua i nahuáj.

4 Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Iiti', ¿ji'nye pej pij nyéetzij nye'ixaatyé'? Capu eexúj
tya'rá'aj nyéetzij jimi.

5 Aj pu'ij i náanajra' a'yan tyihuo'té'exaa a'ějma i maj
tyí'huüre' tijin:

—Néijmi'i xu jin a'yan huárinij je'ej ti a'šín tyaja-
muaaté'exaatye'sij.

6 A'áa pu aráasej i xá'rij tyojo'váatima'caa ti tyetyéj
jime' tyí'taavijhuaca'aj, a'šij pu tyi'pué'eenye'ej i maj
jitzán tyí'tyá'iraca' a'šij i maj Israel jitze ajtyáma'-
can. A'yaa pu tyo'vejrica'aj a'chu huéicatyey nusu
huéicatyey japuan tamuáamuata' liitruj i jájtyij. 7 Jesús
pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa a'ějma i maj tyí'huüre' tijin:

—Siata'aj ja'vá'jistyaxi'in i jájtyij jime' i xá'rij tzajta'.

Mati'ij mij tyámua' naa tya'vá'jistyaxij, 8 ajta je'en
Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj cšij tyi'tajánie' i tu'huájmuua siajta je'en
jaatá'an a'ějci i ti a'ájna jin antyúumuareej i maj
tyí'ye'estej.

Aj mu mij a'yan huaráj. 9 Ajta a'ájna i ti antyúu-
mua'reej, a'šij pu ju'qué'ij a'ějci i jájtyij ti huatyóon-
ahuastaca', ajta quee jamua'reeriaca'aj jo'tij já'ma'can-
taca'aj a'ájna i nahuáj, majta a'šij i maj tyí'huüre', a'šij
mu xaa jamua'reeriaca'aj, ji'nye a'šij mu ju'cáato'xij i
jájtyij. A'ěj pu'ij jin jaatajé a'ějci i ti huatyényeichij,
10 ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i tu a'yan tyeyi'tin, anaquéej tu hua'tá'caa
a'ájna i nahuáj ti jéetze' jé're'en, ajta ttipua'aj merij hu-
atyáta'ruj, aj tu tyij a'ěj huo'tá'sij i nahuáj ti quee
jé're'en. Pajta muáj mapaj ja' yá'itzaaca'aj i ti jéetze'
jé're'en tyej tyij ijij ju'cáaye'en.

11 A'íi pu a'šín pué'een i ti anaquéej a'yan tyi'těj jin
huaráj a'ájna i Jesús i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'ájna
chájta' a Caná Galilea ti ja'ajtyáma'can, a'íj pu jin
huo'taséjra i ti jin naa huasérin, majta i maj jamuán
huacáj a'šij mu jimi tyá'antzaahuaj.

12 Aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Capernaúm, jamuán i
náanajra', majta ihuáamuamua', majta i maj jamuán
huacáj, a'áa mu mij a'chu pua'an xicáj já'tyeej.

Jesús pu jaajácuarej a'ějci i tyeyúuj
(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna maj jitzán jo'tá-
mua'reej a'ájna xicáara' ti jitzán Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'
a'ějma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, Jesús pu'ij
a'áa jo'mej a Jerusalén. 14 A'úu pu'ij i tyeyúuj tzajta'
huojo'tyoj a'ějma i maj hua'tooca'aj i púuyesij, majta i

cánya'xii, majta cúcui'see, ajta séecan i maj túmii
hua'puata'tyi'raca'aj i tyeétyee. 15 Ti'ij huo'séj, Jesús
pu'ij cuaartaj huatyátaahuaca' cójnari jime', ti'quij
a'ějci jin hui'rámuarij néijmi'caa, hua' jamuán i púuyesij
ajta i cánya'xii. Ajta tye'tahuá'xij i tyihua' meesaj i maj
japuan hua'puata'tyi'raca'aj i túmii. 16 Ajta a'ějma i maj
cúcui'see tooca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj tyi'ráan a'yun ti tyí'sejre'. Caxu a'yan ja'u-
urej ti'ij chi'ij i maj tzajta' túmii mue'tijcaa a'ějci i
chi'ra'an i nyavástara'.

17 Aj mu mij a'šij i maj jamuán huacáj jo'tá-
mua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa
nu tyá'xie've' ti tyámua' tyí'eenye' jo'paj jo'tyéechi'ij."

18 Majta a'šij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa
mu tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin paataséjrataj tyej tyij jáamua'reej ty-
i'těj paj jin antyá'mua'reeriaj pej pij a'yan ricij?

19 Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Xaatyú'uunaj a'ějci i tyeyúuj, nyáj nu huéicaj xicáj
tzajta' nyajtáhuaj aj ja'ajtaahuaj.

20 Majta a'šij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa
mu tyityaantanyúj tijin:

—Huá'puatyey nyinyi'ra'aj japuan aráseej mu á'tyeej
mati'ij mij ja'ajtaahuaca' a'ějci i tyeyúuj, ¿nyiquij muáj
huéicaj xicáj jitze pa'ajtaahuaj?

21 Ajta a'ájna i tyeyúuj i Jesús ti jaxajtaca'aj, a'ěj pu
putyí'xajtaca'aj i jutyévira'. 22 A'ěj pu jin ti'ij huatájjuuria-
ca', aj mu mij jo'támua'reeri' i maj jamuán huacáj je'ej
ti tyihuo'ixaatyaca'aj, majta je'en tyá'antzaahuaj i
yu'xarij jitze, majta ja'antzaahuaj je'ej ti i Jesús tyi-
huo'ixaaj.

A'šij i maj anaquéej tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

23 Ti'ij ooj i Jesús a'áa jo'tyávaacaj a Jerusalén, a'ájna
mati'ij tyí'ye'estyáacaj a'ějci jime' ti Dios tyihuo'tú'uun-
yi'ri', jéehua mu tyeétyee jimi tyá'antzaahuaj, mati'ij
jaaséj ti a'šín a'yan rijcaa a'ějci jime' ti naa tyihua'se-
jratye'. 24 Ajta i Jesús capu hua' jitze tyi'ca'nyajca'aj,
ji'nye néijmi'caa pu muajtyajca'aj. 25 Capu juxié'va'ca'aj
ti a'těj jaaté'exaatye'en je'ej ti tyi'tyúucha'ij sšij i tyévi,
ji'nye a'šij pu jamua'reeriaca'aj je'ej ti éenye'ej i
mua'tziiria'ra' i tyévi.

I Jesús ajta i Nicodemo

3 A'áa pu sšij jo'tyávaaca'aj ti a'ějma jitze ajtyáma'-
cantaca'aj i fariseos, a'yaa pu antyapuaaca'aj tijin
Nicodemo, tyáati' pu pué'eenye'ej ti jéehua juxié'va'-
ca'aj hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. 2 A'šij pu tš-
ca'aje're'nyej i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:
—Maeestro, tyámua'reej ti i Dios mojo'ta'ityaca'aj pej
pij tyitáamuatyey, ji'nye capu a'těj jaayit'in ti a'yan rij-
caj patí'ij muáj, ttipua'aj quee i Dios jimi séjre'ej.

3 Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatyé' tzaahuaty'ra'aj jime',
ttipua'aj quee i a'těj jájcuán huanie'huaj, capu i'rij ti
jaaséj jo'tij i Dios tyejé'ijtaj.

4 Nicodemo pu a'yan tyaata'ihuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'táj ajtáhua'aj huanie'huaj tipua'aj arí vásti' pué'eenye'? ¿Nyi je'ej tyí'rij ti ajtáhua'aj atyáhuix'in i jucáara' jitze i junáana'aj t'ij ajtáhua'aj huanie'huaj?

⁵ Ti'quij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye', a'ájna i tiquee huóojajuare'en a'ájci jime' ti huá'huaj i jájtyij jime', ajta quee huanie'huaj a'ájci jitze ma'can i júurica-ma'ra' i Dios, capu je'ej tyí'rij ti utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ⁶ A'ájna i ti tyévíj jitze huanie'huaca' yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti a'ájna jitze huanie'huaca' i júuricama'ra' i Dios, a'áj pu jitze eerá-ma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁷ Capáj je'ej tyá'mua'ajcaj nyaj a'yan tyí'mua'ixaatye' yee: "Juxie've' paj jájcuan huanie'huaj." ⁸ Jo'tij na'aj pu huá'aacaj, tyij pajta jana-muaj ti jujhua'naj, capáj jamua'reej jo'tij pujmua' jo've'yi'ij nusu je'ej ti pujmua' huaru'pij. A'yaa mu cha'taj mana'aj een a'ájma' i maj i júuricama'ra' i Dios jitze huanánie'huaca'.

⁹ Nicodemo pu ajtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'yan tyá'ra'nyij?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj tyihua'mua'tyey a'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ¿nyi pequee yó'itej tyi'táj nyaj mua'ixaatye'? ¹¹ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ityá' tu a'ájna huá'ixaatye' tyi'táj tyej tyámua' naa tyí'mua'reej, tyajta jamua'reej tyi'táj tyaj huaséj, siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye' je'ej tyej tyajá'mua'ixaatye'. ¹² Tipua'aj sequée ná'tzaahuatye'ej tipua'aj tyi'táj nyaja'mua'ixaatye'ej yan ti ma'can i cháanacaj japua, ¿ji'nye setyina'antzaahuatye'sij tipua'aj a'áj nya-jamuaaté'exaatye'en i tajapuá ti tyajá'ma'can?

¹³ Capu a'táj ujo'ojnyéj i tajapuá, sulu a'áj pu'uj i ti yava'cáanye' i cháanacaj japua, a'áj ti'ij pué'een i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'. ¹⁴ Ajta a'yájna ti'ij i Moisés tye'ejpíj a'ájci i cú'cu'uj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' ti Dios ja'ajriáj a'ájci i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ¹⁵ mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij jusén jime' maj júurij muá'ra'nyij.

Dios pu hua'xie've' néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua

¹⁶ Dios pu huápu'ij huo'xie'vej a'ájma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'áj pu jin i juyó'j ujo'ta'ityaca', mata'aj mij néijmi'i i maj jitzán tyá'antzaahuatye'sij quee huácu'nyij, sulu mej mij jusén jime' júurij muá'ra'nyij. ¹⁷ Ji'nye capu i Dios a'ájna jin uyo'ta'ityaca' i juyó'j ti'ij puéjtzij huo'tá'an i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu ti'ij néijmi'caa huáhuire'en a'ájci jitze ma'can.

¹⁸ A'ájna i ti tyá'tzaahuatye' a'ájci jimi i yó'jra' i Dios, capu puéjtzij jac'tyij, ajta i ti quee jimi tyá'tzaahuatye', a'áj puéjtzij ci'tyij a'ájci jime' tiquee tyá'antzaahuaj i a'ájci jimi i yó'jra' i Dios. ¹⁹ A'ájma' i maj quee tyá'tzaahuatye', pu'ríj puéjtzij huo'ci'ij, ji'nye je'ej mu pua'aj tyi-tyetyúucha'íca'aj, ajta ti'ij yan huataséjre i tatzárij, camu jaataxié'vej, sulu jéetze' mu jaataxié'vej maj a'áa

jo'tyá'itzeere'en jo'tij jo'tíca'. ²⁰ Néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyietyúucha'ij, camu jaxie've' i tatzárij, camu majta jitzán utyáhuix'ij, ji'nye camu jaxie've' ti hu-ataséjre'en i maj jin je'ej pua'aj ricij. ²¹ Majta a'ájma' i maj tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyietyúucha'ij, a'áj mu jitzán utyáhuix'ij i tatzárij, ta'aj ij huataséjre'en maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra'.

A'ájna i Juan i ti huá'írraca'aj ajtáhua'aj pu Jesús jitze ma'can tyihuo'té'exaa

²² Ti'ij ij Jesús a'áa jo'mej a'ájna a Judea ti putya-já'ricij, majta mu a'ájma' ujó'ju' i maj jamuán huac'ij, a'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyávaaca'aj a'chu pua'an xicáj huá'írraj i tye'ityee. ²³ Ajta a'ájna i Juan a'áj pu ajta huá'írraca'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Enón, véjri' a'ájna a Salim, ji'nye jéehua pu mu'yaca'aj a'ájna, a'áj mu jin i tye'ityee aje're'nyinyiica'aj ti'ij Juan huó'írraj. ²⁴ Néijmi'i pu a'ájna a'yan tyu'ríj, mati'ij quee xu je'tyanáava'caj a'ájci i Juan.

²⁵ Majta séecan i maj Juan jamuán huac'ca'aj a'áj mu huatyóohuij maj huóotyax'ín séej jamuán i ti Israel jitze ajtyáma'can a'ájci jime' i huá'yi'raj i ti a'yan tyúuxie've' maj huóojajuare'en, ²⁶ aj mu mij aje're'nyey i Juan jimi mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin: —Maeestro, a'ájna i ti ajamuán a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze pujmua' i Jordán, i paj jaaxájtaca', a'áj pu iijij huá'írraj i tye'ityee majta néijmi'i ajo're'nyinyii a'ájci jimi.

²⁷ Juan pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu i'ríj ti a'táj tyi'táj jin je'ej rijcaj, tipua'aj quee i Dios a'yan tyaatá'an. ²⁸ Mua'aj xu tyámua' naa tyáana-muajri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj quee nyáaj a'ájna pué'een i Ciriístu', sulu sáij ti anaquéej ujo'ta'ity-i'huaca' a'ájci jimi. ²⁹ Jo'tij a'táj jo'tyénye'chij, a'ájna i íiti' a'áj pu jimi huatyá'itzeere'ej i ti ja'ancuré'vi'tij, ajta i amíincura' i a'táj ti a'áa jo'tyéjvee ajta je'en janamuaj, a'áj pu jéehua huatóotyamua've'sij ti'ij jáanamua'aj je'ej ti tyu'taxájtaj. A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj iijij jéehua tyí'nyetyamua've'. ³⁰ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'ájna jéetze' va'cán jin tye'entyájrutyey, nyajta nyáaj nyaj jéetze' ciléenye' jin tyu'tyáhuire'en.

A'ájna i ti jútye' jo've'mej

³¹ A'ájna i ti jútye' jo've'mej, a'áj pu néijmi'i jin antyúu-mua'reej. Ajta a'ájna i ti íyan ma'can i cháanacaj japua, a'yan pu'uj ma'can, ajta a'ájna tyí'xaj je'ej ti tyi'táj ricij i cháanacaj japua. Ajta a'ájna ti tajapuá jo've'mej a'áj pu néijmi'i jin antyúumua'reej, ³² ajta a'ájna huá'ixaatye' je'ej ti tyi'táj tyí'sej ajta je'ej ti tyú'namuajri' i Dios jimi, ajta capu a'táj ja'tzaahuatye' je'ej ti tyí'xaj. ³³ Ajta tipua'aj a'táj jimi tyá'antzaahuatye'en, a'áj pu ajta a'yan tyu'taxájtaj ti a'yan tyi'ja'yájna ti Dios tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, ³⁴ ji'nye a'ájna i ti Dios uyo'ta'ityaca', a'yaa pu tyí'xaj je'ej ti i Dios tyu'taxájtaca', ji'nye Dios pu a'yan jéehua tyu'tá'caa i ju júuricamej. ³⁵ Ajta i táatajra' a'áj pu jaxie've' i juyó'j, ajta a'yan tyaatá' ti'ij i yó'jra' néijmi'i jin antyúumua'reeraj. ³⁶ A'ájna i ti tyá'tzaahuatye' i

Dios yójra' jimi, a'ñi pu jusén jime' júurij ja'mej, ajta i ti'quee jaxie've' ti jimi tyá'antzaahuatye'en, capu jusén jime' júurij ja'mej, sulu Dios pu jéehua puéjtzij jaatá'sij.

I Jesús ajta a'ñina i íiti' Samaaria ti já'ma'can

4 Majta a'ñimaj i fariseos, a'yaa mu tyáamua'reeri' tijin jéetze' pu huá'mue'tij i tye'ftyee a'ñina i Jesús quee a'ñina i Juan, ajta je'en huá'ñiraca'aj, ² ajta capu a'ñina i Jesús huá'ñiraca'aj, sulu a'ñimaj mu i maj jamuán huac'j. ³ Ajta ti'ñij i Jesús a'yan tyáamua'reeri', aj pu'ij uja'rájraa a Judea ti'quij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Galilea.

⁴ Ajta ti'ñij a'áa jo'mej a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'áa jé'ta' huatyéenyey a Samaaria. ⁵ A'ñij pu jin a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sicar, Samaaria ti ja'ajtyáma'can, a'ájna véjri' jo'tij já'sejre' a'ñina chuéj Jacob ti jaatapuéjve i juyó'j José. ⁶ A'áa pu já'sejria'ca'aj jo'tij ye'tyáacuj a'ñina i Jacob. Ajta i Jesús, a'áa pu véjri' jo'tayíxij jo'tij ja'tyáacun, ji'nye pu'ríj cua'naca'aj a'ñijci jime' ti huaméj i juyéj jitze. A'tzáaj pu putyí'rijcaa tacuaríxpuaj. ⁷ Ti'quij sñij íiti' aje're'nyey Samaaria ti já'ma'can, ti'ij ahuóojejre'en, aj pu'ij Jesús a'yan tyatajé tijin:

—Cñi jájtyij tyinaatá'.

⁸ Majta a'ñimaj i maj jamuán huac'j, a'áa mu jó'ju' a chájta' mej mij tyi'téj huánanan i maj jáacua'nyij.

⁹ Majta a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu naa ja'huóomua'rajca'aj a'ñijma jamuán i maj Samaaria ja'chej, a'ñij pu jin i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye pej pij muáaj mu paj Israel jitze ajtyáma'can jájtyij nyéetzij tyí'nyahuavii i nyaj iye'e'ej Samaaria ma'can?

¹⁰ Jesús pu a'yan tyu'tanyú'j tijin:

—Ti'pua'aj páamua'reerej tyi'téj ti i Dios tyu'tá'caa, pajta jamua'reerej a'téj ti pué'een i jájtyij ti cñi tyí'-muahuavii, a'yaa paj muáaj tyaatahuavii'rajche', ajta je'en a'ñin jájtyij muaatá'nyijche' i paj jusén jin júurij puá'mej.

¹¹ Ajta a'ñina i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', capáj tyi'téj tyícha'ij i paj jin je'tajánie' i jájtyij, ajta tyámua' pu tyo'cátyee i ti atyáacun, ¿jo'nyij peya'aj jánie'sij a'ñijci i jájtyij? ¹² A'ñina i tayo'puac'ij i Jacob a'ñi pu taatá' tyaj a'yan ooyé'en, a'ñi pu ajta a'yan ya'caria'aj, majta i yójmua'mua', majta i ya'muáamua'me'en. ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'-tyéjvee quee a'ñina?

¹³ Jesús pu a'yan tyu'tanyú'j tijin:

—Néijmi'i i maj jaya'caa a'ñijci i jájtyij, majtáhua'aj mu huata'í'icuj, ¹⁴ ajta a'ñina i ti jaayé'en a'ñijci i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, capu che' a'náj huata'í'imu'uj. Ji'nye a'ñina i jájtyij nyáaj nyaj jaatá'sij, a'yaa pu séeria'aj ja'mej jimi ti'ñij jo'tij ja'ajmu'yej, a'ñij pu jin jusén jime' júurij ja'mej.

¹⁵ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', pata'aj naata'an a'ñijci i jájtyij nyey nyij quee che' huata'í'imu'un, ti'ij ajta quee che' a'yan tyúuxie've'e'ej nyaj yaráaje a'yájna.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj, ujo'tájeej i ti muatyévi'tin, pajta je'en mu'jo've'me'en.

¹⁷ A'yaa pu tyu'tanyú'j i íiti' tijin:

—Capu a'téj nyetyévi'tin.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Xá'pu' paj tyu'taxájtaca' ti'quee a'téj muatyévi'tin,

¹⁸ ji'nye mu'ríj anxívij ará'asej i maj muatyévi'tinya'aj, ajta a'ñina i paj jamuán huac'aj iñij, capu muatyévi'tin. A'yaa pu tyi'ja'yájna je'e'ej paj tyu'taxájtaca'.

¹⁹ Ti'ñij a'yan tyáanamua'jri' a'ñina i íiti', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', nu'ríj jamua'reej paj Dios jitze ma'can tyi'xaj. ²⁰ A'ñimaj i tahuásimua'ci'ij a'ñi mu a'yan jana-jhaca'aj i Dios a'ñijci jitze i jiríj, siajta mua'aj, mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa xu tyi'xaj ti a'yan tyúuxie've' tyaj a'áa yá'na'miche'en a'ájna a Jerusalén.

²¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', pata'aj tyá'antzaahuatye'en, pu'ríj atyo-jo're'nyesij a'náj siaj jaatyánajchij i juvástara' ajta quee che' a'yan tyuuxie've'e'ej ja'mej siaj a'yan jaatyánajche iye'e'ej i jiríj japua, nusu siaj a'áa jó'ju'un a Jerusalén.

²² Caxu mua'aj jamua'reej tyi'téj siaj na'michej, tyajta ityáj, ityáj tu jamua'reej i tyaj jana'michej, ji'nye i ti tajapua huatányuusij, a'ñimaj pu jitze eerányesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²³ Ajta pu'ríj atyojo're'nyesij, iñij pu'ríj a'áan putyajá'ricij, mati'ij a'ñij jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios jaatyánajchij i tavástará', a'yájna ti'ñij tyihuo'tá'sij i júuricama'ra' i Dios. Ji'nye a'yaa pu i tavástará' tyá'xie've' maj a'yan tyeetyáanajchej. ²⁴ Dios pu júuricamej pué'een, majta a'ñimaj i maj janajchej, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'ñijci jitze arooca'nyey i júuricama'ra' i Dios mej mij tzáahuatyi'ra'aj jin jaatyána-jche.

²⁵ Ajta a'ñina i íiti' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'reej ti ya'uvé'nyesij a'ñina i Ciríistu', ajta ti'ñij a'ñin uvé'nyey, a'ñi pu néijmi'i tyitaaté'exaatye'sij.

²⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'ñin pué'een, i nyaj ajamuán tyi'tyáxajta.

²⁷ Aj mu mij uvé'nyey a'ñimaj i maj jamuán huac'j, je'e'ej mu tyityo'tóomua'jtyaca' mati'ij jaaséj ti i Jesús íitaj jamuán tyi'tyáxajtasima'aj. Ajta capu sñij ahuóoca'an ti jaata'íhuo' tyi'téj ti huoooca'aj i íiti', nusu tyi'téj maj tyáxajtasime'ej. ²⁸ Ajta a'ñina i íiti' a'áa pu yo'taráj a'ñijci i xá'rij, ti'quij a'áa jo'mej a chájta', a'áa pu'ij a'yan tyihuojo'té'exaa i tye'ftyee tijin:

²⁹ —Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj i a'téj ti arí néijmi'i naaté'exaa je'e'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij. ¿Nyiquij quee a'ñin pué'een i Ciríistu'?

³⁰ Aj mu mij i tye'ftyee iirácij a chájta', mati'ij mij a'áa jo're'nyey i Jesús jimi. ³¹ Meentyij móoj a'ñimaj i maj jamuán huac'j a'yan jéehua tyá'huaviiraca'aj tijin:

—Maeestro, pata'aj tyú'cua'nyij.

³² Ajta a'ñina a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'ñij tyícha'ij i nyaj jáacua'nyij i siaj mua'aj quee jamua'tyej.

³³ Majta i maj jamuán huac'j, a'ñi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huo'íhuo' séej jamuán majta séej tijin:

—¿Nyiquij tyi'tíj cue'ráj yemetya'vá'tuiiri?

³⁴ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'ñ pu nyacue'raj i nyaj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i ti yan nyojo'ta'ítyaca', ajta nyej nyij ja'an-tyíci'tyij i muárie'ria'ra'. ³⁵ A'yaa xu mua'aj tyí'xaj tijn: "Óoche' pu muácuaj máxcirie' á'itzeere' siaj sij tyi'huóotzaanye'en"; nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ix-aaty'e' siaj jaaséj i ti tyí'huasti', pu'ríj huaxá'puí' siaj tyu'rióotzaanye'en. ³⁶ A'ñna i ti tyí'muarie' a'ñ pu ajta tyúunajchitye'en, ajta i ti jaariá'siire'sij a'ñ pu jusén jime' júurij ja'mej, aj mu mij néijmi'i huatóotyaa-mua've'sij a'ñna i ti tyu'huástej ajta i ti tyu'riá'tzaj. ³⁷ A'ñ pu jin a'yan tyí'ja'yájna je'ej ti tyé'yu'si' i ti a'yan tijn: "Séecan mu tyí'huaste', majta séecan tyu'riá'tza-anaj." ³⁸ Nyajta nyáaj nu jamuaata'ítyaca' siaj sij tyu'riá'tzaanaj jo'siaj quee tyojo'huástej, séecan mu tyu'muáriej, siajta mua'aj xu ja'ancuriáa' i maj jaa-mué'tij a'ñci jime' i maj tyu'muáriej.

³⁹ Majta mue'tíj i maj Samaaria já'ma'can tyá'antza-ahuaaj i Jesús jimi, a'ñci jime' je'ej ti i íti' tyihuo'té'exaa j tijn: "Néijmi'i pu naaté'exaa je'ej nyaj tyi'tíj huáruuj." ⁴⁰ A'ñ mu jin, mat'i'ij aje're'nyej a'yaa mu tyaatáhuaviiri' a'ñci i Jesús ti a'áa hua' jamuán jo'-tyá'itzeere'en. A'áa pu'ij hua' jamuán jo'tyá'itzee hua'puaj xicáj, ⁴¹ majta jéetze' mue'tíj tyá'antzaahuaaj mat'i'ij jáanamuaajri' je'ej ti i Jesús tyihuó'ixaaj. ⁴² A'yaa mu tyaaté'exaa a'ñci i íitaj tijn:

—Íjij tu tyeríj tyámua' tyá'tzaahuatye', catu a'ñ tyana'aj jime' je'ej paj tyitaaté'exaa j, sulu ityáj tu tyeríj tajíimua'aj jáanamuaajri', tyajta a'yan tyáamua'reej ti jí're'can jime' a'ñ pué'een i ti tajapuá huatányuusij i tyaj yan séejre' i cháanacaj japua.

Jesús pu tyáahuaaj i yójra' a'ñci i ti tyí'huíria'ca'aj i rey jimi

⁴³ Tí'ij mutyojo'ma'aj hua'puaj xicáj, Jesús pu iirájraa a'ájna a Samaaria, ajta je'en jó'raa a'ájna a Galileea.

⁴⁴ Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' maj quee tyámua' yó'-mua'rajca'aj a'ñci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj a'ñmaj i maj jamuán aja'chej. ⁴⁵ Tí'ij a'áa ja'rá'aj a Galileea, néijmi'i mu tyámua' naa tyetyéeej, jí'nye a'ñ mu majta a'áa ja'tanyáca'aj a Jerusalén mat'i'ij tyu'yé'estej, a'ñ mu mij jaaséjraca'aj je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús.

⁴⁶ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Caná, jo'tij i jájtyij jo'tyánahuastaca'. A'áa pu sñij jo'tyávaaca'aj i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'ñ pu séej tyiyójtca'aj ti tyí'cui'ca'aj a'áa pu jóoca'tyii a'ájna a Capernaúm. ⁴⁷ Tí'ij a'ñin jáamua'reeri' ti i Jesús uja'rájraa a'ájna a Judea, ajta arí a'áa ja'rá'ajca a Galileea, a'áa pu'ij jo'mej a'ñci jimi, tí'quij jéehua jaatáhuaviiri' ti a'áa jó'me'en jo'tij ja'chej tí'ij tyáahuatye'en i yójra', jí'nye pu'ríj huápu'ij á'me'ria'ca'aj. ⁴⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Caxu mua'aj a'náj tyá'antzaahuatye'sij, tìpua'aj se-quee tyi'tíj huaséj i siaj jin je'ej tyo'taséj.

⁴⁹ Ajta a'ñna i ti tyi'tíj jin tyi'tyávaaca'aj i rey jimi, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Nyavástara', mupové'me'en jiye'tzín, na'ríj quee a'ñ pu mu'nyij i nyiyóoj.

⁵⁰ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej, pu'ríj huarúj a'yóoj.

Ajta a'ñna i a'tíj, a'ñ pu tyá'antzaahuaaj je'ej ti i Jesús tyaaté'exaa, aj pu'ij jó'raa. ⁵¹ Tí'ij arí avéjri' joomá'caj i juchéj, a'ñ mu ja'antynájchaca' i maj jahuüre', mat'i'ij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Pu'ríj huarúj a'ñna a'yóoj.

⁵² Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'tzáaj ti hu-atyápua'riaca' i ti jin tyí'cui'ca'aj, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tijn:

—Tajquíj pu huatyápua'riaca' a'tzáaj yacamá'caj i xicáj.

⁵³ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'ñna i táatajra' ti a'yan pu'aj putyí'rijca' tí'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijn: "Pu'ríj huarúj a'ñna a'yóoj"; aj pu'ij a'ñna majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej néijmi'i mu tyá'antzaahuaaj i Jesús jimi.

⁵⁴ A'ñ pu a'ñin pué'een i ti hua'puaj ti huápu'ij juxie've' i ti jin i Jesús a'yan huaríj a'ájna a Galileea tí'ij a'áa ja'rájraa a Judea.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

5 Tí'ij a'tzúz a'tyéevi'caj, a'ñmaj mu tyi'ye'estyáacaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, tí'ij i Jesús a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Véjri' a'ájna a Jerusalén jo'tij ja'pueertaj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn jo'maj jo'tyáru'pij i cánya'xñ, a'áa pu ja'ráamuaca'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijn Betesda. ³ Anxívi'que' pu arata'cuájma'caa jo'-maj ja'tyúusi'rihua'aj jéehua tyeétyee i maj tyí'cucui'-ca'aj, i maj aracúcu'nyijma'caa, i maj quee tyámua' tyityaaci'ij, majta séecan quee pújoorej maj ráci'nyej. ⁴ A'ñ mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj tí'ij ootáhuaaxi'ñ i jájtyij, jí'nye sñij ti tajapuá tyí'huüre' pu aje'cányinyiica'aj a'ájna jo'tij ja'rájmuaa tí'ij jo'tóori'axi'ñ, ajta i ti anaquéej atyájra'nyij a jáata' a'ñ pu tyámua' rinyij i ti jin tyí'cui'. ⁵ Sñij pu tyáati' a'áa jo'riá'ca'tyii ti arí seityéj japuan tamuáamuata' japuan aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui'. ⁶ Tí'ij i Jesús jaaséj ti a'áa jo'riá'ca'tyii, a'yaa pu tyáamua'reeri' ti arí á'tyeej ti a'yan een, aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyí páaxie've' paj huarúj?

⁷ Ajta a'ñna i ti tyí'cui' a'yaa pu tyu'tanyúj tijn:

—Nyavástara', capu ma' a'tíj ti naatáhuüre' nyej nyij atyájra'nyij a jáata' tí'ijta ootáhuaaxi'ñ. Jí'nye nyati'ij nyooj ajooméj, sñij pu jiye'tzín atyéemej nye quee nyáaj.

⁸ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, pajta jó'ra'nyij.

⁹ Aj pu'ij i tyáati' huarúj, tí'quij yo'ñ i ju'utáatzij, ajta je'en jó'raa. Ajta a'ájna putyí'rijca' mat'i'ij jitzán juso'pi-hua'aj, ¹⁰ a'ñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa a'ñci i a'tíj ti arí huarúj tijn:

—Íjij pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' tyaj jitzán taso'pii, capu je'ej tyí'rij paj jaa'ísima'an mua' utáatzij.

¹¹ Ajta a'ñna i ti tyí'cui'ca'aj a'yaa pu tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'fjna i ti tyinaáhuaj, a'yaa pu tyinaaté'exaaaj tijin: "Aní'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij."

¹² Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj pué'een i ti a'yan tyimuaaté'exaaaj yee: "Pata'aj ja'antyi'í'ij mua' utáatzij pajta jó'ra'nyij?"

¹³ Ajta a'fjna i a'táj ti huarúj, capu jamua'reeriaca'aj a'táj ti pué'eenye'ej, ji'nye a'fjna i Jesús pu'ríj áan jo'-tyárutyajca'aj hua' tzajta' i maj jéehuaca'aj i tyeétyee.

¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'úun yo'tyoj a'fjci i tyáataj u tyejúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Cási', íjij paj períj huarúj, capáj che' tyi'táj jin je'ej pua'aj rijcaj, ti'ij quee tyi'táj jéetze' je'ej pua'aj huárinyij ajimi.

¹⁵ Aj pu'ij jó'raa a'fjna i tyáati' ajta je'en huojo'té'exaa a'fjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti i Jesús a'fjin pué'eenye'ej i ti tyáahuaj. ¹⁶ A'fj mu jin a'fjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyá'huooca'aj mej mij je'ej pua'aj ja'uurej a'fjci i Jesús, a'fjci jime' je'ej ti tyi'táj uuri-ajca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'píhua'aj. ¹⁷ Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Í nyavástará' pu a'náj tína'aj tyí'muarie', a'fj nu jin nyajta nyáaj tyí'muarie'.

¹⁸ A'fj mu jin a'fjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can jéetze' jaxie'va'ca'aj maj jaajé'caj, ji'nye capu a'fjna quee huatyátzaahuaj i xicáara' maj jitzán juso'pii, sulu a'yaa pu ajta tyúusejrataca'aj ti'ij i Dios, ajta a'yan jatamuá'-muatya'aj ti i Dios táatajra' pué'eenye'ej.

I ti jin tyi'tyéjvee i yójra' i Dios

¹⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti i yójra' i Dios quee tyi'táj je'ej uuren jusíj, sulu a'yaa pu rinyij je'ej ti tyí'sej i javástará' jimi. Je'ej ti tyi'táj uurej i vástaria'ra', a'yaa pu cha'taj rinyij i yójra'.

²⁰ Ji'nye a'fj pu i vástaria'ra' jaxie've' i juyój a'fj pu jin néijmi'í tyé'sejratye' je'ej ti tyi'táj uurej, ajta óoche' tyaataséjratye'sij tyi'táj ti jéetze' juxie've', i siaj jin mua'aj je'ej tyo'taséjraj. ²¹ Ajta a'yájna ti'ij i vástaria'ra' tyihuo'tájjuuritye' i maj meríj huácuij, a'yaa pu cha'taj na'aj i yójra' tyihuo'tájjuuritye'sij a'tyán ti jimi a'yan tya'axié'vi'ra'. ²² Ajta a'fjna i vástaria'ra', capu a'táj á'axijtye', sulu pu'ríj néijmi'í i juyój tyu'tá' ti'ij a'fjin néijmi'caa ooxíjtye'en, ²³ mata'aj mij néijmi'í jaatyátzaahuatye'en a'fjci i yójra' a'yájna matí'ij tyá'tzaahuatye' i vástaria'ra'. A'fjna i ti quee tzáahuatyí'ra'aj tyícha'ij a'fjci jimi i yójra', capu ajta ja'tzaahuatye' i vástaria'ra', ji'nye a'fj pu a'fjin pué'een i ti uyo'ta'ítyaca'.

²⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'táj ti janamuaj je'ej nyaj tyí'xaj, ajta tyá'tzaahuatye' a'fjci jimi i ti unyojo'ta'ítyaca', a'fj pu jusén jin júurij ja'mej, ajta quee a'náj jajpuéetzij ja'mej, ji'nye a'fj pu'ríj iirájraa jo'tij ja'mu'nyíliche', ajta je'en arí utyájrapij jo'tij ja' júurij ja'mej jusén jime'. ²⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti arí atyojo'rénysesij, ajta íjij arí a'áan putyajá'ricij, matí'ij a'fjmaj i maj meríj huácuij janamuajran je'ej ti tyí'xaj i yójra' i Dios, majta ja'antzaahuatye'sij, a'fj mu jusén jime' júurij muá'ju'un.

²⁶ Ji'nye a'yájna ti'ij i vástaria'ra' jusén jin tyí'júurij,

a'yaa pu cha'taj tyaatá' i juyój ti'ij ajta jusén jime' júurij já'ra'nyij, ²⁷ ajta a'yan tyaatá' ti'ij a'fjin huo'xíjtye'en i tyeétyee, ji'nye a'fj pu a'fjin pué'een i yójra' i Dios.

²⁸ Caxu je'ej tyityóomuajtyaj a'fjci jime', ji'nye a'yaa pu atyojo'rénysesij matí'ij a'fjmaj i maj meríj huácuij janamuajran i nyúucaria'ra', ²⁹ aj mu mij eetaju' jo'maj ja'va'námi'huajmee. A'fjmaj i maj tyámua' tyi-tyetyúucha'íca'aj, a'fj mu huatájuuritaj mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, ajta i maj je'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'íca'aj, a'fj mu majta huatájuuritaj mej mij huo'xíjtye'en majta je'en puéjtzij huo'tá'an.

I ti jin séejre' tyi'táj ti jin tyi'tyéjvee i Jesús

³⁰ Capu í'ríj nyej nyáaj tyi'táj nyasíj je'ej huá'uurej. A'yaa nu ricij je'ej ti i nyavástará' tyí'nye'ijtye', nyajta tyámua' naa tyihuá'xijtye'en, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu je'ej ti tya'axié'vi'ra' i nyavástará' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ³¹ Típua'aj nyasíj nyejitzé ma'can nyetyu'taxáj, capu tyi'táj huatyáhuire'ej je'ej nyaj tyu'taxájtaj. ³² Ajta síj pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, a'yaa nu nyij tyámua' tyá'mua'ree' ti a'fjin tyu'tyáhuire'sij je'ej ti a'fjin tyinaataxájta. ³³ Mua'aj xu séecan huata'ítyaca' i Juan jimi, ajta a'fj pu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajamuaté'exaa nye jitze ma'can. ³⁴ Ajta quee nye jitze juxie've' ti a'táj nye jitze ma'can tyí'xaj-taj. A'yaa nu'uj tyajá'mua'ixaatye' ti'ij mua'ajmaj jamuáahuire'en. ³⁵ A'yaa pu tyu'tyáhuí' a'fjna i Juan ti'ij tatzárij ti á'taa, siajta mua'aj a'yaa xu cfi siana'aj tyaataxie'vej siaj sij a'fjna jin huóotyamua've'en. ³⁶ Ajta tyi'táj pu jéetze' juxie've' quee je'ej ti tyu'taxájtaca' a'fj-na i Juan. A'fjci jime' je'ej nyaj ricij, a'fj pu a'fjin pué'een i nyavástará' ti jin nyojo'ta'ítyaca' nyej nyij a'yan huárinyij, a'fj pu jin ámiteere' ti i nyavástará' unyojo'ta'ítyaca'. ³⁷ Ajta a'fjna i nyavástará' i ti unyojo'ta'ítyaca', a'fj pu ajta nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, tyij siajta mua'aj quee a'náj jáanamujari' i nyúucaria'ra', caxu siajta a'náj me'ye'sej, ³⁸ caxu siajta tyi'tá'caa ti i nyúucaria'ra' ja'mua jimi huatyá'tzeere'en, ji'nye caxu tyá'tzaahuatye' a'fjci jimi i Dios ti yo'ta'ítyaca'. ³⁹ Tyámua' xu mua'aj naa tyóomua'tye' a'fjci jitze i yu'xarij, ji'nye a'yaa xu tye'ejchó've' siaj a'fjci jitze jáatyoonij i siaj jin júurij xá'ra'nyij jusén jime', ajta a'fjna i yu'xarij a'fj pu nyéetzij nyetyáxajta, ⁴⁰ siajta mua'aj caxu jaxie've' siaj nye jimi yeve'rénysesij siaj jusén jin júurij xá'ra'nyij.

⁴¹ Capu nye jitze juxie've' típua'aj tyévij tu'cájmua'rej tyámua' tyinaaté'exaatye'. ⁴² Nyajta tyámua' naa mua'ajmaj tyaja'muamujtye, a'fj nu jin jamua'ree' tiquee ja'mua jimi séejre' i Dios ti jin já'muaxie've'.

⁴³ Nyáaj nu nyavástará' jitze ma'can yava'cáanyej, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye', ajta típua'aj síj junyúucaritze' mujo've'me'en, a'fj xu xaa huatyátzaahuatye'sij. ⁴⁴ ¿Ji'nye tyí'rij siaj sij tyá'antzaahuatye'en típua'aj jujímuaj siana'aj huatyóotzaahuatye'en, siajta quee jahuocaj i ti naa huasérin i Dios jimi? ⁴⁵ Caxu a'yan tyí'mua'tzej yee nyaj nu tyaja'muaxajtzí'ran i nyavástará' jimi, sulu a'fj pu Moisés tyaja'muaxajtzí'ran, i siaj mua'aj jéehua jitzán tyí'ca'nyej. ⁴⁶ Ji'nye

típua'aj mua'aj tyámua' setyá'tzaahuatye'ej a'fjci i Moisés, mua'aj xu sij siajta nyéetzij na'antzáahu-atye'nyijche', ji'nye a'fñ pu i Moisés nye jitze ma'can tyo'yú'xaca'. ⁴⁷ Ajta típua'aj sequée já'tzaahuatya'aj je'ej ti a'fñ tyo'yú'xaca', ¿ji'nye setyá'antzaahuatye'sij i nyáaj nyaj já'mua'ixaatye'?

Jesús pu tyihuo'cue'ej a'fñma i maj anxí ví'ra'aj ará'asej
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 Tí'ij a'yan tyu'rñj, Jesús pu antáraj után jitze puj-mua' i jájtyij japua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjin Galileea, a'yaa pu ajta tya'rájtyapuaaj tíjin Tiberias.

² Jéehua mu i tyeétyee jamuán huajú'ca'aj, ji'nye mu'rñj jaséjraca'aj ti tyámua' tyí'uuriacijca'aj ajta tyihuo'huaa a'fñma i maj tyí'cucui'. ³ Aj pu'ij i Jesús jiríj japua antyíraj, a'áan pu jo'ojyíxij hua' jamuán i maj jamuán huacéj. ⁴ Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'fjci jime' ti i Dios hui'rájtoj i ti arí á'tyeej a'fñma i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj. ⁵ Tí'ij i Jesús huanyéeriajraa, ajta je'en huo'séj maj jéehua i tyeétyee jamuán huajú'ca'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'fjci i Felipe tíjin:

—¿Jo'nyij tyejá'nanan i páan mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeétyee?

⁶ Ajta a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tí'ij jaaséj je'ej ti rinyij i Felipe, ji'nye Jesús pu'rñj jamua'reeriaca'aj je'ej ti huárinyij. ⁷ Felipe pu'ij a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—Tí pua'aj a'yan tyetyí'toove'ej a'chu hua'puaj anxí-tye i túmii, capu na'aj cí'pej tyej tyij páan huánanan tyajta je'en néijmi'caa tyú'cua'tyej.

⁸ Aj pu'ij a'fñna i Andrés, ti ajta jamuán jo'chá'-canya'aj, ti ajta ihuáaria'ra' pué'een i Simón, a'fñ pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

⁹ —Yaa pu pá'rí'ij huatyéjve, anxívicaa pu i páan tyí'cha'ij, ajta hua'puácaa i hue'tyéee, ajta capu cí'pej mej mij néijmi'i tyú'cua'nyij i tyeétyee.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Siahuo'té'exaatye' i tyeétyee maj oorá'sej.

Jéehua pu huátu'piica'aj a'ájna, aj mu mij oorá'saca'. A'chu mu anxí ví'ra'aj ará'axcaa i tyétyacaa. ¹¹ Aj pu'ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta je'en tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'rái'pu'uj i maj ajo'quéetima'caa. A'yaa pu cha'tána'aj huó'ruuj i hue'tyéee, a'fñma pu ajta huo'rí'ij. ¹² Matí'ij tyámua' naa juxáahuaj tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa a'fñma i maj jamuán huacéj tíjin:

—Siata'aj jaarái'pu' i ti avá'itzee, tí'ij quee tyi'téj jo'huí'tzi'ín.

¹³ A'fñ mu mij jaariásii, majta je'en tya'vá'jstya'xij tamuáamuata' japuan hua'puaj sicí' a'fjci jime' i ti avá'itzee i páan ti anxívica'aj. ¹⁴ Majta a'fñmaj i tyeétyee, matí'ij jaaséj a'fjci i Jesús ti a'yan huaríj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Jí'récán jime' pu a'fñ pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, i ti yan uvé'nyesij i cháanacaj japua.

¹⁵ Ajta tí'ij i Jesús jáamua'reeri' maj a'yan tyá'xie'va'-ca'aj maj ca'nyéjrij jin jaata'íjtye'en tí'ij tye'entyájrutyey

i rey jime', a'fñ pu'ij avá'raj, tí'quij i jiríj japua áan jo'o-nyéj jusfñj.

Jesús pu antáraj i jájtyij japua

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Tí'ij huare'chuíxarisima'caj, a'fñ mu i maj jamuán huacéj ajo'cáanyej jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, ¹⁷ matí'ij mij báarcuj jitze atyáacéj, mej mij antácñnyej után jitze pujmua' a Capernaúm. Pu'rñj huariá'tica'risima'aj, ajta i Jesús capu aja'hua'taca'aj. ¹⁸ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatá'aacariaca', a'fñ pu jin á'xiria'ca'aj i jájtyij. ¹⁹ Matí'ij meríj anxívij nusu aráseej quiloometroj a'chu ímuáj ajooju'caj, aj mu mij jaaséj ti aja'vá'ma'ca'aj a'fñna i Jesús, jájtyij japua pu huama'ca'aj, tyámua' mu mij tyu'tátziin. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Nyáaj nu a'fñ pué'een, caxu tyí'tzñnye'ej.

²¹ Matí'ij mij tyámua' tyetyéeej a'ájna i báarcuj jitze, camu a'chu a'tyéevi'ij matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'cá'-ca'aj.

²² Yaa ariá'pua'aj, a'fñmaj i tyeétyee i maj a'áa ja'-tyúusiíria'ca'aj i Jesús jimi, a'fñ mu jáamua'reeri' maj a'fñmaj i maj Jesús jamuán huacéj jo'cá' i báarcuj, ajta quee i Jesús hua' jamuán jo'ra'ajcaa. ²³ Aj mu mij séecan i báarcuj Tiberias maj ja'rácéj a'áa jóohuixij jo'maj tyo'jó'cuaa i tyeétyee tí'ij Jesús tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios. ²⁴ Ajta matí'ij jaaséj tíquee aja'hua'taca'aj a'fñna i Jesús majta quee aja'hua'taca'aj a'fñmaj i maj jamuán huacéj, aj mu mij i tyeétyee atyáacéj i báarcuj jitze, matí'ij mij a'áa jó'ju' a Capernaúm, mej mij a'áa yó'huoonyij a'fjci i Jesús.

Jesús pu a'fñ pué'een i páan i maj jin júurij muá'ra'nyij

²⁵ Matí'ij a'áa ja'rá'aj után jitze pujmua' jo'tij ja'alagu-un, a'áa mu yo'tyoj a'fjci i Jesús matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—Maeestro, ¿a'najnyí yapaj rá'aj a'yájna?

²⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaáhuatyi'ra'aj jime', siaj mua'aj a'fjci jin nyahuo ji'nye setyu'cuaj 'asta siana'aj quee tyámua' tyityaatajú'xaj, caxu a'fñna jime' siaj jaaséj je'ej nyaj huaríj i siaj jin je'ej tyámua' tyo'taséj. ²⁷ Caxu a'fñna jin tyí'muarie'ej siaj sij jaamué'tin i cue'ráj ti jo'huí'tzij, sulu a'fjci jime' i cue'ráj ti jusén jin tyí'huí're' i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. A'fñ pu a'fñ pué'een i cue'ráj i ti jamuaatá'sij a'fñna i Dios yójra', ji'nye a'fñna i Dios, i ti tavástara' pué'een, a'fñ pu néijmi'i jitzán tyu'tyájtoó i juyój.

²⁸ A'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí juxie've' tyej tyij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

²⁹ Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjin:

—A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj jitzán tyá'antzaahu-atye'en a'fjci jimi a'fñ ti uyo'ta'ítyaca'.

³⁰ Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿Tyi'tanyí pataataséjratye'sij, tyej tyij jaaséeran tya-mua'antzaahuatye'en? ¿Tyi'tanyí jin je'ej parinyij?

³¹ A'fñmaj i tahuásimua'cí'ij mu jáacuaaj a'fjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyi'titaca'aj, a'yájna tí'ij tyé'yu'si' i

yu'xarij jitze tijin: "A'fj pu huo'cue'ej i páan tajapúa ti já'ma'can."

³² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyira'aj jin tyajámua'ixaaty'e' tiquee i Moisés pu tyihuo'tá' i páan tajapúa ti já'ma'can, sulu i nyavástara' pu tyu'tá'caa a'fjna i páan ti jiré'can jime' tajapúa já'ma'can. ³³ Ji'nye a'fjna i páan i Dios ti tyu'tá'caa, a'fj pu a'fjin pué'een tajapúa ti já'ma'can ajta je'en júuricamej hua'tá'caa a'fjima i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³⁴ Mat'ij mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Tavástara', taatá' a'náj tina'aj a'fjci i páan.

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nyáaj nu a'fjin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. A'fjna i ti nye jimi yeve're'nyej, capu a'náj huataí'cuataj, ajta i ti nyéetzij jimi tyá'tzaahuaty'e', capu ajta a'náj huataí'imu'uj. ³⁶ Nyajta nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuaté'exaa, caxu mua'aj tyá'tzaahuaty'e' tyij siajta seríj naaséj. ³⁷ Néijmi'i a'fjima i ti Dios naatátui-ire'sij, a'fj mu nye jimi yeve're'nyesij, majta a'fjima i maj nye jimi yeve're'nyesij, canu huo're'ityij. ³⁸ Ji'nye canu a'fjci jin yava'cáanyej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej nyej nyasíj tyá'xie've', sulu nyata'aj nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i nyavástara', i ti unyojo'ta'ityaca'. ³⁹ Ajta a'yaa pu tyá'xie've' a'fjna i ti unyojo'ta'ityaca' nyaj quee séej jo'rieenyij a'fjima i ti naatátui-ire'sij, sulu nyej nyij huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁰ Ji'nye a'yaa pu tya'axié'vi'ra' i nyavástara' maj néijmi'i i maj jaséjran i yójra' i Dios majta jitzán tyá'antzaahuaty'e'en, mej mij a'fjima jusén jin júurij muá'ra'nyij, nyajta je'en nyáaj huo'tájuuritye'en a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij.

⁴¹ Aj pu mij a'fjima i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaaty'e'en jujíimua'aj a'fjci jime' ti Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Nyáaj nu a'fjin pué'een i páan jútye' ti je'cáanyej." ⁴² Mat'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquee a'fjin pué'een i Jesús i ti yójra' pué'een a'fjci i José? Ityáj tu jamua'tyej i táatajra' tyajta i náana-jra'. ¿Ji'nye ti'ij a'yan tyí'xaj yee jútye' nu je'cáanyej?

⁴³ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu che' je'ej tyúu'ixaaty'e'ej. ⁴⁴ Capu i'ríj ti a'tfj yeve're'nyej nye jimi, tipua'aj quee i Dios ti unyojo'ta'ityaca' ca'nyíjra'aj jaatá'an ti'ij a'yan huárinyij, nyáaj nu jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁵ A'yaa mu tyo'yú'xaca' a'fjima i maj Dios jitze ma'can tyí'xajta'aj tijin: "Dios pu néijmi'caa tyí'mua'tyej." A'fj pu jin a'fjima i maj janamuaj i nyavástara', majta a'fj jitze tyúu'iteeritye', a'fj mu nye jimi yeve're'nyesij.

⁴⁶ Capu a'yan huatóomua'aj ti a'tfj arí jaaséj i nyavástara', sulu a'fj pu jaaséj i ti a'fjna jitzán eeráma'can i Dios. ⁴⁷ A'yaa nu tzáahuatyira'aj jin tyajámua'ixaaty'e' tijin a'tfj ti tyá'tzaahuaty'e', a'fj pu jusén jime' júurij ja'mej. ⁴⁸ Nyáaj nu a'fjin pué'een i páan ti júuricamej tyu'tá'caa. ⁴⁹ A'fjima i já'muahuasimua'ci'ij a'fj mu jáacuaj a'fjci i maná a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij, maj-

ta je'en a'yan cha'taj mana'aj tyityáacuij, ⁵⁰ nyajta nyáaj a'fj nu já'mua'ixaaty'e' i páan jútye' ti je'cáanyej, ajta a'tfj ti a'fj huácua'nyij i páan, capu mu'nyij.

⁵¹ Nyáaj nu a'fjin pué'een i páan ti júurij jútye' ti je'cáanyej, a'tfj ti jacua'nyij a'fjci i páan, a'fj pu jusén jin júurij ja'mej. Ajta a'fjna i páan i nyaj jaatámu'vejritaj, a'fj pu a'fjin pué'een i nyaj jatyáhue'ra'. A'yaa nu tyaatámu'vejritaj mej mij júurij muá'ra'nyij a'fjima i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵² Majta a'fjima i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'fj mu huatyóohuij maj tyi'huóo'ixaaty'e'en séej jamuán majta séej, a'yaa mu tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'múu juhué'ra' táacue'tyej?

⁵³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajámua'ixaaty'e' tijin tipua'aj sequée jáacua'nyij i hue'ria'ra' a'fjci i yójra' i Dios, siajta quee jaayé'en i xúuria'ra', caxu jusén jin júurij xá'ju'un.

⁵⁴ A'fjna i ti jáacua'nyij i nyahue'ra' ajta jaayé'en i nyaxúure', a'fj pu jusén jin júurij ja'mej, nyáaj nu nyij jaatájuuritye'sij a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁵⁵ Ji'nye a'fjna i nyahue'ra' a'fj pu pué'een i cue'ráj ti jitzán eeráma'can i júuricamej, ajta i nyaxúure' a'fj pu a'fjin pué'een i maj jaayé'en tzáahuatyira'aj jime'. ⁵⁶ A'fjna i ti jacua'nyij i nyahue'ra', ajta jaayé'en i nyaxúure', a'fj pu nye jimi huatyá'itzeere'ej, nyajta je'en nyáaj jimi huatyá'itzeere'ej. ⁵⁷ A'fjna i nyavástara', i ti unyojo'ta'ityaca', a'fj pu júurij, nyajta nyáaj a'fj nu jitze ma'can júurij, a'yaa pu cha'tána'aj ij, a'fjna i ti nye jimi tyí'cua'caa, a'fj pu nye jitze ma'can júurij ja'mej. ⁵⁸ A'fj nu já'mua'ixaaty'e' i páan jútye' ti je'cáanyej. A'fjna i páan capu a'yan een ti'ij a'fjna i maná i já'muahuasimua'ci'ij maj jáacuaj, ajta mat'ij jaacua'aj a'yaa mu cha'mana'aj tyityáacuij, ajta a'tfj ti jacua'nyij a'fjci i páan, a'fj pu júurij ja'mej jusén jime'.

⁵⁹ A'yaa pu tyihuo'muá'tyej a'ájna jo'maj jóosi'ri-hua'aj a Capernaúm.

Mue'tfj mu i maj jamuán huacfj jaatáxaahuataca' i Jesús

⁶⁰ Mat'ij a'yan tyáanamua'ajri', mue'tfj mu i maj jamuán huacf'ca'aj i Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'fjna i ti jatyáxajta jéehua pu tyési' tyej tyij a'yan huárinyij, ¿a'tanyíj pújoorej ti'ij a'yan huárinyij?

⁶¹ Ajta a'fjna i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' maj a'yan tyúu'ixaatya'ca'aj, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyí je'ej pua'aj jamuaatá'aj i nyaj jaataxájtaca'?

⁶² ¿Ji'nye tya'ra'nyíche', tipua'aj nyéetzij sianaaséj nyaj jó'ra'nyij u tajapúa jó'nyaj anaquéj jó'catyíi? ⁶³ A'fjna i júuricama'ra' i Dios, a'fj pu júuricamej tyu'tá'caa, ajta a'fjna i siaj jatyáhue'ra' capu tyí'tfj huíre'. Ajta a'fjna i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa a'fj pu a'fjin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jamuatá'caa siaj sij jusén jime' júurij xá'ra'nyij. ⁶⁴ Ajta séecan mu ja'mua jimi séejre' i maj quee tyá'tzaahuaty'e'.

A'yaa pu tyihuo'té'exaaj i Jesús, ji'nye a'fj pu arí jamua'reeriaca'aj a'tyán maj pué'eenye'ej i maj quee tyá'tzaahuaty'e', ajta a'tfj ti a'fjin pué'eenye'ej i ti a'fj

tyu'tátuiire'sij. ⁶⁵ A'íj pu jin a'yan ajta tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'íj nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee i'ríj ti a'tíj nye jimi yeve're'nyej, tìpua'aj quee i Dios ca'nyíjra'aj jaatá'an t'íj a'yan huárinyij.

⁶⁶ T'íj na'aj a'ájna ímuáj, mue'tíj mu i maj Jesús jamuán huací'ca'aj jaatáxaahuataca', camu mij che' jamuán huací'ca'aj. ⁶⁷ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tijn:

—¿Nyi siajta mua'aj seríj naatáxahuataj?

⁶⁸ Ajta a'ájna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijn:

—Tavástará', ¿a'tanyíj jimi utyo'ju'uj tá'ju'un? A'nyúuca pu jitze séejre' i tyaj jin júurij tá'ra'nyij jusén jime'.

⁶⁹ Ityáj tu tyeríj ajimi tyá'tzaahuatye', tyajta a'yan tyá'mua'reej paj muáaj a'íin pu'éen i Dios ti jimi jo've'mej.

⁷⁰ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—¿Nyi nyequee nyáaj jamua'antyíhuo' mua'ajmaj mu siaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej? Ajta s'íj ti ja'mua jitze ajtyáma'can, tyiyáaru' pu jitzán séejre'.

⁷¹ T'íj a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'íj pu tyáxaj-tasime'ej i Judas, i ti yójra' pu'éen a'íjci i Simón ti Iscariote tye'entyímu'taca, ji'nye a'íj pu a'íin pu'éen i ti avíitzi jín tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, tyij ajta i Judas hua' jitze ajtyáma'cantaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

Camu jimi tyá'tzaahuatye' i ihuáamua'mua' i Jesús

7 T'íj a'yan tyu'ríj, a'áa pu jó'yi'caaj a'ájna i Jesús a'ájna a Galileea. Capu jaxie'va'ca'aj ti a'áa jo'tyávaacaj a Judea, ji'nye a'íimaj mu jahuooca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj. ² Ajta arí tyí'vejri'taca'aj a'ájna mati'ij tyí'ye'estyahua'aj a'íjci jime' i ináamuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ³ a'íimaj mu i ihuáamua'mua' a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Capáj a'yan a'ítzaaj, áricuj a'ájna a Judea, mata'aj mij i maj a jamuán huací'ij a'áa maj já'sejre' jaaséj je'ej paj tyí'tíj jin ricij. ⁴ Ji'nye tìpua'aj a'tíj a'yan tyá'xie've'ej mej mij néijmi'i jáamua'tyij, capu avíitzi jín tyí'muarie'. Ajta a'yájna patí'ij períj ricij, jéetze' pu tyámua' naa paj huo'taséjratye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua.

⁵ Majta a'íimaj i ihuáamua'mua' camu ja'tzaahuatya'ca'aj a'íjci i Jesús. ⁶ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—Capu eexúj a'ájna atyojo're'nyej a'tzáaj ti huaxá'pu' nye jimi, ajta ja'mua jimi a'náj ti na'aj pu xá'pu'. ⁷ A'íimaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua capu je'ej tyí'rij mej mij mua'ajmaj jamuájcha'íria'aj, ajta nyéetzij mu xaa nyéjcha'íre', ji'nye nyáaj nu huá'sejratye' ti je'ej pua'aj een je'ej maj tyí'tíj uurej. ⁸ Sérícuj mua'aj jo'maj tyeje'ye'estej, canu nyáaj ujó'yi'ij, ji'nye capu eexúj nye jimi huaxá'pu'.

⁹ A'yaa pu tyihuo'te'exáatye'ej, t'íj ij a'áa jo'tyá'ítzee a'ájna a Galileea.

T'íj Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj jo'maj a'íjci ja'ye'estej i ináamuaj

¹⁰ Ajta mati'ij jo'c'íj i ihuáamua'mua', Jesús pu ajta ujó'mej jo'maj tyeje'yi'istej, ajta capu juséerataj ujó'mej, sulu avíitzi jín pu jin a'yan huaríj. ¹¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íj mu jahuooca'aj a'íjci i Jesús, a'yan metyi'xáataj tijn:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'ájna i a'tíj?

¹² Jéehua mu i tyeétyee jaxajtaca'aj a'íjci i Jesús. Séecan mu a'yan tyí'xajtaca'aj tijn: “Tyámua' pu tyí'tyevij”, majta séecan a'yan tyí'xajtaca'aj tijn: “Capu tyámua' ricij, a'íj pu huá'cuanamuaj i tyeétyee.”

¹³ Ajta capu a'tíj óoca'nyajca'aj ti jéjre'cítze' jaataxáj a'íjci i Jesús, ji'nye mahuá'tz'inya'ca'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Mati'ij meríj jé'ta' joojú'caj i maj jin tyí'ye'estej, aj pu'ij Jesús utyájruij u tyejúuj tzaajta' ajta je'en huatyóochej ti tyihuo'mua'tyej. ¹⁵ Je'ej mu tyo'taséj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyí'xaj-taca'aj tijn:

—¿Ji'nye t'íj a'mújna jéehua tyu'yí'tin, ma'ajta quee a'náj tyí'huóomua'aj?

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa j tijn:

—A'íjna i nyaj jin tyaja'muamua'tyej canu nyasíj jájtyo, sulu a'íj pu naatá' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ¹⁷ Tìpua'aj a'tíj jaxie'va'aj t'íj a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tya'axié'vi'ra', a'íj pu jamua'reeren tìpua'aj i Dios jimi já'ma'cantaj nyaj jin tyaja'muamua'tyej na'ríj nyasíj nyana'aj jájtyo. ¹⁸ A'íjna i ti a'íjci tyáxajta je'ej ti jusíj tyéejtyoj, a'yaa pu tyá'huoo t'íj jusíj tyámua' huatóosejrata, ajta a'íjna i ti a'yan tyá'huoo t'íj tyámua'tyaatá'an a'íjci i ti uyo'ta'ítyaca', a'íj pu jiré'can jime' tyí'xaj, ajta quee je'ej tyí'rij t'íj a'tíj je'ej pua'aj tyá'xajta.

¹⁹ ¿Nyiquee a'yan tyi'ja'yájna ti i Moisés ja'mua jimi jaatyájtóo i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta? Ajta capu a'tíj ti ja'mua jitze ajtyáma'can ja'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' setyá'xie've' siaj sij naajé'caj?

²⁰ A'yaa mu i tyeétyee tyityaatanyúj tijn:

—Tyiyáaru' pu atzájta' séejre'. ¿A'tanyíj muaje'cata-mui'ij?

²¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Néijmi'i xu mua'aj je'ej tyityo'tóomuajtyaca' nyati'ij tyí'tíj tyámua' huáruuj a'ájna xicáara' i siaj jitzán juso'pii. ²² Ajta a'yájna, Moisés pu jamuaata'íj siaj ja'antyísiichixi'ín i junavíj (ajta quee i Moisés jitze je'rámacan, sulu Dios pu jaatyájtóo a'íjma jimi i já'muahuasimua'cí'ij), mua'aj xu sij a'yan tye'entyisi'chej i navíira' i unyáaque'ej ti tyáati' a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii. ²³ Ajta a'yájna tyij a'ájna jime' siaj quee jaxie've' siaj ootyá'ítzeere'en a'íjci jitze i nyúucarij Moisés ti jaatyájtóo, siaj sij ja'antyisi'chej i navíira' i unyáaque'ej a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii, ¿ji'nye siaj sij nye jimi huatanyínyu'cacuca' nyati'ij séej i tyévi tyú'huaaj a'ájna xicáara' siaj jitzán juso'pii? ²⁴ Caxu a'íjna jin a'yan tyihua'xijtye'ej je'ej ti s'íj huasé'rin.

Siati'ijta' séej á'xijtye'ej, a'yaa xu huárinyij je'ej ti tyi'-tyéevijtij tzaahuatyí'ra'aj jime'.

Jesús pu jaxaj jo'tij je'ráma'can

²⁵ Séecan i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén, a'ñi mu huatyóohuij maj a'yan tyi'huóo'ihuo' tijin:

—¿Niyiquee a'múu a'ñin pué'een i maj jahuo me' mij jaajé'caj? ²⁶ A'mána'aj jéjrista' huatyéjve tyi-hua'ixáatye'ej, ajta quee a'táj je'ej tyé'jee. ¿Niyiquij merij a'ñimaj i maj tyityatatyíj ja'antzaahuaj ti a'múu jiré'can jime' a'ñin pué'een i Ciríistu'? ²⁷ Ajta ityáj tu jamua'ree' jo'tij já'ma'can a'mújna, ajta ti'ij i Ciríistu' ya'uvé'nyej, capu a'táj jamua'reeriaj ja'mej jo'tij já'ma'can.

²⁸ Ti'ij i Jesús a'yan tyáanamua'jri', ajta óoche' tyihua'-mua'tyáacaj u tyeyúuj tzejta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyi mua'aj sényamua'tyej nyi siajta jamua'ree jó'nyaj já'ma'can. Ajta canu nyasíj nyana'aj mu-jo'vé'mej, sulu a'ñi nu jitze ma'can mujo'vé'mej i ti unyojo'ta'ityaca', sñij ti i'rij siaj jimi tyú'ca'nyej siajta mua'aj caxu jamua'tyej. ²⁹ Nyáaj nu xaa jamua'tyej, ji'nyej a'ñi nu jitze eeráma'can, ajta a'ñin unyojo'ta'ityaca'.

³⁰ Aj mu mij tyu'tatyésej maj jaatyéevi', ajta capu a'táj ahuóoca'an ti a'yan huárinyij, ji'nyej capu eexúj jimi tya'róo'astyaaca'aj. ³¹ Mue'táj mu jimi tyá'antzaahuaj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Ti'ij ya uvé'nyej i Ciríistu', ¿nyiquij quee jéetze' tyá-mua' tyí'uurej quee a'mújna mu a'táj?

A'ñimaj mu i fariseos tyí'tyese' mej mij jaatyéevi' a'ñici i Jesús

³² Majta i fariseos a'ñi mu huó'namua'jri' i tyeétyee maj a'yan tyá'xajtaca'aj a'ñici i Jesús, aj mu mij a'ñimaj majta i puaríjij maj tyí'ijtye' xantáaru' huata'ityaca' mej mij jaatyéevi'. ³³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu nyooj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej, aj nu nyij tányij jó'ra'sij a'ñici jimi i ti unyojo'ta'ityaca'.

³⁴ Mua'aj xu nyahuonyij, ajta caxu nyetyoonyij, ji'nyej capu je'ej tyi'riitaj ja'mej siaj a'áa jo'ré'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej.

³⁵ Aj mu mij i maj Israel jitze ajtyáma'can huatyóohuij maj tyi'huóo'ihuo' séej jamuán majta séej a'yan tijin:

—¿Jo'quíj jo'méj a'mújna, ti'ij quee i'riitaj ja'mej tyaj jáatyoonyij? ¿Niyiquij a'ñima jimi jo'ma'aj ja'mej i maj séej chuéj japua ja'chej, ti'ij a'ñima tyú'mua'tyej i maj quee tyá'tzaahuatye'? ³⁶ ¿Ji'nyej jaatamua'aj a'ñici i nyúucarij ti a'yan yee: “Mua'aj xu nyahuonyij, siajta quee nyetyoonyij, ji'nyej capu je'ej tyí'rij siaj a'áa jo'ré'nyej jó'nyaj je'ej je'éenya'aj na'mej”?

Jesús pu huo'tajé mej mij jimí a uré'nyej

³⁷ Ti'ij arí tye'entypuá'risima'caj i maj tyí'ye'estyaa, a'ájna xicáara' jitze i ti jéetze' juxie've'. A'ájna xicáara' jitze pu i Jesús huatyéechaxij, ti'iquij ca'nyíin jin tyu'-taxájtaca' a'yan tijin:

—Típua'aj a'táj i'mu'uj, che' nye jimi yeve're'nyej, ti'ij huaye'en. ³⁸ Ajta a'ñina i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', a'yájna ti'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “A'ñi pu tzejta' séeria'aj ja'mej a'ñina i jájtyij ti júuricamej tyu'tá'caa.”

³⁹ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca', a'ñima jimi i maj tyá'antzaahuatye'sij ti'ij ajta hua' jimi huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra' i Dios, ji'nyej capu eexúj i júuricama'ra' i Dios hua' jimi séjria'ca'aj, ji'nyej capu eexúj i Jesús taja'pua' jo'ojnyájca'aj ti'ij i Dios ju júuricamej ujo'ta'ityej.

Séecan mu i tyeétyee ajtacíj

⁴⁰ Séecan mu i tyeétyee a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj a'yan tyu'taxájtaca' matí'ij jáanamua'jri' tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'múu a'ñin pué'een i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can.

⁴¹ Majta séecan a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi pu a'ñin pué'een i Ciríistu'.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Capu a'ñin pué'een, ji'nyej capu i'rij ti i Ciríistu' a'áa já'ma'cantaj a Galileea ⁴² A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Ciríistu' a'ñi jitze eeráanyesij i David, ajta ti a'áa ja'ma'caántaj ja'mej a Belén, jo'tij ajta já'ma'cantaca'aj a'ñina i David.

⁴³ A'ñi mu jin séecan ajtacíj i tyeétyee a'ñici jime' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca'. ⁴⁴ Séecan mu jaxie'va'ca'aj maj jaatyéevi', ajta capu a'táj a'yan huaríj.

A'ñimaj i maj tyityatatyíj camu ja'tzaahuatya'ca'aj i Jesús

⁴⁵ Majta a'ñimaj i maj tyí'cha'ij i tyeyúuj tzejta', a'ñi mu a'áa jo'ré'nyej hua' jimi i maj tyeyúuj tzejta' tyí'ijta majta i fariseos jimi, a'yaa mu mij a'ñimaj tyihuo'ta'ihuo'ri' tijin:

—¿Ji'nyej sequée uya'ráaja?

⁴⁶ Majta a'ñimaj i maj tyí'cha'ij, a'yaa mu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu a'náj a'táj a'yan tyu'xájtaca' ti'ij a'ñina.

⁴⁷ Aj mu mij i fariseos a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi arí ajta mua'ajmaj jamuáacuanamua'j? ⁴⁸ ¿Niyiquij arí sñij i ti tyí'ta'ijtye' ja'antzaahuaj a'ñici, na'riij sñij ti fariseo pué'een? ⁴⁹ Majta a'ñimaj i tyeétyee, camu yó'itej je'ej ti tyé'yu'si' a'ñici jitze i yu'xarij Moisés ti jaatyájtóo, a'ñi mu meríj jo'vátzij.

⁵⁰ Ajta i Nicodemo i ti arí séej i Jesús jimi ja'tanyájca'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

⁵¹ —A'yájna ti'ij tyí'ta'ijtye' i yu'xarij, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyí'rij tyaj a'táj ooxíjtye'en, tyequée mí'een tye'e'ihuo'ran tyej tyij jaanamua'aran je'ej ti tyi'táj jin ricíj.

⁵² Matí'ij mij a'ñimaj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi pajta muáj a'áa já'ma'can a Galileea? Ahua'-mua'tyej i yu'xarij aj paj jamua'reeren tiquee a'táj a'áa já'ma'can a Galileea ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

⁵³ Matí'ij mij jo'cixij sñij ajta sñij jo'maj jo'cháatimee.

A'íjna i íiti' ti huóoxana'cirej

8 Ajta i Jesús a'áa pu jo'mej jo'tij jiríj jo'tacá'aj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Aseitúunajrimi, ² yaa ar-íá'pua'aj, ti'ij oochán eere'nyáaj i xicáj, ajtáhua'aj pu utyájrupij u tyeyúuj tzajta'. Majta je'en i tyeétyee aj-tyáxiiraca' jimi, aj pu'ij ooyixij ti'quij huatyóochej ti tyi-huó'mua'tyej.

³ Majta a'íimaj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta i fariseos, a'íi mu íitaj aje'rénnyij-tye, i maj a'yan tyeetyéevi' ti'ij ooj juxána'cira'caj séej jamuán i tyáataj. A'áa mu mij jé'ta' yo'taráj jo'maj ja'tyúusiiraca'ca'aj i tyeétyee, ⁴ mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—Maeestro, a'yaa mu tyeetyéevi' a'mújcij mu íitaj ti'ij ooj juxána'cira'caj. ⁵ Ajta a'íjna i Moisés a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' tyaj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in tyej tyij jaajé'caj, a'tíj tina'aj íitaj ti a'yan rijcaj. ¿Arí muáaj ji'nye petyí'xaj?

⁶ A'yaa mu a'íimaj tyaata'íhuo'ri' mej mij a'íjci jin ja'antyimué'tin, ti'ij huatá'riitarej maj tyi'tíj jitzán ujpuá'ritye'en. Ajta i Jesús a'íi pu ecóotutaca', ti'quij huatyóochej ti juxityéj jin tyo'yú'xaj a chóota'. ⁷ Majta móoche' a'yan tyé'íhuo'raca'aj, aj pu'ij i Jesús hu-atyéechaxij ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íjna i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta quee tyi'ijxána'cira'aj, che' a'íin anaquéeej jaatato'oj i tyetyéj jime'.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj ecóotutaca' ajta tye'ej yú'xajraa a chóota'. ⁹ Mati'ij a'yan tyáanamuaajri' je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cáxij sáij ajta sáij, anaquéeej mu a'íimaj jo'cáxij i maj jéetze' huásij. Ti'ij i Jesús jusáij na'quij a'áa jo'tyá'ítzee a'íjci jamuán i íitaj ti a'áa jo'tá-catyii, ¹⁰ aj pu'ij Jesús huatyéechaxij ajta a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Íiti', ¿jo'nyij je'ej mé'een i maj a jitze tyí'pua'ritye'?

¹¹ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyavástará', capu ma' a'tíj ti nye jitze tyí'pua'ritye'. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu nyajta nyáaj tyi'tíj a jitze pua'ritye', áricuj jó'ra', capáj che' jaxana'cira'aj.

Jesús pu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij íyan i cháanacaj japua

¹² Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaa i tyeétyee tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i ti jin huányeeri'ij íyan i cháanacaj japua, a'íjna i ti nyaj jamuán jo'cha'can, a'íj pu jimi séeria'aj ja'mej i tatzárij ti júuricamej tyu'tá'-caa, capu ij a'náj tíca'riste' jo'chá'canya'aj ja'mej.

¹³ Mati'ij mij i fariseos a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj asáij tyá'xajta, a'íj pu jin quee tyi'tíj huíre' je'ej paj asáij tyi'tyá'xajtaj.

¹⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Í nyaj jin tyé'nyaxajta tyí'huíre', tyij nyajta nyasáij nyana'aj tyényaxajtaj. Ji'nye nyáaj nu jamua'reej jó'nyaj je'rámá'can ajta jó'nyaj jooméj, siajta mua'aj caxu jamua'reej. ¹⁵ A'yaa xu mua'aj tyihua'xijtye' je'ej

siaj jujíimua'aj tyéejtyoovej. Nyajta nyáaj, canu a'tíj ja'xijtye', ¹⁶ ajta típua'aj a'tíj no'xíjtyej, a'íj nu jin ja'xij-tye'en i ti ji'récán jime', ji'nye canu nyasáij je'ej tyéejty-
oj, sulu a'íi pu i nyavástará' i ti unyojo'ta'ítyaca' huá'xijtye'en. ¹⁷ A'yaa pu tyé'yú'si' a'íjci jitze i nyúucarij i siaj jin tyí'ijta ti a'ájna tyí'huíre' típua'aj mahua'puaj tyi'tíj muaataxáj. ¹⁸ Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj nyasáij tyényaxajtaj, ajta i sáij ti a'yan tyi'nyetyáxajta, a'íi pu a'íin pué'een i nyavástará' i ti unyojo'ta'ítyaca'.

¹⁹ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej jé'een i ti avastára'?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Caxu mua'aj nyamua'tyej a'tíj nyaj pué'een, caxu sij siajta jamua'tyej i nyavástará', típua'aj nyéetzij sényamua'ajca, a'yaa xu sij siajta tya'mua'tyéeeche'en i nyavástará'.

²⁰ A'yaa pu i Jesús tyu'taxájtaca' ti'ij ooj tyihua'mua'-tyáacaj u tyeyúuj tzajta', a'ájna véjri' jo'maj yá's'rii i túmii. Ajta capu a'tíj jaatyéevi', ji'nye capu eexúj atyo-jo'rénnyajca'aj a'tzáaj ti a'yan tya'tácatyij jimi.

Jó'nyej nyáaj jooméj, capu í'rij siaj mua'aj a'áa joojú'un

²¹ Ajtáhua'aj pu i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu jo'mej, mua'aj xu sij nyahuoonyij, ajta a'íj xu jin cui'nyij i siaj á'itzeere' i Dios jimi. Jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej, capu í'rij siaj mua'aj a'áa jo'rénnyej.

²² A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¿Nyiquij a'yan tyí'mua'tzej ti huóoje'caj, ti'ij a'yan tyí'xaj yee ti quee í'rij tyaj a'áa jo'rénnyej jo'tij jooma'aj ja'mej?

²³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu yan ma'can, nyajta nyáaj jútye' nu já'-ma'can, mua'aj xu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan sée-jre' i cháanacaj japua, nyajta nyáaj canu hua' jitze aj-tyáma'can. ²⁴ A'íj nu jin a'yan tyajamuaaté'exaa siaj a'íjna jin cui'nyij i siaj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, ji'nye típua'aj sequee tyá'tzaahuatyé'ej nyaj a'íin pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', a'íj xu jin cui'nyij i siaj jin huóox-ana'cirej.

²⁵ Aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj paj pué'een?

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Anaquéecan jime', ¿ji'nye tyi'tíj tyúuxie've' nyej nyij ja'mua jamuán tyi'tyáxajtasime'en? ²⁶ Jéehua nu ja'-mua jitze ma'can tyu'taxájtaj nyajta jéehua jamua'xij-tye'en, ajta a'íjna i ti nyojo'ta'ítyaca', a'íi pu tzaahuaty-i'ra'aj jin tyí'xaj, ajta a'íjna i nyej nyáaj huá'ixaatyé' i maj yan japuan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu'uj tá-na'aj pué'een i nyaj jáanamuaajri' a'íjci jimi i ti unyojo'-ta'ítyaca'.

²⁷ Majta a'íimaj camu yo'itéej muá'raa ti a'íj jitze ma'-can tyihua'ixaatya'ca'aj i juvástara'. ²⁸ A'íj pu jin a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siatí'ij mua'aj na'ajriáj nyéetzij i nyaj yójra' pué'een i Dios, aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'íin pué'een i Dios ti uyo'ta'ítyaca', nyajta quee tyi'tíj jin je'ej ricij i nyej nyasáij nyana'aj jájtyo, sulu a'íj nu'uj huá'ixaatyé'

je'ej ti i nyavástará' tyinaamuá'tyej. ²⁹ Ji'nye a'fjna i ti unyojo'ta'ityaca' a'fñ pu nyaj jamuán yésejre', capu i nyavástará' a'náj juséentacan yanúuriej, ji'nye a'náj tina'aj nu a'yan ricij je'ej ti a'fj tya'ráanajchi.

³⁰ Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', mue'tfj mu jimi tyá'antzaahuaj.

I yójmua'mua' i Dios majta i maj a'fj jimi tyí'huüre' i ti je'ej pua'aj een

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa a'fjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj jimi tyá'antzaahuaj tijn:

—Típua'aj tyámua' setyityaajú'un a'fjci jitze i nyúucarij i nyaj nyerij jamuáa'ixaa, aj xu nyaj jamuán huac'ca'aj xá'ju'un, ³² mua'aj xu jamua'reeren i ti ji'récán jime' a'yan tyi'ja'yájna, a'fj xu jin juxáahuaj mahuc'ca'aj xá'ju'un.

³³ Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Ityáj tu Abraham jitze eeráma'can, tyajta quee a'náj séecan jimi ca'nyérij jin tyu'tyáhuü, ¿ji'nye pej pij muáaj a'yan tyí'ta'ixaatyé' tyaj taxáahuaj mahuc'ca'can?

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' tzáahuatyí'ra'aj jime' ti a'tfj tina'aj ti ootyá'itzeere'en i Dios jimi, a'fñ pu ca'nyérij jin tyí'huüre' a'fjci jimi i ti je'ej pua'aj een.

³⁵ A'fjna i ti ca'nyérij jin tyí'muarie' capu jusén jin huatyá'itzeere'ej i ti jimi tyí'muarie', ajta a'fjna i ti yójra' pué'een, a'fñ pu hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i jutyé'tyeristyamua' jimi jusén jime'. ³⁶ A'fj pu jin típua'aj i yójra' i Dios jamuí'ráatoonyij siaj sij juxáahuaj huac'ca'aj, a'yaa xu juxáahuaj tyityaac'ca'aj xá'ju'un.

³⁷ Nyáaj nu jamua'reej siaj Abraham jitze eeráma'can, siajta a'yan tyá'xie've' siaj naajé'caj, ji'nye caxu ná'tzaahuatyé' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatyé'. ³⁸ A'fj nu nyáaj já'mua'ixaatyé' je'ej ti i nyavástará' tyinaamuá'tyej, a'yaa xu sij siajta mua'aj huárinyij je'ej siaj tyáanamua-jri' i juvástara' jimi.

³⁹ Matí'ij mij a'yan tyityaatanyúj tijn:

—A'fñ pu ityájma tavástará' i Abraham.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijn:

—Típua'aj mua'aj ji'récán jime' yójmua'mua' siaj pué'eenye' a'fjci i Abraham, a'yaa xu sij siajta rinyíiche' je'ej ti a'fñ huarfj. ⁴⁰ A'yaa pu'ij, tyij nyajta nyerij jamuáa'ixaa i ti a'yan tyi'ja'yájna, i Dios ti naamuá'tyej, mua'aj xu sij jaxie've' siaj naajé'caj. Ajta i Abraham capu a'náj a'yan huarfj. ⁴¹ Mua'aj xu sij a'yan cha'taj siana'aj ricij tí'ij i ja'muavástará'.

A'yaa mu mij a'fñmaj tyityaatanyúj tijn:

—Catu ityáj a'fñmaj jitze huanánie'huaca' i maj juji-mua'astaca'aj, sfj pu'uj a'fñ pué'een i ti tavástará', a'fñ pu a'fñ pué'een i Dios.

⁴² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Típua'aj ji'récán jime' Dios ja'muavástará' pué'eenye', mua'aj xu nyaxie've' xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu a'fjci jimi jo've'mej ya' nyej nyij huatyéjve'. Canu nyasfj mujo've'mej, sulu Dios pu unyojo'ta'ityaca'.

⁴³ ¿Ji'nye tí'ij quee ja'mua'rii'tye' siaj yo'itéej xá'ra'nyij i nyaj já'mua'ixaatyé'? Caxu nyojo'itej, ji'nye caxu jana-

muaj i nyúucarij nyaj já'mua'ixaatyé'. ⁴⁴ A'fñ pu mua'aj-maj ja'muataataj i tyiáaru', mua'aj xu a'fj jitze ajtyáma'can, a'yaa xu sij ricij je'ej ti a'fñ tyá'xie've'. A'fñ pu i tyiáaru' tyí'tyacu'caa tí'ij na'aj jájcuaj imuáj. Capu a'fjna jitze séejre' i ti ji'récán jime', a'fj pu jin hue'tzij tyí'x-aj. Tí'ijta tyí'hue'taj, a'yaa pu tyaataxájta cuxáa a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye huápu'ij pu tyí'hue'tacaa, a'fñ pu a'fñ pué'een i hua' táataj i maj tyí'hue'tacaa. ⁴⁵ Nyajta nyáaj a'fj nu já'mua'ixaatyé' i ti ji'récán jime', a'fj xu jin mua'aj quee ná'tzaahuatyé'. ⁴⁶ ¿A'tanyij mua'ajmaj ti jitze ajtyáma'can huatóoci'puaj ti naaté'exaatyé' tyi'tfj nyaj jin á'itzeere'? Ajta típua'aj a'fj nyaja'mua'ixaatyé' i ti ji'récán jime', ¿ji'nye een jime' sequée ná'tzaahuatyé'? ⁴⁷ A'fjna i ti Dios jitze ajtyáma'can, a'fñ pu janamuaj je'ej ti Dios tyí'xaj, siajta mua'aj caxu i Dios jitze ajtyáma'can, a'fj xu jin quee janamuajracuj i nyúucari-ra'.

Ciríistu' pu anaquéej huataséjre quee a'fjna i Abraham

⁴⁸ Aj mu mij a'fñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna je'ej tyaj tyí'xaj paj muáaj Samaaria já'ma'can ajta i tyiáaru' a tzajta' séejre'.

⁴⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijn:

—Capu tyiáaru' nyaj tzajta' séejre'. A'yaa nu ricij nyej nyij jaatyátzaahuatyé'en i nyavástará', siajta mua'aj, caxu tzáahuatyí'ra'aj nye jimi tyí'cha'ij. ⁵⁰ Canu nyáaj jahuoo nyej nyij nyasfj tyámua' tyu'tányaxaj, sulu sfj pu a'yan tyá'huoo, a'fñ pu'ij a'fñ pué'een i ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyihuá'xijtyé'. ⁵¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' tzáahuatyí'ra'aj jime' tijn a'fjna i tyá'tzaahuatyé' je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatyé', capu a'náj mu'nyij.

⁵² A'yaa mu mij tyityaatanyúj a'fñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tijn:

—Íjij tu tyerij tyámua' tyá'mua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyiáaru' a'tzajta' séejre'. A'fjna i Abraham majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'fñ mu néjimi'i huácuuj, pajta muáaj a'yaa paj tyí'xaj tijn: "A'fjna i ti ja'tzaahuatyé' i nyenyúucaa, capu a'náj mu'nyij."

⁵³ ¿Nyiquij muáaj jéetze' va'cán jin petyi'tyéjvee quee i tatáataj Abraham? A'fñ pu huamué', majta i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtacaj, a'fñ mu majta huácuuj. ¿Ji'nye muáaj petyí'xaj a'tanyij paj pué'een?

⁵⁴ Jesús pu a'yan pu tyihuo'té'exaa tijn:

—Típua'aj nyasfj ná'nyatzaahuatyé'ej, capu tyi'tfj huüre'. Ajta i ti tyámua' tyinyatá'caa, a'fñ pu a'fñ pué'een i nyavástará', a'fjci i siaj mua'aj a'yan tyá'xaj ti ja'mua Dios pué'een. ⁵⁵ Siajta mua'aj caxu jamua'tyej. Nyajta nyáaj nu xaa jamua'tyej, ajta típua'aj a'yan nyetyu'taxáj yee canu jamua'tyej, a'yaa nu nyij tyí'hue'tan siati'ij mua'aj. Ajta a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nyáaj jamua'tyej, nyajta ja'tzaahuatyé' i nyúucaria'ra'.

⁵⁶ A'fjna i Abraham i ti ja'muataataj, a'fñ pu huatóotyama'vej tí'ij jaaséj a'fjci xicáara' nyaj jitzán néjimi'i jin tyu'ta'íjtaj, a'fñ pu jaaséj, ajta jéehua huápu'ij huatóotyama'vej.

⁵⁷ Majta a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Capáj peexuj huá'puatyey japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj jájcha'ij, ¿nyi a'yan petyí'xaj paj jaaséj a'ñji i Abraham?

⁵⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatyey' tijin tí'ij quee eexúj Abraham huaséeria'caj, nyáaj nu'ríj séjria'ca'aj.

⁵⁹ Aj mu mij a'ñimaj tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyá-to'sixi'in, ajta a'ñjna i Jesús huatyóo'avaataca', ajta je'en iirájraa u tyeyúuj tzajta'.

Jesús pu a'táj tyú'huaaj ti aracúunyij huanie'huaca'

9 Tí'ij i Jesús iiramá'caj a'táj pu huaséj ti aracúunyij huanie'huaca'. ² Majta a'ñimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Maeestro, ¿ji'nye tí'ij aracúunyij tyu'nié'huaca'? ¿Nyiquij i huásimua'mua' mo'tyá'itzee ca' jusíj tyi'táj jin ootyá'itzee?

³ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Capu jusíj tyi'táj jin ootyá'itzee, camu majta i huásimua'mua' ootyá'itzee, a'yaa pu tyáaru j'ij jitzán huataséj're'en je'ej ti een i muárie'ria'ra' i Dios. ⁴ Tí'ij ooj huányeerij, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan huárinyij i muárie'ria'ra' jime' i ti unyojo'ta'ityaca', ji'nye pu'ríj huariá'tica'rij, ajta quee che' í'ritaj ja'mej tí'ij a'táj tyu'muárie'en. ⁵ Ijij nyaj nyooj yan séejre' i cháanacaj japua, nyáaj nu a'ñin pué'een i ti jin huányeerij iyan cháanacaj japua.

⁶ Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i Jesús a chóota' rájz-itzee, ajta juxityéj jin jaatyáaru'nyey i chuéj, aj pu'ij ja'rápityijra i jí'sáara' jitze a'ñji i ta'rácun. ⁷ Ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj a'ájna jo'tij ja'rámuaa a ti a'yan tyaja'rájtyapua j'ij Siloé (Siloé a'yaa pu huatóomua'aj tijin: i ti huata'ityi'huaca').

A'áa pu'ij jo'mej a'ñjna i ti arácun tí'ij ij acóojista'mij, ajta tí'ij uja'rájraa pu'ríj atányeerica'aj. ⁸ Majta a'ñimaj i maj avéjri' huacháatima'caa jo'tij já'chajca'aj a'ñjna i a'táj, majta i maj a'yan tyé'sejraca'aj ti túmii huá'huaviiraca'aj i tye'ityee, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Nyiquee a'ñin pué'een i ti a'áa jo'taquéj túmii huá'huaviiraca'aj i tye'ityee?

⁹ Séecan mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'ñi pu a'ñin pué'een.

Majta séecan a'yan tijin:

—Capu a'ñin pué'een, a'yaa pu'uj huasé'rin tí'ij a'ñjna.

Ajta a'ñjna, jusíj pu a'yan tyúuxajtaca'aj tijin:

—Nyáaj nu a'ñin pué'een.

¹⁰ Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye ye'ej petya'tányeerica'?

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'ñjna i tyáati' ti a'yan ántyapua j'ij Jesús, a'ñi pu chuéj huatyáputaca', tí'quij na'ráahuatya'xij i nyaj jíise', ajta je'en a'yan tyinaaté'exaa tijin: "Áricuj a'ájna a Siloé, jo'tij ja'rámuaa, pajta je'en ará'ajo'sixi'in."

Nyáaj nu nyij a'áa jo'mej, nyajta je'en arányajo'sixij, aj nu nyij atányeerica'.

¹² Matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij je'ej je'en a'ñjna i a'táj?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu jamua'reej.

A'ñimaj i fariseos mu tyé'ihuo' a'ñji i ti aracúunyica'aj

¹³ Aj mu mij yo'ví'tij a'ñji i ta'rácunuyica'aj a'ñjma jimi i fariseos. ¹⁴ Ajta a'ájna putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii tí'ij i Jesús jaatyáaru'nyey i chuéj ajta tyáahuaj a'ñji i ta'rácunuyica'aj, ¹⁵ a'ñi mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' je'ej ti tya'tá'nyeerica'. Ajta a'ñjna i a'táj a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'ñi pu chuéj huatyáaru'nyey i ju'í'rique' jime' ajta je'en na'rápuitijraj i nyajíise', aj nu nyij arányajo'sij, nyati'ij nyij atányeerica'.

¹⁶ Séecan mu i fariseos a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'ñjna i ti a'yan huaríj capu i Dios jimi já'ma'can, ji'nye capu jaatyátzaahuatyej a'ñji xicáara' i tyaj jitzán taso'pii.

Majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¿Ji'nye tyí'rij ti a'táj a'yan huárinyij, típua'aj á'itzee-ria'aj i Dios jimi?

A'ñi mu jin jé'ta' huacáj a'ñimaj, ¹⁷ matí'ij mij majtáhua'aj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ñji i ti aracúunyica'aj tijin:

—A'ñi pu arí tyimuáhuuaa pej pij atányeerij, ¿ji'nye petyí'xaj, a'tanyij pué'een a'ñjna?

Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'ñi pu a'ñin pué'een i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

¹⁸ Majta a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'antzaahuaj ti aracúunyij huanie'huaca' ajta je'en arí atányeerica'aj, 'asta mana'aj quee huo'ta'íjtaca' mej mij ujo'vá'ju' i huásimua'mua', ¹⁹ matí'ij mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyí a'ñin pué'een i já'muayoj? ¿Nyí a'ñin pué'een i siaj a'yan tyá'xaj yee aracúunyij pu huanie'huaca'? ¿Ji'nye tyu'rúj tí'ij arí atányeej?

²⁰ A'yaa mu a'ñimaj i huásimua'mua' tyityaatanyú j tijin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej ti tayó j pué'een, tyajta jamua'reej ti aracúunyij huanie'huaca', ²¹ ajta catu jamua'reej je'ej ti tyu'rúj tí'ij arí ijij atányeej, nusu a'táj ti tyáahuaj. Siata'aj jaata'íhuo', ji'nye pu'ríj vásti', a'múu pu jusíj tyu'taxájtaj.

²² A'yaa mu tyu'taxájtaca' i huásimua'mua', ji'nye a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu meríj tyaaxá'pui'ntaria'ca'aj mej mij hui'rá'ityey u tyeyúuj tzajta' a'táj tina'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu a'ñin pué'een i Ciriístu'. ²³ A'ñi mu jin i huásimua'mua' a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Siata'aj jaata'íhuo' a'ñji, ji'nye pu'ríj vastaca'aj."

²⁴ A'ñimaj i maj Israel ajtyáma'can majtáhua'aj mu jaatajé a'ñji i aracúunyica'aj, majta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj jitzán ma'can i Dios taaté'exaatye' i ti ji'ré'-can jime'. Ityáj tu jamua'reej ti a'íjna i tyáati' á'itzeere' i Dios jimi.

²⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Típua'aj á'itzeere' i Dios jimi, nusu quee, canu jamua'reej. A'íj nu xaa mua'reej nyaj arácuunyica'aj, nyajta iíij nyeríj atányeej.

²⁶ Majtáhua'aj mu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye ye'ej muáaruuj? ¿Ji'nye ye'ej tyimuáahuua pej pij atányeeriaca'?

²⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'tzaahuatye'. ¿Ji'nye setyá'xie've' nyej nyajtáhua'aj jamuaaté'exaatye'en? ¿Nyi a'yan setyá'xie've' siaj siajta jamuán huac'ca'an?

²⁸ Aj mu mij je'ej pua'aj tyaatajé, a'yaa mu tijin:

Muáaj paj jamuán huay'ij a'íjci i tyáataj, tyajta ityáj a'íj tu já'astijre' i Moisés. ²⁹ Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios jamuán tyu'xájtaca' i Moisés, ajta a'íjci jime' i a'tíj catu jamua'reej jo'tij já'ma'can.

³⁰ Aj pu'ij i ta'rácuunyica'aj a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Capu je'ej ámiteere' je'ej siaj tyí'xaj. Caxu mua'aj jamua'reej jo'tij já'ma'can, ajta a'íj pu tyináahuaj nyej nyij atányeerej. ³¹ A'yaa tu tyámua' naa tyá'mua'reej ti i Dios quee huá'namuaj a'íjma i maj jimi á'itzeere', sulu a'íjma pu'uj i maj jana'michej majta a'yan ricíj je'ej ti a'íj tyá'xie've'. ³² Catu a'náj a'yan tyáanamujri' ti s'íj a'yan tyáahuatye'en i ti aracúunyij huanie'huaca' ti'ij atányeerej. ³³ Típua'aj a'íjna i tyáati' quee i Dios jimi já'ma'cantaj, capu a'yan rinyíche'.

³⁴ Mat'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj jéehua a'itzéeria'aj i Dios jimi pat'ij huanie'huaca', ¿nyi a'yan petyá'xie've' pej pij ityájma tyitáamua'tyej?

Aj mu mij ji'rá'ityaca' u tyeyúuj tzajta'.

Jesús pu hua'ajtyá'xij a'íjma i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta

³⁵ Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyáamua'reeri' maj ji'rá'ityaca' i ta'rácuunyica'aj, ajta ti'ij ja'antynájchaca' a'íjci i a'tíj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi petyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios?

³⁶ Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Nyavástara', naaté'exaatye', a'tanyíj a'íj pué'een nyej nyij jimi tyá'antzaahuatye'en.

³⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Papu'ríj jaaséj: Nyáaj nu a'íj pué'een, i paj jamuán tyi'tyáxajta.

³⁸ Aj pu'ij a'íjna i tyévíj jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', nyáaj nu tyá'tzaahuatye'.

³⁹ Ajta i Jesús a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyáaj nu a'íjci jin mujo've'mej íyan i cháanacaj japua nyej nyij néijmi'caa ooxíjtye'en, mej mij atanyéjnye'rej i maj aracúcu'nyijmee, ajta mej mij aracúcu'nyij muá'ra'nyij a'íjma i maj atanyéjnye'.

⁴⁰ Séecan mu i fariseos a'áa jo'tyú'uuca'aj, mat'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyiquij ityáj tyajta aracúcu'nyijmee?

⁴¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Típua'aj mua'aj sequéé atanyéjnye'rij, caxu tyi'tíj jin ootyá'itzéere'nyijche'en i siaj jin quee xá'pu' huaríj. Maj siajta a'yan tyí'xaj siaj atanyéjnye', a'íj pu jin néijmi' i ja'mua jitze tyí'pua'ren i siaj jin quee xá'pu' huaríj.

A'íjna i ti tyityéjya'muaj ajta jo'tij ja'pueertaj

10 'Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin: A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye', tijin a'íjna i ti quee utyájrutyey i cánya'xii cúraarita' jo'tij ja'pueertaj, sulu ti anyéé jo'riá'ra'nyij, a'íj pu náhua'rij pué'een. ² Ajta a'íjna i ti a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj, a'íj pu pué'een i ti huá'cha'ij i cánya'xii. ³ A'íjna i ti tyí'cha'ij jo'tij ja'pueertaj, a'íj pu tya'antácu-nye'sij, ajta a'íjna i ti huá'cha'ij i cánya'xii a'íj pu huotájeevíj je'ej maj ántya'ruj s'íj ajta s'íj, majta a'íj-maj i cánya'xii a'íj mu janamuaj i nyúucaria'ra', a'íj pu'ij hui'rájajpuaj i cúraarita', ⁴ ajta ti'ij néijmi'caa iirá-jajpuan i juya'muáj, a'íj pu anaquééj huama'aj ja'mej, majta i cánya'xii cújta' mu huaju'uj muá'ju'un, ji'nye a'íj mu janamuaj i nyúucaria'ra'. ⁵ Ajta típua'aj s'íj pué'eenye' maj quee jamua'tyej, camu jaatavájjraj, sulu muatóo'uunaj i a'íjci jimi, ji'nye camu jamua'tyej i nyúucaria'ra' a'íjci.

⁶ A'yaa pu i Jesús tyihuo'té'exaaj, majta a'íjma, camu yo'itéej muá'raa je'ej ti a'íj tyihuá'ixaatya'ca'aj.

Jesús pu a'íj pué'een i ti tyámua' naa tyihuá'cha'ij i cánya'xii

⁷ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime': Nyáaj nu a'íj pué'een i puéertaj jo'maj jo'tyáruyij i cánya'xii. ⁸ Néijmi' i maj anaquééj huataséjre nyequee nyáaj, náhua'rij mu pué'eenye', majta i cánya'xii, camu huó'namujri' je'ej maj tyu'taxájtaca'. ⁹ Nyáaj nu a'íj pué'een i puéertaj, a'íjna i ti a'úun jo'tyájrutyey, a'íj pu huí're'en. A'yaa pu séeria'aj ja'mej ti'ij i cánya'aj ti juxáahuaj iráayi'ij ajta utyáru'pij ajta jéehua jatyoonyij jo'tij tyojo'cué'huaj.

¹⁰ A'íjna i náhua'rij a'íj pu jin mujo've'mej ti'ij tyu'náhua'an ti tyityáacui'nyij ajta ti'ij néijmi'caa antyipuá'ritye'en, nyajta nyáaj a'íj nu jin mujo've'mej siaj sij júurij xá'ra'nyij, ajta siaj sij jusén jime' júurij. ¹¹ Nyáaj nu a'íj pué'een i nyaj tyámua' tyaja'muacha'ij. A'íjna i ti tyámua' tyihuá'cha'ij a'íj pu ajta hua' jitze ma'can mu'nyij i cánya'xii, ¹² ajta a'íjna i ti a'íjci jin tyúunajchitye' i ti huá'cha'ij i cánya'xii, típua'aj jaaséj ti íra'vej aja've'mej a'íj pu ahuajóhua'xij i cánya'xii ajta je'en huatóo'uunaj, ji'nye camu a'íj jaya'muaj i cánya'xii. Aj pu'ij i íra'vej hua' tzajta' áan jo'tyáruyij ajta je'en huojó'cuíxi'sij i cánya'xii. ¹³ A'íj pu i tyévíj huatóo'uunaj, ji'nye a'íj pu jitzán juxie've' maj tyaanáchitye'en, camu jitzán juxie've' i cánya'xii.

¹⁴ Nyáaj nu a'íj pué'een i nyaj tyámua' tyihuá'cha'ij i cánya'xii, nyáaj nu huá'muajtyej a'íjma i cánya'xii, majta a'íjma a'íj mu majta nyamuajtyej, ¹⁵ a'yájna ti'ij ajta

tyí'nyamua'tyej i nyavástará', a'yaa nu nyajta nyáaj tyá'mua'tyej i nyavástará', a'fj nu jin hua' jitze ma'can mu'i'nyij i cánya'xií. ¹⁶ Nyajtáhua'aj nu séecan tyíya'-muaj i cánya'xií i maj quee hua' jitze ajtyáma'can i maj íiyu'uj séejre' i cúraaj tzajta', a'yaa pu'ij tyúuxie've' nyej nyajta a'fjma jo'vá'jajpuan. A'fjma mu ná'antzaahuatye'ej, aj mu mij néijmi'i i cánya'xií séej mana'aj i cúraaj jitze iira'úuj muá'ju'un, ajta s'fj na'aj hua'cha'fj ja'mej.

¹⁷ A'fj pu i nyavástará' nyaxie've', ji'nye nyáaj nu hua' jitze ma'can mu'i'nyij, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'an-curiaa'sij i júuricamej. ¹⁸ Capu a'tfj náa'ri'raj i nyajúuricamej, sulu nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin hua' jitze ma'can mu'i'nyij. A'yaa nu tyu'tányaci'puaj nyaj hua' jitze ma'can huámu'i'nyij, ajta nyej nyij nyajtáhua'aj huatáju-urej. A'fj pu jin tyinaata'fj i nyavástará'.

¹⁹ Matí'ij a'fjma i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yan tyáanamujri', majtáhua'aj mu je'ta' huac'fj. ²⁰ Mue'tfj mu a'yan tyí'xajta'aj tíjin:

—¿Ji'nye siaj sij ja'tzaahuatye', ma'ajta tyiyáaru' tzajta' séejre' a'fj pu jin jufimue'?

²¹ Majta séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Capu i'rij tí a'tfj a'yan tyí'xajtaj típua'aj tyiyáaru' tzajta' séejre'ej. ¿Nyi a'yan tyí'rij tí i tyiyáaru' tyihuó'huaatye'en tí'ij hua'tanyéjnye'ritye'en i maj aracúcu'nyijmee'?

I maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaatyáxaahuataca' i Jesús

²² Pu'rij a'ájna putyí'rijcaa tí'ij huaséevi'ij á'yi'ij, majta a Jerusalén a'fjna jin tyí'ye'estyáacaj matí'ij tyu'tátuii i tyeyúuj. ²³ Jesús pu a'úun je'rávaaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'áa pu ja'ajcáyi'caa jo'tij ja'antyényinyij Salomón tí ja'ajtaahuaca'. ²⁴ Aj mu mij a'fjma i maj Israel jitze ajtyáma'can ajtyáxi'riaca' matí'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'chunyéj pooj á'tyeeren paj a'yan tyi'ta'avíitze'ej puá'mej? Taaté'exaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', típua'aj muáaj a'fjin papué'eenye' i Ciriístu'.

²⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Nu'rij nyáaj jamuaaté'exaa, siajta mua'aj caxu ná'antzaahuaj. A'fjna i nyaj jin a'yan ricij nyúucaritze' i nyavástará', a'fj pu jin tyámua' naa tyé'miteere', ²⁶ siajta mua'aj caxu tyá'tzaahuatye', ji'nye caxu hua' jitze ajtyáma'can i cánya'xií i nyaj hua'ajya'muaj. ²⁷ A'fjma i cánya'xií i maj nyeya'muaj, a'fj mu janamuaj i nyenyúuca, nyáaj nu nyajta huá'muajtyej, a'fj mu mij a'yan ricij je'ej nyaj tyihuá'ixaatye'. ²⁸ Nyáaj nu huo'ta'sij mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij, camu mu mij a'náj antyipua'rij, capu ajta a'tfj ná'jajpuanyi'raj. ²⁹ A'fjna i nyavástará' i tí a'yan tyinaatátuii a'fjma i cánya'aj, a'fj pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, capu ij i'rij tí a'tfj já'jajpuanyi'. ³⁰ A'fjna i nyavástará' nyajta nyáaj s'fj tu'uj pué'een.

³¹ Majta a'fjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, majtáhua'aj mu tyetyéj tyitu'tuj mej mij jaatyáto'sixi'in.

³² Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'fjna i tí nyavástará' jin néijmi'i putyí'uurej, a'fj nu jin nyeríj jéehua tyajamuaataséjra i tí naa tyí'een, ¿nyi a'fjna sij jin pu tyinaatyáto'sixi'ij?

³³ A'yaa mu tyaaté'exaa a'fjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tíjin:

—Catu a'fjci jin muaatyáto'sixi'ij je'ej paj tyi'tfj jin xá'pui' huaríj, sulu a'fj tu jime' paj je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios. Muáaj paj tyévi'ij pana'aj pué'een, pajta a'yan tyí'asejrata paj Dios pué'een.

³⁴ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i siaj jin tyí'ijta tíjin: "A'yaa nu nyáaj tyajamuaataxájtaca' siaj mua'aj diosij pué'een." ³⁵ A'yaa tu tyá'mua'reej tíquee je'ej tyí'rij tyaj jó'uunaj je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ajta i Dios pu a'yan huo'tamua'aj tíjin diosij a'fjma i tí tyihuo'té'exaa. ³⁶ Ajta típua'aj i Dios nyéetzij na'antyíhuo' ajta a'yan nyojo'ta'ityaca' i cháanacaj japua, zji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyí'xaj yee je'ej nu pua'aj tyá'xaj i Dios a'fjci jime' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa yee nyáaj yó'jra' pué'een i Dios? ³⁷ Típua'aj nyequee a'yan rijcá quee nyéetzij ná'tzaahuatye', a'fj xu jitze tyá'antzaahuatye'en je'ej nyaj ricij, siata'aj sij jáamua'reej, siajta yo'itéej xá'ra'nyij tí i nyavástará' nye jitze séejre' nyajta nyáaj a'fj jimi séejre' i nyavástará'.

³⁹ Majtáhua'aj mu tyu'tatyésej mej mij jaatyéevi', ajta a'fj pu i Jesús huató'uj.

⁴⁰ Aj pu'ij i Jesús antárea után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán, a'áa pu jo'tyóo'itzee jo'tij anaquéej i Juan huaja'iraca'aj. ⁴¹ Mue'tfj mu i tyeítyee aje're'nyej a'fjci jimi, a'yaa mu tyí'xajta'aj tíjin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna, tyij ajta quee Juan tyi'tfj je'ej huáruuj i tyaj jin tyámua' tyo'taséj, ajta je'ej tí tyaataxájtaca' a'fjci i Jesús néijmi'i pu a'yan tyi'ja'yájna.

⁴² Majta mue'tfj a'áa maj já'ma'can a'fj mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi.

Tí'ij huamu' a'fjna i Lázaro

11 S'fj pu tyáati' a'áa já'chajca'aj tí tyí'cui'ca'aj a'yaa pu ántyapuaaca'aj tíjin Lázaro, a'áa pu já'chajca'aj chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapua'aj tíjin Betania, jo'tij ajta já'chajca'aj a'fjna i Maríia ajta i ihuáari-a'ra' Marta. ² Ajta a'fjna i Maríia tí ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'fjci i Lázaro, a'fj pu a'fjin pué'een i tí ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze i tavástará' a'fjci i tí naa tyaarie'ej, tí ajta je'en ja'náhuatzi'raxij i jucipuj jime'. ³ A'fj mu mij i maj hua'puaj i maj ju'ihuáamua' a'yan tyu'ta'íjtaca' maj a'yan tyaaté'exaatye'en i Jesús tíjin:

—Tavástará', a'fj pu tyí'cui' a' amíincuj i paj jaxie've'.

⁴ Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

—Capu a'fjna jin tyi'ijcui'nyaca' tí'ij huámu'i'nyij, sulu a'yaa pu tyu'tyáhuire'sij tí'ij huataséjre'en i tí jin Dios tyámua' tyí'uurej, ajta tí'ij huataséjre'en tí néijmi'i jin tyámua' een i yó'jra' i Dios.

⁵ Tyij ajta i Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj a'fjci i Marta, ajta i ihuáaria'ra', ajta a'fjci i Lázaro, ⁶ matí'ij jaaté'exaa tí

í Lázaro tyí'cui'ca'aj, óoche' pu hua'puaj xicáj a'áa jo'tyá'tzee jo'tij je'ej je'eenye'ej. ⁷ Aj pu'ij a'yan tyi-huo'té'exaa a'íjma i maj jamuán huacáj tijin:

—Tyiche' tyajtáhua'aj a'áa ja'tanyéj a Judea.

⁸ Majta a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Maeestro, capu eexúj a'chu á'tyeej maj a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can tyu'tatyésej maj muaatyá-to'sixi'in tyetyéj jime', ¿nyi pajtáhua'aj jaxie've' tyej tyij a'áa jó'ju'un?

⁹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyiquee tamuáamuata' japuan hua'puaj ooraj á'tijti' ti huányeeri'cij i xicáj jime'? Ajta tìpua'aj sáij tújca jo'cha'canye'en, capu éejcataj, ji'nye a'íi pu ma'únyeej a'íjna jime' ti huányeeri'ij íyan i cháanacaj japua, ¹⁰ ajta tìpua'aj sáij t'ca' jo'cha'canye'en, a'íi pu éejcataj, ji'nye capu huányeeri'ij.

¹¹ Aj pu'ij ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—A'íi pu i ta' amíincuj i Lázaro huatácuaj, a'áa nu ja'-tanyésij nyej nyij jáajstiej.

¹² Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa a'íimaj i maj jamuán huacáj tijin:

—Tavástara', tìpua'aj tyácusime'en, a'íi pu ooj tyá-mua' rinyij.

¹³ Ajta je'ej ti i Jesús tyihua'ixaatya'ca'aj a'yaa pu tya'xáataj pué'eenye'ej ti i Lázaro huamuí', majta a'íimaj i maj jamuán huacáj a'yaa mu tyí'mua'ajcaa ti i Jesús a'yan tyí'xajtaca'aj ti i Lázaro tyácusima'aj t'ij huóoso'pe'en. ¹⁴ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa ja'huoo'itéerican jime' tijin:

—Pu'ríj huamuí' a'íjna i Lázaro. ¹⁵ A'íj nu jin nyetya-mua've' nyaj quee a'áa jo'tyávaaca'aj, ji'nye a'yaa pu jéetze' mua'ajmaj tyajamuaatyáhuire'sij, sij sij tyá'antzaahuatye'en. Tyiche' a'áa jó'ju'un tyej tyij uyo'-tyéesej.

¹⁶ Ajta a'íjna i Tomás i maj a'yan jatamuá'muatya'aj tijin cuátyirij, a'íi pu a'yan tyihuo'té'exaa i séecan i maj majta Jesús jamuán huacáj a'yan tijin:

—Che'rérj tyajta ityáj, tyata'aj jamuán huacui'nyij.

Jesús pu a'íin pué'een i júuricamej ajta i ti huo'tájuri-tye'sij

¹⁷ Tí'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj, a'yaa pu tyáamua'reeri' ti arí muáacuj xicáj á'tyeej maj ja'vá'naj a'íjci i Lázaro.

¹⁸ A'íjna i chájta'naj i Betania a'áa pu véjri' putyajá'ricij a'ájna a Jerusalén a'chu pu huéecaj quilometro'j huatátyeej, ¹⁹ mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can a'áa jo're'nyej mej mij jáamuarej a'íjci i Marta majta a'íjci i Maríia, mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj juxaamuijritya'ca'aj a'íjci jime' ti huamuí' i hua'ihuáara'. ²⁰ Tí'ij i Marta jáamua'reeri' ti Jesús ajooma'-caj, a'íi pu iirájraa t'ij ja'antynájchej, ajta i Maríia a'áa pu jo'tyá'tzee a juchéj. ²¹ Marta pu'ij a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Nyavástara', tìpua'aj yapuáacatyíiche', capu muí'nyíiche' i nye'ihuáara'. ²² Ajta a'yaa nu nyáaj tyá'-mua'reej ti i Dios muaatá'sij je'ej paj tyaatáhuaviiraj.

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íi pu huatájuuritaj a'ihuáara'.

²⁴ Aj pu'ij Marta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jamua'ree ti huatájuuritaj matí'ij huatájuru-urej i maj meríj huacuij, a'ájna xicáara' t'íj jitzán néi-jimi' tye'entyipua'rij.

²⁵ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj huo'tájuuritye'sij i maj meríj huacuij, nyajta júuricamej pué'een. A'íjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', tyij ajta huámuí'nyij, a'íi pu huatájuuritaj, ²⁶ ajta a'íjna i ti ooj júurij ajta nye jimi tyá'tzaahuatye', capu a'náj muí'nyij. ¿Nyí pá'tzaahuatye' a'íjci?

²⁷ A'yaa pu'ij i Marta tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna, nyavástara', nyáaj nu tyá'tza-ahuatye' paj muáaj a'íin pué'een i Ciríistu', yójra' i Dios, i ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti yan uvé'nyej i cháanacaj japua.

Jesús pu huóoyiinyaca' jo'maj ya'vá'naj a'íjci i Lázaro

²⁸ Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i Marta utyárupij u chi'táj, t'íj ij avíitzij jin uyo'tajé i ju'ihuáara' a'yaa pu tijin:

—Pu'ríj i maeestro ajo'tyéjvee, a'íi pu muajá'cho've'.

²⁹ Tí'ij a'yan tyáanamujari' i Maríia, jiye'tzín pu ájchej ajta je'en ujó'mej i Jesús jimi. ³⁰ Ajta a'íjna i Jesús capu eexúj a'áa jo'tyáruyca'aj a chájta', sulu a'áa pu óoche' jo'tyávaaca'aj jo'tij i Marta ye'entyinájchaca'.

³¹ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj uje'rátya'-ca'aj u chi'táj jamuán i Maríia mej mij jaatyápua'ri-tye'en, matí'ij jaaséj ti i Maríia jiye'tzín ájchej, ajta je'en iirájraa u chi'táj, a'íi mu jaatavén, a'yaa mu tyí'mua'aj-caa ti a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj i ihuáaria'ra' t'íj a'áa ja'huóoyinyixi'in.

³² Tí'ij Maríia a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i Jesús, aj pu'ij tyítunutaca' jimi jo'tij ja'ra'íicajmee, a'yan tye'ixáatye'ej tijin:

—Nyavástara', tìpua'aj yapuáacatyíiche', capu muí'nyíiche' i nye'ihuáara'.

³³ Tí'ij i Jesús jaaséj ti i Maríia tyóoyiinyisime'ej, ajta a'íjma huaséj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i tza-jta', ³⁴ a'yaa pu'ij tyihuo'ta'ihuori' tijin:

—¿Jo'nyij siaya'vá'naj?

Matí'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'ij tavástara', pata'aj yo'tyéesej.

³⁵ Aj pu'ij i Jesús huóoyiinyaca'. ³⁶ Majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' jéehua pu jaxie'va'ca'aj.

³⁷ Majta séecan a'yaa tyí'xajtaca'aj tijin:

—A'íi pu séej tyú'huaaj i ta'rácuunyica'aj, ¿nyiquee jaay'tihua'caj ti tyáahuatye'nyijche' t'íj i Lázaro quee huámuí'nyíiche'en?

Lázaro pu huatájuriaca'

³⁸ Ajtáhua'aj pu je'ej pua'aj jaata'aj tzejta' i Jesús, aj pu'ij a'áa jo're'nyej jo'maj ya'vá'naj. A'áa pu já'tyasta'-

ca'aj, tyetyéj pu eetyámuaaca'aj jo'tij jóocun. ³⁹ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj ja'anta'ín mu tyetyéj.

Ajta i Mariía i ti ihuáaria'ra' pué'een a'íjci i ti hua-muí', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástará', pu'ríj je'ej pua'aj tyaarie'ej, ji'nye pu'ríj muáacuaj xicáj á'tyeej ti avá'nami'huaca'.

⁴⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi nyequee a'yan tyimuaaté'exaaj paj jaséjran i ti jin huápu'ij naa huasé'rin i Dios, tipua'aj petyá'antzaahuatye'en?

⁴¹ Mat'ij mij ja'anta'íj i tyetyéj, ajta i Jesús jútye' pu jó'nyeeriaca', ti'quij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios paj nyavástará', jéehua nu tyí'muatyojtzi're', ji'nye muáaj paj náanamua'jri'. ⁴² Nyáaj nu jamua'reej paj a'náj tina'aj nyanamua'j, ajta a'yaa nu tyaataxájtaca' ti'ij huó'huire'en i tyeétyee i maj a'yaa séejre', mej mij tyá'antzaahuatye'en paj muáaj unyojo'ta'ityaca'.

⁴³ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, aj pu'ij ca'nyíin jin a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Lázaro, iirájra' i huámujna.

⁴⁴ Ajta a'íjna i ti huámui'ijcaaa a'íjci pu iirájraa ca'fícatz-i'huaj i ju'ícaj jitze, ajta i jumuáca' jitze a'íjci jime' i cíxurij, ajta páanyuj jin aránami'huaca'aj a jujíse'. Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Siata'aj je'ré'chueenyij siajta jaatá'an ti jó'ra'nyij.

Je'ej maj avíitzij jin tyaaxájtaca' mej mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ A'íj mu jin mue'tíj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj i Mariía jamuán, a'íjci mu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, mat'ij jaaséj je'ej ti tyi'tíj huáruuj. ⁴⁶ Majta séecan mu a'íjci jimi ujó'ju' i fariseos, mat'ij mij huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huáruuj i Jesús. ⁴⁷ Aj mu mij i fariseos majta i maj puaríj tyi'ij-tye', a'íjci mu hua'ajsí i maj tyityatatyíj, mat'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye tyarinyij? A'íjna i tyáati' a'náj tina'aj pu a'yan tyi'tíj jin ríci i maj jin je'ej tyo'taséj i tyeétyee.

⁴⁸ Tipua'aj tyequee je'ej jooriaj, néijmi'i mu jitzán tyá'antzaahuatye'sij, majta a'íjci i maj Roma ja'ajtyáma'can, a'íjci mu ya uvé'nyesij, mej mij tyitáa'ri' néijmi'i i tyaj jin tyityatatyíj i tyejúuj tzejta', majta ja'antypuá'ri-tye'sij i tachuéj Israel.

⁴⁹ Ajta síj ti hua' jitze ajtyáma'can, ti a'yan ántya-puaaca'aj tijin Caifás, a'íjci pu a'ájna imuáj a'íjna jin tyi'tyávaaca'aj a'íjna jime' i ti jéetze' va'cán jin tyi'huire' i tyejúuj tzejta', a'íjci pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Caxu mua'aj tyi'tíj mua'reej, ⁵⁰ capu ajta je'ej jamuá'miteeraste' ti jéetze' tatyáhu'i'rii ti síj na'aj huámu'nyij hua' jitze ma'can i tyeétyee, quee tyaj néijmi'i antypua'rej.

⁵¹ Ajta a'íjna i Caifás capu jusíj a'yan tyéejtyoj je'ej ti tyu'taxájtaca', sulu a'íjci pu i ti Dios jitze ma'can tyi'xaj-taca'aj a'yan tyaataxájtaca' ti i Jesús hua' jitze ma'can mu'nyij mat'ij mana'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ⁵² ajta quee a'íjma na'aj jimi, sulu ti'ij ajta huá'a-

jsiire'en néijmi'caa i yójmua'mua' i Dios i maj a'ímuáj jo'cháatimee. ⁵³ Ti'ij na'aj a'ájna imuáj a'íjci i maj tyityatatyíj a'íjci mu jaaxá'pu'intarej je'ej maj ye'ej huárinij mej mij jaajé'caj i Jesús.

⁵⁴ A'íj pu jin i Jesús quee che' juséerataj jo'chá-canya'aj hua' tzejta' i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'íjci pu eerájraa a'ájna a Judea, ti'quij a'áa véjri' ja'rá'aj jo'tij quee já'tyi'tij, a'áa pu ja'chajta'ca'aj ti a'yan tya-ja'rájtyapuaj tijin Efraín. A'áa pu'ij jo'tyóo'itzee majta a'íjci i maj jamuán huacíj.

⁵⁵ Pu'ríj tyi'véjri'tacaj mat'ij a'íjci i maj Israel jitze ajtyáma'can a'íjci jin tyi'ye'estyahua'aj i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyí'ri', mue'tíj mu i tyeétyee curiá'cixij mej mij a'áa jo'ré'nyej a Jerusalén, mej mij huatyá'ihuaxi'ín je'ej ti tyúuxie've' i maj jin tyi'ye'esten. ⁵⁶ A'íjci mu mij jahuooca'aj a'íjci i Jesús, majta a'yan tyúu'ihuo'ra'ca'aj u tyejúuj tzejta' tijin:

—¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste'? ¿Nyi'quij maja've'mej ti'ij yetyi'rámu'a'riive' ca' quee?

⁵⁷ I fariseos majta i maj puaríj tyi'ijtye', a'yaa mu tyu'ta'íjtaca' tijin tipua'aj a'íjci jamua'reeriaj jo'tij je'ej je'en i Jesús, ti a'íjci huo'té'exaatyee'en, mej mij jaatyéevi'.

Mariía pu ja'náxiri'ri' i ti naa tyaarie'ej i icájra'an jitze i Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 Ti'ij ooj aráseej xicáj tya'itzéeria'caj mej mij tyu'yé'estej a'íjci jitze ma'can i xicáara' ti Dios jitzán tyihuo'tú'uunyí'ri', Jesús pu a'áa jo'mej a Beta-nia, jo'tij já'chajca'aj a'íjna i Lázaro i ti jaatájuuritej. ² A'áa mu tyojó'cue'raataca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús huaríj, Marta pu tyi'huíria'ca'aj ti'ij tyihuo'á'xi'ín, ajta a'íjna i Lázaro pu huatyácatyíi i méesaj jitze jamuán a'íjci i Jesús. ³ Mariía pu'ij ja' ye'ejriáj i ti naa tyaarie'ej ti jéehua tyá'najchij, nardu pu jaja'ra' ti jumua'tij, aj pu'ij a'íjci ja'náxiri'ri' i icájra'an jitze a'íjci i Jesús, ajta je'en jucipuáj jin ja'náhuatzi'raxij. Aj pu'ij néijmi'que' u chi'táj naa tyo'huatyárie'cariaca' a'íjci jime' i ti naa curiá'rie'. ⁴ Ajta a'íjna i Judas i ti a'yan tye'entyímu'ta-caa tijin Iscariote, i ti a'íjci pué'eenye'ej i ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

⁵ —¿Ji'nye mequee maj jáatoonyijche' a'mújci mu ti naa tyaarie'ej, mej mij a'íjci jin i túmii huo'tyáhuire'en a'íjci i maj quee je'ej tyéejviicue'? ⁶ Ajta i Judas capu a'íjci jin a'yan tyu'taxájtaca' maj jitzán juxié'va'ca'aj i maj quee je'ej tyéejviicue', sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca', ji'nye náhua'rij pu pué'eenye'ej, ajta a'íjci jacha'íca'aj i maj tzejta' ju'cáa'vej i túmii, a'íjci pu'ij janahua'ca'aj a'íjci i túmii. ⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj je'ej jooriaj che' a'yan huárinij, ji'nye a'múu pu me'yóomua'reeriaca'aj ti'ij nyacáhuatye'en a'ájna xicáara' maj jitzán na'vá'nasij. ⁸ Majta a'íjci i maj quee je'ej tyéejviicue', a'íjci mu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu jusén jin ja'mua jimi séeria'aj na'mej.

Ī maj Israel jitze ajtyáma'can mu jaaxá'pu'i'ntarej mej mij jaajé'caj ĩ Lázaro

⁹ Mue'tfj mu ĩ maj Israel jitze ajtyáma'can jáa-mua'reeri' ti Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania, a'áa mu mij jó'ju' mej mij jaaséj, ajta mej mij a'fj huaséj ĩ Lázaro ĩ Jesús ti jaatájuurij. ¹⁰ Aj mu mij ĩ maj tyihuá'ij-tye' ĩ puaaríj jaaxá'pu'i'ntarej mej mij majta jaajé'caj a'fjci ĩ Lázaro, ¹¹ ji'nye mue'tfj mu ĩ maj Israel jitze ajtyáma'can ajtacj hua' jimi, mej mij ĩ Jesús jimi tyá'antzaahuatye'en.

Jesús pu a'áa jo'tyárutyij a Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Mue'tfj mu tye'fye a'áa jó'ju' a Jerusalén mej mij tyú'ye'esten, a'fjci jime' ti'ij ĩ Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' ĩ hua'yojmua'. Yaa ariá'pua'aj mu jáamua'reeri' ti ĩ Jesús a'áa ja'rá'astij a Jerusalén. ¹³ Matí'ij mij tacj xamue' antávechij majta je'en jó'ju' mej mij ja'antynájchej, a'yan metyitye'entyijíhuaj tíjin:

—Tyámua' pu naa xá'pu'i', tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'fjci ĩ ti yaja've'mej nyúucaritze' ĩ tavástará', a'fj pu a'fjin pué'een ĩ Rey ti tyitaata'íjtye'sij ityájma ĩ tyaj Israel jitze ajtyáma'can.

¹⁴ Aj pu'ij ĩ Jesús púuru' huátyoj tiquee xu a'tfj japuan á'yi'xaca, ti'quij avé'yixij ta'aj ij a'yan tyá'ra'nyij je'ej ti tyé'yu'si' ĩ yu'xarij jitze ti a'yan tíjin:

¹⁵ Caxu tyí'tzñnye'ej mu siaj Sión huacháatimee, cási', a'fj pu maja've'mej ĩ ti tyajamuaata'íjtye'sij, a'fj pu japua avá'caj ĩ púuru' ti c'leen.

¹⁶ Majta a'fj maj ĩ maj Jesús jamuán huacj camu yo'itéej muá'raa je'ej ti huatóomua'aj ĩ ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj, ajta ti'ij ĩ Dios jaatájuurityej a'fjci ĩ Jesús, aj mu mij jo'támua'reeri' ti a'yan tyé'yu'si'huaca'aj je'ej ti tye'mej a'fjci jimi ĩ Jesús.

¹⁷ Majta ĩ tye'fye ĩ maj jamuán ajo'tyú'uuca'aj ĩ Jesús ti'ij jaatajé a'fjci ĩ Lázaro jo'tij ja'vá'nami'huaca'aj, ajta jaatájuurityej, a'fj mu a'fjna xajtaca'aj je'ej maj tyi'tfj tyu'séj. ¹⁸ A'fj mu jin ĩ tye'fye iirácij mej mij ja'antynájchej a'fjci ĩ Jesús, ji'nye a'fj mu jáamua'reeri' ti tyi'tfj jin a'yan huarj ĩ maj jin je'ej tyo'taséj. ¹⁹ Majta a'fj maj ĩ fariseos, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tíjin:

—Xu'rj mua'aj tyí'sej tyaj quee je'ej rinyij. Cási', néijmi' mu ĩ tye'fye a'fj jamuán jó'ju'.

Ī maj Grecia já'ma'can mu jahuoo a'fjci ĩ Jesús

²⁰ Ajta hua' tzajta' ĩ tye'fye ĩ maj a'áa jo're'nyej a Jerusalén mej mij jaatyáanajche ĩ Dios a'ájna matí'ij tyí'ye'estyaa, séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj ĩ maj Grecia já'ma'can. ²¹ A'fj mu mij ajtyáxñriaca' a'fjci jimi ĩ Felipe, ĩ ti a'áa já'ma'can a Betania, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galilea, a'yaa mu mij tyaatáhuaviri' tíjin:

—Vásti', tyá'xie've' tyaj jaaséj a'fjci ĩ Jesús.

²² Ajta a'fjna ĩ Felipe a'áa pu jo're'nyej ti'ij jaaté'exaatye'en a'fjci ĩ Andrés, matí'ij mij a'fj maj hua'puaj a'yan tyaaté'exaa a'fjci ĩ Jesús. ²³ Aj pu'ij ĩ Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Pu'rj a'ájna atyojo're'nyej ti'ij ĩ jójra' ĩ Dios néijmi'i jin antyúumua'reerij ja'mej. ²⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', tíjin tipua'aj ti'ij aja'ajvety-ij a chóota' ĩ játza'ra'an ĩ tyeríicuj quee huámu'nyij, a'yaa pu justíj na'aj tyu'tyá'itzeere'ej a'fjna ĩ játza'ra'an, ajta tipua'aj huámu'nyij, jéehua pu ĩ jatzíj jitzán eerányesij. ²⁵ A'fjna ĩ ti jéehua jaxie've' ti'ij júurij já'ra'nyij, a'fj pu mu'nyij, ajta ĩ ti quee jitzán juxie've' ti júurij já'ra'nyij íiyan cháanacaj japua, a'fj pu júurij huatya'itzeere'ej jusén jime'. ²⁶ Tipua'aj sñj jaxie'va'aj ti'ij naatyáhuñre', che' a'yan huá'nyij je'ej nyej nyáaj ricij, ajta jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, a'áa pu ajta nyaj jamuán jo'tyaváaj ja'mej a'fjna ĩ ti nyéetzij nyahuñre'. Tipua'aj sñj nyahuñria'aj, nyavástará' pu jaatyátzaahuatye'sij.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mu'nyij

²⁷ Jéehua pu je'ej pua'aj nya'asej yu nyatzájta'. ¿Ajta ji'nye nyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan nyetyu'taxájta yee: "Nyavástará', capáj tyi'tá'care'en ti'ij a'yan tyináci'tyij je'ej ti arí atyojo're'nyesij"? Canu a'yan tyu'taxájtaj, ji'nye a'fj nu jin mujo've'mej ti'ij nye jimi a'yan tyá'ra'nyij. ²⁸ Nyavástará', pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij ĩ paj jin ántyapuj.

Aj pu'ij jútye' aje'cánamuajre ĩ nyúucarij ti a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

—Nu'rj tyámua' tyeetyájtooo, nyajta je'en nyajtáhua'aj tyámua' tyeetyátoosij.

²⁹ Majta ĩ tye'fye ĩ maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, a'yaa mu tyu'taxájtaca' maj víitye huatyéenyuj, majta séecan a'yaa mu tyí'xajtaca'aj ti sñj jamuán tyu'taxájtaca' tajapua' ti tyí'huñre' ĩ Dios jimi.

³⁰ Aj pu'ij ĩ Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Capu a'fjna jin huatánamuajre ĩ nyúucarij ti'ij nyéetzij ca'nyijra'aj naata'an, sulu ti'ij mua'ajmaj ca'nyijra'aj jamuata'an. ³¹ Pu'rj a'ájna atyojo're'nyej ti'ij ĩ Dios huá'xijtye'en néijmi'caa ĩ maj yan huacháatimee ĩ cháanacaj japua, ajta arí atyojo're'nyej ĩ xicáara' ti jitzán tyi'ítyi'huaj a'fjna ĩ ti íiyan tyí'ijta ĩ cháanacaj japua. ³² Ajta matí'ij nyéetzij na'ajriáj, aj nu nyij néijmi'caa huatájeevij ĩ tye'fye mej mij nye jimi yeve're'nyej.

³³ A'yaa pu a'ájna jin tyá'xajtaca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij. ³⁴ Majta ĩ tye'fye a'yaa mu tyityaatanyúj tíjin:

—A'yaa tu tyá'mua'reej a'fjci jitze ĩ nyúucarij Moisés ti yan jaatyájtooo, ti ĩ Ciriístu' jusén jin júurij ja'mej.

¿Ji'nye pej pij muáj a'yan tyí'xaj ti a'yan tyúuxie've' maj ja'ajriáj a'fjci ĩ ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'? ¿A'tanyij pué'een a'fjna ĩ tyévíj ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca'?

³⁵ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Óoche' pu ja'mua jimi séeria'aj ja'mej ĩ tatzárij ĩ ti jin huányeeri'ij, ajta capu che' a'chu á'tyeeren. Siata'aj a'yan metyityaac'ca'an íjij ti ooj ja'mua jimi séejre' ĩ tatzárij, ji'nye a'fjna ĩ ti tíca'riste' majo'cha'can, capu jamua'reej jo'tij jó'yi'ij. ³⁶ Siata'aj jitzán tyá'antzaahuatye'en a'fjci ĩ tatzárij ĩ ti jin huányeeri'ij, siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij ĩ tatzárij.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jó'raa a'íjna i Jesús, aj-ta huatyóo'avaataca' hua' jimi.

Ji'nye mej mij quee tyá'tzaahuatya'ca'aj i tyeétyee i Jesús jimi

³⁷ Ajta a'íjna i Jesús pu'ríj jéehua a'yan tyu'uuriajca'aj hua' jimi i maj jin je'ej tyo'taséj, majta a'íimaj, camu jimi tyá'tzaahuatya'ca'aj, ³⁸ ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj, ti a'yan tijin: Tavástará', ¿a'tanyíj ja'antzaahuaj i tanyúuca? ¿A'tanyíj jimi i tavástará' jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyí'uurej?

³⁹ A'íj mu jin quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'íjna i Isaías tijin:

⁴⁰ Dios pu hua'ránaxij a' hua'jíisa',
ajta tyu'tyáanaj i hua' tzajta',
mej mij quee atanyéjnye'rij,
ajta mej mij quee tyihuojó'íteej,
mej mij quee nye jimi tyá'antzaahuatye'en.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, ji'nye a'íj pu jaaséj i ti jin huápu'íj naa huasé'rihua'aj i Jesús, a'íj pu jin a'yan tyu'taxájtaca'.

⁴² Majta mue'tíj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can tyá'antzaahuaj i Jesús jimi, séecan mu majta tyá'antzaahuaj i maj va'cán jin tyityatatyíj i tye'yúuj tzajta'. Ajta camu jaxajtaca'aj hua' tzajta' i tyeétyee, ji'nye mahuá'tzi'nyá'ca'aj i fariseos, mej mij quee a'íimaj hui'rá'ityej u tye'yúuj tzajta'. ⁴³ Jéetze' pu hua'ránajchica'aj mej mij i tyeétyee tyámua' tyihuo'taxáj, quee ti i Dios huo'tyátzaahuatye'en.

I nyúucaria'ra' i Jesús pu huá'xijtye'en i tyeétyee

⁴⁴ Aj pu'ij Jesús ca'nyíin jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:
—Típua'aj a'tíj nye jimi tyá'tzaahuatye'ej, capu nyéet-zij na'aj jimi tyá'tzaahuatye', sulu a'íj pu ajta jimi tyá'tzaahuatye' i ti unyojo'ta'ítyaca'. ⁴⁵ Ajta i ti nyéetzij nyeséj, a'íj pu ajta arí huaséj i ti unyojo'ta'ítyaca'.

⁴⁶ Nyáaj nu a'íin pu'éen i tatzárij i ti jin huányeerí'ij, nyajta a'íjna jin mujo've'mej íiyan i cháanacaj japua, mata'aj mij a'íimaj i maj nye jimi tyá'antzaahuatye'en quee a'áa jo'tyá'ítzeere'en jo'tíj jo'tíca'. ⁴⁷ Ajta a'íjna i ti janamuaj i nyenyúuca ajta quee ná'astijre', canu nyáaj a'íin pu'éen i nyaj ja'xijtye'en, ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyíj huo'xíjtye'en i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, sulu nyej nyíj hua' japua huatányuunyij. ⁴⁸ A'íjna i ti ná'xaahuaj ajta quee ja'tzaahuatye' i nyenyúuca, a'íj pu á'xijtyi'huan a'íjna jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jaaxájtaca' a'ájna xicáara' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ⁴⁹ Ji'nye canu nyasíj jájtyo je'ej nyaj tyu'taxájtaca', sulu a'íjna i nyavástará' i ti unyojo'ta'ítyaca', a'íj pu a'yan tyinaata'íj je'ej nyaj ye'ej tyu'taxáj, ajta tyi'tíj nyaj huo'mua'tyej. ⁵⁰ Nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaata'íj i nyavástará' ti'ij jamuáaci'tyij siaj júurij huatyá'ítzeere'en jusén jime'. A'íj nu jin a'íjna i nyaj já-

mua'ixaatye', a'yaa nu tyá'xaj je'ej ti i nyavástará' tyinaata'íj.

Jesús pu hua'nájo'sixij i huá'íicaj jitze a'íimaj i maj jamuán huacíj

13 Pu'ríj tímua' a'ájna atyojo're'nyesima'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán jo'támua'reej a'náj ti i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj ti arí a'ájna atyojo're'nyej i xicáara' ti jitzán jo'mej íiyan i cháanacaj japua, ti'ij jó'ra'nyíj i juvástará' jamuán. A'íj pu a'náj tina'aj hua'xie'va'ca'aj a'íjima i maj jamuán huacíj i maj a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, ajta a'yan tyihua'xié've'ej ja'mej jusén jime'.

² Ajta matí'ij tyí'cua'caj i chúmua', a'íj pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj i Judas, ti yójra' pu'éen i Simón ti a'yan tye'entyímu'taca' tijin Iscariote, pu'ríj i tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ajta ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij tyu'tátuiire'en a'íjci i Jesús, ³ ajta i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti i vástaria'ra' arí néijmi'i jin tye'e'íjcaj, ti ajta juvástará' jimi jo've'mej, ajta a'íj jimi jo'ma'aj ja'mej, ⁴ aj pu'ij ájchej jo'maj tyajá'cua'ajcaa, ajta irióochuiri' i jutasíj ti jiri'riá'huíjca'aj, a'íj pu'ij séej c'íxurij jin ahuo'ojí'quej i maj jin hua'cá'iimua. ⁵ Ti'quij cáasuj jitze atyéeeje, aj pu'ij huatyóochej ti hua'nájo'sixi'ín i huá'íicaj jitze séej ajta séej i maj jamuán huacíj, ajta je'en hua'náhuatzi'raxij a'íjci jime' i c'íxurij i ti jin ahuo'ojí'ca'ca'aj.

⁶ Ajta ti'íj a'íj jimi aje're'nyej i Simón ti ajta Pedro ántyapua, a'íj pu i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', ¿nyí muáaj pana'nájo'sixi'íj i nya' íicaj jitze?

⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj muáaj íjij yó'itej je'ej nyaj een jime' a'yan ricíj, sulu majca'huáye'e paj yo'íteej puá'mej.

⁸ Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu a'náj tyu'tá'sij paj na'nájo'sixi'ín i nya' íicaj jitze.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj nyequee mua'nájo'sixi'ín, capáj che' hua' jitze ajtyama'cáantaj puá'mej i maj nye jimi séejre'.

⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', típua'aj a'yan tyuuxié've'ej, capáj a'yaa pana'aj tyina'nájo'sixi'ín i nya' íicaj jitze, sulu ajta paj na'nájo'sixi'ín i nyamuáca' jitze, pajta i nyamu'uj jitze.

¹⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti oochán átyi'huaxij, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yaa na'aj tya'nájo'sixi'ín i ju'íicaj jitze, ji'nye capu choomuara' i jutyévira' jitze, siajta mua'aj caxu che' choomua, tyij siajta quee néijmi'i tyámua' een.

¹¹ A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: “Caxu néijmi'i tyámua' een”, ji'nye pu'ríj jamua'reeriaca'aj a'tíj ti a'íin pu'éen i ti tyu'tátuiire'sij.

¹² Ti'ij hua'nájo'sixi'íj i hua' íicaj jitze, Jesús pu ajtáhua'aj iirióohuíjri' i jutasíj, aj pu'ij ajtáhua'aj huatyéeyixij i méesaj jitze, ajta je'en a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyí seyó'ítej je'ej nyaj een jin a'yan jamuáaruuj?

¹³ Mua'aj xu a'yan nyatamuá'muaj tijin Maeestro, siajta

a'yan tijin Tavástara', ajta a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye nyáaj nu a'ñin pué'een. ¹⁴ Ajta nyáaj i nyaj ja'muavástara' pué'een, nyajta ja'mua maeestro, a'yaa nu tyajamua'nájo'sixij i já'mua'ñicaj jitze, a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' siaj a'yan tyitya'nóojo'sixi'in i ju'ñicaj jitze séej siajta séej. ¹⁵ A'yaa nu nyáaj nyerij tyajamuáa'it'iri', siata'aj sij siajta mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej nyaj nyerij nyáaj jamuáaruuj. ¹⁶ A'yaa nu tyajámua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime' ti jéetze' juxie've' a'ñina i ti tyí'ijta quee a'ñina i ti jahuüre', a'yaa pu ajta jéetze' tyúuxie've' a'ñina i ti unyojo'ta'ityaca' quee i nyaj ujo'ta'ityi'huaca'. ¹⁷ Tipua'aj tyámua' setiyi'ó'iteej a'ñina siajta je'en a'yan huárinyij, jéehua xu a'ñina jin huatootyamua've'sij.

¹⁸ Canu néijmi'caa mua'ajmaj jamuatyáxajta, nyáaj nu jamua'reej a'tyán nyaj antyíhuo. Ajta a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tijin: "A'ñina i ti nyaj jamuán tyí'cua', a'ñi pu arí nyéjcha'ñire'." ¹⁹ A'yaa nu nyerij anaquéj tyajámua'ixaaty'e' ti'ij quee xu a'yan tyí'rrij-caj, ajta ti'ij a'yan tyí'rrij-caj aj xu sij jamua'reeren nyej nyáaj a'ñin pué'een je'ej nyaj nyerij tyajamuáate'exaa. ²⁰ A'yaa nu tyajámua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime' tijin a'ñina i ti tyámua' tyeetyéjeevej i nyaj jaata'ityaca', a'ñi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'ñina i ti tyámua' tyinaatyéjeevej nyéetzij, a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyeetyéjeevij a'ñici i ti unyojo'ta'ityaca'.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Judas a'ñin pué'een i ti avíitzij jin tyu'tátuiire'sij

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ti'ij a'yan tyihuo'te'exáaty'e'ej, jéehua pu je'ej pua'aj jaata'aj i Jesús, aj pu'ij ja'huo'itéerican jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tzáahuaty'i'ra'aj jin tyajámua'ixaaty'e', s'ñij ti ja'mua jitze ajtyáma'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

²² Majta a'ñimaj i maj jamuán huac'j, mua'róosejraxi séej jamuán majta séej, ajta camu jamua'reeriaca'aj a'tij ti tyáxajtasime'ej ²³ Ajta s'ñij ti hua' jitze ajtyáma'can, a'ñi pu a'ñin pué'een i ti Jesús jéehua jaxie'va'ca'aj, a'ñi pu véjri' jimi ajtyacatyij mat'ij tyí'cua'ajca, ²⁴ ajta a'ñina i Simón ti ajta Pedro pué'een, a'ñi pu jumuáca' jin jaatajé a'ñici i Jesús ti jaxie'va'ca'aj ti'ij jaata'íhuo' a'tij ti pué'een i ti jatyáxajtasima'aj. ²⁵ A'ñi pu'ij jéetze' ajtyáx'iriaca' i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Nyavástara', ¿a'tanyij a'ñin pué'een?

²⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj nyerij ja'ajru'nyaxi'in i túxa'aj jitze i páan, aj nu nyij jaata'í'tye'sij a'ñici i a'tij ti a'ñin pué'een.

Aj pu'ij ja'ajru'nyaxij i páan i túxa'aj jitze, ti'quij a'ñi huat'ij i Judas, ti yójra' pué'een i Simón ti a'yan tye'en-tyímu'tacaa tijin Iscariote. ²⁷ Ajta ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, a'ñi pu tyiyáaru' tzajta' huataséjre. Jesús pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj jiye'tzín a'yan huárinyij je'ej paj perij tyu'muá'aj.

²⁸ Ajta capu s'ñij yo'itéej ja'raa i maj tyí'cua'ajca i méesaj jitze je'ej ti een jin a'yan tyaaté'exaa. ²⁹ Ajta a'ñina i Judas a'ñi pu a'ñin pué'eenye'ej i ti jacha'ñica'aj i túmii, séecan mu mij a'yan tyi'riá'mua'aj ti Jesús a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyi'tij huánanan i maj jin tyu'yé'estej, nusu ti tyi'tij huo'tapu'éjve'en i maj quee je'ej tyéejvi-icue'.

³⁰ Ti'ij i Judas ja'ancurá'ij i páan, aj pu'ij iirájraa. Ajta arí huat'íca'ca'aj.

I nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jéetze' juxie've'

³¹ Ti'ij iirájraa a'ñina i Judas, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Ijij pu'ríj séejre' i ti jin huapui'ij naa huasé'rin i yójra' i Dios, ajta i ti jin i Dios naa huasé'rin a'ñi pu jimi séejre' i yójra'. ³² Ajta tipua'aj i yójra' i Dios jimi séejre'ej i ti naa huasé'rin, Dios pu ajta jaataséjrataj i ti jin naa huasé'rin i yójra', ajta jiye'tzín pu a'yan rinyij.

³³ Nyiyóojmua', canu che' á'tyeeren ja'mua jimi. Mua'aj xu nyahuoonij, ajta a'yájna nyati'ij tyihuo'té'exaaaj a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj mua'ajmaj tyajamuáate'exaaty'e'sij a'yan tijin: Capu i'ríj siaj mua'aj a'áa jo're'nyej jó'nyej nyáaj jooma'aj na'mej. ³⁴ A'ñi nu nyúucarij ti jájcuaj jin a'yan tyajámua'ijcatye'en siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej. A'yájna nyati'ij nyáaj tyajamua'ixie've' mua'ajmaj, a'yaa xu sij siajta mua'aj tyityahuóoxie've'en. ³⁵ Tipua'aj a'yan setyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, néijmi'i mu i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua jamua'reeren siaj mua'aj nye jimi tyá'tzaahuaty'e'.

Jesús pu huá'ixaaty'e' ti i Pedro jaatyáhue'taj

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Aj pu'ij a'ñina i Simón ti ajta Pedro pué'een a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Tavástara', ¿jo'nyij po'ma'aj puá'mej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jó'nyaj jooma'aj na'mej, capu i'ríj paj i'ijj naataváj, sulu majca'huáyee paj nyacújta' huama'aj puá'mej.

³⁷ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', ¿ji'nye een jin quee i'ríj nyaj i'ijj ajamuán jó'me'en? Nyáaj nu á'nyaca'nyej nyaj a jitze ma'can huámu'i'nyij.

³⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi a'yan petya'ca'anyej paj nye jitze ma'can huámu'i'nyij? A'yaa nu tzáahuaty'i'ra'aj jin tyí'mua'ixaaty'e' tijin ti'ij quee xu jihuacaj i tyacuáarie', huéicaj paj naatyáhue'taj a'yan tijin capáj nyamua'tyej.

Jesús pu tyámua' naa tyihuo'tyéje a'ñijma i maj jamuán huac'j

14 'Caxu je'ej tyityóomua'ajcaj. Sióoche' xu tyá'tzaahuaty'e'ej i Dios jimi, siajta nyéetzij jimi tyá'tzaahuaty'e'ej. ² A'ájna jo'tij i nyavástara' ja'chej jéehua pu chi'ij a'áa tyejé'sejre', tipua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, canu a'yan tyajamuáate'exaaty'e'nyijche' nyaj

a'áa jo'ma'aj na'mej nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'si-aj jo'tya'aj xá'ju'un. ³ Ajta tìpua'aj nyerij jó'ra'nyij nyej nyij tyámua' tyojó'uurej jo'siaj jo'tya'aj xá'ju'un, aj nu nyij nyajtáhua'aj yava'cányesij, nyej nyij jamuá'anvi'tin siaj sij siajta mua'aj a'áa jo'tya'aj xá'ra'nyij jó'nyaj jo'quéej na'mej. ⁴ Mua'aj xu serij huamuájtye i juyéj jitze ti a'áa jo'r'é'nyee jó'nyaj jooma'aj na'mej.

⁵ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyaaté'exaa i Jesús tijin:

—Tavástará', catu jamua'reej jo'paj jooma'aj puá'mej, ¿ji'nye tyí'rrij tyej tyij huamuájtye i juyéj jitze?

⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu a'fin pué'een i juyéj, nyajta i ti tzáahuaty-i'ra'aj jin tyí'xaj, nyajta nu a'fin pué'een i júuricamej. Nyéetzij pu'uj jimi je'ej tyí'rrij ti'ij a'tíj a'áa ja'rá'astij i nyavástará' jimi. ⁷ Tìpua'aj tyámua' setyináamua'tyij, a'yaa xu siajta tyá'mua'tyij a'fjci i nyavástará', siajta serij ijíj jamua'tyej, ji'nye xu'ríj jaaséj.

⁸ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástará', taataséjratye' a'fjci i a' vástará', a'fi pu tajitzé juxie've'.

⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Felipe, nu'ríj á'tyej nyaj ja'mua jamuán yahuácá, ¿nyí pequee xu nyamua'tyej? A'fjna i ti nyéetzij arí naaséj, a'fj pu ajta arí huaséj i nyavástará', ¿ji'nye a'yan petyí'nyahuavij nyej nyij jamuaataséjratye'en i nyavástará'? ¹⁰ ¿Nyí pequee tyá'tzaahuatyé' ti i nyavástará' nye jimi séejre', nyajta nyáaj a'fj jimi nyajta séejre'? Tyí'tíj nyaj já'mua'ixaatyé', canu nyasíj nyana'aj jájtyo. A'fjna i nyavástará' i ti nye jimi séejre', a'fj pu muárie'ria'ra' pué'een i nyaj jin a'yan ricij.

¹¹ Sianá'antzaahuatyé' nyej nyáaj a'fj jimi séejre' i nyavástará', ajta i nyavástará' a'fi pu ajta nye jimi séejre', na'ríj quee, siata'aj a'fj jin tyá'antzaahuatyé'en je'ej nyaj tyí'tíj jin tyí'muarie'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyé'ra'aj jime' tijin a'fjna i ti nye jimi tyá'tzaahuatyé', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'muarie'en nyatí'ij nyáaj, ajta jéetze' va'cán jin tyí'muarie'en, ji'nye nyáaj nu a'áa jooma'aj na'mej i nyavástará' jimi. ¹³ Ajta tyí'tíj siaj mua'aj huatáhuosij nyéetzij jitze ma'can, a'yaa nu rinyij, ta'aj nye jitze huataséjre'en i ti jin naa huasé'rin i nyavástará'. ¹⁴ Nyáaj nu néijmi'i jin a'yan rinyij je'ej siaj tyí'tíj tyaatáhuaviiraj nyéetzij jitze ma'can.

Jesús pu a'yan tya'tóoraj ti uyo'ta'ityij i júuricama'ra' i Dios

¹⁵ Tìpua'aj sényaxie've'ej, a'yaa xu tya'rá'astijre'ej je'ej nyaj tyajá'mua'ixaatyé'. ¹⁶ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyaatáhuaviiraj i nyavástará' ti'ij a'fin uyo'ta'itye' i ti ja'mua japua huatányuusij, ajta je'en jusén jime' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁷ A'fi pu a'fin pué'een i júuricama'ra' i Dios, i tiquee i'ríj maj ja'ancuriá'an a'fjmaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu jaséj, camu majta jamua'tyej, siajta mua'aj xu jamua'tyej, ji'nye a'fi pu ja'mua jimi séejre', ajta ja'mua jimi huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Canu a'yan já'mua'uurej mati'ij i maj quee tyitáataj, sulu nyajtáhua'aj nu uvé'nyesij nyej nyij ja'mua

jamuán séeria'aj ná'ra'nyij. ¹⁹ Capu che' á'tyeeren mati'ij quee che' nyeséejran i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, siajta mua'aj xu xaa nyeséejran, siajta júurij séeria'aj xá'ju'un, ji'nye nyáaj nu júurij. ²⁰ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu jamua'reeren nyej nyáaj jimi séejre' i nyavástará', siajta mua'aj nye jimi séejre', nyajta nyáaj ja'mua jimi séejre'. ²¹ A'fjna i ti ja'ancuriáa'sij i nyenyúuca a'yan ricij, a'fj pu jin séejre' ti ji'r'é'can jime' nyaxie've'. A'fi pu'ij ajta i nyavástará' jaxie'va'aj ja'mej a'fjci i ti nyaxie've', nyáaj nu nyajta jaxie'va'aj na'mej, nyajta jimi huataséjre'sij.

²² Aj pu'ij i Judas (capu a'fjna i ti a'yan tye'entyímu'tacaa yee Iscariote sulu síj) a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tavástará', ¿ji'nye pe' pij ityájma jimi huataséjre'sij pajta quee a'fjmaj jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'fjna i ti nyaxie've', a'fi pu já'astijre' i nyenyúuca, ajta i nyavástará' pu jaxie'va'aj ja'mej, néijmi'i tu tyij jimi huatyá'itzeere'ej. ²⁴ A'fjna i tiquee nyaxie've', capu já'astijre' i nyenyúuca. A'fjna i nyúucarij i siaj mua'aj janamuaj capu nye jitze ma'can, sulu a'fj pu jimi je'ráma'can i nyavástará' i ti unyojo'ta'ityaca'.

²⁵ A'yaa nu néijmi'i a'fjna tyajá'mua'ixaatyé' ijíj nyej nyooj ja'mua jimi ya huatyéjve, ²⁶ ajta i ti ja'mua japua huatányuusij, a'fjna i júuricama'ra' i Dios, i ti i nyavástará' uyo'ta'ityij nyéetzij jitze ma'can, a'fi pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen, ajta jamuaatá'sij siaj néijmi'i jo'itée' xá'ra'nyij i nyaj nyerij jamuá'ixaa.

²⁷ A'yaa nu ja'mua jimi jaatyátoosij i ti jamuaatyápuar'itye'sij. Nyáaj nu jamuaatyápuar'itye'sij, ajta canu a'yan rinyij mati'ij a'fjmaj i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mej mij huo'tyápuar'itye'en i juxa'aj tye'ityee. Caxu je'ej tyityóomua'ajcá, caxu siajta tyí'tzi'nyee'ej. ²⁸ Xu'ríj náanamua'ri' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa nyaj jó'raa, nyajtáhua'aj nu nyij uvé'nyesij nyej nyij ja'mua jamuán huatyá'itzeere'en. Tìpua'aj ji'r'é'can jime' sényaxie've'ej, mua'aj xu huatootyámua've'nyijche' a'fjci jime' nyaj i nyavástará' jimi jo'mej, ji'nye a'fi pu jéetze' juxie've' nyequee nyáaj. ²⁹ A'yaa nu anaquéej tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij ti'ij a'yan tyí'rrijcaa, aj xu sij tyá'antzaahuatyé'en.

³⁰ Canu che' jéehua tyajá'mua'ixaatyé'en, ji'nye pu'ríj uvé'nyesij a'fjna i ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua. Tyij ajta quee tyí'tíj jin pújoorej ti'ij na'antyímué'tin, ³¹ a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, mata'aj mij a'fjmaj i maj yan séejre' i cháanacaj japua jáamua'reej nyej nyáaj jaxie've' i nyavástará', nyajta a'yan ricij tyí'tíj ti jin unyojo'ta'ityaca'.

Xá'ajhuiixí'. Tyiche' tyíhuiniyij a'yájna.

I ti ji'r'é'can jime' ciyéj pué'een ti huasti'

15 'Nyáaj nu ji'r'é'can jime' a'fin pué'een i ciyéj ti tyáxamue', ajta i nyavástará' pu a'fin pué'een i ti ja'tyáahuastej ajta tyámua' joorej a'fjci i ciyéj. ² Tìpua'aj síj i ciyáara' ti jitzán ajtanyéj quee taca'aj, a'fi pu ja'aj-tavéjchij, ajta tìpua'aj tyámua' naa tyí'taca'aj, tyámua'

pújoorej tí'ij jéetze' huatatáca'an. ³ Xu'ríj tyámua' een a'fjci jime' i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj. ⁴ Siata'aj siooj nye jimi séjre'ej, a'yájna nyati'ij nyáaj ja'mua jimi tyí'sejre'. Sfíj i ciyáara' capu f'ríj tí jusfíj huatatáca'an típua'aj quee aróovi'raj i ciyéj jitze, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'een ja'mua jimi, capu je'ej tyí'rij siaj tyi'tfj jin tyu'tyáhuire'en, típua'aj sequée nye jimi séjre'ej.

⁵ Nyáaj nu a'fín pué'een i ciyéj, siajta mua'aj i ciyáara' xu pué'een. A'fjna i tí nye jitze ajtá'uj nyajta nyáaj jimi séjre' jéehua pu huatatáque'sij, j'i'nye típua'aj sequée nye jimi séjre'ej, caxu tyi'tfj jin je'ej rinyij. ⁶ A'fjna i tíquee nye jimi séjre', a'fí pu nye jitze ajtaveechi'huaj aj pu'ij huatyáhuasij tí'ij xamuáj aj mu mij jaatyáteeraaj.

⁷ Típua'aj mua'aj nye jimi tyámua' naa setyí'tyesejri-a'aj, siajta néijmi'i já'astijria'aj i nyúucarij i nyaj já'mua-mua'tyej, Dios pu néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'tfj siaj je'ej tyaatáhuaviraj. ⁸ A'fj pu jitze ámiteere' i tí jin naa huasé'rin i nyavástara', siaj mua'aj jéehua tyámua' naa tyu'muárie'en siajta a'fjna jin j'i'récán jime' nye jitze ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij. ⁹ Nyáaj nu mua'ajmaj já'muaxie've' a'yájna tí'ij ajta nyéetzij tyí'nyaxie've' i nyavástara', siata'aj a'fjna jitze séjre'ej i nyaj jin já'muaxie've'. ¹⁰ Típua'aj sia'rá'astej i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaj, a'fj xu jitze séeria'aj xá'ju'un i nyaj jin já'muaxie've', a'yájna nyati'ij nyáaj tyá'astej i nyúucari-a'ra' i nyavástara' nyajta a'fj jimi séjre' i tí jin nyaxie've'.

¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siaj sij nyaj jamuán huatóotyamua've'en, ajta siaj sij a'náj tina'aj jutyamua've'ej. ¹² A'í pu'ij a'fín pué'een i nyúucarij i nyaj jin tyajá'mua'ijcatye'en tí a'yan tíjin: Siata'aj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, a'yájna nyati'ij nyáaj nyeríj tyaja'muaxie've' mua'ajmaj. ¹³ A'í pu a'fín pué'een i tí jin jéetze' ámiteere' tí a'tfj jaxie've' i juxa'aj tyévij a'fjna i tí jitzán ma'can huámu'nyij. ¹⁴ Mua'aj xu nyetye'fityeristyamua' pué'een, típua'aj a'yan xáar'nyij je'ej nyej nyáaj tyajá'mua'ijtye'. ¹⁵ Canu che' a'yan jamuaatámua'sij yee mu siaj tyí'huire' nye jimi, j'i'nye sfíj tí tyí'huire' capu jamua'reej je'ej tí ricij i tí tyé'ijtye'. A'yaa nu jamuatamua'muaj tíjin nya' amíincustyamua', j'i'nye nu'ríj néijmi'i tyajamuaaté'exaa i tí nyavástara' nyéetzij tyinaaté'exaa. ¹⁶ Caxu mua'aj nyéetzij na'antyíhuoj, sulu nyáaj nu mua'ajmaj jamua'antyíhuoo, nyajta a'fjna jin tyajamuaata'íj siaj sij huáçinyej siajta tyámua' naa tyu'muárie'en i Dios jimi, ajta jusén jin huatyá'itzeere'en i siaj jin tyu'muáriej. A'yaa pu'ij i nyavástara' néijmi'i tyajamuaatá'sij i siaj jaatáhuaviraj nye jitze ma'can. ¹⁷ A'í pu a'fín pué'een i nyaj já'mua'ijtye': Siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej.

I maj yan huacháatimee i cháanacaj japua mu jájcha'hire' i Jesús majta a'fjma i maj jitzán ajtyáma'can

¹⁸ Típua'aj majá'muaxana've'ej i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa xu tyá'mua'reeraj maj nyéetzij anaquéej naataxána'vej. ¹⁹ Típua'aj mua'aj yan siama'caantaj i cháanacaj japua, a'fímaj mu ja'muaxie'va'cajche' i maj yan huacháatimee, a'yáj-

na mati'ij tyihuá'xie've' i jutyé'fityeristyamua'. Ajta nyáaj nu jamua'va'jajpua hua' tzajta' i maj yan séejre' i cháanacaj japua, a'fj mu jin já'muaxana've' i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, j'i'nye caxu che' hua' jitze ajtyáma'can. ²⁰ Xo'támua'reej i nyaj a'yan tyajamuaaté'exaa tíjin: "Capu a'tfj jéetze' juxie've' quee a'fjna i tí tyé'ijtye'." Típua'aj meríj nyéetzij je'ej pua'aj náaruj, a'yaa mu majta mua'ajmaj je'ej pua'aj já'mua'uuren, ajta típua'aj meríj ja'antzaahuaj i nyenyúuca, a'yaa mu majta tyá'antzaahuatye'sij je'ej siaj mua'aj tyihuá'mua'tyen. ²¹ Néijmi'i mu jin a'yan já'mua'uuren a'fjci jime' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', j'i'nye camu jamua'tyej a'fjci i tí unyojo'ta'ityaca'.

²² Camu a'fímaj tyi'tfj jin a'itzéeria'caj, típua'aj nye-quee yava'cányejnyiiche' nyej nyij tyihuó'ixaaty'e'en. Ajta ijíj capu che' tyi'tfj hua' japua huatányuusij a'fjci jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, ²³ j'i'nye a'fímaj i maj nyaxana've', a'fí mu majta jaxana've' i nyavástara'. ²⁴ Camu tyi'tfj jin a'itzéeria'caj, típua'aj nyequee a'yan huárinnyiiche' tyi'tfj jime' tí'ij quee a'náj a'tfj huarfj, ajta a'fímaj mu meríj naaséj, majta móoj nyaxana've', majta a'yan cha'taj mana'aj tyá'xana've' i nyavástara'. ²⁵ Ajta a'yaa pu tyí'ricij, j'i'nye a'yaa pu tyúuxie've' tí aróo'astej je'ej tí tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta tí a'yan tíjin: "A'fímaj mu naataxána'vej ajta canu tyi'tfj jin ootyá'itzee."

²⁶ Ajta tí'ij uvé'nyej i tí ja'mua japua huatányuusij, i nyaj uyo'ta'ityij a'fjna jitze ma'can i nyavástara', a'fjna i júuricamej tí Dios jimi já'ma'can, a'fí pu nye jitze ma'can tyu'taxájtaj. ²⁷ Mua'aj xu siajta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'ej, j'i'nye mua'aj xu nyaj jamuán huacáj nyati'ij nyana'aj a'yan tyu'taséjre.

16 A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siaj sij quee jaata-puá'citaj siaj nye jimi tyá'tzaahuatye'. ² A'fímaj mu jamui'rá'ityij i tyeyúuj tzajta', ajta a'yan tye'mej maj séecan já'muacui'nyij a'yan metyí'mua'astij maj i Dios jimi tyí'huire'. ³ A'yaa mu rinyij, j'i'nye camu nyamua'tyej, camu majta jamua'tyej i nyavástara'.

⁴ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' siata'aj sij jo'támua'reej típua'aj arí a'yan atyojo're'nyej, je'ej nyej nyáaj nyeríj tyajamuaá'ixaa.

Je'ej tí tyí'muarie' i júuricama'ra' i Dios

'Canu a'yan tyajamuaaté'exaa jájcuaj imuáj, j'i'nye nyáaj nu ja'mua jamuán yésejria'ca'aj. ⁵ Ajta ijíj nu jo'mej a'fjci jimi i tí unyojo'ta'ityaca', ajta capu sfíj tí ja'mua jitze ajtyáma'can nye'ihuo' jó'nyaj jó'yi'ij, ⁶ sulu a'yaa xu seríj tyityatóoxamuijityej, a'fjci jime' je'ej nyaj nyeríj tyajamuaaté'exaa. ⁷ Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuatyí'ra'aj jime' tíjin: Jéetze' pu jamu-atyáhu'rii nyaj jó'ra'nyij. J'i'nye típua'aj nyequee jó'ra'nyij, capu yava'cányesij ja'mua jimi i tí ja'mua japua huatányuusij, ajta típua'aj nyo'ra'nyij, nyáaj nu ujamojo'ta'ityí'raj. ⁸ Tí'ij a'fín yava'cányej, a'fí pu tyá-mua' naa tyihuo'taséjrataj i maj yan séejre' i cháanacaj japua i maj á'itzeere', majta i maj quee j'i'rén'nyej séejre', ajta a'tyán tí i Dios ja'xijtye'en. ⁹ A'tfj tí á'itzeere' a'fí pu a'fín pué'een i tíquee nye jimi tyá'tzaahuatye',

¹⁰ ajta i tiquee tyi'táj jin á'tzeere', nyáaj nu a'ñin pué'een, i nyaj jo'méj i nyavástará' jimi, siajta mua'aj caxu che' nyeséjran, ¹¹ ajta i Dios ti puéjtzij jaatá'sij, a'ñ pu a'ñin pué'een i ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua, ti ajta arí jimi a'yan tyo'xá'puí'ntari'huaca' ti'ij puéjtzij jáaci'tyij.

¹² Jéehua pu óoche' i nyaj tyajá'mua'ixaatye'en, ajta capu eexúj ijíj já'mua'i'riitye' siaj sij mua'aj néijmi'i jo'itéj xá'ra'nyij. ¹³ Ti'ij uvé'nyej i ti ji'r'é'can jime' júuricama'ra' pué'een i Dios, a'ñ pu néijmi'i tyaja'muamua'tyen i ti a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye capu jusíj jájtyoosij i ti jin tyajá'mua'ixaatye'en, sulu a'yaa pu tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'namuaj, ajta jamuaaté'exaate' siaj je'ej ti tye'mej. ¹⁴ A'ñ pu jaataséjratá' i nyaj jin naa huasé'rin, ji'nye a'ñ pu ancúriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij, ajta je'en ja'mua jimi jaatyátoosij. ¹⁵ Néijmi'i i ti nyavástará' tyí'ijcha'ij, a'ñ pu ajta nyéetzij tyí'nya'a'rij, a'ñ nu jin a'yan tyu'taxájtaca' ti i júuricama'ra' i Dios a'ñna ancúriáa'sij i ti nyéetzij nya'a'rij ajta je'en mua'ajmaj jamuaatá'sij.

¹⁶ Capu che' a'chu á'tyeeren, siat'ij mua'aj quee che' nyeséjran, ajta a'tzúj jéetze' majca'huáyee xu sijta nyeséjran.

I siaj jin juxaamuijitye' a'ñ pu jamuaatatyámua'viste'sij

¹⁷ Aj mu mij séecan i maj jamuán huacáj a'yan tyúu'ihuo'racá'aj séej ja'mua majta séej tijin:

—¿Ji'nye huatóomua'aj a'ñna i nyúucarij? A'yaa pu tyí'ta'ixaatye' tiquee che' á'tyeeren tyati'ij quee che' jaséjran, tyajta je'en majca'huáyee tyijta jaséjran, ajta a'yan tyí'xaj ti a'áa jooma'aj ja'mej i juvástara' jimi.

¹⁸ ¿Ji'nye huatóomua'aj a'ñna i nyúucarij ti jime' yee tiquee che' a'chu á'tyeeren? Catu yó'itej tyi'táj ti tyáxajta.

¹⁹ Jesús pu jáamua'reeri' maj jaxie'va'ca'aj maj tyee'íhuo', a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—Nyáaj nu nyeríj a'yan tyajamuaaté'exaa tiquee che' a'chu á'tyeeren siat'ij quee che' nyeséjran, siajta majca'huáyee xu sijta nyeséjran. ¿Nyí a'ñna jin mua'aj setyúu'ihuo'? ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuaty-i'ra'aj jime', siaj mua'aj juyiinyixi'ñ, siajta huatóoxaamujitye'sij, majta a'ñmaj mu huatóotyamua've'sij i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua. Tyij siajta mua'aj juxaamuijitye', a'ñ xu jin huatóotyamua've'sij i siaj jin juxaamuijitye'. ²¹ Ti'ij i íitaj ootacuí'nyej a'ñci jime' ti tyi'yóoj ja'mej, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej ti'ij atyojo'r'é'nyej a'tzáaj ti tyi'yóoj ja'mej, ajta ti'ij huanie'huaj i pá'r'i'ij, aj pu'ij yo'huá'xij i ti jin jajpuéjtzi-ca'aj, a'ñna jime' ti jéehua huatóotyamua've'sij a'ñci jime' i pá'r'i'ij ti huanie'huaca' íyan i cháanacaj japua. ²² A'yaa xu sij siajta mua'aj ijíj tya'ajpuéjtzij, nyajta nyáaj, nyajtáhua'aj nu já'muasejran, aj xu sij jéehua huatóotyamua've'sij, ajta capu i'ríitaj ja'mej ti a'táj jamuáa'ri'raj i siaj jin jutyamua've'.

²³ A'ájna xicáara' jitze caxu che' tyi'táj naata'íhuo'raj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuaty-i'ra'aj jime' ti i nyavástará' néijmi'i tyajamuaatá'sij tyi'táj siaj

jaatáhuaviiraj nye jitze ma'can. ²⁴ Ti'ij na'aj ya ti je'r'é'nyej caxu seexúj mua'aj tyi'táj jaatáhuaviiri' nye jitze huatama'can, siata'aj jaatáhuaviij, aj xu sij ja'an-cúriáa'sij, siajta je'en néijmi'i jin huatóotyamua've'sij.

Jesús pu a'ñin pué'een i ti néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij íyan i cháanacaj japua

²⁵ A'yaa nu nyeríj tyajamuaá'ixaa séej nyúucarij jime', ajta atyojo'r'é'nyesij i xicáara' nyej quee che' seequéj tyaja'mua'ixaatye'ej na'mej, sulu huatoojé'yacan nu jin tyajá'mua'ixaatye'en je'ej ti tyí'een i nyavástará' jimi.

²⁶ A'ájna xicáara' jitze, mua'aj xu huatyényuusij nye jitze ma'can, ajta canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyáaj jaatáhuaviiraj i nyavástará' nyej nyij ja'mua jime' huatyényuunyij, ²⁷ ji'nye a'ñ pu i nyavástará' já'-muaxie've'. A'yaa pu tyaja'muaxie've' a'ñci jime' siaj mua'aj nyéetzij nyaxie've', siajta tyá'tzaahuatye' nyaj i Dios jimi jo've'mej. ²⁸ A'áa nu i nyavástará' jimi ja'rájraa nyej nyij a'yan va'cáanyej i cháanacaj japua, ajta ijíj a'yaa nu tyíchesij i cháanacaj japua, nyej nyij jó'ra'nyij i nyavástará' jimi.

²⁹ Aj mu mij i maj jamuán huacáj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íjij paj períj ja'huoo'itéerici'can jin tyí'xaj, capáj che' séej nyúucarij jin tyí'xaj. ³⁰ Tu'ríj jamua'reej paj néijmi'i tyí'mua'reej, ajta quee juxie've' ti a'táj tyi'táj mua'ihuo'raj. A'ñ tu jin tyá'tzaahuatye' paj i Dios jimi jo've'mej.

³¹ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyij xaa seríj ijíj tyá'tzaahuatye'? ³² Pu'ríj ijíj tya'rá'aj, ijíj pu'ríj a'áan putyajá'ricij siat'ij mua'aj jo'cáxi'ij síj ajta síj, jusén tacan xúsij yanuuriésij. Ajta canu nysáñj huatyá'tzeere'ej, ji'nye i nyavástará' pu nyaj jamuán yésejre'. ³³ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij tyámua' huá'inyij i jutzájta' a'ñci jime' siaj nye jitze ajtyáma'can. Jéehua xu jajpuéetzij xá'ju'un íyan cháanacaj japua, ajta siata'aj huatyóoca'nyej, ji'nye nyáaj nu'ríj ja'antymu'é'tij i cháanacaj.

Jesús pu hua' jime' jahuoo i maj jamuán huacáj

17 Ti'ij i Jesús a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij jútye' jó'nyeeriaa' ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástará', pu'ríj a'ájna atyojo'r'é'nyej a'tzáaj paj jaaxá'puí'ntarej, pata'aj tyámua' tyeetyátoonyij a'yóoj, ta'aj ij ajta a'ñ tyámua' tyimuaatyátoonyij muéetzij.

² Ji'nye muáaj paj períj néijmi'i jin tye'entyáaruptyej a'ñci a'yóoj, mata'aj mij néijmi'i jusén jin júurij muá'ra'nyij i paj jaatávi'tistej. ³ Ajta a'ñna i maj júurij muá'ju'un jusén jime', a'ñ pu a'ñin pué'een i maj muéetzij muámua'tyij, paj muáaj pana'aj a'ñin pué'een i Dios ti tzáahuaty-i'ra'aj jin séejre', ajta a'ñna i Círístu' i paj muáaj uyo'ta'ityaca'.

⁴ Nyáaj nu nyeríj tyámua' tyimuaatá' hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye nu'ríj ja'antymu'é'tij i paj jin tyinaata'ij. ⁵ Ajta ijíj nyavástará', pata'aj tyámua' tyinaatyátoonyij ajimi, a'yájna pati'ij

tyámua' tyinyatá'care'ej nyati'ij ajamuán ajo'catyii tí'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj.

⁶A'ñimaj i paj hua'antyíhuoj íyan i cháanacaj japua pej pij naatávi'tistej, nu'ríj huo'té'exaa a'tíj paj pué'een. A'ñi mu a'tyétyeristyamua' pué'eenye'ej, ajta muáaj paj naatávi'tistej, majta meríj ja'antzaahuaj a'nyúuca. ⁷A'ñimaj mu meríj jamua'reej tí néijmi'i muéetzi jimi tyeje'ráma'can, ⁸ji'nye a'íj nu huo'té'exaa i nyúucarij i paj muáaj naaté'exaa, a'ñi mu mij meríj ja'antzaahuaj. Majta jáamua'reeri' nyaj jí'réc'can jime' muéetzi jimi jo've'mej, majta tyá'antzaahuaj paj muáaj unyojo'ta'ityaca'.

⁹A'yaa nu hua' jime' tyí'muahuavii, canu a'yan tyí'muahuavii a'ñijma jime' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu hua' jime' i paj naatávi'tistej, jí'nye a'ñi mu a'tyétyeristyamua' pué'een. ¹⁰Néijmi'i i maj nyetyeítyeristyamua' pué'een, a'ñi mu majta a'tyétyeristyamua' pué'een, majta i maj a'tyétyeristyamua' pué'een, a'ñi mu majta nyetyeítyeristyamua' pué'een, a'ñijma pu'ij jitze séejre' i nyaj jin naa huasé'rin.

¹¹Canu che' nyáaj yan huatyá'itzeere'ej i cháanacaj japua, majta a'ñimaj mu a'yan huatyá'itzeere'ej, nyajta nyáaj nu jo'méj muéetzi jimi. Nyavástara' mu paj tyámua' een, huó'cha'íj a'íjna jitze ma'can i paj jin ántya-puaj, a'íjna i paj jin a'yan naatamua'aj, mej mij tyámua' eenye', a'yájna tyati'ij ityáj. ¹²Nyati'ij nyáaj hua' jamuán a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, nyáaj nu tyámua' tyihua'cha'íica'aj ajitze ma'can. Capu sñij tí hua' jitze ajtyáma'can jó'vej, sulu a'ñi pu'uj i tí arí jimi a'yan tya'tácatyíij tí'ij puéjtzij jáaci'tyij, ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej tí tyé'yú'si' i yu'xarij jitze.

¹³Nyajta íjij a'áa nu jo'mej muéetzi jimi, ajta a'yaa nu tyí'xaj nyati'ij nyooj yahuatyéjvee i cháanacaj japua, mata'aj mij néijmi'i a'yan cha'taj mana'aj tyityatootyamua've'en nyati'ij nyáaj tyí'nyetyamua've'. ¹⁴Nyáaj nu nyeríj huó'ixaaj a'nyúuca, majta a'ñimaj mu hua'a-jcha'íre' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, jí'nye camu hua' jitze ajtyáma'can i maj yan séejre', a'yájna nyati'ij nyajta nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua. ¹⁵Canu a'yan tyí'muahuavii paj hue'rátóonyij i cháanacaj japua, sulu paj tyámua' tyihuo'cha'íin a'íjci jimi i tí je'ej pua'aj tyí'een. ¹⁶A'yájna nyati'ij nyáaj quee yan tyí'ma'can i cháanacaj japua, camu majta a'ñimaj a'yan ma'can i cháanacaj japua. ¹⁷Pata'aj tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'jimi, a'íjci jime' i tí jí'réc'can jime', ajta a'íjna i tí jí'réc'can jime' a'ñi pu a'ñin pué'een a'nyúuca. ¹⁸A'yájna pati'ij tyinyojo'ta'ityaca' a'ñijma jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tyihuo'ta'ityij a'ñijma jimi i maj yan séejre' i cháanacaj japua. ¹⁹Nyajta nyáaj, a'yaa nu hua' jitze ma'can tyu'tányatoj, mej mij majta a'ñimaj tyámua' tyityeetyátuihuaj a'íjci jitze i tí a'yan tyí'ja'yájna.

²⁰Canu a'ñimaj jime' nyana'aj a'yan tyí'muahuavii, sulu nyajta nu a'yan tyí'muahuavii hua' jitze ma'can i maj tyá'antzaahuatye'sij mati'ij jáanamua' i nyúucarij a'ñimaj maj huo'té'exaatye'ej. ²¹A'yaa nu tyí'muahuavii maj néijmi'i a'ñimaj tyámua' eenye' mej mij quee sée-

can ajtací'ca'an, a'yájna pati'ij muáaj nyavástara' nye jimi tyí'sejre' nyajta a'jimi séejre', mej mij majta a'ñimaj ityájma jimi séeria'aj muá'ra'nyij, mata'aj mij a'ñimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua tyá'antzaahuatye'en paj muáaj nyojo'ta'ityaca'. ²²A'yaa nu cha'taj nyana'aj tyámua' tyihuo'tyájtóo a'íjci jime' i tí naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', mej mij sñij mana'aj pué'eenye', a'yájna pati'ij muáaj nyajta nyáaj sñij tyana'aj tyi'tyapué'een, ²³nyáaj nu hua' jimi séejre', pajta muáaj nye jimi séejre', mata'aj mij majta a'ñimaj néijmi'i sñij mana'aj pue'éenye'ej muá'ra'nyij, mej mij a'ñimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej paj muáaj nyojo'ta'ityaca', pajta hua'xie've' a'yájna pati'ij nyéetzi tyí'nyaxie've'.

²⁴Nyavástara', muáaj paj naatávi'tistej, a'yaa nu nyij tyá'xie've' maj nyaj jamuán séeria'aj muá'ra'nyij jó'nyaj jo'tyaváaj na'mej, mata'aj mij jaaséej i tí huápu'ij naa huasé'rin i paj jin tyámua' tyinaatá', jí'nye muáaj paj nyaxie'va'ca'aj jájcuaj imuáj tí'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj. ²⁵Nyavástara', mu paj tyámua' een, camu muamua'tyej a'ñimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta nyáaj nu muamua'tyej, a'yaa mu mij i nyetyeítyeristyamua' tyá'mua'reej paj muáaj nyojo'ta'ityaca'. ²⁶Nu'ríj huo'taséjra je'ej paj huasé'rin, nyajta nyooj a'yan tyihua'séeratye'ej na'mej, ta'aj ij a'íjna i paj jin nyaxie've' hua' jitze huatyá'itzeere'en, ajta nyej nyij nyáaj hua' jimi séeria'aj ná'ra'nyij.

Mati'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

18 Tí'ij a'yan tyihuo'ixáatye'ej, Jesús pu jó'raa, majta a'ñimaj i maj jamuán huacíj, mej mij antácinyej után jitze pujmua' i áchij jitze tí a'yan tya-ja'rájtyapuaj tíjin Cedrón. A'áa pu jéehua jo'uuca'aj i aseitúunaj ciyaraj, a'áa pu'ij i jo'tyájruij majta i maj jamuán huacíj. ²Ajta i Judas i tí tyu'tátuiire'sij a'íjci i Jesús, a'ñi pu ajta ujá'mua'tyajca'aj a'ájna, jí'nye mue'tíj mu a'áa ja'huóosiirej i Jesús majta i maj jamuán huacíj. ³A'áa pu'ij i Judas ja'rá'aj majta jamuán i xantáaru'uj majta séecan i maj tyeyúuj tzajta' tyí'cha'íj, a'ñimaj mu uhoojo'ta'ityaca' i maj tyihua'íjtye' i puarij majta i fariseos. Néijmi'i mu huatátzave'sima'aj majta tyámua' éenye'ej mej mij huatyéno'se'en. ⁴Ajta i Jesús pu'ríj jamua'reeriaca'aj je'ej tí tyi'rinyíche', a'íj pu jin eerájraa tí'ij hua'antynájchaca' ajta a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

⁵A'yaa mu tyaaté'exaa tíjin:

—A'íjci i Jesús Nazaret tí já'ma'can.

Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Nyáaj nu a'ñin pué'een.

Ajta a'íjna i Judas, i tí tyu'tátuiire'sij, a'áa pu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj i xantáaru'. ⁶Tí'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tíjin: Nyáaj nu a'ñin pué'een, aj mu mij juhuárita' cáacij, majta eetavátzi a chóota'. ⁷Jesús pu'ij ajtáhua'aj a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿A'tanyíj setyáhuoonyij?

A'yaa mu mij majtáhua'aj tyu'taxájtaca' tijin:

—A'fjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁸ Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—Nu'ríj jamuaaté'exaa nyej nyáaj a'fjin pué'een.

Típua'aj nyéetzij senyetyáhuoonye'en, siahuo'tá' maj jó'cñnyej a'íimaj i maj nyaj jamuán huací'ij.

⁹ A'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti i Jesús tyu'taxájtaca' ti a'yan tijin: “Nyavástara', capu sñij jó'vej i ti hua' jitze ajtyáma'can i paj naatávi'tistej.” ¹⁰ Aj pu'ij a'fjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'fñ pu juchúun íjcutaca', tí'quij naxiéera' muáca'ta' ti pujmua' aj-tasíjchaca' a'fjci i a'tfj ti a'yan ántyapuaj tijin Malco, a'fñ pu a'fñ pué'eenye'ej i ti jahuñria'ca'aj a'fjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj u tyeyúuj tzajta'. ¹¹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Pedro tijin:

—Ucárujtye' mua' chúun, típua'aj i nyavástara' a'fjna jin unyojo'ta'ityaca', ¿nyiquee a'yan tyúuxie've' nyej nyij ja'rá'astijre'en?

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'fjci jimi i Anás

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Matí'ij mij a'fñmaj i xantáaru', ajta a'fjna i ti tyihua'í-itye', majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'fñ mu jaatyéevi' a'fjci i Jesús, majta je'en ja'náají'quej.

¹³ Anaquéej mu mij a'áa yo'ví'tij a'fjci jimi i Anás, jí'nye a'fñ pu mu'nyáara' pué'eenye'ej a'fjci i Caifás, i ti a'ájna ímuáj néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta'. ¹⁴ A'fjna i Caifás, a'fñ pu a'fñ pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti jéetze' hua'tyáhu'rihua'aj ti sñij na'aj i tyévi' huá-mui'nyij hua' jitze ma'can i tyeftye.

Pedro pu a'yan tyu'taxájtaca' tijin ti quee jamua'tyej a'fjci i Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ajta a'fjna i Pedro, ajtáhua'aj sñij ti ajta hua' jitze ajtyáma'can a'fñ mu cújta' huajú'ca'aj i Jesús. Ajta i sñij i ti ajta Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'fñ pu jamua'tyaja'ca'aj i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj i tyeyúuj tzajta', a'fñ pu jin jamuán utyájruij i Jesús a'ájna a tij ja'chej a'fjna i ti tí'ijta, ¹⁶ ajta a'fjna i Pedro apua'quéj pu jo'tyá'itzee véjri' a ti ja'pueertaj. Aj pu'ij a'fjna i ti jamua'tyej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej ajo're'nyej ata' puéertaj, tí'quij a'yan tyaaté'exaa a'fjci i íitaj i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, ti jaatá'an ti i Pedro utyájrutyej.

¹⁷ Aj pu'ij a'fjna i íiti' i ti a'áa tyí'cha'ij ata' puéertaj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' a'fjci i Pedro tijin:

—¿Nyi pequee muáaj sñij a'fñ pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj jamuán huací'ij a'mújcij mu tyáataj? Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu, canu a'fñ pué'een.

¹⁸ Ajta tyámua' pu tyú'seevi'ij, a'fñ mu mij i maj tyí'huñre' i tyeyúuj tzajta' majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta' a'fñ mu óonie, a'áa mumij ja'taváatima'-caa jo'tij já'taa moopuístya'aj. Ajta i Pedro pu ajta hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj, oopuístya'aj a ti já'taa.

A'fjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej pu tyee'íhuo'ri' a'fjci i Jesús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ A'fjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaca'aj, a'fñ pu huatyóochej ti tyee'íhuo' a'fjci i Jesús a'fjna jime' i maj jamuán huací'ca'aj ajta tyi'tfj ti hua'mua'tyajca'aj.

²⁰ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu jéjrista' tyihuo'íxaaj i tyeftye i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'náj tina'aj nu tyihua'-mua'tyajca'aj i tyeyúuj tzajta', nyajta jo'maj jóosi'rii a'fñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu tyi'tfj avíitzij jin huataxájtaca'. ²¹ ¿Ji'nye een jime' a'yan petyí'nye'íhuo'? Pata'aj a'fñma huata'íhuo' i maj náanamua'jri', miche' a'fñmaj jamuaaté'exaatye'en tyi'tfj nyaj huó'ix-aa. A'fñ mu jamua'reej je'ej nyaj tyu'xájtaca'.

²² Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', sñij ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'fñ pu ja'rájvee a'yan tye'ixaatye'ej tijin:

—¿Nyi a'yan petyaaté'exaatye'ej a'fjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'?

²³ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj tyi'tfj je'ej pua'aj nyetyu'taxájtaca', naaté'exaatye' tyi'tfj ti pué'een, ajta típua'aj xá'puí' nyetyu'taxájtaca', ¿ji'nye een jin petyina'ráava'raj?

²⁴ Aj pu'ij i Anás tyu'ta'íjtaca' maj ja'náají'que'en, majta je'en já'anvi'tij a'fjci jimi i Caifás.

Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca' i Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Ajta a'fjna i Pedro, óoche' pu a'áa jóopuístya'ca'aj jo'tij já'taa. Matí'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee muáaj sñij a'fñ pué'een i maj Jesús jamuán huací'ij?

Pedro pu tyu'tyáhue'taca', a'yan tyi'xáataj tijin:

—Canu, canu a'fñ pué'een.

²⁶ Aj pu'ij sñij ti jahuñria'ca'aj a'fjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ti ajta ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'fjci i a'tfj i ti Pedro naxiéera' ajtasíjchaca', a'fñ pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi nyequee a'áa muajá'sej a'mújcij jamuán jo'tij jo'váatimee i aseitúnaj ciyaraj?

²⁷ Pedro pu ajtáhua'aj jaatyáhue'taca', aj pu'ij hua-jíjhuaca' i tyacuáarie'.

Tí'ij i Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'fjci jimi i Piláato

(Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25)

²⁸ Matí'ij mij je'ráavi'tij a'fjci i Jesús a'ájna jo'tij ja'chej a'fjna Caifás, majta je'en a'áa yo're'nyijtyej jo'tij je'rá-catyii i tajtúhuan ti tyí'huñre' hua' jitze ma'can i maj Roma ja'chej. Ajta arí tapuá'risima'aj, a'fñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can camu utyájruij jo'tij i tajtúhuan je'rácatyii, mej mij quee tyi'tfj jin ootyá'itzeere'en i juy-i'ráj jitze, ajta quee huatá'riitarij maj jáacua'nyij i cue'ráj i maj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' tí'ij i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri'. ²⁹ A'fñ pu jin i Piláato iirájraa. A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—¿Tyi'tanyí jin sia'xijtye' a'mújcij mu tyáataj?

³⁰ A'yaa mu mij tyityaatanyúj tijin:

—Típua'aj quee tyi'táj jin ootyá'tzeere'nyijche'en, catu yamuaatatuíre'nyijche'.

³¹ Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj mua'aj já'anvi'tij, siajta jo'xíjtye'en a'yájna tí'ij tyajámua'ijtye' i ja'muaye'raj.

Majta i maj tyí'ijta a'fijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Capu ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can tatá'caa tyaj a'táj huajé'caj.

³² A'yaa pu'ij tya'róo'astej a'fjna i nyúucarij i Jesús ti jaataxájtaca' a'fjna jime' je'ej ti tyí'mui'nyij. ³³ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj utyájrurij u chi'táj, tí'quij uyo'tajé i Jesús aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'fjn papué'een i ti tyihuá'ijtye' a'fijmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi asfij a'yan petyí'nye'íhuo', ca' a'fjci jime' je'ej maj i séecan tyinaataxájtaca' a' jimi?

³⁵ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi nyáaj Israel jitze na'ajtyáma'can? A'fijmaj i maj a'tyétyeristyamua' pué'een, majta i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj, a'fj mu a'fjn pué'een i maj muéetzij yamuava'toj nyéetzij jimi. ¿Tyi'tanyí je'ej puáaruuj?

³⁶ Ajta a'fjna i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—A'fjna i nyaj jin tyí'ijta, capu yan ma'can i cháanacaj japua. Típua'aj a'yan nyama'cantajche', tye'fyyee mu nye jimi tyi'huá'iriacajche' i maj huatyényo'se'en mej mij quee naatyéevi' a'fijmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta i nyaj jin tyí'ijta capu a'yan ma'can.

³⁷ Aj pu'ij i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'fjn papué'een i paj tyihuá'ijtye'?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj jaataxájtaca', nyáaj nu Rey pué'een.

Nyáaj nu huanie'huaca' nyajta yan uvé'nyej i cháanacaj japua, nyej nyij a'fjna huo'té'exaatye'en i ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta néijmi'i i maj a'fj jitze ajtyáma'can i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'fj mu nyanamuaj.

³⁸ Piláato pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Tyi'tanyí pué'een a'fjna i ti a'yan tyi'ja'yájna?

Tí'ij a'yan tyu'ta'íhuo'oj. Piláato pu ajtáhua'aj iirájraa tí'ij hua' jamuán tyu'taxáj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—Canu tyi'táj tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ri-tye'en. ³⁹ Siajta mua'aj a'yaa xu tyeeyí'tin nyaj séej jamui'rátuiitze'en i ti eetyánami' siatí'ijta tyí'ye'estyay siaj jo'támua'reej i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uuny-iri', ¿nyi a'yan setyá'xie've' nyaj jamui'rátuiitze'en a'fjci i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can?

⁴⁰ Néijmi'i mu a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Catu jaxie've' a'mújci. Pata'aj tí'rátuiitze'en a'fjci i Barrabás.

Ajta a'fjna i Barrabás, a'fj pu náhua'rij pué'eenye'ej.

19 Aj pu'ij i Piláato yo'ví'tij a'fjci i Jesús ajta jaata'íjtaca' mej mij je'riá'vaxí'in. ² Majta a'fijmaj i xantáaru'uj tzcicare'ej mu huatyácistaca' mej mij cúruun huatyátaahuaj, a'fj mu mij ju'cárujtyi'ri' i mu'úutze' i Jesús, majta cfxurij ju'cáhuji'ri' ti tin xú'muaa ti po'vij

jime'. ³ Aj mu mij jimi ajtyáxiiriacá' a'yan metye'ixáatye'ej tijin:

—Che' jusén jime' júurij a'fjna i ti tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Majta ja'ráva'ra'aj ajfisa'.

⁴ Aj pu'ij i Piláato ajtáhua'aj iirájraa, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Cási', yanuj jave'vi'tij, siata'aj sij jáamua'reej nyaj quee tyi'táj tyítyoovej i nyaj jin jitzán tyo'ojpuá'ri-tye'en.

⁵ Aj pu'ij i Jesús iirájraa, ju'carújtya'aj a'fjci i cúruun ti tzcicare'ej jin cistijhuaj, ajta ju'cahuíj a'fjna i cfxurij ti tin xú'muaa ti po'vij jime'. Aj pu'ij i Piláato a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Yána'aj huatyéjve i tyáati'.

⁶ Matí'ij a'fijmaj jaaséj i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj majta i maj tyí'cha'ij u tyeyúuj tzajta', a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Óotateexi' i cúruuj jitze, óotateexi'.

Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj já'anvi'tij siajta mua'aj jó'tatan, ji'nye canu nyáaj tyi'táj tyítyoovej i nyaj jitzán tyo'ojpuá'ri-tye'en.

⁷ Majta a'fijmaj i maj tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Itýá tu yu'xarij tyícha'ij i tyaj jin tyí'ijta, ajta a'fjna jitze i yu'xarij a'yaa pu tyúuxie've' ti huámu'nyij, ji'nye a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti a'fjn pué'een i yójra' i Dios.

⁸ Tí'ij a'yan tyáanamujri' a'fjna i Piláato, jéetze' pu tyu'tátziin. ⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj utyájrurij u chi'táj, ajta yo'ví'tij i Jesús, tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij muáaj pá'ma'can?

Ajta a'fjna i Jesús capu huatanyúj. ¹⁰ Piláato pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi pequee je'ej tyinaaté'exaatye'ej? ¿Nyi pequee jamua'reej nyaj a'fjci jin antyínyamua'ree nyej nyij muirátuonyij, nusu nyaj mojo'tatan i cúruuj jitze?

¹¹ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyi'táj jin antyíamua'reeriacajche' nye jimi típua'aj quee i Dios muaatá'nyijche', a'fj pu jin i ti nyéetzij tyu'tátuii ajimi, a'fj pu jéetze' ootyá'tzee i Dios jimi pequee muáaj.

¹² Tí'ij na'aj a'ájna imuáj, Piláato pu a'yan tyá'huooca'aj je'ej ti huá'inyij tí'ij jaatátoonyij a'fjci i Jesús, majta i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tijin:

—Típua'aj paatátoonyij, capáj che' tyi'táj jin tyi'tyaváaj puá'mej a'fjci jimi i tajtúhuan i ti tyí'ta'ijtye'. A'táj tina'aj ti a'yan tyúusejrataca' ti a'fjn pué'een i ti tyí'ta'ijtye', a'fj pu jájcha'íre' a'fjci i tajtúhuan.

¹³ Tí'ij i Piláato a'yan tyihuo'namujri', aj pu'ij ji'ráav-i'tij a'fjci i Jesús, ajta je'en ooyíxij a'fjci japua i ípuaríj jo'maj tyajá'xapui'ntare', a'yaa pu tyaja'rájtyapua' a'ájna i huá'nyuucáa jime' i Hebreos tijin: Gabatá, a'yaa tí'ij huatóomua'aj tijin jo'tij tyetyéj jo'muáanyi-jmee ti pá'tzaa. ¹⁴ Pu'rij a'ájna putyí'rijca' i xicáara' maj jitzán tyámua' huó'uurej mej mij jo'támua'reej a'ájna xicáara' tí'ij jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyiri', tí'ij tya'ráaj

a'tzáaj tacuaríixpuaj. Piláato pu a'yan tyihuo'té'exaa*j* a'fjima i maj Israel jitze ajtyáma'can tjiin:

—Ya'cuíj mu ti tyajá'mua'ijtye'.

¹⁵ Majta a'fjima*j* a'yaa mu tyityeetyejíhuajraa tjiin:

—Meje'rájvi'tij. Iirájvi'tij, pajta jó'tatan i cúruuj jitze.

Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tjiin:

—¿Nyi a'yan tyí'xa'pui' nyaj jó'tatan a'fjici i ti tyajá'-mua'ijtye'?

Majta a'fjima*j* i maj puaaríj tyí'ijtye' a'yaa mu tyaaté'exaa tjiin:

—Capu a'tfj ityájma ajtáhua'aj tyí'ta'ijtye', sulu a'fj pu'uj i tajtúhuan ti jin tyí'tyéjvee.

¹⁶ Aj pu'ij i Piláato huo'tátuii a'fjici i Jesús mej mij jó'tatan i cúruuj jitze, a'fj mu mij yo'ví'tij.

Mati'ij jó'tatee a'fjici i Jesús i cúruuj jitze

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Aj pu'ij i Jesús iirájraa ja'antyichóoj i jucúruuj, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tjiin: “Mui'chij mu'taj”, ajta hua' nyuucacaj jime' i Hebreos a'yaa pu tya'rájtyapuaj tjiin: Gólgota. ¹⁸ A'áa mu mij yó'tatej, majta jamuán hua'puácaa i tyeétyee óotatej, juxa'aj mu tyihuo'jó'tateexij séej sfícita' majta séej sfícita', a'fj pu'ij i Jesús jé'ta' óotateehuaca'. ¹⁹ Piláato pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' i táabla jitze a'yan tjiin: “Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'fj pu a'fjin pu'éen i ti tyihua'ijtye' a'fjima i maj Israel jitze ajtyáma'can”, ajta je'en jaata'íjtaca' mej mij jó'tatan i cúruuj jitze jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús.

²⁰ Mue'tfj mu i maj Israel jitze ajtyáma'can jo'íjijvej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj, jii'nye a'ájna jo'maj yó'tatej i Jesús a'áa pu véjri' putyajá'rijcaa i chájta', ajta a'fjina i ti á'yu'si'huaca'aj, huéecaj nyuucacaj pu jin ooyú'si'huaca', i huá'nyuucacaj i Hebreos, ajta huá'nyuucacaj i maj Roma já'ma'can, ajta huá'nyuucacaj i Griego. ²¹ A'fj mu jin a'fjima*j* i maj tyihua'ijtye' i puaaríj a'yan tyaaté'exaa a'fjici i Piláato tjiin:

—Capáj a'yan tyé'yu'xaj yee: “A'fjina i ti tyihua'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can”, sulu a'yaa paj tyo'tyéeyu'xaj tjiin: “A'fjina i ti a'yan tyúuxaj ti a'fjin pu'éen i ti tyihua'ijtye' a'fjima i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

²² Ajta a'fjina i Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaa*j* tjiin:

—A'fjina i nyaj nyeríj jo'tyéyu'xaca'aj, a'yaa pu tye'yú'si'huaj ja'mej.

²³ Ajta mati'ij a'fjima*j* i xantáaru' jo'tatéexi'ij i Jesús, aj mu mij tyí'ijpíj i tyí'caanaria'ra', mati'ij mij muáacuaque' tyí'ijsi'ria'xij, ta'aj séej ajta séej tyú'ci'tyij i xantáaru'. Ajta a'fjin avá'itzee i síicu'ria'ra' ti ju'cáchaj-ca'aj, séej pu'uj jin itzijhuaca'aj néijmi'que', ²⁴ a'yaa mu mij tyityaatóo'ixaaj i xantáaru'uj tjiin:

—Tyiche' quee jasujtza'naj, sulu tyiche' huátamue'tin tyej tyij jáamua'reej a'tfj ti ci'tyij.

A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tjiin: “A'fj mu tyu'rióotui'tyey i tyí'nyacaanaa, majta huóomue'tij mej mij jáamua'reej a'tfj ti ci'tyij i nyesíicu'.” A'yaa mu mij huarfj i xantáaru'uj.

²⁵ Ajta a'ájna véjri' jo'tij ja'rávaaca'aj i cúruujra' i Jesús a'áa pu jo'tyávaaca'aj i náanajra', ajta i ihuári-a'ra' i náanajra', ajta a'fjina i Mariía ti fira'ra'an

pu'éeenye'ej a'fjici i Cleofas, ajtáhua'aj sfjij a'fjina i Mariía Magdala ti já'ma'can. ²⁶ Tí'ij i Jesús jaaséej i junáanaj, ajta a'fj huaséj i ti jaxie'va'ca'aj, ti ajta jamuán jo'chá'canya'aj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa i junáanaj tjiin:

—Íiti', a'mána'aj huatyéjve i ti a'yóoj pu'éen.

²⁷ Ajta a'fj a'yan tyu'té'exaa*j* a'fjici i ti jamuán jo'chá'-canya'aj tjiin:

—A'mána'aj huatyéjve i ti a' náanaj pu'éen.

Tí'ij na'aj a'ájna, a'fjina i ti jamuán jo'chá'canya'aj a'fj pu yo'ví'tij i juchéj.

Tí'ij Jesús huamuí'

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Tí'ij a'yan tyu'ríj, a'fjina i Jesús pu jamua'reeriaca'aj ti arí néijmi'i tye'entyipua'riaca', ajta ta'aj ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tjiin:

—Nye í'mu'uj.

²⁹ A'áa pu véjri' xá'rij jo'tácatyíi ti nahuáj ava'jistica'aj ti ántzinaj. Mati'ij mij tyí'tfj újru'nyaxij ti ta'chíra' i nahuáj jitze, majta je'en hisoopo*j* ciyaraj jitze ja'antyi-jé'quej, aj mu mij ja'ajtyáxíracca' véjri' i tyénaya'ra'an jitze. ³⁰ Aj pu'ij i Jesús ju'qué'ij i nahuáj ti ántzinaj, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tjiin:

—Pu'rij néijmi'i tya'róo'astej.

Aj pu'ij ecóotutaca', tí'quij huamuí' i Jesús.

Xantáaru' pu ja'ajtyéjtzej i ítza'puaria'ra'an i Jesús

³¹ A'aj pu putyí'rjcaa i xicáara' maj jitzán tyámua' huóo'uurej mej mij tyu'yé'estej a'fjici jime' i xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', majta a'fjima*j* i Israel jitze ajtyáma'can camu jaxie'va'ca'aj mej mij i muí'chítyee huatyá'itzeere'en a'fjici jitze i cúruuj tí'ij tyo-jo'ré'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, jii'nye a'fj pu xicáara' pu'éeenye'ej i ti jéetze' juxie've'. A'fj mu jin jaatáhuaviiri' a'fjici i Piláato ti tyu'ta'íjtaj mej mij hua'antýina'xij i huá'ícaj jitze i maj óotateehuaca', majta je'en hua'ajtajápuan i muí'chítyee. ³² Aj mu mij i xantáaru' ujó'ju' mati'ij mij ja'antýiná'xij i icájra'an i sfjij ti óotateehuaca', majta je'en a'yan cha'taj mana'aj huarfj i séej jimi a'áa ti véjri' jó'tateehuaca' i Jesús jimi. ³³ Ajta mati'ij ajtyáxíriaca' i Jesús jimi, a'fj mu jaaséej ti arí muí'chica'aj. A'fj mu jin quee ja'antýiná'xij i icájra'an.

³⁴ Ajta sfjij pu i xantáaru' ja'ajtyéjtzej i ítza'puaria'ra'an jitze ciyéj jime' ti antyíptyij, aj pu'ij jájtyij ajta i xúure'ej eeráaxírej. ³⁵ Ajta i ti a'fjina tyáxajta a'fj pu a'fjin pu'éen i ti jaaséj, ajta a'yan tyí'jiré'can jime' je'ej ti tyí'xaj, a'fj pu jamua'reej ti tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, siata'aj sij siajta mua'aj tyá'antzaahuaty'e'en. ³⁶ Jii'nye a'yaa pu tyu'ríj tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyá'xaj tjiin: “Camu séej antýína'caj i caríira'an.” ³⁷ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tjiin: “A'fj mu jaséjran i maj ja'ajtyéjtzej.”

Mati'ij jaatyá'avaataca' a'fjci i Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Tì'quij a'fjna i José Arimatea ti já'ma'can, a'fñ pu jaatáhuaviiri' a'fjci i Piláato ti'ij jaatátuiire'en i tyévira' i Jesús. A'fjna i José a'fñ pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi, ajta aviítzij pu jin a'yan rijcaa, ji'nye huá'tzñnya'ca'aj i maj tyityatatyij a'fñjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij i Piláato jaatá', ti'quij i José jo'mej, ajta je'en yo'chuij i tyévira' i Jesús. ³⁹ Ajta i Nicodemo i ti t'fca' aje'ré'nyej i Jesús jimi ti'ij jamuán tyu'xáj, a'fñ pu ajta aje'ré'nyej a'fñ huatísima'aj i ti naa tyaarie'ej i miirra ti muát'isi', áloes tyi'tfj tu'píj ti á'naxcaj, a'yaa pu tyíjetyaca'aj a'chu seityéj quiiluj japuan tamuáamuata'. ⁴⁰ A'yaa pu'ij i José ajta a'fjna i Nicodemo, a'fñ mu mij yo'chuij i tyévira' i Jesús, majta jacáhuua a'fjci i ti naa tyaarie'ej, majta jacá'ljcataca' cáanarij jime' ti me'estíj, a'yájna mati'ij tyéeyi'raca'aj maj hua'vá'nán i mu'i'chítyee a'fñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁴¹ Ajta a'ájna jo'maj yó'tateexij a'fjci i Jesús, a'áa pu huastárij tyeje'riá'vaaca'aj, a'áa pu'ij já'tyasta' ajta capu eexúj a'náj a'tfj a'úun ja'vá'nami'huaca'aj. ⁴² A'úu mu mij yo'tyéetyej a'fjci i Jesús tyévira', ji'nye a'áa pu véjri' putyájá'rijcaa, ajta arí a'ájna atyojo'ré'nyesima'aj i xicáara' maj jitzán tyámua' huó'uurej a'fñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

Jesús pu huatájuuriaca'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 Ajta a'ájna xicáara' jitze ta'nájcaj i ti jin tyo'tyé'iteesij i itéerij, a'fjna i Maríia Magdala ti já'ma'can a'fñ pu íiya' na'aj ti'ij óoche' cñ tyu'chuíxavi'caj a'áa jo'mej jo'maj ya'vá'naj, aj pu'ij jaaséj ti a'tfj ja'anta'fj i tyetyéj i ti eetyámuaaca'aj jo'tij jóocun. ² Aj pu'ij huariá'raa ti'quij jo'téechajraa jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'fjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaaj, ajta i sñij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj i ti jéehua jaxie'va'ca'aj i Jesús, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mu'ríj jirájchuij i tavástara' tyévira', ajta catu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

³ Ajta a'fjna i Pedro, ajta i sñij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, a'fñ mu jó'ju' jo'maj ya'vá'najca'aj a'fjci i Jesús. ⁴ Néijmi'i mu a'áa jó'huaachij, ajta sñij pu jéetze' ca'nyíin jo'téechajraa quee i Pedro, a'fñ pu jin anaquéj a'áa ja'rá'aj. ⁵ Tì'ij a'áa ja'rá'aj aj pu'ij ecóotutaca', ajta jaaséj ti a'áan ja'ajcatyii i cáanarij ti me'estíj i maj jin jacá'ljcataca', ajta capu utyájrurij. ⁶ Aj pu'ij a'fjna i Pedro ajta a'áa ja'rá'aj, a'fñ pu'ij utyájrurij jo'tij jóocun. A'fñ pu'ij ajta jaaséj i cáanarij ti me'estíj ti a'áan ja'ajcatyii, ⁷ a'fñ pu ajta huaséj i cñxurij i maj jin je'cánajca'aj i mu'úutze' i Jesús, a'fñ pu jiri'huaj jujfme' áan ja'ajcatyii. ⁸ Aj pu'ij ajta i sñij utyájrurij i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti anaquéj a'áa ja'rá'aj, ti'ij jaaséj je'ej ti tyi'tfj huaríj, aj pu'ij tyá'antzaahuaj. ⁹ Ji'nye camu meexu yó'iteeca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Jesús huatájuurej. ¹⁰ Majta a'fñmaj i maj Jesús jamuán huacfj a'fñ mu jo'cixij i juchéj.

Jesús pu huataséjre a'fjci jimi i Maríia Magdala ti já'ma'can

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Ajta a'fjna i Maríia, a'áa pu jo'tyéechaxij apua'quéj jo'maj ya'vá'naj juyiinyaj. A'yaa pu tyuyiinyacaj ti'ij ecóotutaca' ti'ij utyéneyeriaca' jo'tij jóocun, ¹² aj pu'ij hua'puáca huaséj i maj tajapua tyí'huñre' cuéeinavi' mu tyí'chajca'aj, a'áan mu ja'ajtyá'ca'aj jo'maj yo'ojtyá'caca'aj i tyévira' i Jesús, sñij pu a'áan jo'ojcatyii jo'tij jo'ojmu'uuca'aj ajta i sñij jo'tij jo'ca'fñcajma'caa. ¹³ A'fñmaj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Iti', zji'nye petyí'ayin?

A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'tyán mu yo'chuij i nyavástara' tyévira', ajta nyáaj canu jamua'reej jo'maj je'ej yó'ruuj.

¹⁴ Tì'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij pu ooré'nyeriaca', ti'ij ij a'fñ huaséj i Jesús, ajta a'fjna i Maríia, capu jamua'reeriaca'aj ti Jesús pue'éenye'ej. ¹⁵ Jesús pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Iti', zji'nye petyí'ayin? ¿A'tanyij pahuoo?

A'fñ pu a'yan tyí'mua'ajcaa ti a'fñ pue'éenye'ej i ti tyámua' tyi'uuriáaj tá'yi'ij a'ájna huastárij tzajta', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', tipua'aj muáaj piyó'chuij i tyévira', naaté'exaatye' jo'paj je'ej yó'ruuj nyej nyij a'áa yó'huoonyij.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maríia.

Aj pu'ij pu ájvej a'fjci jimi, ti'quij hua' nyuucacaj jime' a'fñmaj i Hebreos a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Raboni.

(Raboni, a'yaa pu huatóomua'aj a'fjna i nyúucarij tijin, Maeestro.)

¹⁷ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj nya'ítzaaj, ji'nye canu nyeexúj a'áa jo'mej i nyavástara' jimi. Ajta áricuj pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i nye'ihuáamua' nyej nyajtáhua'aj jo'mej a'fjci jimi i nyavástara', ti ajta ja'muavástara' pue'éen, nyajta a'fjci jimi i nyaj Dios i ti ajta ja'mua Dios pue'éen.

¹⁸ Aj pu'ij i Maríia Magdala ti já'ma'can jo'mej a'fñjma jimi i maj Jesús jamuán huacfj, ti'quij huo'té'exaa ti arí jaaséj i tavástara', ajta je'ej ti tyaaté'exaa.

Jesús pu huatóosejrataca' a'fñjma jimi i maj jamuán huacfj

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Tì'ij huatyéchumua'riaca' a'ájna xicáara' i ta'nájcaj i itéerij jitze, a'fñmaj i maj Jesús jamuán huacfj, a'fñ mu eetyóonaj u chi'táj jo'maj je'rátya'ca'aj a'fjci jime' i maj huá'tzñnya'ca'aj i maj tyityatatyij a'fñjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. Jesús pu'ij a'úun jo'tyájrurij ti'quij a jé'ta' huatyéechaxij, a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tijin:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'.

²⁰ Tì'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj, aj pu'ij huo'taséjra i ju-muáca' ajta i ju'ítza'puaa jo'maj tyiyo'puéj i maj yó'tateexij i cúruuj jitze. A'fñ mu mij i maj jamuán huacfj hu-

atóotyamua'vej matí'ij jaaséej i tavástará'. ²¹ Aj pu'ij i Jesús ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Che' huatyáapua'rej mu ja'mua tzajta'. A'yájna tí'ij i nyavástará' nyéetzi tyinyojo'ta'ityaca', a'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj mua'ajmaj tyajamuaata'ityij.

²² Aj pu'ij huo'tají'tzej, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Siata'aj ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios. ²³ A'tyán siaj mua'aj tyu'tú'uunyi'raj i maj ootyá'itzee i Dios jimi, Dios pu tyihuo'tú'uunyi'raj, ajta a'tyán siaj quee tyu'tú'uunyi'raj, capu ajta i Dios tyihuo'tú'uunyi'raj.

Tomás pu jaaséj i tavástará' ti arí huatájuuriaca'

²⁴ Ajta a'íjna i Tomás, ti ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj a'yan jatamuá'muaj tjiin cuátyirij, capu hua' jamuán ajo'tyávaaca'aj tí'ij Jesús hua' jimi huataséjre. ²⁵ Séecan mu mij a'yan tyaaté'exaa tjiin:

—Tu'ríj jaaséj i tavástará'.

Ajta a'íjna i Tomás a'yaa pu tyu'tanyúj tjiin:

—Canu tyá'antzaahuatye'sij tipua'aj nyequee jaaséej i muáca'ra'an jitze jo'maj ya'nájtze, tipua'aj nyajta quee anáxityataj jo'tij i ciláavu ja'nóopu'ca'aj, tipua'aj nyajta quee ajtyémejca'aj i itza'puaria'ra'an jitze.

²⁶ Tí'ij séej iteerij tyoomá'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huacéj mu majtáhua'aj a'úun je'rátya'ca'aj u chi'táj, ajta a'íjna i Tomás, a'íi pu ajta hua' jamuán uje'rácatyii. Ajta eetyánami'huaca'aj i puéertaj, ajta i Jesús pu a'úun jo'tyárupij, ajta aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta', a'yaa pu tyihuo'tatyójtjej tjiin:

—Che' huatyáapua'rej i ja'mua tzajta'.

²⁷ Ajta je'en a'yan tyaaté'exaa i Tomás tjiin:

—Huaséj i nyamuáca', pata'aj anáxityataj, pajta ajtyémejca'aj i nye itza'puaa jitze. Capáj che' seequéj tyí'mua'ajcaj, sulu pata'aj tyá'antzaahuatye'en.

²⁸ Aj pu'ij i Tomás a'yan tyu'tanyúj tjiin:

—Muáaj paj nyavástará' pué'een pajta nyaj Dios.

²⁹ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tjiin:

—¿Nyij a'íjna jin petyá'antzaahuaj i paj naaséj? Miche' huóotyamua've'en i maj quee nyeséeraj metyá'antzaahuaj.

Ji'nye een jime' ooyú'si'huaca' a'íjna i yu'xarij

³⁰ Jéehua pu i Jesús ajtáhua'aj séecan jin tyu'muárij i maj jin tyámua' tyo'taséj meeséeracaj i maj jamuán huacéj, i tiquee á'yu'si'ij a'íjci jitze i yu'xarij. ³¹ Ajta a'íjna a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' siajta sij mua'aj tyá'antzaahuatye'en ti Jesús a'íin pué'een i Ciríistu', i yójra' i Dios, ajta siaj sij júurij xá'ra'nyij siati'ij jimi tyá'antzaahuatye'en.

Tí'ij i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj aráhua'puaj ará'asej i maj majta jamuán huacéj

21 Aj pu'ij ajtáhua'aj i Jesús huatóosejrataca' a'íimaj jimi i maj jamuán huacéj, a'ájna véjri' jo'tij ja'va'ástimee i ti ja'alaguun a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tjiin Tiberias. A'yaa pu tyu'ríj: ² A'áa mu jo'tyú'uucacaj a'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, ajta a'íjna i

Tomás i maj a'yan jatamuá'muaj tjiin i ti cuátyirij pué'een, a'áa pu ajta jo'tyávaaca'aj a'íjna i Natanael i ti Caná já'ma'can a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, majta a'íimaj i yójmua'mua' i Zebedeo, majta séecan i maj hua'puaj i maj majta jamuán huacéj i Jesús. ³ A'íjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Nyóoche' nu hue'tyéee eetajájpuaaj.

A'yaa mu mij tyaaté'exaa tjiin:

—Itýáj tu tyajta ajamuán jó'cí'ij.

Mati'ij mij ujó'ju' i báarcuj jitze mua'tyací'nyej, muatáxa'ii maj á'cue'tzi'puaj ajta camu tyi'táj huatyéevi'. ⁴ Tí'ij arí tapuá'risima'caj, Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij joo'ástimee i jájtyij, majta a'íimaj i maj jamuán huacéj, camu jaamua'aj a'táj ti pué'eenye'ej.

⁵ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tjiin:

—Nye'íhuáamua', ¿nyi seríj huo'vívi' i hue'tyéee?

Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tjiin:

—Catu tyeexúj.

⁶ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Siata'aj ja'tyáhua'xij i tápi'narij muáca'ta' pujmua' i báarcuj jitze, aj xu sij hue'tajájpuaaj i hue'tyéee.

Mati'ij mij a'yan huaréj, aj mu mij hua'vá'jistej i hue'tyéee i tápi'narij tzajta', ajta capu che' i'riitaca'aj maj je'tapíj a'íjci jime' i maj mui'caa i hue'tyéee. ⁷ Aj pu'ij a'íjna i ti Jesús jaxie'va'ca'aj a'yan tyaaté'exaa i Pedro tjiin:

—Tavástará' pu pué'een.

Ajta a'íjna i Pedro tí'ij a'yan tyáanamujri' ti tavástará' pué'een, aj pu'ij ucóchejtjej tí'quij huatajój tí'ij jiye'tzín a'áa jo'rén'nyej i Jesús jimi. ⁸ Majta a'íimaj i séecan, a'íi mu majta a'áa jo'rén'nyej a ti joo'ástimee i jájtyij, mu'va'jáapuaj i tápi'narij mua'va'jístican i hue'tyéee jime', ji'nye jo'maj jo'tyú'uucacaj a'yaa pu ajóotyey a'chu anxityej meetroj. ⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij jo'huáchij, aj mu mij jaaséj ti á'taacacaj, majta hue'tyéee a'áan ja'náje'tyii i tí'ixcuáa japua, ajta páan aja'ajmuaanyica'aj. ¹⁰ Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Siata'aj je'cáca maja'vá'ín i hue'tyéee i siaj sioochán hue'tajájpuaaj.

¹¹ Aj pu'ij Simón ti ajta Pedro ántyapuaj atýájraa i báarcuj jitze, ajta je'tajájpua i tápi'narij jo'tij jo'huáchij, tyámua' mu tyitya'vá'jística'aj i hue'tyéee mej vivéejme, anxityej japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' japuan huéecaj mu ará'axcaa, ajta i tápi'narij capu huatyásujtza'nyij tyij majta avá'ajística'aj i hue'tyéee.

¹² Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Musio'vá'ju' siata'aj tyú'cua'nyij.

Ajta capu a'táj óoca'nyajca'aj ti jaata'íhuo' a'táj ti pué'eenye'ej, ji'nye mu'ríj jamua'reeriaca'aj ti tavástará' pué'eenye'ej. ¹³ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxíriaca', tí'quij jatyé'puj i páan, ajta je'en huo'rípu'uj, ajta a'yan cha'taj na'aj huaréj a'íjci jime' i hue'tyéee.

¹⁴ A'íi pu a'íin pué'een i ti huéecaj jitze i Jesús huatóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacéj tí'ij huatájuuriaca'.

I nyúucarij Jesús ti jáa'ixaa a'íjci i Pedro

¹⁵ Matí'ij tyu'cuá'aj, Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Simón ti ajta Pedro ántyapuaaj tijin:

—Simón, mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi jéetze' pényaxie've' pequee a'mújma?

Pedro pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'iin i nyetye'ítyeristya-mua'.

¹⁶ Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Simón, mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi pényaxie've'?

Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj, nyavástará', muáaj paj jamua'reej nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'iin a'íjma i maj nye jimi jusi'rii.

¹⁷ Huéicaj jitze pu ajtáhua'aj i Jesús a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Simón mu paj yójra' pué'een i Juan, ¿nyi tzáahuaty-i'ra'aj jin pényaxie've'?

Ajta a'íjna i Pedro, jéehua pu huatóoxaamujri tí'ij i Jesús a'yan huéicaj tyaata'íhuo'ri' tipua'aj jaxie'va'aj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará', muáaj paj néijmi'i mua'reej, muáaj paj jamua'ree nyaj muaxie've'.

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj tyámua' tyihuó'cha'iin i nyetye'ítyeristya-mua'. ¹⁸ A'yaa nu tzáahuaty-i'ra'aj jin tyí'mua'ixaatye' tijin pati'ij pa'ri'istaca'aj axáahuaj paj huáy'caa je'ej ti tyimua'ránajchica'aj, ajta pati'ij vastacirie'tan, a'yaa paj tye'ejméjca'taxi'sij tí'ij s'íj mu'cáchejtye'en, ajta je'en muá'vi'tin jo'paj quee jó'yi'muij.

¹⁹ Tí'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Jesús, a'yaa pu tyí'xajta-ca'aj mej mij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'mui'nyij a'íjna i Pedro, ajta ti a'íjna jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios. Tí'quij té'ej a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Pedro tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

A'íjci jime' i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj ti ajta jéehua jaxie've'

²⁰ Aj pu'ij Pedro pu ooré'nyeriaca' tí'ij ij jaaséj ti cújta' huama'ca'aj a'íjna i Jesús ti jaxie'va'ca'aj, a'íj pu a'íj pué'eenye'ej i ti jitzán ajcácatyíi i Jesús matí'ij tyu'cuaj, i ti ajta a'yan tyaata'íhuo'raca'aj a'íjci i Jesús tijin: “Tavástará', ¿a'tanyíj tyu'tátuui're'sij muéetzij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj?” ²¹ Tí'ij i Pedro jaaséj, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—Nyavástará', arí a'mújna jimi, ¿ji'nye tye'mej?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxie've'. Pajta muáaj pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²³ A'íj mu jin a'yan tyo'tánamuajri' tí'iquee a'náj muí'nyij a'íjna i a'tíj ti Jesús jamuán jo'cha'canye'ej. Ajta i Jesús capu a'yan tyu'taxájtaca' yee capu muí'nyij. Sulu a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: Típua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj ti júurij huatyá'itzeere'en 'asta nyana'aj quee uvé'nyej, capu a' jitze juxie've'.

²⁴ A'íi pu a'íj pué'een i ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj, i ti ajta a'íjna tyáxajta, ajta a'yan tyo'tyéyu'xaca'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna je'ej ti a'íj tyí'xaj.

²⁵ Capu s'íj na'aj i ti Jesús jin tyu'muáriej, típua'aj néijmi'i tyo'yu'xajche' je'ej ti tyi'tíj jin huaríj séej jime' ajta séej, a'yaa pu tyiná'miteeraste' tí'iquee tye'veericaj i cháanacaj japua i yu'xarij ti tyuuxié'va'caj maj tyo'yu'xajche'.

Hechos

Dios pu hua'táratziiri' ti hua' jamuán huatyá'itzeere'ej i júuricama'ra'

1 Muáaj Teófilo, séej jitze i yu'xarij i ta'nájcaj, a'fj nu jitze nyerij jo'yú'xaca' néijmi'i je'ej ti huarfj a'fjna i Jesús, nyajta néijmi'i je'ej ti tyihuo'mua'aj i tye'fye, ² asta na'aj quee jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá a'fjna i Jesús, ti'ij tyihuo'ta'íitye'ej néijmi'i jime' a'fjma i ti hua'antyíhuoj a'fjci jime' i júuricama'ra' i Dios, je'ej maj tyi'tfj huá'uurej ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej. ³ Ti'ij huamu'f i Jesús, aj pu'ij a'fjma jimi huataséjre i maj jamuán huac'fj, A'yaa pu tyu'tóosejrataca' mej mij jáamua'reej tijin pu'ríj huatájuuriaca', huá'puatyej xicá'j pu á'tyeej ti a'yan tyi'tásiseerihua'aj a'fjma jimi, ajta tyihua'ixaatya'ca'aj a'fjci jime' i Dios ti jin néijmi'que' ty'íjta.

⁴ Ajta ti'ij ooj a'áa jo'tyaváacaj hua' jamuán, a'yaa pu tyihuo'ixaaj maj quee iiráci'ca'an a'ájna a Jerusalén. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Setyu'chó've' 'asta na'aj quee tya'róo'astej i nyavástara' ti jamua'táratziiri', i nyaj nyerij jamuá'ixaa. ⁵ A'fjna i Juan, a'fj pu huá'iraca'aj i jájtyij jime', ajta capu che' á'tyeeeren siati'ij a'fj jin i' huan i júuricama'ra' i Dios, i ti huatyá'itzeere'ej ja'mua tzajta'.

Jesús pu tyíraa u tajapuá

⁶ Majta i maj Jesús jimí aja'tyúusi'ria'ca'aj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Tavástara', ¿nyiquij arí tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze paj jitzán tyu'ta'íjtaj iye'ej Israel?

⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Capu mua'ajmaj já'muaci'puaj siaj jáamua'reej a'náj ti a'yan atyojo're'nyesij. A'fj pu'uj jamua'reej i Dios a'náj ti a'yan rinyij je'ej ti tyi'mua'tzej. ⁸ Ajta ti'ij yava'cáanye' a'fjna i júuricama'ra' i Dios, a'fj pu jamuaatá'sij i ca'nyíjra'aj, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaaty'e'ej a'fjma i maj a'yaa huacháatimee iye'ej Jerusalén, siajta i maj a'áa huacháatimee a Samaaria majta a Judea, siajta a'fjma i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij joo'ástimee i cháanacaj.

⁹ Ti'ij a'yan tyihuo'ixaatya'aj, aj pu'ij jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, meeséeracaj i maj jamuán huac'fj, aj pu'ij i jéetirij jaatyá'avaataca' a'fj mu mij jin quee che' jaaséj.

¹⁰ Móoche' mu jútye' jo'nyéenyericaj mati'ij jiyet'zín hua'puaj huataséjre i tyétyacaa a'fjma jimi, naa mu cuéinavi' tyo'cacháatima'caa. ¹¹ A'yaa mu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj Galileea ja'chej, zji'nye een jime' jútye' setyityojó'nyeyne'? A'fjna i Jesús, i ti jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, a'yaa pu'ujtána'aj yetyi'cányesij, je'ej siaj seríj tyeeséj ti'ij jó'vi'tichiihuaca'.

A'fj mu ja'antyíhuoj i Matías ti'ij tyu'tyáhuire'en a'fjci jitze ma'can i Judas

¹² A'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna Aseitúunajrimi jiríj jitze ti avéjri' jo'tacá'aj a Jerusalén. A'yaa pu huatátyeej a'chu maj hua'tá'caria'aj ti a'tfj aja'tanyéj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, aj mu mij uja'ráacij a'ájna a Aseitúunajrimi. ¹³ Mati'ij ará'aj a'ájna a chájta', aj mu mij antyic'fj i chi'ij ta'antyityájtij jitze ti jujapuá tyiváatimee jo'maj je'ráatya'aj muá'ci'ij. A'fj mu uje'rátya'ca'aj a'fjna i Pedro, ajta i Juan, ajta a'fjna i Santiago, ajta a'fjna i Andrés, ajta i Felipe, ajta i Tomás, ajta a'fjna i Bartolomé, ajta i Mateo, ajta i Santiago, yójra' a'fjci i Alfeo, a'fjna i Simón i maj a'yan jatamuá'-muaj tijin i ti ooca'nyáaj a'yan ricij, ajta a'fjna i Judas i yójra' ti pué'een a'fjci i Santiago. ¹⁴ Néijmi'i mu a'úun ja'tyúusi'rihua'aj mej mij huatyényuunyij i Dios jimi, a'fjma jamuán i ihuáamua'mua' i Jesús. Ajta a'fjna i María, náanajra' i Jesús, majtáhua'aj séecan i úucaa.

¹⁵ A'ájna mati'ij néijmi'i jusfíria'caj a'chu mu anxityej japuan seityéj i maj ju'ihuáamua' ará'axcaa, aj pu'ij a'fjna i Pedro huatyéechaxij ti'ij a'yan tyihuo'té'exaaty'e'en tijin:

¹⁶ —Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti a'yan tya'róo'astej je'ej ti i júuricama'ra' i Dios, a'fjci jitze ma'can i David tyaataxájtaca' i yu'xarij jitze a'fjci jime' i Judas, ti'ij huo'tátuiire'en i Jesús avíitzij jime', mej mij i tye'fye jaatyéevi'. ¹⁷ Judas pu ajta tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyi'tfj jin tyi'tyávaaca'aj tyati'ij ityá'j. ¹⁸ A'yaa pu tyáaru' a'fjci i Judas, a'fj pu chuéj huánaniej a'fjci jime' i túmii ti ja'ancuriáa' ti'ij huo'tátuii i Jesús. Ajta je'en cóocue'mi'in ti'quij acáatzaj, aj pu'ij a chóota' já'ajvej, ajta je'en ootatzáj ti'quij tye'ráacuaj i tyi'chuitíriaara'. ¹⁹ Majta i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tfj jáaruuj a'fjci i Judas. A'fj mu jin a'yan jaatamua'aj a'fjci i chuéj tijin Acéldama, a'yaa pu huatóomua'aj a'fjna i nyúucarij tijin chuéj ti xúure'me'. ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, pu'ríj a'yan atyojo're'nyej je'ej ti tyé'yu'si' a'fjci jitze i yu'xarij ti a'yan huatóomua'aj tijin chuícarij ti jime' yee:

Che' yáana'quij metyóo'eenye' jo'tij já'chajca'aj.

Che' quee che' a'tfj a'chajca'.

A'yaa pu ajta tyá'xaj tijin:

Che' sñij tye'entyájrutyey a'ñjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ñjna i a'tñj.

²¹ A'ñj pu jin juxie've' tyaj séej avá'huoonyij, ti taja-muán jo'cha'canye'en, sñij ti a'náj tina'aj tajamuán yahuatyávaaca'aj tñ'ij ooj Jesús yeséeria'caj, ²² tñ'ij na'aj i Juan tyáa'ñiri' a'ñjci i Jesús, ajta tñ'ij jó'vi'tichiihuaca' u tajapuá, juxie've' ti sñij tajamuán jo'cha'canye'en tñ'ij ajta a'yan tyihuó'ixaatyee'en i tye'fyeey yee pu'ríj huatáju-uríaca' i Jesús.

²³ Aj mu mij hua'puácaa antyíhuo: a'ñjci i José Justo, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tñ'ij Barsabás, majta a'ñjci i Matías. ²⁴ Aj mu mij huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa mu tñ'ij:

—Tavástará', muáaj paj jamua'reej je'ej ti ye'ej tyí'-mua'tzej i jutzájta' sñij ajta i sñij, taataséjratye' a'tanyíj períj antyíhuo a'ñjma i maj hua'puaj. ²⁵ Tñ'ij tye'en-tyájrutyey a'ñjci jime' i ti jin tyi'tyávaaca'aj a'ñjna i Judas. A'ñj pu a'yan tye'rájraa tñ'ij jó'ra'nyij jo'tij a'yan tyiye'-tyéviytje'.

²⁶ Aj mu mij huóomue'tij, mej mij jáamua'reej a'tñj ti cí'tyij tñ'ij tyu'tyáhuñre'en, a'ñj pu'ij tyu'mué'tij a'ñjna i Matías. Aj mu mij jaatá' ti tyu'tyáhuñre'en hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan sñij ará'asej.

Tñ'ij hua' jimi yava'cáanyej i júuricama'ra' i Dios

2 Tñ'ij atyojo'rén'yej a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj a'ñjci jime' i ta'ráahua'puaj i itéerij. A'yaa mu jatamuá'muaj tñ'ij Pentecostés, aj mu mij néijmi'i tyúusñij a'ájna xicáara' jitze a'ájna u chí'táj.

² Matí'ij mij jáanamujari' ti ca'nyíin jin aje'cájujhua'-nasima'aj i jútye', ca'nyíin pu jin namujaria'ca'aj u chí'táj jo'maj je'rátya'ca'aj. ³ Aj mu mij tyi'tñj huaséj yaa tñ'ij nyanúrij ti á'taa, ajta jo'tzaanyixij a'ñjna i nyanúrij, tñ'quij hua' mu'úutze' anráavatzij i ti huatyátzaanyixij.

⁴ Tñ'quij huatyá'itzee i júuricama'ra' i Dios hua' jimi i tye'fyeey, aj mu mij huatyóohuij maj tyu'taxáj séecan jime' i nyúucaríj maj quee xu a'náj jin me'tyajá'xaj, a'ñj pu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios maj a'yan tyu'taxáj.

⁵ Séecan mu i tye'fyeey a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj imuáj curiá'cixij i maj jéehua jaxie'va'ca'aj i juyi'ráj, mej mij a'yan huá'riñyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'áa mu jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén. ⁶ Matí'ij huó'namujari' i maj je'ej tyáhuaasime'ej ca'nyíin jime', néijmi'i mu tyúusñij, ajta quee je'ej huá'miteerastya'ca'aj, aj mu mij je'ej tyityo'tóomuajtyaca', j'i'nye mahuá'namujaraca'aj maj tyí'xajta'ca'aj a'ñjci jime' i huá'nyuucca sñij ajta sñij. ⁷ Jéehua mu je'ej huójo'sejraca'aj, a'yaa mu tyúu'i-huo'raca'aj tñ'ij:

—¿Nyi mequee néijmi'i mu tyétyacaa, a'áa já'ma'can a Galileea? ⁸ ¿Ji'nye tyu'tá'riitaria'ca' maj a'yan tyí'xaj-taj tyati'ij ityáj tyi'tamuá'muaj? Tanyúuca mu jin tyí'xaj a'múumaj. ⁹ Séecan tu a'áa já'ma'can a'ájna a Partia, tyajta séecan a'ájna a Media, tyajta séecan a'ájna a Elam, tyajta séecan a'ájna a Mesopotamia. Tyajta séecan a'áa já'ma'can a Judea, tyajta séecan a'ájna a Capadocia, tyajta séecan a'ájna a Ponto, tyajta séecan Asia já'ma'can. ¹⁰ Séecan tu tyajta a'áa já'ma'can a'ájna a Frigia, tyajta séecan a'ájna a Panfilia, tyajta séecan

a'ájna a Egipto, tyajta pua'maquéj a'ájna a Libia, tyajta néijmi'que' a'áa tyaj imuáj tyaja'ránamuaj a Cirene, ¹¹ séecan mu Roma já'ma'can; majta a'ñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj huatyóojuriiyutaca', ityáj tu huá'namuaj je'ej maj tyí'xaj i tanyúuca jime'.

A'ñj mu xaj i ti naa namujare' je'ej ti ye'ej ricij i Dios. ¹² Séecan mu je'ej tyityo'tóomuajtyaca', majta quee jamua'reeríaca'aj je'ej maj tyú'mua'tyij, a'ñj mu mij tyúu'ihuo'raca'aj a'yan tñ'ij:

—¿Ji'nye huatóomua'aj néijmi'i a'ájna?

¹³ Majta séecan huo'tyáxaahuataca', a'yaa mu tñ'ij:

—Metyájta'ruj.

I nyúucaríj ti anaquéj jaataxájtaca' i Pedro

¹⁴ Ajta a'ájna i Pedro, a'ñj pu huatyéechaxij, a'ñjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan sñij ará'asej, aj pu'ij huo'tajé ca'nyíin jime' a'ñjma i tye'fyeey, a'yan tñ'ij:

—Xáanamujari' tyámua' naa, i nyaj jamuaaté'exaatye'sij mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siajta mu siaj iye'ej Jerusalén huacháatimee. ¹⁵ A'yaa xu tyí'xaj tñ'ij: “Metyájta'ruj a'múumaj mu tyétyacaa. Capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye óoche' pu hua'fya'aj na'aj.” ¹⁶ Ajta a'íi pu a'ñin pué'een i ti jaaxájtaca' a'ájna i Joel. A'ñj pu a'ñjci jin tyi'tyávaaca'aj tñ'ij Dios jitze ma'can tyi-huo'té'exaatye'en i tye'fyeey.

A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ájna tñ'ij:

¹⁷ A'yaa pu tyí'xaj i Dios.

A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze,

tñ'ij jitzán néijmi'i tye'entyipúa'rij.

Nyajúuricamej nu ujo'ta'ityij

tñ'ij hua' tzajta' huatyá'itzeere'en,

i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

Já'muayojmua', i maj tyétyacaa, majta i maj úucca,

a'ñj mu nyenyúucaritze' tyihua'ixaatye'ej muá'ju'un i tye'fyeey.

Majta i tyáamua a'ñj mu tyi'séeraj muá'ju'un i Dios ti jimi tyeje'ráma'can,

majta i já'muahuasimua', metyi'máaraj mu muá'ju'un.

¹⁸ Nyajta nu a'ñjma jimi uyo'ta'ityij

tñ'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta'

i maj tyí'huñre' nye jitze ma'can.

I maj tyétyacaa, ajta i maj úucca.

A'ñj mu majta nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'sij.

¹⁹ Nyáaj nu tyi'tñj jamuaataséjratye'ej u tajapuá

i siaj jin jamua'reej je'ej ti tyi'tñj rinyij.

Siajta tyi'tñj séjran i siaj jin je'ej tyityo'tóomuajtyej tñ'ij na'aj ve'éj i chuéj.

Xúure'ej xu séjran

siajta tiéj, siajta i cítzj.

²⁰ Ajta i xicáj já'mu'nyij, capu che' huanyéeri'cij ja'mej.

Ajta i máxcirie', a'yaa pu éenye'ej ja'mej tñ'ij i xúure'ej.

Aj pu'ij atyojo'rén'nyesij a'ájna xicáara' jitze

tñ'ij a'ñin i tavástará' yava'cányesij

íyan i cháanacaj japua,

naa pu tyu'sé'rihua'aj ja'mej a'ájna xicáara' jitze.

²¹ Ajta a'tñj tina'aj ti i Dios jimi huatyényuunyij,

a'fjna i Dios japuan pu huatányuusij a'fjci i a'tfj.
²² Mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, xáanamua'jri' a'fjci, xu'rj jamua'reej ti i Dios ja'antyíhuoj a'fjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'yaa pu tyi'ja'yájna, ji'nye a'fjna i Jesús, jéehua pu tyi'tfj jin a'yan huarfj ti huápu'ij juxie've', a'fjci jime' ti huo'taséjra i tyeétyee, a'fj pu a'yan huarfj ja'mua jimi siaj sij jáamua'reej ti Dios ja'antyíhuoj. ²³ A'fjna i tyáati' i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'fj pu i Dios jamuaatátuii, ji'nye a'yaa pu jaatamua'aj, mua'aj xu sij yó'tatee i cúruuj jitze, majta séecan ja'mua jamuán i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee. ²⁴ Ajta i Dios pu jaatájuuritey, a'fj pu ajta japuan huatanyúj i ti jin japu'éjtzica'aj a'fjna i Jesús, a'yaa pu huarfj, ji'nye capu huatá'riitariaca' ti a'áa ja'séeria'aj já'ra'nyij mu'chítyee tzajta'. ²⁵ A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'fjna i David a'fjci jime' i Jesús tijin: A'náj tina'aj nu jaséjra'aj a'fjci i tavástará', a'fj pu yésejre' nyamuáca'ta', a'fj nu jin quee tyi'tfj jin ootyá'itzeerej jimi.
²⁶ A'fj pu jin jutyamua've' i nyaxiéjnyu'caa, nyajta nyetyamua've' nyetyi'chuícaj. A'fj nu jin nyaxáahuaj chaaj na'mej, ²⁷ ji'nye capáj tyu'tá'sij nyaj huámu'nyij, capáj tyu'tá'sij nyaj a'áan ja'séeria'aj ná'ra'nyij jo'maj jo'tyá'itze'rii i mu'chítyee, capáj pajta tyu'tá'sij ti huatyéjpetey a'fjci i tyévira' i ti muahuire'.
²⁸ Muáaj paj naataséjraj i juyéj ti a'áa jó'nyee jo'tij júuricamej já'sejre'. Pajta naatá'sij nyaj huatányetyamua've'en a'ájna jo'paj já'sejre'.
²⁹ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti'ij i David huamuí', majta je'en ja'vá'naj, ijíj óoche' pu yésejre' i iye'ej Jerusalén jo'maj ya'vá'naj. ³⁰ Ajta a'fjna i David, Dios jitze ma'can pu tyi'xaxa'ta'aj, a'yaa pu'ij tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios a'yan tya'táratziiri' ti séej i rey jime' tye'entyárutyij i ti jitzán eeráma'can. ³¹ Ji'nye a'fj pu i David jamua'reeriaca'aj tijin a'yaa pu tye'mej je'ej ti i Dios tyaataxájtaca'. A'fj pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin huatájuurita' i Ciríistu', ajta quee a'áa jo'tyá'itzeere'ej i mu'chítyee tzajta', capu ajta huatyépetey i tyévira'. ³² Pu'rj i Dios jaatájuuritey a'fjci i Jesús, ityáj tu tyajta a'yan tyá'mua'reej tyajta tyu'séj a'fjci jime'. ³³ Pu'rj ajcáayijxi muáca'ta' i Dios u tajapúa, ajta arí ja'ancuriáa' a'fjci i júuricama'ra' i ti Dios jin atóoraj, a'fj pu'ij ta'ij i Jesús ityájma taatá' i júuricama'ra' i Dios, ji'nye a'yaa pu tyita'táratziiri'. A'í pu'ij a'fjn pué'een i siaj jaséj ajta i siaj janamua'.
³⁴ Ji'nye capu a'fjn pué'eenye'ej i David i ti tyíraa u tajapúa, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin: A'yaa pu i tavástará' tyaaté'exaa a'fjci i nyavástará' tijin: "Póoche' yan újcatyij iye'ej nyamuáca'ta'.
³⁵ Asta nyana'aj quee hua'antymue'tin i maj muájcha'ire'."
³⁶ A'fj pu jin siata'aj jáamua'reej néijmi'i i siaj iye'ej huacháatimee Israel, ti a'yan tyi'ja'yájna a'fjna i Jesús i siaj jó'tatee, a'fj pu a'fjn pué'een i ti Dios a'fjna jin

tye'entyáaru'jtyej ti'ij Tavástará' pué'eenye' ajta Ciríistu'.

³⁷ Matí'ij jáanamua'jri' i tyeétyee, je'ej pu pua'aj huotá'aj i hua' tzajta', aj mu mij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'fjci i Pedro, majta a'fjima i séecan i maj tamuáamuata' japuan s'fj ará'asej, a'yan tijin:

—Ta'ihuáamua', zji'nye táarinyij ijíj?

³⁸ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij a'fjci jimi i Dios, siajta huá'ihuaj nyúucaritze' i tavástará' Jesús, a'yaa xu huá'inyij, aj pu'ij i Dios tyajamuaatú'uunyí'raj, a'fj pu ajta uyo'ta'ityij i ju júuricamej, ti'ij ja'mua jimi huatyá'itzeere'en. ³⁹ Ji'nye a'fjna i nyúucarij ja'mua jitze pu huatama'can, ajta já'muayojmua', ajta i maj a'imuáj jo'cháatimee séej i chuéj japua. Néijmi'caa pu ci'tyij a'fjima i Dios ti huo'tájeevij.

⁴⁰ Séej pu nyúucarij ajta jin tyihuo'té'exaa, jéehua pu huoi'ijmujri' mej mij quee je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj matí'ij i séecan i tyeétyee.

⁴¹ A'fjima i maj jáanamua'jri', majta tyá'antzaahuaj majta huá'ihuaca', huéicaj ví'ra'aj mu a'chu ará'ax-caa, aj mu mij a'fjima jamuán antyóosij i maj tyá'tzaahuatyé'. ⁴² Majta néijmi'i mu a'fj jitze tyí'mua'ajcaj je'ej maj tyihua'mua'tyajca'aj a'fjima i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, tyámua' mu naa tyityetyúucha'íca'aj, máahuooca'aj i Dios jimi, majta jusí'rihua'aj mej mij néijmi'i jáacua'nyij i páan.

Je'ej maj tyí'tyechajca'aj i maj anáatya'aj tyá'antzaahuaj

⁴³ Néijmi'i mu je'ej tyojo'sejraca'aj majta je'ej tyityóomua'jtyajca'aj, a'fjci jime' je'ej ti Dios tyi'tfj tyí'sejrataca'aj a'fjima jime' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁴⁴ Néijmi'i mu tyámua' tyí'tyechajca'aj i maj tyá'antzaahuaj, majta mu néijmi'i tyi'tóoa'caria'aj a'chu ti s'fj caa tyi'tfj tyí'ijcha'ij. ⁴⁵ A'yaa mu rijcaj, típu'a'aj a'tfj tyi'tfj ja'itziitya'aj, a'fj pu tyi'tfj toonyij, ti'ij ij jaatá'sij i túmii a'fjci i tiquee che' je'ej tyéejtyoovej. ⁴⁶ A'náj tina'aj mu jusí'rihua'aj u tyeyúuj tzajta', majta mu jusí'rihua'aj jo'maj ja'chej, mej mij jo'támua'reej i tavástará', majta je'en néijmi'i tyí'cua'nyij, muutyámua'va'aj i jutzájta'. ⁴⁷ Tyámua' mu tya'tá'caria'aj i Dios, majta i tyeétyee naa mu huojó'sejraca'aj a'fjima, a'fj mu jin a'náj tina'aj támui'risima'aj a'fjima i tyeétyee i maj tyá'antzáhuatyahua'aj.

Matí'ij tyáahuaj séej i tiquee tyéchavaaj

3 Séej xicáj jitze pu a'yan tyu'rj, a'fjna i Pedro ajta i Juan, néijmi'i mu a'áa jó'ju' i tyeyúuj ti jo'tyéjvee, mej mij huatyényuunyij, a'tzáaj pu putyí'rijca' yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj. ² S'fj pu tyáati' a'áa je'tyácatyij a ti ja'pueertaj, capu ráyi'vajca'aj a'fjna i a'tfj, a'yaa pu éenye'ej huanie'huaca', a'náj tina'aj mu aye'tyéi'tzaaj a ti ja'pueertaj maj a'yan jatamuá'muaj tijin ti naa huasé'rin, ti'ij a'fjn túmii huá'huaviiraj i maj utyáru'pij u tyeyúuj tzajta'. ³ Ti'ij a'fjima huaséj i Pedro ajta i Juan i maj a'úun jo'tyáru'yisima'aj u tyeyúuj tzajta', aj pu'ij

túmii huo'táhuaviiri' maj jaatapuéjve'en. ⁴Aj mu mij ja'ráasej tyámua' naa, ajta a'fjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Taaséj.

⁵Aj pu'ij quee che' huatanyúy a'fjna i tyáati', a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tijin túmii mu naatá'sij. ⁶Ajta a'fjna i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Canu pláataj tyícha'ij, canu nyajta ooroj tyícha'ij, a'fj nu muaatá'sij tyí'tfj nyej tyícha'ij, a'yaa nu tyí'-mua'ixaatye' a'fjci jitze ma'can i Jesús Nazaret ti já'-ma'can, ájchesij, pajta rájra'nyij.

⁷Aj pu'ij i Pedro jajví' i muáca'ta' pujmua', ti'quij ja'a-jriáj, aj pu'ij huarúj néijmi'que' i ju'fcaj jitze. ⁸A'fjna i ti'quee tyéchavaaj ájtzunaca', ajta huatyéechaxij, aj pu'ij huatyóochej ti rájra'nyij, ti'quij hua' jamuán utyájrurij u tye'yúuj tzajta', tyitzúnie'cha'aj pu hua' jamuán utyájrurij, ajta tyé'tyojtzí'ria'ca'aj i Dios. ⁹Néijmi' i mu jaaséj i tye'ftee u arí rájyi'vej a'fjna i ti'quee tyéchavaaj, majta jáanamujri' i tyámua' tya'tá'cari-a'aj i Dios. ¹⁰Aj mu mij tyámua' tyo'taséj, majta tyí'tzñya'ca'aj, mati'ij jaamua'aj tijin a'fj pu pu'frij i ti túmii huá'huaviiraca'aj i tye'ftee a ti ja'pueertaj a'fjna i tye'yúuj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin ti naa huasé'rin.

Ti'ij ajtáhua'aj tyihuo'té'exaa i Pedro

¹¹Ajta a'fjna i ti'quee tyéchavaaj, capu hua'tato'ra'aj a'fjci i Pedro ajta i Juan. Aj mu mij néijmi' i tye'ftee je'ej tyityo'tóomuajtyaca', mati'ij mij ootyáhuaachaca' a ti ja'pueertaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Salomón ti ja'a'rij, jo'maj a'fjmaj jo'tyú'uucáj. ¹²Ti'ij i Pedro huo'séj, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej setyityotóomuajtyaca' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Ji'nye siaj sij a'yan tyí'tasej cuxáa ityáj tajñmua'aj tyetyáhuaj a'fjci i a'tfj, ajta cuxáa ityáj tyetyáhuaj ti'ij rájra'nyij a'fjci jime' i tyaj jaayí'tin, nusu a'fjci jime' i tyej tyámua' tyihuo'oj'-mua'raj? ¹³A'fjna i hua' Dios, a'fjma i Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob. A'fjna i hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'fj pu tyámua' tyaatá' a'fjci i juyóy Jesús, i siaj mua'aj tyu'tátuii a'fjma jimi i maj tyí'ijta. Ajta a'fjna i Piláato, jaxie'va'ca'aj ti jaatátoonyijche', siajta mua'aj, caxu jaataxié'vej, sulu a'yaa xu tyá'xie'va'ca'aj ti huámu'nyij. ¹⁴Caxu jaatátoj a'fjci i a'tfj ti'quee a'náj tyí'tfj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ti ajta tyámua' tyí'tyevistaca'aj, sulu a'yaa xu tyaaté'exaa ti a'fj huatátoonyij i sfjij ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ica'aj. ¹⁵Mua'aj xu jaajé'caj a'fjci i ti hua'tá'caa maj júurij muá'ra'nyij i tye'ftee. Ajta i Dios pu jaatájuuritej, a'fj tu ityáj tyámua' tyí'mua'reej. ¹⁶A'fj pu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij huatyéjchenyij a'fjna i tyáati' i siaj jaséj siajta jamua'tyej, a'fj pu tyá'antzaahuaj i Jesús jimi. A'fj pu jin arí huarúj tyámua' naa, siati'ij mua'aj seríj tyé'sej.

¹⁷Nyáaj nu jamua'reej, nye'ihuáamua', siati'ij mua'aj majta i maj tyajá'mua'lijtye' jaajé'caj i Jesús, a'yaa xu huarfj, ji'nye caxu jamua'reeriaca'aj, je'ej siaj tyí'tfj uuriajca'aj. ¹⁸Ajta i Dios ja'rá'astee je'ej maj anaquéj tyu'taxájtaca' a'fjmaj i maj i jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj. A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti a'fjn

huámu'nyij i Ciríistu'. ¹⁹Siata'aj seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, ti'ij a'fjn tyajamuaatú'uunyí' i siaj jin ootyá'itzee a'fjci jimi. ²⁰Aj pu'ij Dios uyo'ta'ityij ja'mua jimi a'fjci i Jesús, i ti ará'tyeej ja'antyíhuooca'aj ti'ij a'fjn ja'mua Ciríistu' pué'eenye'. ²¹Juxie've' ti i Jesús tajapúa jo'tyaváaj já'ra'nyij, 'asta na'aj quee Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en i ti a'yan tyí'sejre' i cháanacaj japua, a'yaa pu i Dios ará'tyeej tyaataxájtaca' a'fjmaj jitze ma'can i maj jitzán tyí'xaxa'ta'aj. ²²A'yaa pu i Moisés tyihuo'té'exaa i a'fjma i tahuásimua'ci'ij tijin: “Dios pu séej antyíhuoosij i ti a'yan cha'tána'aj jitzán ma'can tyu'taxájtaj nyati'ij nyáaj, xáanamujri' néijmi'i je'ej ti tyu'taxájtaj, siajta ja'antzaahuatye'en. ²³Tipua'aj a'tfj quee já'tzaahuatya'aj, che' quee che' hua' jimi séjre'ej i tye'ftee.”

²⁴Néijmi'i i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij na'aj i Samuel tyu'séjrej yatij je're'nyej, a'fj mu majta jaaxájtaca' je'ej ti ijíj tyí'ricij. ²⁵Mua'aj xu a'fjn pué'een i siaj ja'ancuriáa'sij i ti Dios jin atóoraj, a'fjma jitze ti jaataxájtaca' i maj jimi tyí'xaxa'ta'aj, a'fj xu siajta ancúriáa'sij i nyúucarij Dios ti jin atóoraj a'fjma jimi i já'-muahuasimua'ci'ij. Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaaté'exaa a'fjci i Abraham tijin: “Néijmi'i i tye'ftee i maj a'áa huacháatima'aj muá'ju'un i cháanacaj japua, a'fj mu ja'ancuriáa'sij i ti xá'puí' i ti huo'tyáhuí're'sij a'fjma i maj a jitze eerányesij.” ²⁶Ti'ij i Dios jaatájuurij a'fjci i Jesús, a'fj pu anaquéj uyo'ta'ityaca' ja'mua jimi, ti'ij a'fjn tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij néijmi'i jaatapuá'citaj i ti je'ej pua'aj een.

Mati'ij huo'vívi' a'fjci i Pedro majta i Juan

4 Móoche' mu i Pedro, ajta i Juan tyihua'ixaatya'-ca'aj i tye'ftee, mati'ij séecan aje're'nyej jo'maj a'fjmaj jo'tyú'uuca'aj. A'fj mu pué'eenye'ej i maj tyí'cha'ij u tye'yúuj tzajta', majta a'fjmaj i Saduceos. ²Menyínyu'cacuca'aj a'fjma jimi i Pedro ajta i Juan, a'fjci jime' i maj a'yan tyihua'mua'tyajca'aj i tye'ftee, yee majtáhua'aj mu huatájuurij i maj tyá'antzaahuatye'sij, ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatájuuritej a'fjci i Jesús. ³Aj mu mij huo'vívi', mati'ij mij hue'tyáanaj, ajta camu tyihuo'íhuo'ri' ji'nye pu'ríj huachúmua'ca'aj. ⁴Jéehua mu i tye'ftee jáanamujri' i nyúucarij maj jaaxájtaca', majta tyá'antzaahuaj, a'fj mu jin meríj a'yan ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i maj tyá'antzaahuaj.

⁵Yaa ariá'pua'aj, a'fj mu tyúusiij a'ájna a Jerusalén a'fjmaj i maj antyúumua'reej a'ájna a chájta', majta a'fjmaj i huásasij, majta i maj tyihua'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze. ⁶A'áa pu jo'tyávaaca'aj a'fjna i Anás i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta a'fjna i Caifás, ajta i Juan, ajta i Alejandro, majta mue'tfj i maj tye'fyeristyamua' pué'een a'fjci i ti va'cán jin tyi'tyéjvee. ⁷A'fj mu mij tyu'ta'íjtaca' maj ahuaja've'vi'tij a'fjci i Pedro majta i Juan, mej mij tyihuo'íhuo'. Aj mu mij aje'ta' huo'-tyáhuii, mati'ij mij tyihuo'íhuo'ri' a'yan tijin:

—¿A'tanyíj jitze xa'rooca'nyéj siaj sij a'yan ricij, ca' a'tanyíj ca'nyíjra'aj jamuaatá' siaj sij a'yan tyú'uurej?

⁸Aj pu'ij i Pedro a'fjci jitze arooca'nyáaj i júurica-ma'ra' i Dios, ti'ij ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj mu siaj antyúumua'reej iye'e'j chájta', siajta mua'aj huáasij. ⁹ Mua'aj xu tyí'ta'ihuo' a'fjci jime' i ti xá'pui' i ti jaaci'ij a'fjci i tyáataj i tiquee tyéchavaaj, siata'aj sij jáamua'reej je'e'j ti een jime' tyu'rúj. ¹⁰ A'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tyajta néijmi'caa i siaj a'yan huacháatimee iye'e'j Israel a'ljna i tyáati' yaa ti huatyéjve, a'fj pu jin arí huarúj a'fjci jime' ti ja'antzaahua' a'fjci i Ciríistu' Nazaret ti já'ma'can, a'fjci i siaj yó'tatee i cúruuj jitze, Dios ti jaatájuurityej. ¹¹ A'fjna i Jesús, a'fj pu a'fjin pué'een i tyetyéj i siaj quee jaataxié'vej mu siaj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu atyo-jo'ré'nyej ti a'fjin pué'een i tyetyéj ti anájcaj ti ajta jéet-ze' juxie've'. ¹² Capu máaj a'tj séejre' ti'ij táahuire'en, ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua capu máaj séej uje'cá'ityaca' i Dios, tyej tyij jitzán huatyátahuire'en.

¹³ Matí'ij i maj tyityatatyíj huo'séj maj ca'nyljra'aj jin tyihuá'ixaatyaca'aj a'fjna i Pedro ajta i Juan, majta jáa-mua'reeri' maj quee a'náj tyi'huómua'aj, majta quee tyojó'iteeca'aj, je'e'j mu tyityo'tóomuajtyaca', aj mu mij huo'muájtyaca' tijin a'fj mu jamuán huac'ca'aj i Jesús. ¹⁴ Ajta a'fjna i ti tyí'cui'ca'aj hua' jamuán pu ajo'tyávaa-ca'aj, a'fj mu jin quee je'e'j tyu'taxájtaca' yee capu a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ Aj mu mij huo'ta'íj maj iiráci'nyej jo'maj jóos'ria'ca'aj a'fimaj i juéesij, mati'ij mij tyi'tyu-u'ixáatya'ajraa.

¹⁶ A'yaa mu tijin:

—¿Ji'quij tyahua'uurej a'mújma mu tyétyacaa? Capu i'ríj tyaj a'yan tyaataxáj yee capu a'yan tyi'ja'yájna, ji'nye néijmi'i i maj iye'e'j huacháatimee Jerusalén, a'fj mu jamua'reej je'e'j ti tyi'tj jáaruuj a'fjci i tyévij i ti tyí'cui'ca'aj. ¹⁷ Ajta ti'ij quee jéetze' majca'huáyee namuajria'aj i tyeétyee tzajta', tyiche' ijij huo'tányeechej mej mij quee che' tyihuá'ixaatye'e'j i tyeétyee i nyúucaritze' i Jesús.

¹⁸ Aj mu mij huo'tajé, majta huo'tá'ijmiejri' mej quee che' tyihuá'ixaatye'e'j majta quee tyihuá'mua'tyej i tyeétyee a'fjci jime' i nyúucaritze' i Jesús. ¹⁹ Ajta a'fjna i Pedro ajta i Juan, a'yaa mu tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jujmua'aj jaaxá'pui'intare'en tipua'aj a'yan tyí'xa'pui'ij tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahu-ate'en, nusu tyaj a'fj ántzaahuatye'en i Dios. ²⁰ Ji'nye capu je'e'j tyí'rij tyej quee jaxajta a'fjci i tyaj tyeríj jaaséj tyajta jáanamujri'.

²¹ Majta a'fimaj i juéesij, a'fj mu huo'tá'ijmiejri', majta huo'tányeechej, mati'ij mij huo'ta' maj iiráci'nyej a'fjci jime' maj quee je'e'j tyé'ejtyoove'e'j je'e'j maj puéjtjzj tyihuo'tá'an, ji'nye néijmi'i mu i tyeétyee tyá-mua' tya'tá'caria'aj i Dios a'fjci jime' je'e'j ti tyi'tj huaríj. ²² Ajta i tyáati' i ti huarúj nyúucaritze' i Jesús, a'yaa pu tyéejcha'ica'aj a'chu huá'puatyej nyinyi'ra'aj ajtáhua'aj a'tzúj jéetze'.

I maj tyá'tzaahuatye' máahuoo i ca'nyljra'aj i Dios jimi

²³ Matí'ij mij huo'tátooo a'fjci i Pedro majta i Juan, aj mu mij jo'c'j, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj jo'maj jo'tyú'uu-ca'aj a'fimaj i maj hua' jitze ajtyáma'can. Aj mu mij huo'té'exaa néijmi'i je'e'j maj ye'e'j tyu'taxájtaca' a'fimaj i maj va'cán jin tyityatatyíj, majta i huáasij.

²⁴ Matí'ij a'fijma huánamujri', aj mu mij néijmi'i a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios tijin:

—Tavástara', muáaj paj a'fjin pué'een i paj jaatyá-taahuaca' a'fjci i tajapuá, pajta i cháanacaj, pajta i jájty-ij ti ve'éj. Néijmi'i ti'ij pua'máj a'yan tyí'sejre', muáaj paj tyú'taahuaca'.

²⁵ Muáaj paj tyu'tá' ti a'yan tyu'taxáj a'júuricamej jitze arooca'nyáaj a'fjna i David, i ti muahu'ria'ca'aj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

¿Ji'nye mej mij a'fimaj tyí'tyenyinyu'cacuj i maj séej chuéj japua já'ma'can?

¿Ji'nye mej mij a'yan tyúumua'tziitye' a'fjci jime' i tiquee a'yan tyi'ja'yájna?

²⁶ A'fimaj i maj tyihuá'ijtye' i tyeétyee, majta i maj va'cán jin

tyityatatyíj iye'e'j cháanacaj japua.

Tyámua' mu ju'uurej mej mij huatyényo'se'en a'fjci jimi i Tavástara', majta a'fjci jimi i Ciríistu'.

²⁷ A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'fjna i Herodes, ajta a'fjna i Poncio Piláato, a'fj mu tyúusiij iye'e'j chájta', hua' jamuán i tyeétyee i maj séej chuéj japua já'ma'-can, majta hua' jamuán i maj yéchej iye'e'j Israel, múu-mua'tziitya'ca'aj je'e'j maj tye'entyimu'é'tin a'fjci i ti muahuire', a'fjci i Jesús, i paj ja'antyíhuoj pajta a'áan yó'o'jasij i ipuárij japua. ²⁸ A'yaa mu huaríj je'e'j paj muáaj anaquéj tyaaxá'pui'intarej ti'ij a'yan tyú'rinyij, je'e'j paj muáaj tyá'xie'va'ca'aj. ²⁹ Ajta ijij, muáaj paj tavástara', cási' mu meríj tyí'tanyeechej, taatá' i ca'nyljra'aj tatzájta' ityájma i tyaj muahuire', tyata'aj quee tyi'tz'nyej tyetyihuó'ixaatye'en a jitze ma'can. ³⁰ Huataséjrataj i paj jin néijmi'i putyí'uurej, petyi-hua'huatye'e'j i maj tyí'cucui', pajta huo'taséjratye'en a'fjci i paj jin períj huo'ta' maj jaayí'tihua'an a'fjci jitze ma'can i Jesús i ti muahuire'.

³¹ Matí'ij ja'antypuá'rij i maj jin tyényuusime'e'j, aj pu'ij huatóoca'tzj i chi'ij jo'maj je'rátya'ca'aj, ajta hu-atyá'itzee hua' tzajta' a'fjna i júuricama'ra' i Dios, ca-mu tyí'tz'nyej metyihuá'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'-can.

Tyi'tj maj tyí'ijcha'ica'aj néijmi'i mu' tyá'rica'aj

³² Néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', i maj mui'caa, juxa'aj mu tyí'mua'ajcaa ajta juxa'aj na'aj tyihuá'miteerastya'-ca'aj. Capu a'tj jusíj na'aj tyi'tyóo'aritye' i tyúua'rij, a'yaa mu néijmi'i tyá'rica'aj. ³³ Majta a'fimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, móoche' mu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'fjci jime' ti Dios jaatájuurityej a'fjci i Jesús. Dios pu jéehua huá'hu'ria'ca'aj néijmi'-caa. ³⁴ Capu a'náj a'tj quee je'e'j tyéejviicue'ra'ca'aj, ji'nye metyí'tooca'aj i tyúuchuej majta i tyúuchi'ij, ajta i túmii ³⁵ a'fijma mu tatu'rihua'aj a'fijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta a'fimaj, a'fj mu huo'riáa'caria'aj i túmii, a'chu ti séej á'tz'itye'. ³⁶ A'fj pu jin a'yan tyu'ríj a'fjci jimi i José, a'fjna i ti tyi'hu'ria'ca'aj i Leví jimi. A'áa pu já'ma'can jo'tij a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Chipre, i maj a'yan jaatamua'aj tijin Bernabé, a'fj-na i nyúucarij tijin Bernabé, a'yaa pu huatóomua'aj

tijin: Ti tyámua' tyihua'tá'caa a'ñjma i maj juxaamuiri-tye'.³⁷ Séej pu chuéj tyícha'ñca'aj a'ñjna i José, aj pu'ij jáatoj, ajta i túmii a'ñjma pu huatá' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.

I ti jin maj jin ootyá'itzee a'ñjna i Ananías, ajta i Safira

5 Ajta a'ñjna i ti a'yan ántyapuaj tijin Ananías, a'ñ pu juchuéj huátoo a'ñjci jamuán i ju'ñj ti a'yan ántya-puaj tijin Safira.² Ajta a'ñjna i Ananías, a'yaa pu tyu'tóosejrataca' ti néijmi'i tyu'tátuii i túmii, ma'ajta je'cácaa pu huatyóo'itziirej i túmii, capu néijmi'i huo'-ta' a'ñjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, néijmi'i pu ú'mua'reeriaca'aj i ñira'ra'an.³ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ananías, ñji'nye petyaatá' ti i tyiyáaru' mua'anty-imué'tin ti'ij ca'nyíjra'aj muaatá' paj jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios a'ñjci jime' i paj je'cácaa huatyá'itzi-irej i túmii i paj jaamué'tij a'ñjci jime' i chuéj paj huá-too? ⁴ ¿Nyiquee muéetzij ja'a'rica'aj i chuéj? Ajta pati'ij jáatoj, ¿nyiquee ajta muéetzij mua' a'rica'aj i túmii? ñji'nye ti'ij a'yan tyimuo'támiteerastej pej pij a'yan tyi'táj huá'uurej? Capáj a'ñjma putyu'cuanamuaj i tyeétyee, sulu i Dios paj huácuanamuaj.

⁵ Ti'ij jáanamujri' a'ñjci i nyúucarij, aj pu'ij eetávej a véjri' jo'tij ja'ra'ñcajme a'ñjna i Pedro, ti'quij huamué' a'ñjna i Ananías. Majta néijmi'i i maj jáamua'reeri' je'ej ti tyi'táj huaráj, tyámua' mu tyu'tátziñ.⁶ Aj mu mij séecan ave'ré'nyej i maj tyáamua, mati'ij mij jacá'ijcataca' i cáanarij jime', aj mu mij yo'chuij mej mij uya'vá'naj.

⁷ Huéecaj ooraj pu a'chu tyoomá'caj, aj pu'ij té'ej aje'ré'nyej a'ñjna i ñira'ra'an a'ñjci i ti huamué', capu tyi'táj mua'reeriaca'aj a'ñjna je'ej ti tyi'táj huaráj.⁸ Aj pu'ij a'yan tyaata'ihuo'ri' a'ñjna i Pedro tijin:

—Naaté'exaatye', ¿nyi a'yan setyáatoj a'ñjci i chuéj siati'ij tyaataxájtaca'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ñjna i íiti' tijin:

—¡Jee! A'yaa tu tyáatoj.

⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye siaj sij mua'aj a'yan tyaaxá'pu'ñtarej siaj sij jáacuanamuaj i júuricama'ra' i Dios? Cás' a' maj vá'ju', i maj uya'vá'naj a'cñin, a'ñ mu majta muá'chueenyij muéetzij.¹⁰ Ti'ij a'yan tyaaté'exaa a'ñjna i Pedro, aj pu'ij eetávej jo'tij ja'ra'ñcajme, ti'ij ij huamué' a'ñjna i íiti', mati'ij utyájrurij i tyáamua, aj mu mij jaaséj tijin pu'rrij mu'chij, mati'ij mij yo'chuij maj uya'vá'naj jo'maj ye'-tyéetyej i cña'ra'an.¹¹ Majta néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye', majta i séecan a'chu maj pua'máj jáamua'reeri', néijmi'i mu tyu'tátziñ.

Maj jéehua a'yan tyú'ruuj a'ñjci jime' i ti huápu'i'ij juxie've' i Dios jimi

¹² Majta a'ñmaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, jéehua mu a'yan huaráj mej mij huo'-taséjratye'en i tyeétyee maj Dios jitze aróoca'nyej, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'ñ mu tyúusiij a'ájna jo'maj a'yan tyaja'tamuá'muaj tijin a ti jo'tyényinyi'ij Salomón ti ja'a'rica'aj.¹³ Capu a'táj óoca'nyajca'aj ti ajtyáñre

a'ñjma jamuán a'ájna jo'tij jo'tyényinyi'ij, majta a'ñmaj i séecan, tyámua' mu tyihuá'ajcha'ñca'aj a'ñjma i maj tyá'tzaahuatye'.¹⁴ A'ñ mu jin, tyá'antzaahuaj jéehua i tyeétyee, tyétyacaa majta úcaaa, mu'rrij jéetze' mui'caa i maj ja'tzaahuatye' a'ñjci i tavástara'.¹⁵ Mahue'rá-to'ra'aj i mej tyí'cucui' a cáayej jitze, utáatzij japua mu áan huo'ojto'aaj, majta itárij japua, a'yaa mu huó'ruuj, majta a'yan tyi'xáataj tijin ta'aj ij i quényi'istaria'ra' a'ñjci i Pedro hua' japua ucáanyej a'ñjma i maj tyí'cucui'.¹⁶ Jéehua mu majta curiá'cixij i tyeétyee maj a' imuáj huacháatima'caa. A'ñmaj mu uhuaja'ráavi'tij i maj tyí'cucui', majta i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séejre', a'ñ mu néijmi'i huaráj.

Mati'ij huanámi'huaca' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁷ A'ñjna i ti tyihuá'ijtye' u tyeyúuj tzajta', majta a'ñmaj i maj hua' jamuán ajtyu'uj a'ñjma i Saduceos, a'ñ mu jéehua huá'anchueerej.¹⁸ A'ñ mu jin huo'vívi' a'ñjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mati'ij mij hue'tyáanaj jo'maj já'nami'huacaa i tyeétyee.

¹⁹ Aj pu'ij t́ca' sñij aje'ré'nyej, ti'quij tya'antacúj a'ájna jo'tij ja'pueertaj, a'ñ pu a'ñin pué'een i ti tyí'hui're' i tajapúa Dios ti já'sejre', aj pu'ij hui'ráavi'tij, a'yan tyi-hua'ixáatye'ej tijin:

²⁰ —Séricuj, siata'aj ujo'tyáhuixi'ñ u tyeyúuj tzajta', siajta huo'té'exaatye'en i tyeétyee néijmi'i a'ñjci i nyúucarij ti júuricamej pué'een.

²¹ Mati'ij mij a'yan huaráj, tapuá'risima'caj pu mati'ij utyájrurij u tyeyúuj tzajta', aj mu mij huatyóohuij maj tyihuó'mua'tyej i tyeétyee.

A'ñjna i ti tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj jamuán ajtyu'uj, a'áa mu ja'rá'aj, mati'ij mij huo'ta'ij maj tyúusi're'en i juésij, majta néijmi'i i huásij, i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. Mati'ij mij huo'ta'ijtaca' maj ahuaja'vé'vi'tij a'ñmaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej.²² Mati'ij mij ujó'ju' i xantáaru', aj mu mij a'áa jo'ré'nyej jo'maj tyeétyee já'nami'huacaa, ma' ajta quee che' aja'ja'tñtaca'aj, aj mu mij huariá'cij mej mij huo'té'exaatye'en.²³ A'yaa mu tijin:

—A'yaa tu eenye' huátyoj jo'maj tyeétyee já'nami'huacaa, tyámua' pu naa tye'tyánami'huaca'aj, majta tyámua' naa tyí'cha'ñca'aj i xantáaru'uj, ajta tyati'ij tya'antacúj, catu che' a'táj uhuátyoj.

²⁴ Ti'ij jáanamujri' a'ñjna i ti tyihuá'ijtye' i maj tyí'hui're' u tyeyúuj tzajta', majta i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj u tyeyúuj tzajta', jéehua mu tyúu'ihuo'ra-ca'aj je'ej ti tye'mej a'ñjci jime'.²⁵ Aj pu'ij sñij aje'ré'nyej, ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Cási', a'ñmaj i tyétyacaa i siaj hue'tyáanaj, a'úu mu je'rú'uj u tyeyúuj tzajta', metyihua'mua'tyáaj i tyeétyee.

²⁶ Ti'quij a'ñin ujó'mej a'ñjna i ti tyihuá'ijtye', séecan jamuán i maj jahui're', mati'ij mij huajo'vé'vi'tij. Camu ca'nyéjrij jime', ji'nye mahuá'tzñnya'ca'aj i tyeétyee, a'yaa mu tyi'mua'astáj tijin t́pua'aj mataatyáto'sixi'ñ tyetyéj jime'.²⁷ Mati'ij uhuajo'vé'vi'tij, aj mu mij huo'ta'ij maj huatóosejrata a'ñjma jimi i maj tyityatatyíj, aj-

ta a'fjina i tyeyúuj tzajta' ti tyí'ijta, a'yaa pu tyihuo'tajé tjiin:

²⁸ —Itýáj tu jamuaatá'ijmuejraca'aj siaj quee che' a'yan tyihua'mua'tyej i tyeftye a'fjici jitze ma'can i Jesús. ¿Nyi a'yan xaarfj? Caxu xaa nyu'uj a'yan huarfj, síoche' xu tyihua'mua'tyej néijmi'que' iie'e'ej Jerusalén, siajta tajitzé tyí'pua'ritye' a'yan tjiin itýáj tu a'fjin pué'een i tyaj jaajé'caj a'fjici i tyévíj.

²⁹ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj, majta i séecan tjiin:

—Juxie've' tyaj ja'antzaahuatye'en i Dios, capu a'yan tyúuxie've' tyaj mua'ajmaj jamuá'antzaahuatye'en mu siaj tyeftye pué'een. ³⁰ A'fjina i ti hua' Dios i tahuásimua'c'i'ij, a'fji pu jaatájuurityej a'fjici i Jesús, a'fjina i siaj mua'aj jaajé'caj, siat'i'ij yó'tatej i cúruuj jitze. ³¹ Dios pu yo'ví'tij t'i'ij ij a'áan yó'ojraj i jumuáca'ta' puj-mua', ajta a'fjici jin antyúumua'reeraj ja'raa ti aná'caj, ajta ti hua' japua huatányuunyij i tyeftye. Mej mij a'fji-maj i maj Israel jitze ajtyáma'can seequé tyú'mua'tyij i Dios jimi, ajta t'i'ij a'fjin tyihuo'tú'uunyí' i maj jin ootyá'ítze. ³² A'fj tu itýáj tyámua' tyí'mua'reej, ajta a'yan cha'tána'aj tyá'mua'reej i júuricama'ra' i Dios, i ti huo'ta' a'fjima i maj tyá'tzaahuatye'.

³³ Mat'i'ij a'fj huánamuajri', tyámua' mu ty-ityaatanyinyu'cacuca', a'fj mu jin a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj huó'cui'nyij. ³⁴ Ajta s'fij pu a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tjiin Gamaliel, Fariseo pu pué'eenye'e'ej a'fjina, a'fji pu tyihua'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, néijmi'i mu tyámua' tyéejcha'fca'aj a'fjici i Gamaliel. Aj pu'ij a'fjin tyu'ta'íjtaca' maj hui'rávi'tij a'fji-ma i tyétyacaa. ³⁵ T'i'quij a'yan tyihuo'té'exaaj a'fjima i maj tyí'ijta tjiin:

—Mua'aj tyétyacaa iie'e'ej siaj huacháatimee Israel, tyámua' xu'uj je'e'ej siaj ye'e'ej huá'uurej a'mújma mu tyétyacaa. ³⁶ Xu'ríj jamua'reej, ti arí á'tyeej ti s'fij huaséjre ti a'yan ántyapuaaca'aj tjiin Teudas, a'yaa pu tyóotzaahuatya'ca'aj ti jéehua juxié'va'ca'aj, majta i maj jamuán huac'ca'aj, a'chu mu muáacua'j anxityej ará'axcaa i tyétyacaa, ajta mat'i'ij jaajé'caj a'fjici i a'tfj, a'fijmaj i maj jamuán huac'ca'aj, mo'xíj, capu tyi'tfj je'e'ej tyeetyáhuu' a'fjici i Teudas. ³⁷ Ajtáhua'aj s'fij huaséjre, a'fjina i Judas Galileea ti já'ma'can, aj pu hu-ataséjre a'fjina mat'i'ij huo'tyé'itej i tyeftye, a'fji pu huo-jo'ví'tij je'cáca mej mij jamuán huac'ca'an, majta mu jaajé'caj, majta i maj jamuán huac'ca'aj, a'fji mu ma'úrutyixij. ³⁸ A'fj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' a'fjici jime' je'e'ej maj ricij. Caxu je'e'ej tyihua'jeevej a'fjima i tyétyacaa, miche' iirác'nyej, ji'nye t'ipua'aj ju'f'ijmua'aj mana'aj a'yan tyéejtyoj, néijmi'i pu tyojó'vesij. ³⁹ Na'ríj quee t'ipua'aj a'fjici jitze mua'róoca'nyej i Dios mej mij a'yan rijcaj, caxu mua'aj a'náj tyu'táviicue'raj, tyámua' xu'uj siaj sij quee a'fj nyo'si'tye'ej i Dios.

⁴⁰ Néijmi'i mu ja'antzaahuaj, aj mu mij huo'tacho'vej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. Mat'i'ij huo'váaj, majta huo'ta'ijmúuraj maj quee che' tyi-huá'ixaatye'ej i tyeftye Jesús jitze ma'can, aj mu mij huo'tátoo. ⁴¹ Majta a'fijmaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, mat'i'ij iirác'ij jo'maj je'rátya'ca'aj

a'fijmaj i maj tyityatatyíj, muatóotyamua'vej a'fjici jime' ti i Dios huo'ta' maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij a'fjici jitze ma'can i Jesús. ⁴² Majta camu jaatapuá'cíta-ca' mej mij quee che' a'yan rijcaj, a'náj tina'aj mu tyi-huá'mua'tyahua'aj i tyeftye, a'fji mu tyihua'ixaatya'-ca'aj a'fjici jitze ma'can i Jesús, u tyeyúuj tzajta' majta jo'maj jo'cháatimee.

Mahua'antýihuo'j i maj aráahua'puaj ará'asej mej mij tyu'tyáhuu're'en

6 Majta jéetze' meríj mui'caa i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jaayí'tihua'aj i huá'nyuucaa i griego, a'fji mu huatyóohu'ij maj tyinyinyu'caj a'fijma jamuán i maj jaayí'tihua'aj i huá'nyuucaa i maj Israel jitze ajtyá-ma'can, a'yaa mu tjiin camu tyihuo'riáa'caa i ti tyí'cue'ri' i ucaríjsee maj ju'f'ijmua'aj, i maj jaayí'tin i huá'nyuucaa i griego. ² Aj mu mij hua'ajs' a'fijma i maj tyá'tzaahuatye', mat'i'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaj a'fijma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej tjiin:

—Capu xá'pu' tyej quee che' tyihua'mua'tyej i tyeftye i Jesús jitze ma'can, tyej tyij a'fj tyana'aj i cue'ráj tyi-huo'riáa'care'en. ³ Cási' ta'ihuáamua', siata'aj arahua'puácaaa avá'huoonyij i tyétyacaa i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, i maj tyámua' metyityoomuámua're' ti ajta i júuricama'ra' i Dios hua' jitze séejre', tyej tyij a'fj huo'íjcatye'en i tyaj jin antyítamua'reej. ⁴ Tyajta itýáj, tyóoche' tu tyámua' tyityaaju'uj tá'ju'un tyahuaviiraj i Dios, tyajta hua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra'.

⁵ Aj pu'ij néijmi'caa aránajchaca' i tyeftye, mat'i'ij mij a'fj antýihuo a'fjici i Esteban, i ti jéehua tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ti ajta i júuricama'ra' jimi séejre', majta a'fjici i Felipe, majta a'fjici i Prócoro, majta a'fjici i Nicanor, majta a'fjici i Timón, majta a'fjici i Pármenas, majta a'fjici i Nicolás Antioquía ti já'ma'can, i ti anaquéej ja'antza-ahuaj i huá'yi'raj a'fijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

⁶ Mat'i'ij mij huo'jo'ví'tij jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'fijmaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'fji mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'fijma jime', majta hua'vá'-muarie'xij séej majta séej.

⁷ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios jéehua mu janamuajra-ca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye' jéetze' mu támui'risi-ma'aj a'ájna a Jerusalén, majta a'fijmaj i maj tyity-atatyá'ca'aj u tyeyúuj tzajta', mue'tfj mu majta ja'antzaahuaj i nyúucarij.

Mat'i'ij a'fj huatyéevi' a'fjici i Esteban

⁸ Ajta a'fjina i Esteban, jéehua pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta jéehua a'fj jitze aróoca'nyajca'aj, a'fj pu jin huo'taséjra i tyeftye je'e'ej maj ye'e'ej tyámua' tyaatá'an i Dios. ⁹ Majta mu séecan aje'r'é'nyej i maj séej jitze já'ma'can i tyeyúuj, maj a'yan jatamuá'muaj tjiin hua' tyeyúuj i maj huatátuihuaca', majta séecan hua' jamuán i maj Cirene já'ma'can, majta séecan a'áj-na chájta' ti a'yan tyaja'rátjyapua'j tjiin Alejandría, maj-ta i maj a'áa já'ma'can a'ájna a Cilicia, majta séecan i Asia. Mat'i'ij mij huatyóohu'ij maj jaatájeevixi'in a'fjici i Esteban. ¹⁰ Camu ja'antýimué'tij, ji'nye a'fj pu jitze

aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéetze' pu jú'mua'reeriaca'aj a'ájna i Esteban mequee a'ájma.

¹¹ Mati'ij mij séecan tyu'nájchij mej mij a'yan tyu'taxáj tijn: "It'yáj tu jáanamujari' ti a'áin je'ej pua'aj tyá'xajta-ca'aj a'ájci i Moisés, ajta i Dios." ¹² A'yaa mu huaráj mej mij hua'ajriaxiejtye'en i tyeétyee, majta i huásij, majta i maj tyihuá'mua'tyahua'aj i yu'xarij jitze, mati'ij mij jaatyéevi' i Esteban, aj mu mij yo'ví'tij a'ájma jimi i juéesij. ¹³ Majta séecan antyíhuo i maj a'yan tyu'hué'taj tijn:

—A'náj tina'aj pu je'ej pua'aj tyá'xaj a'ájci i tye'yúuj, ajta i yu'xarij. ¹⁴ A'yaa tu tyáanamujari' ti a'yan tyí'xaj ti a'ájna i Jesús Nazaret ti já'ma'can jaatyú'uunaj a'ájci i tye'yúuj, ajta seequéj joorej i tayí'ráj Moisés ti a'yan jaatyájtóo.

¹⁵ Mati'ij ja'ráasej néijmi'i i juéesij, a'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' a'ájci i Esteban ti'ij sáij i ti tajapuá tyí'huüre' i Dios jimi.

Ti'ij jujapuá huatanyúj a'ájna i Esteban

7 Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájna i ti tyí'ijta u tye'yúuj tzajta' tijn:

—¿Nyi a'yan tyi'ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'múumaj? ² Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ájna i Esteban tijn:

—Xáanamujari' nye'ihuáamua', siajta mua'aj huásij, Dios pu huataséjre a'ájci jimi i Abraham, ti'ij ooj a'áa jo'tyaváacaj a Mesopotamia, ti'ij quee xu jo'ra'váacaj a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Harán. ³ A'yaa pu i Dios tyaaté'exaa tijn: "Eerá'ra' a'ájci japua i a' chuéj, ajta mua' tyéeyteristyamua', capáj huá'vi'tij sulu miche' a'yan eenye', séej nu muaataséjratye'ej i chuéj paj japuan séeria'aj puá'mej, pata'aj a'áa jó'ra'nyij." ⁴ Aj pu'ij i Abraham eerá'raa a'ájna a Caldea, ti'quij a'áa jo'yíxij a Harán. A'tzúz a'tyéevi'caj pu'ij té'ej huamu' i táatajra' a'ájci i Abraham, aj pu'ij Dios jaata'ij a'ájci i Abraham ti eerá'ra'nyij a'ájna a Harán ti'ij ja'rájra'nyij a'ájci i chuéj japua i siaj iijij yan japuan huacháatimee.

⁵ Ajta quee i chuéj jaatá' a'ájci i Abraham, nyi cáira'tzuj jo'tij ja'huóchejtye'en. Ajta i Dios a'yaa pu tya'tóoraj ti chuéj jaatá'sij, ta'aj ij ti'ij huámu'nyij a'ájna i Abraham, a'ájma huáci'tyij i maj jitzán eerányesij. A'ájna xicáara' jitze ti'ij Dios jitzán a'yan tya'tóoraj, capu eexúj tyi'yój-mua'ca'aj a'ájna i Abraham. ⁶ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa maj a'áa jo'tya'aj muá'ju'un i maj jitzán eerányesij, séej chuéj japua jo'maj quee já'ma'can, majta tyihuo'ta'íj-tye'sij maj tyu'muárie'en puéjtzij jime', a'yaa mu á'ty-eeren a'chu muáacuaj anxityej nyinyi'ra'aj maj a'yan tya'ajpuéetzij muá'ju'un. ⁷ A'yaa pu ajta tyaaté'exaa i Dios tijn: "Nyáaj nu puéjtzij huo'ta'sij a'ájma i maj ca'nyéjrij jin tyihua'íitya'aj muá'ju'un, aj mu mij té'ej eeráaju'un a'ájma, mati'ij mij naatyáhuüre'ej iye'ej jo'paj jo'caj." ⁸ Aj pu'ij Dios jaatá' a'ájci i Abraham ti'ij a'áj jin antyúumua'reerij i maj ja'antysis'chej i junavíj. A'áj pu jin ti'ij tyoomá'caj arahuéicaj xicáj ti huanie'huaca' i yó'ra' a'ájci i Abraham, a'yaa pu'ij jáaruuj i juyó'j ti a'yan ántyapuaaca'aj tijn Isaac. Ajta a'ájna i Isaac, a'yaa pu cha'tána'aj jáaruuj a'ájci i juyó'j ti a'yan ántya-puaaca'aj tijn Jacob. Ajta a'ájna i Jacob, a'yaa cha'tá-

na'aj huó'ruuj a'ájma i juyó'j-mua', i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, i maj tahuásimua' pué'een.

⁹ Majta a'ájma i yó'j-mua' a'ájci i Jacob, a'áj mu ja'anchueerej séej i ju'ihuáara' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijn José, aj mu mij jáatoj mej mij séecan yo'ví'tij séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Egipto. Ajta Dios pu jaatyáhuu' a'ájci i José, ¹⁰ jaatyáhuu' ti'ij quee ja-jpuéetzij já'ra'nyij. Dios pu ju'cámua'riityej a'ájci i José, ti'ij tyámua' naa yó'sejraj a'ájna i ti va'cán jin tyí'ijta a'ájna a Egipto, i maj a'yan jatamuá'muaj tijn Faraón, a'áj pu jin ja'antýhuo'j a'ájci i José ti'ij tyu'ta'íjta néijmi'que' a'ájna a Egipto, ajta a'ájna jo'tij já'chajca'aj a'ájna i ti va'cán jin tyí'ijta.

¹¹ Ajta je'en jéehua huatúuri'huaj ja'raa a'ájna a Egipto, ajta a'ájna a Canaán, majta i tahuásimua'ci'ij, camu tyi'táj tyí'cha'íca'aj maj jáacua'nyij. ¹² Ti'ij a'yan tyáamua'reeri' a'ájna i Jacob, ti a'áa tyajá'xoovi'ca'aj a'ájna a Egipto tyi'táj maj jáacua'nyij, aj pu'ij huo'ta'ítyaca' a'ájma i juyó'j-mua', a'ájma mu a'áin pué'een i tahuásimua'ci'ij. A'íi pu a'áin pué'een i maj anaquéej a'áa ja'tanyéj. ¹³ Ajta mati'ij majtáhuaj a'áa jó'ju' a'ájna a Egipto, aj pu'ij i José huatóoxajta' hua' jimi i ju'ihuáamua' a'tij ti pué'eenye'ej, a'yaa pu'ij i Faraón tyáamua'reeri' a'tyán ti jitzán eeráma'can a'ájna i José.

¹⁴ Ajta je'en tyu'ta'íjta' a'ájna i José ti'ij i táatajra' aje're'nyej a Egipto, majta i maj jamuán ajá'chajca'aj, i maj huéicatyej japuan tamuáamuata' japuan anxéij ará'axcaa. ¹⁵ Ti'quij Jacob a'áa ja'huóchejtye a Egipto, a'áa pu'ij jo'mu' a'ájna, majta a'ájma i tahuásimua'ci'ij a'áa mu majta jo'cuij. ¹⁶ Aj mu mij a'áa huojó'tij i mu'chítyee a'ájna a Siquem, a'áa mu huaja'vá'naj a'ájci jitze i chuéj ti huó'nanieeri' a'ájna i Abraham a'ájma i yó'j-mua' a'ájci i Hamor, Siquem ti já'chajca'aj.

¹⁷ Ti'ij arí atyojo're'nyéesima'caj a'ájci xicáara' ti jitzán aróo'astej i Dios ti jin tya'tóoraj a'ájci jimi i Abraham, jéehua mu huatámu'riaca' a'ájma i tahuásimua'ci'ij maj jitzán eerányej, mu'ríj mu'caa a'ájma i tyeétyee i maj a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Egipto. ¹⁸ Aj pu'ij sáij tye'entyárupij i ti va'cán jin tyí'ijta'aj a'ájna a Egipto, capu jaamua'aj a'ájci i José. ¹⁹ A'ájna i rey, a'áj pu huo'cuanamuaj i tatyétyeristyamua', je'ej pua'aj pu tyihuá'ajcha'íca'aj i tahuásimua'ci'ij. Ca'nyéjrij pu jin huo'ta'íj mej mij hui'ráhua'xij i juyó'j-mua' i maj móoj unyáaque'ej mej mij huácu'nyij. ²⁰ A'ájna ti'ij huanie'huaca' i Moisés. Majta a'ájma i huásimua'mua' i pá'rí'ij, a'áj mu jaaxá'pueeri' a'ájna a juchéj huéicaj máxcírie'. ²¹ Ti'ij tya'rá'aj a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán huá'cu'nyij i ti'ríj, i yó'ra' a'ájci i ti va'cán jin tyí'ijta, a'áj pu japuan huatanyúj ajta jáave'sijri' yaa ti'ij juyó'j. ²² Mati'ij mij néijmi'i tyamuá'tyej i maj tyojó'itej a'ájma i maj Egipto já'ma'can. Tyámua' pu tyo'cá-mua'riajca'aj a'ájna i Moisés a'ájci jime' ti tyu'taxáj, ajta je'ej ti tyi'táj huá'uurej.

²³ Ti'ij huá'puatyej nyinyi'ra'aj jajcha'ícaj i Moisés, a'yaa pu tyu'tóoxajta' ti uhoojo'vá'muaarej i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'ájma pu jitze eeráma'can. ²⁴ Ti'ij a'áa ja'rá'aj, aj pu'ij séej huaséj i ti Egipto já'ma'can, a'áj pu séej je'ej pua'aj uuriajca'aj i ti hua'

jitze ajtyáma'can, ti'quij i Moisés a'áa jo'mej ti'ij a'ájna japua huatányuunyij, aj pu'ij i Moisés jaajé'caj a'ájci i a'táj Egipto ti já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu tyí'mua'ajcaj yee máamua'reej i ihuáamua'mua' ti i Moisés Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij hue'rátóonyij a'ájma, majta camu jáa-mua'reeri'. ²⁶ Yaa ariá'pua'aj pu huo'tyoj hua'puácaa i ju'ihuáamua', múunyo'si'tya'ca'aj a'ájma, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj i Moisés ti huo'tá'ijmuj, ti'quij a'yan tyi-huo'tajé tijin: "Mua'aj tyétyacaa mu siaj ju'ihuáamua', zji'nye siaj sij je'ej pua'aj ju'uurej jujáamua'aj?" ²⁷ Aj pu'ij i ti je'ej pua'aj jooriajca'aj i séej i ju'ihuáara', a'ái pu jaatáajchaca' i Moisés, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin: "¿A'tanyij mua'antyíhuoo muéetzij tyi'táj jime', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en? ²⁸ Nyi pajta nyéetzij nyeje'-catan pati'ij tajquij tyeejé'caj a'ájci i ti Egipto já'ma'can." ²⁹ Ti'ij jáanamua'jri' a'ájna i Moisés, aj pu'ij huatá'oo'uj, jó'raa a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja-rájtjapua'aj tijin Madián, a'áa pu jó'catyij yaa ti'ij a'táj tiquee a'áa já'ma'can, a'áa pu jo'tyényehchaca', ajta hua'puácaa tyiyóomua'aj ja'raa a'ájna i Moisés.

³⁰ Tyoomá'caj huá'puatyej nyinyi'ra'aj, aj pu'ij sáij hu-ataséjre a'ájci jimi i Moisés a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a véjri' i jiríj jitze ti a'yan ántyapua'aj tijin Sinaí. A'áa pu jo'taséjre i ti tajapuá tyí'huüre' tyi'táj tu'píj jitze ti tyá-taasima'aj. ³¹ Ti'ij a'áj huaséj a'ájna i Moisés je'ej pu jo'taséj, aj pu'ij ajtyáxi'riaca' ti'ij véjri' tyámua' naa tyeeséj, ti'quij jáanamua'jri' a'ájci i tavástara' ti a'yan tyí'xajtaca'aj tijin: ³² "Nyáaj nu a'áin pué'een i hua' Dios i já'muahuasimua'ci'ij, a'ájci i Abraham, a'ájci i Isaac, nyajta a'ájci i Jacob." Ajta i Moisés, jéehua pu tyóo-viveesima'aj, capu óoca'nyajca'aj ti jaaséj. ³³ Ajta a'yan tyaaté'exaa i tavástara' tijin: "Pata'aj ajtá'pu'xi'in mua' ca'quéj, jil'nye nyéetzij pu nya'a'rij mu chuéj paj japuan jo'cha'can. ³⁴ Nyáaj nu nyeríj huo'séj je'ej maj tyá'puejtzitarej i nyetye'ítyeristyamua' i maj a'áa jo'tyij a Egipto, nyáaj nu huó'namua'jri' a'ájci i maj jin á'vi-icue're', nu'ríj yava'cáanyej nyej nyij hua' japua huatányuunyij mej mij iirác'nyej a'ájna a Egipto. A'áj nu jin nyáaj muaata'ítyij, pej pij a'áa jó'me'en a Egipto."

³⁵ Maj majta a'ájma quee jaataxié'vej a'ájci i Moisés, mati'ij a'yan tyaaté'exaa tijin: "¿A'tanyij mua'antyíhuoo muéetzij tyi'táj jime', pej pij ityájma tyitaata'íjtye'en?", Dios pu uyo'ta'ítyaca' yaa ti'ij i ti hua' jime' antyúu-mua'reej, ajta i ti hue'rátóonyij, a'ájci jime' i ti sáij hu-ataséjre i ti tajapuá tyí'huüre' a'ájci jitze i tu'píj ti tyá-taasima'aj. ³⁶ A'ájna i Moisés, a'ái pu a'áin pué'een i ti hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'ájma i tahuásimua'ci'ij, tyi'táj pu huo'taséjra mej mij a'ájci jin jáamua'reej ti Dios jitze aróoca'nyajca'aj, ajta a'ájna jájritze' ti a'yan tyaja-rájtjapua'aj tijin jájtyij ti po'vij, ajta a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'áa pu huá'puatyej nyinyi'ra'aj á'tyeej ti a'yan rijcaa i Moisés. ³⁷ A'ájna i Moisés, a'ái pu ajta a'áin pué'eenye'ej i ti a'yan tyihuo'té'exaa' a'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin: "Dios pu séej antyíhuoosij ti mua'ajmaj jitze ajtyáma'can ti ajta a'yan tyihuo'-tyáhuüre'sij nyati'ij nyáaj." ³⁸ Mati'ij i tye'ítyee a'áa ja'tyúusij jo'tij quee já'tyi'tij, a'ái pu ajta i Moisés ajo'tyá-vaaca'aj hua' jamuán i tahuásimua'ci'ij ti'ij a'áin ja-

muán tyu'xáj i ti tajapuá tyí'huüre' a'ájna jiríj japua ti a'yan tyaja-rájtjapua'aj tijin Sinaí, a'ái pu'ij ja'ancuriáa' i nyúucarij júuricamej ti jitzán séejre', ti'ij tajimí séeria'aj já'ra'nyij.

³⁹ Majta i tahuásimua'ci'ij camu jaataxié'vej maj ja'antzaahuatye'en, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj i jutzájta' maj huariá'ci'nyej a'ájna a Egipto. ⁴⁰ A'yaa mu tyaaté'exaa a'ájci i Aarón tijin: "Sáanturij táataavej mej mij a'áin anáatya'aj muá'ra'nyij, jil'nye catu jamua'reej je'ej ti tyi'táj jáaruuj a'ájci i Moisés, i ti ti'rájto' a'ájna a Egipto." ⁴¹ Aj mu mij sáantuj huatyátaahuaca' ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij visáaru', mati'ij mij tyaatámu'vejri-tyej a'ájci i visáaru', muatóotyamua'vej majta tyu'yé'estej a'ájci jime' i maj jaatyátaahuaca' jujáamua'aj i sáantuj. ⁴² Ajta i Dios ajtáara a'ájma jimi, ti'ij ij huo'ta' mej mij séej jimi tyu'tyáhuüre'en, a'ájma jimi i xú'ra'vetyee, máxcirie', xicáj, tyi'táj ti je'ej tyí'sejre' i jú-tye'. A'yaa pu tyé'yu'si' a'ájci jitze i yu'xarij i maj jo'yú'x-aca' a'ájma i maj tyityatatyá'ca'aj i Dios jimi tijin:

Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyama'can,

¿Nyiquij setyinaatámu'vejri'tya, siati'ij huá'puatyej nyinyi'ra'aj á'tyeej a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij?

⁴³ Nyij sequée a'yaa siana'aj tyáatisima'aj i chi'ra'an a'ájci i sáantuj ti a'yan ántyapua'aj tijin Moloc, siajta i xú'ra'vejra' i séej i sáantuj i ti a'yan ántyapua'aj tijin Refán, a'ái mu a'áin pué'eenye'ej i sáanturij i siaj jujáamua'aj huó'taahuaca' siaj sij tyámua' tyihuo'tá'an a'ájma. A'áj nu jin a'áa ímuáj jamuaata'ítyij jo'tij a'yan tyaja-rájtjapua'aj tijin Babilonia.

⁴⁴ A'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, a'ái pu aja' séjria'ca'aj hua' jimi i tahuásimua'ci'ij a'ájna i ináamuaj ti curiá'-nami' jo'maj jóosi'rii, a'yaa mu eenye' huatyátaahuaca' je'ej ti ye'ej i Dios tyaata'íj a'ájci i Moisés, ti'ij a'yan tyaaté'exaa ti jaatyátaavej a'yan eenye' ti'ij i mua'-tyéjri' i a'áin jaataséjra. ⁴⁵ A'ái mu i tahuásimua'ci'ij ja'ancuriá'ja a'ájci i ináamuaj, aj mu mij uya'rájti' a'ái-maj i maj mu ujo'vá'ju' a'ájci jamuán i Josué, mati'ij huo'mué'tij i tye'ítyee i maj séecan i chájta'naj jitze já'chajca'aj, a'ájma i ti Dios huo'ta' mej mij huo'-mué'tin. A'áa pu já'sejria'ca'aj a'ájna i ináamuaj 'asta quee huaséjre i David. ⁴⁶ A'ájna i David, a'áj pu huaci'ij ti Dios tyámua' tyéejcha'íj, a'áj pu jin jaatáhuoj a'ájna i David i Dios jimi, ti'ij Dios jaatá' ti David ja'ajtaavej i tye'yúuj ti'ij a'yan tyi'huüre'ej já'ra'nyij ti'ij chi'ra'an a'ájci i Dios ra' i Jacob. ⁴⁷ Capu ajta a'yan atyojo're'nyej, sulu a'ái pu ja'ajtaahuaca' i chi'ra'an i Dios a'ájna i Salomón. ⁴⁸ Ma'ajta i Dios capu a'áa ja'chej i chi'ij tzajta' i maj ja'ajtaahuaca' i tye'ítyee, a'áj pu jin a'yan tyo'yú'xaca' i sáij ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can tijin:

⁴⁹ I tajapuá pu a'áin pué'een i nya' ípuáaj,

ajta i cháanacaj pu a'áin pué'een i nyaj japuan ránya-ca'nyej.

¿Tyi'tanyí chi'ra'an sianaatyátaavej nyéetzij?

¿Jo'nyij ij já'í'rij nyaj huányaso'pe'en?

⁵⁰ ¿Nyij nyequee nyáaj a'áin pué'een i nyaj néijmi' tyú'taahuaca'?

⁵¹ Aj pu'ij a'yan ajta tyihuo'té'exaaaj a'fjna i Esteban tijin:

—Maj siajta mua'aj xu tyési', capu tyi'táj ja'mua tzaj-ta' utyenyinyij, a'náj tina'aj xu jitzán raatyij a'fjci i júuricama'ra' i Dios, a'yaa xu tyityetyóonaamuaj i jutzájta', mati'ij tyeyí'tihua'aj i já'muahuasimua'ci'ij. ⁵² ¿A'tanyij mequee je'ej huáruuj i já'muahuasimua'ci'ij i maj jaxajta'aj i Dios ti jitze eeráma'can? A'fñ mu huo'cuij a'fijma i maj anaquéej jaataxájtaca' ti yava'cányesij i ti jir'éenye'ej séejre' i Dios jimi. Ajta ti'ij yatanyéj a'fjna i tiquee tyi'táj jin á'itzeere' i Dios jimi, mua'aj xu jáacuanamuaj, siajta jaajé'caj. ⁵³ Mua'aj mu siaj ja'ancuriáa' a'fjci i nyúucarij, a'fñmaj jimi i maj tapuá tyí'huire', caxu ja'tzaahuatye'.

Mati'ij jaajé'caj a'fjci i Esteban

⁵⁴ Mati'ij a'yan tyáanamujri', tyámua' mu tyityaatanyinu'cacuca', majta ancuroci'máaj i jutaméj jitze a'fjci jimi i Esteban. ⁵⁵ Ajta i Esteban, a'fñ pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'quij jútye' jó'ny-eeriaca', aj pu'ij jaaséj ti aje'cátatzaca'aj i Dios ti jin naa huasé'rin, ajta pu a'fñ huaséj i Jesús ti muáca'ta' puj-mua' i Dios jo'tyávaaca'aj. ⁵⁶ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Cási' nyéesej i ti antácun i tajapuá, nyajta nu jaaséj a'fjci i ti ajta tyévin jitze huanie'huaca', ti a'áa jo'tyéjvee i muáca'ta' i Dios.

⁵⁷ Majta a'fñmaj mui'tyóonaxij i junaxiéeta' i jumuáca' jime', majta huatyéjihuajra ca'nyiin jime', aj mu mij ootyáhuachaca' a'fjci jimi. ⁵⁸ Mati'ij mij je'ráajaj a'ájna a chájta', aj mu mij jaatyáto'sixij tyetyéj jime', majta i maj tyí'sejraca'aj, a'fñ mu antyúuchuiixi i tyúusiicu', mati'ij mij atyaja'ajraj a'fjci jimi i tyamuéej ti a'yan ántyapuaj tijin Saulo.

⁵⁹ Mati'ij jatyató'xa'caj a'fjci i Esteban, a'yaa pu tyaatáhuo i Dios jimi tijin:

—Jesús, nyavástara', ancuriáa' i nyajúuricamej.

⁶⁰ Aj pu'ij tyítunutaca', ajta je'en ca'nyiin jin a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nyavástara', capáj hua' jitze japua'ritya'aj i maj jin ootyá'itzee.

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij huamuí'.

8 Ajta a'fjna i Saulo a'áa pu jo'tyávaaca'aj, a'fñ pu hua'sejraca'aj mati'ij jaajé'caj a'fjci i Esteban.

Saulo pu je'ej pua'aj huá'uurej a'fijma i maj tyá'tzaahuatye'

A'ájna xicáara' jitze mu huatyóohuij maj je'ej pua'aj huó'uurej a'fijma i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a Jerusalén. Néijmi'i mu ma'úrutyixij ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, ajta a'ájna a Samaaria, a'fñ mu'uj quee jo'cáj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ² Majta séecan i maj tyámua' tyí'tyetyei'tyeristaca'aj, a'fñ mu ja'vá'naj a'fjci i Esteban, jéehua mu á'tyeej maj juxaamuijritye' a'fjci jime'.

³ Meentyij a'fjna i Saulo, je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'fijma i maj tyá'tzaahuatye', a'fñ pu utyáru'picha'aj

hua' chi'táj jo'maj jo'cháatima'caa, aj pu'ij hui'rája'puana'aj i tyétyacaa, ajta i úucaa, néijmi'caa pu tyí'tuiiria'-ca'aj mej mij hue'tyáanaj.

Felipe pu huo'té'exaa i tavástara' nyuucaaaj a'fijma i maj Samaaria já'ma'can

⁴ Majta a'fñmaj i maj ma'úrutyixij, jo'tij na'aj maj joo-jú'ca'aj, a'fñ mu hua'mua'tyajca'aj i tyeétyee i nyúucari-a'ra' i Dios, i ti jin hua' japua huatányuusij. ⁵ Aj pu'ij Felipe a'áa ja'tanyéj a'ájna chájta' ti a'áa ja'ajtyáma'can a Samaaria, ti'quij huatyóochej ti tyihuo'ixaatye'en a'fjci jitze ma'can i Cirístu'. ⁶ Jéehua mu tyúusi'rihua'aj i tyeétyee, majta tyámua' naa tyúunamuajrastya'ca'aj je'ej ti tyí'xajta'aj a'fjna i Felipe, ji'nye jéehua pu tyí'sejrataca'aj tyi'táj ti huápu'ij juxie've' mej mij jáamua'reej tijin Dios pu jitze aróoca'nyajca'aj. ⁷ Majta mue'táj huarúj i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, muatyéjihuajraa i tyiyáaru'uj mati'ij iirácij i tyeétyee tzajta'. Majta mue'táj huarúj i maj quee tyéchavaaj, majta i maj quee tyámua' tyityaac'fij. ⁸ A'fñ mu mij jin tyámua' tyityahuóotyamua'vej a'ájna a chájta'.

⁹ Sñij pu ajta a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaa-ca'aj tijin Simón, i ti ará'tyeej ti tyí'hua'tacare'ej a'fjci jitze ma'can i tyiyáaru', i ti ajta huá'cuanamuajca'aj i tyeétyee Samaaria maj jo'cháatimee, jéehua pu'ij a'fñ jin óotzaahuatya'ca'aj. ¹⁰ Néijmi'i mu ja'tzaahuatya'-ca'aj, ti'ij na'aj i maj cíle'en, majta i maj huásij, a'yaa mu tyí'xajta'aj tijin:

—A'íi pu a'fñ pu'é'een i maj a'yan jatamuá'muaj tijin:

—I Dios ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹¹ Majta ja'tzaahuatya'ca'aj, ji'nye pu'ríj á'tyeevi'ca'aj a'fjna i Simón ti a'yan rijcaj a'fjci jime' mej mij je'ej tyo'taséj i tyeétyee. ¹² Ajta mati'ij ja'antzaahuaj a'fjci i nyúucarij i Felipe ti huó'ixaaj, i Dios ti jin tyí'ijta, ajta i Cirístu', aj mu mij huái'huaca' i tyétyacaa, majta i úucaa.

¹³ A'fñ pu ajta i Simón tyá'antzaahuaj, aj pu'ij huái'huaca', ti'quij huatyóochej ti jamuán jo'cha'canye'en a'fjci i Felipe, tyámua' pu tyóomua'ajcaa a'fjci jime' je'ej ti rijcaj a'fjna i Felipe, ajta a'fjci jime' i ti tyí'sejrataca'aj Dios jitze ma'can.

¹⁴ Mati'ij jáamua'reeri' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a Jerusalén, maj meríj ja'antzaahuaj a'fñmaj i maj Samaaria jo'cháatimee i nyúucarij Dios ti jimi je'ráma'can, aj mu mij huo'ta'ityaca' a'fjci i Pedro, majta a'fjci i Juan a'fijma jimi. ¹⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij jaatáhuaviiri' i Dios a'fijma jime' i maj tyá'tzaahuatye' Samaaria maj já'ma'can, ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta' a'fjna i júuricama'ra' i Dios. ¹⁶ Ji'nye capu eexúj yava'cányajca'aj i júuricama'ra' i Dios ti'ij huatyá'itzeere'en hua' tzajta', a'fñ mu jin huái'huaca' i tyeétyee nyúucaritye' i Jesús. ¹⁷ Mati'ij mij a'fñ i Pedro ajta i Juan, hua'vá'muarie'xij hua' mu'úutze' a'fijma i tyeétyee, aj pu'ij hua' jitze rá'aj a'fjna i júuricama'ra' i Dios.

¹⁸ Ti'ij i Simón jaaséj ti aje'cáma'ca'aj i júuricama'ra' i Dios mati'ijta séej avá'muarie'en áan mu'úutze', aj pu'ij a'fñ túmii huaá'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'fjna i Simón tijin:

—Sianaatá' siajta nyéetzij a'fjci i siaj jin jaayí'tin, ta'aj ij a'fjna i nyej nyáaj ja'vá'muarie'sij jitzán hu-
atyá'itzeere'en i júuricama'ra' i Dios.

²⁰ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che' jó'vetyij mua' túmii, pajta muáaj, ji'nye pej pij a'yan tyí'mua'tzej paj túmii jin jáananan i Dios ti huáa-
pua'aj hua'tá'caa. ²¹ Capáj a'yan tyu'tá'ci'puaj paj ja'an-
curiá'an, ji'nye capáj tyámua' tyi'tyá'cha'ij mua' tzajta'
i Dios jimi. ²² Huatapuá'citaj a'fjci i paj jin je'ej pua'aj
ricij, pajta jaatáhuaviiij i Dios, ti'ij tyimuaatú'uunyi' a'fjci
jime' i paj asíj a'yan tyéejtyoj mua' tzajta'. ²³ Ji'nye
a'yaa nu tyí'muasej muéetzij, paj quee tyámua' huojo'-
mua'raj i tyeétyee, a'fj pu muatyánaamuaj i ti je'ej
pua'aj een.

²⁴ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'fjna i Simón tijin:

—Xaatáhuaviiij i Dios nyaj jime', ti'ij quee tyi'tfj je'ej
nyoorej, siati'ij tyinaaté'exaa.

²⁵ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i tavástara'
a'fjima i tyeétyee, majta mu huo'té'exaa i nyúucarij i ti
jin Dios hua' japua huatányuunij, mui'caquéj a'áa maj
huacháatimee a Samaaria, mati'ij mij jo'cáj a'ájna a
Jerusalén.

I Felipe ajta i a'tfj Etiope ti já'ma'can

²⁶ Ti'quij síj tyu'taxájtaca' a'fjci jamuán i Felipe, a'fj
pu a'fjn pué'een síj ti tyí'huire' u tajapuá i Dios jimi,
a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Ájchesij pajta jó'ra'nyij aacij pujmua', a'fjci juyéj
jitze Jerusalén ti je'cáanyee yu jitze pujmua' a Gaza.

A'fjna i juyéj, a'fj pu a'fjn pué'een i ti a'áa jo're'nyee
jo'tij quee já'tyí'tij. ²⁷ Aj pu'ij ájchej i Felipe, ti'quij
jo'mej, a'áa pu jo'camá'caj ti'ij a'tfj antyinájchaca'
Etiope ti já'ma'can. Va'cán pu jin tyi'tyávaaca'aj a'fjna i
a'tfj a'fjci jimi i Candace, a'yaa pu huatóomua'aj i Can-
dace tijin hua' reíinaj i maj a'áa já'ma'can a Etiope. A'fj-
na i a'tfj, a'fj pu a'fjna jin antyúumua'reerica'aj ti
túmii síria'ca'aj, a'fj pu a'áa ja'tanyéj a'ájna a
Jerusalén ti'ij Dios jo'tyáanajchej. ²⁸ Pu'ríj a'áa jó'raa
a'ájna chuéj japua jo'tij já'ma'can, a'fj pu jitze araquée
huama'ca'aj i cariaáata'. Yu'xarij pu jitze tyé'jijva'ca'aj
a'fjn ti jo'yú'xaca' i Isaías. ²⁹ Aj pu'ij i júuricama'ra' i
Dios, a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Felipe tijin:

—Áricuj, ajtyáxíriij a'mújcij jitze mu cariaáata'.

³⁰ Ti'ij ij i Felipe ajtyáxíriaca' a'fjci jimi i a'tfj, aj pu'ij
jáanamua'jri' ti tyé'jijva'ca'aj a'fjci jitze i yu'xarij a'fjn ti
jo'yú'xaca' i Isaías, ti'quij i Felipe a'yan tyaata'íhuo'ri'
tijin:

—¿Nyi peyó'itej i paj já'jijve'?

³¹ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'fjna i a'tfj tijin:

—¿Ji'nye tyi'riij nyaj yo'itéej ná'ra'nyij, tipua'aj quee
a'tfj náamua'tyej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij?

Aj pu'ij jaatá'inyej a'fjna i a'tfj ti'ij i Felipe antyíra'nyij i
cariaáata' jitze, ajta je'en jamuán atyéyixi'ín.

³² A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i ti jitzán tyé'jijva'ca'aj
tijin:

A'yaa mu tyiyo'já mati'ij i cánya'aj jo'maj huaja'cui'-
caa.

A'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij cánya'aj tiquee nyuuvej
mati'ijta jacáyesime'en.

A'yaa pu cha'tána'aj quee tye've'nyuucá'aj, mati'ij
je'ej pua'aj jáaruuj.

³³ Jéehua mu jaatyáxaahuataca', capu a'tfj japuan hu-
atanyúj.

¿A'tanyíj ij jaataxájtaj a'tfj ti jitze eeráma'can a'fjna i
a'tfj?

Ji'nye a'fj pu yo'ví'tij i júuricama'ra' ti'ij quee che'
iiye'ej séjre'ej i cháanacaj japua.

³⁴ Aj pu'ij a'fjna i a'tfj a'yan tyaata'íhuo'ri' a'fjci i Fe-
lipe tijin:

—A'túzuj cui' naaté'exaatye', ¿a'tanyíj pu tyí'xaj i ti
tyó'símuaj, nyiquij justíj tyóoxajta ca' a'tfj séj tyáxaj-
ta?

³⁵ Aj pu'ij i Felipe huatyóochej ti jaaté'exaatye'en
a'fjci i ti já'jijva'ca'aj i yu'xarij jitze, a'fj pu huataxájtaca'
i nyúucarij je'ej ti tyi'tfj jáaruuj a'fjci i Jesús. ³⁶ Mati'ij
a'áa jo're'nyej jo'tij ja'rámuaa, aj pu'ij a'fjna i a'tfj
a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Felipe tijin:

—Cási' yána'aj arájmuaa, ¿nyiquij quee je'ej tyí'riij
paj náa'íriij nyéetzij?

³⁷ Aj pu'ij i Felipe a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tipua'aj petyá'tzaahuatye'ej mua' tzajta', aj pu hu-
atá'riitarij.

Aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' a'fjna i a'tfj tijin:

—Nyáaj nu tyá'tzaahuatye' ti i Jesús yó'jra' pué'een i
Dios.

³⁸ Aj pu'ij jaata'íjtaca' ti óochaxij i cariaáata', mati'ij mij
acáacij i maj hua'puaj, aj mu mij atyáacij a jáata', ti'quij
i Felipe jáa'íri' a'fjci i a'tfj. ³⁹ Mati'ij eetacíj a jáata', aj
pu'ij i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'fjci i Felipe jiye'tzín
jime'. Ajta a'fjna i a'tfj capu che' jaaséj a'fjci i Felipe
je'ej ti huárupij, aj pu'ij jó'raa a'fjna i a'tfj naa tyuutyá-
mua've'ej. ⁴⁰ Ajta a'fjna i Felipe, a'áa pu jo'taséjrej a'áj-
na chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Azoto. A'fj pu
huo'té'exaa i tyeétyee a'fjci i nyúucarij ti jin Dios hua'
japua huatányuunij, a'yaa pu a'fjci jin huaríj,
ajtáhua'aj áyee ti huachájta'tajmee jitze, ajtáhua'aj áy-
ee, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj a'ájna a ti a'yan tya-
ja'rájtyapuaj tijin Cesarea.

Ti'ij a'fjna i Saulo huatóotoj i Dios jimi

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

9 Ti'ij ooj a'fjna i Saulo hua'nyeechacaj ti
huó'cui'nyij a'fjima i maj tyá'tzaahuatye' i tavás-
tara' jimi, aj pu'ij uyo'tyéesej a'fjci i ti tyi'huá'ijtya'ca'aj
u tye'yúuj tzajta'.

² Aj pu'ij jaatáhuaviiri' ti a'fjn i yu'xarij jaatapíjtye'en i
ti jin ujo'tyájrutyey u tye'yúuj tzajta' a'ájna ti a'yan tya-
ja'rájtyapuaj tijin Damasco. Ti'ij a'áa huojo'huoonyij i
tyeétyee i maj ja'tzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyá-
mua' tyityaajú' i Dios jimi, ti'ij na'aj tyétyacaa majta úu-
caa, ti'ij a'áa hueje'tyáanaj a Jerusalén.

³ Ti'ij arí a véjri' joomá'caj a Damasco, aj pu'ij jiye'tzín
jéehua japuan rányeerí'ciria'ca', a'ájna jo'tij jooma'-
ca'aj i Saulo. ⁴ Aj pu'ij acájvej ti'quij chóota' atyívej,
nyúucarij pu huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Saulo, Saulo, ¿ji'nye een jime' je'ej pua'aj pény-oorej?

⁵ Tí'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájna i Saulo tijin:

—¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan utyeje'cánamuajre tijin:

—Nyáaj nu a'áin pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej.

⁶ Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ájchesij, pata'aj jó'me'en a chájta', a'áa mu muo-jo'té'exaatye'sij je'ej paj ye'ej huárinyij.

⁷ Majta a'áimaj i maj jamuán huajú'ca'aj, jéehua mu tyí'tz#inya'ca'aj, ji'nye nyúucarij mu huánamuajri', majta camu a'táj a' jo'séj. ⁸ Aj pu'ij ájchej a'ájna i Saulo, tí'ij a únyeeriaca', capu che' tyí'sejraca'aj, matí'ij mij ja'náví'raj i muáca'ra'an jitze meyo'ví'tij a Damasco.

⁹ A'yaa pu á'tyeej huéecaj xicáj tíquee atányeej, ajta quee tyí'táj huácuaj capu ajta ya'ca'aj.

¹⁰ Sijij ti tyá'tzaahuatye' pu a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ananías, aj pu'ij tavástara' huataséjre a'ájci jimi, a'yaa pu tyaatajé tijin:

—Ananías.

Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Yá'nyaj huatyéjve, nyavástara'.

¹¹ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'ájna i tavástara' tijin:

—Ájchesij áricuj, a'ájna cáayej jitze ti a'yan tya-ja'rájtyapuaj tijin ti huatóoje'yej, pata'aj a'áa tyojo-ta'íhuo' a Judas ti ja'chej, a'ájci jime' i a'táj ti a'yan ántyapuaj tijin Saulo, Tarso ti já'ma'can, a'áin pu jahuoo i Dios jimi. ¹² A'táj pu huataséjre a'ájci jimi i Saulo, ti a'yan ántyapuaj tijin Ananías, a'yaa pu tyu'taséjre ti a'ájna i Ananías ujo'tyájrupij, tí'quij ja'vá'muariej mu'úutze', tí'ij ajtáhua'aj atányeerej.

¹³ Tí'ij a'yan tyáanamujri', a'yaa pu tyu'tanyúj a'ájna i Ananías tijin:

—Cási', nyavástara', mue'táj mu meríj naaté'exaa je'ej ti tyí'táj uurej a'ájna i a'táj, je'ej pua'aj pu huá'uurej a'áimaj i maj mua'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Ajta ijíj, a'áimaj i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'áin mu jaatá' ti a'áin yatanyéj, ajta huá'anví'tij hua'náj'caxi'in a'áimaj i maj muéetzij mua-na'michej.

¹⁵ Ajta i tavástara' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj, nyáaj nu ja'antyíhuoj a'ájci i a'táj tí'ij nyéetzij jitze ma'can tyihuoté'exaatye'en, a'áimaj i maj séej chuéj japua ja'chej, ajta i maj va'cán jin tyí'ijta, ajta a'áimaj i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Israel. ¹⁶ Nyáaj nu jaataséjratye'ej a'ájci i Saulo ti a'yan tyúuxie've' ti jéehua jajpuéetzij já'ra'nyij nyéetzij jitze ma'can.

¹⁷ Aj pu'ij ujo'mej a'ájna i Ananías, a'áa pu ja'rá'aj a Judas ti ja'chej, aj pu'ij utyájrupij u chi'táj. Ajta je'en ja'vá'muariej áan mu'úutze' a'ájci i Saulo, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:

—Nye'ihuáara' Saulo, a'áin pu a'yan tyinaata'íj i tavástara', a'ájna i Jesús i ti muéetzij jimi huataséjre patí'ij aja'va'má'caj, a'yaa pu tyinaata'íj pej pij pajtáhua'aj atányeerej, ajta paj a'ájci jitze ará'aca'nyej i júurica-ma'ra' i Dios.

¹⁸ Tí'ij a'yan tyaaté'exaa, tyí'táj pu eetácuurixij i jí'sáara' jitze ti jo'riá'najca'aj, tí'ij atányeeriaca', aj pu'ij ájchej a'ájna i Saulo tí'quij huá'huaca'. ¹⁹ A'tzúz a'tyéeví'caj pu'ij té'ej tyú'cuaa, tí'quij jaatáca'nyisti'ri', a'áa pu jo'tyá'ítzee hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye' a'chu pua'an xicáj a'ájna a Damasco.

Saulo pu tyihuá'ixaatye' a Damasco

²⁰ Aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i hua' tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyihuá'mua'tyajca'aj ti i Jesús yójra' pué'een a'ájci i Dios. ²¹ Néijmi'i i maj jáanamua-jri', a'áin mu je'ej yó'sejraca'aj, a'yaa mu tyí'xajta'aj tijin:

—¿Nyiquee a'áin pué'een i ti je'ej pua'aj huá'uuriac-ca'aj a'ájna a Jerusalén a'áimaj i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi? ¿Ajta nyiquee a'ájci jin mu jo'vé'mej tí'ij a'mújma ánví'tij hua'náj'caxi'in tí'ij huo'tátuiire'en i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta' a'ájna a Jerusalén?

²² Jéetze' pu jaca'nyisti'raca'aj a'ájci i Saulo, tí'ij a'yan tyihuoté'exaatye'en i tyeyúuj, ajta huo'mué'tij a'áimaj i juríyuj i maj Damasco já'chajca'aj tí'ij a'yan tyihuoté'exaaj ti i Jesús a'áin pué'een i Círístu'.

Saulo pu huatóo'uj mej mij quee jaatyéevi' i juríyuj

²³ A'chu pua'an xicáj, aj mu mij jaaxá'pu'íntarej a'áimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij jaajé'caj a'ájci i Saulo. ²⁴ Aj pu'ij jáamua'reeri' a'ájna i Saulo. A'náj tina'aj tújca majta t'ca', a'áa mu je'tyétya'ca'aj jo'tij ja'pueertaj jo'tij je'ráanyee i juyéj, mej mij jaajé'caj.

²⁵ Majta a'áimaj i séecan i maj tyá'tzaahuatye', sicírij jitze ti ve'éj mu ja'tyáaraj matí'ij mij ja'ancuriá'toj i ti curiá'nami' jitze, a'tzáaj jé'ta' t'ca' aj pu'ij huatóo'uj.

²⁶ Tí'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, jaxie'va'ca'aj ti hua'an-tyáanaxcaj a'áimaj i maj tyá'tzaahuatye', majta a'áimaj néijmi'i mu jatzi'nyaca'aj, ji'nye camu ja'tzaahuatya'-ca'aj yee a'áin pu ajta a'áin pué'een i ti tyá'tzaahuatye'.

²⁷ Ajta a'ájna i Bernabé ja'antzaahuaj, aj pu'ij yo'ví'tij a'áimaj jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'té'exaa ti i Saulo jaaséj a'ájci i tavástara', tí'ij a'áa joomá'caj i juyéj jitze, ajta i Saulo tyihuó'ixaaj i Jesús jitze ma'can a'áimaj i maj Damasco já'chajca'aj. ²⁸ A'yaa pu'ij a'áa tyojo'tyá'ítzee a'ájna i Saulo a'ájna a Jerusalén, ajta a'áimaj jamuán jo'chá-canya'aj. Tyihuá'ixaatya'ca'aj tzáahuatyi'ra'aj jime' i Jesús jitze ma'can. ²⁹ Séecan pu ajta jamuán tyu'taxáj-taca', i maj jaayí'tin i huá'nyuucaa i griego, majta a'áimaj jéehua mu tyúu'ixaatya'ca'aj a'ájci jime', majta tyí'tyesa'ca'aj maj jaajé'caj. ³⁰ Matí'ij a'áimaj i maj tyá'tzaahuatye' jáamua'reeri', aj mu mij yo'ví'tij a'ájci i Saulo a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, matí'ij támij jaata'ítyaca' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Tarso.

³¹ Matí'ij mana'aj i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj huacháatimee a'ájna a Judea, ajta Galileea, ajta a Samaaria, néijmi'i mu tyá'mua' tyí'tyechajca'aj, majta a'ájci jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios. Me'tyesa'ca'aj a'ájci i tavástara' maj tyí'táj jin

ootyá'itzeere'en jimi, majta a'fjina jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, a'fj mu jin támui'risima'aj.

Pedro pu tyáahuaj a'fjci i Eneas

³² A'fjina i Pedro, a'fj pu hua'camuáarejy'i'ca a'fjima i maj tyá'tzaahuatye', a'fjima pu ajta ujo'vá'muaariaca' i séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'áa maj já'chajca'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Lida. ³³ Séej pu a'áa jo'tyoo i tyáataj ti a'yan ántyapuaj tijin Eneas, pu'ríj aráhueeicaj nyinyi'ra'aj á'tyeevi'ca'aj tiquee ajcha'ca'aj i utáatzij japua, ji'nye capu tyéchavaaj. ³⁴ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'fjina i Pedro tijin:

—¡Eneas! a'fj pu tyí'muahuatye'en i Jesús. Ájchesij, pata'aj tyámua' jáa'uurej mua' utáatzij.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij ájchej i Eneas. ³⁵ Néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Lida, majta a'ájna a Sarón, a'fj mu jaaséj ti'ij ájchej, aj mu mij ja'antzaahuaj a'fjci i tavástara'.

Pedro pu jaatájuurij a'fjci i Doorcaj

³⁶ Síij ti ajta tyá'tzaahuatye', a'áa pu jo'tyávaaca'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Jope, íiti' a'fjina i a'tfj, a'yaa pu ántyapuaj tijin Tabiita; Tabiita a'yaa pu huatóomua'aj huá'nyuucaa jime' i griego tijin Doorcaj. A'fjina i íiti' jéehua pu a'yan rijcaa tyi'tfj jime' ti xá'pu'i', huá'huñria'aj i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³⁷ Ti'ij Pedro ooj a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Lida, aj pu'ij i Doorcaj tyi'ijcui'nyaca' ti'quij huamuí', ajta i tyévira' mat'i'ij jaca-jo'sij, aj mu mij ju'tyájtóo u chi'táj. ³⁸ A'ájna a Jope a'áa pu véjri' putyajá'ricij a Lida, a'áa pu jo'tyávaaca'aj a'fjina i Pedro, mat'i'ij jáamua'reeri' a'fjima i maj tyá'tzaahuatye', hua'puácaa mu huata'ityaca' mej mij uy-o'té'exaatye'en a'yan tijin:

—Pata'aj jiye'tzín mu ja'rájra'nyij iye'ej Jope.

³⁹ Ti'quij i Pedro hua' jamuán ujó'mej, ti'ij a'áa ja'rájaj, aj mu mij ju'tyéevi'tij jo'tij je'ráca'tyíi i mu'chíj, majta néijmi'i a'fjima i maj antyúujimua'astariaca', mua'cooyi'nyaa'aj mu eetyahuíístiraj a'fjci jimi i Pedro, mat'i'ij mij tyaataséejra i cáanarij a'fjin ti tyí'ta'huacare'ej i Doorcaj ti'ij óoche' júuricaj. ⁴⁰ Pedro pu huo'ta'fj maj néijmi'i iirácñnye, ti'quij tyítunutaca', ajta jaatáhuoj i Dios jimi, ja'raséeraj a'fjci i mu'chíj, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¡Tabiita, ájchesij!

Ti'quij atányeeriaca' a'fjina i íiti', ti'ij jaaséj a'fjci i Pedro, aj pu'ij ooyíxij. ⁴¹ Ajta i Pedro muáca'ra'an pu jitze jajví'raj ti'quij ja'ajriáj, aj pu'ij huo'tajé a'fjima i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'fjima i úucaa i maj antyúujimua'astariaca', ti'quij júurican huataséjrataca'. ⁴² Néijmi'que' mu jáamua'reeri' a'fjima i maj a'áa huacháati-ma'caa a'ájna a Jope, mue'tfj mu mij ja'antzaahuaj a'fjci i tavástara'. ⁴³ Pedro pu a'áa jo'tyá'itzee a'chu pua'an xicáj a'ájna a Jope, a'fjci jimi i navíj ti tyí'huacaa, Simón pu ántyapuaaca'aj a'fjina i a'tfj.

I Pedro ajta a'fjina i Cornelio

10 Síij pu a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea, Cornelio pu ántyapuaaca'aj, a'fj pu a'fjin pué'eenye'ej i ti tyihuá'ij-tye' a'fjima i xantáaru'uj i maj Italia já'ma'can. ² A'fjina i Cornelio, jéehua pu naa tyihuojó'mua'rajca'aj, majta néijmi'i i maj jamuán chajca'aj, máana'micha'aj i Dios. Jéehua pu huo'táhuñ tímii jime' a'fjima i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'náj tina'aj jahuocaa'aj i Dios jimi. ³ Séej pu a'yan tyu'ríj, a'tzáaj yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, tyi'tfj pu jimi huataséjre, naa pu tyámua' tyeeséj a'fjci i Dios ti jimi tyí'huñre', ti a'úun jo'tyájrurij jo'tij a'fjin je'rácayii, aj pu'ij a'yan tyaatajé tijin:

—¡Cornelio!

⁴ Ti'quij ja'raséeraj ja'raa a'fjina i Cornelio, tyi'tzñnye'ej pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyavástara'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'fjina i tajapua' ti tyí'huñre' tijin:

—Dios pu jú'mua'ree a'fjci i paj jahuoo a'náj tina'aj, ajta i paj períj huo'tyáhuñ i maj quee je'ej tyéejviicue'.

⁵ Pata'aj huo'ta'ítyej i tyétyacaa maj a'áa jó'ju' a'ájna a Jope, mata'aj yo'vé'vi'tij a'fjci i Simón i ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Pedro. ⁶ A'áa pu jo'caj séej jamuán ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Simón, navíj pu tyí'huacaa a'fjina i Simón, a'áa pu véjri' ja'chej jo'tij jájtyij ja'vá'asej.

⁷ Ti'ij jó'raa a'fjina i ti tajapua' tyajá'huñre' i ti jamuán tyu'xájtaca', aj pu'ij i Cornelio hua'puácaa huata-cho'vej i maj jahuñre', ajta séej i xantáaru' i ti ajta ja'tzaahuatya'ca'aj i Dios. ⁸ Néijmi'i pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tfj huarfj, aj pu'ij huo'ta'ityaca' maj a'áa jó'ju' a Jope.

⁹ Yaa ariá'pua'aj, a'tzáaj tacuaríixpuaj, mat'i'ij meríj a véjri' ajooju'caj a chájta', aj pu'ij Pedro antyíraj i chi'ij japua, ti'ij jaatáhuoonyij i Dios jimi. ¹⁰ Pu'ríj i'cuataca'aj, jaxie'va'ca'aj ti tyi'tfj huácua'nyij, mat'i'ij móoj tya'cue'ráatacaj i ti tyí'cua'nyij, aj pu'ij tyi'tfj jimi hu-ataséjre. ¹¹ A'fj pu huaséj ti antacúj i tajapua', tyi'tfj pu aje'cáma'ca'aj muácuacue' pu tya'ajhuñhuñma'caj.

¹² Néijmi'i mu tyí'tyesejria'ca'aj a'fjci jitze i ti aje'cáma'ca'aj néijmi'i i tyi'tyán i maj muácuacaa iira'ñcajme, majta i maj chóota' huaci'ij, i maj hua'cñnyajci'ij, majta i maj rá'rie. ¹³ Aj pu'ij nyúucarij huánamuajri' ti a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij pajta huó'ci'mej.

¹⁴ Ajta i Pedro a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Canu xaa nyu'uj a'náj tyi'tfj cua'nyij i tiquee tyéevi-jtj, na'ríj tyi'tyán maj xána'vi're'. ¹⁵ Ajtáhua'aj pu i nyúucarij a'yan tyatajé tijin:

—Néijmi'i i Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj che' a'yan tyí'xajtaj yee tyí'xana'vi're'.

¹⁶ A'yaa pu huéicaj huarfj, ti'quij ajtáhua'aj tyíraa u tajapua' a'fjina i ti aje'cáanyej. ¹⁷ Jéehua pu tyí'mua'ajcaj a'fjina i Pedro a'fjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'fjina i ti jaaséj, mat'i'ij a'fjin ará'aj a ti ja'pueertaj a'fjima i Cornelio ti huojota'ityaca', mat'i'ij a'áa ja'rájaj a'fj mu

tyu'íhuo'sime'ej jo'tij ja'chej a'íjna i Simón. ¹⁸ Aj mu mij ca'nyíin jin tyu'ta'íhuo' t'ipua'aj a'úun je'rájcatyij a'íjna i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaaj tijin Pedro. ¹⁹ Ajta i Pedro óoche' pu tyí'mua'ajcaa a'íjci jime' i ti huataséjre a'íjci jimi, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa i júuricama'ra' i Dios tijin:

—Simón, huéecaj mu i tyétyacaa muatyáhuoonyij. ²⁰ Ajchesij, pata'aj acájra'nyij, pajta jó'me'en hua' jamuán, capáj je'ej tyí'mua'ajcaa, ji'nye nyáaj nu uhuo'jo'ta'ítyaca'.

²¹ Aj pu'ij acájraa a'íjna i Pedro, ti'quij a'yan tyi-huo'té'exaaaj tijin:

—Nyáaj nu a'íin pué'een i siaj jatyáhuoonyij, ¿tyi'tanyí jin yesiavá'ju'?

²² Aj mu mij a'yan tyityaatanyúy tijin:

—A'íj tu jin yavá'ju' a'íjci jitze ma'can i Cornelio i ti tyi-huá'ijtye', tyámua' pu tyí'tyevij, jéehua pu ja'tzaahuatye' i Dios, majta néijmi'i tyámua' tyéejcha'íj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Síj ti tyí'hu're' u tajapuá i Dios jimi, a'íj pu jaaté'exaa ti muéetzij muaata'íjta paj ujó'me'en a ti ja'chej, ti'ij a'íin Cornelio muáanamuaaj a'chu paj nyúucarij tyaaté'exaatye'sij.

²³ Ti'quij i Pedro huo'tá'inyej maj utyájrutyey u chi'táj, a'áa mu jo'tyóo'itzee, yaa ariá'pua'aj pu jó'raa i Pedro hua' jamuán, séecan mu majta hua' jamuán ujó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jope.

²⁴ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a Cesarea, jo'tij i Cornelio huaja'cho'va'ca'aj, a'íjma jamuán i ju'ihuáa-mua', ajta i maj tyámua' naa tyá'mua'tyey, néijmi'i mu tyúusíj u chi'táj. ²⁵ Ti'ij Pedro ará'aj a ti ja'chej, a'íj pu ja'antyná'jchaca' a'íjna i Cornelio, aj pu'ij tyítunutaca' a ti jóonyee i Pedro, ti'ij jaatyáanajche. ²⁶ Ajta i Pedro ja'ajriáj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Huatyéjchaxij, tyévij nu nyajta nyáaj pué'een, pati'ij muáaj.

²⁷ Mati'ij tyu'taxáataj jujímu'aj, aj mu mij utyájrurpíj u chi'táj, ti'quij a'íjna i Pedro huo'séj i maj jéehua tyúusíj i tyeétyee. ²⁸ Pedro pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Mua'aj xu jamua'reej ti i tayi'ráj quee tyi'tá'caa ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, tyaj a'yan tyityo-jó'jujhu'nye' a'íjma jamuán i maj séej chuéj japua já'ma'can, nyij tyaj huá'muaariaj. Ajta i Dios pu naamuá'-tyey nyaj quee a'yan tyá'xajta yee capu naa een mu a'tíj, nusu yee xána'visi' pu huasé'rin a'mújna. ²⁹ A'íj nu jin, mati'ij naatajé nyaj mu mujo'vé'mej, canu tyi'tíj je'ej tyu'taxájtaca'. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáa-mua'reej ji'quij een jime' setyinaatacho'vej.

³⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúy a'íjna i Cornelio tijin:

—Pu'ríj muáacuaj xicáj tyooméj, yáapua'aj a'tzáaj, a'yaa nu huaquéej iye'ej nyichéj, nyati'ij huatyéenyuj i Dios jimi, a'tzáaj yácíj jé'ta' ucamá'caj i xicáj, ti'quij a'tíj huataséjre nye jimi, naa pu tyi'tyama'astáji'caa a'íjna i ti jucáchajca'aj. ³¹ Ajta a'yan tyinaaté'exaaaj a'íjna i a'tíj tijin: “Cornelio, Dios pu arí jáanamua'jri' a'íjci i paj jimi huatyéenyuj, ajta pu jo'támua'reeri' a'chu paj tyihuo'tapu'éjve i maj quee je'ej tyéejviicue'. ³² Pata'aj huo'ta'ítyey maj ujó'ju'un a chájta' ti a'yan tyaja'rájtya-

puaj tijin Jope, miche' uyo'vé'vi'tij a'íjci i Simón, i ti ajta a'yan ántyapuaaj tijin Pedro, a'áa pu jo'caj jo'tij ja'chej i Simón, a'íjna i navíj ti tyí'huacaa, a'áa pu ja'chej a'ájna véjri' jájtyij ti ja'vá'asej.” ³³ A'íj nu jin jiye'tzín huo'ta'ítyaca' mu séecan mata'aj mojo'tájeevej, pajta muáaj xá'pu' paj huaríj paj mujo'vé'mej. Ya tu'ríj tyij iíjij néijmi'i huatyu'uj, Dios pu jamua'reej je'ej tyaj ye'ej tyá'xie've', tyata'aj néijmi'i jáanamuaaj a'chu ti i tavás-tara' tyimuaata'íj paj tyitaaté'exaatye'en.

Pedro pu tyihuo'íxaaj jo'tij Cornelio ja'chej

³⁴ Aj pu'ij Pedro a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nu'ríj iíjij yó'itej tijin a'yaa pu tyi'ja'yájna a'íjci jimi i Dios néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een síj ajta síj. ³⁵ Néijmi'i mu jitzán juxie've' i Dios a'íjma i tyeétyee i maj ja'tzaahuatye', majta xá'pu' ríci. ³⁶ Dios pu a'yan tyihuo'tajé a'íjma i maj Israel jitze eeráma'can, a'íj pu huo'té'exaa i nyúucarij ti tyú'tyamua'viste', a'íjci jime' i Cirístu', a'íjna i ti néijmi'caa vástara'.

³⁷ Xu'ríj jamua'reej je'ej ti tyi'tíj huaríj néijmi'que' a'ájna a Judea, a'áa pu jo'tyóochej a'ájna a Galileea, ti'ij i Juan a'yan tyihuo'té'exaaaj i tyeétyee ti a'yan tyúuxie've' maj huá'íhuaj. ³⁸ A'yaa xu tyá'mua'reej ti i Dios jitzán jaatyájtóo i ju júuricamej ajta i ti néijmi'i jin putyi'uurejve, a'íjci jimi i Jesús Nazaret ti já'ma'can, a'yaa pu ríjcaj je'ej ti tyí'xa'pu', ajta tyihuá'huaatya'-ca'aj néijmi'caa i maj jajpuéetzij a'íjci jime' ti tyiyáaru' tyihuá'ijtya'ca'aj. A'íj pu néijmi'i putyi'uuriajva'aj, ji'nye Dios pu jitzán séjria'ca'aj. ³⁹ Ityáj tu néijmi'i mua'reej je'ej ti tyi'tíj huáruuj iye'ej jo'maj ja'chej a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'ájna a Jerusalén. A'tzúj a'tyéevi'caj mu mati'ij jaajé'caj a'íjci jime' i maj yó'tatej i cúruuj jitze. ⁴⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurityey ti'ij tyoomá'caj huéecaj xicáj i ti huamuí', ajta tyu'tá' ti'ij huataséjre tajimí. ⁴¹ Camu néijmi'i jaaséj, sulu ityáj tu'uj jaaséj, i ti a'íin arí ta'antyníhuooca'aj i Dios. Ityáj tu jamuán tyú'cuua, tyajta hua'íj a'íjci jamuán i Jesús ti'ij huatájuurica'. ⁴² A'íj pu tyitaata'íj tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeétyee, yee Jesús pu a'íin pué'een i ti huá'xijtye'en néijmi'caa i tyeétyee, i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁴³ Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj a'íj mu jaxajta'aj a'íjci i Jesús, a'yaa mu majta tyu'taxájtaca' yee néijmi'i i maj tyá'antzahuatye'en a'íjci jimi a'íj pu tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

A'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íj mu ja'an-curiaa' i júuricama'ra' i Dios

(Hch. 11:15-17)

⁴⁴ Óoche' pu tyi'xáatacaj a'íjna i Pedro, ti'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jitzán rá'aj néijmi'caa, a'íjma i maj janamuajraca'aj je'ej ti tyí'xajta'aj a'íjna i Pedro. ⁴⁵ Majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'íjma jitze ajtyáma'can i maj ja'antyní'chej i junavíj, tyámua' mu tyo'taséj a'íjma a'íjci jime' ti Dios ajta jaatyájtóo i ju júuricamej a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁴⁶ Tyámua' mu tyo'taséj, ji'nye mahuó'namua'jri' maj séecan nyúucarij jin tyí'xajta'aj, majta tyámua'

tya'tá'caria'aj i Dios. ⁴⁷ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íj-na i Pedro tijin:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti a'tíj tyu'tyáanaj mej mij quee huái'huaj a'íimaj i tyeétyee, i maj majta meríj ja'an-curiaá' i júuricama'ra' i Dios yaa tyati'ij ityáj?

⁴⁸ Ajta je'en huo'ta'íj maj huái'huaj nyúucaritze' a'íjci i Jesús ti Ciriístu' pué'een. Mati'ij mij i maj huái'huaca' jaatáhuaviiri' i Pedro ti huatyá'itzeere'en hua' jamuán a'chu pua'an xicáj.

Pedro pu huo'té'exaa je'ej ti tyi'tíj huaríj a'íjci jimi i Cornelio

(Hch. 10:9-23, 44-48)

11 Aj mu mij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj, majta i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa jo'cháatima'-caa a'ájna a Judea, a'íi mu jáamua'reeri' tijin i maj séej chuéj japua já'ma'can mu majta ja'ancuriaá' i nyúucaria'ra' i Dios. ² Tí'ij a'íjna i Pedro a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, je'ej mu pua'aj tyaaxájtaca' a'íimaj i maj majta tyá'tzaahuatye', i maj ja'antysisí'chej i junavíj, ³ a'yaa mu tyaatajé tijin:

—Je'ej paj pua'aj huaríj, ji'nye a'íjma paj ujo'vá-muaariaca' i maj quee ja'antysisí'chej i junavíj, pajta hua' jamuán tyú'cuaa.

⁴ Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti huo'té'exaatye'en néim'i je'ej ti tyi'tíj huaríj, ⁵ a'yan tijin:

—A'áa nu chájta' jo'tyávaacaj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Jope, nyati'ij nyooj tyenyúusima'caj i Dios jimi, aj pu'ij tyi'tíj nyej jimi huataséjre, cáanarij tyi'tíj ti jútye' aje'cáanyej, muáacuaque' pu tyé'ejvivin, a'áa pu jútye' je'cáanyej jó'nyaj jo'ojcatyíj. ⁶ Tyámua' nu tyeeséj tyi'tíj ti eeriáa'ca'aj, aj nu nyij tyi'tyán huaséj i maj muáacua-caa iira'íicajmee, majta i maj simuáruunyij, majta i maj chóota' huacínyajci'ij, majta i maj rá'riee.

⁷ Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri', ti a'yan tyinaatajé tijin:

—Pedro, ájchesij, pata'aj huó'cui'nyij, pajta huo'cí'mej. ⁸ A'yaa nu tyu'tanyúj tijin: “Canu xaa nyu'uj nyavástará', ji'nye canu a'náj tyi'tíj cua'nyij tíquee tyéevijtij ti ajta xána'vi're.” ⁹ Jútye' pu ajtáhua'aj je'cánamuajri' i nyúucarij ti a'yan tyinaaté'exaa'j tijin: “I Dios ti tyámua' naa tyú'ruuj, capáj a'yan tyí'xajtaj yee tyí'x-ana'vi're.” ¹⁰ Huéicaj pu a'yan tyu'ríj, ajta je'en tyíraa u tajapuá a'íjna i cáanarij. ¹¹ Aj mu mij huéicaj i tyéty-aca a'áa ja'rá'aj jó'nyaj jó'catyíj, a'áa mu huojo'ta'ítyaca' a Cesarea mej mij nyéetzij náahuonyij. ¹² Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu naata'íj nyaj ujó'me'en hua' jamuán a'íjma, nyequee je'ej tyi'mua'astíj, a'íi mu majta jó'ju' nyaj jamuán a'íimaj i ta'ihuáamua' i maj aráseej ará'asej, néim'i tu jo'tyájrapij u chi'táj jo'tíj ja'chej a'íjna i a'tíj. ¹³ A'íi pu taaté'exaa ti s'íj i tyévíj huataséjre ti tajapuá tyí'huire' i Dios jimi a'ájna jo'tíj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “A'tíj huata'ítyej a'ájna a Jope mej mij uyo've'vi'tíj a'íjci i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro. ¹⁴ A'íi pu muaaté'exaatye'sij je'ej ti i Dios tyimuaatú'uunyi'raj ajta a'íjma a'tyétyeristyamua'.” ¹⁵ Nyati'ij huatyényechej nyaj tyihuo'té'exaatye'en, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios hua'

jitzán rá'aj a'íjma, a'yaa pu cha'tána'aj tí'ij jájcuaj tajimí tyu'tyá'ítzee. ¹⁶ Aj nu nyij jo'támua'reeri' je'ej ti tyitaaté'exaa'j i tavástará' ti a'yan tijin: “A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, a'íjna i Juan, a'íi pu huá'íraca'aj jáj-tyij jime', siajta mua'aj a'íj xu jin i' huan i júuricama'ra' i Dios.” ¹⁷ A'íj pu jin tipua'aj Dios a'yan cha'tána'aj tyihuo'tá' a'íjma a'íjci i ti ajta ityájma taatá', i tyaj ja'antzaahuaj a'íjci i Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een, zji'nye tyí'rij nyej nyaj quee tyi'tá'care'en je'ej ti i Dios tyá'xie've'?

¹⁸ Mati'ij jáanamua'jri' a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa huacháatimee a'ájna a Jerusalén, camu che' huatanyúj, sulu tyámua' mu tyaatá' i Dios, a'yan mety-i'xáataj tijin:

—Pu'íj Dios huo'ta' i maj séej chuéj japua ja'chej mej mij jájcuan jin tyámua' naa tyú'mua'tyij jimi, mej mij jusén jin júurij muá'ra'nyij.

I hua' tyeyúuj a'íjma i Antoquíia maj ja'chej

¹⁹ Tí'ij huamu'í' a'íjna i Esteban, aj mu mij huatyóochej maj je'ej pua'aj huó'uurej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye', séecan mu mij a'áa ja'rá'aj a Fenicia, majta séecan a'ájna a Chipre, majta séecan a'ájna jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Antoquíia. Camu a'tíj tína'aj ixaatya'ca'aj a'íjci i nyúucarij i Dios ti jitze je'ráma'can, a'íjma mu'uj huaté'exaa'j i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁰ Majta i séecan i maj Chipre já'ma'can a'íjma jamuán i maj Cirene já'ma'can, a'íi mu a'áa ja'tanyéj a'ájna a Antoquíia, aj mu mij huó'ixaaj a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Jesús i ti ajta tavástará' pué'een. ²¹ Jéehua pu huo'tyáhuu' i tavástará', a'íj mu jin mue'tíj tyu'táto'j i tyúuye'raj, mati'ij ja'antzaahuaj a'íjci i tavástará'.

²² Majta a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Jerusalén, mati'ij a'íimaj jáanamua'jri' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íj mu huata'ítyaca' a'íjci i Bernabé a'ájna a Antoquíia. ²³ Tí'ij a'áa ja'rá'aj, Bernabé pu jaaséj ti Dios tyámua' tyú'ruuj a'íjma jimi. A'íj pu jin jéehua huatóotyamua'vej, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j maj huatyóoca'nyej i jutzájta' mej mij tyámua' tyityaju'un i tavástará' jimi. ²⁴ A'yaa pu tyú'ruuj a'íjna i Bernabé, ji'nye tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, a'íj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios, ajta jéehua tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'íj mu mij jin jéehua i tyeétyee ja'antzaahuaj a'íjci i tavástará'.

²⁵ Tí'ij té'ej jó'raa a'íjna i Bernabé a'ájna a Tarso, tí'ij jáahuonyij a'íjci i Saulo. ²⁶ Tí'ij jáatyoj, aj pu'ij yo'ví'tíj a'ájna a Antoquíia, a'áa mu séej nyinyi'ra'aj já'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye', metyihua'mua'tyáaj jéehua i tyeétyee. A'ájna a Antoquíia a'áa mu anaquéej a'yan huojo'tamua'aj tijin cristianos.

²⁷ A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia Jerusalén maj ja'ráacij, a'íi mu a'íin pué'een i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj. ²⁸ S'íj pu a'yan ántyapuaaca'aj tijin Agabo, a'íi pu ajo'tyéechaxi hua'tzajta', a'íj pu jitze arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, tí'ij a'yan tyihuo'té'exaatye'en ti huatúuri'huaj ja'mej néim'i'que' íyan i cháanacaj japua. A'yaa pu'ij tyu'ríj

t'i'ij a'ájna tyí'ijta'ca'aj i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Claudio. ²⁹ Aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' Antoquía maj já'chajca'aj, a'í'í mu a'yan tyaaxá'pu'íntarej maj tyihuo'ta'ítyi're'en a'í'íjma i ju'ihuáamua' Judea maj já'chajca'aj, a'chu ti s'í'ij caa putyá'uurejve t'i'ij huo'tapu'éjve'en. ³⁰ A'yaa mu huarí'ij, u mu tyihuojo'ta'ítyi'ri' néijmi'i i maj tyihuo'tapu'éjve. Ajta a'ájna i Bernabé, a'í'ijci jamuán i Saulo, a'í'í mu huo'tátuui i huásij i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna a Jerusalén.

T'i'ij huamuí' a'ájna i Santiago, ajta i Pedro eetyá-nami'huaca'aj

12 Ajta a'ájna xicáara' jitze, a'ájna i Herodes i ti va'cán jin tyi'tyávaaca'aj, a'í'í pu huatyóochej ti je'e'j pua'aj huó'uurej i maj tyá'tzaahuatye'. ² A'í'í pu jaata'íjtaca' maj jaajé'caj a'í'ijci i Santiago, i ti ihuáari-a'ra' pué'een a'í'ijci i Juan. ³ Ajta t'i'ij jaaséj ti hua'ránajchaca' a'í'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'í'ij pu ajta huata'íjtaca' maj jaatyévi' a'í'ijci i Pedro. A'yaa pu tyu'rí'ij a'ájna mati'ij a'í'ij jin tyi'ye'estyáacaj i maj páan cua'caa tiquee cu'ustij. ⁴ Mati'ij jaatyeví'raj, aj pu'ij i Herodes je'tyáanaj, jéehua mu tyí'cha'í'ica'aj, muáacuaque' mu tyiú'pu'ca'aj metyamuáacuastajma'aj. A'yaa pu tyí'mua'ajcaa ti a'ájna jaataséjrataj, t'i'ij tya'náara'an i maj tyí'ye'estyaa. ⁵ A'í'ij pu jin i Pedro eetyánami'huaca'aj ajta tyámua' tyí'cha'í'iri'huaca'aj, majta i maj tyá'tzaahuatye', a'í'í mu jéetze' jahuooca'aj i Dios jimi a'í'ijci jime' i Pedro.

S'í'ij ti tajapuá tyí'huí're' pu jirájtoo a'í'ijci i Pedro

⁶ T'i'ij huaré'chumua'riaca' aj pu'ij i Herodes jiratoonyí'iche' mej mij jaaséj i tye'ítyee, ajta a'ájna i Pedro a'í'í pu tyácusima'aj a jé'ta' jo're'que'tí'j anají'qui'huaj i cadéenaj jime' ju'í'icaj jitze ajta i jumuáca' jitze, majta hua'puaj i xantáaru'uj ajtatápi'huaca'aj i Pedro jitze, majta séecan i xantáaru'uj, a'áa mu je'tyú'uuca'aj a ti ja'pueertaj maj jacha'í'ica'aj. ⁷ Aj pu'ij jiyet'zín jime' s'í'ij ti tajapuá tyí'huí're' huataséjre a'ájna jo'maj tye'ítyee já'namuacaa, t'i'quij uhuanyéeri'círiajraa, aj pu'ij jaatóoríaxij a'í'ijci i Pedro ajta a'í'ín huájij, t'i'quij a'yan tyaatajé tijin:

—Ca'nácan, ájchesij.

Aj pu'ij aja'ajvátzij i cadéenaj a chóota' a'ájna i ti jin anají'qui'huajma'caaj i Pedro. ⁸ Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Tyu'tyé'chejtye' pajta ajtá'aca'queetye'.

Aj pu'ij a'yan huarí'ij i Pedro, ajtáhua'aj a'yan tyaaté'exaa a'ájna i ti tajapuá tyí'huí're' tijin:

—Uca'rújtyi'raj mua' máancaj, pata'aj nyajamuan jó'me'en.

⁹ Aj pu'ij iirájraa i Pedro, cújta' a'í'ijci i ti tyí'huí're' u tajapuá, ajta quee jamua'reeriaca'aj tyij a'yan tyi'ja'yájna je'e'j ti tyi'tí'j uuriajca'aj a'ájna i ti tyí'huí're' u tajapuá, nusu tyi'tyámaarasima'aj na'aj. ¹⁰ Mati'ij mij ajo'rén'yej jo'maj je'tyú'uuca'aj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'í'ica'aj, majta áyee séecan jimi i xantáaru'uj, aj mu mij

ajo'rén'yej jo'tij tyapúusti' puéertara' je'tyéjvee jo'tij je'ráanyee i juyéj, t'i'quij jusí'ij antacúj i puéertaj, aj mu mij iirácij, a'í'ij mu jitze huajú'ca'aj i juyéj. Mati'ij móoj ajooju'caj jo'tij jo'rén'yej i juyéj, aj pu'ij jiyet'zín jó'raa a'ájna i ti tajapuá tyí'huí're'. ¹¹ Aj pu'ij uhuóomua'tziz a'ájna i Pedro, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' tijin:

—Nu'rí'ij jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tavástara' séej ujo'ta'ítyaca' i ti tyí'huí're' u tajapuá t'i'ij a'í'ín ní'rátóonyij, t'i'ij quee a'yan tyí'nyoorej je'e'j ti tyá'xie've' a'ájna i Herodes, majta a'í'ímaj i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹² T'i'ij jáamua'reeri' ti a'yan tyi'ja'yájna, aj pu'ij jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj a Mariía ti ja'chej, náanajra' a'í'ijci i Juan ti ajta a'yan ántyapuaj tijin Marcos. A'áa mu jóosí'ria'ca'aj jéehua i tye'ítyee i maj jahuooca'aj i Dios jimi.

¹³ T'i'quij a'í'ín tye'ejtyáto'sixij jo'tij ja'pueertaj, aj pu'ij íj-mue'esti' iirányeeriaca' ti a'yan ántyapuaj tijin Rode, t'i'ij jaaséj a'tí'ij ti pué'een. ¹⁴ T'i'ij a'í'ín jaamua'aj ti i Pedro atyaja'xajtaca'aj, capu tya'antacúj, j'i'nye huápu'ij pu huatóotyamua'vej a'ájna i íjmue'esti', t'i'quij huari-a'téechajra t'i'ij huo'té'exaatye'en ti i Pedro aje'tyéjvee a ti ja'pueertaj. ¹⁵ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'í'ijci i íj-mue'estaj tijin:

—Puá'timue' papu'uj.

Ajta a'ájna, je'can jime' pu a'yan tyí'xajtaca'aj ti a'yan tyi'ja'yájna. Majta a'í'ímaj a'yan mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—Capu a'í'ín pué'een, a'í'í pu'uj pué'een i tajapuá ti tyí'huí're' i ti jacha'í'ij.

¹⁶ Meentyij óoche' i Pedro tye'ejtyáto'xa'aj i puéertaj jitze, aj mu mij tya'antacúj, mati'ij jaaséj metyu'tátzín.

¹⁷ Jumuáca' pu jin huo'té'exaa a'ájna i Pedro mej mij quee che' je'e'j tyáhuuasime'en, aj pu'ij huo'té'exaa je'e'j ti tyi'rájtoo a'ájna i tavástara' jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Siata'aj jaaté'exaatye'en a'í'ijci i Santiago, siajta i séecan i ta'ihuáamua'.

Aj pu'ij iirájraa, t'i'quij aja'hua' yee ja'rá'aj.

¹⁸ Yaa ariá'pua'aj t'i'ij huatapuá'riaca', jéehua pu quee je'e'j huá'miteerastya'ca'aj i xantáaru'uj, j'i'nye camu jamua'reeriaca'aj je'e'j ti tyi'tí'j huarí'ij a'í'ijci jimi i Pedro.

¹⁹ Aj pu'ij i Herodes tyu'ta'íjtaca' maj jáahuoonyij, majta a'í'ímaj camu jáatyoj, a'í'ij pu jin a'í'íjma jitze tyo'o-jpuá'rij i xantáaru'uj i maj jacha'í'ica'aj, ajta je'en huo'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij. T'i'ij a'yan tyu'rí'ij, aj pu'ij i Herodes eerájraa a Judea, t'i'quij a'áa jó'raa a Cesarea, a'áa pu ja'cháaj ja'raa.

T'i'ij huamuí' i Herodes

²⁰ A'ájna i Herodes, tyámua' pu tyihua'jaaxie'jvi'raca'aj a'í'íjma i maj a'áa jo'cháatima'caa a Tiro majta a Sidón, a'í'í mu mij tyúusí'ij, mati'ij mij uja'tanyéj a'ájna a Cesarea. Mati'ij mij séej huamue'tij i a'tí'ij ti a'yan ántypuaaca'aj tijin Blasto, a'í'í pu a'í'ín pué'een i ti jahuú'ria'ca'aj a'í'ijci i Herodes, a'í'í pu huo'tyáhuí' mej mij jaatáhuaví'ij a'í'ijci i Herodes t'i'ij quee che' huá'jaaxie-jvi'raj a'í'íjma, j'i'nye i Tiro maj já'chajca'aj majta a Sidón, a'áa mu tyajá'huoocaria'aj i maj tyí'cua', a'ájna i chuéj japua jo'tij tyejé'íjtaj a'ájna i Herodes. ²¹ A'ájna

xicáara' jitze maj jaaxá'pui'ntarej, a'ñi pu ucóchejtyej i jusíicu' i maj jin jáamua'tyij ti a'ñin pué'een i ti va'cán jin tyí'ijta, aj pu'ij acáayixij i ipuárij jitze, ti'quij tyihuá'-tyixaa néijmi'caa i tyeétyee. ²² Matí'ij jáanamua'jri' a'ñici i Herodes, a'yaa mu tyityeetyejihua'jraa tijin:

—A'ijna i ti tyí'xaj capu tyé'vij pué'een, sulu dios pu pué'een. ²³ A'ájna pu'uj tána'aj, sñij i ti tyí'huüre' u taja'puá i tavástará' jimi pué'jtzij pu jaatá' a'ñici i Herodes, ti'ij a'ñin tyí'ijcuí'nyej, ji'nye capu tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj pu'ij huatyé'chui'nurej ti'quij huamu'f'.

²⁴ Ajta i nyúucaria'ra' i Dios, néijmi'que' pu huana-muáaria'jraa, jo'tij na'aj mu jaxajtaca'aj. ²⁵ Matí'ij a'ñi-maj i Bernabé ajta i Saulo ja'antyci'tij i maj tyu'muárie'j a'ájna a Jerusalén. Aj mu mij jo'cáj majta a'ñij jo'ví'tij a'ñici i Juan i ti ajta a'yan ántyapuaaca'aj tijin Marcos.

Matí'ij huatyóohuij a'ájna i Bernabé ajta i Saulo maj tyi-huó'ixaatye'en i tyeétyee

13 A'ájna tyeyúuj ti jo'tyéjvee a chájta' ti a'yan tya-ja'rájtyapuaj tijin Antoquíia, a'áa mu séecan jo'tyú'uuca'aj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, majta séecan i maj tyihuá'mua'tyajca'aj i tyeétyee. A'ñi mu a'ñin pué'eenye'ej a'ájna i Bernabé, ajta i Simón, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin ti xú'muara', ajta i Lucio Cirene ti já'ma'can, ajta i Menahem (a'ájna i Menahem, a'ñij pu jamuán huave'sej i Herodes i ti tyí'ijtaca'aj néijmi'que' a Galileea), ajta a'ájna i Saulo. ² A'ájna matí'ij jusíiria'caj i tavástará' jimi, majta ju'ítzi've'ej, aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Siahua've'vi'tichij a'mújcij mu Bernabé, siajta mu Saulo mata'aj a'yan tyu'tyáhuüre'en a'ñici jime' i muárie'rij i nyaj nyerij jin hua'antýíhuoj.

³ Matí'ij jaatáhuaviiraj i Dios majta huoo'ítzi'va'aj, majta hua'va'muárie'xi'tij i hua' mu'úutze', aj mu mij huo'ta'ityaca' maj jó'cñnyej.

Matí'ij a'áa ja'tanyéj a Chipre

⁴ A'ájna i júuricama'ra' i Dios, a'ñi pu huo'ta'ityaca' a'ñici i Bernabé, ajta i Saulo, mej mij a'áa jó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Seleucia, a'áa mu mij báarcuj jitze atyáacij, matí'ij mij antacij séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Chipre. ⁵ Matí'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij i báarcuj ja'ajtyéecha'caj, a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Salamina, aj mu mij huatyóohuij maj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'úu mu tyihuá'ix-aatya'ca'aj i hua' tyeyúuj tzajta' a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can. A'ñi pu ajta i Juan hua' jamuán huama'-ca'aj, a'ñi pu'ij huá'huá'ria'ca'aj.

⁶ Néijmi'que' mu cñnyaca'aj ti'ij na'aj va'tíj a'chájta', matí'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta', ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Pafos, a'áa mu séej ja'antýinájchaca' ti tyí'chahuaa Israel ti jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Barjesús, i ti hue'tzij jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i Dios jitze ma'can. ⁷ A'ájna i ti tyí'chahuaa, a'ñi pu jamuán ajo'tyá-vaaca'aj a'ñici i tajtúhuan i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Sergio Paulo, tyámua' pu metyóomua'ria'ca'aj a'ájna i tajtúhuan, aj pu'ij huo'tacho'vej a'ñici i Bernabé, ajta i

Saulo, ji'nye janamuá'jramui'ca'aj i Dios nyuucaa'j. ⁸ Ajta i ti tyí'chahuaa a'yaa pu ántyapuaaca'aj hua' nyuucaa'j jime' i Griegos tijin Elimas, a'ñi pu tyu'tyáanaj ti'ij quee tyá'antzaahuatye'en i tajtúhuan. ⁹ Ajta i Saulo, i ti ajta a'yan ántyapua'j tijin Pablo, a'ñij pu jitze juca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios, ti'ij ij ja'ráasej tyámua' naa.

¹⁰ Ti'quij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Muáaj mu paj tyí'hue'tacaa, pajta je'ej pua'aj metyóomua'rej, tyiyáaru' pu atáataj, muáaj paj quee janamuá'jramui' i ti naa een. ¿Ji'nye petyihua'antýiú'ny-i'raj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Dios? ¹¹ Pu'rij Dios pué'jtzij muaatá'sij, pua'racúunyij paj puá'mej, capáj che' tyí'tíj séera'j puá'mej a'chu pua'an xicáj.

Aj pu'ij a'yan tyá'raa je'ej ti tyaaté'exaa'j i Pablo, ti'quij aracúunyij ja'raa a'ájna i ti tyí'chahuaa, aj pu'ij a'tíj huáhuo ti'ij ja'navi'raj, ji'nye capu che' atányeerica'aj. ¹² Ti'ij a'ñij huaséj i tajtúhuan, aj pu'ij tyá'antzaahuaj, ajta tyámua' naa tyo'taséj a'ñici jime' je'ej maj ye'ej tyi-huo'muá'tyey i tavástará' nyuucaa'j.

Matí'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a Antoquíia a'áa ti huata-ca'aj a Pisidia

¹³ A'ájna i Pablo, majta a'ñimaj i maj jamuán huajú'-ca'aj, a'áa mu atyáacij i báarcuj jitze a'ájna a Pafos, matí'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tya-ja'rájtyapuaj tijin Perge, a'áa ti huataca'aj a Panfilia, ajta a'ájna i Juan a'áa pu huojohuá'xij, ti'quij huariá'raa a'ájna a Jerusalén. ¹⁴ Majta a'ñimaj i séecan, a'ñi mu eeráacij a'ájna a Perge, matí'ij mij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia, a'áa ti huataca'aj a Pisidia. A'áa mu jo'tyá'rupij hua' tyeyúuj tzajta' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, matí'ij mij huatyára'saca'. ¹⁵ Matí'ij jo'jíiva'aj i yu'xarij i ti anxí'vij, majta séecan i yu'xarij i maj jo'yú'x-aca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. Aj mu mij i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'ñi mu a'yan tyihuo'té'ex-aa'j tijin:

—Ta'ihuá'amua', tipua'aj tyi'tíj siahua'ixaatya'cuj i tyeétyee i siaj jin ca'nyíjra'aj huo'tá'an, siahuo'té'ex-aatye' i'ijij.

¹⁶ Ti'quij huatyéechaxij a'ájna i Pablo, aj pu'ij i jumuá'-ca' jin huo'tá'ijmuejri' mej quee je'ej tyáhuuasime'en, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Setyú'namua'jri' mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyá-ma'can, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'-can, mu siaj já'tyese' i Dios. ¹⁷ A'ájna i hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ñi pu hua'antýíhuoj a'ñijma i tahuásimua'ci'ij, jéehua pu huo'támui'rej, matí'ij móoj a'áa jo'tyá'caj a'ájna a Egipto jo'maj quee já'chajca'aj. A'tzúz a'tyéevi'caj pu i Dios hue'rájtoo a'ájna a Egipto, a'ñici jime' i ti néijmi'i jin putýi'uurej. ¹⁸ A'ñi pu hua' jime' huatyéeviicue'rej huá'puatyej nyinyi'ra'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij. ¹⁹ Ajta arahua'puaquej pu hua'an-tyipua'rij i tyeétyee i maj a'áa jo'cháatima'caa i séej chuéj japua, ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Canaán, ti'ij ij huo'tapuejve a'ñici i chuéj a'ñijma i tahuásimua'ci'ij.

²⁰ A'yaa pu á'tyeej a'chu muáacuaj anxityej, japuan huá'puatyej japuan tamuáamuata' nyinyi'ra'aj. Ajta je'en Dios huo'ta' i juyójmua' ti tyihuo'ta'ijtye'en juée-

sij jime', a'yaa mu tyityaajú'ca'aj 'asta na'aj quee huaséjre a'ájna i Samuel i ti Dios jitze ma'can tyí'xajta-ca'aj. ²¹ Aj mu mij jaatáhuaviiri' ti sáij tye'entyájrutyey tí'ij va'cán jin tyu'ta'íjtaj, tí'quij i Dios a'yan tyu'tá' ti sáij tyu'tyáhuire'en huá'puatyej nyinyi'ra'aj jime', a'íi pu a'íin pué'eenye'ej a'ájna i Saúl ti yójra' pué'eenye'ej a'ájci i Quis, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íjma i maj Benjamín jitze eeráanye'ej. ²² A'tzú'j a'tyéevi'ca'aj tí'quij té'ej i Dios jáa'ri'ri' i ti jin tyihuá'íjtya'ca'aj a'ájna i Saúl, ajta a'áj huatá' i David tí'ij tyihuo'ta'íjtye'en, tí'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Dios tíjin: "Nyáaj nu ja'antyíhuoj a'ájci i David, i ti yójra' pué'een a'ájci i Isaí, tyámua' pu tyiná'astijre', néijmi'i pu a'yan tyí'uurej je'ej nyaj tyá'xie've'." ²³ Sáij ti a'áj jitze eeráma'can i David, a'íi pu a'íin pué'een i Jesús, i ti Dios uyo'ta'ítyaca' tí'ij hua' japua huatányuunyij a'íjma i maj Israel huacháatimee, a'yaa pu tyará'astej i Dios i ti jin atóoraj. ²⁴ Tí'ij quee xu uve'nyáava'ca'aj a'ájna i Jesús, pu'ríj i Juan huá'ix-aatya'ca'aj néijmi'caa a'íjma i maj Israel jo'cháatimee, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' maj seequéj tyí'mua'tyij jutzájta', majta huá'íhuaj. ²⁵ Ajta tí'ij arí a'ájna atyojo'rénnyesima'aj i xicáara' ti jitzán muí'nyij i Juan, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin: "Canu nyáaj a'íin pué'een i siaj jacho've', sáij pu óoche' yaja've'mej, a'ájci jimi capu nyéetzij nyetyévi'nyaj tyí'táj jin jaatyáhuire'en."

²⁶ 'Nye'ihuámua' mu siaj Abraham jitze eeráanye'ej, siajta mua'aj mu siaj séej chuéj japua já'ma'can, mu siaj já'tyese' i Dios, a'ájna i nyúucarij i ti tyí'tyáhu'rii ityájma pu jitze huatama'can. ²⁷ A'íimaj i maj Jerusalén já'chajca'aj, majta i maj tyihuá'íjtya'ca'aj, camu jaa-mua'aj a'táj ti pué'eenye'ej a'ájna i Jesús, camu majta yo'itéej muá'raa i nyúucarij i maj jo'yú'xaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, tí'ijta atyo-jo'rénnyej a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, a'íi mu a'yan tyará'astej a'ájci i nyúucarij matí'ij jitzán tyo'o-jpuá'rij a'ájci i Jesús. ²⁸ Camu je'ej ja'tyoova'aj tyí'táj maj jitzán ujpuá'ritye'en mej mij jaajé'caj, matí'ij mij jaatáhuaviiri' a'ájci i Piláato ti a'íin jaata'íjta maj jaajé'-caj. ²⁹ Matí'ij néijmi'i jin a'yan huaráj je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'ájci i jitze yu'xarij, aj mu mij ja'ajtajá i cúruuj jitze, matí'ij mij jaatyá'avaataca'aj. ³⁰ Ajta i Dios pu jaatájuurityey. ³¹ A'chu pua'an xicáj, Jesús pu hu-atóosejrataca' a'íjma jimi i maj jamuán huacáj tí'ij a'áa ja'rájraa a'ájna a Galillea, tí'ij ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, ajta íjij a'íi mu a'íin pué'een i maj tyihuá'ix-aatye' i tye'fyee a'ájci jitze ma'can i Jesús.

³² 'Tyajta ityáj, a'yaa tu tyajá'mua'ixaatye' a'íjci i nyúucarij ti naa huánamua'rii, a'ájna i ti jin Dios atóoraj a'íjma jimi i tahuásimua'ci'ij. ³³ Pu'ríj ityájma a'yan tyi-ta'rá'astijre, i tyaj hua' jitze eeráma'can, a'áj pu jin aróo'astej tí'ij jaatájuuri' a'ájci i Jesús, a'yájna tí'ij tyé'yu'si' i chu'icarij jitze ti hua'puaj tíjin: "Muáaj paj nyiyóoj pué'een, íjij nu'ríj nyáaj muatáataj." ³⁴ Pu'ríj i Dios a'yan tyataxájtaca' ti jaatájuurityey tí'ij quee huatyéjpetey i tyévira', a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tíjin: "A'yaa nu jí'récán jime' tyará'nyastaesij je'ej nyaj nyeríj tyí'táj tyatáratziiri' a'ájci i David." ³⁵ A'áj pu jin ajta

a'yan tyá'xaj séej jitze i chu'icarij tíjin: "Capáj tyu'tá'sij ti huatyéjpetey i tyévira' a'ájci i ti muahuíre', i ti ajta quee tyí'táj jin á'itzeere' a jimi." ³⁶ A'yaa pu tyí'ja'yájna, a'íi pu i David huotyáhu' i jutyétyeristyamua' je'ej ti i Dios tyata'íjtya'ca'aj, a'tzú'j a'tyéevi'ca'aj tí'quij hua-mu'í', matí'ij mij ja'vá'naj a'íjma jamuán i huásimua'ci'ij, ajta je'en huatyépetyaca' i tyévira'. ³⁷ Ajta a'ájna i tyévira' i Dios ti jaatájuurityey, capu hu-atyépetyaca'. ³⁸ A'áj pu jin a'yan tyúuxie've' nye'ihuá-mua', siaj jáamua'reej ti a'ájna i Dios tyajamuaatú'uun-yi'raj a'ájci jime' ti Jesús huamu'í' ja'mua jime'. ³⁹ A'áj pu jin tyihuo'tú'uun-yi'raj néijmi'caa i maj tyá'antzaahu-atye'sij, ajta i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', capu a'náj tyí'táj jin tyajamuaatú'uun-yi'rajche'. ⁴⁰ Tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee a'yan tyaja'mua'uurej je'ej maj ty-o'yú'xaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ⁴¹ A'yaa mu tíjin:

Cási' mu siaj já'xaahuaj,
xu'huóomua'tzij i jutzájta',
siajta yo'huá'xij,
jí'nye íjij ti yaa jooméj,
tyí'táj nu jin a'yan tyí'uurej i siaj quee
ja'antzaahuatye'sij,
tipua'aj a'táj já'mua'ixaatya'aj.

⁴² Matí'ij iirácij u tye'yúuj tzajta', a'ájna i Pablo majta i maj jamuán huajú'ca'aj, aj mu mij séecan huotáhuavi-iri' mej mij majtáhu'aj tyihuo'mua'tyey séej jitze i xicáj maj jitzán juso'pii. ⁴³ Tí'ij antyipua'ria' i maj huóosíi u tye'yúuj tzajta', jéehua mu i tye'fyee i maj Israel jitze aj-tyáma'can, majta séecan i maj jaataxié'vej i huá'yi'raj, a'íi mu hua' jamuán jó'ju' a'ájci Pablo ajta i Bernabé. A'íi mu mij tyámua' tyihuo'ixaaj, mej mij a'yan tyityaa-jú'ca'aj je'ej ti tyí'huóoxie've', a'ájci jime' i Dios ti huó'xie'vej.

⁴⁴ Tí'ij ajtáhu'aj tyará'aj a'ájna xicáara' jitze maj jitzán juso'pii, néijmi'i mu tin tyúusíj i maj a'áa huacháatimee, mej mij jáanamua'j i nyúucaria'ra' i tavástara'. ⁴⁵ Matí'ij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'-can huó'séj maj jéehua tyúusíj i tye'fyee, tyámua' mu tyihuá'anchueerej, aj mu mij huatyóohuij maj a'yan tyu'xá'j tiquee a'yan tyí'ja'yájna je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'áj-na i Pablo, majta je'ej pua'aj tyé'jeevacaca'aj. ⁴⁶ Matí'ij mij ca'nyíjra'aj huatóoa' a'ájna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—A'yaa pu tyí'taci'puaj tyaj anaquéej mua'ajmaj ja-muaaté'exaate' en mu siaj Israel jitze ajtyáma'can a'íj-na i nyúucaria'ra' i Dios. Siajta mua'aj caxu jaataxié'vej, caxu siajta tyá'tzaahuatye' siaj júuri'j xá'ra'nyij i Dios jimi jusén jime', a'áj tu tyij jin a'íjma ji-mi ujo'ju'uj tá'ju'un i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁴⁷ Jí'nye a'yaa pu tyitaata'íj i tavástara' tíjin:

Nyáaj nu jamua'antyíhuoo mu siaj Israel jitze ajtyá-ma'can,
siata'aj huó'ixaatye'en i maj quee Israel jitze ajtyá-ma'can,
mata'aj mij jáamua'reej a'íimaj i nyúucarij i nyaj jin hue'rátosij,
néijmi'que' íiyan i cháanacaj japua.

⁴⁸ Matí'ij jáanamua'ri' i maj quee Israel jitze ajtyáma'-can, naa mu tyityaatóotyamua'vej, matí'ij mij huatyóo-

huij maj a'yan tyu'taxáj tjiin naa pu huánamuajrii i nyúucaria'ra' i tavástará, aj mu mij néijmi'i tyá'antzaahuaj i Dios ti arí hua'antyíhuoca'aj mej mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'. ⁴⁹ A'fj mu jin jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i tavástará néijmi'que' a'áa ti huaca'aj. ⁵⁰ Majta a'fjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'fji mu tyu'xájtaca' séecan jamuán i úucaá i maj naa tyí'tyetyeítyee, majta tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyí'cha'ij, majta a'fjmaj i tyétyacaá i maj jéehua tyí'tfj jin juxié'va'ca'aj a'ájna a chájta', ca'nyíjra'aj mu huo'ta' mej mij je'ej pua'aj huó'uurej a'fjci i Pablo, majta i Bernabé, mej mij hue'rá'ityej jo'maj jo'cháatima'caa. ⁵¹ Matí'ij mij a'fjmaj jaatacá'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj, mej mij a'fjmaj i tyeétyee jáamua'reej maj ootyá'tzee i Dios jimi, aj mu mij jo'c'fj, a'ájna a'chájta' a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tjiin Iconio. ⁵² Majta a'fjmaj i maj tyá'tzaahuatye', naa mu tyúutyamua'va'ca'aj, ajta a'fjin jéehua hua' jitze séjria'ca'aj i júuricama'ra' i Dios.

Matí'ij a'áa tyihuojo'mua'aj a'ájna a Iconio a'fjna i Pablo ajta i Bernabé

14 Matí'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Iconio, a'fjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij utyájrapij i hua' tyejúuj tzajta' a'fjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, matí'ij mij tzáahuatyí'ra'aj jin tyihuo'mua'aj a'fjma i tyeétyee, a'fj mu jin jéehua tyá'antzaahuaj a'fjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can. ² Majta séecan i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'fji mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'fjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'fjmaj je'ej pua'aj huojona'muajraj a'fjmaj i maj tyá'tzaahuatye'. ³ A'fj mu jin a'áa já'tyeej a'fjna i Pablo, ajta i Bernabé, a'fj mu jitze tyí'ca'nyáaj i tavástará' metyihuo'ixaaj, ajta i tavástará' a'yaa pu tyá'xa'pu'íntaria'ca'aj je'ej maj a'fjmaj tyí'xajtaca'aj, a'fjci jime' ti Dios hua'xie've', a'fj pu jin ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij a'yan huá'inyij, majta jáamua'reej i tyeétyee yee i Dios mu jitze aróoca'nyej. ⁴ Majta i tyeétyee i maj a'áa já'chajca'aj a chájta', a'fji mu jé'ta' huac'fj, séecan mu a'fjma jamuán i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta séecan a'fjma jamuán i Jesús maj jamuán huac'fj. ⁵ Aj mu mij a'fjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta a'fjmaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'fji mu jaaxá'pu'íntarej a'fjma jamuán i maj tyityatatyíj, mej mij huo'tyá'xi'in, majta huo'tyáto'sixi'in tyetyéj jime'. ⁶ Ajta a'fjna i Pablo ajta i Bernabé, matí'ij jáamua'reeri' aj mu mij huatóo'uj, a'áa mu ja'rá'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tjiin Listra, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tjiin Derbe, a'áa pu jitzán ja'ajtyáma'can a'ájna a Licaonia, majta néijmi'que' a'áa ti hua'ca'aj, ⁷ jo'maj majta huaja'ixaatya'ca'aj i tyeétyee i nyúucaria'ra' i Dios.

Matí'ij jaatyáto'sixij a'fjci i Pablo a'ájna a Listra

⁸ A'áa pu sfj jo'tyávaaca'aj a'ájna a Listra, tyéviq tiquee ráyi'vaaca'aj. Capu huáyi'caa, jil'nye a'yaa pu éenye'ej huanie'huaca'. A'fjna i tyáati' a'áa pu jo'tácatyíi, ⁹ jatyanamuáarasima'aj je'ej ti tyí'xajtaca'aj a'fjna i Pablo, tí'quij i Pablo jaaséej tí jéehua tyá'tzaahu-

atya'ca'aj tí'ij huarúj. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyatajé ca'nyíin jime' tjiin:

—Huatyéjchaxij, tyámua' naa.

Tí'quij a'fjin ájtzunaca', ajta je'en huatyóochej tí rájra'nyij. ¹¹ Matí'ij jaaséej je'ej tí tyí'tfj huáruuj i Pablo, aj mu mij huatyéjiihuajra i tyeétyee junyúucaá jime' i maj jin tyí'xaj a'ájna Licaonia, a'yaa mu tjiin:

—Dioosij mu yava'cáanyej, a'yaa muaasé'rihua'aj matí'ij tyétyacaá mej mij yahuataséjre'en tajimí.

¹² A'yaa mu tyu'taxájtaca' tjiin, a'mújna mu Bernabé, a'fji pu a'fjna pué'een i dios tyaj a'yan jatamuá'muaj tjiin, Júpiter, ajta a'mújna mu Pablo, a'fji pu a'fjin pué'een a'fjna i Mercurio, a'yaa mu jaatamuá'aj a'fjci i Pablo, jil'nye a'fji pu tyí'xajtaca'aj. ¹³ A'fjna i puaríj tí jin tyí'huire' i tyejúuj tzajta', Júpiter tí ántyapuaj a'áa tí jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyáruyí'ij a chájta', a'fji pu túuru'uj ajootoj, ajta i xúuxu'uj tí to'tyátutzijhua, majta i tyeétyee, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj tyihuo'támu'vejrytye'en. ¹⁴ Matí'ij jáamua'reeri' a'fjna i Pablo, ajta i Bernabé, aj mu mij tya'cásujtza'naj i tyúucaanaa, matí'ij mij áan jo'tyájrapij i tyeétyee tzajta' mua'antyíjiihuaj, ¹⁵ a'yaa mu tjiin:

—Mua'aj tyétyacaá, zji'nye sij tásij a'yan tyí'tyaricij?

Ityáj tu tyajta tyétyacaá pué'een, yaa siatí'ij mua'aj. A'yaa tu een jime' mujo'vá'ju'un tyata'aj jamuaaté'exaatye'en sija sij jaatapuá'citaj a'fjci i tiquee tyí'tfj huire', sija ja'antzaahuatye'en i Dios tí júurij, i tí jaatyátaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij, ajta néijmi'i tí'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'. ¹⁶ A'náj imuáj pu a'yan tyu'ríj, Dios pu tyu'tá' maj i tyeétyee a'yan rijcaj je'ej maj a'fjmaj tyá'xie'va'ca'aj. ¹⁷ Capu a'náj quee a'yan rijcaj je'ej tí tyúuxie've', a'fjci jime' i tí tyámua'ricij, jil'nye a'fji pu uhuaja'ta'ityacaá i víityee, ajta tí tyámua' tyú'ci'rej, ajta tyajamuata'sij i sija jáacua'nyij, siata'aj naa tyuutyámua've'ej.

¹⁸ Tyij majta meríj a'yan tyihuo'té'exaatya'ca'aj, tyámua' pu tyihuo'tatyési'huarij maj huo'tá'ijmuejra mej mij quee i tyeétyee tyihuo'támu'vejrytye'en.

¹⁹ Aj mu mij séecan ará'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Antoquíia, majta a Iconio, matí'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaaj i tyeétyee tí je'ej pua'aj tyí'tyevij i Pablo. Aj mu mij i tyeétyee jaatyáto'sij tyetyéj jime' a'fjci i Pablo, a'yaa mu tyí'mua'ajcaá tjiin pu'ríj huamuí', matí'ij mij jil'rasa'riéechajraa ajéjre' i chájta'naj jitze. ²⁰ Ajta matí'ij a'fjmaj i maj tyá'tzaahuatye' tyúusiij, a'fji mu mij eetyahuí'istiraj a'fjci jimi i Pablo, aj pu'ij ájchej, ajtáhua'aj ujo'tyájrapij u chájta', yaa arí'ia'pua'aj pu jó'raa a'fjci jamuán i Bernabé, a'áa mu jó'ju' a Derbe.

²¹ Matí'ij huo'ixáatya'aj i nyúucarij i Dios tí jin hue'rátoosij, a'ájna a Derbe, jo'maj jéehua huojona'mue'tij i tyeétyee maj tyá'antzaahuaj, aj mu mij támij huariá'cij a'ájna a Listra, majta a'ájna a Iconio, majta a Antoquíia. ²² A'yájna yatij huaca'aj jéehua mu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'fjmaj i maj tyá'tzaahuatye', a'yaa mu tyihuo'ixaaj mej mij a'yan tyityaajú'caj je'ej tí tyúuxie've', majta mu a'yan tyihuo'té'exaaaj tí ajta juxie've' maj jaa-puéjtzitaj mej mij ujo'tyájrutyey jo'tij Dios tyejé'ijtaj.

²³ Majta mu huásasij antyíhuo mej mij tyu'tyáhuire'en hua' tyeyúuj tzajta', mati'ij mij huatyéenyuj i Dios jimi, majta huoo'ftzi'va'aj, aj mu mij jitzán huo'tyájtó a'íjci i tavástara' i maj jitzán tyá'antzaahuaj.

I Pablo ajta i Bernabé, majtáhua'aj mu ujó'ju' a Antoquíia Siria ti jitze ajtyáma'can

²⁴ Mati'ij mu jó'ju' a'ájna a Pisidia, a'áa mu mij ja'rá'aj séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Panfilia. ²⁵ Mati'ij huo'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Perge, aj mu mij támij jo'c'íj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Atalía. ²⁶ A'áa mu báarcuj jitze atyáacij, mati'ij a'áa jó'ju' séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Antoquíia, a'ájna chájta' jo'maj yo'táhuaviiraca'aj ti i Dios huó'cha'ín, mej mij a'yan tyu'muárie'en je'ej maj meríj tye'entyici'ij. ²⁷ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Antoquíia, aj mu mij hua'ajsii i maj tyeyúuj tzajta' jusi'rihua'aj, néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyu'muáriej a'íjma jimi, je'ej ti ajta i tavástara' tyihuo'tá' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij majta a'íjma tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ I Pablo ajta i Bernabé, a'áa mu á'tyeej hua' jamuán i maj tyá'tzaahuatye'.

Mati'ij a'áa ja'tyúusii a Jerusalén

15 A'áa mu a'náj séecan ja'rá'aj a'ájna a Antoquíia, Judea maj ja'ráacij, mati'ij mij huatyóohuij maj a'yan tyihuo'mua'tyej i ju'ihuáamua', ti'quee je'ej tyí'rii ti Dios tyihuo'tú'uunyi' t'ipua'aj mequee ja'antysisíjchej i junavíj, a'yájna ti'ij tyeetyájtóo i Moisés. ² A'íjna i Pablo, ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuo'ixaaj tzáahuaty-i'ra'aj jime', mati'ij mij a'íjma antyíhuo a'íjci i Pablo majta i Bernabé, majtáhua'aj séecan, mej mij a'áa jó'ju' a Jerusalén, majta je'en jaaxá'pui'intare'en a'íjma jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásasij i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta' a Jerusalén.

³ Mati'ij a'áa ja'ráacij a Antoquíia, a'áa mu je're'nyej a Fenicia, majta a'ájna a Samaaria, majta huo'té'exaa maj majta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can tyá'antzaahuaj i Dios jimi. Aj mu mij huatóotyamua'vej a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' mati'ij huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj.

⁴ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén a'íjma i Pablo ajta i Bernabé, tyámua' mu tyihuo'tyéeeje a'íjma i maj jusi'rii u tyeyúuj tzajta', majta i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásasij. Mati'ij mij néijmi'i huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyámua' tyú'ruuj hua' jimi i séecan i tyeétyee. ⁵ Majta séecan a'íjma i fariseos i maj majta tyá'tzaahuatye', a'íj mu ájhuiixij, mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Juxie've' maj ja'antysisiichixi'ín i junavíj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' i maj séej chuéj japua já'ma'can, miche' ja'rá'astej néijmi'i je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'íjna i Moisés.

⁶ Aj mu mij tyúusii a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásasij, mej mij ty-

i'huo'ixaatye'en a'íjci jime'. ⁷ Mati'ij a'tzúj a'tyéevi'ij maj tyí'xaj, aj pu'ij i Pedro ájchej, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nye'ihuáamua', mua'aj xu seríj jamua'reej a'náj ti imuáj i Dios na'antyhooj nyéetzij, ney nyij huo'té'exaaatye'en i nyúucarij ti jin Dios tyihuo'tú'uunyi' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'íjma tyá'antzaahuatye'en. ⁸ Ajta i Dios, i ti jú'mua'ree je'ej ti a'tíj tyí'mua'tzej i jutzájta', a'íj pu taataséjra ti huo'taxié'vej, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyihuo'tá' a'íjma i ju júuricamej ti'ij huatyá'tzeere'en a'íjma tzajta' ti'ij ajta ityájma tyitaatá'. ⁹ A'íjci jimi i Dios, néijmi'i tu taxa'aj tyana'aj een, ji'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyámua' tyihuo'ruuj mati'ij jimí tyá'antzaahuaj. ¹⁰ A'íj pu jin, zji'nye een jime' a'yan setyá'xaj i Dios a'íjci jime' siaj tyihua'íjtye' a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' yi'ráj jime' i maj quee ja'viicue'ra'ca'aj i tahuásimua'ci'ij, tyajta ityáj? ¹¹ Ajta a'yájna, a'yaa tu tyá'tzaahuatye' tyaj quee tyu'nájchitaca', a'íjci jime' ti tavástara' tajapuá huatanyúj, a'yaa pu cha'tána'aj hua' japua tyu'tányuusij a'íjma.

¹² Aj mu mij néijmi'i huatyápuariaca' i maj tyí'xajta-ca'aj, mati'ij mij huó'namuajri' je'ej maj tyihua'ix-aatyaca'aj a'íjma i Pablo, ajta i Bernabé. Néijmi'i mu huo'té'exaa je'ej ti i Dios tyihuo'tá' mej mij tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹³ Mati'ij ja'antypuá'rij i maj tyí'xajta-ca'aj, aj pu'ij Santiago a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Nye'ihuáamua', sianáanamujri'. ¹⁴ Simón pu taaté'exaa ti i Dios huo'tyáhuu' a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, séecan i tyeétyee tzajta' mej mij majta tyámua' tyaatá'an. ¹⁵ Je'ej maj tyí'xaj a'íjma, a'yaa mu cha'taj mana'aj ará'tyeej tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajta-ca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa pu tyé'yusi' i yu'xarij jitze, ¹⁶ a'yan tijin:

Ti'ij antyúuci'tyij, aj nu xaa nyij nyáaj uvé'nyesij. A'íjna i chi'ra'an i David, i ti arí á'vej, nyáaj nu nya-jtáhua'aj já'ajca'nyej.

Nyáaj nu ja'antypuá'huaj jájcuan a'íjci jitze i ti ooj ajá'ajnyee.

¹⁷ Mata'aj mij séecan jáahuoonyij i tavástara', a'íjma jamuán i tyeétyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj meríj nyejitzé pu huatóomua'aj.

¹⁸ I tavástara' pu jájcuaaj imuáj tyu'tá' maj a'íjci tyú'mua'tyij, ajta ará'tyeej ti tyu'tá' i junyúuca.

¹⁹ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tyaj quee tyihua'antypuá'nyu'ra'an a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta ja'antzaahuatye'sij i Dios. ²⁰ Jéetze' pu tyí'huire' tyaj tyihuo'ta'ítyi're'en yu'xarij jitze, tyej tyij a'yan tyihuo'té'exaaatye'en maj quee tyí'cua'caj i maj tyu'támu'vejritaca' hua' jimi i hua' diosij, majta quee juxana'ciria'aj úuca jamuán, majta i úuca quee juxana'ciria'aj i tyétyaca jamuán, majta quee jacua'ca hueria'ra' tyi'tíj maj jaatyácue'mi'in, ajta maj quee jacua'ca i xúuria'ra'. ²¹ Ji'nye mati'ij mana'aj tyityeetyóohuij jo'maj jo'cháatimee, tyeétyee mu séejre' maj huá'ixaatye' je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjma i Moisés, i

maj hua' tyeyúuj tzajta' já'ji'vii tí'ijta atyojo're'nyej a'áj-na xicáara' maj jitzán juso'pii.

Í yu'xarij maj huo'ta'ityi'ri' a'fijma i maj séej chuéj japua já'ma'can

²² A'fijmaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij, majta néijmi'i i maj just'rii u tyeyúuj tzajta', a'fí mu jo'xá'pui'intarej maj séecan antyíhuoonyij, mej mij huo'ta'ityej a Antoquía, a'fijma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé. A'fij mu antyíhuo i Judas tí ajta a'yan ántyapuaaj tijin Barsabás, majta a'fijci i Silas, a'íi mu a'fín pué'een i tyétyaca maj jéehua juxie've' hua' tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'. ²³ A'fijma mu jimí jaata'ityaca' i yu'xarij ti a'yan tyá'xaj tijin:

"Itýáj i tyaj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij i tyaj tasi'rii i tyeyúuj tzajta', yaa tu já'-muatyoyte' mu siaj tyá'tzaahuatye', siajta séej chuéj japua jo'cháatimee a'ájna Antoquía, siajta a'ájna Siria, ajta a'ájna a Cilicia. ²⁴ Tu'ríj jáamuareeri' maj séecan iye'ej jo'c'fj tyaj quee itýáj huo'ta'ityaca', a'fí mu mij tyajamua'antýú'nyi' a'fijci jime' je'ej maj tyajámua'ixaatye', a'fij xu sij jin quee che' je'ej játyoovej. ²⁵ Ji'nye néijmi'i tu'ríj a'yan tyo'xá'pui'intarej tyaj séecan antyíhuoonyij itýájma maj jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij huo'ta'ityej ja'mua jimí, a'fijma jamuán i Pablo, ajta i Bernabé, ²⁶ A'fijmaj mu meríj a'yan tyityatoomua'aj maj huá'cui'nyij a'fijci jimí i tavástara' i Jesús tí ajta Círístu' pué'een. ²⁷ A'fij tu jin huo'ta'ityaca' a'fijci i Judas, tyajta i Silas, a'fí mu jamuaaté'exaatye'sij néijmi'i je'ej tyaj tyeríj tyaxá'pui'intarej. ²⁸ A'yaa pu tyámua' naa tya'rá'najchaca' a'fijci i júuricama'ra' i Dios, ajta itýájma, tyaj quee jéehua tyi'tfj jin tyajámua'ijcatye'ej, sulu a'fij tu'uj i tí jéetze' juxie've'. ²⁹ Siaj quee jacua'caa i ya'muáatyee hue'ra' i maj hua' mu'vejritaca i judioosij jimí, caxu siajta jacua'caj hue'ria'ra' i tyi'tfj tí huatyácue'mi'ny-i'huaca' nusu i xúuria'ra', caxu siajta juxana'círía'aj úuca majmuán, majta i úuca quee majta juxana'círía'aj i tyétyaca majmuán. Típua'aj a'yan xáarinyij a'fijci jime' je'ej tyaj tyajámua'ixaatye', tyámua' xu tyityeetyá'itzeere'sij i Dios jimí. A'yaa tu tyaja'muatyoytzi're'."

³⁰ Matí'ij a'fijmaj huo'tatyóotyaj, aj mu mij jo'c'fj a'ájna a Antoquía, aj mu mij hua'ajsih néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', matí'ij mij huo'tapíj i yu'xarij. ³¹ Matí'ij a'fijmaj i maj tyá'tzaahuatye' jo'jijvej i yu'xarij, tyámua' mu naa tyityaatóotyamua'vej, ji'nye jéehua pu ca'nyíjra'aj huo'ta'. ³² Ajta a'fijna i Judas, ajta i Silas, i maj majta tyihuá'ixa'tyahua'aj i Dios jitze ma'can, a'fí mu jéehua ca'nyíjra'aj huo'ta' i ju'ihuáamuata' a'fijci jime' i maj tyihuo'té'exaa. ³³ Matí'ij a'tzúj a'áa a'tyéevi'caj, aj mu mij i maj tyá'tzaahuatye' tyámua' naa tyihuo'tatyótyej mej mij juxáahuaj jó'c'nyej, mata'aj mij matjáhuaj a'áa ja'rá'astij a'fijma jimí i maj uhuojo'ta'ityaca'. ³⁴ Ajta a'fijci i Silas, a'yaa pu tya'rá'najchaca' tí a'áa jo'tyá'itzeere'en. ³⁵ Ajta a'fijna i Pablo, ajta i Bernabé, a'fí mu Antoquía jo'tyá'itzee, majta séecan jamuán, móoche' mu tyihuá'mua'tyajca'aj, majta huá'ixaatya'ca'aj i tavástara' nyuucáaj.

Tí'ij i Pablo ajtáara a'fijci jimí i Bernabé

³⁶ A'tzúj a'tyéevi'caj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa a'fijci i Bernabé tijin:

—Tyooj tyajtáhuaj huojo'va'muáaren i ta'ihuáamuata' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' jo'tyaj tyeríj huojo'ixaa i nyúucaria'ra' i tavástara', tyata'aj jáamuareej je'ej tí tyihuá'huire'.

³⁷ Ajta a'fijna i Bernabé, a'fij pu vi'tfmu'caj i Juan, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Marcos. ³⁸ Ajta a'fijci i Pablo capu ja'rá'najchaca' tí já'anvítij, ji'nye i Marcos pu a'áa huojo'ohua'xijca'aj a'ájna a Panfilia, capu che' hua' jamuán tyihuá'mua'tyajca'aj. ³⁹ A'fij mu jin quee tyámua' tyo'xá'pui'intarej, matí'ij mij juxáxui'ij jo'c'fj, ajta a'fijna i Bernabé, a'fij pu jo'ví'tij i Marcos, báarcuj jitze mu jo'c'fj a'ájna a Chipre. ⁴⁰ Ajta a'fijna i Pablo, a'fij pu huatajé i Silas tí'ij jamuán jó'me'en, majta a'fijmaj i maj tyá'tzaahuatye', a'fí mu jaatáhuaviiri' i tavástara' tí'ij huó'cha'fín a'fijma i maj hua'puaj, matí'ij mij jo'c'fj. ⁴¹ A'áa mu huatyéenyey a'ájna a Siria, majta a'ájna a Cilicia, ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caria'aj i hua' tyeyúuj tzajta' i maj tyá'tzaahuatye'.

Tí'ij Timoteo hua' jamuán ujó'mej a'fijma i Pablo ajta i Silas

16 A'fijna i Pablo, ajta i Silas, a'áa mu jo're'nyej a Derbe, majta a'ájna a Listra, a'áa mu séej jo'tyoo tí tyá'tzaahuatye', tí a'yan ántyapuaaj tijin Timoteo, ajta i náanajra' Israel pu jitze ajtyáma'can, ajta i táatajra' griego pu pué'een. ² Tyámua' mu yó'mua'rajca'aj a'fijci i Timoteo a'fijmaj i maj tyá'tzaahuatye' i Listra maj já'ma'can, majta i Iconio maj já'ma'can. ³ A'fijna i Pablo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj tí i Timoteo ujó'me'en hua' jamuán, a'fij pu jin jaata'íjtaca' maj ja'antýisíjchej i navíira' mej mij quee je'ej tyá'mua'tziire'ej a'fijmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye néijmi'i mu jamua'reerica'aj tí griego pué'eenyeyé'ej i táatajra' a'fijci i Timoteo. ⁴ Néijmi'que' jo'maj jo're'nyinyiica'aj tí'ij na'aj tye'chájta'najmee, a'áa mu huó'ixaaj i tye'fyeje'ej maj tyaxá'pui'intarej i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, majta i huásij i tyeyúuj tzajta' maj tyi'huire' a Jerusalén. ⁵ A'fijmaj i maj just'rihua'aj, a'fí mu ca'nyíjra'aj tooa'care'ej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'fij mu jin támui'risima'aj i maj tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu jimí huataséjre a'fijna i a'tfj Macedonia tí já'ma'can

⁶ Ajta i júuricama'ra' i Dios, capu huo'ta' maj huó'ixaatye'en i nyúucarij a'ájna a Asia, a'áa mu huatyéenyey a Frigia majta a'ájna a Galacia, ⁷ a'áa mu véjri' tanyéj jo'tij ja'vá'asej síj i chuéj tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Misia. A'yaa mu tyi'mua'ajcaa maj utýájrutyey a'ájna chuéj japua tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Bitinia, ajta capu huo'ta' i júuricama'ra' i Dios. ⁸ Matí'ij mij antac'j után jitze pujmua' a Bitinia, matí'ij mij a'áa je'cáanyey chájta' tí a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Troas. ⁹ Tíca' pu i Pablo tyi'tfj huaséj, tí a'áa jo'tyávaaca'aj után jitze puj-

mua', a'tjij ti séej chuéj japua já'ma'can ti a'yan tya-ja-rájtyapuaaj tijin Macedonia, jéehua pu jaatáhuaviiri' a'yan tijin: "Eetára' yu jitze pujmua' pata'aj taatáhuire'en." ¹⁰ Tí'ij a'yan tyu'séeraj a'ájna i Pablo, jiyet'zín tu tyámua' huátaruuj tyej tyij antáciñyej a'ájna a Macedonia, jii'nye a'yaa tu tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios taatajé tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucarij ti jin Dios hue'rátosij.

Matí'ij tyihuo'mua'aj a'ájna a Filipos

¹¹ A'ájna a Troas a'áa tu i báarcuj jitze atyáacij, tyati'ij tyij jo'cáj a'ájna a Samotracia jo'tij chuéj já'ajnyeej a jáata', yaa ariá'pua'aj tutyij ará'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja-rájtyapuaaj tijin Neápolis. ¹² Tyajta je'en a'áa jo'cáj, aj tu tyij a'áa ja-rá'aj séej i chájta'naj jitze ti a'yan tya-ja-rájtyapuaaj tijin Filipos. A'áa mu já'chajca'aj a'áimaj i maj Roma jitze ajtyáma'can, a'íi pu a'áin pu'éen i chájta'naj ti jéetze' juxie've' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. A'áa tu á'tyeej a'chu pua'an xicáj. ¹³ A'náj mati'ij pua'aj juso'píhuaja', aj tu tyij iirácij a jéjre' chájta', a'áa tu jo'rén'yej véjri' játye', tyej tyij jáahuonyij jo'tij jáa'rij tyaj huatyényuunyij i Dios jimi. A'áa tu oorá'saca', tyati'ij tyij huo'té'exaa i nyúucaria'ra' i Dios a'áijma i úucaa maj tyúusi'ria'ca'aj. ¹⁴ S'íij i íiti', a'yaa pu ántyapuaa'ca'aj tijin Lidia, Tiatira pu já'ma'can a'ájna, cáanarij pu tyí'to'racaria'aj ti tyí'nacamuua. A'áa pu ajta tyá'tzaahu-tya'ca'aj i Dios jimi, aj pu'ij Dios jaatá' ti'ij tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti tyí'xajta'ca'aj a'ájna i Pablo. ¹⁵ Aj pu'ij huái'huaca', majta néijmi'i i ihuámua'mua', ajta a'yan tyitaatajé a'ájna i Lidia tijin:

—Típua'aj a'yan tyajamuá'miteeraste'ej i nyaj nyerij ja'tzaahuatyé' a'ájci i tavástara', siata'aj mujo'vá'ju'un nyaj jamuán jó'nyaj ja'chej.

Aj pu'ij ca'nyérij jime' taatajé.

¹⁶ Séej pu a'yan tyu'ríj, tyati'ij a'áa joojú'caj jo'tyaj tyiye'ixa'tyehua'aj i Dios, a'áa tu íjmue'estaj ja'anty-inájchaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj ti támuarej. Séecan pu jimi ajtyávaaca'aj ti'ij jéehua túmii huo'-mué'tiste'en. ¹⁷ Tí'quij a'ájna i íiti' taatavén, a'áa pu ja've'jijhuasima'aj tacújta' a'yan tijin:

—A'múumaj mu tyétyacaa mu jahuüre' i Dios i ti tapuá já'sejre' a'yaa mu mij tyajá'mua'ixaatyé' je'ej ti tyí'rij ti Dios tyajamuatú'uunyi'.

¹⁸ Á'tyeej ti a'yan tyihuojó'vajran, 'asta na'aj quee i Pablo jatyúna'vej, aj pu'ij ooré'nyeriaca', ti'quij a'yan tyataajé a'ájci i tyiyáaru' tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' a'ájci jitze ma'can i Ciríistu' paj iirájranyij a'mújcij jitze mu íjmue'estaj.

Tí'ij a'yan tyataajé, aj pu'ij iirájraa a'ájci i íitaj tzajta'.

¹⁹ Majta a'áimaj i maj tyé'ijtya'ca'aj i íjmue'estaj, mati'ij jáamuareeri' ti'quee che' je'ej tyí'riitaca'aj maj jaamué'tin i túmii a'ájci jimi, aj mu mij huo'ví'ij a'áijma i Pablo majta i Silas. Mati'ij mij huojo'ví'tij a'áijma jimi i maj tyí'ijta a'ájna jo'tij ja-rájta'cuaj. ²⁰ Mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaaaj i juéesij tijin:

—A'íimaj i tyétyacaa, Israel maj jitze ajtyáma'can, jéehua mu hua'jaaxie'jtye'ej iye'ej maj huacháatimee.

²¹ Yí'ráj mu tamua'tyej ti'quee je'ej tyí'rij tyaj ja'antza-

ahuatyé'en, na'ríj tyaj a'yan huárinyij ityáj i tyaj Roma jitze ajtyáma'can.

²² Mati'ij mij i tyeétyee huo'tájaaxie'jvi'ri' a'ájci i Pablo, majta i Silas, aj mu mij i juéesij tyu'ta'íjtaca' maj tyi-hua'cáa'ri'raxi'in i tyihuá'caanaa, majta hue'riá'vaxi'in.

²³ Mati'ij jéehua huo'tyaváaxi'ij, aj mu mij hue'tyáanaj, majta jaata'ij i ti tyí'cha'ij ti huó'cha'íin tyámua' naa.

²⁴ Aj pu'ij a'ájna i maj tyéecha'íiraj, a'áa pu a'úun huojo'-tyáto jo'tij quee já'írij maj iirá'ciñyej, ajta i huá'ícaj, a'áan pu a'nárujtya'xij i táabla jitze.

²⁵ A'tzáaj jé'ta' t'ca', a'ájna i Pablo ajta i Silas, móoche' mu tyenyúusima'caj i Dios jimi, majta tyí'chuiicaca'aj, majta i séecan i maj nami'huaca'aj hua' jamuán, a'áa mu huá'namuajraca'aj, ²⁶ ti'ij jiyet'zín jime' huatóoca'tzij i chuéj, ajta i chí'ij jo'maj je'tyánami'huaca'aj, ca'nyíin pu huatóoca'tzij. Aj pu'ij tya'antácuunyixij jo'-maj je'tyánami'huaca'aj, ajta tyí'ijtzaanyixij i cadéenaj i maj jin anáj'qui'huajma'caaj i maj námi'. ²⁷ Ajta a'ájna i ti tyí'cha'íca'aj, ti'ij huájij, aj pu'ij jaaséj ti arí tya'antácuunyí'huajma'caaj jo'tij tyeje'tyanámi'huajma'caa, ti'quij juchúun íjcutaca' ti'ij huóje'caj, jii'nye a'yaa pu jaata'aj maj meríj iirácij i maj nami'huaca'aj. ²⁸ Ajta i Pablo, a'yaa pu tyataajé ca'nyíin jime' tijin:

—Capáj as'íij je'ej ja'uurej, yú'tyaj tyooj néijmi'i iiráatyij.

²⁹ Aj pu'ij tiéj huáhuo i ti tyí'cha'íca'aj, ti'quij hu-atéechisima'aj ujo'tyárupij jo'maj já'nami'huaca'aj, aj pu'ij tyítunutaca' a'ájna véjri' jo'maj jo'tyú'uuca'aj a'ájna i Pablo, ajta i Silas. ³⁰ Tí'quij hui'ráavi'tij, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Ji'nye náarinyij ti'ij Dios tyinaatú'uunyi'?

³¹ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ántzaahuatyé' i tavástara' a'ájci i Jesús, aj pu i Dios tyimuaatú'uunyi'raj, ajta a'áijma i maj ajamuán aja'chej.

³² Mati'ij mij jáa'ixaa i nyúucaria'ra' i tavástara' a'ájci i a'tjij, majta a'áijma i maj jamuán aja'chej. ³³ A'áa pu'uj tána'aj a'tzáaj t'ca' a'ájna i ti tyí'cha'íca'aj, a'áa pu huo'jó'sij i maj tyí'puejtyi'huaca'aj, ajta je'en huái'huaca' a'ájna i ti tyí'cha'íca'aj, majta i maj jamuán aja'chej.

³⁴ Tí'ij ij huojo'ví'tij i juchéj, aj pu'ij tyihuo'cue'ej, ajta i maj jamuán aja'chej, jéehua mu huatóotyamua'vej a'ájci jime' maj ja'antzaahuaj i Dios.

³⁵ Iiya' mu'uj a'áimaj i juéesij huo'ta'íj i xantáaru'uj, a'yaa mu tyaaté'exaa a'ájci ti tyí'cha'íca'aj ti hue'rátóonyij a'ájci i Pablo ajta Silas. ³⁶ Aj pu'ij a'ájna i ti tyí'cha'ij, a'yan tyaaté'exaa a'ájci i Pablo tijin:

—Manaata'ij i juéesij nyaj jamui'rátóonyij, pu'ríj siaj juxáahuaj jó'ciñyej.

³⁷ Ajta a'ájna i Pablo, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj a'áijma i maj tyí'cha'ij tijin:

—It'yájma, i tyaj romanos pu'éen, a'áa mu jéjrista' taatyáavaxij tyeétyee tzajta', majta quee xu tyi'tj taa'íhuo'raj je'ej tyaj tyi'tj jin tyityo'tyá'itzee, mati'ij mij te'tyáanaj. ¿Nyí ijij meri'ij támij jaxie've' maj ti'rátoonyij avíitizij jime'? Catu iiráaju', miche' a'áimaj yeve'rén'yej mata'aj a'áimaj ti'rátoonyij.

³⁸ Mati'ij mij i xantáaru'uj a'yan tyihuo'té'exaaj a'ñij-ma i juéesij je'ej ti tyu'taxájtaca' a'ñjna i Pablo, aj mu mij tyámua' tyu'tátzñn a'ñmaj i juéesij mati'ij jáa-mua'reeri' maj romanos jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ñjna i Pablo ajta i Silas. ³⁹ Mati'ij mij ujó'ju' a'ñmaj i juéesij mej mij utyojo'túu'uunyi' hua' jimi i maj hua'puaj, aj mu mij hue'rájtoo, majta huo'ta'ij maj eeráciñnye' a'áj-na a chájta'. ⁴⁰ Majta a'ñmaj i maj hua'puaj, a'ñ mu iiráacij jo'maj já'nami'huaca'aj, mati'ij mij a'áa jó'ju' Lidia ti ja'chej, mati'ij huo'séeraj majta ca'nyíjra'aj huo'tá'aj i maj tyá'tzaahuatye', aj mu mij jo'cáj.

Mati'ij tyúunyo'si'ij a'ájna a Tesalónica

17 Mati'ij mij jo'cáj, a'ñjna i Pablo ajta i Silas, a'áa mu jo'rén'ye' chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijñ Anfípolis, majta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijñ Apolonia, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijñ Tesalónica, jo'tij hua' tyeyúuj já'sejre' a'ñjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² Ajta a'ñjna i Pablo a'yaa pu'uj tyu'méj je'ej ti tyeyí'tihua'aj ti tyihuó'mua'tyej, a'úu pu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta', ti'ij a'yan atyo-jo'rén'ye' a'ájna xicáara' jitze mati'ij pua'aj juso'pii, huéicaj sáahuaj pu tyihuó'ixaaj i yu'xarij jitze.

³ A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj ti a'yan tyúuxie've' ti jajpuéetzij já'ra'nyij a'ñjna i ti Dios ja'antyíhuoj, ajta ti'ij huamué', a'yaa pu ajta tyúuxie'va'ca'aj ti huatájuu'ej, a'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijñ:

—A'ñjna i Jesús, i nyaj já'mua'ixaatye' a'ñ pu a'ñn pué'een i Ciriístu'.

⁴ Séecan mu tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, aj mu mij huo'jaahua a'ñjci i Pablo, majta i Silas. Jéehua mu majta tyá'antzaahuaj i maj griego pué'een i maj jana'michej i Dios, majta mue'táj i úuca i maj jéetze' juxie've'. ⁵ Majta a'ñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj quee tyá'tzaahuatya'ca'aj, a'ñ mu huápu'i'ij huá'anchueerej, mati'ij mij séecan tyísi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetye'ye' i maj ámana'aj huaci'ij, mata'aj mij ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tye'fye' mej mij hu-atanyínyu'caj. Aj mu mij a'áa jó'ju' jo'tij Jasón ja'chej, a'ñ mu mij huáhuo i Pablo, majta i Silas, mej mij hui'ráv'i'tij, majta tyu'tátuire'en i tye'fye' jimi. ⁶ Ajta mati'ij quee huo'tyoj a'ñjma i maj hua'puaj, a'ñ mu mij jo'jáj i Jasón, majta séecan i maj tyá'tzaahuatye', a'ñjma mu jimi ahuojóotoj i maj tyityatatyíj a chájta', majta a'yan tyitye'entyijíhna tijñ:

—A'íimaj i tyétyaca' i maj tyi'jaaxiejtaj néijmi'que' i cháanacaj japua, a'ñ mu jñ meríj majta yará'aj, ⁷ ajta a'ñjna i Jasón, tyámua' pu tyihuo'tyé'ej i juchéj, néijmi' mu a'ñmaj quee a'yan ricíj je'ej ti tyí'ijta i tajtúhuan, j'i'nye a'yaa mu tyí'xaj ti s'ñj ajtáhuaj tyí'ijta, a'táj ti a'yan ántyapuaj tijñ Jesús.

⁸ Mati'ij a'ñjma huánamuajri', je'ej mu pua'aj tyityo'tóomuajtyaca' i tye'fye', majta i maj tyityatatyíj. ⁹ Aj pu'ij i Jasón, majta i séecan, túmii mu tyu'tá' a'ñjma jimi i maj tyityatatyíj, aj mu mij huo'táto.

Mati'ij a'áa jo'tyú'uuca'aj a Berea a'ñjna i Pablo ajta i Silas

¹⁰ Tí'ca' mu i maj tyá'tzaahuatye' huo'ta'ít'yaca' a'ñjci i Pablo majta i Silas, mej mij jiy'e'tzín jó'cñnye' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijñ Berea, mati'ij a'áa ja'rá'aj, aj mu mij a'úu jo'tyájrurij hua' tyeyúuj tzajta' a'ñjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹¹ A'ñmaj i maj Berea ja'chej, jéetze' mu tyámua' naa tyí'tyetye'iyeristaca'aj mequee a'ñmaj i maj Tesalónica huacháatima'ca, naa mu tyámua' tya'ancuríáa' i nyúucarij, a'náj tina'aj mu jahuocaa'aj i yu'xarij jitze mej mij jáamua'reej tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan je'ej maj tyihuá'mua'tyaj-ca'aj. ¹² A'ñ mu jñ mue'táj tyá'antzaahuaj, majta mue'táj i griego maj jitze ajtyáma'can, a'ñ mu majta tyá'antzaahuaj i úuca'aj maj jéehua juxie've', majta i tyétyaca'. ¹³ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can, Tesalónica maj já'chajca'aj, mati'ij jáamua'reeri' ti i Pablo huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios a'ájna a Berea, aj mu mij a'áa jó'ju', mati'ij mij huatyóohuij maj ca'nyíjra'aj huo'tá'an i tye'fye' mej mij hua'aj jaaxie'tye'en. ¹⁴ Majta a'ñmaj i maj tyá'tzaahuatye', a'ñ mu quee á'tyeej, je'en mu jaata'ít'yaca' i Pablo ti'ij jó'ra'nyij a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'ej, ajta a'ñjna i Silas, ajta i Timoteo, a'áa mu jo'tyá'itzee a'ájna a Berea. ¹⁵ Majta i maj Pablo jamuán huajú'ca'aj, a'ñ mu jamuán ujó'ju' a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijñ Atenas. Mati'ij támij huariá'cij, ajta i Pablo a'yaa pu tyihuo'táhuaviiri' maj a'yan tyaaté'exaatye'en a'ñjci i Silas majta i Timoteo maj jiy'e'tzín uja'rá'cñnye' a'ájna a Atenas.

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Atenas

¹⁶ Ti'ij Pablo óoche' hua'cho'va'caj a'ájna a Atenas, jéehua pu tyinyú'caca' i jutzájta' a'ñjna jime' ti huo'séj i hua' dioosij i maj iiratyé'tya'ajma'caa néijmi'que' a chájta'. ¹⁷ A'ñ pu jñ i Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj hua' tyeyúuj tzajta' a'ñjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i séecan jamuán i Dios maj na'michej. A'náj tina'aj pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ñjma i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj a'ájna jo'tij tyaja'tuíhuaj tá'yí'ij. ¹⁸ Séecan mu a'áa jo'tyú'uuca'aj i maj tyúumua'tyej i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijñ epicúreos, majta séecan estoicos maj hua'tamuá'muaj, a'ñ mu mij huatyóohuij maj tyu'xáj a'ñjci jamuán i Pablo. Séecan mu mij a'yan tyí'xajta'aj tijñ:

—¿Ji'nye tyí'xaj mu ti jéehua tyí'tyáxajta?

Majta séecan a'yan tijñ:

—Cuxáa tyí'ta'ixaatye' séej jime' i nyúucarij ti séej Dios jimi já'ma'can.

A'yaa mu tyí'xajta'aj, ji'nye Pablo pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'ñjci jitze ma'can i Jesús, ajta je'ej maj tyityaatájuurij. ¹⁹ Mati'ij mij yo'ví'tij a'ájna jo'maj jóos'ri-hua'aj a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijñ Areópago, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijñ:

—¿Nyi je'ej tyí'rij tyaj jáamua'reej tyi'táj ti pué'een mu paj jájcuan tyí'tamuatyej? ²⁰ Ji'nye petyí'ta'ixaatye'

tyi'tíj jime' tyej quee yó'itej, tyá'xie've' tyaj jáamua'reej je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij.

²¹ Majta néijmi'i i maj Atenas já'ma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj meríj a'áa jo'cháati-ma'caa a Atenas, a'íj mu namuajraca'aj majta tyu-u'ixáatye'ej je'ej ti jájcuan tyi'tíj ricíj.

²² Aj pu'ij Pablo aje'ta' huatyéechaxij hua' tzajta' i maj aja'tyúusiiria'ca'aj a'ájna a Areópago, ti'quij a'yan tyu'-taxájtaca' tíjín:

—Mua'aj Atenas siaj já'ma'can, a'yaa nu tyaja'-muasej siaj jéehua huá'tzaahuatye' i judioosij tyámua'.
²³ Ji'nye nyati'íj majo'cha'canya'aj jo'siaj jóosi'rii, séej nu huaséj ti jitzán a'yan tyé'yu'si' tíjín: “Tyámua' tu tya'tá'caa i Dios tyaj quee jamua'tyej.” A'íjci i siaj quee jamua'tyej, tyámua' xu tya'tá'caa, a'íj nu nyij nyáaj jamuaaté'xaatye'ej.

²⁴ A'íjna i Dios i ti jaatyátaahuaca' i cháanacaj tyaj japuan séejre', ajta néijmi'i i ti íyan tyí'sejre', a'íj pu a'íin pué'een i ti tyí'ijta néijmi'que' u tajapuá, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua. Capu a'yun chej i Dios íyuu'uj tyejúuj tzajta' i tyétyaca maj jaatyátaahuaca'.
²⁵ Capu a'yan tyúuxie've' maj tyi'tíj jín jahuúria'aj, ji'nye a'íj pu néijmi'caa tatá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij, ajta tatá'caa i áacaj tyej tyij ucayáatiyi'can, ajta tyitátá'caa néijmi'i i ti tyitá'tziitye'.

²⁶ A'yaa pu i Dios jáaruuj maj séej mana'aj jitze eerányej i tyáataj néijmi'i i tyeétyee, mej mij néijmi'que' séjre'ej íyan i cháanacaj japua. Ajta a'yan tyi-huo'xá'pu'íntari'tzej a'chu maj á'tíjtí're'en, ajta jo'maj jo'cháatime'nyij. ²⁷ Siata'aj sij jáahuonyij i Dios, siaj sij jáatyoonyij, capu ajta muja' ímuáj já'sejre' ityájma jimi.

²⁸ A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'íj tu jimi júurij i Dios, tyej tyij mahuać'ca'an, tyej tyij tyajta séjre'ej, mati'íj majta a'íj-maj i maj tyí'chucacaa mua'ajmaj jimi, i maj a'yan tyu'-taxájtaca' tíjín: “Itýá tu tyajta i Dios jitze eeráma'can.”
²⁹ Ji'nye ityáj tu i Dios jitze eeráma'can, capu ij juxie've' tyaj a'yan tyí'mua'ajcaj ti Dios ooroj jín taavijhua, nusu i pláataj jime', nusu tyetyéj jime'. Capu a'yan een tí'ij tyi'tíj i maj jaatyátaahuaca' i tyeétyee je'ej maj ye'ej tyéejtyoj i jumua'tzíra'aj jime'. ³⁰ A'náj ímuáj capu i Dios huo'xá'jtyej i tyeétyee maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej ti tyúuxie'va'ca'aj, ajta íjij pu a'íin huá'ijtye' néijmi'caa i tyeétyee maj tyá'antzaahuatye'en jími i Dios.

³¹ Ji'nye i Dios pu'ríj jaataxájtaca' a'náj ti huá'xijtye'en néijmi'caa i tyeétyee, a'íj pu huá'xijtye'en a'íjna i a'tíj i Dios ti arí ja'antyíhuoj, ajta arí huo'taséjra ti a'yan tyi'-ja'yájna a'íjci jime' ti jaatájuurityej.

³² Mati'íj jáanamua'ajri' maj huatájuurij i mu'chítyee, séecan mu jaatyáxaahuataca', majta séecan a'yan tíjín:

—A'yaa tu tyá'xie've' paj pajtáhua'aj tyitáa'ixaatye'en a'íjci jime'.

³³ Aj pu'ij i Pablo iirájraa jo'maj jóosiiria'ca'aj. ³⁴ Séecan mu i tyeétyee jamuán ujó'ju', majta tyá'antzaahuaj. A'yaa pu s'íj ántyapuaaca'aj tíjín Dionisio, i ti hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'ájna a Areópago, ajta s'íj i íiti' ti a'yan ántyapuaaj tíjín Dámaris, majtáhua'aj séecan i maj majta tyá'antzaahuaj.

Tí'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto

18 Ti'quij té'ej i Pablo iirájraa a'ájna a Atenas, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjín Corinto. ² A'áa pu séej jo'tyoo ti Israel jitze ajtyá-ma'can ti a'yan ántyapuaaj tíjín Aquila, a'áa pu já'ma'-can chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjín Ponto. A'íjna i Aquila, ajta i íira'ra'an ti a'yan ántyapuaaj tíjín Priscila, a'íj mu a'áa ja'ráacij a'ájna a Italia, ji'nye a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' a'íjna i Claudio i ti va'cán jin tyí'ijta i ro-manos jimi, maj iirá'ciinyej néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can. Ajta a'íjna i Pablo, a'íj pu uhuojo'vá'-muaariaca', ³ ajta a'yan cha'taj na'aj tyí'muarie'ca'aj tí'ij a'íjna i Aquila, ajta i Priscila. A'íj pu jin hua' jamuán ajo'tyá'itzee, mej mij néijmi'i tyu'muárie'en. ⁴ Ajta a'náj tína'aj mati'íj pua'aj juso'píhua'aj, a'úu pu ja'tányinyi-ica'aj hua' tyejúuj tzajta', jo'tij tyihua'ixa'tyahua'aj tí'ij hua'antymue'tín a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'-can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁵ Mati'íj ará'aj a'íjna i Silas ajta i Timoteo Macedonia maj ja'ráacij, Pablo pu huatyóochej ti a'náj tína'aj tyi-huó'ixaatye'en i yu'xarij jitze, ajta tyámua' tyihuá'ix-aatya'ca'aj a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ti i Jesús a'íin pué'een i Círístu'. ⁶ Majta a'íimaj camu jaxie'va'ca'aj maj jáanamuaaj, a'íj mu jin huatyóohuij maj je'ej pua'aj tyéjeeve, aj pu'ij Pablo tyu'tacá'tzij i tyúucaanaa mej mij jáamua'reej tíjín mo'tyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjín:

—Mua'aj xu jujímu'aj pué'eenye'ej xá'ju'un tí'ij jamua'antya'aj i puéjtzij, canu nyáaj. Ajta íjij ti yu-jo'que'tij ja'mej, hua' jimi nu jo'ma'aj na'mej i maj séej chuéj japua já'ma'can.

⁷ Aj pu'ij iirájraa u hua' tyejúuj tzajta' tí'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'chej a'tíj ti a'yan ántyapuaaj tíjín Justo. A'íj pu tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, ajta avéjri' já'chajca'aj jo'tij i tyejúuj jo'tyéjvee. ⁸ Ajta a'íjna i Crispo, i ti tyí'ijta u tyejúuj tzajta', a'íj pu tyá'antza-ahuaaj i tavástara' jimi, majta néijmi'i i ihuáamua'mua'. Majta mue'tíj i maj Corinto jo'cháatima'caa, mati'íj jáanamua'ajri' i nyúucarij, metyá'antzaahuaj mati'íj mij huá'huaca'. ⁹ A'tzáaj tíca', tavástara' pu huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjín:

—Capáj tyí'tziinye'ej, póoche' paj hua'ixáatya'aj i nyúucarij, capáj ja'antypua'citacare'en. ¹⁰ Ji'nye nyáaj nu ajamuán yésejre', capu a'tíj mua'antymué'tij, tí'ij puéjtzij muaatá'an, majta jéehua i nyetye'ítyeristya-mua' yésejre' iye'ej chájta'. ¹¹ A'íj pu jin i Pablo séej nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' a'áa já'tyeej a'ájna a Corinto, hua'mua'tyáaj a'íjci i nyúucaria'ra' i Dios.

¹² Tí'ij i Galión tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime' a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tíjín Acaya, i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu tyinyínyu'cacuca' a'íjci jimi i Pablo, mati'íj mij yo'jáj i juéesij jimi. ¹³ Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa i tajtúhuan tíjín:

—A'íjna i tyáati', a'íi pu huá'mua'tyej i tyeétyee mej mij seequéj tyá'na'miche'en i Dios, ma'ajta quee a'yan tyitátá'caa i tayi'ráj tyaj a'yan rijcaj.

¹⁴ Pu'ríj tìn tyu'taxáatajche' a'íjina i Pablo, tí'ij i Galión a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjima i maj Israel jitze ajtyáma'-can tijn:

—Típua'aj tyi'tíj je'ej huá'uurenyijche', na'ríj a'tíj huajé'catajche', aj nu xaa ja'muanamuáarajche' mua'ajmaj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, ¹⁵ ajta nyúucarij na'aj pué'een i siaj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyi'-tyéevijtij siaj jujíimua'aj siana'aj jo'xá'pui'intare'en, jí'nye canu nyáaj já'xa'pui'intare' a'íjci i nyúucarij.

¹⁶ Tí'ij ij i Galión tyu'ta'íjtaca' maj néijmi'caa iirá'ityej a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i juésij. ¹⁷ Aj mu mij néijmi'i jaatyéevi' a'íjci i Sóstenes i ti tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', mati'ij mij jaatyáavaxij jíisa'puaj i tajtúhuan. Ajta a'íjci i Galión, capu jitzán juxié'va'ca'aj.

Tí'ij i Pablo ajtáhua'aj a'áa jo'mej a Antoquía

¹⁸ Ajta i Pablo tyámua' pu óoche' tyé'tyee a'ájna Corinto. Tí'quij huo'tatyójtje' i ju'ihuáamua', ajta je'en báarcuj jitze atyájraa, a'íjima jamuán i Priscila ajta i Aquila. Mati'ij mij antacíj a'ájna séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Siria. Tí'ij quee xu uja'ray-i'váacaj a'ájna a Cencrea, aj pu'ij ahuóosisaaxij tí'ij aróo'astej tyi'tíj ti jin atóoraj. ¹⁹ Mati'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Éfeso, a'áa pu i Pablo huojoohuá'xij a'íjima i Priscila ajta i Aquila, tí'quij u tyeyúuj tzajta' jo'tyárupij, ajta je'en tyihuó'ixaa'j a'íjima i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'úun jóosi'rihua'aj. ²⁰ A'íj mu mij jaatáhuaviiri' ti jéetze' á'tyeevi' hua' jamuán, ajta capu otyóoca'an. ²¹ Aj pu'ij huo'tatyójtje', a'yaa pu tijn:

—Típua'aj i Dios a'yan tyá'xie've'ej, nyajtáhua'aj nu yajamuarámuaarij.

Tí'quij i Pablo i báarcuj jitze atyájraa, aj pu'ij jó'raa. ²² Tí'ij ij a'áa ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Cesarea, ajta je'en a'áa jo're'nyej a Jerusalén, tí'ij huo'tatyójtje'en i maj tyeyúuj tzajta' just'rii, aj pu'ij té'ej a'áa jo'mej a Antoquía. ²³ A'tzúz a'tyéevi'caj, aj pu'ij té'ej jájcuan iirájraa, tí'ij a'áa ja'tanyéj jo'tij ja'chájta'-najmee a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Galacia, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Frigia. A'íj pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye'.

Tí'ij Apolo tyihuó'ixaaj a'ájna a Éfeso

²⁴ A'áa pu a'náj sáij jo're'nyej Israel ti jitze ajtyáma'-can, a'yaa pu ántyapuaj tijn Apolo, a'áa pu já'chajca'aj chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Alejandría. Tyámua' pu tyeyí'tihua'aj ti tyihuó'ixaatye'en, ajta tyámua' tyiyo'iteeca'aj je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ²⁵ Naa pu tyú'mua'reerica'aj je'ej ti tyá'xie've' i tavástara', ajta naa tyuutyámua've'ej tyihuá'ixaatyaca'aj, tyámua' pu tyihuá'mua'tyajca'aj a'íjci jitze ma'can i Jesús, ajta a'íj pu'uj mua'reerica'aj i ti jin i Juan huo'íri'. ²⁶ A'íj pu huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en u tyeyúuj tzajta' naa tyu'toocua'nyéej, mati'ij jáanamua-jri', a'íjina i Priscila ajta i Aquila, a'íj mu jaatajé tí'ij uhuojo'vá'muaarej, aj mu mij jéetze' tyámua' tyaatá'i-teeri' je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ²⁷ Ajta tí'ij i Apolo

arí jo'yi'muñicaj a'ájna a Acaya, a'íj mu i maj tyá'tzaahuatye' canyíjra'aj jaatá', aj mu mij yu'xarij huo'ta'íty-i'ri' i maj tyá'tzaahuatye' i maj a'áa ja'chej, mata'aj mij tyámua' tyeetyéjeevej. Tí'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Acaya, tyámua' pu tyihuo'tyáhuí a'íjima i ti Dios huo'ta' juxié'vi'ra' jime' mej mij tyá'antzaahuatye'en. ²⁸ Jí'nye a'yaa pu tyihua'ráaje i tyeétyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i yu'xarij jitze pu huo'taséjra ti Jesús a'íj pué'een i Ciriístu'.

Tí'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Éfeso

19 Tí'ij ooj i Apolo a'áa jo'tyávaaca'aj a'ájna a Corinto, Pablo pu huáraa mui'caquéj tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee a'áa ti huataca'aj a Asia. Tí'ij ij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Éfeso, jo'tij jéehua huojotyó'j i maj tyá'tzaahuatye'. ² A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi sia'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios siatí'ij tyá'antzaahuaj?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Catu ma'yá'namuajraca'aj maj jaxajta i júuricama'ra' i Dios.

³ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijn:

—¿A'tanyíj nyúucaritze' xáa'huaca'?

Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijn:

—A'íj tu nyúucaritze' huá'í'huaca' i Juan.

⁴ Pablo pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—Juan pu huo'íri' i tyeétyee mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', ajta a'íj pu huá'ixaatya'ca'aj maj tyá'antzaahuatye'en a'íjci jimi i ti ooj uvé'nyesij maj-ca'huáye'e, a'íj pu a'íj pué'een i Jesús.

⁵ Mati'ij jáanamua-jri', aj mu mij huá'í'huaca' nyúucaritze' i Jesús. ⁶ Ajta tí'ij i Pablo hua'vá'muarie'xij i hua' mu'úutze', aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios huatyá'itzee hua' tzajta'. Mati'ij mij huatyóohuij maj tyu'xá'j nyúucarij jime' i maj quee xu jaayí'tihua'aj, majta maj tyu'taxá'j i Dios jitze ma'can. ⁷ A'yaa mu a'chu tamuáamu-ata' japuan hua'puaj i tyétyacaa ará'axcaa.

⁸ Huéicaj máxciríe' pu á'tyeej ti i Pablo uja'tá'nyinyi-ica'aj hua' tyeyúuj tzajta', jo'tij tyihuaja'ixaatya'ca'aj quee tyí'tzinye'ej, ajta hua'tyámue'tisima'aj i tyeétyee a'íjci jime' i ti jin i Dios tyí'ijta. ⁹ Majta séecan, camu jáanamua-jri' i nyúucarij ti huá'ixaatya'ca'aj, sulu a'yaa mu mij je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj i tyeétyee tzajta'. Tí'quij i Pablo avá'raj a'ájna hua' tzajta', ajta séecan jo'v'í'tij i maj tyá'tzaahuatye', a'ájna jo'maj tyihuaja'mua'tyey, jo'tij ja'chej i ti a'yan ántyapuaj tijn Tirano. A'áa pu a'náj tina'aj tyihuá'ixaatya'ca'aj, ¹⁰ a'yaa pu huaríj a'chu hua'puaj nyinyi'ra'aj ti a'yan tyihuá'mua'tyaj-ca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Asia i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'íj mu jáanamua-jri' i nyúucari-a'ra' i tavástara'. ¹¹ Ajta a'íjina i Pablo, va'cán pu jin tyámua' tyí'uuriajca'aj i tyeétyee tzajta' a'íjci jitze ma'can i Dios, ¹² tí'ij ajta a'íjina i paanyújra' a'íjci i Pablo, nusu tyí'caanaria'ra', típua'aj a'tíj hua' japua áan tyojo'o-jpíjxi'ín i mej tyí'cucui', aj mu mij tyámua' rinyij, majta i tyiyáaru'uj iiráaju' i maj hua' tzajta' séejre' i tyeétyee.

¹³ Majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a cáayey jitze ajcáci'ca'aj, a'ñi mu hui'tamuárityahua'aj i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeétyee, máaxie'va'ca'aj maj a'yan huárinyij nyúucaria'ra' jitze i Jesús, a'ñi mu jin a'yan tyihuá'jeevaca'aj i tyiyáaru'see tjiin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ijtye' a'ñici jitze ma'can i Jesús i ti jitzán ma'can tyí'xaj i Pablo siaj iiráciiney.

¹⁴ A'yaa mu rijcaa i maj aráahua'puaj ará'axcaj i maj yójmua'mua' pué'een a'ñici i a'tjij ti a'yan ántyapuaj tjiin Esceva, i ti tyihuá'ijtya'ca'aj i maj tyí'huiire' u tyeyúuj tzajta'. ¹⁵ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúuj a'ñina i tyiyáaru' tjiin:

—Nyáamua'tyey a'ñici i Jesús, nyajta nu jamua'reej a'tjij ti Pablo pué'een, arí mua'aj, ¿a'tyaanyij siaj puíríci?

¹⁶ T'iij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij a'ñina i tyiyáaru' jiyet'zín hua' jitze rájve, ajta huo'mué'tij ti'ij huo'tyén-o'si'ij. Mati'ij mij huatóo'uj mamuámua'vi'ij majta tyi'puéetyi'huaj. ¹⁷ Majta i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Éfeso, i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, néijmi'i mu jáamua'reeri' je'ej ti tyi'tjij huó'ruuj, a'ñi mu jin tyu'tátzín. Mati'ij mij jéetze' mue'tjij jaamua'aj a'ñici i tavástara' Jesús.

¹⁸ Majta mue'tjij i maj tyá'antzaahuaj, a'ñi mu-jo'vá'ju'un mej mij huatóoxaj jéjrista' tyi'tjij maj je'ej pua'aj huáruuj, ¹⁹ majta mue'tjij i maj tyí'chahuaa, umuj tyaja'ráa'puj i tyúuyuxaa, mati'ij mij tyu'tyáatiej, metyi'séeracaj i tyeétyee. Mati'ij mij jaatyé'itej a'chu ti tyá'najchica'aj a'ñina i yu'xarij, a'yaa pu ará'aj a'chu huá'puatyej japuan tamuáamuata' ví'ra'aj i pláataj.

²⁰ A'yaa mu i nyúucaria'ra' i tavástara' merij jéetze' néijmi'que' tyá'mua'reeriaca'aj, majta jaséjrataca'aj i ti néijmi'i jin putyí'uurej.

²¹ T'iij a'yan tyu'rjij, aj pu'ij i Pablo jaaxá'pu'íntarej ti uhuojo'vá'muaarej a'ájna a Macedonia, ajta a Acaya, ajta ti ooj a'áa jó'yi'ij a Jerusalén. Ajta ti'ij Jerusalén huojova'muáaren, juxié'va'aj pu ta'mej ti a'áa jó'me'en a'ájna a Roma. ²² Aj pu'ij i Pablo hua'puácaa huata'ityaca' i maj jahuüre', a'ñici i Timoteo ajta i Erasto mej mij jó'ciiney a'ájna a Macedonia, ajta a'ájna óoche' pu a'áa jo'tyóo'itzee a Asia.

Mati'ij tin tyúucuij a'ájna a Éfeso

²³ A'áa mu a'náj jéehua huatanyínyu'cacuca' i tyeétyee a'ñici jime' i maj huataséjre i maj tyá'tzaahuatye'.

²⁴ S'ñij pu a'ájna pué'eenye'ej i ti a'yan ántyapuaj tjiin Demetrio, a'ñi pu chi'ij tyí'ta'huacare'ej ti tyi'cile'en i ti pláataj tyúumua'tij, ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij chi'ra'an i hua' dios ti a'yan ántyapuaj tjiin Artemisa, jéehua mu mij jamue'tijca'aj i maj jimi tyí'muarie'ca'aj. ²⁵ A'ñi pu'ij hua'ajsñi a'ñijma i maj jimi tyí'muarie'ca'aj, ajta séecan i maj a'yan cha'taj mana'aj eenye' tyí'muarie'ca'aj, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tjiin:

—Tyétyacaa, mua'aj xu jamua'reej tyej tyámua' naa tyá'mue'tij i túmii a'ñici jime' i tyaj jin tyí'muarie'. ²⁶ Ajta siat'ij serij tyí'sej siajta tyí'namuaj, je'ej ti i Pablo metyojo'xajtan tjiin i dioosij tyétyacaa maj huo'taahuaca'

camu je'can jime' dioosij puíríci, a'ñi pu jin arí jéehua huo'mué'tij i tyeétyee i maj a'yan ma'can iieye'ej Éfeso, ajta néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Asia.

²⁷ Je'ej pu pua'aj tyí'uurej, j'i'nye a'yaa pu tyu'tái'riitarij tyaj yó'rieenyij i tyaj jin tyí'muijhuacaa, ajta i taj tyeyúuj i ti tzajta' iirájvee i tadioos ti ve'ej, a'ñina i Artemisa, a'yaa pu tyu'tái'riitarij maj quee che' jana'miche'en. Majta camu che' jaataxié've'sij a'ñici i tadioos ti ve'ej i maj jana'michej néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Asia, majta néijmi'que' i cháanacaj japua.

²⁸ Mati'ij a'yan tyú'namuajri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca', majta huatyéjihuajra, a'yan tjiin: —iChe' jusén jin júurij a'ájna i Artemisa, Éfeso ti já'ma'can!

²⁹ Capu je'ej huo'támiteeraj je'ej maj huárinyij a'ájna a chájta'. Mati'ij mij a'ñijma jimi ootajé'yaca' a'ñici i Gayo majta i Aristarco i maj Macedonia já'ma'can, a'ñi mu jamuán huajú'ca'aj a'ñici i Pablo, mati'ij mij huojosa'riéechajra a'ájna jo'maj jóosi'rihua'aj i tyeétyee.

³⁰ Ajta i Pablo, a'ñi pu utyáruyimu'ca'aj ti'ij tyihuó'ixaatye'en i tyeétyee, majta a'ñimaj i maj tyá'tzaahuatye' camu jaatá' ti utyájrutyey. ³¹ Majta séecan i maj tyityatatyij a'ájna a Asia, i maj naa yó'mua'raj a'ñici i Pablo, a'ñi mu a'yan tyaata'ityi'rej ti quee ajo're'nyinyiica'an a'ájna jo'maj jóosi'rii.

³² Majta a'ñimaj i tyeétyee i maj jusiiria'ca'aj séecan mu seequéj tyityetyéjijhuajsime'ej, majta séecan seequéj, majta jéetze' ará'axcaa i maj quee jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj. ³³ Majta séecan i tyeétyee i maj jamua'reeriaca'aj je'ej maj een jime' jusiiria'ca'aj, a'ñi mu tyámua' tyaaté'exaa a'ñici i Alejandro, i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ñi mu ajúutajchaca' jo'maj ja've'nyejnye' i tyeétyee. Ti'quij i Alejandro ju-muáca' jin huo'tá'ijmiejri' mej mij quee che' je'ej tyáhuaasime'en, ti'ij a'ñin hua' japua huatányuunyij a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³⁴ Majta i tyeétyee mati'ij jáamua'reeri' ti a'ñin Israel jitze ajtyáma'can, néijmi'i mu huatyéjihuajra a'yaa mu á'tyeej a'chu hua'puaj ooraj maj a'yan tyityetyéjijhuaj tjiin:

—iChe' jusén jin júurij a'ájna i Artemisa Éfeso ti já'ma'can!

³⁵ Ajta a'ájna i ti tyí'yuxacaa, a'ñi pu huo'tá'ijmiejri' maj quee che' tyí'xajtaj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeétyee tjiin:

—Mua'aj tyeétyee, Éfeso siaj já'ma'can, néijmi'i i tyeétyee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'ñi mu jamua'reej ti a'ájna i chájta'naj antyúumua'reej ti jáacha'ñin i tyeyúuj ti tzajta' iirájcaj i dios ti ve'ej, a'ñina i Artemisa, ajta i nyéerima'ra' ti tajapúa je'cáanyej.

³⁶ Capu je'ej tyí'rij ti a'tjij já'xaahuataj a'ñici, xaatapuá'cij mu siaj tyé'jijhua, caxu tyi'tjij je'ej uuriyaj siaj quee tyámua' tyá'mua'reej.

³⁷ J'i'nye a'ñimaj i tyétyacaa i siaj yahua've'vi'tij camu já'xaahuaj i tyeyúuj, camu majta je'ej pua'aj tyá'xaj i tadioos.

³⁸ T'ipua'aj a'ájna i Demetrio, majta i maj jimi tyí'muarie', t'ipua'aj a'tjij huá'jaaxiejvi'raj, má'maj pueej jin séejre' mu juéesij ajta séejre' jo'maj huojoxájtye'en,

miche' a'áa ja'huóonyuuste'en ajta je'en a'yan tyée-jcha'ijj ti s'íj ajta s'íj jujapúa huatányuunyij. ³⁹ Ajta tipua'aj mua'aj tyi't'íj siajtáhua'aj huocaj, a'yaa pu tyúuxie've' maj a'áa yo'taxáj jo'maj néijmi'i jóosi'rii. ⁴⁰ Tyi't'íj ti arí je'ej huar'íj ijíj a'yaa pu tyu'táci'pej maj tajitzé tyo'ojpua'arite'en a'íjci jime', capu métyi't'íj je'ej tyaj tyi't'íj tyu'taxáj, tipua'aj mataata'íhuo' a'íjci jime' i maj huatyeyíihuajra i tye'ítyee.

⁴¹ A'yaa pu tyu'taxáataj a'íjna i ti tyí'yu'xaca, ti'ij ij hue'rá'ityaca' i tye'ítyee.

Ti'ij i Pablo a'áa jo'mej a Macedonia ajta a Grecia

20 Ti'ij antyipuá'riaca' i maj huóotya'xij, Pablo pu huo'tajé i maj tyá'tzaahuatye' ti'ij a'íin tyámua' tyihuo'té'examatye'en. Aj pu'ij huo'tatyóotye'ej, ti'quij a'áa jó'raa a Macedonia. ² Néijmi'que' pu huó'muaariaca' mat'ij mana'aj tyityeecháatima'caa a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye', ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caria'aj i nyúucarij jime' i ti jin tyihuo'ixaaj, ti'quij té'ej a'áa ja'rá'aj a'ájna a Grecia, ³ a'áa pu huéicaj máxcir'e' á'tyeej. Ti'ij arí tin antyirá'sima'caj i báarcuj jitze ti'ij antára'nyij a'ájna a Siria, ti'ij a'yan tyáamua'reeri' maj a'yan tyaaxá'pu'íintarej maj a'áa ye'tyécho've'en i juyáara' jitze jo'tij jo're'nyeenyijche', a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can. Aj pu'ij huariá'raa ti'ij ajtáhua'aj a'áa huatyéenyey a'ájna a Macedonia. ⁴ A'íi mu jamuán jó'ju' i Sópater yójra' a'íjci i Pirro, Berea ti já'ma'can, ajta a'íjna i Aristarco ajta i Segundo i maj Tesalónica ja'chej, ajta i Gayo Derbe ti já'ma'can, ajta i Timoteo, ajta i Tíquico, ajta i Trófimo, i Asia maj já'ma'can. ⁵ A'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' anaquéj mu jó'ju' mej mij a'áa taja'cho've'ej a'ájna a Troas. ⁶ Tyajta ityáj, ti'ij tyo'puá'riaca' i maj tyu'yé'estej a'íjci jime' i maj jacua'caa i páan tiquee cu'ustij, a'áa tu ja'ráacij a Filipos i báarcuj jitze, anxé xicáj tu jitze huo'táa'saca' a'ájna a Troas, a'áa tu tyij aráahua'puaj xicáj á'tyeej.

Ti'ij i Pablo a'áa huojová'muaariaca' a Troas

⁷ Ti'ijta atyojo're'nyey i séej xicáj jitze i ta'nájcaj i itéerij, aj tu tyij tyítasihj tyej tyij huariátatare'en i páan, ajta i Pablo tyihua'ixaatya'ca'aj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti jó'ra'nyij yaa arí'ia'pua'aj, a'íj pu jin jéehua tyihuo'ixaaj 'asta na'aj quee jé'ta' t'íca' tya'rá'aj. ⁸ A'áa tu ja'tyítasihj ánimuaj i chi'ij tzejta', ti huéicaj jujapúa tyiváatimee, a'áan pu ú'taacaj jéehua i tatzárij jime'. ⁹ Ajta tyamuéj a'úun je'rácatyij ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Eutico, a'áan pu jo'huáayixij jo'tij ja'nácun. Ajta a'íjna i Pablo jéehua pu tyihuo'ixaaj, a'íj pu jin huamué'tichej i cutz'ij jime' a'íjna i Eutico, ti'quij tyámua' huápu'íj tyu'tácuj, aj pu'ij ancuré'vej a'íjci jitze i chi'ij ti huéicaj jujapúa tyiváatimee, mu'chícan mu'uj mij jajríj. ¹⁰ Aj pu'ij acájraa i Pablo, ti'ij ij ja've'vi'raxij a'íjci i tyamuéj. Ajta a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj tyá'tzaahuatye' tijin: —Caxu tyi'tzi'nyey'ej, óoche' pu júurij.

¹¹ Aj pu'ij i Pablo ajtáhua'aj antyíraj i chi'ij tzejta', ti'quij huo'riá'taarej i páan, mat'ij jaacua'aj, ajtáhua'aj

tyihua'tyixaa, 'asta na'aj quee huatapuá'riaca'. Ti'quij jó'raa. ¹² Ajta a'íjna i tyamuéj, júurican mu jo'ví'tij, a'íj mu jin jéehua ca'nyíjra'aj huatóoa'.

Troas pu ja'rájraa ti'ij ij a'áa ja'rá'aj a Mileto

¹³ Tyajta ityáj ta'náatya'aj tu jo'c'íj i báarcuj jitze, a'áa tu ja'rá'aj a'ájna Aso, tyej tyij a'áa ya'ravi'tin a'íjci i Pablo, ji'nye ju'icán pu uja'rájraa. ¹⁴ Tyati'ij jáatyoy a'íjci i Pablo a'ájna a Aso, aj pu'ij tajamuán atyájraa i báarcuj jitze, tyati'ij tyij jó'ju' a'ájna a Mitilene. ¹⁵ A'áa tu eeráacij, yaa ariá'pua'aj tu avéjri' ja'ajtyéenyey jo'tij ja'ráahuachij ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Quío, tyati'ij tyij séej xicáj jitze a'áa ja'rá'aj a'ájna a Samos. Tyajtáhua'aj yaa ariá'pua'aj a'áa tu ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Mileto. ¹⁶ A'yaa tu huar'íj, ji'nye Pablo pu jaaxá'pu'íintarej tiquee a'áa ja'tanyéj a'ájna a Éfeso, capu ajta á'tyeerimu'ca'aj a'ájna a'áa ti huataca'aj a Asia, ji'nye jiye'tzín jime' pu ja'rá'astijmu'ca'aj a'ájna a Jerusalén, tipua'aj a'yan tyí'riitan tyaj a'áa jo'tyú'uucay mat'ij tyí'ye'estyaa a'íjci jime' i maj jo'támua'reej ti arí a'yan tyooméj huá'puatyej japuan tamuáamuata' xicáj.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íjma i huásij Éfeso maj já'ma'can

¹⁷ A'áa pu jo'tyaváaj i Pablo a Mileto, ti'ij huo'ta'íjtaca' maj uhuojo'tájeevej i huásij i tye'yúuj tzejta' maj tyí'huire' a'ájna a Éfeso. ¹⁸ Mat'ij i huásij aje're'nyey, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj xu jamua'reej je'ej nyaj tyi'tyínyecha'ij nyati'ij nyana'aj anaquéj yeti'tanyéj iye'ej Asia. ¹⁹ A'náj tina'aj nu yahuatyéjvee ja'mua jamuán, netyí'huíria'aj nyajta nyacu'váaj i tavástara' jimi, a'yaa nu tya'canyeyi'nyaj a'íjci jime' i ti jéehua je'ej pua'aj tyina'antymu'é'tijcaa ajta i maj je'ej pua'aj nyooriajcuca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁰ Canu a'náj ootyá'itzee nyaj quee tyajá'mua'ixaatye'ej tyi't'íj ti mua'ajmaj jamuatyáhu'rii, nyetyaja'muamua'tyáaj i tye'yúuj tzejta', nyajta jo'siaj jo'cháatimee. ²¹ A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'íjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa nu tyihuo'ixaaj ti a'yan tyúuxie've' mej seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi, majta ja'antzaahuatye'en a'íjci i tavástara' Jesús i Ciríistu'. ²² Ajta ijíj a'áa nu jo'ma'aj na'mej a Jerusalén a'íjci jime' ti i júuricama'ra' i Dios a'yan tyinaata'íj, canu jamua'reej je'ej ti mu' tyinyaja'huíria'aj ja'mej. ²³ A'íj nu xaa mua'reej, ti jo'tij na'aj ti huachájta'tajmee, a'íjna i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyí'nye'ixaatye' ti a'íin nyeycho've' i maj tzejta' tyí'tyanamuacaa ajta jéehua i puéjtzij. ²⁴ Capu nye jitze juxie've' i nyaj jin júurij, a'íj nu'uj xie've' nyaj ja'antyci'tyij je'ej ti i Dios tyi't'íj tyinaa'íjcaj nyaj huo'té'exaatye'en i tye'ítyee i nyúucariara', ti'ij a'íin tyihuo'tú'uunyi' juxie'vi'ra' jime'.

²⁵ Ajta ijíj tyámua' nu tyá'mua'reej, tiquee che' a't'íj me' nyeje'seejran, a'íimaj i nyaj nyeríj huó'ixaaj i Dios ti jin tyí'ijta. ²⁶ A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' ijíj, canu nyáaj pué'eenye' tipua'aj tyi't'íj je'ej já'mua'uurej

mua'ajmaj, ²⁷ ji'nye néijmi'i nu tyajamuáa'ixaa je'ej ti tyá'xie've' i Dios, nyajta quee a'náj tyi'tíj ja-muaatyá'aviitzej. ²⁸ Tyámua' xu'uj, siata'aj huó'cha'ñn néijmi'caa i maj jusi'rii i Dios jimi, jo'tij i júuricama'ra' i Dios huaja'antiyhuo mej mij a'ñijma huácha'ñn i maj tyá'tzaahuatye', i ti juxúure' jin huó'nani'ej a'ñina i Jesús. ²⁹ A'yaa nu nyáaj tyá'mua'reej nyati'ij jó'ra'nyij, séecan mu yaja'va'ju'uj muá'ju'un ja'mua jimi maj a'yan een mati'ij ñira'vetyee mej tyi'tyaci'macaa, i maj a'yan tyá'xie've'ej muá'ju'un maj hua'antiyupá'arítye'en i maj tyá'tzaahuatye'. ³⁰ Séecan mu avá'ju' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, a'ñi mu hue'tzij jin tyihuá'mua'tyen, mej mij a'ñijma antyimue'tin i maj tyá'tzaahuatye'. ³¹ Tyámua' xu'uj mua'aj, xo'támua'reeri' nyaj huéicaj nyinyi'ra'aj tyajamuáa'ixaa tújca'rij tzajta' nyajta t'ca'rij tzajta', canu a'náj jaatáxaahuataca' nyaj tyajamuáa'ixaa na'canyeyi'nyaj ja'mua jime'.

³² Ajta iñij nyae'ihuámua' Dios jimi nu jamuatyátoosij, ajta i nyúucaria'ra' ti jaxaj juxié'vi'ra' jime'. A'ñi pu néijmi'i pu tyi'uurej ti'ij a'ñici jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ajta néijmi'i huo'tá'sij i ti jin atóoraj a'ñijma jimi i jutyétyeristyamua'. ³³ Canu nyáaj a'náj tyi'tíj nyacua'aj tipua'aj túmii, na'rñij tyihuá'caanaa. ³⁴ Sulu a'yaa xu tyá'mua'reej, nyej nyasñij nyamuáca' jin tyu'-muáriej nyej nyij jaamué'tin tyi'tíj ti juxie've' nye jimi, ajta a'ñijma jimi i maj nyaj jamuán huac'ij. ³⁵ A'náj tina'aj nu jamuáa'itñiri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyu'-muárie'en ajta siaj sij huo'tyáhuire'en a'ñijma i maj quee je'ej tyéejviicue', a'ñi xu ú'mua'reerij je'ej ti tyu'-taxájtaca' i tavástara' Jesús tijin: "Jéetze' pu tyámua' tyé'yi'ij nyaj tyi'puejva'aj quee nyaj tyi'tíj ancúriaan."

³⁶ Ti'ij a'yan tyihuo'ixáatya'aj i Pablo, aj pu'ij tyi-tunutaca' ajta huatyényuj i Dios jimi hua' jamuán. ³⁷ Néijmi'i mu huóoyiinyixij majta néijmi'i ji'r'é'chuiixij, majta ji'tyápu'i'tza'xij a'ñici i Pablo. ³⁸ Jéehua mu juxaa-muijryta'ca'aj, ji'nye a'yaa pu tyihuo'té'exaaj mej quee che' a'náj me'yé'sejran. Aj mumij jamuán ujó'ju' jo'tij ja'tyájraa i báarcuj jitze.

Ti'ij i Pablo a'áa jo'mej a'ájna a Jerusalén

21 A'áa mu'uj mij joovátzij i ta'ihuámua', aj tu tyij ityáj atyáacij i báarcuj jitze, tyati'ij tyij huatáta-je'yaca' a'ájna a Cos, yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'r'á'aj a'ájna a Rodas, tyati'ij tátyij a'áa jo'r'é'nyej a'ájna a Pátara. ² A'ájna a Pátara a'áa tu séej jo'tyoo i báarcuj Fenicia ti jó'yi'ij, a'ñi tu tyij jitze atyáacij, tyati'ij tyij jo'c'ij. ³ A'áa tu joojú'ca'aj tyati'ij jaaséej a ti ja'ajhuáchij, a'yaa pu tya'rájtyapuaj tijin Chipre, a'áa tu muáca'ta' pujmua' ajcaanyej, mu tu'uj jó'ju' 'asta tyana'aj quee a'áa ja'r'á'aj a Siria. Ajta i báarcuj a'áa pu je'cáca tyu'-tyájtóo i íjcaj ti tyú'tisime'ej a'ájna a Tiro, a'áa tu tyij acáacij. ⁴ Tyati'ij a'ñijma huátyoj i maj tyá'tzaahuatye', aráahua'puaj xicáj tu á'tyeej tyaj hua' jamuán ajo'tyu'uj. A'ñimaj mu júuricama'ra' i Dios jitze ma'can jaatá'ijmiejri' a'ñici i Pablo ti'ij quee a'áa ja'tányinyi-ica'an a Jerusalén. ⁵ Ti'ij mu tyojo'ma'aj aráahua'puaj xicáj jitze, aj tutyij jo'c'ij. Néijmi'i i tyétyacaa muanyñinyi'chaj, majta huayóomua'aj, a'áa mu tojóo-

toj jo'tij joo'ástimee i chájta'naj, a'áa tu tyij tyítunutaxij jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij huatyényuj i Dios jimi. ⁶ Tyati'ij huo'tatyóotyaj, aj tu tyij atyáacij i báarcuj jitze, majta a'ñimaj huariá'cij jo'maj jo'cháatimee.

⁷ Tyati'ij jaatyáaxijtye i tyaj huajú'ca'aj i jájritze', Tiro tyaj ja'rácij tyati'ij tyij a'áa ja'r'á'aj a'ájna a Tolemada, a'áa tu huo'tatyótyej i ta'ihuámua', tyajta hua' jamuán séej xicáj ajo'tyu'uj. ⁸ Yaa ariá'pua'aj tu jo'c'ij tyati'ij tyij a'áa ja'r'á'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea. A'áa tu ja'tanyéj jo'tij ja'chej a'ñina i Felipe i ti tyihuá'ixa'tyee tyeétyee, a'ñi pu a'ñin pué'een sñij i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tyi'huire' i tyeyúuj tzajta', a'áa tu jo'tyá'itzee a'ñici jimi i Felipe. ⁹ A'ñina i Felipe muáacuacaa pu tyiyójmua'ca'aj i úucaaj mej quee xu huíchej, a'ñi mu jaxajtaca'aj nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁰ A'áa tu tyij á'tyeej a'chu pu'a'an xicáj, ti'ij ij sñij ará'aj ti Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj, Judea ti já'ma'can, a'yaa pu antyapuaj a'ñina tijin Agabo. ¹¹ Ti'ij tajimí ará'aj, aj pu'ij ja'vá'xistaca' i ti jin ahuóoji'ca'ca'aj a'ñina i Pablo, aj pu'ij a'ñici jin anóoji'quej i ju'ñicaj jitze, ajta i jumuáca' jitze, ti'ij ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa pu tyi'xaj i júuricama'ra' i Dios tijin a'ájna a Jerusalén, a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyeetyáji'que'sij a'ñici i ti ja'a'rij a'ñici i maj jin ahuóoji'ca'ajma'aj muá'ci'ij, majta huo'tátuiire'sij a'ñijma i maj séej i chuéj japua já'ma'can.

¹² Tyati'ij a'ñi huánamuajri', ityáj majta i maj Cesarea já'ma'can, néijmi'i tu jaatáhuaviiri' a'ñici i Pablo ti'ij quee ujó'yi'can a Jerusalén.

¹³ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj a'ñina i Pablo tijin:

—¿Ji'nye setyityúuyin siajta nyaxaamujritye'? A'yaa nu tyé'nyaca'nyej, canu a'ñi nyana'aj jime' maj naatyáji'que'en, sulu nyej nyajta huámu'i'nyij a'ájna Jerusalén a'ñici jime' i nyaj jahuire' i tavástara' Jesús.

¹⁴ Ji'nye catu jaatáviicue'ri' tyaj jaatyá'itzen, tyaatá' tu'uj tyij, a'yan tyetyatajéveej tijin:

—Che' a'yan atyojo'r'é'nyej je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'.

¹⁵ Ti'ij a'yan tyu'r'ij aj tu tyij tyámua' huátaruuj, tyati'ij tyij ujó'ju' a'ájna a Jerusalén. ¹⁶ Séecan mu tajamuán jó'ju' i maj tyá'tzaahuatye' Cesarea maj já'ma'can, a'ñi mu a'áa tojo'r'é'nyijtyej jo'tij ja'chej a'ñina i tyáati' ti a'yan antyapuaj tijin Mnasón, Chipre ti já'ma'can, i ti arí á'tyeej ti tyá'tzaahuatye'.

Pablo pu uyá'muaarej a'ñici i Jacobo

¹⁷ Tyati'ij a'áa ja'r'á'aj a Jerusalén, naa mu tyámua' tyi-taatyéje jutyámua'vi'ra'aj jime' a'ñimaj i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj pu i Pablo tajamuán ujó'mej tyej tyij a'ñi ujo'vá'muaarej a'ñici i Jacobo, majta i huásij néijmi'i mu a'áa jo'tyú'uuca'aj. ¹⁹ Aj pu'ij i Pablo huo'tatyótyej, ti'quij té'ej tyámua' naa tyihuá'tyixaa néijmi'caa je'ej ti tyi'tíj huáruuj a'ñina jitze ma'can i Dios, a'ñijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, ²⁰ Mati'ij a'ñi huánamuajri', aj mu mij tyaatatyójtzi'rej i Dios. Majta a'yan tyaaté'exaa a'ñici i Pablo tijin:

—Cási' ta'ihuáara', papu'r'ij metyooséj, a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, mue'tíj mu mer'ij tyá'antza-

ahuaj, néijmi'i mu a'yan tyá'xie've' maj a'yan tya'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i yu'xarij jitze a'fjna i Moisés. ²¹ Majta a'yan tyihuó'ixaaj néijmi'caa i maj séec chuéj japua ja'chej i maj majta Israel jitze ajtyáma'can, paj muáaj a'yan tyihuá'mua'tyej maj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyaxájtaca' a'fjna i Moisés, pajta a'yan tyihuá'ixaatye' maj quee ja'antyisi'chej i junavij i juyó-j-mua', majta quee a'yaa mana'aj tyaá'sime'ej i juyi'ráj. ²² ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj mati'ij jáamua'reej i tyeétyee paj perij ya'uvé'nye? ²³ Tyámua' pu jéetze' naa paj a'yan huárinij je'ej tyaj tyimuaaté'exaatye'sij. Yaa mu muáacuaj huatyuu'uj tajamuán i tyétyacaa, i maj ja'antyíci'sij i maj jin atóoraj i Dios jimi. ²⁴ Pata'aj hua'antiyivi'tfj, pata'aj huá'ajcuare'en hua' jamuán, pajta hua' japua tyu'náachitan, mata'aj mij huo'yéj. Aj mu mij néijmi'i jamua'reeren tiquee a'yan tyi'ja'yájna je'ej maj tyí'muaxaj muéetzij, sulu paj pajta muáaj ja'astej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta. ²⁵ Majta i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, i maj majta merij tyá'antza-ahuaj, tu'rj tyihuo'ta'ityi'ri' i tyaj a'yan tyaaxá'pu'i'intarej maj quee jacua'caa i hue'ra'aj maj jáamu'vejritaca', majta quee jacua'caa i xúure'ej majta i hue'ria'ra' i maj jaatyácue'mi'in. Majta quee jux-ana'ciria'aj séecan jamuán.

Mati'ij jaatyéevi' a'fjci i Pablo u tyeyúuj tzajta'

²⁶ Aj pu'ij i Pablo huojoví'tij i tyétyacaa i maj muáacuaj, yaa ariá'pua'aj pu huóojacuarej hua' jamuán ti'quij utyárupij u tyeyúuj tzajta' ti'ij huo'té'exaatye'en a'náj maj ja'antyíci'sij i maj jin atóoraj, mej mij tyu'támu'vejritaj sñij ajta sñij.

²⁷ Ti'ij arí tin aráahua'puaj xicáj tya'ra'astísima'caj, séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj Asia ja'chej, a'fñ mu jaaséj a'fjci i Pablo i tyeyúuj tzajta', mati'ij mij ca'nyijra'aj huo'ta' maj huatanyínyu'caj i tyeétyee. Aj mu mij ootátzunaxij i Pablo jimi, ²⁸ a'yan metyi'tyejii-huaj tijin:

—Mua'aj mu siaj Israel jitze ajtyáma'can, siataatáhuire'. A'íi pu a'fñ pué'een i tyáati' ti néijmi'que' majo'cha'can, seequéj tyihua'mua'tyéé néijmi'caa i tyeétyee je'ej tiquee tyi'tyéevijtij tajimí, ajta maj quee ja'rá'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' i Moisés, ajta je'ej pua'aj tyá'xaj a'fjci i tyeyúuj. Ajta séecan i griego utyéevi'tij i tatyeyúuj tzajta', capu tzáahuatyi'ra'aj tyícha'ij i taj tyeyúuj jitze.

²⁹ A'yaa mu tyí'xajta'caj, ji'nye anaquéj mu merij jaaséjraca'aj a chájta' a'fjci jamuán i Trófimo Éfeso ti já'ma'can, a'fj mu jin a'yan tyí'mua'ajcaj ti i Pablo a'úun ya'tavi'tstíraa u tyeyúuj tzajta'.

³⁰ Néijmi'que' i chájta'naj jitze, jéehua mu huatanyínyu'cacuca', aj mu mij i tyeétyee ará'aj muahuáachisima'aj. Mati'ij mij jaatyéevi' a'fjci i Pablo, majta jirajáanajra u tyeyúuj tzajta', majta je'en jiyet'zjin tye'tyáanaxij a ti ja'pueertajmee. ³¹ Mati'ij merij tin ja-jecatucuj a'fjci i Pablo, ti'ij jáamua'reeri' a'fjna i xantáaru' ta'nájcaj tijin néijmi'que' mu nyinyu'cacuj a'ájna a chájta' Jerusalén. ³² Aj pu'ij a'fjna xantáaru' ta'nájcaj hua'ajsñ i juxantáaru'ustyamua', ajta a'fjma i maj

anxityej xantáaru'uj tyí'ijtya'ca'aj, mati'ij mij ujó'huaachij jo'maj jo'tyú'uuca'aj i tyeétyee. Mati'ij jaaséj a'fjci i xantáaru' ta'nájcaj majta a'fjma i xantáaru'ustyamua'mua', aj mu mij jaatáahuataca' i maj jatyáva'ra'aj a'fjci i Pablo. ³³ Aj pu'ij ajtyáxñriaca' i xantáaru' ta'nájcaj, ti'ij ij jaatyéevi' a'fjci i Pablo, ajta jaata'íjtaca' maj ja'náji'que'en hua'puácaa jime' i cadéenaj. A'tzúj a'tyéevi'caj ti'quij tyu'ta'íhuo' a'tfj ti pué'eenye'ej ajta tyi'tfj ti je'ej huáruuj. ³⁴ Majta a'fñmaj i tyeétyee, séecan mu seequéj tyityetyéjijhuasime'ej, majta séecan seequéj, a'fj pu jin quee je'ej já'mi-teerastya'ca'aj a'fjci i xantáaru' ta'nájcaj je'ej ti tyo'xá'pu'i'intarej, ji'nye jéehua mu je'ej tyáhuasime'ej, a'fj pu jin jaata'íjtaca' maj já'anvi'tij a'ájna jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj. ³⁵ Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'cachetzíci'huajme, a'fñmaj i xantáaru'uj mu'huatyechóoj mu ayotoj a'fjci i Pablo, ji'nye jéehua mu i tyeétyee ja-ma'cujca'aj, ³⁶ majta néijmi'i i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejijhuasime'ej tijin:

—Che' huámui'nyij.

Ti'ij Pablo jupapúa huatanyúj

³⁷ Mati'ij ju'tyarújtye'sima'caj a'fjci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'ij i Pablo a'yan tyaata'íhuo'ri' a'fjci i xantáaru' ta'nájcaj tijin:

—¿Nyi i'rij nyej tyu'taxáj cñra'tzuj ajamuán?

Ajta a'fjna i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi peeyí'tin i hua' nyuucacaj i griego? ³⁸ ¿Nyi pe-quee muáaj a'fñ pué'een i paj Egipto já'ma'can, i ti ará'tyeej ti huá'jaxiejtya'ca'aj i tyeétyee, i ti ajta huojoví'tij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij muáacuaj ví'ra'aj maj ará'asej i mej tyí'tyacui'caa?

³⁹ Aj pu'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jirij ja'chej a'ájna a Tarso, i chájta'naj ti jéehua juxie've' a'áa ti huataca'aj a Cilicia, jéehua nu muahuavii paj naatá' nyaj tyihuo'té'exaatye'en i tyeétyee.

⁴⁰ Aj pu'ij jaatá' ti tyihuo'té'exaatye'en, ti'quij i Pablo huatyéechaxij a'ájna jo'tij ja'cachetzíci'huajme, ajta i jumuáca' jin huo'tá'ijmiejri' maj quee che' je'ej tyáhuasime'en. Mati'ij quee che' je'ej tyahuásima'caj, aj pu'ij hua' nyuucacaj jin tyu'taxájtaca' i hebreos, a'yan tijin:

22 —Nye'ihuáamua' siajta nyahuásimua', xáana-muajri' je'ej nyaj tyajamuaaté'exaatye'sij i nyúucarij nyaj jin nyajapuj huatanyuusij.

² Mati'ij jáanamujri' ti a'fj jin tyihuá'ixaatya'ca'aj i hebreos nyuucacaj jime', aj mu mij jéetze' huatyápua'ri-aca' i maj je'ej tyáhuasime'ej. Ajta i Pablo a'yaa pu tyihua'tyé'ixaatye'sima'aj tijin:

³ —Nyáaj nu Israel jitze ajtyáma'can, a'áa nu jo'nié'huaca' a'ájna a Tarso a'áa ti ja'ajtyáma'can a Cilicia, a'yaa nu huave'sej iye'ej Jerusalén, nyajta tyi'huányamua'aj a'fjci jimi i Gamaliel, i ti a'yan tya'róon-ajchij i nyúucarij je'ej maj tyo'yú'xaca' i tahuásimua'ci'ij. A'náj tina'aj nu a'yan tyáahuosij je'ej nyaj tyeetyáhuire'en i Dios, néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'-

caa, a'yájna siati'ij néijmi'i mua'aj ijíij tyaá'sij. ⁴Jájcua j imuáj nu a'yan tyihua'huooca'aj nyej nyij huó'cui'nyij a'fijma i maj jájcuan jin tyá'tzaahuatye', nyajta néijmi'-caa huavívi' i tyéyaca, nyajta i maj úuca nyej nyij hue'tyáana. ⁵A'fijna i ti tyihua'ijtye' a'fijma i puaaríj, majta néijmi'i i huásasij a'fij mu jamua'reej. A'fij mu yu'xarij tyinaatapíj nyej nyij tyihuo'tátuiire'en i nye ihuáamua' Israel maj jitze ajtyáma'can, Damasco maj ja'chej, nyajta a'áa ja'tanyéj nyej nyij huó'huoonyij a'fijma i maj tyá'tzaahuatye', nyej nyij uhuaja'rávi'tij a'yájna i iye'ej Jerusalén tyej tyij puéjtzij huo'tá'an.

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tye'entyíhuo i tavástara'
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶Nyati'ij a'áa joomá'caj juyéj jitze, nu'ríj avéjri' joomá'caj a Damasco a'tzáaj tacuaríixpuaj, aj pu'ij jiyet'zín ca'nyíin jin uje'cátatzariaca' u tajapuá, ti'quij nie'riá'naj. ⁷Nyati'ij nyij eetávej a chóota'. Nyajta je'en a'tíj huánamuajri' ti a'yan tyinaatajé tijin: "Saulo, zji'nye een jime' je'ej pua'aj pényoorej?" ⁸Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuo' a'yan tijin: "¿A'tanyíj papué'een nyavástara'?" Ajtáhua'aj a'yan tyu'tánamuajrej tijin: "Nyáaj nu a'fij pué'een i Jesús Nazaret nyaj já'ma'can, a'fijna i paj muáaj meyo'vajran." ⁹Majta i maj nyaj jamuán huajú'-ca'aj, a'fij mu majta jaaséj i ti huatátzariajraa, a'fij mu'uj quee huánamuajri' i nyúucarij ti tyí'nye'ixaatya'-ca'aj. ¹⁰Nyati'ij nyij tyu'ta'íhuo' a'yan tijin: "¿Ji'nye náarinyij nyavástara'?" Aj pu'ij i tavástara' a'yan tyinaaté'exaa tijin: "Ájchesij, pata'aj i paj pooj huaméj a'ájna a Damasco. A'áa mu néijmi'i muojo'té'exaatye'sij je'ej paj huárinij." ¹¹Ji'nye na'racúunyij nu na'raa a'fijci jime' i tatzárij, a'fij mu jin a'fijmaj i maj nyaj jamuán huajú'ca'aj mana'naví'raj mu' mij nyojo'vi'tij a'ájna a Damasco.

¹²Síj pu tyáati' a'áa jo'tyávaaca'aj ti a'yan ántyapuaj tijin Ananías, i ti naa tyí'tyevistaca'aj ajta ja'tzaahuatya'ca'aj a'fijci i yu'xarij Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu naa yó'mua'rajca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa já'chajca'aj a'ájna a Damasco. ¹³Ananías pu a'áa nyojo'tyéesej, ti'ij ará'aj a'yaa pu'ij tyinaaté'exaa tijin: "Nye'ihuáara' Saulo, ancúriáa' ajtáhua'aj jájcuan i paj jin atányeerej." Ti'ij a'yan tyinaatajé aj nu nyij jiyet'zín atányeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj. ¹⁴Ajta a'yan tyinaaté'exaa tijin: "Í hua' Dios i tahuásimua'ci'ij, a'fij pu mua'antyíhuo' muéetzij pej pij jáamua'reej je'ej ti tyá'xie've', pata'aj jaaséj a'fijci i ti quee a'náj tyi'tíj jin ootyá'itzee i Dios jimi, pajta jáanamua'aj je'ej ti tyí'xaj. ¹⁵Muáaj paj a'fij pué'eenye'ej puá'mej i paj a'fij jin antyía'mua'reerij puá'mej néijmi'que' i cháanacaj japua, jitzán ma'can i tavástara', pata'aj huó'ixaatye'en je'ej paj períj tyi'tíj tyu'séj, pajta je'ej paj tyú'namuajri'. ¹⁶Ajta ijíj, capáj jéehua tyi'chó've'ej. Ájchesij, pata'aj huái'huaj nyúucaritze' i tavástara', ti'ij a'fij tyimuaatú'uunyij i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi."

Pablo pu huá'ixaatye' je'ej ti tyu'ta'íjtyi'huaca' a'fijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can

¹⁷Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a Jerusalén, aj nu nyij utyájrurij i tyejúuj tzajta' nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi, aj nu nyij tyu'séj. ¹⁸A'fij nu huaséj i tavástara' ti a'yan tyinaaté'exaa tijin: "Ca'nácan, eerájra' jiyet'zín jime' a'yájna Jerusalén, ji'nye camu muá'antzaahuatye'sij je'ej paj tyihuo'té'exaatye'sij nye jitze ma'can." ¹⁹Aj nu nyij a'yan tyaaté'exaa tijin: "Nyavástara', a'fij mu a'yan tyá'mua'reej nyej nyáaj majo'cha'canya'aj néijmi'que' hua' tyejúuj tzajta', nyajta hue'tyáanamua i maj muéetzij mua'tzaahuatya'ca'aj, nyajta hua'tyáva'ra'aj. ²⁰Ajta mati'ij a'fij huajé'caj i Esteban i ti muahuíria'-ca'aj, ajta tyí'xajta'ca'aj a jitze ma'can, nyáaj nu a'áa jo'tyávaaca'aj, a'yaa nu tyá'xa'pu'íntaria'ca'aj maj jaajé'-caj, nyáaj nu nyajta tyú'cha'ij i tyihua'caanaa a'fijma i maj jaajé'caj." ²¹Ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaaté'exaa tijin: "Áricuj ma'úrutyij, ji'nye nyamuaata'ityij imuáj tyeftye tzajta' i maj séej chuéj japua já'ma'can."

Ti'ij i xantáaru' ta'nájcaj jacha'íca'aj a'fijci i Pablo

²²A'yaa mu'uj úhuixij i maj móoj jatyanamuajrasima'aj, mati'ij mij huatyóohuj maj huatyéjihuajra'nyij a'yan tijin:

—A'mújna mu tyévíj, capu juxie've' ti júurij, xaajé'caj ta'aj ij quee che' majá'hua'tan íyan i cháanacaj japua.

²³A'yaa mu'uj jéetze' tyityetyéjijhuasime'ej, majta i tyúucaanaa jútye' tyojó'raara'aj, majta i chuéj jútye' jó'raaraaj. ²⁴Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj tyu'ta'íjtaca' maj ju'tyátoonyij a'fijci i Pablo jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, ajta huo'ta'íj maj je'riá'vaxi'ín, ta'aj ij tyu'taxáj je'ej maj een jime' tyityetyéjijhuaj i tyeftye. ²⁵Mati'ij meríj jaatyajé'ca'aj mej mij je'riá'vaxi'ín, aj pu'ij i Pablo a'fij a'yan tyaata'íhuo'ri' i xantáaru' ta'nájcaj ti a'áa jo'tyávaaca'aj tijin:

—¿Nyí a'yan setyityaatáci'pej sij je'riá'vaxi'ín i a'tíj Roma ti já'ma'can, siajta quee jamua'reerij tyi'tíj sij jin pújoorej?

²⁶Ti'ij a'yan tyáanamua'ajri', a'fijna i anxityej xantáaru'uj ti tyí'ijtye', a'áa pu jo'mej a'fijci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye parinyij a'fijci jime'? A'fijna i tyáati' a'áa pu ja'ajtyáma'can a Roma.

²⁷Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj a uré'nyej i Pablo jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyí a'yan tyí'ja'yájna paj a'áa ja'ajtyáma'can a Roma?

Aj pu'ij i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Jee xaa nyu'uj.

²⁸Ajta i xantáaru' ta'nájcaj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Jéehua nu nyáaj tyu'nájchitaca' nyej nyij huatyén-yaromaanotaj.

Ti'ij ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'áa nu nyáaj jiyo'nié'huaca'.

²⁹Aj mu mij a'fijmaj eeráxíriaca' i maj je'ria'vaaxi'nyijche' i Pablo, ajta a'fijna i xantáaru' ta'nájcaj, ti'ij jáa-

mua'reeri' ti Roma já'ma'can, tyámua' pu tyu'tátziin ti je'ej tyeetyají'que'ej i cadéenaj jime'.

Pablo pu a'úu jo'tyéechaxij jo'maj je'ráatyij i maj tyí'ijta

³⁰ Yaa ariá'pua'aj, i xantáaru' ta'nájcaj, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jáamua'reej je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'racaj a'íjci i Pablo, aj pu'ij jirájtoo, ajta tyu'ta'íjta-ca' maj tyúusüre'en a'íimaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', majta néijmi'i i maj tyityatyij. Aj pu'ij hua' jimi áyoo'itij.

23 Pablo pu hua'ráasej a'íjma i maj tyityatyij ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Nye'ihuámua', ti'ij na'aj yatij je'rén'yej, canu tyi'tíj jin je'ej tyé'nyamua'astij i Dios jimi menyo'cha'can.

² Aj pu'ij a'íjna i Ananías, i ti tyihua'íjtye' a'íjma i puaaríj, a'íi pu huo'ta'íj maj ja'ancáveenyij a'íjci i Pablo. ³ Ajta i Pablo a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu muéetzij mua'ancávesij, mu paj quee ma'úumua'rej. Muáaj paj a'íj jin antyía'mua'reej pej pij no'xíjtye'en a'íjci jime' je'ej ti tyí'ijta i yu'xarij, ¿jinye pej pij a'yan tyá'mua'reeriaj pahuá'ijtye' maj na'ancáveenyij?

⁴ Majta a'íimaj i maj uje'rátya'ca'aj, a'yaa mu tyaatajé tijin:

—¿Jinye pej pij je'ej pua'aj tyé'jee a'mújci mu ti jéetze' juxie've' i Dios jimi?

⁵ A'yaa pu i Pablo tyihuo'té'exaa tijin:

—Nye'ihuámua', canu jamua'reerica'aj ti a'múu a'íin pué'een i ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, jinye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj je'ej tyé'jeevej a'íjci i ti tyi'tyéjvee i tyeétyee jimi.”

⁶ Aj pu'ij i Pablo jáamua'reeri' tijin séecan mu i maj tyityatyij saduceos pué'eenye'ej, majta séecan fariseos, aj pu'ij ca'nyíin jime' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nye'ihuámua', nyáaj nu fariseo pué'een, hua' jitze nu eeráma'can a'íjma i fariseos, majta iijij ná'xijtye' a'íjci jime' nyaj jacho've' a'náj maj huatájuuritaj i mu'chítyee.

⁷ Ti'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij huatyóohuij maj tyi'huó'ihuo' a'íimaj i fariseos, majta a'íimaj i saduceos, mati'ij mij je'ta' huacíj i maj jusiiria'ca'aj.

⁸ Jinye i saduceos a'yaa mu tyí'xaj maj quee che' huatájuuritaj i mu'chítyee, majta a'yan tijin maj quee séejre' i júuricamej i maj tyí'huüre' u tajapuá, majta a'íimaj i fariseos néijmi'i mu a'íjci tyá'tzaahuatye'.

⁹ Néijmi'i mu tyéjjhuasime'ej, majta je'cáj i maj tyihua'mua'tyej i yu'xarij jitze, i maj majta fariseos jitze ajtyáma'can, a'íi mu ájhuiixij mati'ij mij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íjna i tyáati' capu tyi'tíj je'ej huáruuj, tyij quee síij tyaaté'exaa i júuricamej ti tyí'huüre' u tajapuá, tipua'aj a'yan tyi'já'yánatan, tyiche' quee jimi rányuuca'an i Dios.

¹⁰ Majta meríj jéetze' nyinyu'cacuca'aj, a'íjna i xantáaru' ta'nájcaj tyí'tzín'ya'ca'aj tipua'aj meetyáto'sixi'in a'íjci i Pablo, a'íj pu jin huo'ta'íj i xantáaru'uj maj je'ráavi'tij mej mij majtáhua'aj uyo'tyátoonyij jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj.

¹¹ Séej tíca'rij tzajta' pu i tavástara' huataséjre a'íjci jimi i Pablo, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Huatyá'ca'nyej mua' tzajta' Pablo, jinye a'yájna pati'ij períj nyaj jime' tyihuó'ixaaj iye'ej Jerusalén, a'yaa paj cha'taj tyihua'ixaatye'en a'ájna a Roma.

Mati'ij jaaxá'pui'intarej je'ej maj tyeejé'caj i Pablo

¹² Yaa ariá'pua'aj, séecan mu i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyaaxá'pui'intarej maj jaajé'caj a'íjci i Pablo, a'yaa mu tyitya'tóoraj maj quee tyú'cua'nyij, majta quee huaye'en, 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo. ¹³ A'chu mu huá'puatyej ará'asej i tyétyacaa i maj a'yan tyitya'tóoraj. ¹⁴ A'íjma jimi mu ujó'ju' i maj tyihua'íjtye' i puaaríj, majta a'íjma jimi i huásij, mati'ij mij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—It'yáj tu tyeríj a'yan tyaaxá'pui'intarej tyej quee tyi'tíj cua'nyij, 'asta tyana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo.

¹⁵ Ajta iijij, mua'aj majta i séecan i maj tyityatyij, xaatáhuaviij i xantáaru' ta'nájcaj ti'ij ariá'pua'aj ya'ráavi'tij a'íjci i Pablo ja'mua jimi, a'yan setyu'taxáatan yee siata'aj tyámua' naa tyee'ihuo', tyajta it'yáj tyámua' tu éenye'ej tá'ju'un tyej tyij jaajé'caj ti'ij quee xu ya'uvé'nyej.

¹⁶ Ajta i yójra' i ihuáaria'ra' a'íjci i Pablo, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej maj tyi'tíj tyí'xa'pui'intaria'ca'aj, ti'ij ij ujó'mej jo'maj je'ráatyij i xantáaru'uj, aj pu'ij jaaté'exaa a'íjci i Pablo. ¹⁷ Pablo pu séej huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ánvi'tichij mu tyamuéej a'íjci jimi i xantáaru' ta'nájcaj, jinye tyi'tíj pu jaaté'exaatye'ej.

¹⁸ Ti'quij i ti anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', yo'ví'tij i xantáaru' jimi ta'nájcaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i Pablo ti eetyánami' naatáhuaviiri' nyaj ya'ráavi'tij a jimi a'íjci i tyamuéej, jinye tyi'tíj pu muaaté'exaatye'sij.

¹⁹ Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj ja'náavi' i muáca'ra'an jitze a'íjci i tyamuéej, ti'quij je'ráavi'tij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí pénye'ixaatya'mu'?

²⁰ A'yaa pu tyaaté'exaa i tyamuéej tijin:

—A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaxá'pui'intarej mej mij ariá'pua'aj muaatáhuaviij i Pablo, pej pij já'anvi'tij hua' jimi i hua' juéesij mata'aj nu'uj mij tyámua' tyámua'reej i maj jitzán tyí'pua'ri-tye'. ²¹ Capáj huá'tzaahuatya'aj, jinye huá'puatyej mu a'chu ará'asej i tyétyacaa i maj je'tyécho've'ej i juyéj jitze avíitzij jime', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej maj quee tyi'tíj cua'nyij, majta quee ye'en 'asta mana'aj quee jaajé'caj a'íjci i Pablo, ajta iijij mu'ríj tyámua' huóoruuj, a'íj mu'uj mij cho've' je'ej paj muáaj tyu'taxájtaj.

²² Aj pu'ij i xantáaru' ta'nájcaj jaata'ítyaca' i tyamuéej ti'ij jó'ra'nyij, a'yaa pu tyaata'íj tiquee a'tíj ixáatye'ej je'ej ti arí a'íj tyu'té'exaa.

Pablo pu jó'vi'tichihuaca' a'íjci jimi i Félix

²³ A'íjna i xantáaru' ta'nájcaj hua'puácaa pu huatajé i maj anxityej xantáaru'uj tyí'ijtye', ajta a'yan tyihuo'ta'íj

maj hua'puaj anxityej i xantáaru'uj tyámua' huá'uurej i maj jui'icán, majta huéecatyej japuan tamuáamuata' maj ave'tyé'tya'aj, majta hua'puaj anxityej i maj chúun tyu'f'sima'aj muá'ju'un, mej mij a'áa jó'ju'un a'ájna a Cesarea t'ca' a'tzáaj arámuaacuaj tyoomá'caj i t'ca'rij.

²⁴ Ajta pu huo'ta'íj maj séej eetyésiiratye'en i cahuáayu' i Pablo ti japuan ave'quéej, a'yaa pu tyi-huo'íjcaj maj tyámua' eenye' ajóotonyij a'íjci jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaj tijin Félix. ²⁵ A'íjma pu jimi yu'xarij huata'ityaca' a'yaa pu tyá'xajtaca'aj tijin:

²⁶ "Nyáaj Claudio Lisias, yaa nu muatyojtye' muéetzij Félix mu paj huápu'íj naa huasé'rin pajta tajtúhuan jin tyi'tyéjvee. ²⁷ A'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu jaatyéevi' a'íjci i tyévij majta je'en jajé'catajche', ajta nyati'ij jáamua'reeri' ti romano pué'een nyáaj nu nyij ajo'r'é'nyej nyahua'ajvi't'íj i nyaxantáarustymua', nyati'ij nyij japuan huatanyúj. ²⁸ Nyajta jamua'reerimu'ca'aj je'ej maj een jime' tyá'xajtzi'raca'aj, a'íj nu jin yo'ví't'ij hua' jimi i juéesij i maj tyá'xa'pu'íntare'. ²⁹ Aj nu nyij jáamua'reeri' maj a'íjci jin tyá'xajtzi'raca'aj i yu'xarij ti tyihuá'íjtye' a'íjma, capu tyi't'íj jin ootyá'ítzee mej mij jaajé'caj, nusu mej mij a'íjci jin je'tyáana' a'íjci i a't'íj. ³⁰ Ajta nyati'ij jáamua'reeri' maj séecan i Israel maj jitze ajtyáma'can a'yan tyitya'tóoraj maj jaajé'caj, muéetzij nu nyij muaata'ityi'ri' a'íjci i tyévij, nyajta nu huo'ta'íj i maj tyá'xajtzi' maj muéetzij muaaté'exaatye'en tyi't'íj maj jin tyá'xajtzi'."

³¹ Majta a'íjma i xantáaru'uj, a'yaa mu huar'íj je'ej ti tyihuo'té'exaa' i xantáaru' ta'nájcaj, t'ca' mu yo'ví't'ij a'íjci i Pablo, mati'ij mij a'áa yo'r'é'nyijtyej jo't'ij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Antípatris. ³² Yaa ariá'pua'aj mu huariá'cij i maj jui'icán huajú'ca'aj jo'maj ja'chej i xantáaru'uj, majta i mata'vé'tye'tye' jamuán mu ujó'ju' a'íjci i Pablo. ³³ Mati'ij ará'aj a'ájna a Cesarea aj mu mij jaatátuii i yu'xarij a'íjci i tajtúhuan majta a'íjci i Pablo. ³⁴ Ti'ij i tajtúhuan jo'j'íjve' a'íjci i yu'xarij, aj pu'ij tyu'ta'íhuo' jo't'ij já'ma'cantaca'aj i Pablo, ajta ti'ij jaa-mua'reeriaj ti Cilicia já'ma'can, ³⁵ a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Aj nu muanamuajran t'pua'aj mer'íj uvé'nyej i maj a jitze tyi'pua'ritye'.

Ajta tyu'ta'íjtaca' maj jáacha'íin i xantáaru'uj a'ájna jo't'ij i Herodes je'rájcaj.

Pablo pu jupapúa huatanyúj a'íjci jimi i Félix

24 Anxí xicáj pu tyoomá'caj, ti'ij Ananías i ti tyí'ijta u tye'yúuj tzajta' a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, majta séecan jamuán i huásij, ajta hua' jamuán s'íj ti hua' japua huatányuunyij, ti a'yan ántyapuaj tijin Tértulo. A'íj mu ajo'tyáhuixij i tajtúhuan jimi, mej mij tyi't'íj jitzán ujpuá'ritye'en a'íjci i Pablo. ² Mati'ij ay-o'r'é'nyijtye a'íjci i Pablo, a'íj pu i Tértulo huatyóochej ti tyaaxájtzi', a'yaa pu tyaaté'exaa a'íjci i Félix tijin:

—Tyóoche' tu tyámua' tyí'tyechajca'aj naa taxáahuaj pati'ij pooj muáaj tyi'ta'íitya'ca'aj, jéehua paj tyámua' tyéjtyoova'aj a tzajta', tyej tyij jéetze' tyámua' yetyityecháatime'nyij. ³ Néijmi'i tu a jimi tya'ancuriáa'vej a'náj t'ina'aj ajta jo't'ij na'aj, tyámua' tu tyí'muatyojtz-

i're' muéetzij Félix paj tajtúhuan pué'een, pajta jéehua tyámua' naa tyí'uurej. ⁴ Ajta tyata'aj quee jéehua mua'ítzaaj, a'yaa nu tyí'muahuaviiij paj a'tzúz táana-muaj i tyaj tyimuaat'éxaaty'e'sij. ⁵ A'yaa tu tyéetyoj a'mújci mu tyáati', ti jéehua je'ej pua'aj tyí'uurej, ajta néijmi'que' i cháanacaj japua ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i tye'ítyee i maj Israel jitze ajtyáma'can mej mij huóonyo'si'tye'en, a'íj pu ajta antyúumua'reej a'íjma jimi i maj ja'tzaahuatye' a'íjci i Nazaret ti já'ma'can. ⁶ Ajta pu huatóotyesej ti jaatyáxaahuataj i tye'yúuj, a'íj tu jin jaatyéevi' tyej tyij jo'xíjtye'en a'yájna ti'ij tyé'yus'i' i yu'xarij jitze. ⁷ Ajta a'íjma i xantáaru' ta'nájcaj i Lisias, a'íj pu a'úun jo'tyájruij ti'quij tá'jajny'i'ri' ca'nyéjrij jime'. ⁸ I'íj paj muáaj as'íj tyee'íhuo' pej pij jáa-mua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna néijmi'i i tyaj jitzán tyí'pua'ritye'.

⁹ Majta i Israel maj jitze ajtyáma'can i maj ajo'tyú'uu-ca'aj, a'yaa mu majta tyí'xajtaca'aj ti a'yan tyi'j'i'r'é'can jime'. ¹⁰ Aj pu'ij i tajtúhuan jumuáca' jin jaaté'exaa a'íjci i Pablo ti'ij tyu'taxáj, ti'ij ij Pablo a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Jéehua nu nyetyámua've'ej nyaj japua huatányu-usij muéetzij jimi, ji'nye nyáamua'ree paj per'íj á'tyeej paj juées jin tyi'tyéjvee a'íjna chuéj japua. ¹¹ I'íj paj muáaj as'íj tyu'íhuo' pej pij jáamua'reej tijin oochán pu tamuáamuata' japuan hua'puaj xicáj tyooméj nyaj a'áa ja'rá'aj a'ájna a Jerusalén nyej nyij huatányuunyij i Dios jimi. ¹² Camu náatyoj a't'íj je'ej pua'aj nyetyi'j'eevacaj, canu nyajta huá'tya'xi'ca'aj i tye'ítyee i tye'yúuj tzajta', canu nyajta jo'maj jóosi'rii, nyajta quee ca'nyíjra'aj hua'tá'caria'aj aja'hua' yee i chájta'naj jitze. ¹³ A'íjma i tye'ítyee camu je'ej a'náj tyéejtyoosij maj jaataséjrataj i maj jin nye jitze tyí'pua'ritye'. ¹⁴ Ajta a'yaa nu xaa tyaataxájta, canu jaatyá'avaataj, nyáaj nu jahu'íre' i hua' Dios i nyahuásimua'ci'ij a'íjci jime' i juyéj ti jájcuaj, i maj a'íjma a'yan tyí'xaj tijin nyas'íj nu'uj jájtyo, ji'nye a'yaa nu néijmi'i tyá'tzaahuatye' je'ej ti tyé'yus'i' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ¹⁵ A'yaa nu cha'taj nyana'aj nyáaj tye'ejchó've' i Dios jimi mati'ij a'múu-maj a'íjci jime' i maj huatájuurita' i mu'ichítyee, a'íjma i maj tyámua' tyí'tyetye'ítyeristaca'aj, majta i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íca'aj. ¹⁶ A'íj nu jin tyí'tyese' a'náj t'ina'aj nyej nyij ji'r'énya'aj majo'cha'canye'en i Dios jimi, nyajta i tye'ítyee jimi.

¹⁷ Ti'ij tyoomá'caj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj nyaj majo'cha'can, naariá'raj jó'nyaj já'ma'can nyej nyij túmii tyu'tapuéjve'en, nyajta tyu'támu'vejritaj i Dios jimi.

¹⁸ A'yaa nu nyij rijcaj mati'ij séecan naaséj i maj Israel jitze ajtyáma'can Asia maj ja'ráacij, nyati'ij nyer'íj huányajajcuarej a'yájna ti'ij tyúuxie've', capu i'íj aja'ja'tiitaca'aj, camu mij majta ju'ítziitya'ca'aj. ¹⁹ A'yaa pu tyúuxie've' mej mij a'íjma yeve'r'é'nyej a jimi mej mij nye jitze tyo'ojpuá'ritye'en, t'pua'aj a'yan tyi't'íj metyí'-mua'reeriaj nye jimi. ²⁰ Na'riij mequee, miche' a'múu-maj jaataxáj t'pua'aj tyi't'íj jin no'tyá'ítzeerej nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj hua' jimi i hua' juéesij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²¹ Ca' a'íj jin no'tyá'ítzee nyati'ij ujo'-

tyávaaca'aj hua' jimi, nyati'ij a'yan tyu'taxájtaca' ca'nyíin jime' tijin: "Tijij xu mua'aj ná'xijtye', j'i'nye nyetyá'tzaahuatye' a'fjci jime' i maj majtáhua'aj hu-atájuuritaj i mu'i'chíttye'."

²² Tí'ij a'ij huánamuajri', a'fjna i Félix, tyámua' pu tyú'-mua'reeriaca'aj je'ej ti ajóo'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi, a'fj pu jin jaatapuá'citaca', ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Típua'aj arí yará'astij i xantáaru' ta'nájcaj a'fjna i Lisis, aj nu nyij tyámua' tyá'mua'reeren tyi'tfj siaj jin tyá'xajtzi'.

²³ Aj pu'ij i Félix a'fj huata'ij i xantáaru' ti anxityej xantáaru'uj tyi'ijtye' ti ooj jacha'icaj a'fjci i Pablo, ajta a'tzúj cfj tyaatá'an mej mij a'fjmaj jáamuaarej i maj jamuatyey, majta tyi'tfj jaatá'an ti tyá'itziitye'.

²⁴ Tí'ij tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, ajtáhua'aj uvé'nyej a'fjna i Félix, ajta jamuán i fira'ra'an ti a'yan ántyapuaj tijin Drusila, i ti Israel jitze ajtyáma'can. Tí'ij ij jaata'íjtaca' a'fjci Pablo, ajta je'en jáanamauajri' je'ej ti a'fjin tyi'xajtaca'aj a'fjci jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ²⁵ Ajta tí'ij i Pablo a'yan tyaaté'exaa ti tyámua' tyi'chajca, ajta tyámua' tyi'huóocha'íin, ajta a'yan tyaaté'exaa ti Dios puéjtzij huo'tá'sij a'fjma i maj a'yan séejre' i iye'ej cháanacaj japua, a'fj pu'ij tyu'tátziin a'fjna i Félix, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Jó'ra' iijij. Nyajtáhua'aj nu muaatájeevij típua'aj nyerij huata'íci'pa'aj.

²⁶ Ajta a'fjna i Félix a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti i Pablo túmii jaatá'an, a'fj pu jin mue'tfj jaatacho'vej tí'ij jamuán tyu'xáj ²⁷ Hua'puaj nyinyi'ra'aj pu mutyojo'mej, tí'quij Félix eerájraa ti tyi'tyávaaca'aj tajtúhuan jime', tí'quij té'ej sfij tye'entyárupij ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Porcio Festo. Ajta a'fjna i Félix, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'fjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'fj pu jin quee ji'ráttoo a'fjci i Pablo.

Tí'ij Pablo ajoovi'tichiihuaca' a'fjci jimi i Festo

25 Aj pu'ij i Festo a'áa ja'rá'aj tí'ij tye'entyárutyej tajtúhuan jime', huéecaj xicáj pu á'tyeej a'ájna a Cesarea, tí'ij ij té'ej a'áa jo'mej a Jerusalén. ² Majta a'fjmaj i maj tyihua'íjtye' u tyeyúuj tzajta', majta séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj viváajma'aj jin tyityatatyíj, a'fj mu ajo'é'nyej a'fjci jimi i Festo, mej mij tyi'tfj jin tyaaxájtzi' a'fjci i Pablo. ³ A'yaa mu tyá'huaviira-ca'aj a'fjci i Festo ti jaata'íjta maj yo'v'í'tij a'fjci i Pablo a'ájna a Jerusalén. Majta a'yaa mu tyi'mua'ajcaa a'fjmaj maj aye'tyécho've'en aja'hua' i juyéj jitze mej mij jajé'caj. ⁴ Ajta a'yaa pu tyihuo'té'exaa a'fjna i Festo ti i Pablo óoche' nami'huaj a'ájna a Cesarea, ajta a'fjin a'yan tyi'mua'ajcaa tiquee a'chu tyoomá'caj tí'ij jusfij a'áa jo'ma'aj ja'mej. ⁵ A'yaa pu tyihuo'té'exaa tijin:

—A'fj pu jin, miche' a'fjmaj i maj tyityatatyíj ja'mua jimi ujó'ju'un nyaj jamuán a'ájna a Cesarea, típua'aj i Pablo tyi'tfj jin á'tzeeria'aj, a'áa pu i'ríj mej mij jitzán tyo'ojpuá'ritye'en.

⁶ A'fjna i Festo a'yaa pu ujá'tyee a'chu arahuéecaj xicáj, nusu tamuáamuata' xicáj a'ájna a Jerusalén, aj

pu'ij té'ej huariá'raa a'ájna a Cesarea. Yaa ariá'pua'aj pu'ij acáayixij hua' jamuán i juéesij, ajta je'en jaatacho'vej a'fjci i Pablo. ⁷ Tí'ij i Pablo utyárupij, aj mu mij a'fjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'ráacij a Jerusalén, a'fj mu ajtyáxíriaca', matí'ij mij jéehua tyaaxájtzi'ri', ajta quee huatá'riitariaca' maj jaataxáj típua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan nusu quee. ⁸ Aj pu'ij i Pablo tyu'taxájtaca' tí'ij jujapuá huatányuunyij, a'yaa pu tijin:

—Canu tyi'tfj jin ootyá'itzee a'fjci jimi i huá'yu'xaa i maj Israel jitze ajtyáma'can, canu nyajta a'fjci jimi i hua' tyeyúuj, canu nyajta tyi'tfj jin ootyá'itzee a'fjci jimi i ti tyihua'íjtye' i romanos.

⁹ Ajta a'fjna i Festo, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj maj tyámua' yó'sejraj a'fjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'fj pu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi páaxie've' paj a'áa jó'me'en a Jerusalén, nyata'aj a'áa mojo'xá'pu'íntari'tze'?

¹⁰ Pablo pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Yá'nyaj huatyéjve hua' jimi i maj jahuíire' i ti tyihua'íjtye' i romanos, a'yaa pu tyi'tyéevijtij siaj jaaxá'pu'íntare'en a'yájna, j'i'nye papu'ríj jáamua'reej, nyaj quee tyi'tfj jin ootyá'itzee a'fjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹¹ Típua'aj tyi'tfj jin no'tyá'itzeerej tí'ij a'yan tyi'tyéevijtij maj naajé'caj, canu huatyényanasij sulu miche' naajé'caj, na'ríij quee a'yan tyi'ja'yájna je'ej matí'ij merij tyinaaxájtzi'ri', capu a'tfj huatóoci'puaj ti nyéetzij tyu'tátuire'en hua' jimi. Nyámuahuavii ti a'fjin jaaxá'pu'íntare'en i ti tyihua'íjtye' i romanos.

¹² Ajta a'fjna i Festo, a'fjma pu jamuán tyu'taxájtaca' i maj tyá'xa'pu'íntare', aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Pablo tijin:

—Muáaj paj jahuoo ti a'fjin jaaxá'pu'íntare'en i ti tyihua'íjtye' i romanos, a'fjci jimi paj jo'ma'aj puá'mej.

Tí'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a'fjci jimi i Agripa

¹³ Tyoomá'caj a'chu pua'an xicáj, matí'ij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Cesarea, a'fjna Agripa i tí'ij jin tyi'tyávaaca'aj, ajta a'fjna i Berenice, mej mij jaatatyójtje'en a'fjci i Festo. ¹⁴ Ji'nye jéehua mu á'tyeej a'ájna, Festo pu jaaté'exaa a'fjci i rey je'ej ti tyáaruaj a'fjci i Pablo, a'yan tijin:

—Sfij pu i tyáati' eetyanámi'huaj ja'raa, tí'ij i Félix eerájraa i tí'ij jin tyi'tyávaaca'aj. ¹⁵ Ajta nyati'ij a'áa jó'catyíi a Jerusalén, a'fjmaj i maj tyi'ijta hua' tyeyúuj tzajta', majta i huásasij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'fj mu tyinaataséjra i maj jitzán tyi'puar'itye', majta je'en naatáhuaviiri' nyaj puéjtzij jaatá'an. ¹⁶ A'yaa nu tyihuo'té'exaa a'fjci jime' tiquee tyi'tá'caa i hua' yi'ráj i romanos ti a'tfj huámu'nyij, mequee xu anaquéeej jamuán tyu'xáatan i maj jimi tyi'tfj jitzán puar'itye', tí'ij junyúucaj jin jujapuá huatányuunyij. ¹⁷ A'fj nu jin, matí'ij mujo'vá'ju'un nye jimi, canu á'tyeej, sulu yaa ariá'pua'aj nu acáayixij hua' jamuán i juéesij, nyati'ij nyij jaata'íjtaca' maj aye've'vi'tij i Pablo. ¹⁸ Majta a'fjmaj i maj jitzán tyi'puar'itya'ca'aj, camu a'yan tyu'taxájtaca' je'ej nyati'ij nyáaj tyi'mua'ajcaa. ¹⁹ A'fj mu'uj jin tyá'xa-

jitz'i'rac'a'aj a'fjci jime' i juyi'ráj i ti jitzán tyá'tzaahuatye', majta a'fjci jime' i a'tfj Jesús ti huamuí', ti i Pablo a'yan tyá'xaj tijn: "Óoche' pu júurij a'fjna i Jesús." ²⁰ Ajta nyéetzij capu je'ej ná'miterastya'ca'aj je'ej nyaj huárinyij a'fjci jime', aj nu nyij jaata'fhuo'ri' a'fjci i Pablo tipua'aj ujó'yi'mu'uj a'ájna Jerusalén mej mij jaaxá'pu'i'ntari'tze'en a'fjci jime'. ²¹ Aj pu'ij a'yan tyi-naatáhuaviiri' ti a'fjin jo'xíjtye'en i romanos ti tyí'ijtye', nyati'ij nyij jaata'íjtaca' ti ooj eetyánami'huaj, 'asta quee huatá'riitarej nyaj jaata'ítyej a'fjci jimi.

²² Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Festo tijn: —Nyajta nu nyáaj janamuajramui' a'fjci i tyáataj.

Ajta i Festo a'yan tyu'tanyúj tijn:

—Ariá'pua'aj paj janamuajran.

²³ Yaa ariá'pua'aj mu a'áa ja'rá'aj a'fjna i Agripa, ajta a'fjna i Berenice, naa mu éenye'ej tyu'tyoochéetye'ej, mati'ij mij a'úun jo'tyájrurij hua' jamuán i maj viváaj-ma'aj jin tyityatatyíj i xantáaru'uj. Ajta i Festo jaata'íjtaca' maj aye'vé'vi'tij a'fjci i Pablo. ²⁴ Yaa pu tyu'taxájtaca' a'fjna i Festo tijn:

—Agripa mu paj rey, siajta mu siaj tajamuán yetyúusiire', xaaséj a'mújcij mu tyévi. Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'áa ja'chej a Jerusalén, majta i maj iye'ej huacháatimee a'yájna Cesarea, néijmi'i mu a'yan tyá'huoo ti huámu'nyij a'mújna mu tyévi.

²⁵ A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste' tiquee tyi'tfj jin ootyá'itzee mej mij jaajé'caj. Ajta a'mújna, a'yaa pu tyi-naatáhuaviiri' ti a'fjin jaaxá'pu'i'ntare'en a'fjna i ti tyi-huá'ijtye' i romanos, a'yaa nu nyij tyu'muá'aj tijn nyiche' jaata'ítyej a'ájna a Roma. ²⁶ Ji'nye capu je'ej ná'miteeraste' je'ej nyaj ye'ej tyaata'ítyi're' a'fjci i ti tyi-huá'ijtye' i romanos a'fjci jime' i tyévi, a'fj nu jin ya-javé'vi'tij ja'mua jimi, nyajta muéetzij jimi, Agripa, mu paj rey, pata'aj tyee'fhuo' ti'ij tyámua' tyo'támiteere'en nyej nyij tyaata'ítyi're'. ²⁷ A'yaa pu nya'asej tiquee tyi'tfj huire' tipua'aj nyequee jo'yú'xan je'ej maj ye'ej tyi'tfj jitzán tyí'pua'ritye', nyej nyij a'yaa nyana'aj tyaata'ítyej.

Pablo pu jupua' huatanyúj a'fjci jimi i rey Agripa

26 Aj pu'ij i Agripa a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Pablo tijn:

—I'rij paj tyu'taxáj pata'aj ajapua huatányuunyij.

Ti'quij i Pablo ajméjca'taca', ajta huatyóochej ti a'yan tyu'taxáj tijn:

² —Agripa rey paj pué'een, naa pu nya'asej nyaj yahuatyéjvee ajimi, nyej nyij nyaj japua huatányuunyij néijmi'i jime' i maj jin tyí'nyaxajtzi' i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³ Pajta períj jamua'reej je'ej ti een i huá'y-i'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, pajta jamua'reej i maj jime' tyúu'ixaatye'. A'fj nu jin a'yan tyí'muahuaviiij paj náanamua' tyámua' naa.

⁴ Néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj a'áa ja'chej jó'nyaj já'ma'can, a'fj mu tyámua' tyá-mua'reej je'ej nyaj ye'ej tyi'tyínyecha'fca'aj nyati'ij nyana'aj tyu'pá'ri'istariaca'. ⁵ Majta mu jamua'reej, tipua'aj hua'ránajchi, i'rij maj a'yan tyu'taxáj yee a'yaa nu'uj nyeríj tyi' fariseo, a'fjna i tayi'ráj ti jéetze' tyési'. ⁶ Ajta iijij ya mu meríj nyeve'vi'tij, mana'xijtye'

a'fjci jime' nyaj jacho've' a'fjci i ti Dios jin atóoraj i tahuásimua'ci'ij jimi. ⁷ Majta a'fijmaj i tatyeyteristya-mua' i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'fj mu majta jacho've' 'asta na'aj quee atyojo'ré'nyej a'ájna xicáara', a'fj mu jin jana'michej i Dios, néijmi'i tujca'rij tzajta', majta tíca'rij tzajta' mu jahuure'. Agripa rey paj pué'een, nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tye'e-jchó've' a'fjci, a'fj mu mij jin iijij tyí'nyaxajtzi'. ⁸ Ji'nye siaj sij quee mua'aj tyá'tzaahuatye' ti Dios huo'tájuuri-tye'sij i maj meríj huácuij?

⁹ A'yaa nu nyajta nyáaj tyí'mua'ajcaa jájcuaj imuáj ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj néijmi'i huo'tá'ijmuj i maj ja'tzaahuatye' a'fjci i ti a'yan ántyapuaj tijn Jesús Nazaret ti já'ma'can, ¹⁰ a'yaa nu nyij huarfj a'ájna a Jerusalén. A'fijmaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'fj mu yu'xarij naatapij i nyaj jin huatányaci'puaj nyaj mui'caa eetyáanaj i maj tyá'tzaahuatye', ajta mati'ij huá'cui'-caria'aj, nyáaj nu nyajta a'yan tyá'xie'va'ca'aj. ¹¹ Mue'tfj nu puéjtzij hua'tá'caria'aj mej mij jaatapuá'citaj i maj ja'tzaahuatye'. A'yaa nu huá'uuriajca'aj néijmi'que' hua' tyeyúuj tzajta', nyajta jéehua hua'ajcha'fria'ca'aj, jo'tij na'aj nu huáy'icaa mati'ij mana'aj tyityeecháati-ma'caa nyej nyij je'ej pua'aj huó'uurej.

Pablo pu huo'té'exaa i tyeétyee ti'ij tyá'antzaahuaj i Jesús jimi

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² A'fj nu jin ujó'mej a'ájna a Damasco, ji'nye a'fijmaj i maj tyí'ijta u tyeyúuj tzajta', a'fj mu naata'ityaca', majta naatá' i nyaj jin a'yan huárinyij. ¹³ A'yaa nu tyí'mua'ix-aatye', muáaj paj rey, a'áa nu joomá'caj i juyéj jitze a'tzáaj tacuaríixpuaj nyati'ij jaaséj ti tajapuá uje'cány-eeri'ciriaca', ajta jéetze' á'taaca'aj quee i xicáj, a'fj pu néijmi'que' nye jitze rátatzavej, ajta hua' jitze i maj nyaj jamuán huájú'ca'aj. ¹⁴ Tyati'ij tyij néijmi'i ee-tavátzij, aj nu nyij a'tfj huánamuajri' ti ajo'tanyúj hua' nyuucaa'j jime' a'fijma i hebreos a'yan tijn: "Saulo, Saulo, zji'nye pe' pij je'ej pua'aj nyoorej? Muáaj paj asíj jahuoo i puéjtzij." ¹⁵ Nyati'ij nyij a'yan tyaata'fhuo'ri' tijn: "¿A'tanyíj paj pué'een nyavástara'?" Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijn: "Nyáaj nu a'fjin pué'een i Jesús, i paj je'ej pua'aj joorej. ¹⁶ Ájchesij, huatyéjchaxij, a'yaa nu een jime' huataséjre ajimi, nyej nyij tyimuaa'íjcatye'en a'fjci jime' i paj naatyáhuire'en, pajta huo'té'ex-aatye'en i tyeétyee je'ej paj períj tyu'séj nyej jimi, pajta a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej nyaj nyooj tyi'tfj ty-imuaataséjratye'sij. ¹⁷ Nyáaj nu ajapua huatányuusij a'fijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta a'fijma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'fijma jimi nu iijij muaata'ityij. ¹⁸ A'yaa nu tyimuaata'ityij pata'aj hua'-tanyéjnye'ritye'en, mej mij quee che' tíca'riste' cñneyj, sulu mata'aj nyéeri'iste' mahua'ca'an, ti'ij quee che' i tyiyáaru' tyihua'íjtye'ej, sulu mej mij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', mata'aj nyéetzij majta ná'antzaahuatye'en, aj pu xaa Dios tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin quee xá'pu' huarfj, ti'ij ajta huo'ci'tyij mej mij a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij i Dios tyejé'ijtaj."

Pablo pu a'yan huarfj je'ej ti tyi'tfj tyu'sej

¹⁹ A'yaa pu'ij, Agripa rey paj pué'een, nyá'astej a'fjci i ti tajapuá já'sejre', ²⁰ nyati'ij nyij anaquéej huo'té'exaa a'fjima i maj a'áa jo'cháatimee a'ájna a Damasco, nyajta je'en a'fjima i maj Jerusalén ja'chej, nyajta néi-jmi'que' a'áa ti huataca'aj a Judea, nyajta i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéehua nu huó'ixaaj mej mij seequéj tyú'mua'tyij i jutzájta', mata'aj mij Dios jimi ja'séeria'aj muá'ra'nyij, majta a'yan huárnyij ti'ij séjre'ej tijin mu'rj seequéj tyityaajú'. ²¹ A'fj mu jin i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'fj mu naatyéevi' u tyejúj tzajta', majta nyeje'catamu'ca'aj. ²² Ajta i Dios pu naatyáhu i a'fj nu jin nyóoche' tyámua' éenye'que' séejre', nyajta nyooj tyihuá'ixaatye' néijmi'caa i tyeftyee, i maj cíle'en, nyajta i maj huásij. Canu séej tyi'tfj huó'ixaaj, a'fj nu'uj je'ej ti tyaxájtaca' a'fjina i Moisés, majta a'fjima i maj tyí'xajta'aj i Dios jitze ma'can, a'fjci jime' je'ej ti tyi'rinyíche'. ²³ A'yaa mu tyu'taxájtaca' ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj ti i Cirístu' huámu'nyij, ajta je'en a'fjin pue'éenye'ej ta'mej i ti anaquéej huatájuurita' i mu'chítyee tzajta', ajta je'en huo'té'exaatye'ej i ti jin Dios huo'tyáhuire'en i tyeftyee i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i maj séej chuéj japua já'ma'can.

Pablo pu tyí'tyese' je'ej ti tyaamue'tin ti'ij tyá'antzaahuatye'en a'fjina i rey Agripa

²⁴ Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' i Pablo, aj pu'ij jiyet'zín huajíhuaca' a'fjina i Festo tijin:

—Pablo puá'timue' muáaj. Papu'rj huatyá'timue'ri' i paj jéehua tyiá'mua'tyej.

²⁵ Ajta i Pablo a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Festo tajtúhuan paj pué'een, canu nyatimue', i nyaj nyerij jaataxájtaca' tyámua' pu een ajta a'yan tyi'ja'yájna. ²⁶ A'mújna mu rey Agripa, tyámua' pu tyá'mua'reej a'fjci jime', a'fj nu jin quee tyi'tzinye'ej nyetyi'xaj jhisa'puaj, ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej ti a'múu ajta néijmi'i mua'reej, ti quee tyi'tfj je'ej huarfj avítzjij jime'. ²⁷ ¿Nyi pequee ja'tzaahuatye' muáaj Agripa rey paj pué'een, je'ej maj tyu'taxájtaca' a'fjima i maj tyi'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can? Nyáaj nu jamua'reej tijin petyá'tzaahuatye'.

²⁸ Ajta Agripa a'yan tyu'tanyúj tijin:

—¿Nyi a'yan petyi'mua'tzej yee a'ij pu'uj jin tyá'antzaahuaj i paj cí pana'aj tyiná'ixaaj i nyúucarij?

²⁹ Ajta i Pablo a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tipua'aj cí na'aj na'rjij jéehua á'tyeevi'in, Dios pu a'yan tyá'xie've' paj quee muáaj pana'aj tyá'antzaahuatye'en, sulu majta mu séecan i maj nyanamuaj ijij, mej mij néijmi'i a'yan tya'rá'astej a'fjci i Jesús nyati'ij nyáaj, mequee a'yan tyitya'naji'qui'huajma'aj i cadéenaj jime'.

³⁰ Aj pu'ij ájchej a'fjina i rey, ajta a'fjina i tajtúhuan, ajta i Berenice, majta néijmi'i i maj a'úun je'rátya'ca'aj. ³¹ Aj mu mij a'tzúj eeracinyej jujímua'aj mej mij tyi'huó'ixaatye'en a'fjci jime', a'yaa mu tyú'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'mújna mu tyévi, capu tyi'tfj je'ej huáruuj mej mij jaajé'caj, capu ajta a'yan tyi'tyéevijtij ti'ij eetyá-nami'huaj.

³² Ajta i Agripa a'yaa pu tyaaté'exaa a'fjci i Festo tijin:

—Í'riitacaj pu tyaj jaatátoonyijche' a'fjci i tyáataj, tipua'aj quee a'yan tyá'huocajche'en ti a'fjin jaaxá'pui'intare'en i ti tyihuá'ijtye' i romanos.

Mati'ij jaata'ityaca' a'fjci i Pablo a'ájna a Roma

27 Mati'ij jaaxá'pui'intarej maj taata'ityej a'ájna a Italia, a'fjina i Pablo, majta séecan i maj nami'huaca'aj, néijmi'i mu séej jimi huatátuihuaca' i xantáaru' ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Julio, a'fj pu tyihuá'ijtya'ca'aj i xantáaru'ustyamua'mua' a'fjci i ti tyihuá'ijtye'. ² A'áa tu atyácij báarcuj jitze chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Adramitio, ajta i báarcuj pu'rj jó'y-i'muijca'aj után jitze pujmua' ti'ij a'áa jo'rén'nyej jo'maj báarcuj jo'tyú'uuvej a'áa ti huataca'aj a Asia. Sfj pu ajta tajamuán huama'ca'aj ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Aristarco, a'áa pu já'ma'can a'fjina a Tesalónica, chájta' a'áa ti ja'ajtyáma'can a Macedonia. ³ Yaa ariá'pua'aj tu a'áa ja'rá'aj jo'tij báarcuj jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Sidón, jo'tij a'fjina i Julio tyámua' tyiyo'tyéee a'fjci i Pablo, ji'nye jaatá' ti huó'muaarej i ju' amíincustyamua' mej mij a'fjima tyámua' tyeetyéeevej a'fjci i Pablo. ⁴ Tya'ti'ij tátyij iirráacj a'ájna a Sidón, tyati'ij tyij a'áa jo'rén'nyej jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Chipre, ji'nye yaa pujmua' pu aja'vá'aacaca'aj. ⁵ Aj tutyij antacj a'ájna véjri' jájtyij ti ja'vá'ástimee, a'áa ti huataca'aj a Cilicia, ajta Panfilia, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Mira, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Licia.

⁶ Ajta a'fjina i xantáaru'uj ti tyi'ijtya'ca'aj, séej pu a'áa huátyoj i báarcuj Alejandría ti já'ma'can ti ajta Italia jó'y'ij, aj pu'ij a'fjin taata'ij tyaj atyácinyej a'fjci jitze tyej tyij huaju'caj. ⁷ Tá'tyee tyaj xájtari' huaju' a'fjci jitze i báarcuj, ajta taatatyési'huarij tyaj a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'ráahuachij a ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Gnido. Óoche' pu aja'vá'aacaca'aj a'ájna pujmua' a tyaj joojú', a'áa tu véjri' ajcaanyej a'ájna a Salmona, tyajta a'áa pujmua' je'rén'nyej jo'tij ja'ajhuáchij ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Creta, ⁸ tyati'ij tyij mujóju' tyési'huacan jime' a'ájna jo'tij ja'vá'ástimee i jájtyij, tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj báarcuj ti jo'tyéecha'caj ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin jo'tij jo'cuá'naj ti i'rj ti óochaxij, a'ájna véjri' chájta'naj ti a'yan tyaja'rájtyapua'aj tijin Lasea.

⁹ Tu'rj á'tyeevi'ca'aj tyaj huajú'ca'aj, ajta arí tyú'tziinyi'ria'ca'aj a'ájna jo'tyaj joojú'ca'aj, ji'nye pu'rj véjri' puty'rijcaa i ti jitzán huaséevi'ij tá'y'ij. A'fj pu jin i Pablo a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

¹⁰ —Mua'aj tyétyaca, a'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij ti jéehua tzinyi're', tipua'aj taajú'caj, tyiyo'riésij i báarcuj, tyajta i íjcaj, ajta tyá'ca'nyej tyej tyajta ityáj atyájcui'nyij.

¹¹ Ajta i xantáaru'uj ti tyi'ijtya'ca'aj, jéetze' pu ja'antzaahuaj a'fjci i a'tfj i báarcuj ti tyimuárie'rij, ajta a'fjci i ti antyúumua'reej i báarcuj jime', ajta a'fjci i

Pablo capu ja'antzaahuaj. ¹² Ajta jo'tyaj ja'rá'aj capu naa hua'éenya'aj tyej tyij a'áa já'tyeevi'cajche' tí'ij pu'a'aj huaséevi'ij tá'yi'ij, néijmi'i mu tin a'yan tyí'-mua'ajcaa maj iirá'cñneye a'ájna mej mij a'áa ja'rá'astij a Fenice, báarcuj tí jo'tyéecha'caj, Creta tí tyaja'rájtya-puaj, a'áa pu séjria'ca'aj tí'ij na'aj ujtyapuáj pujmua', ajta áatyej pujmua', tyej tyij a'áa já'tyeevi'in tí'ij na'aj tyu'séevi'ij tá'yi'ij.

Tí'ij apúutzarij huo'táa'saca' i jájritze'

¹³ A'yaa mu tyí'mua'ajcaj tíjin i'ríj tyaj huaju'un, jí'nye cfi pu'uj tya'na'áacarejyi'caa áatyej pujmua', aj mu mij jo'c'íj a'áa mu véjri' ja'ajtyéenyey jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna a Creta. ¹⁴ Ajta capu a'chu a'tyéevi'caj tí'ij ca'nyíin yeytyapuáj pujmua' je'rá'aacariaca' aj pu'ij jaataj'f'tzej i báarcuj, ¹⁵ tí'quij jaatátajchaca'. Tyajta quee pu jáaruuj tyaj huaju'caj i áacaj tzajta', aj tu tyij huatáta'a tí tá'antinyij i áacaj. ¹⁶ Aj tu tyij huárita' aj-caanyey jo'tij ciléenye' i chuéj já'ajnyeej tí a'yan tya'rájtyapuaj tíjin Cauda, jo'tij quee jéehua jó'aaca-ca'aj, ajta i báarcuj tí cíleen tyej tyajta jaajásima'aj, tyési'huacan tu jin ja'antyítoj i báarcuj jitze tí ve'ej.

¹⁷ Matí'ij ja'antyítoj, aj mu mij ja'vá'j'iquej cójnari jime' i báarcuj jitze tí ve'ej. Majta meríj tyí'tzñnya'ca'aj i tí arí tin tya'ajcachaaj i séj japua, a'ájna a tí a'yan tya-ja'rájtyapuaj tíjin La Sirte, aj mu mij tyí'tfj ootyáññij tí'ij huataj'yo'rej majta jaatá' tí i áacaj hua'antinyij. ¹⁸ Yaa ariá'pua'aj, óoche' pu jéehua huá'aacaca'aj, matí'ij mij huatyóohuij maj tye'tyáhua'xij a jáata' i íjcaj tí tyú'tisime'ej i báarcuj. ¹⁹ Tí'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, aj mu mij tye'tyáhua'xij i jumuáca' jime' néijmi'i a'chu tí tyú'tisime'ej i báarcuj. ²⁰ Jéehua tu á'tyeej tyej quee che' jaséj i xicáj, tyajta i xú'ra'vetyee, ajta óoche' pu huá'aacaca'aj, majta viiyaca'aj, tu'ríj a'yan tyí'mua'aj-caa tyej quee che' je'ej rinyij.

²¹ Tyajta tyeríj á'tyeevi'ca'aj tyej quee che' tyí'tfj cua'ajcaa, aj pu'ij i Pablo huatyéechaxij hua' tzajta' tí'ij ij a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Mua'aj tyétyacaa, siana'aj tzij ná'antzaahuatye'nyijche' siaj quee uja'ráci'ca'nyijche' a'ájna a Creta, catu a'yan tyojo'rienyíche' i íjcaj. ²² Ajta íjij jéehua nu já'-muahuavii siaj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', jí'nye capu a'tfj mu'nyij, tyij tyajta i báarcuj jo'riésij. ²³ Tíca' pu sñij nye jimi huataséjre i tí jahuñre' i Dios i nyej nyajta nyáaj jahuñre' nyajta jitzán ajtyáma'can. ²⁴ A'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin: “Pablo, capáj tyí'tzñnye'ej, jí'nye a'yaa pu tyúuxie've' tí i tajtúhuan jaaxá'pu'íntare'en i maj jin tyí'muaxajzi', ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin huo'tyáhuñre'sij mej mij néijmi'i júurij muá'ra'nyij i maj ajamuán huaju' i báarcuj jitze.” ²⁵ A'fj pu jin tyétyacaa siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an mu jutzájta', jí'nye nyáaj nu i Dios jitze tyí'ca'nyey nyajta tyá'tzaahuatye' tí a'yan tye'mej je'ej tí a'ñin tyinaaté'exaaj. ²⁶ Tyajta tyóoche' tu a'áa ja'rá'astij jo'tij ja'ajhuáchij.

²⁷ Séej tíca'rij jitze, tí'ij tyoomá'caj a'chu hua'puaj iteerij, óoche' pu jáatajchisima'aj i áacaj i báarcuj, a'fjci japua i jájtyij tí a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Adriático, tí'ij

atyojo're'nyey a'tzáaj jé'ta' tíca', a'ñimaj i maj jaj-muárie'rij i báarcuj, a'ñi mu jáamua'reeri' tyaj tyeríj tin ará'astisima'aj jo'tij ja'ajhuáchij. ²⁸ Matí'ij mij jaatyé'itej i cójnari jime' a'chu tí ootf' i jáata', seityéj japuan tamuáamuata' japuan arásevij meetroj pu atyáti'ca'aj, matí'ij ajca'huáye ujú'caj majtáhua'aj mu jaatyé'itej, pu'ríj seityéj japuan aráahua'puaj meetroj atyáti'ca'aj. ²⁹ Matí'ij mij muáacuacaa atyáhua'xij i tyapúusti' tí jo'tóovijmee cítzata' i báarcuj tí'ij aróoca'nyey, jí'nye metyí'tzñnya'ca'aj típua'aj tya'ajtó'oj i tyetyéj jitze, majta huatyóohuij maj huatyényuunyij i Dios jimi tí'ij jiye'tzín huatapua'rej. ³⁰ Séecan mu i maj tyí'huñria'-ca'aj a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj iirá'cñneyeche' i báarcuj jitze, a'ñi mu a'yan tyityatóosejrataca' maj ja'tyáhua'xij i tyapúusti' tí jo'tóovijmee, maj majta quee a'yan huarfj, ma'cájtoo mu'uj i báarcuj i tí cíleen mej mij a'fjci jitze huatyóohuñre'en. ³¹ Aj pu'ij Pablo a'yan tyaaté'exaa a'fjci i xantáaru'uj tí tyí'ijtya'ca'aj, ajta a'ñijma maj jamuán huajú'ca'aj tíjin:

—Típua'aj mequee a'ñimaj yahuatyá'itzeere'en i báarcuj jitze, capu je'ej tyu'tái'riitarij tí ja-muáahuñre'en.

³² Aj mu mij i xantáaru' ja'antyivéjchaca' i cójnari i tí jin arátapi'huaca'aj i báarcuj tí cíleen, tí'ij ij atyéjvej a jáata'.

³³ Tí'ij arí tin tapuá'rij, Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' i hua' tzajta' mej mij tyí'tfj huácua'nyij, a'yan tíjin:

—Pu'ríj hua'puaj iteerij tyooméj siaj tyí'cho've' je'ej tí tyí'tfj rinyij, siajta quee me' tyajá'cua'. ³⁴ Nyaja'-muahuavii siaj cfi tyí'tfj tyú'cua'nyij. A'yaa pu tyúuxie've', típua'aj a'yan setyá'xie've'ej tí ja-muáahuñre'en, jí'nye capu tyí'tfj je'ej já'mua'uurej.

³⁵ Tí'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij i páan tyí'fj, tí'ij ij tyaatatyójtzi'rej i Dios néijmi'i meeséeracaj i tyeftye.

Tí'ij jé'ta' jo'tatáaraj i páan aj pu'ij huatyóochej tí jáacua'nyij. ³⁶ Aj mu mij néijmi'i ahuóoca'an, matí'ij mij majta a'ñimaj tyú'cuua. ³⁷ A'yaa tu ará'axcaa hua'puaj anxítyej japuan huéicatyey japuan tamuáamuata' japuan arájseej i tyaj arátya'ca'aj i báarcuj jitze.

³⁸ Matí'ij tyu'cuá'aj a'chu tí hua'ránajchaca', aj mu mij ja'tyájree a jáata' a'fjci i tyerícuaj tí'ij quee che' a'chu tyíjetyej i báarcuj.

Tí'ij i báarcuj ajo'cájrurij a jáata'

³⁹ Tí'ij huatapuá'riaca', camu che' huamuájtyajca'aj jo'tij putyajá'rijcaa, matí'ij mij jaaséej jo'tij ja'aj-tyásaata', a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa yoojáj i báarcuj jo'tij jó'saata'. ⁴⁰ Matí'ij mij tya'ráveechixij i cójnari i maj jin je'ejtápa'xi'ca'aj i báarcuj, metye'-tyáhua'xij a jáata', majta je'en ja'ajca'an i cñxurij i ta'ancáavii i báarcuj jitze jo'tij jóonyee tí'ij i áacaj ja'a-jnáan a'fjna jime' i cñxurij, aj pu'ij i báarcuj ajtyáñria-ca' jo'tij ja'ajtyásaata'. ⁴¹ Ajta séj jitze pu tya'ajcaacha-ca', capu che' i'riitaca'aj maj jaatóoriaxi'ñin jo'tij jóonyee. Ajta i cítzata' i báarcuj, pu'ríj tyána'chisima'aj a'fjci jime' tí ca'nyíin jime' ajtyáñjrihua'aj i jájtyij.

⁴² Majta a'ñimaj xantáaru'uj, mahuá'cui'cuajca'aj néijmi'caa i maj eetyánami'huaca'aj, mej mij quee hu-

atóo'uunaj muajóosima'aj mana'aj. ⁴³ Ajta i xantáaru'uj ti tyí'ijtya'ca'aj, a'ñi pu a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti japuan huatányuunyij a'ñici i Pablo, a'ñi pu jin quee huo'ta' maj huó'cui'nyij, sulu a'yaa pu tyu'ta'íjtaca' maj anaquéej antajój i maj jaayí'tihua'aj, mej mij a'áa ja'rá'astij jo'tij jó'saata', ⁴⁴ majta i séecan ciyéj japua mu huatajóxij, majta séecan ciyéj japua ti pá'tzaa i báarcuj jitze ta'aj-taná'xij. A'yaa tu néijmi'i tyityaja'rá'aj ujitzé pujmua' capu a'tíj atyáamu'i'.

Ti'ij Pablo a'áa jo'tyávaaca'aj a Malta

28 Ti'ij arí néijmi'caa taahuñria'aj, aj tu tyij jáa-mua'reeri' ti a'yan tya'rájtyapuaj a'ájna tijin Malta. ² Majta i maj a'áa já'chajca'aj, tyámua' mu tyi-taatyéeje ityájma. Mati'ij mij óonie, aj mu mij taatajé tyaj huatáapuiste'en, ji'nye mevíyaca'aj, ajta huásee-vi'ij. ³ Ajta a'ájna i Pablo, ciyéj pu huaría'sñi ti'ij ja'náj-to'nyij atá'taaj, aj pu'ij cú'cu'uj áan je'ráanyej i tiéj tzaj-ta', ti'quij i Pablo anáachej i muáca'ra'an jitze. ⁴ Majta a'ñimaj i maj a'áa ja'chej, mati'ij jaaséej i cú'cu'uj i ti an-ja'cáhuñjca'aj i muáca'ra'an jitze i Pablo, a'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj sñij ajta sñij tijin:

—A'ájna i tyévi tyij quee a'ñin pué'een i ti tyí'tyacui'-caa, pu'ríj jáahuñ ti quee atyáamu'i' a jáata', ma' ajta i Dios capu tyu'tá'sij ti júurij já'ra'nyij.

⁵ Ti'quij i Pablo jaatacá'tzij i jumuáca' antieepuaj, a'áan pu'ij huatyáavatzij i cú'cu'uj, capu tyi'tíj je'ej jáaruuj. ⁶ Néijmi'i mu a'yan tye'ejchó'va'ca'aj ti i muáca'ra'an huatyáaanyijche', nusu ti huatámu'nyiche', ajta mati'ij tyu'chó've'ej, mati'ij jaaséj ti quee tyi'tíj je'ej jáaruuj, aj mu mij seequéj tyu'muá'aj, majta a'yan tyu'-taxájtaca' ti i Pablo dios pué'eenye'ej.

⁷ A'ájna véjri' chuéj pu ria'námi'huajma'caa a'ñin ti ja'a'rica'aj i Publio i ti tajtúhuan pué'eenye'ej a'ájna, a'ñi pu tyámua' tyitaatyéeje ajta tyámua' naa tyi-taaxá'pueeri' huéicaj xicáj jitze. ⁸ Ajta a'ájna i táatajra' a'ñici i Publio tyí'cui'ca'aj, jéehua pu pistaca'aj, ajta juhuñria'ca'aj. Ti'quij i Pablo jáamuaariaca', ajta jaatáhuaviiri' i Dios ti'ij huarúj, aj pu'ij ja'vá'muariej áan mu'úutze' ti'quij huarúj. ⁹ A'ñi mu jin majtáhua'aj séecan ujo'vá'ju' i maj tyí'cucui'ca'aj i maj a'áa jo'cháatima'caa, ajta pu a'ñijma tyú'huaaj. ¹⁰ Tyámua' mu tyitaatyéeje, ajta tyati'ijta tyámua' huátaruuj tyej tyij jó'cñnye, néijmi'i mu tyitaatapuéjve' a'chu ti ty-itá'ítziitya'ca'aj i tyaj jin jó'cñnye.

Ti'ij i Pablo a'áa ja'rá'aj a Roma

¹¹ Tyati'ij huéicaj máxcirie' á'tyeej a'ájna, aj tu tyij séej jitze atyáacaj i báarcuj ti ajta a'áa jo'tyá'ítzeeria'-ca'aj 'asta na'aj quee che' huáseevi'ij, a'áa pu já'ma'-cantaca'aj a'ájna i báarcuj a Alejandría. Majta tyi'tyán antyiu'pu'ca'aj a ti jóonyee i báarcuj i maj a'yan huasé'rihua'aj ti'ij diosij, sñij ti a'yan ányapuaj tijin Cástor, ajta i sñij tijin Pólux. ¹² Tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a báarcuj ti jo'tyéecha'ca'aj a'ájna chájta' ti a'yan tya-ja'rájtyapuaj tijin Siracusa, jo'tyaj huéicaj xicáj á'tyeej. ¹³ Tyati'ijta tyij jo'cñj, a'áa tu tyij ja'rá'aj chájta' ti a'yan

tyaja'rájtyapuaj tijin Regio. Yaa ariá'pua'aj áatyej puj-mua' pu va'tá'aacaca'aj ca'nyíin jime', tyajta séej xicáj jitze tu a'áa ja'rá'aj a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Puteoli. ¹⁴ A'áa tu séecan jo'tyoo i ta'ihuáa-mua', a'ñi mu mij taatajé tyaj a'áa huatyá'ítzeere'en hua' jamuán séej iteerij, a'yaa tu a'ñici jin huaríj tyati'ij tyij a'áa ja'rá'aj a'ájna a Roma. ¹⁵ Majta a'ñimaj i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'chej, mu'ríj jamua'reeriaca'aj tyaj tyeríj ajoju'caj, a'ñi mu jin eerácij a chájta' mej mij ta'antynájche, a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin El Foro de Apio, ajta a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin las Tres Tabernas. Ti'ij i Pablo huo'séj, aj pu'ij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jéetze' huatyóoca'an i jutzájta'. ¹⁶ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Roma, maata' ti i Pablo jujíme' nami'huaj, ajta sñij na'aj jacha'ñica'aj i xantáaru'.

Ti'ij i Pablo tyihuó'ixaaj a'ájna a Roma

¹⁷ Ti'ij huéicaj xicáj tyoomá'caj, Pablo pu huo'ta-cho'vej i maj tyihuá'ijtye' i maj Israel jitze ajtyáma'can a Roma maj ja'chej. Mati'ij tyúusñij, aj pu'ij a'yan tyi-huo'té'exaaj tijin:

—Nye'ihuáamua', canu tyi'tíj je'ej huáruuj a'ñijma jimi i tye'ítyee, canu nyajta tyi'tíj jin ootyá'ítzee i huá'y-i'raj jitze i tahuásimua'ci'ij. A'yaa nu éenya'ca'aj, mati'ij naatyéevi' a'ájna a Jerusalén, nyajta je'en a'ñijma jimi huatátuihuaca' i romanos. ¹⁸ Mati'ij tyinaa'íhuo'raj aj mu mij támij a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj naatátoonyij, ji'nye camu tyi'tíj huátyoj i ti jin a'yan tya'ránajchi mej mij naajé'caj. ¹⁹ Majta a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'-can a'ñi mu huóonyuustej, aj nu nyij jaatáhuaviiri' ti a'ñin no'xá'pu'íntari'tze'en i tajtúhuan, tyij nyajta quee tyi'tíj jin tyihuá'xajtzi' a'ñijma i nyetye'ítyeristyamua'.

²⁰ A'ñi nu jin a'yan tyaatáhuaviiri' nyaj yajamuaatyéesej, nyajta tyajamuá'ixaatye'en, ji'nye nyáaj nu a'yan cha'taj nyana'aj tyé'cho've' i Dios mati'ij a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ñi nu jin a'yan huatyéjve na'na-jé'qui'huaj i cadéenaj jime'.

²¹ Mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capu ityájma a'tíj mu tyitojo'ta'ítyi'ri' muéetzij jime' a'ájna a Judea, camu majta i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'ráacaj, capu a'tíj tyi'tíj jin tyí'muaxajtzi'. ²² Ajta ityájma ta'ránajchi tyaj muáanamua'aj je'ej paj tyi'-mua'tzej, ji'nye néijmi'que' tu a'yan tyá'mua'reej ti je'ej pua'aj namuajre' a'ájna i nyúucarij ti jájcuaj i paj jajaj i tye'ítyee jimi.

²³ Mati'ij mij jaaxá'pu'íntarej a'náj maj tyúusñire'sij, mue'tíj mu mij ajtyáñriaca' i tye'ítyee jo'tij i Pablo jo'tyávaaca'aj. Ti'ij na'aj íiya' tyu'tyóochej 'asta chúmua' imuáj pu jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'ñici jime' ti Dios tyi'ijta néijmi'que'. Tyi'tyasa'ca'aj ti huo'mué'tin mej mij ja'antzaahuatye'en a'ñici i Jesús, a'ñi pu jitze tyihuá'ixaatya'ca'aj i Moisés ti jo'yú'xaca', ajta i maj tyo'yú'xaca' i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can. ²⁴ Séecan mu ja'antzaahuaj je'ej ti Pablo tyihuá'ixaatya'ca'aj, majta séecan camu ja'antzaahuaj. ²⁵ Mati'ij quee pu jáaruuj je'ej maj tyo'xá'pu'íntare'en, a'ñi mu mij jo'cñj. A'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ájna i Pablo tijin:

—Xá'pui' pu tyu'taxájtaca' a'fjina i júuricama'ra' i Dios, tí'ij a'yan tyihuo'té'exaaj i já'muahuasimua'cí'ij a'fjici jitze ma'can i Isafas tijin:

²⁶ Áricuj huojo'té'exaatye' a'fjima i tyeítyee.

Tyij majta jéehua tyú'namuajri', camu yo'itéej muá'ju'un.

Tyij majta jéehua tyí'sej, camu a'náj tyi'tfj séjran.

²⁷ I hua'muatziira' pu arí je'ej pua'aj huarfj.

Majta unámi'huajmee i junaxiéeta',
majta aranámi'huajmee i jujfise',
mej mij quee atanyéjnye'rij,
majta quee iityanamúárajme'nyij,
majta quee yo'itéej muá'ra'nyij,
mej mij quee nye jimi mujo'vá'ju'un,
nyata'aj nyij nyáaj tyihuó'huaatye'en.

²⁸ Siata'aj a'yan tyáamua'reej mua'aj, ijíj tí yajooméj, Dios pu arí huo'tá'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij a'fjimaj ja'ancuriá'an i tí jin Dios atóoraj tí hua' japua huatányuunyij, a'fji mu xaa janamuajran.

²⁹ Tí'ij i Pablo a'yan tyu'taxájtaca', aj mu mij jo'cífj i maj Israel jitze ajtyáma'can, jéehua mu tyojo'xáatajraa jujfímua'aj.

³⁰ Ajta a'fjina i Pablo, a'áa pu hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej u chi'táj i maj huatóonyej, jo'tij néijmi'caa jimi tyámua' tyí'tyevistaca'aj i maj jamuariacaria'aj. ³¹ Jéehua pu tyihuá'ixaatya'ca'aj a'fjici jime' tí Dios néijmi'i jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua, ajta u ta-japúa, ajta tyihuá'mua'tyahua'aj a'fjici jitze ma'can i tavástará' Jesús, ajta quee a'tfj ja'itziitya'ca'aj.

Romanos

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj nu Pablo yajá'muatyojtye', i nyaj jahuüre' i Círíistu' ti Jesús pué'een, a'ñi pu na'antyíhuoj, nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti a'ñin tyinaata'íj, ajta na'vá'jaj nyej nyij huo'té'examatye'en i nyúucaria'ra' i Dios.

²Jájcua'j imuáj pu i Dios a'yan tya'tóoratziiri' ti tyá-mua' tyihuo'tá'an, a'ñj mu jin a'yan tyo'tyéyu'xaca' a'ñjci jitze i yu'xarij ti'ij ityájma jimi huatyá'itzeere'en.

³A'ñna i nyúucarij, a'ñj pu á'xaj i Círíistu' ti jí'yojra' ajta tavástará' pué'een, ti ajta a'yan tyu'nié'huaca' ti'ij tyévi'j, a'ñj ti jitze eeráma'can i David. ⁴Ajta ti'ij huatájuriaca', Dios pu a'yan jaatama'aj tijin nyiyóoj pu pué'een, ajta jaatá' ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reerij, ji'nye a'ñj pu jitze aróoca'nyajca'aj i júuricama'ra' i Dios.

⁵Círíistu' jimi nu ja'ancuriáa' a'ñjci ti jin i Dios tyá-mua' tyinaatá', nyej nyij jitzán ma'can jó'me'en hua'tzajta' i tyeétyee, mata'aj mij néijmi'que' i cháanacaj japua ja'antzaahuatye'en majta a'ñj ará'astej. ⁶Mati'ij mana'aj a'ñimaj, mua'aj xu siajta hua' jitze ajtyáma'can mu siaj Roma ja'chej. Dios pu jéehua já'muaxie've', ajta jamua'antyíhuoo siaj sij jitzán ajtyama'cáantaj xá'ra'nyij i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een ajta siaj sij hua'ajtyáanaxca a'ñjma i maj tyá'tzaahuatye'. ⁷Che' i Dios, ajta i tavástará' a'ñjna i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, miche' a'ñin tyámua' tyajamuaatá'an majta tyámua' jamuáa'uurej.

Pablo pu jaxie've' ti huojó'vá'muaarej a Roma

⁸Anaquéecan jime', a'ñj nu jitze ma'can i Círíistu' tyá-mua' tya'tá'caa i Dios ja'mua jime', ji'nye néijmi'que' i cháanacaj japua mu merij jamua'reej siaj tyá'tzaahuatye'. ⁹A'ñna i Dios, i nyaj jahuüre' néijmi'i jime' i nyaxiéjnyu'caa nyahua'ixáatya'aj i nyúucaria'ra' i yójra', a'ñj pu jamua'reej nyaj a'náj tina'aj jamua'tamuá're'rii, ¹⁰a'yaa nu a'náj tina'aj tyá'huavij i Dios, tipua'aj a'yan tyinyatá'care'en juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jamojo'vá'muaarej. ¹¹Ji'nye jéehua nu já'muasejramu' nyata'aj nyij ca'nyijra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij a'ñjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, siata'aj sij jéetze' tyámua' naa tyityaaju'un, ¹²tyata'aj tyij ca'nyijra'aj huatáta'an sñij ajta sñij, a'ñjci jime' tyaj taxa'aj tyá'tzaahuatye' taxié'vi'ra' jime'.

¹³A'yaa nu tyá'xie've' nye'ihuáamua', siaj jáa-mua'reej nyaj mue'tíj jaaxá'pu'i'ntarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, ajta nyati'ijta jaaxá'pu'i'ntare'en nyaj a'yan huárinyij, tyi'tíj pu je'ej rinyij nyej nyij quee

a'áa jó'me'en. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyaamue'tin ja'mua jimi i nyaj jin tyu'tátui-ire'en i Dios jimi, je'ej nyaj nyerij tyaamue'tij séecan jimi i tyeétyee i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.

¹⁴A'yaa nu nyerij a'ñjci jin tya'tányaraj nyej nyij tyihuo'té'examatye'en a'ñjma i maj Grecia já'ma'can, nyajta a'ñjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, tipua'aj jéehua maj tyojó'itej nusu i maj quee tyojó'itej; ¹⁵a'ñj nu jin jéehua jaxie've' nyej nyajta jamuaaté'examatye'en i nyúucarij i ti jin i Dios ja'mua japua huatányuunyij, mua'ajmaj mu siaj Roma ja'chej.

I ti jin uhuájca'nyej i nyúucaria'ra' i Dios

¹⁶Capu nyetyevi'raste' a'ñjna i nyúucarij, ji'nye a'ñj pu pué'een i Dios ti jin uhuájca'nyej ta'aj ij néijmi'caa huáhuüre'en i maj tyá'antzaahuatye'sij, anaquéej mu a'ñimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹⁷Ji'nye a'ñjna i nyúucarij jitze pu séejre' ti i Dios tyámua' ta'uurej, a'ñjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', ti'ij na'aj tyo'huatyóochesij ajta jusén jime'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'ñjna i ti naa tyi'tyevij, a'ñj pu júurij huatyá'itzeere'ej a'ñjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'."

I maj jin já'itzeere' i Dios jimi

¹⁸Ajta i Dios pu jaséjrataj i ti jin nyú'camui' puéjtzij hua'tá'caria'aj néijmi'caa i tyeétyee i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee, i maj quee tyi'tá'caa ti séjre'ej a'ñjna i ti ji'récán jime'. ¹⁹Ajta i Dios ti jimi i'rij ti a'tíj jáamua'tyij a'ñj mu merij jamua'tyej, ji'nye Dios pu jusñij arí huo'taséjra. ²⁰Ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj i ti yujo'vá'ca'aj, tyámua' pu naa tyé'miteere' je'ej ti een i muárie'ria'ra', ajta quee a'náj huatyápua'rij ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej, ji'nye a'yaa pu tyi'sejre' je'ej ti een i Dios. A'ñj pu jin quee je'ej tyi'rij ti a'tíj séej jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ²¹Tyij majta merij jamua'tyej i Dios, camu jaatyátzaahuatyej, camu majta tyaatatyójtzi'rej. Sulu a'ñj mu jitze ucájrapij maj a'ñjci jitze tyú'mua'tyij i mua'tziira'aj ti quee tyi'tíj huüre', capu ij che' huatá'riitarij ti tyámua' tyihuo'támi-teeraste'en tzaahuatyí'ra'aj jime'. ²²A'yaa mu tyi'xajta-ca'aj tijin tyámua' tu metyityoomuámua're', ajta a'yaa pu tye'rájraa maj jéetze' quee ma'umuámua'ria'aj muá'raa. ²³Ji'nye mu'ríj seequéj tyú'ruuj séecan mu'uj mij pujmua' najchej ti quee Dios pué'een, ti a'yan huasé'rin ti'ij tyévi'j, na'ríij ti'ij pína'aj, nusu tyi'tíj ti muáacuacaa iira'ñicajmee ca' tyi'tíj ti huacñnyeji'ij.

²⁴ A'fj pu jin i Dios mahuoohuá'xij a'fijma i maj je'ej pua'aj merij tyityo'cájrurij, majta tyévi'si' ricij i juxa'aj tyeétyee jamuán. ²⁵ A'fj mu yo'huá'xij i ti jiré'can jime' i Dios jimi, a'fj mu jéetze' á'astijre' i ti hue'tzij, majta a'fj jimi jutzaahuatye' i maj tyí'najchej i Dios ti tyú'taahuaca', camu che' a'fjci i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca', tyej tyij tyámua' tyaatá'an tí'ij na'aj jusén jime'. Che' a'yan atyojo're'nyej.

²⁶ A'fj pu jin i Dios a'yan metyihuohuá'xij mata'aj mij tyévi'si' huataséjre'en. Majta a'fijmaj i maj úuca, a'fj mu jaatapuá'cítaca' maj antyóonaxcaj i tyétyaca ja-muán, mej mij seequéj huárinij je'ej tiquee i Dios éenye'que' huo'tyájtó. ²⁷ Majta a'fijmaj i tyétyaca, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyaatapua'cítaca' mej mij quee che' majta hua'antyáanaxcaj i úuca je'ej ti i Dios tyihuo'tyájtó. A'yaa mu huarfj mej mij juxa'aj tyétyaca jamuán huóxana'cire'en a'fjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti hua' tzejta eerányinyii, a'yaa mu mij tya'a-jpuéjtij a'fjci jime' i maj huápu'i'ij je'ej pua'aj ricij.

²⁸ Majta quee jaaxie've' maj jáamua'tyij i Dios, a'fj pu jin a'yan metyihuohuá'xij, mej mij a'yan huárinij je'ej tiquee tyi'tyéevijtij ²⁹ Néijmi'i pu hua' jimi séejre' i ti je'ej pua'aj een, a'fj mu juxana'cire', majta jéehua tyí'nyacua'aj, je'ej mu pua'aj tyi'tyetyeityee. A'fj mu majta tyú'jaaxiejvi', majta tyi'tyacui'caa, jéehua mu majta jutya'racia, majta jujfímua'aj jucuanamuajcaa, majta mu je'ej pua'aj huá'uurej i ju'ihuámua', majta je'ej pua'aj tyi'xaxa'aj. ³⁰ Je'ej mu pua'aj tyihuá'xaj i juxa'aj tyeétyee, majta jájcha'ire' i Dios, majta hua'x-aahuaj i juxa'aj tyeétyee, majta óotzaahuatye', majta hue'tzij jutaavijre', majta quee huá'tzaahuatye' i juhuásimua'. ³¹ Camu jaxie've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'nyij, camu ja'rá'astyaa i junyúuca, camu hua'xie've' i jutyétyeristyamua', camu tyá'cu'vej. ³² Máamua'reej je'ej ti Dios arí tyaaxá'pui'intarej tijin néijmi'i mu cui'nyij i maj a'yan ricij, capu hua' jitze juxie've', móoche' mu a'yan ricij, ajta pu naa hua'asej maj séecan a'yan cha'taj mana'aj rijcaj.

Dios pu tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en i tyeétyee

2 Típua'aj muáaj a'tj jitzán petyí'pua'rite'ej, capu i'rij paj a'yan tyu'taxá'yee capáj muáaj tyi'tj jin je'ej pua'aj huarfj, ji'nye muáaj paj a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyá'cha'ij matí'ij a'fijmaj. ² Tyajta a'yan tyá'mua'reej ti i Dios tzáahuatyi'ra'aj jin huá'xijtye'en a'fijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ³ Ajta muéetzij jime', mu paj séecan á'xijtye' pajta a'yan cha'taj pana'aj je'ej pua'aj tyi'tyá'cha'ij, capáj a'yan tyi'mua'ajcaj yee capu nyéetzij i Dios puéjtij naatá'sij. ⁴ Muáaj paj jaatyáxaahuataca' a'fjci i Dios ti jéehua tyámua' tyimuatá'caa, ajta muá'cu'vej, ajta a jime' tyi'ijchó've', ajta muéetzij quee je'ej muá'miteeraste' ti i Dios tyámua' tyimuatá'caa pej pij jitzán ajtyáma'cantaj puá'ra'nyij. ⁵ Pajta muáaj, capáj ma'úumua'rej a'fj paj jin quee jaxie've' paj ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pej pij jéehua tyi'tyá'asiri'tze'sij i puéjtij tí'ij a'ájna atyojo're'nyej a'náj ti i Dios a'yan huataséjre'sij tí'ij néijmi'caa to'xijtye'en tzáahuatyi'ra'aj jime', ⁶ ajta je'en

a'yan tyihuo'tá'an séej ajta séej je'ej ti sfij tyi'tj jin huarfj. ⁷ Dios pu huo'ta'sij maj jusén jin júurij muá'ra'nyij a'fijmaj i maj xá'pui' huarfj, majta jajchó'-va'ca'aj ti Dios tyámua' tyihuo'tá'an, ⁸ ajta i Dios pu nyu'camu'ij puéjtij huo'ta'sij a'fijma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj a'fjna jitze jutyamua've' i ti je'ej pua'aj een. ⁹ Jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un a'fijmaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, anaquéj mu a'fijmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta je'en a'fijmaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ¹⁰ Ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyátoosij a'fijmaj i maj tyámua' tyityetyúucha'ij, ajta huo'tyátzaahuatye'sij, ajta tyámua' tyihuo'tyéeevij jusén jime', anaquéecan a'fijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta je'en a'fijma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ¹¹ Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi.

¹² Néijmi'i i maj quee xá'pu' ricij majta quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij Moisés ti jaaxájtaca', a'yaa mu majta tyi'tyacui'nyij, majta a'fijmaj i maj juxana'cire', a'yan metya'mua'réeeraj je'ej ti tyaaxájtaca' i Moisés, a'fj pu i nyúucarij huá'xijtye'en. ¹³ Ji'nye camu tyámua' een i Dios jimi a'fijmaj i maj janamuaj mana'aj i nyúucarij, sulu a'fijmaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyá'xaj i nyúucarij. ¹⁴ Ji'nye a'fijmaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj quee a'náj ja'ancuriáa' i nyúucarij, a'yaa mu tyá'astijre' je'ej maj jujfímua'aj mana'aj tyéejtyoovej i jutzájta', a'fj mu jin jujfímua'aj tyú'u'ijtye' i junyúuca jime', ¹⁵ a'fijmaj mu a'yan tyúusejrataj je'ej ti tyá'xie've' i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, a'fj pu hua' tzejta' séejre'. A'fj pu ajta jaséjrataj i maj jin ma'umuámua're', ajta i hua'mua'tziira'aj pu'ij hua' jitze tyo'ojpuá'rite'ej nusu hua' japua huatányuusij, ¹⁶ a'ájna xicáara' jitze tí'ij i Círístu' huá'xijtye'en i Dios jitze ma'can, néijmi'caa i tyeétyee je'ej maj tyi'tj huáruuj avítzij jime', ajta i nyúucarij jitze ma'can i ney nyáaj jamuáa'ixaa.

A'fijmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta i nyúucarij Moisés ti jaatyájtó

¹⁷ Pajta muáaj mu paj a'fjci jitze ajtyáma'can i Israel, pajta já'astijre' a'fjci i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, pajta á'tzaahuatye' i Dios jimi. ¹⁸ Páamua'reej je'ej ti a'fjin tyá'xie've', pajta jamua'tyej a'fjci i nyúucarij i ti tyi'muamua'tyej pej pij tyámua' eenye'. ¹⁹ A'yaa paj tyi'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuo'mua'tyej a'fijma i maj quee a'náj tyi'huóomua'aj, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'fijma i maj tíca'riste' séejre', ²⁰ pajta a'yan tyi'mua'tzej paj jaayí'tin paj tyihuo'mua'tyej a'fijma i tiquee huá'miteeraste' je'ej ti tyi'tyéevijtij, nusu i maj quee óotzaahuatye', ji'nye a'fj paj jitze tyá'mua'tyej i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, i ti jiré'can jime'. ²¹ Típua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej i séecan, zji'nye een jime' pe-quee a'yan tyi' amua'tyej asfij? Típua'aj a'yan petyihuá'mua'tyej maj quee tyi'nahua'aj, zji'nye pej pij muáaj tyi'nahua'? ²² A'yaa paj pajta tyihuá'ixaatye' tijin maj quee juxana'cira'aj, zji'nye pej pij muáaj tyi'xana'cire'? Típua'aj quee mua'raanajchij maj hua'na-jchej i sánturij, zji'nye pej pij tyi'nahua' hua' tyejúuj tzejta'? ²³ A'fj paj jitze á'tzaahuatye' i nyúucarij i maj jin tyi'ijta, pajta perij jaatyáxaahuataca' i Dios, ji'nye

capáj a'yan ricij je'ej ti a'ñin tyí'ijta. ²⁴ A'ñj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'ñmaj i maj quee tyá'tzaahuatye' mu je'ej pua'aj yó'sej i Dios, ji'nye mua'aj xu quee xá'pu' ricij."

²⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna tijin a'ñjna i ti já'astijre' a'ñjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyi'táj pu jin je'ej ty-eetyáhuüre'ej, ajta tipua'aj quee a'yan rijcaj je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, a'yaa mu ja'uurej mati'ij huó'ruuj a'ñjma i maj séej chuég japua já'ma'can. ²⁶ Ajta tipua'aj a'ñjna i ti séej chuég japua já'ma'can já'astijria'aj i nyúucar-ij i maj jin tyí'ijta, a'yaa mu jaatámua'sij tijin Israel pu jitze ajtyáma'can, tyij ajta quee a'yan tyi'ja'yájnatán.

²⁷ A'ñjna i ti a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, tyij ajta quee ja'antysisjchaca' i junavíj, a'ñ pu ja'xijtye'en a'ñjci i ti ja'ancuriáa' i nyúucarij ajta ja'antysisjchaca' i junavíj.

²⁸ Ji'nye a'ñjna i ti Israel jitze ajtyáma'can, capu a'ñ na'aj juxie've' i ti jéjre'cite' séejre', ajta tipua'aj ja'antysisjchaca' i junavíj, capu ajta a'ñ na'aj juxie've' ti'ij a'yan eenye' i jutyéviij jitze. ²⁹ A'ñjna i ti tzáahuatyí'ra'aj jin Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu ajta een i jutzájta', ajta a'ñjna i ti ja'antysisjchaca' i junavíj, a'yaa pu huatóomua'aj ti tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', capu a'ñ na'aj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, sulu a'ñ pu jéetze' juxie've' i júuricama'ra' i Dios. A'táj ti a'ñjna jin néijmi'i a'yan ricij, a'ñ pu tyámua' een, ajta quee i tyeítýee jimi je'ráma'can, sulu i Dios pu jimi je'ráma'can.

3 A'yaa pu'ij, ¿nyiquij tyi'táj jin je'ej tye'tyáhu'i'rii a'ñjci i a'táj ti Israel jitze ajtyáma'cantaj nusu i ti ja'antysisjchaca' i junavíj? ² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti jéehua tya'ancuriáa'sij, ajta jéehua jatýáhu'i'rii, ji'nye Dios pu anaquéj jaatyájtóo i junyúuca a'ñjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ³ ¿Ji'nye na'quij tye'mej? ¿Nyiquij i Dios ajta je'ej pua'aj rinyij a'ñjna jime' i maj meríj i tyétyacaa je'ej pua'aj huaráj? ⁴ Capu xaa nyu'uj. Dios pu tzáahuatyí'ra'aj jin séejre' ajta ji'récán jime' ti'ij na'aj jusén jime', tyij majta i tyétyacaa jéehua tyi'hue'tacaa, miche' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'yaa mu tyá'mua'reeren paj tyámua' tyi'tyá'cha'ij a'ñjna jime' je'ej paj tyi'xaj,

pajta tyu'tyámue'tij mati'ij muá'xijtye'ej.

⁵ Ajta tipua'aj a'ñjna jime' i tyaj je'ej pua'aj ricij jin séejre'ej ti i Dios ji'rénnye'ej séejre', ¿ji'nye tyetyu'taxájtaj? ¿Nyiquij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'pu' ricij ti'ijta puéjtzij taatá'an? (A'yaa mu tyi'xaj a'ñmaj i maj quee jamua'tyej i Dios.) ⁶ ¿Catu xaa nyu'uj! Ji'nye tipua'aj i Dios quee tyi'táj tyámua' uuriaj ityájma jimi, ¿ji'nye tyi'rij ti'ij huó'xijtye'en néijmi'caa i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua?

⁷ Ajta tipua'aj a'ñjna i nyaj jin tyi'hue'taj a'yan tyi'huüre'ej ti'ij i Dios jéetze' tyámua' huataséjre'en, ¿ji'nye een jime' i Dios a'yan tyiná'xijtye' a'ñjci jime' i nyaj jin ootyá'itzee jimi? ⁸ Ajta tipua'aj a'yan tyi'eenye', ¿nyij a'yan tyúuxie've' tyaj je'ej pua'aj huárinij ta'aj ij a'ñ huataséjre'en i ti naa een? A'yaa mu séecan nye jitze tyi'pua'ritye' mej mij tyina'antý'uunyi' je'ej nyaj tyihua'mua'tyej, ajta a'ñjma a'yaa pu tyihua'ci'tyij mej mij jajpuéetzij muá'ra'nyij.

Néijmi'i tu á'itzeere' i Dios jimi

⁹ ¿Ji'nye na'quij? ¿Nyiquij jéetze' tatyáhu'i'rii ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tu'rij a'yan tyaataxájtaca' tijin a'ñmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuég japua já'ma'can, néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaráj, ¹⁰ ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Capu sñj a'táj séejre' ti tyámua' tyi'tyúucha'ñj.

¹¹ Capu a'táj séejre' ti tyojó'itej, capu ma' a'táj ti jahuoocaj i Dios.

¹² Néijmi'i mu meríj je'ej pua'aj huaráj, majta néijmi'i meríj huóoxana'cirej.

Capu ma' a'táj ti tyámua' tyi'tyúucha'ñj.

Capu na'aj sñj a'táj ma' já'sejre'.

¹³ Je'ej pu pua'aj namuajre' je'ej maj tyi'xaj, ajta i hua' nyanúu pu jéehua tyi'hue'tacaa, hua' tyenyij jitze pu aviitzi' i huá've'rij cú'cu'uj ti jitze éejnyinyii

¹⁴ ajta i maj jin je'ej pua'aj tyihuo'xáj i juxa'aj tyeítýee, mej mij tyúujaaxiejvi'.

¹⁵ Ca'nácan mu jo'huáachajci'ij mej mij séej huajé'caj,

¹⁶ jéehua pu je'ej pua'aj tyi'een jo'maj joojú',

¹⁷ camu jamua'reej je'ej maj juxáahuaj tyi'tyesejre'ej.

¹⁸ Capu je'ej huá'miteeraste' mej mij jaatyátzaahuatye'en i Dios, nusu maj jáatzi'nye'en.

¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tijin néijmi'i je'ej ti tyá'xaj i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyihua'ixaatye' a'ñjma i maj a'ñjna jin tyí'ijta, mej mij néijmi'i tyu'tyátzaahuatye'en, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua jáamua'reej maj quee xá'pu' huaráj i Dios jimi, ²⁰ ji'nye capu i'rij ti a'táj a'yan tyu'taxáj yee néijmi'i pu ará'astej i nyúucarij, ti'ij ajta a'yan tyúuxie've'ej ti'ij Dios a'yan jaatámua'tyij yee tyámua' pu tyi'tyúucha'ñj, ji'nye a'ñjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'yaa pu tyi'huüre' tyej tyij a'ñjna jin jáamua'reej i tyaj jin quee xá'pu' huaráj.

Je'ej ti tyi'rij tyaj ji'rénnye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi

²¹ Ajta ijíj, Dios pu arí a'yan tyitaataséjra je'ej ti tyi'rij tyej tyij ji'rénnye'ej jimi huatyá'itzeere'en, ajta a'yan cha'tána'aj tyi'ta'ixaatye' a'ñjna i nyúucarij, majta a'ñmaj i maj ará'tyeej tyi'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, ²² a'ñjna i sij jin tyá'tzaahuatye' i Círíistu' jimi, a'ñ pu jin i Dios tyámua' tyajamuaatyátoosij. Ji'nye néijmi'i mu juxa'aj mana'aj een i Dios jimi, ²³ néijmi'i mu meríj ootyá'itzee, a'ñ mu jin a' imuáj já'sejre' i Dios jimi. ²⁴ Ajta i Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyihuo'xá'pu'ántari'ri' mej mij ji'rénnye'aj huatyá'itzeere'en, a'ñ pu jin hua' japua huatanyúj a'ñjci jime' je'ej ti huaráj i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een. ²⁵ Dios pu a'yan jáaruuj ti'ij i Círíistu' je'ráxire'en i juxúure', ajta je'en a'ñjna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee. Ajta ti'ij tyihuo'tú'uunyi' a'yaa pu tyúuxie've' maj tyá'antzaahuatye'en. Dios pu a'yan tyaataséjrataca' je'ej ti a'ñ tyámua' ta'uurej, tyitaata'úunyi'ran a'ñjna i tyaj jin aamí' ootyá'itzee,

²⁶ Ji'nye a'ñi pu tajíme' tyi'ijchó've'ej. A'yaa pu huaríj mej mij a'ñimaj i tyeítyee líjij maj séejre' jaaséej i ti a'ñin tyámua' táaruuj, ji'nye a'ñi pu jí'reenya'aj séejre', a'yaa pu'ij ajta tyámua' huá'uurej a'ñijma i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi.

²⁷ ¿Jo'nyij je'ej je'en a'ñina i ti jin i tyévíj óotzaahuatye' i Dios jimi? Capu che' ma' já'sejre', ¿ji'nye een jime'? Capu a'ñina jime' maj ja'rá'astijrej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'ñina jime' i maj tyá'antzaahuaj i Ciriístu' jimi. ²⁸ A'yaa tutyij tyá'mua'reej tíjin: Dios pu tyámua' ja'uurej i tyévíj, capu ij tyi'tíj je'ej tye'tyáhu'i'rii ti néijmi'i ará'astijre'en a'ñici i nyúucarij i maj jin tyí'ijta.

²⁹ ¿Nyiquij i Dios a'ñijma na'aj hua' Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can? ¿Nyiquee hua' Dios pué'een a'ñijma i maj séej chuéj japua já'ma'can? Jee xaa nyu'uj, a'ñi pu ajta hua' Dios pué'een néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can, ³⁰ ji'nye sñij pu'uj séejre' i Dios, a'ñi pu a'ñin pué'een i ti tyámua' huá'uurej a'ñijma i maj tyá'tzaahuatye', ajta quee jitzán juxie've' tipua'aj Israel jitze mua'ajtyáma'cantaj nusu mequee. ³¹ ¿Nyiquij a'ñina jin tyá'uunan a'ñici i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'ñici jime' tyej tyá'tzaahuatye'? Catu xaa nyu'uj. Sulu a'ñi tu jin a'yan tyá'neijmi'tare'en.

Je'ej ti huaríj a'ñina i Abraham

4 ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyaataxájta je'ej ti tyi'tíj tyu'-mué'tij i Dios jimi a'ñina i Abraham? ² A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna, tipua'aj a'yan metyáamua'tyijche' i Abraham yee tyámua' pu tyí'tyevij a'ñici jime' je'ej ti tyi'tíj huáruuj, aj pu xaa i'riitacaj ti jusñij ahuóotzaahuatye'nyijche', ajta capu je'ej tyi'ri'ij ti a'yan huárinij i Dios jimi. ³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'ñi pu jin i Dios a'yan tyaamua'aj ajta a'yan tyaataxájtaca' tíjin tyámua' pu tyi'tyevij." ⁴ Ajta a'yájna tipua'aj a'tíj tyi'tíj jin tyí'-muarie'ej, camu tyi'tíj jaatapu'éjve'sij juxié'vi'ra' jime', sulu metyá'najchitye'en a'ñici jime' i ti a'ñin tyu'muáriej. ⁵ Ajta tipua'aj a'tíj tyá'tzaahuatye'ej ti i Dios jaay'tin ti tyámua' jáa'uurej i tyévíj ti jéehua jimi á'tzeere', Dios pu ajta a'yan tyaataxájta ti tyámua' tyí'tyevij a'ñina i a'tíj, tyij ajta quee tyi'tíj xá'pu'i' huáruuj. ⁶ David pu a'yan cha'tána'aj tyu'taxájtaca' a'ñici jime' i a'tíj ti Dios a'yan tyá'xaj yee ti tyámua' tyí'tyevij, quee a'yan tyaataxáatan tyi'tíj ti je'ej huáruuj. ⁷ A'yaa pu tyu'taxájtaca' i David tíjin:

Miche' huatóotyamua've'en a'ñimaj i Dios ti tyi-huo'tú'uunyi'ri' i maj jin quee xá'pu'i' huaríj a'ñici jimi.

⁸ Che' huatóotyamua've'en a'ñina i tyévíj ti Dios quee jitzán tyi'pua'ritye' i ti jin ootyá'tze'e a'ñici jimi.

⁹ ¿Nyiquij a'ñijma na'aj ci'puaj i maj meríj ja'antysi'jchaca' i junavíj, a'ñina i ti jin Dios tyámua' tyihua'tá'-caa, ca' ajta hua'ci'puaj i séecan i maj quee a'yan tye'entyisíjchaca' i junavíj? A'yaa tu tyeríj tyaataxájtaca' a'ñici i Abraham, ti Dios a'yan jaatamua'aj tíjin tyámua' pu tyi'tyevij a'ñici jime' ti a'ñin tyá'antzaahuaj. ¹⁰ Ajta, ¿a'najnyí a'yan tyaataxájtaca' i Dios? ¿Nyiquij tí'ij i Abraham ja'antysi'jchaca' i junavíj ca' tí'ij quee xu ja'antysi'fichava'caj? Capu tí'ij ja'antysi'jchaca' i junavíj,

sulu jájcuaj imuáj pu a'yan tyaataxájtaca'. ¹¹ Aj pu'ij Abraham ja'antysi'jchaca' i junavíj, mej mij jáamua'reej tíjin Dios pu arí a'yan tyaataxájtaca' ti tyámua' tyí'tyevij, a'ñici jime' ti tyá'tzaahuatye'. A'ñi pu jin i Abraham a'ñin pué'een i hua' táataj néijmi'caa i maj tyá'tzaahuatye', tyij majta quee xu ja'antysi'jchaca' i junavíj, Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyihuo'taxájtaj tíjin tyámua' mu tyí'tyetyeityee. ¹² Ajta i Abraham, a'ñi pu ajta hua' táataj pué'een i maj ja'antysi'chej i junavíj, ajta a'ñijma i maj tyámua' tyityetyúucha'ij tí'ij ajta a'ñina i Abraham, ti ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj tí'ij quee xu ja'antysi'fichava'caj i junavíj.

I ti jin Dios tya'tóoratziiri' a'ñijma jimi i maj Abraham jitze eeráma'can

¹³ A'yaa pu i Dios tya'táratziiri' a'ñici i Abraham, ajta a'ñijma i maj jitzán eeráanyesij ti a'yan tyihuá'ci'tyij néijmi'i i cháanacaj, capu a'yan tya'tácatyij a'ñijma jimi i maj ja'rá'astej a'ñici i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'ñijma jimi i maj tyámua' tyityetyúucha'ij majta tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tipua'aj a'ñimaj a'yan tyi'tíj metya'ancuria'an i maj já'astijre' a'ñici i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu ij che' tyi'tíj je'ej tyi'huire' i maj jin tyá'tzaahuatye', capu ajta che' tyi'tíj huire' i ti jin Dios tya'tóoratziiri'. ¹⁵ Ji'nye puéjtizj pu hua'tá'caa a'ñina i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta jo'tij quee já'sejre' i nyúucarij maj jin tyí'ijta, camu majta tyi'tíj jin já'itzeere' a'ñici jimi i nyúucarij.

¹⁶ A'ñi pu jin, ta'aj ij a'ñina i ti jin i Dios tya'táratziiri' i Abraham a'ñijma jimi huatyá'tzeere'en i maj jitzán eeráma'can, a'yaa pu huáapua'aj hua' jimi tyí'sejre' a'ñina jime' i maj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu'ij huatóomua'aj tíquee a'ñijma na'aj jimi tya'tóoratziiri' i maj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'ñijma pu ajta jimi i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' tí'ij i Abraham. A'ñi pu jin a'ñin pué'een i tatáataj néijmi'caa ityájma, ¹⁷ a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: "A'yaa nu tyimua'antyáaruitye' pe' pij hua' táataj pué'eenye' mui'caa i tyeítyee." A'íi pu a'ñin pué'een i Dios, i Abraham ti jimi tyá'antzaahuaj, a'ñi pu a'ñin pué'een i Dios ti jaay'tin ti huo'tájuuritye'en a'ñijma i maj meríj huácu'ij, ajta tyi'taahuaj tyi'tíj tíquee xu tyi'sejre'.

¹⁸ Ajta a'ñina i Abraham, a'yaa pu tyá'antzaahuaj maj mue'tíj jitzán eeráanyesij i tyeítyee je'ej ti Dios tya'táratziiri', a'ñi pu jin a'ñin pue'éenye'ej ta'raj i hua' táataj mui'caa i tyeítyee, a'yájna tí'ij i Dios tyaaté'exaa tíjin: "Mue'tíj mu i tyeítyee a' jitze eeráanyesij." ¹⁹ Ajta i ti jin tyá'tzaahuatya'ca'aj a'ñina i Abraham capu huatyápu'riaca', majta arí tin anxityej nyinyi'ra'aj jájcha'íca'aj, ajta a'ñina i Sara ti íira'ra'an pué'eenye'ej a'ñi pu ajta arí ucarístaca'aj, a'ñi pu jin a'yan tyi'mua'aj-caa ti quee che' je'ej tyi'riitaca'aj mej mij tyiyóoj muá'ra'nyij. ²⁰ Capu jaatáxaahuataca' capu ajta quee che' jitzán tyi'ca'nyajca'aj je'ej ti i Dios tya'táratziiri', sulu jéetze' pu tyá'antzaahuaj. Ajta tyaatatyójtzi'rej i Dios, ²¹ a'yan tyá'tzaahuatye'ej ti i Dios a'yan rinyij je'ej ti arí tya'táratziiri'. ²² A'ñi pu jin i Dios a'yan jaatamua'aj a'ñici i Abraham ti tyámua' tyi'tyúucha'íca'aj a'ñici jimi.

²³ Ajta a'fjci jime' ti i Dios a'yan jaatamua'aj, capu a'yan tyé'yu'si'huaca'aj ti'ij a'yaa na'aj tyáaci'tyij a'fjci i Abraham, ²⁴ sulu a'yaa pu ajta tyo'tyéyu'si'huaca' ityájma jimi. Ji'nye Dios pu a'yan cha'taj na'aj tyí'tamua'tyej a'fjci jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj tyetyá'antzaahuatye'en a'fjci jimi i ti jaatájuurityej a'fjci i Jesús ti tavástara' pué'een, ²⁵ i ti huatátuihuaca' ti'ij tajitzé ma'can huámu'i'nyij, a'fjci jime' tyaj quee xá'pu' huarfj i Dios jimi, ajta je'en Dios jaatájuurityej ti'ij ityájma tyámua' tyitaatyátoonyij.

I tyaj jin jáamua'reej ti i Dios jéehua taxie've'

5 Dios pu arí tyámua' tyitaatyáto, a'fjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', pu'ríj tyaj taxáahuaj séjre'ej i Dios jimi, tyajta tyaatatyójtzi're'en a'fjci i tavástara' Jesús i ti ajta Círíistu' pué'een. ² Ji'nye a'fj pu i Círíistu' taatá'riityej tyej tyij ajtyáxi'rej i Dios jimi, a'fjci jime' i tyej tyá'tzaahuatye', tyej tyij huatátamua've'en a'fjna jime' i ti tyámua' tyitaatyáto, tyámua' tutyij een, tyajta tatyamua've' a'fjci jime' tyaj jajchó've' a'ájna xicáara' i tyaj jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Dios. ³ Ajta quee a'fj na'aj, sulu a'fj tu tyajta jin tatyamua've' i tyaj jajpuéjtzij, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tijin a'fj pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyo'táviicue', ⁴ ajta i tyej tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij jéetze' tyámua' huárinyij, ajta i tyaj jéetze' tyámua' eenye' pu tatá'caa tyej tyij tyí'ijchó've'ej tyaj a'áa jo'tyá'itzeere'en i Dios jimi. ⁵ Ajta i tyaj jin tyí'ijchó've' capu a'náj taatatyévi'raste'sij, ji'nye Dios pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta', a'fjci jime' ti ju júuricamej ityájma jimi huatájto.

⁶ Ji'nye tyati'ij ityáj quee pújooriajva'aj tyaj tajapuá huatányuunyij, Círíistu' pu tajitzé ma'can huamu'f' néijmi'caa ityájma i tyaj quee xá'pu' huarfj. ⁷ Jéehua pu tyési' ti a'tfj séej jitze ma'can huámu'i'nyij. Capu ajta a'tfj óoca'nyej ti séej jitze ma'can huámu'i'nyij i tyévi'j ti tyámua' tyí'tyevij, nusu xaa a'tfj óoca'nyej ti jitzán ma'can huámu'i'nyij i a'tfj ti jéehua huápu'ij tyí'tfj xá'pu' huáruuj jimi. ⁸ Ajta i Dios pu a'yan tyitaataséjratyej ti huápu'ij taxie've', ji'nye tyati'ij tyooj jéehua a'ítzéeria'caj a'fjci jimi, Círíistu' pu tajitzé ma'can huamu'f'. ⁹ Ajta ijíj, ti'ij i Dios tyámua' tyitaatyáto a'fjci jime' ti Círíistu' tajitzé ma'can huamu'f', tyámua' pu'ij jéetze' tyí'tahu'ire' ti'ij quee i puéjtzij táaci'tyij. ¹⁰ A'yaa pu tyí'ja'yájna, ji'nye tyati'ij tyooj jajcha'fíria'caj i Dios, a'fj pu tyámua' tyitaatyáto a'fjci jime' ti i yójra' tajitzé ma'can huamu'f', jéetze' pu'ij tajapuá huatányuusij, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en, ijíj tyaj tyeríj jimí ajtyu'uj. ¹¹ Ajta quee a'fj na'aj, sulu tyajta tu huatátatamua've'sij i Dios jimi, a'fjci jime' ti i tavástara' Jesús i ti ajta Círíistu' pué'een tyámua' táaruuj, tyej tyij tyámua' tyityeetyá'itzeere'en i Dios jimi.

A'fjna i Adán ajta a'fjna i Círíistu'

¹² A'yaa pu tyí'ja'yájna, sfj pu'uj i tyévi'j ti je'ej pua'aj huarfj a'yan huataséjre i cháanacaj japua aj mu mij néijmi'je'ej pua'aj huarfj, aj pu'ij a'yan atyojo're'nyej ti

huamu'f' a'fjna i a'tfj, a'fj mu mij jin majta néijmi'i huácuij i maj a'fjci jitze i tyévi'j eeráanyej, ji'nye néijmi'i mu majta ootyá'itzee i Dios jimi. ¹³ Ti'ij quee xu huatyá'tuihuaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, mu'ríj a'yan tyí'tyá'itzeeria'ca'aj i tyeftye'e i Dios jimi, ajta tipua'aj quee séjre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'riitaca'aj ti séej a'yan tyo'xíjtye'en je'ej ti tyí'tfj jin tyo'tyá'itzee.

¹⁴ Ajta ti'ij na'aj tyu'séjre' i Adán 'asta na'aj quee huataséjre a'fjna i Moisés, néijmi'i mu i tyeftye'e huácuij i maj quee xá'pu' huarfj, tyij majta quee a'yan cha'taj mana'aj huarfj ti'ij a'fjna i Adán i tiquee ja'rá'astijrej je'ej ti i Dios tyaata'fj, ji'nye Adán pu a'yan éenye'ej ti'ij i ti ya'uvé'nyesij.

¹⁵ Ajta i ti jin ootyá'itzee a'fjna i Adán, capu a'yan cha'tána'aj een ti'ij i ti Dios juxié'vi'ra' jin taatapuéjve. Ji'nye mue'tfj mu huáacuij a'fjci jime' ti sfj ootyá'itzee i Dios jimi, ajta a'fjna i Dios ti taatapuéjve, a'fjci jime' je'ej ti i sfj i tyévi'j huarfj juxié'vi'ra' jime', a'fj pu a'fjn pué'een i Círíistu', jéetze' pu'ij tyí'hu'ire' ajta ti'ij tyámua' tyihuo'tyátoonyij mui'caa i tyeftye'e. ¹⁶ A'fjna i ti jin sfj ootyá'itzee i Dios jimi, capu a'yan cha'taj na'aj een ti'ij i ti Dios taatapuéjve, ji'nye ti'ij sfj i a'tfj ootyá'itzee i Dios jimi, aj pu'ij huataséjre i puéjtzij, ajta i Dios ti taatapuéjve, a'fjci jime' i maj jéehua ootyá'itzee a'fjci jimi, a'fj pu tatá'caa tyej tyij ji're'nyej huatyá'itzeere'en a'fjci jimi. ¹⁷ Ji'nye a'fj mu jin huácuij i tyeftye'e a'fjci jime' ti sfj na'aj i tyévi'j quee xá'pu' huarfj, jéetze' pu'ij i Dios tyámua' ta'uurej a'fjci jime' i ti taatapuéjve, tyej tyij ji're'nyej huatyá'itzeere'en a'fjci jimi, a'fjci jime' je'ej ti huarfj a'fjna i tyévi'j, a'fjna i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een.

¹⁸ Ajta a'fjna i ti jin quee tyámua' huarfj i Adán, Dios pu'ij néijmi'caa ooxíjtye i tyeftye'e ti'ij puéjtzij huotá'an, a'yaa pu'ij ajta tye'rájraa mej mij néijmi'i ji're'nyej huatyá'itzeere'en, a'fjci jime' je'ej ti huarfj i Círíistu' mata'aj mij júurij muá'ra'nyij jusén jime'.

¹⁹ A'yaa pu sfj na'aj i tyévi'j quee tya'rá'astijre je'ej ti i Dios tyaata'fj, a'fj mu jin mue'tfj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij ajta mui'caa tyu'cf'ij mej mij ji're'nyej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'fjna jime' ti sfj i tyévi'j ja'rá'astej i Dios, mej mij mue'tfj tyámua' huárinyij i tyeftye'e.

²⁰ Ajta a'fjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu een jin huatyátuihuaca' ti'ij jéetze' huataséjre'en i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta ti'ij jéetze' huataséjre i maj jin ootyá'itzee, Dios pu ajta jéetze' tyámua' tyihuo'tá' juxié'vi'ra' jime'. ²¹ A'fjna i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi, a'yaa pu tyihuo'mué'tij mej mij huácu'nyij, a'yaa pu cha'tána'aj tyu'tyámue'tij i ti jin Dios tyámua' tyitaatá', tyej tyij ji're'nyej huatyá'itzeere'en, ajta tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime' a'fjci jimi i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een.

Ityáj tu júurij séejre' i Círíistu' jimi

6 ¿Ji'nye tyana'aj tyij tyu'taxájtaj? ¿Nyiquij tyooj atya'ítzé'rihua'aj tá'ju'un ta'aj ij i Dios jéetze' tyámua' tyihuo'jó'mua'raj? ² Catu xaa nyu'uj. Tu'ríj ityáj huácuij a'fjci jimi i ti je'ej pua'aj een, zji'nye ooj tyí'rij

tyaj a'yan tyí'tyechaj ta'tya'itzé'rihua'aj tyi'tíj jime' tíquee xá'puí' een i Dios jimi? ³ ¿Nyij sequée ja-mua'reej, siaj jimi ajtyáhuixij i Círíistu' siati'ij huái'hua-ca', tyajta je'en jitzán ajtyáma'cantaj ta'raa tí'ij a'ñin huamuí'? ⁴ Ji'nye tyati'ij huái'huaca' tyajta tu avá'-nami'huaca' i Círíistu' jamuán, tyajta huá'cui'ihuaca' tyej tyij huatájuurej tyajta je'en jájcuan jin chajca, a'yá'-na tí'ij i Círíistu' tyu'tájuuriaca' a'ñici jime' i Dios tí néi-jimi' i jin putyí'uurej.

⁵ Típua'aj a'ñici jitze ta'ajtyáma'cantaj i Círíistu' tí'ij a'ñin huamuí', tyajta tu jitzán ajtyama'cáantaj ta'raj tí'ij a'ñin huatájuuriaca'. ⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej tíjin je'ej tyaj jájcua' tyi'tyítacha'ñica'aj a'ñi pu ajta jamuán óota-tehuaca' i Círíistu', tí'ij antyípuarej a'ñina tí je'ej pu'a'aj een i tyaj jin tyítacha'ñica'aj, tí'ij quee che' ca'nyíjra'aj tata'care'en a'ñina i tí je'ej pu'a'aj een. ⁷ Ji'nye típua'aj a'tíj arí huámuí'nyij, capu che' í'rítaj ja'mej tí i tí je'ej pu'a'aj een tyaata'íjtye'en. ⁸ Típua'aj tyeríj jamuán huácuij i Círíistu', jitzán tutyij tyí'ca'nyej tyej tyajta jamuán júurij tá'ju'un. ⁹ A'yaa tu tyá'-mua'reej tíjin tí'ij i Círíistu' huatájuuriaca', capu che' í'ríj tí'ij ajtáhua'aj huámuí'nyij. Capu che' í'ríj tí ja'anty-imué'tin a'ñina i tí a'ñina jin tyí'ijta mej mij huácui'nyij. ¹⁰ Ji'nye i Círíistu', tí'ij huamuí', a'yaa pu een jin huamuí' tí'ij jo'puá'rite'en a'ñici i tí je'ej pu'a'aj een i maj jin tyúucha'ñica'aj, ajta tí'ij huatájuuriaca', a'ñi pu jin júurij ta'raa tí'ij i Dios jimi séjre'ej. ¹¹ A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj tyá'mua'reeraj siaj seríj huácuij a'ñici jimi i tí je'ej pu'a'aj een, maj siajta júurij i Dios jimi a'ñici jime' siaj seríj jitzán ajtyáma'can i Círíistu' tí ajta Jesús pué'een.

¹² A'ñi pu jin, caxu tyi'tá'care'en tí i tí je'ej pu'a'aj een tyajá'mua'íjtye'ej i ja'mua' tzajta', caxu siajta já'astijri-a'aj a'ñici i tí je'ej pu'a'aj een i tí ja'mua' tzajta' eerányinyii. ¹³ Caxu siajta jatuiiria'aj i ja'muatyévira' a'ñici i tí je'ej pu'a'aj een, siaj sij a'ñici jimi tyí'huire'ej. Sulu siata'aj huatóotonyij i Dios jimi, matí'ij tyeítyee maj meríj huácuij majta je'en huatájuuriaca' a'ñici jime' tí a'ñin arí jamuáhuí, siata'aj jaatátuiire'en i jutyévira' siaj sij jaatyáhuire'en tyi'tíj jime' tí xá'puí' een. ¹⁴ A'yaa pu quee che' a'náj tyajamuaata'íjtye'sij a'ñina i tí je'ej pu'a'aj een, ji'nye caxu ca'nyéjrij jin já'astijre' a'ñici i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'ñi xu jitze aróoca'nyej i tí i Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' jamuáaruuj.

Típua'aj ca'nyéjrij jin metyí'huñria'aj

¹⁵ ¿Ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj? ¿Nyiquij tyooj je'ej pu'a'aj tyi'tyítacha'ñij tá'ju'un a'ñici jime' tí Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitatá'caa, tyajta quee che' já'astijria'aj a'ñici i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? Catu xaa nyu'uj. ¹⁶ Mua'aj xu tyámua' tyá'mua'reej tíjin típua'aj xatóotoonyij a'tíj jimi siaj sij ca'nyéjrij jin ja'rá'astijre'en, mua'aj xu ca'nyéjrij jin jaatyáhuire'ej. Típua'aj a'yan setyá'astijria'aj a'ñici tí je'ej pu'a'aj een, a'ñi pu jamuáatá'sij siaj sij huácui'nyij, na'ríj típua'aj a'yan sety-etyáhuire'en a'ñici i tí xá'puí' een, mua'aj xu júurij huatá'itzeere'ej i Dios jimi. ¹⁷ Ajta tyiche' tyaatatyójtz-i're'en i Dios ja'mua' jime', ji'nye mua'aj mu xu

anaquéej ca'nyéjrij jin jahuñria'ca'aj a'ñici tí je'ej pu'a'aj een, xu'ríj ja'rá'astej a'ñici i nyúucarij i maj jin tyajamuaamuá'tyej. ¹⁸ Tí'ij Dios jamuá'rájtoos siaj sij quee che' ca'nyéjrij jin jatyáhuí'rihua'an a'ñici i tí je'ej pu'a'aj een, a'yaa pu jamuáaruuj siaj sij jaatyáhuire'en a'ñici i tí xá'puí' een a'ñici jimi i Dios. ¹⁹ (A'yaa nu tyajá'mua'ix-aatyé' je'ej tí tyihuá'miteeraste' hua' tzajta' i tyeítyee, ji'nye óoche' pu jamuá'itziitye' siaj sij néijimi' jo'itéej xá'ra'nyij.) A'yájna siati'ij ará'tyeej tyityaatóo'a' siaj sij jaatyáhuire'en a'ñici i tí je'ej pu'a'aj een, siaj sij jéehua huóoxana'cire'en i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotoonyij néijimi' jime' siaj sij jaatyáhuire'en i tí xá'puí' een, siata'aj sij jiré'nyee'ej huatá'itzeere'en i Dios jimi.

²⁰ Siati'ij siooj jatyáhuí'rihua'aj a'ñici i tí je'ej pu'a'aj een, caxu a'ñici jitze tyí'huñria'ca'aj i tí xá'puí' een i Dios jimi, ²¹ ¿tyi'tanyí ij jin je'ej tyajamuaatyáhuí? Íjij xu sij jutyevi'ra' a'ñici jime' je'ej siaj tyi'tíj huáruuj, ji'nye i tí je'ej pu'a'aj een, a'yaa pu tyu'tá'caa siaj sij a'ñici jin huácui'nyij. ²² Ajta íjij, tí'ij Dios jamuá'rájtoos siaj sij quee che' jatyáhuí'rihua'an a'ñici i tí je'ej pu'a'aj een, xu'ríj sij jahuñre' i Dios. A'íi pu xaa já'-muahuire'en, ji'nye a'íj pu jitze eerámej i júuricamej tí naa een, i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ²³ A'yaa pu tyá'mue'tin i a'tíj tí huámuí'nyij típua'aj jaatyáhuire'en a'ñici tí je'ej pu'a'aj een, ajta i tí Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá', a'ñi pu taatá'sij tyej tyij júurij huatá'itzeere'en a'ñici jamuán i Círíistu' tí ajta Jesús pué'een, i tavástara'.

Je'ej tí huatóomua'aj típua'aj i maj tyóovi'tin

7 Nye'ihuáamua', mua'aj xu jamua'tyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa xu siajta tyá'mua'reej tí i nyúucarij a'yan tyé'íjtye' tí'ij ooj júurij i a'tíj. ² Ajta a'yá'-na típua'aj íiti' huícha'aj, a'yaa pu tyé'íjtye' a'ñina i nyúucarij tí a'yan tyúuxie've' tí i íiti' huatá'itzeere'en i jucñin jamuán tí'ij ooj júurij, ajta típua'aj i cña'ra'an arí huámuí'nyij, capu che' a'yan tye'íitye'ej ja'mej i nyúucarij. ³ A'ñi pu jin, típua'aj séej jamuán huatyévice'en, tí'ij ooj júurij i cña'ra'an, juxana'cire' a'ñina i íiti', ajta típua'aj i cña'ra'an arí huámuí'nyij, a'ñina i nyúucarij capu che' tye'íitye'ej ta'mej, aj pu'ij í'rítaj ja'mej tí séej tyáataj jamuán huatyévice'en.

⁴ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', siati'ij jitzán ajtyáhuixij i Círíistu' aj xu sij siajta jamuán huácuij a'ñici jimi i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'ñi xu jin mua'aj séej jitze ajtyáma'can, a'ñi pu a'ñin pué'een i tí huamuí' ajta je'ej huatájuuriaca'. A'ñi pu jin í'ríj tyej jaatátuiire'en i Dios i tyaj jin xá'puí' huaríj. ⁵ Ji'nye tyati'ij a'yan tyí'tyechaj-ca'aj matí'ij i maj je'ej pu'a'aj tyityetyúucha'ij, a'ñina i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyitaatyáhuí tyej tyij jáamua'reej tyaj quee xá'puí' rijcaa, a'ñi tutyij huamue'tij tyej tyij huácui'nyij. ⁶ Ajta íjij tyaj tyeríj huácuij a'ñici jimi i nyúucarij tí néijimi' jin tyí'ta'íjtya'ca'aj, tu'ríj taxáahuaj séejre' tyej tyij jaatyáhuire'en i Dios a'ñici jime' i júuricamej tí jájcua'j, catu che' a'ñici jimi i nyúucarij tí mí'ma'can.

A'ǵjna i ti je'ej pua'aj een ti nye jitze séejre'

⁷ ¿Nyij a'yan tyetyu'taxájtaj ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta je'ej pua'aj een? Catu xaa nyu'uj, ji'nye canu a'yan tya'mua'réeriajche' tyi'tǵj ti je'ej pua'aj een tǵpua'aj quee huatya'itzéere'nyijche' ityájma jimi a'ǵjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. Canu a'náj jamua'réeriajche' ti je'ej pua'aj een tǵpua'aj nyetyí'nyacua'tzaj, tǵpua'aj quee a'yan tyinaaté'xaaty'e'nyijche' a'ǵjna i nyúucarij yee: "Capáj tyí'nyacua'tzaj." ⁸ Ajta a'ǵjna i ti je'ej pua'aj een a'ǵj pu jitze huóoca'an, ti'ij nye jitze jaatyátoonyij néijmi'i i ti je'ej pua'aj een. Ji'nye tǵpua'aj quee séejre'ej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, capu i'rǵj tyaj jáamua'reej tyi'tǵj ti je'ej pua'aj een. ⁹ Ajta jájcuaj imuáj, nyaxáahuaj nu jo'chá'canya'aj, canu tyi'tǵj mua'reeriaca'aj, ajta nyatǵij jáamua'reeri' a'ǵjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, aj pu'ij jéetze' huataséjre nye jimi a'ǵjna i ti je'ej pua'aj een, aj nu nyij huamuí'. ¹⁰ Ajta a'ǵjna i nyúucarij ti tyá-mua' tyinaatá'nyijche' nyej nyij júurij ná'ra'nyij, a'yaa pu tyino'xǵjtyej nyej nyij huámu'i'nyij, ¹¹ ji'nye a'ǵjna i ti je'ej pua'aj een a'ǵj pu náacuanamuaj nyej nyij quee ja'rá'astej a'ǵjci i nyúucarij, a'ǵj pu'ij jin i nyúucarij no'xǵjtyej nyej nyij huámu'i'nyij.

¹² A'ǵj pu jin tyámua' een a'ǵjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta quee tyi'tǵj ja'itziitye', néijmi'i pu xá'puí' een. ¹³ Ajta ji'nye na'quij, ¿nyiquij a'ǵjna i ti xá'puí' een no'xǵjtyej nyej nyij huámu'i'nyij? Capu xaa nyu'uj. A'yaa pu tyúuxie'va'ca'aj ti huataséjre'en i ti je'ej pua'aj een, a'ǵj pu jin a'ǵjna i ti xá'puí' een no'xǵjtyej nyej nyij a'ǵjci jin huámu'i'nyij, ti'ij ajta séeria'aj já'ra'nyij ti jéehua huápuí'ij je'ej pua'aj huasé'rin i Dios jimi a'ǵjna i ti je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucarij a'ǵjna jitze ma'-can i júuricama'ra' i Dios, nyajta nyáaj canu uhuáj-ca'nyej, néijmi'i nu jin jahuüre' a'ǵjci i ti je'ej pua'aj een. ¹⁵ Canu yó'itej je'ej nyaj een jime' jin a'yan tyi'tyínyecha'ij, ji'nye canu a'yan ricij je'ej nyaj tyá'xie've', ajta a'ǵjna i tiquee na'ráanaajchij, a'yaa nu a'ǵjci jin ricij. ¹⁶ Ajta tǵpua'aj a'yan nyarijca a'ǵjci jime' i tiquee na'ráanaajchij, aj nu nyij a'yan tyá'mua'reeren ti xá'puí' een a'ǵjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹⁷ A'ǵj nu jin quee che' nyáaj a'ǵj pué'een i ti a'yan ricij, sulu a'ǵjna i ti je'ej pua'aj een i ti ú'sejre' yunyatzájta'. ¹⁸ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej yunyatzájta', i nyahue'ra' jitze tiquee uhuájca'nyej, tiquee ú'sejre' i ti xá'puí' een, tyij nyajta a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinij a'ǵjci jime' i ti xá'puí', canu pújoorej nyaj a'yan huárinij. ¹⁹ Canu a'ǵjci jin a'yan ricij i ti xá'puí' i ti na'ráanaajchij nyej nyij a'yan huárinij, sulu a'ǵj nu jin je'ej pua'aj ricij i tiquee na'ráanaajchij. ²⁰ Arí iǵij, tǵpua'aj a'yan nyarijca a'ǵjci jime' je'ej tiquee tyina'ráanaajchi, canu che' nyáaj a'ǵj pué'een i nyaj a'yan ricij, sulu a'ǵjna i ti je'ej pua'aj een ti ú'sejre' yunyatzájta'.

²¹ A'yaa pu'ij tyé'miteere' nyaj jaxie've' nyaj xá'puí' huárinij, ajta canu pújoorej, ji'nye nye jitze pu séejre' a'ǵjna i ti je'ej pua'aj een. ²² I nyaxiéjnyu'caa nu jin jaxie've' nyaj ja'rá'astej a'ǵjci i Dios nyuucáaj, ²³ a'ǵj pu nyose' a'ǵjna i ti je'ej pua'aj een a'ǵjci jamuán i ti tyí'ijta

yu nyaxiéjnyu'caa tzajta'. A'ǵj pu a'ǵj pué'een i ti je'ej pua'aj een i ti tyí'ijta nyej jitze ti ajta arí naatyáajj'quej.

²⁴ Canu nyij che' je'ej tyéejtyoovej. ¿A'tanyij níi'rá-toosij a'ǵjna jitze i nyaj jatyáhue'ra' ti'ij quee a'yan tyináci'tyij nyaj huámu'i'nyij? ²⁵ A'ǵj pu'uj i Dios, i nyaj tyé'tyojtzire', a'ǵjci jitze ma'can je'ej ti huarǵj a'ǵjna i Jesús, i Ciríistu' ti ajta tavástara' pué'een. A'yaa nu nyij tyiyó'itej nyej jaatyáhuüre'en je'ej ti tyeetyáitoo a'ǵjna i Dios i junyúucáa, nyajta quee nyaca'nyej a'ǵj nu nyij jin putya'huüre' a'ǵjci i ti je'ej pua'aj een.

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'ij je'ej ti tyá'xie've' i júuricama'ra' i Dios

8 A'yaa pu'uj, capu che' tyi'tǵj je'ej huá'uurej a'ǵjma i maj jitzán ajtyu'uj i Ciríistu', ti ajta Jesús pué'een, ² ji'nye a'ǵjna i nyúucaria'ra' i júuricama'ra' i Dios, i ti ajta tyu'tá'caa tyej tyij júurij tá'ra'nyij a'ǵjci jimi i Ciríistu', a'ǵj pu muirájtooo a'ǵjci jitze i ti je'ej pua'aj een ti ajta tyu'jé'caj. ³ Ji'nye i Dios pu a'yan huarǵj je'ej tiquee tyu'tái'riitariaca' ti a'yan huárinij ityájma jimi a'ǵjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta Moisés ti jaatyáitoo, capu táahuü a'ǵjna i nyúucarij a'ǵjci jime' tyaj quee ja'vicue'raca'aj tyaj ja'rá'astej. A'ǵj pu jin Dios muyo'ta'ityaca' i juyó'j ti'ij a'ǵj a'yan cha'tána'aj huataséjre'en matǵij i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i Dios jimi, ti'ij huatóomu'vejritaj a'ǵjma jitze ma'can i maj ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu a'ǵjna jin huarǵj ti'ij jo'xǵjtye'en ti'ij quee che' tyi'ta'íitya'aj já'ra'nyij a'ǵjna i ti je'ej pua'aj een. ⁴ A'ǵj pu a'yan huarǵj tyej tyij ityáj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyúuxie've' a'ǵjci jitze i nyúucarij, ji'nye catu che' a'yan tyi'tyítacha'ij a'ǵjci jime' i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i tatzájta', sulu a'ǵj tu jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁵ A'ǵjma i maj a'yan tyityetyúucha'ij a'ǵjci jime' ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i hua' tzajta', a'yaa mu a'ǵjci jitze tyí'mua'tzej je'ej ti a'ǵj ca'nyíjra'aj tyihua'tá'caa, majta a'ǵjma i maj a'ǵjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu a'ǵjci jin tyá'huoo je'ej ti tyá'xie've' a'ǵjna i júuricama'ra' i Dios. ⁶ Tǵpua'aj a'tǵj a'ǵjci jitze tyí'mua'ajcaj i ti je'ej pua'aj een ti tzajta' eerányinyii, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti'ij huámu'i'nyij, ajta tǵpua'aj a'tǵj a'ǵjci jitze tyí'mua'ajcaa je'ej ti tyá'xie've' a'ǵjna i júuricama'ra' i Dios, a'ǵj pu júurij huatyá'itzeere'ej ajta tyámua' tyi'éenye'ej ja'mej a'ǵjci jimi. ⁷ Majta a'ǵjma i maj a'ǵjci jitze tyí'mua'tzej i ti je'ej pua'aj een, a'ǵj mu jájcha'üre' i Dios, ji'nye camu jaxie've' majta quee pújoorej maj ja'rá'astej i nyúucaria'ra' i Dios. ⁸ A'ǵj pu jin a'ǵjma i maj a'yan tyá'astijre' a'ǵjci ti je'ej pua'aj een ti hua' tzajta' eerányinyii, capu je'ej tyí'rij maj tyámua' tyaatá'an i Dios.

⁹ Sijta mua'aj caxu che' a'yan tyi'tyechej ti'ij i ti je'ej pua'aj een, sulu je'ej ti tyúuxie've' i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye a'ǵj pu'rǵj huatyá'itzee ja'mua jimi. Dios pu ja'mua tzajta' séejre'. Ajta a'ǵjna i tiquee jimi séejre' i júuricama'ra' i Ciríistu', capu Ciríistu' jitze ajtyáma'can. ¹⁰ Ajta tǵpua'aj i Ciríistu' ja'mua tzajta' séejre'ej, a'ǵj pu ajta ja'mua tzajta' séejre' i júuricamej, ji'nye Dios pu arí tyámua' jamuáaruuj, tyij ajta arí i ja'muatyévira'

huamuí' a'fjci jitze i ti je'ej pua'aj een. ¹¹ Ajta tipua'aj ja'mua tzajta' séjre'ej i júuricama'ra' i Dios ti jaatájuuri-tyej a'fjci i Ciriístu', a'fj pu ajta jaatájuuritye'sij i siaj jatyáhue'ra' a'fjci jime' ti i júuricama'ra' arí ja'mua tzajta' séjre'.

¹² A'fj pu jin nye'ihuáamua' a'yan tyúuxie've' ityájma jimi tyej tyij quee che' a'yan tyá'astijre'ej a'fjci ti je'ej pua'aj een i ti tatzájta' eerányinyii. ¹³ Ji'nye tipua'aj a'yan setyityetyúucha'fij a'fjci jime' i ti je'ej pua'aj een i ti eerányinyii ja'mua tzajta', a'yaa pu tyajá'muaci'tyij siaj huácui'nyij, ajta tipua'aj sequée che' já'astijria'aj a'fjci i ti je'ej pua'aj een ti eerányinyii i ja'mua tzajta', siajta je'en a'fjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, aj xu júurij xá'ju'un.

¹⁴ Néijmi'i i maj jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'fj mu yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁵ Siajta mua'aj caxu a'fjna ancuriáa' i júuricamej tí'ij ca'nyéjrij jin tyajamuata'íjtye'en siaj sij siajta jatzínya'aj a'fjci i ti tyajá'mua'íjtye', sulu a'fj pu a'fjn pué'een i júuricama'ra' i ti a'yan já'mua'uurej siaj sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios. A'fj tu júuricama'ra' jitze arataca'nyáaj tyij a'yan tyé'jee tíjin: "Muáaj paj tavástarata' pué'een." ¹⁶ Ajta a'fjna i júuricama'ra' i Dios, ajta i tajúuricamej, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'mua'reej tyaj yójmua'mua' pué'een i Dios. ¹⁷ Ajta tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een i Dios, tyi'tfj pu a'fjci jin ajta taci'tyij i Dios jimi jamuán i Ciriístu', ji'nye ityáj tu tyajta jamuán jajpuéjtzij i Ciriístu' tyajta tutyij jamuán séeria'aj tá'ju'un jusén jime'.

A'fjna ti huápuí'ij naa huasé'rihua'aj ta'mej ti ooj ma-ja'vé'mej

¹⁸ A'yaa pu tyiná'miteeraste' nyéetzij, a'fjna i tyaj jin jajpuéjtzij íyan i cháanacaj japua, capu tyi'tfj je'ej a'fjci jimi i tyaj jimi séeria'aj tá'ju'un tí'ij huataséjre'en i tavástarata'. ¹⁹ Ajta tí'ij na'aj i ti a'yan tyí'sejre' i Dios ti tyú'taahuaca', a'fj mu jajchó've' a'ájna xicáara' tí'ij i Dios huatóosejrata ityájma jimi i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²⁰ Ji'nye néijmi'i tí'ij na'aj tyí'sejre' seequéj pu tyi'huóo'ruu tí'ij quee a'yan éenye'ej tá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie'va'ca'aj i Dios, capu jusfj a'yan huóoruuj, sulu Dios pu juxié'vi'ra' jin a'yan tyeetyájtoo tí'ij jaa-jájuare'en majca'huáye, ²¹ néijmi'i i ti tyí'sejre' pu tyi'íjchó've' a'ájna xicáara' ti jitzán Dios jaatyáhuire'ej, tí'ij ajta tajamuán séeria'aj já'ra'nyij i tyaj yójmua'mua' pué'een. ²² A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'yan tyí'een jo'tij na'aj i cháanacaj japua ti a'yan tyu'puéjtzij tí'ij tipua'aj íitaj ootacuí'nyej. ²³ Tyajta ityáj a'yaa tu tyajta tya'a-jpuéetzij, ji'nye pu'ríj ityájma jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, ti a'fjn pué'een i ta'nájcaj ti Dios a'yan tyi-ta'táratziiri'. Jéehua tu jajpuéetzij a'yan tyetye'ejcho've'ej tí'ij táaci'tyij tyaj yójmua'mua' pué'eenye'ej tá'ra'nyij i Dios, tí'ij ajta i Dios japuan huatányuunyij i tatyévira'. ²⁴ A'yaa pu een jin Dios tí'rájtoo tyej a'yan tye'ejchó've'ej a'fjci i tyaj quee xu jaséj. Ajta tipua'aj tyeríj jaséjraj i tyaj jajchó've', capu che' juxie've' tyaj jacho'va'aj. ¿Nyi a'tfj tyi'tfj tyicho've' ti arí jaaséj? ²⁵ Ajta

tipua'aj i tyaj jajchó've' tyequée xu jaséjraj, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj jacho'va'aj tyequée tyá'xaahuataj.

²⁶ A'yaa pu'ij ajta i júuricama'ra' i Dios tyí'tahuire' a'fjci jime' tyaj quee je'ej rinyij tajfímua'aj. Ji'nye catu jamua'reej tyi'tfj ti nyúucarira' juxie've' tyej tyij hu-atyényuunyij, a'fj pu jin i júuricama'ra' i Dios tajitzé ma'can tyényuusij, a'yaa pu tyó'ci'xij tí'ij i tíquee tya'ancurí'raj, ji'nye capu i'ríj ti a'tfj jaataxáj. ²⁷ Ajta a'fjna i Dios ti néijmi'i mua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i tatzájta', a'fj pu jamua'reej je'ej ti huatóomua'aj a'fjna i ti jahuo i júuricama'ra', ji'nye a'fj pu hua' japua huatányuusij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

Néijmi'i tu jin tyu'tyámue'tij i Dios jimi

²⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios huá'huire' tí'ij néijmi'i a'yan tye'rájra'nyij je'ej ti a'fjn tyámua' tyihuo'tá'an a'fjma i maj jaxie've', a'fjma i ti arí a'fjn hua'antyíhuoj tí'ij tyi'tfj jin tyihua'antyárutye'en. ²⁹ Ajta a'fjma i ti Dios jájcuaj imuáj arí huá'muajtyajca'aj, a'yaa pu tyihua'antyíhuo tí'ij a'yan huó'uurej tí'ij a'fjna i yójra', ajta tí'ij a'fjn pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ta'nájcaj a'fjma jimi i ihuáamua'mua'. ³⁰ Ajta a'fjma i ti a'yan jájcuaj imuáj tyihua'antyíhuo, a'fj pu ajta huotajé, ajta a'fjma i ti huotajé, a'fj pu tyámua' huó'ruuj mej mij jí'reenya'aj huatáy'itzeere'en a'fjci jimi, ajta a'fjma i ti tyámua' huó'ruuj, a'fj pu huota' mej mij jamuán séjre'ej muá'ra'nyij jusén jime'.

³¹ ¿Ji'nye tyajtáhua'aj tyu'taxájtaj? Tipua'aj i Dios tajapua' nyuucacaj, capu i'ríj ti a'tfj ta'antypuá'itye'en ityájma. ³² Capu i Dios quee a'yan tyito'tyéchootzej i juyój, sulu a'fj pu tyu'tá' tí'ij huámuí'nyij tajitzé ma'can i cúruuj jitze, ¿nyiquee a'yan cha'taj na'aj ij juxié'vi'ra' jin néijmi'i tyitaatapuéjve'sij, i ti tyí'sejre' i Ciriístu' jimi? ³³ ¿A'tanyíj a'yan tyihua'xajzi' a'fjma i Dios ti hua'antyíhuoj? Dios pu a'fjn pué'een i ti tyámua' huá'uurej. ³⁴ ¿A'tanyíj puéjtzij huotá'sij? A'fj pu a'fjn pué'een i Ciriístu' ti huamuí', ajta je'en huatájuuriaca', líjij pu muáca'ta' i Dios já'sejre', a'fj pu'ij taatyáhuire'ej. ³⁵ ¿A'tanyíj ij tye'entyí'uunaj tí'ij i Ciriístu' quee che' taxie've'ej? ¿Nyiquij tipua'aj tyi'tfj tamuarie'riste'ej, na'ríj tyi'tfj ta'tziitya'aj, ca' tipua'aj je'ej pua'aj máta'uuriaj, nusu tyatájcuaj, ca' tipua'aj tyej quee je'ej tyéejvicue'raj, ca' tipua'aj tyaj huácui'nyij? ³⁶ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

Muéetzij jime' tu a'náj tina'aj á'taca'nyej tyej tyij huácui'nyij,

a'yaa mu ta'uurej matí'ij a'fjmaj i cánya'xii i maj huá'cui'caa.

³⁷ Ajta néijmi'i jime' a'fjci, a'yaa tu tyu'tyámue'tij a'fjci jime' ti i Ciriístu' taaxié'vej. ³⁸ A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej tíquee tyi'tfj tye'entyí'uunaj tí'ij quee che' i Dios taxie've'ej. Capu i tyaj júurij huatáy'itzeere'en, na'ríj tyaj huácui'nyij, na'ríj i maj tajapua' tyí'huire' i Dios jimi, na'ríj a'fjmaj i maj tyí'huire' i tyiyáaru' jimi, je'ej ti tyí'ricij i ti tyí'sejre', nusu je'ej ti tyí'rinyij, ³⁹ tipua'aj i ti jéetze' ájtyeej, na'ríj i ti jéetze' ajo'cátyee i tajityé, tyi'tfj tina'aj ti a'yan séejre' i Dios ti tyú'taahuaca'. Capu tyi'tfj tye'entyí'uunaj i Dios ti jin

taxie've' ajta taataséjratyej i Ciriistu' jimi, a'fjna i Jesús ti tavástará' pué'een.

Dios pu hua'antyíhuoj a'fijma i maj Israel jitze ajtyáma'can

9 A'yaa nu tzáahuatyí'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' i Ciriistu' jimi, canu tyí'hue'taj. Ajta i nyaj jin ma'úu-mua'rej jamuán i júuricama'ra' i Dios, a'yaa mu tyí'nye'ixaatye' ti a'yan tyí'ja'yájna, ² jéehua nu nyaxaa-mujritye', nyajta a'náj tina'aj jajpuéjtzij i nyaxiéjnyu'caa tzajta', ³ a'yaa nu tyá'xie've' tipua'aj i'rítan na'ráana-jchij ti Ciriistu' manúurieenyij, ti'ij na'antypuá'ritye'en hua' jitze ma'can i nye'ihuáamua', a'fijma i maj a'yan cha'taj mana'aj tyitye'ráanyej nyati'ij nyáaj. ⁴ A'fij mu Israel jitze ajtyáma'can, ajta i Dios huatyóoyojmua'tyej. Dios pu ajta huatyá'itzee hua' jimi a'fjna ti naa séeri-a'aj ta'raa, ajta hua' jimi tyu'tá' i junyúuca a je'ej ti tya'ra'nyíche', majta a'fijmaj, a'yaa mu tya'ancuriáa' a'fjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, majta a'fjci i yi'ráj je'ej maj tyá'na'michej, ajta mui'caa jin tyihua'táratziiri'. ⁵ A'fij mu majta hua' jitze eeráma'can i tahuásimua'ci'ij, ajta hua' jitze pu a'yan tye'ráanyej a'fjna i Ciriistu' ti ajta a'fijn pué'een i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, tyiche' a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

⁶ Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' ti i nyúucarij quee tyi'tfj huíria'ca'aj i Dios ti huo'ta' a'fijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, sulu a'fijmaj i maj a'fjci jitze eeráanyej i Israel, camu néijmi'i jiré'can jime' a'fjci jitze ajtyáma'can. ⁷ Camu majta néijmi'i yójmua'mua' pué'een a'fjci i Abraham, sulu Dios pu a'yan tyaaté'exaatya'ca'aj tijin: "A'fij mu a'fijn pué'eenye'ej muá'ju'un a'yóojmua' i maj jitzán eerányesij a'fjci i Isaac." ⁸ A'yaa pu'ij tyí'ta'ixaatye' maj quee néijmi'i yójmua'mua' pué'een i Dios i maj Abraham jitze eeráanyej, sulu a'fijmaj i maj ja'tzaahuatyé' a'fjci i ti jin Dios tya'tóoratziiri', a'fij mu a'fijn pué'een i maj yójmua'mua' pué'een a'fjci i Abraham. ⁹ Ji'nye Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' a'fjci jimi i Abraham tijin: "A'náj nyaj nyeríj a'yan tyaaxá'pu'intarej, nyáaj nu nyajtáhua'aj ya'uvé'nyesij, ajta i Sara pu arí tyiyóoj ta'mej."

¹⁰ Ajta quee a'fij na'aj. A'fijmaj i maj hua'puaj i yójmua'mua' i Rebeca, a'fij pu a'fijn pué'eenye'ej i hua'táataj a'fjna i Isaac, ¹¹ Ajta mati'ij quee xu nánie'huacaj i maj hua'puaj, mati'ij quee xu tyi'tfj je'ej uuriáacaj, tipua'aj ti xá'pui' een, na'ríij ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu Dios tyaaté'exaa a'fjci i hua' náana'aj tijin: "A'fjna ti vásti', a'fij pu jaatyáhuire'ej a'fjci i ti pá'rí'ij." ¹²⁻¹³ Ajta a'yan tijin: "Nyáaj nu jaxie've' a'fjci Jacob, nyajta jájcha'üre' a'fjci i Esaú." A'yaa pu'ij tyé'miteere' je'ej ti ricij i Dios ti'ij a'fijn séej avá'huoonyij, je'ej ti a'fijn tyá'xie've', ajta quee a'yan tyaataxáatan je'ej ti tyi'tfj jin huaríj.

¹⁴ ¿Nyij a'fjci jin a'yan tyetyu'taxájtaj ti i Dios quee xá'pui' ricij? Catu xaa nyu'uj. ¹⁵ Ji'nye Dios pu a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Moisés tijin: "Nyáaj nu tyaatú'uuny-i'raj a'tfj tina'aj ti a'yan tyina'ráana'ajchij, nyajta nu ja'an-cu'vaxi'ij a'tfj ti ajta a'yan tyina'ráana'ajchij." ¹⁶ A'yaa

pu'ij, capu a'yan tyá'ci'tyij i a'tfj a'fjci jime' je'ej ti justíj tyá'xie've', nusu je'ej ti tyi'tfj jin tyí'tyese', sulu je'ej ti i Dios tyá'ancu'vaxi'ij. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyaaté'exaa a'fjci i rey Egipto ti tyejé'ijta'ca'aj tijin: "A'yaa nu rey jime' tyimua'an-tyáaru'jtye nyej nyij a' jimi huo'taséjratye'en i nyaj jin néijmi'i putyí'uurej, ajta mej mij néijmi'que' náamua'-tyij íiyan i cháanacaj japua." ¹⁸ A'yaa pu'ij i Dios tyá'cu'vej a'tfj ti a'yan tya'rána'ajchij, ajta a'yan tya'tá-caa ti a'tfj a'yan tye'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa a'tfj ti ajta a'yan tya'rána'ajchij.

¹⁹ Ajta a'tfj pu a'yan tyu'taxájtaj tijin: "Tipua'aj a'yan tyí'ja'yájnatán, ¿ji'nye een jime' i Dios tajitzé tyí'pua'ritye', tipua'aj a'fijn justíj a'yan ta'uurej?" ²⁰ ¿Pajta muáaj tyáati'! ¿A'tanyíj paj pué'een pej pij a'yan tyí'anyuuste' i Dios jimi? ¿Nyiquij i xá'rij a'yan tyaaté'exaatye'sij a'fjci i ti jaatyátaahuaca' yee: "Ji'nye een jime' a'yan petyi-natyátaahuaca'?" ²¹ A'fjna i a'tfj ti xá'rij tyí'ta'huacaa, a'yaa pu tyu'tóoci'puaj ti tyu'muárie'en i xarij jime', ti'ij séecan tyú'taahuaj i xá'rijtze ti naa tyu'sé'rin, ajta séecan ti cha'na'aj tina'aj tyí'huire'.

²² Dios pu a'yan tyá'xie've' ti taataséjratye'en ti a'fijn néijmi'i putyí'uurej, a'fj pu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' a'fijma jimi i ti a'yan tyihua'tyévijtya'ca'aj mej mij jó'vetyij. ²³ A'yaa pu'ij ajta ityájma tyitaataséjra ti a'fijn tyámua' tyihuo'tyájtóo a'fijma i ti hua'ancu'vajxi, ajta anaquééj tyámua' táaruuj tyej tyij hua' jitze ajtyáma'-cantaj tá'ra'nyij. ²⁴ A'yaa pu i Dios tyitaatajé, ityájma i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'fijma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ²⁵ A'yaa pu ajta tyo'tyéyu'xaca' i yu'xarij jitze a'fjna i Oseas tijin:

A'fijmaj i maj quee nyejitzé ajtyáma'cantaca'aj, a'yaa nu huo'támua'sij tijin mu'ríj nyetye'fityeristya-mua' pué'een, nyajta a'fijma i nyaj quee hua'xie'va'ca'aj, a'yaa nu nyajta tyihuo'taxájtaca' tijin nyaj hua'xie've'. ²⁶ Ajta jo'maj a'yan tyihuojo'té'exaa i tye'fityee yee: "Mua'aj xu quee nyetye'fityeristyamua' pué'een", a'yaa mu tyihuo'taxájtaj maj yójmua'mua' pué'een i Dios ti júurij.

²⁷ Ajta a'fijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, Isaías pu a'yan tyihuo'té'exaa'ij tijin: "Tyij majta jéehua i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yan a'chu ti'ij i séj ti a'áa ja'aj-tyájcaj jo'tij ja'va'ástimee i jájrij, capu néijmi'caa huire'en ti'ij i Dios hua' japua huatányuunyij, ²⁸ ji'nye jiyet'zín pu i Dios néijmi'i antypuá'ritye'sij ti'ij puéjtzij huo'tá'an a'fijma i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua." ²⁹ A'yájna ti'ij ajta arí tyu'taxájtaca' a'fjna i Isaías tijin:

Tipua'aj i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej quee taatá'nyijche',

tyej tyij séecan jitze eerama'cáantaj, a'yaa pu'ij ajta tyi'ta'uréenyijche',

ti'ij tyihuó'ruuj i maj a'áa jo'cháatima'caa a Sodoma majta a Gomorra.

I maj jin ootyá'itzee i maj Israel jitze ajtyáma'can

³⁰ ¿Ji'nye tyetyu'taxájtaj a'íjna jime'? Nyiquij a'íjna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye', i Dios tyámua' huó'ruuj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj majta jahuocca'aj mej mij ji'rén'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ³¹ Majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj, i maj a'yan tyá'huocca'aj i nyúucarij jitze i maj jin tyí'ijta mej mij ji'rén'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi, a'íi mu quee ja'ancuriáa' i maj jahuocca'aj. ³² ¿Ji'nye een jime' mequee ja'ancuriáa'? A'yaa mu een jin huamué'tichej maj quee a'íjna jitze tyí'ca'nyajca'aj i maj jitzán tyá'tzaahuatye', sulu je'ej maj tyí'táj jin rijcaa. ³³ A'íj mu jin huamué'tichej a'íjci jime' maj jaatyáxaahuataca' a'íjci i ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Nyáaj séej tyé'vij huata'ítyij a Sión,
a'yaa pu tyinaatyáhuire'ej tí'ij i tyetyéj i maj jitzán éj-cataj i tyétyacaa,
ajta i ti jitzán tyí'ca'nyej capu jaatatyévi'raste'sij.

10 Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' i nyaxiéjnyu'caa tzajta', nyajta a'yan tyá'huaviij i Dios tí'ij a'íin hue'rátoonyij i maj Israel jitze ajtyáma'can. ² A'yaa nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jaxie've' siaj jaatyáhuire'en i Dios, ajta a'íjna i siaj jin jaxie've' siaj sij a'yan huárinyij capu a'íjna jitze aróoca'nyej i ti ji'rén'can jime'. ³ Ji'nye caxu jamua'reej ti i Dios a'íin pué'een i ti tyámua' huá'uurej i tyeétyee, ju-jíimua'aj xu sij a'yan tyá'huoo siaj sij ji'rén'nye'ej huatyá'itzeere'en, siajta quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyaaxá'pu'íntarej tí'ij a'táj ji'rén'nye'aj jimi huatyá'itzeere'en a'íjci jimi. ⁴ Ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'íi pu antyipuá'riaca' tí'ij i Ciriístu' yan uvé'nyej, a'yaa pu'ij tyí'rij siaj néijmi'i tyámua' tyityeetyá'itzeere'en a'íjci jime' siaj tyá'antzaahuatye'en i Ciriístu' jimi.

⁵ Ajta tí'ij a'táj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jitze ma'can i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, Moisés pu a'yan tyo'tyéyu'xaca' tijin: "A'táj ti ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa pu tyúuxie've' ti néijmi'i a'íjci jitze aróoca'nyej i nyúucarij." ⁶ Ajta i ti jin a'táj tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'íjna jimi i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyá'xaj tijin: "Capáj a'yan tyí'mua'aj-caj mua' tzajta' yee: ¿A'tanyíj tajapuá jo'ojnyésij?, ta'aj ij yajava'cányijtye'en a'íjci i Ciriístu'", ⁷ na'riij yee; ¿ajo'cárutyij tyétye' imuáj?, ta'aj ij je'tátoonyij i Ciriístu' hua' tzajta' i maj meríj huácuij." ⁸ Tyi'tanyí na'aj putyí'xaj i ti a'yan yee: "A'íjna i nyúucarij a jimi pu sée-jre', ajta a'íjci jitze i paj jin ma'úumua'rej ajta a'xiéjnyu'caa tzajta'." A'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta huá'ixaatye'. ⁹ Típua'aj a'yan petyu'taxáj yee Jesús pu tavástará' pué'een, pajta a'xiéjnyu'caa tzajta' tyá'antzaahuatye'en ti i Dios jaatájuurityej, aj pu i Dios mui'rátoosij. ¹⁰ A'yaa pu tyúuxie've' paj a'xiéjnyu'caa jin tyá'antzaahuatye'en tí'ij muáahuire'en, pajta mua' tyenyij jin jaataxáj ti i Jesús a'íin pué'een i Ciriístu', aj pu'ij Dios a japua huatányuusij.

¹¹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'táj ti tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, capu a'náj huatóotye-vi'ra'astaj." ¹² Majta juxa'aj mana'aj een i tavástará' jimi, a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, ji'nye sáij pu'uj a'íin pué'een i ti néijmi'caa tavástará', ajta néijmi'i tyihua'tá'caa je'ej ti sáij ajta sáij tyaatáhuaviiraj. ¹³ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'táj tina'aj ti a'yan tyaatáhuoosij i tavástará' jimi, Dios pu japuan huatányuusij." ¹⁴ Ajta ¿ji'nye tyí'rij maj huatyényuunyij i tavástará' jimi, típua'aj mequee xu jimi tyá'tzaahuatye'? ¿Ajta ji'nye tyí'rij mej mij jimi tyá'antzaahuatye'en, típua'aj mequee xu jáanamua'jri' ti a'táj jitzán ma'can tyihuó'ixaatye'en? ¿Ajta ji'nye metyá'namua'jran, típua'aj quee a'táj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁵ ¿Ajta ji'nye metyihuá'ixaatye'en i nyúucarij típua'aj mequee huata'ítyi'huaj mej mij hua' jimi ujó'ju'? A'íj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Huápu'íj mu naa huasé'rin a'íimaj i maj huata'ítyi'huaj mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i tavástará'."

¹⁶ Ajta camu néijmi'i ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios. A'yaa pu tyí'een tí'ij tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías tijin: "Tavástará', ¿a'tanyíj ja'antzaahuatye'sij i nyúucarij i tyaj tyeríj huo'té'exaa?" ¹⁷ A'yaa pu'ij tyí'een, aj pu i a'táj tyá'antzaahuatye'sij tí'ij jáanamua'j i nyúucarij, ajta a'íjna i nyúucarij a'íj pu jimi eeráma'can i nyúucaria'ra' jitze i Ciriístu'.

¹⁸ Nyajta nyáaj a'yaa nu tyí'ihuo' tijin: ¿Nyiquij mequee jáanamua'jri' i nyúucarij? Ji'nye mijta máanamua'jri'. A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Néijmi'que' pu huánamuajre i huá'nyuucaa,
ajta huá'nyuucaa, a'áa pu imuáj jó'namuajrej jo'tij i cháanacaj joo'ástimee.

¹⁹ Nyajtáhua'aj nu a'yan tyu'ta'íhuo'sij tijin: ¿Nyiquij mequee jáamua'reeri' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can?, anaquéj pu i Moisés a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

"Nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij tyí'chueerej a'íjma jimi i maj quee chájta'naj pué'een, nyajta jamuaatá'sij siaj tyinyínyu'caj a'íjma jimi i maj quee jaxie've' maj tyihuojo'itéej muá'ra'ny-ij."

²⁰ Ajta i Isaías, a'yaa pu tya'huóoca'an ti a'yan tyu'taxáj tijin:

A'íimaj i maj quee nyahuocca'aj, a'íi mu náatyoj,
nyajta a'íjma jimi huatányesejrataca' i maj quee nyéetzij nye ihuo'ca'aj.

²¹ Ajta i Isaías a'yaa pu tyihuo'taxájtaca' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can tijin: "A'náj tina'aj nu huo'tyáhuu i maj séej chájta'naj jitze ja'chej i maj quee tyu'namuaj majta quee tyihuojó'itej."

I Israel Dios ti ja'antyíhuoj

11 A'yaa nu nyijta ijíj tyajá'mua'ihuo': ¿Nyiquij i Dios arí mahuoohuá'xij a'íjma i maj tyeétyeristyamua'me'en pué'een? Capu xaa nyu'uj. Nyáaj nu nyajta Israel jitze ajtyáma'can, nyajta i Abraham jitze

eeráma'can, nyajta hua' jitze ajtyáma'can a'ñijma i maj Benjamín jitze eeráma'can. ² Ti'ij na'aj jájcuca i muáj, Dios pu a'yan tyihuo'taxájtaca' a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can maj tye'fityeristyamua' pué'eenye'ej, ajta iijij capu eexúj mahuoohuá'xij. ¿Nyij sequée jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'ñj ti á'xaj i Elías, ti'ij a'yan tyaatáhuaviiri' i Dios ti'ij a'ñin puéjtzij huo'tá'an a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin: ³ "Nyavástara', mu'ríj huo'cuij a'ñijma i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xaj, majta jaatyú'uunaxij i maj japuan tyí'mu'vejritaca, nyáaj nu'uj nyij nyasñij huatyá'itzee nyajúurij, majta mu mij nyéetzij meríj nye-je'catamu'." ⁴ Ajta i Dios a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

"Nu'ríj aráahua'puaj ví'ra'aj i tye'fityee ava'huoj i maj quee a'náj jaanájchaca' a'ñjci i Baal." ⁵ A'yaa mu cha'taj mana'aj cñ tyí'tyesejre' iijij i maj tye'fityeristya-mua'me'en pué'een, a'ñijma i ti Dios juxié'vi'ra' jin hua'antiyíhuoj. ⁶ Ajta tipua'aj i Dios hua'antiyíhuoj juxié'vi'ra' jime', capu che' a'ñjna jime' je'ej maj tyi-tyetyúucha'ñica'aj, jil'nye tipua'aj a'yan tyí'eenye', capu che' tyi'tfj je'ej tyí'huñre' i ti jin Dios hua'antiyíhuoj juxié'vi'ra' jime'.

⁷ ¿Jil'nye na'quij? A'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can camu ja'ancuriáa' i maj jahuooca'aj, majta a'ñijma i Dios ti hua'antiyíhuoj, a'ñijma mu xaa ja'ancuriáa'. Jil'nye i séecan huápu'ij mu quee tyihuojó'iteeca'aj, ⁸ a'yájna ti'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: "Dios pu a'yan huó'ruuj mej mij quee tyámuamua're'ej, a'yaa mu mij móoj iijij een, capu je'ej huá'miteeraste' i maj jaséj camu majta yó'itej i maj janamuaj." ⁹ A'yaa pu ajta tyaataxájtaca' a'ñjna i David tijin:

Miche' a'ñjna jin huaví'huaj i maj jin tyí'ye'estyaa, mej mij jó'vatzij ajta je'en puéjtzij huo'ci'tyij.

¹⁰ Miche' aracúcu'nyij muá'ra'nyij mej mij quee che' ma'unyéjnye'rij,

Che' i hua' huaríj antyúututaj jusén jime'.

Dios pu hui'rátosij a'ñijma i maj séej chuéj japua já'ma'can

¹¹ A'yaa nu nyijta iijij tyajá'mua'ihuo' tijin: ¿Nyiquij huápu'ij néijmi'i jin muo'vátzij i maj Israel jitze ajtyáma'can ti'ij hua' japua rájve i puéjtzij? Capu xaa nyu'uj. Sulu mati'ij a'ñijma quee a'yan huaríj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ñijma pu'ij huáhuñ i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij júurij huatyá'itzeere'en, ajta mej mij a'ñjna jin tyí'chueerej i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹² A'yaa pu'ij tyu'tyáhuñ a'ñjna i maj jin hua-mué'tichej a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'ñjna jin huo'tyáhuñre'en a'ñijma i maj séej chuéj japua já'ma'can, jéetze' pu'ij tyámua' tye'mej a'ñijma jimi a'ájna xicáara' ti'ij tyámua' huá'uuren a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

¹³ Ajta tyi'tfj nu jamuaaté'exaatye'ej mua'ajmaj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. Jil'nye Dios pu a'ñijma jimi naata'ityaca' i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'ñj nu jin jéehua jaxie've' nyaj a'ñjna jin jamuaatyáhuñre'en. ¹⁴ A'yaa nu tyá'xie've' mej mij séecan i nyetye'fityeristyamua' jamua'anchueere'en

mua'ajmaj, mej mij majta a'ñijma tyá'antzaahuatye'en. ¹⁵ Jil'nye ti'ij i Dios mahuoohuá'xij a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyu'tyáhuñ mej mij majta hua'aj ajtyáhuñre' i Dios jimi a'ñijma i maj séej chuéj japua já'ma'can, ¿jil'nye tye'mej ti'ij i Dios ajtáhuaj tyámua' tyihuo'tyéeve' a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can? A'yaa pu tye'mej ti i Dios huo'tajúuritye'sij a'ñijma i maj meríj huácu'ijca ¹⁶ Jil'nye tipua'aj a'tfj jaatámu'vejritaj i Dios jimi a'ñjna i páan i ti anaquéej jaatyátaahuaca', néijmi'i pu ajta i cuéjtzij huatámu'vejrityí'huaca'. Tipua'aj i Dios jimi huatámu'vejrityí'huaj i náana'ra' i ciyéj, néijmi'i pu i ciyáara' ajta huatámu'vejrityí'huaj.

¹⁷ A'ñjna i aseitúunaj, i maj a'ñin pué'een i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu je'cáca tye'entyiná'xij i pi'istáara', majta je'en séej antyiví'ijtye i pi'istáa ti séej jitze ma'cantaca'aj i aseitúunaj ti jusñij ajnyéj, mua'aj xu a'ñin pué'een. A'yaa xu seríj a'ñjci jitze tyitye'ejtyáma'can i aseitúunaj, i Dios ti jimi ajtyáma'can. ¹⁸ Ajta caxu a'ñjna jin óotzaahuatye'ej, siaj seríj a'ñjci jitze ajtyáma'can. Tipua'aj a'yan siaríjca, xo'támua'reej ti quee mua'ajmaj jitze aróoca'nyej i náana'ra' a'ñjci i ciyéj, sulu mua'aj xu a'ñjci jitze aróoca'nyej i náana'ra'.

¹⁹ Tyij sequée a'yan tyu'taxájtaj yee: "Séecan mu i pi'istáa antyiná'axij mej mij nyéetzij na'antiyiví'ijtye'en i ciyéj jitze." ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yaa mu huó'ruuj jil'nye camu tyá'tzaahuatya'ca'aj, siajta mua'aj a'yaa xu a'ñjci jitze tyitye'ejtyáma'can a'ñjci jime' siaj tyá'tzaahuatye'. A'ñj xu jin quee óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj jáatz'nyen i Dios. ²¹ Jil'nye capu i Dios tyaatú'uunyi'ri' a'ñjci i pi'istáa i ti ajtanyáxij i ciyéj jitze ti tyámua' een, capu ij ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyi'raj. ²² Siata'aj a'ñjci jitze tyú'mua'tyij i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij, ajta ca'nyíin jin tyí'ijta. Ca'nyíin pu jin tyihuo'ta'ij a'ñijma i maj ootyá'itzee, ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj a'ñjci jitze aróoca'nyej i ti jime' i Dios tyámua' tyajamuaatá', na'ríj sequée a'yan huárinij a'ñijma pu ajta jamuúhua'xij. ²³ Ajta tipua'aj a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can majtáhuaj tyá'antzaahuatye'en, Dios pu ajtáhuaj hua'antiyiví'ijtye'sij, jil'nye a'ñijma pu jaayí'tin ti a'yan huárinij. ²⁴ Jil'nye mua'ajmaj pu i Dios jamua'antiyina'xij a'ñjci jitze i ciyéj ti jusñij ajnyéj, ti'ij jamua'antiyiví'ijtye'en a'ñjci jitze i séej i maj ja'tyáhuñ, majta a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj anaquéej ajtyáma'cantaca'aj a'ñjci jitze i ciyéj, jéetze' pu'ij i'rij ti i Dios ajtáhuaj hua'antiyiví'ijtya'xi'ñ a'ñjci jitze i ciyéj, mej mij majtáhuaj jitzán ajtyama'cáantaj muá'ra'nyij.

Ti'ij Dios hui'rátosij a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can

²⁵ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj yo'itéej xá'ra'nyij a'ñjna i ti aviitzi' i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tfj jin óotzaahuatye'ej. A'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can je'cáj mu quee tyihuojó'itee, a'yaa pu tyihuo'ruuj mej mij séecan tyá'antzaahuatye'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ²⁶ Ti'ij a'yan tyá'ra'nyij, néijmi'ca pu

huüre'en a'ñijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'ñjna i ti hui'rátoosij a'áa pu jo'va'ma'aj ja'mej a Sión, ajta je'en huo'tyáhuüre'sij a'ñijma i maj Jacob jitze eeráma'can.

²⁷ A'íi pu a'ñin pué'een i nyaj jin tya'tányaratziiraj a'ñijma jimi

nyati'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin quee xá'pui' huaríj.

²⁸ Ajta a'ñjna jitze ma'can i nyúucarij i ti jin i Dios hui'rátoosij, a'ñi mu jájcha'üre' i Dios i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu a'ñjci jin huaríj ti'ij ajta mua'aj-maj jamuáahuüre'en, ajta i Dios óoche' pu hua'xie've' a'ñijma, ji'nye a'ñijma pu antyíhuo i hua' huásimua'ci'ij.

²⁹ Ji'nye i ti Dios huo'ta', capu huári'raj, capu ajta jo'ri-o'uunaj i nyúucarij i ti jin huo'tajé. ³⁰ A'ájna imuáj xu siajta mua'aj quee ja'rá'astijrej i Dios, ajta iñij maj quee já'astijre' i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu'ij arí ajta mua'ajmaj jamua'ancu'vaxij. ³¹ A'yaa mu cha'taj mana'aj mij iñij quee tyá'astijre', ta'aj ij i Dios jamua'ancu'vaxi'ín, ajta je'en hua'ancu'vaxi a'ñijma a'yájna ti'ij arí mua'ajmaj tyajamuá'ancu'vaxij. ³² Ji'nye Dios pu juxa'aj na'aj tyihuo'xíjtyej i maj jin ootyá'ítzee a'ñjci jimi, a'yaa pu'ij ajta juxa'aj na'aj néijmi'caa tyá'ancu'vaxi'sij.

³³ Jéehua pu huápu'ij tyu'yí'tin i Dios, néijmi'i pu tyo'mua'reej. Capu a'tíj jaayí'tin ti jaataxáj je'ej ti a'ñin tyá'xa'pui'intare', nusu ti yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti ajóo'en i Dios jimi. ³⁴ ¿A'tanyij jamua'reej je'ej ti een i mua'tziiria'ra' i Dios? ¿A'tanyij jaayí'tin ti tyámua' tyéé'ixaaty'e'en? ³⁵ ¿A'tanyij anaquéj tyi'tíj jaatá' i Dios ti'ij a'yan tyúuxie've'ej ti jaatátuiire'en? ³⁶ Ji'nye néijmi'i pu a'ñjci jimi tyajá'ma'can i Dios, a'ñi pu néijmi'i tyú'taahuaca' ajta néijmi'i jimi tyí'sejre'. Tyiche' a'náj ti na'aj tyé'tyojtzire'ej i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuaty'e'

12 A'yaa nu nyij nye'ihuáamua' tyaja'muahuavij, a'ñjna jime' i ti jin i Dios jamua'ancu'vaxij siaj a'yan tyityaátosejrataj ti'ij mu'vejrij ti júurij, i ti ajta naa een i Dios jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinij siaj sij júurij huatóomu'vejritaj. ² Caxu che' a'yan tyityetyúucha'ij mati'ij a'ñmaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu siata'aj seequéj metyityoomuá-mua're'ej siajta seequéj tyí'tyechajcaj siata'aj sij jáa-mua'reej je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'ra' i ti naa een, i ti tya'ráanajchi, ajta siaj sij quee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj.

³ A'ñjci jime' i ti jin i Dios tyinaa'íjcaj juxié'vi'ra' jime', a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' néijmi'caa mua'ajmaj tíquee sñij tyi'tíj jin óotzaahuaty'e'ej. Sulu siata'aj tyámua' metyityoomuá-mua're'ej, siajta a'ñjci jitze tyú-mua'tyij je'ej ti tyi'tíj jin i Dios tyajamuáatajé siati'ij jimi tyá'antzaahuaj. ⁴ Ji'nye a'yájna ti'ij i tatyévira' een, capu sñij na'aj i ti jitzán tyí'sejre', capu ajta juxa'aj na'aj tyí'huüre', ⁵ a'yaa tu cha'taj tyana'aj een ityáj, tyij tyajta mui'ij, séej tu'uj tyévira' pué'een i Ciriistu' jimi, a'yaa tutyij séej tyana'aj tyévira' jitze néijmi'i tyitye'ejtyáma'can.

⁶ Ajta i Dios quee juxa'aj na'aj tyitaatá' i tyaj jin jaatyáhuüre'en, sulu a'yaa pu je'ej ti a'ñj tya'ráanajchaca' séej jimi ajta séej. A'ñj pu jin típua'aj i Dios a'yan tyitaatá'an tyej tyij jitzán ma'can tyu'taxáj, tyiche' jitzán ma'can tyu'taxáj a'chu tyej tyá'tzaahuaty'e', ⁷ típua'aj a'yan tyitaatá'an tyej tyij séecan huatyáhuüre'en, tyiche' tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en. Ajta i ti a'yan tyaací'ij ti tyihuo'mua'tyiej, che' tyámua' tyihuo'mua'tyiej, ⁸ ajta i ti a'yan tyaací'ij ti ca'nyíjra'aj huo'tá'an i séecan, che' ca'nyíjra'aj huo'tá'an. Ajta i ti a'yan tyaací'ij ti a'ñijma tyu'tapu'éjve'en i maj quee je'ej tyéejviiucue', che' quee ootzáahuaty'e'ej a'yan rijcaj, ajta i ti a'ñjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en, che' tyámua' tyi'tyúucha'íj, ajta a'ñjna i ti huáhuüre' i maj japyéjtzitaj, che' jutyamua've'ej a'yan huárinij.

⁹ Siata'aj zaaahuaty'i'ra'aj jin huóoxie've'en séej siajta séej. Siajta jaatáxaahuataj a'ñjci i ti je'ej pua'aj een, siajta je'en ja'rá'astijre'en a'ñjci i ti xá'pui'. ¹⁰ Siata'aj a'yan tyityahuóoxie've'en séej siajta séej ti'ij siaj tyámua' naa tyityúu'ihuamua'taj, siajta zaaahuaty'i'ra'aj jujimí tyícha'íj.

¹¹ Xaatyóoca'nyej, caxu ju'xaahuataj siaj jahuüria'aj i tavástara' a'ñjna jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios.

¹² Siata'aj huóotyamua've'en a'ñjci jime' siaj tyi'ijchó've' i Dios jimi, siajta tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéet-zij, a'náj tina'aj xu jahuaviiraj i Dios. ¹³ Siata'aj tyihuo'tá'an tyi'tíj ti i séecan tyihua'ítziitye' i maj ja'mua jitze ajtyáma'can, siajta tyámua' naa tyihuo'tyéeevej i maj já'muamuaarej. ¹⁴ Tyámua' xu naa tyihuo'tyéeevej a'ñijma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. Caxu puéjtzij hua'tá'care'en sulu tyámua' xu'uj tyihuo'tá'an.

¹⁵ Siajta huatóotyamua've'en a'ñijma jamuán i maj jutyamua've', siajta huatóoxaamujritye'en a'ñijma jamuán i maj juxaamuíjrytye'.

¹⁶ Tyámua' xu huojomua'raj séej siajta séej. Caxu óotzaahuaty'e'ej, sulu siata'aj antyóosiire'en hua' jamuán i maj quee tyi'tíj jin tyityetyu'uj. Caxu a'yan tyityóotzaahuaty'e'ej yee siaj nu'uj jéehua tyu'yí'tin.

¹⁷ Típua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu a'yan cha'taj siana'aj mua'aj je'ej pua'aj ja'uurej. A'ñj xu jin tyí'tyese'ej siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimi i tye'ítyee. ¹⁸ Siata'aj a'yan huárinij a'chu siaj a'yan tya'ajxié'vi'ra', siaj sij tyámua' huojomua'raj néijmi'caa i tye'ítyee. ¹⁹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu puéjtzij jatá'care'en i a'tíj ti je'ej pua'aj jamuáaru-uj, sulu che' i Dios puéjtzij jaatá'an, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'yaa pu nyéetzij tyí'ny-ací'puaj nyaj puéjtzij jaatá'an a'ñjci i ti je'ej pua'aj mua'uurej, nyáaj nu tyí'najchitan, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'." ²⁰ A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: "Típua'aj í'cu-ataj a'ñjna i ti muájcha'üre', pata'aj tyáacue'tyiej, na'riij ajta í'mu'uj pata'aj jájtyij jaatá'an, a'yaa paj huárinij ti'ij a'ñn huatóotyevi'ra'astaj." ²¹ Capáj tyi'tá'care'en ti a'ñn mua'antyimué'tin i ti je'ej pua'aj een. Sulu pata'aj ja'antyimué'tin a'ñjci ti je'ej pua'aj een a'ñjci jime' i ti xá'pui'.

13 A'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i hua'rá'astijre'en a'ñjma i maj tyi'táj jin antyúumua'reej. Ji'nye Dios pu a'yan tyihua'antyíhuoo, a'ñ pu a'ñjna jin tyihua'antyáaru'tyey. ² A'ñ pu jin a'ñjna i tiquee huá'astijre' a'ñjma i maj tyityatatyíj, a'ñ pu quee já'astijre' je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'. Majta i maj quee tyá'astej maj a'yan huárinyij, puéjtzij pu hua' japua rávesij, ³ ji'nye i maj tyityatatyíj camu a'ñjna jin antyúumua'reej mej mij a'ñjma muaritya'aj i maj tyámua' tyityetyúucha'ij, sulu a'ñjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ¿Nyij a'yan petyá'xie've' paj quee huá'tz#nye'ej a'ñjma i maj tyityatatyíj? Tyámua' paj tyi'tyá'cha'ñj aj mu mij i maj tyityatatyíj jamua'reeren paj quee tyi'táj jin á'tzeere', ⁴ ji'nye a'ñ pu i Dios jimi tyi'tyévvee t'ij muáacha'ñn. Ajta t'ipua'aj je'ej pua'aj petyi'tyácha'ñj, aj paj xaa hua'tz#nye'ej puá'mej, ji'nye a'ñ pu a'ñjna jin antyúumua'reej t'ij puéjtzij muaatá'an, a'ñ pu jin tyi'huüre' i Dios jimi, ta'aj ij Dios jitze ma'can puéjtzij huo'tá'an a'ñjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ⁵ A'ñ pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astijre'en a'ñjma i maj tyityatatyíj, caxu a'ñ siana'aj jime' mej mij quee puéjtzij jamuaata'an, sulu siaj sij a'ñjna jin ja'rá'astijre'en i Dios. ⁶ A'ñ xu jin mua'aj tyi'najchitaj a'ñjma jimi i maj tyityatatyíj, ji'nye a'ñ mu tyi'huüre' i Dios jimi, majta a'náj tina'aj a'ñjna jin antyúumua'reej.

⁷ Siata'aj a'yan tyihuo'tá'an séej siajta séej je'ej ti tya'ráanajchi. T'ipua'aj petyé'cha'ij a'ñjma jimi i maj tyityatatyíj, pata'aj tyihuo'nájchitye'en, na'ríij mámuajijve'ej a'ñjci jime' i paj tyi'to'racaa, pata'aj pajta a'ñjci jin tyu'nájchij, pajta tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij a'ñjma jimi i ti a'yan tyúuxie've' paj huo'tyátzaahuaty'e'en, pajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'ñjma i ti a'yan tya'ráanajchi paj tyámua' tyihuo'tyéjeevej.

⁸ Caxu a'táj tyé'cha'ñre'ej, a'ñ xu'uj jin tyóocha'ñria'aj siaj tyámua' naa tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej, ji'nye a'ñjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeétyee a'ñ pu arí ja'rá'astej a'ñjci i nyúucarij i maj jin tyi'ijta.

⁹ A'yaa pu tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyi'ijta tijin: "Capáj axana'c'iria'aj, capáj tyi'tyacui'caj, capáj tyi'nahua'aj, capáj tyi'nyacua'tzaj", néijmi'i i nyúucarij ti a'yan een, ajtáhua'aj i séecan, séej pu'uj jitze i nyúucarij aróo'astej i ti a'yan tyé'yu'si' tijin: "Pata'aj a'yan tyá'xie've' i axa'aj tyé'vij, ja'yájna pati'ij asñij tyíaxie've'."

¹⁰ A'ñjna i ti tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've' i juxa'aj tyeétyee, capu je'ej pua'aj huá'uurej i tyeétyee, a'ñ pu jin néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jin tyi'ijta.

¹¹ Siata'aj néijmi'i tyámua' tyi'mua'reerij je'ej ti ijíj tyi'een, siajta a'yan tyá'mua'reerij ti a'yan tyúuxie've' siaj atanyéjnyerij. Ji'nye pu'ríj jéetze' véjri' a'ájna xicáara' t'ij jitzán Dios tajapúa huatányuusij, quee xu a'yan tyi'véjri'tacaj tyati'ij anaquéej tyá'antzaahuaj.

¹² Pu'ríj jéetze' huatáca', a'ñ pu jin arí véjri' a'ájna xicáara' ti jitzán i Ciriistu' tajapúa huatányuusij, a'ñ pu jin, tyiche' tyu'tapúa'citaj a'ñjci i ti je'ej pua'aj tyi'een, je'ej tyaj anaquéej rijcaa, tyiche' a'ñjci jin eecátanaj i tatzárij, a'yájna t'ij i xantáaru' tyámua' tyú'uurej t'ij huatyényo'se'en. ¹³ Tyiche' tyámua' tyityetyítacha'ñj

mati'ij i tyeétyee i maj nyéeri'iste' maj huaci'ij. Tyiche' quee hua' jamuán tyi'ye'estyaj i tyeétyee, tyajta quee ta'ruj, tyajta quee tyi'xana'c'ire'ej, nusu tyaj tanyo'si'tye'ej tajñmua'aj, tyiche' quee á'tachueeria'aj. ¹⁴ Sulu tyiche' tyámua' tyityahuátacha'ñn a'yájna t'ij tyi'tyúucha'ñca'aj i tavástara', a'ñjna i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een, caxu a'ñjna huocaj siaj sij a'ñ ará'astijre'en i ti je'ej pua'aj een i ti já'muatzaajta' eerányinyii.

I maj quee jéehua uhuácaca'nye' i maj jitzán tyá'tzaahuaty'e'

14 Siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej a'ñjci i tiquee xu jéehua tyá'tzaahuaty'e', caxu tyé'ihuo'raj je'ej ti a'ñn tyi'táj tyojó'itej. ² A'yájna mati'ij i séecan tyi'mua'tzej ti i Dios tyi'tá'caa maj néijmi'i tyú'cua'nyij, majta séecan i maj quee tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti tyi'een i Dios jimi, a'ñ mu'uj tyi'cua'caa i ti tye'ejnyéj a chóota'. ³ A'yaa pu'ij, a'ñjna i ti néijmi'i tyi'cua'caa, che' quee a'yan tyá'xaahuataj a'ñjci i tiquee néijmi'i tyi'cua'caa, ajta a'ñjna i tiquee néijmi'i tyi'cua'caa, che' quee ajta je'ej tyá'xajta a'ñjci i ti néijmi'i tyi'cua'caa, ji'nye Dios pu arí jaataxié'vej. ⁴ ¿A'tanyíj muáaj papué'een pej pij je'ej pua'aj tyá'xajta a'ñjci i ti séej jimi tyi'huüre'? T'ipua'aj tyámua' huárinyij nusu quee, a'ñ pu'uj jamua'reej i ti tyé'ijtye'. Ajta a'ñ pu tyámua' tyu'tyá'itzeere'ej, ji'nye tavástara' pu jaayí'tin t'ij tyámua' jáa'uurej.

⁵ Ajtáhua'aj a'yájna, séecan pu a'yan tyé'miteeraste' ti séej xicáj tya'tácaj ti jéetze' juxie've' i Dios jimi, quee máaj séecan xicáara' jitze, majta séecan a'yan tyi'mua'tzej ti juxa'aj na'aj tyi'tápuaapua'rej néijmi'i i xicáj. A'yaa mu mij jujñmua'aj tyámua' naa tyá'mua'reej tyi'táj maj jitzán tyá'tzaahuaty'e'. ⁶ A'ñjna i ti a'yan tyé'miteeraste' ti séej i xicáara' jitze jéetze' juxie've', a'yaa pu a'ñjna jin tyeetyátzaahuaty'e'sij i tavástara'. Ajta a'ñjna i ti néijmi'i tyi'cua'caa, a'yaa pu ajta ricij i tavástara' jimi, ajta a'ñjna jin tyé'tyojtzire' i Dios, ajta i tiquee néijmi'i tyi'cua'caa, a'yaa pu ajta a'ñjna jin tyi'cua'caa i tavástara' jimi, ajta pu a'ñjna jin tyé'tyojtzire' i Dios.

⁷ Néijmi'i tyati'ij tyana'aj pua'máj yan séejre' capu a'táj jusñj júurij, capu ajta a'yan tyi'mui'nyij je'ej ti jusñj tya'ajxié'vi'ra'. ⁸ T'ipua'aj tyajúurij, a'yaa tu tyi'tyajuurij tyej tyij tavástara' huatyáhuüre'en, na'ríij táacui'nyij, a'yaa tu tyajta tyi'tyacui'nyij tavástara' jitze ma'can. A'ñ pu jin t'ipua'aj tyajúurij nusu táacui'nyij, tavástara' tu jitze ajtyáma'can. ⁹ A'ñ pu jin i Ciriistu' tajitzé ma'can huamué', ajta je'en huatájuurica' t'ij hua' vástara' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'ñjma i maj meríj huácuij, ajta a'ñjma i maj júurij.

¹⁰ ¿Ji'nye pej pij muáaj je'ej pua'aj tyá'xaj a'ihuára'? ¿Ji'nye pej pij pajta tyá'xaahuaj? Néijmi'i tu huatátasejrataj i Dios jimi, ta'aj ij a'ñn to'xíjtye'en ityájma.

¹¹ Ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: A'ájna jime' i nyaj jin júurij, a'yaa pu tyi'xaj i tavástara' néijmi'i mu nye jimi tyítunutaxi'ij, majta néijmi'i tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

12 A'fj tu jin néijmi'i a'yan tyaataxájta i Dios jimi je'ej tyaj tyi'tfj jin huarfj.

¹³ A'fj pu jin tyiche' quee tajfímua'aj je'ej pua'aj tyí'-taxajtaj. Sulu tyiche' tyámua' huáta'uurej tí'ij quee sfjij ta'ihuáara' tyi'tfj jin ootyá'itzeere'en, nusu yó'rieenyij i tí jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Tyámua' nu nyáaj tyá'mua'reej tíquee tyi'tfj séejre' tí je'ej pua'aj tyú'uurej, nyáaj nu tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi tí tavástara' pué'een. Ajta típua'aj sfjij a'yan tyí'mua'ajcaj tí je'ej pua'aj tyú'uurej, a'fj pu jimi quee tyámua' éenye'ej ja'mej. ¹⁵ Ajta típua'aj a'fjna jime' je'ej paj muáaj tyi'tfj tyí'cua'caa je'ej pua'aj tyo'tóomua'tyij a'ihuáara', a'fj paj jin quee che' jaxie've' a'ihuáara'. Che' quee a'cueráj jin jo'hu'f'zi'n ja'ihuáara', jí'nye Ciriístu' pu'ríj jitzán ma'-can huamuí'. ¹⁶ Caxu sij tyi'tá'care'en tí je'ej pua'aj tyú'rinyij i tí naa tyí'een ja'mua jimi. ¹⁷ Jí'nye a'ájna jo'tfj i Dios tyejé'ijtaj, capu a'fjin juxie've' je'ej tyaj tyi'tfj tyí'cua'caa nusu je'ej tyaj tyi'tyeya'caa, sulu tyej tyá-mua' tyí'tyechajcaj, tatatyámua've'ej a'fjna jitze ma'-can i júuricama'ra' i Dios. ¹⁸ A'fjna i tí a'yan tyá'huüre' i Ciriístu', tyámua' pu tyé'tyojtzire' i Dios, majta i tyeftye'e a'yaa mu tyá'mua'reeren tí a'fjin tyámua' tyí'tyevij.

¹⁹ A'fj pu jin tyiche' a'yan tyityeetyátaca'nyej tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'fj, ajta tyej tyij tajfímua'aj huatyá-tahuüre'en. ²⁰ Caxu yó'jipuan i muárie'ria'ra' i Dios a'fjna jime' je'ej sij tyi'tfj tyí'cua'caa. Jí'nye néijmi'i pu i cue'ráj tyámua' tyí'een, a'fj pu'uj quee xá'puí' típua'aj tyi'tfj puáacua'nyij tí séej jimi je'ej pua'aj een, jí'nye a'fj pu yo'riésij i tí jin tyá'tzaahuatye'. ²¹ A'fj pu jin jéetze' tyámua' sij quee hue'ra'aj cua'ajcaj, na'ríj sij nahuáj ya'caj, sijta quee tyi'tfj je'ej uuriaj tí'ij quee sfjij já'-mua'ihuáara' tyi'tfj jin ootyá'itzeere'en. ²² A'fjna i paj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'fjna jin tyámua' eenye' i Dios jimi. Che' huatóotyamua've'en a'fjna i tíquee jumua'tzúra'aj jin óoxijtye' je'ej tí tyi'tfj jin ricij. ²³ Ajta i tíquee tyámua' tyá'mua'reej tí a'yan tyí'xa'puí' tí tyi'tfj huácu'nyij, ajta je'en jáacua'nyij a'fj pu jin je'ej pua'aj tyo'tóomua'sij, jí'nye a'fj pu quee tyá'tzaahuatye' tyí'cua', ajta tyi'tfj tína'aj tí jin a'tfj a'yan rijcaj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, a'fj pu jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

Tyej tyámua' tyi'tyítacha'fj i taxa'aj tyeftye'e jimi

15 Tyajta i tyaj jéetze' tyámua' tyá'tzaahuatye', tyiche' tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'fjma i maj quee xu a'chu tyá'tzaahuatye', tyajta quee a'fj tyana'aj huocaj je'ej tí ityájma tyita'ránajchij. ² A'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en i taxa'aj tyeftye'e, tyajta tyámua' tyihuo'tyáhuüre'en, tyej tyij néijmi'i tyámua' eenye'. ³ Jí'nye capu i Ciriístu' a'yan tyá'huocaj je'ej tí a'fjin tyá'xie'va'ca'aj, sulu a'yaa pu a'fj jimi tyaróo'astej je'ej tí tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze tí a'yan tíjin: "A'fjna i maj jin je'ej pua'aj tyaja'muaxajta'aj nyéetzij pu naaci'fj." ⁴ Néijmi'i i tí anaquéeej ooyú'si'huaca' i yu'xarij jitze, a'yaa pu tyo'yú'si'huaca' tí'ij tyitáamua'tyej, tí'ij a'fjin ca'nyíjra'aj tatá'care'en, tyej tyij tyooj tyi'ijchó've'ej i Dios jimi. ⁵ Ajta i Dios i tí ca'nyíjra'aj tyu'tá'caa tí ajta tyámua' tyi-

taatyéjeevij, a'fj pu jamuaatyáhuüre'ej sij tyámua' ja'huóomua'raj séej jamuán sijta séej, a'yájna siati'fj tyaari'rej i Ciriístu' jimi tí ajta Jesús pué'een, ⁶ sij sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios i tí vástaria'ra' pué'een i tavástara', a'fjna i Jesús tí ajta Ciriístu' pué'een.

⁷ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj tyámua' tyityahuóoxie've'en séej jamuán sijta séej, a'yájna tí'ij i Ciriístu' mua'ajmaj tyajamuaataxié'vej, siata'aj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tí i Ciriístu' a'fjna jin mujo've'mej ta'aj ij huo'-tyáhuüre'en a'fjma i maj Israel jitze ajtyáma'can ajta je'en a'yan tyaróo'astej je'ej tí i Dios tyihua'táratziiri' a'fjma i maj anaquéeej huaséjre, ta'aj ij a'fjna jin huataséjre'en tí Dios aróo'astej je'ej tí tyi'tfj jin tyatóorasij. ⁹ A'fj pu ajta jin mujo've'mej mej mij majta a'fjma i maj séej chuéj japua já'ma'can tyaatatyójtzi're'en i Dios a'fjci jime' tí a'fjin hua'ancu'vajxi, a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

A'fj nu jin tyimuaatatyójtzi're'ej hua' tzajta' i maj séej chuéj

japua já'ma'can, nyajta a jitze ma'can tyu'táchuiicaj.

¹⁰ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj i yu'xarij tíjin:

Siata'aj huatóotyamua've'en hua' jamuán i maj tyeftyeristyamua'me'en pué'een i Dios.

¹¹ Ajtáhua'aj pu séej jitze a'yan tyá'xaj tíjin:

Néijmi'i i sij a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, siata'aj tyaatatyójtzi're'en i tavástara'.

¹² Ajta i Isaiás a'yaa pu tyo'tyéyu'xaca' tíjin:

Sfjij pu eerányesij a'fjci jitze i Jesé,

a'fj pu'ij tyihuo'ta'íjtye'sij néijmi'caa i maj séej chuéj japua já'ma'can,

majta a'fjma, a'yaa mu jitzán tyi'ijchó've'sij tí'ij a'fjin hui'rátóonyij.

¹³ Ajta a'fjna i Dios i tí ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij jitzán tyi'ijchó've'ej, che' a'fjin tyámua' tyajamuaatá'an sij sij huatóotyamua've'en ajta jamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj mu sij jitzán tyá'tzaahuatye' i tavástara', che' a'fjin ajta tyámua' jamuá'uurej sij sij jéetze' jitzán tyi'ijchó've'ej a'fjci jitze xa'rooca'nyéeej i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyámua' naa tyá'mua'reej sij néijmi'i tyámua' tyityetyúucha'fj séej jamuán sijta séej, sijta jaayí'tin sij tyámua' tyi'huóo'ixaatye'en séej sijta séej, ¹⁵ nyajta a'fjna jitze i yu'xarij a'yaa nu tyahuányaca'an nyaj a'yan tyajamuaatayú'se'en tyi'tfj jime', sij sij quee yó'hua'nan. A'yaa nu ricij sij sij quee yó'hua'nan tí i Dios juxié'vi'ra' a'fjna jin tyina'antýaarujtyej, ¹⁶ nyej nyij jaatyáhuüre'en i Ciriístu' tí ajta Jesús pué'een, nyajta je'en nyúucaria'ra' i Dios huo'té'ixaatye'en a'fjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, mej mij majta a'fjma a'yan éenye'ej muá'ra'nyij tí'ij mu'véjrij tí sfjij jaatyájtóo i Dios jimi, a'fjna jitze ma'-can i júuricama'ra' i Dios.

¹⁷ A'fj nu jin huatányaci'puaj nyej nyij huatányetyamua've'en a'fjci jimi i Ciriístu' tí ajta Jesús pué'een a'fjci jime' nyaj a'yan tyá'huüre' i Dios, ¹⁸ jí'nye canu á'nyaca'nyej nyej nyajtáhua'aj séecan tyi'tfj jamuá'ix-

aatye'en, sulu a'fj nu'uj je'ej ti i Ciríistu' arí tyú'ruuj nye jitze ma'can, mej mij a'fjma i maj séej chuéj japua já'ma'can majta ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa mu a'fj-na jin tyá'antzaahuaj je'ej nyaj tyihuó'ixaaj, ajta je'ej nyaj tyi'tfj jin ricij, ¹⁹ a'fjna jime' je'ej nyaj tyi'muarie' i maj jin je'ej tyo'taséj, ji'nye a'fj nu' jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios. A'fj nu' jin néijmi'que' nyeríj huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Ciríistu', ti'ij na'aj a'áa maj huacháatimee a Jerusalén, 'asta nyana'aj quee a'áa ja'tanyéj a'áa ti huataca'aj a Iliriaj. ²⁰ A'yaa nu' nyij a'náj ti-na'aj tyi'tyese' nyej nyij tyihuó'ixaatye'en jo'maj quee xu a'náj yó'namuajri' i nyúucaria'ra' i Ciríistu', nyej nyij quee a'fjci jitze ootyényechenyij jo'tij arí sfj tyojo'-muáriej, ²¹ sulu nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

A'fj mu jaséjran a'fjci i ti'quee eexúj a'tfj huo'té'exaa, majta yo'itéej muá'ju'un a'fjci i maj quee xu a'náj jáanamuajri'.

Pablo pu jaaxá'pu'i'ntarej ti'ij a'áa jo'mej a Roma

²² A'fj nu' jin quee pu jáaruuj nyej nyij jamojo'tyéesej, tyij nyajta nyeríj mue'tfj a'yan tyaaxá'pu'i'ntarej nyaj a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ²³ Ajta iijij nyaj nyeríj antyínyaci'ij i nyaj jin tyu'muáriej a'yaa ti huataca'aj, nyajta nyeríj a'chu pua'an nyinyi'ra'aj á'tyeej nyaj a'yan tyá'xie've' nyaj jamojo'vá'muaarej, ²⁴ a'yaa nu' tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyati'ij a'áa jó'me'en a España. Ajta nyati'ij jamuaaséeran, tyij nyajta quee a'chu á'tyeeen, a'yaa nu' tye'ejchó've' siaj mua'aj naatáhuire' nyej nyij huame'en jó'nyej nyooj jó'yi'ij. ²⁵ Ajta iijij a'áa nu' jo'ma'aj na'mej a Jerusalén nyej nyij huo'táhuire'en a'fjma i ta'ihuáamua' i maj a'áa ja'chej. ²⁶ Ji'nye i maj Macedonia huacháatimee, majta i maj Acaya ja'chej, a'yaa mu juxié'vi'ra' jin tyaaxá'pu'i'ntarej maj huo'táhuire'en a'fjma i ta'ihuáamua' i maj quee je'ej tyéejviicue' i Jerusalén maj ja'chej. ²⁷ Juxié'vi'ra' mu jin a'yan tyaaxá'pu'i'ntarej, ajta a'yan hua' jitze tyuuxié'va'caj maj a'yan huárinyij, ji'nye a'fjma i maj Israel jitze ajtyáma'can a'yaa mu tyi-huo'táhuire' a'fjma i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'fj mu jin majta a'fjma i maj séej chuéj japua já'ma'can a'yan tyityatóoci'puaj maj huo'tyáhuire'en a'fjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ²⁸ A'yaa nu' nyij nyati'ij huo'tatuíre'en i maj tyu'tá' i ta'ihuáamua', aj nu' nyij a'áa jo'ma'aj na'mej ja'mua jimi, nyajta je'en a'áa jo'ma'aj na'mej a España. ²⁹ A'yaa nu' tyá'mua'reej ti a'yan tye'mej nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi ti i tavástara' néijmi'i jin tyámua' tyitaatyátoosij capu ij tyi'tfj ta'tziitya'aj ta'mej.

³⁰ A'yaa nu' jéehua tyaja'muahuaviiij nye'ihuáamua' a'fjna jitze ma'can i tavástara', a'fjci i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, nyajta a'fjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, siaj jéehua jahuaviiraj i Dios nyéetzij jime'.

³¹ A'yaa xu tyá'huaviiraj i Dios ti'ij a'fjin nyaj japua huatányuunyij a'fjma jimi i maj quee já'astijre' i tavástara' i maj Judea huacháatimee, siajta a'fjna jin jahuocaj mej mij tyámua' tya'ancuriáan i maj Jerusalén já'ma'can i nyaj jin huo'táhuire'ej, ³² a'yaa xu

huárinyij nyej nyij a'áa jó'me'en ja'mua jimi tipua'aj i Dios a'yan tyi'tá'care'en, tyej tyij huátatyamua've'en, tyajta ca'nyíjra'aj huatáta'an séej tyajta séej. ³³ Che' i Dios tyámua' tyajamuaatyápua'ritye'en mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Pablo pu hua'tyojtye' a'fjma i ti huá'muajtyej

16 A'yaa nu' tyajá'mua'ixaatye' ti i ta'ihuáara' ti íiti' a'fjna i Febe tyámua' naa tyihuá'huire' a'fjma i maj just'rii a'ájna a Cencrea. ² Siata'aj tyámua' tyaataxie've'en tavástara' jitze ma'can, a'yájna ti'ij tyi'tyéevijtj i tajimí i tyaj i Dios jimi tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'i jin jaatáhuire'en i ti tyá'itziitye', ji'nye a'fj pu arí mu'caa huatyáhuire' i tye'tyee, ajta pu nyéetzij naatáhuire'.

³ Siata'aj jaatatyótye'en a'fjci i Priscila, siajta a'fjci i Aquila, a'fj mu nyaj jamuán tyi'muarie' tyej tyij néijmi'i jaatyáhuire'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ A'fj mu jéehua huápu'ij naatáhuire', majta a'fj jin tin huácuij, nyajta quee nyáaj nyana'aj hua'tyojtye', sulu majta mu a'fjma i maj séej chuéj japua já'ma'can i maj majta tyá'tzaahuatye'. ⁵ Siata'aj siajta huo'tatyótye'en a'fjma i maj a'áa jóosi'rii jo'maj ja'chej i Priscila, ajta a'fjna i Aquila. Siata'aj siajta jaatatyótye'en a'fjci i Epéneto, i ti a'áa ja'chej a Asia i ti anaquéj tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi. ⁶ Siajta a'fj huatatyótye'en i María, i ti arí jéehua tyu'muáriej ja'mua jimi. ⁷ Siata'aj huo'tatyótye'en i Andrónico, siajta i Junias, a'fj mu nyaj jamuán huanámi'huaca', majta tyámua' naa tyihuá'muajtyej a'fjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ji'nye a'fj mu anaquéj tyá'antzaahuaj i Ciríistu' jimi nyeequee nyáaj.

⁸ Siata'aj jaatatyótye'en a'fjci i Ampliato, i nyaj jéehua jaxie've' i tavástara' jimi. ⁹ A'yaa xu siajta tyaatatyótye'en a'fjci i Urbano i ti tajamuán tyi'muarie' i Ciríistu' jimi, siajta a'fjci i Estaquis, i nyaj nyajta jéehua jaxie've'. ¹⁰ Siata'aj jaatatyótye'en i Apeles, a'fj pu jéehua á'viicue're' i Ciríistu' jitze ma'can, siajta a'fjma i maj Aristóbulo jamuán ja'chej. ¹¹ Siata'aj jaatatyótye'en i nye'ihuáara' Herodión, siajta i maj Narciso jamuán aja'chej i maj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi.

¹² Siata'aj jaatatyótye'en a'fjci i Trifena, siajta a'fjci i Trifosa, i maj tavástara' jitze ma'can tyi'muarie', siajta a'fjci i Pérside, i jéehua huápu'ij arí tyu'muáriej i tavástara' jimi. ¹³ Siata'aj jaatatyótye'en a'fjci i Rufo, tavástara' ti ja'antyíhuoj, siajta i náanajra', ji'nye a'fj pu a'yan tyináacha'ij ti'ij nyaj yójra' pué'eenye'. ¹⁴ Siata'aj jaatatyótye'en i Asíncrito, siajta i Flegonte, siajta i Hermas, siajta a'fjci i Patrobas, siajta i Hermes, siajta a'fjma i ta'ihuáamua' i maj jamuán aja'chej. ¹⁵ Siata'aj siajta a'fj huatatyótye'en i Filólogo, siajta i Julia, siajta i Nereo, siajta i ihuáaria'ra' ti íiti', siajta i Olimpás, siajta néijmi'caa a'fjma i maj hua' jamuán a'áa ja'chej i maj majta tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ Siata'aj huatotyótye'en séej jamuán siajta séej je'ej ti tyi'tyéevijtj i Dios jimi. Néijmi'i i maj just'rii i Dios jimi, a'fj mu yajá'muatyótye'.

¹⁷ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime', siaj tyámua' tyihuo'séj a'ñjma i maj quee xá'pui' ricij i maj majta meríj ajtacíj a'ñjci jitze je'ej tyaj tyajamuaamuá'tyej. Siajta ajtáciñnye'j a'ñjma jimi, ¹⁸ ji'nye camu a'ñmaj jahuñre' i tavástará' tì ajta Círíistu' pué'een, sulu a'yaa mu'uj je'ej maj jujñmua'aj tyá'xie've', a'yaa mu mij tyihua'cuanamuaj nyúucarij jime' tì naa namuajre' a'ñjma i tyeétyee i maj quee tyi'tíj jìn á'itzeere'. ¹⁹ Néijmi'i mu a'yan tyá'mua'reej siaj tyámua' tyá'tzaahuaty'e' i tavástará' jimi. A'ñj nu jìn nyetyamua've' ja'mua jime', nyajta a'yan tyá'xie've' siaj sij tyámua' tyityetyúucha'ij je'ej tì tyi'tyéevijitij i Dios jimi, caxu siaj sij je'ej pua'aj rijcá, ²⁰ a'yaa pu'ij i Dios i tì tyámua' tyitaatyápuaríj jiyé'tzín tye'en-tyipua'ritye'sij a'ñjci i tyiyáaru' tì'ij jamuaata'an siaj néijmi'i jìn tyu'tyámue'tin. Che' i tavástará' a'ñjna i Jesús tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²¹ A'ñ pu yajá'muatyojtye' i Timoteo, i tì nyaj jamuán tyí'muarie', ajta a'ñjna i Lucio, ajta i Jasón, ajta i Sosípa-ter i maj nyaj jamuán yahuatyíj.

²² Nyajta nyáaj, Tercio nyaj pué'een, i nyaj á'yu'xaj a'ñjci i yu'xarij i Pablo jitze ma'can, nyáaj nu nyajta já'-muatyojtye' i tavástará' jitze ma'can.

²³ A'ñ pu ajta yajá'muatyojtye' i Gayo. I nyaj jimi yahuácaj, a'ñ pu tyámua' tyihua'cha'ij néijmi'caa i maj a'yaa jusi'rii. ²⁴ Yapu ajta já'muatyojtye' a'ñjna i Erasto i tì a'ñjna jìn tyi'tyéjvee tì túmii siire'ej, ajta a'ñjna i ta'ihuáara' Cuarto.

I tì jìn ja'antyipua'ríj

²⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, i tì jaayí'tin tì ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyámua' tyityetyúucha'ij a'yájna nyati'ij nyeríj tyajamuá'ixaa a'ñjci i nyúucaria'ra' i Jesús tì ajta Círíistu' pué'een. A'ñjna i nyúucarij, a'ñ pu a'ñ pué'een i tì Dios jìn arí tyitaataséjra i tì aviitzi'huaca'aj jájcuaj imuáj tì'ij quee xu séeria'caj i cháanacaj, ²⁶ ajta ijíj i Dios arí taataséjratyey a'ñjna jitze je'ej maj tyo'yú'xaca' i maj jitzán ma'can tyí'xaxa'ta'aj, je'ej tì i Dios i tì jusén jime' séejre' tyu'ta'íjtaca'. A'ñjna i tì aviitzi'huaca'aj, pu'ríj huataséjre néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij jitzán tyá'antzaahuaty'e'en majta ja'rá'astijre'en.

²⁷ Tyiche' jusén jime' tyé'tyojtzire'ej i Dios i tì néijmi'i jìn antyúumua'reej, tyiche' i Jesús tì ajta Círíistu' pué'een jitze ma'can tyaatatyójtzi're'en. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

1 Corintios

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Pablo, i ti Dios na'antyíhuojuxié'vi'ra' jime' nyej nyij tyu'tyáhuü're'en i Ciríistu' jitze ma'can ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' a'íjci jamuán i ta'ihuáara' Sóstenes. ² Mua'aj mu sij a'áa jóosi'rii i Dios jimi a'ájna a Corinto, i sij Ciríistu' jitze ma'can tyámua' tyí'tyesejre' a'ájna jime' ti a'íin jamuaatajé sij sij jimí séeria'aj xá'ra'nyij, majta néijmi'i i maj majta a'yan tyí'xaj ti Jesús hua' vástara' pué'een, majta i maj jitzán ajtyáma'can. ³ Che' i Dios i ti tataataj, ajta i tavástara' a'ájna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an, majta tyámua' jamuáa'uurej.

I ti jin i Pablo tyé'tyojtzire' i Dios

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', a'íjci jime' i ti Dios tyámua' tyajamuaatá' a'íjci jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ⁵ Ji'nye a'íjx nu jitze ma'can i Dios seríj néijmi'i tya'ancuriáa' i ti tyajamuatyáhuü'rii, i sij jin tyihuo'té'exaatye'en i tyeétyee, ajta i sij jin yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyi'tíj een, ⁶ ajta a'ájna i nyúucaria'ra' i Ciríistu' tyámua' xu tya'ancuriáa' ja'mua tzajta'. ⁷ A'íj pu jin quee tyi'tíj jamo'tyá'tziityej i ti jin Dios tyámua' tyajamuaatá' meentyij siooj jachove' a'ájna xicáara' ti jitzán huataséjre'ej i tavástara', a'ájna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁸ Dios pu ca'nyíjra'aj jamuaatá'sij sij tyo'táviicue' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipué'erej, tí'ij quee a'tíj tyi'tíj jin ja'mua jitze tyí'pua'ritye'ej a'ájna xicáara' jitze tí'ij uvé'nyej a'ájna i tavástara', i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁹ Dios pu a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyi'tíj jin tya'tóoraj, a'íi pu jamuaatajé sij sij júurij jamuán i yójra' a'ájna i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

Pablo pu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij quee ajtací'ca'an

¹⁰ Nye'ihuáamua', nyúucaritze' a'íjci i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'yaa nu jéehua tyaja'-muahuavii sij juxa'aj siana'aj tyá'mua'reeriaj, sij sij quee ajtací'ca'an. Tyámua' xu tyí'tyechaj juxa'aj xu'uj tyi'mua'astíj, sijta juxa'aj siana'aj tyo'xá'puí'intare'en. ¹¹ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nye'ihuáamua', ji'nye a'yaa nu tyáamua'reeri', a'íimaj mu a'yan tyinaaté'exaaaj i maj Cloé jamuán aja'chej, sij jujíimua'aj jujaaxie-jvi'. ¹² A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' sij séecan a'yan tyí'xaj yee: "Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can." Majta séecan a'yan tijin: "Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can." Majta séecan a'yan tijin: "Nyáaj nu Pedro jitze ajtyáma'can"; majta a'yan tijin: "Nyáaj nu Ciríistu' jitze

ajtyáma'can." ¹³ ¿Nyiquij huatámui'riaca' i Ciríistu'? ¿Nyiquij Pablo óotateehuaca' ja'mua jime'? ¿Nyiquij mua'aj xáai'huaca' nyúucaritze' i Pablo? ¹⁴ Tyámua' nu tya'tá'caa i Dios nyaj quee a'tíj huá'íri', sulu a'íjma nu'uj i Crispo nyajta a'íjci i Gayo. ¹⁵ A'íj pu jin quee a'tíj huatáci'pej ti a'yan tyúuxajtaj yee nyenyúucaritze' pu huái'huaca'. ¹⁶ A'íjma nu nyajta huá'íri' i tyeétyeristya-mua'me'en a'íjci i Estéfnas, canu máaj jamua'reej nyaj séecan nyajtáhua'aj huá'íri', ¹⁷ ji'nye capu i Ciríistu' nyojo'ta'ityaca' nyej nyij huó'íhraj, sulu nyej nyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, ajta quee a'ájna jin nyojo'ta'ityaca' nyaj huá'puí'ij tyu'yí'tin nyej nyij tyi'tíj naa huá'uurej, mej mij quee já'xaahuataj i Ciríistu' ti huamuí' i cúruuj jitze.

Ciríistu' pu a'íin pué'een i ti jin i Dios néijmi'i tyámua' tyí'uurej

¹⁸ I nyúucarij tyaj huá'ixaatye' ti Ciríistu' huamuí' hua' jitze ma'can i cúruuj jitze, a'yaa pu hua'namuajraste' cuxáa quee tyi'tíj je'ej tyi'tyáhuü'rii a'íimaj i maj jo'vátzij, ma' ajta a'íi pu a'íin pué'een i nyúucarij i ti jin i Dios tí'rátosij. ¹⁹ A'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Nyáaj nu huojo'rieeraj i maj jéehua tyo'mua'reej nyajta ja'pua'ritye'en i maj jin jéehua tyu'yí'tin.

²⁰ ¿Jo'nyij je'ej jé'een a'ájna i ti jéehua tyo'mua'reej, i ti tyihua'mua'tyej, na'ríij i ti jaayí'tin ti tyu'taxáj je'ej ti tyi'tíj rinyij íyan i cháanacaj japua? Dios pu arí jaataséjrataca' tiquee tyi'tíj huü're' i maj jin jéehua tyo'mua'reej a'íimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ²¹ A'íimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua camu a'yan huaríj mej mij jáamua'tyij i Dios, ajta je'ej ti a'íin tyihuo'taséjra, a'yaa pu'ij i Dios tyaaxá'puí'intarej tí'ij juxié'vi'ra' jin hui'rátosnyij i maj ja'antzaahuatye'sij i nyúucaria'ra', i nyúucarij tiquee je'ej huatóomua'aj a'íjma jimi.

²² I maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa mu tyá'xie've'ej maj tyi'tíj huaséj i maj jin tyámua' tyo'taséj, majta i grecia maj já'ma'can, a'yaa mu tyá'huoo maj jéehua tyojo'itéej muá'ra'nyij, ²³ tyajta ityáj, a'íj tu huá'ixaatye' i Ciríistu' i maj jó'tatee i cúruuj jitze. A'íi pu'ij je'ej pua'aj hua'namuajraste' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, ajta a'íjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can, a'yaa pu huá'sejratye' tiquee tyi'tíj huü're', ²⁴ majta a'íimaj i Dios ti huo'tajé, tipua'aj Israel maj jitze ajtyáma'can, na'ríij séej chuéj japua maj já'ma'can, a'ájna i Ciríistu' a'íi pu a'íin pué'een i ti jin i Dios jéehua tyu'yí'tin. ²⁵ A'ájna i ti a'yan huá'sejratye' tiquee je'ej

huatóomua'aj i Dios jimi, jéetze' pu jaayí'tin quee i hua'mua'tziira'aj i maj jin jéehua tyu'yí'tin i tyeétyee, ajta i ti a'yan séejre' i Dios jimi ti'ij i ti quee uhuáj-ca'nyej, jéetze' pu uhuájca'nyej quee a'chu maj uhuá-caca'nyej néijmi'i i tyeétyee.

²⁶ Nye'ihuáamua', xu'huóomua'tzij ti i Dios jamuaata-jé, tyij siajta quee mui'ij mu siaj jéehua tyo'mua'reej iyan ti tyí'ma'can i cháanacaj japua, caxu siajta mui'ij mu siaj tyi'táj jin tyityatatyj nusu i maj a'fijma jitze eeráma'can i maj jéehua juxie've'. ²⁷ Ajta a'yájna, Dios pu a'fijma antyíhuo i maj a'yan tyihuá'xaj yee maj quee tyojó'itej, ta'ij huo'tatyévi'ra'astaj a'fijma i maj a'yan tyúusejrataj tijin jéehua mu tyojó'itej, Dios pu ajta a'fijma antyíhuo i maj quee tyi'táj jin antyúumua'reej ti'ij ajta huo'tatyévi'ra'astaj a'fijma i maj va'cán jin tyityatatyj. ²⁸ Dios pu hua'antyíhuoj a'fijma i tyeétyee i maj quee hua'xie've', majta i maj quee jéehua juxie've' i cháanacaj japua, a'yájna mati'ij i maj quee tyi'táj je'ej tyí'mua'reej, ti'ij hua'antypuá'ritye'en a'fijma i maj tyityatatyj. ²⁹ A'yaa pu quee a'táj tyóotzaahuatye' i Dios jimi. ³⁰ Ajta i Dios pu arí mua'ajmaj jamua'ajtyáhuui i Ciriístu' jimi, a'yaa pu ajta jáaruuj ti'ij i Ciriístu' a'fijn pué'eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ti ajta tajapuá huatányuunyij, i tyaj jin huátajajcuare'en, ajta tyej tyij taxáahuaj mahuatyu'uucáj. ³¹ A'fij pu jin, a'yájna ti'ij tyé'yu'si' tijin: "Típua'aj a'táj jaxie'va'aj ti óotzaahuatye'ej, che' a'yan huárinyij a'fijna jime' je'ej ti i tavástara' tyámua' tyaatá'."

I nyúucarij ti a'fijna á'xaj i Ciriístu' i maj jó'tatee

2 Nye'ihuáamua', nyati'ij ujó'mej nyej nyij jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, canu a'fijna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa huánamuajrii, nusu yaa ti'ij i ti jéehua tyu'yí'tin. ² Ajta nyati'ij ja'mua jamuán ajo'tyávaaca'aj, canu máaj tyi'táj mua'reerimu'-ca'aj sulu a'fij nu'uj i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, i maj jó'tatee i cúruuj jitze. ³ A'áa nu jo'tyéechaxij ja'mua jimi nyetyenyaxáahuataj nyajta tyenyevivéesime'ej, ji'nye nyetyi'tzi'nyaca'aj. ⁴ Ajta nyati'ij jamuaatajé nyajta jamuáa'ixaa i nyúucarij, canu a'fij jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij ti naa tyojó'iteeri'ij, nyej nyij jamua'antymue'tin. Sulu a'yaa nu tyajamua'antymue'tij nyaja'-muaséeratya'aj nyaj a'fijna jitze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyajta a'fijci jitze i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ⁵ ta'aj ij i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'fij jitze aróoca'nyej i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej, ti'ij quee a'fijna jitze aróoca'nyaj i tyétyacaa maj jin tyí'mua'reej.

Dios pu jaataséjrataca' a'fijci i ti aviitzi'huaca'aj a'fijci jitze ma'can i ju júuricamej

⁶ Majta a'fijmaj i maj merij néijmi'i jó'itej i maj jitzán tyá'tzaahuatye', a'fij mu xaa a'fijna jin tyajamuáa'ixaa i nyúucarij jime' ti naa tyojó'iteeri'ij. Ajta a'fijna i nyúucarij capu a'yan ma'can i cháanacaj japua, capu ajta hua' jitze ma'can a'fijma i maj tyi'ijta i maj majta merij yo'rriésij i maj jin putyí'uurej. ⁷ A'fij pu a'fijn pué'een i ti néijmi'i tyí'mua'reej, ti ajta aviitzi'huaca'aj i Dios jimi

jájcuaj imuáj ti a'yan tyaxá'pu'i'ntarej ti'ij táaci'tyij ityájma a'fijna i ti huápu'i'ij naa huasé'rin. ⁸ A'fij pu a'fijn pué'een i maj quee yó'itej i maj tyí'ijta iyan i cháanacaj japua, ji'nye típu'a'aj meyo'iteej, camu yo'tatáanyijche' i tavástara', i ti ajta huápu'i'ij naa huasé'rin. ⁹ Ajta a'yájna ti'ij tyé'yu'si' tijin:

Dios pu arí tyámua' tyú'ruuj a'fijma jimi i maj jaxie've', tyi'táj ti quee xu a'náj a'táj me'ye'sej ti ajta quee a'táj a'náj me'ya'namuaj, je'ej ti quee ajta a'táj tyé'miteeraste'.

¹⁰ A'fij pu a'fijn tyi'pué'een i ti Dios tyitaataséjratyey a'fijci jitze ma'can i júuricama'ra', ji'nye i júuricama'ra' i Dios néijmi'i pu tyí'sej, ajta néijmi'i mua'reej i ti huápu'i'ij aviitzi' i Dios jimi.

¹¹ ¿A'tanyij pújoorej ti jamua'reej je'ej ti tyí'mua'tzej s'fij i ajta s'fij i tyáati'? A'fij pu'uj jamua'reej i júuricama'ra' i tyáataj. A'yaa pu cha'taj na'aj een i Dios jimi, a'fij pu'uj jamua'ree i júuricama'ra' i Dios je'ej ti tyi'táj jimi tyí'sejre'. ¹² Tyajta ityáj catu a'fij ancuriáa' i júuricamej ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, sulu i a'fij tu i júuricama'ra' i Dios, tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij je'ej ti Dios juxié'vi'ra' jin tyámua' tyitaatá'. ¹³ A'yaa tu tyi'xaj a'fijci jime' i nyúucarij ti taamuá'tyey i júuricama'ra' i Dios, catu a'fijna huá'ixaatye' i tyaj tajfímua'aj tyo'-mua'reej. A'yaa tu tyihuá'ixaatye' tyi'táj ti a'fij jitze eeráma'can i júuricama'ra' i Dios a'fijma i ti hua' jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios.

¹⁴ Ajta a'fijna i ti quee jitzán séejre' júuricama'ra' i Dios, capu ja'ancuriáa'sij tyi'táj ti a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, ji'nye capu tyi'táj huüre' a'fijna jimi i a'táj. Capu i'rjij ti yo'itéej já'ra'nyij, ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej, ti'ij jo'támiteeraste' je'ej ti huatóomua'aj. ¹⁵ Ajta i ti jitzán séejre' i júuricama'ra' i Dios, néijmi'i pu tyí'sej ajta néijmi'i tyojó'itej, ajta quee a'táj huatáci'pej ti a'fij ooxíjtye'en. ¹⁶ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "¿A'tanyij jú'mua'ree je'ej ti tyí'mua'tzej i tavástara'?" ¿A'tanyij jaayí'tin ti tyáamua'tyey? Ajta a'yájna, ityáj tu jájcha'ij i mua'tziíria'ra' i Ciriístu'.

Tyaj néemi'ij tyí'muarie' i Dios jimi

3 Nye'ihuáamua', capu huatái'riitariaca' nyaj a'yan tyajamuaaté'exaatye'en ti'ij a'fijma i ti arí hua' jitze séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'yaa nu'uj ti'ij a'fijma i maj moochán jitzán ajtyáhuixij i Ciriístu'. ² Tyi'táj nu jamuaamua'tyey ti quee tyési', a'yájna mati'ij i unyáaque'ej léechij mana'aj tyéi'tye', ji'nye capu eexúj yó'japu'ra' i cue'ráj, caxu siajta seexúj mua'aj yó'japu'ra' i cue'ráj, ³ ji'nye caxu juca'nyej. Ajta ti'ij ooj ja'-mua tzajta' séjre'ej i siaj óochueere', siajta jujaaxie-jvi'raj, a'yaa pu huatóomua'aj siaj quee xu juca'nyej, ji'nye a'yaa xu ricij mati'ij a'fijmaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ⁴ Típua'aj s'fij a'yan tyi'xajtaj yee: "Nyáaj nu Pablo jitze ajtyáma'can", ajta i s'fij a'yan tijin: "Nyajta nyáaj, Apolo nu jitze ajtyáma'can", a'yaa xu ricij mati'ij a'fijmaj i tyétyacaa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁵ Che' a'yáana'aj, zji'nye a'tanyij pué'een a'fjna i Apo-
lo? ¿A'tanyij pué'een i Pablo? Ityáj tu jahuüre' i tavás-
tara', a'yaa xu een jime' tyá'antzaahuaj i tavástara' ji-
mi. A'yaa tu ricij je'ej ti a'fjn tyataata'ij séej ajta séej.
⁶ Nyáaj nu tyu'huástej, ajta i Apolo pu tyú'ipuaaj, ajta i
Dios pu jaahuósi'ri' ti'ij huáciirej i ti huahuásti'huaca'.
⁷ A'fj pu jin a'fjna i ti tyu'huástej, ajta i ti tyú'ipuaaj, ca-
mu tyi'tfj jin juxie've', sulu a'fj pu i Dios i ti jaahuási'ri'
ti'ij huáciirej, a'fj pu a'fjn pué'een i ti juxie've'.⁸ I maj
tyí'huaste' majta i maj tyí'ipuaaj, juxa'aj mu'uj een, ajta i
Dios pu a'yan tyihuo'tá'sij je'ej ti sfij ajta sfij tyu'-
muáriej. ⁹ Néijmi'i tu tyí'muarie' i Dios jimi, siajta
mua'aj a'yaa xu tyí'huüre' ti'ij jo'tij tyajá'huasti' siajta
ti'ij chi'ij maj ja'ajtaahuaj Dios ti ja'a'rij. ¹⁰ Nyajta nyáaj,
nyáaj nu a'yan tyí'muarie' ti'ij a'tfj ti chi'ij ájtaahuaj, i ti
Dios a'yan tyinaata'ij nyej nyij ja'tátaahuaxi'in a'fjna i ti
japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta sfij pu japuan tyá'aj-
taahuaj. Ajta a'yan tyúuxie've' ti sfij ajta sfij tyámua'
tyu'muárie'en, ¹¹ ji'nye capu a'tfj pújoorej ti ajtáhua'aj
séej atátaahuaj ti'ij i ti arí atátaavijhuaj i ti a'fjn
pué'een i Jesús ti ajta Ciriistu' pué'een. ¹² A'fjna jitze i
ta'tátaavijhua pu i'rij ti a'tfj tyi'tfj japuan ájtaahuaj,
tipua'aj ooroj jime', nusu pláataj jime', na'riij tyetyéj
jime' ti huápu'ij tyá'najchij, na'riij ciyéj jime', nusu ixáj
jime' ca' huácixa'aj jime', ¹³ a'yaa pu tyi'séere'ej
ja'mej je'ej ti sfij ajta sfij tyu'muáriej a'ájna xicáara'
jitze, ti'ij néijmi'i tye'entyipua'rij, ji'nye a'ájna xicáara'
jitze tiéj pu uvé'nyesij, a'fj pu jaatyámua'sij tipua'aj
xá'puí' metyu'muáriej sfij ajta sfij. ¹⁴ Ti pua'aj je'ej ti sfij
tyu'muáriej tyo'táviicue' i tiéj tzajta', a'yaa pu tyá'ci'tyij
i a'tfj je'ej ti tya'ráanajchi. ¹⁵ Na'riij tipua'aj huatyátanyij
i ti ja'ajtaahuaca', yo'riésij i ti tyu'muáriej, ajta i a'tfj
a'yaa pu éenye'ej ja'mej ti'ij i a'tfj ti xié'chui' jáahuü i
tiéj tzajta'.

¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej siaj mua'aj a'fjn pué'een i
chi'ra'an i Dios, ti ajta ja'mua tzajta' séejre' i júurica-
ma'ra' i Dios? ¹⁷ Tipua'aj a'tfj jaatyú'uunaj i chi'ra'an i
Dios, Dios pu ja'antypuá'rite'sij a'fjci i a'tfj, ji'nye i
chi'ra'an i Dios naa pu arí een, ajta a'fjna i chi'ra'an
mua'aj xu a'fjn pué'een.

¹⁸ Che' quee a'tfj jucuanamuaj, tipua'aj sfij ti ja'mua
jitze ajtyáma'can a'yan tyóotzaahuatye'ej ti jéehua tyo-
jójitej íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, che' a'yan
huárinij ti'ij i tiquee tyi'tfj mua'reej, ta'aj ij j'ré'can
jime' a'fjn pué'eenye'ej tá'ra'nyij i ti jéehua tyojójitej.
¹⁹ Ji'nye i maj jin tyu'yí'tin íyan i cháanacaj japua capu
tyi'tfj huüre' i Dios jimi. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze
tjin: "Dios pu hua'vivi'ran a'fjma i maj jéehua tyu'yí'tin
a'fjna jime' i maj tyí'hue'tacaa." ²⁰ A'yaa pu ajta
tyé'yu'si' tjin: "Tavástara' pu jamua'reej tiquee tyi'tfj
huüre' je'ej maj tyí'mua'tzej i maj jéehua huápu'ij tyo-
jójitej." ²¹ A'fj pu jin, che' quee a'tfj óotzaahuatye'ej
a'fjci jime' i ti séej jimi i tyáataj ajtyáma'can, ji'nye néi-
jmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can. ²² Pablo, Apolo, Pedro, i
cháanacaj, i júuricamej, je'ej ti tyi'tfj ricij ijíj, je'ej ti ooj
atyojo'ré'nyesij, néijmi'i pu ja'mua jimi tyí'ma'can,
²³ siajta mua'aj, a'fj xu jitze ajtyáma'can i Ciriistu', ajta i
Ciriistu' a'fj pu jitze ajtyáma'can i Dios.

I maj jin tyí'muarie' a'fjma i Dios ti hua'antypuá'aj

⁴ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tojo'mua'raj ityáj-
ma ti'ij i a'tyán maj jahuüre' i Ciriistu', tyaj a'fj jin
antypuá'mua'reej tyej tyij jamuáamua'tyej i ti aviitzi' i
Dios jimi. ² Ajta a'yájna, a'fjna i maj tyi'tfj jaa'íjcaj, a'yaa
pu tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tóosejrataj mej mij jitzán
tyí'ca'nyej. ³ Ajta nyéetzij jimi, capu nyejitzé juxie've'
tipua'aj mua'aj siano'xíjtye'en, na'riij a'fjma mano'xíj-
tye'en i maj tyityatatyíj. Canu nyajta nyasfij á'nyaxij-
tye'en. ⁴ A'yaa pu'uj, tipua'aj nyequee je'ej pua'aj tyí'-
mua'axcaj nyaj jime', capu a'yan huatóomua'aj yee
nu'rij xá'puí' een i Dios jimi. Tavástara' pu a'fjn
pué'een i ti ná'xijtye'en. ⁵ A'fj pu jin, caxu tyi'tfj
á'xijtya'aj ti'ij quee xu atyojo're'nyáava'caj, se-
tyu'chó've' 'asta na'aj quee uvé'nyej a'fjna i tavástara',
ti'ij a'fjn jaataséjrataj i ti ju'avaataca'aj i t'ca'riste', a'fj
pu ajta jaataséjrataj je'ej maj tyí'mua'tzej i tye'ityee. Aj
pu'ij i Dios tyámua' tyihuo'tá'sij je'ej ti tyá'ci'puaj séej
ajta séej.

⁶ Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj sij
tyámua' huárinij, nyajta ja'mua'séeratye'ej je'ej ti ricij
a'fjna i Apolo nyajta nyáaj. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'
siaj sij a'yan huárinij je'ej tyaj ityáj ricij, siaj sij quee
a'yan rijcaj je'ej tiquee tyé'yu'si', ajta ti'ij quee a'tfj
óotzaahuatye'ej, nusu siaj séej tyámua' tyí'xajtaj siajta
séej á'xaahuataj. ⁷ ¿A'tanyij tyámua' tyí'muaxaj i sée-
can tzajta' i tye'ityee? ¿Tyi'tanyí péjcha'ij tiquee i Dios
muaatá'? Ajta tipua'aj i Dios néijmi'i tyimuaatá', zji'nye
een jime' a'yan petyá'tzaahuatye' cuzáa asfij pupáa'u-
ureej?

⁸ Xu'rij mua'aj huochíjtyaanyi'taca', siajta serij néi-
jmi'i tyí'ijcha'ij tyi'tfj siaj je'ej tyí'xie've', ajta a'yan ja'-
mua'asej siaj mua'aj serij tyí'ijta, siajta quee che' ityáj-
ma ta'tamuá're'rii. A'tzúj cuj a'yan tyi'ja'yánatan, tyej
tyij ityáj ja'mua jamuán tyu'ta'íjta. ⁹ A'fj pu jin a'yan ty-
iná'miteeraste', ti ityájma i tyaj huata'ityi'ri'huaca',
Dios pu a'áa tojo'tyáhuüi jo'tij quee jóoxie've', cuzáa
merij pu taatamua'aj yee tyiche' huácu'iihuaj. Tu'rij
a'tzisi' huá'sejratye' néijmi'caa i maj tajapua' já'sejre',
tyajta hua' jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj
japua. ¹⁰ Tyajta ityáj, a'fjna jime' i tyaj a'yan tyá'huüre' i
Ciriistu', a'yaa mu tyi'taxaj tyaj nu'uj tatimue', siajta
mua'aj, i Ciriistu' jitze ma'can tyámua' xu metyity-
oomuámua're'. Capu taca'nyisti' ityájma, siajta mua'aj
néijmi'i xu jin tyé'viicue'. Majta ityájma matá'xaahuaj,
majta mua'ajmaj mu jamuá'tyese'. ¹¹ Ti'ij na'aj yatij
je'ré'nyej ajta ijíj, a'yaa tu'uj tyana'aj tya'ajpuéjtzij
a'fjci jime' tyaj tajcuj, tyajta i'cuj, ajta cáanarij tyitá'itzi-
itye', je'ej mu pua'aj tá'mua'raj i tye'ityee, tyajta quee
ma'ja'chej, ¹² tyajta cua'naj tyati'ijta tyí'muarie'ej. I maj
je'ej pua'aj tyi'taxaj tyámua' tu ityáj tyihuo'tájeevij,
je'ej mu pua'aj ta'uurej, tyajta ityáj néijmi'i tu tyé'vi-
icue'. ¹³ Ajta mati'ijta i tye'ityee je'ej pua'aj tyi'taxajtaj,
tyámua' tu'uj ityáj tyihuo'tájeevij. A'yaa mu tojo'-
mua'raj ti'ij tyi'tfj tiquee che' tyí'huüre' íyan i
cháanacaj japua. A'yaa mu'uj mana'aj mij ijíj tyityaajú'.

¹⁴ Canu a'fj jin tyajá'muayu'se' nyej nyij ja-muaatatyévi'ra'astaj, sulu nyej nyij tyámua' tyajamaa'atá'itij, a'yájna nyati'ij i nyiyóojmua', j'i'nye jéehua nu já'muaxie've'. ¹⁵ Tyij mequee mamue'tj tyajamuáa-mua'aj i Ciriístu' jitze ma'can, maj siajta quee mui'caa tyitáatastyamua'. Nyáaj nu a'fjin pué'een i siaj jajtáataj i Ciriístu' jitze ma'can, j'i'nye nyáaj nu jamuáa'ixaa i nyúucarij ti jin Dios jamui'rátoonyij, siaj sij jitzán ajtyáhuixij i Ciriístu'. ¹⁶ A'fj nu jin a'yan jéehua tyaja'-mua'huavij siaj a'yan tyityaajú'caj nyati'ij nyáaj.

¹⁷ A'fj nu jin ja'mua jimi jaata'ityaca' a'fjci i Timoteo, i nyaj huápu'ij jaxie've', nyajta yo'puáara'an pué'een i tavástará' jitze ma'can. A'fj pu jamo'támua'reeritzi'tye'eje'je' nyaj tyi'tyínyecha'ij i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een, ajta je'eje' nyaj tyihuá'mua'tyej néijmi'que' jo'-maj jóosi'rii. ¹⁸ Séecan xu mua'aj serij óotzaahuatye', a'yan setyí'mua'astij yee canu che' a'náj amojotyésejra, ¹⁹ ajta tipua'aj i tavástará' a'yan tya'ránajchij, nyáaj nu jiye'tzín a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi. Aj nu nyij hua'sejran i maj jéehua óotzaahuatye', majta a'yan tyi'tj uurij mej quee a'fj mana'aj je'eje' maj tyi'xaj.

²⁰ Ji'nye jo'tj i Dios tyejé'ijtaj, capu nyúucarij na'aj jin tyi'ijta, sulu i ti ajta néijmi'i jin putyí'uurej. ²¹ Ji'nye setyá'xie've' mua'aj, nyiquij nyaj a'fjna jin ujó'me'en nyej nyij puéjtzij jamuáata'an, na'ríij nyaj a'fj jin jamojo'tyéesej nyaja'muaxié've'eje', nyajta jamua'cu'váaj nyetyajamuáa'ixaatye'en?

Siaj jo'xijtye'en i ti je'eje' pua'aj tyi'tyúucha'ij

5 A'yaa pu tyú'mua'reeritzi'huaca' ti sñj ti ja'mua jimi ajtyáma'can juxana'cire' a'fjci jime' ti jamuán hui'caa i ti jatyévi'tin i táatajra'. Huápu'ij pu a'fjna je'eje' pua'aj namuajre', majta i maj quee tyá'tzaahuatye' camu a'yan ricij. ² Maj siajta mua'aj, a'fj xu jin óotzaahuatye', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj a'fj jin huatóoxaamu-jritye'en. A'tj ti a'yan tyi'tyúucha'ij, siata'aj quee che' jatá'care'en ti ja'mua jamuán séjre'eje'. ³ Ajta nyéetzij jime', tyij nyeeque nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, i nyajúuricamej pu ja'mua tzajta' séjre', cuxáa nyaj ja'mua jamuán ajo'tyávaacaj, nu'ríij nyij a'yan tyo'xijtyeje' a'fjci i a'tj ti a'yan ricij. ⁴ Siatí'ijta' mua'aj tyúusi're'en, nyáaj nu jamuán séeria'aj na'mej i nyaj júuricamej jime', ajta i tavástará' ti jin néijmi'i putyí'uurej a'fj pu ajta ja'mua tzajta' séeria'aj ja'mej. Aj pu'ij a'fjci jitze ma'can i tavástará' Jesús, ⁵ che' i tyáati' huatátuiri'huaj i tyiyáaru' jimi, ta'aj ij i tyévira' jo'puá'rixí'ín, ajta júuricama'ra' huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástará'.

⁶ Caxu mua'aj a'fj jin huatóoci'puaj siaj sij a'fjci jin óotzaahuatye'eje'. Ji'nye xu'ríj a'yan tyá'mua'reej tijin: "Círa'tzuj i levaduura' néijmi'i pu tyináxaj i cuéjtzij." ⁷ A'fj xu jin siata'aj majúuricamej a'fjci i ti mí'ma'can i ti jamojo'jpuaj, siata'aj sij huóojajcuare'en ti'ij a'fjna i cuéjtzij tiquee tyi'tj á'naxcaj. A'yaa xu mua'aj een ti'ij i páan tiquee levaduura' á'naxcaj i maj jacua'caa a'ájna xicáara' jitze i maj jitzán hue'rájto' i maj Egipto já'ma'-cantaca'aj. Ji'nye pu'ríj i Ciriístu' huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij. ⁸ A'fj pu jin

tyiche' tyu'yé'estej tyaj tyerij taxáahuaj séjre', a'fjci jime' i páan tiquee levaduura' á'naxcaj, i ti a'fjin pué'een i tá'tzaahuatyi're' ajta i ti jiré'can jime', che' quee che' a'fjna i levaduura' ti mí'ma'can, i ti je'eje' pua'aj een ajta i ti je'eje' pua'aj tyú'uurej.

⁹ Nu'ríj a'yan tyajamuáate'exaa séj jitze i yu'xarij i nyaj jamuáata'ityi'ri' siaj quee hua' jamuán tyi'xajtaj i maj juxana'cire'. ¹⁰ A'fjci jime' i nyúucarij canu a'yan jaatamua'aj yee siata'aj sij néijmi'caa jimi ajtác'nyej i maj íyan juxana'cire' i cháanacaj japua, nusu i maj huápu'ij tyi'nyacua'aj, na'ríij i mej tyi'nahua', ca' i maj sánturij na'michej, siata'aj sij a'yan huá'nyiche', a'yaa pu tyuuxié'va'caj siaj iirác'nyej i cháanacaj japua.

¹¹ A'yaa nu jaatamua'aj i nyaj tyajamuáata'ityi'ri' siaj quee che' jamuán tyi'tj xajtaj sñj ti a'yan tyúuxaj ti ta'ihuáara' pué'een, ajta je'en tyi'xana'cire'eje', nusu tyi'nyacua'tzaj, na'ríij huá'na'miche'eje' i sánturij, na'ríij je'eje' pua'aj tyi'jepe', nusu ti jutahueeve'eje', na'ríij ti tyi'nahua'caa. Capu a'yan tyi'tyéevijtij siaj hua' jamuán tyi'cua'ajcaj a'tyán maj a'yan ricij. ¹² Capu nyéetzij nyaci'puaj nyej nyij a'fjma jooxíjtye'en i mej quee ityájma jitze ajtyáma'can, Dios pu a'fjma huá'xijtye'en.

¹³ Maj siajta mua'aj serij huá'xijtye' a'fjma i maj ja'mua jitze ajtyáma'can. A'fj pu jin, siata'aj jatyéj a'fjci i ti je'eje' pua'aj tyi'tyúucha'ij.

Je'eje' maj ye'eje' tyá'xa'pu'i'ntare'en i maj tyá'tzaahuatye'

6 Tipua'aj sñj ti ja'mua jitze ajtyáma'can séj jamuán metyúujaaxiejvi', zji'nye ti'ij a'fjma jimi tyúunyuste' i juéesij i maj quee ityájma jitze ajtyáma'can, quee i'ríj ti a'fjma huaté'exaatye' i maj jimi séjre' i Dios, mej mij a'fjma huo'xa'pu'i'ntari'tze'en? ² ¿Nyij sequée jamua'reej maj a'fjma i maj tyá'tzaahuatye' huá'xijtye'en néijmi'caa i maj a'yan séjre' i cháanacaj japua? Ajta tipua'aj mua'aj siahuá'xijtye'en, zji'nye siaj sij quee pújoorej siaj jo'xá'pu'i'ntare'en a'fjci i tiquee tyési'? ³ ¿Nyij sequée siajta jamua'reej tyaj ityá' huá'xijtye'en a'fjma i maj tajapua' tyi'huire'? A'fj pu jin, capu tyési' tyaj tajíimua'aj tyi'tj je'eje' tyo'xá'pu'i'ntarej.

⁴ A'yaa pu'ij, tipua'aj tyi'tj jin xúujaxiejvi'raj, zji'nye siaj sij a'fjma mahuatyáhu'i'tyaa i maj quee tyi'tj jin antyúumua'reej ja'mua jimi? ⁵ A'yaa nu een jime' tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj. ¿Nyiquee sñj ja'mua jimi séjre' i ti jaria'mua'reej je'eje' ti tyi'tj tyo'xá'pu'i'ntare'en i maj tyá'tzaahuatye' jimi? ⁶ Caxu jujíimua'aj siana'aj tyúucha'ire'eje', sulu siajta xu a'fjma jimi junyuuste' i maj quee tyá'tzaahuatye'.

⁷ Xu'ríj a'fj jin huamué'tichej a'fjna jime' i siaj jujíimua'aj jujaaxiejvi'. ¿Ji'nye siaj sij quee siaj jó'viicue' siana'aj i siaj jin je'eje' pua'aj jóomua'raj? ¿Quee i'ríj siaj huatóoa'an siana'aj maj tyajamuáanáhue'? ⁸ Siajta mua'aj, jujíimua'aj xu je'eje' pua'aj ju'uurej siajta tyi'huá'nahue' i ju'ihuáamua'.

⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej maj quee a'áa jo'tyáruyij jo'tj Dios tyejé'ijtaj i maj je'eje' pua'aj ricij? Caxu tóoa'care'en ti a'tj já'muacuanamuaj, camu ujo'tyáruyij i maj juxana'cire', camu majta i maj hua'na'michej i sánturij, nusu i maj juxana'cire' séecan jamuán i tyé'

tyee, nusu i maj juxa'aj tyétyacaa jamuán juxana'cire',¹⁰ camu majta ujo'tyáruyij i maj tyí'nahua'raj, nusu i maj tyí'nyacua'aj, na'ríij i maj jui'ive', nusu i maj je'ej pua'aj tyí'jepe', nusu i maj avíitziij jin tyí'nahua'.¹¹ Sija-ta mua'aj je'cáj xu a'ñin pué'eenye'ej, siajta ijiij seríj a'yan tyityahuóojacua'e, siajta seríj tyámua' huaríj a'ñina jitze ma'can i tavástará' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, siajta a'ñina jitze i júuricama'ra' i taj Dios.

I tyaj taxáahuaj jin séejre' capu a'ñj jin tyí'huñre' tyej ty- ij huátaxana'cire'en

¹² A'yaa mu tyí'xaj tijin: "Nyáaj nu'uj jamua'reej je'ej nyaj tyi'táj urej." A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néi-jmi'i tyinyetyáhu'i'rii. A'yaa pu tyi'j'i'ré'can jime' nyej nyáaj nyana'aj jamua'reej je'ej nyaj tyi'táj urej, ajta canu jaatá'sij ti a'ñin na'antyimue'tin.¹³ A'yaa mu majta tyí'xaj tijin: A'ñina i cue'ráj, jucáa jitze pu tyí'huñre', ajta a'ñina i jucáa, a'ñj pul'ijta jin tyí'huñre' ti'ij i cue'ráj tya'ráyixi'ñ. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta i Dios pu néijmi'-caa antyipuá'ritye'sij i jucáa, ajta i cue'ráj. Ajta i tatyévi-ra', capu a'ñj jin tyí'huñre' tyej tyij a'ñjci jin tyí'x-ana'cire'ej, sulu tyej tyij a'ñjci jin jaatyáhuñre'en i tavás-tara', ajta i tavástará' pu'ijta jaatyáhuñre'ej a'ñjci i tatyévira'.¹⁴ A'yájna ti'ij i Dios tyaatájuuritye i tavás-tara', ajta pu ityájma taatájuuritye'sij a'ñjci jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

¹⁵ ¿Nyij sequée jamua'reej ti i Círíistu' jitze ajtyáma'-can a'ñjina i siaj jatyáhue'ra'? ¿Nyiquij nyáaj nye'entyá-najchitye'sij i íitaj jamuán ti tyí'tyejijve' i jutyéviij jime', a'ñjci i ti Círíistu' jitze ajtyáma'can? Canu xaa nyu'uj.

¹⁶ ¿Nyij sequée jamua'reej yee tipua'aj a'táj ja'an-tyáanaxcaj i íitaj ti jatoj i jutyévira', a'ñj mu séej tyéviij mana'aj mij pue'éenye'ej muá'ju'un? Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "A'ñimaj i maj hua'puaj a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij ti sñij na'aj tyéviij pué'eenye'." ¹⁷ Ajta tipua'aj a'táj ajtyéchaxij i tavástará' jimi, sñij pu'uj ajta pue'éenye'ej ja'mej i júuricama'ra' jitze.

¹⁸ Siata'aj néijmi'i huatapuá'cítaj i siaj jin tyí'x-ana'cire'. Ajta tipua'aj séej tyi'táj jin po'tyá'itzeere'en i Dios jimi, capu je'ej joorej i jutyévira', ajta tipua'aj a'táj a'ñj jin tyí'xana'cire'ej i ti jatoj i jutyévira', a'ñj pu je'ej pua'aj joorej i jutyéviij. ¹⁹ ¿Nyij sequée jamua'reej ti ja'-muatyéviij a'ñin pué'een i tyeyúuj i ti tzajta' ú'sejre' i júuricama'ra' i Dios, a'ñj ti ajta jamuaatá'? Ajta i júurica-ma'ra' ja'mua tzajta' séejre', siajta mua'aj caxu jujñ-mua'aj jumua'ree, ²⁰ ji'nye Dios pu arí jamuáananieej. A'ñj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj jaatyátzaahuatye'en i jutyéviij jime'.

Je'ej ti tyihuá'ci'puaj i maj nyejnye'chej ajta i maj huñchej

7 Ijiij nu nyijta jamo'riá'hua'xijre'ej i siaj tyi-naa'íhuo'ri' i yu'xarij jitze i siaj unyojo'ta'ityi'ri'. Jéetze' pu naa tiquee a'táj nyeñchej, ² ajta mata'aj mij quee a'yan tyúuxana'cire'ej, miche' huanyéjnye'chej i tyétyacaa, majta i úucua huáhuñchej. ³ Ajta i tyáati' ajta

i íiti' miche' a'yan huárinyij je'ej ti tyihuá'ci'puaj. ⁴ Capu ajta i íiti' jusñij antyúumua'reej i jutyévira' jime', ji'nye a'ñj pu jitze ajtyáma'can i jucñin, a'yaa pu'uj tána'aj quee i tyáati' jusñij tye'entyúumua'ree i jutyévira' jime', ji'nye ju'ñij jitze pu ajtyáma'can. ⁵ A'ñj pu jin, caxu je'ej siana'aj tyúujeeve' i siaj néemi'ij aja'chej, na'ríij xaa seríj siajta a'yan tyaaxá'pu'intarej siaj a'tzúz a'tyéevi'ij siaj quee jumuarie'ej a'chu pua'an xicáj, siata'aj sij hu-atyényuunyij i Dios jimi. Tipua'aj seríj a'yan huarín aj xu sij siajtáhuaj antyóonaxcaj, ti'ij quee i tyiyáaru' ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij séej jamuán huóox-ana'cire'en.

⁶ A'yaa nu'uj a'ñjci tyajá'mua'ixaatye', canu já'mua'ij-tye' siaj sij a'yan huárinyij. ⁷ Ajta nyéetziij, a'yaa pu tyi-na'ranáachicaj maj néijmi'i a'yan éenye' nyati'ij nyáaj, ma' ajta i Dios pu arí a'yan tyihuo'tá' je'ej ti tyi-huo'xá'pu'intari'ri' séej ajta séej.

⁸ I maj quee xu nyejnye'chej ajta i maj quee xu huñchej, majta i maj antyúujimua'astariaca', a'yaa pu jéetze' tyí'xa'pu' maj a'yan éenye'ej huatyá'itzeere'en nyati'ij nyáaj. ⁹ Ajta tipua'aj quee huá'riitya'aj maj huóocha'ñin, miche' huanyéjnye'chej, majta huáhuñchej, ji'nye jéetze' pu hua'tyáhu'i'rii maj a'yan huárinyij, quee maj jajpuéztzij.

¹⁰ Majta i maj meríj nyejnye'chej ajta i maj huñchej, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', a'ñjci i tavástará' ti jaata'íj-taca' a'yan tijin: Che' quee ajtáyi'can i ñira'ra'an a'ñjina jimi i jucñin. ¹¹ Ajta tipua'aj i ñira'ra'an ajtára'nyij i jucñin jimi, che' jusñij huatyá'itzeere'en, na'ríij quee che' ajtáhuaj ja'antyáanaxcaj i jucñin. A'yaa pu'uj tána'aj a'ñjina i cína'ra'an, che' quee jatató'ra'an i ju'ñij.

¹² Ajta a'ñimaj jimi i séecan, nyáaj nu'uj a'yan tyi-huá'ixaatye' capu i tavástará', tipua'aj i ta'ihuáara' ñira'ra'an quee tyá'tzaahuatye'ej, ajta i íiti' a'yan tya'a-jxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, che' quee i ta'ihuáara' jatató'ra'an. ¹³ A'yaa pu cha'taj na'aj tipua'aj i íiti' ja'an-tyánaxcaca' séej i tyáataj tiquee tyá'tzaahuatye', ajta je'en a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti jamuán huácatyij, a'yaa pu cha'taj na'aj tyúuxie've' tiquee jatató'ra'an i jucñin.

¹⁴ Ji'nye i tyáati' tiquee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu rinyij a'ñjci jime' ti íitaj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye', ajta i íiti' ti quee tyá'tzaahuatye', tyámua' pu ajta rinyij a'ñjci jime' ti tyáataj antyánaxcaca' ti tyá'tzaahuatye'.

Na'ríij quee, a'ñj mu quee xá'pu' metyityoomuá-mua're'ej muá'ju'un i hua'yojmua', majta a'ñj jitze aj-tyáma'can i maj tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ajta tipua'aj i tyáati' na'ríij i íiti' tiquee tyá'tzaahuatye', a'yan metya'xie've'ej maj huatóotonyij, miche' a'yan huárinyij. Ajta i ta'ihuáara' ti tyáati', nusu i ta'ihuáara' ti íiti', juxáahuaj mu mahuatyáhuixi'ij, ji'nye Dios pu a'yan tyajamuatajé siaj sij juxáahuaj maj séjria'aj. ¹⁶ Aj-ta, zji'nye pij muáaj íiti' tyá'mua'reej yee japuan paj hu-atányuusij a'cñin? ajta, zji'nye pij pajta muáaj tyáati' tyá'mua'reej yee japuan paj huatányuusij a'ñj?

¹⁷ A'yaa pu'uj, miche' a'yan mana'aj tyí'tyechajcaj je'ej ti i tavástará' tyihuo'tá' séej ajta séej, ajta je'ej maj éenye'ej ti'ij i tavástará' huo'tajé. A'yaa nu tyihuá'ijtye' a'ñjima i maj jusi'rii jo'tij na'aj i tyeyúuj tzajta'.

¹⁸ Típua'aj i Dios séej huatájeevej ti arí ja'antyisíjchaca' i junavíj ta'antyúuvi'raj i ti jitzán sa'raaa, che' quee ja'avaataj i ti antyisiichi'huaca', ajta típua'aj a'fj huatájeevej i ti quee xu antyisiichi'huaca' i navíira', che' quee ja'antyisí'che'en i junavíj. ¹⁹ Ji'nye capu a'fjn juxie've' típua'aj antyisiichi'huaj na'ríj quee, sulu ti a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyaata'íjtaca'. ²⁰ A'fj pu jin che' a'yan na'aj éenye'ej huatá'itzeere'en sfj ajta sfj tí'ij éenye'ej tí'ij i Dios jaatajé. ²¹ Típua'aj pooj ca'nyéjrij jin tyi'huñria'caj tí'ij Dios muaatajé, capáj je'ej tyá'mua'ajcaj, ajta típua'aj je'ej tyí'riitan paj pajtáhua'aj axáahuaj majo'cha'canye'en, pata'aj jitzán tyú'ca'nyej. ²² A'fjna i ti ca'nyéjrij jin tyi'huñria'caj tí'ij tavástara' jaatajé, pu'ríj ijíj juxié'vi'ra' jin tyí'huñre' i tavástara' jimi, a'yaa pu'uj tána'aj, a'fjna i ti juxáahuaj majocha'canya'caj tí'ij i tavástara' jaatajé, a'fj pu ari' ta'ij ca'nyéjrij jin tyí'huñre' i Ciríistu' jimi. ²³ Dios pu mua'ajmaj jamuáananíej, a'fj pu jin caxu che' tóoa'care'en mej mij majtáhua'aj séecan tyétyacaa ca'nyéjrij jin tyajamuaata'íjtje'en.

²⁴ A'yaa pu'uj nye'ihuáamua', siata'aj a'yan siana'aj eenye' i Dios jimi sfj ajta sfj, je'ej sij éenya'caj tí'ij a'fjn jamuaatajé.

²⁵ Ajta a'fjmaj i úucaa maj quee huñchej, capu tyi'tfj jin je'ej tyinaata'íj i tavástara', sulu nyáaj nu'uj a'yan tyajá'mua'ixaatyé', je'ej nyati'ij tyá'mua'reej, i nyaj sfj a'fjn pué'een ti i'ríj sij jitzán tyú'ca'nyej, a'fjna ti i tavástara' ná'ancu'vaxij. ²⁶ Ji'nye a'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste' ti jéetze' tyi'tyéevijtij sij a'yan eenye' siati'ij een ijíj, a'fjna jime' ti jéehua tyési' je'ej sij juxáahuaj tyí'tyechajcaj. ²⁷ Típua'aj penyeñchej, capáj jatató'ra'an, na'ríj típua'aj pequee nyeñchej, capáj jahuocaj pej pij huatyényeñchej. ²⁸ Típua'aj puaatyényeñchej, capáj tyi'tfj jin ootyá'itzeere'ej i Dios jimi, ajta típua'aj íiti' huatyéñche'en, capu ajta tyi'tfj jin ootyá'itzeere'ej. Ajta i maj antyóonaxcaj jéehua mu ja-jpuéetzij muá'ju'un, a'fj nu nyij quee nyáaj xie've' ti a'yan tyajá'mua'uuriaj.

²⁹ Nye'ihuáamua', a'yaa pu huatóomua'aj a'fjna i nyúucarij i nyaj já'mua'ixaatyé', cñ pu'quij tyá'itzeere' tí'ij néijmi'i tye'entyipuá'rij. A'fj pu jin, a'fjmaj i maj nyejnyei'chej, miche' a'yan rijcaj mati'ij a'fjmaj i maj quee nyejnyei'chej, ³⁰ majta a'fjmaj i maj juxaamuijri-tye', miche' a'yan eenye' mati'ij i maj tyí'ye'estej, majta i maj tyí'ye'estej, miche' a'yan eenye' mati'ij i maj juxaamuijri-tye', ajta i maj tyí'nanaavej, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i maj quee tyi'tfj tyí'cha'ij, ³¹ majta i maj a'fjna jin juhuñre' iye'ej ti tyí'sejre' cháanacaj japua, miche' a'yan tyí'tyechajcaj mati'ij i ti quee tyi'tfj je'ej tyihuá'huñre' i cháanacaj, ji'nye a'fjna i cháanacaj tyaj jaséj pu'ríj tin á'pua'ren.

³² Nyáaj nu a'yan tyá'xie've' sij quee tyi'tfj jin je'ej tyí'mua'ajcaj. A'fjna i ti quee nyeñchej, tavástara' pu jimi tyí'ca'nyej, ajta tí'ij tyámua' jimi tyí'sejre'ej. ³³ Ajta a'fjna i ti nyeñchej, a'fj pu jitze tyí'mua'tzej íyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua, ajta je'ej ti ye'ej tyámua' jimi tyi'tyúucha'íj i ju'fj, a'fj pu jin quee che' i'ríj ti néijmi'i jin jaatyáhuñre'en i tavástara'. ³⁴ A'yaa pu'uj tána'aj, a'fjna i íiti' ti quee che' víche' ajta i ti íjmue'esti',

a'yaa pu a'fjma jitze tyúuxie've' je'ej maj ye'ej tya'rá'astijre'en i tavástara', a'yaa pu ajta hua' jitze tyúuxie've' mej mij ji'réenya'aj huatá'itzeere'en i Dios jimi, néijmi'i jime' i jutyévíj jitze, ajta i ju júuricamej jime', ajta i íiti' ti arí víche', a'fj pu jitze tyí'mua'tzej íyan ti tyí'ma'can i cháanacaj japua, ajta tí'ij tyámua' tyi'tyúucha'íj i jucñ jimi.

³⁵ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé', canu nyej nyij tyajamuá'ijmuj, sulu a'fj nu'uj jin tí'ij jamuaatyáhuñre'en, ajta sij sij tyámua' tyí'tyechajcaj, naa tyámua' setya'huñria'aj i tavástara'.

³⁶ Ajta típua'aj séej a'yan tyé'miteeraste'ej ti arí xá'pu' ti huatyényeñchej, ji'nye pu'ríj a'yan tyéjcha'íj mati'ij pua'aj nyejnyei'chacaa, ajta a'yan tyí'mua'ajcaj yee naa pu jéetze' ti huatyényeñchej, che' a'yan huárinyij je'ej ti tyé'miteeraste', che' huatyényeñchej, capu tyi'tfj jin je'ej tyo'tyá'itzeere'ej i Dios jimi. ³⁷ Ajta típua'aj sfj a'yan tyámua' tyaaxá'pu'íntare'en i jutzá- ta' tí'ij huóocha'íin, ajta quee ca'nyéjrij jin ja'íjtje' tí'ij huatyényeñchej, a'fjna i a'tfj jéetze' pu tyámua' jimi atyojo're'nyesij. ³⁸ A'fj pu jin, típua'aj huatyényeñchej a'fjci jamuán i maj meríj néemi'ij a'yan tyaaxájtaca', xá'pu' pu rinyij, ajta típua'aj quee huatyényeñchej, jéetze' pu xá'pu' rinyij.

³⁹ I íiti' ti víche', a'fj pu jitze ajtyáma'can i jucñ típua'aj ooj júurij i cna'ra'an, ajta típua'aj huámu'nyij i cna'ra'an, pu'ríj i'ríj ti ajtáhua'aj juxié'vi'ra' jin huatyéñche'en a'tfj ti ja'raanajchi, a'fj pu'uj juxie've' ti i tyáati' tavástara' jimi tyá'tzaahuatyé'ej. ⁴⁰ Ma'ajta tyij quee jéetze' naa típua'aj quee che' vicha'aj. A'yaa pu nyéetzij tyiná'miteeraste', ajta i júuricama'ra' i Dios nye jitze pu ajta séejre'.

I cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sánturij jimi

8 A'fj nu nyijta ijíj tyajamuaaté'exaatyé'ej i cue'ráj i maj tyí'mu'vejritacaa i sánturij jimi. A'yaa pu tyi'-ja'yájna mati'ij tyí'xaj a'yan tíjin: Néijmi'i tu jamua'reej i ti ji'récán jime', ajta a'yan tyí'rinyacaa ti a'tfj a'fjna jin ahuóotzaahuatyé'en i ti jéehua ma'úumua'rej, ajta típua'aj mahuóoxie've'en jéetze' pu tyámua' tye'mej hua' jimi. ² Típua'aj a'tfj a'yan tyóomua'ajcaj ti jéehua ma'úumua'rej, capu eexúj a'yan metyóomua'rej je'ej ti tyúuxie've' i Dios jimi. ³ Na'ríj a'tfj jitzán tyí'ca'nyej i Dios juxié'vi'ra' jime', Dios pu ajta jitzán séejre' a'fjci i a'tfj.

⁴ Ajta típua'aj setyú'cua'nyij i cue'ráj ti tyu'támu'vejri-tyi'huaca' i sánturij jimi, tyámua' tu tyá'mua'reej maj quee tyi'tfj huñre' i sánturij íyan i cháanacaj japua, ajta sfj na'aj i Dios. ⁵ Tyij majta mue'tfj séejre' i tajapúa majta íyan i cháanacaj japua i maj a'yan hua'tamuá'-muaj yee diosij, ji'nye a'yaa mu tyí'xaj maj mui'ij i maj diosij pué'een, majta mui'ij i maj tyi'tfj jin tyityatatyíj, ⁶ ajta tajimí, sfj pu'uj Dios i tyaj jajvástara', i ti néijmi'i jimi tyu'taséjre, tyajta ityáj néijmi'i tu a'fjna jin séejre' tyej tyij tyámua' tyeetyátoonyij. Sfj pu'uj ajta i tavástara', a'fjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, néijmi'i pu a'fj jimi tyú'taavijhuaca', tyajta ityáj a'fj tu tyajta jitze eeráma'can.

⁷ Ajta camu néijmi'i jamua'ree i ti jiré'can jime'. Séecan i maj hua'na'miche'ej i sánturij, móoche' mu tyí'cua'caa i cue'ráj a'yan metyi'mua'astij tjiin tyu'tá-mu'vejityi'huaca' i diosij jimi, ajta i maj jin ma'umuá-mua're' a'fj pu jin a'yan tyihuá'miteeraste' maj majta merij huo'tyánajchaca' i sánturij. ⁸ Ajta capu i Dios a'fjna jin taaxié'vej je'ej tyaj tyi'tfj tyí'cua'caa, ji'nye catu jéetze' tyámua' rinyij ttipua'aj tyetyí'cua'care'en, catu tyajta je'ej pua'aj rinyij ttipua'aj tyequée tyi'tfj cua'care'en. ⁹ Tyámua' xu'uj siaj sij quee je'ej pua'aj jáa'uurej séej i a'tfj tiquee jéehua tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ Ji'nye ttipua'aj muáaj, mu paj tyámua' tyá'mua'reej, a'áa petyaja'cua'caj jo'maj huaja'na'michej i sánturij, ajta je'en a'tfj tiquee eexúj jéehua tyá'tzaahuatye' muaaséj, ca'nyíjra'aj paj jaatá'sij a'fjci i a'tfj ti'ij ajta a'fjin tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' i sánturij jimi. ¹¹ A'yaa pej pij muáaj, i paj tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa paj ja'uurej ti'ij jó'vetyij a'fjna a'ihuáara' tiquee jéehua tyá'tzaahuatye', a'fjci i ti ajta jitzán ma'can huamu' i Cirístu'. ¹² Ttipua'aj serij ootyá'itzeere'en a'fjma jimi i ju'ihuáa-mua' i maj quee jéehua tyá'tzaahuatye', mua'aj xu siaj-ta a'fjci jin ootyá'itzeere'ej i Cirístu' jimi. ¹³ A'fj pu jin, ttipua'aj nye'ihuáara' jó'vetyij a'fjna jime' je'ej nyej nyáaj tyí'cua', canu a'náj jacua'nyij a'fjci i cue'ráj, nyej nyij quee ca'nyíjra'aj jaatá'an ti a'yan huárinyij a'fjci i ti jin jó'vetyij.

Je'ej ti tyu'tóoci'puaj a'fjna i ti huata'íjtyi'rej

9 Caxu mua'aj a'yan tyu'taxájtaj yee capu a'yan tyi'-ja'yájna nyej nyaxáahuaj majo'cha'can, nyej nyaj-ta sáij a'fjin pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca' nyej nyij jitzán ma'can tyu'taxáj, ji'nye nyáaj nu jaaséj a'fjci i Jesús i tavástará', siajta mua'aj xu a'fjin pué'een i nyaj jime' tyí'muarie' i tavástará' jimi. ² Tyij nyequee séecan jimi quee a'fjin pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca', ja'mua jimi nu xaa a'fjin pué'een, ji'nye mua'aj xu a'fjin pué'een i siaj jimi séejre' i tavástará', a'fj pu jin ámi-teere' nyej nyáaj a'fjin pué'een i Dios ti uyo'ta'ityaca'. ³ A'íi pu a'fjin pué'een i nyaj huo'ria'hua'xijre'ej a'fjma i maj je'ej pua'aj tyí'nyaxaj. ⁴ Néijmi'i tu jin huatá-taci'puaj tyej tyij tyú'cua'nyij, tyajta huaye'en, ⁵ ajta tyaj séej tyévi'tinye'en ti ajta tyá'tzaahuatye', mati'ij i séecan i Dios ti huo'ta'ityaca', majta i ta'ihuáamua' i tavástará' jimi, ajta a'fjna i Pedro. ⁶ ¿Nyiquij i Bernabé, nyajta nyáaj a'fjin tyapué'een i tiquee a'yan tyúuxie've' tyaj tyu'muárie'en? ⁷ ¿A'tanyij tyí'huüre' xantáaru' jime' ajta je'en jusíij tyúunajchitye'? ¿A'tanyij quee jacua'nyij i táque'ra' i ti jáahui? ¿A'tanyij quee juquéi'sij i hua' léechij i ti huá'siire' i ya'muáatye? ⁸ Caxu a'yan tyi-tyóomua'ajcaj yee jujíimua'aj mu'uj i tyétyacaa je'ej tyéejtyo, sulu a'yaa pu ajta tyo'yú'xaca' a'fjna i Moisés. ⁹ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ij-ta tjiin: "Capáj ja'ancánaamuan i púuyej ti atayi'cáaj jayuhua i tyeríicuj." Ajta capu a'yan huatóomua'aj maj jitzán juxie've' i Dios a'fjma i púuyesij, ¹⁰ sulu ityáj tu jitzán juxie've'. Ji'nye ityájma pu jitze ma'can ooyú'si'huaca' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'fjna i ti

tasa'huacaa ajta i ti tyí'tza'nacaa a'yaa mu ricij mejchó'va'aj ti tyi'tfj huo'ci'tyij i ti huácñriaca'. ¹¹ A'yaa pu'ij, ttipua'aj ityáj tyerij jaahuástej ja'mua jimi a'fjna i ti Dios jimi já'ma'can, capu je'ej metyejé'tyí'tij tyaj je'cá-caa jamuaatáhuavij i tyaj jin huatyátahuüre'en iyan i cháanacaj japua. ¹² Ttipua'aj séecan a'yan marijcaj ja'mua jimi, jéetze' tutyij ityáj a'fjna jin huatáaci'puaj.

Tyajta ityáj, catu a'yan ricij, sulu néijmi'i tu jin tyé'vi-icue' tyej tyij quee tye'entyiú'una'an i nyúucaria'ra' jitze i Cirístu'. ¹³ Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ricij a'fjma i maj tyí'huüre' i tyeyúuj tzajta', a'fj mu tyí'cua'-caa a'fjna i maj séecan tyo'tyáato'raj. Majta a'fjma i maj a'áa tyí'huüre' jo'maj tyajá'mu'vejritacaa, a'fj mu majta jacua'caa i maj tyu'támu'vejritaca'. ¹⁴ A'yaa pu'uj tána'aj tavástará' pu a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'yan tye'-tyévi'tyie' maj a'fjna jin huatyóohuüre'en i maj huá'ix-aatye' i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁵ Nyajta nyáaj, canu a'náj a'fj jin huatyényahuüre' canu nyajta a'fj jin tyajá'-muayu'se'ej siaj sij mua'aj tyi'tfj naata'an. Jéetze' pu na'ráanajchij nyaj huámu'nyij quee nyaj a'yan huárinyij. Capu a'tfj náa'ari'raj a'fjna i nyaj jin nyetya-mua've'.

¹⁶ Capu a'yan tyinyatá'caa nyej nyij a'fj jin á'nyatza-huatya'aj, ji'nye Dios pu a'fjna jin a'yan tyinaatajé ti puéjtzij naatá'sij ttipua'aj nyequee huo'té'xaatye'en. ¹⁷ A'fj pu jin, ttipua'aj nyaxie'vi'ra' jin nyetyihuo'té'ex-aatye'nyijche', naatanyaci'puáacaj nu nyej nyij tyi'tfj ancuriáan, ajta ti a'yan tyinaac'íj, a'fj nu jin a'yan ricij, ji'nye Dios pu a'yan tyinaata'íj. ¹⁸ Ajta a'yájna, a'fjna i ti nyéetzij nyaci'tyij a'fj pu a'fjin pué'een i ti naa nya'asej nyaj quee hua'jíive'ej nyetyihua'ixaatye', ajta nyej quee a'fjna jin huatyényahuüre'en i nyaj jin antyínya-mua'ree.

¹⁹ Tyij ajta quee a'tfj tyí'nye'ijtye', nyáaj nu nyerij tyá-mua' huányaruuj mej mij néijmi'i tyinaata'íjtye'en, ajta nyej nyij i Cirístu' jitze ma'can jéetze' huo'mué'tin i tye'fyye. ²⁰ A'fjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu huányaruuj mati'ij i maj Israel jitze ajtyáma'-can, nyej nyij huo'mué'tin i maj Israel jitze ajtyáma'-can, a'yaa nu huányaruuj ti'ij a'tfj ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, nyej nyij huo'mué'tin a'fjma i maj já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tyij ajta quee nyéetzij tyí'nye'ijtye' a'fjna i nyúucarij. ²¹ Ajta a'yájna, nyata'aj huo'mué'tin a'fjma i maj quee já'astijre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'fjma, nyajta nyáaj, nyáaj nu séej nyúucarij ará'astej i Dios jimi, ji'nye a'fj pu tyí'nye'ijtye' i nyúucarij i ti jin i Cirístu' tyí'ijta. ²² Nyati'ijta a'fjma jamuán ajo'tyávaacaj i maj quee i'ríj tyá'tzaahuatye', a'yaa nu nyajta huányaruuj mati'ij a'fjma, nyej nyij huo'mué'tin a'fjma. Néijmi'caa jimi nu a'yan huányaruuj nyej nyij séecan huamué'tin. ²³ Néijmi'i nu jin a'yan ricij a'fjci jime' i nyúucarij i nyaj huá'ixaatye' i ti jin Dios hui'rá-toonyij, ta'aj ij ajta náaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyi-huo'tá'sij a'fjma i maj já'astijre' i nyúucarij.

²⁴ Xu'ríj jamua'reej ttipua'aj jo'maj ja'hua'chacaa, néijmi'i mu huatyáhuachij, ma' ajta sáij pu'uj a'fjin pué'een i ti tyí'mue'tin. Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj

huárinyij siata'aj sij tyi'táj huamué'tin ÷ Dios jimi. ²⁵ ÷ maj tyámua' ju'uurej mej mij huáhuaajca, tyámua' mu tyúucha'ij. A'yaa mu ricij mata'aj mij cúruun ancurai'ín tiquee á'tijti', tyajta ityáj, a'yaa tu ricij tyej tyij cúruun ancurai'ín ti naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ²⁶ A'áj nu jin nyáaj, canu cha' nyana'aj tie'chacaa, canu nyajta cha' nyana'aj tyi'tató'xaj ÷ áacaj tzajta', ²⁷ sulu a'yaa nu tyí'nye'ijtye', ti'ij na'rá'astijre'en ÷ nyaj jatyáhue'ra', ta'aj ij ajta quee Dios naaré'ityej nyati'ij nyerij huo'ixáatya'aj ÷ séecan.

Maj quee jana'miche'en ÷ tiquee Dios pué'een

10 Nye'ihuámua', canu a'yan tyá'xie've' siaj yó'hua'nan ti ÷ jéetirij aja'cáava'aj huo'vi'tisime'ej ÷ tahuásimua'ci'ij, majta je'en néijmi'i jájritze' antacáj. ² A'yaa mu a'ñimaj néijmi'i mu huá-mui'vijhuaca' a'ájna jamuán ÷ Moisés ti'ij ooj aja'cáava'-ca'aj ÷ jéetirij, ajta mati'ij antacáj ÷ jájritze'. ³ A'yaa mu'uj támana'aj néijmi'i tyáacua a'ájna ÷ cue'ráj ti ÷ Dios jimi jo'vé'mej, ⁴ majta néijmi'i a'ájci juqué'ij ÷ jájtyij ti ajta ÷ Dios jimi jo'vé'mej. Ji'nye a'áj mu jitze hua'áj ÷ tyetyéj ti hua' jamuán huama'ca'aj, ajta a'ájna ÷ tyetyéj, a'ñ pu a'ñin pué'eenye'ej ÷ Ciriistu'. ⁵ Majta a'ñimaj, mue'táj mu quee tyaatatyójtzi'rej ÷ Dios, a'áj pu jin Dios hua'an-tyipua'rij a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij.

⁶ Néijmi'i pu a'yan tyu'ráj ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, tyej tyij quee a'yan a'ájci jitze tyityaaju'un ÷ ti je'ej pua'aj een, mati'ij a'ñimaj huaráj. ⁷ A'áj pu jin, caxu mua'aj hua'najchej ÷ saánturij, mati'ij séecan a'ñimaj huaráj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'ñimaj mu tye'fye-ee oorá'saca' mej mij tyú'cua'nyij, majta huaye'en, mati'ij támij ájhuiixij mej mij huóotyamua've'en."

⁸ Tyiche' quee a'yan tyí'xana'cire'ej mati'ij séecan a'ñimaj huaráj, majta je'en huácuij séej xicáj a'chu seityéj japuan huéicaj ví'ra'aj ÷ tye'fye. ⁹ Tyiche' tyajta quee tyi'táj ja'ihuo'raj ÷ tavástará' Ciriistu', mati'ij séecan a'ñimaj huaráj, ÷ maj huá'cuij mati'ij cú'cu'see huo'-tyéche'xij. ¹⁰ Siajta quee je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an ÷ Dios jimi, mati'ij séecan a'ñimaj huaráj, aj pu'ij a'ájna ÷ ti tajapua' tyí'huüre' ÷ Dios jimi ÷ ti a'ájna jin antyúu-mua'reej ti hua'antypua'ritye'en ÷ tye'fye, a'ñ pu'ij hua'antypua'rij a'ñijma.

¹¹ A'yaa pu tyihuó'ruuj ÷ tahuásimua'ci'ij ti'ij ityájma tyitáamua'tyej, ajta je'en a'áj jin ooyó'si'huaca' ti'ij tyá-mua' táa'uuren, ji'nye pu'ríj atyojo'ré'nyesij ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ¹² A'áj pu jin, a'ájna ÷ ti a'yan tyóotzaahuatye' tiquee tyi'táj jin á'itzeere', che' tyá-mua' tyu'mé'en ti'ij quee tyi'táj jin atyá'itze'rihua'an. ¹³ Caxu seexúj mua'aj tyi'táj jin óoviicue'rej ti huápu'ij tyési'. Ajta ja'mua jimi i'ríj siaj ÷ Dios jimi tyú'ca'nyej, ji'nye capu tyu'tásij ti tyi'táj ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij quee che' tyo'táviicue'. Sulu a'yaa pu'uj, ti'ij tyi'táj je'ej já'mua'uurej, Dios pu ajta jamuaatásij je'ej siaj ye'ej huárinyij siaj sij tyo'táviicue'.

¹⁴ A'áj pu jin, nye'ihuámua', mu nyaj já'muaxie've', caxu hua'najchej ÷ saánturij. ¹⁵ A'yaa nu tyajámua'ix-aa'tye' ti'ij tye'fye maj tyámua' tyojó'itej, siata'aj jují-mua'aj jaaxá'pu'íntare'en tipua'aj xá'pu' nyetyi'xajta

na'ríj nyequee. ¹⁶ Tyati'ijtá ja' antyie'en ÷ váasuj jitze tyej tyij tyaatatyójtzi're'en ÷ Dios, a'yaa pu huatóo-mua'aj tyaj néijmi'i ajtyú'uuvej ÷ xúuria'ra' jitze ÷ Ciriistu'. Ajta ÷ páan ÷ tyaj jaatyatáaraxi'ín tyajta jacua'nyij, a'áj tu tyajta jin ajtyú'uuvej ÷ tyévira' jitze ÷ Ciriistu'.

¹⁷ Tyij tyajta mui'ij, néijmi'i tu séej tyana'aj ÷ páan huar-iátataare'ej, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj jitze ajtyá-ma'can.

¹⁸ Cási', siahuo'séj a'ñijma ÷ maj Israel jitze ajtyáma'-can, a'ñimaj mu tyí'cua'caa ÷ maj tyu'támu'vejritaca', a'ñ mu majta tyí'huüre' a'ájna jo'maj tyajámua'vejritaca. ¹⁹ Canu a'áj jin a'yan tyí'xaj yee tyi'táj mu jin je'ej tyúuxie've' ÷ saánturij, capu ajta jéetze' tyí'huüre' ÷ cue'ráj ti tyu'támu'vejrityí'huaca' ÷ saánturij jimi.

²⁰ A'yaa pu huatóomua'aj ÷ nyaj tyajámua'ixaatye' tijin mati'ijta a'ñimaj tyu'támu'vejritaj ÷ maj quee tyá'tza-ahuatye', a'áj mu tyí'mu'vejrityie' ÷ tyiyáaru', camu ÷ Dios, nyajta nyáaj canu jaxie've' siaj tyi'táj jin huá'huüre'ia'aj ÷ tyiyáaru'uj. ²¹ Capu i'ríj siaj ya'caj ÷ váa-suj jitze siati'ijtá tyé'tyojtzi're'ej ÷ tavástará', tipua'aj siajta siooj a'áj jitze ya'caa ÷ váasuj ÷ maj jin jana'michej ÷ tyiyáaru', capu ajta i'ríj siaj japuan tyí'cua'caj ÷ méesaj ÷ maj japuan jo'támua'reej ÷ tavástará', tipua'aj siajta siooj a'ájna jitze tyí'cua'ajcaj ÷ méesaj ÷ maj japuan huá'na'michej ÷ tyiyáaru'uj.

²² ¿Ca' a'yan tyetyá'xie've' ti tyinyú'caj ÷ tavástará' ÷ Nyiquij ityáj jéetze' tu'huácaca'nye' quee a'ájna?

Tyaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ñij ÷ taxa'aj tyévij

²³ A'yaa mu tyí'xaj tijin: A'táj tina'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've'. A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta capu néijmi'i tyi'tyáhu'rii. Jee xaa nyu'uj, a'táj ti-na'aj pu i'riitye' ti'ij a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've', aj-ta capu néijmi'caa jimi tyámua' tyí'rinyacaa. ²⁴ Tyiche' quee jahuoocaj ti'ij tyámua' tyí'eenye' tajimí, sulu tyiche' jáahuoonyij ti'ij tyámua' tyá'ra'nyij séecan jimi.

²⁵ Siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij ÷ ti tyí'xoo jo'maj hue'ra'aj já'toj, caxu tyí'ihuo'oj yee tipua'aj je'ej pua'aj táa'uurej tatzájta', ²⁶ ji'nye tavástará' pu ja'a'rij ÷ chuéj ÷ tyaj japuan yan huacháatimee, a'ñ pu ajta tyá'rij ti'ij na'aj iye'ej ti tyí'sejre'.

²⁷ Tipua'aj sñij tiquee tyá'tzaahuatye' jamuaatá'inyen siaj jamuán tyú'cua'nyij, siajta mua'aj jo'cñnyicuj, siata'aj néijmi'i tyú'cua'nyij ÷ ti a'áan tyeje'tyá'sij ja'-mua jimi, caxu tyí'ihuo'oj siana'aj yee nyiquee tyú'-je'hua'aj. ²⁸ Ajta tipua'aj a'táj a'yan tyajamuaté'xaatye' yee a'ájna ÷ hue'ra'aj huatámu'vejrityí'huaca', caxu sij jacua'caj, a'ájci jime' ÷ a'táj ti a'yan tyaataxájtaca' ajta pej pij quee je'ej tyá'mua'ajcaj. ²⁹ A'áj nu tyáxajta je'ej ti tyí'mua'tzej ÷ sñij, canu je'ej siaj mua'aj tyí'mua'tzej.

Canu nyáaj tyu'tásij ti a'táj tyina'antyl'uunyi'raj, a'ájci jime' je'ej ti a'ñin tyí'mua'tzej. ³⁰ Tipua'aj nyetye'tyójtzi-ria'aj ÷ Dios nyati'ijta tyí'cua'caj, canu tyu'tásij ti a'táj je'ej pua'aj tyí'nyaxajta a'ájci jime' nyej tyé'tyojtzi're' ÷ Dios. ³¹ A'yaa pu'uj tána'aj, tipua'aj setyl'cua'ajca na'ríj seya'caj, nusu tyi'táj siaj je'ej uuríaj, siata'aj néijmi'i jin tyé'tyojtzi're'ej ÷ Dios. ³² Caxu a'táj je'ej pua'aj tyí'iteer-aj, caxu siajta a'ñijma ÷ maj Israel jitze ajtyáma'can,

nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can, na'ríij a'ñijma i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi. ³³ Ajta nyaj jime' nyetyí'-tyese' nyaj tyámua' tyihuo'tyáhuire'en néijmi'caa, nyej quee jahuoo tí'ij nyéetzij náahuire'en, sulu ta'aj ij séecan huáhuire'en, mej mij tyámua' tyityeetyá'tzeere'en i Dios jimi.

11 Siata'aj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij nyati'ij nyáaj, a'yájna nyati'ij nyáaj i Ciriistu' jimi tyu'méj.

Je'ej maj ye'ej huárinyij i úucaa i tyejúuj tzajta'

² Nyetyaja'muatyojtzire', ji'nye a'náj tina'aj xu na'tamuá're'rii, siajta a'yan ricij je'ej nyaj tyajamuaamuá'-tyej. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyá'xie've' siaj yó'itej xá'ra'nyij ti i Ciriistu' antyúumua'reej a'ñimaj jimi i tyétyacaa, tí'ij ajta i tyáati' tye'entyúumua'ree i ju'ñij jimi, yaa tí'ij ajta i Dios tye'entyúumua'ree i Ciriistu' jimi. ⁴ Tipua'aj tyáati' utyamúucu'tzij huatyényuunyij nusu tyihua'ixaatye'ej, a'ñi pu jaatyáxaahuataj a'ñjci i ti jimi antyúumua'reej. ⁵ Ajta tipua'aj íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij, nusu antyimua'vi'ij tyí'xajtaj i Dios jitze ma'can, a'ñi pu ajta jaatyáxaahuataj a'ñjci i ti jimi antyúumua'reej. A'yaa pu cha'tána'aj tyú'tyevi'raste' ti íiti' cóoyej. ⁶ Ji'nye tipua'aj íiti' quee ahuóonaj i jumu'új jitze, jéetze' pu ti ahuóosisaaxi'in. Na'ríij i íiti' a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyú'tyevi'raste' ti cóoyej na'ríij ti ahuóosisaaxi'in, che' ahuóonaj i jumu'új jitze. ⁷ Capu xá'puí' ti tyáati' ahuóonamuan, ji'nye a'ñi pu a'yan een tí'ij i Dios, a'ñi pu'ij ajta jitze séejre' je'ej ti een i Dios. Ajta i íiti' jimi pu séejre' je'en ti een i tyáati', ⁸ ji'nye a'ñina i tyáati', capu a'ñina jitze huatyátaavijhuaca' i íiti', sulu i íiti' pu a'ñina jitze huatyátaavijhuaca' i tyáati'. ⁹ Capu i tyáati' a'ñi jin huatyátaavijhuaca' tí'ij jaatáhuire'en i íitaj, sulu i íiti' pu a'ñi jin huatyátaavijhuaca' tí'ij jaatáhuire'en i tyáataj. ¹⁰ A'ñi pu jin a'yan tyúuxie've' ti i íiti' ahuóonaj i jumu'új jitze, tí'ij ámiteeria'aj tijin já'astijre' a'ñjci i ti tyé'ijtye', ajta tí'ij quee je'ej pua'aj séejre'ej a'ñijma jimi i maj tajapuá tyí'huire'. ¹¹ Ajta a'ñijma jimi i maj tyá'tzaahuatye', camu jujñimua'aj séejre' i úucaa, camu majta jujñimua'aj séejre' i tyétyacaa. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna ti i íiti' a'ñi jitze huatyátaavijhuaca' i tyáataj, a'yaa pu ajta tyi'ja'yájna ti i tyáati' a'ñjci jitze eeráanyej i íiti', majta néijmi'i mu i Dios jimi je'rámá'can.

¹³ Siata'aj jujñimua'aj jaaxá'puí'intare'en tipua'aj a'yan tya'ránajchij ti i íiti' antyimua'vi'ij huatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyévi'si' huasé'rin tipua'aj i tyáati' cáati'rej, ¹⁵ ajta tipua'aj i íiti' cáati'rej, a'ñi pu a'ñin pué'een i ti jin ámiteere' ti já'astijre' i Dios, ji'nye a'yaa pu i cípuáj tyu'tyátuiihuaca' i íitaj jimi tí'ij ja'vá'naj i mu'úura' jitze. ¹⁶ Tipua'aj a'tíj jaxie'va'aj ti a'ñi tyámua' tyu'taxáj, a'yaa pu tyúuxie've' ti jáamua'reej tyej quee ityáj majta quee a'ñimaj i maj jusi'rii i Dios jimi, seequéj tyityetyúucha'ij.

Je'ej maj ricij i maj jusi're'

¹⁷ Ajta ijíij nyej nyijta jamuaaté'exaatye'sij, canu che' tyajamuaatatyójtzi're'ej, ji'nye a'yaa pu cuxáa je'ej pua'aj já'mua'uurej siati'ijta jusi'ria'aj quee i'ríj siaj tyámua' huárinyij. ¹⁸ Anaquéecan jime', a'yaa mu tyináa'ixaaj tijin siati'ijta jusi'ria'aj, je'ej xu pua'aj ja'huoomua'raaj xá'ci'ij, nyajta a'yan tyí'mua'tzej ti je'cáj a'yan tyi'ji'récán jime'. ¹⁹ A'yaa pu tyi'ji'récán jime' ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij, ta'aj ij ootámiteere'en a'tyán maj ji'récán jime' tyá'tzaahuatye'. ²⁰ Mua'aj xu siajta a'yan ricij, siati'ijta aja'-tyúusi're'en, caxu a'ñina jin tyí'cua'nyij i siaj jin jo'támua'reej ti tavástara' tajapuá huatanyúj. ²¹ Ji'nye siati'ijta tyí'cua'caj, je'cáj xu anaquéej tyí'ijcue'sij, meentyij séecan móoj tajcuj, majta séecan huatyá'taruj. ²² ¿Nyij sequée ma'ja'chej siaj a'áa tyo'jó'cua'nyij, siajta huaye'en? ¿Ji'nye siaj sij hua'tyáxa'huataj i maj jusi'rii i Dios jimi, siajta hua'tyevi'ra'astaj i mej quee tyi'tíj tyí'cha'ij? ¿Ji'nye nyetyajamuaate'xaatye'sij? ¿Nyiquij nyetyajamuaatatyójtzi're'ej? Canu xaa nyu'uj a'ñjci jime'.

I maj jin jo'támua'reej i tavástara'

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Ji'nye nyáaj nu a'ñjci ancuriáa' i tavástara' ti a'yan jaatyájto, a'ñi nu nyij nyajta nyáaj ja'mua jimi huatyájto, a'ájna imuáj tica'rij tzajta' tí'ij avíitzij jin huatátuiir-i'huaca' i tavástara' Jesús, a'ñi pu jatyi'puj i páan, ²⁴ ajta tí'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij jaatyátaaraxij, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin: "A'íi pu a'ñin pué'een i nyaj jatyáhue'ra' i nyaj jin ja'mua japua huatányuusij. A'yaa xu huárinyij siaj sij a'ñina jin no'támua'reej." ²⁵ Matí'ij tyu'cuá'aj, aj pu'ij ja'ajriáj i váasuj, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tijin: "A'ñina i váasuj tzajta' tu'huájmuua, a'íi pu a'ñin pué'een i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin Dios tya-jamua'táratziiri' a'ñjci jime' i nyaxúure' nyaj je'ráxire'sij." Ajta siati'ijta a'yan rijcaj a'ñi xu jin no'támua'reej. ²⁶ A'ñi pu jin, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástara', mua'aj xu a'yan tyihuo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj ti a'ñin tavástara' huamuí', siati'ijta jáacua'nyij a'ñina i páan, siajta huaye'en a'ñjci jitze i váasuj.

Je'ej maj ye'ej tyú'cua'nyij i maj jin jo'támua'reej i tavástara'

²⁷ A'yaa pu'ij, a'tíj tina'aj ti jáacua'nyij a'ñjci i páan, nusu huaye'en a'ñjci jitze i váasuj je'ej ti quee tyi'tyéevijti, a'yaa pu jitzán tyo'opuá'rij ti jaatyáxaahuataca' i tyévira' ajta xúuria'ra' i tavástara'. ²⁸ A'ñi pu jin, siati'ij quee xu tyí'cua'caj siajta quee xu ya'caj i váasuj jitze, mí'een tyámua' setyityahuoséeraj i jutzájta'. ²⁹ Ji'nye tipua'aj setyú'cua'nyij siajta huaye'en sequée jamua'reereej ti a'ñin pué'een i tyévira' i tavástara', jujñimua'aj xu puéjtzij huatóoa'sij siati'ijta tyí'cua'caj siajta ya'caj. ³⁰ A'ñi mu jin mue'tíj tyí'cucui', ajta quee che' huá'ca'nyisti', majta séecan meríj huácuij. ³¹ Tipua'aj

tyámua' tyetyityahuátasejrajnyiche' tajímua'aj, capu puéjtzij taatá'nyijche' i tavástara'. ³² Ajta tipua'aj i tavástara' puéjtzij taatá'an, a'fj pu jin tyata'aj tyij jáari'rej tyej tyij quee néijmi'i antyipua'rej hua' jamuán i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³³ A'fj xu jin nye'ihuámua', siati'ijta jusiiria'aj siaj sij tyú'cua'nyij, siahuócho've'ej sñij ajta sñij siaj sij néijmi'i tyú'cua'nyij. ³⁴ Ajta tipua'aj sñij í'cuataj, che' juchéj tyo-jó'cua'nyij, ta'aj ij quee Dios puéjtzij jamuaata'an siati'ijta jusiiria'aj. Ajta i séecan jime' i ti tyá'itzeere', nyáaj nu tyámua' tyí'uurej nyati'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

I ti jin tyihuo'ta'fj i júuricama'ra' i Dios

12 Nye'ihuámua', nyáaxie've' siaj jáamua'reej je'ej ti een i ti jin tyajamuaata'fj i júuricama'ra' i Dios.

² Mua'aj xu jamua'reej je'ej siaj tyee'yí'tihua'aj siati'ij quee xu tya'tzáahuatya'caj, a'fjma xu jimi juca'nyaj-ca'aj i sáanturij i maj quee atanyúuve'ejmee. ³ A'fj nu jin ijíj a'yan tyá'xie've' siaj jáamua'reej tiquee je'ej tyí'rij ti a'tfj je'ej pua'aj tyá'xajta i Jesús, tipua'aj a'fj jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios. Capu ajta i'rij ti a'yan tyu'taxáj yee: "Jesús pu tavástara' pué'een." Tipua'aj quee a'fjci jitze aróoca'nyaj i júuricama'ra' i Dios.

⁴ Capu sñij na'aj i ti jin tyajamuaata'fj i júuricama'ra' i Dios, ma' ajta sñij na'aj i júuricamej ti tyu'ta'íjtaca'.

⁵ Mue'tfj pu tyí'sejre' je'ej siaj tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, ajta sñij pu'uj i tavástara' ti a'yan tyu'ta'íjtaca'.

⁶ Mue'tfj pu ajta tyí'sejre' i siaj jin tyí'muarie', ajta sñij pu'uj i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej hua' jimi néijmi'-caa i tye'fye. ⁷ Dios pu tyihuo'ta'íjtye'sij séej ajta séej je'ej maj tyí'tfj tyu'yí'tin, mej mij a'fjna jin néijmi'caa huatyáhuire'en. ⁸ A'fjna jitze pu ma'can i júuricama'ra' i Dios, séecan huatá' mej mij tyámua' tyiyo'itéej metyu'taxáj, ajtáhua'aj séecan, a'fj pu'uj tána'aj i júuricama'ra' i Dios huo'ta' mej mij jéehua jaria'mua'reerij maj tyu'taxáj. ⁹ Séecan mu a'fjna ancuriáa'sij mej mij jéehua tyá'antzaahuatye'en, a'fjci jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, majta séecan a'fj ancuriáa'sij mej mij jaayí'tihua'an maj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'.

¹⁰ Séecan mu a'fjna ancuriáa'sij maj jaayí'tihua'an mej tyí'tfj je'ej huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, majta séecan mej mij tyihuo'té'exaatye'en i Dios ti jitze tyeje'ráma'can. Ajta i séecan, Dios pu a'yan tyihuo'ta' mej mij jaayí'tihua'an maj jáamua'reej tyí'tfj ti júuricama'ra' pué'een, ajta séecan maj tyu'taxáj séej i nyúucarij jime' i maj quee yó'itej, ajta séecan maj jaayí'tihua'an maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj a'fjna i sñij ti jaataxájtaca'. ¹¹ Néijmi'i i maj a'yan tyee'yí'tin, a'fj pu jusíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i júuricama'ra' i Dios, a'fj pu hua'tá'caa séej ajta séej je'ej ti tya'ránajchaca'.

¹² A'fjna i tyévira' i a'tfj, tyí'mui'ij i ti jitzán tyí'sejre', ajta sñij pu'uj pué'een i tyévij. A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'een i Cirístu' jimi. ¹³ A'yaa pu'uj tána'aj, néijmi'i i tyaj Israel jitze ajtyáma'can, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, nusu i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie'

na'rij juxáahuaj maj mahuaci'ij, néijmi'i tu huái'huaca' tyej tyij séej tyana'aj jitze ajtyáma'cantaj a'fjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, ajta sñij na'aj i júuricamej tajimi huatyátuihuaca'.

¹⁴ Ajta capu sñij na'aj i ti jitzán tyí'sejre' i tyévij, sulu tyí'mui'ij. ¹⁵ Tipua'aj i fcaj a'yan tyu'taxáj yee: Canu muáca'aj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévij, capu a'fjna jin quee che' jitzán ajtyama'caantaj ja'mej. ¹⁶ Ajta tipua'aj i naxiéj a'yan tyu'taxáj yee: Ji'nye canu ji'sj pué'een, canu nyij jitzán ajtyáma'can i tyévij, capu ajta a'fjna jin quee che' jitzán ajtyáma'cantaj ja'mej. ¹⁷ Tipua'aj néijmi'i i tyévij ji'sj pué'eenye', capu je'ej tyí'rij ti iityánamuaajra. Ajta tipua'aj néijmi'i i tyévij a'fjn pué'eenye' i ti jin iityánamuaaj, capu ij ajta je'ej tyí'rij ti tyúu'chuej. ¹⁸ Ajta i Dios pu a'yan eenye'en tyu'tyájtóo i tyévij jitze je'ej ti a'fj tya'ránajchaca'. ¹⁹ Tipua'aj néijmi'i i ti jitzán tyí'sejre' sñij na'aj pué'eenye', capu maj huá'tacajche' i tyévij. ²⁰ Ma' ajta a'yaa pu tyí'een, tyij ajta tyí'mui'ij i tyévij ti jitze tyí'sejre', sñij pu'uj i tyévij pué'een.

²¹ Capu i'rij ti i ji'sj a'yan tyaaté'exaatye'en i muáca'aj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'", capu ajta i'rij ti i mu'úura' a'yan tyaaté'exaatye'en i fcaj yee: "Capáj nyej jitze juxie've'." ²² Sulu a'yaa pu tyí'een, i ti a'yan huasé'rin ti'ij i ti jéetze' quee juca'nyej i tyévij jitze, a'fj pu a'fjn tyi'pué'een i ti jéetze' tyúuxie've', ²³ ajta i ti tajitzé tyí'sejre' i tiquee jéehua tyúuxie've', a'fj tu jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa. Ajta i ti tyú'tyevi'raste' tipua'aj séjre'ej jéjre'citze', a'fj tu tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyéche'tyaa, ²⁴ ajta i séecan ti jitzán séejre', catu tyámua' tye'-tyéche'tyaa. Dios pu a'yan eenye' huatyájtóo i tyévij ti'ij jéetze' tyámua' tyéecha'fjn a'fjna i tiquee jéehua jitzán juxie've', ²⁵ mej mij quee je'ej pua'aj eenye' i maj tyévij jitze ajtyáma'can, sulu mej mij tyámua' tyi'tyahuóocha'fjn sñij ajta sñij. ²⁶ Tipua'aj sñij a'yan tya'ajpuéjtzij, néijmi'i mu a'yan cha'taj mana'aj tya'ajpuéetzij muá'ju'un, ajta tipua'aj sñij tyámua' tyu'-tyécha'fhuaj, néijmi'i mu jamuán huatóotyamua've'sij.

²⁷ A'yaa pu xaa nyu'uj tyí'een ja'mua jimi, mua'aj xu tyévira' pué'een i Cirístu', néijmi'i xu jitzán ajtyáma'can sñij ajta sñij. ²⁸ Dios pu a'yan tya'ránajchaca' maj jo'-maj jóosire' i tyeyúuj tzajta', a'yan tyí'tyesejre'ej anaquéecan jime' i maj huo'ta'fityej mej mij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'fjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, majta je'en i maj tyihuó'mua'-tyej, majta je'en i maj jaayí'tin i maj jin je'ej tyo'taséj i tye'fye, ajta séecan i maj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i maj tyí'tfj jin huo'tyáhuire'en, majta i maj jaria'mua'reej, na'rij i maj jaayí'tin maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj. ²⁹ Camu néijmi'i a'fjn pué'een i maj mahuaci'ij mahua'ixaatye'ej i nyúucaria'ra' i Dios, camu majta néijmi'i i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Camu néijmi'i a'fjn pué'een i maj tyihuá'mua'tyej, camu majta néijmi'i jaayí'tin maj tyí'tfj tyámua' huá'uurej mej mij séecan tyámua' tyo'taséj, ³⁰ camu majta néijmi'i jaayí'tin mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui'. Camu majta néijmi'i séej nyúucarij jin tyí'xaj, na'rij i maj jaayí'tin maj jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i sñij ti

jaataxájtaca'. ³¹ Mua'aj xu a'fjna jéetze' huáhuoonyij siaj sij jáatyooniyij i Dios jimi i ti jéetze' juxie've', nyajta nyáaj nu jamuaatá'itihraj je'ej siaj jéetze' tyámua' jiré'nye'ej tyí'tyesejre'ej.

Maj néijmi'i huóoxie've'en

13 Típua'aj nyetyi'xajta huá'nyuucaa jime' i tyétyacaa nyajta a'fjna jime' i huá'nyuucaa i maj tyí'huüre' u tajapua', nyajta quee naa tyihuojó'mua'raj, capu tyi'tfj huüre', a'yaa nu een tí'ij i tyapúusti' ti cha' na'aj tyi'tfj jin táhuan, na'ríij tí'ij túxa'aj ti jujitzé tyi'rájvitzej. ² Ajta típua'aj nyee'yí'tihua'an nyej tyu'taxáj Dios jitze ma'can, nyajta néijmi'i tyojó'iteej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, nyajta néijmi'i tyí'mua'reej, nyajta jéehua tyá'tzaahuatye' tí'ij nya'ríitye'ej nyaj a'yan tyaata'íjtye'en i jiríj ti tyí'cheniyij jo'tfj jo'tácay, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, canu tyi'tfj je'ej tyí'huüre'. ³ Ajta típua'aj nyetyihuo'ria'an néijmi'i i nyaj tyí'ijcha'ij a'fjima i maj quee je'ej tyéejviicue', na'ríij nyajta huatánaya'an mej mij naatyáteeraj, nyajta quee tyámua' tyihuojó'mua'raj, capu tyi'tfj je'ej tyi-naatyáhuüre'ej.

⁴ Típua'aj a'tfj jiríj tyí'tyevistan, a'fj pu néijmi'i jin tyé'viicue', ajta tyihua'cu'vej, capu chueerij, capu ajta óotzaahuatye', ⁵ capu ajta axáa tyí'jepe', capu tyi'tfj muajche', capu tyo'cáaxiejeve', capu ajta ja'ta-muá're'rii a'tfj ti je'ej pua'aj jáaruuj, ⁶ capu jutya-mua've' a'fjci jime' i ti je'ej pua'aj een, sulu a'fj pu jin jutyamua've' i ti jiré'can jime' a'yan tyi'ja'yájna. ⁷ Típua'aj a'tfj i'ríj tyí'tyevistan, néijmi'i pu jin japuéjtz-itaren, néijmi'i pu tyá'tzaahuatye' i ti Dios tyámua' tyaata'sij, néijmi'i pu ajta tyicho've' i ti Dios jin aróo'astej, néijmi'i pu ajta jin tyo'táviicue'raj.

⁸ Capu a'náj huatyápua'rij i tyaj jin taxie've'. A'náj pu huatyápua'rij i tyaj jin tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, camu mij che' séej nyúucarij jin tyí'xáataj muá'ju'un, capu ajta che' tajimí juxié'va'aj ja'mej tyej tyij jéehua tyu'yí'tihua'an. ⁹ Ji'nye catu néijmi'i tyu'yí'tin, catu tyajta néijmi'i tyí'mua'reej i Dios ti jitze tyí'ma'can, ¹⁰ ajta tí'ij a'yan huataséjre'en i ti néijmi'i jin tyámua' een, aj pu'ij a'fjin tyí'nejiml'tare'en i ti tyá'tzeeria'ca'aj.

¹¹ Nyati'ij nyáaj pa'rí'istaca'aj, a'yaa nu tyu'xáxa'ta'aj tí'ij i pá'rí'ij, nyajta a'yan tyí'mua'ajcaa tí'ij i pá'rí'ij, nyajta a'yan metyóomua'riaajca'aj tí'ij i pá'rí'ij, ajta ijíj nyaj nyeríj vásti', nu'ríj metyaja'ajhua'xij i nyaj jin a'yan metyóomua'riaajca'aj tí'ij i pá'rí'ij. ¹² Ajta ijíj a'yaa tu tyé'sej i Dios cuxáa tí'ij jájtya'huaa jitze tí'iquee tyámua' tyí'sejre', ajta a'ájna xicáara' jitze tu tyámua' naa tyé'sejran i nyéerima'ra'. Ijíj canu néijmi'i tyu'yí'tin, ajta a'ájna xicáara' jitze, aj nu xaa jamua'tyij i Dios tí'ij a'fjin tyí'nyamua'tyej.

¹³ A'fj pu jin tyí'hueeicaj i ti a'náj tina'aj tyi'séere'ej ja'mej: tyej tyá'tzaahuatye', tyaj jajchó've' i Dios, tyaj huátaxie've'en, ajta i ti jéetze' juxie've', a'fj pu a'fjin pué'een i tyaj huátaxie've'en séej jamuán tyajta séej.

I maj séej nyúucarij jin tyu'taxáj

14 Siata'aj jahuoocaj siaj huóoxie've'en séej jamuán siajta séej, siajta a'yan tyá'huoocaj ti Dios jamuaata'an i ju júuricamej, siaj sij tyu'taxáj Dios jitze ma'can. ² A'fjna i ti jaayí'tin ti séej nyúucarij jin tyu'taxáj, Dios pu tyí'ixaatye', capu i tye'ftee tyí'ixaatye', ji'nye capu a'tfj yó'itej je'ej ti tyí'xaj. I júuricama'ra' pu tyí'xaj tyi'tfj ti aviitzi' i Dios jimi, ajta quee a'tfj yó'itej. ³ Ma' ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'fj pu a'yan ricij tí'ij huo'tyáhuüre'en i maj tyá'tzaahuatye', ajta tí'ij ca'nyijra'aj huo'tá'an, ajta tyámua' tyihuo'tyéjeevej. ⁴ A'fjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, a'fj pu jusfj tyámua' ju'uurej, ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'fj pu tyámua' huá'uurej néijmi'caa i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta'.

⁵ A'yaa nu nyáaj tyá'xie've' siaj néijmi'i séej nyúucarij jin tyu'taxáj, ajta jéetze' pu a'yan tyina'ráanajchi siaj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'an, a'fjna pu jéetze' tyámua' naa quee siaj séej nyúucarij jin tyu'taxáj, na'ríij xaa a'tfj séjre'ej tí'ij huó'ixaatye'en i tye'ftee je'ej ti huatóomua'aj a'fjna i ti jaataxájtaca', tí'ij huo'tyáhuüre'en i maj jusi'rii u tyejúuj tzajta'. ⁶ Ajta a'yájna nye'ihuáa-mua', capu tyi'tfj je'ej tyajamuaatyáhuüre'sij típua'aj nyajamojo'vá'muaarej nyajta tyajamuáa'ixaatye'en séej jime' i nyúucarij i siaj quee yó'itej, quee típua'aj nyajamuaaté'exaatye'en a'fjna i Dios ti taataséjra, na'ríij i siaj jin jáamua'reej i ti jiré'can jime', nusu nyaj tyajamuaaté'exaatye'en i Dios jitze ma'can, na'ríij tyi'tfj nyajamuatá'itii.

⁷ Típua'aj i maj jin tyí'cui'nacaa yaa tí'ij i cí'sítye'rij, na'ríij i áarpaj, típua'aj sfj quee seequéj huánamuajrihua'an, capu ij je'ej ootámiteere'ej je'ej ti huánamuajrii sfj ajta sfj. ⁸ Ajta típua'aj jo'maj já'nyo'se' quee tyámua' tyu'tánamuajre'en i cí'sítye'rij, capu a'tfj tyámua' ju'uurej tí'ij ujo've'nyo'se'en. ⁹ A'yaa pu'uj tána'aj tyí'rinyacaa ja'mua jimi, típua'aj sequée tyámua' tyu'xáxa'ta'an mej mij i tye'ftee jamojo'itéej muá'ra'nyij, jji'nye tyí'rij tí'ij a'tfj jáamua'reej je'ej siaj tyi'tyáxajta? A'yaa pu'uj tí'ij áacaj siaj tyí'ixaatye'ej. ¹⁰ Tyámua' pu tyí'mui'ij i nyúucarij i maj jin tyúu'ixaatye' i iye'ej i cháanacaj japua, ajta néijmi'i mu a'yan tyaja'huo'itéecan jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta típua'aj nyequee jamua'reeraj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij, a'yaa nu séeria'aj na'mej jimí i ti tyí'nye'ixaatye' tí'ij a'tfj ti séej chuéj japua já'ma'can, ajta i ti tyí'nye'ixaatye', a'fj pu ajta a'yan nye jimi séeria'aj ja'mej tí'ij a'tfj ti séej chuéj japua já'ma'can. ¹² A'fj pu jin, mu siaj jéehua jaxie've' i ti júuricama'ra' i Dios tyi'tfj jamuaata'an, a'yaa pu tyúuxie've' siaj a'fjna jéehua ancuriáan i siaj jin tyámua' huó'uurej a'fjima i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta'.

¹³ A'yaa pu'ij, a'fjna i ti séej nyúucarij jin tyí'xaj, che' jaatáhuavij i Dios tí'ij jaatá'an ta'aj ij yo'itéej já'ra'nyij je'ej ti tyí'xaj. ¹⁴ Ji'nye típua'aj nyáaj naatyényuunij séej jime' i nyúucarij, a'yaa pu tyi'ja'yájna nyej nya-júuricamej jin huatyényuusij, ajta i nyamua'tziira'aj capu yó'itej je'ej ti tyí'xaj i nyaj júuricamej. ¹⁵ Ji'nye nyana'aj nyij huárinij? A'yaa pu tyúuxie've' nyej nya-

júuricamej jin huatyényuunyij, nyajta a'yan cha'taj nyana'aj rinyij i nyaj jin ma'úumua'rej jime'. A'yaa pu ajta tyúuxie've' nyaj tyu'táchuicaj i nyajúuricamej jime', ajta i nyaj jin ma'úumua'rej. ¹⁶ Ji'nye tipua'aj a'júuricamej jin petyé'tyojtziri'ria'aj i Dios, ajta je'en a'tíj tíquee ja'mua jitze ajtyáma'can muáanamuaaj, capu huatá'riitarij tí'ij ajta a'ñin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nye capu yo'itée'j ja'mej je'ej paj tyi'tyáxajta. ¹⁷ F'riitaj pu á'mej paj tyámua' naa tyaatatyójtzi're'en i Dios, ajta capu tyi'tíj je'ej tyeetyáhuüre'ej i axa'aj tyévij. ¹⁸ Tyámua' nu tyé'tyojtzire' i Dios a'ñina jime' nyaj jéetze' tyí'xaj séej jime' i nyúucarij sequée néijmi'i mua'aj, ¹⁹ ajta a'ájna i tyejúuj tzajta', jéetze' pu na'ránajchij nyaj anxívicaa i nyúucarij huataxáj i ti jó'iteeri'ij, quee nyaj tamuáamuata' ví'ra'aj i nyúucarij huataxáj siaj quee yó'itej.

²⁰ Nye'ihuáamua', caxu a'yan metyityoomuá-mua're'ej mati'ij i tí'riij. Sulu siata'aj a'yan eenye' mati'ij i tí'riij i maj quee tyi'tíj jin á'itzeere', siajta a'yan metyityoomuá-mua're'ej mati'ij i maj meríj huásij. ²¹ A'yaa pu tyé'yusí' i yu'xarij jitze tíjin: "Nyetyi-huo'té'exaatye'sij a'ñijma i tyeítýee séej nyúucarij jime', a'ñimaj mu tyihuo'té'exaatye'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta a'ñimaj camu na'rá'astijre'ej, a'yaa pu tyí'xaj i tavástara'." ²² A'ñj pu jin tyí'huüre' a'ñina i nyúucarij i maj quee yó'itej, mej mij a'ñj jin jáamua'reej i maj quee tyá'tzaahuatye', camu mej mij a'ñimaj jáamua'reej i maj meríj tyá'tzaahuatye'. Ajta i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'ñijma pu huatyáhuüre'ej i maj tyá'tzaahuatye', capu a'ñijma i maj quee tyá'tzaahuatye'. ²³ Ji'nye tipua'aj meri'taj jusí'ria'aj i tyejúuj tzajta', majta je'en néijmi'i séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, tipua'aj sñij tíquee tyá'tzaahuatye', na'ríij séecan i maj quee yó'itej a'úun mo'tyájrutyey jó'siaj jóosi're', a'yaa mu tyí'mua'tyij siaj seríj huóotímue'ri'ij. ²⁴ Ajta tipua'aj néijmi'i setyí'xáatacaj i Dios jitze ma'can ajta je'en sñij utyájrutyey tíquee tyá'tzaahuatye', nusu tíquee yó'itej, a'yaa pu tyo'tóomua'sij siaj néijmi'i ja'xijtye' a'ñina jime' ti a'ñin ootyá'itzee i Dios jimi. ²⁵ A'yaa pu'ij tyu'taséjre i ti ja'avaataca'aj i jutzájta', tí'quij tyitunútan a chóota' jaatyánajchij i Dios, ajta je'en a'yan tyu'taxájtaj ti i Dios jí'récán jime' ja'mua tzajta' séejre'.

Maj néijmi'i a'yan huárinyij je'ej ti tyúuxie've'

²⁶ Nye'ihuáamua', siati'ijta' mua'aj jusí'ria'aj, séecan mu tyu'táchuicaj, majta séecan tyihua'mua'tyey, na'ríij maj jaataxáj i Dios ti hua' jitzán jaatyájtoo, nusu séej nyúucarij jin setyí'xajtamuj, na'ríij sñij jaataxáj je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaataxájtaca' i sñij. Siata'aj a'yan huárinyij siaj sij néijmi'i huatyóohuüre'en. ²⁷ Ajta siati'ijta' séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, miche' mahua'puaj, na'ríij maj huéicaj a'yan muáarinyij mue'tyoo'astíma'aj, ajta je'en sñij huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'ñina i nyúucarij. ²⁸ Ajta tipua'aj quee a'tíj jaay'tihua'an ti huo'té'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj, miche' quee séej nyúucarij jin tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusí'rii, che' jusí'ij tyí'xajtaj i jutzájta' ajta i Dios jimi. ²⁹ A'yaa pu'uj tána'aj a'ñimaj i maj Dios jitze

ma'can tyí'xaxa'aj, miche' a'yan tyu'taxáj mahua'puaj na'ríij maj huéicaj, majta i séecan a'yan tyaaxá'pu'íntare'en je'ej ti i sñij tyí'xaj. ³⁰ Ajta tipua'aj i Dios séej jimi i tyévij tyi'tíj huatyátonyij ti ajta ja'mua jamuán uje'rájcaj, che' huatyáapua'rej i ti anaquééj tyi'tyáxajtasime'ej. ³¹ A'yaa pu tyí'riij siaj néijmi'i Dios jitze ma'can tyu'taxáj, mata'aj mij néijmi'i jáari'rej majta je'en ca'nyíjra'aj huatóoa'an. ³² I maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu tyúuxie've' maj majta jaay'tihua'an maj jamua'reerej a'náj maj tyu'taxáj, nusu a'náj maj quee tyí'xajtaj hua' jimi i maj jusí'rii, ³³ ji'nye i Dios a'ñj pu a'ñin pué'een i ti huo'tyápua'ri-tye'sij, capu i ti je'ej pua'aj huá'uurej mej mij quee xá'pu'í rijcaj.

Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij je'ej maj tyeyí'tin néijmi'i i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, ³⁴ a'yaa pu tyúuxie've' maj i úuca quee je'ej tyáhuasime'en jo'maj jóosi'rii i tyejúuj tzajta', ji'nye capu je'ej tyí'riij maj tyi'tyáxajtasime'en, sulu maj hua'rá'astijre'en i jucínastyamua', a'yájna tí'ij tyé'yusí' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta. ³⁵ Tipua'aj a'yan metya'xie've'ej maj tyi'tíj huámua'ree, miche' huo'ta'ihuo' i jucínastyamua' a juchéj, ji'nye capu a'yan tyí'xa'pu'í' ti i íti' tyi'tyáxajtasime'en hua' tzajta' i maj jusí'rii u tyejúuj tzajta'. ³⁶ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeriaj ti i nyúucaria'ra' i Dios quee ja'mua jimi huatyóochej, caxu siajta mua'aj siana'aj a'ñin pué'een i siaj seríj ja'ancuriáa'.

³⁷ Ti pua'aj sñij a'yan tyóomua'ajcaj ti a'ñin pué'een sñij ti tyí'xaxa'aj i Dios jitze ma'can, na'ríij ti a'ñj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, a'ñj pu jamua'reeren nyaj a'ñj jin tyajá'muayuse'ej je'ej ti a'ñin tyé'ijta i tavástara'. ³⁸ Ajta tipua'aj quee jáamua'tyij, capu ajta i tavástara' jamua'tyij a'ñjci i a'tíj.

³⁹ A'ñj pu jin nye'ihuáamua', siata'aj a'ñj huáhuoonyij siaj i Dios jitze ma'can tyí'xajtaj, siajta quee huá'ijmuejra maj séej nyúucarij jin tyí'xajtaj, ⁴⁰ a'yaa xu huárinyij tyámua' naa siajta tzáahuatyi'ra'aj jime'.

Tí'ij i Círístu' huatájuuriaca'

15 Ajta ijíj, nye'ihuáamua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jo'támua'reej i nyúucarij i nyaj jamuáa'ixaa i ti jin Dios jamui'rátosij. A'ñj pu a'ñin pué'een i nyúucarij i siaj ja'ancuriáa', i siaj siajta jitzán tyámua' tyí'tyesejre'. ² A'íi pu ajta a'ñin pué'een i nyúucarij i ti jin Dios jamui'rátosij, tipua'aj tyámua' jitzán setyí'tyesejria'aj, je'ej nyaj nyeríj tyajamuáa'ixaa, na'ríij sequée, capu tyi'tíj je'ej tyajamuatya'huüre'ej i siaj ja'antzaahuaj. ³ Anaquéecan jime' a'yaa nu cha'taj tyajaamuamua'tyey je'ej nyej nyajta nyáaj tya'ancuriáa', ti i Círístu' huamu' tájitzé ma'can tí'ij tyitaatú'uunyí' i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyé'yusí' i yu'xarij jitze, ⁴ mati'ij ja'vá'naj ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuriaca', a'yájna tí'ij ajta tyé'yusí' i yu'xarij jitze. ⁵ Aj pu'ij a'ñjci jimi huataséjre i Pedro, ajta je'en hua' jimi i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ⁶ Ajta je'en a'ñijma jimi huataséjre i maj a'yan ará'asej a'chu anxívij i anxítyey, majta mue'tíj móoche' júurij, tyij maj-

ta merij je'cáj huácuij. ⁷ Ti'quij té'ej a'fjci jimi hu-ataséjre i Santiago, ajta je'en néijmi'caa jimi i ti hua'an-tyíhuoj.

⁸ Uve'tyáatican jime' pu'quij nye jimi huataséjre, nyaj a'yan een tí'ij i pá'rí'ij ti huanie'huaca' tí'ij quee xu tya'rá'aj a'náj ti nie'huan. ⁹ Ji'nye nyáaj nu a'fín pué'een i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee hua' jimi i ti Dios hua'antyíhuoj, capu ij a'yan tyinyetyéviyite' nyaj a'yan tyaataxáj yee nyáaj nu hua' jitze ajtyáma'can a'fijma i Dios ti hua'antyíhuoj, ji'nye nyáaj nu je'ej pua'aj huó'ruuj a'fijma i maj just'rihua'aj i Dios jimi. ¹⁰ Ma' ajta i Dios pu tyámua' tyinaatá', a'fj nu jin sfij a'fín pué'een i Dios ti ja'antyíhuoj, ajta i ti jin tyámua' tyinaatá' jéehua pu tyu'tyáhuu#, ji'nye jéetze' nu nyerij tyu'muáriej mequee a'fijmaj, Dios pu a'fín pué'een i ti ca'nyíjra'aj naatá' ajta jéehua náahu# nyej nyij tyu'-muárie'en. ¹¹ Ajta i ti jéetze' juxie've', tipua'aj nyáaj na'ríij a'fijmaj, a'fi pu a'fín pué'een i tyaj já'mua'ix-aatye', ajta i siaj mua'aj serij ja'antzaahuaj.

Mati'ij huatájuurij i muí'chítyee

¹² Ajta tipua'aj a'fj tyajá'mua'ixaatye' ti i Ciriístu' huatájuuriaca', zji'nye mej mij séecan i maj ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyi'xaj yee maj quee che' huatájuurij i maj merij huácuij? ¹³ Ji'nye tipua'aj mequee che' huatájuurej i muí'chítyee, capu ij ajta i Ciriístu' huatájuuriaca', ¹⁴ ajta tipua'aj i Ciriístu' quee huatájuuriaca', capu ij tyi'tfj huíre' i nyúucarij tyaj já'mua'ixaatye', capu ajta tyi'tfj huíre' i siaj jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Tipua'aj a'yan tyi'ja'yánatan, ityáj tu a'yan éenye'ej tá'ju'un tí'ij i maj tyi'hue'tacaa a'fjna jime' i tyaj a'yan tyu'taxájtaca' ti i Dios jaatájuuritej i Ciriístu', ajta quee jaatájuuritej, tipua'aj a'yan tyi'ja'yánatan mati'ij séecan tyi'xaj tíjin maj quee che' huatájuurij i maj merij huácuij.

¹⁶ Ji'nye tipua'aj mequee che' huatájuuritaj i muí'chítyee, a'yaa pu huatóomua'aj ti i Ciriístu' ajta quee huatájuuriaca'. ¹⁷ Tipua'aj i Ciriístu' quee huatájuuriaca', capu tyi'tfj huíre' i siaj ja'tzaahuatye', siajta síóoche' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ¹⁸ Majta a'fijmaj i maj tyá'tzaahuatye'ej i Ciriístu' jimi muáacuij, mu'ríj mij majta jó'vej. ¹⁹ Tipua'aj a'yaa na'aj tyi'tahuíre' ijij tyaj tyooj júurij i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, jéetze' pu'ij je'ej pua'aj tyi'ta'uurej quee néijmi'caa a'fijmaj i maj a'yan japuan séejre' i cháanacaj.

²⁰ Ajta a'yaa pu tyi'ja'yánata ti i Ciriístu' huatájuuriaca'. A'fj pu a'fín pué'een i ti anaquéj a'yan huaríj tyej tyij jáamua'reej maj majta huatájuuritaj i maj merij huácuij. ²¹ A'yaa pu'uj tí'ij ajta tyihuá'ci'tyij i tyeftye'e maj huá'cui'nyij a'fjna jime' ti sfij na'aj i tyáati' ootyá'ítzee i Dios jimi, a'yaa pu cha'taj na'aj tyihuá'ci'-tyij maj huatájuurej a'fjna jime' ti ajta sfij i tyáati' huatájuuriaca'. ²² Ajta a'yánata mati'ij i Adán jimi néijmi'i tyityáacuij, a'yaa mu cha'taj mana'aj néijmi'i tyi'tyajúurij muá'ju'un i Ciriístu' jimi. ²³ Ajta a'yaa pu tyihuá'ci'tyij je'ej ti tyihuo'xá'pu'íntari'ri', anaquéj pu i Ciriístu' huatájuuriaca', majta je'en a'fijmaj huatájuurij i maj jitzán ajtyáma'can. ²⁴ Aj pu'ij néijmi'i tye'en-tyipua'ríj, tí'ij i Ciriístu' a'fijma antyipuá'ritye'en i maj

tyityatatyíj, ajta i maj tyi'tfj jin antyúumua'reej, ajta néijmi'i tyu'tátuire'en i Dios jimi i ti jin antyúumua'reej.

²⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i Ciriístu' tyu'ta'íjtaj 'asta na'aj quee néijmi'caa antyimue'tin i maj jájcha'íire'.

²⁶ Ajta i ti uve'tyáatican jin ja'antymué'tij, a'fj pu a'fín pué'een i ti tye'entyípuaapua'rityee. ²⁷ Ji'nye Dios pu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij i Ciriístu' jimi. Ajta tí'ij a'yan tyi'xaj ti a'fín néijmi'i tyu'mué'tij, capu xaa nyu'uj a'fj huatyáamue'tij i Dios, ji'nye Dios pu a'fín pué'een i ti jaatá' tí'ij néijmi'i jin antyúumua'reeriaj. ²⁸ Ajta tí'ij i Ciriístu' néijmi'i tyu'tyáamue'tij, aj pu'ij i Ciriístu' i ti yójra' pué'een i Dios, a'fj pu justíj huatóotosij i Dios jimi, i ti néijmi'i tyaatá'. A'yaa pu i Dios néijmi'i jin tye'entyúumua'reeriaj ja'mej.

²⁹ Típua'aj seequéj eenye', zji'nye marinyij i tyeftye'e i maj huóomue'huaca' a'fijma jitze ma'can i maj merij huácuij? Típua'aj mequee che' huatájuuritaj i maj merij huácuij, zji'nye een jime' hua'nyúucaritze' mahuóomue'huaca'? ³⁰ ¿Ji'nye een jime' ityáj tyetya'ajpuéjtzij a'náj tína'aj? ³¹ Ji'nye een jime' nye'ihuáamua', a'náj tína'aj nyetya'ajpuéjtzij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzaáhuatyí'ra'aj jime' a'fjna jime' nyaj já'nyatzaahuatye' ja'mua jime' i Ciriístu' jimi, a'fjna i Jesús ti ajta tavástara' pué'een. ³² Típua'aj mequee huatájuurej i maj merij huácuij, zji'nye tyi'tfj jin tyinyetyáhuí'rii nyati'ij huatyéenyoye'ej a'fijma jimi i tyi'tyán a'ájna a Éfeso? A'yaa mu séecan tyi'xaj tíjin: "Tyiche' tyu'cua'nyij, tyajta huaye'en, ji'nye ariá'pua'aj tu cui'nyij."

³³ Caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuaj tyi'tfj jime'. Tí'ij i a'tfj tyu'taxájtaca': "A'fijmaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, a'fj mu je'ej pua'aj tyihuoj'jípua'aj i maj tyámua' tyityetyúucha'íj mej mij majta je'ej pua'aj huá'nyij." ³⁴ Siata'aj tyámua' huá'nyij, caxu che' juxana'ciria'aj, ji'nye je'cáj xu mua'aj quee jamua'tyej i Dios. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siata'aj sij huatóotyevi'ra'astaj.

Ji'nye metyityaatájuurij i muí'chítyee

³⁵ Tyij quee sfij a'yan tyu'ta'íhuo'sij tíjin: "¿Ji'nye metyityaatájuurij i muí'chítyee? ¿Tyi'tanyí tyévira' jin maj séeria'aj muá'ju'un?" ³⁶ Mu paj quee ma'úumua'rej, a'fjna i jatzíj i siaj jaahuástej, capu ajnyésij tipua'aj quee anaquéj acáanyej. ³⁷ Pati'ij tyi'huaste'ej capáj a'fj atyáhuaste'ej i ciyéj tí'ij ajnyéj, sulu a'fj paj atyáhuaste'ej i jatzíj tipua'aj tyeríicuj jatze' nusu tyi'tfj séecan. ³⁸ Ajta je'en i Dios jaatá'sij i ciyáara' je'ej ti ari tyaaxá'pu'íntari'ri' séej ajta séej i jatzíj. ³⁹ Capu juxa'aj na'aj een i hua' tyévira', sfij pu a'fín pué'een i tyévij tíjatyáhuera', ajta seequéj mu eenye' tyáhuera' i ya'-muáatye'e, majta seequéj i pína'see, majta seequéj eenye' tyáhuera' i hue'tyé. ⁴⁰ Ajta jútye' ti tyi'sejre', ajta i ti a'yan tyi'sejre' i cháanacaj japua, capu juxa'aj na'aj tyi'een, sfij pu a'fín pué'een i ti naa tyihuá'sejratye' i jútye' ti tyi'sejre', ajta sfij pu ajta a'fín pué'een i ti naa tyihuá'sejratye' íiyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua. ⁴¹ A'fjna i xicáj, a'fj pu sfij a'fín pué'een i ti naa tyihuá'sejratye', ajta i máxcirie', seequéj pu tyihuá'se-

jratype', majta i xú'ra'vetyee, camu majta juxa'aj man-a'aj een.

⁴² A'yaa pu cha'taj na'aj tyí'rinyacaa a'ñijma jimi i muí'chítyee. A'ñjna i tyévira' ti huanie'huaca', a'ñi pu á'pua'ren, ajta i Dios ti ja'ajriásij, capu che' a'náj á'pua'ren. ⁴³ A'ñjna i tyévira' i ti ava'nami'huaj, capu tyi'tíj huüre', ajta i ti huatájuuritaj Dios pu tyámua' tyaata'sij. I ti ava'nami'huaj capu juca'nyej, ajta i Dios ti jaatájuuritye'sij, a'ñi pu uhuájca'nyej. ⁴⁴ A'ñjna i ti ava'nami'huaj a'yan pu ma'can i cháanacaj japua, ajta i ti huatájuuritaj a'ñj pu jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. Típua'aj séjre'ej i tyévira' i'yan ti ma'can i cháanacaj japua, a'yaa pu cha'taj na'aj tyí'sejre' i tyévira' ti jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

⁴⁵ A'yaa pu tyé'yu'si' tijin: "A'ñjna i Adán i ti anaquéej huaséjre, a'ñi pu júurij huatyá'itzee", ajta a'ñjna i ti ajta Adán puírícij i tu'vé'tyajtj, a'yaa pu júuricamej tyu'tyóotaahuaca' ti'ij ajta huo'tá'an maj júurij muá'ra'nyij. ⁴⁶ Capu anaquéej huaséjre i júuricama'ra' i Dios, sulu a'ñjna i ti i'yan tyí'ma'can i cháanacaj japua, ti'ij ij té'ej i júuricama'ra' i Dios. ⁴⁷ I tyáati' i ti anaquéej huaséjre, chuéj pu jin huatyáaavijhuaca', a'ñj pu jin i'yan chuéj japua ma'can, ajta i tyáati' i ti je'tyáa'sej, a'ñi pu jútye' já'ma'can. ⁴⁸ A'ñimaj i maj a'yan huacháatimee i'yan i cháanacaj japua, a'yaa mu een ti'ij ajta een i tyévij ti chuéj japua ma'can, majta a'ñimaj i maj a'ñj jitze ajtyá-ma'can i ti jútye' já'ma'can, a'yaa mu majta een ti'ij een a'ñjna i tajapúa ti já'ma'can. ⁴⁹ A'yájna tyati'ij huasé'rin ti'ij a'ñjna i tyévij chuéj japua ti ma'can, a'yaa tu cha'taj tyana'aj huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'ij a'ñjna i tyévij jútye' ti já'ma'can. ⁵⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' nye'ihuáamua', capu i'rjij ti a'áa jo'tyájruty'e' jo'tij Dios tyejé'ijtaj a'tíj ti ooj a'yan huasé'rin ti'ij i tyévij chuéj japua ti ma'can, ajta a'ñjna i a'tíj ti á'pua'ren, capu i'rjij ti a'yan tyáaci'tyij a'ñjna i ti quee a'náj á'pua'ren.

⁵¹ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'tyij a'ñjna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Catu néijmi'i cui'nyij, sulu Dios pu néijmi'caa seequéj ta'uurej, ⁵² a'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' ti'ij huatánamuajre'en i ci'sítye'rij, ti'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij. Ti'ij i ti tajapúa tyí'huüre' tyu'táci'sitye'en, a'yaa pu huataséjre'ej ti'ij maj huatyóona'axcava'xi'in jiyet'zín jime', aj pu'ij i Dios huo'tájuuritye'sij a'ñijma i maj merij huácuij, mej mij quee che' a'náj á'pua'rej. Tyajta ityáj seequéj tu huataséjre'sij. ⁵³ Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' ti i ti á'pua'ren seequéj huó'uurej ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta a'yan tyúuxie've' ti i ti muí'nyij, ajta seequéj huó'uurej ti'ij quee che' a'náj muí'ijcaj. ⁵⁴ Ti'ij seequéj huó'uurej a'ñjna i ti á'pua'ren ti'ij quee che' á'pua'rej, ajta ti'ij arí seequéj huó'uurej a'ñjna i ti muí'nyíche' ti'ij quee che' muí'ijcaj, aj pu xaa ij ajtyojo'réniesij je'ej ti anaquéej tyé'yu'si'huaca'aj, a'ñjna i nyúucarij ti a'yan tyá'xaj yee: "Néijmi'i pu jin huamué'tichej a'ñjna i ti huá'cui'caa. ⁵⁵ Mu paj huá'cui'caa, ¿jo'nyij je'en i paj jin huo'tyáamue'tij? Ajta mu paj jin tyihuo'puéj, ¿jo'nyij je'en?" ⁵⁶ Ajta a'ñjna i ti tyihuá'puejtye' ajta i ti huá'cui'caa, a'ñi pu a'ñin pué'een i xána'cira'aj, ajta a'ñjna jitze aróoca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁵⁷ Ajta tyiche'

tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tatá'caa tyaj tyu'tyámue'tij a'ñjna jitze ma'can i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een. ⁵⁸ A'ñj pu jin nye'ihuáamua' mu nyaj huápu'ij já'muaxie've', siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej siajta a'náj tina'aj a'yan rijcaj, setyí'muarie'ej i tavástara' jimi, ji'nye xu'rjij jamua'reej siaj quee huápua'aj tyí'muarie' i tavástara' jitze ma'can.

I túmii i maj tyá'caa hua' jime' i ju'ihuáamua'

16 I túmii siaj jasi'rii siaj sij jin huo'tyáhuüre'en a'ñijma i maj Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa nu cha'taj nyana'aj tyajá'mua'ijtye' je'ej nyaj nyerij tyi-huo'ta'ij a'ñijma i maj jusi'rii néijmi'que' a Galacia. ² A'ájna xicáara' ti jitzán tyo'tyé'iteesij i itéerij, che' sñij ajta sñij ja'ajta'an i juchéj a'chu ti caa tyá'ajxié'vi'ra', ajta je'en ayóomua'reerij ti'ij quee a'yan tyuuxié've'ej siaj jasi'rihua'an nyati'ij a'áa ja'tanyéj. ³ Nyati'ij a'áa ja'rá'astij, aj nu nyij huo're'pijtye'sij i yu'xarij a'ñijma i siaj hua'antyíhuoj mej mij ja'na'an a'ájna a Jerusalén i siaj serij jáasñi siaj sij huo'tapuéjve'en. ⁴ Típua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyej nyajta nyáaj ujó'me'en, néijmi'i tu jó'ju'uj tá'ju'un.

Je'ej ti tyá'xa'pu'i'intare' ti'ij jó'me'en séej chuéj japua

⁵ Nyati'ij a'áa jó'me'en a'áa nu jo're'nyesij a Macedo-nia, aj nu nyij tányij a'áa ja'rá'astij a Corinto. ⁶ Tyij nye-quee a'tzúj á'tyeeren ja'mua jamuán, na'riij ná'tyee ti'ij na'aj tyu'seevi'ij ja'mej siata'aj sij naatyáhuüre'en jó'nyaj jo'ma'aj na'mej. ⁷ Canu a'yan tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj nyana'aj jamuáamuarej, sulu a'yaa nu tyá'xie've' nyej nyij a'tzúj á'tyeevi'in nyaj a'áa jó'catyij ja'mua jamuán, típua'aj a'yan tyinyatá'care'en i tavástara', ⁸ ajta a'áa nu jo'tyaváaj na'mej a'ájna a Éfeso 'asta na'aj quee tyá'rá'astij a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'ye'estyaa a'ñjci jime' maj tyaatatyójtzi're'ej i Dios, a'ñjci jime' i ti anaquéej tyú'cñriaca' i chuéj japua, ⁹ ji'nye naa pu tyináahuñ a'ñjna jime' i nyaj tyí'muarie' nyej nyij jéehua huápu'ij jaatyáhuüre'en i tavástara', tyij majta jéehua i maj nyéjcha'ñre'.

¹⁰ Ajta típua'aj a'áa ja'rá'astij a'ñjna i Timoteo, siata'aj tyámua' tyeetyéjeevej, ji'nye a'ñi pu a'yan cha'taj na'aj tyí'huüre' i tavástara' jimi, nyati'ij nyáaj. ¹¹ Che' quee a'tíj já'xaahuataj, siata'aj jaatáhuüre'en ti'ij ajtáhua'aj mu ja'rájra'nyij, ti'ij yará'astij nye jimi, ji'nye a'yaa nu jajchó've' séecan jamuán i ta'ihuáamua'.

¹² Ajta a'ñjna i ta'ihuáara' i Apolo, jéehua nu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij jamojo'vá'muaarej hua' jamuán i séecan i ta'ihuáamua', ajta capu jo'yi'muñij ja'raa. Aj pu a'áa ja'tanyésij ja'mua jimi ti'ij huata'íci'pa'aj.

I nyúucarij i ti jin tye'entyipúa'rij

¹³ Tyámua' xu'uj mua'aj, siata'aj tyámua' tyí'tyesejre'ej a'ñjna jime' siaj ja'rá'astijrej i tavástara'. Siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta', siajta aróoca'nyej a'ñjna jitze i júuricama'ra' i Dios siaj sij tyo'táviicue'. ¹⁴ Ajta je'ej siaj tyí'tíj uurij, siaxié've'ej xu a'yan huárinij.

¹⁵ Nye'ihuáamua', xu'ríj jamua'reej maj a'ñin pué'een ì maj anaquéej tyá'antzaahuaaj ì tavástará' jimi a'ájna a Acaya a'ñimaj ì tyeítyeristyamua'me'en a'ájna ì Estéfanas, a'ñi mu majta meríj a'ájna jin huatyóohuij maj huo'tyáhuüre'en a'ñimaj ì maj Dios jitze ajtyáma'can.

¹⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj tzáahuatyí'ra'aj hua' jimi tyícha'íij a'ñijma, siajta néijmi'caa ì tyeítyee ì maj a'yan cha'taj mana'aj tyí'muarie' tzáahuatyí'ra'aj jime' ì tavástará' jimi.

¹⁷ Nyáaj nu nyetyamua've' a'ájna jime' ì maj yará'aj, a'ájna ì Estéfanas, ì Fortunato ajta a'ájna ì Acaico, jinye siatí'ij mua'aj quee majá'hua'taca'aj ¹⁸ a'ñi mu tyámua' tyinaatyéeeje a'ájna jime' maj yanyarámuaariaca' ja'mua jitze ma'can. A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' huojo'mua'raj néijmi'caa ì maj a'yan een matí'ij a'ñimaj.

¹⁹ Yamu já'muatyojtye' a'ñimaj ì maj justí'rii ì tyejúuj tzajta' tí a'yan tyí'sejre' tí'ij na'aj a'yaa tí huataca'aj iiye'ej Asia. A'ájna ì Aquila ajta ì Priscila, majta néijmi'i ì maj justí'rii jo'maj a'ñimaj ja'chej, a'ñi mu majta yajá'muatyojtye' nyúucaritze' ì tavástará'. ²⁰ Néijmi'i ì ta'ihuáamua' ì maj yahuatyíj, a'ñi mu majta yajá'muatyojtye'. Siata'aj huo'tatyójtje'en tyámua' naa, xui'tyooopú'tza'xi'ñin nyúucaritze' ì tavástará'.

²¹ Nyáaj ì nyaj Pablo pué'een, nyamuáca' nu jin tya-já'muayu'se'ej nyej nyij nyajta jamuaatatyójtje'en.

²² Típua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj ì tavástará', che' puéjtzij jáaci'tyij. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyá'huoo tí ya'uvé'nyej ì tavástará'.

²³ Che' ì tavástará', a'ájna ì Jesús tyámua' tyajamu-atá'care'en. ²⁴ Jéehua nu já'muaxie've' a'ájna jime' siaj siajta a'ájna jitze ajtyáma'can ì tavástará' Jesús.

2 Corintios

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, nyáaj nu s'íj a'fín pué'een i nyaj jahuüre' i Ciríistu', a'fjci jime' ti i Dios juxié'vi'ra' jime' a'yan tyinaatá', a'fjna jamuán i ta'ihuáara' i Timoteo, a'yaa tu já'muatyojtye' mu siaj jusi'rii i Dios jimi, mu siaj Corinto jo'cháatimee, tyajta néijmi'caa i maj Acaya jo'cháatimee. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'fjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'fín tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápua'ritye'en.

I Pablo ti jin tyé'tyojtzire'

³ Tyiche' tyámua' tya'tá'care'en i Dios ti ajta yo'puáara'an pué'een i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'fí pu a'fín pué'een i tyaj jajvástara' i ti tá'cu'vej, ajta a'fín pué'een i Dios i ti a'náj tina'aj tyámua' tyitacájee. ⁴ A'fí pu tyámua' tyitacájee néijmi'i jime' je'ej tyaj tya'ajpuéjtzij, tyata'aj tyij tyajta ityáj tyámua' tyihuo'tyéjeevej a'fijma i maj jajpuéjtzij, a'yájna t'íj a'fín tyámua' tyitaatyéje ityájma. ⁵ Ji'nye a'yájna t'íj i Ciríistu' tyaapuéjtzitariaca' tajíme', a'yaa tu'uj tátyana'aj ityáj tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu cha'tána'aj ij Ciríistu' jimi tyajá'ma'can i tyaj jin huátatyamua've'en. ⁶ Típua'aj ityáj tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu tyi'huüre' t'íj Dios tyámua' tyajamuaatyéjeevej, ajta ja'mua japua huatányuunij, ajta típua'aj Dios tyámua' tyitaatyéjeevej, a'yaa pu ajta tyi'huüre' t'íj ajta a'fín tyámua' tyajamuaatyéjeevej, ajta siaj sij tyo'táviicue' i siaj jin jajpuéjtzij tyati'ij ityáj tya'ajpuéjtzij. ⁷ A'yaa tu tyámua' naa tyi'ijchó've' ja'mua jimi, ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tijin a'yájna siati'ij tya'ajpuéjtzij, a'yaa pu ajta tyajá'muaci'tyij siaj sij huatóotyamua've'en.

⁸ Nye'ihuámua', a'yaa tu tyá'xie've' siaj jáamua'reej je'ej tyej tyaapuéjtzitariaca' tyati'ij a'áa jo'tyá'ca'aj a'ájna a Asia. Huápu'ij tu jajpuéjtzica'aj catu che' tyé'viicue'raca'aj, a'yaa pu tyitá'miteerastya'ca'aj cuxáa tyej quee che' tyo'táviicue'raj. ⁹ A'yaa pu ta'axcaa cuxáa tyacui'nyij. A'yaa pu'ij tyitaatyáhuüi tyej tyij jáari'rej tyaj quee tajitzé tyi'ca'nyej, sulu tyej tyij a'fjna jitze arátaca'nyej i Dios ti hua' juuritye' i maj meríj huácuij. ¹⁰ Ajta i Dios pu tii'rájtoo t'íj quee a'yan tyitáaci'tyij tyaj a'fj jin huá'cui'nyij ti huápu'ij je'ej pua'aj een. A'fj tu jitze tyi'ca'nyej ti a'fín tii'rátosij, ¹¹ típua'aj mua'aj siataatáhuüre' a'yan setya'huooj tajíme'. Típua'aj mue'tíj a'yan metyá'huooj tajíme', mue'tíj mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios i ti a'fín tyámua' tyitatá'caa.

Ji'nye een jime' i Pablo quee aja'tanyéj a Corinto

¹² Tyi'tíj tu jin á'tatzaahuatye', ji'nye a'fjna i tyaj jin ma'umuámua're' a'yaa pu tyi'ta'ixaatye' tijin tyámua' tu tyi'tyítacha'ij tzáahuatyira'aj jime' iyan cháanacaj japua, tyajta jéetze' tyámua' tyi'tyítacha'ij ja'mua jimi. Catu ityáj a'fjna jitze tyi'ta'itii je'ej maj i tye'tyee metyi-tyoomuámua're', sulu a'fj tu jitze tyi'ca'nyej i ti jin i Dios tyámua' tyitatá'caa. ¹³ Ajta i tyaj tyajá'-muayu'se'ej, a'fí pu'uj pué'een i siaj seríj jaayí'tin siaj jo'jíjve'en, ajta i siaj yo'itéej xá'ra'nyij. A'yaa nu tyá'xie've' siaj néijmi'i tyámua' naa tyojo'itéej xá'ra'nyij, ¹⁴ a'yájna siati'ij seríj je'cácaa tyi'mua'reej a'tyán tyaj pué'een, ajta t'íj uvé'nyej i tavástara' mua'aj xu tajíme' ootzáahuatye'ej xá'ju'un, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tya'tatzaahuatye'ej tá'ju'un ja'mua jime'.

¹⁵ A'íj nu jitze tyi'ca'nyáaj, a'yan nyetyu'mua'aj nyaj anaquéej a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyej nyij hua'puaj jamuámuaarej, ¹⁶ a'yaa nu tyi'mua'ajcaa nyaj jamuámuaarej nyati'ij a'áa jó'me'en a Macedonia, ajta nyati'ij a'áa pu ja'ajvetyij nyajtáhua'aj nu já'muamuaaren. A'yaa pu'ij tyi'rij siaj mua'aj naatáhuüre'en nyej nyij nyooj huame'en a'ájna a Judea. ¹⁷ ¿Nyiquij nyequee tzáahuatyira'aj jin a'yan tyu'muá'aj? ¿Nyij a'yan setyi'-mua'tzej nyaj a'yan tya'tányarasij a'yan nyetyi'-mua'astij nyaj a'yan rinyij, nyajta a'yan nyajta tyi'-mua'astíj nyej quee a'yan huárinyij? ¹⁸ Dios pu a'yan tyá'mua'reej tyaj quee a'yan tyajá'mua'ixaatye' yee "jee" tyajta je'en a'yan yee "capu" a'aj cha'taj tyana'aj. ¹⁹ Ji'nye a'fjna i Ciríistu' ti yó'jra' pué'een i Dios, a'fjna i nyaj jaxaj ja'mua jimi nyaj jamuán a'fjna i Silvano, ajta i Timoteo, capu a'yan tyu'taxájtaca' yee "jee" ajta je'en a'yan yee "capu". Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' i Ciríistu' jimi jusén jime' tijin "jee", ²⁰ ji'nye a'fj pu jimi i néijmi'i a'yan atyojo're'nyinyii je'ej ti i Dios tyi'tíj jin tya'tóoratziiiri'. A'fj tu jin tyati'ijta tyé'tyojtzire'ej i Dios a'yaa tu tyi'xaj tijin: "Che' a'yan tyá'ra'nyij", a'fjna jitze ma'can i Ciríistu'. ²¹ Ajta i Dios pu a'fín pué'een i ti tyámua' tyitájcha'ij ityájma, ajta mua'ajmaj i Ciríistu' jimi. ²² A'fj pu ityájma huatyóarij ajta tajimí jaatyájtoo i ju júuricamej tyej tyij jáamua'reej ti a'fín tyámua' tyitaatyátoosij.

²³ Ajta tyij nyequee xu a'áa ja'tanyéj a Corinto, a'yájna nyati'ij tyi'mua'ajcaj, Dios pu jamua'reej nyej quee tyi'hue'ej, nyajta a'yan tyi'xaj tzáahuatyira'aj jime', nyaj quee a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi nyej nyij quee jamuaatamuárie'riste'en. ²⁴ Catu ityáj a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj sij ca'nyérij jin tyá'antzaahuatye'en, sulu ja'-

mua jamuán tu tyí'muarie' siaj sij a'fjna jin huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu tyámua' een i siaj jitzán tyá'tzaahuatye'.

2 A'fj nu jin quee jamuáamuaariaca' nyej nyij nya-jtáhua'aj xaamu'fjira'aj jamuaata'an. ² Ji'nye tipua'aj nyaja'muaxamuijritya'aj, ¿a'tyanquij mana'aj a'fjn pue'éenye'ej muá'ju'un i maj naatatyámua'viste'ej? Ji'nye mua'aj xu a'fjn pué'een i nyaj jamuaatáxaamu'fjirityej. ³ A'yaa nu een jime' tyajamuaatayú'sej, ji'nye canu a'yan tyá'xie've' siaj sij naatáxamuijritye', sulu siata'aj natatyámua'viste'en. A'yaa nu tyámua' tyá'tzaahuatya'ca'aj siaj néijmi'i mua'aj siajta a'fjna jin huatóotyamua've'sij i nyaj jin nyetyamua've', ⁴ ajta nyati'ij tyajamuaatayú'sej, jéehua pu je'ej pua'aj nya'acaj, nyajta acanyeyi'nya'aj. Nyajta quee a'fjna jin tyajamuaatayú'sej nyej nyij jamuaatáxaamu'fjiritye'en, sulu siaj sij jáamua'reej nyaj jéehua huápu'i'ij já'muaxie've'.

Pablo pu tyaatú'uunyi'ri' a'fjci i ti jimi ootyá'itzee

⁵ Tipua'aj a'tfj tyi'tfj je'ej huá'uurej ti'ij sfj huatóoxaa-mujritye'en, capu nyéetzij na'aj naatáxaamu'fjiritye'sij, sulu mua'ajmaj pu ajta jamuaatáxaamu'fjiritye'sij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' nyej nyij quee jéehua jamuaatamuá'rie'riste'en. ⁶ A'fj pu'uj i siaj serij mue'tfj puéjtzij jaatá' a'fjci i a'tfj. ⁷ Ajta ijij a'yaa pu tyúuxie've' siaj tyaatú'uunyi' siajta jaatáhuire'en, na'ríij quee a'fj pu mue'tiche'en a'fjci jime' ti jéehua juxaamu'fjiritye'. ⁸ A'fj nu jin jéehua já'muahuavii siaj siajtáhua'aj a'yan tyaataséejratye'en siaj siooj jaxie've'. ⁹ A'yaa nu nyerij anaquéej tyajamuaatayú'sej, nyej nyij jamuatyéesej nyajta je'en jáamua'reej tipua'aj néijmi'i setyá'astyaj i nyaj tyajá'mua'itij. ¹⁰ A'yaa pu'ij a'fjna i siaj mua'aj tyaatú'uunyi'ri', nyáaj nu nyajta tyaatú'uunyi'raj. Tipua'aj a'yan tyi'tfj jin nyetyaatú'uunyi', a'yaa nu een jime' tyaatú'uunyi'raj nyej nyij ja'mua japua huatányu-unyi i Ciríistu' jimi. ¹¹ Ti'ij quee i tyiyáaru' tyi'tfj jin ta'antyimué'tin, ji'nye tyámua' tu naa tyá'mua'reej je'ej ti éenye'que' tyí'muarie'.

I ti jin je'ej pua'aj ja'axcaa a'fjci i Pablo ti'ij a'áa jo'tyá-vaaca'aj a Troas

¹² Nyati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' ti a'yan tyaja'rájtya-puaj tijin Troas, nyej nyij a'áa huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciríistu', nyavástara' pu a'yan tyinaatá' nyej nyij nyaxáahuaj tyihuó'ixaatye'en i tye'fyye. ¹³ Ajta jéehua nu tyí'mua'ajcaa a'fjci jime' nyej quee jáatyoj i nye'ihuáara' Tito. A'fj nu jin huo'tatyóotyaj nyati'ij nyij a'áa jo'mej a Macedonia.

I tyaj jin tyaatatyójtzi're'en i Dios

¹⁴ Tyámua' tu tyaatatyójtzi'rej i Dios ti a'yan tyiatá'-caa tyaj tyu'tyámue'tin jamuán i Ciríistu', ajta ityájma jime' pu jaxajta i junyúucaa, a'fjna i ti néijmi'que' naa curiá'rie'. ¹⁵ Ji'nye ityáj tu a'yan een ti'ij i ti naa curiá'rie' i Ciríistu' ti'ij i Dios jimi tyu'tátuiire'ej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj een hua' jimi i Dios ti hui'rátosij, tyajta hua' jimi i maj jó'vesij. ¹⁶ A'fjmaj jimi i maj jó'vesij,

a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'tfj ti huamu'f, ajta a'fjmaj jimi i Dios ti hui'rátosij, a'yaa pu huá'rie'catye' ti'ij tyi'tfj ti júurij ti naa tyaarie'ej ti ajta huo'tá'sij mej mij júurij muá'ra'nyij. ¿A'tanyij jaayí'tin ti'ij a'fjna jin tyu'tyáhuire'en? ¹⁷ Catu ityáj jatyátoonyij i nyúucaria'ra' i Dios, mati'ij i séecan ricij, sulu tzaahuatyi'ra'aj tu jin tyí'xaj i Dios jimi, a'yaa tu i Dios jimi tyí'xaj ti'ij sfj ti Ciríistu' jitze ma'can tyí'huire'.

A'fjna i nyúucarij ti jájcuaj i ti jin i Dios tya'tóoratziiri'

3 Tyati'ijta a'yan tyí'xajtaj, ¿nyiquij a'yan jamua'séjratye' tyej tyajtáhua'aj huatyátahuij tyej tyij tajfímua'aj tyámua' tyi'huátaxaj? Na'ríij, ¿nyiquij a'yan tyúuxie've' tyaj jo'tyeyú'xan tyej tyij jamuaataséjratye'en, nusu tyaj jamuaatáhuavii siaj mua'aj jo'tyeyu'xaj i siaj jitzán tyámua' tyí'taxaj ityájma, mati'ij i séecan ricij? ² Mua'aj xu a'fjn pué'een i siaj a'yan tyí'huire' ti'ij yu'xarij i tyaj jin huatátasejrataj, yu'xarij xu pué'een siaj á'yu'si'ij i taxiéjnyu'caa jitze i maj néijmi'i jamua'tyej majta jaayí'tin maj jo'fjve'en. ³ Tyámua' pu naa tyí'sejre' siaj mua'aj a'fjn pué'een i yu'xarij ti Ciríistu' jimi jo've'mej ityáj tyej tyij yajavá'toj, ajta capu a'tfj na'aj jo'yú'xaca', sulu a'fj pu jin ooyú'si'huaca' i júuricama'ra' i Dios, ajta i yu'xarij capu tyetyéj jitze ooyú'si'huaca', sulu a'fj pu jaatyájtoo ja'mua xiéjnyu'caa tzajta'.

⁴ I Ciríistu' jitze ma'can tu Dios jitze tyí'ca'nyej, a'yaa tutyij tyámua' tyá'tzaahuatye'. ⁵ Capu a'yan tye'tyévijtye' tyaj tajfímua'aj tyu'taxáj yee tajimí pu ma'can, sulu a'fjna i tyaj jitzán arátaca'nyej, Dios pu jimi jo've'mej, ⁶ ji'nye a'fj pu ta'antýihuo tyej tyij a'fjna jimi tyu'tyáhuire'en i nyúucarij ti jájcuaj ti Dios ajta jin tya'tóoratziiri', i ti quee a'fjna jitze aróoca'nyej i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, sulu a'fjna jitze i júuricama'ra' i Dios. A'fjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta tyi'tá'caa maj a'tfj ooxjtye'en majta je'en jaajé'caj, ajta i júuricama'ra' i Dios júuricamej pu tyu'tá'caa.

⁷ Ajta i nyúucarij i maj jin a'tfj ooxjtye'en ti'ij a'fjn huámu'nyij, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i tyetyéj jitze, huápu'i'ij pu naa huasé'rihua'aj ti'ij i Dios jaatyájtoo a'fjci jimi i Moisés, majta a'fjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu huá'riitya'ca'aj maj ja'ráasej i Moisés, ji'nye huápu'i'ij pu tyátatzarisima'aj i nyéerima'ra', ajta a'yan tyu'tyátuihuaca' ti'ij oopua'rej, ⁸ ajta i ti jin tyí'huire' i júuricama'ra' i Dios, jéetze' pu huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej. ⁹ A'yaa pu'ij, tipua'aj jéehua huápu'i'ij naa huataséjre ti'ij i Dios jaatyájtoo i nyúucarij i maj jin a'tfj ooxjtye'en, jéetze' pu huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'fjna i nyúucarij ti tyi'tá'caa ti a'tfj jiréenya'aj huatyá'itzeere'en i Dios jimi. ¹⁰ Ji'nye a'fjna i ti anaquéej huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj, capu che' naa huasé'rin a'fjna jime' ti arí sfj huataséjre ti jéetze' huápu'i'ij naa huasé'rin. ¹¹ Ajta tipua'aj naa éenye'ej huataséjre a'fjna i ti á'pua'ren, jéetze' pu huápu'i'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej a'fjna i ti jusén jime' séeria'aj ja'mej.

¹² Ji'nye tu'ríj jacho've' i Dios jimi ti a'yan atyo-jo'rényej, a'fj tu jin quee tyí'tzinye'ej tyetyihuá'ix-

aatye'. ¹³ Catu a'yan ricij ti'ij i Moisés ti i cñxurij jin aróonaj i junyéerimij jitze mej mij quee ja'ráasej a'ñi-maj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ñina i ti tyápua'risime'ej. ¹⁴ Majta a'ñimaj camu jaataxié'vej maj yo'itéej muá'ra'nyij, majta móoche' a'yan ricij, mati'ij jo'jijvej a'ñina i nyúucarij ti mí'ma'can, óoche' pu a'yan huasé'rin cuxáa mua'ranámi'huajmee, ajta tiquee eexúj a'táj huo'táxiixi, ji'nye a'ij pu jitze ma'can i Círíistu' je'ej tyí'rij. ¹⁵ A'yaa pu'uj na'aj tyí'een ijíj, mati'ijta jo'jijve'en a'ñici i Moisés ti jo'yú'xaca', móoche' mu aranámi'huajmee mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'táj tyá'antzaahuatye'en i tavástará' jimi, Dios pu jo'táxistaj i ti jin aránami'. ¹⁷ Ji'nye i tavástará' pu a'ñin pué'een i júuricama'ra' i Dios, ajta jo'tij já'sejre' i júuricama'ra' i tavástará', a'áa pu jáa'rij ti a'táj juxáahuaj jo'cha'canye'en. ¹⁸ A'ij pu jin, néijmi'i ityáj catu che' aranámi'huajmee, a'yaa tutyij tyí'tasejrataj ti'ij i tavástará' tyámua' naa tyúusejrataj, ityáj tu seequéj huatyáta'uuresij tyej tyij a'yan huasé'rihua'aj tá'ra'nyij ti'ij tyévira' i tavástará', ji'nye jéetze' tu naa huasé'rihua'aj tá'ju'un ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej, a'yaa pu tyí'muarie' i tavástará', a'ñina jime' i ju júuricamej.

4 A'ij tu jin quee tyátaxa'huataj, ji'nye i Dios, a'ñina jime' i ti jin tá'ancu'vaxi', a'ñi pu taa'ijcaj a'ijci i muá'rie'rij. ² Tu'rij ityáj jaatáxaahuataca' i tyaj aviitzi jin je'ej pua'aj rijcaj, a'ñina jime' i ti tyú'tyevi'raste', catu á'taca'nyej tyej tyí'táj jin tyu'hué'taj, catu tyajta á'taca'nyej tyaj seequéj tyaataxáj a'ñici i nyúucaria'ra' i Dios. Sulu a'yaa tu jé'yacan jin tyí'xaj tzáahuatyi'ra'aj jime', a'yaa tu a'ñina jin tyí'tasejrataj hua' jimi i tye'tyee ti a'yan tyi'ja'yájna i Dios jimi. ³ Ajta tipua'aj i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye' a'yan eenye' ti'ij i ti aránami', a'yaa pu'uj een a'ñijma jimi i maj á'pua'ren. ⁴ Majta a'ñimaj camu tyá'tzaahuatye', ji'nye a'ñina i dios ti a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'ñi pu huo'tánamuaj mej mij quee tyojó'iteej, ajta mej mij quee jaaséj i tatzárij ti huá'tatzavi'tye' ti a'ñin pué'een i nyúucaria'ra' i Círíistu', a'ñi pu ajta a'ñin pué'een i ti a'yan een ti'ij i Dios. ⁵ Catu tajitzé ma'can tyihuá'ixaatye', sulu a'ij tu jitze ma'can tyihuá'ixaatye' i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, tyajta ityáj a'yaa tu tyí'taxaj tyaj a'ñin pué'een i tyaj jahuüre' i Jesús a'ñina jime' i tyaj ja'mua xie've'. ⁶ Ji'nye a'ñina i Dios i ti a'yan tyu'ta'ijta'ca' ti huányeeri'cij jo'tij jo'tíca'-ca'aj, a'ñi pu a'ñin pué'een i ti huataséjre yutatzájta', tyej tyij séecan huatyátatzavi'tye'en, tyajta huo'tá'an maj jáamua'tyij a'ñina i ti jin i Dios huápu'ij naa huasé'rin a'ñina jimi i Círíistu'.

A'ij tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj jin tyá'tzaahuatye'

⁷ Ajta a'ñina i ti jin i Dios tyámua' tyitaatá' i ti ajta huápu'ij tyá'najchij, tatzájta' pu séejre' i tatyévi'ij jitze ti a'yan huasé'rin ti'ij xá'rij xaríj ti jin taavijhua, ta'aj ij huataséjre'en tiquee ityájma jimi séejre' a'ñina i ti néijmi'i putyí'uurej, sulu ti i Dios jimi já'ma'can. ⁸ A'yaa pu'ij, tyij tyajta jéehua á'viicue're', catu mue'tiche'en, je'ej tu tyá'tamuajtyej a'ñici jime' je'ej ti tye'mej, ajta catu a'ij jin tátacua'nyii. ⁹ Je'ej mu pua'aj ta'uurej, ajta i Dios ca-

pu matúuhua'naj, metyita'antyiú'nyí'raj, ajta camu ta'antypuá'rite'sij. ¹⁰ Jo'tij na'aj tyaj já'cñnyej, a'yaa tu cha'taj tyana'aj tyaa'á'sij je'ej ti éenye'que' huamuñ' i Jesús, ti'ij ajta tajimí huataséjre'en je'ej ti a'ñin tyi'tyúucha'ij. ¹¹ Ji'nye ityáj, tyati'ij tyooj júurij, a'náj tina'aj tu a'yan tya'axié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij a'ñici jitze ma'can i Jesús, ti'ij ajta tajimí huataséjre'en i júuricama'ra', a'ñina jitze i tyaj jatyáhue'ra' ti ajta á'puaapua'rej. ¹² A'ij pu jin, ityáj tu a'yan tya'axié'vi'ra' tyaj huá'cui'nyij, siajta mua'aj juxáahuaj xu huacháatimee.

¹³ A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Nyáaj nu tyá'antzaahuaj, a'ij nu nyij jin tyu'taxájta'ca'." A'yaa pu cha'taj na'aj een ityájma jimi, ityáj tu tyajta tyá'tzaahuatye', tyajta a'ñina jin tyí'xaj. ¹⁴ Ji'nye a'yaa tu tyá'mua'reej ti a'ñina i Dios, i ti jaatájuurityej a'ñici i tavástará' Jesús, a'ñi pu ajta taatájuuritye'sij ityájma a'ñici jamuán i Jesús, ajta taataséjrataj ja'mua jamuán tyej tyij néijmi'i jimi huatyá'tzeere'en. ¹⁵ Néijmi'i pu a'yan tyu'ríj ti'ij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en, mej mij mue'táj ja'ancuriá'an a'ñina i ti jin Dios tyámua' tyajamuatá'caa, majta je'en mue'táj tyaatatyó'tzi're'en, a'ñina jime' ti huápu'ij naa huasé'rin i Dios.

¹⁶ A'ij tu jin quee tyátaxa'huataj. Tyij ajta i tyaj jatyáhue'ra' ti jéjre'cite' séejre' á'puaapua'rej, i ti yutatzájta' séejre' pu jujajcuare' a'náj tina'aj. ¹⁷ A'ijna i tyaj jin jajpué'tzij capu tyí'táj je'ej, jiye'tzín pu mu jó'y-i'ij, ajta a'yaa pu tyámua' ta'uurej tyej tyij ja'ancuriá'an a'ñici i ti huápu'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej jusén jime'. ¹⁸ Ji'nye catu a'ij tyí'sej i ti tyí'taavijhua, sulu a'ij tu tyí'sej i tiquee tyí'taavijhua, ji'nye a'ñina i ti taavijhua, capu á'tyeeren, ajta a'ñina i ti quee taavijhua, a'ñi pu jusén jime' séeria'aj ja'mej.

5 A'yaa tu ityáj een ti'ij i chi'ij cháanacaj japua ti tyu'uj, ti'ij i ináamuaj tiquee jusén jime' séejre', tyajta a'yan tyá'mua'reej tipua'aj huatyá'uunyej a'ñina i ináamuaj, Dios pu arí taatyéechi'tyej u tajapúa'ca' ti jusén jin séejre', ti ajta quee muáca'aj jin taavijhua. ² A'ij tu jin jéehua tyí'mua'tzej a'ñina jime' tyaj tyooj iijyan séejre' i cháanacaj japua, ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj ujo'tyájrutyey u chi'táj ti jútye' já'sejre' i ti ajta Dios jin tie'cánasij, ³ a'yaa pu'ij, tyij tyajta quee tyí'ijcaana, catu muámua'vi'ij tá'ju'un. ⁴ Meentyij tyooj jityán huacháatimee i ináamuaj, tyátayiin yutatzájta', ji'nye catu jaxie've' ti i Dios tu'huáa'ri' a'ñina i ti jin tie'cánasij, sulu ti a'ñin jéetze' tie'cáanaj i júuricamej jime' ti jájcuaj tiquee a'náj á'pua'ren. ⁵ Ajta i Dios pu a'ñin pué'een i ti tyámua' ta'uurej tyej tyij a'ñina ancuriá'an i júuricamej, ji'nye a'ñi pu tajimí jaatyá'too i ju júuricamej, tyej tyij a'ij jin jáamua'reej je'ej tyaj tyí'táj tyu'ancuriáa'sij i Dios jimi.

⁶ A'ij tu jin a'náj tina'aj jitzán tyí'ca'nyej. A'yaa tu tyá'mua'reej tijin tyati'ij tyooj júurij séjre'ej a'ijci jitze i tyaj jatyáhue'ra', a'yaa tu a' imuáj tyityejé'sejre' i tavástará' jimi. ⁷ Catu pújoorej tyaj jaaséj, sulu a'ij tu jitze tyí'ca'nyej i tyaj ja'tzaahuatye', ⁸ jitzán tu jéehua tyí'ca'nyej, ajta ta'ráanajchi tyaj iitá'nyej a'ijci jitze i tyaj jatyáhue'ra' tyej tyij tavástará' jimi ja'séeria'aj tá'ra'nyij. ⁹ A'ij tu jin a'náj tina'aj a'yan tyá'huo' tyej tyij

tyaatyójtzi're'en i tavástará', tìpua'aj tyooj a'yan séjre'ej nusu tyequéé. ¹⁰Ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj néijmi'i huatátasejrataj jo'tíj já'sejre' i Círíistu' tí'íj a'ñin néijmi'caa to'xíjtye'en, aj pu'íj s'íj ajta s'íj ja'an-curiaá'sij je'ej tí tyá'cí'puaj, je'ej tí tyí'tíj tyu'muáriej tí'íj ooj júuricaj, tìpua'aj xá'puí' huaríj nusu je'ej pua'aj huaríj.

Í nyúucarij tí tyámua' ta'uurej i Dios jimi

¹¹A'íj tu jin, a'yaa tu tyá'mua'reej tí a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua já'tyasa'aj i tavástará', a'yaa tutyij tyí'tyese' tyaj hua'antymue'tin i tyétyacaa. Dios pu tyámua' naa tyí'tamuajtyej, a'yaa nu nyij nyajta tyá'xie've' siaj a'yan cha'taj siana'aj mua'aj tyí'tamuajtyej. ¹²Catu tyajta tajíimua'aj tyámua' tyí'taxaj, sulu ityáj tu jamuatá'caa siaj sij tajíime' ahuóotzaahuaty'e'en, siata'aj sij jaayí'tihua'an siaj huatányuunyij a'íjima jimi i maj óotzaahuaty'e' a'íjci jime' je'ej maj tyúusejrataj majta quee a'íjci jime' je'ej maj tyí'mua'tzej i juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹³Tìpua'aj tyátatimue'raj, a'íj pu jime' tyaj jahuüre' i Dios, na'ríj quee a'yan tyí'ja'yájna, a'yaa tu ricij tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. ¹⁴A'íjna i tí Círíistu' jin taaxié'vej a'íj pu tajitzé rá'aj, a'íj tu tyij jin a'yan tyá'mua'reej tí s'íj huamuí' hua' jitze ma'can néijmi'caa i tyeétyee, majta je'en néijmi'i jamuán huácuij. ¹⁵Ajta i Círíistu' pu huamuí' néijmi'caa jitze ma'can, mej mij a'íjmaj i maj móoj júurij quee che' jujíimua'aj mana'aj je'ej tyé'ejtyoovej je'ej maj ye'ej tyi-tyetyúucha'íj, sulu mej mij tyámua' tyityetyúucha'íj a'íjci jimi i tí hua' jitze ma'can huamuí', ajta je'en hua' jitze ma'can huatájuuriaa'.

¹⁶A'íj pu jin, catu che' a'tíj je'ej pua'aj tyí'mua'tziire', tyij tyajta tyooj jájcuaj a'yan tyí'mua'ajcaa i Círíistu' jimi tí tyévíj na'aj pué'eenye'ej, ajta ijíj catu che' a'yan tyí'mua'tzej. ¹⁷A'yaa pu'íj, a'íjna i a'tíj tí Círíistu' jitze ajtyá-ma'can a'íj pu s'íj pué'een i tyévíj tí Dios arí jaa-jájcuarej. Pu'ríj metyaja'ajhua'xij je'ej tí tyí'tyúucha'íj-ca'aj tí mí'ma'can jime', jí'nye pu'ríj néijmi'i jin huóoja-jcuarej. ¹⁸Néijmi'i pu a'íjna a'íj pué'een i tí Dios jin tyí'muarie', a'íjna tí jitze ma'can i Círíistu' tajapuá hu-atanyúj, ajta je'en taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaaty'e'en i nyúucaria'ra' tí'íj huó'huüre'en. ¹⁹A'yaa pu'íj huatóo-mua'aj tí i Dios tyámua' huó'ruuj a'íjmaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee huo'xíjtyej a'íjna jime' i maj jimi ootyá'ítzee, sulu a'íj pu taata'íj tyej tyij huo'ré'ixaaty'e'en i nyúucaria'ra'. ²⁰A'íj tu jin ityáj a'íj pué'een i Dios tí huo'ta'ítayaca' tyej tyij tyi-huó'ixaaty'e'en i Círíistu' jitze ma'can, i tí a'yan séejre' tí'íj i Dios tí já'muajee a'íjci jime' i nyúucarij i tyaj huá'ixaaty'e'. A'íj tu jin a'yan tyaja'muajee jitzán ma'-can i Círíistu' siaj tyá'antzaahuaty'e'en i Dios jimi. ²¹Ajta i Círíistu' capu tyí'tíj jin ootyá'ítzee, tajitzé ma'can pu i Dios a'yan jáaruuj tyej tyij jamuán i Círíistu' jí'rénnye'que' huatyá'ítzeere'en.

6 Ajta ijíj, ityáj tu jamuán tyí'muarie' i Dios, a'yaa tutyij tyajta jéehua tyaja'muahuavíj siaj ja'an-curiaá'an i tí jin Dios tyámua' tyajamuaatá'sij. ²Ji'nye a'yaa pu a'íj tyí'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

A'áa nu muáanamua'jri' tí'íj ajitze juxié'va'ca'aj, nyajta a'ájna xicáara' jitze muaatáhuí nyajta mui'ráj-too.

Ajta ijíj pu a'áan putyaja'ricij siaj ja'ancuriá'an. Ijíj pu a'ájna putyí'ricij i xicáara' tí jitzán Dios jamui'rátuonyij.

³Tyajta ityáj catu a'tíj je'ej pua'aj tyí'tíj, na'ríj quee capu tyí'tíj je'ej tyu'tyáhuüre'sij i tyaj jin tyí'muarie'.

⁴Tyajta ityáj, a'yaa tu ja'mua jimi tasejrataj matí'íj a'íj-maj i maj tyí'huüre' i Dios jimi, a'yaa tu jéehua tyé'vi-icue're' a'íjna jime' i tyaj jajpuéjtzij, tyajta quee tyí'tíj tyí'cha'íj, ajta tyí'tamuarie'riste', ⁵majta taatyáavaxij, tyajta huanámi'huaca', mátanyo'si'tye'ej, tyajta tyési'huacan jin tyí'muarie', tyatáxa'írii tyaj atanyéjnye', na'ríj tyaj huatatájacun. ⁶Tyajta a'yan tyí'-tyesejre' tyej tyámua' naa tyí'tyítacha'íj, a'íjci jime' tyaj jamua'tyej i tí jí'ré'can jime', tyajta tyé'viicue' hua' jimi i séecan, tyajta tyámua' huojo'mua'raj i taxa'aj tyeétyee, jí'nye a'íj pu tatzájta' séejre' i júuricama'ra' i Dios, tyajta tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've'. ⁷A'yaa tu tyajta tyi-huá'ixaaty'e' i nyúucarij tí jí'ré'can jime', tajitzé pu séejre' a'íjna i tí jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. Tyámua' tu naa tyí'muarie', tyej tyij huatyényo'se'en ajta tyej tyij huatyátanaj. ⁸A'náj taca'aj mu taatyátzaahuaty'e'sij, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyitaatájeevíj, a'náj taca'aj mu tyámua' tyitaataxájta, majta a'náj taca'aj je'ej pua'aj tyí'taxáataj muá'ju'un. A'yaa mu tojo'-mua'raj tí'íj i mej tyí'hue'tacaa, tyajta ityáj tzáahuaty-i'ra'aj tu jin tyí'xaj. ⁹A'yaa mu tojo'mua'raj cuxáa mequee tamua'ajtyej, majta tyámua' naa tyí'tamuajtyej. A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyaj já'cui'ihua'j, tyajta tyóoche' tu júurij, puéjtzij mu tatá'caa, majta quee a'íj jin tacui'nyij. ¹⁰A'yaa tu huasé'rin cuxáa tyátaxaa-muijrytye', matyajta a'náj tina'aj tatyamua've', a'yaa tu huasé'rin cuxáa tyequéé je'ej tyéejviicue', matyajta mui'caa chíjtyaanyi'taj, tyajta a'yan cuxáa tyequéé tyi-tíj tyí'cha'íj, metyajta néijmi'i tyí'ijcha'íj.

¹¹Ta'ihuáamua' Corinto siaj jo'cháatimee, tu'ríj tyajamuá'ixaa ja'huo'itéericán jime', tyámua' tu tyeríj tyajamuaataséjra a'tyán tyaj pué'een. ¹²Catu ityáj tyi-tíj ja'mua'aviitze', mua'aj xu a'íj pué'een i siaj tyí'tíj avaaj i jutzájta'. ¹³A'íj nu jin a'yan tyaja'muahuavíj, a'yájna tí'íj a'tíj tí jéehua hua'xie've' i juyójmua', siaj nyejitzé tyú'ca'nyej, a'yájna nyati'íj nyáaj ja'mua jitze tyí'ca'nyej.

Ityáj tu a'íj pué'een i tyeyúuj Dios tí tzajta' iirájcaj

¹⁴Caxu a'yan rijcaj matí'íj a'íjima i maj quee tyá'tzaahuaty'e'. Xu'huóomua'tziz a'íjna jime', jí'nye tyí'rij tí s'íj na'aj pué'eenye' a'íjna i tí naa een ajta a'íjna tí je'ej pua'aj een? ¿Ca' jí'nye tyí'rij maj antyóonaxcaj i tatzárij ajta i tíca'rij? ¹⁵Capu je'ej tyí'rij maj huóojaahuaty'e'en i Círíistu' ajta i tyiyáaru', capu ajta je'ej tyí'rij maj huóojaahuaty'e'en a'íjna i tí tyá'tzaahuaty'e' a'íjna jamuán i tiquee tyá'tzaahuaty'e'. ¹⁶¿Tyí'tanyí je'ej metyí'xa'puí'intare' a'íjima i maj justí'rii i tyeyúuj tzajta' Dios tí ja'a'rij a'íjima jamuán i sánturij? Ji'nye ityáj tu a'íj pué'een i tyeyúujra' i Dios tí júurij, a'yájna tí'íj a'íj tyu'taxájtaca' tíjin:

Nyáaj nu hua' tzajta' u'séeria'aj na'mej, nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej, majta a'ñimaj nyetye'ñtyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.

¹⁷ A'ñj pu jin ajta a'yan tyí'xaj i tavástará' tñijn:

Xa'vá'cñnyij hua' tzajta',
caxu che' a'yan rijcaj mati'ij a'ñimaj.

Aj nu nyij nyáaj jamuaataxié've'ej,

¹⁸ nyáaj nu ja'muavástará' pue'éenye'ej na'mej, siajta mua'aj nyiyóojmua' xu pue'éenye'ej xá'ju'un, a'yaa pu tyí'xaj i tavástará' i ti néijmi'i jin tye'entyúu-mua'ree.

7 A'yaa pu'ij, ta'ihuáamua' mu tyaj já'muaxie've', a'íi pu a'ñin pué'een i Dios ti jin tya'tóoratziiri'. A'ñj pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tatyéviij jitze tyajta i tajúuricamej jitze, a'yaa tu tzáahuatyí'ra'aj tyí'ijcha'ñj i Dios jimi tyetyí'tyese' tyej tyij jir'é'nye'ej huatyá'itzeere'en.

Pablo pu huatóotyamua'vej a'ñjci jime' maj tyá'antzaahuaj i Corinto maj ja'chej

² Siataataxié've' mu juxiéjnyu'caa tzajta'. Catu a'tfj je'ej pua'aj jó'mua'rajca'aj, catu tyajta a'tfj je'ej pua'aj huáruuj, catu a'náj a'tfj tyu'xávi'ri'. ³ Canu a'yan tyajá'mua'ixaatye' nyej nyij je'ej pua'aj tyajamuaaxáj, jii'nye nu'ríj a'yan tyajamuáa'ixaa, mua'aj xu ú'sejre' yuny-atzájta', tyata'aj tyij néijmi'i júurij huatyá'itzeere'en nusu tyaj néijmi'i huácu'nyij. ⁴ Canu tyi'tfj aváataj nyetyajá'mua'ixaatye', jéehua nu nyij á'nyatzaahuatye' ja'mua jime'. Tyij nyajta jajpuéjtzij, jéehua pu nú'ca'ny-isti' nyajta nu nyetyamua've'.

⁵ Tyati'ij a'áa ja'rá'aj a Macedonia, catu ma' já'ta-so'pe', sulu jo'tij na'aj tu jajpuéjtzica'aj, jéehua tu á'vi-icue'ria'ca'aj hua' jimi i tye'fye, tyajta tyí'tzñnya'ca'aj. ⁶ Ajta i Dios, i ti ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i maj je'ej tyi-tyóomuajtyej, tyámua' pu táaruuj tí'ij a'ñin uvé'nye' i Tito, ⁷ ajta capu a'ñi na'aj i ti a'ñin yará'aj, sulu ti a'ñin ajta jutyamua'va'ca'aj ja'mua jime'. A'ñi pu taaté'exaa siaj mua'aj jéehua huápu'ij tasejracuj, ajta i siaj juxaa-muijrite' a'ñina jime' siaj jamua'reericuj je'ej ti tyí'nyahuire', a'ñj nu jin jéetze' huatányetyamua'vej.

⁸ Tyij ajta jamuaatáxamuijrite' i yu'xarij nyaj jamuaata'fityi'ri', capu iijij je'ej pua'aj nya'asej. Ajta anaquéj pu je'ej pua'aj nya'axcaj, nyati'ij jaaséj i ti cñ tyajamuaatáxamuijrite', ⁹ iijij nu nyetyamua've', canu a'ñina jime' i siaj huatóoxaamujri, sulu a'ñj nu jin i siaj huatóoxaamujri siaj sij siajtáhu'aj ja'antzaahuatye'en i Dios. A'yaa xu tyityaatóoxaamuijrite' je'ej ti i Dios tya'ajxié'vi'raca'aj, a'ñj tu jin quee ityáj je'ej pua'aj jamuáaruuj, ¹⁰ jii'nye a'ñina i siaj jin huatóoxaamujrite' Dios pu jimi jo'vé'mej siaj sij tyu'túu'uunyi' ajta tí'ij jamuáahuire'en, a'ñj pu jin quee je'ej metyejé'tyí'tij siaj sij juxaamuijrite'aj. Ajta a'ñi pu tyu'jé'caj i xaamu'ñjri-ra'aj fíyan ti ma'can i cháanacaj japua. ¹¹ I siaj jin huatóoxaamujrite'en, Dios jimi pu jo'vé'mej, xaaséj je'ej ti atyojo'r'é'nye'ej. Jéehua xu jaatyátzaahuatye' siajta nyaj japua huatanyúj, siajta huatanyínyu'cacuca', siajta tyu'tátzñ. Siajta je'en jéehua jaataxié'vej siaj naaséj,

a'ñj xu jin puéjtzij jaatá' a'ñjci i ti je'ej pua'aj rijcaa. A'ñj pu'ij jin néijmi'i a'yan tyu'taséjre siaj mua'aj quee tyi'tfj jin ootyá'itzee. ¹² A'yaa pu'ij, nyati'ij tyajamuaata'fityi'ri', canu a'yan huar'ñj a'ñina nyamua'tzaj i a'tfj ti ootyá'itzee, nusu i ti séej jimi ootyá'itzee, sulu ta'aj ij huataséjre'en i Dios jimi a'chu siaj tajimí tyí'ca'nyej.

¹³ A'íi pu a'ñin pué'een i ti jéehua naa taatá'aj.

Ajta capu a'ñi na'aj i ti naa taatá'aj, sulu tyajta tu huátatyamua'vej a'ñina jime' ti i Tito yará'aj jutyamua've'ej, jii'nye néijmi'i xu mua'aj ca'nyíjra'aj jaatá'. ¹⁴ Nu'ríj nyáaj a'yan tyaaté'xaatya'ca'aj i Tito nyaj jéehua á'ny-atzaahuatye' ja'mua jime', siajta mua'aj caxu naatatyévi'rastej. Jii'nye néijmi'i i tyaj tyeríj jamuáa'ix-aa, a'yaa pu tyí'ja'yájna, a'yaa pu cha'taj na'aj tyí'jir'é'-can jime' je'ej tyaj tyaaté'exaa i Tito, tyaj jéehua á'-tatzahuatye' ja'mua jime'. ¹⁵ A'ñina i Tito jéetze' pu já'-muaxie've' tí'ijta jo'támua'reej je'ej siaj néijmi'i jéehua huápu'ij tyeetyátzaahuatyej. ¹⁶ Jéehua nu nyetya-mua've', a'ñina jime' i ti i'ríj nyej nyaxáahuaj ja'mua jitze tyu'ca'nyej.

I maj juxié'vi'ra' jin tyi'tá'caa i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'

8 Ajta iijij ta'ihuáamua', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jamuaaté'exaatye'en je'ej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'ñjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' a'áa ti huataca'aj a Macedonia. ² Tyij majta jéehua jajpuéjtzij mu'ríj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri', jéehua mu mij jutyamua've', capu je'ej tyij majta quee je'ej tyéejviicue', i maj tyu'tá' juxié'vi'ra' jime' jéehua pu tyu'tyáhuñ cuxáa chíjtyaanyi'ij maj pué'eenye'. ³ Nyáaj nu jamua'reej maj tyu'tapu'éjve a'chu maj caa putya'uurejve'ej, majta juxié'vi'ra' jin jéetze' a'yan huar'ñj. A'ñimaj mu jujñ-mua'aj huatyóohuij ⁴ maj taatáhuaviiri' tyaj huo'tá'an maj huo'tyáhuire'en a'ñjma i maj i Dios jitze ajtyáma'-can. ⁵ Majta a'ñimaj camu a'yan mana'aj tyu'tapu'éjve je'ej tyaj tye'ejchó'va'ca'aj, jii'nye anaquéj mu i tavástará' jimi huatóotoj, majta je'en ityájma jimi, a'yájna tí'ij i Dios tya'ajxié'vi'ra'. ⁶ A'ñj tu jin jéehua jahuavii'j a'ñjci i Tito ti a'ñin jaariá'siire'en ja'mua jimi i siaj juxié'vi'ra' jin tyu'tá', a'ñina i ti arí anaquéj huatyóochej ja'mua tzajta'. ⁷ Jii'nye mua'aj jéetze' xu tyí'-mue'tij, a'ñina jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i tavástará' jimi, ajta ja'mua'i'riitye' siaj huo'té'exaatye'en i nyúucarij, siajta tyámua' tyá'mua'reej je'ej ti ajóo'en i Dios jimi, siajta juxié'vi'ra' jin taataxié'vej i siaj ityájma jimi jaar'írej, a'yaa pu cha'tána'aj siaj sij tyu'tyámue'tin a'ñina jime' i siaj séecan huatyáhuire'en.

⁸ Canu nyej nyij a'yan tyaja'mua'íitya'aj nyaja'mua'ixaatye', sulu a'ñj nu siaj sij jáamua'reej je'ej maj majta séecan tya'ajxié'vi'ra', mej mij mua'ajmaj jamuaataséjratye'en maj jir'é'can jime' já'muaxie've'.

⁹ Jii'nye xu'ríj mua'aj jamua'reej ti i tavástará' Jesús, i ti ajta Ciriístu' pué'een, a'ñi pu néijmi'i tyí'ijcha'ij a'yan tyu'tóosejrataca' tí'ij sñj tíquee je'ej tyéejviicue', tí'ij ja'-mua japua huatányuunij, siaj sij mua'aj a'ñina jin a'ñin pue'éenye'ej xá'ra'nyij i maj tya'ancuriáa'sij i Ciriístu' jimi.

¹⁰ A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' je'ej nyej nyáaj tyí'mua'tzej a'íjna jime' i siaj huo'tyáhuüre'en. Tí'ij na'aj ju'síj, caxu a'íj siana'aj jin huatyóohuij siaj huo'tyáhuüre'en i séecan, sulu a'yaa xu siajta huaríj xuu-tyámua've'ej. ¹¹ Ajta iíjij, je'ej siaj caa putya'uurejve, siata'aj ja'antyíci'tyij i siaj ju'huatyáhuuij, a'yan naa se-tyuutyámua've'ej siati'ij jájcuaj ímuáj tyu'huatyáhuuij siaj a'yan huárinyij. ¹² Ji'nye tipua'aj a'tíj jí're'can jime' a'yan tyá'xie've'ej ti tyi'tíj tyu'tá'an, Dios pu ja'an-curíaa'sij a'chu ti caa tyi'tíj tyu'tá'sij. Capu i Dios tyu'huaviij tyi'tíj tiquee síj tyícha'ij.

¹³ Capu ajta a'yan tyi'tyéevijitj ti a'íjna jime' siaj séecan huatyáhuüi mua'ajmaj tyi'tíj jamuá'itziitye'ej, sulu siaj sij juxa'aj siana'aj eenye'. ¹⁴ Ajta iíjij mua'aj xu tyi'ijcha'ij i séecan ti tyá'itziitye', ajta majca'huáye, a'íj mu mijta jamuaatáhuüre'sij a'íjna jime' i ti mua'ajmaj tyajamua'itziitye'aj ja'mej. ¹⁵ A'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'yan tíjin: "Capu tyi'tíj avá'itzeerej a'íjci jimi i ti jéehua jáasíi, capu ajta tyi'tíj jo'tyá'itziitye' a'íjci i ti cfi na'aj tyáasíi."

Pablo pu i Tito huata'ityaca' a Corinto

¹⁶ Tyámua' nu tyé'tyojtzire' i Dios ti ca'nyíjra'aj jaatá' a'íjci i Tito siaj sij a'yan cha'taj siana'aj jitzán tyu-uxié've'ej siati'ij nyej jimi. ¹⁷ A'íj pu ja'ancuriáa' i nyaj tyee'íjcaj, siajta mua'aj xu jéehua jitzán juxie've', a'yaa pu'ij iíjij tya'ajxié'vi'ra' ti a'áa jó'me'en ja'mua jimi.

¹⁸ Jamuán i Tito, séej nu huata'ityaca' i ta'ihuáara' tí'ij ajta jamuán ujó'me'en. A'íjna i ta'ihuáara', néijmi'que' mu tyámua' naa yó'sej a'íjci jime' ti a'íjny tyámua' naa tyí'muarie' i nyúucaria'ra' jime' i Dios. ¹⁹ Ajta, a'íjma' i maj jusi'rii i Dios jimi, a'íj mu ja'antyíhuoj tí'ij tajamuán jo'cha'canye'en ajta tyu'tyáhuüre'en a'íjna jime' i tyaj tyí'muarie', i tyaj jin tyámua' tyeetyátoonyij i tavástará', ajta tyej tyij jamuaataséjratye'en i tyaj jéehua já'muahuüria'cuj. ²⁰ A'yaa tu tyá'huoo tí'ij quee a'tíj je'ej pu'aj tyí'taxajtaj a'íjna jime' tyaj jéehua jáasíire'en i siaj mua'aj tyi'tá'caa. ²¹ Tyajta tu jahuoo tyej tyij a'náj tina'aj xá'pu'í rijcaj je'ej ti tyi'tyéevijitj, catu a'íj tyana'aj jimi i tavástará', sulu tyajta tu a'yan ricij hua' jimi i tyeétye.

²² Hua' jamuán a'íjma i tyaj huo'ta'ityaca', séej nu nyajta huata'ityaca' i ta'ihuáara', i ti arí mue'tíj taataséjra ti a'íjny a'yan tya'ajxié'vi'ra' ti taatáhuüre', ajta iíjij jéetze' pu óoca'nyej a'íjna jime' ti huápu'íj jéehua ja'mua jitze tyí'ca'nyej. ²³ Ajta a'íjna i Tito a'íj pu a'íjny pué'een i ti nyajamuan tyí'muarie' tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. Majta a'íjma' i maj hua'puaj i ta'ihuáamua', a'íj mu a'íjny pué'een i maj huo'ta'ityaca' a'íjma' i maj jóosi'rii mej mij i Ciriístu' tyu'tatyójtzi're'en. ²⁴ Ajta mata'aj mij jáamua'reej i maj jusi'rii, siata'aj huo'taséjratye'en a'íjma i tyétyaca' siaj tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've', mej mij majta jáamua'reej ti a'yan tye'tyévijtye' i tyaj á'tatzaahuatyé' ja'mua jime'.

9 Ajta a'íjna jime' i tyaj jin huá'huüre' a'íjma i ta'ihuáamua' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatyé', capu juxie've' nyej tyajtáhuua'aj a'íjci jin tyaja-

muaatayú'se'en siaj sij a'yan huárinyij, ² jí'nye nu'ríj ja-mua'reej siaj jéehua mua'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'. A'íj nu jin á'nyatzaahuatya'aj a'yan nyetyíhuá'ixaatye' a'íjma i maj Macedonia jo'cháatimee, a'yaa nu tyíhuá'ixaatye' ti arí séej nyinyi'ra'aj tyooméj siaj tyámua' huóoruuj mua'aj Acaya siaj jo'cháatimee, a'íj mu mij jin majta mue'tíj a'yan tyitya'huóoca'an mej mij majta tyu'tyáhuüre'en i Macedonia maj jo'cháatimee. ³ Nyajta nyáaj, a'yaa nu een jime' ta'ihuáamua' tyu'ta'ityaca' ja'mua jimi, tí'ij quee a'yan tyá'ra'nyij nyaj huáapua'aj nyana'aj á'nyatzaahuatya'aj nyati'ijta mua'ajmaj jamuatyáxajtasime'en. Sulu siata'aj sij tyámua' eenye' je'ej nyaj nyeríj tyihuo'té'exaa'aj mua'ajmaj jime', ⁴ jí'nye tipua'aj séecan i maj Macedonia já'ma'can nyajamuan mó'ju'un, majta je'en jamuáatyoonij sequée tyámua' éenya'caj. Aj pu'ij taatatyévi'raste'sij ityájma, capu mua'ajmaj sulu ityájma pu a'íjna jime' tyaj mua'ajmaj jin á'tatzaahuatyé'. ⁵ A'íj pu jin a'yan tyina'rána'jchaca' nyaj huo'táhuuüij i nye'ihuáamua' mej mij jó'ju' ja'mua jimi mej mij anaquéej jamuáamuaarej, ajta siaj sij huo'tá'an i siaj jin tya'tóoratziiri' siaj tyu'tapu'éjve'en. A'yaa xu sij juxié'vi'ra' jin tyu'tá'sij, capu a'yan éenye'ej ta'mej tí'ij nyaj ca'nyéjrij jin jamuaata'íj siaj sij tyu'tapu'éjve'en.

⁶ A'íj xu ootámua'reej: A'íjna i ti cfi na'aj tyu'tá', cfi pu'uj ajta tya'ancuriáa'sij, ajta i ti jéehua tyu'tá', jéehua pu ajta tya'ancuriáa'sij. ⁷ A'yaa pu tyúuxie've' ti sfi ajta sfi tyu'tá'an a'chu ti a'yan tya'ajxié'vi'ra' i jutzájta', che' quee jamuáacha'aj nusu ca'nyéjrij jime', jí'nye Dios pu jaxie've' i a'tíj ti jutyamua've'ej tyu'tá'. ⁸ Dios pu jaayí'tin ti jaatámui'ren i ti jin tyámua' tyajamuaatá'an, siaj sij a'náj tina'aj néijmi'i tyí'ijcha'ij, ajta tí'ij tyí'ci'paa siaj séecan huatáhuüre'en. ⁹ A'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

Jéehua pu tyihuo'tá' a'íjma i maj quee je'ej tyéevj-icue',

ajta i ti jin xá'pu'í ricij, a'íj pu jusén jime' séejre'.

¹⁰ Dios pu a'íjny pué'een i ti tyu'tá'caa i ímue'rij ti huahuásti'huaca', ajta i cue'ráj ti tyí'cue'ri', a'íj pu'ij ajta néijmi'i tyajamuaatá'sij, ajta já'muahuosi'ran, siaj sij jéetze' tyu'muarie'en a'íjna jime' i ti xá'pu'í een.

¹¹ A'yaa xu néijmi'i tyí'ijcha'íj xá'ju'un siaj sij juxié'vi'ra' jin tyihuo'tapu'éjve'en. Ajta i siaj mua'aj mutyojo'ta'ityaca', a'yaa pu tyu'tyáhuüre'sij mej mij i ta'ihuáamua' tyaatatyójtzi're'en i Dios. ¹² Ji'nye tyati'ij huo'táhuüi i ta'ihuáamua', catu a'íj tyana'aj tyihuo'tá' i ti tyíhuá'itziitya'ca'aj, sulu tyajta tu ca'nyíjra'aj huo'ta' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios a'íjna jime' je'ej siaj huaríj.

¹³ A'íj mu majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios, jí'nye a'íj mu a'íjna jin jamua'reeren i siaj jin huo'tyáhuüi siaj ja'astej i Ciriístu'. Majta mu jaatyátzaahuatyé'sij i Dios, a'íjna jime' je'ej siaj mua'aj tyíhuá'huüre' a'íjma, siajta néijmi'caa i séecan. ¹⁴ Majta je'en jaatáhuoosij i Dios jimi ja'mua jime' jéehua maja'muaxié've'ej, a'íjna jime' ti i Dios jéehua huápu'íj tyámua' tyihuo'tá' je'ej siaj tyi'tíj jin huaríj. ¹⁵ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, jí'nye a'íj pu taatapu'éjve' i ti huápu'íj juxie've' i tiquee maja' nyúucarij tyaj jin jaataxáj.

Pablo pu japuan huatanyúj i ti jin tyi'tyéjvee

10 Nyáaj, i nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyaja'-muahuaviiij, a'fjna jime' ti i Ciríistu' ná'ancu'vaxij, tyij majta a'yan tyí'nyaxaj yee nyaj jee tyí'tziinye' tipua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj, nyajta je'ej huányaxaxa'aj tipua'aj ya' imuáj naatyávaacaj. ² A'yaa nu nyij tyaja'muahuaviiij, nyati'ij a'áa jó'me'en ja'mua jimi, siaj quee ca'nyíjra'aj nyatá'care'en nyej nyij a'yan huatányesejrataj nyaj á'nyaca'nyej yunyatzájta' a'fijma jimi i maj a'yan tyí'taxaj tyaj a'yan cha'taj tyana'aj ricij mati'ij a'fijmaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye ná'nyaca'nyej nyaj a'yan tyihua'rájeevej. ³ A'yaa pu ajta tyi'ja'yájna tyaj tyeétyee pué'een, tyajta catu a'yan tyí'tyenyose' mati'ij i tyeétyee i maj a'yan séeje' i cháanacaj japua. ⁴ I tyaj jin nyo'se', capu íyan tyí'ma'can i cháanacaj japua, sulu a'fij pu a'fijn pué'een i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej. A'yaa tutyij néijmi'i tye'entyí'uunaj i maj jin tajitzé tyí'pua'ritye' ⁵ tyajta i maj jin óotzaahuatye' mej mij tyi'tyánaamuaj maj jáa-mua'tyij i Dios. Néijmi'i i hua'mua'tziira'aj a'fij tu jimi tyu'tátuire'en i Ciríistu', ta'aj ij a'fij ará'astej, ⁶ tyajta tyámua' een tyej tyij puéjtzij jaatá'an a'fijci i tiquee tyihuo-jó'itej, tipua'aj seríj mua'aj néijmi'i jin ja'rá'astej i Dios. ⁷ Xaaséj a'fijci i ti séeje'. Tipua'aj a'tfj a'yan tyámua' naa tyá'mua'reeriaj ti i Ciríistu' jitze ajtyáma'can, che' ajta a'yan tyá'mua'reeriaj tyej tyajta ityáj i Ciríistu' jitze ajtyáma'can. ⁸ Tipua'aj nyáaj jéetze' ná'nyatzaahuatye'ej a'fjna jime' i ti jin nyavástara' tyinaata'íj, capu nyetyevi'raste', ji'nye i tavástara' pu a'yan tyitaata'íj tyej tyij tyámua' jamuáa'uurej capu tyej tyij jamua'an-tyipua'ritye'en. ⁹ Canu a'yan tyá'xie've' ti'ij a'yan séje're'ej yee nyaj já'muamuaritye' a'fjna jime' je'ej nyaj tyajá'muayu'se'ej. ¹⁰ Séecan mu a'yan tyí'xaj tijin nyej jee ca'nyéjrij jin tyajá'mua'ijtye' a'fjna i yu'xarij jitze, ajta tipua'aj ja'mua jamuán anyo'tyávaacaj canu jee á'nyaca'nyej nyaj a'yan tyajamuaté'exaatye', nyajta jee quee tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj. ¹¹ Ajta a'fjna i ti a'yan tyí'xaj, che' jáamua'reej tijin a'yaa tu tyí'xaj tipua'aj ya' imuáj taatyú'uucaj, tyajta a'yan rinyij tyati'ij ja'mua jimi jo'tyú'uucaj.

¹² A'yaa pu tyi'ji'r'é'can jime', tyaj quee á'taca'nyej tyej tyij tajfijmua'aj á'tatzaahuatye'ej, mati'ij i séecan jusejrataj ja'mua jimi. Majta a'fijmaj camu xá'pui' mety-ityoomuámua're' mej mij jujfijmua'aj óotzaahuatye' séecan jamuán. ¹³ Catu ityáj a'yan tyá'tatzaahuatye' je'ej tiquee tyitatyéviijtye'. A'yaa tu'uj ricij a'chu ti i Dios tatá'caa tyej tyij ahuátatzaahuatye'en a'fjna jime' i tyaj jin tyí'muarie', a'fij pu'ij taatá' tyej tyij mua'ajmaj jimi ja'rá'astij mu siaj Corinto ja'chej. ¹⁴ A'fij tu jin quee a'yan ricij je'ej tiquee tyitátá'caa, a'yaa pu tya'ra'nyíche' tipua'aj tyequée jájcuaj imuáj a'áa ja'tanyéjnyíche' ja'mua jimi. Ityáj tu a'fijn pué'een i tyaj anaquéej jamuamaté'exaa i nyúucaria'ra' i Ciríistu'.

¹⁵ Catu tyajta a'fjna jin á'tatzaahuatye' je'ej maj i séecan tyu'muarie'j, a'yaa tyi'tfj tya'uuriáaj tiquee xá'pui'. Sulu a'yaa tu tyá'xie've' tyaj jéetze' tyu'tyáhuire'en ja'mua jimi, a'yájna siati'ij mua'aj seríj tyá'tzaahuatye'.

¹⁶ A'yaa tu tyajta tyá'xie've' tyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciríistu' i maj a' imuáj jo'cháatimee séej chuéj japua, jo'maj quee xu séecan tyojo'muarie'j, tyej tyij quee ahuátatzaahuatye'en a'fjna jime' je'ej maj séecan tyu'muarie'j.

¹⁷ Tipua'aj a'tfj tyi'tfj jin óotzaahuatya'mu'ij, che' i tavástara' jimi ahuóotzaahuatye'en. ¹⁸ Ji'nye a'fjna i ti justíj tyámua' tyúusejrataj, capu a'fijn pué'een i ti Dios jaataxié'vej, sulu a'fjna i a'tfj tavástara' ti tyámua' tya'tá'caa.

Pablo pu tzáahuatyi'ra'aj jin tyi'tyéjvee i tavástara' jimi

11 A'tzúzj cuj cfi setyino'viicue', tyij nyajta a'yan huasé'rihua'aj cuxáa nyenyatfime'raj nyetyaja'-mua'ixatye'. Che' je'ej tina'aj, siano'táviicue'. ² Ji'nye a'fjna i nyaj jin chueerij ja'mua jime' Dios jimi pu jo've'mej. A'yaa nu tyaaxá'pu'intarej siaj sij a'fij siana'aj jimí huatyá'itzeere'en i Ciríistu' sequée tyi'tfj jin a'itzéeria'aj, yaa ti'ij íiti' tiquee xu tyáataj jamuán hui'caa. ³ Ajta a'yaa nu tyí'tziinye' tipua'aj a'tfj jamuáacuanamuaj ti'ij i cú'cu'uj tyáacuanamuaj a'fijci i Eva, siaj sij quee che' tzáahuatyi'ra'aj jin já'astijria'aj i Ciríistu'. ⁴ Tyámua' xu mua'aj tyihua'jepe' tipua'aj sfij mu jo've'mej ti séecan i nyúucarij jime' jaxaj a'fijci i Jesús, tiquee a'yan huánamuajrii je'ej tyaj tyeríj tyajamuáa'ixaa, siajta xu ja'ancuriáa'vej séej i júuricamej tiquee a'fijn pué'een i Dios ti anaquéej jaatyájtoó ja'mua jimi, ajta sfij i nyúucarij tiquee a'yan huánamuajrii ti'ij i siaj seríj ja'antzaahuaj. ⁵ A'yaa pu'ij, capu a'yan nya'asej nyaj jéetze' ciléenye' jin tyí'huire' mequee a'fijmaj i maj nu'uj huápu'ij va'cán jin tyityetyu'uj. ⁶ Tyij ajta quee nya'riitye' nyej nyij tyámua' naa tyu'taxáj hua' jimi i tyeétyee, capu a'yan een i nyaj jin ucáj-mua'rej, a'ij tu tyij a'náj tina'aj já'muasejrataj, tyajta néijmi'i jin a'yan ricij.

⁷ ¿Nyiquij je'ej pua'aj naaríj nyati'ij huáapua'aj nyana'aj jamuamaté'exaa i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta huatyenyaxáahuataca' siaj sij mua'aj ahuóotzaahuatye'en? ⁸ Nyáaj nu huári'ri' i hua' túmii a'fijmaj i maj a'yee justírii i Dios jimi, nyej nyij a'fjna jin huatyényahuire'en nyajta mua'ajmaj jamuamatyáhuire'en. ⁹ Ajta nyati'ij a'áa jo'tyaváacaj ja'mua jimi capu tyi'tfj no'tyá'itzij, canu tyi'tfj jin jamuamatamuári'ristej, ji'nye a'fijmaj i nye'ihuáamua' i maj a'áa ja'rácij a Macedonia, a'fij mu tyinaatá' i ti tyinát'iziiitya'ca'aj. A'yaa nu tyá'xie've' nyaj quee jamuamatamuári'riste'en, nyajta nyooj a'yan tyu'ma'aj na'mej. ¹⁰ Tyámua' nu naa tyá'mua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna i Ciríistu' jimi, a'yájna ti'ij ajta quee a'tfj tyináa'ri'raj i nyaj jin á'nyatzaahuatye' néijmi'que' a'áa ti huataca'aj a Acaya. ¹¹ ¿Ji'nye een jime' a'yan nyetyi'xaj? ¿Nyiquij a'fjna jime' nyaj quee já'muaxie've'? Dios pu jamua'reej tijin nyajá'muaxie've'.

¹² Nyajta nyóoche' nu a'yan tyu'ma'aj na'mej, nyej nyij quee huo'tá'an a'fijma i maj jahuoó mej mij cha'mana'aj tyi'tfj jin óotzaahuatye', maj quee a'yan tyi'muarie' tyati'ij ityáj, ¹³ ji'nye a'fij mu'uj pué'een i maj quee tzáahuatyi'ra'aj jin huata'fityi'huaca', majta

tyú'cuanamuaj a'yan metyuuséerataj ti nu'uj i Ciriístu' huojo'ta'ityaca'. ¹⁴ Ajta a'ljna capu je'ej ta'sejratye', ji'nye i tyiyáaru' pu ajta a'yan jusejrataj tí'ij s'fij ti tyí'huüre' u tajapuá, ¹⁵ a'fj pu jin quee je'ej ámiteere' típuaj a'fjma i maj jahuüre' i tyiyáaru' a'yan metyúusejrata maj a'fjna jin tyí'huüre' i ti xá'puí' een. Majta a'yaa mu tyitye'entyipua'rij je'ej maj tyaamue'tj a'fjna jime' je'ej maj tyi'tj huáruuj.

I ti jin jajuéetzij a'fjna i Pablo

¹⁶ Nyajtáhua'aj nu a'yan tyajamuáat'éxaaty'e'je' tiquee a'tj a'yan tyí'mua'ajcaj yee nyej nyatimue', ajta típuaj a'yan metyí'mua'ajcaj, siata'aj naata'an nyaj a'yan tyu'taxáj tí'ij túutumue', nyej nyij nyajta nyáaj ahuá'nyatzaahuaty'e'en, ¹⁷ ajta a'yájna nyati'ij tyé'nyatzaahuaty'e' nyenyatimue'raj, capu a'yan tyí'xa'puí' i tavástara' jimi. ¹⁸ Ji'nye mue'tj mu óotzaahuaty'e' a'fjna jime' je'ej maj tyu'muáriej, a'yaa nu nyij nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuaty'e'en. ¹⁹ Tyámua' xu mua'aj metyityoomuámuare', a'fj xu jin tyámua' naa tyé'viicue' a'fjma jimi i maj jutímue', ²⁰ siajta xu tyé'viicue' a'fjma jimi i maj ca'nyérij jin tyajá'mua'ijtye', na'rii i maj tyajamuáa'ri'raj, nusu i maj já'muacuanamuaj, i maj já'muaxana've', ajta i maj jamua'ráava'raj i ja'mua jise'. ²¹ Tyij ajta nyetyevi'raste' nyaj jaataxáj, catu ityáj ahuátaca'an tyej tyij a'yan huárinij mati'ij a'fjma.

Ajta típuaj séecan a'yan metyóotzaahuaty'a'aj, a'yaa nu nyajta nyáaj tyé'nyatzaahuaty'e'en, tyij ajta quee xá'puí'. ²² ¿Nyiquij Hebreos maj pué'een a'fjma? Nyáaj nu nyajta a'fjn pué'een. ¿Nyiquij a'fjna jitze mua'ajtyáma'can i Israel? Nyáaj nu nyajta a'fjna jitze ajtyáma'can. ¿Nyiquij i Abraham jitze mue'rá'ma'can? Nyajta nu nyáaj a'fjna jitze eeráma'can. ²³ ¿Nyiquij metyí'huüre' i Ciriístu' jitze ma'can? Jéetze' nu nyáaj a'fjna jime' tyí'huüre', tyij nyajta iijij nyatímue'raj nyetyajá'mua'ixaaty'e'. Nyáaj nu jéetze' tyu'muáriej mequee a'fjma, nu'rij jéetze' mue'tj huanámi'huaca' mequee a'fjma, majta mue'tj merij naatyáavaxij, nyajta nu mue'tj tin huamuí'. ²⁴ Anxíj mu puamáj puéjtzij naatá' a'fjma i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'fjci jime' i maj seityéj japuan tamuáamuata' japuan arámuacuaj puamáj nie'riá'vaxij. ²⁵ Huéicaj mu natyáavaxij ciyéj jime', majta séej naatyáto'sixij tyetyéj jime'. Huéicaj pu ajo'cárupij i báarcuj i nyaj tzajta' yicacaria'aj, séej tca' nyajta séej xicáj nu á'tyeej nyaj játyij japua huajósij. ²⁶ Jéehua nu nyerij huáraa i juyéj jitze, nyajta tyu'tátziin a'fjna jime' nyaj antáyi'caa i játya'naj jitze, nyajta a'fjma jime' i náhua'rij, nyajta a'fjma jimi i nyetye'fityeristyamua', na'rii a'fjma jimi i maj séej chuéj japua já'ma'can. Nyajta nu a'yan cha'taj nyana'aj tyu'tátziin i chájta'naj jitze, ajta jo'tij quee ja' a'tj, nusu i jájritze', nyajta a'fjma jimi i maj a'yan tyúusejrataj maj nu'uj ta'ihuáamuá' pué'een. ²⁷ Jéehua nu á'viicue're', nyajta jéehua jajuéjtzij, mue'tj nu huatáxa'ii nyaj quee che' cutzuj, nyaapuéjtzitariaca' a'fjna jime' nyaj huataí'cuataca' nyajta huataí'imuj, mue'tj nu quee tyú'cuaa, nyajta huatyáxaamuij, nyajta quee tyí'chajca'aj.

²⁸ Ajta a'náj tina'aj nu je'ej tyé'nyamuá'ajcaa a'fjma jime' i maj just'rii i Dios jimi. ²⁹ Típuaj s'fij tyí'cui'caj, nyáaj nu nyajta tyí'ijcui'nyij, ajta típuaj séej je'ej puaj ma'uuriáj tí'ij a'fjn ootyá'itzeere'en i Dios jimi, nyéetzij pu je'ej puaj naatá'lixaj. ³⁰ Típuaj a'yan tyuuxié've'ej nyej tyi'tj jin ahuányatzahuaty'e'en, a'fj nu jin á'nyatzaahuaty'e'en i tiquee nú'ca'nyisti'. ³¹ A'fjna i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús, a'fj pu jamua'reej nyaj quee tyi'tyáhue'taj, tyiche' tyé'tyotzi're'ej i Dios jusén jime'. ³² Nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj a Damasco, a'fjna i tajtúhuan i ti jahuüria'ca'aj i rey Aretas, a'fj pu tyí'cha'ica'aj jo'tij jo'tyényinyi'ij i chájta'naj jitze tí'ij naatyéevi', ³³ ajta séecan mu na'cájtoo i sicríj jitze a'ájna jo'tij ja'nácun i tyetyéj jitze, i ti jin curiá'nami' i chájta'naj.

Je'ej ti tyi'tj tyu'taséjre i Pablo jimi

12 Capu tyi'tj je'ej tyí'huüre' ti a'tj jus'fij óotzaahuaty'e'je'. Nyajta nyáaj a'fj nu jin tyajamuáat'éxaaty'e'sij je'ej ti tyi'tj tyu'taséjre nye jimi, ajta je'ej ti tavástara' tyinaataséjra. ² A'tj nu mua'tyey ti Ciriístu' jitze ajtyáma'can ti a'náj a'yan tyáaru, pu'rij tamuáamuata' japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti Dios jútye' yo'ví'tj. Canu jamua'reej je'ej ti tyojo'vi'tichiihuaca' tyij jutyévi' jime' nusu quee, Dios pu xaa jamua'reej. ³ A'fj nu xaa mua'reej ti a'fjna i tyáati', (típuaj jutyévi' jime' nusu i júuricama'ra' na'aj, Dios pu'uj jamua'reej) ⁴ a'áa pu jó'vi'tichiihuaca' jo'tij naa jo'éen, jo'tij ajta yó'namuajri' a'fjci i nyúucarij tiquee je'ej tyí'rij ti a'tj jaataxáj iyan i cháanacaj japua. ⁵ F'riitacaj pu nyaj ahuányatzaahuaty'e'en a'fjna jime' i a'tj, ajta canu nyajfme', a'fj nu jin ootányatzaahuaty'e'sij i tiquee nú'ca'nyisti'. ⁶ Ajta típuaj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyej nyij ahuányatzaahuaty'e'en, canu a'fjn pué'eenye'ej na'mej s'fij ti cha'na'aj tyí'xaj, ji'nye nyáaj nu tzáahuaty'i'ra'aj jin tyu'taxájtaj, ajta canu a'yan rinyij, tí'ij quee a'tj a'yan tyí'nyesejra je'ej tiquee tya'ráanajchi, sulu che' a'fjn séjre'ej je'ej nyaj ricij, nusu je'ej nyaj tyí'xaj,

⁷ a'fj nu jin á'nyaxijtye' je'ej ti tyi'tj tyu'taséjre nye jimi. A'fj pu jin nyata'aj nyij quee á'nyatzaahuaty'a'aj, Dios pu nye jimi a'yan tyetyájtoo tyi'tj ti a'yan een tí'ij tzcicare'ej ti na'ajtyéjtzetyij, ma'ajta a'fjn pué'een i tyiyáaru' ti yo'ta'ityaca' tí'ij je'ej puaj ná'uurej.

⁸ Huéicaj nu nyerij a'yan tyaatáhuaviiri' i tavástara' ti náa'ri' a'fjna i nyaj jin japuéjtzitarej, ⁹ ajta i tavástara' a'yaa pu tyinaat'éexaaj tíjin: "A'fjna i nyaj jin muaxie've' a'fj pu a'fjn pué'een i ti a'jitze juxie've', ji'nye a'fjna i nyaj néijmi' i jin putyí'uurej a'fj pu huataséjre'sij a'fjna jime' i tiquee nú'ca'nyisti'." A'fj nu nyij jin á'nyatzaahuaty'e' i tiquee nú'ca'nyisti', ta'aj ij i Ciriístu' ti jin putyí'uurej nye jimi huatyá'itzeere'en. ¹⁰ A'fj nu nyij jin nyetyamuave' i tiquee nú'ca'nyisti', maj je'ej puaj tyí'nyeej, maj na'náva'vaj, i ti nyamuarie'riste' ajta je'ej nyaj tya'ajpuéjtzij a'fjna jime' nyaj Ciriístu' á'tzaahuaty'e', ji'nye tí'ijta quee nú'ca'nyisti'raj aj nu nyijta jéetze' huatyényaca'nyej i tavástara' jimi.

¹¹ A'yaa nu tyi'tyínyecha'ij ti'ij túutimue', mua'aj xu ca'nyíjra'aj naatá' nyej nyij a'yan huárinyij. Ji'nye mua'aj xu a'fin pué'een i siaj huatóoci'puaj siaj tyá-mua' tyinaataxá, nyej nyajta quee jéetze' ciléeny'e' jin tyí'huüre' a'fijma jimi i maj va'cán jin tyí'huüre'. Tyij nyajta quee tyi'tj jin antyínyamua'ree. ¹² I nyaj jin jaa-puéjtzitariaca', i siaj jin je'ej tyo'taséj, ajta i ti huápu'ij naa huasé'rin, a'fj xu mua'aj tyu'séj, a'fj xu sij jin jamua'reej nyej nyáaj ji'récán jime' a'fin pué'een i tavástara' ti nyojo'ta'ityaca'. ¹³ Setyinaatú'uunyi' tipua'aj nyequee xá'pu' tyajamuaatajé, tyi'tj pu'uj quee jamuaaci'ij ti'ij tyihuo'ci'ij a'fijmaj i maj pua'maquéj jusi'rii, a'fj pu a'fin pué'een i nyaj quee a'náj tyi'tj jin muárie'rij jamuaatá'.

Pablo pu jaxaj ti ajtáhua'aj huómuaarij

¹⁴ Nu'rj tyámua' huányaruuj nyej nyij nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu nyajta ijij tyi'tj jin jamuaatamuárie'riste'ej. Canu a'fj huoo i ti mua'ajmaj ja'-mua'a'rij, sulu mua'ajmaj, ji'nye mua'aj xu a'fin pué'een i ti a'yan tyaja'muaci'puaj siaj tyi'tj huo'tá'an i juyójmua', capu maj hua'yojmua' tyi'tj hua'tá'care'en i juhuásimua'. ¹⁵ Nyáaj nu nyaxie'vi'ra' jin néijmi'i xijtye'en a'chu nyej tyi'tj tyícha'ij, na'rjij nyasfj néijmi'i nya'huányariej nyej nyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en. Ajta tipua'aj jéetze' nyajá'-muaxie've'ej, ¿nyiquij jéetze' sequée che' nyaxie've' xá'ju'un?

¹⁶ A'yaa xu tyámua' naa tyá'mua'reej nyej quee tyi'tj jin muárie'rij jamuaatá'. Ajta séecan a'yaa mu tyí'xaj nyaj nu'uj huápu'ij jú'mua'ree je'ej nyaj tyajamuáacuanamuaaj. ¹⁷ ¿Nyij tyi'tj jin nyajamojó'rie a'fjna jime' nyaj séecan huata'ityaca' ja'mua jimi? ¹⁸ Nyáaj nu i Tito huatáhuaviiri' ti'ij jamojo'vá'muaarej, nyajta séej ta'ihuára' jamuán huata'ityaca'. ¿Nyiquij tyi'tj jin jamojo'riej a'fjna i Tito? ¿Nyiquee a'yan tyi'jirécán jime' tyaj taxa'aj tyana'aj tyi'tyítacha'ij nyajta a'fj tyana'aj nyajta jitze arátaca'nyej i júuricama'ra' i Dios?

¹⁹ Tyij sequée a'yan tyi'mua'tzej tyaj a'fjna jin a'yan tyajámua'ixaaty'e' tyej tyij tyu'táta'uunyi' ja'mua jimi, ma' ajta capu a'yan tyi'ja'yájna. Sulu a'yaa tu tyí'xaj i Dios jimi a'fjna jime' tyaj Ciríistu' jitze ajtyáma'can. Ajta a'fjna nye'ihuámua', a'fi pu tyámua' já'mua'uurej.

²⁰ Ji'nye a'yaa nu tyi'tz#nye' tipua'aj nyerij a'áa ja'rá'astij, nyajta a'yan tyajamuáatyonyij je'ej nyaj quee tyá'xie've', siajta mua'aj a'yan éenye'que' náatyonyij je'ej siaj siajta quee tyá'xie've'. Je'ej pu pua'aj nya'asej tipua'aj xúutyaxi'ij, nusu xóochueeria'aj, na'rjij senyínyucacuj, nusu setyúumueeria'aj, na'rjij je'ej pua'aj setyúuxajta, nusu xootzáahuaty'e'ej, siajta je'ej pua'aj rijcaj. ²¹ A'yaa nu nyajta tyi'tz#nye' ti Dios naatatyévi'raste'en mua'ajmaj jime' nyati'ij nyajtáhua'aj a'áa ja'rá'astij, nyajta je'en a'fjna jin huatányaxamuijritye'en siaj mue'tj serij á'tyeej siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij siajta quee jaatapuá'citaca' siaj juxana'cire', majta i maj jutyévi'jin jaamué'tj i túmii, ajta néijmi'i i siaj jin je'ej pua'aj tyityo'cájrurij.

Pablo pu tyihuá'ijmuj ajta hua'tyojtye' antyityáatican jime'

¹³ A'fi pu a'fin pué'een i nyaj nyerij huéicaj jamúumuarin. Néijmi'i pu a'yan tyá'xa'pu'íntar-i'huan mahua'puaj nusu mahueeicaj metyí'séeracaj i tye'ityee. ² A'fijmaj i maj aamí' huóoxana'cirej, majta néijmi'i i séecan, ijij nyaj ya' imuáj huatyéjve, a'yaa nu nyajtáhua'aj tyihuá'ixaaty'e' nyati'ij tyihuo'ixaaj nyati'ij hua'puaj jamojo'vá'muaariaca'. Tipua'aj nyajtáhua'aj jamojo'vá'muaarej, canu che' tyihuo'tú'uunyi'raj, ³ ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'xie've' nyaj tyi'tj jamuaataséjratye'en i siaj jin jáamua'reej ti i Ciríistu' ca'nyíjra'aj nyatá'caa nyej nyij a'yan tyu'taxáj a'fjna jitze ma'can. Ajta i Ciríistu' capu a'yan een ja'mua jimi ti'ij sfj tiquee jú'ca'nyisti', sulu a'fj pu jaataséjrataj ja'-mua jimi i ti jin uhuájca'nyej. ⁴ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti a'fin óotateehuaca' i cúruuj jitze ti'ij i tiquee uhuájca'nyej, ajta a'fj pu júurij séejre' a'fjna jime' i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej. A'yaa pu cha'taj na'aj quee ityájma tyitú'ca'nyisti' a'fjna jime' tyaj Ciríistu' jitze ajtyáma'can, ajta ityáj tu júurij tá'ju'un jimi, a'fjna jime' tyaj jitzán arátaca'nyej i Dios tyej tyij mua'ajmaj jamuaatyáhuüre'en.

⁵ Siata'aj juj#mua'aj huóosej, siaj sij jáamua'reej tipua'aj tyámua' naa setyá'tzaahuaty'e'ej, tyámua' naa setyityahuóosej. ¿Nyij sequée jamua'reej ti a'fin Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een ja'mua tzajta' séejre'? Nusu serij a'fj jin huamué'tichej i siaj japuéjtzitarej. ⁶ A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej tyaj quee ityáj huamué'tichej. ⁷ A'yaa tu tyá'huoo i Dios jimi siaj sij quee tyi'tj je'ej pua'aj uurij, catu tyej tyij jaataséjrataj tyaj quee huamué'tichej, sulu siata'aj sij mua'aj tyámua' siana'aj tyi'tyesejre'ej, tyij nyajta a'yan huasé'rin mati'ij i maj merij huamué'tichej. ⁸ Ji'nye catu pújoorej tyaj seequéj tyaataxáj a'fjci i ti jirécán jime', sulu tyaj tyu'tyáhuüre'en a'fjna jimi i ti jirécán jime'. ⁹ A'fj tu jin tatyamua've' i tiquee tú'ca'nyisti', siaj sij mua'aj huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, a'yaa tu nyajta tyóoche' tya'huavíraj tá'ju'un i Dios ja'mua jime' siata'aj sij tyámua' huárinyij. ¹⁰ A'yaa nu anaquéj tyajámua'yuse'ej meentyij nyequee xu já'muasej, ta'aj ij quee a'yan tyuuxié've'ej nyej nyij jamuaatamuárie'riste'en a'fjci jime' i nyavástara' ti jin tyinaata'ij nyej nyij tyámua' jamuá'uurej, capu nyej nyij jamua'antypuá'ritye'en.

Hua'tyojtye' ajta aantypuá'rij

¹¹ Nyata'aj ja'antypuá'ritye'en, nye'ihuámua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jutyamua've'ej, siajta jahuocaj siaj sij tyámua' tyi'tyechajcaj. Siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an, siaj sij juxáahuaj naa tyityeecháatime'nyij, ajta i Dios ti já'muaxie've' a'fj pu ja'mua tzajta' huatyá'itzeere'ej. ¹² Siata'aj huóotyoytye'en sfj ajta sfj, xui'tyoo'pu'ínta'xi'ín a'fjna jime' siaj néijmi'i i Ciríistu' jitze ajtyáma'can. ¹³ Néijmi'i i maj tyá'tzaahuaty'e', i maj iye'ej jusi'rii, a'fj mu yajámua'tyojtye'.

¹⁴ Che' ja'mua jimi huatyá'itzeere'en a'íjna i ti jin tyá-
mua' tyajamuatá'caa i tavástara' a'íjna i Ciríistu', ajta i
Dios ti jin já'muaxie've', ajta i júuricama'ra' i Dios,
miche' a'íin huatyá'itzeere'en néijmi'caa mua'ajmaj ji-
mi. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Gálatas

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, camu i tyeítýee nyo-jo'ta'ítýaca' camu majta a'ñimaj na'antyíhuoj, sulu a'ñi pu i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, ajta i Dios i ti tavástará' pué'een, i ti jaatájuurityej a'ñici i Jesús, 2 néijmi'caa jamuán i nye'ihuáamua', yatuj já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj jusi'rii a Galacia. 3 Che' i Dios ajta i tavástará' a'ñina i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, miche' a'ñin tyámua' tyajamuaatá'an, majta jamuaatyápuari-tye'en i já'muatzajta'. 4 I Círíistu' pu huatóoa' ti huá-mui'nyij tajitzé ma'can, ti'ij tajapúa huatányuunij a'ñi- ma jimi i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'yaa pu tya'a- jxié'vi'ra' i Dios i ti tavástará' pué'een. 5 Tyiche' tyé'tyo- jtzire'ej i Dios jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Capu sñij ajtáhua'aj majá'hua' i nyúucarij i ti jin i Dios tii'rátoonyij

6 Je'ej nu pua'aj tyo'tányamua'aj a'ñici jime' siaj jiyet'zín ajtacíj i Dios jimi, i ti jamuaatajé ja'muaséer- atya'aj i Círíistu' jimi a'chu ti já'muaxie've', mua'aj xu sij seríj séej ántzaahuaj i nyúucarij. 7 Majta quee capu sñij ajtáhua'aj i nyúucarij séejre'. Sulu séecan mu sée- jre' i maj já'mua'itziitye', majta tyí'tyese' mej mij see- quéj jáa'uurej i nyúucarij i Círíistu' ti jaxaj. 8 Ajta tìpua'aj a'tíj seequéj tyajá'mua'ixaaty'e'ej i nyúucarij tìquee a'yan namuajre' je'ej tyaj tyeríj tyajamuá'ixaa, che' i Dios puéjtzij jaatá'an, capu je'ej a'tíj ti pué'een tìpua'aj nyáaj, na'ríij sñij i ti tyí'huñre' u tajapúa. 9 Nu'ríj anaquéj a'yan tyaataxájtaca' ajta iijij nu nyajtáhua'aj jaataxájtaj. Tìpua'aj a'tíj seequéj tyajá'mua'ixaaty'e'ej i nyúucarij tìquee a'yan namuajre' tì'ij i siaj seríj ja'antzaahuaj, che' i Dios puéjtzij jaatá'an.

10 Canu nyáaj a'yan tyá'huoo nyej nyij tyámua' tyu'- tyá'ítzeere'en i tyétyacaa jimi, sulu nyej nyij tyámua' tyu'tyá'ítzeere'en i Dios jimi. Canu a'yan tyá'huoo mej mij i tyétyacaa tyámua' nyojo'seejra. Tìpua'aj a'yan nyetyá'xie'va'aj maj a'ñimaj tyámua' nyojo'seejra, canu che' a'ñin pué'een i ti jahuñre' i Círíistu'.

Círíistu' pu i Pablo antyíhuo

11 Siata'aj a'yan tyámua'reej nye'ihuáamua', i nyúu- carij i nyaj já'mua'ixaaty'e' capu i tyeítýee jimi já'ma'- can. 12 Canu ja'ancuriáa' i tyeítýee jimi, capu ajta a'tíj naamuá'tyej, sulu a'ñi nu jimi i Círíistu' ja'ancuriáa', a'ñi pu ajta naatá' nyej nyij jáamua'tyij.

13 Siajta mua'aj xu'ríj tyí'namuajraca'aj je'ej nyaj tyi'- tyínyecha'ñica'aj jájcuaj imuáj nyati'ij nyooj já'astyaj- ca'aj i huá'yi'raj i maj Israel jitze ajtyáma'can, nyajta je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj a'ñijma i maj jusi'rii i Dios ji- mi, nyetyí'tyasa'ca'aj nyaj néijmi'caa antyipuá'itye'en. 14 Jéetze' nu janamuajraca'aj i nyahuásimua'ci'ij yi'ráj, nyajta nu néijmi'caa mue'tijca'aj i nyaxa'aj tyeítýee i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'ñici jime' i nyaj já'astyaj- ca'aj i tayi'ráj. 15 Ajta ti'ij ja'ránajchaca' i Dios ti'ij na'an- tyíhuoonyij nyati'ij quee xu nié'huacaj, a'ñi pu naatajé juxié'vi'ra' jime', 16 nyej nyij jáamua'tyij i yójra', nyajta je'en huo'té'xaaty'e'en i nyúucaria'ra' a'ñijma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Canu a'tíj jimi ja'tanyéj tì'ij a'ñin tyinámua'tyej je'ej nyaj tyi'tíj jin huárinyij, 17 canu nyajta a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij huó'- muaarej a'ñijma i maj anaquéj antyíhuaviihuaca' ny- ati'ij quee xu nyáaj, sulu je'en nu a'áa ja'tanyéj a Ara- bia, nyati'ij tányij huariá'raa a Damasco.

18 Tì'ij huéicaj nyinyi'ra'aj mu tyojo'ma'aj, aj nu nyij a'áa jo'mej a Jerusalén nyej nyij jáamua'tyij a'ñici i Pe- dro, hua'puaj iteerij nu nyij á'tyeej nyaj jamuán ajo'caj. 19 Canu a'tíj a' jo'séj ti hua' jitze ajtyáma'can a'ñijma i maj antyíhuaviihuaca', a'ñi nu'uj i Santiago i ti ihuári- a'ra' pué'een i tavástará'. 20 A'yaa nu tyajá'mua'ix- aaty'e' tzáahuaty'i'ra'aj jime' ti i Dios ajta jamua'reej nyej quee hue'tzij jin tyajá'muayu'se'ej.

21 Aj nu nyij tányij a'áa jo'mej i séej chuéj japua a'ájna a Siria, nyajta a Cilicia. 22 Majta a'ñijma i maj Judea jo'cháatimee i maj majta Círíistu' jimi séejre', camu nyamua'tyajca'aj. 23 A'ñi mu'uj nyúucarij namuajraca'aj tìjin: "I ti ará'tyeej je'ej pua'aj ta'uuriajca'aj, iijij pu huá'ixaaty'e' i tyeítýee mej mij ja'antzaahuaty'e'en i nyúucarij ti ará'tyeej ja'antypuá'ityamu'ca'aj." 24 Maj- ta a'ñimaj, tyámua' mu tya'tá'caria'aj i Dios nyéetzij jime'.

A'ñi mu i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej jaataxié'vej a'ñici i Pablo

2 Tì'ij arí a'yan tyoomá'caj tamuáamuata' japuan muáacuaj nyinyi'ra'aj, nyajtáhua'aj nu a'áa jo'mej a Jerusalén a'ñici jamuán i Bernabé, nyajta nu a'ñi jo'ví'tij i Tito. 2 A'áa nu jo'mej, ji'nye i Dios pu a'yan tyi- naataséjra ti a'yan tyúuxie'va'ca'aj nyaj a'áa jó'me'en. A'áa nu nyij huó'ixaa i nyúucarij i nyaj huó'ixaaty'e'sij a'ñijma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Avíitizij nu jin a'yan huaríj hua' jimi i maj tyihuá'ijtye', ta'aj ij hu- ataséjre'en nyaj quee huáapua'aj nyana'aj tyí'muarie'- ca'aj. 3 Ajta quee capu a'yan tyu'ríj je'ej maj i séecan

tyá'xie'va'ca'aj, ji'nye a'fjina i Tito i ti nyajamuáanta-ca'aj ajta hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj i griego, camu a'yan tyaata'ij ti'ij ja'antysisíchej i junavíj. ⁴ Séecan i maj a'yan tyúusejrataj maj tajitzé ajtyáma'can, a'fí mu avíitzi jín utyájrurij ityájma tzajta', mej mij taa'eeve'en je'ej tyaj ye'ej tyityetyítacha'íj i Círíistu' jimi, mej mij majtáhua'aj ca'nyéjrij jín tyitaata'íjtye'en i nyúucarij jime' i maj jín tyí'ijta. ⁵ Catu huo'ta' mej mij taamué'tin, ji'nye a'yaa tu tyá'xie'va'ca'aj ti ja'mua tzajta' séjre'ej i nyúucarij ti ji'ré'can jime' i ti jín Dios jamui'rátoosij.

⁶ Majta a'fímaj i maj huápu'íj juxie've', camu je'ej tyéejtyoj mej mij tyi'tfj jácuan naaté'exaatye', ajta capu nyejitzé juxie've' a'tyán maj pué'een a'fímaj, ji'nye capu i Dios a'fj jín tyihuá'xijtye' je'ej ti sfj huasé'rin. ⁷ Majta a'fímaj, a'yaa mu tyáamua'reeri' ti i Dios a'yan tyinaata'ítyaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucari-a'ra' a'fíjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, a'yájna ti'ij ajta a'fj tyu'ta'ítyaca' i Pedro, ti'ij huo'té'exaatye'en i nyúucarij a'fíjma i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁸ Ji'nye a'fjna i Dios a'fj ti huata'ítyaca' i Pedro a'fíjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'fí pu cha'taj na'aj nyéet-zij naata'ítyaca' nyej nyij a'fíjma jimi ujó'me'en i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ⁹ Ajta a'fjna i Santiago, ajta i Pedro, ajta i Juan, a'fí mu a'fjna jín antyúumua'reeriac'a'aj mej mij huó'cha'íin i maj i Dios jimi séejre', a'yaa mu tyáamua'reeri' ti i Dios a'fjna jín na'an-tyíhuoj, ajta ta'aj ij ootámiteere'en maj meríj taataxié'vej, a'fí mu tyámua' tyitajcha'fj muá'raa nyéetzi majta a'fjci i Bernabé, a'fí mu mij a'yan tyaaxá'pui'ntarej tyej tyij ityáj ujó'ju'un a'fíjma jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'fímaj a'fíjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁰ A'fí mu taatáhuavi-iri' tyaj a'fíjma ootámua'reej i maj quee je'ej tyéejvi-icue', a'fj nu nyij jín ootyényaca'an nyej nyij nyaxie'vi'ra' jín a'yan huá'nyij.

Pablo pu jajtyá'xij a'fjci i Pedro a'ájna a Antoquía

¹¹ Ajta a'fjna i Pedro, ti'ij a'áa ja'tanyéj a Antoquía, nyáaj nu jajtyá'xij, ji'nye a'fí pu tyi'tfj jín quee xá'pu'í rijcaj. ¹² Ji'nye hua' jamuán pu tyí'cua'caria'aj a'fíjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, 'asta mana'aj quee séecan ará'aj i Santiago ti uhuojo'ta'ítyaca', aj pu'ij ajtáraa hua' jimi, ajta jaatapuá'cítaca' i ti hua' jamuán tyí'cua'caria'aj, ji'nye huá'tzi'nyaca'aj a'fíjma i maj ja'antysisíchej i junavíj. ¹³ Majta i séecan i maj Israel jitze ajtyáma'can, camu majta a'yan huaríj huatoojé'y-acan jime', sulu a'yaa mu hue'tzij jín tyúusejrataca'aj a'yájna ti'ij ajta huaríj i Pedro, a'fj pu jín ajta i Bernabé tyo'tyóohue'tzej ti'ij ij ajta a'yan huaríj mati'ij a'fímaj. ¹⁴ A'fj nu jín, nyati'ij huo'séj maj quee tzáahuatyí'ra'aj jín a'yan tyityetyúucha'íca'aj ti'ij tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa nu nyij tyaaté'exaa a'fjci i Pedro mety-i'séeracaj néijmi'i i tyeétyee tijin: "Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can i maj Israel jitze eeráanyej, a'yaa paj tyi'tyá'cha'íj mati'ij i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, zji'nye een jime' ca'nyéjrij jín a'yan pahuá'uurej a'fíjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij a'rá'astej i huá'yi'raj a'fíjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?"

Dios pu néijmi'caa tyu'túu'uunyi'raj i maj tyá'tzaahu- atye'

¹⁵ Ityáj tu a'fíjma jitze eeráma'can i maj Israel jitze ajtyáma'can, catu a'fíjma jitze i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁶ Tyajta ityáj, a'yaa tu tyá'mua'reej tiquee a'tfj ji'rénya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi, tyij ajta néijmi'i ará'astej a'fjci i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, sulu a'fí pu ji'rénya'aj huatyá'itzeere'ej i ti tyá'tzaahuatye' i Círíistu' jimi. A'fj tu jín tyajta ityáj tyá'tzaahuatye' i Círíistu' jimi, ta'aj ij i Dios a'yan taatámua'tyij tyaj ji'rénye'ej séejre', a'fjci jime' tyej tyá'tzaahuatye' i Círíistu' jimi, catu i tyaj ja'rá'astej a'fjci i nyúucarij i maj jín tyí'ijta. Ji'nye capu a'tfj ji'rénya'aj huatyá'itzeere'ej i Dios jimi tipua'aj a'rá'astej a'fjci i nyúucarij i maj jín tyí'ijta.

¹⁷ Ajta ijíj, tipua'aj a'yan tyetyá'huoocaj tyaj ji'rénye'ej huatyá'itzeere'en, a'yaa pu tyé'miteere' tyej tyajta ityáj á'itzeere', znyiquij a'yan huatóomua'aj ti i Círíistu' ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij je'ej pua'aj tyi'tyí-tacha'íj? Capu xaa nyu'uj. ¹⁸ Tipua'aj nyáaj tyi'tfj naatyú'uunaj, nyajtáhua'aj nyij jaatyátaahuaj, nyáaj nu nyasfj pué'eenye'. ¹⁹ Ji'nye nyáaj nu huamu'í a'fjci jimi i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, nyej nyij júurij hu-atyá'itzeere'en i Dios jimi. Nyáaj nu nyajta jamuán óo-tateehuaca' i Círíistu', ²⁰ a'fj nu jín quee che' nyáaj júurij, sulu a'fí pu i Círíistu' nye jimi júurij. Ajta i júuri-camej i nyaj jín ijíj júurij, a'fj pu jín júurij i nyaj tyá'tza-ahuatye' a'fjna jitze ma'can i yójra' i Dios, i ti naataxié'vej, ajta huatóotoj ti nyejitzé ma'can huá-mui'nyij. ²¹ A'fj nu jín quee majuuríesij a'fjci i ti Dios jín juxié'vi'ra' naatá', ji'nye tipua'aj a'fjna i nyúucarij i maj jín tyí'ijta tyu'tá'care'en nyej nyij ji'rénya'aj hu-atyá'itzeere'en, capu che' tyi'tfj huatyahu'íre'nyijche' ti i Círíistu' huamu'í.

I nyúucarij i maj jín tyí'ijta ajta i maj tyá'tzaahuatye'

3 Mua'aj mu sij Galacia jo'cháatimee, capu já'-mua'rii'tye' sij tyi'tfj jo'itéej xá'ra'nyij. zA'tanyíj je'ej pua'aj jamuáaruuj? A'fjci i tyaj já'mua'ixaatye' a'fj tu já'muasejratye' i maj jó'tatee a'fjci i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een. ² A'fj nu'uj mua'reerimu' ja'mua jimi: zNyi a'yan setya'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios a'fjci jime' sij ja'rá'astej i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, ca' a'fjci jime' sij ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios? ³ zNyiquij huápu'íj quee já'mua'rii'tye' sij yo'itéej xá'ra'nyij, ji'nye mua'aj xu seríj a'fjci jitze aróoca'nyajca'aj i júuri-cama'ra' i Dios, sijta ijíj a'yan tyá'xie've' sij a'fj ará'astej i sij jufíjmu'aj siana'aj jájtyo? ⁴ zNyiquee tyi'tfj je'ej tyajamuáatyáhuí i nyaj jéehua tyámua' naa tyajamuáa'ixaa? Capu je'ej tyí'rij tiquee tyi'tfj jín je'ej tyajamuatyáhuíre'en. ⁵ Ti'ij i Dios jamuata' i ju júuri-camej, ajta je'en tyi'tfj huataséjratata' i ja'mua tzajta', zji'nye een jime' a'yan huaríj? Capu a'fjna jime' sij ja'rá'astijrej a'fjci i nyúucarij i maj jín tyí'ijta, sulu a'fj pu jín i sij ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

⁶ A'yaa pu cha'tána'aj i Abraham tyá'tzaahuatya'ca'aj i Dios jimi, a'fj pu jín i Dios tyámua' tyeetyájto, ajta

ji'réenye'ej jimi huatyá'itzee. ⁷ A'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj jáamua'reej tijin i maj ji'récán jime' i Abraham jitze eeráma'can, a'ñi mu a'ñin pué'een i maj tyá'tzaahu-atye'. ⁸ Jájcuaj imuáj pu a'yan tyé'yusihuaca'aj i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan ajta huo'támua'sij maj tyámua' een a'ñimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can i maj majta tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyaaté'eaatya'-ca'aj a'ñici i Abraham tijin: "Néijimi'caa nu i tyeétyee tyámua' tyu'tyátoosij a jitze ma'can." ⁹ A'ñj pu jin, néijimi' i maj tyá'tzaahuatye', Dios pu tyámua' tyihuo'tá'sij jamuán a'ñici i Abraham i ti ajta tyá'antzaahuaj.

¹⁰ A'tyán maj a'ñj jitze tyí'ca'nyej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'ñjma pu puéjtzij huo'ta'sij i Dios, ji'nye a'yaa pu tyé'yusih' i yu'xarij jitze tijin: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'tj tiquee néijimi' i já'astijre' je'ej ti ye'ej tyé'yusih' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta." ¹¹ A'ñj tu jin a'yan tyá'mua'reej tiquee a'tjji réenya'aj séejre' ti néijimi' ará'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ji'nye a'yaa pu ajta tyé'yusih' i yu'xarij jitze tijin: "A'ñjna i ti naa tyí'tyevij, a'ñj pu júurij huatyá'itzeere'ej a'ñjci jime' i ti tyá'tzaahuatye'." ¹² Ajta a'ñjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu a'ñj jitze ma'can i maj jin tyá'tzaahuatye', sulu a'yaa pu tyá'xaj tijin: "A'ñjna i ti ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'ñj pu jin a'yan tyi'cháaj ja'mej."

¹³ Ciriístu' pu tajapuá huatanyúj, ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'ñjci jime' tyaj quee ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'ñj pu tajitzé ma'can jaapuéjtzitariaca', ji'nye a'yaa pu tyé'yusih' i yu'xarij jitze tijin: "Puéjtzij pu jaci'tyij a'tj ti mui'nyij jo'tatéhuaj i ciyéj jitze." ¹⁴ A'yaa pu a'ñjci jin tyu'ríj ta'aj ij huo'ci'tyij i Dios ti jin tyámua' tyihuo'tyátoosij, a'ñjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, tyata'aj tyij tyajta néijimi' i a'ñjna jitze ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye' ja'ancuriá'an i júuricama'ra' i Dios i ti jin tya'tóoratziiri'.

I nyúucarij i maj jin tyí'ijta capu jo'rio'uunaj i Dios ti jin tya'tóoratziiri'

¹⁵ Nye'ihuáamua', a'ñj nu jamuaté'eexaatye'ej je'ej ti tyí'rinyacaa i tyeétyee jimi, tìpua'aj a'tj tyí'tj jin atóoratyij ajta jo'yú'xaj je'ej ti rinyij, capu i'rij ti a'tj jo'rio'uunaj nusu ti jéetze' jitzán tyo'yú'xaj. ¹⁶ Ajta iijij, Dios pu a'yan tya'táratziiri' a'ñjci i Abraham ajta i ti jitzán eeráma'can. Capu i yu'xarij a'yan mui'caa tyi'tyáxajta, sulu sñij pu'uj i ti jitzán eeráma'can, a'ñj pu'ij a'ñin pué'een i Ciriístu'. ¹⁷ A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatye' tijin: Dios pu tyi'tj jin tya'tóoraj i Abraham jimi, a'yaa pu'ij ajta tya'róo'astej. A'ñj pu jin i nyúucaria'ra' i Moisés ti'ij yan huataséjre a'yan tyoomá'caj muáacuaj anxityej nyinyi'ra'aj japuan seityej japuan tamuáamuata', capu i'rij ti i nyúucarij jo'rio'uunaj ti'ij quee che' tyi'tj huúria'aj i Dios ti jin tya'tóoraj. ¹⁸ Ji'nye tìpua'aj i Dios ti jin tya'tóoratziiri', a'ñj jitze aróoca'nyaj i nyúucaria'ra' i Moisés, capu che' a'ñin pue'éenye'ej ja'mej i Dios ti jin tya'tóoratziiri', ajta i Dios pu a'yan tya'tóoratziiri' ti juxié'vi'ra' jin tyámua' tyeetyátoonyij a'ñjci i Abraham.

¹⁹ ¿Tyi'tanyí na'aj ij je'ej tyí'huüre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta? A'yaa pu hua' jimi tyu'tyátuuihuaca', mej mij

jáamua'reej i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, 'asta na'aj quee huataséjre a'ñjna i ti jitzán eeráma'can i Abraham, i ti jitzán i Dios tya'tóoratziiri'. Ajta i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'ñj mu i maj tajapuá tyí'huüre' hua' jimi jaatyájtóo i tyeétyee, a'ñjna jitze ma'can i Moisés. ²⁰ Ajta ti'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'ñjci i Abraham, capu a'tj huata'ityaca', sulu jusñij pu a'yan huaríj, ajta sñij na'aj a'ñin pué'een i Dios.

I ti jin tyí'huüre' a'ñjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

²¹ ¿Nyiquij a'yan huatóomua'aj ti seequéj tyá'xaj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'ñjci i Dios ti jin tya'tóoratziiri'? Capu xaa nyu'uj, ji'nye tìpua'aj i nyúucarij i maj tyí'ijta júuricamej tatá'care'en, a'yaa pu'ij tyii'rítacaj tyaj ji'rénye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'ñjci jime' tyaj ja'astej i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ²² Ajta a'ñjci i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj tyaj néijimi' ootyá'itzee i Dios jimi, mata'aj mij a'tyán maj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi huatá'riitarij maj ja'ancuriá'an a'ñjci i ti jin Dios tya'tóoratziiri'.

²³ Ti'ij quee xu huataséeria'caj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'ñj tu jin eetyánami'huaca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yan tyetye'ejcho've'ej ti huataséjre'en a'ñjna i tyaj jitzán tyá'antzaahuatye'en. ²⁴ A'ñjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta a'yaa pu tyi'tacha'ica'aj ti'ij i ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie' ti'rij ti tyiséjra, 'asta na'aj quee uvé'nyej i Ciriístu', ta'aj ij i tyaj jin tyá'antzaahuatye'sij taatá'an tyaj ji'rénye'ej huatyá'itzeere'en. ²⁵ Ajta iijij ti arí huataséjre i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', capu che' a'ñin tacha'ij i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ²⁶ ji'nye a'ñjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi, néijimi' i xu mua'aj yójmua'mua' pué'een i Dios, ²⁷ ajta siati'ij jimi huatyá'itzee i Ciriístu' a'ájna siati'ij huá'huaca', aj pu ajta jamue'ré'chejtya'xij. ²⁸ Capu che' a'ñin juxie've' tìpua'aj Israel jitze pua'ajtyáma'cantaj, na'riij a'ñjma jimi i Griego, tìpua'aj i ti juxáahuaj majo'cha'can, na'riij i ti ca'nyéjrij jin tyí'huüre', tìpua'aj tyáati' nusu íiti', ji'nye néijimi' i xu mua'aj i Ciriístu' jitze ajtyáma'can, a'ñj xu jin sñij siana'aj pué'een jimi. ²⁹ Ajta tìpua'aj Ciriístu' jitze xa'ajtyáma'can, a'ñj xu jin siajta a'ñj jitze eeráma'can i Abraham, ajta a'ñin tyajá'muaci'tyij i ti jin Dios tya'tóoratziiri'.

4 A'yaa pu huatóomua'aj i nyaj já'mua'ixaatye' tijin: Ti'ij ooj pa'ri'istan a'ñjna i ti néijimi' tyá'ci'tyij, a'yaa pu cha'tána'aj een ti'ij sñij ti ca'nyéjrij jin tyí'muarie', tyij ajta arí néijimi' tyá'ra'an tyi'pué'een ² Séecan mu jacha'ij, majta a'ñjna jin antyúumua'reej maj tyú'cha'ñin néijimi' i ti tyá'ra'an, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'náj ti i táatajra' a'yan tyaaxá'pui'ntari'ri'. ³ A'yaa pu cha'taj ityájma jimi tyé'yi'ij, tyati'ij quee xu tyi'tj mua'réri-acaj, a'ñj pu tyi'tajtya'ca'aj iyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua. ⁴ Ajta ti'ij atyojo'rénje' a'náj ti a'yan tyu'xá'pui'ntari'huaca', Dios pu juyój ujo'ta'ityaca', i ti huanie'huaca' i íitaj jitze, ajta a'yan tya'rá'astej i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', ⁵ ta'aj ij a'ñin tajapuá huatányuunij, ji'nye a'ñj pu tyi'tajtya'ca'aj i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en taatá'an tyej tyij huátatyamua've'en a'ñjna jime' tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een

í Dios. ⁶ Ajta tyaj tyeríj yójmua'mua' pué'een, Dios pu yo'ta'ityaca' í júuricama'ra' í juyó'j í taxiéjnyu'caa tzajta', ajta í júuricama'ra' a'yaa pu tyá'huoo tíjín: "Muáaj paj nyatáataj pué'een, í nyaj jéehua jaxie've'." ⁷ A'yaa pu'íj, capáj che' ca'nyéjrij jín tyí'muarie', sulu yó'jra' paj pué'een í Dios, ajta íjijíj paj períj yó'jra' pué'een, Dios pu a'yan tya'ajxié'vi'ra' pej pij néijmi'i jimi tya'ancuriáan.

Pablo pu je'ej tyóomua'ajcaa a'íjima jimi í maj tyá'tza-ahuatye'

⁸ Jájcuaj ímuáj, siati'íj quee xu jamua'tyáacaj í Dios, mua'aj xu ca'nyéjrij jín huá'huúria'ca'aj a'íjima í maj a'yan hua'tamuá'muaj tíjín dioosij. ⁹ Ajta íjijíj siaj seríj jamua'tyej í Dios, nusu íjijíj tí arí í Dios já'muamuajtye, zji'nye tyí'ríj siaj sij siajtáhua'aj ca'nyéjrij jín tyu'tyáhuúre'en a'íjci jimi í tiquee tyi'tíj huúre', ajta tí'íj ajtáhua'aj ca'nyéjrij jín tyajamuata'íjtye'en? ¹⁰ Mua'aj xu tyí'ye'estyaa, tí'íjta a'ájna atyojo'rén'yej a'náj tí tyi'tíj je'ej huaríj, na'ríj í máxcirie' tí jitzán tyi'tíj atyojo'rén'yesij, nusu í nyinyi'ra'aj í maj jitzán a'yan tyá'mua'reej tyi'tíj jime'. ¹¹ A'íj nu jín jéehua tyí'tzi'nye' típua'aj quee tyi'tíj huatyáhuúre'en í nyaj jín tyu'muariej ja'mua tzajta'.

¹² Nye'ihuáamua', a'yaa nu tyaja'muahuavíj siaj a'yan rijcaj nyati'íj nyáaj, j'i'nye nyáaj nu nyajta a'yan tyi'tyínyecha'íj siati'íj mua'aj. Caxu siaj mua'aj tyi'tíj jín ootyá'itzeerej nye jimi. ¹³ A'yájna siati'íj seríj tyá'mua'reej, nyati'íj anaquéj jamuaaté'exaa í nyúucari-a'ra' í Dios, a'yaa nu tyi'cuí'íj nyati'íj a'yan huaríj. ¹⁴ A'íj-na í nyaj jín tyí'cuí'ca'aj, jéehua pu jamuaatamuárie'ris-tej, siajta mua'aj caxu naataxána'vej, caxu siajta naatyáxaahuataca', sulu tyámua' xu tyinaatyéje tí'íj nyaj a'íjín pué'eenye' s'íj tí tajapuá tyí'huúre', na'ríj yaa tí'íj nyaj a'íjín pué'eenye' í Círíistu' tí ajta Jesús pué'een. ¹⁵ ¿Ji'nye huaríj a'íjina í siaj jín jutyamua'va'ca'aj? A'yaa pu tyí'ríj nyaj a'yan tyaataxáj ja'mua jime' yee típua'aj a'yan tyí'ríitacajche', mua'aj xu je'tatú'tu'nyijche' í ju-jí'sij siaj sij nyéetzij naatatú'tu'tye'en. ¹⁶ Arí íjijíj, ¿nyij seríj nyéjcha'íre' a'íjci jime' nyaj tzáahuatyí'ra'aj jín tyajá'mua'ixaatye'?

¹⁷ A'íjima jimi í tye'ítyee jéehua xu hua' jitze juxie've', majta quee a'íjina jime' mej mij tyámua' jamuáa'uurej. A'yaa mu tyá'xie've' siaj sij tajimí ajtácí'nyej, siaj sij siajta mua'aj hua' jitze tyú'ca'nyej. ¹⁸ A'yaa pu tyí'xa'pu'í maj ja'mua jitze juxié'va'aj í séecan, siaj sij tyámua' huó'uurej, ajta a'náj tína'aj a'yan tyúuxie've', capu a'áa na'aj típua'aj nyijta ja'mua jamuán a'áa jó'catyij. ¹⁹ Nyiyóojmua', jéehua nu jajpuéjtzij ja'mua jime', a'yájna tí'íj í íiti' tí jo'tacuí'nyaca' pá'rí'íj jime', 'asta na'aj quee í Círíistu' ja'mua jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en. ²⁰ Canu a'tzúz jamua'reej je'ej nyaj ye'ej huárinyij mua'ajmaj jime'. Nyóoche' a'áa jó'catyiiche' ja'mua jimi nyej nyij quee che' tyajá'muayu'se'ej nyana'aj, sulu nyej nyij tyajamuáa'ixaatye'en senyeséeracaj.

Je'ej maj huaríj a'íjina í Agar, ajta í Sara, í tyaj jín yo'itéej tá'ra'nyij

²¹ Siata'aj naaté'exaatye' mua'aj mu siaj jaxie've' siaj sij ja'rá'astyaj a'íjci í nyúucarij í maj jín tyí'íjta, ¿nyitzaa sequée a'yan tyáanamujari' je'ej tí tyá'xaj a'íjci jitze í nyúucarij? ²² A'yaa pu tyé'yu'si' tí í Abraham hua'puá-caa tyiyójmua'ca'aj í maj tyétyacaa. S'íj pu jitzán huanie'huaca' a'íjci í íitaj tí ca'nyéjrij jín tyí'muarie'-ca'aj, ajta í s'íj, a'íj pu jitzán huanie'huaca' a'íjci í íitaj tí juxáahuaj jo'chá'canya'aj. ²³ A'íjina í tí huanie'huaca' a'íjci jitze í íitaj tí ca'nyéjrij jín tyí'muarie'-ca'aj, a'íj pu a'yan éenye'ej huanie'huaca' matí'íj í tí'ríj. Ajta í s'íj, a'íjina í tí huanie'huaca' jitzán í íitaj tí juxáahuaj jo'chá'canya'aj, a'íj pu a'íjci jín huanie'huaca' tí Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁴ I'ríj tyaj a'yan tyaataxáj tí a'yan hu-atóomua'aj a'íjina í nyúucarij tí a'yan tyé'yu'si'. A'íjima j'íj í úuca í maj hua'puaj, a'yaa pu huatóomua'aj í nyúucarij tí hua'puaj tí jín Dios tyihuo'ta'íj í tyétyacaa. S'íj í nyúucarij pu a'áa já'ma'can í jíríj japua tí a'yan tya-ja'rájtyapuaj tíjín Sinaí. A'íj mu jitzán eerányesij a'íjima j'íj í tí'ríj í maj tyu'tyáhuúre'sij ca'nyéjrij jime'. Ajta a'íjina í nyúucarij, a'íj pu'íricij a'íjina í íiti' tí a'yan ántyapuaj tíjín Hagar. ²⁵ A'íjina í Hagar, a'yaa pu huatóomua'aj a'íjina í jíríj í Sinaí, a'áa tí jo'tácaj a Arabia. A'yaa pu ajta hu-atóomua'aj chájta' tí já'sejre' a Jerusalén, j'i'nye óoche' pu ca'nyéjrij jín tyí'muarie' jamuán í yójmua'mua'. ²⁶ Ajta a'íjina í Jerusalén tajapuá tí já'ma'can, a'íj pu juxáahuaj jo'cha'can. Ajta a'íj pu pué'een í taj náanaj. ²⁷ A'yaa pu'uj na'aj j'i'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tíjín: Pajta muáaj, tiquee che' muo'tacuí'nyij, pata'aj hu-atá'tyamua've'en.

A'yaa paj huárinyij, j'i'nye jéehua paj tyiyóomua'aj puá'mej

mu paj quee a'náj ootájucataca' quee a'íjina í íiti' tí víche'.

²⁸ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj séejre' tí'íj a'íjina í Isaac tí a'íjci jín eeráanyej í tí jín Dios a'yan tya'tóoratziiri'. ²⁹ A'ájna ímuáj a'íjina í yó'jra' tí a'yan cha'tána'aj éenye'ej huanie'huaca' matí'íj í tí'ríj, a'íj pu je'ej pua'aj jáaruuj a'íjci í yó'jra' tí huanie'huaca' a'íjci jime' í muárie'ria'ra' í júuricama'ra' í Dios. Ajta íjijíj, a'yaa pu cha'taj tyí'rinyacaa. ³⁰ Ajta, ¿j'i'nye tyá'xaj í yu'xarij jitze? Nyiquij a'yan yee: "Pata'aj jaatamuárite'en a'íjci í íitaj tí ca'nyéjrij jín tyí'muarie', pajta í yó'jra', j'i'nye capu a'náj tyi'tíj jací'tyij a'íjci í yó'jra' í íitaj tí ca'nyéjrij jín tyí'muarie', sulu néijmi'i pu tyá'cí'tyij a'íjci í yó'jra' í íitaj tí juxáahuaj jo'cha'can." ³¹ A'íj pu jín, nye'ihuáamua', catu a'íjci jitze eeráanyej a'íjci í íitaj tí ca'nyéjrij jín tyí'muarie'-ca'aj. Catu xaa nyu'uj, sulu a'íj tu jitzán eeráanyej a'íjci í íitaj tí juxáahuaj jo'chá'canya'aj.

Maj quee tóoa'care'en maj ca'nyéjrij jín tyí'huúre'ej

5 Círíistu' pu tí'ríjtooye tyij taxáahuaj mahuací'-ca'an. A'íj xu jín caxu che' tóoa'care'en siaj sij

ca'nyérij jín tyí'muarie'ej, caxu che' huariá'ci'ca'an a'yájna siatí'ij tyityaajú'ca'aj.

² Sianáanamua'ri'. Nyáaj i nyaj Pablo pué'een, a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e'. Tipua'aj a'yan setyityaató'a'an maj ja'antyísiichixi'in i ta'antyuuví'rajmee i siaj jitzán sa'raaca, ti'ij tyá'xaj i nyúucarij maj jín tyí'ijta capu tyí'táj jín jamuaatyáhuire'ej i Ciríistu'. ³ A'yaa nu tyaaté'exaatye'sij tzáahuatyí'ra'aj jime' a'táj tina'aj ti ja'antysíjchej i junavíj, a'yaa pu jimi tyuuxié've'ej ja'mej ti'ij néijmi'i ará'astej i nyúucarij i maj jín tyí'ijta. ⁴ Mua'aj mu siaj a'yan tyá'huoo siaj ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi, mua'aj xu seríj ajtacíj a'fjci jimi i Ciríistu', siajta ajtacíj a'fjci jimi i Dios ti tyámua' tyajamuaatá'. ⁵ Tyajta ityáj, a'fj tu jitze arataca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios a'yan tyetyí'ijcho've'ej tyej tyij ji'r'é'nye'ej huatyá'itzeere'en i Dios jimi a'fjci jime' i tyaj jín tyá'tzaahuaty'e'. ⁶ A'yaa pu tyí'een, ji'nye i Ciríistu' jimi, capu a'tzúj jitzán juxié've' tipua'aj a'táj arí ja'antysíjchaca' i junavíj nusu quee. A'fj pu xaa jitzán juxié've' ti a'táj a'yan tyihuo'taxié've'en i tyeétyee tzáahuatyí'ra'aj jime'.

⁷ Tyámua' xu seríj mua'aj tyityaajú'ca'aj i juyéj jitze. ¿A'tanyíj tyajamuantyí'uunyi'ri' siaj sij quee che' já'astyaj a'fjci i nyúucarij ti ji'r'é'can jime'? ⁸ Capu a'fjin ca'nyíjra'aj jamuaatá' i Dios i ti jamuaatajé. ⁹ A'yaa mu tyí'xaj ti cfi'ra'tzuj i levaduura' néijmi'i tyináxcaj i cuéjtzij, ¹⁰ a'fj nu jín nyáaj i tavástará' jitze tyí'ca'nyej siaj mua'aj quee seequéj tyí'mua'tyij, ajta i Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'fjci i ti tyajamua'antý'uunyi', ajta quee je'ej rinyij a'táj ti pué'een.

¹¹ Ajta nyéetzij jime', nye'ihuáamua', tipua'aj nyooj a'yan tyajá'mua'ixaaty'e'ej siaj ja'antyísiichixi'in i junavíj, camu che' je'ej pua'aj nya'uuréenyijche' a'fjmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, ji'nye capu je'ej pua'aj hua'namuaaraste'ej ja'mej i nyúucarij nyaj já'mua'ixaaty'e' ti i Ciríistu' óotatehuaca' i cúruuj jitze. ¹² Ajta a'fjma jime' i maj a'fjci jín tyajamua'antý'uunyi', a'yaa pu tyina'ráanajchi nyéetzij maj anaquéej a'fjmaj jujfí-mua'aj huatyóosiichixi'in.

¹³ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', Dios pu jamuaatajé siaj sij juxáahuaj mahua'ca'an. Ajta caxu a'fjci jín a'yan rijcaj siaj sij a'yan cha' siana'aj je'ej pua'aj rijcaj je'ej ti tyajamuá'miteeraste'. Sulu siata'aj juxié've' huatóohu'ire'en séej jamuán siajta séej. ¹⁴ Ji'nye néijmi'i pu i nyúucarij i maj jín tyí'ijta séej na'aj jitze tya'róo'as-tee i ti a'yan tyá'xaj tijin: "Pata'aj jaxié've' i axa'aj tyévíj a'yájna patí'ij asíj tyí'axié've'." ¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj, ji'nye tipua'aj mua'aj je'ej pua'aj setyúuxajta na'ríij siooj jujfí-mua'aj tyúucha'ire'ej, mua'aj xu sij jujfí-mua'aj antyúupua'ritye'sij.

I ti tatzájta' eerányinyii, ajta i ti jitzán eerányinyii i júuricama'ra' i Dios

¹⁶ A'fj nu jín a'yan tyí'xaj tijin: Siata'aj a'yan tyí'tyechajcaj a'fjci jitze xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' i Dios, siaj sij quee tyí'táj jín je'ej pua'aj rijcaj i ti ja'mua tzejta' tye'rányinyii. ¹⁷ Ji'nye je'ej ti tyá'xie've' i ti je'ej pua'aj een, a'fj pu jájcha'ire' i júuricama'ra' i Dios, ajta a'fjna i

júuricama'ra' i Dios a'fj pu ajta jájcha'ire' i ti je'ej pua'aj een. A'fj mu a'yan tyityetyúucha'ire', a'fj xu jín mua'aj quee a'náj a'yan rinyij je'ej siaj tyá'xie've'. ¹⁸ Ajta tipua'aj i júuricama'ra' i Dios tyaja'muamua'tyej, capu ij che' mua'ajmaj tyaja'mua'ítya'aj ja'mej i nyúucarij i maj jín tyí'ijta.

¹⁹ Tyámua' pu tyé'miteere' je'ej maj ricíj a'fjmaj i maj ja'astej i ti je'ej pua'aj een, a'fj mu juxana'cire' séecan jamuán i maj quee jatyévi'tin, huápuí'ij mu xána'visi' ricíj a'fj mu mij jín meríj jó'vej, ²⁰ a'fj mu hua'najchej i sáanturij, majta tyí'chahuaa. Jéehua mu juxana've', majta quee tyámua' ja'huóomua'raj, majta óochueere'. Jéehua mu tyo'cájaaxie'jeve', majta séecan jaaxie'jtye', majta jé'ta' huaci'ij, majta séecan jimi ajtyú'uueve'. ²¹ Jéehua mu tyihuá'chueere', majta juta'rujve', majta tyí'nyacua'aj, majta néijmi'i jín a'yan ricíj i ti je'ej pua'aj tyí'een. A'yaa nu nyij mua'ajmaj tyajá'mua'ixaaty'e', a'yájna nyatí'ij nyáaj nyeríj jájcuaj imuáj huaríj, tijin i maj a'yan tyityetyúucha'ij camu ujo'tyáru-tyij jo'tij i Dios tyejé'ijta.

²² Ajta a'fjna i júuricama'ra' i Dios ti tyihuatá'caa, a'fj pu a'fjin pué'een tyej tyámua' tyihuojó'mua'raj, ajta tyámua'vi'ra'aj, ajta tyaj taxáahuaj séjre'ej, tyaj néijmi'i jín tyo'táviicue', tyajta huo'xié've'en séecan i tyeétyee, tyajta tyihuo'tapuéjve'en, tyajta quee tyí'táj jín á'itzeeri-a'aj, ²³ tyaj quee á'tatzaahuaty'e'ej, ajta hua' jitze séejre' i ti xá'puí'. Capu ij ajtáhuaj a'fj séejre' i nyúucarij ti tyí'táj jín hua' jitze pua'ritye'ej. ²⁴ Majta i maj jitzán ajtyáma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, mu'ríj néijmi'i tyu'táxaahuataca' i ti je'ej pua'aj tyí'een ti eerányinyiica'aj i hua' tzejta' mej mij quee che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. ²⁵ Tipua'aj a'fj jín tyajúurij i júuricama'ra' i Dios, tyiche' tyajta tyu'tá'an ti'ij i júuricama'ra' i Dios tu'cájuyetye'.

²⁶ Tyiche' quee á'tatzaahuaty'e'ej, tyajta quee ca'nyíjra'aj tatá'care'en tyej tyij je'ej pua'aj á'tamua'raj nusu tyej tyij tajfí-mua'aj tyítajaaxie'jvi'.

Miche' huatóohu'ire'en síj ajta síj

6 Nye'ihuáamua', tipua'aj séej a'táj xaaséj ti ootyá'itzeere'en tyí'táj jime', siata'aj mua'aj mu siaj i júuricama'ra' i Dios jitze aróoca'nyej jaatáhu'ire'en. Ajta siatí'ij a'yan huárinyij tyámua' xu'uj siaj sij quee a'yan cha'taj siana'aj tyityo'tyá'itzeere'en ti'ij a'fjin tyo'tyá'itzee. ² Siata'aj huatóohu'ire'en séej jamuán siajta séej, a'yaa xu sij a'fjci jín tya'rá'astej i nyúucaria'ra' i Ciríistu'.

³ Tipua'aj a'táj a'yan tyé'miteeraste'ej ti tyí'táj jín antyúumua'reej, ajta quee tyí'táj jín antyúumua'reej, a'fj pu justíj jucuanamua'j. ⁴ Che' síj ajta síj justíj huóosej je'ej ti tyí'tyúucha'ij, ajta tipua'aj tyí'táj jín óotzaahu-ata'mui'ij, che' a'fjna jime' je'ej ti justíj tyí'tyúucha'ij, che' quee i séecan jime'. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyúuxié've' ti síj ajta síj a'yan tyó'viicue' je'ej ti tyí'táj tyá'muarie'riste'.

⁶ A'fjna i ti jumua'tyej i nyúucaria'ra' i tavástará', a'yaa pu tyúuxié've' ti jaatyáhu'ire'en a'fjci i ti tyá'-mua'tyej.

⁷ Caxu mua'aj jucuanamuaj, capu i'ríj siaj jáacuana-muaj i Dios. Tyi'tíj siaj mua'aj tyu'tá', a'yaa xu cha'taj siana'aj tya'ancuriáa'sij. ⁸ A'íjna i a'tíj ti a'íj jimi tyí-muarie' i ti je'ej pua'aj een, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huá-mu'i'nyij. Ajta a'tíj ti a'íj jimi tyí'muarie' i júuricama'ra' i Dios, a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jaatá'sij ti júurij já'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'íj tu jin tyiche' quee jaxaahu-ataj i tyaj jin xá'pui' ricij, ji'nye tipua'aj tyequée jax-aahuataj tyi'tíj tu ancuriáa'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tye'tyévijtye'. ¹⁰ A'íj pu jin, a'náj tyaj a'yan tya'a-jxié'vi'ra'aj, tyiche' tyámua' huó'uurej i taxa'aj tyeétyee, tyajta jéetze' tyámua' tyihuó'cha'íin a'íjima i maj majta tyá'tzaahuatye'.

Maj tyámua' tyeeséj ti'ij quee a'tíj huo'cuanamuan

¹¹ Tyámua' xu mua'aj tyeeséj je'ej nyaj va'cán jin tyé'yu'xaj i nyamuáca' jime'. ¹² A'íimaj i maj já'mua'itzi-itye', majta a'yan tyí'tyese' siaj sij ca'nyérij jin ja'anty-isíjchej i junavíj, a'yaa mu ricij mej mij i tyeétyee tyá-mua' huojo'sejra camu jaxie've' ti puéjtij huo'ci'tyij a'íjci jime' maj ja'rá'astee a'íjci i Ciríistu' i ti óotatee-huaca' i cúruuj jitze. ¹³ Ajta a'íimaj i maj ja'antysisíjchej i

junavíj, camu ja'rá'astyaa i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. A'yaa mu tyá'xie've' siaj mua'aj ja'antysisíjchej i junavíj, mej mij a'íjci jin ahuóotzaahuatye'en siaj a'íjci jin a'yan huaríj. ¹⁴ Nyajta nyáaj canu tyi'tíj jin á'nyatzaahuatye', sulu a'íj nu jin á'nyatzaahuatye' ti Ciríistu' nyej jitze ma'can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze. Ji'nye a'íjna jitze ma'can i cúruujra' i Ciríistu', capu che' i cháanacaj nye jimi séejre', nyajta nyáaj canu nyajta che' i cháanacaj japua séejre'. ¹⁵ Capu tyi'tíj huíre' tipua'aj a'tíj ja'anty-isíjchaca' i junavíj nusu quee, a'íi pu juxie've' ti a'tíj jájcuan jin huanie'huaj i Dios jimi. ¹⁶ Che' Dios huo'-tyápua'ritye'en, ajta hua'ancu'vajxi'íin a'chu maj pua'máj ja'rá'astee a'íjci i nyúucarij, majta néijmi'i i maj Israel jitze ajtyáma'can i tyeétyeristyamua'me'en i Dios.

¹⁷ Ijíj ti yujo'que'tij ja'mej canu che' jaxie've' ti a'tíj nya'itziitya'aj, ji'nye pu'ríj nye jitze séejre' a'íjci jime' i nyaj jajpuéetzij i Jesús jitze ma'can.

¹⁸ Nye'ihuáamua', che' i tavástara' i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuaatá'an i ja'mua tzajta'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Efesios

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Pablo, a'ñ nu pué'een i Dios ti na'antyíhuoj juxié'vi'ra' jime' nyej nyij jaatyáhuire'en i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een, nyaja'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Éfeso ja'chej i siaj tyeftyeristyamua' pué'een i Dios, siajta tyá'tzaahuatye' a'ñ xu jin jimi séejre' i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een. ² Che' i Dios i tavástará' ajta i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, miche' a'ñ ja-muaatyáhuire'en majta tyámua' jamuáa'uurej ja'mua tzajta'.

I tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios a'ñna jime' i ti taatyáhuü

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios i ti yo'puáara'an pué'een i tavástará' i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, ji'nye a'ñ pu jitze i Círíistu' tyitaatapuéjvej néijmi'i i tajapua' ti tyejé'sejre'. ⁴ Dios pu ta'antyíhuo i Círíistu' jitze jájcuaj imuáj ti'ij quee xu jaatyatáhuava'caj i cháanacaj, tyej tyij néijmi'i jin tyámua' éenye'ej tá'ra'nyij i tatzájta', tyajta quee tyi'tíj jin á'tzeeria'aj jimi i Dios. ⁵ Ji'nye a'yaa pu tyitaaxié'vej tyej tyij yójmua'-mua' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'ñna jitze ma'can i Círíistu', je'ej ti a'ñ jájcuaj imuáj tyitaaxié'vej. ⁶ A'ñ pu jin a'yan jaatamua'aj tyej tyij a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej a'ñci jime' i ti jin naa huasé'rin i Dios, i ti juxié'vi'ra' jin taatá' i juyój jitze ma'can i ti huápu'ij jaxie've'. ⁷ A'ñ pu i Círíistu' tajíme' tyu'nájchitaca' i Dios jimi ti'ij juxúure' eeráaxirej tajitzé ma'can ti'ij i Dios tyitaatú'uunyí' i tyaj jin ootyá'itzee. ⁸ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti tyámua' tyitaatyátoonyij, ajta tajimí jaatyá'ntoo a'ñna i tyaj jin tyu'yí'tihua'an ajta tyej tyij néijmi'i tyojo'itéej tá'ra'nyij, ⁹ a'yaa pu tyitaatá' tyej tyij jáamua'tyij tyi'tíj ti puírícij i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. A'ñ pu arí a'yan tyaaxá'pu'íntaria'ca'aj ti'ij i Círíistu' jimi taataséjratye'en i ti ju'avaataca'aj, ¹⁰ a'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyaaxájtaca'. Ajta a'ñna i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi a'ñ pu a'ñ pué'een ti'ij i Círíistu' tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tajapua' já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹¹ Círíistu' jimi pu i Dios anaquéej ta'antyíhuo ta'aj ij jamuán tyitáaci'tyij, a'yájna ti'ij i Dios tya'táraj, a'ñ pu a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've'. ¹² A'yaa pu tyá'xie've' tyej ityáj anaquéej jajchó've'ej i Círíistu', tyej tyij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyí'uurej. ¹³ Tyetyé'tyojtzire' i Círíistu', siajta mua'aj mu siaj jáanamujari' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, i ti jin jamuí'rátosij, siajta tyá'antzaahuaj, mua'aj xu sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'raa i Dios ti'ij a'ñ ju júuricamej ja'mua jimi huatyá-

to i ti a'yan tya'tárajcaa. ¹⁴ A'ñna i júuricama'ra' i Dios a'ñ pu a'ñ pué'een i tyaj jin jamua'reej ti a'yan tyi'ja'yájna ti tyí'taci'tyij i Dios ti tyitaatá'sij, tipua'aj arí ja'antyíci'tyij i ti jin tí'rátosij tyej tyij jimi ajtyáma'cantá'ra'nyij, tyej tyij tyaatatyójtzi're'en i ti jin néijmi'i putyí'uurej.

Pablo pu huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁵ A'ñ nu jime' nyáaj jamua'ree siaj tyá'tzaahuatye' i tavástará' jimi i Jesús, siajta hua'xie've' néijmi'caa i maj tyeftyeristyamua' pué'een i Dios, ¹⁶ canu nyij ja'antyápua'citacaa nyaj tyé'tyojtzire'ej i Dios ja'mua jime', nyajamua'tamua're'rihua'aj nu nyij huatyényuusij i Dios jimi. ¹⁷ A'yaa nu tyá'huavij i Dios i ti vástaria'ra' pué'een i tavástará' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, i ti naa huasé'rin, ti'ij jamuaata'an i júuricamej i siaj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej ajta ja'mua jimi huataséjre'en, ajta siaj sij ji'récán jime' jáamua'tyij.

¹⁸ A'yaa nu tyá'huavij i Dios ti'ij jamo'támiteeraste'en, siaj sij jáamua'reej tyi'tíj ti puírícij i siaj jajchó've', i ti jin i Dios jamuaatajé, ajta naa éenye'ej tyihuá'ci'tyij i tyeftyeristyamua'me'en i Dios, ¹⁹ ajta quee iteere' i ti jin huápu'ij tyu'yí'tin i Dios, i ti jin tye'entyimuáriej tatzájta' i tyej tyá'tzaahuatye'. A'ñ pu a'ñ pué'een i ti Dios jaataséjrataca' i ti jin néijmi'i putyí'uurej ti ajta jin uhuájca'nyej ²⁰ ti'ij jaatájuurityej i Círíistu' ajta yo'ví'tij u tajapua' ti'ij a'áa ya'ajcá'ra i jumuáca'ta' pujmua', ²¹ ajta jaatá' ti'ij néijmi'i putyí'uuriaj, ti tyu'ta'íjtaj, ti néijmi'i jin antyúumua'reeraj a'ñna jime' i ti jin ántyapuj, ti'ij na'aj ijíj ti tyí'sejre' ajta je'ej ti ooj yatyojooméj.

²² Néijmi'i pu jin i Círíistu' antyúumua'reej, a'ñ pu ajta i Círíistu' antyíhuaviihuaca' ti'ij a'ñ pue'éenye'ej já'ra'nyij i hua' mu'uj néijmi'caa i maj jus'rii i Dios jimi. ²³ Ji'nye a'ñmaj i maj jus'rii i tyejúuj tzajta' a'ñ mu a'ñ pué'een i tyévira' i Círíistu', a'ñ pu hua' mu'uj pué'een, ji'nye a'ñ pu a'ñ pué'een i Círíistu' i ti néijmi'i tyámua' tyí'uurej.

Dios pu tajapua' huatanyúj i Círíistu' jitze ma'can

2 Jájcuaj imuáj xu mua'aj mu'chica'aj a'ñci jime' i siaj je'ej pua'aj rijcaa siajta jéehua á'tzeeria'ca'aj, ² a'yaa xu sij tyí'tyesejria'ca'aj, ji'nye a'yaa xu tyityetyúucha'ca'aj matí'ij ricij a'ñmaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, siajta a'yan rijcaa je'ej ti tya'ránajchi a'ñna i ti iyan tyí'ljta ajta a'ñjma jimi i xiéjnyu'carij i maj séejre' áacaj tzajta' i ti'ij ajta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa mej mij quee ja'astej i Dios. ³ A'yaa tu tyajta néijmi'i ityáj jájcuaj imuáj tyí'tyesejria'ca'aj, a'yan tyety-

ityaaju'uj je'ej tyaj tyaaxié'va'ca'aj tajímua'aj, ajta je'ej ti tyitá'miteerastya'ca'aj. A'fj pu jime' a'yan tyi'-taci'puáatacaj ti i Dios jéehua puéjtzij taatá'an, a'yájna ti'ij puéjtzij tyihuo'tá'sij i séecan. ⁴ Ajta i Dios jéehua pu tá'cu'vej ajta va'cán jin taxie've', ⁵ a'fj pu jin taatá' tyaj júurij tá'ra'nyij jamuán i Ciriístu', tyati'ij tyooj mu'chica'aj a'fjci jime' i tyaj á'itzeeria'ca'aj. A'fjna i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios a'fj xu jin serij ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en. ⁶ Ajta jamuán i Ciriístu' taatájuuritey, tyej tyij jamuán oorá'sej u tajapuá. ⁷ A'yaa pu a'fjna jin huarfj ti'ij jaataséjrataj i ti jin tá'ancu'vaxij ajta taaxié'vej a'fjci jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ⁸ A'fj xu jitze ma'can i Dios ti jin já'muaxie've' mua'aj ja'ancuriáa' ti'ij jamuáahuire'en i siaj jin tyá'tzaahuatye'. Caxu jujfímua'aj siana'aj jájtyo, sulu a'fj pu i Dios juxié'vi'ra' jin jamua'ancu'vaxij. ⁹ Caxu mua'aj jujfímua'aj a'yan tyéejtyoj, ta'aj ij quee a'tfj óotzaahuatye'ej, ¹⁰ ji'nye i Dios pu a'fjn pué'een i ti táataahuaca', a'fj pu táataahuaca' jimi i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, tyej tyij tyámua' tyu'muárie'en, a'yan tyetyityaaju'uj je'ej ti a'fjn jájcuaj tyitu'cájuyetyej.

Néijmi'i tu séej chájta'naj tyana'aj pué'een

¹¹ A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can, majta a'yan hua'tamuá'muaj tijin: "i maj quee ja'antyisi'chej i junavij", majta i maj ja'antyisi'chej i junavij, majta jujfímua'aj a'yan huatóomua'aj tijin: "i maj ja'antyisi'chej i junavij", ¹² xo'támua'reej siaj jájcuaj imuáj quee jimi ajtyáma'cantaca'aj i Ciriístu', siajta quee a'fjma jimi ajtyáma'cantaca'aj i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu ij tyi'tfj ja'muaci'tyiiche' i Dios jimi nusu i ti jin tya'tóoratziiri'. A'yaa xu éenye'que' séjria'ca'aj i cháanacaj japua, caxu jamua'ajca i Dios ajta quee má'hua'taca'aj i siaj jin jacho've'. ¹³ Ajta ijij, mua'aj xu serij jimi séejre' i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een a'fjci jime' ti a'fjn juxúure' eeráaxirej, mua'aj mu siaj jájcuaj imuáj a' imuáj já'sejria'ca'aj xu'rj jimi séejre'. ¹⁴ Ciriístu' pu pué'een i ti taatyápuarj i tatzájta'. A'fj pu a'yan táaruuj tyej tyij séej tyana'aj tyeftyeer-a' pue'éenye'ej tá'ra'nyij, a'fj pu jaatyú'uj i ti tyi'tyánaa-muaaj ajta i tyaj jin tanyo'si'tya'ca'aj. ¹⁵ A'fj pu ja'antyipuá'rij i nyúucarij i maj jin tyi'ijitaca'aj majta jin tyúu'ijtya'ca'aj, ajta i maj huá'puaca'aj pu séej na'aj huatyátaahuaca', mej mij séej mana'aj tyeftyeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij. A'yaa pu éenye'que' huo'tyápuarj. ¹⁶ A'fj pu ja'antyipuá'rij i maj quee naa ja'huóomua'rajca'aj i séecan jamuán, ajta i maj jó'ta-tee i cúruuj jitze a'fj pu jin jitzán ta'ajtyáhuui i Dios, tyej tyij séej tyana'aj tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij.

¹⁷ Ciriístu' pu mujo've'mej ti'ij jamuaat'éexaatye'en i nyúucarij i ti jin jamuaatyápuarjitye'en mu siaj a' imuáj jo'tyú'uuca'aj, siajta mu siaj yevéjri' séjria'ca'aj. ¹⁸ Ji'nye i Ciriístu' jimi tu pújoorej tyej tyij séej tyana'aj jin i júuricamej ajtyáxirej i tavástará' jimi. ¹⁹ A'fj xu jin mua'aj quee che' a'fjn pué'een i maj séej i chuéj japua já'ma'can, caxu che' ajéjre' já'sejre', sulu xu'rj hua'jitze ajtyáma'can a'fjma jimi i maj jitzán séejre' i Dios, siajta tyeftyeristyamua'me'en pué'een. ²⁰ A'yaa xu

mua'aj een ti'ij i chi'ij, majta a'fjma i ti huo'tajé i Jesús, majta i maj ará'tyeej tyi'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can, a'yaa mu tyi'huire' ti'ij tyetyéj ti japuan ájtaavijhuaj i jáxu'uj, ajta i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'fj pu a'fjn pué'een i tyetyéj ti jéetze' juxie've'. ²¹ I Ciriístu' jimi, néijmi'i pu i chi'ij huatyáama'aj ja'mej 'asta na'aj quee a'yan huárinij ti'ij tyeyúuj ti jitzán i Dios iirájcaj. ²² Siajta mua'aj jitzán xu siajta tyúuvi'raxi'sij siaj siaj a'yan tyi'huire'ej xá'ra'nyij ti'ij tyeyúuj ti jitzán iirájcaj i júuricama'ra' i Dios.

Pablo pu a'fjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ixaatye'en i maj séej chuéj japua ja'chej

3 A'fj nu jin nyáaj Pablo eetyánami' a'fjci jime' nyaj jahuire' i Ciriístu' i ti ajta Jesús pué'een ti'ij mua'a-jmaj jamuáahuire'en, mu siaj quee Israel jitze ajtyáma'can. ² Xu'rj sij jamua'reej ti Dios naata'fj nyej nyij jamuaat'éexaatye'en i nyúucaria'ra' ajta je'ej ti tya'tóoraj mua'ajmaj jimi. ³ Dios pu arí naataséjraj i ti jimi ju'avaataca'aj, a'yájna nyati'ij nyerij cfi tyajamaatayú'sej. ⁴ Tipua'aj serij jo'fjve'en, aj xu sij yo'iteej xá'ju'un je'ej nyaj tyiyó'itej tyámua' naa a'fjci jime' i ti ju'avaataca'aj i ti jin i Ciriístu' a'yan huarfj, ⁵ i tiquee eexúj huo'taséjratya'ca'aj a'fjma i tyeftye'e i maj jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, ajta ijij i júuricama'ra' i Dios pu arí huo'taséjra a'fjma i maj jimi séejre' mej mij jaatyáhuire'en, ajta a'fjma i maj tyi'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can. ⁶ A'fj pu a'fjn pué'een i ti ju'avaataca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' a'yan tyihua'jee maj antyóosire'en i Ciriístu' jimi, mej mij sfj mana'aj tyeftyeera' pue'éenye'ej muá'ra'nyij, majta néijmi'i ja'ancuriá'an a'fjna i ti jin tya'tóoratziiri' i Dios a'fjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can. ⁷ A'fj nu jin nyáaj tye'en-tyárupij nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, a'fj pu a'yan tyinaatapuéjvej juxié'vi'ra' jime' ajta ná'ancu'vaxij, a'fj pu jin jaataséjrataca' i ti néijmi'i jin puty'uurej.

⁸ Nyáaj nu a'fjn pué'een i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee a'fjma jimi maj ciléenye' jin tyetytyu'uj i Dios jimi, ajta a'fj pu tyámua' tyinaatyájtooo nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' a'fjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, mej mij jáamua'reej je'ej ti tyi'een i Ciriístu' jimi. ⁹ A'yaa pu tyinaa'fjcaj nyej nyij huo'té'exaatye'en néijmi'caa je'ej ti i Dios tyaaxá'pui'intarej, i ti néijmi'i tyú'taahuaca', a'fj pu a'yan tyá'avaataca'aj ti'ij na'aj jájcuaj imuáj ti ya-je're'nyej. ¹⁰ A'yaa tutyij ijij a'fjma jimi tyá'mua'reej i maj just'rii u tyeyúuj tzejta', néijmi'i i maj jin tyi'ijta u tajapuá, majta mu tyi'tfj jin antyúumua'reej jo'tij i Dios já'sejre', mej mij jáamua'reej tiquee sfj na'aj i Dios ti jin a'yan huarfj i jumua'tzúra'aj jime'. ¹¹ Dios pu a'yan huarfj je'ej ti a'fjn jájcuaj imuáj tyaaxá'pui'intarej, ti'ij i tavástará' Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'fjna jin a'yan huárinij. ¹² A'fj tutyij jimi i Ciriístu' taxáahuaj séejre' tyej tyij ajtyáxirej i Dios jimi, a'fj jitze tyetyi'ca'nyáaj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹³ A'fj nu jin a'yan tyajamaahuavij siaj quee juxaahuataj a'fjci jime' i nyaj ja'

mua jime' jajpuéetzij, ji'nye jéehua pu naa tye'mej ja'-mua jimi.

Í tyaj jahuoo ajta i tyaj jin tyé'tyojtzire' i Dios

¹⁴ A'fj nu jin tyítunutaj jimi i vástaria'ra' i Círíistu', ¹⁵ i tyaj jitzán ja'ancuriáa' je'ej ti huatóomua'aj sfjij ajta sfjij i tyeftyeristyamua'me'en, ti'ij i jútye' ajta íyan i cháanacaj japua. ¹⁶ A'yaa nu tyá'huoo ti i Dios ca'nyíjra'aj jamuaata'an i ja'mua tzajta', sij sij a'fjci jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios, ¹⁷ che' i Círíistu' ja'mua tzajta' séjre'ej a'fjna jime' sij tyá'tzaahuatye', ajta i sij jin juxie've' a'fj pu pué'een i ti jéetze' juxie've' ja'mua jimi. ¹⁸ Sij sij néijmi'i tyámua' ja'huóomua'raj sijta jáamua'reej ti jéehua já'muaxie've' i Círíistu', ti'ij na'aj tyí'sejre' áatyej imuáj, ajtyapuáj imuáj, aacij imuáj, a'fj pu a'fjn pué'een i ti jin já'muaxie've'. ¹⁹ A'yaa nu tyá'huoo ja'mua jime' sij sij jáamua'tyij i ti jin i Círíistu' já'muaxie've', i tiquee je'ej ámiteere' tyej tyij yo'itéej tá'ra'nyij, ti'ij ajta néijmi'i jime' i Dios tyámua' tyajamuaatyátoonyij.

²⁰ Ajta íjij, tyetyé'tyojtzire' i Dios, ti jéehua huápu'ij jaay'tin ti a'yan huárinyij je'ej tyaj tyaatáhuaviiraj, nusu je'ej tyaj tyí'mua'tzej, tyetyé'tyojtzire' i ti jin néijmi'i putyí'uurej ti tatzájta' séjre'. ²¹ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios jo'tyaj já'tasi'rii, tyajta a'fjci i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een, tyiche' tyé'tyojtzire'ej ti'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Néijmi'i tu séej tyeftyera' tyana'aj pué'een i júuricama'ra' jimi i Dios

4 A'fj nu jin nyáaj, i nyaj eetyánami' a'fjna jime' nyaj jahuire' i tavástará', a'yaa nu tyaja'muahuavij sij tyámua' tyityetyúucha'íj, ji'nye a'fj pu i Dios jamuaatajé. ² Caxu óotzaahuatye'ej sulu naa xu tyihuó'oj'-mua'raj, sijta quee jiye'tzín nyinyu'caj sulu setyo'távicue' siahuá'xie've'ej séej sijta séej, ³ sijta huatyóoca'nyej sij sij séej siana'aj tyeftyera' pué'eenye', ji'nye a'fj pu a'áa já'ma'can i júuricama'ra' jimi i Dios, a'fjna jime' sij sij juxáahuaj séjre'ej. ⁴ Sfjij pu'uj i tyévira' ajta sfjij na'aj i júuricama'ra' i Dios, a'yájna ti'ij ajta i Dios ti jamuaatajé sij séej siana'aj tyicho've'ej. ⁵ Sfjij pu'uj i tavástará', ajta sfjij na'aj i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', sfjij pu'uj ajta i tyaj nyúucaritze' huái'huaca'. ⁶ Sfjij pu'uj i Dios i tyaj néijmi'i jajvástara', i ti néijmi'caa jin antyúumua'reej, a'fj pu ajta néijmi'i jin tyí'muarie' ajta néijmi'caa jimi séejre'.

⁷ Ajta ityájma pu i Círíistu' tyitaatapuéjvej séej ajta séej je'ej ti a'fj tya'ránajchaca'. ⁸ A'fj pu jin a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin:

Tajapuá pu jo'ojnyéj ajta huójo'ví'tij a'fjma i ti huó'mué'tij ti'ij néijmi'caa eetyáanaj, ajta huó'ta' a'fjma i jutyétyeristyamua' mej mij tyámua' tyityahuóocha'ín.

⁹ ¿Tyi'tanyí pu tyí'xaj i nyúucarij ti a'yan tyá'xaj yee "a'fj pu tajapuá jo'ojnyéj"? A'yaa pu huatóomua'aj tíjin a'fj pu ajta anaquéj yava'cáanyej íyan i cháanacaj

japua. ¹⁰ Ajta i ti yava'cáanyej, a'fj pu ajta a'fjn pué'een i ti tajapuá jo'ojnyéj ti'ij tyu'néijmi'tare'en ti'ij na'aj pua'máj tyí'sejre'. ¹¹ A'fj pu hua'antyíhuoj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta séecan mej mij Dios jitze ma'can tyu'taxáj, ajta séecan antyíhuo mej mij huo'ré'ixaatye'en i tyeftyee i nyúucari-a'ra' i Dios, ajta séecan mej mij huó'cha'ín i maj jusí'rii, ajta séecan maj tyihuó'mua'tyej. ¹² A'yaa pu'ij tyámua' huó'ruuj i tyeftyeristyamua'me'en i Dios, mej mij a'fjma tyu'tyáhuire'en, majta tyíve'sej jamuán i Círíistu', ¹³ asta tyana'aj quee séej tyévira' pue'éenye'ej tá'ra'nyij a'fjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye', ajta tyej tyij jáamua'tyij i yójra' i Dios, aj tyuyij néijmi'i huose'en i Círíistu' jimi. ¹⁴ Catu che' a'yan éenye'ej tá'ju'un matí'ij i tí'riij, i maj cha'mana'aj tyo'oj'namuajran majta quee xu jamua'reej je'ej tiquee tyí'xa'pu'ín, majta a'yan een ti'ij i jéetirij i ti áacaj jáatisij jo'tij na'aj pujmua', majta je'en séecan huá'cuamua'aj je'ej ti tyihua'ránajchi maj tyihuó'ixaatye'en a'fjci jime' i ti hue'tzij pué'een. ¹⁵ Tyajta ityáj a'yaa tu tyi'xáataj tá'ju'un je'ej ti tyi'jiré'can jime', ji'nye tyátaxie've', a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyaj huahuóse'en i Círíistu' jamuán, ji'nye a'fj pu a'fjn pué'een i taj mu'uj néijmi'caa ityájma. ¹⁶ Ajta i Círíistu' jitze ma'can, néijmi'i tu i tyaj tasi'rii i tye'yúuj tzajta' tyihuóse'sij, a'fjna jime' tyaj taxie've' séej tyajta séej, a'yaa pu tye'mej tipua'aj néijmi'i metyí'muarie'ej je'ej ti tyihuo'ci'ij séej ajta séej.

Je'ej maj jájcuan jin tyí'tyechej i maj Círíistu' jimi séejre'

¹⁷ A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye', nyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' i tavástará' jitze ma'can sij quee che' a'yan tyityetyúucha'íj matí'ij i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj a'yan tyí'tyechej je'ej ti i hua'mua'tziira'aj jitze tye'rányinyii tiquee tyi'tfj huire' ¹⁸ majta quee tyi'tfj jó'itej. Camu a'fjma jamua'reej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, ji'nye camu tyihuó'oj'itej a'fjna jime' maj quee tóocua'nyii i juxiéjnyu'caa tzajta'. ¹⁹ Muríj huatyétze'riaca', majta a'fjna jimi huatóotoj je'ej ti tyi'tfj tyihua'ránajchi i hua'tzajta' mej mij néijmi'i jin tyu'xána'ciren. ²⁰ Sijta mua'aj, caxu a'fj jin jaamua'aj i Círíistu' sij sij a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, ²¹ ji'nye tyámua' xu tyáanamua'jri' i nyúucaria'ra' sijta a'fj jitze tyi'huó'ití'ri' sij sij a'yan tyi'tyeséere'ej xá'ra'nyij je'ej ti a'fjn tyá'xie've', ajta a'yan tyi'jiré'can jime' jimi i Jesús. ²² A'fj pu jin a'yan tyúuxie've' sij metyaja'ajhua'xij je'ej sij jájcua'j imuáj tyi'tyesejria'ca'aj, sijta yó'hua'xin je'ej sij tyityetyúucha'íjca'aj, ji'nye je'ej pu pua'aj já'mua'uuriajca'aj i ti já'muacuanamua'ajca'aj. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' sij huóojajcuare'en a'fjci jitze i sij jin ma'umuá-mua're', ²⁴ sij sij tyámua' naa tyityetyúucha'íj i ti tyi' jájcua'j jime', sij sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij je'ej ti i Dios yan tyajamuaatyájtoo, i ti ajta ámiteeria'aj sij tyámua' tyi'tyesejre' jiré'can jime'.

Tyiche' jusén jime' tyámua' huárinij

²⁵ A'fj pu jin, caxu che' jucuanamuj, sulu siata'aj huatoojé'yacan jin tyaaté'exaatye'en i juxa'aj tyévij, ji'nye néijmi'i tu séej tyana'aj tyévira' jitze ajtyáma'can.

²⁶ Tipua'aj xaatanýnyu'cacuj, caxu a'fjci jin ootyá'itze'rihua'an i Dios jimi, caxu siajta á'tyeevi' siaj nyinyu'cacuj tyi'tfj jime'. ²⁷ Caxu jatá'care'en ti i tyiyáaru' avíitzij jin huataséjre'en ja'mua tzajta'.

²⁸ I ti tyi'nahua'ra'aj, che' quee che' tyi'nahua'aj, sulu che' tyu'muárie'en ti'ij tyi'tfj huamué'tin i ti jin huo'tyáhuüre'en a'fjma i maj quee je'ej tyéejviucue'.

²⁹ Caxu tyi'tfj xajtaj ti je'ej pua'aj namuajre', sulu a'fj xu'uj huataxáj i nyúucarij ti xá'puí' i ti hua'tyáhuí'rii mej mij jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij ajta ti'ij tyámua' tyi-huo'tá'an a'fjma i maj janamuj. ³⁰ Caxu xaamújrira'aj jatá'care'en i júuricama'ra' i Dios, i ti jin i Dios já'muamajtyen tijin jitzán xu ajtyáma'can ti'ij atyojo'ré'nyej a'náj ti ja'mua japua huatányuusij.

³¹ Siata'aj néijmi'i tyu'tapuá'citaj i siaj jin je'ej pua'aj metyityoomuámua're', i siaj jin jujaaxiejtye', nusu i siaj jin nyinyu'cacuj, na'ríij i siaj jin hua'tají'vii i tyeftye, nusu i siaj jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj. ³² Siata'aj tyámua' tyityetyúucha'ij, siajta óocuu'vej séej siajta séej, setyu'túu'uunyi' séej siajta séej, a'yájna ti'ij i Dios muaj-maj tyajamuaatú'uunyi'ri' i Ciriístu' jimi.

Je'ej maj ye'ej tyityeecháatime'nyij i yójmua'mua' i Dios

5 Siajta mua'aj, mu siaj yójmua'mua' pué'een i Dios, a'yaa xu cha'taj siana'aj huárinij ti'ij i Dios ricij. ² Néijmi'caa xu naa jó'mua'raj siajta hua'xie've'ej, a'yájna ti'ij i Ciriístu' tyi'taxie've', ajta huatóotoj tajíme' ti'ij huatóomu'vejritaca' tajitzé ma'can i Dios jimi, a'yaa pu'ij éenye'ej séejre' ti'ij mu'véjrij ti naa tyaarie'ej u taja'puá.

³ A'yaa pu ja'mua jimi tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'ij, ji'nye tyeftyeristyamua'me'en xu pué'een i Dios, caxu a'fj xajtaj i siaj jin huóox-ana'cire'en, na'ríij tyi'tfj siaj jin je'ej pua'aj ricij, nusu siaj tyi'nyacua'tzaj. ⁴ Caxu tyi'xajtaj nyúucarij jime' ti je'ej pua'aj huánamujrii, na'ríij i tiquee tyi'tfj huüre', ji'nye capu xá'puí', jéetze' pu naa siaj tyaatatyójtzi're'en i Dios. ⁵ A'yaa xu tyá'mua'reerij tijin tipua'aj a'tfj juxana'cira'aj, nusu je'ej pua'aj metyóomua'riaj, na'ríij jéehua tyi'nyacua'tzaj, a'yaa pu huasé'rin i Dios jimi ti'ij sñij ti hua'na'michej i saánturij, a'fjma capu huá'ci'tyij maj utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ajta i Ciriístu'.

Tyiche' tyámua' tyi'tyechajaj je'ej ti i Ciriístu' tyita-tanyéjnye'rityee

⁶ Che' quee a'tfj já'muacuanamuj a'fjna jime' i nyúucarij tiquee tyi'tfj huüre', ji'nye Dios pu jéehua puéjtzij huo'tá'sij a'fjma i maj quee já'tyese'. ⁷ A'fj xu jin caxu mua'aj hua'ajtyánaxcan a'fjma. ⁸ A'náj i muáj xu mua'aj tca'riste' séjria'ca'aj, siajta iijij xu'ríj nyéeri'iste'

séejre', a'fjna jime' siaj tavástara' jimi séejre'. A'fj xu jin tyámua' tyityetyúucha'ij mati'ij i maj nyéeri'iste' séejre', ⁹ ji'nye a'fjna i tatzárij néijmi'i pu tyámua' tyi'uurej, ajta a'yan ricij je'ej ti tye'tyévijtye', ajta tzaahuatyí'ra'aj jin séejre'. ¹⁰ A'náj tina'aj xu jahuocaj je'ej ti tya'raanajchi i tavástara'. ¹¹ Caxu hua'ajtyánaxcan a'fj-maj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj tca'riste' séejre', sulu siata'aj nyéeri'iste' jaataséjrataj je'ej maj ricij. ¹² Ji'nye tyú'tyevi'raste' ti a'tfj jaataxáj je'ej maj a'fjma avíitzij jin ricij, ¹³ ajta néijmi'i pu tyámua' naa tyu'taséjre'sij i tatzárij jime', ¹⁴ ji'nye a'fjna i tatzárij néijmi'i pu tyi'sejrata je'ej ti een. A'fj pu jin a'yan tyé'yusí' tijin:

Huatájisij, muáj mu paj tyácusij, ájchesij hua' tzajta' i mu'chítyee, ajta i Ciriístu' pu muatyátatzavi'tye'ej.

¹⁵ A'fj xu jin tyámua' tyityetyúucha'ij. Caxu a'yan tyityetyúucha'ij mati'ij i maj quee ma'umuámua're', sulu tyámua' xu metyityoomuámua're'ej. ¹⁶ Tyámua' xu eenye' siajta a'yan rijcaj je'ej ti tyi'xa'puí' iijij ti ooj je'ej tyi'rij, ji'nye je'ej pu pua'aj tyi'ricij yatij jooméj. ¹⁷ Caxu je'ej pua'aj metyityoomuámua're'ej, sulu a'yaa xu tyá'huocaj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyá'xie've' i tavástara'. ¹⁸ Caxu ta'ruj, ji'nye je'ej pu pua'aj já'mua'u-urej, jéetze' pu naa siaj néijmi'i a'fj jitze aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Setyi'huó'ixaatye' tyámua' naa a'fjci jime' i chuícarij, siajta i siaj jin tyé'tyojtzí're' i Dios, siata'aj tyu'táchuicaj, siaj sij tyámua' tyaatá'an néijmi'i jime' i ja'muaxiéjnyu'caa i tavástara'. ²⁰ A'náj tina'aj xu tyé'tyojtzí're'ej i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj iyan ti tyi'sejre', nyúucaritze' i tavástara' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een.

Je'ej maj ye'ej tyityetyúucha'icaj i maj tyá'tzaahuatye'

²¹ Siata'aj huóohuüre'en séej siajta séej, a'fjci jime' i siaj tzaahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Ciriístu'.

²² Siajta mua'aj mu siaj huüchej, siata'aj huá'astyaj i jucínastyamua' a'yájna siati'ij tyá'astej i tavástara'. ²³ Ji'nye i cína'ra'an pu mu'úra' pué'een i ju'fij, ti'ij ajta i Ciriístu' hua' mu'uj tyi'pué'een néijmi'caa i maj jimi jusi'rii, a'fj pu'ij hua' japua huatányuusij. ²⁴ Ajta a'yájna mati'ij i maj jusi'rii tyá'astej i Ciriístu', a'yaa pu cha'tá-na'aj tyúuxie've' mej mij a'fjma i maj huüchej huá'astyaj néijmi'i jime' i jucínastyamua'.

²⁵ Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua' pué'een, siata'aj huo'xié've'en i ju'irástyamua' a'yájna ti'ij i Ciriístu' tyihuá'xie've' a'fjma i maj jimi jusi'rii, a'fj pu ajta hua' jitze ma'can huamu'. ²⁶ A'yaa pu huarfj ti'ij huo'jájcuare'en, ajta tyámua' huó'ruuj i hua' tzajta', a'fjna jime' maj ja'antzaahuaj a'fjci i nyúucarij ti jaatyájtóo hua' jimi, ²⁷ ti'ij a'yan tyaataséjrataj ti'ij i tyeyúuj ti naa een, tiquee tyi'tfj a'me'ej, ajta quee hu-atyátzu'taca', sulu ti tyámua' naa huasé'rin ajta quee tyi'tfj jin á'itzeere'. ²⁸ A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' mej mij i maj nyejnye'chej huo'xié've'en i ju'irástyamua', a'yájna mati'ij jufjímua'aj tyúuxie've'. A'fjna i ti jaxie've' i ju'fij, a'fj pu ajta jusfjij juxie've'. ²⁹ Ji'nye capu a'tfj jaxana've' i jutyévij, sulu a'fj pu tyá'cue'tyey ajta

tyámua' tya'xá'puee, tí'ij ajta i Círíistu' tyámua' tyi-huá'cha'ij i maj jimi jusí'rii, ³⁰ jí'nye a'fí pu tyévira' pué'een. Tyajta ityáj tu i Círíistu' jitze ajtyáma'can. ³¹ A'fj pu jin i tyáati' majuuríesij i jutáataj ajta i junáanaj tí'ij ja'antyáanaxcaj i ju'fj, majta a'fímaj i maj hua'puaj, s'fij mu'uj mij tyévira' pué'eenye'ej muá'ju'un. ³² A'yaa pu'ij tyí'sejre' i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi. Nyajta nyáaj a'fj nu jime' tyí'xaj a'fjci i Círíistu', nyajta néijmi'i jime' i maj jimi jusí'rii. ³³ A'yaa pu'ij tyúuxie've', mua'aj mu siaj nyejnye'chej, siata'aj huo'xié've'en i ju'írástyamua' a'yájna siati'ij ju'fjmu'aj tyúuxie've', majta i hua'írástyamua' miche' huo'tyátzaahuatye'en i juc' nastyamua'.

6 Siajta mua'aj mu siaj hua'yojmua', siahuá'astyaj i juhuásimua' a'yájna tí'ij tya'ránajchi i tavástara', jí'nye a'yaa pu tyí'xa'pui'in. ² A'fjna i nyúucarij ta'nájcaj i Dios tí jin tyita'táratziiri' a'yaa pu tyá'xaj tíjin: "Pata'aj tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'fij a táataj pajta a' náanaj, ³ ta'aj muáahuire'en pata'aj á'tyeevi'in paj júurij puá'ra'nyij íyan i cháanacaj japua."

⁴ Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtye'ej mu juyójmua', sulu tyámua' xu tyi'huóocha'iin, siaj sij huo'mua'tyej, siajta huo'té'exaatye'en tyámua' je'ej tí tyá'xie've' i tavástara'.

⁵ Siajta mu siaj ca'nyérij jin tyí'huire', siata'aj huá'astyaj i maj íyan cháanacaj japua tyajá'mua'ijtye'. Siahuá'astyaj tzáahuatyí'ra'aj jime', a'yájna siati'ij tzáahuatyí'ra'aj jin tyá'huire' i Círíistu'. ⁶ Siahuo'tyáhuire', caxu a'áa siana'aj matí'ijta a'fímaj já'muasejra, siaj sij hua' jimi tyámua' tyu'tyá'itzeere'en, sulu siata'aj a'yan tyihuo'tyáhuire'en siati'ij tyá'huire' i Círíistu', ajta je'ej tí tyá'xie've' i Dios. ⁷ Siata'aj tyámua' naa tyu'muarie'en, a'yájna siati'ij i tavástara' siaj jimi tyí'huire' caxu i tyétyacaa jimi. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' siaj jáamua'reej s'fij ajta s'fij, tipua'aj i tí tyí'ijtyi're' nusu i tí juxáahuaj tyí'muarie', a'yaa tu i tavástara' jimi ty'a'ancuriáa'sij je'ej tí s'fij tyi'tfj jin xá'pui' huarfj.

⁹ Siajta mua'aj, mu siaj tyihuá'ijtye', a'yaa xu cha'taj siana'aj tyámua' tyihuó'cha'iin i maj ja'mua jimi tyí'muarie', caxu hua'nyeechej. Xo'támua'reej tíjin mua'aj majta a'fímaj i maj ja'mua jimi tyí'muarie' néijmi'i xu a'fj jitze ajtyáma'can i tavástara' tajapúa tí já'sejre', siata'aj a'fjci jimi juxa'aj xu'uj een.

I maj jin nyo'se' i maj tyá'tzaahuatye'

¹⁰ Ajta ífij nye'ihuáamua', xáahuo siaj sij huatyóoca'nyej i tavástara' jimi, siaj sij tyu'tyámue'tin i muárie'ria'ra' jime'. ¹¹ Siata'aj tyámua' tyitya'cóonaj néijmi'i jime' i tí Dios jaatyájtoo ja'mua jimi i siaj jin hu-

atyéno'se'en, siata'aj sij tyo'táviicue' néijmi'i jime' i tí jin já'muacuanamua' i tyiyáaru'. ¹² Jí'nye catu a'fjma nyo'si'tye' i tye'fye, sulu a'fjma i maj tyi'tfj jin antyúumua'reej, majta a'fímaj i maj tyí'ijta'ca'aj, a'fjma i xiéjnyu'carij maj je'ej pua'aj een, i maj majta tyity-atatyíj tyi'tfj jime' tíca'riste' íyan i cháanacaj japua, ajta u tajapúa. ¹³ A'fj xu jin néijmi'que' cóonaj i Dios tí jaatyájtoo ja'mua jimi, siata'aj sij tyo'táviicue'en a'ájna xicáara' jitze i tí je'ej pua'aj tyí'ricij, ajta siati'ij tyámua' huó'uuren a'yaa xu sij tyityaaju'un.

¹⁴ A'fj xu jin tyámua' eenye', caxu ajta'ca'an, ajta je'ej siaj ricij, a'yaa xu jáa'uuren je'ej tí tyi'jiré'can jime'. ¹⁵ Siajta a'náj tí na'aj tyámua' eenye', siaj sij jaar-í'xaj i nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁶ Ajta a'fjna i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' a'fí pu jamuaatyáhuire'ej tí'ij quee jamua'antypuá'ritey'en i tyiyáaru'. ¹⁷ Ajta i tí ja'mua japua huatányuusij a'yaa pu tyajamuaatyáhuire'ej tí'ij i xantáaru' tí ju'tyámuucu'uj, ajta i nyúucaria'ra' i Dios a'fí pu pué'een i chúun tí juxa'aj tya'antámua'uaa tí jamui'tyéchuiitye'sij i júuricama'ra' i Dios. ¹⁸ Caxu jata-puá'cítacare'en siaj jahuoocaj i Dios jimi, sulu a'yaa xu jéehua tyá'huoocaj, xa'rooca'nyéej i júuricama'ra' jitze i Dios. Xa'tanyéjnye'rij, caxu tyá'xaahuataj siaj hua' jime' jahuoocaj i Dios jimi i maj tyá'tzaahuatye'.

¹⁹ Siata'aj nyajíme' jahuoocaj i Dios jimi, ta'aj íj naata'an je'ej nyaj tyu'xáj, nyej nyij tyihuó'ixaatye'en i tye'fye, nyajta quee tyí'tziinye'ej tyi'tfj jime', a'yaa nu nyij tyihuo'té'exaatye'sij a'fjci i tí aviitzi' i Dios jimi, a'fjna jime' i nyúucaria'ra'. ²⁰ Dios pu a'fjna jin nyojo'ta'ityaca' nyej nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra', a'fj nu jin eetyánami' ífij. Siáahuoocaj i Dios jimi nyej nyij quee tyí'tziinye'ej nyetyihuo'te'exaatye'en a'fjna jitze ma'can.

Pablo pu hua'tyojtye' i tí jin ja'antypuá'ritey'ej

²¹ A'fjna i Tíquico, i ta'ihuáara' i tyaj jaxie've' tí a'yan cha'tána'aj tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimi nyati'ij nyáaj ajta quee tyi'tfj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'fí pu néijmi'i tyajamuaaté'exaatye'sij siaj sij jáamua'reej je'ej tí tyí'nyahuire' ajta je'ej nyaj ricij. ²² A'fj nu jin jaata'ityij ja'mua jimi, siaj sij jáamua'reej je'ej tí tyí'nyahuire' ajta ca'nyíjra'aj jamuaata'an.

²³ Che' i Dios jamuaatyápuá'ritey'en néijmi'caa i já'muatza'ajta', ajta néijmi'caa i ja'mua' ihuáamua', ajta i tavástara' Jesús tí ajta Círíistu' pué'een, che' a'fí ja-muaataxié've'en, jí'nye mua'aj xu tyá'tzaahuatye',

²⁴ Che' tyámua' tyí'eenye' néijmi'caa jimi i maj jusén jin jaxie've' i tavástara' Jesús tí ajta Círíistu' pué'een.

Filipenses

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Pablo ajta a'fjna i Timoteo, ityáj tu jahuüre' a'fjna i Jesús i Círíistu', a'yaa tu já'muatyojtye' néijmi'caa mua'ajmaj mu siaj Filipos jo'cháatimee, siajta a'fjima jitze ajtyáma'can i maj ja'tzaahuatye' a'fjci i Jesús i Círíistu', i maj tyajá'mua'ijtye', majta i maj já'muahuüre' tyi'tfj jime', néijmi'caa tu yajá'muatyojtye'.
2 Che' i Dios i tyaj jajvástara' ajta i tavástara' Jesús i ti ajta Círíistu' pué'een, miche' a'fjn tyámua' tyajamuáacha'fjn majta jamuaatyápuar'itye'en i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios

3 Nyati'ijta mua'ajmaj jamo'támua'reej jéehua nu tyé'tyojtzire' i nyaj Dios, **4** ajta nyati'ijta jahuoocaj i Dios jimi, nyenyetyámua'va'aj nu ja'mua jimi nyajta jahuoo néijmi'caa mua'ajmaj jime', **5** ji'nye mua'aj xu a'náj tina'aj naatáhuü ney nyij huó'ixaatye'en i tyeftyee a'fjna i nyúucaria'ra' i Dios, sianaatáhuü i jájcuaj imuáj siajta ijíj síoche' xu a'yan ricij. **6** Tyámua' nu naa tyá'mua'reej ti i Dios a'fjci i ti ju'huatyáhuüij ti tyámua' jamuáa'uurej i ja'mua tzajta', a'fj pu ajta ja'antýci'sij a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'neye i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een. **7** A'yaa pu tyi'xa'puí' nyaj a'yan tyi'mua'ajcaa ja'mua jime', ji'nye mua'aj xu nyatzájta' séejre' siajta a'yan tyinaataséjra siaj a'náj tina'aj nyahuüre', tipua'aj nyanámi'huaj, na'ríij a'fjima jimi anyo'tyávaacaj i maj tyityatatyíj ney nyij a'yan tyaataxáj yee xá'puí' i nyúucarij nyaj huá'ixaatye'.
8 Dios pu jamua'reej nyaj jéehua huápuí'ij já'muasejramu', a'fj nu jin já'muaxie've' i ti ajta nyéetzij jin naaxie'vej a'fjna i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een. **9** A'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi siaj jéetze' huóoxie've'en jujfí-mua'aj, ti'ij ajta i Dios jamuaata'an siaj sij jéetze' tyámua' naa néijmi'i tyojo'itéej xá'ra'nyij siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej, **10** ajta siaj sij jáamua'reej tyi'tfj ti jéetze' xá'puí'. A'yaa xu tyámua' tyi'tyecháaj xá'ju'un, siajta huaju'uj xá'ju'un juxáahuaj, 'asta na'aj quee uvé'neye a'fjna i Círíistu', **11** ji'nye mua'aj xu tyu'taséjrataj i siaj jin jéehua tyámua' naa tyú'ruuj, a'fjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, ajta jéehua tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

Círíistu' pu a'fjn pué'een i tyaj jin júurij

12 Nye'ihuámua', a'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej, je'ej ti tyi'tfj náaruj, a'yaa pu'ij tyi'nyahuüre' mej mij jéetze' mue'tfj jáanamuj i nyúucaria'ra' i Dios.

13 Ji'nye i nyaj námi' a'fj pu jin séejre' nyaj jahuüre' i Círíistu', mej mij jáamua'reej a'fjmaj i xantáaru'uj i maj jacha'ij a'fjna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee majta néijmi'i i séecan. **14** Ajta mati'ij naaséj nyaj nami'huaca'aj, mue'tfj mu i nye'ihuámua' ahuóoca'an mej mij jaar-íá'xaj i nyúucaria'ra' i Círíistu', camu tyi'tzñnye' sulu a'fj mu jitze tyi'ca'nyej i tavástara'.

15 A'yaa pu tyi'ja'yájna maj séecan a'yan tyi'xaj i Círíistu' jitze ma'can, ji'nye jéehua mu chueerij nyéetzij jime', majta nyéjcha'üre', majta séecan a'yan tyi'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime' majta jutyamua've'ej. **16** Séecan mu i Círíistu' jitze ma'can tyi'xaj tzáahuatyí'ra'aj jime', máamua'reerij ti Dios a'fjna jin nyojo'ta'ítyaca', ney nyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra', **17** majta i séecan a'yaa mu ricij mej mij jujfí-mua'aj huatyóohuüre'en, camu tzáahuatyí'ra'aj jin tyi'xaj, sulu a'yaa mu tyá'xie've' mej mij naatamuárie'riste'en ijíj nyaj eetyánami'. **18** Ajta zji'nye rinyij? A'fj pu jéetze' juxie've' i maj tyi'xaj i Círíistu' jitze ma'can, a'fj nu jin nyetyamua've', capu ney jitze juxie've' tipua'aj tzáahuatyí'ra'aj jin metyí'xajta nusu mequee.

Nyajta nyóoche' jéetze' huatányetyamua've'sij, **19** ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej ti a'fjna naatyáhuüre'ej, siajta mua'aj xu naatáhuü a'fjna jime' siaj jahuoo i Dios jimi, ajta a'fjna i júuricama'ra' i Círíistu' a'fj pu ajta naatáhuü. **20** Ji'nye jéehua nu jacho've' ti i Dios quee a'náj naatatyévi'ra'astaj, sulu a'náj tina'aj pu jaataséjrataj mej mij jáamua'reej ney i Círíistu' jitze arányaca'neye tipua'aj nyaj júurij na'ríij nyaj huámu'nyij. **21** Ji'nye nyéetzij jime', ney nyooj júurij a'fj pu a'fjn pué'een nyaj jin jaatyáhuüre'ej a'fjci i Círíistu', ajta tipua'aj náamu'nyij, nu'ríj tyu'tyámue'tij u tajapuá. **22** Ajta tipua'aj ná'tyeevi'in nyaj júurij ná'ra'nyij, aj nu néijmi'i séjran je'ej nyaj tyi'muarie', canu che' jamua'reeren tyi'tfj ti jéetze' xá'puí', tyij nyaj á'tyeevi' nyaj júurij, nusu nyaj jiye'tzín huámu'nyij. **23** Jéehua pu nyamuarie'riste' ney nyij jamua'reej tyi'tfj ti jéetze' na'ránajchij, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj huámu'nyij ney nyij jamuán jó'ra'nyij i Círíistu', ji'nye a'yaa pu jéetze' tyámua' naa tye'mej ney jimi, **24** ajta ja'mua jime' a'yaa pu tyúuxie've' ney nyooj júurij. **25** Nyajta a'yan tyámua' naa tyá'mua'reej a'fjci jime', a'yaa nu huaquéej na'mej siaj sij jéetze' tyá'antzaahuatye'en, siajta huóotyamua've'en. **26** A'yaa nu ja'mua jamuán yetyu'tyaváaj na'mej, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Círíistu' ti Jesús pué'een.

Tyaj a'yan tyí'tyecheje je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Círíistu'

²⁷ A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan tyí'tyese'ej siaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti tyé'ijta i nyúucaria'ra' i Círíistu'. A'yaa xu eenye', tìpua'aj a'áa nya'tanyéj nyej nyij ja-muáamuaarej na'ríij nyequee, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'reej siaj néijmi'i tyá'tzaahuatye', siajta néijmi'i nyo'se' a'ájna jime' siaj ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios, ²⁸ caxu huá'tzìnye'ej a'ájma i maj jamuájcha'ñre'. A'yaa pu tyámua' naa tyé'miteere' maj a'ñimaj á'pua'ren, siajta mua'aj a'yaa xu tyá'mua'reeren ti já'muahuñre'en. A'íi pu i Dios jimi já'ma'can. ²⁹ A'áj xu jitze ma'can i Círíistu', capu a'ñ na'aj já'muaci'tyij siaj ja'tzaahuatye', sulu siaj sij siajta jajpuéetzij xá'ra'nyij jitzán ma'can. ³⁰ Mua'aj nyajta nyáaj taxa'aj tu tyí'tyenyose'. Xu'ríj jaaséj je'ej nyaj jájcuaj tyu'tyéenyosej, ajta ijíj a'yaa xu siooj tyí'namuaj nyej nyóoche' a'yan tyí'nyose'.

Maj huóoxie've'en majta quee ootzáahuatye'ej

2 A'yaa pu'uj, tìpua'aj i Círíistu' jamuaata'an siaj séecan ca'nyíjra'aj huatá'an, tìpua'aj a'yan se-tyá'xie've'ej siaj séecan tyámua' tyu'tyéjeevej, tìpua'aj néijmi'i a'ájna jitze xa'rooca'nyéj i júuricama'ra' i Dios, tìpua'aj siahuá'cu'vaj i juxa'aj tyeétyee, ² sianaatatyámua'viste' a'ájna jime' siaj tyámua' naa tyí'tyechajcaj, siaj sij néijmi'i juxa'aj tyityahuóoxie've'en, siaj juxa'aj siana'aj tyéejtyoove'en siajta juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajca. ³ Caxu tyí'táj je'ej uuríaj siaj sij a'ájna jin ahuóotzaahuatye'en, sulu caa xu'uj tyityeyóoxaahuataj, siajta a'yan tyaataxáj maj i séecan jéetze' tyámua' een siata'aj sij quee jujíimua'aj óotzaahuatye'ej. ⁴ Che' quee a'táj jahuoocaj i ti jitzán juxie've', sulu che' ajta jaatáhuñre'en i séej tyí'táj ti a'yan tyá'itziitye'.

Je'ej maj tyeetyáxaahuataca' i Círíistu', ajta i ti jin ty-ityaváaj ja'raa

⁵ Siata'aj juxa'aj siana'aj tyí'mua'ajcaj sñij ajta sñij tì'ij ajta tyí'mua'tzej i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een, ⁶ ajta i Círíistu', a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejria'ca'aj tì'ij i Dios, ajta capu a'ájna jitze tyu'tyáaca'an ti a'yan cha'tána'aj eenye' tì'ij i Dios, ⁷ Sulu aa pu tyoohuá'xij juxié'vi'ra' jime' i ti jin tyí'tyávaaca'aj u tajapuá, aj pu'ij a'yan hu-ataséjre tì'ij i a'táj maj tyé'ijtye'. A'yaa pu huóoruuj mati'ij séecan i tyeétyee, ajta a'yan tyu'tóosejrataca' tì'ij a'táj tiquee tyí'táj jin tyí'tyéjvee, ⁸ a'yaa pu tyu'tyóoxaahuataca' tì'ij i tiquee va'cán jin tyí'tyéjvee, ajta hu-atóoa' ti huámu'i'nyij i cúruuj jitze. ⁹ A'áj pu jin i Dios tye'entyáaruujtye' tyí'táj jime' ti jéetze' ve'éj ajta ti jéetze' naa huasé'rin i tyétyaca' jimi, ¹⁰ mata'aj mij néijmi'i a'ájna xicáara' jitze tyítunutaxi'in jimi i Jesús, i maj tajapuá já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj tajityé já'sejre', ¹¹ mata'aj mij néijmi'i jáamua'tyij ti i tavástara' a'ñin pué'een i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, tyej tyij a'ájna jin tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj javástara'.

I maj tyá'tzaahuatye' a'yaa mu een tì'ij i tatzárij íyan i cháanacaj japua

¹² A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yájna siati'ij mua'aj a'náj tina'aj tyiná'astijre', caxu a'áa siana'aj nyati'ijta a'áa jó'catyíi ja'mua jamuán, jéetze' xu ijíj nyaj ya' imuáj huatyéjve. A'áj xu jitze tyú'-ca'nyej i ti já'muahuñre'en jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi sejcha'ñij, ¹³ ji'nye i Dios, a'ñ pu ca'nyíjra'aj ja-muaatá'sij, siaj sij xá'pui' huárinyij, ajta ja-muaatáhuñre'sij siaj sij ja'antyíci'tyij.

¹⁴ A'yaa xu néijmi'i jin huárinyij caxu je'ej pua'aj tyúuxajtaj, siata'aj quee junyo'sitye'ej, ¹⁵ ta'aj ij quee a'táj tyí'táj ja'mua jitze pua'ritye'ej nusu siaj tyí'táj jin ootyá'itzeere'en, siaj sij yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ra'nyij i Dios, tyámua' sia'éenya'aj hua' tzajta' i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee majta quee xá'pui' metyityoomuámua're'. Hua' tzajta' a'yaa xu tyí'tyatatzarej mati'ij i xú'ra'vetyee íyan cháanacaj japua, ¹⁶ siajta tyámua' eenye' a'ájci jitze i nyúucarij ti júuricamej tyu'tá'-caa, a'yaa pu'ij tì'ij uvé'nyej i Círíistu', aj nu nyij ootány-atzaahuatye'sij ja'mua jime', a'yan nyetya'mua'rériaj nyej quee huáapua'aj tyu'muáriej. ¹⁷ Tyij nyajta nyáaj huámu'i'nyij siaj sij mua'aj ja'antyíci'tyij i siaj tyu'tá-mu'vejritaj i Dios jimi a'ájna jime' i siaj tyá'tzaahuatye', nyáaj nu nyetyamua've' nyajta jamuaatá'sij siaj sij a'yan cha'taj siana'aj tyityaatóotyamua've'en.

¹⁸ Siata'aj huatóotyamua've'en siajta mua'aj, siajta nyéetzij naata'an i nyaj jin huatányetyamua've'en.

I Timoteo ajta i Epafrodito

¹⁹ A'áj nu jitze tyí'ca'nyej i tavástara' Jesús, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiye'tzín i Timoteo huata'ítyej ja'mua jimi, nyej nyij huatányetyamua've'en nyati'ij jáamua'reej je'ej ti tyaja'muahuñre'. ²⁰ Ji'nye capu ma' a'táj ti a'yan cha'tána'aj tyí'mua'tzej nyati'ij nyáaj, siajta jéehua jitzán juxie've', ²¹ néijmi'i mu a'yan tyá'huoo je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', camu a'ájna huoo je'ej ti jitzán tyúuxie've' i Círíistu' ti Jesús pué'een. ²² Siajta mua'aj xu'ríj jamua'reej ti tyámua' tyí'tyúucha'ij a'ájna i Timoteo, ajta jéehua arí tyu'tyáhuñ a'ájna jime' ti jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, a'yaa pu tyináahuñ tì'ij nyiyóoj ti pué'eenye'. ²³ A'yaa nu nyij tyá'xie've' nyaj jaata'ítyej ja'mua jimi, nyati'ij jáamua'reej je'ej ti ye'ej tye'mej nyej jimi, ²⁴ nyajta nu nyavástara' jimi tyí'ca'nyej nyej nyij nyasñij ca'nácan a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi.

²⁵ A'yaa pu ajta nya'asej ti xá'pui' nyej nyajta ja'mua jimi jaata'ítyej i nye'ihuáara' Epafrodito, i ti nyajamuan tyí'muarie', i siaj mua'aj yo'ta'ityaca' nye jimi tì'ij tyinaatá'an tyí'táj ti tyiná'itziitya'ca'aj.

²⁶ Jéehua pu a'ñin já'muasejramu', ajta je'ej pua'aj jaata'aj a'ájna jime' i siaj jáamua'reeri' ti a'ñin tyí'ijcu'nyaca'. ²⁷ A'yaa pu tyí'ja'yájna ti tyí'cui'ca'aj, tfmua' pu huamuí', ajta i Dios pu ja'ancu'vaxij a'ájci, ajta capu a'áj na'aj sulu a'yaa pu cha'tána'aj tyiná'ancu'vaxij nyéetzij, nyej nyij quee nyaxaamu'jritya'aj i nyaj jin jajpuéetzij. ²⁸ A'áj nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj jiye'tzín

jaata'ityej ja'mua jimi, siata'aj sij quee che' juxaa-muijritya'aj. ²⁹ Siata'aj jaataxié've'en xuutyámua've'ej i tavástará' jitze ma'can, siajta jéehua huo'xié've'en i tyétyacaa tí'ij a'íjna, ³⁰ jí'nye tǐmua' pu huamuí' a'yan tyí'muárie'caj i Círíistu' jitze ma'can. A'yaa pu tyí'xie'viria'ra'ca'aj ti huámuí'nyij, a'íj pu jin tin hua-muí' a'íjna jime' ti naatyáhuüre'en i siaj jin quee mua'aj pu jáaruuj.

A'íjna i tí jí'récán jime' tyí'huüre' i Dios jimi

3 A'yaa pu'ij nye'ihuámua', siata'aj huótya-mua've'en i tavástará' jimi. Capu nya'una'aviste' nyej nyajtáhua'aj tyajaamuata'ityi' je'ej nyaj nyeríj tyajamuaata'ityi'ri', a'íj pu jamuaatyáhuüre'ej. ² Tyámua' xu'uj a'íjma jimi i tyétyacaa i maj a'yan een mati'ij i tzi'cíj i tiquee a'tíj huá'ya'muaj, i maj quee tyámua' tyí'muarie', majta juhué'ra' ajtasi'chej, ³ jí'nye i maj jí'récán jime' ja'antysisi'chej i junavíj, ityáj tu a'íj pué'een, ajta i júuricama'ra' i Dios, a'íj pu ca'nyíjra'aj tatá'caa tyej tyij tyaatatyójtzi're'en, a'íj tu jin tatyamua've' tyaj jitzán ajtyáma'can i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een, tyajta quee tyí'tíj jitze tyí'ca'nyej ti séejre'. ⁴ Nyáaj nu nyajta a'yan tyu'tányaci'puaj nyaj a'íjna jitze tyú'ca'nyej. Capu máaj a'tíj a'íjna jin a'yan tyu'tóoci'puaj nyati'ij nyáaj, ⁵ tí'ij tyoomá'caj arahué-icaj xicáj nyaj huanie'huaca', aj mu mij ja'antysisíjchaca' i nyanavíj, hua' jitze nu ajtyáma'can i maj yójmua'mua' pué'een a'íjna i Israel, nyajta a'íj jitze eeráma'can i Benjamín, hebreo nu pué'een nyajta a'íjma jitze huanie'huaca'. Nyajta a'íjna jime' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'íjma nu jitze ajtyáma'cantaca'aj fariseos, ⁶ jéehua nu huápuí'ij já'astyajca'aj a'íjna i nye yi'ráj, a'íj nu jin je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i maj tyá'tzaahuatye' i Jesús jimi, nyajta quee a'náj tyí'tíj jin ootyá'tzee a'íjna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁷ Ajta néijmi'i a'íjna, i tí jéehua nyejitzé juxié'va'ca'aj, ijíj nyaj jahuüre' i Círíistu', a'yaa nu tyá'mua'reej tiquee tyí'tíj huüre'. ⁸ Ajta a'yaa pu jéetze', capu maja'tyí'tíj ti jéetze' nyetyáhu'i'rii tí'ij nyaj jáamua'tyij a'íjna i nyavástará', a'íjna i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een. A'íj nu jitze ma'can i Círíistu' nyeríj néijmi'i tyojo'riej, nyáaj nu metyóoraxij yaa tí'ij xiéerij nyej nyij tyu'tyámue'tin i Círíistu' jimi, ⁹ ajta nyej nyij jitzán ajtyáma'cantaj ná'ra'nyij, canu nyej nyáaj tyámua' tyí'tyevij, a'íjna jime' i nyaj néijmi'i ará'astej je'ej tí tyá'xaj i yu'xarij jitze, sulu a'yaa nu tyámua' tyí'tyevij a'íjna jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Círíistu', i tí Dios a'yan tyinaatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye'. ¹⁰ A'yaa nu tyá'xie've' nyaj jáamua'tyij a'íjna i Círíistu', nyajta jáamua'tyij i muárie'ria'ra' i tí jin huatájuuriaca', ajta i tí jin jaapuétzitariaca', nyej nyij a'yan séeria'aj ná'ra'nyij tí'ij a'íjna i Círíistu' tí'ij huamuí', ¹¹ a'yaa nu tye'e-jchó've' nyaj jaatáa'sej a'ájna xicáara' jitze mati'ij huatájuuritaj i muí'chítýee.

Catu tyeexúj néijmi'i jin antyítaci'j

¹² Canu a'yan tyí'xaj nyej nyáaj nyeríj néijmi'i tyu'táa'saca', canu nyajta a'íj pué'een i tiquee tyí'tíj

jin á'tzeere', a'yaa nu nyóoche' tyu'méj nyej nyij jaatáa'sej, jí'nye a'íj pu i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een anaquéej nyéetzij naatáa'saca'. ¹³ Nye'ihuámua', canu a'yan tyajámua'ixaatye' yee nu'ríj néijmi'i jin tyámua' huaríj, sulu a'yaa nu ricíj nyej nyij quee che' a'íj-na jitze tyí'mua'ajcaj i nyaj nyeríj metyaja'ajhua'xij, nyajta je'en huatányaca'nyej nyej nyij jaatáa'sej i ta'nájcaj, ¹⁴ nyata'aj nyij a'áa ja'rá'astij jo'tyaj yá-mue'tin i tí naa een i Dios ti jin taatajé a'íjna jitze ma'can i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ Néijmi'i i tyaj tyeríj huásij a'íjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tyúuxie've' tyaj seequéj tyú'mua'tyij. Típua'aj mua'aj tyí'tíj jitze seequéj setyi'-mua'tzej, Dios pu ajta a'yan tyajamuataséjratye'sij. ¹⁶ Ajta a'yájna, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej tyaj tyeríj tyí'tíj tyu'táa'saca'.

I tyej tyá'tzaahuatye' tajapuá tu já'ma'can

¹⁷ Nye'ihuámua', siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyej nyáaj ricíj siajta a'íjma jitze tyí'huó'ití i maj a'yan tyí'tyechej je'ej tyaj tyeríj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ¹⁸ Nu'ríj mue'tíj a'yan tyajamuáa'ixaa, ijíj nu nyajtáhua'aj a'yan tyajamuaté'xaatye'sij na-canyeyi'nyaj, a'íjna jime' maj mue'tíj a'yan tyityetyúucha'ij mati'ij i maj jájcha'üre' i Círíistu' i tí huamuí' i cúruuj jitze, ¹⁹ a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj jó'vetyij. Jéetze' pu hua' jitze juxie've' maj jéehua tyú'cua'nyij, a'íj pu'ij hua' dios pué'een, majta a'íjna jin óotzaahuatye' i tí tyú'tyevi'raste'. A'íj mu'uj jitze tyí'mua'tzej íyan tí tyí'sejre' i cháanacaj japua. ²⁰ Tyajta ityáj, tajapuá tu já'ma'can, tyajta a'yan tye'ejchó've' tí i tavástará' a'íjna i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een yava'cáanyej tí'ij tíi'rátoonyij, ²¹ a'íj pu seequéj ja'uuren i tyaj jatyhue'ra' tiquee tyí'tíj huüre' tí'ij a'yan jáa'uurej tí'ij i tyévira' tí naa huasé'rin. Ajta a'íjna jin a'yan joorej i tí néijmi'i jin putyí'uurej i tí jitzán eeráma'can tí'ij tyámua' tyú'uurej i tí tyí'sejre'.

Tyiche' a'náj tína'aj tatyamua've'ej i tavástará' jimi

4 A'yaa pu'ij, nye'ihuámua' i nyaj já'muaxie've', i nyaj jéehua já'muasejramu', mua'aj xu a'íj pué'een i nyaj jin huatányetyamua've'en, i nyaj jamuamue'tij, a'yaa xu tyámua' tyityaaju'un i tavástará' jimi.

² Jéehua nu huá'huavii a'íjma i Evodia nyajta a'íjci i Síntique, mej mij antyúuci'piire'en maj tyámua' tyuu'ihuámua'aj muá'ra'nyij i tavástará' jimi. ³ Pajta muáaj, mu paj nyéetzij jamuán tyí'muarie', a'yaa nu tyí'muahuavii paj huo'táhuüre'en a'mújma mu úucaa, jí'nye a'íj mu jéehua huatyéenyosej mej mij naatáhuüre' tyaj huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios a'íjna jamuán i Clemente, majtáhua'aj i séecan i maj nyajamuan tyu'muáriej. A'íjma mu meríj á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze júuricamej tí tyu'tá'caa.

Je'ej nyaj néijmi'caa tyí'ijtye'

⁴ A'náj tina'aj xu jutyamua've'ej i tavástará' jimi. Nya-
jtáhua'aj nu jamuaaté'examu'ej: Siahúóotyamua've'.

⁵ Miche' néijmi'i a'yan tyaja'muamua'jtyaj siaj tyámua'
naa tyí'tyetyeityee. Pu'ríj yevéjri' tí'ij i tavástará'
uvé'nyesij.

⁶ Caxu tyí'táj jin je'ej tyityóomua'ajcaj, sulu néijmi'i xu
jin huatyényuunyij i Dios jimi, xaatahuaviiri', siajta
tyaatatyójtzi're'en. ⁷ A'yaa pu i Dios tyajamuaatá'sij i
siaj jin tyámua' huárinyij i jutzájta', ajta a'íjna jéetze'
pu tyámua' een je'ej maj quee tyiyó'itej i tyétyacaa, aj-
ta i tí jin tyámua' já'mua'uuren a'íj pu jacha'íj ja'mej i
ja'muaxiéjnyu'caa, ajta je'ej siaj tyí'mua'tzej a'íjna jitze
ma'can i Ciríistu' tí Jesús pué'een.

A'íj xu jitze a'náj tina'aj tyí'mua'ajcaj je'ej tí tyí'xa'puí'

⁸ Uve'tyáatican jime', nye'ihuáamua', siata'aj a'íjna
jitze tyú'mua'tyij i tí jír'é'can jime', siajta i tí a'yan tye'-
tyévijtye' siaj sij tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'íj, siajta
a'íjna jitze i tí huatóoje'yey, siajta i tí jumua'táj, i tí naa
huasé'rin, i tí naa namuajre'. Siata'aj néijmi'i a'íjna
jitze tyú'mua'tyij je'ej siaj tyí'táj tyámua' tyu'yí'tin, mej
mij a'íjna jin tyámua' jamojo'sejraj.

⁹ Siata'aj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuaamuá'-
tyej, siajta je'ej nyaj tyajamuá'ixaa, je'ej siaj tyináana-
muajri' ajta je'ej siaj tyinaaséj, a'yaa xu huárinyij ajta i
Dios tí tyámua' já'mua'uurej a'íj pu ja'mua jamuán
séeria'aj ja'mej.

Tyí'táj maj tyaatapuéjve i Filipos maj já'ma'can

¹⁰ Jéehua nu nyetyamua've' i tavástará' jimi a'íjna
jime' i siaj mua'aj no'támua'reeri'. Canu a'yan tyí'xaj
yee mua'aj xu nyojo'hua'xij, sulu caxu pújooriajva'aj
je'ej siaj yee tyinaatáhuire'en. ¹¹ Canu nyajta a'yan
tyí'xaj yee canu je'ej tyéejviicue', jí'nye nu'ríj jaarí'rej
nyaj huatányetyamua've'en a'íjna jime' a'chu nyej ty-
í'táj tyí'cha'íj. ¹² Nyáamua'ree je'ej tí tyú'asej típua'aj
nyequee je'ej tyéejviicue'raj, nyajta jamua'reej típua'aj

jéehua nyetyí'ijcha'íj. Nu'ríj jaarí'rej je'ej nyaj huárinyij
néijmi'i jime', a'yaa nu'uj tányana'aj típua'aj tyámua'
nya'axcaj nusu típua'aj nye í'cuataj, ajta típua'aj jée-
hua nyetyí'ijcha'íj nusu nyequee tyí'táj tyí'cha'íj. ¹³ Néi-
jmi'i nu putyí'uurej nyej nyij tyu'tyámue'tij, a'íjna jime'
nyaj i Ciríistu' jitze arányaca'nyej. ¹⁴ Siajta mua'aj
xá'puí' xu huaríj, a'íjna jime' siaj naatáhuí' i nyaj jin
óoviicue'rej.

¹⁵ Nyatí'ij a'áa ja'rájraa a Macedonia, nyej nyij hu-
atyényechenyij nyaj huó'ixaatyee'en i nyúucaria'ra' i
Dios, mua'aj xu naatáhuí' mu siaj Filipos jóosi'rii,
mua'aj xu a'íjn pué'een i siaj tyinaatapuéjvej, siajta
mua'aj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi. ¹⁶ Ajta nyatí'ij a'áa
jo'tyávaaca'aj a Tesalónica, caxu séej siana'aj tyi-
naata'ítyi'ri' i tí tyiná'itziitya'ca'aj nyej nyij a'íjna jin hu-
atyényahuire'en. ¹⁷ Canu nyajta a'yan tyá'huoo siaj sij
tyinaanáchitye'en, sulu a'yaa nu tyá'xie've' siaj mua'aj
jéetze' tya'ancuriáan i Dios jimi. ¹⁸ Néijmi'i nu tya'an-
curiáa', ajta arí tyina'vá'itzi'tyee. I Epafrodito siaj jimi
tyinyojo'ta'ítyi'ri', jéehua nu tyí'ijcha'íj. I siaj mutyinyo-
jo'ta'ítyi'ri' a'yaa pu een tí'ij mu'vejrij tí naa tyaarie'ej,
tí ajta ja'ráanajchi i Dios. ¹⁹ A'íj pu jin i Dios i nyaj
jahuí're', a'íj pu néijmi'i tyajamuaatá'sij i tí tyaja-
muá'itziitye', a'yájna tí'ij a'íj tya'ráanajchi, jí'nye a'íj pu
néijmi'i tyí'ijcha'íj i Ciríistu' jimi i tí Jesús pué'een.
²⁰ Tyiche' jusén jin tyé'tyójtzi're'ej i Dios, a'íjna i tavás-
tara'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tí jin antyípuaríj

²¹ Siata'aj huo'tatyójtze'en nyejitzé ma'can néijmi'caa
i maj justí'rii i Dios jimi, a'íjna jime' tí i Ciríistu' hua'
japua huatanyúj. Majta i nye'ihuáamua' i maj nyaja-
muan yahuatyíj, a'íj mu majta yajá'muatyójtze'. ²² Néi-
jmi'i i maj yahuatyíj i maj jimi séejre' i Dios, a'íj mu ya-
já'muatyójtze', majta a'íjma i maj jitzán ajtyáma'can i
tye'ítyeristyamua'me'en i tí tyihua'íjtye' i Roma maj
ja'ajtyáma'can.

²³ Che' i tavástará', a'íjna i Ciríistu' tí Jesús pué'een,
che' a'íjn tyámua' tyajamuá'acha'íjn.

Colosenses

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyí'huüre' i Círíistu' jimi, ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios, nyajamuan a'fjna i nye'ihuáara' Timoteo, ² a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Colosas ja'chej, siajta tyámua' tyúu'ihuaamua' i Círíistu' jimi. Che' i Dios i tyaj jajvástara' tyámua' tyajamuáacha'ín, ajta tyámua' ja-muáa'uurej mu ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta huá'huaviitze' i maj tyá'tzaahuaty'e'

³ Tyati'ijta huatyényuunyij tyajta tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', i vástaria'ra' a'fjci i tavástará' i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een. ⁴ Ji'nye a'yaa tu tyámua'reeri' siaj tyá'tzaahuaty'e' i Círíistu' jimi, siajta jéehua hua'xie've' i maj majta tyá'tzaahuaty'e' i Dios jimi, ⁵ a'yaa xu ricij seejcho'va'aj je'ej ti arí mua'ajmaj tyajamaaci'ij u tajapúa. A'ij xu mua'aj serij huánamuajri' i nyúucarij ti jiré'can jime' tzaahuaty'i'ra'aj jin jaxaj i Dios ⁶ i ti'ij ajta ja'mua jimi huataséjre. A'ijna i nyúucarij a'yaa pu ti'ij i ciyéj ta'ajhuóse'sij, ajta je'en hu-atatáque'sij néijmi'que' íyan i cháanacaj japua, a'yájna ti'ij huarfj ja'mua jimi siati'ij jáanamujri' i ti jin jéehua já'muaxie've' i Dios siajta jaamua'aj i ti jiré'can jime' a'fjna jimi. ⁷ A'yaa pu tyajamuamuá'tyey a'fjna i Epafras, i ti tajamuán tyí'muarie' siajta a'yan tyá'-mua'reej ti tyámua' naa tyí'huüre' i Círíistu' jimi. ⁸ A'fj pu arí taaté'exaa je'ej ti tyaja'muahuüre' ajta siaj jéehua juxie've' a'fjna jime' ti i júuricama'ra' i Dios já'-muahuüre'.

⁹ A'fj tu jin ityáj, tyati'ij jáamua'reeri', catu a'náj jaatapuá'citaca' tyaj jahuoocaj i Dios jimi tyajta a'yan tyá'huavij ti a'fjn jamuáamua'tyey je'ej ti tya'ajxié'vi'ra' siaj sij néijmi'i jo'itéej xá'ra'nyij ajta siaj sij jáamua'reej je'ej ti tyí'een i júuricama'ra' jimi i Dios. ¹⁰ A'yaa xu tyámua' tyityetyúucha'ij xá'ju'un mati'ij i maj tyeftyeristyamua'me'en pué'een i tavástará', siaj sij a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta a'yan huárinij je'ej ti tya'ránajchi i tavástará', siajta a'yan eenye' ti'ij ciyéj ti ajhuóse'sij ajta je'en antatáque'esij, a'fjna jime' siaj jamua'tyey i Dios. ¹¹ A'yaa tu tyá'huavij ti a'fjn jamuata'an néijmi'i i ca'nyijra'aj i já'muatjazajta', siaj sij a'fj jitze arooca'nyáaj setyo'táviicue', siajta jacho'va'aj je'ej ti tyi'tfj já'mua'uurej, siajta je'en a'fjna jin hu-atóotyamua've'en, ¹² aj xu sij tyaatatyójtzi're'ej i tyaj jajvástara', i ti jamuataá' siaj sij ja'ancuriá'an a'fjci i ti já'-muaci'tyij a'ájna jo'tij a'náj tina'aj jó'nyeerilij je'ej ti

a'fjn tyihuo'tá'sij i jutyé'tyeristyamua'. ¹³ Dios pu tajapúa huatanyúj a'ájna jo'tij jo'tíca', ajta je'en tojo'ví'tij jo'tij tyejé'ijtaj a'fjna i yójra' i ti huápu'ij jaxie've', ¹⁴ a'fj pu tyu'nájchitaca' i tyaj jin tyé'cha'íca'aj i Dios jimi, a'fjci jime' i ti yójra' tajíme' huamuí', ti'ij tyitaatú'uunyil i tyaj jin á'itzeeria'ca'aj.

Dios pu taataxié'vej a'fjci jime' ti i Círíistu' tajitzé ma'-can huamuí'

¹⁵ Círíistu' pu a'fjn pué'een i tyaj jin jáamua'reej je'ej ti een i Dios i tyaj quee jaséj, a'fj pu ajta a'fjn pué'een i ti anaquéej séjria'ca'aj ti'ij quee xu maja'tyí'títacaj.

¹⁶ Dios pu i Círíistu' jimi néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj puamáj tyí'sejre' u tajapúa ajta íyan i cháanacaj japua, néijmi'i i ti tyí'sejre' ajta i tiquee tyí'sejre', ajta i júuricamej i maj néijmi'que' tyí'ijta. Dios pu néijmi'caa huátaahuaca' mej mij a'fj jitze ajtyáma'cantaj. ¹⁷ Círíistu' pu'ríj séjria'ca'aj ti'ij quee xu majá'tyí'títaca'aj, ajta i ti tyí'sejre' a'fj pu jitze néijmi'i tya'róoca'nyej. ¹⁸ Ajta i Círíistu' pu a'fjn pué'een i hua' mu'uj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' i ti ajta tyévira' pué'een. A'fj pu a'fjn pué'een i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj, i ti anaquéej hu-atájuurica', ti'ij a'fjn pue'éenye'ej tá'ra'nyij i ti néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁹ Ji'nye a'yaa pu tya'ránajchaca' i Dios ti i Círíistu' jimi séeria'aj tá'ra'nyij i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ²⁰ ajta i Círíistu' jitze ma'can Dios pu néijmi'caa tyámua' tyu'tyéje mej mij jitzán hu-atyá'itzeere'en, mati'ij mana'aj a'fjima i maj tajapúa já'sejre', majta i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'fj pu tyámua' huó'ruuj a'fjna jime' ti i Círíistu' i juxúure' eeráaxirej i cúruuj jitze.

²¹ Anaquéej xu mua'aj a' imuáj já'ma'cantaca'aj i Dios jimi, siajta jájcha'íria'ca'aj i jutzájta', a'fjna jime' siaj je'ej tyityetyúucha'íca'aj, ²² ajta íjij i Círíistu' pu tyámua' jamuáaruuj ti'ij huamuí' i cúruuj jitze, ajta jaa-puéjtzitariaca'. A'yaa pu'ij huarfj ti'ij jamuá'anvítin i Dios jimi, siajta je'en jimi huatyá'itzeere'en, tyámua' sia'éenya'aj, siajta quee che' tyi'tfj jin á'itzeeria'aj, capu ajta a'tfj ja'mua jitze tyi'tfj jin tyi'puá'ritye'ej ta'mej. ²³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj tyámua' naa tyá'tzaahuaty'e'ej, siajta quee yó'hua'nán i siaj jajchó've' a'yájna ti'ij tyá'xaj i nyúucaria'ra' i Dios i siaj jáanamujri'. A'fj pu a'fjn pué'een i nyúucarij i maj merij huó'ixaaj néijmi'que' i cháanacaj, i nyaj nyáaj Pablo a'fjna jin tyí'huüre' nyej nyij huó'ré'ixaaty'e'en.

Pablo pu huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios a'ñjma i maj séej chuéj japua já'ma'can

²⁴ Ijij nu nyetyamua've' a'ñjna jime' i nyaj jin japuéjtzitarej ja'mua jime', ji'nye a'yaa nu tyá'nejimi'tare' a'íjci i nyahue'ra' jitze i ti á'ítzeere' i Círíistu' ti jin jaapuéjtzitariaca', nyáaj nu a'yan rinyij a'ñjna jitze i tyeétyeristya-mua'me'en jimi i maj tyévira' pué'een. ²⁵ Dios pu a'ñjna naata'íj nyej nyij huo'tyáhuire'en i maj jusi'rii i tyejúuj tzajta', a'yaa pu tyinaa'íjcaj nyej nyij tyámua' jamuáa'u-urej, nyajta huo'ré'ixaatye'en néijmi'que' i nyúucari-a'ra', ²⁶ a'ñjna i nyúucarij, i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi ti'ij na'aj ajca'huá' imuáj ajta yatij je'ré'nyeje, i ti ijíj arí huó'ixaaj jéjre'citze' a'ñjma i maj tyá'tzaahuatye'.

²⁷ A'ñmaj pu i Dios huataséjratyej i ti naa huasé'rin jimi, i maj majta jin huatóotyamua've'sij, ajta a'ñjna jin jamuaatyécha'ísij néijmi'caa jimi i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'ñjna i ti ju'avaataca'aj a'ñ pu a'ñn pué'een i Círíistu', i ti ja'mua jimi séejre', i siaj siajta jajchó've' i ti naa huasé'rin ti'ij ja'mua jimi séeria'aj tá'ra'nyij.

²⁸ Ityáj tu tyihuá'ixaatye' i Círíistu' jitze ma'can, tyámua' tyetyihuá'ixaatye'ej tyajta tyihua'mua'tyée mej mij jáamua'reej tzáahuatyí'ra'aj jime' i ti a'yan tyí'ja'yájna, mej mij tyámua' éenye'ej huatóosejrata i Círíistu' jimi. ²⁹ A'ñ nu jin ca'nyíin tyí'muarie', nyajta a'yan tyí'nyo'se' néijmi'i jime' nyajta a'ñjna jime' i Círíistu' ti jin néijmi'i putyí'uurej.

2 A'yaa nu tyá'xie've' siaj jáamua'reej nyaj jéehua ja'mua jime' nyo'se', nyajta hua' jime' i maj Laodicea ja'chej, nyajta hua' jime' i maj quee a'náj naaséj nye tyévira' jitze. ² A'yaa nu ríicij mej mij a'ñmaj huatyóoca'nyeje i jutzájta', mej mij majta tyámua' tyu-u'ihuáamua'aj muá'ra'nyij, majta huóoxie've'en, ti'ij huo'ci'tyij i maj jin yo'itéej muá'ra'nyij néijmi'i i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, i ti a'ñn pué'een i Círíistu', ³ ji'nye a'ñ pu jimi néijmi'i tyí'sejre' i ti tyúuxie've' tyej tyij tyámua' metyityoomuámua're'ej tyajta néijmi'i tyo-jo'itéej tá'ra'nyij. ⁴ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', ta'aj ij quee a'tíj já'muacuanamuaj a'ñjna jime' i nyúucarij ti naa namuajre'. ⁵ Tyij nyequee nyajta ja'mua jamuán ajo'tyéjvee, nyaj júuricamej pu ja'mua jimi séejre', a'ñ nu jin nyetyamua've' nyaj jáamua'reej siaj tyámua' tyityaajú' a'ñjna jime' siaj tyá'tzaahuatye' i Círíistu' jimi.

Í júuricamej ti jájcuaj i Círíistu' jimi

⁶ A'ñ pu jin, mua'aj mu siaj seríj ja'antzaahuaj i Círíistu' ti'ij juvástara', a'yaa pu tyúuxie've' siaj sij a'yan tyitye'yúucha'ij mati'ij i maj Círíistu' jimi séejre', ⁷ siaj sij a'yan eenye' ti'ij i ciyéj ti tyétye' imuáj jo'canaana'ajmee, a'ñjna jitze xuuca'nyéej i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yájna mati'ij tyajamuamuá'tyej, siajta a'náj tina'aj tyé'tyojtzire'ej i Dios.

⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, caxu tooa'care'en maj já'muacuanamuaj i nyúucarij jime' ti hue'tzij pué'een, ji'nye camu a'ñmaj Círíistu' jimi jo'vá'ju', sulu a'ñ mu

huá'ixaatye' je'ej maj jujñmua'aj tyéejtyoj, majta a'ñjna jin tyí'mua'taj íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua.

⁹ Ji'nye néijmi'i i Dios ti jimi tyajá'ma'can, a'ñ pu jimi tyí'sejre' i Círíistu', ¹⁰ ajta i Dios a'ñ pu jitze néijmi'caa tyámua' já'mua'uurej, ji'nye i Círíistu' pu antyúumua'reej a'ñjma jimi i júuricamej i maj tyí'ijta, majta tyi'tíj jin tyityetyu'uj. ¹¹ A'ñ xu siajta mua'aj jimi seríj ja'rá'astee a'íjci jime' i maj ja'antysis'chej i junavíj, i Dios ti jin a'yan jamuáaruuj siati'ij jimi ajtyáhuixij i Círíistu', ajta tyajamuacáa'ri'ri' i siaj jin je'ej pua'aj rij-caa. ¹² Siati'ij huái'huaca', aj xu siajta jamuán avá'nami'huaca' i Círíistu', siajta je'en jamuán huatájuuria-ca', ji'nye mua'aj xu ja'antzaahuaj a'ñjna i Dios ti néijmi'i jin putyí'uurej ti'ij jaatájuurityej. ¹³ Jájcuaj imuáj pu muí'chica'aj i ja'mua júuricamej a'ñjna jime' i siaj jéehua je'ej pua'aj rijca, ajta ijíj i Dios pu'ríj i júuricamej jamuaatá' jamuán i Círíistu', i ti ajta néijmi'i tyitaatú'u-nyí'ri' i tyaj jin ootyá'ítzee. ¹⁴ Dios pu jo'úuj i ti á'yu'si'huaca'aj i tyaj jime' tyé'cha'íica'aj i ti ajta ca'nyéjrij jin tyí'ta'ijtya'ca'aj, a'yaa pu tye'entyipua'ria-ca' ti'ij óotateehuaca' i cúruuj jitze, a'ñjna jamuán i Círíistu'. ¹⁵ Dios pu tyihuáa'ri'ri' i maj tyityatatyá'ca'aj i júuricamej maj je'ej pua'aj een, ajta i Círíistu' jimi huo'tatyévi'raste jéjre'citze' ti'ij eetyájra hua'najáapuaj i ti huo'mué'tij.

Maj tyú'huoonyij a'íjci i jútye' ti tyajá'ma'can

¹⁶ A'ñ pu jin, che' quee a'tíj je'ej tyaja'muaxajtaj je'ej siaj tyí'tíj tyí'cua', na'ríij je'ej siaj tyí'tyeye', nusu a'ñjna xicáara' ti jitzán a'yaa tyúuxie've' siaj tyú'ye'estej ti'ijta tyo'tyé'iten i máxcirie', na'ríij ti'ijta tya'rá'astij a'náj maj juso'pii. ¹⁷ Néijmi'i a'ñjna a'yaa pu mua'ajmaj tyaja'mua'uurej, ajta a'yan tyí'huire' tyej tyij jáamua'reej je'ej ti yatyojooméj, ajta i ti jí're'can jime' a'ñ pu a'ñn pué'een i Círíistu'. ¹⁸ Caxu tooa'care'en mej mij je'ej pua'aj já'mua'uurej a'ñmaj i maj a'yan tyúusejrataj mati'ij i maj quee tyí'tíj jin tyityetyu'uj, majta a'ñmaj najchej i maj tyí'huire' u tajapúa, a'yaa mu majta tyí'x-aj maj nu'uj tyí'tíj tyí'sej, a'ñ mu mij jéehua jin óotzaahuatye' i ti quee tyí'tíj huire'. ¹⁹ Camu a'ñmaj a'ñ jitze ajtyáma'can i Círíistu', i ti néijmi'i ve'sij i tyaj jatyhue'ra' ajta tyá'cue'tyej, tyej tyij néijmi'i jitzán séjre'ej ti'ij i Dios tyá'xie've'. ²⁰ Xu'ríj mua'aj huácuij i Círíistu' jamuán a'ñ mu jin quee che' tyajá'mua'ijtye' i maj tyí'ijta íyan i cháanacaj japua. ¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan cha'taj siana'aj ríicij mati'ij a'ñmaj i maj a'yan ma'can i cháanacaj japua? A'yaa mu tyajá'mua'ijtye' ²¹ tyí'tíj jime' ti'ij: "Capáj jamuarie'ej, capáj jacua'caj, capáj ji'tyáa'aj mua' muáca' jitze". ²² Néijmi'i i nyúucarij ti a'yan tyí'ijta a'yaa pu ajta tye'entyipua'rij, ji'nye tyeétyee mu' a'yan tyí'ijta majta a'yan tyihuá'mua'tyej. ²³ A'yaa pu tyí'ja'yájna ti a'yan huasé'rin ti'ij i ti xá'pui', ji'nye tzáahuatyí'ra'aj mu jin a'yan ríicij majta quee óotzaahuatye', a'yaa mu majta ca'nyíin jin ríicij, ma' ajta quee capu tyí'tíj huire', sulu a'yaa pu'uj tyí'huire' mej mij jujñmua'aj a'ñjna jin ahuóotzaahuatye'en.

3 A'yaa pu'ij, mua'aj mu siaj seríj huatájuuria-ca' jamuán i Círíistu', siata'aj a'ñ tyú'huoonyij i tajapúa

tí tyejé'sejre', jo'tij i Ciriístu' muáca'ta' ja'ajcájcay i Dios. ² Siata'aj a'fj jitze tyú'mua'tyij tajapúa' tí tyejé'sejre', caxu a'fj jitze tyí'mua'ajcay íyan tí tyí'ma'can i cháanacaj japua. ³ Ji'nye mua'aj xu'rj huácuij i Ciriístu' jamuán, ajta i Dios pu jamuaatá'sij sij i Ciriístu' jamuán ja'séeria'aj xá'ra'nyij. ⁴ Ciriístu' pu a'fj pué'een i já'muajuuricamej. Tí'ij a'fj yan huataséjre'en, mua'aj xu siajta jamuán huataséjre'ej tyámua' sia'éenya'aj.

I júuricamej i tí arí mí'ma'can ajta i tí jájcuaj i Ciriístu' jimi

⁵ Siata'aj jaatapuá'citaj néijmi'i i tí je'ej pua'aj een i tí ja'mua jitze séejre', che' quee a'tj juxana'cira'aj, caxu tóoa'care'en tí tyajamuaata'íjtye'ej i tí ja'mua tzajta' eerányinyii, caxu che' jahuoocaj i tí ja'mua jitze juxie've' tí ajta je'ej pua'aj een, siajta quee tyí'ny-acua'tzaj, ji'nye i Dios jimi a'yaa pu een tí'ij i a'tj tí jana'michej i tíquee Dios pué'een. ⁶ A'ij mu jime' néijmi'i jin jajpuéetzij muá'ju'un i maj quee já'astijre' i Dios, ⁷ siajta mua'aj a'yaa xu anaquéj éenye'ej tyá'astyajca'aj siajta néijmi'i jin a'yan rijcaa. ⁸ Ajta íjij, a'yaa pu tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tapuá'citaj, caxu nyinyu'cacuj, caxu a'yan rijcay je'ej tí ja'mua jitze tyúuxie've', caxu tyí'tj je'ej pua'aj uurij, caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i tyeftye nusu siaj mua'aj je'ej pua'aj tyí'xajtaj. ⁹ Caxu jucuanamua' séej jamuán siajta séej, ji'nye xu'rj tyu'tapuá'citaca' i siaj jin je'ej pua'aj aamí' tyityetyúucha'íca'aj, siajta i siaj jin je'ej pua'aj rijcaa, ¹⁰ siajta serij jájcuaj jin tyu'tyóochejtye, Dios pu jamuaajájcua'ej i ja'mua tzajta', siaj sij a'yan éenye'ej xá'ra'nyij tí'ij a'fjna i tí jamuáataahuaca', siaj sij tyámua' naa tyámua'tyij. ¹¹ Capu che' juxie've' típua'aj síj Griego pué'eenye' nusu Israel jitze ajtyáma'cantaj, típua'aj aróo'astej a'fjna jime' tí ja'antysisjchaca' i junavij nusu quee, típua'aj séej i chuéj japua ja'chajca, nusu séej jimi tyí'muarie'ej, na'rjij juxáahuaj jo'cha'can, sulu a'fj pu i Ciriístu' a'fj pué'een i tí juxie've' tí ajta néijmi'caa jimi huatyá'ítzeere'en i jutyétyeristya-mua'.

¹² Dios pu mua'ajmaj já'muaxie've' ajta a'fj ja-mua'antyíhuo siaj sij jitzán ajtyáma'cantaj xá'ra'nyij. Siata'aj hua'cu'vej i juxa'aj tyeftye, siata'aj tyámua' tyíhuó'cha'fj, caxu óotzaahuatye'ej, sulu siata'aj tyámua' eenye' siajta tyo'táviicue' típua'aj tyí'tj je'ej já'mua'uurej. ¹³ Siata'aj tyo'táviicue' séej jamuán siajta séej, siajta tyu'túu'uunyi' típua'aj síj jájriaaxiejtye'en i juxa'aj tyévij. A'yájna tí'ij i tavástará' tyajamuaatú'uunyi'ri', a'yaa xu sij siajta mua'aj tyu'túu'uunyi' séej siajta séej. ¹⁴ Ajta a'yájna siata'aj a'fjna ucóochejtye'en i siaj jin huóoxie've'en, ji'nye a'fj pu a'fj pué'een i tí naa een. ¹⁵ Ajta i Ciriístu' tí jin tyámua' jamuáaruuj che' a'fj ú'sejria'aj i ja'mua tzajta', ji'nye a'fj pu jin jamuaatajé i Dios siaj sij séej tyévira' siana'aj pué'eenye'. Siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios.

¹⁶ Che' i nyúucaria'ra' i Ciriístu' a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séejre'ej néijmi'i jime' i tí jéehua tyí'huire'. Siata'aj huatóohuire'en séej jamuán siajta séej, siaj sij jáamua'reej je'ej siaj tyihuó'ixaatye'en néijmi'caa

amitéeria'can jime'. Siata'aj chuícarij jime' tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i xu i ju júuricamej jin tyu'táchuicaj. ¹⁷ Ajta néijmi'i je'ej siaj tyí'tj uurej nusu je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa xu huárinij néijmi'i jime' i nyúucaritze' i tavástará' a'fjna i Jesús, siajta tyaatatyójtzi're'en i Dios i tyaj jajvástara' a'fjna jitze ma'can i Ciriístu'.

Je'ej maj tyityetyúucha'fj i maj tyá'tzaahuatye' a'fjma jimi i tyeftye

¹⁸ Mua'aj mu siaj huíchej, siahua'rá'astijre' i ju'cí-nastyamua', ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' maj a'yan huárinij i maj tyá'tzaahuatye' i tavástará' jimi. ¹⁹ Siajta mua'aj mu siaj nyejnye'chej, siata'aj huó'xié've'en i ju'rástyamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'jeevej.

²⁰ Siajta mu siaj hua'yojmua' pué'een, siahua'astyaj i já'muahuasimua', ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i tavástará'. ²¹ Siajta mua'aj, mu siaj hua' huásimua' pué'een, caxu hua'jaaxiejtye'ej i juyójmua', mej mij quee je'ej tyóomuajtye.

²² Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtye're', siata'aj néijmi'i jin hua'rá'astijre'en a'fjma i maj tyajá'mua'ijtye' íyan i cháanacaj japua, caxu a'áa siana'aj mati'ijta a'fjma já'muasejra, siaj sij tyámua' hua' jimi eenye', sulu a'yaa xu tzáahuatyi'ra'aj jin huárinij, a'fjna jime' siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ij i tavástará'. ²³ Néijmi'i je'ej siaj tyí'tj jin ricij, a'yaa xu huárinij tzáahuatyi'ra'aj jime', a'yájna siat'ij tyá'huire' a'fjci i tavástará', ji'nye caxu a'fjma huire' i tyétyacaa. ²⁴ Siajta a'yan tyá'mua'reej tí i tavástará' jamuaatá'sij je'ej tí tyí'tj tyajá'muaci'tyij a'fjci siaj jaamué'tj. Ji'nye mua'aj xu jahuire' i Ciriístu' i tí ja'muavástara' pué'een. ²⁵ Ajta a'fjna i tí je'ej pua'aj ricij, a'yaa pu cha'taj je'ej pua'aj tyá'ci'tyij, ji'nye juxa'aj xu'uj een i Dios jimi.

4 Siajta mua'aj mu siaj tyihuá'ijtye', siata'aj tyámua' tyihuó'cha'fj i maj ja'mua jimi tyí'huire' siajta a'yan tyihuó'tá'an je'ej tí tyí'tyévijtij. Xo'támua'reej tí i tavástará' tajapúa' tí já'sejre' ajta mua'ajmaj tyajá'mua'ijtye'.

² Siata'aj a'náj tina'aj jahuoocaj i Dios jimi, tyámua' xu'uj tyitya'tanyéjnye'rij siajta tyé'tyojtzi're'ej i Dios.

³ Siajta a'yan tyá'huoocaj i Dios jimi ityájma jime', ta'aj ij i tavástará' taatáhuire'en tyej tyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra' tyajta a'fjna i tí ju' avaaj i Dios jimi, ji'nye a'fj nu jin eetyánami'. ⁴ Siáahuoocaj i Dios jimi nyéetzij jime' nyej nyij amitéeria'can jin tyihuó'ixaatye'en, je'ej tí nyéetzij tyinaac'ij.

⁵ Tyámua' xu tyityetyúucha'fj a'fjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye', a'náj tina'aj xu xá'pu' rijcay. ⁶ Siajta a'náj tina'aj tyámua' tyí'xajtaj siajta naa huójo'mua'raj, a'yaa pu ajta tyúuxie've' siaj tyámua' tyihuá'ixaatye'ej séej siajta séej.

Hua'tyojtye' i tí jin ja'antypuá'rite'ej

⁷ Ajta a'fjna i ta'ihuáara' Tíquico i tyaj jéehua jaxie've', a'fj pu nyaj jamuán tyámua' naa tyí'huire' i tavástará' jimi, a'fj pu'ij ajta néijmi'i jamuaaté'eex-

aatye'sij je'ej ti tyí'nyahuüre'. ⁸ A'ñj nu jin ja'mua jimi jaata'ityij, ta'aj ij jamuaaté'exaatye'en je'ej ti tyí'tahuüre' ajta je'en ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ⁹ Onésimo pu ajta jamuán jo'mej, i tyaj jéehua jaxie've' a'ñjna jime' ti tyámua' naa tyí'muarie', ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'ñ mu néijmi'i jamuaaté'eexaatye'sij je'ej ti tyí'táj tyí'tahuüre' iie'e'ej.

¹⁰ Ajta a'ñjna i Aristarco ti ajta nyaj jamuán eetyánami', a'ñ pu ajta já'muatyojtye', jamuán a'ñjna i Marcos, i ti nyoosájra' pué'een a'ñjci i Bernabé. Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej siaj huárinyij a'ñjci jimi i Marcos, tipua'aj jamojo'vá'muaarej tyámua' xu tyeetyéjeevej.

¹¹ A'ñ pu ajta yajá'muatyojtye' i Jesús, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Justo. A'ñmaj mu a'ñin pué'een i maj Israel jitze maj ajtyáma'can, i maj nyaj jamuán tyí'muarie', tyej tyij huo'té'exaatye'en i tyeftyee je'ej ti tyí'een jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'ñ mu jéehua tyámua' tynaatyáhuü. ¹² Ajta pu i Epafra yajá'muatyojtye', a'ñjna i ti tyí'huüre' i Cirístu' jimi, ti ajta ja'mua jitze ajtyáma'can, a'náj tina'aj pu jahuoo i Dios jimi ja'mua jime', siaj

sij mua'aj tyámua' eenye', siajta a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios. ¹³ Nyáaj nu tyámua' tyá'mua'reej siaj jéehua jitván juxie've' a'ñjci i Epafra, ajta a'ñjma jimi i maj Laodicea já'ma'can, ajta a'ñjma jime' i maj Hierápolis ja'chej. ¹⁴ A'ñjna Lucas i ti tyí'hua'tacaa a'ñ pu ajta yajá'muatyojtye', ajta a'ñjna i Demas.

¹⁵ Siahuo'tatyójtje' a'ñmaj i ta'ihuáamua' i maj Laodicea jo'cháatimee. Siajta jaatatyójtje'en a'ñjci i Ninfa siajta néijmi'caa i maj jusi'rii jo'tij ja'chej a'ñjna i Ninfa. ¹⁶ Siatí'ij mua'aj jo'jíive'en a'ñjci i yu'xarij, siata'aj jaata'ityej a'ájna a Laodicea, mata'aj a'ñmaj majta jo'jíjve'en, a'yaa xu siajta mua'aj tyo'jíjve'en a'ñjci i yu'xarij Laodicea ti já'ma'can. ¹⁷ Siajta a'yan tyaaté'exaatye'en a'ñjci i Arquipo tijin: "Tyámua' paj huárinyij a'ñjci jime' je'ej maj tyimuaata'íj a'ñjna jitze ma'can i tavástara'."

¹⁸ Nyáaj Pablo, nyáaj nu tyajamuaata'ityi'ri' a'íjna i nyaj jo'yú'xaca' nyamuáca' jime'. Xo'támua'reej nyaj eetyánami'. Che' i Dios jéehua jamuaatyáhuüre'en.

1 Tesalonicenses

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj i nyáaj Pablo pué'een, a'ájna i Silvano ajta a'ájna i Timoteo, a'yaa tu já'muatyoytye' mua'ajmaj mu siaj Tesalónica ja'chej, i siaj siajta tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, siajta jimí tyámua' tyí'tyesejre' i tavástara' a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'íin ajta jamuaatyápuaritye'en ja'mua tzajta'.

Pablo pu jéehua tyé'tyojtzire' i Dios

² A'náj tina'aj tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', tyajta jamua'tamuá're'rii tyati'ijta' jahuoocaj i Dios jimi.

³ A'náj tina'aj tu ja'tamuá're'rii je'ej ti jéehua i Dios tyámua' jamuáaruuj a'ájna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tyí'muarie' a'ájna jime' siaj jaxie've' siaj séecan huatyáhuire'en i Dios jimi, jéehua xu tyé'viicue' a'ájna jime' siaj jacho've' i tavástara' a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, a'ájna jitze ma'can i Dios. ⁴ Nye'ihuáamua' i nyaj jéehua já'muaxie've' i Dios jitze ma'can, tyámua'reej ti i Dios jamua'antyíhuoo. ⁵ Ji'nye tyati'ij jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, catu a'yaa tyana'aj tyajamuáa'ixaa, sulu a'yaa tu tyajta huaríj je'ej ti tyé'ijta i júuricama'ra' i Dios tyajta a'ájna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, jéehua tu a'ájna jin tyé'tyojtzire'.

Tyámua' xu mua'aj tyá'mua'reej je'ej tyaj huaríj tyej tyij mua'ajmaj tyámua' jamuáa'uurej. ⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu huaríj je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa, siajta a'yájna je'ej ti tyé'ijta i tavástara', siajta jáanamujari' i nyúucarij xuutyámua've'ej a'yájna je'ej ti tyajamuáatá' i júuricama'ra' i Dios a'ájna jime' i nyaj jin jajpuéjtzij. ⁷ A'áj xu tyámua' tyihuo'tá' a'ájna i maj tyá'tzaahuatye' i Macedonia maj já'ma'can, siajta i Acaya maj já'ma'can. ⁸ Capu a'áa na'aj já'namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij, sulu néijmi'que' pu namuajre' je'ej siaj mua'aj ricij a'ájna jime' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa mu tyá'mua'reej siaj mua'aj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, a'áj pu jin quee che' juxie've' tyaj ityáj tyihuá'ixaatye'ej ja'mua jime'. ⁹ A'íi mu jujíimua'aj jaataxájtaca' je'ej tyaj huaríj tyati'ij a'áa ja'rá'aj, ajta je'ej siaj mua'aj metyihuoo'huá'xij i sáanturij siaj sij a'áj huatyáhuire'en i ti jiré'can jime' Dios pué'een. ¹⁰ Siajta a'yan tye'ejchó've'ej ti ajtáhua'aj ya'uvé'nyej i tavástara' i ti yó'jra' pué'een i Dios, i ti ajta jaatájuuritej. A'ájna i Jesús a'íi pu a'íin pué'een i ti tí'rátosij ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij.

Pablo pu jaxaj je'ej ti tyí'muarie' a'ájna a Tesalónica

2 Siajta mua'aj nye'ihuáamua', tyámua' xu tyá'mua'reej tyaj quee huáapua'aj tyana'aj jamojo'vá'muaariaca'. ² Ajta a'yájna siati'ij seríj siajta tyá'mua'reej, anaqué'ej mu je'ej pu'a'aj táaruuj a'íimaj i Filipos maj ja'chej, Dios pu taatáhu# tyej tyij mua'ajmaj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra', ajta ca'nyíjra'aj taatá' tyej tyij ca'nyíin jin huatyényo'se'en. ³ Ji'nye catu hue'tzij jin tyajamuáa'ixaa, catu tyajta a'ájna jime' tyej tyij je'ej pu'a'aj jamuáa'uurej, nusu tyej tyij tyi'tíj jin jamuáacuanamuaj. ⁴ Ajta ityájna, Dios pu ta'antyíhuo ajta taata'íj tyej tyij huó'ixaatye'en i nyúucaria'ra', a'áj tu tyij jin tyajá'mua'ixaatye'. Catu a'yan tyá'huoo tyej tyij tyámua' tyihuo'tá'an i tye'ítyee, sulu tyej tyij tyámua' tyaatá'an i Dios, i ti jamua'reej je'ej tyaj tyí'mua'tzej i tatzájta'. ⁵ A'yájna siati'ij mua'aj seríj tyá'mua'reej tyej quee a'náj nyúucarij jin tyajamuáa'ixaa ti naa huánamuajrii, catu tyajta a'yan tyá'huoo tyej tyij a'ájna jin tyi'tíj ancuriáan. Dios pu jamua'reej tyaj tzáahuatyí'ra'aj jin a'yan ricij. ⁶ Catu tyajta jahuoocaj mej mij séecan naa tojo'sejra, tipua'aj mua'ajmaj jimi nusu séecan jimi.

⁷ Tyij quee i'rítacaj tyaj a'yan huárinyyiche' a'ájna jime' ti i Ciriístu' ta'antyíhuo, ajta ityáj catu a'yan huaríj, sulu tyámua' tu tyajamuáacha'ij. A'yájna ti'ij i hua' náanaj i ti'riij tyámua' tyihuá'cha'ij i juyó'jmua', ⁸ a'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've' mua'ajmaj, capu a'yaa na'aj tyita'ránajchaca' tyaj a'áj jamuaaté'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Dios, sulu tyej tyajta huá'cui'nyij ja'mua jitze ma'can. A'yaa tu jéehua tyaja'muaxie've'. ⁹ Ta'ihuáamua', mua'aj xu jamua'reej tyaj jéehua tyu'muáriej, tyajta jaapuéjtzitariaca'. Jéehua tu tyu'muáriej tújca tyajta t'ca', tyej tyij quee a'tíj huatamuárie'riste'en tyati'ij já'mua'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios.

¹⁰ Mua'aj xu tyámua' naa tyá'mua'reej, a'yájna ti'ij ajta i Dios tyá'mua'reej, tyej tyámua' naa tyi'tyítacha'íj ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', catu a'tíj je'ej pu'a'aj huáaruuj, catu tyajta tyi'tíj jin ootyá'itzee. ¹¹ A'yaa xu siajta tyá'mua'reej tyaj jéehua ca'nyíjra'aj jamuaatá' tyajta tyámua' tyajamuáa'eteeje séej tyajta séej, a'yájna ti'ij tyihuá'itij i hua' táataj i juyó'jmua'. ¹² A'yaa tu tyajta tyajamuáa'íjca siaj sij tyámua' tyityetyúucha'íj a'yájna mati'ij i maj i Dios jimi séejre', ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ti jamuaatájé, siaj sij a'áa ja'rá'astij jo'tij a'íin tyejé'ijtaj.

¹³ A'áj tu jin ityáj a'náj tina'aj tyé'tyojtzire' i Dios, ji'nye siati'ij mua'aj jáanamujari' i nyúucaria'ra' i Dios, i tyaj jamuáa'ixaa, a'yaa xu tyaj'ancuriáa' ti'ij Dios nyuu-

caaj, caxu a'yan tya'ancuriáa' ti'ij i tyétyacaa nyuuccaaj. A'yaa pu tyi'ja'yájna ti nyúucaria'ra' pué'een i Dios, a'ñi pu tyámua' jamuáaruuj i ja'mua tzajta' mu siaj tyá'tzaahuatye'. ¹⁴ Siatí'ij mua'aj ta'ihuáamua' jaapuéjtzitariaca' i ja'muatyeftyeristyamua' jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyihuó'ruuj a'ñijma i maj Judea jo'cháatimee, i maj majta just'rii u tyejúuj tzajta' mej mij jaatyáanajche i Dios, i maj majta i Ciríistu' jitze ajtyáma'can, ji'nye a'ñi mu majta jajpuéjtzica'aj a'ñijma jimi i juxa'aj tyeftyee i maj Judea já'ma'can. ¹⁵ A'ñi mu a'ñin pué'een i maj jaajé'caj i tavástará' ti ajta Jesús pué'een, a'yájna mati'ij majta tyihuo'cuii a'ñijma i maj Dios jitze ma'can tyi'xajtacá'aj, a'ñi mu majta taatamuárii ityájma. Camu tyé'tyojtzí're' i Dios, majta mu hua'ajcha'ñire' néijimi'caa i tyeftyee, ¹⁶ ji'nye tyati'ijta tyihuá'ixaatya'mui'ij a'ñimaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, ti'ij ajta huó'huñire'en, camu a'ñimaj tatá'caa tyaj a'yan huárinyij. A'yaa mu mij tyá'luet'ij ti i Dios jéehua puéjtzij huo'tá'an. Ajta ta'aj ij huatyáapua'rej a'ijna, Dios pu arí jéehua puéjtzij huo'ta'.

Pablo pu jaxie've' ti ajtáhua'aj huojo'vá'muaarej i Tesalónica maj ja'chej

¹⁷ Ta'ihuáamua', tyati'ij ajtacíj ja'mua jimi, catu majamuuhuá'xij, tyij tyajta quee já'muasejraca'aj, a'náj tina'aj tu mua'ajmaj jitze tyi'mua'ajcaa, tyajta a'yan jéehua tyá'xie'va'ca'aj tyaj jamojo'tyéesej. ¹⁸ A'yaa tu tyu'tatyésej tyaj a'áa ja'tanyéj, nyajta nyáaj Pablo mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj a'áa ja'tanyéj, ajta i tyiyáaru' pu tyi'tyánaamuaaj. ¹⁹ Ji'nye, za'tanyij a'ñin pué'een i tyaj jin tyi'ijchó've', i tyaj jin tatyamua've', ajta i tyaj jin á'tatzaahuatye'en a'ájna xicáara' jitze ti'ij uvé'nyej i tavástará' ti ajta Jesús pué'een? Tipua'aj sequeé mua'aj a'ñin pué'eenye', capu máaj a'tíj a'ñin pue'éenye'ej ta'mej. ²⁰ A'yaa pu tyi'ja'yájna, mua'aj xu a'ñin pué'een i tyaj jin á'tatzaahuatye' siajta i tyaj jin tatyamua've'.

3 Aj tutyij tyati'ij quee che' je'ej huaríj, a'yaa tu tyaaxá'pu'i'ntarej tyaj tajñimua'aj a'áa jo'tyá'ítzeere'en a'ájna a Atenas ² tyajta je'en a'íj huata'ityaca' i ta'ihuáara' Timoteo i ti tajamuán tyi'muarie' i Dios jimi, tyej tyij huo'té'exaatye'en i nyúucaria'ra' i Ciríistu', a'yaa tu een jime' jaata'ityaca' ja'mua jimi ti'ij ca'nyíjra'aj jamuata'an a'ájna jitze i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', ³ ajta ti'ij quee huatóoxaahuataj a'ájna jime' i sij jin jajpuéetzij. Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj a'yan tyaapuéjtzitarej. ⁴ Ajta, tyati'ij tyooj a'áa jo'tyá'caj ja'mua jamuán, a'yaa tu tyajamuáa'ixaa tyaj a'yan tya'ajpuéetzij ta'me'nyíche', a'yaa pu'ij tyu'ríj, siati'ij seríj tyá'mua'reej. ⁵ A'íj nu jin, nyati'ij quee che' pu jáaruuj nyaj a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyu'ta'íjtaca' mej mij tyajamuata'íhuo' nyej nyij jáamua'reej je'ej ti tyajá'muahúria'ca'aj a'ájna jime' i siaj jitzán tyá'tzaahuatye', ji'nye a'yaa nu tyi'tziñnyaca'aj ti i tyiyáaru' tyi'tíj jin jamuataamuári'riste'en siaj sij quee che' tyá'tzaahuatye'ej ajta ti'ij quee che' tyi'tíj huñria'aj já'ra'nyij i tyaj jin tyu'muári'ej ja'mua jimi.

⁶ Ajta i Timoteo pu'ríj yará'aj a'áa ti ja'rájraa ja'mua jimi, a'yaa pu tyitaaté'exaaj siaj tyámua' een a'ájna i siaj jitzán tyá'tzaahuatye' ajta je'ej siaj tyihuá'xie've' i séecan. A'yaa pu tyitaaté'exaaj siaj jéehua ta'tamuá're'rii, siajta jéehua jaxie've' siaj taaséj, a'yájna tyati'ij tyajta ityáj tyá'xie've' tyaj jamuáséj. ⁷ A'íj tu jin, ta'ihuáamua', tyij ajta jéehua tyi'tatyese'huaritye' tyajta taxaa-muijryte', jéehua tu huátatyamua'vej tyati'ij jáamua'reeri' siaj siooj tyámua' naa tyá'tzaahuatye'. ⁸ Tyati'ij a'yan tyámua'reeri' siaj siooj tyá'tzaahuatye' i tavástará' jimi, jéehua pu ca'nyíjra'aj taatá' i tatzájta'. ⁹ Ji'nye tyi'rij tyej tyij jéehua tyaatatyójtzi're'en i Dios a'ájna jime' i tyaj jin tatyamua've' jimi, mua'ajmaj jime'? ¹⁰ Tújca tyajta t'ca' a'yaa tu tyá'huaviiij i Dios ti taatá'an tyej tyij tyajtáhua'aj jamuáséj, tyajta jamuataatáhuñire'en tyaj janéijmi're'en i ti jamuá'ítziitye' i siaj jin tyaj'tzaahuatye'.

¹¹ A'yaa tu jéehua tyá'xie've' ti i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'ájna i tavástará' i Jesús, maj a'ñin taatáhuñire'en tyej tyij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi. ¹² Che' ajta i tavástará' jamuáave'sij siaj sij jéehua huóoxie've'en séej siajta séej, siajta huo'xié've'en néijimi'caa i tyeftyee, a'yájna tyati'ij ityáj tyaja'muaxie've'. ¹³ Ti ajta tyámua' jamuáa'uurej i já'muatzajta', siaj sij quee tyi'tíj jin á'ítzeeria'aj i Dios jimi i tyaj jajvástara' a'ájna ti'ij uvé'nyej i tavástará' i Jesús, jamuán i maj tyi'huñire' u tajapuá. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I júuricamej ti ja'ráanajchi i Dios

4 Ajta iijij ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahaviiij tyajta a'yan tyajá'mua'ijcatye' a'ájna jitze ma'can i tavástará' Jesús, siaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' tyityetyúucha'ñij a'yájna siati'ij tyaari'rej ityájma jimi, siaj sij tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'yájna siati'ij seríj ricíj.

² Mua'aj xu'ríj jamua'reej je'ej tyaj tyajamuáa'ixaa jitzán ma'can i ti jin tyi'tyéjvee i tavástará' Jesús. ³ A'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua' eenye', tiquee a'tíj juxana'círía'aj ⁴ a'yaa pu tyúuxie've' ti sñij ajta sñij tyámua' tyéecha'ñin i jutyévij, ti'ij tzaahuatyí'ra'aj jin séjre'ej, ⁵ tiquee a'yan rijcaj je'ej ti justíj tyá'xie've' tyi'tíj jime' ti quee xá'puí', a'yájna mati'ij ricíj i tyeftyee i maj quee jamua'tyej i Dios. ⁶ Che' quee a'tíj tyi'tíj jin a'yan rijcaj, ajta quee juxana'círía'aj jamuán ñra'ra'an i juxa'aj tyévij, ji'nye tavástará' pu jéehua puéjtzij jaatá'sij a'tíj ti a'yan ricíj, a'yaa tu tyeríj tyeemí' tyajamuáa'ixaa. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'ájna taatajé tyej tyij je'ej pua'aj éenye'que' séjre'ej, sulu tyej tyij ji'rénye'ej séjre'ej i tatzájta'. ⁸ A'yaa pu'ij, a'ájna i tiquee tyá'tzaahuatye' je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatye', capu a'íj ma'úuhua'xij i huá'nyuucca i tyétyacaa, sulu a'íj pu quee á'tzaahuatye' i Dios i ti ju júuricamej jamuataá' ti'ij ja'mua tzajta' séjre'ej.

⁹ Ajta a'ájna jime' i siaj jin huóoxie've'en i siaj ju'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'ájna jin tyajá'muayu'se'ej, ji'nye Dios pu arí jamuamua'tyej je'ej siaj tyityahuóoxie've'en séej jamuán siajta séej.

¹⁰ A'yaa xu mua'aj ricíj a'ájna jime' siaj hua'xie've' i ju'i-

huáamua' i maj a'áa jo'cháatimee néijmi'que' a'áa ti huaca'aj a Macedonia. Tyajta ityáj, a'yaa tu tyaja'-muahuavij ta'ihuáamua' siaj jéetze' huóoxie've'en.

¹¹ Siata'aj juxáahuaj naa tyí'tyechajcaj setyi'muárie'ej i jumuáca' jime' je'ej ti tyí'táj tyaac'íj séej ajta séej, a'yáj-na tyati'ij tyeríj tyajamuá'íjca, ¹² mej mij i maj quee tyá'tzaahuatye' jamuaatyátzaahuatye'en, ajta ti'ij quee tyí'táj jamuá'itziitye'ej.

Ti'ij uvé'nyej i tavástará'

¹³ Ta'ihuáamua', catu jaxie've' siaj quee jamua'reerej je'ej ti tye'mej a'íimaj jimi i maj meríj huácuij, siata'aj quee juxaamuijryta'aj mati'ij i séecan, i maj quee jacho've' i tavástará'. ¹⁴ A'yájna tyati'ij tyá'tzaahuatye' ti i Jesús huamuí' ajta je'en huatájuuriaca', a'yaa tutyij tyajta tyá'tzaahuatye', ti i Dios huotájuuritye'ej i Jesús jamuán a'íjma i maj huácuij jimi metya'tzáahuatye'ej.

¹⁵ A'íj tu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' i tavástará' jitze ma'can tíjin, ityáj i tyaj júurij a'yan huatyá'itzeere'ej íyan i cháanacaj japua, catu anátya'aj tá'ju'un a'íjma jimi i maj meríj huácuij. ¹⁶ Ji'nye nyúucarij pu huatána-muajre tí'ij tyu'ta'íjtaj, a'yaa pu ajta tyu'tánamuajrejí tí'ij a'tíj ti ca'nyíin tyu'táci'sitye'en a'ájna jo'tij i Dios já'sejre', aj pu'ij i tavástará' aje'cányesij a jútye'. Majta i maj huácuij metya'tzáahuatye'ej i Ciriístu' jimi, a'íj mu anaquéej huatájuurita, ¹⁷ tyajta je'en ityáj, i tyaj júurij a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íj pu ajta tá'vi'tin i jéetirij tzajta' hua' jamuán i maj moochán huatájuuriaca', tyej tyij ja'antynájchej i tavástará' i jéetirij tzajta', a'yaa tutyij jusén jin tyeje'séeria'aj tá'ju'un i tavástará' jamuán. ¹⁸ A'íj xu jin, siata'aj ca'nyíjra'aj huatóoa'an a'ájna jime' i nyúucarij i nyaj jamuá'ixaa.

5 Ajta a'íjna jime' a'tzáaj ti uvé'nyesij i tavástará' nusu a'náj ti huataséjre'sij, ta'ihuáamua', capu juxie've' tyaj a'íjna jin tyajá'muayu'se'ej. ² Tyámua' xu mua'aj naa tyá'mua'reej ti a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástará', a'áa pu a'yan tye'mej siati'ij pua'aj quee jacho've', a'yaa pu tyu'taséjre'sij tí'ij náhua'rij ti utyáruyij tíca' jo'siaj ja'chej. ³ Mati'ij i tyeí'tyee a'yan tyí'xajtaj tíjin: "Capu che' tyí'táj je'ej ricij, pu'ríj tyu'puá'riajraa", aj pu'ij a'ájna atyojo're'nyesij i xicáara' maj jitzán antyipuá'rij, a'yájna tí'ij íitaj ti ootacu'nyej, capu huatá'riitarij maj huatóo'uunaj. ⁴ Siajta mua'aj, ta'ihuáamua', caxu tíca'riste' séejre', a'íj pu jin quee a'yan tye'mej ja'mua jimi tí'ij náhua'rij ti utyájrutyaj jo'siaj ja'chej, a'ájna xicáara' jitze tí'ij tavástará' uvé'nyej. ⁵ Néijmi'i xu mua'aj a'íjma jimi ajtyáma'can i maj a'áa já'sejre' jo'tij jó'nyeerí'ij i Dios jimi. Catu hua' jitze ajtyáma'can i maj tíca'riste' jó'jujhua'an, nusu jo'tij quee jó'nyeerí'ij, ⁶ a'íj tu jin quee a'yan rinyij mati'ij i séecan i maj a'yan séejre' mati'ij i maj cu'tzuj, sulu tyiche' atanyéjnye'rij tyajta tyámua' metyityoomuá'mua're'ej. ⁷ A'íimaj i maj cu'tzuj, a'yaa mu tíca' tyí'tyacu'cuj, majta i maj juta'rujve', a'íj mu majta tíca' juta'rujve', ⁸ tyajta ityáj, nyéeri'iste' tyaj cínyej, a'yaa pu tyúuxie've' tyaj a'náj tína'aj tyámua' eenye'. Tyiche' huátacha'íin, a'íjna jime' i tyaj jin tyá'tzaahuatye' i tavástará' jimi tyajta huátaxie've'en,

tyiche' tyajta a'íjna jin avátanaj i tyaj jin jacho've' ti i Dios tíi'rátoonyij. ⁹ Ji'nye capu i Dios a'íjna jin ta'an-tyíhuo tyej tyij jajpuéetzij tá'ra'nyij, sulu tí'ij táahuíre'en a'íjna jitze ma'can i tavástará' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁰ A'íj pu tajitzé ma'can huamuí', tyej tyij júurij tá'ra'nyij jamuán i tavástará', típuá'aj i tyaj júurij, na'ríj i maj meríj huácuij, néijmi'i tu jimi huatyá'itzeere'ej jusén jime'. ¹¹ A'íj xu jin ca'nyíjra'aj huatóoa'an séej siajta séej, a'yájna siati'ij seríj ricij.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuatye'

¹² Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyaja'muahuavij siaj tyá'mua' tyihuá'ajcha'ij a'íjma i maj ja'mua jimi tyí'-muárie', i maj majta a'íjna jin antyúumua'reej maj tyajamuamuá'tyej je'ej ti tyá'xie've' i tavástará'. ¹³ A'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua huoxie've'en, a'íjna jime' i maj tyí'muarie' ja'mua jimi. Tyámua' xu huajo'mua'raj séej siajta séej.

¹⁴ A'yaa tu tyajta tyajá'mua'ijcatye', ta'ihuáamua', siaj tyámua' huó'uurej a'íjma i maj quee xá'puí' ricij, siajta ca'nyíjra'aj huotá'an a'íjma i maj quee juca'nyej i juxiéjnyu'caa tzajta', siajta huotáhuíre'en a'íjma i maj quee tyámua' ricij, siajta néijmi'caa á'cu'vaj.

¹⁵ Tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee a'táj je'ej pua'aj ja'uurej i juxa'aj tyévij. Sulu siata'aj a'náj tína'aj tyámua' eenye', a'yájna siati'ij jujíimua'aj tyityetyúucha'ij siajta a'yan cha'taj siana'aj tyityetyúucha'íj néijmi'caa jimi i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

¹⁶ A'náj tína'aj xu jutyamua've'ej. ¹⁷ Siajta a'náj tína'aj jahuoocaj i Dios jimi. ¹⁸ Néijmi'i xu jin tyé'tyojtzire'ej i Dios, ji'nye a'yaa pu tyá'xie've' ja'mua jime' i siaj tyá'tzaahuatye' i Ciriístu' jimi i ti ajta Jesús pué'een.

¹⁹ Caxu já'je'cataj i júuricama'ra' i Dios. ²⁰ Caxu jaxaahuataj a'íjna i siaj Dios jitze ma'can tyihuo'té'xaatye'en. ²¹ Siata'aj anaquéej tyámua' tyámua'reej tyi'tíj ti xá'puí' nusu i tíquee siajta je'en a'íj huatyátzaahuatye'en i ti xá'puí'. ²² Xa'ajtácínyij a'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een.

²³ Che' a'íj cha'tána'aj i Dios, a'íjna i ti jamuaatyápua'rityej, che' a'íin tyámua' jamuá'uurej, siaj sij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', nusu ja'muamua'tziira'aj jitze, na'ríj i ja'muatyévij jitze, a'ájna xicáara' jitze tí'ij uvé'nyesij i tavástará', a'íjna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ²⁴ A'íjna i ti a'íjna jin jamuaatajé, capu tyi'táj jin á'itzeere', a'íj pu ajta néijmi'i jin aróo'astej.

Hua'tyojtye' i ti jin ja'antypuá'ritye'ej

²⁵ Ta'ihuáamua', siata'aj siajta ityájma jime' jahuoocaj i Dios jimi.

²⁶ Siahuo'tatyójtje' néijmi'caa i ta'ihuáamua'.

²⁷ A'yaa nu tyajá'mua'ijcatye' i tavástará' jitze ma'can, siaj jo'íjve'en a'íjna i yu'xarij néijmi'caa jimi i ta'ihuáamua'.

²⁸ Che' i tavástará' Jesús i ti ajta Ciriístu' pué'een, che' a'íin tyámua' tyajamuáacha'íin.

2 Tesalonicenses

Pablo pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Pablo, jamuán i Silvano, ajta a'fjna i Timoteo a'yaa tu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj tyá'tzaahuatye' Tesalónica siaj ja'chej, siajta just'rii i Dios jimi, siajta jimí i tavástará' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een. ² Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta i tavástará' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, miche' jamuáacha'íin, majta jamuaatyápuar'itye'en tyámua' naa ja'mua tzajta'.

Pablo pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jimi jahuo

³ Nye'ihuáamua', a'náj tina'aj tu tyé'tyojtzire' i Dios ja'mua jime', a'yájna tí'ij tye'tyéviytje' tyaj a'yan huárinyij, ji'nye mua'aj xu'ríj jéetze' tyá'tzaahuatye' siajta seríj jéetze' juxie've' séej jamuán siajta séej. ⁴ A'fj tu jin ityáj tyámua' tyaja'muaxaj i séecan jimi i maj just'rii i Dios jimi, a'fjna jime' i siaj jéehua tyé'viicue' siajta tyá'tzaahuatye', tyij majta je'ej pua'aj já'mua'u-urej nusu siajta jajpuéjtzij. ⁵ A'yaa pu'ij tyé'miteere' ti i Dios a'yan tyaaxá'pui'intarej siaj sij a'áa jo'tyájrutyey jo'tij a'fjn tyejé'ijtaj, a'fjna jime' i siaj jin jajpuéjtzij.

⁶ A'yaa pu tyi'xa'pui' ti i Dios puéjtzij huo'tá'an a'fjma i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej i siaj jin jajpuéjtzij, ⁷ ajta mua'aj mu siaj jajpuéjtzij, Dios pu jamuaatá'sij siaj huóoso'pe'en a'yájna tí'ij ajta ityájma. A'yaa pu tye'mej a'ájna xicáara' jitze tí'ij huataséjre'en u jútye' i tavástará' Jesús, a'fjma jamuán i maj tajapua tyí'huíre' i maj va'cán jin tyityatyíj, a'yaa pu atyeje'-caama'aj ta'mej a jútye' i tiéj tzajta'. ⁸ A'fj pu jin yava'cányesij ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'fjma i maj quee jamua'tyej i Dios, majta quee já'astijre' i nyúucaria'ra' i tavástará' Jesús. ⁹ A'fj mu mij jusén jin jajpuéetzij muá'ju'un, majta a' ímuáj huojóohua'xij jo'tij quee já'sejre' i tavástará' ti jin naa een ajta i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ¹⁰ A'ájna xicáara' jitze tí'ij uvé'nyej i tavástará' mej mij a'fjma jaatyátzaahuatye'en i tyeftyeristyamua'me'en, majta néijmi'i i maj jimi tyá'tzaahuatye', a'yaa pu ajta mua'ajmaj tyajámua'ci'tyij siaj jaaséj ji'nye setya'antzaahuaj je'ej tyaj tyajamuáa'ix-aa.

¹¹ A'fj tu jin a'náj tina'aj jahuaviij i Dios ja'mua jime', a'yaa tu tyá'huaviij ti jamuaata'an i ti jin jamua'an-tyíhuoo, ajta a'yan huárinyij je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' a'fjna jime' i ti jin néijmi'i putyí'uurej, ajta néijmi'i jime' i siaj jin tyámua' tyu'muáriej a'fjna jime' i siaj tyá'tzaahuatye'. ¹² A'yaa pu'ij, a'fjna i ti jin ántyapuaj a'fjna i tavástará' Jesús mua'aj xu jaatyátzaahuatye'sij, ajta

a'fjn tyámua' já'mua'uuren jitzán ma'can i Dios ajta a'fjna jitze ma'can i tavástará' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een.

I tyaj jin jamua'reeren tí'ij uvé'nyesij i tavástará'

2 Ajta ijíj, ta'ihuáamua', a'náj ti uvé'nyesij i tavástará' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een ajta tí'ij a'fjn tájsíre'sij jujimí, a'yaa tu jéehua tyaja'muahuaviij ² siaj quee seequéj tyí'mua'ajcaj, caxu siajta tyi'tá'care'en ti a'tfj já'muamuaritye'ej a'yan tyi'xáataj yee a'yaa pu tyinaat'é'exaaj i júuricama'ra' i Dios, ti arí atyojo'rénéyesij a'ájna i xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástará', nusu a'yan tyajámua'ixaaty'e'ej yee a'yaa mu tyináa'ixaaj, na'ríj yee yu'xarij nu ja'ráapij i Pablo ti jo'yú'xaca' ti jitzán á'yu'si'ij ti arí atyojo'rénéyesij a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij i tavástará'. ³ Caxu tyi'tfj jin tyi'tá'care'en mej mij jamuáacuanamuaj. Ji'nye tí'ij quee xu a'ájna atyojo'rénéyesij, a'yaa pu tyúuxie've' ti anaquéj huataséjre'en i ti jájcha'íire' i Dios, ajta a'ájna tí'ij ajta huataséjre'sij a'fjna i tiquee tyi'tfj já'astijre', a'fjna i ti hua' jitze ajtyáma'can a'fjma i Dios ti hua'antypua'ri-tye'sij. ⁴ A'fj pu a'fjn pué'een i ti hua'ajcha'íire' a'fjma i maj i Dios jimi séejre', a'fj pu ajta a'yan tyúuxaj ti jéetze' juxie've', ajta ujo'tyáruyij u tyejúj tzajta' jo'maj yá'na'michej i Dios, aj pu'ij a'yan tyu'tóosejrataj ti a'fj a'fjn pué'een i Dios.

⁵ ¿Nyi sequée che' jamua'reej nyaj a'yan tyajamuáa'ixaa nyati'ij a'áa jo'tyávaaca'aj ja'mua jamuán? ⁶ Siajta ijíj jamua'reej tyi'tfj ti puíríicij i tiquee tyi'tá'caa, ta'aj ij quee huataséjre'en a'fjna i a'tfj, 'asta na'aj quee atyojo'rénéyesij a'náj ti a'yan tyaaxá'pui'intarej. ⁷ Ji'nye a'fjna i ti avítzj jin je'ej pua'aj ricij pu'ríj huatyóochej, a'fj pu'quij á'itzeere' maj jatyítyej a'fjna i ti ijíj quee tyi'tá'caa. ⁸ Aj pu'ij huataséjre'sij a'fjna i tiquee tyi'tfj já'astijre', ajta i tavástará' Jesús pu ja'pua'ritye'en i junyúuca jime' a'ájna tí'ij uvé'nyej. ⁹ Ajta a'fjna i tiquee tyi'tfj já'astijre', a'fj pu jahuúria'aj ta'mej i tyiyáaru', jéehua pu tyi'tfj jin a'yan rinyij mej mij tyámua' tyo'taséj i tyeftye, a'fj pu jin jéehua huá'cuanamuan. ¹⁰ A'yaa pu néijmi'i jin tyihuá'cuanamuan a'fjma i tyeftye, ji'nye camu jaataxié'vej maj tyá'antzaahuatye'en majta jaaxié've'en i ti jiré'can jime' mej mij a'fjna jin jaatáa'sej i ti huó'huíre'en. ¹¹ A'fj pu jin Dios tyi'tá'caa ti i je'ej pua'aj een huo'cuanamuaj, majta a'fj antzaahuatye'en i ti hue'tzj pué'een, ¹² tí'ij i Dios puéjtzij huo'tá'an a'fjma i maj quee ja'antzaahuaj i ti a'yan tyi'ja'yájna, sulu maj a'fjna jin jutyamua've'ej i ti je'ej pua'aj een.

Dios pu hua'antyíhuoj a'ñjma i maj tyá'tzaahuatye' tí'ij hui'rátoonyij

¹³ Tyajta ityáj a'yaa tu a'náj tina'aj tyé'tyojtzi're' i Dios ja'mua jime', ta'ihuáamua' jéehua tu já'muaxie've' i tavástará' jimi, ji'nye Dios pu jamua'antyíhuoo siaj sij mua'aj a'ñin pué'eenye' i tí anaquéej huó'huñre'en, a'ñjna jime' tí a'ñin tyámua' jamuáaruuj i ju júuricamej jime' siatí'ij ja'antzaahuaj i tí a'yan tyí'ja'yájna i Dios jimi. ¹⁴ A'yaa pu een jime' i Dios jamuaatajé a'ñjna jitze ma'can i nyúucarij tyaj jamuáa'ixaa i Círístu' jitze ma'can, tí'ij a'yan tyajamuáaci'tyij siaj a'áa ja'séeria'aj xá'ra'nyij jamuán i tavástará' Jesús i tí ajta Círístu' pué'een.

¹⁵ A'ñj xu jin ta'ihuáamua' tyámua' eenye' i jutzájta', siajta quee yó'hua'nán je'ej tyaj tyajamuamuá'tyej nusu i tyaj jamuáa'ixaa i yu'xarij jitze. ¹⁶ Che' a'ñin cha'tána'aj i Círístu' ajta i Dios i maj taaxié'vej majta tyámua' tyitaatyéeje, tyej tyij jimi tyí'ijchó've'je, ¹⁷ miche' a'ñin jamuaatá'ca'nyisti' i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', majta tyámua' jamuáa'uurej siaj sij a'náj tina'aj tyámua' rijcaj siajta a'ñj xajtaj i tí xá'puí'.

Che' i nyúucaria'ra' i Dios tyámua' éenye'que' séjre'ej

3 Uve'tyáatican jime', ta'ihuáamua', siata'aj tajíme' jahuoo'caj, tyata'aj tyij i nyúucaria'ra' i tavástará' jiyet'zín huot'é'xaatyee'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee, a'yájna tí'ij tyú'namuajrej ja'mua jimi. ² Siata'aj siajta jahuoo'caj ta'aj i tavástará' taatyáhuñre'en a'ñjma jimi i tyétyacaa i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij i maj majta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ji'nye camu néijmi'i tyá'tzaahuatye'. ³ Ajta i tavástará' i tíquee tyí'táj jin á'tzeere', a'ñi pu'ij tyámua' já'mua'u-uren ajta ja'muacha'ñij ja'mej, tí'ij quee tyí'táj je'ej já'mua'uurej. ⁴ Tyajta ityáj a'ñj tu jitze tyí'ca'nyeej i tavástará' siaj mua'aj tyámua' ríci'j, siajta a'yan siooj éenye'ej xá'ju'un tya'tí'ij tyajamuata'íj. ⁵ Che' i tavástará' jamuaatáhuñre'en siaj sij huóoxie've'en séej siajta séej, a'yájna tí'ij i Dios tyaja'muaxie've', siata'aj siajta tyo'táviicue' tí'pua'aj siaj puéjtzij a'yájna tí'ij ajta i Círístu' tyo'táviicue'ri'.

Je'ej tí tyúuxie've' siaj sij tyu'muárie'en

⁶ Ta'ihuáamua', a'yaa tu tyajá'mua'ijtye' nyúucaritze' i tavástará' Jesús tí ajta Círístu' pué'een, siaj ajtácñnyej a'ñjna jimi i ta'ihuáara' tí je'ej pua'aj tyí'tyúucha'ij, ajta quee a'yan ríci'j je'ej tyaj mua'ajmaj tyajamuáa'ixaa. ⁷ Ji'nye mua'aj xu seríj jamua'reej je'ej siaj ye'ej huárñnyij, siaj sij a'yan huárñnyij tyatí'ij ityáj, catu ityáj tyí'táj jin je'ej pua'aj huarñj ja'mua jimi, ⁸ catu tyajta huáapua'aj tyú'cuuaa séej jimi. Sulu a'yaa tu a'náj tina'aj tyu'muáriej tújca tyajta tíca', tyej tyij quee tyí'táj jin jamuaatamuárie'riste'en. ⁹ Ma' ajta a'yaa pu tye'tyevítia'caj tyaj mua'ajmaj jamuaatáhuavii'j siaj sij taatáhuñre'en, catu a'yan huarñj sulu a'yaa tu tyu'muáriej tyej tyij jamuáamua'tyej je'ej siaj ye'ej huárñnyij. ¹⁰ Tyatí'ij ja'mua jamuán ajo'tya'ca'aj, a'yaa tu tyajamuata'íj tíjin: A'ñjna i tíquee tyí'muarie'mui', che' quee ajta tyú'cuu'nyij. ¹¹ Ajta iñij a'yaa tu tyáamua'reeri' i maj séecan je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta quee tyí'táj jin tyí'muarie' sulu múucñnyive' mej mij tyú'itzi-itaj. ¹² A'ñjma jime' a'yaa tu tyajá'mua'ijcatye' a'ñjna jitze ma'can i tavástará' Jesús tí ajta Círístu' pué'een, maj tyu'muárie'en mej mij a'ñjna jin jaamué'tin i maj jin huatyóohuñre'en.

¹³ Siajta mua'aj ta'ihuáamua', caxu jacua'nyijra'aj i siaj jin xá'puí' ríci'j. ¹⁴ Tí'pua'aj a'táj quee já'astyaj je'ej tyaj tyajá'mua'ixaatyee' a'ñjna jitze i yu'xarij, siata'aj jáamua'tyij a'táj tí pué'een, siajta je'en ajtácñnyej a'ñjci'jimi ta'aj ij huatóotyevi'ra'astaj. ¹⁵ Caxu siajta jájcha'ñria'aj, sulu tyámua' xu tyeetyéejeej, ji'nye já'mua'ihuaara' pu pué'een.

Hua'tyojtje' i tí jin ja'antyipuá'riyte'sij

¹⁶ Ajta i tavástará' tí tyámua' já'mua'uurej, a'ñi pu a'náj tina'aj ja'mua tzajta' séeria'aj ta'mej néijmi'i jime'. Che' i tavástará' ja'mua jimi séjre'ej.

¹⁷ Nyáaj Pablo, nyamuáca' nu jin tyajá'muayu'se'ej a'ñjna jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyé'yu'xaj néijmi'i i nyaj tyajá'mua'ityi'. ¹⁸ Che' i tavástará' Jesús tí ajta Círístu' pué'een, che' a'ñin tyámua' tyajamuáacha'ñin mua'ajmaj.

1 Timoteo

Pablo pu jatyojtye'

1 Nyáaj Pablo, i nyaj jahuüre' i Ciríistu' ti Jesús pué'een, a'yaa pu i Dios tyina'antyíhuoo ajta i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een i tyaj jajchó've', ² a'yaa nu tyí'muatyojtye' Timoteo, mu paj nyiyóoj pué'een a'íjna i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. Che' i Dios ajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een i tavástará', che' a'íjn tyámua' ty-imuáacha'íjn, ajta muá'ancu'vaxi'ín ajta ajimi séjre'ej i ti jin tyámua' muáaruuj.

I maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej

³ A'yájna nyati'ij nyeríj tyimuaatáhuaviiri' nyati'ij a'áa joomá'caj a Macedonia, a'áa paj jo'tyá'itzeerej a Éfeso, pej pij séecan huata'íjtye'en mej mij quee hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej, ⁴ majta quee a'íj jitze tyúu'iteeritye'ej je'ej maj tyityetyúucha'íca'aj i tahuásimua'cí'ij. A'yaa pu'uj tyí'huüre' mej mij a'íjna jin huatóonyo'si'tye'en, capu tyí'huüre' mej mij a'íjna jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've'.

⁵ A'íjna i paj jin tyihuo'ta'íjtye'sij a'íj pu a'íjn pué'een i maj jin huóoxie've'en séej majta séej, a'íjna jime' i xiéjnyu'carij ti jé'ren, majta i maj jin tyámua' metyityoomuámua're'ej, majta jiré'can jime' ja'tzaahuatye' i tavástará'. ⁶ Séecan mu meríj a'íjna jin je'ej pua'aj huaríj majta jó'vej a'íjna jime' i nyúucarij ti quee tyi'tíj huüre'. ⁷ A'yaa mu tyá'xie've' maj huo'mua'tyej i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'íjmaj quee yo'itéej je'ej maj tyí'xaj, nusu je'ej maj tyi'tíj tyihuá'mua'tyej a'yan metyuuséerataj tijin tyámua' mu naa tyá'mua'reej.

⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej ti tyí'huüre' i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, tipua'aj a'yan muáarinyij je'ej ti tyúuxie've' a'íjna jitze. ⁹ Tyiche' jo'támua'reej ti i nyúucarij i maj jin tyí'ijta quee a'íjma jimi huatyátuihuaca' i maj tyámua' tyityetyúucha'ij. A'íjna i nyúucarij a'íjma pu jimi huatyátuihuaca' i maj quee tyihuo'j'itej, i maj quee tyu'-namuaj, i maj je'ej pua'aj ricij, i maj tyí'ixána'cira', i maj quee tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'íj i Dios, i maj já'x-aahuataj i huá'yi'raj, i maj huá'cui'caa i juhuásimua', ajta néijmi'caa jimi i maj tyí'tyacui'caa, ¹⁰ ajta a'íjmaj jimi i maj juxana'cira' úucaá jamuán, nusu séecan jamuán i tyétyacaá, i maj tyi'tíj jin je'ej pua'aj ricij, i maj tyí'hue'tacaá, a'yaa ti'ij huatóomua'aj tijin néijmi'i i maj je'ej pua'aj tyihuá'mua'tyej tyi'tíj ti quee xá'puí'.

¹¹ A'yaa pu tyí'mua'taj a'íjna i nyúucaria'ra' i Dios i ti nyéetzij a'yan tyinaata'íj nyej nyij huó'ixaaty'e'en.

I Dios ti jin ja'ancu'vaxij a'íjci i Pablo

¹² Nyetye'tyojtzire' a'íjci i ti ca'nyíjra'aj nyatá'caa, nyajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een i tavástará', jinye a'yaa pu naatamua'aj tijin nyaj quee tyi'tíj jin ootyá'itzee, ajta na'antyíhuoj nyej nyij jaatyáhuüre'en, ¹³ tyij nyajta jájcuaj imuáj je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íca'aj, je'ej nu pua'aj ja'uuriacaj'aj nyajta je'ej pua'aj tyé'jeevaca'aj. Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxi' nyéetzij, jinye canu nyeexúj tyá'tzaahuatya'ca'aj nyajta quee jamua'reeriaca'aj je'ej nyaj rijcaj. ¹⁴ Ajta i tavástará' jéehua pu huápu'íj tyámua' tyinye'cha'íj ta'raj, a'íj pu naatá' i nyaj jin tyá'tzaahuatye' ajta nyej nyij huo'xié've'en a'íjna jitze ma'can i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een.

¹⁵ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa pu'ij tyúuxie've' maj néijmi'i tyá'antzaahuatye'en ti i Ciríistu' a'íjna jin yatanyéj íyan i cháanacaj japua ti'ij hui'rátóonyij a'íjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj, nyáaj nu s'íj a'íjn pué'een i nyaj je'ej pua'aj tyi'tyínyecha'íca'aj. ¹⁶ Ajta i Dios pu ná'ancu'vaxij, a'íj pu jimi i Ciríistu' naataséjraj ti jéehua nyaxie've'. A'yaa nu nyij nyáaj tyí'huüre' ti'ij i maj jitzán jaaséj a'íjmaj i maj tyá'tzaahuatye' i maj jusén jin júurij muá'ju'un. ¹⁷ Tyiche' jaatyátzaahuatye'en tyajta tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tajtúhuan ti jusén jin tyi'tyéjvee, capu a'náj mui'nyij, ajta s'íj na'aj a'íjn pué'een i Dios. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹⁸ Nyiyóoj Timoteo, a'yaa nu tyí'mua'ijcatye' paj a'íjna jin huatyéno'se'en i paj jin tyámua' naa tyí'huüre' i tavástará' jimi, a'yájna mati'ij anaquéej a jimi tyu'taxájtaca' a'íjmaj i maj tyí'xaj i Dios jitze ma'can. ¹⁹ Séecan i maj quee a'yan huaríj je'ej maj hua' jimi tyu'taxájtaca', a'íj mu huamué'tichej i maj jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj. ²⁰ A'yaa pu tyihuo'ruuj a'íjma i Himeneo ajta i Alejandro, i nyaj nyeríj tyu'tátui i tyiyáaru' jimi, mej mij jáari'rej maj quee je'ej pua'aj tyá'xajta i Dios.

Je'ej maj ye'ej tyityeetyényuunyij

2 A'yaa nu tyaja'muahuavij sij jéehua jahuoocaj i Dios jimi sijta tyé'tyojtzire'ej néijmi'caa jime' i tyeétyee. ² A'yaa pu tyúuxie've' sij hua' jime' jahuoocaj i maj tyityatatyíj sijta néijmi'caa jime' i maj tajtúhuan jin tyityetyu'uj, tyata'aj tyij taxáhuaj mahuacháatime'nyij, tyajta tyámua' tyi'tyitacha'íj néijmi'caa jimi. ³ A'yaa pu tyí'xa'puí' ajta a'yan tya'rána-jchi i Dios ti tajapúa huatanyúj, ⁴ jinye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' ti néijmi'caa táahuüre'en ajta maj néijmi'i jáamua'reej i ti jiré'can jime' a'íjna jimi. ⁵ Jinye s'íj

pu'uj i Dios, ajta s'ij na'aj a'ñin pué'een i ti hua' japua huatanyúj i tye'fye'e i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. A'ñi pu a'ñin pué'een i Ciríistu' ti Jesús pué'een. ⁶ A'ñi pu tajitzé ma'can huamu'ñ' ti'ij néijmi'caa táahu'ire'en ajta tyej tyij a'yan tyihuo'té'xaaty'e'en i tye'fye'e je'ej ti i Dios tyaaxá'pui'intarej. ⁷ Ajta tyej tyij a'yan tyihuo'r'é'ixaaty'e'en i tye'fye'e, a'ñi pu jin nyéetzij na'antiyíhuoj nyej nyij tyu'tyáhu'ire'en i Dios jimi, ajta nyej nyij huo'mua'-tyej i maj jitzán tyá'antzaahuaty'e'en, i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'ñijma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. Nyajta tzaáhuaty'i'ra'aj jin tyi'xaj, canu tyi'hue'ej.

⁸ A'yaa nu nyij tyá'xie've' maj i tyétyacaa néijmi'que' jahuocaj, majta ajm'éjca'taxi'in i Dios jimi tyámua' ma'énye'ej i jutzájta' majta quee nyinyu'cacuj, nusu múu-jaaxie'vi'raj. ⁹ A'yaa nu nyajta tyá'xie've' maj i úucaa tyámua' mana'aj tyu'tyóchejtyej je'ej ti tye'tyévi'ijtye', miche' quee huápu'i'ij tyámua' ju'uurej i jucipuáj jitze, miche' majta quee tyo'carújtya'ajma'aj tyi't'ij ti ooroj tyi'pue'énye'ejmee, nusu tyi't'ij peerla, nusu maj a'ñina tyi'tyóche'tyahua'an i cáanarij ti tyá'najchij.

¹⁰ Miche' a'ñina jin tyámua' huó'uurej i maj jin i séecan jamua'reej maj tyámua' tyi'tyetyeityee, a'yájna ti'ij tye'tyévi'ijtye' a'ñimaj jimi i úucaa i maj tyá'tzaahuaty'e' i Dios jimi. ¹¹ A'yaa pu tyúuxie've' maj i úucaa tyámua' naa néijmi'i tyu'namuaj je'ej maj tyihuá'ixaaty'e', majta néijmi'i jin tyu'tyátzaahuaty'e'en, ¹² nyajta quee tyi'tá'caa maj i úucaa tyihuá'mua'tyej u tyeyúuj tzajta', miche' majta quee tyihuá'ijtye'ej i tyétyacaa. A'yaa nu tyá'xie've' maj quee ave'nyuucan, ¹³ ji'nye Dios pu anaquéej a'ñi huatyátaahuaca' i Adán, ajta je'en i Eva, ¹⁴ ajta i Adán capu a't'ij jáacuanamuaj, sulu Eva pu i tyiyáaru' jáacuanamuaj, a'ñi pu jin ootyá'itzeerej i Dios jimi. ¹⁵ Ajta a'yaa pu tyá'hu'ire'en i íitaj tipua'aj tyámua' tyihuó'cha'ñin i juyójmua', ajta tyámua' tyá'tzaahuaty'e'ej, hua'xie've'ej i séecan ajta ji'r'énya'aj i jutzájta'.

Je'ej maj huárinij i maj tyihuá'ixaaty'e' u tyeyúuj tzajta'

3 A'yaa pu tyi'ja'yájna. Tipua'aj a't'ij a'yan tyá'xie've'ej ti a'ñina jin antyúumua'reerij ti tyihuó'ixaaty'e'en i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyá'xie've' ti tyi't'ij jin tyámua' huárinij. ² A'ñi pu jin, a'ñina i ti a'yan tyi't'ij jin tye'entyúumua'reerij, a'yaa pu tyúuxie've' ti quee tyi't'ij jin á'itzeeria'aj. Ajta ti séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, ti'ij tyámua' éenye'que' séjre'ej mata'aj tzaáhuaty'i'ra'aj jimi tyícha'ñij. Ajta a'náj tina'aj a'yan tya'ajxié'vi'ra'aj ti tyámua' tyihuo'tyéjeevej i maj jamua'reej jo'tij ja'chej, ti ajta jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuó'mua'tyej, ³ ajta quee jutahueeve'ej, ajta quee junyo'se've'ej, che' tyámua' tyi'tyevistan a'ñijma jimi i tye'fye'e, ajta quee janyacua'tzaj i túmii. ⁴ A'yaa pu tyúuxie've' ti tyámua' naa atyeje'chej, majta i yójmua'-mua' janamuajraj, majta néijmi'i i maj jamuán aja'chej tyámua' tyityetyúucha'ñij, ⁵ ji'nye tipua'aj quee jaayí'tihua'an ti tyámua' tyihuo'ta'ijtye'en a'ñimaj i maj jamuán aja'chej, ji'nye tyi'rij ti tyámua' tyihuó'cha'ñin a'ñimaj i maj just'rii i Dios jimi? ⁶ A'ñi pu jin a'yan tyúuxie've', ti a'ñina i ti tyihuá'mua'tyej quee oochán na'aj tyá'antzaahuaty'e'en, na'rij quee a'ñi pu óotza-

ahuaty'e'en a'ñina jime' ti tyi't'ij jin tyi'tyéjvee, ti'ij ij a'yan tyi'mue'tiche'en ti'ij i tyiyáaru'. ⁷ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj tzaáhuaty'i'ra'aj jimi tyícha'ñij i maj quee tyá'tzaahuaty'e', mej mij quee séecan jaatyáx-aahuataj nusu i tyiyáaru' tyi't'ij jin ja'antymué'tin.

Je'ej maj tyityetyúucha'ñij i maj tyi't'ij jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta'

⁸ A'ñimaj i maj tyi't'ij jin antyúumua'reej u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyétyacaa pué'eenye' maj tzaáhuaty'i'ra'aj hua' jimi tyícha'ñij, maj quee a'náj tyi'hue'taj, majta quee juta'rujve'ej, majta quee janyacua'tzaj i túmii i maj jaamué'tij hue'tzij jime'. ⁹ A'yaa pu tyúuxie've' maj néijmi'i ántzaahuaty'e'en a'ñina i ti ju'avaataca'aj i Dios jimi, majta tyámua' naa metyityoomuámua're'ej. ¹⁰ A'yaa pu ajta tyúuxie've' maj i tye'fye'e huo'séj maj jaataséjrataj i maj jaaxá'pui'intarej, tipua'aj mequee tyi't'ij jin je'ej pua'aj tyi'tyesejre'ej, aj mu mij tyi't'ij jin antyúumua'reerij muá'ju'un u tyeyúuj tzajta'. ¹¹ A'yaa pu'uj tána'aj tyi'een i úucaa jimi, maj tzaáhuaty'i'ra'aj jin séjre'ej, majta quee je'ej pua'aj tyi'xaxa'ta'an, maj quee tyi't'ij jin á'itzeeria'aj. ¹² S'ij ti tyi'hu'ire' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' ti séej na'aj i íitaj tyévi'tinye'en, ajta jaayí'tihua'an ti tyihuota'ijtye'en i juyójmua', ajta néijmi'caa i maj jamuán aja'chej. ¹³ Ji'nye a'ñimaj i maj tyámua' tyi'hu'ire' u tyeyúuj tzajta', a'ñi mu jamue'tin mej mij tyámua' huojo'sejra i tye'fye'e, majta juxáahuaj séeria'aj muá'ju'un a'ñina jime' maj tyá'tzaahuaty'e' i Ciríistu' jimi ti Jesús pué'een.

I nyúucarij ti ji'r'é'can jime' i Dios taataséjratyey

¹⁴ A'yaa nu tyi'ijchó've'ej nyaj jiye'tzín muojo'tyéesej, a'ñi nu jin a'yan tyi'muayu'se', ¹⁵ tipua'aj nyequee jiye'tzín a'áa ja'tanyéj, a'yaa nu tyá'xie've' paj jáamua'reej je'ej maj huárinij a'ñimaj i tye'fyeristya-mua'me'en i Dios, maj a'ñin pué'een i maj just'rii u tyeyúuj tzajta', mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios ti júurij, i ti huá'hu'ire' ajta a'ñi huá'ixaaty'e' i ti a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej ti i nyúucarij i tyaj jitzán tyá'tzaahuaty'e' jo'tij na'aj séjre', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Ciríistu' pu a'yan tyu'tóosejrataca' ti'ij tyáati', tyu'tyáamue'tij a'ñina jime' i júuricama'ra' i Dios, majta jaaséj i maj tajapuá tyi'hu'ire'. Néijmi'que' mu i cháanacaj japua tyihuo'té'exaaj a'ñina jitze ma'can, majta tyá'antzaahuaj a'ñina jimi, ajta i Dios yo'ví'tij u tajapuá.

I maj hue'tzij jime' tyihuá'mua'tyej

4 Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu tyi'xaj ja'huo'itéerican jime' maj séecan jaatyáhu'e'taj i maj jitzán tyá'tzaahuaty'e', mej mij a'ñijma ántzaahuaty'e'en i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej a'ñina jitze ma'can i tyiyáaru'. ² A'ñijma mu ántzaahuaty'e'sij i maj je'ej pua'aj tyi'jepe' majta tyi'hue'tacaa, je'ej mu pua'aj

tyityetyúucha'ij, majta je'ej pua'aj metyityoomuá-mua're'. ³ A'ñimaj tyeétyeera' metyu'ijmiej maj quee nyejnye'chaj, ajta maj je'cáca mana'aj tyí'cua'ajcaj i ti tyí'cue'ri' i Dios ti a'yan tyu'tyájtóo, mej mij tyú'cua'nyij i maj tyá'tzaahuatye', majta i maj jamua'reej i ti a'yan tyi'ja'yájna metye'tyóotzi'ria'aj. ⁴ Ji'nye néijmi'i i Dios ti tyú'taahuaca' tyámua' pu tyí'een, a'ñj tu jin néijmi'i tya'ancuriáa'sij tyetye'tyóotzi're'ej i Dios, ⁵ ji'nye i nyúucaria'ra' i Dios ajta i tyaj jin jahuoo jimí, a'ñj pu tyámua' néijmi'i tyí'uuej.

Sñij ti tyámua' naa tyí'huire' i Ciríistu' jimi

⁶ A'ñj paj huo'mua'tyej a'ñjma i maj tyá'tzaahuatye', aj pej pij tyámua' tyu'tyáhuire'sij i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een, petyu'tyáhuire'sij a'ñjna jitze i nyúucarij i paj jitzán tyá'antzaahuaj mati'ij muaamuá'tyej.

⁷ Capáj já'tzaahuatya'aj a'ñjci i nyúucarij iyan ti ma'-can i cháanacaj japua. Pata'aj jáari'rej paj a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've', ⁸ tyij ajta cñ tyí'huire' tipua'aj pahuá'cua'ajtye'en pej pij huatyá'ca'nyej i mua' tyéviij jitze, ajta paj a'yan huárinyij je'ej ti tyá'xie've' i Dios jéehua pu tyí'huire', iñij paj pooj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta muaatyáhuire'ej pej pij júuriij puá'ra'nyij jusén jime'. ⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, ajta a'yan tyúuxie've' mej mij néijmi'i ja'antzaahuatye'en. ¹⁰ A'ñj tu jin tyi'muarie' tyajta a'ñjna jin nyo'se', ji'nye a'ñj tu jitze tyi'ijchó've' i Dios ti júuriij, i ti néijmi'-caa huire' i tyeétyee, ajta jéetze' a'ñjma i maj tyá'tzaahuatye'.

¹¹ A'yaa paj tyihuo'ta'ijtye'en pajta a'yan tyihuo'mua'-tyej. ¹² Capáj tyi'tá'care'en maj muá'xaahuataj a'ñjna jime' paj quee a'chu vásti', sulu a'yaa paj tyihuo'-tyáhuire'en i maj tyá'tzaahuatye' mej mij muéetzij jitze tyi'huó'iteeritye'en je'ej paj tyí'xaj, je'ej paj tyi'tyá'cha'ij, ajta je'ej paj tyihuá'xie've', pajta tyámua' huárinyij a'ñjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', pej pij tyámua' eenye'en a tzajta'. ¹³ A'yaa paj pooj rijcaj, 'asta nyequee a'áa ja'rá'astij, pata'aj huo'tánamuajraste'en i yu'xarij pajta tyihuo'mua'tyej pata'aj pij a'ñjna jin ca'nyijra'aj huo'tá'an. ¹⁴ Capáj jaxaahuataj tyi'táj ti je'ej i Dios tyimuaatapuéjve mati'ij huásij mua'vá'muariej, majta tyu'taxájtaca' ajime' i Dios jitze ma'can.

¹⁵ Pata'aj tyámua' huárinyij a'ñjna jitze, pajta a'ñj jitze tyihuá'mua'tyej, mata'aj mij néijmi'i muaaséj paj néijmi'i jin tyámua' ricij. ¹⁶ Tyámua' paj tyi'huá'cha'ñn, pajta je'ej paj tyi'táj tyihuá'mua'tyej i séecan, pajta pooj tyámua' tyu'mé'en. Tipua'aj a'yan puáarinyij, muáaj paj asñj a japua huatányuusij, pajta a'ñmaj japua i maj muanamuajran.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij a'ñjma jimi i maj tyá'tzaahuatye'

5 Capáj je'ej pua'aj tyé'tya'xi'ij i ti arí vastacirie', sulu tyámua' paj tyeetyéjeevej pati'ij a' taataj, pajta a'ñjma i maj tyáamua, pata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej pati'ij a'ihuáamua'. ² Pajta i ucaríjsee tyámua' paj tyihuo'tyéjeevej a'yájna pati'ij a' náanaj, pajta i maj

íimuaa a'yájna pati'ij á'cu'tzimua, tyámua' paj néijmi'-caa tyu'tyéjeevej.

³ Pata'aj huo'táhuire'en i úuca a i maj huóojimua'astariaca, tipua'aj mequee je'ej tyéejviicue'raj tyi'táj jime'. ⁴ Ajta tipua'aj sñij i íiti' ti antyúusiitariaca' tyiyójmua' na'ríij tyiyá'cuarimua'aj, miche' a'ñmaj anaquéej jaatyáhuire'en mej mij a'ñjna jin ja'rá'astej maj huo'-tyáhuire'en i jutyétyeristyamua', ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i Dios. ⁵ A'ñjna i íiti' ti ji're'can jime' antyúusiitariaca', ajta quee je'ej tyéejviicue', a'ñj pu jitze tyi'ijchó've' i Dios, ajta quee a'náj jaatapuá'citaj ti jahuoo, a'yaa pu a'náj tina'aj rinyij tójca ajta tñca'. ⁶ Ajta i íiti' ti antyúusiitariaca', ajta je'en a'yan rijcaj je'ej ti jimi tyúuxie've', a'yaa pu een i Dios jimi ti'ij i ti huamu'. ⁷ A'yaa paj pajta tyihuo'ta'ijtye'en i tyeétyee i nyúucarij jime' mej mij quee tyi'táj jin á'tzeeria'aj. ⁸ Ji'nye a'táj maj quee jitzán juxie've' i tyeétyeristya-mua'me'en, majta i maj jamuán aja'chej, a'ñj pu jaatyáxaahuataca' i ti jitzán tyá'tzaahuatye', ajta jéetze' je'ej pua'aj ricij quee i sñij ti quee a'náj tyá'antzaahuaj.

⁹ A'ñmaj i maj huóojimua'astariaca', a'ñjma papu'uj ooyú'xaj i maj huéicatyej nyinyi'ra'aj jájcha'ij nusu jéetze', ajta maj séej mana'aj huávicej. ¹⁰ Ajta a'yan tyúuxie've' maj néijmi'i jamua'reerij maj xá'pu' ricij, majta tyámua' tyihuo'xá'pueeri' i juyójmua', ajta huo'-taxie've'en a'ñjma i maj jamuariaca, nusu ti hua'nájo'sixij i huá'ñcaj jitze a'ñmaj i maj ajtyu'uj i Dios jimi, ajta huo'táhuire' a'ñjma i maj jajpuéjtij. Ajta a'ñjna jime' i ti a'náj tina'aj tyámua' néijmi'i jin huarj.

¹¹ Capáj a'ñjma á'yu'xaj i maj huóojimua'astariaca' majta móoj íimuaa, ji'nye tipua'aj majtáhuaj a'yan tyaataxie've'en maj huáhuichej, aj mu mij ajtáñnyij i Ciríistu' jimi, ¹² aj mu mij jéetze' ootyá'tzeere'sij i Dios jimi, a'ñjna jime' maj jaatyáxaahuataca' je'ej maj anaquéej tyi'táj jin tyitya'tóoraj. ¹³ Majta a'yan tyee'y'tin maj mahuojo'muaarin i hua'chej méyee majta méyee, a'ñj mumij jin jéehua hui'na'se', majta quee a'yaa man-a'aj ricij sulu majta mu tyúuxajtave' je'ej ti quee tyi'tyéevijtij. ¹⁴ A'ñj nu jin a'yan tyá'xie've' maj huáhuichej i maj móoj íimuari'taj mati'ij huóojimua'astariaca', miche' tyiyóomua'aj muá'ra'nyij, majta tyámua' tyu'-muárie'en jo'maj ja'chej, mej mij quee tyi'tá'care'en ti i ti tájcha'ñre' tyi'táj jin hua' jitze tyo'ojpuá'ritye'en.

¹⁵ Ji'nye séecan i maj antyúujimua'astariaca' mu merij ajtacj i Dios jimi, mej mij a'ñj ántzaahuatye' i tyiyáaru'.

¹⁶ Tipua'aj sñij i íiti' ti tyá'tzaahuatye', séecan jamuán ajá'chajcaj i maj huóojimua'astariaca', che' huo'táhuire'en, ti'ij quee huá'muarie'ristya'aj a'ñjma i maj tyí'huire' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyu'tá'riitarij mej mij huo'táhuire'en i maj huóojimua'astariaca' majta quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁷ Majta i huásij i maj tyámua' tyi'muarie' u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyúuxie've' maj tyámua' tyihuo'cha'ñn, siajta jéetze' a'ñmaj i maj tyihuá'ixa'tyee majta i maj tyihuá'mua'tyej. ¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Capáj ja'anj'quihua'an i púuyej ti jayuu i tyeríicuj." A'yaa pu ajta tyé'yu'si' tijin: "A'yaa pu tyí'x-a'pu' maj tyaanáchitye'en a'táj ti tyi'muijhuacaa."

¹⁹ Capáj tyi'táj jitzán pua'ritye'ej i vásti', tipua'aj sáij na'aj tyi'táj jitzán pua'ritye'ej, sulu miche' mahua'puaj, na'ríij mahuee'icaj i maj jitzán tyi'pua'ritye'.

²⁰ Ajta i maj móoj tyi'táj jin je'ej pua'aj ricij, pata'aj hua'ajtyá'xi'in néijmi'i metyi'namuáaracaj i tyeétyee mej mij majta a'íimaj tyu'tyátzaahuatye'en.

²¹ A'yaa nu tyi'mua'ijcatye' i Dios jimi nyajta i Ciriístu' jimi ti ajta Jesús pué'een, nyajta a'íijma jimi i maj tyi'huüre' i tajapuá Dios ti hua'antyíhuoj, paj néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej nyaj tyimuáa'ixaa, capáj séej je'ej jo'séjraj pajta séej xie've'ej, sulu juxa'aj paj néijmi'caa jó'mua'raj. ²² Capáj a'táj avá'muijhua'an pequee xu jamua'réerej je'ej ti een i jutzájta', na'ríij quee jamuán paj ootyá'itzeere'ej i Dios jimi. Pata'aj asíij tyámua' tyi'huá'cha'íin pej pij quee tyi'táj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

²³ Pajta quee a'íj pana'aj ya'caj i jájtyij, sulu pata'aj cñ i nahuáj tyu'yé'en, pej pij quee tyi'cui' mua' tzajta'.

²⁴ Je'ej maj séecan tyi'táj jin tyityá'itzeere', a'íj pu séejre' mati'ij quee xu huá'xijtye'ej, ajta séecan jime', capu je'ej ámiteere' i maj jin ootyá'itzeere', sulu majca'huáyee pu huataséjre'sij. ²⁵ A'yaa pu ajta tyi'sejre' je'ej maj tyi'táj jin tyámua' ricij, ajta i tiquee tyámua' een capu i'rij ti huatyóo'avaaj jusén jime'.

6 A'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyi'muarie', a'yaa pu tyúuxie've' maj tzaahuatyí'ra'aj tyícha'íij hua' jimi i maj tyihuá'ijtye', mej mij quee je'ej pua'aj tyá'xajta je'ej tyaj jatamuá'muaj i Dios ti tavástará', ajta je'ej tyaj tyihuá'mua'tyej. ² Ajta tipua'aj séecan i maj tyajá'-mua'ijtye' majta tyá'tzaahuatye'ej, caxu hua'xahuar-i'raj a'íjci jime' siaj ju'ihuáamua' i tavástará' jimi. A'yaa xu jéetze' tyámua' tyihuo'táhuüre'en, ji'nye a'íimaj i siaj hua' jimi tyámua' tyi'huüre' a'íj mu majta tyá'tzaahuatye' i Dios majta ta'ihuáamua' pué'een i jéehua hua'xie've'.

I ti jiré'can jime' jéehua tyi'huüre'

³ Tipua'aj sáij a'yan seequéj tyi'mua'taj ajta quee a'yan tyu'mé'en je'ej tyaj ityáj tyaja'muamua'tyej i tavástará' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een jitze ma'can, ajta quee a'yájna je'ej tyaj tyi'tyítacha'ij, ⁴ a'íj pu a'íin pué'een i ti óotzaahuatye' ajta quee tyi'táj huayí'tin. Capu i'rij tyej tyámua' jamuán tyu'taxáj, a'íj pu jin tyihuá'chueere', ajta je'ej pua'aj tyi'jepe', capu i'rij ti a'táj jitzán tyú'ca'nyej, ⁵ ajta jéehua nyo'se' a'íijma jamuán i maj quee tyámua' metyityoomuámua're', ajta quee jamua'tyej i ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yaa pu tyé'miteeraste' maj séecan a'íjna jin tyi'mue'tin i maj a'yan tyúuse-jrataj tijin Ciriístu' mu jimi tyi'huüre'. ⁶ Ajta a'yan tyi'ja'yájna tipua'aj a'táj tyámua' huóo'uurej ti'ij ja'antzaahuatye'en i Dios, a'yaa pu jéehua tya'ancuriáa'sij tipua'aj jutyamua've'ej je'ej ti tyi'táj tyi'ijcha'ij. ⁷ Ji'nye catu tyi'táj hua'ásima'aj tyati'ij a'yan huaséjre' i cháanacaj japua, a'íj tu jin tyequée tyajta tyi'táj á'tinyij íyan ti ma'can i cháanacaj japua, ⁸ tipua'aj tyi'táj tyéjcha'íij tyaj jáacua'nyij tyajta i tyaj tyu'tyátachejtye'en, tyiche' a'íjna jin huátatyamua've'en. ⁹ Majta a'íimaj, i maj a'yan tyá'xie've' maj huochíjtyaanyi'taj,

a'yaa mu een mati'ij i maj cójnari jin huo'tyáajj'quej, a'íj pu'ij hua'tyánaamuaj i hua' tzajta' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti hua' jitze tyúuxie've', a'íj pu néijmi'i tyihuáa'ri'raj ajta hua'antyipua'ritye'sij jusén jime'.

¹⁰ Ji'nye a'íj pu jitze i túmii tye'rányinyii néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyi'een, séecan mu meríj jaatyáxaahuataca' i maj jitzán tyá'tzaahuatye' a'íjna jime' maj jéehua huápu'ij janyacua'aj i túmii, a'íj mu jin jéehua jajuéjtzij.

I ti huanyo'se'en a'íjna jime' i ti jitzán tyá'tzaahuatye'

¹¹ Pajta muáaj, mu paj Dios jimi séejre', capáj tyi'táj a'yan uuriaj. Pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'íij, pajta hua'cu'vej, pata'aj tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, pajta hua'xie've'ej néijmi'caa, pajta huatyá'ca'nyej i paj jin jaxaamuijryte', capáj á'tzaahuatya'aj. ¹² Pata'aj a'íjna jin huatyényo'se'en i paj jin tyá'tzaahuatye', capáj yó'jipuan i paj jusén jime' júurij puá'mej, ji'nye a'íj pu jin i Dios muaatajé, a'íj paj jin tyámua' tyu'taxájtaca' jéehua metyi'séeracaj. ¹³ Ajta íjij, i Dios jimi i ti néijmi'caa tá'caa mej mij júurij, ajta jimí i Ciriístu', i ti ajta xá'pu' tyu'taxájtaca' a'íjna jimi i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Poncio Piláato, a'yaa nu tyi'mua'ijtye' ¹⁴ paj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyi'mua'ijtye', pajta tyámua' eenye' pej pij quee tyi'táj jin á'itzeeria'aj, 'asta na'aj quee uvé'nyej i tavástará' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁵ Ajta a'yan tye'mej a'náj ti i Dios a'yan tyaaxá'pu'íntarej, ji'nye a'íj pu a'íin pué'een i ti tyihuá'ijtye' a'íijma i maj tajtúhuan jin tyityetyúu'pu', ajta hua' vástara' a'íimaj i tyaj a'yan hua'tamuá'muaj tijin tavástará' i maj a'yan mana'aj séejre' i cháanacaj japua. ¹⁶ A'íj pu'uj a'íin pué'een i tiquee a'náj mu'nyij, ajta a'áa já'sejre' jo'tij jéehua já'taa, jo'tij quee já'írij ti a'táj ajtyáxírej. Capu a'táj a'náj jaaséj, capu ajta i'rij ti a'táj jaaséj. Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej jusén jime'.

¹⁷ A'íimaj i maj chíjtyaanyi'ij pué'een, a'yaa paj tyihuo'ta'ijtye'en maj quee óotzaahuatye'ej, majta quee a'íj jitze tyi'ca'nyej i maj jéehua tyi'ijcha'íj, ji'nye capu tyé'tyeeren i maj jéehua tyi'ijcha'íj. A'yaa pu tyi'xa'pu' maj a'íjna jitze tyi'ijchó've'ej i Dios, a'íjna i ti juxié'vi'ra' jin jéehua tyitaatapuéjve'sij tyej tyij a'íjna jin huátatyamua've'en. ¹⁸ Pahuo'ta'ijtye'en maj tyámua' huárinyij, miche' a'íjna jin huochíjtyaanyi'taj i maj jéehua tyámua' tyu'muarie'en a'íjna jime' i ti xá'pu' een, majta a'yan tya'axié'vi'ra' maj tyihuo'tá'an a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', mej mij tyihuo'riáan i maj tyi'ijcha'íj. ¹⁹ A'yaa mu jéehua tya'ancuriáa'sij i maj jin huatyóo-huüre'en majca'huáyee, ajta a'yan tyihuá'ci'tyij maj jusén jime' júurij muá'ra'nyij.

Je'ej ti i Pablo tyaata'íj uve'tyáatican jime' i Timoteo

²⁰ Muáaj Timoteo, pata'aj tyámua' tyéecha'íin je'ej ti tyi'táj jin i Dios tyimuaata'íj. Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyi'xaj a'íjna jime' i nyúucaríj tiquee tyi'táj huüre', nusu a'íijma i maj a'yan tyóotzaahuatye' maj jéehua tyo'mua'reej, ajta quee a'yan tyi'ja'yájna,

²¹ji'nye séecan mu meríj huó'namuajri', a'íj mu jín aj-tacíj í maj jitzán tyá'tzaahuatye'.

Che' í tavástara' tyámua' tyajamuáahuire'en ajta tyámua' jamuáa'uurej.

2 Timoteo

Pablo pu jatyojtye'

1 Nyáaj Pablo, i nyaj jahuüre' i Ciriístu', Dios pu juxié'vi'ra' jin na'antyíhuoj, a'fjna jime' i ti a'yan tya'tóoratziiri' ti taatá'an tyaj júurij tá'ra'nyij jusén jime' jamuán i Ciriístu' ti Jesús pué'een, ² a'yaa nu ya tyí'muatyojtye' muéetzij Timoteo mu paj nyiyóoj pué'een. Che' i Dios ajta i Ciriístu' ti tavástara' pué'een, miche' a'fin tyámua' tyimuaácha'ñin, majta muá'ancu'vaxi'ñin mej mij tyámua' tyimuaatyápua'ri-tye'en mua' tzajta'.

Tyu'taxájtaj a'fjci jitze ma'can i Ciriístu'

³ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii nyati'ijta jahuocaj, tújca na'rrij tca', a'yaa nu tyé'tyojtzire' i Dios, i nyaj jimí tyámua' éenye'ej tyí'huüre', a'yájna mati'ij majta tyí'huüria'ca'aj i nyahuásimua'ci'ij. ⁴ A'náj tina'aj nu mua'tamuá're'rii i paj acá'yi'nyaja', a'fj nu jin a'yan tyá'xie've' nyaj muaaséj, nyej nyij huatanyetya-mua've'en. ⁵ Ji'nye a'yaa nu tyá'mua'reej paj tzáahu-tyi'ra'aj jin tyá'tzaahuatye'. Anaquéej pu a'yáacuari' Loida tyá'antzaahuaj ajta a' náanaj Eunice, a'yaa nu nyij nyajta tyámua' naa tyá'mua'reej paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'tzaahuatye'.

⁶ A'fj nu jin a'yan tyí'mua'ixaatye' paj quee jatyaá-a'huata'an je'ej ti i Dios tyimuaatá' nyati'ij mua'vá-muariej i nyamuáca' jime'. ⁷ Ji'nye capu i Dios a'fjna jin ju júuricamej taatá' tyej tyij tyí'tziñnye'ej, sulu tyej tyij a'fjci jitze arátaca'nyej, tyej tyij tyajta huo'xié've'en, tyajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. ⁸ Capáj atyevi'ra'aj paj tyámua' tyihuó'ixaatye'en i tyeftyee jitzán ma'can i tavástara', capáj pajta atyevi'ra'aj nyajime' a'fjna jime' nyaj námi'. Sulu a'fj paj jitze je'ej ti i Dios tyimuaatá' pajta a'fjna jime' i paj jaxaamuijitye' pej mij jéetze' jáanamuj i nyúucaria'ra' i Dios. ⁹ Dios pu tajapuá huatanyúj ajta taatajé tyej tyij jitzán ajtya-ma'cáantaj tá'ra'nyij, capu a'fjna jime' tajapuá huatanyúj je'ej tyaj tyí'tfj huáruuj, sulu a'yaa pu arí anaquéej tyaaxá'pui'ntaria'ca'aj, ajta a'yan tyí'taxie'-va'ca'aj jájcuaj imuáj, a'fjna jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ¹⁰ A'fjna i ti jin taaxié'vej ijiij pu arí huataséjre a'fjna jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een, a'fj pu ja'antyipuá'rij i maj jin cui'caa, ajta i junyúucaa jin taataséjra i tyaj jin júurij tá'ju'un jusén jime'.

¹¹ Dios pu na'antyíhuoj nyej nyij huo'té'exaatye'en i tyeftyee i nyúucaria'ra', ajta nyej nyij jimi tyu'-tyáhuüre'en, nyajta tyihuó'mua'tyej. ¹² A'fj nu jin nyáaj

a'yan tya'ajpuéjtzij. Ajta canu nyetyevi'ra' a'fjna jime', ji'nye nyáaj nu jamua'reej a'tfj nyaj jitzán tyí'ca'nyej, nyajta a'yan tyá'mua'reej ti a'yan tyinaatá'sij a'ájna xicáara' jitze je'ej ti tyí'tfj nye jimi tya'taráj.

¹³ A'yaa paj huárinij pajta a'yan tyihuó'mua'tyej je'ej paj tyí'tfj tya'ancuriáa' nyéetzij jimi, pajta a'yan tyu'mé'en je'ej tyej tyá'tzaahuatye', pahua'xié've'ej a'yájna ti'ij i Ciriístu' tyitaaxié'vej ityájma. ¹⁴ A'fj pu muaatáhuüre'ej i júuricama'ra' i Dios i ti tatzájta' sée-jre', tyámua' paj tyéecha'ñin je'ej ti tyí'tfj jin tyimua'an-tyíhuo.

¹⁵ A'yájna pati'ij perij tyá'mua'reej, néijmi'i i maj Asia ja'chej a'fj mu manúuriej, a'fj mu hua' jitze ajtyáma'-can i Figelo, ajta i Hermógenes. ¹⁶ Che' i tavástara' hua'ancu'vaxi'ñin i tyeftyeristyamua'me'en a'fjci i Onesíforo, ji'nye jéehua pu yetyinyavá'tuiiri' i nyaj jin huarúj, ajta quee jaatatyévi'rastej nyaj eetyánami'huaj. ¹⁷ Ajta ti'ij i Onesíforo a'áa ja'rá'aj a Roma, a'fj pu hu-atyóochej ti náahuoonij 'asta na'aj quee náatyoj. ¹⁸ Che' i tavástara' jéehua ja'ancu'vaxi'ñin a'ájna xicáara' ti jitzán uvé'nyesij. Muáaj paj tyámua' tyá'-mua'reej ti taatáhuü a'ájna a Éfeso.

Sfij ti a'yan tyá'huüre' ti'ij xantáaru' a'fjci i Ciriístu'

2 Pajta muáaj nyiyóoj, pata'aj huatya'ca'nyej a'tzáj-ta' a'fjna jime' je'ej ti i Dios tyimuaataséjra a'fjci jitze ma'can i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ² Je'ej paj perij nyéetzij tyinánamuajri' nyaj a'yan tyihuó'ixaaj i tyeftyee, a'yaa paj tyihuo'fjcatye'en a'fjma i tyétyacaa i paj hua' jitze tyí'ca'nyej mej mij majta a'yan tyihuó'-mua'tyej i séecan.

³ Pata'aj tajamuán tyo'táviicue' a'fjci jime' i paj ja-jpuéetzij ti'ij i xantáaru' ti tyí'huüre' jimi i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een. ⁴ Capu sfij xantáaru' a'yan ricij je'ej ti jusfij tyá'xie've' tyi'tfj jime', ji'nye a'yaa pu jitzán tyúuxie've' ti tyámua' tyu'tyá'itzeere'en a'fjci jimi i ti tyé'ijtye'. ⁵ A'yaa pu ajta tyí'een a'fjmaj jimi i maj hua'a-jcaca, a'fjna i ti huajcaj capu tyi'tfj mue'tin, tipua'aj quee a'yan tyu'tatyése'en je'ej ti tyí'huóoxie've'. ⁶ A'fj-na i tyí'muijhuacaa i juchuéj japua, a'yaa pu tyu'táci'pej ti a'fin anaquéej tya'ancuriáan i ti tyú'ci-tyej. ⁷ A'fj paj jitze tyú'mua'tyij je'ej nyaj tyí'mua'ix-aatye', ji'nye i tavástara' pu muaatá'sij pej pij tyámua' tyiyo'itéej puá'ra'nyij.

⁸ Ootámua'reej a'fjci i Ciriístu', i ti huatájuuriaca' a'fj ti jitze eeráma'can i David, a'fj pu a'fin pué'een i nyúucarij i nyaj huá'ixaatye'. ⁹ A'fj nu jin néijmi'i tyé'viicue' i nyaj jajpuéjtzij, nyajta eetyánami' ti'ij sfij ti tyí'tyacui'-

caa, ajta i nyúucaria'ra' i Dios i nyaj jaxaj capu eetyá-nami'. ¹⁰ A'fij nu jin néijmi'i tyo'táviicue'ri' néijmi'caa jimi i Dios ti hua'antyíhuoj, tí'ij ajta a'fijma huáhuire'en ajta i Círíistu' ti ajta Jesús pué'een hui'rátoonyij, mej mij jusén jin jimi séjria'aj.

¹¹ A'fijna pu a'yan tyi'jiré'can jime' ti a'yan tíjin:

Tipua'aj jamuán táacui'nyij, jamuán tu tyajta júurij ta'mej,

¹² tipua'aj tyetyo'táviicue' i tyaj jajpuéjtzij, jamuán tu tyajta tyu'ta'fijtaj,

tipua'aj tyeetyáahue'taj, a'fij pu ajta ityájma taatyáhue'taj,

¹³ tipua'aj tyequée tyámua' tyi'tyítacha'fij, a'fij pu a'náj tina'aj tyámua' éenye'ej ta'mej,

ji'nye capu i'rij ti jusfij huatyóohue'taj.

Je'ej ti ye'ej tyi'tyúucha'fij a'fijna i Timoteo

¹⁴ Huo'támua'ree i séecan pajta i Dios jimi huo'tyá-toonyij, mej mij quee jufimua'aj je'ej pua'aj tyúujeevej.

Capu tyi'tfij huire', a'yaa pu'uj je'ej pua'aj huá'uurej a'fijma i maj janamuaj. ¹⁵ A'yaa paj jéehua tyi'tyese'ej

paj a'yan tyu'ta'sejrataj i Dios jimi, tí'ij sfij i maj a'yan tyaataxájtaca' tíjin xá'puí' pu huarfij, tí'ij sfij ti tyi'-mujhuacaa tíquee tyi'tfij jin jutyevi'ra', ajta a'yan tyá-

mua' tyihuá'mua'tyej a'fijci i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁶ Capáj janamuajra a'fijci i nyúucarij tíquee je'ej hu-

atóomua'aj, ajta quee tyi'tfij xaj, ji'nye a'fijmaj i maj a'yan tyi'xaj, jéetze' mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'fij,

¹⁷ ajta je'ej maj tyihuá'mua'tyej jéehua pu je'ej pua'aj tyú'uurej. A'yaa pu tyi'ricij a'fijma jimi i Himeneo ajta i Fileto, ¹⁸ i maj merij a'yan tyitya'ajtacfij i nyúucarij jitze

ti a'yan tyi'ja'yájna, a'yan metyi'xáataj tíjin murij hu-atájuuriaca' i mu'chítyee, a'yaa mu mij merij séecan tye'entyí'uunyl'ri' je'ej maj tyá'tzaahuatye'.

¹⁹ Ajta i Dios a'yan tyi'tfij huáruuj, tyej tyij jitzán arátaca'nyej, ajta jitzán a'yan tyé'yu'si' tíjin: Tavástará' pu huá'muaj-

tyej i maj jitzán ajtyáma'can"; ajta a'yan tíjin: "Néijmi'i i maj já'astijre' i tavástará', miche' ajtácinyej a'fijci jitze i tí je'ej pua'aj een."

²⁰ I chí'ij tzajta' ti ve'éj, capu a'fij na'aj tyó'sejre' i ooroj ti jin tyi'taavijhua nusu i pláataj jime', sulu ajta pu

tyó'sejre' i ciyéj ti jin tyi'taavijhua, ajta xaríj jime', séecan pu a'yan tyi'huire' matí'ij tyi'ye'estyaj, ajta séecan cha'na'aj pu'uj tyi'tfij jin tyi'huire'.

²¹ Tipua'aj a'tfij a'yan eenye' tíquee tyi'tfij jin á'tzeeria'aj, tyámua' pu séeri-a'aj ta'mej, ajta jéehua tyu'tyáhuire'sij i tavástará' jimi, néijmi'i jime' i tí xá'puí' een.

²² Pata'aj quee a'yan rijcáj je'ej maj tyityetyúucha'fij i maj tyámua, pata'aj jáahuonyij i tí naa een, i paj

jitzán tyá'tzaahuatye', pajta tyámua' eenye' a'tzájta' a'fijma jamuán i maj tyámua' tyá'tzaahuatye' i tavástará' jimi. ²³ Capáj huá'astyaj i maj cha'mana'aj tyi'xaj,

papu'rij jamua'reej ti a'yan na'aj tyi'huire' maj a'fij jin tyúunyo'si'tye'en i tyeftye. ²⁴ Ajta sfij ti tavástará' jimi tyi'huire' capu a'yan tye'tyévijtye' ti a'yan éenye'que'

jo'cha'canye'en, sulu che' tyámua' tyi'tyúucha'fij néijmi'caa jimi. Ajta jaayí'tihua'an ti tyihuó'mua'tyej, ajta quee nyu'camui'fij tyo'táviicue' ²⁵ ajta quee ootzáahu-

atye'ej tyámua' huó'uurej a'fijma i maj quee tyihuo-jó'itej, ajta tyi'ijchó've'ej ti i Dios huo'tá'an mej mij see-quej tyú'mua'tyij, majta jáamua'reej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ²⁶ tí'ij huatá'riitarej maj iirácinyej jo'tij tyiyáaru' hueje'tyáanaj, jo'tij a'fij a'yan tyiyá'xie'va'-ca'aj maj ja'rá'astijre'en.

Je'ej maj tyityetyuucha'fij muá'ju'un i tyeftye tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij

3 A'yaa pu ajta tyúuxie've' paj jamua'reeriaj ti a'yan tye'mej tí'ij néijmi'i tye'entyipúa'risime'en tí jée-

hua je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ta'mej. ² Capu hua' jitze juxié'va'aj ta'mej je'ej tí tyihuá'uurej i séecan, majta jéehua jaxie'va'aj muá'ju'un i túmii, majta jéehua

óotzaahuatye'en, majta huo'tyáxaahuataj i juxa'aj tyeftye. Je'ej mu pua'aj tya'xáataj muá'ju'un i Dios, majta

quee huá'tzaahuatya'aj muá'ju'un i juhuásimua', camu tyámua' tyihuo'tá'sij a'fijmaj i maj tyi'tfij jin huo'tyáhuu,

majta quee tzáahuatyí'ra'aj tyicha'fij muá'ju'un i maj jitzán tyá'tzaahuatye'. ³ Camu hua'xie've'ej muá'ju'un i tyeftye, camu majta hua'cu'váaj muá'ju'un, sulu jée-

hua mu je'ej pua'aj tyuuxáataj muá'ju'un, majta a'yan rinyij je'ej tí tyihua'ránajchi, mejcha'fíria'aj mu

muá'ju'un néijmi'i i tí xá'puí' een. ⁴ Avítzij mu jin tyu'tátuure'sij i juxa'aj tyévij majta quee oocu'váaj

muá'ju'un, jéehua mu ootzáahuatye'ej muá'ju'un, a'fijna jime' ti a'yan tyihuá'miteeraste' maj jéehua

juxie've', majta a'fij huonyij maj a'yan huá'inyij je'ej tí tyihua'ránajchi, camu jaxie'va'aj muá'ju'un maj

jáahuonyij i Dios. ⁵ A'yaa mu tyuuséerataj muá'ju'un i tyeftye jimi, tí'ij i maj já'astijre' i Dios, ajta camu a'yan

ricij je'ej maj tyi'xaj.

Capáj huá'jaahuatye'ej a'fijma i tyeftye maj a'yan ricij. ⁶ Ji'nye a'fijma mu jitze ajtyáma'can i maj hue'tzij

jin utyáru'píj u hua' chí'táj i tyeftye, majta huá'cuana-muaj a'fijma i úucaa i maj quee tyé'viicue' i jutzájta', i

maj juxaamujiritye' a'fijna jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi, majta jéehua tyi'ijxána'cira' a'fijna jime' maj a'yan

ricij je'ej tí tyi'tfij tyihua'ránajchi, ⁷ a'náj tina'aj mu huá'namuaj i maj tyihuá'mua'tyej, ajta camu a'náj

yo'itéej muá'ju'un i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁸ Ajta a'fijmaj i tyétyacaa Janes ajta i Jambrés a'fij mu a'yan

cha'taj mana'aj tyé'ejcha'fíria'ca'aj i Moisés, a'yaa mu majta tyéjcha'fíria' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. A'fij

mu pué'een i maj je'ej pua'aj metyityoomuámua're', majta quee tzáahuatyí'ra'aj jin tyá'tzaahuatye'. ⁹ Camu che' á'tyeeren i maj a'yan ricij, ji'nye néijmi'i mu

jamua'reeren tíquee tyi'tfij huire' je'ej maj tyi'xaj, a'yájna tí'ij tyihuó'ruuj a'fijmaj i maj hua'puaj i maj jájcha'fíria'-ca'aj i Moisés.

Pablo pu tyé'ixaatye' i Timoteo

¹⁰ Pajta muáj a'yaa paj tyámua' naa tyu'mé'en je'ej nyaj tyimuaamuá'tyej, je'ej nyaj éenye'que' jo'cha'can,

je'ej nyaj tyi'mujhuacaa, je'ej nyaj tyá'tzaahuatye', nyajta tyé'viicue' tyámua' naa i nyaj jin jajpuéjtzij,

¹¹ muáj paj jamua'reej maj je'ej pua'aj náaru, nyajta

jéehua jajpuéetzij, a'yájna mati'ij náaruj a'ájna a Antokuíia, majta a'ájna a Iconio, majta a'ájna a Listra. Jéehua nu jaapuéjtzitariaca'. Ajta nyavástara' pu néijmi'i jin naatáhuü. ¹² A'yaa pu tyi'ja'yájna tijin a'táj ti na'aj ti tyi'tyese' ti ja'rá'astijre'en i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, jéehua pu jajpuéetzij ja'mej, ¹³ ajta a'ñmaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij majta i maj huá'cuana-muaj i tyeétyee, móoche' mu jéetze' je'ej pua'aj rinyij i jutzájta', séecan mu i tyeétyee huá'cuanamuan, majta jujñmuaj'aj tyo'tyóohue'tze'sij.

¹⁴ Pajta muáaj, a'yaa paj pooj tyá'tzaahuatye'ej je'ej paj tyaari'rej, pajta a'yan tyá'mua'reerej ti a'yan tyi'ja'yájna. Pajta jamua'reej a'tyán maj a'yan tyimua-muá'tyej. ¹⁵ Ootámua'reej pati'ij pa'ri'istaca'aj, tyámua' paj tyá'mua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze Dios ti janyuucaa, a'ñ pu a'ñin pué'een i nyúucarij ti muaatá'sij paj tyámua' metyóomua'riaj, ajta ti'ij muáahuü're'en a'ájna jime' paj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi ti ajta Jesús pué'een. ¹⁶ Néijmi'i i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, Dios jimi pu já'ma'can, ajta a'yan tyi'huü're' mej mij a'ñ huó'mua'tyej majta a'ájna jin tyámua' huó'uurej i tyeétyee, mej mij a'ájna jitze huó'té'exaatye'en i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, ajta mej mij jiréenya'aj muá'ra'nyij i jutzájta', ¹⁷ ta'aj ij a'ájna i tyáati' i ti Dios jitze ajtyáma'can tyámua' eenye'en ti'ij a'yan huárinyij néijmi'i jime' je'ej ti tyi'xa'puí'.

4 I Dios jitze ma'can, ajta i Ciríistu' ti Jesús pué'een, ti a'yan uvé'nyesij ti'ij tyu'ta'íjtaj a'ñjma jimi i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta a'ñjma jimi i maj meríj huácuij, a'yaa nu jéehua tyi'mua'ijcatye' ² paj huó'ixaatye'en i nyúucarij, pajta huó'táhuaviij mej mij tyámua' tyáanamuaaj, tipua'aj a'yan metya'xie've'ej, na'riij mequee. Pata'aj huó'tyámue'tij, pajta huó'tá'ij-muj mej mij quee je'ej pua'aj rijcaj, ca'nyíjra'aj paj huó'tá'an, pajta xájtari' naa tyihuó'mua'tyej. ³ Ji'nye a'náj pu atyojo're'nyesij mati'ij i tyeétyee quee che' janamuáaracuj muá'ju'un i maj xá'puí' tyihuá'mua'tyej, sulu a'yaa mu mui'caa tyu'tájeevij i maj tyihuá'mua'tyej, mej mij a'ájna huó'ixaatye'en je'ej maj tyi'táj tyi'namuajracuj. ⁴ A'ñ mu jaatyáxaahuataj i ti a'yan tyi'ja'yájna, majta a'ájna ántzaahuatye'sij i nyúucarij tiquee tyi'táj je'ej tyi'xaj. ⁵ Pajta muáaj tyámua' paj eenye', pata'aj tyo'táviicue' i paj jin jajpuéetzij, pajta pooj huá'ixaatya'aj i nyúucaria'ra' i Dios, tyámua' paj naa tyu'muárie'en a'ájci jime' i paj jin tyi'huü're' i Dios jimi.

⁶ Pu'rij nye jimi a'yan tye'mej nyej nyij a'yan tyu'tyáhuü're'en ti'ij mu'vérij, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj nyaj mu'nyij. ⁷ Jéehua nu nyeríj tyámua' tyu'tyéeny-o'sej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej ti tyi'xa'puí' i Dios jimi, a'ñ nu jin nyeríj ja'antyci'ij i nyaj jin antyínya-mua'ree, nyajta néijmi'i jin ja'rá'astijrej i nyavástara'. ⁸ A'ñ nu'uj nyij tyicho've' i cúruun i nyaj jaamué'tij a'ñin

ti naatí'tye'sij i nyavástara', ti tajtúhuan jin tyi'tyéjvee, a'ájna xicáara' ti jitzán a'yan tyaaxá'puí'ntarej nye jimi. Ajta capu nyéetzij na'aj naatí'tye'sij i cúruun, sulu néijmi'caa i maj a'yan tye'ejchó've' ti a'ñin uvé'nyej huápu'ij naa huasé'rihua'aj.

Pablo pu tyámua' naa tyé'ixaatye' je'ej ti ye'ej huárinyij i Timoteo

⁹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj ca'nácan yanatyéesej, ¹⁰ ji'nye i Demas, a'ñ pu jéetze' tya'ránajchaca' iyan ti tyi'sejre' i cháanacaj japua, a'ñ pu jin manúurie'j ti'ij ij a'áa jo'mej a Tesalónica. Ajta i Crescente a'áa pu jó'raa a Galacia, ajta i Tito a'ájna a Dalmacia. ¹¹ A'ñ pu'quij i Lucas nyaj jamuán yahuatya'itzee. Pata'aj jáahuonyij i Marcos pajta mua'rávi'tij ajamuán, ji'nye a'ñ pu jéehua naatáhuü i nyaj jin tyi'muarie'. ¹² Nyajta a'ájci i Tíquico nyaata'ityaca' a'ájna a Éfeso. ¹³ Pati'ij mu ja'rájra'nyij mu paj nyaja'rachuütye'en i nyamáancaj i nyaj a'áa yoohuá'xij a Troas, a'ájna a Carpo ti ja'chej, pajta mu tyinyaja'rápijtye'en i yu'xarij, pajtáhuaj'aj i séecan i yu'xarij ti tyi'jiri' nyéetzij ti tyi'nya'a'rij.

¹⁴ Ajta a'ájna i Alejandro tyapúusti'ij ti tyi'ta'huacaa, jéehua pu je'ej pua'aj náaruj, i tavástara' pu a'yan tyá'najchitye'en je'ej ti tyi'táj huáruuj. ¹⁵ Tyámua' paj tyi'huá'cha'ñin a'ájci jimi, ji'nye jéehua pu jájcha'ñre' i nyúucarij i tyaj huá'ixaatye' i tyeétyee.

¹⁶ Nyati'ij anaquéej nyaj japua huatanyúj a'ñjma jimi i maj tyityatatyij, capu a'táj naatáhuü, néijmi'i mu manúurie'j. A'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios quee puéjtzij huatá'care'en a'ájci jime' je'ej maj huaríj. ¹⁷ Ajta i nyavástara' pu naatáhuü ajta ca'nyíjra'aj naatá', a'ñ nu jin huó'té'exaatye'ej i tyeétyee i nyúucaria'ra' i tavástara', mej mij néijmi'i jáanamuaaj a'ñmaj i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. A'yaa pu a'ájna jin i nyavástara' tyiní'rájto' ti'ij quee tyi'táj je'ej nyoorej, ¹⁸ ajta ooj a'yan tyi'nyahuü're'ej ta'mej néijmi'i jime', ajta ná'vi'tin u jútye' jo'tij a'ñin tyejé'ijtaj. Tyiche' a'náj tina'aj tyé'ty-ojtzire'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I ti jin ja'antypuá'rij

¹⁹ Pata'aj nyaj jime' huó'tatyójtje'j a'ájci i Prisca, pajta i Aquila, pajta néijmi'caa i Onesíforo maj jamuán aja'chej. ²⁰ Ajta i Erasto a'áa pu jo'tyá'itzee a Corinto, nyajta i Trófimo a'áa nu yo'tyájto' tyi'cuí'can a'ájna chájta' Mileto. ²¹ Pata'aj huatá'ca'nyej paj yatanyéj ti'ij quee eexúj huáseevi'ij. A'ñ mu yámuatyojtye' i Eubulo, ajta i Pudente, ajta a'ájna i Lino, ajta i Claudia, majta néijmi'i i ta'ihuáamua' maj tyá'tzaahuatye'.

²² Che' i tavástara' muéetzij jimi huatya'itzeere'en, ajta i Dios jéehua tyámua' tyajamuatá'an néijmi'caa mu'ajmaj.

Tito

Pablo pu jatyojtye' a'ŋci i Tito

1 I yu'xarij a'ŋin ti jo'yú'xaca' i Pablo, Dios ti jimi tyí'huüre', ajta a'ŋin yo'ta'ityaca' i Jesús i ti Ciríistu' pué'een, a'ŋi pu na'antýíhuoj nyej nyij a'ŋi jimi tyu'tyáhuüre'en mej mij tyá'antzaahuatye'en a'ŋimaj i Dios ti hua'antýíhuoj, majta je'en jéetze' yo'itéej muá'ra'nyij tzaahuatyi'ra'aj jime' je'ej ti een i tayi'ráj, ² a'ŋi tu tyi'cho've'ej tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jime'. I Dios ti quee tyí'hue'tacaa pu a'yan tya'tóoraj jácuaj imuáj, ³ ajta ijíj, ti'ij atyojo're'nyej a'náj ti jaaxá'pu'i'intarej, a'ŋi pu taatá' tyej tyij jáamua'reej i nyúucaria'ra', a'ŋi pu jin a'yan tyinaata'ij nyej nyij huo'té'exaatye'en a'ŋici i ti jin Dios tya'tóoraj. ⁴ A'ŋici i Tito, i paj nyiyóoj pué'een a'ŋici jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyahua'puaj. Che' i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'ŋina i Ciríistu' ti Jesús pué'een i ti tajapúa huatanyúj, miche' a'ŋin tyámua' tyimuáacha'ŋin, majta muaatyápua'ritye'en mua' tzajta'.

Je'ej ti tyi'tŋj jin tye'entyúumua'ree a'ŋina i Tito a'ájna a Creta

⁵ Nyati'ij a'áa mojóoriej a'ájna a Creta, a'yaa nu huaríj pej pij ja'antýici'tyij i ti á'itzeeria'ca'aj, ajta pej pij séej chájta'naj pajta séej hua'antýíhuoonyij a'ŋijma i huásij i maj tyu'tyáhuüre'sij u tye'yúuj tzajta', a'yájna nyati'ij tyimuaa'ljca. ⁶ A'yaa pu tyúuxie've' a'ŋina jimi i a'tŋj ti tye'entyárutyij vástaj jime', ti quee tyi'tŋj jin á'itzeeria'aj. Ajta séej na'aj tyévi'tinye'en i íitaj, majta i yójmua'mua' néijmi'i tyá'tzaahuatye'ej, majta quee tyi'tŋj hua' jitze pua'ritye'ej nusu maj quee tyihuojó'iteej. ⁷ Ji'nye a'ŋina i ti tyi'tŋj jin antýúumua'reej a'ŋijma jimi i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'ŋi pu jin a'yan tyúuxie've' ti tyámua' tyi'tyúucha'ij. Juxie've' ti tyámua' tyihuojó'iteej, ti quee je'ej pua'aj tyihuojó'-mua'raj, ajta quee jutahueeve'ej, nusu ti a'ŋijma já'-jaahuatya'aj i maj junyo'se've', ajta quee janyacua'tzaj i túmii i maj je'ej pua'aj éenye'que' jaamué'tij. ⁸ A'yaa pu tyúuxie've' ti a'náj tina'aj jajxié'vi'ra'aj ti'ij huo'taxié've'en a'chu maj pua'máj jamuaaren, ajta tyámua' eenye'en, ti quee tyi'tŋj jin á'itzeeria'aj, ti tyámua' metyóomua'riaj, ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij néijmi'caa jimi. ⁹ Juxie've' ajta ti tyámua' tyá'tzaahuatye'ej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, je'ej tyaj tyerij tyaamuá'tyej, ti'ij ajta a'yan ca'nyíjra'aj tyihuo'tá'an a'ŋina jime' je'ej ti tyihua'mua'tyen, ti'ij a'ŋina jin hua'antýimue'tin a'ŋijma i maj seequéj tyá'xaj i nyúucarij.

¹⁰ Ji'nye jéehua mu séejre' i maj quee tyi'tŋj ja'astej, a'ŋi mu a'ŋin pué'een i maj ja'antýisi'chej i junavíj, i maj

a'yan tyihua'mua'tyej a'ŋici jime' i nyúucarij ti quee tyi'tŋj je'ej tyihua'tyáhu'i'rii, ti ajta huá'cuanamuaj. ¹¹ A'ŋijma i maj a'yan tyi'xaj tyiche' huo'tá'ijmuj mej mij quee che' a'yan tyi'xajtaj, ji'nye jéehua mu tyihua'antýiú'ny-i'raj mati'ij mana'aj i maj seequéj aja'chej, a'ŋi mu huá'-mua'tyej i ti quee a'yan tyi'ja'yájna mej mij a'ŋina jin huatyóohuüre'en.

¹² Sŋj ti Dios jitze ma'can tyi'xaj ti a'áa cha'tána'aj ja'chej a Creta, a'yaa pu tyu'taxájtaca' a'ŋijma jimi i jutyétyeristyamua' tijin: "Néijmi'i mu tyi'hue'tacaa i Creta maj huacháatimee, majta simuáruunyij, majta cuéeri'ij, majta tyámua' tyi'tyahui'na'se'." ¹³ A'yaa pu tyi'ji'ré'can jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', a'ŋi pu jin juxie've' paj ca'nyíin jin hua'ajtyá'xi'ŋin, mata'aj mij tyámua' tyá'antzaahuatye'en, ¹⁴ ajta mej mij quee janamuajra a'ŋici i nyúucarij ti quee tyi'tŋj je'ej tyi'tyáhu'i'rii, ti a'ŋijma jitze eeráanyej i maj Israel jitze ajtyáma'can, nusu je'ej maj tyi'ijta a'ŋina jime' i ti quee a'yan tyi'ja'yájna. ¹⁵ A'ŋijma jimi i maj tyámua' een i jutzájta', néijmi'i pu tyámua' tyi'een i Dios ti tyú'taahuaca', majta a'ŋimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', majta quee tyámua' een i jutzájta', capu tyi'tŋj séejre' ti naa een, ji'nye camu tyámua' metyityoomuámua're'. ¹⁶ A'yaa mu tyi'tyóomua'jtyej maj jamua'tyej i Dios, maj majta quee jamua'tyej, ji'nye camu a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', je'ej mu pua'aj tyihuojó'sej, majta quee tyi'tŋj ja'astej, camu tyi'tŋj huayí'tin ti tyámua' een.

I nyúucarij ti tyámua' een mej mij a'ŋina huo'mua'tyej

2 Ajta je'ej paj tyi'tŋj tyihua'ixaatye', a'yaa pu tyúuxie've' paj a'náj tina'aj tzaahuatyi'ra'aj jin tyámua' tyihua'ixaatye'. ² Ajta i huásij jimi a'yaa pu tyúuxie've' maj tzaahuatyi'ra'aj hua' jimi tyícha'ij, majta quee tyi'tŋj jin á'itzeeria'aj, majta tyámua' tyá'tzaahuatye'ej, ajta maj huo'xié've'en i juxa'aj tye'tyee, mata'aj mij néijmi'i jin tyámua' tyo'táviicue'. ³ A'yaa pu cha'tána'aj tyi'huóoxie've' a'ŋijma jimi i ucaríjsee, mej mij majta tyámua' tyityetyúucha'ij, capáj tyi'tá'care'en maj je'ej pua'aj tyúuxajtaj séej jamuán majta séej, nusu maj jaya'care'en i nahuáj, sulu miche' tyámua' tyityetyúucha'ij, ⁴ majta huo'mua'tyej i maj úucaa maj huo'xié've'en i jucínastyamua', majta i juyójmua', ⁵ maj tyámua' metyityoomuámua're'ej majta quee juxana'ciria'aj, maj tyámua' tyi'tyechej, mej mij huá'astyaj i jucínastyamua', ta'aj ij quee a'tŋj je'ej pua'aj tyihua'xajtaj i nyúucaria'ra' jimi i Dios.

⁶ A'yaa paj pajta tyihuo'mua'tyej mej mij tyámua' tyityetyúucha'ij ⁷ néijmi'i jime', pajta muáaj a'yan tyi-

huó'mua'tyej je'ej maj tyámua' huárinyij. Pajta a'yan tyihuó'mua'tyej tzáahuatyi'ra'aj jime', je'ej maj tyi'tíj uurej, ⁸ a'yan petyihua'ixaatye'ej amitéeria'can jime', ta'aj ij quee a'tíj je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj. A'yaa pu tyu'tóotyevi'ra'astaj a'íjna i ti je'ej pua'aj tyihuá'xaj, ji'nye capu je'ej tyu'tá'riitarij ti je'ej pua'aj tyitaaxáj ityájma.

⁹ Pata'aj a'yan tyihuo'té'exaatye'en a'íimaj i maj ca'nyérij jin tyí'huüre', mej mij huá'astyaj a'íjma i maj tyihuá'ijtye', mej quee je'ej mana'aj tyihuá'jeevej.

¹⁰ Miche' quee tyihuá'nahue'raj, sulu mej mij tyámua' eenye', mej mij a'íjna jin a'yan tyu'tóosejrataj maj tyámua' tyihuá'mua'tyej je'ej ti tyé'ijta i Dios.

¹¹ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaatasérajtaca' i ti jin tá'cu'vej néijmi'caa i tyeftye. ¹² A'íjna i ti jin Dios taxie've', a'íi pu tamua'tyej tyej tyij meyóohuaxij néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een, i tyaj jaxie've' i cháanacaj japua, tyata'aj tyij tyámua' tyi'tyítacha'íij tyahua'xié've'ej i Dios jimi, ¹³ asta na'aj quee a'ájna atyojo're'nyej i tyaj jin huátatyamua've'en je'ej tyaj tyi'tíj tyi'ijchó've', a'ájna ti'ij yan huataséjre'en a'íjna i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ajta a'íjna i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een. ¹⁴ A'íi pu huamu'í tajitzé ma'can, ti'ij néijmi'caa táahuüre'en, ajta néijmi'i tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin á'itzeere', tyej tyij a'íjna jitze ajtyáma'cantaj tá'ra'nyij, a'íjna jime' tyej tyámua' huárinyij.

¹⁵ A'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've' paj huo'mua'tyej, pajta ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'i jime' i paj jin antyía'mua'reej. Capáj tyi'tá'care'en ti a'tíj muá'xaahuataj.

Je'ej maj huárinyij i maj tyá'tzaahuatye'

3 Pata'aj huo'té'exaatye'en i tyeftye mej mij hua'rá'astijre'en a'íjma i maj tyí'ijta, miche' a'yan huárinyij je'ej maj tyihuá'ijtye', majta a'náj tina'aj tyámua' eenye' mej mij xá'puí huárinyij. ² Miche' quee je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tyeftye, miche' tyámua' eenye' i jutzájta' majta hua'cu'vej, mej mij majta quee óotzaahuatye'ej a'íjma jimi i séecan.

³ Ji'nye jájcuaj ímuáj tu tyajta ityáj a'yan éenye'ej, catu tyi'tíj mua'reeriaca'aj catu tyajta tyi'tíj já'astyajca'aj. A'yaa tu éenye'que' je'ej pua'aj tyí'tyechajca'aj tyahua'ajcha'íria'aj i taxa'aj tyeftye, majta a'íin tájcha'íria'ca'aj ityájma, tyajta tajíimua'aj tájaaxie-jvi'raca'aj séej jamuán tyajta séej. ⁴ Ajta a'íjna i Dios i ti

tajapuá huatanyúj, a'íi pu jaataséjrataca' i ti jin naa tojo'mua'raj, ajta i ti jin taxie've' néijmi'caa i tyaj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ⁵ tyij tyajta quee tyi'tíj jin xá'puí tyámua' huaríj, sulu a'íj pu jime' i ti a'íin tá'ancu'vaxij, ajta tyitacáa'ri'ri' i tyaj jin ootyá'itzee, a'íj pu jin jájcuacan i júuricamej taatá' a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios. ⁶ Ji'nye a'íj pu jitze ma'can i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, jéehua taatá' a'íjna i júuricama'ra' i Dios, ⁷ ajta tyati'ij quee che' tyi'tíj jin á'itzeere' a'íjci jimi a'íjna jime' ti a'íin tá'ancu'vaxij, a'yaa tutyij tyi'ijchó've' ti táaci'tyij tyaj jimi júurij tá'ra'nyij jusén jime'.

⁸ A'yaa pu tyi'jí're'can jime', a'íj nu jin a'yan tyá'xie've' paj jéehua huó'ixaatye'en, mata'aj mij a'íimaj i maj tyá'tzaahuatye' i Dios jimi tyámua' huárinyij. A'íi pu néijmi'i naa tyí'een ajta néijmi'caa jimi tyi'tyáhu'rii. ⁹ Capáj huá'namuajraj a'íjma i maj cha'mana'aj tyí'xaj, ajta je'ej maj tyi'tíj tyi'xaj a'íjma jimi i tahuásij i maj anaquéej a'yan huacháatima'caa, majta i maj tyúu'ihuo' a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj i yu'xarij i Moisés ti jo'yú'xaca'. Néijmi'i i ti a'yan tyí'een capu tyi'tíj huüre' ajta quee je'ej huatóomua'aj.

¹⁰ Típua'aj a'tíj tyi'tíj je'ej pua'aj uurij i tyejúj tzajta', pata'aj jaatá'ijmuj séej na'riij hua'puaj pua'máj, ajta típua'aj quee muáanamua', a'yaa paj tyaaté'exaatye'en tiquee che' ajo're'nyinyiica'an, ¹¹ a'yaa paj tyámua'reej ti a'íjna i a'tíj arí je'ej pua'aj tyo'cájruij, ti'ij ajta i xána'cira'ra' je'ej pua'aj joorej.

Pablo pu ja'ixaatye' a'íjci i Timoteo je'ej ti huárinyij

¹² Nyati'ij muéetzij jimi jaata'ityej a'íjci i Artemas, nyajta a'íjci i Tíquico, pata'aj jiye'tzín a'áa nyojo'tyéesej a Nicópolis, ji'nye a'yaa nu tyaaxá'puí'intarej nyaj a'yan huacatyij ti'ij na'aj tyu'séevi'ij ta'mej. ¹³ Pata'aj néijmi'i jime' huo'táhuüre'en a'íjci i Zenas, pajta a'íjci i Apolo, pajta tyihuo'tá'an tyi'tíj ti huá'itziitye' mej mij huaju'un ta'aj ij quee tyi'tíj á'itzeeria'aj hua' jimi. ¹⁴ Majta a'íimaj i tatyétyeristyamua' a'yan tyaari'rej maj tyámua' tyu'muárie'en tyi'tíj jime', majta tyu'tyáhuüre'en jo'tíj tyi'tíj já'itzeere'.

¹⁵ Néijmi'i i maj nyajamuan yahuatyú'uj, a'íi mu yámuatyojtye'. Pata'aj huo'tatyójtje'en tajíme' a'íjma i tyaj hua'xie've' i maj a'yan cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye'. Che' Dios tyámua' tyaja'muahuíria'aj néijmi'caa mua'ajmaj.

Filemón

Pablo pu jatyojtye' a'fjci i Filemón

1 Nyáaj Pablo, i nyaj eetyánami' a'fjna jime' nyaj já'astijre' i Ciríistu' i ti ajta Jesús pué'een, ajta i nye'ihuáara' Timoteo, a'yaa tu muatyojtye' muéetzij Filemón, i paj tajamuán tyí'muarie' tyajta jéehua muaxie've', ² tyajta a'fjma i maj a'áa jóosi'rii jo'paj ja'chej, tyajta a'fjna tyojtye' i ta'ihuáara' Apia tyajta i Arquipo, i ti ajta a'yan cha'tána'aj éenye'que' á'vi-icue're' tyati'ij ityáj. ³ Che' a'fjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta a'fjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, miche' a'fjn tyámua' naa tyajamuáacha'fjn, majta tyámua' jamuáa'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta'.

Filemón pu tyé'tyojtzire' i Dios ajta jéehua jahuoo jimí

⁴ A'náj tina'aj nu tyé'tyojtzire' i Dios nyajta jahuoo muéetzij jime' nyati'ijta mo'támua'ree, ⁵ ji'nye a'yaa nu tyí'namuaj je'ej paj tyihuá'xie've' pajta jéehua tyá'tzaahuatye' i tavástara' jimí, pajta néijmi'caa xie've' i tyeé'tyeristyamua'me'en i Dios. ⁶ A'yaa nu tyá'huoo i Dios jimí ti'ij a'fjna i paj jin tyá'tzaahuatye' muaatáhuire'en pej pij huame'en i tavástara' jimí, pajta néijmi'i jin a'yan huárinyij a'fjna jitze ma'can i Ciríistu'. ⁷ Jéehua nu nyetyamua've' muéetzij jimí, ji'nye muáaj paj ca'nyíjra'aj huo'ta', pajta tyámua' tyihuo'tyééje a'fjma i tyeé'tyeristyamua'me'en i Dios.

Pablo pu jahuoo ti'ij jáahuire'en a'fjci i Onésimo

⁸ A'yaa pu'ij tyij nyajta a'fjna jin antyínyamua'ree nyej nyij tyimuaata'fjtye'en je'ej paj huárinyij a'fjna jitze ma'can i Ciríistu', ⁹ a'yaa nu tyá'xie've' nyaj a'yan tyimuaatáhuaviiij, a'fjna jime' i nyaj jéehua muaxie've'. Nyáaj Pablo, i nyaj nyeríj vásti', nyajta eetyánami' a'fjci jime' nyaj ja'tzaahuatye' i Ciríistu' i ti Jesús pué'een, ¹⁰ a'yaa nu tyí'muahuaviiij a'fjci jime' i nyiyóoj Onésimo, i ajta tyá'tzaahuatye', ji'nye nyáaj nu ca'nyíjra'aj jaatá' a'yújna jó'nyaj je'tyánami'. ¹¹ Jájcuaaj imuáj, capu tyi'tfj je'ej tyimuaatyáhuu a'fjna i Onésimo, ajta iijij jéehua pu nyahuire' nyéetzij, ajta muéetzij. ¹² Nu'ríj nyij nya-jtáhua'aj jájcuaaj jin jaata'ityij muéetzij jimí, a'fjn pu a'fjn pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua jaxie've'. ¹³ A'yaa nu nyáaj tyá'xie'va'ca'aj ti yahuatyá'itzeere'en nyajamuan,

ti'ij a' jíme' naatáhuire'en, ji'nye nyáaj nu eetyánami' a'fjna jime' i nyaj tyihuá'ixaatye' i tyeé'tyee i Ciríistu' jitze ma'can. ¹⁴ Ajta canu a'yan tyá'xie've' nyaj a'yan huárinyij nyequee xu muéetzij muaata'ixaatye'en, ti'ij a'yan huárinyij ca'nyéjrij jime' je'ej tiquee muéetzij tyimua'ránajchi. ¹⁵ Tyij quee a'fjna jin a'tzúj á'tyeej ti imuáj je'ej huárupij, ti'ij ajimi huatyá'itzeere'en jusén jime', ¹⁶ capu che' a'yájna ti'ij sfj ti ca'nyéjrij jin tyí'huire', sulu ti'ij a'ihuáara' i paj jéehua jaxie've', jéehua nu nyáaj jaxie've', ajta jéetze' pu muéetzij jimí juxie've', ji'nye tyévij pu pué'een, ajta a'ihuáara' pué'een i tavástara' jimí.

¹⁷ A'yaa pu'ij, tipua'aj a'yan petyinaaséjri' nyaj a'ihuáara' pué'een a'fjna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye', a'yaa paj tyaataxie've'en a'fjci i Onésimo pati'ij tyinaataxié'vej nyéetzij. ¹⁸ Tipua'aj tyi'tfj jin je'ej pua'aj muáaruuj, na'ríj tyi'tfj muá'cha'ire', nyéetzij paj naa-jjive'en. ¹⁹ Nyáaj Pablo, nyáaj nu nyamuáca' jin tyí'muayu'se'. Nyáaj nu tyí'muanajchitye'en. Nyajta nyáaj canu a'yan tyí'mua'ixaatye' paj muáaj jo'tyéeyu'xaj, ji'nye muáaj paj tyiná'cha'ire' a'fjci jime' ti muáahuire' pej pij júurij puá'ra'nyij jusén jime'. ²⁰ A'yaa nu nyij nye'ihuáara' tyí'muahuaviiij, pej pij a'fjna jin naatáhuire'en i tavástara' jitze ma'can, pata'aj ca'nyíjra'aj naata'an i nyaxiéjnyu'caa tzajta' a'yájna pati'ij nye'ihuáara' tyi'pué'een i Ciríistu' jimí.

²¹ A'yaa nu tyí'muayu'se', ji'nye tyámua' nu tyá'mua'reej paj a'yan rinyij, pajta jéetze' a'yan rinyij je'ej nyaj tyí'muahuaviiij. ²² Ajtáhua'aj a'yájna, pata'aj séej i chí'ij tyámua' huá'uurej nyej nyij a'áa ja'rá'astij, ji'nye a'yaa nu tye'ejchó've' ti i Dios naata'an, nyej nyij a'áa ja'tanyéj ajimi, ji'nye a'yaa xu mua'aj tyá'huoo i Dios jimí.

I nyúucarij ti jin ja'antypuá'ritye'sij

²³ A'fjn pu ajta yámuatyojtye' i Epafras, i ti nyajamuan ya' eetyánami' a'fjci jime' ti ajta a'yan tyu'méj i Ciríistu' jimí ti ajta Jesús pué'een, ²⁴ a'fjn mu majta yajá'muatyojtye' a'fjna i Marcos, ajta i Aristarco, ajta i Demas, ajta i Lucas, i maj nyahuire' i tyaj jin tyí'muarie'.

²⁵ Che' a'fjna i tavástara' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, che' a'fjn tyámua' tyajamuáacha'fjn.

Hebreos

A'fí pu Círístu' tyitáa'ixaaj i Dios jitze ma'can

1 A'yaa pu jájcuaj imuáj i Dios mue'tíj tyihuó'ixaaj i tahuásimua'ci'ij, ajta quee séej na'aj jime' i nyúucarij, a'yaa pu séecan tyu'ta'ítyaca' mej mij jitzán ma'can tyu'taxáj. ² Ajta ijíij, tí'ij arí néijmi'i tye'entyipua'rij, Dios pu i juyó j ujo'ta'ítyaca' tí'ij a'fín tyitaaté'exaatye'en jitzán ma'can, a'fí pu jitzán ma'can jaatyá-taahuaca' i cháanacaj, ajta je'en a'yan tye'entyíhuo tí'ij néijmi'i tyá'ci'tyij a'fíci i yójra'. ³ A'fí pu a'fín pué'een i tí jin huápu'ij tyámua' naa huasé'rin i Dios, ajta i tyévira' a'yan cha'tána'aj huasé'rin tí'ij ajta i Dios, a'fí pu néijmi'i tyí'vi' tí'ij na'aj i tí tyí'sejre' a'fíjna jime' i junyúucaa. Tí'ij tyitacá'ri'raj i tyaj jin ootyá'tzee i Dios jimi, aj pu'ij huatyéeyixij i ipuárij japua muáca'ta' i Dios, ⁴ ajta a'yan tye'rájraa tí a'fín jéetze' va'cán jin tyi'tyaváaj ta'raa, mequee a'fímaj i maj tajapua tyí'huüre', jí'nye a'fí pu jin tye'entyájrurij i tí jéetze' juxie've' jime' mequee a'fímaj i maj tajapua tyí'huüre'.

A'fíjna i yójra' i Dios jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee mequee a'fímaj i maj tajapua tyí'huüre'

⁵ Jí'nye i Dios capu a'náj a'yan séej tyu'té'exaaj a'fíjma i maj tajapua tyí'huüre' yee:

Muáaj paj nyiyó j pué'een,
nyáaj nu ijíij mua'antyíhuoo.

Capu ajta a'yan séej tyu'té'exaaj a'fíjma i maj tajapua tyí'huüre' yee:

Nyáaj nu táatajra' pue'éenye'ej na'mej,
ajta a'fín nyiyó j pu pue'éenye'ej ta'mej.

⁶ Ajta a'fíjna jitze ma'can i juyó j, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'fíjma i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee tíjin:

Miche' néijmi'i i maj tyí'huüre' i Dios jimi jaatyána-jche.

⁷ Ajta a'fíjma jimi i maj tajapua tyí'huüre', a'yaa i Dios tyí'xaj tíjin:

A'yaa pu huá'uurej a'fíjma i maj tajapua tyí'huüre' tí'ij áacaj,

ajta a'yan huá'uurej tí'ij tiéj a'fíjma i tí tyihuá'ijtye'.

⁸ Ajta a'fíjna jitze ma'can i juyó j, a'yaa pu tyí'xaj tíjin:

Muáaj mu paj Dios pué'een, capu a'náj antyipua'rij i paj jin antyía'mua'reej,

ajta i paj jin tyi'tyéjvee jí'rénaya'aj pu séejre', pajta a'yan tyí'ijta je'ej tí tye'tyévijtye'.

⁹ Muáaj paj jaxie've' i tí tyámua' een pajta quee jaxie've' i tí je'ej pua'aj een,

a'fí pu jin i Dios mua'antyíhuoo, a Dios,

ajta muaatá' i paj jin jéetze' huatá'tyamua've'en mequee a'fímaj i a'tyéityeristyamua'.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyí'xaj tíjin:

Muáaj nyavástara', jájcuaj imuáj paj jaatyátaahuaca' i cháanacaj,

pajta a'fíjna huatyátaahuaca' i tajapua tí séejre'.

¹¹ Ajta néijmi'i pu tye'entyipua'rij tí'ij na'aj pua'máj tyí'sejre',

pajta muáaj, jusén paj jin séeria'aj puá'mej.

Néijmi'i pu a'yan tyu'tyemí'ma'cantarij tí'ij i cáanarij,

¹² a'yaa paj tyeetyátutaj tí'ij i cáanarij tyí'tutzijhuacaa, a'yaa paj néijmi'i seequéj tyí'uurej, tí'ij a'tíj tí seequéj eenye' tyu'tyóchejtye'en.

Pajta muáaj paj póoche' a'fín pana'aj pué'een,
capáj a'náj á'pua'ren.

¹³ Capu i Dios a'náj séej a'yan tyu'té'exaaj a'fíjma i maj tajapua tyí'huüre' yee:

Huatyéyixí' i nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin a'fíjma i maj muájcha'üre' mej mij muéetzij mua'rá'astijre'en.

¹⁴ Jí'nye néijmi'i i maj tajapua tyí'huüre', a'fí mu a'fín pué'een i júuricamej Dios tí tyihuá'ijtye', mej mij huo'tyáhuüre'en a'fíjma i tí huá'ci'tyij tí Dios hua' japua huatányuunyij.

Tyiche' ja'rá'astijre'en a'fíjna i tyaj jáanamauajri'

2 A'fí pu jin a'yan tyúuxie've' tyaj jéehua tyámua' naa tyáanamauaj a'fíjna i nyúucarij, tyej tyij quee ajtácñneye' a'fíjna jitze i juyéj. ² A'fíjna i nyúucarij i tí Dios ará'tyeej jaataxájtaca' a'fíjma jimi i maj tajapua tyí'huüre', a'fí pu ajta tyí'huúria'ca'aj, majta a'fímaj i maj quee ja'rá'astijrej, a'yaa pu puéjtzij tyihuo'ci'ij je'ej tí tye'tyévijtya'ca'aj. ³ Jí'nye ij tyí'rij tíquee puéjtzij táaci'tyij típua'aj a'yan tyetyá'xaahuataj a'fíci i nyúucaria'ra' i Dios, tí ajta jéehua huápu'ij juxie've'? Jí'nye a'fí pu i tavástara' anaquéej a'yan tyaataxájtaca', majta je'en séecan a'yan tyaataxájtaca' je'ej maj tyáanamauajri' a'fíci i nyúucarij. ⁴ Dios pu ajta jaataséjrataca' a'fíci jime' tí a'yan huaríj tyi'tíj jime' tí huápu'ij naa huasé'rin, ajta jaatyájtoo i ju júuricamej hua'tzajta' je'ej tí tya'ránajchaca'.

Círístu' pu a'yan ajta tyu'nié'huaca' mati'ij i ihuáa-mua'mua'

⁵ Capu i Dios jaatyájtoo a'fímaj jimi i maj tajapua tyí'huüre', mej mij a'fíci jin antyúumua'reerij muá'ra'nyij i cháanacaj tyaj japuan huacháatima'aj

tá'ju'un, a'fjina i tyaj a'yan jime' tyí'xaj. ⁶ A'yaa pu'uj a'tfj a'náj tyí'xajtaca'aj tijn:

¿Tyí'tanyí je'ej tyí'pué'een i tyévij?

¿Tyí'tanyí jin mua'antyúumua'ree i tyétyacaa?

¿Ji'nye pej pij hua'tamuá're'rii majta a' jitze juxie've'?

⁷ A'yaa paj jáaruuj tí'ij jéetze' ciléenye' jin tyí'tyaváaj tá'ra'nyij, mequee a'fijmaj i maj tajapuá tyí'huüre', pajta tyámua' tyaatá', a'fjci jime' paj ja'antyíhuo'j tí'ij jéehua huápu'í'ij tyáaci'tyij, majta néijmi'i tyámua' jo'taséj,

⁸ pajta néijmi'i tyaatá' tí'ij tyí'tfj jin antyúumua'reeriaj, mej mij a'fjina jin ja'rá'astijre'en.

A'yaa pu'ij, tí'ij néijmi'i jimi tyu'tyátuihuaca', Dios pu ajta néijmi'i tyaatá'. Ajta iijij capu eexúj séejre' maj néijmi'i já'astijria'aj. ⁹ Tyajta a'yan tyé'sej a'fjci i Jesús, tí i Dios a'yan jáaruuj tí'ij cfi na'aj á'tyeevi' tí jéetze' ciléenye' jin tyí'tyaváaj tá'ra'nyij mequee a'fijmaj i maj tajapuá tyí'huüre', a'fj pu iijij va'cán jin tyí'tyéjvee, a'fjina jime' tí a'fjin jaapuéjztariaca' tí'ij huamuí'. Dios, i tí jéehua taxie've', a'yaa pu tyu'tá' tí'ij i Jesús néijmi'caa jitze ma'can huámuí'nyij, ajta je'en néijmi'caa táahuüre'en.

¹⁰ Néijmi'i i tí tyí'sejre' Dios pu tyía'rij ajta néijmi'i jimí tyí'sejre' a'fjina jime' tí a'fjin néijmi'i tyú'taahuaca', a'yaa pu'ij tyá'xie've' mej mij néijmi'i i yójmua'mua' jimí huatyá'itzeere'en jusén jime'. A'fj pu jin i Dios, a'yan tyaanéijmi'tarej a'fjina jime' tí jaapuéjztariaca' i Ciríistu' ta'aj ij tyámua' tyú'uurej, ajta néijmi'caa táahuüre'en. ¹¹ Ji'nye néijmi'i mu séej mana'aj jitze ajtyáma'can, a'fjina i tí huatyó'a'rij, ajta a'fjina a'fjin tí arí hua'antyívi'tica'aj. A'fj pu jin, capu jatyevi'raste' a'fjci yójra' tí a'yan hua'tamuá'muatya'an yee: "Nye'ihuáamua' mu pué'een", ¹² ajta a'yan tyu'taxájtaca' i yu'xarij jitze tijn:

Nyetyihuo'té'exaatye'sij muéetzij jitze ma'can i nye'ihuáamua',

nyajta tyu'táchuiicaj hua' tzajta' a'fijma i maj jusi'rii.

¹³ A'yaa pu ajta tyí'xaj tijn:

A'fj nu jitze tyí'ijchó've'ej na'mej.

Ajtáhua'aj a'yan tijn:

Yá'nyaj huatyéjve, hua' jamuán i yójmua'tyee i Dios tí naatávi'tistej.

¹⁴ A'yájna mati'ij a'fijmaj i yójmua'mua' i maj seequéj aja'chej, juxa'aj mana'aj eenye' tyáhue'ra', majta juxa'aj eenye' tyáaxure', a'yaa pu ajta i Jesús huóoruuj tí'ij a'yan cha'tána'aj eenye' tyáhue'ra', ajta a'yan eenye' tyáxuure'ej, ta'aj ij ja'antyípuá'ritye'en a'fjci i tí a'fjina jin antyúumua'reeriaca'aj tí huó'cui'nyij tí tyeétyee, a'fj pu a'fjin pué'een i tyiyáaru'. ¹⁵ A'yaa pu'ij tyihui'rájtoo a'fijma i maj a'yan séjria'ca'aj mati'ij i maj ca'nyéjrij jin tyí'muarie' a'fjina jime' maj tyí'tz#nya'ca'aj maj huácuí'nyij. ¹⁶ A'yaa pu tyí'ja'yájna, tíquee a'fjina jin mujo've'mej tí'ij a'fijmaj huatyáhuüre'en i maj tajapuá tyí'huüre', sulu ta'aj ij a'fijma huatyáhuüre'en i maj Abraham jitze eeráma'can. ¹⁷ A'fj pu jin a'yan huó'ruuj mati'ij i ihuáamua'mua', ta'ij ij a'fjina jin tye'entyájru'tyey i tí néijmi'i jin tyu'tyáhuüre'en i Dios jimi, ajta a'yan tyihuá'ancu'vaxij i tyeétyee, ajta tyihuacáari'ri' i maj jin

ootyá'itzee i Dios jimi. ¹⁸ Ajta je'en a'fjin jaapuéjztariaca', ajta tyo'táviicue'ri', iijij pu arí r'rij tí a'fjin huotáhuüre'en a'fijma i maj á'viicue're' tyí'tfj jime'.

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyí'tyéjvee quee a'fjina i Moisés

3 A'yaa pu'ij, nye'ihuáamua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, ajta a'fjin jamuaatajé siaj sij néijmi'i jimi huatyá'itzeere'en, siata'aj tyámua' a'fj jitze tyú'mua'tyij i Jesús, i Dios tí uyo'ta'ityaca' ajta a'fjin néijmi'i jin tyí'huüre' i Dios jimi, a'fj pu ajta taaté'exaa a'fjina i nyúucarij i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ² Ji'nye a'fj pu i Jesús néijmi'i jin tyámua' tyí'sejre' i Dios jimi, i tí ja'antyíhuo'j tí'ij a'fjina jin tyu'tyáhuüre'en, a'yájna tí'ij ajta i Moisés néijmi'i jin tya'rá'astej tí'ij tyí'huüria'ca'aj i chi'ra'an tzajta' i Dios. ³ Ajta i Jesús Dios pu jéetze' pu va'cán tye'entyáaru'jtyey, quee a'fjci i Moisés, a'yájna tyati'ij tyajta jéetze' tyámua' tya'tá'caa a'fjci i tí chi'ij tyí'ta'huacaa tyequéé a'fjci i chi'ij. ⁴ Néijmi'i i chi'ij tí tyí'sejre' a'tfj pu ja'ajtaahuaca', ajta i Dios pu a'fjin pué'een i tí néijmi'i tyú'taahuaca' tí'ij na'aj i tí a'yan tyí'sejre'. ⁵ A'yaa pu'ij, a'fjina i Moisés, i tí tyí'tfj jin tyí'huüria'ca'aj, néijmi'i pu jin tyámua' huarfj i chi'ra'an tzajta' i Dios, a'yaa pu tyí'huüria'ca'aj tí'ij jaataxáj je'ej tí tyí'tfj i Dios tyu'taxájtaj. ⁶ Ajta i Ciríistu', i tí yójra' pué'een, a'fj pu néijmi'i jin tyámua' tyí'huüre' i chi'ra'an tzajta' i Dios, ajta a'fjina i chi'ra'an ityáj tu a'fjin pué'een i tyeétyeristyamua'me'en, típuaj tyetyo'táviicue' tyej tyámua' eenye' tyajta tatyamua've'ej a'fjci jime' i tyaj jitzán tyí'ijchó've'.

I Dios jimi mu juso'pe' a'fijmaj i maj tyeétyeristyamua'me'en pué'een

⁷ A'fj pu jin, a'yájna tí'ij tyí'xaj i júuricama'ra' i Dios i yu'xarij jitze a'yan tijn:

Típuaj mua'aj iijij siáanamua'j je'ej tí i Dios tyí'xaj,

⁸ caxu tyí'tyánaamuan i juxiéjnyu'caa tzajta', mati'ij a'fijma i maj quee jáanamua'jri',

majta je'en tyí'tfj jin jaatatyésej i Dios a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij.

⁹ A'áa mu tyí'tfj jin natatyésej a'fijmaj i já'muahuasimua'ci'ij,

majta a'áa já'tyeej huá'puatyej nyinyi'ra'aj metyí'séeraj je'ej nyaj tyí'tfj jin rijcaj.

¹⁰ A'fj nu jin huotájaaxiejvi'ri' néijmi'caa a'fijmaj i tyeétyee,

nyajta a'yan tyu'taxájtaca' tijn: "A'náj tina'aj mu je'ej pua'aj tyí'mua'tzej i jutzájta',

majta quee a'náj jaxie've' maj jáamua'tyij je'ej nyej nyáaj tyí'ijta."

¹¹ A'fj nu nyij jin nyú'camu'í'ij a'yan nyetya'tányaratzi-iri'

maj quee a'náj ujo'tyáru'tyij jo'maj ja'huóoso'pe'en nyajamuan.

¹² Nye'ihuáamua', tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee sfjij tí ja'mua' jitze ajtyáma'can je'ej pua'aj tyí'tyúucha'í'ij i jutzájta', nusu tíquee ajta che' tyá'tzaahuatye'ej, tí'ij

a'fjna jin ajtára'nyij i Dios jimi ti júurij. ¹³ Sulu siata'aj ca'nyijra'aj huatóoa'an séej siajta séej jamuán a'náj tina'aj, ijíj siaj siooj júurij, tí'ij quee s'fij tye'tyánaamuan i jutzájta' tyi'tfj jime' ti hue'tzij pué'een ajta je'en a'fjna jin je'ej pua'aj huárinij. ¹⁴ Ji'nye a'yaa pu ityájma tyi'tfj tyi'taci'tyij jamuán i Ciríistu', t'ipua'aj tyetyo'táviicue' tyaj a'náj tina'aj tyámua' eenye' 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, a'yájna tyati'ij tye'ejchó'va'ca'aj tya'ti'ij huatyátahuij.

¹⁵ A'fj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tíjin:

T'ipua'aj mua'aj ijíj siáanamua'aj je'ej ti i Dios tyi'xaj, caxu tyi'tyánaamuan i jutzájta', mati'ij a'fijmaj i maj quee jáanamua'ajri'.

¹⁶ ¿A'tyaanyíj maj a'fijn pué'een i maj quee ja'rá'astej mati'ij jáanamua'ajri' i nyúucaria'ra' i Dios? A'fijmaj mu a'fijn pué'een i Moisés ti hui'rájto'j a'ájna a Egipto. ¹⁷ Ajta a'fijma i Dios ti huá'puatyey nyinyi'ra'aj huá'jaaxiejvi' a'fijmaj mu a'fijn pué'een i maj ootyá'itzee i jimí, majta je'en huá'cuui a'ájna jo'tij quee já'tyit'ij. ¹⁸ A'fij mu majta a'fijn pué'een i ti Dios hua' jime' a'yan tya'tóoratiiri' mej mij quee a'náj ujo'tyájrutyey jo'maj ja'huóoso'pe'en, a'fjna jime' maj quee ja'antzaahuaj.

¹⁹ A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'yaa tu tyá'mua'reej tiquee a'yan tyihuo'ci'ij maj ujo'tyájrutyey, ji'nye camu tyá'antzaahuaj.

4 A'fj pu jin, ijíj tu ooj je'ej tyi'rij tí'ij táahuire'en a'fjna i Dios ti jin tya'tóoratiiri' tyej tyij ujo'tyájrutyey jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, tyiche' tyámua' tyi'huátacha'fijn, tí'ij quee s'fij tyi'tfj jin ootyá'itzeere'en ajta je'en quee jáaci'tyij ti a'áa jo'tyájrutyey. ² Ji'nye ityáj tu ja'ancuriáa' a'fjna i nyúucarij i Dios ti jin tii'rátosij, ajta a'fijma capu huo'tyáhuu' mati'ij jáanamua'ajri', ji'nye camu a'yan huarfj tí'ij tyé'ijtaca'aj i nyúucarij maj jáanamua'ajri'. ³ Tyajta ityáj, i tyej tyá'antzaahuaj, ityáj tu a'áa jo'tyájrutyey jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, a'fjna i ti Dios jin a'yan tyu'taxájtaca' hua' jime' tíjin:

A'fj nu jin nyú'camui'ij nyetya'tányaratiiri', mej mij quee a'áa jo'tyájrutyey jo'maj nyajamuan ja'huóoso'pe'en.

Ajta i Dios jimi pu'ríj néijmi'i tyi'ci'pii huaca'aj tí'ij na'aj tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, ⁴ ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze a'fjna jime' i xicáara' ta'ráahua'puaj tíjin:

Dios pu huóoso'pej tí'ij ja'antyci'ij i ti jin tyu'muáriej a'ájna xicáara' jitze i ta'ráahua'puaj.

⁵ Ajtáhua'aj pu a'yan tyá'xaj yu'xarij jitze tíjin:

Camu a'áa jo'tyájrutyey jó'nyaj huaja'tá'caa mej mij huóoso'pe'en.

⁶ Ajta móoche' mu séecan á'itzeere' maj a'áa jo'tyájrutyey jo'maj jamuán ja'huóoso'pe'en i Dios, a'fijmaj i maj quee a'áa jo'tyájrutyey, a'fjna jime' maj quee ja'rá'astijrej a'fijci' i nyúucarij i Dios ti jin hui'ratonyíche'. ⁷ A'fj pu jin i Dios arí ajtáhua'aj séej xicáara' jitze tya'taráj ajta a'yan jaatamua'aj tíjin: "ijíj", a'fjna pu jimi a'yan ará'tyeej tyaataxájtaca' i David a'náj ti a'yan atyo-jo'ré'nyesij, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tíjin:

T'ipua'aj ijíj mua'aj siáanamua'aj je'ej ti tyi'xaj i Dios, caxu tyi'tyánaamuan i jutzájta'.

⁸ Ji'nye t'ipua'aj a'fjna i Josué huo'tá'nyijche' maj huóoso'pe'en a'fijma i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu i Dios a'yan tyataxáatajche' ajtáhua'aj séej xicáara' jitze. ⁹ A'fj pu jin óoche' á'itzeere' hua' jimi i tyeftyeristyamua'me'en i Dios mej mij jamuán huóoso'pe'en, ¹⁰ ji'nye a'fjna i a'tfj ti a'áa jo'tyájrutyey jo'tij i Dios tyihua'ajta'ca'ca' tí'ij a'tfj huóoso'pe'en, a'yaa pu tyá'ci'tyij ti huóoso'pe'en i ti jin tyi'muarie' tí'ij ajta Dios tyi'huóoso'pej. ¹¹ A'fj pu jin, tyiche' ca'nyijra'aj huátata'an tyej tyij tyámua' eenye' ajta ij táaci'tyij tyaj a'áa jo'tyájrutyey jo'tyaj ja'huátaso'pe'en, ta'aj ij quee a'tfj a'yan rijcaj mati'ij jácuaj imuáj huarfj i maj quee tyá'antzaahuaj.

¹² Ji'nye a'fjna i nyúucaria'ra' i Dios, a'fij pu júurij ajta néijmi'i putyí'uurej. Ajta jéetze' tyi'huire' quee i chúun ti juxa'aj tya'antamuamuaa, a'fij pu tyáru'pij i xiéjnyu'caria'ra' jitze i tyévij, ajta i mua'tziiria'ra' tzejta', ajta jaayí'tin ti jáamua'reej je'ej ti s'fij tyi'mua'tzej, ajta je'ej ti s'fij tyá'xie've' i juxiéjnyu'caa tzejta' tí'ij tyi'tfj jin je'ej huárinij. ¹³ Ajta néijmi'i i Dios ti tyú'taahuaca' capu tyi'tfj i'rij tí'ij jimi huatyóo'avaaj, néijmi'i pu jimi tyi'sejre', ajta a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i jimi huatátasejrataj.

Jesús pu a'fijn pué'een i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee

¹⁴ A'fjna i Jesús, i ti yójra' pué'een i Dios, a'fij pu a'fijn pué'een i ti tajimí va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, ajta arí tajapuá jo'ojnyéj. A'fj pu jin tyiche' tyámua' eenye' i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye'. ¹⁵ Ji'nye a'fjna i ti tajíme' va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'fij pu jaayí'tin tí'ij tá'ancu'vaxi'ín a'fjna jime' tyaj quee taca'nyej i tatzájta', ji'nye a'fij pu ajta a'yan tyaapuéjtzitariaca' tyati'ij ityáj, ajta a'fjna capu a'náj tyi'tfj jin ootyá'itzee.

¹⁶ Tyiche' taxáahuaj ajtyáxirej jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij i ti jitzán acájca i Dios ti jéehua taxie've', tí'ij a'fijn tá'ancu'vaxi'ín ajta je'en táahuire'en tyati'ij á'viicue'ria'aj.

5 Néijmi'i i maj va'cán jin tyi'huire' i Dios jimi, a'fij mu a'yan tyihua'vá'huosij i tyeftyee, mej mij a'fjna jin antyúumua'reeraj mej mij hua' japua huatányu-unyij i Dios jimi, ajta mej mij tyu'támu'vejritaj i Dios jimi, majta ya'muáatyee huatámu'vejritaj a'fijci' jime' i maj jin ootyá'itzee. ² Ajta a'fjna i ti tyi'tfj jin tyi'tyéjvee a'fijmaj mu tyé'ijtye' i tyeftyee, a'fj pu jin i'rij tí'ij hua'ancu'vaxi'ín a'fijmaj i maj quee tyi'tfj mua'reej, majta i maj tyi'tfj jin á'itzeere' i Dios jimi, ³ ajta a'fjna jime' tiquee juca'nyej a'fj pu jin juxie've' ti anaquéej tyu'támu'vejritaj a'fjna jime' ti a'fijn ootyá'itzee i Dios jimi, ajta je'en a'fijma jime' i tyeftyee i maj a'yan cha'taj mana'aj tyi'tfj jin tyityo'tyá'itzeerej i Dios jimi. ⁴ Capu i'rij ti a'tfj jusfij a'fjna jin tye'entyájrutyey, sulu Dios pu a'yan tyaata'íjtye'sij, a'yájna tí'ij tyaata'íj a'fijci' i Aarón. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj, a'fjna i Ciríistu' capu jusfij antyúuhuo'j tí'ij va'cán jin tye'entyájrutyey, sulu Dios pu a'fjna jin tye'entyáaru'jtyey, ji'nye a'fij pu a'yan tyaaté'exaa tíjin:

Muáaj paj nyiyóoj pué'een,

ijíj nu a' táataj pue'éenye'ej na'mej.

⁶ A'yaa pu ajtáhua'aj tyaaté'exaa i yu'xarij jitze tíjin:

Muáaj paj jusén jime' va'cán jin tyi'tyaváaj puá'mej i Dios jimi

a'yájna tí'ij ajta a'fjna i Melquisedec.

⁷ Tí'ij ooj i Ciriístu' a'yan séjria'ca'aj i cháanacaj japua, a'yaa pu jéehua tyu'tyéenyuj ajta huóoyiinycaca' a'fjna jimi i Dios, i ti a'yan tyeeý'tin ti japuan huatánuunyij tí'ij quee huámu'i'nyij, ajta néijmi'i tya'rá'astej, a'fj pu jin i Dios jáanamuaajri'. ⁸ A'yaa pu'ij a'fjna i Ciriístu', i ti yójra' pué'een i Dios, a'yaa pu tyapuéetzitarej tí'ij ij jáa-mua'reeri' i ti néijmi'i tya'rá'astijre, ⁹ ajta tí'ij néijmi'i jin tyámua' huarfj, aj pu'ij a'fjna jin tye'entyájrurij tí'ij a'fjn hui'rátoonyij jusén jime' néijmi'caa i maj jimi tyá'tzaahuatye', ¹⁰ ajta i Dios a'fjna jin tye'entyáaruujtjej tí'ij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i Dios jimi, a'yájna tí'ij ajta tyu'tyáhuire' a'fjna i Melquisedec.

Maj jéetze' tyámua' tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi

¹¹ Jéehua tu tyajá'mua'ixaatye' a'fjci jime', ajta tyés'i tyej tyij tyámua' naa tyajamuaat'éexaatye'en, j'i'nye caxu mua'aj jiye'tzín yo'itéej xá'ju'un. ¹² Maj siajta serij á'tyeej, pu'ríj a'yan tyi'xá'pu'i'ntacaj siaj sij mua'aj tyi-huó'mua'tyej, maj siajta quee caxu, sulu a'yaa pu tyúuxie've' ti a'tfj ajtáhua'aj tyajamuáamua'tyej a'fjna jime' i nyúucarij i maj jin huatyóohuij. A'yaa xu een mati'ij a'fjmaj i tí'ríj maj jumua'tij léechij ya'caa, maj quee xu yó'japu'ra' i cue'ráj. ¹³ A'fjmaj i maj i léechij jin júurij a'yaa mu een mati'ij i tí'ríj i maj móoj huá'tzi'tyej, a'fj mu jin quee xu yó'itej a'fjci i nyúucarij i maj jin tyihuo'muá'tyej je'ej tí'ij tyi'tyúucha'fj i Dios jimi. ¹⁴ A'fjna i nyúucarij a'yaa pu tyi'huire' tí'ij i cue'ráj i maj jacua'caa i maj huásasij, i maj meríj jamua'reej tyi'tfj tí'ij xá'pu' ajta i ti quee xá'pu', j'i'nye mu'ríj jaay'tin a'fjci jime' maj tyámua' tyityetyúucha'fj i Dios jimi.

6 A'fj pu jin tyiche' huaju'un tyej tyij jéetze' huahuóse'en i Dios jimi, tyata'aj tyij jéetze' jáari'rej i nyúucaria'ra' i Ciriístu'. Tyiche' quee a'fj tyana'aj namuajraj i nyúucarij tí'ij jime' jaxaj tyej tyij see-quej tyú'mua'tyij, a'fjci jime' i yi'ráj ti quee tyi'tfj huire' i Dios jimi, nusu i nyúucarij tí'ij jaxaj tyej tyij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ² je'ej maj tyitaamuá'tyej tyej tyij huái'huaca' i Ciriístu' jitzán ma'can, nusu i tyaj hua'vá'-muarie'xi'in a'fjma i maj tyá'tzaahuatye', ajta a'fjna jime' i nyúucarij tí'ij jaxaj a'náj maj huatájuuritaj a'fjmaj i maj meríj huácuij, ajta tí'ij i Dios huá'xijtye'en séej ajta séej je'ej tí'ij tyá'c'i'tyij jusén jime'. ³ A'yaa tu néijmi'i jin rinyij tipua'aj i Dios a'yan tyitatá'care'en.

⁴ J'i'nye a'fjmaj i ja'antzaahuaj i nyúucarij tí'ij a'yan tyi'-ja'yájna, mu'ríj jaamua'aj a'fjna i Dios tí'ij huotapuejve, majta ja'ancuriáa' i júuricama'ra' i Dios, ⁵ a'fj mu majta jaataxié'vej a'fjci i nyúucarij tí'ij jéehua tyi'huire' i Dios tí'ij jimi jo've'mej, majta ja'ancuriáa' a'fjna i tí'ij jin i Dios tyu'ta'fjtaj jusén jime', ⁶ tipua'aj a'fjmaj majtáhua'aj je'ej pua'aj huárinij, capu che' je'ej tyi'ríj mej mij majtáhua'aj jitzán ajtyáhuixi'in i Dios, j'i'nye a'fj mu majtáhua'aj jó'tateesij i cúruuj jitze a'fjci i tí'ij yójra' pué'een i Dios, majta hua' tzajta' i tye'fyej jaatyáxaahuataca'. ⁷ A'yaa mu een tí'ij i chuéj i maj japuan huáviyaca' ajta je'en néijmi'i i chuéj tzajta' ajo'cárutyij i jájtyij, aj pu'ij

japuan tye'ejnysij i tí'ij tyu'tyáhuire'sij a'fjma jimi i maj japuan tyu'huástej, ⁸ ajta tipua'aj japuan ajnyéj a'fjna i tzicare'ej, ajta a'fjna i tí'ij jéehua tyi'tyáxamue', capu tyi'tfj huire' a'fjna i chuéj, aj pu'ij a'yan tye'mej tí'ij i Dios je'ej pua'aj ja'uurej, ajta je'en jaatyáteeraj.

⁹ Tyij tyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye', mua'ajmaj nye'i-huámua' mu tyaj jéehua já'muaxie've', a'yaa tu tyá-mua' tyá'mua'reej siaj mua'aj a'fjn pué'een i siaj tyá-mua' tyityaajú' tí'ij jamuáahuire'en. ¹⁰ J'i'nye Dios pu tyámua' rinyij ja'mua jimi, ajta quee yo'huá'xij je'ej siaj tyu'muáriej, ajta a'fjna jime' siaj huo'taxié'vej i Dios jitze maj ajtyáma'can, a'yájna siati'ij siooj ricij. ¹¹ A'yaa tu tyá'xie've' siaj mua'aj a'yan sfj ajta sfj tyúusejrataj siaj jutyamua've' a'fjna jime' je'ej siaj tyi'muarie', ta'aj ij néijmi'i a'yan atyojo're'nyej je'ej siaj tyi'ijchó've'.

¹² Catu jaxie've' siaj hui'na'sa'aj, sulu siata'aj a'yan huárinij mati'ij a'fjmaj i maj tya'ancuriáa'sij i tí'ij jin Dios tyihua'táratziiri' a'fjna jime' maj tyá'tzaahuatye' majta néijmi'i jin tyo'táviicue'ri'.

¹³ Tí'ij i Dios a'yan tya'táratziiri' a'fjci i Abraham, a'fj pu a'yan tyaaté'exaa i junyúuca jime', j'i'nye capu aja'-ja'tiitaca'aj tí'ij jéetze' va'cán jin tyi'tyávaaca'aj tí'ij nyúucarij jin tya'táratziij, ¹⁴ a'yaa pu tyaaté'exaa tí'ij: "Nyáaj nu jéehua muaatyáhuire'ej, nyajta huo'támuire' a'fjma i maj muéetzij jitze eerama'cáantaj muá'ju'un."

¹⁵ Ajta a'fjna i Abraham a'tyévi'ij pu tyu'chó'vej juxié'vi'ra' jime', aj pu'ij ja'ancuriáa' a'fjna i tí'ij jin Dios tya'táratziiri'. ¹⁶ Tipua'aj i tye'fyej tyi'tfj jin metya'tóoratziij, a'fj mu jimi tya'tóoratziiraj i tí'ij jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee mequee a'fjmaj, ajta mati'ij tyi'tfj a'yan tyu'-taxáj, a'yaa mu tyá'mua'reej tí'ij a'yan tye'mej je'ej maj meríj tyaaxá'pu'i'ntarej, a'fj pu jin quee che' je'ej tyi'ríj maj seequej tyaataxáj. ¹⁷ A'yaa pu'ij, Dios pu a'yan tyaaxá'pu'i'ntarej tí'ij huo'taséjratye'en tyámua' naa a'fjmaj i tí'ij huá'c'i'tyij je'ej tí'ij a'fjn tyihua'táratziiri', mej mij jáamua'reej ti quee seequej ja'uurej a'fjci i tí'ij jin arí a'yan tyaaxá'pu'i'ntarej. A'fj pu jin a'yan tya'tóoraj tí'ij néijmi'i jin a'yan huárinij je'ej tí'ij tyu'taxájtaca'. ¹⁸ A'fjna i tí'ij tyi'hua'puaj ti quee i'ríj tí'ij seequej jáa'uurej, tí'ij ajta quee i'ríj tí'ij Dios jaatyáahue'taj, a'fj tu jitze huatyáta-ca'nyej tí'ij Dios táahuire'en tyajta a'fjna jitze tyi'-ca'nyej je'ej tí'ij a'fjn tyitaatá' ityájma. ¹⁹ A'fjna i tyaj jin jajchó've', ca'nyíjra'aj pu tatá'caa tí'ij quee tyi'tfj ta'itzi-itya'aj i tazájta', a'yájna tí'ij i báarcuj a'fjna jitze tyúuca'nyej i tyapúusti' ta'cáatojvi. A'fjna i tyaj jin tyi'-jchó've' tajapúa' pu je'ráma'can, huárita' a'fjna i c'fjxurij tí'ij jé'ta' ja'cáavii, ²⁰ jo'tij i Jesús anaquéej jo'tyájrurij tí'ij tajapúa' huatánuunyij, ajta a'fjna jin tye'entyájrurij tí'ij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i Dios jimi jusén jime', a'yájna tí'ij ajta a'fjna i Melquisedec.

Jesús pu jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'fjna i Melquisedec

7 A'fjna i Melquisedec a'fj pu rey jin tyi'tyávaaca'aj a'fjma jimi i maj Salem já'chajca'aj, ajta va'cán jin tyi'tyávaaca'aj i Dios jimi. Tí'ij Abraham mupu já'ajvej tí'ij néijmi'caa antyimue'tij a'fjma i maj rey jin tyity-atatyá'ca'aj, a'fj pu i Melquisedec ujó'mej tí'ij ij ja'anty-

inájchaca' a'fjci i Abraham, aj pu'ij tyámua' tyeetyáitoo, ² aj pu'ij i Abraham tyaatá' tamuáamuata' pua'mácan ti a'fjna jitze ajtyáma'can i ti tyu'mué'tij jo'maj jo'nyó'sej. Ajta a'fjna i maj jin a'yan jatamuá'muaj tijin Melquisedec, a'yaa pu huatóomua'aj tijin, i rey ti tyámua' naa tyi'ijta, ajta a'fjna i ti rey jin tyi'tyéjvee a'ájna a Salem, a'yaa pu huatóomua'aj tijin, Rey ti tyámua' tyihuá'cha'ij mej mij juxáahua' ajo'cháatime'nyij. ³ Capu je'ej ámiteere' a'tfj ti táatajra', nusu a'tfj ti náanajra' pué'een, capu ajta je'ej ámiteere' a'tfj ti jitze eeráma'can, nusu a'náj ti huanie'huaca', na'rrij a'náj ti hua-muí', a'fj pu jin, a'yaa cha'tána'aj tin huasé'rin ti'ij ajta i yójra' i Dios, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee jusén jime'.

⁴ Ajta a'yájna, siata'aj tyámua' tyeeséj ti jéehua juxié'-va'ca'aj a'fjna i Melquisedec, a'fj pu jin i Abraham tyaatá' a'chu tamuáamuata' pua'mácan, ti a'fjma jitze tye'ejtyama'cantaca'aj i maj rey jin tyityatyá'ca'aj i ti hua'antymue'tij. ⁵ A'yájna ti'ij tyá'xaj i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', a'fjma i maj Leví jitze eeráma'can i maj majta tyi'tfj jin tyityatyij i Dios jimi, a'yaa mu tyityaatóoci'puaj maj huo'táhuavij i tyeétyee tamuáamuata' pua'mácan i maj tyi'ijcha'ij, tyij majta hua' ihuáamu' pué'een nusu majta i Abraham jitze eeráma'can mati'ij a'fjma. ⁶ Ajta a'fjna i Melquisedec, capu a'fjna jitze eeráma'cantaca'aj i Leví, a'fj pu ajta ja'ancuriáa' tamuáamuata' pua'mácan a'fjna jimi Abraham, je'ej ti i Dios tyi'tfj jin tya'tóoraj a'fjna jimi i Abraham. A'yaa pu a'fjna jin i Melquisedec tyámua' tyeetyáitoo a'fjci i Abraham, ⁷ ajta quee i'rij ti a'tfj a'yan tyaataxá' yee capu a'yan tyi'ja'yájna ti a'fjn jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee i ti tyámua' tyihua'tá'caa. ⁸ Ajta íyan i cháanacaj japua, a'fjma i maj tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej a'fj mu pué'een i tyeétyee i maj cui'caa, ajta i yu'xarij jitze a'yaa pu tyá'xaj a'fjci i Melquisedec ti'ij i ti ooj júurij. ⁹ A'yaa pu tyí'rij tyaj a'yan tyaataxá' tijin a'fjma i maj Leví jitze eeráma'can, i maj majta tya'ancuriáa'vej i ti tamuáamuata' tya'rá'asej, a'fj mu tyu'nájchitaca' a'fjna jimi i Melquisedec ti'ij a'fjn tyaaná'jchi i Abraham, ¹⁰ ji'nye ti'ij a'fjna i Melquisedec eerá'raa ti'ij ja'antynájchej a'fjci i Abraham, a'fj mu merij jitzán séjria'ca'aj i maj jitzán eerama'cáantaj muá'ju'un.

¹¹ A'fjma i maj Israel jitze ajtyáma'can a'fj mu ancúriáa' i nyúucarij a'fj ti jitze eeráma'can i Leví. Ajta ijij, a'fjma i maj va'cán jin tyityatyá'ca'aj majta tyámua' eenye', capu juxié'va'caj ti sñij huataséj're'en ti ajta va'cán jin tyi'tyéjvee, capu che' a'fj ti jitze eeráma'can i Aarón sulu a'fj ti jitze ajtyáma'can i Melquisedec.

¹² Ji'nye mati'ij seequéj jáaruuj i maj jin tyityatyij, a'yaa pu ajta tyúuxie've' maj seequéj jáa'uurej i nyúucarij i maj jin tyu'ta'ijtaj, ¹³ ajta a'fjna i tavástara', i ti ja'xaj i yu'xarij jitze, séej pu tyeétyeera' jitze ajtyáma'can, i ti quee eexúj a'náj a'tfj tyi'tfj jin eerá'raa ti'ij tyu'tyáhuire'en i Dios jimi. ¹⁴ Ji'nye tyámua' tu tyá'mua'reej ti i tavástara' Judá jitze eeráma'can, ajta i Moisés capu a'náj tyi'tfj huataxájtaca' a'fjma tyeétyeera' a' jitze ma'can, ti'ij huo'taxájtaca' i maj va'cán jin tyityetya'úuj muá'ju'un i Dios jimi.

¹⁵ Ajta a'yan tyámua' naa tyé'miteere', tipua'aj a'fjna i ti huataséj're a'yan cha'tána'aj va'cán jin tyi'tyávaacaj ti'ij a'fjna i Melquisedec, ¹⁶ ajta quee a'fjna jin tyi'tyávaaca'aj je'ej maj tyo'yú'xaca' a'fjma i tyétyacaa i maj cui'caa, sulu a'fj pu jin tye'entyájrurij a'fjna jime' ti júurij ta'mej jusén jime'. ¹⁷ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyaataxájtaca' tijin:

Muáaj paj jusén jin va'cán tyi'tyaváaj puá'mej, a'yájna ti'ij i Melquisedec.

¹⁸ A'yaa pu'ij a'fjna i nyúucarij ti i Dios anaquéej jaatyáitoo a'fjma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, capu juca'nyajca'aj a'fj pu jin quee tyi'tfj je'ej tyu'tyáhuu, ¹⁹ ji'nye a'fjna i nyúucarij Moisés ti jaatyáitoo capu tyi'tfj tyámua' huáruuj, a'fj tu jin séej jimi tyi'ijchó've' i nyúucarij ti jéetze' tyámua' een, tyej tyij a'fjna jin ajtyáxirej i Dios jimi.

²⁰ Ajta i Dios a'fjna jin tya'tóoraj i junyúucaa jime'.

Majta a'fjma i maj va'cán jin tyitye'entyájrurij capu i Dios junyúucaa tyu'tá' a'fjma jimi, ²¹ ajta i tavástara', a'yaa pu a'fjna jin tye'entyájrurij i nyúucarij jime', ji'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Tavástara' pu arí a'yan tya'tóoratiiri',

a'fj pu jin quee juhuárita' huaré'mej.

Tavástara' pu va'cán jin tyi'tyaváaj ta'mej jusén jime'.

²² A'yaa pu'ij, Jesús pu a'fjn pué'een i tyaj jin jamua'reej ti jéetze' tyámua' een a'fjna i nyúucarij ti jájcuaj i Dios ti jin tya'tóoraj ityájma jimi. ²³ A'fjma i maj ará'tyeej va'cán jin tyí'huúria'ca'aj i Dios jimi, mamuí'caaj, ji'nye a'fj mu cui'caria'aj, a'fj pu jin quee i'ritaca'aj maj jusén jin júurij, ²⁴ ajta i Jesús a'fj pu jusén jin séej're', ajta i ti jin va'cán tyi'tyéjvee i Dios jimi capu a'náj antyipuá'rij. ²⁵ A'fj pu jin pújoorej ti hua' japua huatányuunyij a'fjma i maj ajtyáhuixij i Dios jimi a'fjna jitze ma'can i Jesús, ji'nye a'fj pu jusén jin júurij, ta'aj ij hua' japua huatányuunyij.

²⁶ A'fj pu jin i Jesús a'fjn pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i tajitzé juxie've'. A'fj pu ji'rénnya'aj séej're' i Dios jimi, ajta quee tyi'tfj á'itzeere', capu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij mati'ij i séecan i maj je'ej pua'aj tyi'tyesej're' i Dios jimi, ajta tajapuá já'sej're'. ²⁷ Capu a'yan tyi'sej're' mati'ij i séecan i maj majta tyityetyu'uj i Dios jimi, i maj ya'muáatyee cui'caa mej mij huo'támu'vejritaj jujíme' majta je'ej a'fjma jime' i jutyétyeristya-mua'. Ajta i Jesús, a'yaa pu séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij jusén jin néijmi'caa huatáhuire'en. ²⁸ Ajta a'fjna i nyúucarij Moisés ti jaatyáitoo, a'fjma pu antyíhuooca'aj i tyeétyee mej mij va'cán jin tyu'tyáhuire'en i maj majta quee tyámua' éenye'ej i jutzájta', ajta a'fjna i nyúucarij i Dios ti jin tya'tóoraj, a'fj pu antyíhuo i juyój, ti tyámua' een jusén jime'.

Jesús pu a'fjn pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee u tavápuá

8 Ajta i ti jéetze' juxie've' i tyaj jatyáxajta a'fj pu a'fjn pué'een ti sñij va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi ti'ij tavápuá nyuucaa, ajta uja'ajcáayixij muá'ca'ta' i Dios, ² ajta va'cán jin tyi'tyéjvee u tyeyúuj tzajta', a'fjna

í ináamuaj tí tzáahuatyí'ra'aj jin já'sejre' í Dios jimi, tavástará' tí ja'ajtaahuaca' camu a'ñimaj í tyeétyee.

³ Néijmi'i í maj va'cán jin tyityetyu'uj, a'ñj mu jin antyíhuaviihuaca' mej mij tyí'táj tyu'tapuéjve'en majta tyu'támu'vejritaj, a'ñj pu jin a'yan tyúuxie've' tí í Ciriís-tu' ajta tyí'táj huatámu'vejritaj. ⁴ Típua'aj a'ñin a'yan huatyávaacaj í cháanacaj japua, capu í'ríitacajche' tí va'cán jin tyu'tyáhuire'en í Dios jimi, jì'nye mu'ríj a'yan séejre' í maj a'ñjci jin antyúumua'reej mej mij tyu'támu'vejritaca' majta tyu'tapuéjve'en í Dios jimi, a'yájna tí'ij tyé'yu'si' a'ñjna jitze í yu'xarij Moisés tí yan jaatyáj-too. ⁵ Majta a'ñimaj í maj va'cán jin tyí'huire', a'yaa mu a'ñjna jin tyityetyu'uj tí a'yan séejre' tí'ij quéenyi'istari-a'ra' í jútye' tí já'sejre'. Tyajta a'yan tyá'mua'reej maj quéenyi'istarij pué'een í jútye' tí já'ma'can, jì'nye tí'ij í Moisés uhuatyóochej tí jaatyátaahuaj a'ñjci í ináamuaj Dios pu a'yan tyaaté'exaa tíjin: "Pata'aj néijmi'i jin a'yan huárinij, je'ej nyaj tyimuaataséjra a'ájna í jiríj japua." ⁶ Ajta í tí tajimí va'cán jin tyí'tyéjvee, a'ñj pu ja'ancuriáa' tí a'ñjna jin tyu'tyáhuire'en í tí jéetze' jì'ren í Dios jimi, a'ñj pu a'ñin pué'een í tí tajapúa huatányu-usij, ajta a'ñjna jitze aróoca'nyej í tí jéetze' tyámua' een í Dios tí jin tya'tóoraj.

⁷ Típua'aj a'ñjna nyúucarij í tí jin anaquéej í Dios a'yan huaríj tyámua' éenya'cajche', capu a'yan tyuuxié'va'caj tí'ij ajtáhua'aj séej í nyúucarij huátyoonyij í tí jin tya'tóoratziij. ⁸ Ajta í Dios a'yaa pu tyihuo'séj maj a'ñimaj í tyeétyee quee tyámua' éenye'ej, a'ñj pu jin a'yan tyu'taxájtaca' tíjin,

A'yaa pu tyí'xaj í tavástará' tíjin: A'yaa pu atyo-jooma'aj ta'mej,

nyej nyij jájcuan í nyúucarij huo'tá'sij a'ñjma í maj Israel jitze ajtyáma'can,

nyajta a'ñjma í tyeétyeristyamua'me'en í Judá.

⁹ A'ñjna í nyúucarij, capu a'yan éenye'ej ta'mej tí'ij í nyaj huo'ta' í já'muahuasimua'ci'tij,

nyati'tij hua'naví'raj hua' muáca' jitze

nyahuí'ráavi'tij a'ájna a Egipto,

majta a'ñimaj camu a'yan huaríj je'ej nyaj tyihuo'ta'íj í nyúucarij jitze,

a'ñj nu jin ahuojoohuá'xij, a'yaa pu tyí'xaj í tavástará'.

¹⁰ A'ñjna í nyúucarij í nyaj jin tya'tányarasij a'ñjma jimi í maj Israel jitze ajtyáma'can,

tí'ij tye'entyipué'ren a'ájna xicáara' jitze,

a'ñj pu a'ñin pue'éenye'ej ta'mej, í tí jime' tavástará'

a'yan tyí'xaj tíjin,

A'yaa nu tyeetyátoosij í nyenyúuca hua'mua'tziira'aj jitze,

nyajta í hua'xiéjnyu'caa tzajta'.

Nyáaj nu hua' Dios pue'éenye'ej na'mej,

majta a'ñimaj nyetyeétyeristyamua' mu pue'éenye'ej muá'ju'un.

¹¹ Capu che' a'yan tyuuxié've'ej ta'mej maj séej jamuán majta séej,

tyí'huóomua'tyej mej mij jáamua'tyij í tavástará',

jì'nye néijmi'i mu nyamua'tyáaj muá'ju'un,

tí'ij na'aj í tí jéetze' cíleen ajta í tí jéetze' vásti'.

¹² Nyáaj nu tyihuo'tú'uunyí'raj í maj jin je'ej pua'aj huaríj,

nyajta quee che' a'náj jo'támua'reerij í maj jin ootyá'ítzee.

¹³ Tí'ij í Dios a'yan tyá'xajta tí jájcuacan huatyátoosij í nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tí í nyúucarij arí mí'ma'can í tí anaquéej hua' jimi jaatyájtoo, ajta í tí arí mí'ma'can tí ajta quee che' tyí'táj huire', a'ñj pu'ríj antyipua'rij.

A'ñjna í ináamuaj tí a'yan séjria'ca'aj í cháanacaj japua

9 Ajta a'ñjna í nyúucarij tí anaquéej jaatyájtoo, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj huárinij mej mij jaatyáanajche í Dios, a'ñjna tzajta' í ináamuaj tí a'yan séjria'ca'aj í cháanacaj japua. ² Ajta í ináamuaj a'yaa pu éenye'ej ájtaavijhuaca' jé'ta' ootanámi'huaj, ajta í ta'nájcaj jitze a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tíjin jo'tij naa tyejé'een, jo'tij jo'tyávaaca'aj a'ñjna í tí antyitáatime, ajta a'ñjna í méesaj tí japuan anja'ajmuaanyica'aj í páan í Dios tí jimi huatyátuihuaca'. ³ Ajta huárita' a'ñjna jitze í cíxurij tí je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'rátyapuaaca'aj tíjin "Jo'tij í Dios huápu'i'ij tyámua' naa tyojo'ruuj", ⁴ a'áa pu ooroj jin ja'ajtaavijhuaca'aj í maj japuan tyu'támu'vejritaj cítzive'rij jime', ajta a'ñjna í chí'ra'an tí ooroj néijmi'que' cámejri'huaca'aj. Ajta a'ñjna tzajta' í chí'ra'an xá'rij pu iirácatyij tí ooroj jin taavijhuaca'aj í tí tzajta' uhuáaca'aj í cue'ráj í maj a'yan jatamuá'muatya'aj tíjin maná, a'úu pu ajta je'ráca'tyí a'ñjna í Aarón tyaxu' tí arí ajtanyáxi'ca'aj, ajta a'úun je'rámuaanyica'aj í tyetyéj tí jitzán á'yu'si'huaca'aj í nyúucarij Dios tí jin anaquéej tya'tóoraj. ⁵ Ajta japuan a'ñjci chí'ra'an a'áan mu hua'puaj já'sejria'ca'aj í maj tajapúa tyí'huire' í Dios jimi, a'ñj mu ju' anáj jin ja'vá'najca'aj a'ñjci í chí'ra'an í Dios. Ajta jíjij capu a'yan tyúuxie've' tyaj néijmi'i tyu'taxáj tyí'táj tí tzajta' séejre'.

⁶ Matí'ij tyámua' tyu'uurén, a'úu mu jo'tyáru'picha'aj muá'ju'un a'ñjna tzajta' í tí a'nájca í ináamuaj, a'ñimaj í maj va'cán jin tyí'huíria'ca'aj í Dios jimi, mej mij a'yan huárinij je'ej maj tyí'táj jin tyitye'entyúumua'reeriacaca'aj. ⁷ Ajta a'ñjna jitze í ináamuaj tí je'tyáa'sej, sñj pu'uj a'úun jo'tyáru'pij í tí va'cán jin tyí'tyéjvee, ajta séej na'aj a'úun jo'tyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta tí'ij utyájrutyey, a'yaa pu tyúuxie've' tí a'ñj hua'ásime'en í ya'muáatyee xuure', tí'ij jaatámu'vejritaj jujíme', ajta hua' jime' í tyeétyee, í maj quee jamua'reerij mo'tyá'ítzee í Dios jimi. ⁸ A'yaa pu a'ñjna jin í júuricama'ra' í Dios tyí'tamua'tyej tí a'yan huatóomua'aj tíquee xu tya'antácuun, tyej tyij utyájrutyey jo'tij í Dios já'sejre', jì'nye óoche' pu séejre' í sñj í ináamuaj. ⁹ Néijmi'i a'ñjna a'ñj pu a'ñin pué'een í huá'yi'raj jíjij maj huátyeityee, jì'nye í maj a'yan tyá'astej a'ñjci í yi'ráj, a'yaa mu tyí'puejve' majta tyí'mu'vejritaj í Dios jimi, ajta a'ñjna capu tyámua' huá'uurej í hua'mua'tziira'aj jitze.

¹⁰ Jì'nye a'ñj pu tyí'pué'een í maj jacua'caa majta í maj jaya'caa, na'ríj í maj jin huatyá'í'huaxi'ín, néijmi'i pu a'yan tyí'een je'ej maj jujímu'aj tyéejtyoj, ajta quee tyí'táj huire' asta na'aj quee í Dios seequéj jáa'uurej.

¹¹ Ajta ijjij i Ciríistu' pu arí yatanyéj, ajta a'ñin pué'een i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, ti'ij tyámua' tyi-taatyátoonyij. Ajta jo'tij a'ñin tyejé'ijtaj jéetze' pu tyámua' tyí'een, ji'nye camu i tyeftyeé ja'ajtaahuaca'.

¹² Ciríistu' pu a'úun jo'tyájrupid, capu ti'ij a'ñina i chíiutyee xuure' huatámu'vejritaj, nusu i visáaru'uj, sulu juxúure' pu jin tyu'nájchitaca', hua' jitze ma'can i tyeftyeé jusén jime', a'ñina jime' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹³ A'yaa pu tyi'ja'yájna ti tyí'huñria'ca'aj a'ñijma jimi i maj quee tyámua' een, maj a'yan jáa'uurej i Dios jimi, mej mij huo'tyá'ñiraxi'ñin a'ñina jime' i hua' xuure' i chíiutyee, majta i túuru'uj xuure', ajta i maj jacáraaxij i nasíira' i visáaru' i maj jaatyáatíej. ¹⁴ Ajta tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatán, jéetze' pu'ij tyí'huñre' i xúuria'ra' i Ciríistu'. Ji'nye a'ñj pu jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios i Ciríistu' a'yan tyu'tóomu'vejritaca', ajta quee tyi'táj jin a'itzéeria'aj jaatyáhuñrej, a'yaa pu een jin huaráj, tyej tyij jaatapuá'citaj siaj já'astijre' a'ñjci i yi'ráj tiquee tyi'táj huñre', tyej tyij jaatyáhuñre'en a'ñjci i Dios ti júurij.

I nyúucarij ti jájcuan jin i Dios tya'tóoratziiri'

¹⁵ A'ñj pu jin i Ciríistu' a'ñin pué'een i ti tyá'x-a'pu'i'ntare' a'ñina jitze i nyúucarij ti jájcuaaj, ajta a'ñina jime' mej mij tya'ancuriáan i ti tyihua'ci'tyij jájcuan jime', ji'nye Ciríistu' pu huamuñ', a'ñj pu jin tyihuo'tú'u-unyi'ri' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu'ij tyí'rij mej mij a'ñmaj i Dios ti huo'tajé tya'ancuriáan je'ej ti tyi'táj tyihua'táratziiri'. ¹⁶ Ajta ta'aj ij i yu'xarij tyu'ta'íjtaj, i ti jin a'táj tya'tóoraj, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'ñina i a'táj anaquéej huámu'nyij ti'ij séej tyú'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁷ Ji'nye a'ñina i yu'xarij capu tyi'táj huñre' tipua'aj ooj júurij a'ñina i a'táj ti a'ñjci jin tya'tóoraj, sulu tipua'aj arí huámu'nyij aj pu'ij séej a'táj tyi'ci'tyij je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze. ¹⁸ A'ñj pu jin, a'ñj-na i nyúucarij ti Dios anaquéej jin tya'tóoratziiri', a'yaa pu ajta tyu'tóoxie'vej maj je'ráxire'en i ya'muáatyee xuure'. ¹⁹ Moisés pu a'yan tyihuo'tánamuaajrastej néijmi'caa i tyeftyeé, je'ej ti tyé'yu'si'huaca'aj a'ñina jitze i yu'xarij i maj jin tyi'ijtacaj, aj pu'ij té'ej a'ñj tyi'á'aj i muxáj ti po'vij ajta i hisoopoj pi'istáa, ti'quij jaatyáaru'nyej i visáaru' xuure' jime' ajta i chíiutyee xuure' jamuán i jájtyij, aj pu'ij a'ñina jaatyá'ñiraxij i yu'xarij ti jiri', ajta huo'tyá'ñiraxij néijmi'caa i tyeftyeé. ²⁰ Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin: "A'li pu a'ñin pué'een i xúure'ej ti jin Dios a'yan tyaaxá'pu'i'ntarej mua'ajmaj jimi." ²¹ Moisés pu ajta a'yan tyeetyá'ñiraxij i xúure'ej jime' a'ñjci i ináamuaj, ajta néijmi'i i ti a'úun tyi'ráa'-ca'aj u ináamuaj tzajta'. ²² Ajta a'ñina jitze i yu'xarij i maj jin tyi'ijta, a'yaa pu tyá'xaj tiquee je'ej tyi'rij ti tyihuo'tú'uunyi' i tyeftyeé i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, tipua'aj mequee huo'tyá'ñiraxi'ñin i xúure'ej jime', nusu mequee je'ráxire'en ya'muáatyee xuure'.

I mu'verij ti jéetze' tyámua' een i Dios jimi

²³ A'ñj pu jin a'yan tyi'huóoxie'va'ca'aj maj a'yan tyityeetyá'ñiraxi'ñin mej mij tyu'jájcuare'en a'ñjci i ti a'yan tyi'sejria'ca'aj ti'ij quényi'istaria'ra' a'ñjci i ti jútye' tye-

jé'sejre', ajta a'ñina i ti jútye' tyejé'sejre' jéetze' pu tyámua' tyí'een, quee i maj a'yan tyi'mu'vejritaca' i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nye i Ciríistu' capu a'úun jo'-tyájrupid i ináamuaj tzajta' i tyeftyeé maj ja'ajtaahuaca', ti ajta a'yan een ti'ij quényi'istaria'ra' a'ñjci i ti jútye' já'sejre', sulu tajapuá pu jo'tyájrupid i Dios jimi ta'aj ij tajapuá huatányuunyij. ²⁵ Capu ajta a'ñina jin utyájrupid ti'ij mue'táj huatóomu'vejritaj, a'yájna ti'ij i ti va'cán jin tyi'huñre' ñiyan i cháanacaj japua, i ti séej na'aj utyáru'pij séej nyinyi'ra'aj jitze, jo'tij tyámua' tyejé'een ta'aj ij huatyá'ñiraxi'ñin i xúure'ej jime' tiquee jusñj je'ráxirej. ²⁶ Tipua'aj a'yan tyi'ja'yájnatán, a'yaa pu tyuuxié'va'caj ti i Ciríistu' mue'táj huámu'nyij ti'ij na'aj tyu'séjrej i cháanacaj. Ajta ijjij ti'ij arí néijmi'i tye'entypuá'rij, Ciríistu' pu séej na'aj a'yan tyu'taséjre ajta jusén jin séejre', a'yaa pu jusñj tyu'tóomu'vejritaca' ta'aj ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzeerej i Dios jimi. ²⁷ A'yájna ti'ij ajta néijmi'caa i tyeftyeé tyihua'ci'tyij maj séej huámu'nyij ajta je'en a'yan tyihua'ci'tyij ti i Dios huo'xñjtye'en, ²⁸ a'yaa pu ajta i Ciríistu' séej na'aj tyu'tóomu'vejritaca' hua' jitze ma'can i tyeftyeé, ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. Ti'quij ajtáhua'aj huataséjre'sij, capu che' puéjtzij huo'tá'sij a'ñjci jime' i maj ootyá'itzee, sulu a'ñj pu hui'rátosij i maj jajchó've'.

10 Ji'nye a'ñina i nyúucarij i maj jin tyi'ijta Moisés ti yu'xarij jaatyájtóo, a'yaa pu ényee'ej ti'ij quényi'istaria'ra' i ti xá'pu'i' ti yaja've'mej, capu a'ñin pué'een i ti jiré'can jime'. A'ñj pu jin quee je'ej tyi'rij ti i nyúucarij tyámua' huó'uurej a'ñijma i maj ajtyáñirij i Dios jimi mej mij séej tyu'támu'vejritaj séej nyinyi'ra'aj jitze. ² Ji'nye tipua'aj a'ñina i nyúucarij tyihuo'tú'uunyi'rajche' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi, camu che' a'yan tyo'ta-mua'réerejche' tyi'táj maj jin ootyá'itzee, majta jaatapuá'citajche' maj tyi'mu'vejritaj. ³ Ajta a'ñina i maj tyi'-mu'vejritaj a'yaa pu'uj tyi'huñre' mej mij a'ñjci jin jo'tá-mua'reej ti'ij na'aj séej nyinyi'ra'aj jitze i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi. ⁴ Ji'nye i hua' xuure' i túuru'uj ajta i chíiutyee capu i'rj ti'ij a'ñina jin i Dios tyihuo'tú'u-unyi' i maj jimi ootyá'itzee. ⁵ A'ñj pu jin i Ciríistu' ti'ij a'yan huataséjre i cháanacaj japua, a'yaa pu tyaaté'exaa i Dios tijin:

Capáj jaxie've' maj tyu'támu'vejritaj, nusu maj tyi'táj tyu'tátuire'en muéetzij jimi,

sulu a'yaa paj muáaj tyinaatá' i nyaj jatyhue'ra'.

⁶ Capu mua'ráanajchij maj ya'muáatyee mu'vejritaj muéetzij jimi i maj huá'teeraj,

nusu maj tyu'tátuire'en muéetzij jimi a'ñina jime' i maj jin ootyá'itzee.

⁷ Aj nu nyij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

"Yá'nyaj huatyéjve, a'yájna ti'ij nye jimi tyé'yu'si' i yu'xarij jitze,

a'ñj nu jin mujo've'mej nyej nyij

a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've', Dios paj pué'een."

⁸ A'yaa pu anaquéej tyu'taxájtaca', ti i Dios quee jaxie've' ajta quee ja'ráanajchi maj jimi tyi'mu'vejritaj, na'rrij maj jimi tyi'tuiiria'aj i ya'muáatyee i maj huo'-

tyáatiej, tí'ij a'ájna jin tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'ítzee, tyij ajta a'yan tyihuo'ta'íj a'ájna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ⁹ Ajta je'en a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij a'yan huárinyij je'ej paj muáaj tyá'xie've'." A'yaa pu'ij huatóomua'aj ti a'íin arí jo'rio'uj i nyúucarij ti anaquéej huatyátuihuaca', ajta je'en séej huatyáito i nyúucarij ti jájcuaj. ¹⁰ Dios pu tyá-mua' táaruuj, jí'nye Círíistu' pu a'yan huaríj je'ej ti i Dios tyá'xie'va'ca'aj, a'ájna jime' ti séej na'aj huatóo-mu'vejritaca' ajta jusén jin a'yan éenye'ej ja'mej.

¹¹ Néijmi'i i maj va'cán jin tyityatatyíj i Dios jimi, a'yaa mu a'náj tina'aj tyí'huíre', majta a'náj tina'aj tyí'mu've-jritaj, ajta a'ájna capu a'náj tyihuo'tú'uunyi'raj i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi. ¹² Ajta i Círíistu', a'yaa pu séej na'aj tyu'támu'vejritaca' tí'ij tyihuo'tú'uunyi' jusén jime' i maj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, ajta je'en uja'a-jcáayij muáca'ta' i Dios. ¹³ A'áa pu'ij tyí'cho've' asta na'aj quee Dios hua'antymue'tin néijmi'caa i maj jájcha'íire', ¹⁴ jí'nye séej pu jin i mu'vejrij tyámua' huó'ruuj jusén jime' a'íjma i Dios maj jimi ajtyu'uj. ¹⁵ Ajta i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'ta'ixaatye' tijin:

¹⁶ A'ájna i nyúucarij i nyaj jin tya'tányaratziiri' hua' jimi tí'ij tya'náara'an a'ájna xicáara' jitze.

A'íi pu a'íin pue'éenye'ej ta'mej i ti tavástara' a'yan tyá'xaj tijin:

"Nyahuo'tá'sij i nyenyúuca hua'xiéjnyu'caa tzajta'", nyajta jaatyátoosij i hua'mua'tziira'aj jitze.

¹⁷ Nyajta quee che' jo'támua'reerij i maj jin ootyá'ítzee,

nusu i maj jin je'ej pua'aj huaríj.

¹⁸ A'yaa pu'ij, capu juxie've' maj tyí'mu'vejritaj, jí'nye Dios pu arí tyihuo'tú'uunyi'ri' i maj jin ootyá'ítzee.

Tyiche' tyámua' tyí'tyesejre'ej i Dios jimi

¹⁹ Nye'ihuáamua', a'yaa pu jí'ij tyitatá'caa tyej tyij taxáahuaj utyájrutyey u tyejúuj tzajta', a'ájna jime' ti i Jesús je'ráaxirej i juxúure' tajitzé ma'can, ²⁰ a'yaa tu a'ájna jitze tyityaajú' i juyéj ti jájcuaj, tyej tyij a'úun jo'tyájrutyey jo'tij je'cáahuí a'ájna i cáanarij ti nyéeri'ij, a'ájna i cáanarij ti nyéeri'ij, a'íi pu a'íin pu'éen i tyévi-ra' i Jesús. ²¹ A'yaa tu tyá'mua'reej ti a'íin va'cán jin tyí'huíre' tajitzé ma'can a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. ²² A'íj pu jin, tyiche' ajtyáxíre'ej i Dios jimi, tzáahuaty-i'ra'aj jime' tyajta tyámua' éenye'ej i tatzáita', tyajta jí're'can jime' tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tyí'ja'yájna ti i Dios tyámua' tyitaatá'sij a'ájna jime' ti i Círíistu' arí tyá-mua' táaruuj i taxiéjnyu'caa tzajta', a'ájna jime' tyaj huái'huaca' i jájtyij jime' ti jí're'en. ²³ Tyiche' tyámua' eenye', tyajta quee tyí'tíj jin á'ítzeeria'aj, a'ájna jitze i tyaj jitzán tyá'tzaahuatye' tyajta jitzán tyí'ijchó've'ej a'ájna i tyaj huá'ixaatye' i tyeétyee, jí'nye Dios pu a'yan rinyij je'ej ti arí tya'tóoraj ityájma jimi. ²⁴ Tyiche' jáahuonyij tyej tyij ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij jéetze' huátaxie've'en, tyajta xá'puí huárinyij. ²⁵ Tyiche' quee atyá'ítze'rihua'an jo'tyaj já'tasi'rii, matí'ij séecan ricíj, sulu tyiche' jéetze' ca'nyíjra'aj huatáta'an séej jamuán tyajta séej, tyej tyij

tyámua' eenye', jí'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij a'áj-na xicáara' jitze ti tavástara' yan huataséjre'sij.

²⁶ Jí'nye típua'aj taxié'vi'ra' jin tyooj je'ej pua'aj tyí'tyí-tacha'íj a'yan tyetya'mua'réeeriaj tíquee xá'puí', capu che' mu'vejrij séejre' i ti jin i Dios tyitaatú'uunyi', ²⁷ a'íi pu'quij taci'tyij i ti tzínyire', ajta puéjtzij ti a'yan séejre' tí'ij tíj i ti Dios huo'tá'sij néijmi'caa a'íjma i maj jájcha'íire'. ²⁸ Típua'aj a'tíj quee jaatyáxaahuataj a'íjci i nyúucarij Moisés ti jo'yú'xaca', majta hua'puaj, na'ríj maj huéecaj a'yan metyí'sej ti i a'tíj tyí'tíj jin ootyá'ítzee a'íjci jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'yaa mu quee tya'cu'váaj méee'ecatan. ²⁹ Ajta jéetze' pu puéjtzij huá'ci'tyij a'íjma i maj jaatyáxaahuataj a'íjci i yójra' i Dios, majta i xúure'ej ti jin tyu'xá'puí'intare' a'íj-na i nyúucarij Dios ti jin tya'tóoraziiri', majta je'ej pua'aj tyá'xaj i júuricama'ra' i Dios. ³⁰ A'yaa tu tyá-mua'reej, ti i tavástara' a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "A'yaa pu nyéetzij tyí'nyaci'puaj nyej nyij tyo'xá'puí'intare'en, nyáaj nu tyí'najchitan." A'yaa pu ajta tyu'taxájtaca' tijin: "Tavástara' pu huá'xijtye'en i jutyétyeristyamua'." ³¹ Jéehua pu huápu'íj tzínyire' ti i Dios ti júurij jo'xíj-tye'en i a'tíj ti je'ej pua'aj tyí'tyúucha'íj jími.

³² Siata'aj jo'támua'reej je'ej ti tyí'eenye'ej a'ájna ímuáj, siatí'ij anaquéej ja'ancuriáa' i nyúucaria'ra' i tavástara', a'yaa xu néijmi'i tyityo'viicue'rej i sij jin ja-jpuéjtzica'aj. ³³ Je'cáj mu je'ej pua'aj tyajamuaatajé, majta séecan ca'nyíjra'aj huo'ta' a'íimaj i maj a'yan cha'taj mana'aj tyajpuéjtzica'aj, jí'nye néijmi'i xu ju'i-huáamua'. ³⁴ Mua'aj xu hua'ancu'vajxi a'íimaj i maj eetyánami'huaca'aj, sijta jutyamua've'ej setyu'táto'j i sij tyí'ijcha'íica'aj, jí'nye a'yaa xu tyá'mua'reeriaca'aj sij jéehua tya'ancuriáa'sij i Dios jimi, a'ájna ti tyajá-mua'a'rij ti jéetze' tyámua' tyí'een ajta jusén jin tyí'se-jre'. ³⁵ A'íj xu jin quee yó'hua'nán i sij jitzán tyí'ca'nyej, jí'nye jéehua xu tya'ancuriáa'sij. ³⁶ A'yaa pu ja'mua jitze tyúuxie've' sij tyo'táviicue' i sij jin jajpuéjtzij, sij sij a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' ajta je'en tya-jamuáaci'tyij i ti ja'mua jimi tya'tóoraj. ³⁷ Jí'nye a'yaa pu tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin:

Jiye'tzín jime', ca'nácan,
pu a'yan huataséjre'sij, a'ájna ti yaja've'mej.
Capu che' á'tyeeren.

³⁸ A'ájna i ti tyámua' tyí'tyúucha'íj a'íi pu jahuíre'en i ti jitzán tyá'tzaahuatye', ajta típua'aj jaatyáxaahuataj i ti jitzán tyá'tzaahuatye', canu che' nyetyámua've'ej na'mej a'íjci jimi.

³⁹ Tyajta ityáj catu hua' jitze ajtyáma'can i maj jaatyáxaahuataca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta je'en a'ájna jin antyipua'rij, sulu ityáj tu hua' jitze ajtyáma'-can i maj tyá'tzaahuatye', jí'nye a'íjma pu huíre'en.

I maj jin tyá'tzaahuatye'

11 A'ájna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'yaa pu huatóo-mua'aj tyej tyámua' naa tyá'mua'reere'ej i tyaj ja-jchó've'ej, tyajta a'yan tyá'mua'reere'ej ti a'yan tyí'ja'yáj-na i tyaj quee jaaséj. ² A'íimaj i tahuásimua'ci'ij, a'yaa mu néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij, jí'nye a'íi mu tyá'tzaahuatya'ca'aj.

³ A'íjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'íj tu jin jamua'reej ti Dios néijmi'i tyú'taahuaca' iíjij ti tyí'sejre', a'íjna jime' ti a'yan tyu'taxájtaca', a'yaa pu'ij iíjij tyaj tyí'sej, a'yaa pu tyu'séjrej je'ej ti quee tyí'sejria'ca'aj.

⁴ A'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj i Abel, a'íj pu jin tyá-mua' eenye' jéetze' tyu'támu'vejritaca' i Dios jimi quee a'íjna i Caín, a'íj pu jin Dios a'yan tyaataxájtaca' ti i Abel tyámua' éenye'ej ajta je'en ja'ancuriáa' i ti jin tyu'támu'vejritaca'. A'yaa pu'ij, tyij ajta i Abel arí hua-muí', óoche' pu tyí'ta'ixaatye' a'íjna jime' i ti jin tyá'antzaahuaj.

⁵ A'íjna i ti jin tyá'antzaahuaj i Enoc, Dios pu a'íjna jin yo'ví'tij júurican ti'ij quee huámu'i'nyij, a'íj mu jin quee che' jáatyoj, ji'nye Dios pu yo'ví'tij. Ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin ti'ij quee xu yo'vi'tíicaria'caj, Enoc pu tyámua' tyi'tyúucha'íca'aj i Dios jimi. ⁶ Ajta capu je'ej tyí'riij ti a'tíj tyámua' tyí'sejria'aj i Dios jimi, típua'aj quee tyá'tzaahuatye'ej, ji'nye típua'aj jaxie'va'aj ti aj-tyá'íirej i Dios jimi, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'íjn tyá'antzaahuatye'en ti i Dios séejre', ti ajta a'íjn tyá-mua' tyihua'tá'caa a'íjma i maj jahuoo.

⁷ A'íj pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Noé, ti'ij i Dios a'yan tyaaté'exaa ti a'yan tye'mej je'ej ti quee xu tyi'tíj tyí'sejraca'aj, a'íj pu jin ja'rá'astej ti'ij ij jaatyáaahuaca' i canúhuaj ti ve'ej, ta'aj ij huo'tyáhuí're'en i jutyéty-eristyamua'. A'íjci jime' i ti jin tyá'antzaahuaj, Noé pu huo'té'exaa néijmi'caa i tyeétyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua maj quee xá'puí' ricij i Dios jimi, ajta a'yan tyaac'íj ti'ij ji'rénnya'aj huatyá'ítzeere'en i Dios jimi, a'íjna jime' i ti tyá'antzaahuaj.

⁸ A'yaa pu cha'taj tyá'antzaahuaj a'íjna i Abraham, ti'ij i Dios jaatajé, a'yaa pu tya'rá'astijre ti'ij ij jó'raa a'ájna i chuéj japua jo'tij yá'ci'puaj. A'íj pu quee ja-mua'reeriaca'aj jo'tij jó'yi'caaj ti'ij iirájraa jo'tij já'chaj-ca'aj, ⁹ a'íjna jime' i ti tyá'tzaahuatya'ca'aj a'áa pu jó'-catyii jo'tij quee já'ma'can, a'íjna séej chuéj japua jo'tij i Dios a'yan tyaja'tóoraj ti jaci'tyij. A'áa pu jó'catyii navij chi'ra'an tzaajta', a'yájna ti'ij ajta i Isaac, ajta a'íjna i Jacob, i maj majta a'yan tya'ancuriáa' je'ej ti i Dios tya'tóoraj hua' jime'. ¹⁰ Ji'nye Abraham pu a'yan tye'e-jchó'va'ca'aj ti a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze ti quee a'tíj a'náj jaatyú'uunaj a'íjna jime' ti i Dios jáasímuaj ti'ij ij ja'ajtaahuaca'.

¹¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Sara, a'íj pu jin i Dios a'yan tyaatá' ti pá'rí'ij jitzán huataséjre'en, ajta arí huápu'íj ucarístaca'aj, ajta i Abraham pu'ríj ajta vastacirie'ca'aj, a'yaa pu tyaac'íj ti tyiyóoj já'ra'nyij, ji'nye a'íj pu tyá'antzaahuaj ti i Dios a'yan tya'róo'astej je'ej ti hua' jimi tya'tóoraj. ¹² A'íj pu jin i Abraham, tyij ajta arí tin mu'i'nyíche', a'yaa mu mue'tíj jitzán tyi-tye'rama'cáantaj muá'raa i yójmua'mua' mati'ij i xú'ra'vetyee, nusu ti'ij i séj ti a'áa ja'ajtyá'caj jo'tij i jáj-tyij ja'va'ástimee i ti quee i'íj ti a'tíj jaatyé'íten.

¹³ Néijmi'i mu i tyeétyee huácuij mequee xu tya'ancu-ria'aj je'ej ti i Dios tyihua'táratziiri', ajta a'íjmu mu tyá'antzaahuaj, a'íj mu jin tyu'séj a' ímuáj mo'tyu'úuj majta huatatyójtaca' a'yan metya'mua'reeriaj maj quee hua' jitze ajtyáma'cantaca'aj a'íjmu i maj íyan

huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Majta a'íjmu i maj a'yan tyí'xaj, a'yaa mu huatóomua'aj tijin móoche' mu jáahuosij i chuéj jo'maj jo'rá'sej. ¹⁵ Típua'aj a'íjmu i maj a'yan metyá'mua'ajcaj i chuéj jo'maj ja'ráacij, a'yaa pu tyi'riitacaj maj huariá'cñnyejeche'en jo'maj ja'ráacij, ¹⁶ majta a'íjmu i maj a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj a'áa jo'rá'sej jo'tij jéetze' tyámua' tyejé'een, a'yaa ti'ij hu-atóomua'aj, a'íjna i tajapúa' ti já'sejre'. A'íj pu jin quee i Dios jatyevi'raste' maj a'yan jaatámua'tyij tijin hua' Dios, ji'nye a'íj pu arí tyámua' jáaruuj séej i chájta'naj jo'maj jo'tya'aj muá'ju'un jusén jime'.

¹⁷ A'yaa pu i Abraham tyá'antzaahuaj, ti'ij i Dios a'yan tyaatatyésej, a'íj pu yo'ví'tij a'íjci i juyó' Isaac ti'ij jaatá-mu'vejritaj. A'yaa pu tyóoca'nyajca'aj ti i juyó' huatá-mu'vejritaj, tyij ajta a'íj na'aj caa tyi'íjyó'ca'aj, i ti jitzán i Dios a'yan tya'tóoraj tijin: ¹⁸ "A'íjna jitze ma'can mu i Isaac néijmi'i eeránysesij i maj muéetzij jitze eera-ma'cáantaj muá'ju'un." ¹⁹ A'yaa pu a'íjna i Abraham tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj ti i Dios néijmi'i putyí'u-urej, ti ajta huo'tájuuritye'en a'íjmu i maj meríj huácuij, a'íj pu jin i Abraham júurican jo'ví'tij i juyó', a'yaa pu'ij a'íjn s'íj tyi'pué'een i tyaj jitzán tzáahuaty-i'ra'aj tyícha'íj.

²⁰ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Isaac, ti'ij jaatáhuaviiri' i Dios ti'ij a'íjn tyámua' tyihuo'tyátoonyij a'íjci i Jacob, ajta a'íjci i Esaú. ²¹ A'yaa pu tyá'antza-ahuaj a'íjna i Jacob, a'íj pu jin ti'ij arí á'me'ria'ca'aj, a'íj pu ecóotutaca' i jutyáxu' japua ti'ij jaatyáanajche i Dios, ajta je'en a'íjna jin tyámua' tyihuo'tyájtoo séej aj-ta séej i yójmua'mua' a'íjci i José. ²² A'yaa pu tyá'antza-ahuaj a'íjna i José, a'íj pu jin ti'ij arí á'me'ria'ca'aj a'yaa pu tyu'taxájtaca' maj eeráju'un a'íjmu i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Egipto, ajta pu huo'ta'íj jo'-maj ya'vá'naj i tyévira'.

²³ A'íjna i maj jin tyá'antzaahuaj i huásimua'mua' i Moisés, a'íj mu jin huéicaj máxcirie' jaatyá'avaataca' ti'ij huanie'huaca', ji'nye a'yaa mu tyé'sejraca'aj ti naa huasé'rihua'aj a'íjna i pá'rí'ij, majta quee tyi'tzñnya'-ca'aj a'íjna jime' je'ej ti tyu'ta'íjtaca' a'íjna i rey, mej mij huó'cui'nyij i ti'riij maj tyétyaaca'.

²⁴ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Moisés, a'íj pu jin ti'ij arí vastaca'aj, capu a'yan tyá'xie'va'ca'aj maj a'yan jaatámua'tyij yee yójra' pu pué'een a'íjci i íitaj i rey ti jajyóoj, ²⁵ a'yaa pu tya'ránajchaca' ti jaapuéjtz-itarej hua' jamuán i maj tyeétyeristyamua' pué'een i Dios, capu a'yan tya'ránajchaca' ti a'íjna jin huóotyama'ue'en i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ²⁶ A'yaa pu tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj ti jéetze' jatyáhu'i'rihua'aj maj jaatyáxaahuataj i C'ristu' jitze ma'can, quee ti a'íj-na jin huóotyama'ue'en i ti huápu'íj tyá'najchij a'áa ti tyajá'ma'can a Egipto, ji'nye a'íj pu tyícho'va'ca'aj i ti tyá'ci'tyij i Dios ti tyaata'sij. ²⁷ Moisés pu tyá'antza-ahuaj, a'íj pu jin eerá'raa a Egipto, ajta quee jatziñnya'-ca'aj típua'aj tyinyú'caj a'íjna i rey, a'yaa pu tyámua' eenye' je'ej ti tyi'tíj jin tya'tóoraj, cuxáa ja'sejraca'aj a'íjna i Dios ti quee séejre'.

²⁸ A'íjna jime' ti tyá'antzaahuaj a'íjna i Moisés, a'íj pu jin a'yan tyeeye'estej a'íjna xicáara' ti jitzán Dios tyi-

huo'tú'uunyi'ri', ajta a'yan tyu'ta'íjtaca' maj ja'aj-tyáputyijraxt'in i xúure'ej i puéertaj jitze, ta'aj ij quee a'yan tyihuó'ci'tyij maj huá'cui'nyij i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca' a'íjma i Israel jitze ajtyáma'can. ²⁹ A'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj mu jin antac'íj i jájtyij japua ti ve'ej ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin jájtyij ti po'vij, a'yaa mu japuan tyitya'antac'íj ti'ij jo'tij jo'huáchij, majta a'íj-maj i maj Egipto já'ma'cantaca'aj, mati'ij jaataxié'vej maj a'yan cha'taj mana'aj huárinyij, a'íj mu atyájcuii.

³⁰ A'yaa mu majta tyá'antzaahuaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íj pu jin mati'ij aráahua'puaj xicá'j eetyácij i chájta'naj jitze, aj pu'ij eetávej i tyetyéj ti jin ájtaavijhuaca', i ti jin curiá'nami'huaca'aj a'íjna i chájta'naj Jericó. ³¹ A'yaa pu ajta tyá'antzaahuaj a'íjna i Rahab, a'íjna i íiti' ti huá'íjva'ca'aj i maj jamuán jí'pitya'aj, a'íj pu quee huamu'í' hua' jamuán i maj quee ja'rá'astijre' i Dios, jí'nye a'íj pu tyámua' tyihuo'tyéeje a'íjma i maj ixie'ria'ca'aj.

³² ¿Tiyi'tanyí nyajtáhuaj huata'xájtaj? Móoche' mu á'itzeere' i nyaj huo'taxá'j je'ej ti huar'íj a'íjna i Gedeón, ajta i Barac, ajta a'íjna i Sansón, ajta i Jefté, ajta a'íjna i David, ajta a'íjna i Samuel, majta a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ³³ A'íj mu jin i maj tyá'antzaahuaj huo'mué'tij a'íjma i maj tyityatatyá'ca'aj i séej chu'éj japua, tyámua' mu tyu'ta'íjtaca', majta tya'an-curiáa' i Dios ti jin hua' jimi tya'tóoratziiri', majta hua'ancáanaxij hua' tyenyij jitze i muajyéj, ³⁴ majta jo'jé'ca'j i tiéj ti'ij quee huo'tyátieeraj, séecan mu huatóo'uj mej mij quee huó'cui'nyij i náhuaaj jime', a'íj mu huatyóoca'an i maj quee uhuácaca'nye'ej, mati'ij mij tyu'mué'tij i maj huanyo'sej, a'íjma jimi i maj séej chu'éj japua já'ma'cantaca'aj. ³⁵ Séecan mu majta i úucaa júurican huaséj i jutyétyeristyamua' i maj meríj huácuil'ijcaa.

Majta séecan huápu'íj jaapu'éjztariaca', majta quee jaataxié'vej maj hui'rátoonyij, jí'nye a'yaa mu tye'e-jchó'va'ca'aj maj a'íjna jin huatájuurej i maj i jusén jin júurij muá'ra'nyij. ³⁶ Majta séecan a'íjna jin jaapu'éjztariaca' i maj je'ej pua'aj tyihuá'jeevaca'aj, nusu i maj huo'tyáavaxij, majta hua'ná'ji'ca'xij cadéenaj jime', na'ríj maj hue'tyáanaj. ³⁷ Séecan mu huácu'ij i maj huo'tyáto'sixij tyetyéj jime', majta je'cácaa hu-atyéveechixij, majta huo'cu'ij chúun jime' ti juxa'aj tya'antámuamuaa, a'yaa mu metyityojo'juhua'nya'aj méyee majta méyee, a'íjna metyi'cháaj i huá'navij i cánya'xi' nusu i chíiutye'e, camu je'ej tyéejviicue'ra-ca'aj, jéehua mu jajpu'éjztica'aj, majta je'ej pua'aj huá'uuriac'aj. ³⁸ A'íjma i tyétyacaa, tiquee a'yan tyihua'tyévjtya'ca'aj maj a'yan huacháatime'nyij i cháanacaj japua, a'yaa mu metyityojo'juhua'nya'aj, jo'tij quee já'tyí'tij, majta jo'tij jí'ij jo'quétimée, nusu jo'tij já'tyasta'ca'aj, majta jo'tij jo'ojcúunijmee íyan i cháanacaj japua. ³⁹ Majta a'íjma, camu meexu tya'an-curiáa' i Dios ti jin hua' jimi tya'tóoraj, majta tyámua' tyi'tyeséere'ej muá'raa a'íjna jime' i maj tyá'antzaahuaj, ⁴⁰ a'íj pu jin i Dios a'yan tyitaaxá'pu'íntari'ri'

ityá'jma a'íjna i ti jéetze' tyámua' tyí'een mej mij a'íjma'j jamuán tyámua' éenye'ej muá'ra'nyij.

Tyiche' a'íjna jitze rányejnye'rej i Jesús

12 A'yaa pu'ij, ityá'j tu jéehua hua'sej i tye'ítyee i maj majta a'yan tyá'tzaahuatye', tyiche' tyu'táx-aahuataj a'íjna i ti tyí'ta'itziitye', tyajta jaatapuá'citaj a'íjna i tyaj jin je'ej pua'aj ric'ij i Dios jimi, a'íjna i ti tatyá'j'quii, tyajta huatyátaca'nye'j tye'j tyij néijmi'í jin tyu'tyámue'tin. ² Tyiche' a'íjci jitze rányejnye'rej i Jesús, a'íj pu jitze já'ma'can i tyaj jin tyá'tzaahuatye', a'íj pu ajta a'íj pu'é'een i ti néijmi'í tyámua' tyí'uurej. Jesús pu jó'viicue'ri' mati'ij yó'tate'j i cúruuj jitze, capu jitzán juxié'va'ca'aj maj a'íjna jin jaatatyévi'ra'astaj, jí'nye a'íj pu jamua'reeriaca'aj tijin ti'ij japu'éjztitaren aj pu'ij té'ej huatóotyamua've'sij, ajta uja'ajcáayixij muá'ca'ta' i Dios.

³ A'íj pu jin, siata'aj a'íjna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti huar'íj i Jesús, ti'ij a'íjma jitze ma'can jaapu'éjztariaca' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íca'aj, a'íj xu jin quee cua'naj siajta quee tyóoxa'huata'an. ⁴ Jí'nye caxu mua'aj seexú'j a'íjna jin huácu'ij i siaj nyo'se' siaj sij jaatyámue'tin i ti je'ej pua'aj een i Dios jimi. ⁵ Siajta mua'aj seríj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij i Dios ti jamu-ata'caa, a'yá'jna ti'ij hua' táataj tyihuá'ixaatye' i juyó'j-mua'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Capá'j nyiyó'j tyá'xaahuataj,
i tavástara' ti tyí'mua'itíi,
capá'j pajta ahuá'rita' huaré'yi'can
tipua'aj a'íj pu'éjztij muaatá'an.

⁶ Jí'nye i tavástara' pu a'yan tyé'itíi a'tíj ti xie've',
ajta pu'éjztij jaatá'sij a'tíj ti a'yan huatamua'aj tijin
nyiyó'j.

⁷ A'íj xu jin mua'aj jajpu'éjztij siaj sij tyámua' huárinyij. Dios pu a'yan já'mua'uurej ti'ij ajta a'tíj huá'uurej i juyó'j-mua'. A'tíj tina'aj ti tyiyó'j-mua' a'yaa pu tyámua' tyihuá'mua'tye'j i juyó'j-mua'. ⁸ Ajta tipua'aj Dios quee tyámua' já'mua'uurej ti'ij juyó'j-mua', caxu sij mua'aj jí'r'é'can jime' yó'j-mua'mua' pu'é'een. ⁹ Ajta a'yá'jna, tyati'ij tyooj ti'riistaca'aj, a'íjma i tahuásimua'ci'ij a'íj mu tyitaamuá'tye'j íyan cháanacaj japua, tyajta a'yan tyihuá'astijria'ca'aj. A'íj pu jin, tyiche' jéetze' tyámua' tya'rá'astijre'en a'íjci i tavástara' i ti jusén jin séejre', ajta a'yan tyitaatá'sij tye'j tyij jí'ij júurij tá'ra'nyij.

¹⁰ Tahuásimua'ci'ij mu tyámua' tyitaamuá'tye'j íyan cháanacaj japua, majta quee á'tyeej maj a'yan tyí'ta'itíi je'ej ti tyihua'ránajchica'aj, ajta i Dios, a'yaa pu een jin tyí'ta'itíi ti'ij tyámua' táa'uuren, tye'j tyij a'yan éenye'ej tá'ra'nyij ti'ij a'íjna. ¹¹ Ajta a'yan tyí'ja'yá'jna tiquee naa tyú'asej tipua'aj tyi'tíj jin tyajpu'éjztij, sulu a'yaa pu tyú'cu'í', ma' ajta a'yan tyitatyáhu'rii tye'j tyij taxáahuaj séjre'ej, tyajta tyámua' éenye'ej.

Je'ej ti tyihuá'uurej a'íjma i maj quee janamuajracuj i Dios nyuucá'j

¹² A'íj pu jin, siata'aj jaajá'cuare'en i siaj jin uhuáca-cane'ej i jumuáca' jitze siajta jutunú'j jitze, ¹³ siajta

jáahuonyij a'fjna i juyéj ti huatóoje'yej, sij sij tyámua' huárinyij i ju'fcaj jitze, siata'aj sij tyámua' tyityaaju'un i Dios jimi.

¹⁴ Siata'aj tyámua' eenye' néijmi'caa jamuán, siajta tyámua' tyityetyúucha'fij, ji'nye tìpua'aj a'tfj quee tyámua' tyi'tyúucha'fij, capu a'náj jaséjran i tavástará'.

¹⁵ Caxu tyi'tá'care'en ti sfij tyi'tfj jin ootyá'tzeere'en, ti'ij a'fjna jin quee che' i Dios tyámua' tyaatá'an, nusu ti sfij huataséjre'en ja'mua jimi ti seequéj tyo'cáj-mua'rej ti'ij a'fin je'ej pua'aj jamuáa'uurej sij sij tyi'tfj jin ootyá'tzeere'en i Dios jimi. ¹⁶ Che' quee a'tfj jux-ana'círía'aj, nusu já'xaahuataj a'fjna i ti Dios jaatyájtóo ityájma jimi, ji'nye a'yaa pu huaráfj a'fjna i Esaú, a'fj pu jin quee ja'ancuriáa' i ti jací'tyíche'en, ti ajta á'ria'ra' pué'eenye'ej, a'fjna jime' ti huataf'cuataca'. ¹⁷ Siajta a'yan tyá'mua'reej tìjin ti'ij jaataxié'vej ti jáací'tyij a'fjna i ti jin Dios tyámua' tyeetyátoonyij, a'fj pu i táatajra' jaaré'ityaca', tyij ajta jéehua huóoyiinyaca', capu che' huatá'riitariaca' ti jáahuire'en.

¹⁸ Siajta mua'aj caxu ajtyáxiiriaca' i Dios jimi, mati'ij a'fijmaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'áa ja'-tanyéj i jiríj jitze jo'tij já'taaca'aj, ajta ootíca'ca'aj, majta jéehua viiyaca'aj japúutzarij jime', ¹⁹ caxu siajta jáanamua'ajri' ti'ij a'tfj ucájjihuaca' i a'huáj tzajta', nusu ti'ij i Dios tyu'taxájtaca'. A'fijmaj i maj jáanamua'ajri' a'yaa mu jéehua tyaatáhuaviiri' tiquee che' tyihua'ixaatye'ej, ²⁰ ji'nye camu pújooariajva'aj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyihuo'ta'íj a'yan tìjin: "A'fjna i ti japuan rá'fca'aj i jiríj, siata'aj tyetyéj jin jaatyáto'sixi'in, capu je'ej tyij ajta cfitzij pué'een, che' huámu'nyij." ²¹ Huápu'ij pu tzfny-i'si' huasé'rihua'aj i maj jaaséj, ajta a'fjna i Moisés a'yaa pu tyu'taxájtaca' tìjin: "Nyényevivej a'fjna jime' nyaj tyí'tz#nye'."

²² Siajta mua'aj, séej jitze xu i jiríj a'yan tyitye'ej-tyáxiiriaca' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tìjin Sión, siajta chájta'naj jitze jo'tij i Dios ti júurij já'sejre', a'fjna i Jerusalén jútye' ti já'sejre', jo'maj majta mue'tfj ja'-tyúusire' i maj tajapúa' tyí'huire' mej mij tyaatatyójtzi're'en i Dios, ²³ jo'maj majta ja'tyúusire' i maj anátya'aj yójmua'mua' pue'éenye'ej muá'raa i Dios, i maj majta meríj á'yu'si'ij u tajapúa'. A'fj xu jimi aj-tyáxiiriaca' i Dios, i ti néijmi'caa tyí'ijtye', siajta a'fijma jimi i huá'juuricamej i tyétyacaa i Dios ti tyámua' huó'ruuj, ²⁴ a'fj xu jimi ajtyáxiiriaca' i Jesús, i ti a'yan tyu'xá'pu'fntarej a'fjna jime' i nyúucarij ti jájcuaj, ajta i juxúure' jin tyámua' táaruuj, i ti jéetze' tyámua' eenye' séejre' i Dios jimi, quee i Abel xuure'.

²⁵ A'fj xu jin tyámua' siana'aj sij sij quee já'xaahuataj a'fjna i ti tyajá'mua'ixaatye'. Ji'nye a'fijmaj i maj quee jáanamua'ajri' ti'ij i Dios huo'tajé, capu huó'huí. A'fj pu jin quee i'rij ti'ij táahuire'en tìpua'aj tyeetyáxaahuaj a'fjci ti a'yan tyí'tajee i jútye' ti já'sejre'. ²⁶ A'ájna imuáj, a'fjna i nyúucaria'ra' i Dios pu jaatóoriaxij i cháanacaj ti'ij tyu'taxájtaca', ajta iíjj a'yaa pu tyí'xaj tìjin: "Nyaj-táhua'aj nu jaatóoriaxi'fj i cháanacaj, nyajta néijmi' i tajapúa' ti tyejé'sejre'." ²⁷ A'fjna i nyúucarij ti jime' yee "nyajtáhua'aj nu jaatóoriaxi'fj", a'yaa pu huatóomua'aj ti tyu'tóoraxi'sij i ti tyú'taavijhuaca', a'yaa pu'ij tyi'ty-

íaj'sij a'fj pu'quij tyu'tyá'tzeere'ej i tiquee tyí'rij ti tyu'tóoraxi'in. ²⁸ A'fjna i Dios ti jin tyámua' tyitatá'caa, capu i'rij ti jaatóoriaxi'in, a'fj pu jin jusén jime' séeria'aj ja'mej. ²⁹ Ji'nye a'fjna i Dios i tyaj jitzán ajtyáma'can a'yaa pu een ti'ij i tiéj ti néijmi' tyí'tie'racaa.

Je'ej maj tyityetyúucha'fij muá'ra'nyij i maj tyá'tzaahu-
atye'

13 Caxu jatapúa'citacare'en i sij juxie've' ti'ij ju'i-huámua'. ² Caxu yó'hua'nán sij tyámua' tyi-huo'tyéjeeve' i maj já'muamuarej, ji'nye a'yaa mu majta séecan huaráfj, majta quee jamua'reeriaca'aj maj a'fijmaj pué'eenye'ej i maj tajapúa' tyí'huire'.

³ Siata'aj huo'támua'ree a'fijmaj i maj eetyánami', a'yan cuxáa mua'aj siajta hua' jamuán eetyánami'huaj. Siajta a'fijma jitze tyú'mua'tyij i maj je'ej pua'aj huá'u-urej, ji'nye a'yaa pu tyí'rij ti a'yan cha'tána'aj mua'aj-maj tyajamuáa'uurej.

⁴ Miche' néijmi'i huo'tyá'tzaahuatye'en i ju'irástya-mua', majta a'fijmaj i jucínastyamua', majta tyámua' ty-ityahuóocha'fijn i maj nyejnye'chej, ji'nye Dios pu huá'xijtye'en a'fijmaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'fij, ajta a'fijma i maj juxana'cire'.

⁵ Caxu huápu'ij jaxie'va'aj i túmii, siata'aj a'fjna jin huatóotyamua've'en i sij caa tyí'ijcha'fij, ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tìjin: "Canu a'náj muaatátoosij, canu nyajta a'náj mamuuriésij." ⁶ A'fj pu jin i'rij tyaj taxáahuaj a'yan tyu'taxájtaca' yee:

Tavástará' pu nyahuire', a'fj nu jin quee tyí'tz#nye'.
¿Ji'nye nya'uuren i tyévij?

⁷ Siahuo'támua'ree a'fijmaj i maj jamuáavi'tij, majta jamuáa'ixaa i nyúucaria'ra' i Dios, siata'aj a'fjna jitze tyú'mua'tyij je'ej ti tya'raj ja'mua jimi, siajta je'en a'yan cha'taj siana'aj tyá'antzaahuatye'en mati'ij a'fijmaj.

⁸ Círíistu' pu a'yan tyí'sejre' iíjj, ti'ij ajta tyí'sejria'ca'aj jájcuaj imuáj, ajta a'yan tyi'séere'ej ta'mej jusén jime'.

⁹ Caxu tooa'care'en ti a'tfj jamuáacuanamuaj a'fjna jime' i nyúucarij ti seequéj namuajre'. Jéetze' pu tyá-mua' tye'mej sij huatyóoca'nyej i Dios jimi a'fjna jime' sij huóoxie've'en, quee sij a'fjna jitze tyí'mua'ajcaj i yí'ráj ti a'yan tyihua'ijtye' tyi'tfj jime' ti'ij cue'ráj, capu tyi'tfj je'ej tyihua'huire' maj a'fj ará'astijre'en.

¹⁰ Dios pu a'yan tyeetyájtóo ityájma jimi i tyaj japuan tyu'támu'vejritaj tiquee hua'tá'caa maj japuan tyú'cu'nyij a'fijmaj i maj ará'tyeej a'úun tyí'huire' i ináamuaj tzajta'. ¹¹ Ji'nye a'fjna i ti va'cán jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, a'yaa pu tyu'tyáto'ra'aj i ya'muáatyee xu-ure', ajta je'en jaatámu'vejritaj a'fijma jitze huatama'-can i maj ootyá'tzee i Dios jimi, ajta i hua' hue'ra' i ya'-muáatyee a'áa pu yo'tyáteeraj apua'quéj jo'maj jo'cháatima'caa i tyeítyee. ¹² A'yaa pu ajta i Jesús tyaa-pu'éjtzitariaca' apua'quéj i chájta'naj jitze, ta'aj ij a'fjna jin i juxúure' jin tyámua' huó'uurej i jutyétyeristya-mua'. ¹³ A'fj pu jin, tyiche' jimí ajtyáxiirej i Jesús, apua'quéj jo'tyaj tyeemí' jo'cháatima'caa tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj tya'ajpuéetzij tá'ra'nyij ti'ij a'fjna.

¹⁴ Ji'nye íyan i cháanacaj japua capu chájta'naj ye'jé'se-jre' ti jusén jin séejre', a'fj pu jin tyiche' jáahuosime'en

a'fjna i chájta'naj ti jusén jin séejre'. ¹⁵ Tyiche' nyúucar-itze' i Jesús tyaatatyójtzi're'en i Dios. A'íi pu a'fín pué'een i tyaj jin tyu'támu'vejritaj. Tyiche' jitzán huátatyamua've'en tyajta tatyényij jin tyaatatyójtzi're'en.

¹⁶ Caxu yó'hua'nán siaj tyámua' tyityetyúucha'íij, siajta huo'tyáhuüre'en i séecan a'fjna jime' i siaj tyi'ijcha'fij, ji'nye a'yaa pu tya'ráanajchi i Dios.

¹⁷ Siahua'rá'astijre' a'fímaj i maj tyaja'muamua'tyej i tyeyúuj tzajta', ji'nye a'fí mu a'náj tina'aj ja'muacha'ij, a'yaa mu tyá'mua'reej ti a'yan tyúuxie've' siaj jaatánamua' i Dios je'ej siaj tyi'tfj jin huarfj. Siata'aj tyámua' tyu'muárie'en caxu tyévi'si' rijcax, ji'nye capu tyi'tfj jin je'ej tyajamuatyáhu'rii.

¹⁸ Siata'aj tajfime' jahuoocaj, tyej tyij tyámua' eenye' i tyaj jin ma'umuámua're', ji'nye a'yaa tu tyá'xie've' tyaj a'yan huárinij je'ej ti tyi'xa'pu'. ¹⁹ A'yaa nu nyajta huápui'ij tyaja'muahuaviiij siaj sij jéehua jahuaviiraj i Dios ti'ij ajtáhua'aj naata'an nyej jiyetzn' mua'ajmaj jimi jo'tyávaacaj.

Tyámua' pu tyihuo'tyájtóo ajta huo'tatyójtje' i ti jin ja'antypuá'rij

²⁰ Che' i Dios i ti tyámua' tyitaatyéje, ti ajta jaatájuurityej a'fjci i tavástara' Jesús, i ti va'cán jin antyúu-

mua'reej, a'fjna jime' ti huá'cha'ij i jutyéityeristyamua' ti'ij sfj ti hua' cújta' huaméj i cánya'xii, ajta je'ráaxirej i juxúure' ti'ij jaaxá'pu'i'intare'en a'fjna i nyúucarij ti jájcuaj ti ajta jusén jin séejre', ²¹ che' a'fín tyámua' jamuáa'uurej siaj sij néijmi'i jin tyámua' eenye', siajta je'en a'yan huárinij je'ej ti a'fín tyá'xie've', ta'aj ij a'yan táa'uurej je'ej ti a'fj tya'ráanajchi a'fjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. A'fj pu jin, tyiche' jusén jin tyámua' tyé'tyójtzi're'ej.

²² Nye'ihuámua', a'yaa nu tyaja'muahuaviiij siaj tyámua' tya'ancuriáan a'fjci i nyúucarij i nyaj jin tyajá'muayu'se'ej nyajta a'fjna jin ca'nyíjra'aj jamuatá'caa.

²³ Siata'aj jáamua'reej maj merfj jaatáto' a'fjci i ta'ihuáara' Timoteo, tipua'aj jiyetzn' yarástij, nyáaj nu já'vi'tin nyati'ij mua'ajmaj jimi jó'me'en.

²⁴ Siata'aj huo'tatyójtje'en tajitzé ma'can a'fímaj i maj ja'mua jimi antyúumua'reej, siajta néijmi'caa i tye'ityeristyamua'me'en i Dios. Majta i Italia maj já'ma'can, a'fí mu majta yajá'muatyójtje'.

²⁵ Che' i Dios tyámua' tyajamuatyátoonyij néijmi'caa mua'ajmaj. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Santiago

Santiago pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Santiago, i nyaj tyí'huüre' i Dios jimi, nyajta a'íjci jimi i tavástará' Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, yanuj já'muatyojtye' mu siaj a'íjma jitze eeráma'can i tahuásimua'c'i'ij i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, siajta néijmi'que' a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

A'íjna i ti néijmi'i tyojó'itej i Dios jimi ti tyajá'ma'can

2 Nye'ihuáamua', a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi, siaj néijmi'i jin huatóotyamua've'en a'íjna jime' i siaj jin á'viicue're'. **3** Ji'nye a'yaa xu tyá'mua'reej tijin tipua'aj a'íjna i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan setya'a-jpuéjtzij, a'yaa xu a'íjna jin tyá'ri'ren siaj sij néijmi'i tyo'táviicue'. **4** Siajta a'yan tyu'tá'an ti'ij a'íjna tyámua' ja-muáa'uurej, siajta a'íjna jin huahuóse'en, quee tyi'táj jamua'itziitye'ej.

5 Tipua'aj séej ja'itziitya'aj i ti jin jaria'mua'reeraj je'ej ti ye'ej huárinyij, che' jaatáhuavii i Dios, a'í pu a'yan tyaatá'sij, ji'nye i Dios pu juxié'vi'ra' jin hua'tá'caa i jutyétyeristyamua', ajta quee séej huatyáxaahuataj. **6** Ajta a'yan tyúuxie've' ti jaatáhuavii tyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej, ajta quee je'ej tyi'ria'mua'síme'ej, ji'nye a'íjna i ti je'ej na'aj tyi'riámua'sij a'yaa pu een ti'ij i jájtyij ti atyúuta'hua'aj i áacaj jime'. **7** A'íjna i ti a'yan een, che' quee a'yan tyí'mua'ajcaj ti tyi'táj ancúriáa'sij i tavástará' jimi, **8** ji'nye iijij pu seequéj tyí'mua'tzej ajta ariá'pua'aj seequéj pu ijta tyi'mua'astáj ja'mej, a'í pu jin quee je'ej já'miteeraste' je'ej ti tyi'táj jin huárinyij.

9 A'íjna i ta'ihuáara' tiquee je'ej tyéejviicue', che' huatóotyamua've'en a'íjna jime' ti i Dios jéehua huápu'ij tyámua' tyeetyátoosij, **10** ajta a'íjna i ti chíjtyaanyi', Dios pu jaatyáxaahuataj. Ji'nye a'íjna i chíjtyaanyi' a'yaa pu een ti'ij i xúuxu'uj tu'píj jitze ti xuta', tiquee jusén jin séejre'. **11** Ti'ijta i xicáj eeré'nyej, ajta ca'nyíin jin eeráxirej, a'í pu i tu'píj huatyáhuasij i xicáj jime', ajta i xúuxu'ra'an cáavatzij, aj pu'ij jó'vesij i ti naa huasé'rihua'aj. A'yaa pu cha'tána'aj tyá'uurej a'íjci i chíjtyaanyi', a'í pu á'pua'ren néijmi'i jime' i ti jéehua tyí'ijcha'ij.

Tyaj néijmi'i tyu'tyámue'tin i tyaj jin á'viicue're'

12 Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a'táj ti néijmi'i tyé'viicue' i ti je'ej pua'aj tyí'een, ji'nye ti'ij néijmi'i tyu'tyámue'tin, Dios pu jaatá'sij i ti jaamué'tij, ti'ij júurij huatyá'itzeere'en jo'tij i Dios já'sejre', a'yájna ti'ij i Dios ti tyihuo'tá'sij néijmi'caa i maj jaxie've'. **13** Tipua'aj séej jimi tyi'táj huataséjre'en ti ca'nyíjra'aj jatá'care'en ti'ij

je'ej pua'aj huárinyij, che' quee a'yan tyí'mua'ajcaj yee Dios pu ca'nyíjra'aj jaatá' ti'ij a'yan huárinyij, ji'nye capu i'ri'j ti Dios tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, capu ajta a'táj ca'nyíjra'aj tá'caa ti'ij tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij. **14** Sulu a'íjna i ti je'ej pua'aj een a'íj pu jitze eerányinyii je'ej ti i a'táj tyá'xie've', ti'ij a'yan tyi'táj jin je'ej pua'aj tyú'rinyij. **15** A'íjna jitze i ti je'ej pua'aj een, a'íj pu jitze eerányinyii i ca'nyíjra'aj ti'ij a'táj tyi'táj jin je'ej pua'aj huárinyij, ajta ti'ij a'táj néijmi'i jin je'ej pua'aj huarín, aj pu'ij mu'nyij.

16 Nye'ihuáamua' mu nyaj jéehua já'muaxie've', caxu tyi'táj jin jucuanamuaj, **17** néijmi'i i ti tyámua' tyí'een ti ajta quee tyi'táj jin tyá'itzeere' i ti tyajamuac'ij, ta-japua' pu tyajá'ma'can, a'íjna jimi i Dios i ti néijmi'i tyú'taahuaca'. Ajta a'íjna i Dios capu a'náj seequéj ju'u-urej, capu ajta a'náj huariá'tica'rij a'íjna jimi. **18** Ji'nye a'yaa pu juxié'vi'ra' jin tyitaatá' i junyúuca a ti tzáahu-atyí'ra'aj jin séejre', tyej tyij anáatya'aj a'yan hu-ataséjre'en i cháanacaj japua, ji'nye a'í pu néijmi'i tyú'taahuaca'.

A'íjma'j i maj a'yan ricij je'ej ti tyúuxie've' i nyúucarij jimi

19 Siata'aj a'íjna mua'reeraj nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', néijmi'i xu tyámua' eenye' siaj sij néijmi'i naa tyu'namuaj, siajta quee jiye'tzín huo'riá'hua'nyijracare'en i tyeétyee, caxu siajta jiye'tzín nyinyu'cacuj. **20** Ji'nye a'íjna i a'táj ti nyú'camui', capu i'ri'j ti tyi'táj jin xá'pui' huárinyij i Dios jimi. **21** A'íj pu jin, siata'aj jaatapuá'citaj néijmi'i i ti je'ej pua'aj een siajta a'íjna i ti je'ej pua'aj tyí'ricij, siajta ja'rá'astijre'en a'íjci i nyúucarij ti ja'mua jimi huatyátuihuaca', ji'nye a'í pújoorej ti jamui'rátoonyij.

22 Ajta quee a'yaa na'aj tyúuxie've' siaj janamuajra i nyúucarij, sulu siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyajá'mua'itíj, na'ri'ij quee a'yaa xu jujímuaj tyúucuanamuaj xá'ju'un. **23** A'íjna i a'táj ti janamuaj na'aj i nyúucarij, ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta, a'yaa pu een ti'ij a'íjna i a'táj ti junyéerimij aráasej i jájtya'huaa jitze, **24** a'yaa pu jusíj tyúusej, ajta ti'ijta tyíchenyij aj pu'ij jiye'tzín yo'huá'xij je'ej ti huasé'rihua'aj i nyéerima'ra'. **25** Ajta i tiquee yó'hua'naj i ti janamuaj, sulu ti a'yan tyámua' naa tyúunamuajraste' i nyúucarij ti tyámua' een, ti ajta i Dios jin hui'rátoosij, ajta a'yan ricij je'ej ti a'íjna tyí'ijta i nyúucarij, a'í pu jutyamua've'ej ta'mej je'ej ti tyi'táj jin ricij.

26 Tipua'aj síj a'yan tyúuxajtaj ti tyámua' naa tyá'astej i juyi'ráj, ajta quee jaayí'tin ti jaatapuá'citaj i ti

je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'an, a'ñi pu jus'ñij jucuanamuaj, aj-ta i yi'ráara' capu tyi't'ij huüre'. ²⁷ A'ñjna i yi'ráj ti tyá-mua' een ti ajta quee tyi't'ij jin á'itzeere' i Dios jimi, a'ñi pu a'ñin pué'een i ti a'yan tyí'xaj tijin: Miche' huo'táhuüre'en a'ñijma i maj xá'rican, majta tyámua' tyihuo'tyéeevej i maj huóojimua'astariaca', mej mij quee juxana'círía'aj a'ñijma jamuán i maj a'yan cháanacaj japua huacháatimee.

Maj quee je'ej pua'aj huojo'sejra i juxa'aj tyeétyee

2 Nye'ihuáamua', mu siaj já'astijre' i tavástara' Jesús ti ajta Círístu' pué'een, ti ajta huápu'i'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj juxa'aj siana'aj huojo'sejra néijmi'caa i tyeétyee. ² Tyiche' a'yan tyaataxáj yee hua'puaj mu ujo'tyájrurij jo'siaj jóosi'ríi, s'ñij ti anyíiraj ucárujtye' ti ooroj jin taavijhua aj-ta naa eenye' tyi'tyéechan, ajta s'ñij tiquee je'ej tyéejvi-icue' ti ajta mí'ma'can ucáachan. ³ Siajta mua'aj a'yaa xu tyámua' tyeetyéeevij a'ñjci i ti naa eenye' tyi'tyéechan, siajta a'yan tyaaté'exaatye'sij tijin: "Pata'aj iye'ej huayíxi'ín yatij jéetze' jóoxie've'." Siajta a'ñjci i ti mí'ma'can tyi'tyéechan, a'yan xu tyaaté'exaatye'sij tijin: "Pata'aj mahuatyávaacaj, nusu pata'aj ooyíxi'ín a'májna chóota'". ⁴ Tipua'aj a'yan siarijca, a'ñj xu jin quee juxa'aj siana'aj tyihuá'sej i juxa'aj tyeétyee, sulu a'yaa xu tyihuá'xijtye' i juxa'aj tyeétyee, a'ñjna jime' tiquee xá'pu' een.

⁵ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', xáanamujri' a'ñjci, Dios pu hua'vá'jajpuaxij a'ñmaj i maj quee je'ej tyéejviicue' iyan cháanacaj japua, mej mij a'ñjna jin huoochíjtyaanyitaj i maj Dios jimi tyá'tzaahuatye', ti'ij ajta a'yan tyihuó'ci'tyij maj jamuán tyu'ta'ljtaj, a'yájna ti'ij i Dios arí tya'tóoratziiri' a'ñijma jimi i maj jaxie've', ⁶ siajta mua'aj xu'ríj jaatyáxaahuataca' a'ñjci i tiquee je'ej tyéejviicue'. ⁷ Nyij mequee a'ñmaj i maj chíjtyaany-i' pué'een pué'ztij jamuaatá', majta jamuá'anvi'tij a'ñijma jimi i maj tyityatatyíj? ⁷ Nyij mequee a'ñin pué'een i maj je'ej pua'aj tyá'xaj a'ñjna i nyúucarij i siaj mua'aj tyámua' tya'tá'caa?

⁸ Tyámua' xu mua'aj rinyij tipua'aj tzáahuatyí'ra'aj jin sia'rá'astijre'en a'ñjci i nyúucarij, a'yájna ti'ij tyá'xaj i yu'xarij jitze tijin: "Huaxie've' i axa'aj tyévi'ij pati'ij as'ñij tyíaxie've'." ⁹ Ajta tipua'aj sequée juxa'aj siana'aj huojo'sejra i tyeétyee, a'ñj xu jin seríj je'ej pua'aj ricij, siajta a'ñjna jin ootyá'itzee i Dios jimi. ¹⁰ Ji'nye tipua'aj a't'ij néijmi'i já'astyaj a'ñjci i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, ajta je'en séej jitze tyi't'ij jin ootyá'itzeere'en, a'yaa pu a'ñjna jin néijmi'i tyo'tyá'itzeesij i nyúucarij jitze. ¹¹ A'ñi pu i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: "Capáj tyí'xana'cire'ej", ajta a'yan tijin: "Capáj tyí'tyacui'care'en." A'ñj pu jin, tipua'aj a't'ij quee tyu'xána'cire'en, ajta tyu'jé'caj, a'ñj pu jin arí ootyá'itzee a'ñjna jitze i nyúucarij i maj jin tyí'ijta. ¹² A'yaa pu tyúuxie've' ja'mua jimi siaj tyámua' tyúu'ixaatyee'ej siajta tyámua' tyityetyúucha'ñij, a'ñjna jime' ti i Dios jamua'xijtye'en i nyúucarij jime' ti jin jamui'rátosij. ¹³ Ji'nye a'ñmaj i maj quee hua'cu'vej i juxa'aj tyeétyee, capu ajta i Dios hua'cu'váaj huá'xijtye'en,

majta a'ñmaj i maj hua'cu'vej i juxa'aj tyeétyee, a'ñi mu néijmi'i jin tyu'tyámue'tij a'ájna xicáara' jitze.

A'ñjna i tyaj jin tyá'tzaahuatye' a'ñj pu jitze séejre' je'ej tyaj ricij

¹⁴ Nye'ihuáamua', çji'nye tyi't'ij jin tye'tyáhu'i'ríi tipua'aj s'ñij a'yan tyúuxajtaj yee tyá'tzaahuatye', ajta quee a'yan tyi't'ij jin rijcaj je'ej ti tyí'xaj? ¹⁵ Nyij i'rij ti a'ñin jáahuüre'en i ti jin tyá'tzaahuatye'? ¹⁵ Tyiche' a'yan tyaataxáj ti s'ñij i ta'ihuáara' ti tyáati' nusu ti íiti', quee tyi'tyéechan nusu quee tyi't'ij tyícha'ij ti jáacua'nyij séej xicáj jitze, ¹⁶ ajta s'ñij ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyaaté'exaatye'en yee: "Áricuj, che' tyámua' tyaja'-muahuñria'aj", siajta néijmi'i tyú'cu'a'nyij tyi't'ij ti je'ej tyajamua'ránajchij, ajta quee tyi't'ij huo'tá'an i maj jin huatyóohuüre'en, çcapu tyi't'ij je'ej tyeetyáhuüre'ej a'ñjna jime'? ¹⁷ A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ñjna jime' i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj quee séejre'ej siaj a'yan ricij je'ej siaj tyí'xaj, a'yaa pu een ti'ij tyi't'ij ti arí huamu'f'.

¹⁸ A'yaa pu tyí'rij ti s'ñij a'yan tyu'taxáj yee: "Muáaj paj tyá'tzaahuatye', nyajta nyáaj a'yaa nu ricij je'ej nyaj tyí'xaj." Naataséjratye' i paj jin tyá'tzaahuatye' i paj jin quee a'yan ricij, nyáaj nu nyajta muaataséjratye'sij i nyaj jin tyá'tzaahuatye', nyajta a'ñj jin a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj. ¹⁹ A'yaa paj muáaj tyá'tzaahuatye' ti s'ñij na'aj i Dios séejre', a'ñj paj jin xá'pu' ricij, ajta a'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'tzaahuatye' a'ñmaj i tyiyáaru'uj, majta juvivej i maj jin tyí'tziñnye'. ²⁰ Capáj a'ñin pué'eenye' i tiquee tyámua' metyóomua'rej, pajta a'yan tyámua'tyij tijin tipua'aj a'yaa pana'aj tyá'tzaahuatye'ej pajta quee a'yan rijcaj je'ej paj tyí'xaj, capu tyi't'ij huüre' i paj jin tyá'tzaahuatye'. ²¹ Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'ñjci i Abraham, i ti tayo'puaci'ij pué'eenye'ej, a'ñjna jime' ti jaatámu'vejritaca' i juyó' Isaac. ²² A'yaa pu tyí'rij tyaj jáamua'reej je'ej ti huar'ij a'ñjna i Abraham, a'ñjna i ti jin tyá'antzaahuaj a'ñj pu jin ajta a'yan huar'ij, a'yaa pu'ij tyámua' tyi'éenye'ej ta'raj i ti jin tyá'antzaahuaj. ²³ A'yaa pu a'ñjna jin tya'róo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Abraham pu ja'antzaahuaj i Dios, a'ñj pu jin i Dios tyámua' tyeetyájtóo." A'ñj mu jin a'yan jaatamua'aj i Abraham tijin: "Maj jumua'jtje' i Dios jamuán."

²⁴ Xu'ríj mua'aj a'yan tyí'sej, ti i Dios tyámua' tyeetyátoosij a'ñjci i a't'ij a'ñjna jime' je'ej ti tyi'tyúucha'ij, capu a'ñi na'aj i ti jin tyá'tzaahuatye'. ²⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyáaru'ij a'ñjci i Rahab, i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i ju-tyévi'ij jime', Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'ñjna jime' je'ej ti a'ñin huar'ij, ti'ij tyámua' tyihuo'taxié'vej a'ñmaj i maj ixie'ria'ca'aj, ajta huo'táhuñ maj séej jitze i juyé' jó'cñnye'. ²⁶ A'yaa pu'ij tye'mej, tipua'aj i tyévira' jitze i a't'ij quee júuricamej séejre'ej, a'ñi pu mu'chij, a'yaa pu cha'tána'aj a'ñjna tyí'mui'chij i siaj jin tyá'tzaahuatye', tipua'aj sequée a'yan rijcaj je'ej siaj tyá'tzaahuatye'.

Je'ej ti tyí'huüre' i nyanúrij

3 Nye'ihuáamua', miche' quee jéehua séjre'ej ja'-mua jimi i maj tyihuá'mua'tyej i séecan, ji'nye xu'ríj jamua'reej ti i Dios jéetze' ca'nyíin jin huá'xij-tye'en a'ñijma i maj tyí'mua'taj. ² Néijimi'i tu je'ej pua'aj ricij, tyajta néijimi'i tyí'táj jin á'itzeere', tìpua'aj a'táj quee tyí'táj jin á'itzeeria'aj a'ñijna jime' je'ej ti tyí'xaj, a'ñi pu tyámua' een, ajta jaayí'tin ti huóocha'ñin, tì'ij quee tyí'táj jin ootyá'itzeere'en. ³ Tyat'íj hua'ancárujtyi' i hua' tyényi'tze' i cahuáayu'uj a'ñijna i píriin, mej mij tá'astyaj, a'ñj tutyij jin hua'ria'ca'nyii. ⁴ Siajta a'ñijna huaséj i báarcuj, tyij ajta tyámua' tyí've'ej, a'ñi pu áacaj jáatajchi ca'nyíin jime', ajta a'ñijna i ciyéj ti jáata' atyéjvee, a'yaa pu tyí'huüre' tì'ij a'ñijna i ti jajmuárie' jaajásime'en i báarcuj jo'tij a'ñin a'yan tyiyá'xie've'. ⁵ A'yaa pu cha'tána'aj tyí'een i tanyanúu jitze, tyij ajta cilénye' na'aj séejre' i tatyéviij jitze, a'yaa pu putyá'u-urej ti va'cán jin ahuóotzaahuatye'en. Tyajta a'yan tyá'-mua'reej ti i'ríj ti tiéj ti cñi na'aj tyá'ajtaanyij, a'yaa pu va'cán jin tyu'riá'taasij. ⁶ Ajta i tanyanúu a'yaa pu cha'tána'aj tyí'sejre' tì'ij i tiéj. A'yaa pu ajta séejre' tì'ij i maj jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ñij, a'ñi pu'ij yó'jipuj i tatyéviij. A'ñijna i ti je'ej pua'aj een ti jitzán éejnyinyii i tanyanúu, a'ñi pu ca'nyíjra'aj jatá'caa i tyiyáaru', a'ñi pu'ij néijimi'que' tyí'ijta a'ñijna jitze i ti je'ej pua'aj een. ⁷ A'ñijna i tyéviij néijimi'i pu putyí'uurej tì'ij huo'muá'aj-caanyitye'en i maj a'yan tyityaac'íj majta i maj rá'reee, majta i maj siru'pii i chóota', ajta i maj jáata' já'xoo, mu'ríj néijimi'caa huamuá'ajcaanyityej, ⁸ ajta capu a'táj jaayí'tin ti jaamuá'ajcaanyitye'en i junyanúu. A'yaa pu een a'ñijna i nyanúrij tì'ij i ti je'ej pua'aj een, ajta jitzán éejnyinyii i ti a'yan een tì'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj. ⁹ A'ñj tu jin i tanyanúu tyé'tyojzire' i tavástará' i tyaj jatáataj, tyajta a'ñijna jin je'ej pua'aj tyihuá'xaj i tyeétyee i Dios ti huó'taahuaca' i maj a'yan huasé'rin tì'ij i tyévi-¹⁰ ra'. ¹⁰ A'ñjci i tatyényij jitze pu éejnyinyii i tyaj jin tyá'-mua' tyihua'tá'caa, ajta a'ñijna i tyaj jin je'ej pua'aj tyi-¹¹ huá'xaj. Nye'ihuáamua' capu a'yan tyí'xa'pu' i a'yan tyí'eenye'. ¹¹ Jo'tij ja'ajréxaj, capu i'ríj ti a'áa na'aj tá-¹² na'aj ajnyéj a'ñijna i jájtyij ti jumua'tij jamuán i jájtyij ti antz'ijvi. ¹² A'yájna tì'ij ajta quee tyí'rij ti i xápua' jitze huatácan a'ñijna i aseitúnaj, nusu ti i úuvaj ciyéj jitze huatácan a'ñijna i xápua', nye'ihuáamua', nyij i'ríj ti jáj-¹³ tyij ti jumua'tij a'áa ja'ajnyéj jo'tij jájtyij ta'antz'ijvi jin ja'ajréxaj.

A'ñijna i mua'tz'íira'aj ti néijimi'i tyí'mua'reej

¹³ Tìpua'aj sñij ja'mua jimi séjre'ej ti tyámua' metyóo-¹⁴ mua'rej, ajta tyámua' tyojó'iteej, che' a'ñijna jin jaataséjrataj i ti tyámua' tyi'tyúucha'ñij, ajta quee óotza-¹⁵ ahuatye'ej a'ñijna jime' i ti jéehua tyojó'itej. ¹⁴ Ajta tìpua'aj mua'aj setyu'tá'an ti a'ñijna i siaj jin chueerij je'ej pua'aj jamuá'uurej i ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta je'en a'ñijna jin je'ej pua'aj tyityetyúucha'ñij, capu ij i'ríj siaj tyí'táj jin ahuóotzaahuatye'en, a'ñijna jime' siaj á'itzeere' i ti jì'récán jime' jitze. ¹⁵ Ji'nye néijimi'i i ti

a'yan tyí'een capu i Dios jimi tyojo've'mej, sulu a'yan pu cháanacaj japua ma'can, jo'tij je'rányinyii hua'-¹⁶ mua'tz'íira'aj jitze i tyeétyee ajta a'ñijna jitze i tyiyáaru'. ¹⁶ Jo'maj jóochueere', ajta jo'maj jóo'tziitye', a'áa mu je'ej pua'aj tyityeje'tyúucha'ñij majta néijimi'i je'ej pua'aj ju'uurej, ¹⁷ majta a'ñimaj i ti hua' jitze séejre' i mua'tz'íi-¹⁸ ra'aj ti i Dios jimi jo've'mej, a'ñi mu tyámua' tyi-¹⁹ tyetyúucha'ñij, majta naa tyihujo'mua'raj, majta tyá'-²⁰ mua' tyúu'ihuaamua', a'ñj mu jin naa tyámua' tyí'tye-²¹ sejre'. A'ñi mu majta tyihua'cu'vej, majta juxa'aj man-²² a'aj tyihuá'xie've', camu majta tyí'hue'tacaa, sulu néi-²³ jimi'i mu jin tyámua' ricij. ¹⁸ Majta a'ñimaj i maj jahuoo mej mij tyámua' tyihuo'tyéjeevej i juxa'aj tyeétyee, a'ñi mu juxáahuaj séejre', majta a'ñijna ancuriáa'sij i ti tyá'-²⁴ mua' een.

I maj a'ñijna jamuán óojaahuatye' i maj a'yan cháanacaj japua séejre'

4 ¿Jo'nyij je'rányinyii a'ñijna i ti ca'nyíjra'aj jamuátá'-¹ caa siaj sij jujñimua'aj junyo'si'tye'ej? A'yaa pu tyi'-² ja'yájna ti ja'mua mua'tz'íira'aj tzajta' je'rányinyii. ² A'yaa xu mua'aj tyí'táj tyí'xie've', siajta quee a'yan tya'ancuriáa'vej, a'ñj xu jin tyí'tyacui'caa, siajta jéehua tyí'nyacua'aj, siajta quee óocu'vej, a'ñj xu jin junyo'si-³ tye'ej, siajta juxaaxie'vi'. Caxu jatyoovej i siaj jaxie've',⁴ ji'nye caxu jahuavii i Dios. ³ Ajta tìpua'aj siaatáhuavii, capu jamuátá'sij, ji'nye caxu tyámua' tyá'huavii, siaj-⁵ ta a'ñijna jin jahuavii siaj sij cha' siana'aj jaaxítje'en je'ej ti tyajamua'ráanajchij; siaj sij a'ñijna jin huatóotya-⁶ mua've'en. ⁴ Mua'aj siaj juxana'cire', ¿nyij sequée ja-⁷ mua'reej tìjin a'ñimaj i maj jamuán ajtyu'uj i cháanacaj, a'ñi mu jájcha'ñire' i Dios? A'táj tina'aj ti jaxie've' ti hua'ajtyájahuatye'en a'ñimaj i maj íiyan séejre' i cháanacaj japua, a'ñi pu ajta jájcha'ñire' i Dios. ⁵ A'ñj pu jin a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tìjin: "Dios pu chueerij a'ñijna jimi i júuricamej ti a'yan jaatyájtóo ityájma tzaj-⁸ ta'." ⁶ Ajta i Dios a'yaa pu jéetze' tyámua' tyitojo'-⁹ mua'raj, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tìjin: "Dios pu hua'ajcha'ñire' a'ñijma i maj óotzaahuatye', aj-¹⁰ ta tyámua' naa huojo'mua'raj a'ñimaj i maj quee óotza-¹¹ ahuatye'." ⁷ A'yaa pu'ij, siata'aj ja'rá'astijre'en i Dios. Siajta ajtácñijne' i tyiyáaru' jimi, aj pu'ij ajta i tyiyáaru' tyíchesij ja'mua jimi. ⁸ Siata'aj ajtyáxñire' i Dios jimi, aj pu'ij ajta i Dios ajtyáxñirij mua'ajmaj jimi. Siata'aj tyá-⁹ mua' huóo'uurej mu siaj jéehua je'ej pua'aj ricij. Siajta huóojajcuare'en mu juxiéjnyu'caa tzajta', mua'aj mu siaj jaxie've' i Dios siajta íiyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua. ⁹ Siata'aj uhuóomua'tzij i siaj je'ej pua'aj ricij i Dios jimi, siajta huatóoxaamujritye'en, siajta huóoyi-¹⁰ inyixi'ñ. Siata'aj huatóoxaamujritye'en a'ñijna jime' je'ej siaj ará'tyeej rijcaa, siajta huatóoxaamujritye'en i siaj jin jutyamua'va'ca'aj. ¹⁰ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej i tavástará' jimi, tìpua'aj a'yan xáarinyij a'ñi pu tyámua' tyajamuaatyátoosij. ¹¹ Nye'ihuáamua', caxu je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i sée-¹² can. A'ñijna i ti je'ej pua'aj tyá'xaj i ju'ihuáara', na'ríij já'xijtya'aj, je'ej pu pua'aj ajta tyá'xaj a'ñjci i yu'xarij i maj jin tyí'ijta, ajta ja'xijtye'. Ajta tìpua'aj a'yan se-

tyá'xijtye'ej i yu'xarij, muáaj paj a'ñin pué'eenye'ej puá'mej i paj tyá'xa'pu'i'ntare', ji'nye capáj che' já'astijre' a'ñici i yu'xarij. ¹² Sñij pu'uj a'ñin pué'een i ti a'yan jaatyájtóo i nyúucarij i maj jin tyí'ijta, a'ñi pu ajta a'ñin pué'een i ti tyá'xa'pu'i'ntare', ajta jaayí'tin ti jamui'rátóonyij, nusu ti jamua'antypuá'ritye'en, arí muáaj, zji'nye een jime' a'yan petyí'mua'tzej paj a'ñjna jin antyá'mua'reej pej pij jo'xijtye'en a'ihuáara'?

Catu jamua'reej je'ej ti tye'mej ariá'pua'aj

¹³ Xáanamujri' mua'aj a'ñici, mu siaj a'yan tyí'xaj tijin: "Íjij nusu ariá'pua'aj chájta' tu jo'cáj, a'áa tu séej nyinyi'ra'aj á'tyeeren tyetyi'muárie'ej tyej tyij túmii huamué'tin", ¹⁴ maj siajta quee jamua'reej je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej mua'ajmaj jimi, tipua'aj siooj júurij nusu sequée. A'yaa xu mua'aj een tí'ij i jéetirij ti huariéenajyi'ij, ti a'tzúj huataséjre'sij ajta je'en ja'huóopua'rixí'ij. ¹⁵ Sulu a'yaa pu tye'tyévijtye' siaj a'yan tyu'taxáj yee: "Tipua'aj i tavástará' a'yan tyá'xie've'ej, tyóoche' tu júurij tá'ju'un, tyej tyij a'ñjna jin tyu'muárie'en, nusu séej jime' tyi'táj." ¹⁶ Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj xootzáahuatye'ej, ajta a'ñjna i siaj jin óotzaahuatye', capu xá'pu'í' een i Dios jimi. ¹⁷ A'ñjna i ti jaayí'tin ti tyámua' huárinij tyi'táj jime', ajta quee a'yan rijcaj, a'ñi pu ootyá'itzeere'ej i Dios jimi.

Miche' tyámua' tyityetyúucha'ñij i maj chíjtyaanyi'ij pué'een

5 ¡Xáanamujri' mua'aj a'ñici mu siaj chíjtyaanyi'ij pué'een! Siata'aj huóoyiinyej, siajta huatóoaxamu-ritye'en, a'ñjna jime' siaj jéehua jajpuéetzij xá'ju'un. ² Pu'ríj tyí'pe'nyij i siaj tyí'ijcha'ij, ajta i tyajá'muacaana mu'ríj i tyajpuásij tyi'ráaci'xij. ³ Pu'ríj ajta huatyámu-cuarej i ooroj ajta i pláataj i siaj jájcha'ñij, ajta a'ñjna i ti jin huatyámucuaréj, a'ñi pu jamuaataxájta, ajta a'yan tyajamua'antypuá'ritye'sij tí'ij i tiéj. Mua'aj xu seríj jéehua tyí'ijsiñ i ti tyá'najchij, ijíj ti arí néijmi'i tye'en-tyipua'ríj. ⁴ Ajta a'ñjna i siaj quee tyihuo'nájchij a'ñijma i tyétyaca i maj tyu're'vejchaca' i já'muavi'ra'taj, a'ñi pu mua'ajmaj ja'mua jijve'en, ajta i tavástará' i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, pu'ríj jamua'reej je'ej siaj huaríj, ji'nye pu'ríj huó'namujri' i maj a'ñjna jin junyo'si'tye' a'ñimaj i maj tyí'muarie'ca'aj mua'ajmaj jimi. ⁵ Íyan cháanacaj japua xu mua'aj juxáahuaj tyí'tyechej, siajta juxáahuaj tyí'cua', cuxáa siaj tyúuci'mitye' siaj sij huápu'taj, ajta arí atyojo're'nyesij a'náj maj já'-muacui'nyij. ⁶ Mua'aj xu siajta seríj huo'cuij a'ñijma i maj quee tyi'táj jin á'itzeeria'ca'aj, majta a'ñimaj camu jamuaatá'ijmujri'.

Tyiche' quee je'ej tyá'tamujtyej a'ñjna jime' i tyaj jajpuéetzij

⁷ Siajta mua'aj nye'ihuáamua', siata'aj tyo'táviicue' asta na'aj quee uvé'nyej i tavástará'. A'ñjna i ti chuéj

japua tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tye'chó'va'aj ta'mej 'asta na'aj quee tyú'cñrej, ta'aj ij ja'ancuriá'an i táque'ra' i ti jéehua huápu'ij juxie've', a'yaa pu tyi'chó've'ej ja'mej, 'asta mana'aj quee huatyéviij i víita'rij jitze majta je'en atáchenyij. ⁸ A'yaa xu siajta mua'aj tyi'ijchó've'ej, siata'aj huatyóoca'nyej i jutzájta' siaj sij tyámua' eenye', ji'nye capu á'tyeeren tí'ij uvé'nyesij a'ñjna i tavástará'.

⁹ Nye'ihuáamua', caxu óoxijtye'ej séej jamuán siajta séej, tí'ij quee Dios a'yan cha'tána'aj tyajamo'xijtye'en, ji'nye pu'ríj tin uvé'nyesij a'ñjna i ti tyá'xa'pu'i'ntare'.

¹⁰ Nye'ihuáamua', siata'aj a'ñijma jitze tyi'huóomua'tyej i maj tyí'xajtaca'aj i tavástará' jitze ma'can, i maj jéehua jaapuétztariaca', majta néijmi'i jin tyo'táviicue'ri'.

¹¹ A'yaa tu tyá'mua'reej ti Dios tyámua' tyihuo'tá' a'ñimaj i maj néijmi'i jin tyo'táviicue'ri' i maj jin jaapuétztariaca'. Xu'ríj jamua'reej je'ej ti tyaapuétztariaca' a'ñjna i Job, siajta a'yan tyá'mua'reej je'ej ti i tavástará' tyaaxá'pu'i'ntari'ri', ji'nye jéehua pu i tavástará' tyámua' tyitájcha'ij ajta jéehua tyihua'cu'vej.

¹² Ajta a'yájna, nye'ihuáamua', caxu tyi'táj jin tya'tóoratzí'ra'an, a'ñjna jitze huatama'can i tajapua, nusu i cháanacaj, nusu séej tyi'táj jime'. Tipua'aj a'yan setyu'taxáj yee "Jee", che' a'yan atyojo're'nyej; na'ríij a'yan setyu'taxáj yee "Capu", che' ajta a'yan atyojo're'nyej, ta'aj ij quee Dios jamo'xijtye'en.

¹³ Tipua'aj sñij ti ja'mua jitze ajtyáma'can jajpuéetzij, che' huatyényuunyij i Dios jimi. Na'ríij sñij jutyamua've'ej che' chuicarij jin tyaatatyójtzi're'en i Dios.

¹⁴ Tipua'aj sñij tyi'cui'ij, che' huo'tájeevej a'ñijma i huásij i maj tyeyúuj tzajta' tyí'huñre', mej mij a'ñimaj huatyényuunyij, majta jitzán ma'can i tavástará' ja'vá'huatye'en i já'ria'ra' i aseitúnaj. ¹⁵ Ajta matí'ij tyá'tzaahuatye'ej huatyényuunyij, aj pu'ij a'ñjna i ti tyí'cui'ij rujnyi, ajta i tavástará' pu japuan huatányusij, ajta tyaatú'uunyi'raj i ti jin ootyá'itzee. ¹⁶ A'ñi pu jin, siata'aj tyi'huó'ixaatye'en séej jamuán siajta séej i siaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, siajta huatyényuunyij séej jime' siajta séej tí'ij i Dios tyajamuáahuatye'en.

A'ñjna i siaj huatyényuunyij jéehua pu tyí'huñre' tipua'aj tyámua' sia'énya'aj xaatyényuunyij i Dios jimi. ¹⁷ A'ñjna i Elías, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'tyaataca'aj tyati'ij ityáj, ajta tí'ij tyá'tzaahuatye'ej huatyényuj mej mij quee che' huatyéviij, a'yaa pu huéicaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' á'tyeej mej quee che' viiyaca'aj. ¹⁸ Tí'quij ajtáhua'aj huatyényuj, matí'ij támij huatyéviyaca', ajta je'en tyú'cñriaca' i ti tyu'huásti'huaca'.

¹⁹ Nye'ihuáamua', tipua'aj sñij ajtára'nyij a'ñjna jitze i ti jiré'can jime' ajta je'en sñij tyámua' tyeetyéjeevej tí'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en, ²⁰ a'yaa xu tyá'-mua'reeraj tijin a'táj ti séej tyámua' tyu'tyéjeevej tí'ij ajtáhua'aj tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, a'ñi pu jaatyáhuñre'ej tí'ij quee jó'vetyij, ajta tí'ij Dios néijmi'i jin tyaatú'uunyi'.

1 Pedro

Pedro pu hua'tyojtye' a'ñjma i maj tyá'tzaahuatye'

1 Nyáaj Pedro, i nyaj jahuüre' i Ciriístu', yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj mu siaj Ponto ja'chej, nyajta mua'ajmaj Galacia siaj ja'chej, siajta séecan a'ájna a Capadocia, ajta a'ájna a Asia, ajta a'ájna a Bitinia, ² a'ñjma i Dios ti anaquéej hua'antyíhuoj a'yájna ti'ij a'ñin tya'tóoratiiri'. A'ñj pu jitze ma'can i ju júuricamej jamuaajájuarej siaj sij ja'rá'astijre'en siajta tyámua' huárinyij a'ájna jime' i xúuria'ra' i Ciriístu'. Che' i Dios tyámua' tyajamuáacha'ñin ajta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta'.

A'ájna i ti jin tyi'ijchó've' a'ájna i ti tyá'tzaahuatye'

³ Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios ti ajta vástaria'ra' pué'een i tavástara' Jesús ti Ciriístu' pué'een, a'ñ pu jéehua tá'ancu'vaxij ajta taatá' tyej tyij jájcuán jin huanánie'huaj, a'yájna ti'ij ajta i Ciriístu' tyu'tájuurica'. A'ñ pu'ij tató'caa tyej tyij jajchó've'ej a'ájna i tyaj jin júurij tá'ju'un, ⁴ ajta taatá'sij ti táaci'tyij i Dios ti arí tyámua' tyú'ruuj, a'ájna i tiquee a'náj je'ej rinyij, capu ajta a'náj huatyéchoomuarij, ajta quee a'náj ja'huóopua'rixí'ij. ⁵ A'ájna jime' i siaj jin mua'aj tyá'tzaahuatye', a'ñ pu ja'muacha'ij a'ájna jime' i ti néijmi'i jin putyí'urej ti'ij jamuáahuüre'en, a'ájna jime' i ti tyámua' een, a'ñ pu huataséjre'ej a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij.

⁶ A'ñj xu jin mua'aj jéehua jutyamua've'ej a'ñjci jime' ti Dios tyámua' tyajamuaatá'sij, tyij ajta a'yan tyúuxie've' siaj a'ájna jin mue'táj iijij jaapuéjtzitarej. ⁷ Ji'nye a'ájna i siaj jin tyá'tzaahuatye', a'yaa pu een ti'ij ooroj, a'ájna i ooroj a'yaa pu tyúuxie've' maj jaatyáteeraj ta'aj ij jumua'tij tá'ra'nyij. A'ájna i siaj jin tyá'tzaahuatye' siajta jin jajpuéjtzij, jéetze' pu tyí'huüre' quee a'ájna i ooroj i ti r'rij maj jaatyú'uunaj. A'ñ pu jin i siaj jin tyá'tzaahuatye' a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyo'táviicue', siaj sij néijmi'i tya'ancuriáan i Ciriístu' jimi.

⁸ Mua'aj xu jaxie've' i Ciriístu', maj siajta quee xu a'náj jaaséj, siajta jitzán tyá'tzaahuatye', ajta a'ájna i siaj jin jéehua jutyamua've' capu r'rij tyaj jaataxáj nyúucarij jime', ⁹ ji'nye mua'aj xu seríj tin néijmi'i tyu'táa'sij a'ájna jime' i siaj tyá'tzaahuatye', ajta a'ájna jin já'muahuüre'en.

¹⁰ A'ñmaj i maj tyí'xajta'ca'aj i Dios jitze ma'can, a'ñ mu jájcuaj imuáj jaataxájtaca' a'ájna i ti jin i Dios tyámua' tyajamuaatyátoosij, a'ñ mu majta a'yan tyá'huooca'aj, majta a'ájna jin tyí'mua'ajca' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij. ¹¹ A'ájna i júuricama'ra' i Ciriístu'

a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'ñjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj, mej mij jáamua'reej je'ej ti tya'ajpuéetzij ta'me'nyíche' i Ciriístu', ajta je'en je'ej ti tye'mej majca'huáyee, a'yaa mu mij a'ñmaj tyá'huooca'aj mej mij jáamua'reej a'náj ti a'yan tye'mej. ¹² A'yaa pu Dios tyihuo'tá' mej mij jáamua'reej tiquee hua' jime' tyí'xajta'ca'aj, sulu mua'ajmaj pu tyajá'mua'ixaatya'ca'aj. A'ñ pu'ij a'ñ pué'een i maj jamuáa'ixaj i nyúucaria'ra' i Dios, a'ájna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios tajapuá' jí'ma'can. Majta a'ñmaj i maj tajapuá' tyí'huüre', a'yaa mu tyá'xie've' mej mij néijmi'i a'ájna tyu'séj.

Dios pu ta'ixaatye' tyej tyij tyámua' tyi'tyítacha'ñj

¹³ A'ñj xu jin, siata'aj tyámua' eenye' siajta tyámua' metyityoomuámua're'ej. Néijmi'i xu jin i Dios jimi tyi'ijchó've'ej a'ájna i ti tyajá'muaci'tyij i ti jin i Dios tyámua' tyajamuaatá'sij a'ájna xicáara' jitze ti huataséjre'en a'ájna i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een. ¹⁴ Siata'aj a'yan cha'taj siana'aj eenye' mati'ij i ti'ríj i maj huá'astijre' i juhuásimua', caxu che' je'ej pua'aj tyityetyúucha'ñj ti'ij ará'tyeej tyajamua'ránajchica'aj, siati'ij quee xu jamua'tyáacaj i Dios. ¹⁵ Sulu siata'aj néijmi'i ji'rén'nye'ej séjre'ej, ji'nye a'ájna i Dios ti jamuaatajé, a'ñ pu ji'rén'nye'aj séjre', ¹⁶ ajta a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: "Siata'aj ji'rén'nye'ej séjre'ej, ji'nye nyáaj nu ji'rén'nye'aj séjre'."

¹⁷ Tipua'aj a'yan siaatamuá'muatye'en yee jutáataj, a'ájna i Dios ti juxa'aj na'aj tyihua'xijtye'en i tye'ityee je'ej ti sñj tyi'táj jin huar'ij, a'yaa pu tyúuxie've' siaj jéehua tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ñj siati'ij sooj a'yan séjre'ej i cháanacaj japua. ¹⁸ Dios pu mua'ajmaj ja'mua japua huatanyúj, siati'ij je'ej pua'aj tyityetyúucha'ñjca'aj, a'ñjma siaj jitze jaar'írej i já'muahuasimua'ci'ij, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej ti i Ciriístu' quee a'ájna jin tyu'nájchitaca' i ooroj nusu i pláataj ti á'pua'ren, ¹⁹ sulu a'ñ pu i Ciriístu' a'ájna jin tyu'nájchitaca' i juxúure', ti'ij a'yan tyu'tóomu'vejritaca' ti'ij cánya'aj tiquee cápitie'nyi' ajta quee tyi'táj jin á'itzeere'. ²⁰ Ciriístu' pu a'yan tye'entyihuavihuaca' ti'ij quee eexúj séeri-a'caj i cháanacaj, ti'ij a'ájna jin tyu'tyáhuüre'en, ajta iijij ti'ij néijmi'i tye'entyipúa'rij, Ciriístu' pu yan huataséjre' ti'ij mua'ajmaj jamuáahuüre'en. ²¹ Ciriístu' xu mua'aj jitze ma'can tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'ájna i ti jaatájuurityej ajta tyámua' tyeetyájtoó, a'ñj xu jin mua'aj tyá'tzaahuatye' siajta i Dios jimi tyi'ijchó've'.

²² Siajta mua'aj, a'ñj xu jitze tyá'antzaahuaj i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, siaj sij tzáahuatyí'ra'aj jin huó'xié've'en i ju'ihuámua'. A'ñj pu jin siata'aj néijmi'i

jín i juxiéjnyu'caa huóoxie've'en, siajta néijmi'i jime' i siaj jín juca'nyej séej jamuán siajta séej. ²³ Ji'nye mua'aj xu siajtáhua'aj jájcuan jín huanánie'huaca' caxu che' a'ájna jime' i ti já'puaapua'rej, sulu a'ájna jime' i nyúucaria'ra' i Dios ti jusén jín júurij. ²⁴ Ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijín:

Néijmi'i mu i tyeétyee a'yan een tí'ij a'ájna i tu'píj, ajta i maj jín óotzaahuatye' a'yaa pu een tí'ij i xúuxu'ra'an i tu'píj.

A'fí pu i tu'píj huatyáhuasij ajta je'en i xúuxu'ra'an cáavatzij,

²⁵ ajta i nyúucaria'ra' i Dios, a'fí pu jusén jín séeria'aj ta'mej.

Ajta a'ájna i nyúucarij, a'fí pu a'fín pué'een i maj mua'ajmaj jamuáa'ixaa.

2 A'fí pu jín a'yan tyúuxie've' siaj néijmi'i tyu'tá-toonyij i siaj jín je'ej pua'aj ricij, siajta je'ej pua'aj tyihua'xaj tyeétyee, nusu siaj huá'cuanamuaj, na'ríij i siaj jín óochueere' séej jamuán siajta séej, siajta i siaj jín hue'tzij jín séecan tyí'xajzi'. ² Siata'aj a'yan huárinyij matí'ij i tí'ríij, i maj jahuoó mej mij huátze'nyij i junáanaj jitze, mej mij a'ájna jín huahuóse'en, ajta je'en huó'huüre'en, ³ ji'nye mua'aj xu seríj jáamua'reeri' ti i tavástara' tyámua' tyaja'muacha'ij.

Círíistu' pu a'fín pué'een i tyetyéj ti júurij

⁴ Siata'aj ajtyáxiirej i tavástara' jimi, i ti a'fín pué'een i tyetyéj ti júurij i maj i tyétyacaa majuuhuá'xij, ajta i Dios pu a'yan tye'entyíhuo tí'ij jéehua huápu'ij tyu'tyáhuüre'en. ⁵ A'yaa pu'ij i Dios tyámua' já'mua'uuren siaj sij a'yan tyu'tyáhuüre'en tí'ij i tyetyéj ti júurij, i ti jín chí'ij ájtaavijhua, siaj sij tyi'tfíj jín va'cán jín tyitye'entýájrutyey, siata'aj tyámua' tyityaaju'un siaj sij a'ájna jín tyu'támu'vejritaj i Círíistu' jitze ma'can, ta'aj ij i Dios ja'ancuriá'an a'ájna i mu'vejrij ti naa een. ⁶ A'fí pu jín ajta a'yan tyá'xaj i yu'xarij jitze tijín:

Nyáaj nu je'tyájraj a'ájna a Sión séej i tyetyéj, a'fí pu pué'een i tyetyéj ti anájcaj, i nyaj ja'antyíhuoj ti ajta jéehua tyá'najchij, ajta a'ájna i ti jitzán tyú'ca'nyej capu huatóotyeví'ra'astaj.

⁷ Ajta ja'mua jimi mu siaj tyá'tzaahuatye', a'ájna i tyetyéj jéehua pu tyá'najchij, ajta a'fímaj jimi i maj quee tyá'tzaahuatye', a'yaa pu tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze a'yan tijín:

A'ájna i tyetyéj i maj majuuhuá'xij i maj chí'ij ta'hua-caa,

a'yaa pu tye'rájraa ti a'fín pue'éenye'ej ta'raj i ti jéetze' juxie've'.

⁸ Ajta i ti a'yan tyá'xaj tijín:

A'fí pu'ricij i tyetyéj i maj jitzán eejcá'cataj majta jitzán eetávitzej.

A'yaa mu jitzán tyitye'ejcá'cataj, a'ájna jime' maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucarij, a'yaa pu'ij tyí'xa'puí' hua' jimi.

⁹ Siajta mua'aj xu tyeétyeera' pué'een i Dios ti hua'antyíhuoj, siaj sij jamuán tyu'ta'íjtaj, siajta séej chuéj japua já'ma'can ti naa een, séej xu chájta'naj pué'een

Dios ti jitze ajtyáma'can. A'yaa pu'ij tyí'een siaj sij mua'aj tyihuo'té'exaatye'en a'ájna jitze ma'can i Dios, i ti jamuaatajé siaj sij quee che' t'fca'riste' séjre'ej, sulu siaj sij a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij tyámua' naa tyojó'ny-eeri'ij. ¹⁰ Jájcua'j imuáj caxu tyeétyeristyamua'me'en pué'eenye'ej i Dios, siajta ijíij xu seríj tyeétyeristya-mua'me'en pué'een i Dios, ajta a'ájna imuáj capu jamuá'cu'vajca'aj i Dios, ajta ijíij pu arí jamuá'cu'vej.

A'yaa xu tyí'tyechajcaj matí'ij i maj jahuüre' i Dios

¹¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuavij siaj a'yan séjre'ej matí'ij a'fímaj i maj séej chuéj japua já'ma'can, caxu tyi'tá'care'en siaj sij ja'rá'astijre'en a'fíci i ti je'ej pua'aj een, i ti ajta jín nyo'se' i já'muajuuricamej. ¹² Tyámua' xu'uj a'fíjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye'. A'yaa mu mij a'fímaj tyaja'-muaséejran siaj tyámua' ricij, tyij majta ijíij je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'fí mu tyaatatyójtzi're'ej i Dios a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'caa tá'xijtye'en.

¹³ A'ájna jitze ma'can i tavástara' xu hua'rá'astijre'en i maj tyi'tfíj jín antyúumua'reej, a'fíci i ti a'ájna jín tyi'tyéjvee tí'ij néijmi'i jín tyu'ta'íjtaj, ji'nye a'fí pu a'fín pué'een i ti jéetze' va'cán jín tyí'huüre', ¹⁴ tyajta a'fíjma i tajtúhuaanyij, i maj tyí'ijta mej mij puéjtzij huo'tá'an a'fíjma i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ti ajta tzáahu-atyi'ra'aj hua' jimi tyí'cha'ij i maj tyámua' ricij. ¹⁵ Ji'nye a'yaa pu i Dios tyá'xie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'ij, mata'aj mij quee je'ej tyaja'muaxajta a'fímaj i maj quee ma'umuámua're', majta i maj quee tyi'tfíj mua'reej.

¹⁶ Siata'aj a'yan tyityetyúucha'ij matí'ij i tyeétyee i maj juxáahuaj mahuaci'ij, caxu a'ájna jín juxáahuaj mahuaci'ij siaj sij tyi'tfíj jín je'ej pua'aj huárinyij. Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, matí'ij a'fímaj i maj jahuüre' i Dios. ¹⁷ Siata'aj néijmi'caa jimi tzáahuatyi'ra'aj tyí'cha'ij. Siajta huo'xié've'en i ta'ihuáamua' i maj majta tyá'tzaahuatye', siajta jéehua tzáahuatyi'ra'aj jimi tyí'cha'ij i Dios, siajta a'fíci i tajtúhuan i ti néijmi'i jín tyí'ijta.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyi'tfíj jín tyí'huüre'

¹⁸ Siajta mua'aj mu siaj tyí'ijtyi're', siahua'rá'astijre' a'fímaj i maj tyajá'mua'ijtye', caxu a'fíjma siana'aj i maj tyámua' tyajamuájcha'ij, nusu i maj tyámua' tyi'tyetyeityee, sulu siajta xu a'fíjma i maj je'ej pua'aj tyi'tyetyeityee. ¹⁹ Ji'nye a'yaa pu tya'ráana'jchi i Dios siaj a'ájna jín tyo'táviicue' i maj puéjtzij jamuata'caa, a'fí xu jín néijmi'i a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'puí' i Dios jimi.

²⁰ Ji'nye típua'aj mua'ajmaj puéjtzij majamuaata'an a'ájna jime' siaj tyi'tfíj je'ej pua'aj huaríj, siajta je'en a'ájna jín tyo'táviicue', capu je'ej tyajamuaatyáhuüre'ej, ajta típua'aj a'ájna jín puéjtzij majamuaata'an siaj xá'puí' ricij, siajta je'en a'ájna jín tyo'táviicue', a'fí pu ja'rána-jchi i Dios. ²¹ A'yaa pu a'ájna jín tyajamuaatajé i Dios, ji'nye i Círíistu' pu ja'mua jitze ma'can jaapuéjtzitariaca', ajta a'ájna a'yan tyajá'mua'itíj siaj sij a'yan cha'taj siana'aj huárinyij. ²² Capu i Círíistu' tyi'tfíj jín

ootyá'itzee, capu ajta a'náj a'tíj huácuanamua.
²³ Matí'ij je'ej pua'aj tyaatajé, capu je'ej pua'aj tyi-
 huo'riá'hua'nyijraj, ajta matí'ij puéjtzij jaatá', capu
 huo'tányeechej, sulu Dios jimi pu huatóocu'vej i ti
 tzáahuatyí'ra'aj jin huá'xijtye'en. ²⁴ A'ñ pu tajitzé ma'-
 can jaapuéjtzitariaca' i cúruuj jitze, ajta néijmi'i tyi-
 tacáa'ri'ri' i tyaj jin á'tizeeria'ca'aj, tyej tyij tyámua'
 éenye'ej tá'ra'nyij. Círíistu' pu tyu'puéjtyi'huaca' tyej
 tyij ityáj néijmi'i jin tyú'huaatyí'huaj. ²⁵ Ji'nye a'yaa xu
 mua'aj a'ájna imuáj huasé'rihua'aj matí'ij i cánya'xii
 maj jo'vátzij, ajta iijij xu'ríj i Círíistu' jitze ajtyáma'can,
 a'ájna i ti a'yan tyaja'muacha'ij ti'ij hua' cújta' ti
 huaméj, ti ajta a'ájna jin antyúumua'reej ti'ij ja'mua
 japua huatányuunyij.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj nyejnye'ichej

3 Siajta mua'aj mu siaj hua' írastyamua' pué'een,
 siahua'rá'astijre' i jucínastyamua', ta'aj ij tipua'aj
 sñij quee já'tzaahuatya'aj i nyúucarij, a'yan éenye'que'
 siahua'antymué'tin, ajta quee a'yan tyuuxié've'ej
 ta'mej siaj huo'té'xaaty'e'en, sulu a'ñ xu jin huá'-
 mue'tin a'ájna jime' je'ej siaj tyityetyúucha'ij, ² ajta
 matí'ij jaaséj siaj tyámua' néijmi'i jin ricij, siajta
 tzáahuatyí'ra'aj jimi tyícha'ij i Dios. ³ Majta a'ñmaj i já'-
 mua'írastyamua', miche' quee huápu'ij tyámua' ju'u-
 uriaj a'ájna jime' i ti jéjre' séejre', i jucípuáj jitze,
 nusu maj tyí'tíj tyo'cóorujtyi'raxi'in ti ooroj jin tyí'taavijhua,
 na'ríj maj jiré'nye' tyu'tyóochejtye'en, ⁴ sulu miche'
 tyámua' huárinyij i juxiéjnyu'caa tzajta', a'ájna jime'
 maj tyámua' naa metyityoomuámua're'ej, ji'nye a'ñ pu
 quee a'náj já'pua'ren, majta quee tyí'tíj jin huá'-
 muarie'ristya'aj i jucínastyamua'. A'í pu a'ñ pué'een i
 ti jéehua naa huasé'rin i Dios jimi. ⁵ A'yaa mu majta
 éenye'ej a'náj imuáj a'ñmaj i úucaa i maj jiré'nye'ej
 huatyá'itzee i Dios jimi, a'ñ mu i Dios jitze tyu'cá'an
 majta hua'astyajca'aj i jucínastyamua'. ⁶ A'yaa pu ajta
 huaríj a'ájna i Sara, a'yaa tya'rá'astijre a'ñci i Abraham
 ajta a'yan jaatamua'aj tijin "Nyavástara'." Siajta mua'aj
 xu yójmua'mua' pue'éenye'ej xá'ju'un a'ñci i Sara,
 tipua'aj néijmi'i jin tyámua' xáarinyij siajta quee
 tyí'tzinye'ej.

⁷ Siajta mua'aj mu siaj hua'cínastyamua', siata'aj tyá-
 mua' huójo'mua'raj i ju'írástyamua'. Siata'aj tyámua'
 tyihuo'tyátoonyij, a'yan setya'mua'réria'aj maj quee ju-
 ca'nyej, majta a'ájna jin antyíhuaviihuaca' mej mij ja'-
 mua jamuán tya'ancuriáan i Dios ti tyajamuaatá'sij.
 A'yaa xu huárinyij, ti'ij quee tyí'tíj tyajamua'antiyú'ny-
 i'ra'an a'ájna jime' i siaj jahuoo i Dios jimi.

Je'ej maj tyityetyúucha'ij i maj tyá'tzaahuaty'e'

⁸ A'yaa xu néijmi'i mua'aj tyámua' tyí'tyechajcaj, siaj-
 ta huóoxie've'en siaj sij tyámua' tyuu'ihuámua'aj
 tá'ra'nyij. Siata'aj tyámua' tyihuo'jó'mua'raj siajta quee
 tyí'tíj jin óotzaahuaty'e'ej. ⁹ Caxu je'ej pua'aj ja'uurej
 tipua'aj a'tíj je'ej pua'aj já'mua'uurej, caxu siajta a'tíj
 je'ej pua'aj tyí'xajtaj tipua'aj a'ñ je'ej pua'aj tyaja'-
 muaxajtaj. Sulu siata'aj tyámua' tyihuo'tyéjeevej, ji'nye

a'ñ pu jin i Dios jamuaatajé siaj sij jéehua jimi tya'an-
 curiáan. ¹⁰ A'yaa pu a'ájna jin tyé'yu'si' i yu'xarij jitze
 tijin:

A'ájna i ti jaxie've' ti á'tyeevi'in júurij, ajta juxáahuaj
 chajca,

che' quee je'ej pua'aj tyúuxajtave'en,
 ajta a'yan tyúuxie've' tiquee tyí'hue'tacare'en,
¹¹ che' ajtára'nyij a'ñci jitze i ti je'ej pua'aj een,
 ajta tyámua' tyi'tyúucha'ij tá'ra'nyij,
 che' jáahuoonyij ajta a'ñci jitze ucájrutyey i ti
 juxáahuaj chajca.

¹² Ji'nye tavástara' pu hua'cha'ñij a'ñmaj i maj tyámua'
 tyityetyúucha'ij,

ajta huá'namuaj je'ej maj jimi tyá'huoo,
 ajta a'ñmaj tyícha'ñire' i maj je'ej pua'aj tyi-
 tyetyúucha'ij.

¹³ ¿A'tanyij je'ej pua'aj já'mua'uuren, tipua'aj mua'aj
 a'ájna jin setyí'tyese'ej siaj a'náj tina'aj tyámua' rijcaj?
¹⁴ Ajta a'ájna jime' siaj tyámua' ricij a'ñ xu jin jajpuéjtzij,
 a'ñ xu jin huatóotyamua've'en ji'nye Dios pu tyámua'
 tyajamuaatá'sij. Caxu sij a'tíj tzi'nye'ej, caxu siajta je'ej
 tyityóomuajtyaj, ¹⁵ sulu siata'aj jaatyátzaahuaty'e'en i
 jutzájta' a'ñci i Círíistu' i ti ja'muavástara' pué'een.
 A'náj tina'aj xu tyámua' eenye', siaj sij tyámua' tyi-
 huo'riá'hua'nyijraj a'ñjma i maj tyajámua'ihuo' a'ájna
 jime' je'ej siaj tyí'tíj tyí'ijchó've'ej, ¹⁶ siajta quee
 ootzáahuaty'e'ej a'yan huárinyij, sulu tzáahuatyí'ra'aj
 xu jin a'yan huárinyij. Tyámua' xu tyityetyúucha'ij siaj
 sij quee je'ej pua'aj tyityóomuajtyey, ajta mej mij hu-
 atóotyevi'ra'astaj a'ñmaj i maj je'ej pua'aj tyaja'muax-
 aj, a'ájna jime' siaj tyámua' ricij matí'ij i maj tyá'tzaahu-
 atye' i Círíistu' jimi.

¹⁷ Jéetze' pu xá'pu' siaj a'ájna jin jaapuéjtzitajre' i siaj
 xá'pu' ricij, tipua'aj i Dios a'yan tya'xié've'ej, quee
 tipua'aj a'ájna jin siaj puéjtzij i siaj je'ej pua'aj ricij.
¹⁸ Ji'nye i Círíistu' pu séej na'aj tajitzé ma'can huamu',
 ta'aj ij jusén jin tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzeerej,
 ajta a'yan tyaapuéjtzit-
 tariaca' a'ñjma jitze ma'can i maj je'ej pua'aj tyi-
 tyetyúucha'ij, ta'aj ij mua'ajmaj jamuá'anvi'tij i Dios ji-
 mi. A'ñ pu jitze i jutyévij huamu', ajta i Dios pu jaatáju-
 urityey i ju júuricamej jime', ¹⁹ a'yaa pu'ij néijmi'i jin
 tyu'tyáamue'tij ajta je'en huo'té'exaa a'ñmaj i júuri-
 camej i maj nami'huaca'aj. ²⁰ A'ñmaj i maj ará'tyeej
 maj quee tyí'tíj á'astijria'ca'aj, a'ájna xicáara' jitze ti'ij i
 Noé séjria'ca'aj, ti'ij i Dios jacho'va'ca'aj ti i Noé jaatyá-
 taahuaj i báarcuj ti ve'éj, ajta je'en séecan huatyáhuñ
 mej mij utyájrutyey i báarcuj tzajta' i maj aráhueeicaj
 ará'axcaa. ²¹ Ajta i a'ájna i jájtyij a'ñ pu a'ñ
 pué'eenye'ej i siaj jin mua'aj iijij huá'huaca', ti'ij ja-
 muáahuñre'en. Ajta a'ájna jime' i siaj huá'huaca' capu
 a'yan huatóomua'aj yee siaj sij a'ájna jin cóojo'sin i siaj
 choomua, sulu siaj sij jaatáhuaviij i Dios, ti'ij ja-
 muaata'an siaj tyámua' metyityoomuámua're'ej, ajta
 je'en táahuñre'en a'ájna ti i Círíistu' huatájuuriaca',
²² ajta tajapuá jó'raa ti'ij muáca'ta' pujmua' i Dios ja'a-
 jcáyixi'in, majta a'ájna jitze ajtyáma'cantaj muá'raa i

maj tajapua' tyí'huire', majta néijmi'i i maj tyí'táj jin antyúumua'reej, mej mij néijmi'i tyámua' tyú'uurej.

Tyaj a'yan tyí'tyechajcaj je'ej ti i Dios tyá'xie've'

4 A'fj pu jin, a'yájna t'ij i Ciríistu' tyaapuéjtzitariaca' i jutyévij jitze, a'yaa xu cha'taj siana'aj sij mua'aj huárinyij. Ji'nye a'fjna i ti arí jaapuéjtzitariaca', pu'rj jaatapuá'citaca' i ti jin je'ej pua'aj ricij, ² ajta je'en néijmi'i jin a'yan huárinyij je'ej ti i Dios tyá'xie've' t'ij na'aj á'tyeeren júurij, capu a'yáana'aj je'ej ti jusfj tyá'xie've' tyí'táj jime' íyan ti ma'can cháanacaj japua. ³ Xu'rj á'tyeej siaj mua'aj a'yan cha'taj siana'aj rijcaj mati'ij a'fj-maj i maj quee tyá'tzaahuatye', ji'nye a'yaa xu rijcaa je'ej ti tyajamua'ránajchica'aj a'fjna i ti je'ej pua'aj een, majta cha'mana'aj tyí'ye'estyaa, majta jéehua juta'rujve', majta hua'najchej i saánturij i maj je'ej pua'aj huasé'rin. ⁴ Ajta íjij, caxu che' mua'aj hua' jamuán a'yan ricij a'fjna jime' i ti je'ej pua'aj een, a'fj mu jin je'ej pua'aj tyityóomua'jtyej majta je'ej pua'aj tyaja'-muaxaj. ⁵ Ajta a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj tyu'taxáj je'ej maj tyí'táj huáruuj a'fjna jimi i ti arí tyámua' huó'ruuj, t'ij huo'xíjtye'en a'fjma i maj júurij, ajta i maj meríj huácuij. ⁶ Ji'nye a'fjma i maj meríj huácuij majta mu huó'ixaaj i nyúucaria'ra' i Dios, t'ij i júuricama'ra' i Dios hua' jimi huatyá'tzeerej, tyij majta íyan cháanacaj japua huo'xíjtyej a'yájna mati'ij i tye'fye tyeyí'tin.

Je'ej tyaj i séecan tyu'tyáhuire'en

⁷ Pu'rj tin a'ájna atyojo'rénysesij t'ij néijmi'i tye'en-tyipua'rj. A'fj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomua'-mua're'ej, siajta tzaahuatyi'ra'aj jin jahuocaj i Dios jimi. ⁸ Siajta jéehua huóoxie've'en, ji'nye a'yaa xu siajta a'fjna jin tyu'túu'uunyiraj. ⁹ Siata'aj tyámua' tyihuo'-taxié've'en séej siajta séej i juchéj, caxu je'ej siana'aj tyí'tyenyuuca'an. ¹⁰ Siata'aj tyámua' tyú'cha'jin je'ej ti tyí'táj i Dios tyajamuaatapuéjve, siajta a'fjna jin a'yan huárinyij siaj sij huo'tyáhuire'en séej siajta séej. ¹¹ Tipua'aj a'táj tyí'xajtaj, che' a'fjna jin tyu'taxáj i nyúucaria'ra' i Dios. Ajta tipua'aj a'táj tyí'táj jin tyí'huire'ej, che' a'yan huárinyij a'fjna jitze arooca'nyáaj i ca'nyíjra'aj Dios ti jaatá'. Je'ej siaj néijmi'i tyí'táj jin ricij, a'yaa xu huárinyij siaj sij néijmi'i tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'fjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'fjna i ti jitzán eeráma'can i ti naa huasé'rin, a'fj pu ajta néijmi'i putyí'uurej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

Maj a'yan tyaapuéjtzitarej mati'ij i maj tyá'tzaahuatye' i Ciríistu' jimi

¹² Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu je'ej tyityóomua'jtyej tipua'aj tyí'táj jin xá'viicue'ria'aj, nusu tyí'táj je'ej já'mua'uurej i siaj quee jamua'tyiej. ¹³ Sulu siata'aj huatóotyamua've'en, a'fjna jime' siaj jamuán jajpuéjtzij i Ciríistu', siaj sij siajta huatóotyamua've'en a'ájna xicáara' tyaj jitzán jaséjran i tavástara'. ¹⁴ Siata'aj huatóotyamua've'en, tipua'aj a'táj je'ej pua'aj tyaja'-muaxajtaj a'fjna jime' siaj Ciríistu' jitze ajtyáma'can,

ji'nye a'fj pu i júuricama'ra' i Dios a'náj tina'aj ja'mua jimi séejre'. ¹⁵ Tipua'aj sfjij ti ja'mua jitze ajtyáma'can tyí'táj jin jajpuéjtzij, che' quee a'fjna jime' ti séej huajé'-caj, nusu ti tyí'táj huanáhua'an, na'ríj tyí'táj je'ej uuriaj-ca'aj ti quee jitzán juxie've'. ¹⁶ Ajta tipua'aj a'fjna jin jajpuéjtzij ti i Ciríistu' jimi ajtyáma'can, che' quee jutye-vi'ra'aj, sulu che' tyaatatyójtzi're'en i Dios, a'fjna jime' ti i Ciríistu' jitze ajtyáma'can.

¹⁷ Pu'rj a'ájna atyojo'rénysesij t'ij Dios huo'xíjtye'en i jutyétyeristyamua'. Ajta tipua'aj arí a'yan tyu'tyóochej ityájma jimi, zje'quij tye'mej a'fjma jimi i maj quee ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' i Dios? ¹⁸ Ajta tipua'aj a'fjna i ti tyámua' tyí'tyúucha'ij muárie'rij jin jáahuí, zje'quij tye'mej a'fjma jimi i maj je'ej pua'aj tyityétyúucha'ij ajta a'fjma jimi i maj je'ej pua'aj ricij? ¹⁹ A'fj pu jin i maj jajpuéjtzij i Dios jitze ma'can, miche' móoj xá'pu' rijcaj, majta i Dios jimi huatóocu'ven i ti yan huo'tyájto, ji'nye a'fj pu quee a'náj tyí'táj jin ootyá'itzeerej.

Pedro pu ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i huásij i maj tyeyúuj tzajta' tyí'ijta

5 A'yaa nu nyijta íjij tyá'xie've' nyaj ca'nyíjra'aj huo'tá'an néijmi'caa i huásij i maj tyí'huire' jo'si-aj jóosi'rii, nyáaj nu nyajta vásti' pué'een, mati'ij a'fj-maj, nyajta tyu'séj je'ej ti tyaapuéjtzitariaca' i Ciríistu', a'yaa pu'ij ajta nyéetzij tyí'nyaci'tyij a'fjna i ti huápu'ij naa huasé'rihua'aj ja'mej i Dios jimi. ² Tyámua' xu tyihuó'cha'jin a'fjma i maj tye'fyeristyamua'me'en pué'een i Dios, je'ej ti ajta arí a'fjn tyajamuaata'íj, juxié'vi'ra' xu jin a'yan huárinyij, je'ej ti i Dios tyá'xie've', caxu ca'nyéjrij jin a'yan rijcaj nusu siaj sij a'fjna jin túmii huamué'tin, sulu a'yaa xu huárinyij xutyámua've'ej. ³ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej mati'ij i maj va'cán jin antyúumua'reej, mej mij ca'nyéjrij jin a'yan huárinyij a'fjma i siaj huá'cha'ij, sulu siata'aj tyámua' tyihuó'mua'tyen. ⁴ A'yaa pu'ij t'ij huataséjre'en a'fjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, mua'aj xu ja'an-curia'íj a'fjci i cúruun ti quee a'náj je'ej rinyij sulu ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

⁵ A'yaa xu cha'taj siana'aj mua'aj mu siaj tyáamua, siata'aj hua'rá'astijre'en i huásij. Siata'aj néijmi'i jin a'yan huárinyij, siaj sij quee ootzaahuatye'ej siahua'rá'astijre', ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' tjin:

Dios pu quee hua'xie've' a'fjma i maj óotzaahuatye', ajta a'fj pu tyámua' tyihuá'huire' a'fjma i maj quee óotzaahuatye'.

⁶ Siata'aj quee óotzaahuatye'ej a'fjna jimi i Dios, i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, ta'aj ij a'fjn va'cán jin tyajamuaata'íjtye'en, a'náj ti a'yan tyajamuaaxá'pu'íntari'i'. ⁷ Siata'aj i Dios jimi néijmi'i tyu'tyátoonyij a'fjna i siaj jin je'ej tyityóomua'jtyej, ji'nye jéehua xu jitzán juxie've'.

⁸ Tyámua' xu metyityoomua'mua're'ej, siajta tyámua' tyí'tyexie'ria'aj, ji'nye a'fjna i tyiyáaru' i ti jamuájcha'ire', a'yaa pu metyojo'jijhuan t'ij muájtyej a'fjna jime' ti jahuoo i ti jaatyá'íjmej. ⁹ Siata'aj huatyooca'nyej, siajta tyámua' eenye' a'fjci jitze i siaj

jitzán tyá'tzaahuatye', a'yan setya'mua'réeriaj ti a'yan cha'tána'aj tyihuá'uurej i ja'mua ihuáamua' i maj a'yan huacháatimee néijmi'que' i cháanacaj japua. ¹⁰ Ajta siati'ij a'yan tyaapuéetizaren, Dios pu tyámua' já'mua'uuren, siaj sij quee tyi'ttj jin á'itzeeria'aj, siaj sij a'fjna jitze tyú'ca'nyej. A'fñ pu a'fñ pué'een i Dios i ti taatajé tyej tyij jamuán séeria'aj tá'ra'nyij i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een. ¹¹ Che' a'fñ a'fjna jin tyi'tyávaacaj i ti néijmi'i jin antyúumua'reeriaj jusén jime'.

Hua'tyojtye' ajta je'en ja'antypuá'rij

¹² A'yaa nu cñ tyajá'muayu'se'ej a'fjna jamuán i Silvano, i ti a'fñ pué'een sñj i nye'ihuáara', ti quee tyi'ttj

jin á'itzeere', nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an, ajta siaj sij jáamua'reej ti i Dios tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyitató'caa. A'náj tina'aj xu tyámua' eenye' a'fjna jime' i siaj juxie've'.

¹³ A'fñmaj i maj a'áa jóosi'rii a Babilonia, i ti Dios ajta hua'antyíhuoj ti'ij mua'ajmaj, a'fñmaj mu yajá'muatyojtye', a'fñ pu ajta yajá'muatyojtye' i nyiyóoj i Marcos.

¹⁴ Siata'aj huatóotyoytye'en xui'tyooopu'í'tza'xi'in a'fñci jime' siaj juxie've' sñj ajta sñj. Tyámua' xu tyi'tyesejre'ej, mua'aj mu siaj Ciríistu' jitze ajtyáma'can.

2 Pedro

Pedro pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj Simón i nyaj Pedro pué'een, i nyaj jahuüre' i Ciríistu' ti ajta Jesús pué'een, a'yaa nu já'muatyotyje' mu siaj a'yan cha'taj siana'aj tyá'tzaahuaty'e tyat'i'ij ityáj, ji'nye i Dios ajta a'ájna Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'fi mu ji'reénya'aj séejre'. ² Che' jéehua tyajamuáaci'tyij i ti jin tyámua' tyajamuatá'caa, ajta ti'ij jamuaatyápua'ritye'en a'ájna jime' siaj jamua'tyey i Dios siajta a'ájci i Jesús i ti ajta tavástará' pué'een.

Je'ej ti tyi'huóoxie've' a'fijma jimi i Dios ti huo'tajé

³ A'ájna i ti jin néijmi'i putyí'uurej i Dios, a'áj pu jin tyi-taata' néijmi'i i ti tyúuxie've' tyej tyij júurij hu-atyá'itzeere'en a'ájna jimi i ti taatajé, a'ájna i ti jusén jin naa huasé'rin, ajta a'fin néijmi'i jin antyúumua'reej. ⁴ A'íj pu jitze ma'can i ti jin va'cán tya'tóoraj taatajé, ti ajta jéehua tajitzé juxie've', tyej tyij a'ájna jin a'yan séeria'aj tá'ra'nyij ti'ij i Dios, tyata'aj tyij huatáta'uunaj a'ájci jimi i ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin a'yan tyá'xie've' íyan cháanacaj japua. ⁵ A'áj xu jin jéetze' hu-atyóoca'nyej a'ájna jime' i siaj jin tyá'tzaahuaty'e siajta tyámua' tyityetyúucha'íj, siajta tyámua' tyiyo'itéej xá'ra'nyij i siaj jin tyámua' tyityetyúucha'íj. ⁶ Siajta i siaj jin tyámua' tyá'mua'reej, a'áj xu jin huóocu'vej, ajta i siaj jin óocu'vej a'áj xu jin néijmi'i tyo'táviicue', ajta i siaj jin néijmi'i tyo'táviicue', a'áj xu jin tyaatatyójtzi're'en i Dios, ⁷ ajta i siaj jin tyé'tyojtzire' i Dios, a'áj xu jin tyámua' tyityetyóojeevej, ajta siati'ij tyámua' tyityetyojéeven aj xu sij tyámua' naa tyityahuóoxie've'en.

⁸ Típua'aj mua'aj néijmi'i jin a'yan xáarinyij je'ej siaj tyi'íj tyu'yí'tin, a'ájna i ja'mua júuricamej jéehua pu tyu'tyáhuüre'ej a'ájna jime' siaj jaamua'aj tzáahuaty-i'ra'aj jime' i tavástará' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. ⁹ Ajta a'ájna i ti quee a'yan ricij a'yaa pu een ti'ij i a'táj ti arácun ti quee ímuáj tyí'sej, a'fi pu arí yo'huá'xij ti i Dios tyaatú'uunyrí'ri' je'ej ti tyi'táj jin quee xá'puí' huaráj. ¹⁰ A'áj xu jin nye'ihuáamua', siata'aj huatyóoca'nyej siaj sij a'yan huáarinyij je'ej ti tyi'táj jin i Dios tyajamuatajé ajta jamua'antyíhuo, ji'nye típua'aj a'yan xáarinyij caxu a'náj tyi'táj jin ootyá'itzeere'ej. ¹¹ A'yaa pu tyajá'muaci'tyij, siaj a'áa jo'tyájrutyey jo'tij jusén jime' tyejé'íjtaj i tavástará' i ti tajapua' huatanyúj, a'ájna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een.

¹² A'áj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaaty'e'ej na'mej, siaj sij a'yan tyá'mua'reeriaj, tyij siajta seríj tyámua' een a'yá'na nyati'ij tyajamuamua'tyey. ¹³ A'yaa pu tyí'nyaci'puaj nyey nyij tyámua' tyajamuáa'ixaaty'e' nyajta

ca'nyíjra'aj jamuaata'an íjij nyey nyooj júurij. ¹⁴ A'ájna i tavástará' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'yaa pu tyinaaté'exaaj ti arí véjri' a'náj nyaj jitzán mui'nyij, ¹⁵ A'yaa nu nyij tyu'tyényaca'nyesij, nyey nyij tyajamuáa'itíj ti'ij huatá'riitarej siaj jo'támua'reej je'ej nyaj tyajamuáa'ixaa.

¹⁶ A'ájna i tyaj jamuaamua'tyey je'ej ti éenye'que' hu-ataséjre'sij a'ájna i tavástará' Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een, a'ájna xicáara' jitze ti'ij ajtáhua'aj yava'cányesij, catu a'ájna jin jaataxájtaca' i nyúucarij i maj jují-mua'aj mana'aj jájtyo i tyétyacaa, catu tyajta tají-mua'aj tyana'aj jájtyo, sulu tají'ij tu jin jaaséj ti a'fin néijmi'i jin antyúumua'reej. ¹⁷ A'yaa tu tyeeséj ti'ij i Dios tyámua' tyeetyájto, ajta tyámua' tyaatá', ajta i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "A'íi pu a'fin pué'een i nyiyóoj i nyaj jéehua huápuí'ij jaxie've', a'íi pu a'fin pué'een i nyaj ja'antyíhuo." ¹⁸ Ityáj tu jáanamua'jri' a'ájci i nyúucarij ti jútye' je'cánamuajre, ji'nye jamuán tu ajo'tyú'uuca'aj i tavástará' a'ájna i jiríj jitze ti tyámua' tyejé'een.

¹⁹ A'íj pu jin jéetze' ámiteere' quee a'ájna i nyúucarij i maj jaataxájtaca' a'fímaj i maj Dios jitze tyí'xajtaca'aj, a'áj xu jin mua'aj tyámua' tyá'tzaahuaty'e'. Ji'nye a'ájna i nyúucarij a'yaa pu een ti'ij a'ájna i tatzárij jo'tij jo'tíca' 'asta na'aj quee huataséjre'en a'ájna i xú'ra'vej ti'ij tapuá'risima'caj ujé'ejnyinyij, ti'ij jamuaatyátatzavi'tye'en. ²⁰ Ajta anaquéej a'yan tyúuxie've' siaj jáamua'reej ti quee a'táj a'náj jusíj je'ej tyéejtyoj je'ej ti huatóomua'aj a'ájna i nyúucarij ti jitzán á'yu'si'ij i yu'xarij je'ej maj tyu'taxájtaca' a'fímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ²¹ ji'nye a'fímaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, camu a'náj a'yan tyu'taxájtaca' je'ej maj tyi'táj jují-mua'aj mana'aj tyí'ijtyoj, sulu Dios jitze ma'can mu a'yan tyu'taxájtaca', majta a'ájna jime' i júuricama'ra' i Dios.

A'fímaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyey

2 Jéehua mu majta i tye'ityee huataséjre'ej a'fijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyey, a'áj mu jin jéehua ja'mua jimi séejre' a'fímaj i maj hue'tzij jin tyaja'muamua'tyey. Avíltzij mu jin a'yan ricij mua'ajmaj jimi, a'yaa mu mij a'ájna jamuajo'riésij, majta jatyhue'tacaa i tavástará' a'ájna i ti ajta hua' jime' tyu'nájchitaca', a'áj pu jin a'yan tyihuá'ci'tyij ti i Dios jiye'tzín hua'antyípuá'ritye'en. ² Mue'táj mu hua'rá'astijre'ej mej mij a'yan cha'taj mana'aj tyityahuóoxana'cire'en matí'ij a'fímaj, a'yaa mu mij a'ájna jin je'ej pua'aj tya'xáataj muá'ju'un a'ájci i

nyúucarij ti xá'puí'. ³ A'yaa mu a'fjna jin hue'tzij tyi-hua'mua'tyáaj muá'ju'un a'fjna jime' maj huápuí'ij jaxie've' i túmii, a'yaa mu mij a'fjna jin tyitye'en-tyipua'rij ti'ij Dios huo'xíjtye'en, ji'nye pu'ríj á'tyeej ti a'yan a'fíma jimi tya'tácatyíj.

⁴ Capu i Dios tyihuo'tú'uunyí'ri' a'fíma i maj tajapúa tyí'huúria'ca'aj, i maj tyi'tfj jin ootyá'itzee, sulu a'áa pu huaja'tyáahua'xij jo'maj yá'puejtzitaren, ajta ja'tyáacun mej mij a'áa já'nami'huaj jo'tij jo'tíca', a'áa mu ja'avíitzi'huaj muá'ju'un, 'asta na'aj quee Dios huo'xíj-tye'en a'ájna xicáara' jitze ti'ij jitzán néijmi'i tye'en-tyipua'rij. ⁵ Capu ajta tyihuo'tú'uunyí'ri' a'fíma i maj ará'tyeej séjria'ca'aj, sulu a'yaa pu tyu'tá' ti i jájtyij tyí'jistej néijmi'que' i cháanacaj japua, ti'ij puéjtzij huo'tá'an a'fíma i maj quee já'astijria'ca'aj i Dios, ajta a'fí pu xaa huáhuú i Noé, i ti a'yan tyihuo'té'exaa j'e'ej maj huárinyij mej mij xá'puí' huárinyij i Dios jimi, ajtáhua'aj a'fíma i sécan i maj aráahua'puaj ará'ax-caa. ⁶ Dios pu ajta huo'xíjtye' a'fíma i maj a'áa jo'cháatima'caa i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtya-puaj tíjin Sodoma ajta a Gomorra, néijmi'caa pu hu-atyáatiej, mej mij a'ájna jin jáamua'reej j'e'ej ti tyihuá'u-uren a'fíma i maj quee já'astijre' i Dios. ⁷ Ajta a'fj pu japua huatanyúj a'fjci i Lot, i ti tyámua' tyi'tyúucha'íca'aj, ajta j'e'ej pua'aj ja'axcaa j'e'ej maj rijcaj i maj jux-ana'caria'ca'aj a'fíma i maj quee tyi'tfj já'astyajca'aj. ⁸ A'fjna i tyévíj ti tyámua' tyi'tyúucha'íca'aj i Dios jimi, jéehua pu jajpuéjtzica'aj i jutzájta' a'fjna jime' maj quee xá'puí' rijcaaj ji'nye a'yaa pu tyí'sejraca'aj, ajta tyi'namuajraca'aj i maj j'e'ej pua'aj rijcaaj a'fíma i maj quee tyi'tfj já'astyajca'aj.

⁹ Tavástara' pu jaayítin ti hua' japua huatányuunyij tyi'tfj maj jin jajpuéjtzij a'fíma i maj jimi séejre', ajta jaayítin ti hue'tyáana' a'fíma i maj j'e'ej pua'aj tyi-tyetyúucha'ij, ti'ij puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'caa á'xijtye'en. ¹⁰ Tavástara' pu ajta puéjtzij huo'tá'sij a'fíma i maj huápuí'ij j'e'ej pua'aj ricij, majta quee tyi'tfj já'astijre'. Camu tyi'tfj ja'astej majta óoca'nyej maj cha'mana'aj tyi'tfj jin j'e'ej pua'aj huárinyij, camu majta tyí'tzi'nye' mej mij j'e'ej pua'aj tyi-huá'xajta' a'fíma i maj tajapúa já'sejre', ¹¹ majta a'fí-maj i maj tajapúa tyí'huúre', tyij majta jéetze' juca'nyej majta jéetze' va'cán jin antyúumua'reej, camu a'yan tyityóoca'nyej mej mij j'e'ej pua'aj tyihuá'xajta' a'fíma i tyétyacaa a'fjna jimi i tavástara'.

¹² A'fíma i tyétyacaa a'yaa mu een mati'ij i ya'-muáatyee: camu tyihuo'j'itej, majta cha'mana'aj jo'o-jujhua'an, a'yaa mu een jin huanánie'huaca' mej mij huo'vívi', majta j'e'en huó'cui'nyij. J'e'ej mu pua'aj tyá'x-aj i tyi'tfj maj quee yó'itej, ajta a'yaa mu cha'taj man-a'aj tyí'tyacui'nyij mati'ij a'fíma i ya'muáatyee, ¹³ a'yaa mu mij majta tya'ajpuéetzij muá'ju'un mati'ij a'fíma i sécan puéjtzij tyu'tá'. A'yaa mu tyityóomua'jtyej maj tyi'tfj jin jutyamua've', a'yaa mu mij ricij tújca'rij tzajta'. Jéehua xu tyévi'si' séejre' a'fjna jime' j'e'ej siaj tyi'tfj jin ricij hua' jamuán, mati'ijta tyí'ye'estyaj, ji'nye a'fj mu jin jutyamua've' i maj jime' jujfímua'aj jucuanamuaj.

¹⁴ Camu pújoorej maj íitaj huaséj majta j'e'en quee jaatanyáca'aj, camu a'náj ja'antyápua'citacaa maj á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ca'nyíjra'aj mu hua'tá'caa a'fíma i maj quee jéehua juca'nyej mej mij majta tyi'tfj jin j'e'ej pua'aj huárinyij, jéehua mu jaayítin j'e'ej maj tyi'tfj jin huárinyij, a'fí mu a'fín pué'een i tyeétyee i Dios ti puéjtzij huo'tá'sij. ¹⁵ Mu'ríj jo'vátzij, ji'nye mu'ríj ajtacj i juyéj jitze ti tyámua' een. A'yaa mu mij ricij ti'ij a'fjna i Balaam, yójra' a'fjci i Bosor, i ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti túmii huamué'tin a'fjna jime' ti j'e'ej pua'aj ricij, ¹⁶ ajta a'yaa pu j'e'ej tyo'tóomua'aj a'fjna jime' ti j'e'ej pua'aj rijcaaj, ti'ij i púuru' ti quee tyo'rí'í'rej a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyévíj, ajta j'e'en jaatá'ijmiejri' ti'ij quee tyi'tfj jin j'e'ej pua'aj rijcaaj a'fjna jime' i ti jutfímue'.

¹⁷ A'fíma i maj a'yan ricij a'yaa mu een ti'ij jo'tij ja'-tyáacun ajta j'e'en quee arájmuaa, nusu ti'ij i jéetirij ti áacaj jáatajchi, a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj a'áa jo'-tyá'itzeere'en jusén jime' jo'tij huápuí'ij jo'tíca'. ¹⁸ A'yaa mu a'fjna jin tyí'xaj i nyúucarij ti quee tyi'tfj j'e'ej tyí'xaj, majta ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i sécan mej mij tyi'tfj jin j'e'ej pua'aj huárinyij a'fíma i maj moochán jaata-puá'citaca', i maj j'e'ej pua'aj tyityetyúucha'íca'aj. ¹⁹ A'yaa mu tyihuá'ixaatyee' maj juxáahua' séeria'aj muá'ju'un, majta jujfímua'aj ca'nyérij jin tyí'huúre' a'fjna jime' maj j'e'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ji'nye a'tfj ti-na'aj ti ca'nyérij jin tyí'huúre', a'fí pu a'yan tyá'huúre' j'e'ej ti tyi'tfj arí tyeetyáamue'tij. ²⁰ Ji'nye a'fíma i maj meríj jaamua'aj a'fjci i tavástara' Jesús i ti ajta Ciríistu' pué'een, a'fíma mu meríj ajtacj a'fjci jitze i ti j'e'ej pua'aj tyí'een íyan cháanacaj japua, tipua'aj ajtáhua'aj huo'tyámue'tin a'fjna i ti j'e'ej pua'aj een, jéetze' mu j'e'ej pua'aj rinyij mequee jájcuaj. ²¹ Jéetze' pu tyámua' tacaj maj quee a'náj jáamua'tyijche' a'fjci i juyéj ti tyá-mua' een, mej mij quee a'yan tyá'mua'reeriaj majta j'e'en yo'huá'xij a'fjci i nyúucarij ti tyámua' een ti ajta hua' jimi huatyátuihuaca'. ²² A'yaa pu'ij a'fíma jimi tya'raj j'e'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tíjin: "A'fj-na i tzi'ij, ajtáhua'aj pu pu'ájve'j ti'ij jáacua'nyij i ju-járie'rij", ajta i ti a'yan tíjin: "A'fjna i tuíxuj i maj tyá-mua' tya'cáajo'sij, ajtáhua'aj pu i jáxu'uj jitze átyi'huaxi'ij."

A'náj ti ajtáhua'aj yatanyésij i tavástara'

3 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'íi pu a'fín pué'een i yu'xarij ti hua'puaj i nyaj jitzán tyajá'-muayu'se'ej. A'yaa nu a'íjci jime' i ti hua'puaj tyá'xie've' nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an siaj sij tyá-mua' tyú'mua'tyij. ² Xo'támua'reej j'e'ej maj ará'tyeej tyu'taxájtaca' a'fíma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajta-ca'aj, siajta a'fjci i nyúucarij i ti jamuaatá' a'fjna i tavás-tara', ti ajta a'fín pué'een i ti ja'mua japua huatányu-usij, a'fí pu a'fín pué'een i nyúucarij ti ityájma jimi jaatyájtóo, tyej tyij jamuaaté'exaatye'en.

³ Siata'aj tyámua' tyá'mua'reeriaj ti a'yan tye'mej, a'ájna xicáara' jitze ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij, a'fí mu huataséjre'ej i tyeétyee i maj jamuá'xaahuari', j'e'ej ti a'fíma tyihua'ráanajchi i ti j'e'ej pua'aj een, ⁴ a'yaa mu tyu'ta'íhuo'sij tíjin: "¿Ji'nye tyi'tfj huarfj a'fjna jime'?

tí i Círíistu' ajtáhua'aj ya'uvé'nyesij? Mu'ríj huácuij i tahuásimua'c'i'ij, ajta a'yáana'aj óoche' tyí'sejre' i cháanacaj tí'ij jácuaaj ímuáj tyu'tyátaavijhuaca'." ⁵ A'í-maj i tyeétyee camu jaxie've' maj jo'támua'reej tí i ta-japuá arí jácuaaj ímuáj séjria'ca'aj, ajta i cháanacaj a'yan tyu'séjrej tí'ij i Dios junyúuca a'jin tyu'ta'íjtaca', tí'ij ajnyéj a jáata', ajta íjij a'yan tyí'sejre' i jájtyij japua. ⁶ A'yaa pu ajta jájtyij jin tyu'tyá'uunyi'huaca' i cháanacaj a'ájna ímuáj. ⁷ Ajta i tajapuá íjij tí séejre' ajta a'ájna i cháanacaj i tyaj a'yan japuan íjij a'yan séejre', Dios pu jacha'ij tí'ij jaatyáteeraj. A'í pu i tiéj hua'antypua'ritye'sij a'ájna xicáara' jitze tí jitzán hua'xijtye'en i junyúuca jime', ajta néijmi'caa jo'riésij a'íimaj i tyeétyee i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.

⁸ Siata'aj quee yó'hua'nán, nye'ihuáamua' tí i tavástaraj jimi séej xicáj a'yan een tí'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, ajta séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj a'yan een tí'ij séej xicáj. ⁹ Capu a'yan huatóomua'aj tí i tavástaraj á'ty-eeren tí'ij a'yan huárinyij je'ej tí tyá'tóoraj, matí'ij séecan tyí'mua'tzej, sulu tyámua' pu tyé'viicue' ja'mua jimi, jí'nye capu jaxie've' tí a'téj jó'vetyij, sulu mej mij néijmi'i tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi.

¹⁰ Ajta i tavástaraj a'yaa pu tyo'vé'nyesij tí'ij i náhua'rij tí avíitizij jin huataséjre'ej i t'ca'rij tzajta'. Aj pu'ij i tajapuá tí séejre' huatyú'uunyi'huaj, ca'nyíin pu jin je'ej pua'aj huápu'ij huátanamua'ajre'ej, ajta néijmi'i i tí tyú'taavijhuaca' ajta pu tye'entyipua'rij a'ájna jime' i tiéj, ajta i cháanacaj, jamuán i tí japuan tyí'sejre' a'í pu tyu'tyátaasij.

¹¹ Jí'nye néijmi'i pu a'yan tyu'tyú'uunyi'huaj, a'yaa pu'ij tyúuxie've' siaj tyámua' tyityetyúucha'íj, siajta néijmi'i jin ja'rá'astijre'en i Dios. ¹² Siata'aj jajchó've'ej

a'náj tí xicáara' jitze uvé'nyesij i Dios, siajta néijmi'i jin tyámua' eenye'. Jí'nye a'ájna xicáara' jitze, a'ájna i tajapuá néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj i tiéj jime', ajta i tí tyú'taavijhuaca' tí'ij ajta jamuán tyí'sejre', a'í pu ajta néijmi'i tyu'tyátaasij, ¹³ tyajta ityáj a'íj tu tyicho've', i tajapuá tí jácuaaj tyajta i cháanacaj tí ajta jácuaaj, a'yájna tí'ij i Dios tya'táraj, ajta néijmi'i tyámua' tyi'éenye'ej ta'mej.

¹⁴ A'íj xu jin nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', íjij siaj siooj a'yan tye'ejchó've', siata'aj tyámua' eenye' i Dios jimi, siaj sij quee tyí'téj jin á'itzeeria'aj. ¹⁵ Siata'aj a'yan tyá'mua'reeraj tí a'ájna jin já'muacho've' i Dios tí'ij néijmi'caa táahuire'en. A'íj pu ajta jin tyajamaatayú'sej a'ájna i ta'ihuáara' Pablo i tyaj jaxie've', Dios pu a'yan tyaatá' tí'ij yo'itéej já'ra'nyij tyámua' naa. ¹⁶ Néijmi'i i tí jitzán tyajamaatayú'sej a'yaa pu cha'tána'aj tyajamuá'ixaa, tyij ajta je'caquéj muárie'rij tí a'téj yo'itéej já'ra'nyij i nyúucarij, a'íj mu jin séecan i tyeétyee i maj quee tyí'téj mua'reej i maj majta quee xu jéehua tyé'viicue' i maj jin tyá'tzaahuatye' a'yaa mu mij a'ájna jin tyí'tyese' mej mij seequéj tyiyo'itéej muá'ra'nyij, a'í mu mij seequéj ja'uurej i nyúucarij, a'íj mu mij jin jujímua'aj antyúupua'ritye'sij.

¹⁷ A'yaa pu'ij nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', mua'aj xu seríj jamua'reej, siata'aj sij tyámua' tyityahuóocha'íj, mej mij quee tyí'téj jin jamuáacuana-muaj a'íimaj i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, nusu siaj sij a'yan huárinyij je'ej maj a'íimaj tyí'ijta. ¹⁸ Siajta mua'aj siata'aj jéetze' tyámua' tyámua'tyij a'íjci i tavástaraj tí ajta Círíistu' pu'éen, siata'aj a'ájna jin huahuóse'en i siaj jin huóoxie've'en. Tyiche' a'náj tína'aj tyé'tyojtzire'ej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

1 Juan

A'ġjna i nyúucarij ti júurij

1 A'ġ tu jin mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej a'ġjna jitze ma'can i Ciriġstu' ti arí jácuaaj imuáj séjria'ca'aj ajta t'i'ij na'aj yatij je're'nyej, a'ġ pu a'ġin pué'een i tyaj jáanamua'ajri' tyajta i tyaj tajj'ij jin jaaséj. Ji'nye tu'ríj jaaséj tyajta tamuáca' jin ja'ajtamuaríej. A'ġ pu a'ġin pué'een i nyúucarij ti júurij. ² A'ġ pu i júuricamej huataséjre, ityáj tu jaaséj, tyajta a'ġjna jitze ma'can tyí'xaj, tyajta a'yan cha'taj tyana'aj mua'ajmaj tyajá'mua'ixaatye', a'ġjna i ti ajta tavástara' jimi séejre', i ti ityájma jimi huataséjre. ³ A'ġ tu tyij já'mua'ixaatye' i tyaj jaaséj, tyajta i tyaj jáanamua'ajri', siaj sij siajta mua'aj tajamuán séejre'ej, a'yájna tyati'ij ityáj jimi tyí'sejre' i Dios i tyaj jáj táataj, tyajta jimí a'ġjna i Jesús i ti ajta Ciriġstu' pué'een. ⁴ A'yaa tu een jime' tyajá'muayu'se'ej tyej tyij néijmi'i huátatyamua've'en.

Dios pu a'ġin pué'een i tatzárij

⁵ A'ġ pu a'ġin pué'een i nyúucarij i Ciriġstu' ti taamuá'tyej i tyej tyij ityáj já'mua'ixaatye', ti i Dios tatzárij pué'een, ajta quee jimí séejre' a'ġjna i t'ca'rij. ⁶ Tipua'aj a'yan tyetyí'xajta yee jimi tu séejre', tyajta je'en t'ca'riste' c'nyej, a'ġ tutyij jin tyí'hue'taj, ji'nye catu huatooj'yacan jin tyí'xaj. ⁷ Ajta tipua'aj a'yan a'ġjna jitze tyetyí'tyesejria'aj i tatzárij, a'yájna t'i'ij ajta i Dios tatzárij tyi'pué'een, a'ġ tu jin jimi séejre', ajta i xúuri-a'ra' i Jesús ti yójra' pué'een i Dios, a'ġ pu néijmi'i tyitacáa'ri'raj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

⁸ Tipua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu tyi't'ġ jin á'itzeere' i Dios jimi, a'yaa tu tyij tajj'mua'aj tyí'tacuanamua'aj, capu ij ityájma jimi séejre' a'ġjna i nyúucarij ti ji'r'é'can jime', ⁹ ajta tipua'aj tyaataxáj i tyaj jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ti tyámua' eenye' séejre', ajta a'ġin tyitaatú'uunyi'raj i tyaj jin ootyá'itzee ajta néijmi'i i tyaj jin je'ej pua'aj huar'ġ. ¹⁰ Tipua'aj a'yan tyetyí'xajta yee catu a'náj tyi't'ġ jin ootyá'itzee i Dios jimi, a'yaa tu tyé'sejrata ti i Dios tyí'hue'tacaa, catu tyij tyeexúj tyámua' tyá'antzaahuaj i nyúucaria'ra'.

Ciriġstu' pu a'ġin pué'een i ti tajapuá huatányuusij

2 Mua'aj mu siaj nyiyóojmua' pué'een mu nyaj huápu'i'ij já'muaxie've', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej siaj sij quee tyi't'ġ jin á'itzeeria'aj i Dios jimi. Ajta tipua'aj a't'ġ tyi't'ġ jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi, s'ġ jin tajapuá huatányuusij, a'ġ pu a'ġin pué'een i Jesús ti ajta Ciriġstu' pué'een, a'ġ pu'ij ji'r'énya'aj séejre' i Dios ji-

mi. ² Ciriġstu' pu tajitzé ma'can huatóomu'vejritaca' ta'aj ij i Dios tyitaatú'uunyi' i tyaj jin ootyá'itzee, ajta quee ityájma na'aj, sulu néijmi'caa jime' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua.

³ Tipua'aj néijmi'i jin a'yan táarinyij je'ej ti i Dios tyí'ijta, a'yaa tu a'ġjna jin tyámua' tyá'mua'reej tyaj ji'r'é'can jime' jamua'tyej. ⁴ Ajta tipua'aj s'ġ jin a'yan tyí'xajta yee: "Nyáaj nu jamua'tyej a'ġci i Jesús", ajta quee a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra', a'ġ pu tyí'hue'tacaa, ajta quee jimi séejre' i ti ji'r'é'can jime'. ⁵ Ajta a'ġjna i ti a'yan ricij je'ej ti i nyúucaria'ra' tyí'ijta, a'ġ pu arí ji'r'é'can jime' tyámua' een a'ġjna jitze i Dios ti jin taxie've', a'ġ tutyij jin jamua'reeren ti a'ġin jimi séejre' i Dios. ⁶ A'ġjna i ti a'yan tyí'xaj ti i Dios jitze ajtyáma'can, a'yaa pu tyúuxie've' ti a'yan cha'tána'aj tyi'tyúucha'ij t'i'ij i Ciriġstu'.

A'ġjna i nyúucarij ti jácuaaj jin tyí'ta'ijtye'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'ġjna i nyúucarij i nyaj já'muayu'se' capu jácuaaj, sulu a'ġ pu a'ġin pué'een i nyúucarij ti jácuaaj imuáj i Dios jin tyitaata'ij. A'ġjna i nyúucarij ti jácuaaj imuáj jin tyitaata'ij i Dios, a'ġ pu a'ġin pué'een i nyúucarij i siaj jáanamua'ajri'. ⁸ Ajta a'yájna, a'ġjna i nyaj já'muayu'se' nyúucarij pu pué'een ti jácuaaj, ti ajta ji'r'é'can jime' i Ciriġstu' jimi ajta ja'mua jimi, ji'nye pu'ríj antyipua'rij a'ġjna i t'ca'rij, aj pu'ij huatyóochesij i ti ji'r'é'can jime' tatzárij pué'een.

⁹ Tipua'aj s'ġ jin a'yan tyí'xajta ti a'áa já'ma'can jo'tij jó'nyeerij, ajta je'en i ju'ihuáara' tyicha'ġria'aj, a'ġ pu óoche' a'áa já'sejre' jo'tij jo't'ca'. ¹⁰ A'ġjna i ti jaxie've' i ju'ihuáara' a'ġ pu a'áa já'ma'can jo'tij jó'nyeerij, ajta quee tyi't'ġ séejre' ti jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

¹¹ Ajta a'ġjna i ti jáccha'ġre' i ju'ihuáara', a'ġ pu a'áa já'ma'can jo'tij jo't'ca' ajta a'yan t'ca'riste' metyojo'cha'can, a'ġ pu jin quee jamua'reej jo'tij jooméj, ji'nye i t'ca'rij pu a'yan jáaruuj t'i'ij aráacunyij.

¹² Nyiyóojmua', a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej mua'ajmaj, ji'nye Dios pu tyajamuaatú'uunyi'ri' i siaj jin ootyá'itzee, a'ġjna jitze ma'can i Jesús ti ajta Ciriġstu' pué'een. ¹³ Siajta mua'aj mu siaj hua' huásimua' pué'een, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu serij jamua'tyej a'ġjna i ti jácuaaj imuáj séjria'ca'aj. Ajta mu siaj tyáamua, a'yaa nu tyajá'muayu'se'ej, ji'nye mua'aj xu serij tyu'tyáamue'tij a'ġci jitze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁴ A'yaa nu nyerij tyajamuaatayú'sej mu siaj hua'yoj-mua' pué'een, ji'nye mua'aj xu jamua'tyej a'ġci i tyaj jajvástara'. A'yaa nu nyajta nyerij tyajamuaatayú'sej mu

siaj hua' huásimua' pué'een, ji'nye mua'aj xu seríj ja-mua'tyej a'fjna i ti jájcuaj imuáj séjria'ca'aj. A'yaa nu nyajta tyajamuatayú'sej mu siaj tyáamua, ji'nye mua'aj xu uhuácaca'nye' siajta ja'antzaahuaj i nyúucaria'ra' i Dios ja'muaxiéjnyu'caa tzajta', siajta seríj néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij a'fjci jitze i ti je'ej pua'aj een.

¹⁵ Caxu jaxie'va'aj i cháanacaj, nusu i ti íyan tyí'ma'-can cháanacaj japua. Típua'aj sñij a'yan tyaxié've'ej i cháanacaj, capu jaxie've' i Dios, ¹⁶ ji'nye néijmi'i íyan ti tyí'sejre' i cháanacaj japua capu tavástará' jimi tyajá'-ma'can, sulu íyan pu'uj tyí'ma'can. A'í pu'ij a'fjn tyi'pué'een i cháanacaj japua ti a'yan tyí'ma'can: a'fjna i ti je'ej pua'aj een i ti hua' tzajta' eerányinyii, ajta a'fjna i ti séejre' mej mij a'fjna jin ahuóotzaahuatye'en. ¹⁷ Ajta a'fjna i cháanacaj pu'ríj antyipua'rij, jamuán i ti je'ej pua'aj tyí'een, ajta a'fjna i ti a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'fñ pu júurij ta'mej jusén jime'.

A'fjna i ti jiré'can jime' ajta i ti hue'tzij pué'een

¹⁸ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, pu'ríj a'ájna ajtyo-jo're'nyesij i xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. Mua'aj xu seríj a'yan tyú'namuajri' ti a'yan hu-ataséjre'sij a'fjna i ti jájcha'ñre' i Ciríistu', ajta iijij mu'ríj mue'tfj huataséjre i maj jájcha'ñre' i Ciríistu'. A'fj tu jin jamua'reej ti arí néijmi'i tye'entyipua'rij. ¹⁹ A'fñ mu ityá'-ma jimi eeráanye, ajta camu tajitzé ajtyáma'cantaca'aj, ji'nye títua'aj tajitzé mua'ajtyáma'cantajche', a'fñ mu tajamuán huatya'itzéere'nyijche'. Ajta a'yaa pu tyu'ríj ti'ij tyámua' tyu'taséjre'en maj quee néijmi'i tajitzé ajtyáma'can.

²⁰ Ajta a'fjna i Ciríistu' ti tyámua' een, a'fñ pu tyámua' táaruuj a'fjna jime' i júuricama'ra' i Dios, a'fj xu jin mua'aj tyámua' metyityoomuámua're'. ²¹ Canu a'fjna jin tyajá'muayu'se'ej siaj quee jamua'tyej i ti jiré'can jime', sulu a'fjna jime' siaj seríj jamua'tyej, siajta a'yan tyá'mua'reej ti quee i'ríj ti hue'tzij huataséjre'en a'fjna jitze i ti jiré'can jime'. ²² ¿A'tanyij a'fñ pué'een i ti tyí'hue'taca? A'fñ pu a'fñ pué'een i ti a'yan tyí'xaj yee capu i Jesús a'fñ pué'een i Ciríistu'. A'fñ pu a'fñ pué'een i ti jájcha'ñre' a'fjci i Ciríistu', ji'nye a'yaa pu tyá'hue'taj a'fjna i tyaj jajvástara' ajta a'fjci i yójra'.

²³ A'tfj tina'aj ti a'yan tyá'hue'taj a'fjci i yójra', capu tyámua' jimi tyí'sejre' i tyaj jajvástara', ajta a'fjna i ti a'yan tyí'xaj yee Jesús pu a'fñ pué'een i yójra' i Dios, a'fñ pu tyámua' tyí'sejre' i Dios jimi.

²⁴ A'fj xu jin mua'aj tyámua' tyeetyécha'ñ a'fjci i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamua'rij, ajta títua'aj a'fjna i nyúucarij i siaj jájcuaj jáanamua'rij tyámua' ja'mua jimi tyu'tyá'itzeere'en, mua'aj xu siajta tyámua' tyi'-tyeséere'ej xá'ju'un a'fjna jimi i ti yójra' pué'een i Dios, siajta jimi i tyaj jajvástara'. ²⁵ A'í pu a'fñ pué'een i ti jin tyu'tóoratiiri' ityájma jimi a'fjna i Ciríistu', tyej tyij jusén jin júurij tá'ra'nyij.

²⁶ A'yaa nu een jime' tyajá'muayu'se'ej siaj sij jáa-mua'reej je'ej maj séecan tyá'xie've' mej mij ja-muáacuanamuan. ²⁷ Ajta ja'mua jimi pu arí séejre' a'fjna i júuricama'ra' i Dios, a'fjna i ti jin i Ciríistu' tyámua' jamuáaruuj, a'fj pu jin quee juxie've' ti a'tfj tyajamuáa-

mua'tyej, ji'nye a'fjna i júuricamej ti ja'mua jimi jaatyá'-too, a'fñ pu néijmi'i tyaja'muamua'tyej, ajta quee hue'tzij jin tyaja'muamua'tyej. Siata'aj tyámua' jimi tyí'tyesejre'ej i Ciríistu', a'yájna ti'ij i júuricama'ra' i Dios tyajamuáamuá'tyej.

²⁸ Ajta iijij, mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' eenye' i Ciríistu' jimi, tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej ti'ij a'yan huataséjre'en, tyajta je'en quee huatátatye-vi'ra'astaj ti'ij a'fñ uvé'nyej. ²⁹ Ji'nye mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej ti i Ciríistu' jiréenye'ej séejre', ajta a'yan tyúuxie've' siaj jamua'reej tijin a'fñmaj i maj xá'pu' ricij, a'fñ mu yójmua'mua' pué'een i Dios.

I maj yójmua'mua' pué'een i Dios

3 Cási' siata'aj a'fjna jitze tyú'mua'tyij ti i Dios jée-hua taxie've', a'fj pu jin a'yan taatamua'aj tyej tyij yójmua'mua' pué'eenye'. A'fj mu jin quee tamuajtyej a'fñmaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye camu majta jamua'tyej i Dios. ² Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tu'ríj yójmua'mua' pué'een i Dios. Tyij ajta quee eexúj je'ej ámiteere' je'ej tyaj éenye'ej tá'ju'un, a'yaa tu tyá'mua'reej tyaj a'yan cha'-taj tyana'aj éenye'ej tá'ju'un ti'ij i Ciríistu' ti'ij a'fñ hu-ataséjre'en, ji'nye a'áa tu jaséjran je'ej ti a'fñ een. ³ Aj-ta a'tfj tina'aj ti a'yan a'fj jitze tyi'ijchó've', a'fj pu jin tyámua' ju'uurej ti'ij jiréenya'aj séeria'aj tá'ra'nyij, a'yájna ti'ij ajta i Jesús i ti Ciríistu' pué'een.

⁴ Ajta a'fjna i ti tyi'tfj jin á'itzeere' i Dios jimi, a'fñ pu je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'fjna i ti jin juxana'cire', a'fj pu jin je'ej pua'aj ricij. ⁵ A'yaa xu'ríj mua'aj tyá'mua'reej ti i Ciríistu' a'fjna jin mujo've'mej ti'ij jó'uunaj i tyaj jin quee xá'pu' huarfj i Dios jimi, a'fjna jime' ti a'fj jimi quee tyi'tfj séejre' ti je'ej pua'aj een. ⁶ A'yaa pu'ij, a'tfj tina'aj ti i Dios jimi séejre', capu che' tyi'tfj jin je'ej pua'aj ricij, ajta a'fjna i ti ooj juxana'cire', a'fñ pu quee eexúj yó'itej je'ej ti een a'fjna, capu ajta jamua'tyej.

⁷ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, che' quee a'tfj já'-muacuanamuaj, a'fjna i ti xá'pu' tyi'tyúucha'ij, a'fñ pu jiréenya'aj séejre' i Dios jimi, a'yájna ti'ij ajta i Ciríistu' jiréenye'ej tyí'sejre', ⁸ ajta a'fjna i ti je'ej pua'aj tyi'-tyúucha'ij, a'fj pu jitze ajtyáma'can i tyiyáaru', ji'nye a'yaa pu i tyiyáaru' jájcuaj imuáj je'ej pua'aj tyo'hu-atyóochej. A'fj pu'ij jin mujo've'mej a'fjna i yójra' i Dios, ta'aj ij ja'antypuá'ritye'en i muárie'ria'ra' i tyiyáaru'.

⁹ Capu sñij ti yójra' pué'een i Dios je'ej pua'aj ricij, ji'nye a'fj pu jitze eeráma'can i Dios, a'fj pu jin quee i'ríj ti ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, ji'nye a'fñ pu sñij a'fñ pué'een i ti yójra' pué'een i Dios. ¹⁰ A'yaa pu a'fjna jin tyé'miteere' a'tyán maj yójmua'mua' pué'een i Dios, ajta a'tyán maj yójmua'mua' pué'een i tyiyáaru', ji'nye a'tfj tina'aj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, nusu quee jaxie've' i ju'ihuáara', capu i Dios jitze ajtyáma'can.

I nyúucarij ti ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en

¹¹ A'í pu a'fñ pué'een i nyúucarij i siaj jájcuaj imuáj jáanamua'rij ti a'yan tyúuxie've' tyaj huátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Tyiche' quee a'yan eenye' ti'ij a'fjna i

Caín, ti a'fjna jitze eeráanyeji i ti je'ej pua'aj een, ajta je'en i ju'ihuáara' huajé'caj. ¿Ji'nye een jin tyeejé'caj? A'fjna jime' i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íca'aj, ajta a'fjna i ihuáaria'ra' tyámua' pu tyi'tyúucha'íca'aj.

¹³ Nye'ihuáamua', caxu je'ej tyityóomua'jtaj tipua'aj majamuájcha'íria'aj a'fímaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁴ Ityáj tu tyeríj júurij séejre' i Dios jimi catu che' muí'chij, a'yaa tu tyá'mua'reej a'fjna jime' tyaj hua'xie've' i ta'ihuáamua'. Ajta a'táj tiquee jaxie've' i ju'ihuáara', a'fí pu óoche' muí'chíj. ¹⁵ A'fjna i ti jájcha'íire' i ju'ihuáara', a'fí pu a'fín pué'een i ti tyí'ty-acui'caa, siajta mua'aj a'yan tyá'mua'reej tiquee jusén jin júurij huatá'ítzeere'ej a'fjna i ti tyí'tyacu'caa.

¹⁶ A'yaa tu tyá'mua'reej je'ej ti een i tyaj jin huá-taxie've'en, ji'nye a'fí pu i Ciriístu' tajitzé ma'can huamuí', a'yaa pu'ij ajta tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityáacui'nyij hua' jitze ma'can i ta'ihuáamua'. ¹⁷ Ji'nye tipua'aj sáij chíjtyaanyi' pué'eenye', ajta a'yan tyé'sejra ti i ihuáaria'ra' quee je'ej tyéejviicue'raj, ajta je'en quee jaatáhuire'en, ¿ji'nye tyí'rij ti jimi séejre'ej a'fjna i ti jin i Dios taxie've'?

¹⁸ Mu siaj yójmua'-mua' pué'een, tyiche' quee a'yan tyana'aj tyí'xajtaj yee tyátaxie've', sulu tyiche' a'yan huárinyij je'ej tyaj tyí'xaj. ¹⁹ A'yaa tutyij tyá'mua'reeren tyaj ji'récán jime' tyá-mua' tyi'tyítacha'íj, tyajta tyámua' éenye'ej tá'ju'un i Dios jimi, ²⁰ ajta tipua'aj i taxiéjnyu'caa tyi'táj jin tá'xij-tye'ej, a'fjna i Dios pu jéetze' va'cán jin antyúumua'reej quee i taxiéjnyu'caa, a'fí pu néijmi'i tyí'mua'reej.

²¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i taxiéjnyu'caa quee tyi'táj jin tá'xijtye'ej, a'yaa pu tyí'rij tyaj jitzán tyú'ca'nyej i Dios, ²² ajta je'en a'fín néijmi'i tyitaatá'sij tyi'táj tyaj jaatáhuviiraj, ji'nye a'yaa tu ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucaria'ra' tyajta tyámua' tyi'tyítacha'íj je'ej ti a'fj tyaráanajchi. ²³ Ajta i nyúucaria'ra' a'yaa pu tyí'ta'ijtye' tyej tyij jitzán tyá'antzaahuatye'en i Ciriístu' ti ajta Jesús pué'een i ti yójra' pué'een i Dios, tyajta je'en huátaxie've'en séej tyajta séej je'ej ti a'fín tyitaatá'ij. ²⁴ A'fímaj i maj ja'tzaahuatye' i nyúucaria'ra' majta jitzán séejre', a'fí pu ajta i nyúucarij hua' jitze séejre'. A'yaa tu a'fjna jin tyá'mua'reej ti a'fín tatzájta séejre', a'fjna jime' ti i júuricama'ra' tajimí huatá'ítzeerej.

A'fjna i júuricama'ra' i Dios ajta i xiéjnyu'carij ti jájcha'íire' i Ciriístu'

4 Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', caxu néijmi'caa já'tzaahuatya'aj i maj a'yan tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj, sulu siata'aj anaquéej tyámua' tyihuo'séj siaj sij jáamua'reej tipua'aj i júuricamej i ti hua' jitze séejre' i Dios jimi já'ma'cantaj nusu quee. Ji'nye jéehua mu a'yan séejre' i cháanacaj japua i maj quee huatoojé'yacan jin tyí'xaj i Dios jimi. ² A'yaa pu'ij tyí'rij siaj sij jáamua'reej a'táj ti jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, a'fjna i ti a'yan tyaataxáj yee Jesús pu Ciriístu' pué'een, ajta a'yan yee a'yaa pu eenye' yatanyéj tí'ij tyévij, a'fí pu i júuricama'ra' i Dios jitzán séejre'. ³ Ajta a'fjna i tiquee a'yan tyá'mua'tyej a'fjci i Jesús, capu jimi séejre' i júuricama'ra' i Dios, sulu a'fí

pu jitzán séejre' i júuricama'ra' a'fjna i ti jájcha'íire' i Ciriístu'. A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' ti a'fín a'yan huataséjre'sij i cháanacaj japua a'fjna i ti jájcha'íire' i Ciriístu', a'yaa pu'ij tyi'ja'yájna ti a'fín arí a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁴ Nyiyóojmua', mua'aj xu i Dios jitze ajtyáma'can, siajta seríj huo'tyáamue'tij a'fíjma i maj tyí'hue'tacaa, ji'nye a'fjna i ti ja'mua jimi séejre', jéetze' pu va'cán jin antyúumua'reej quee a'fjna i ti íyan séejre' i cháanacaj japua. ⁵ A'fímaj i maj íyan ma'can i cháanacaj japua, a'fj mu jin a'yan tyí'xaj a'fjna jime' íyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'fímaj i maj a'yan ma'can a'fí mu huá'namuaj. ⁶ Tyajta ityáj, a'fj tu jitze ajtyáma'can i Dios. A'fjna i ti jamua'tyej i Dios, a'fí pu tanamuaj, ajta i tiquee jamua'tyej i Dios, capu tanamuaj. A'yaa pu'ij tyí'rij tyej tyij jáamua'reej a'táj ti ji'récán jime' i Dios jitze ma'can tyí'xaj, ajta a'táj ti hue'tzij jin tyí'xaj.

Dios pu jéehua taxie've'

⁷ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tyiche' huátaxie've'en séej tyajta séej, ji'nye Dios pu ajta a'yan tyí'taxie've' ityájma. A'fjna i ti hua'xie've' i juxa'aj tyeftye, a'fí pu i Dios jitze ajtyáma'can ajta jamua'tyej i Dios. ⁸ A'fjna i tiquee hua'xie've' i juxa'aj tyeftye, capu jamua'tyej i Dios, ji'nye Dios pu a'fín pué'een i ti taxie've'. ⁹ Dios pu taataséjra a'chu ti taxie've', a'fjna jime' ti uyo'ta'ityaca' i ti a'fjna caa tyi'ijyój, íyan cháanacaj japua, tyej tyij a'fjna jitze ma'can júurij huatá'ítzeere'en i Dios jimi. ¹⁰ A'yaa pu'ij een a'fjna i ti jin i Dios taxie've', capu a'yan huatóomua'aj yee ityáj tu anaquéej jaaxie've' i Dios, sulu a'fí pu anaquéej taataxié'vej ityájma, ajta uyo'ta'ityaca' i juyój, tí'ij a'fín huatóomu'vejritaj, ajta je'en jó'uunaj i tyaj jin ootyá'ítzee i Dios jimi.

¹¹ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', tipua'aj i Dios a'yan arí tyitaaxié'vej, a'yaa pu'ij tyúuxie've' tyej tyij a'yan cha'taj tyana'aj ityáj tyityahuátaxie've'en séej tyajta séej. ¹² Capu a'táj a'náj jaaséj i Dios, ajta tipua'aj tyahuátaxie've'en séej tyajta séej, Dios pu ityájma jimi séejre', ajta i ti jin taxie've' pu ajta ityájma jimi néijmi'i séeria'aj ta'mej. ¹³ A'fjna i ti jin ámiteere' tyaj i Dios jimi séejre', ti ajta a'fín tajimí séejre', a'fí pu a'fín pué'een i júuricama'ra' ti tatzájta séejre'. ¹⁴ Ityáj tu tyeríj jaaséj, a'fj tu jin a'yan tyí'xaj ti i Dios uyo'ta'ityaca' i juyój tí'ij hua' japua huatányuunyij a'fímaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua. ¹⁵ A'táj tína'aj ti a'yan tyu'taxáj yee Jesús pu yójra' pué'een a'fjci i Dios, a'fí pu i Dios jimi séejre' ajta i Dios pu ajta a'fj jimi séejre' i tyévij.

¹⁶ A'yaa tutyij a'fjna jin tyá'mua'reej, tyajta tyá'tzaahuatye' ti i Dios taxie've', ajta a'fjna i ti a'yan tyi-huá'xie've' i juxa'aj tyeftye, a'fí pu i Dios jimi séejre', ajta Dios pu ajta a'fj jimi séejre' i tyévij. ¹⁷ A'yaa pu'ij tajimí tyí'sejre' i tyaj jin taxie've', tyej tyij jitzán tyú'ca'nyej a'ájna xicáara' maj jitzán tá'xijtye'en, ji'nye ityáj tu tyámua' a'yan tyí'tyesejre' i cháanacaj japua a'yájna tí'ij ajta i Ciriístu' ji'récanya'aj tyí'sejre'. ¹⁸ Jo'maj jóoxie've', capu a'táj tyi'táj jin tyí'tz#nye'. Ji'nye i maj jin

juxie've' pu néijmi'i putyí'uurej, ajta tìpua'aj a'tíj tyí'tzìnye'ej, a'ñi pu ajta tyí'tíj jìn jajpuéetzij ja'mej. A'íj pu jìn a'íjna i tì tyí'tzìnye', a'ñi pu quee eexúj tyámua' tyihuá'xie've' i juxa'aj tyeétyee.

¹⁹ Ityáj tu hua'xie've', jì'nye i Dios pu anaquéej ityáj-ma taaxié'vej. ²⁰ Tìpua'aj s'íj a'yan tyí'xajtaj yee: "Nyáaj nu jaxie've' i Dios", ajta je'en jájcha'íria'aj i ju'ihuáara', a'ñi pu tyí'hue'tacaa. Jì'nye tìpua'aj a'tíj quee jaxie'va'aj i ju'ihuáara' tì jaaséj, capu je'ej tyí'rij tì jaaxié've'en i Dios tìquee a'náj jaaséj. ²¹ I Círíistu' pu a'íjna i nyúucar-ij jìn tyitaata'íj, tì'ij a'íjna i tì jaxie've' i Dios, che' ajta jaaxie've' i ju'ihuáara'.

A'íjna i tyaj jìn tyá'tzaahuatye' a'ñi pu a'ñin pué'een i tyaj jìn taxie've'

5 A'tíj tina'aj tì tyá'tzaahuatye' tì Jesús a'ñin pué'een i Círíistu', a'ñi pu yójra' pué'een i Dios, ajta a'íjna i tì jaxie've' a'íjci i tì yo'puáara'an pué'een, a'ñi pu ajta hua'xie've' i yójmua'mua'. ² Tìpua'aj tyáaxie've'ej i Dios tyajta a'yan rijcaj je'ej tì tyí'ijta, a'yaa tu tyá'mua'reej tyej tyajta hua'xie've' a'ñimaj i maj yójmua'mua' pué'een i Dios. ³ Tìpua'aj tyáaxie've'ej i Dios a'yaa pu ajta tyúuxie've' tyej tyij ja'rá'astijre'en je'ej tì a'ñin tyí'ta'ijtye', ajta capu muárie'rij tyaj ja'rá'astijre'en je'ej tì a'ñin tyí'ta'ijtye', ⁴ jì'nye a'íjna i tì yójra' pué'een i Dios, a'ñi pu hua'antymue'tij a'ñimaj i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta i tyaj jìn tyá'tzaahuatye' a'ñi pu taatá' tyej tyij néijmi'i jìn tyu'tyámue'tin. ⁵ A'íjna i tì tyá'tzaahuatye' tì i Jesús a'ñin pué'een i yójra' i Dios, a'ñi pu néijmi'i jìn tyu'tyámue'tij íyan cháanacaj japua.

⁶ Ajta a'náj tì i Jesús tì ajta Círíistu' pué'een ajtáhua'aj a'yan huataséjre ityájma jimi, A'yaa tu a'íjna jìn tyá'mua'reej tì'ij a'ñin huái'huaca' ajta je'ráaxirej i juxúure' tì'ij huamuí', tyajta quee jájtyij tyana'aj jìn a'yan tyá'mua'reej, sulu jájtyij jamuán ajta xúure'ej. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'ñi pu a'yan tyámua' tyá'mua'reej, ajta a'ñin pué'een i júuricamej tì jì'récán jìme' tyí'xaj. ⁷ Majta huéicaj i maj a'yan tyámua' tyá'mua'reej: ⁸ a'íjna i júuricama'ra' i Dios, i jájtyij i tì jìn huái'huaca' i Jesús, ajta i xúure'ej i tì je'ráaxirej i Círíistu' tì'ij huamuí' i cúruuj jitze, majta a'ñimaj i maj huéicaj, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyí'xaj. ⁹ A'yaa tu tyá'antzaahuaj je'ej maj tyu'taxájtaca' i tyeétyee, ajta jéetze' tyí'huíre' tyaj ja'antzaahuatye'en je'ej tì i Dios tyí'xaj, jì'nye a'ñi pu a'íjna jitze ma'can tyu'taxájtaca' i juyój. ¹⁰ A'íjna i tì

tyá'tzaahuatye' i yójra' jimi i Dios, a'ñi pu nyúucarij jitzán tyí'sejre', ajta i tìquee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa pu tyé'sejrata i Dios tì'ij i tì tyí'hue'tacaa, a'íjna jìme' tìquee ja'tzaahuatye' je'ej tì i Dios tyu'taxájtaca' i juyój jitze ma'can. ¹¹ A'íjna i nyúucarij i Dios tì jaataxájtaca' a'ñi pu a'ñin pué'een i tì taatá'sij tyej tyij júurij huatyá'itzeere'en, ajta a'íjna i júuricamej a'íj pu jitze eerányinyii i yójra' i Dios. ¹² A'tíj tì jimi séejre' a'íjna i tì yójra' pué'een i Dios, a'ñi pu júurij huatyá'itzeere'ej jusén jìme', ajta i tìquee jimi séejre' capu júurij ta'mej.

¹³ A'yaa nu mua'ajmaj tyajá'muayu'se'ej mu siaj tyá'tzaahuatye' a'íjci jimi i yójra' i Dios, siaj sij jáa-mua'reej siaj júurij huatyá'itzeere'en jusén jìme'.

¹⁴ Jitzán tu tyí'ca'nyej i Dios, jì'nye a'yaa tu tyá'mua'reej tì jìn tìpua'aj tyí'tíj tyaatáhuavii je'ej tì a'ñin tya'ajxié'vi'ra', a'ñi pu tanamuajran. ¹⁵ Ajta a'yájna tyati'ij tyá'mua'reej tì i Dios tanamuaj je'ej tyaj tyí'tíj tyaatáhuaviiiraj, a'yaa tu tyajta tyáamua'reej tyaj a'yan tyé'ejcha'ij je'ej tyaj tyí'tíj tyaatáhuaviiiraj.

¹⁶ Tìpua'aj s'íj a'yan tyé'sejra tì i ihuáaria'ra' tyí'tíj jìn je'ej pua'aj ricij, tìquee a'yan tyá'ci'puaj tì'ij a'íjna jìn huámu'nyij, che' jìme' jaatáhuaviiij i Dios, ta'aj ij i Dios jaatá'an tì júurij tá'ra'nyij, tìpua'aj tyí'tíj jìn a'yan rijcaj tìquee jací'puaj tì'ij a'íjna jìn huámu'nyij. A'yaa pu ajta tyí'sejre' i tì jìn a'tíj ootyá'itzeerej tì'ij ajta a'íjna jìn huámu'nyij, a'íjna jìme' canu a'yan tyajá'mua'ijtye' siaj a'íjna jìn jaatáhuaviiij. ¹⁷ Néijmi'i i maj jìn je'ej pua'aj ricij, a'íj mu jìn juxana'cìre', ajta pu ityájma jimi séejre' i maj jìn á'itzeere', i tìquee a'yan tyihuá'ci'tyij mej mij a'íjna jìn huácu'nyij.

¹⁸ A'yaa tu tyá'mua'reej tìquee tyí'tíj jìn á'itzeere' a'íjna i Dios tì jimi séejre', jì'nye a'ñi pu i yójra' i Dios jacha'ij, ajta a'íjna i tì je'ej pua'aj een capu je'ej joorej a'íjci i a'tíj. ¹⁹ A'yaa tu tyá'mua'reej tyaj i Dios jitze ajtyáma'can, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'ñi pu tyihuá'ijtye' i xiéjnyu'carij tì je'ej pua'aj een. ²⁰ A'yaa tu tyajta tyá'mua'reej tì i yójra' i Dios yatanyéj, ajta taatá' tyej tyij yó'itej tá'ra'nyij, tyajta jáamua'tyij a'íjna i tì jì'récán jìme' Dios pué'een. A'íj tu jitze ajtyáma'can i yójra' i Dios, a'ñi pu'ij a'ñin pué'een i Jesús tì ajta Círíistu' pué'een. A'ñi pu a'ñin pué'een i Dios tì jì'récán jìme' séejre', tì ajta taatá'sij tyej tyij júurij tá'ra'nyij jusén jìme'. ²¹ Mu siaj yójmua'mua' pué'een, siata'aj tyámua' tyityahuóocha'ñin a'ñin ma jimi i maj hue'tzij jìn jusejrataj.

2 Juan

Juan pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yaa nu já'muatyojtye' mua'ajmaj i Dios ti jamua'antyíhuoo siajta mu siaj hua' jitze ajtyáma'can. A'yaa nu ji'réc'can jime' tyaja'-muaxie've', nyajta quee nyáaj nyana'aj, sulu majta mu néijmi'i i maj jamua'tyej i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ² A'yaa nu a'fjna jin tyaja'muaxie've' a'fjna jime' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ityájma ti jimi séejre', ajta tajimí séeria'aj ja'mej jusén jime'. ³ Che' a'fjna i Dios i tyaj jajvástara', ajta i Jesús ti Ciríistu' pué'een, i ti ajta yójra' pué'een i Dios, miche' a'fjin tyámua' tyajamaatyátoonyij, majta jamua'ancu'vaxi'in, majta jamuaatyápua'ritye'en ja'mua tzajta', siaj sij ji'réc'can jime' tyámua' tyityetyúucha'ij, siajta huóoxie've'en séej siajta séej.

A'fjna i nyúucarij ti ta'ijtye' tyej tyij huátaxie've'en séej tyajta séej

⁴ Jéehua nu huatányetyamua'vej nyati'ij jáamua'reeri', maj séecan i maj ja'mua jitze ajtyáma'can tyámua' tyityetyúucha'ij, a'yájna ti'ij tyitaata'ij a'fjna i Dios i tyaj jajvástara'. ⁵ Ajta ijíij, nye'ihuáamua' mu nyaj já'-muaxie've', a'yaa nu tyaja'muahuaviij siaj huóoxie've'en séej siajta séej. Canu tyi'tfj jin jájcuan jime' tyajámua'yuse'ej, sulu a'fj nu'uj i nyúucarij i ti jájcuaaj imuáj ityájma jimi huatyátuihuaca'. ⁶ A'fjna i tyaj jin taxie've', a'yaa pu tyé'miteere' tyaj a'yan huárinij je'ej ti i Dios tyi'ta'ijtye', ajta i nyúucarij i ti jin

tyi'ijta, mua'aj xu seríj jájcuaaj imuáj jáanamuaajri' ti a'yan tyúuxie've' siaj tyámua' tyityahuóoxie've'en.

⁷ Ji'nye mua'aj xu a'yan cñnyej i cháanacaj japua hua' tzajta' a'fimaj i maj já'muacuanamuaj, i maj majta quee a'yan tyá'mua'tyej i Jesús ti a'fjin Ciríistu' pué'een ti ajta huatyóotyevistaca'. A'fimaj i maj a'yan een, a'fj mu a'fjin pué'een i maj tyú'cuanamuaj, majta jájcha'ñre' i Ciríistu'. ⁸ Tyámua' xu'uj mua'aj, tyej tyij quee yó'rieenyij i tyaj jin tyu'muáriej ja'mua jimi, sulu tyej tyij néijmi'i ancuriáan i tyaj jaamué'tij i Dios jimi.

⁹ A'tfj tina'aj ti a'yan rijcaj tyi'tfj jime' je'ej ti jusfj tyéejtyoj, ajta quee já'astyaj je'ej ti i Ciríistu' tyitaamuá'tyej, capu i Dios séejre' a'fjna jimi i a'tfj, ajta a'fjna i ti a'yan ricij je'ej ti a'fjin tyitaamuá'tyej a'fj pu jimi séejre' i Dios ajta a'fjci jimi i yójra'. ¹⁰ Tipua'aj sfj a'tfj já'-muamuaariaj ajta quee já'astyaj a'fjci i nyúucarij, caxu jatyojtya'aj, caxu siajta jaataxié've'en i juchéj, ¹¹ ji'nye a'tfj ti jaatatyójtye'en, a'fj pu jamuán ajta je'ej pua'aj rinyij.

I nyúucarij ti jin hua'tyojtye' ti ajta jin ja'antypuá'rij

¹² Jéehua pu óoche' i nyaj tyajámua'ixaatya'mui', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj jamuaaté'exaatye'en a'fjci jitze i yu'xarij. A'yaa nu tyi'ijchó've' nyaj a'áa jó'me'en ja'mua jimi, nyej nyij jamuaaséeran a'yan nyetyajamuaaté'exaatye'en, tyej tyij néijmi'i huátatya-mua've'en.

¹³ A'fimaj i yójmua'mua' a'ihuáara' ti íiti' i ti ajta i Dios hua'antyíhuoj, a'fj mu majta yajámua'tyojtye'.

3 Juan

Juan pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj i nyaj vásti' pué'een, yanuj muatyojtye' muéetzij Gayo mu nyaj muaxie've', a'íjna i ti ajta tzáahuatyí'ra'aj jin hua'xie've'.

² Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', a'yaa nu tyá'huoo i Dios jimi, tí'ij a'yájna tí'ij tyámua' tyí'muahuire', pajta néijmi'i jin tyámua' een, a'yaa nu tyá'huoo pej pij quee tyi'ijcuí'nyej. ³ Jéehua nu huatányetyamua'vej matí'ij séecan yará'aj i ta'ihuáamua', majta naaté'exaa paj tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyi'tyía'cha'ij a'íjna jitze i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna. ⁴ A'íñ pu a'íñ pué'een i nyaj jin huápuí'ij huatányetyamua'vej a'íjna i nyaj jáanamua' maj tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyi'tyúucha'íj i nyiyóojmua'.

⁵ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', xá'puí' paj ricij a'íjna jime' je'ej paj tyi'tíj jin tyihuá'huire' i ta'ihuáamua', ajta jéetze' a'íjma jimi i maj séej chuéj japua ja'ráacij. ⁶ A'íñ mu jaataxájtaca' hua' jimi i maj justí'rii i paj jéehua hua'xie've' i axa'aj tyeftye. A'yaa nu tyí'muahuavij paj huo'táhuire'en tí'ij quee tyi'tíj huá'tzi-itya'aj matí'ij jó'cñnyej, a'yájna tí'ij tya'ráanajchi i Dios. ⁷ Ji'nye a'íñ mu a'íjna jin muja'ráacij mej mij i Ciríistu' jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, majta quee tyi'tíj ancúriáa' a'íjma jimi i maj quee tyá'tzaahuatye'. ⁸ A'íñ pu jin a'yan tyúuxie've' tyej tyij ityáj tyámua' tyihuo'tyé-jeevej, tyajta huo'táhuire'en a'íjna jime' tyaj huó'ixaatye'en nyúucarij ti i Dios jimi já'ma'can.

Diótfefes pu je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj

⁹ Nyáaj nu nyeríj tyihuo'ta'ítyi'ri' a'íjma i maj a'áa jóosi'rii, ajta i Diótfefes capu ja'rá'astej i tyaj jin antyítamua'reej, ji'nye ja'ráanajchi ti néijmi'i jin antyúumua'reeraj. ¹⁰ A'íñ nu jin nyatí'ij a'áa ja'tanyéj ja'mua jimi, nyáaj nu jajtyá'xí'sij, ji'nye a'íñ pu je'ej pua'aj tyí'taxaj hue'tzij jime'. Ajta capu a'íñ na'aj jin jutya-mua've'ej, sulu capu ajta hua'xie've' i ta'ihuáamua', ajta je'en huá'ijmuej a'íjma i maj jaxie've' maj huo'taxié've'en, a'íñ pu'ij huá'muaritye' i maj justí'rii.

¹¹ Nye'ihuáara' mu nyaj muaxie've', capáj tyi'tíj jin je'ej pua'aj rijcay, sulu pata'aj tyámua' tyi'tyía'cha'ij. A'íjna i ti tyámua' tyi'tyúucha'íj Dios pu jitze ajtyáma'can, ajta i ti je'ej pua'aj ricij, capu jamua'tyej i Dios.

¹² Majta néijmi'i mu tyámua' tyá'xaj a'íjci i Demetrio, ajta a'yan tyi'ja'yájna ti a'íñ tzáahuatyí'ra'aj jin tyámua' tyi'tyúucha'ij. Ityáj tu tyajta a'yan tyá'xaj a'íjci i Demetrio, pajta muáaj a'yan tyá'mua'reej tyaj ji'récán jime' a'yan tyaataxájtaca'.

I ti jin ja'antypuá'rij

¹³ Jéehua nu tyí'mua'ixaatya'muí', nyajta quee a'yan tyá'xie've' nyaj tyimuaatayú'se'en i yu'xarij jitze, ¹⁴ ji'nye a'yaa nu tyá'xie've' nyaj jiye'tzín muéetzij jimi ja'tanyéj nyej nyij muaséeraj nyetyimuáa'ixaatye'en.

¹⁵ Che' i Dios tyámua' tyimuaatá'an a'tzájta'. A'íñ mu yámuatyojtye' i maj muamua'jtye. Pata'aj néijmi'caa i nyaj tyámua' naa tyihuá'muajtyej huatatyójtje'en nye-jitzé ma'can.

Judas

Judas pu hua'tyojtye'

1 Nyáaj i Judas, i nyaj tyí'huüre' a'fjna jimi i Jesús ti ajta Ciriístu' pué'een, nyáaj nu juutzájra' pué'een a'fjci i Santiago, yanuj já'muatyojtye' mua'ajmaj i Dios ti jamuaatajé a'fjna i tyaj jajvástara', a'fñ pu ja'-muacha'ij a'fjna jimi i Ciriístu'. ² Siata'aj ja'ancuriá'an i Dios ti jin jamua'ancu'vaxij, siata'aj tyámua' eenye'en i jutzájta', sij sij huóoxie've'en séej siajta séej.

A'fñmaj i maj hue'tzij jin tyihuá'mua'tyej (2 P. 2:1-17)

³ Nye'ihuáamua' mu nyaj já'muaxie've', a'yaa nu jée-hua tyá'xie've' nyaj tyajamuaatayú'se'en a'fjna jitze ma'can i Dios ti jin tajapúa huatányuusij, ajta ijíj ca'nyíjra'aj pu nyatá'caa nyej nyij tyajamuaatayú'se'en, nyajta jamuaatáhuavij sij sij a'fjna jin huatyényo'se'en i nyúucarij i sij jitzán tyá'tzaahuatye' i Dios ti mua'ajmaj jimi jaatyájttoo mu sij tyámua' een. ⁴ Ji'nye séecan mu avíitzij jin antyóonaxcaca' ja'mua jamuán, a'fñ mu a'fñ pué'een i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. A'fñ mu je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta hue'tzij jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, a'yaa mu mij a'fjna jin tyá'hue'taj i tavástara', a'fñma pu'ij a'yan tyí'ci'tyij mej mij a'yan tya'ajpuéetzij muá'ra'nyij je'ej ti ará'tyeej tyé'yu'si'huaca'aj i yu'xarij jitze.

⁵ Tyij siajta seríj mua'aj jamua'reej, a'yaa nu tyá'xie've' sij jo'támua'reej ti'ij i tavástara' hui'rájtoj a'ájna a Egipto a'fñma i jutyétyeristyamua', aj pu'ij hua'antyipua'rij a'fñmaj i maj quee ja'antzaahuaj. ⁶ Majta a'fñmaj i maj tajapúa tyí'huüre' i maj quee ja'rá'astej je'ej maj tyí'tfj jin tyitye'entyúumua'reeriaca'aj, sulu a'yaa mu tyaatáxaahuataca' i maj jin tyityetyú'uuca'aj, Dios pu hue'tyáanaj jo'tij jo'tfca', ta'aj ij puéjtzij huo'tá'an a'ájna xicáara' jitze ti'ij néijmi'caa á'xijtye'en. ⁷ A'yájna ti'ij tye'mej a'fñma jimi i maj tajapúa tyí'huüre', a'yaa pu ajta tyihuó'ruuj a'fñmaj i maj Sodoma já'chajca'aj, majta a Gomorra, majta séecan i maj avéjri' huacháatima'caa, i maj majta huóoxana'cirej tyí'tfj jime' ti quee xá'pui'. A'fñ mu jin jaa-puéjtzitariaca' a'fjna jime' i tiéj jime' tiquee a'náj já'-mui'nyij, a'fñ pu'ij jitze ámiteere' tyej tyij jáamua'reej.

⁸ Majta a'fñmaj i maj avíitzij jin je'ej pua'aj ricij je'ej ti tyihua'ránajchi, a'fñ mu majta je'ej pua'aj jáaruuj i jutyévij, majta jaatyáxaahuataca' i tavástara' ti jin antyúumua'reej, majta je'ej pua'aj tyihuá'xaj a'fñmaj i maj tajapúa já'sejre', i maj va'cán jin tyityetyu'uj. ⁹ Ajta a'fjna i Miguel i ti va'cán jin tyi'tyéjvee u tajapúa, ti'ij hu-

atyéenyosej i tyiyáaru' jimi, a'fjna jime' i tyévira' i Moisés, capu ahuóoca'an ti je'ej pua'aj tyaatájeevej a'fjci i tyiyáaru', sulu a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: "Che' i tavástara' muajtyá'xi'in." ¹⁰ Majta a'fñmaj i tyétyacaa a'yaa mu je'ej pua'aj tyá'xaj i maj quee jamua'tyej, ajta je'ej ti tyí'tfj tyihuá'miteeraste', a'yaa mu tyéetyoovej mati'ij i ya'muáatye' i maj quee tyojó'itej, a'fñ mu mij jin jujfñmua'aj óopua'ritye'en.

¹¹ Dios pu puéjtzij huo'tá'sij a'fñmaj. Ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj ricij ti'ij a'fjna i Caín. Majta a'fjna jin aj-tacíj mej túmii huamué'tin, a'yájna ti'ij huaríj a'fjna i Balaam, ajta a'fjna i Coré, a'fñ mu mij jin cui'nyij. ¹² A'fñ mu mij tyévi'si' séejre' jo'siaj jóosi'rii sij sij néijmi'i tyú'cua'nyij a'fjci jime' sij juxie've', a'fñ mu mij majta tyí'cua'caj ja'mua jamuán, majta jutyamua've'ej ya'caa, majta quee tyí'tfj ja'astej. A'fñ mu jujfñmua'aj mana'aj jucha'ij. A'yaa mu een ti'ij jéetirij maj quee jitzán vi-jvi'yej, sulu áacaj pu'uj jáatisij. A'yaa mu majta een ti'ij ciyéj tiquee taca', ti'ijta xíjcata' putyí'rijcaj, mu'ríj hua'puaj huácuij majta éejcutyijhuaca' jo'maj ja'riá'-vaaca'aj. ¹³ A'yaa mu een ti'ij i jájtyij ti atyúuta'huaj ca'nyiin jime', ajta jitzán cuémuxa'aj ájnyinyij ti a'fñ pué'een je'ej maj tyí'tfj jin tyévi'si' huaríj. A'yaa mu majta een ti'ij xú'ra'vej i maj jó'juhua'an jo'tij jo'tfca', a'yaa pu'ij tyihuá'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij jéehua huápu'ij jo'tfca'.

¹⁴ Ajta i Enoc, a'fjna i ti aráahua'puaj pué'een i maj Adán jitze eeráma'can, a'fñ pu a'yan tyihuo'té'exaaj i tyeétyee i Dios jitze ma'can tijin: "Nyáaj nu jaaséj i tavástara' ti aje'cáma'ca'aj hua' jamuán i maj mui'ij i maj tajapúa tyí'huüre', ¹⁵ a'fñ pu jin yava'cányesij ti'ij huo'xíjtye'en néijmi'caa i maj je'ej pua'aj huaríj, ajta a'fjna jin huá'xijtye'en i maj jéehua huápu'ij je'ej pua'aj tyí'xajtaca'aj i Dios jimi." ¹⁶ A'fñ mu néijmi'i jin junyuuste' i maj nyinyu'cacuj, majta a'yan tyá'huoo je'ej ti tyí'tfj a'fñma jimi tyúuxie've'. Jéehua mu óotzaahuatye' a'fjna jime' je'ej maj jujfñmua'aj tyúuxaj, majta hua'xaahuaj i tyeétyee, mej mij tyí'tfj jin huo'tyá-mue'tin.

Ca'nyíjra'aj pu hua'tá'caa a'fñma i maj tyá'tzaahuatye' mej mij huatóotyamua've'en

¹⁷ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'-muaxie've', siata'aj jo'támua'reej je'ej maj tyu'taxájtaca' a'fñmaj i tavástara' ti ajta Ciriístu' pué'een ti hua'an-tyíhuoj, ¹⁸ a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin: "A'ájna ti'ij arí néijmi'i tye'entyipúa'risime'en, a'fñ mu huataséjre'sij i maj tyihuá'xaahuaj, i maj a'yan tyi'tyucha'fñ muá'ju'un

je'ej ti a'ñjma tya'ráanajchi, a'ñjna jime' i ti je'ej pua'aj een." ¹⁹ A'ñ mu a'ñin pué'een i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'-caa i tye'ítyee mej mij jé'ta' huácñnyej, a'ñ mu jujñ-mua'aj jájtyo je'ej maj tyi'tíj jin ríci, majta quee jitzán aróoca'nyej i júuricama'ra' i Dios.

²⁰ Siajta mua'aj, nye'ihuáamua' mu nyaj já'-muaxie've', siata'aj tyámua' eenye' i siaj jitzán tyá'tza-ahuatye'. Siata'aj jitzán arooca'nyáaj i júuricama'ra' i Dios huatyényuunyij. ²¹ Siajta tyámua' ty-ityahuóocha'ñin a'ñjna jime' i Dios ti jin já'muaxie've', siaj sij jajchó've'ej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, a'ñjna i ti jin tá'cu'vej a'ñ pu jin taatá'sij tyej tyij júurij hu-atyá'itzeere'en jusén jime'.

²² Siata'aj hua'ancu'vajx'i'ñ i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye'. ²³ Siata'aj séecan japua huatányuunyij

mej mij quee huatyátaanyij, siajta séecan áancu'-vaxi'ñ, siajta tyámua' tyityahuóocha'ñin a'ñjma jimi, ji'nye jéehua mu huápu'i'ij xána'visi' huasé'rin a'ñjna jime' i maj ootyá'itzee i Dios jimi.

I nyúucarij ti uve'tyáatican jin tyé'tyojtzi're' i Dios

²⁴ Ajta a'ñjna i ti néijmi'i putyí'uurej ti tyámua' tyaja-muáacha'ñin siaj sij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en, a'ñ pu jamuaataséjrataj jujimí jo'tij naa jo'éen, siata'aj sij huatóotyamua've'en, ²⁵ ajta i Dios ti sñij na'aj pué'een, i ti tajapuá huatanyúj, tyiche' a'ñ tyu'tatyójtzi're'en, ji'nye a'ñ pu va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta néijmi'i jin tyí'ij-ta, a'ñjna jitze ma'can je'ej ti huaríj i tavástara' Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, ti'ij na'aj jájcuaj imuáj, ajta ijíij, ajta jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

El Apocalipsis

Ī nyúucarij ti jin uhuatyóochej

1 A'í pu a'ñin pué'een i nyúucarij i Dios ti jaaté'exaa a'ñjci i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, ta'aj ij i Círíistu' huo'taséjratye'en a'ñmaj i maj jahuüre', je'ej ti jiyet'zín atyojo're'nyesij. Círíistu' pu'ij séej jo'ta'ítyaca' i ti tajapuá tyí'huüre', ti'ij jaataséjratye'en a'ñjci i Juan,

2 a'ñ pu'ij já'mua'ixaatye' i nyúucarij ti a'yan tyi'ja'yájna, ajta tyámua' tyá'mua'reej a'ñjci i nyúucarij ti Dios jimi já'ma'can, a'ñjna jime' je'ej ti huaréj i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een.

3 Che' huatóotyamua've'en a'ñjna i ti huá'ixaatye' i nyúucaria'ra' i Dios, miche' majta huatóotyamua've'en i maj janamuaj, majta ja'tzaahuatye' a'ñjci i nyúucarij, j'i'nye pu'ríj t'in a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij a'yan tye'mej je'ej ti tyé'yu'si' a'ñjci jitze i yu'xarij.

Juan pu hua'tyojtye' a'ñjma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta' ti aráahua'puaj tya'rá'asej

4 Nyáaj i nyaj Juan pué'een, nyáaj nu já'muatyojtye' mu siaj arahua'puaquej jusi'rii a'áa ti huataca'aj a Asia. Siata'aj ja'ancuriá'an i ti jin tyámua' tyajamuaatá', ajta jamuaatyápua'ritye'en i ja'mua tzajta', a'ñjna ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, ti ajta íjij séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej, miche' majta tyámua' jamuáa'uurej i júuricamej i maj aráahua'puaj ará'asej i maj a'áa já'sejre' jo'tij i Dios jo'tyájcay i ípuárij japua, 5 che' ajta a'ñin tyámua' tyajamuáacha'ñin a'ñjna i Jesús ti ajta Círíistu' pué'een, i ti néijmi'i jin tyámua' een, ajta a'ñin pué'een i ti anaquéj huatájuuriaca', ajta a'ñjna jin antyúumua'reej ti tyihuo'ta'íjtye'en néijmi'caa i maj tyityatatyíj íyan i cháanacaj japua. Círíistu' pu taxie've', ajta juxúure' jin tyu'nájchitaca' ti'ij tajapuá huatányuunyij i tyaj jin ootyá'ítzee i Dios jimi, 6 a'ñ pu taatá' tyej tyij jamuán tyu'ta'íjtaj, ajta ta'antyíhuo tyej tyij tyu'tyáhuüre'en a'ñjci jimi i Dios ra', i ti ajta jajvástara'. Che' a'ñin huápu'ij naa huasé'rihua'an, ajta néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj jusén jime'. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

7 Círíistu' pu jéetirij jitze aje'cáamej. Néijmi'i mu jaséjran, a'ñ mu majta jaséjran i maj jaajé'caj, majta néijmi'i i tye'fye matí'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'ñ mu juyiinyen matí'ij jaaséej. Che' a'yan tyá'ra'nyij.

8 "Nyáaj nu a'ñin pué'een i ta'nájcaj, nyajta i tu've'tya-ijtj", a'yaa pu tyí'xaj a'ñjna i tavástara', ti ajta Dios pué'een i ti néijmi'i putyí'uurej, i ti ajta jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, ajta i ti jusén jin séeria'aj ja'mej.

Juan pu jaaséej a'ñjci i Círíistu'

9 Nyajta nyáaj Juan, i nyaj já'mua'ihuaara' pué'een, nyajta nu jimi séejre' i Jesús a'ñj nu jin nyajta ja'mua jamuán tyu'ta'íjtaj i Dios jimi, nyajta ja'mua jamuán jajuéetzij na'mej tyej tyij néijmi'i jin tyo'táviicue'. A'yaa nu tyihuo'ixaaj i nyúucaria'ra' i Dios, nyajta jaaxájtaca' je'ej ti huaréj i Jesús, a'ñj nu nyij jin a'áa já'nami'hua-ca'aj jo'tij ja'ráahuachij a jáata' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Patmos. 10 Ti'ij a'ájna putyí'rjca matí'ij pua'aj jana'michej i tavástara', a'ñ pu i júuricama'ra' i Dios a'yan rájve nyéetzij jimi, nyati'ij nyij jáanamujri' ti nyahuárita' a'téj ca'nyíin jin naatajé, a'yaa pu namuajri-a'ca'aj ti'ij tipua'aj a'téj ucáajijhua i a'huáj jitze, 11 a'yaa pu tyí'nye'ixaatya'ca'aj tijin:

—Ootyéeyu'xaj i yu'xarij jitze je'ej paj tyi'téj tyí'sej, pajta je'en huo'ta'ítyi' i maj arahua'puaquej jusi'rii i Dios jimi, a'áa ti huataca'aj a Asia, a'ájna a Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, ajta a'ájna a Laodicea.

12 Nyati'ij nyij ooré'nyeeriaca' nyej nyij jaaséej a'téj ti tyí'nye'ixaatya'ca'aj, nyati'ij a'yan huaréj aj nu nyij arahua'puácaa huaséj i cantyíj ti japuan antyítaa á'y-i'ij, ajta ooroj jin taavijhuaca'aj, 13 ajta a'ájna jé'ta' jo'tij ja'antyitátzajmee, séj pu a'áa huatyávaaca'aj ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyéj, a'yaa pu eenye' tyi'tyéhcay-ca'aj cáanarij jime' ti t'í'ij, ajta puásij jin ahuóoj'ca'ca'aj ti ooroj jin taavijhua. 14 Cuéeinavi'can pu cácipua-ca'aj, ti'ij muxáj a'yájna ti'ij ajta huasé'rin i séerij, ajta i j'sáara' a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tiéj. 15 Ajta i icájra'an a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyi'téj ti me'estij, huápu'ij pu naa tyi'tyama'astájy'caa, ajta ti'ij tyí'xajta-ca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jo'tij ja'ancáamui'yey ti tyájjuhuanaj ca'nyíin jime'. 16 Ajta i jumuáca'ta' puj-mua' pu arahua'puácaa i xú'ra'vej iityáaca'aj, ajta i tyényi'tze' pu éejnyinyiica'aj i chúun ti huápu'ij tyi'tziz ajta juxa'aj tya'antámuamuaa. Ajta i nyéerima'ra' a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij i xicáj ti néijmi'i jin eerájxirej.

17 Nyati'ij jaaséej, aj nu nyij arájvej jo'tij ja'ra'ñcajme, ya cuxáa naamuí'. Aj pu'ij a'ñin na'ajtamuariej i jumuáca'ta' ti pujmua' jime' i jumuáca', ajta a'yan tyi-naaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tzi'nye'ej, nyáaj nu a'ñin pué'een i nyaj anájcaj, ajta i nyaj uvé'tyajtj, 18 nyajta a'ñin pué'een i nyaj júurij. Nyáaj nu huámu'ijca, nyajta íjij nu jusén jime' júurij. Nyáaj nu a'ñjna jin antyínyamua'ree nyaj hue'tyáanaj jo'maj já'cui'nyij, na'ríj nyaj hui'rátoonyij.

19 Ootyéeyu'xaj i paj períj jaaséej, je'ej ti íjij tyi'téj tyí'se-

jure' ajta je'ej ti tye'mej majca'huáye. ²⁰ A'yaa pu hu-atóomua'aj je'ej paj tyi'táj tyu'séj, i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej i paj huo'séj i nyaj hui'tyáaca'aj nyamuáca'ta' pujmua', ajta a'ájna i ti aráahua'puaj ará'asej i ti cantyíj jitzán antyítaa á'yi'ij ti ajta ooroj jin taavijhua: I xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, a'áj mu a'áj pué'een i maj tajapuá tyí'huüre' majta a'ájna jin antyúumua'reej mej mij huó'cha'áj i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta', ajta i ti aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán i cantyíj antyítaa á'yi'ij, a'áj pu a'áj tyi'pué'een i tyeyúuj aráahua'puaj ti tya'rá'asej.

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'ájma jimi i maj Éfeso jóosi'rii

2 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'ájci i ti a'ájna jin antyúumua'reej ti huó'cha'áj a'ájma i maj a'áa jóosi'rii a Éfeso ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ájna i ti hui'tyáa' i jumuáca'ta' pujmua' i xú'ra'vetyee i maj aráahua'puaj ará'asej, ajta a'áa ja'yi'vej jo'tij ja'antytáatimee i ti ooroj jin taavijhua. ² Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyityetyúucha'ij, nyáamua'ree siaj jéehua tyí'muarie' siajta jéehua á'viicue're', siajta quee hua'xie've' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij. Siajta seríj huo'mua'aj i maj a'yan tyúusejrataca'aj maj a'áj pué'een i Dios ti hua'antýhuoj, ma' ajta quee camu a'áj pué'een, a'yaa xu sij tyihuo'taséjrataca' maj a'áj pué'een i maj tyí'hue'taca. ³ Jéehua xu jajxié'vi'ra'aj siaj sij néijmi'i jin tyo'táviicue', siajta a'ájna jin jajpuéet-zij, nyejitzé ma'can. ⁴ Nyajta nyáaj nu jamuaeté'exaatye'ej i siaj jin ootyá'itzeerej nyéetzij jimi, a'ájna jime' siaj quee che' a'yan tyí'nyaxie've' siati'ij anaquéej tyí'nyaxie'va'ca'aj. ⁵ A'áj xu jin jo'támua'reej jo'siaj tyi'táj jin jo'tyá'itzee nye jimi, siajta seequéj tyú'mua'tyij, a'yájna siati'ij anaquéej tyityetyúucha'íca'aj. Ajta títua'aj sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi jo'ma'aj na'mej, nyej nyij jamuá'ari' a'ájna i ti anty-itátzaj i ti ja'mua jimi séejre', a'yaa nu rinyij títua'aj sequée seequéj tyú'mua'tyij i Dios jimi. ⁶ Maj siajta mua'aj, xá'pu' xu ricij a'ájna jime' siaj quee jaxie've' je'ej maj ricij a'ájma i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijn nicolaítas, i nyaj nyajta quee nyáaj hua'xie've'. ⁷ A'ájna i ti iityánamuaj, che' jáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'ixaatye' a'ájma i maj jusi'rii i Dios jimi. A'ájma i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij maj jáacua'nyij a'ájna jitze ti séejre' i ciyéj ti jin júurij tá'ra'nyij, a'áa ti ja'távej jo'tij huápu'ij naa jo'éen i Dios jimi."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'ájma jimi i maj Esmirna jóosi'rii

⁸ Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'ájci i ti a'ájna jin antyúumua'reej ti huó'cha'áj a'ájma i maj a'áa jóosi'rii a Esmirna ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ájna i ti a'nájca, ti ajta a'áj pué'een i tu've'tyajtj, a'ájna i ti huamu' ajta je'en huatájuuriaca'. ⁹ Nyáaj nu jamua'reej siaj jajpuéetzij, siajta quee je'ej tyéejviicue', maj siajta mua'aj nyéetzij jimi xu chítyaanyij pué'een. Nyáaj nu ja-

mua'reej maj je'ej pua'aj tyaja'muaxaj, a'ájma i maj a'yan tyúusejrataca'aj maj a'ájci jitze ajtyáma'can i Israel, ajta capu a'yan tyi'ja'yájna, sulu a'áj mu a'áj pué'een i tyiyáaru' maj jimi jusi'rii. ¹⁰ Caxu tyí'tzínnye'ej je'ej siaj tya'ajpuéetzij xá'ju'un, ji'nye a'ájna i tyiyáaru', a'áj pu séecan mua'ajmaj jamue'tyánasij, a'yaa pu'ij néijmi'ca' tyajamuaatyésejra títua'aj sianá'astijre'ej nusu sequée, siajta tamuáamuata' xicáj jajpuéetzij xá'ju'un. Tyámua' xu néijmi'i jin eenye' siajta tyo'táviicue' nyéet-zij jimi, títua'aj majamuáacui'nyij, nyáaj nu jamuaatf'tye'sij i cúruun i siaj jin júurij xá'ju'un jusén jime'. ¹¹ A'ájna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'ixaatye' a'ájma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta': Majta a'ájma i maj néijmi'i jin tyu'tyámue'tin, capu huá'ci'tyij maj jajpuéetzij muá'ra'nyij mat'ij a'ájma i maj majtáhua'aj cui'nyij."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'ájma jimi i maj Pérgamo jóosi'rii

¹² Pata'aj pajta tyaata'ityi' a'ájci i ti a'ájna jin antyúumua'reej t'ij huó'cha'áj a'ájma i maj a'áa jóosi'rii a Pérgamo ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ájna i ti ji'tyéechuuj i chúun ti juxa'aj tya'antámuamua. ¹³ Nyáaj nu jamua'reej siaj a'áa jo'cháatimee jo'tij tyejé'ijta' a'ájna i tyiyáaru', siajta mua'aj síoche' xu ná'astijre' nyéetzij. Caxu jaatáxaahuataca' siaj nyéetzij ná'tzaahuatye', caxu siajta a'ájna xicáara' jitze t'ij a'áj séjria'ca'aj i Antipas, ti tyámua' éenye'ej nyéetzij jimi, a'áj mu jaajé'caj a'ájna jo'tij tyejé'ijta' i tyiyáaru'. ¹⁴ Maj siajta mua'aj, tyi'táj xu jin ootyá'itzeerej nye jimi, a'áj mu ja'mua jimi séejre' i maj ja'astej a'ájci i nyúucarij i ti jin tyihua'mua'tyej a'ájna i Balaam, i ti ajta a'yan tyaamuá'tyej a'ájci i Balac t'ij hue'tzij jin huo'mué'tij a'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can, mej mij tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'támu'vejritaca' a'ájma jimi i saánturij, ajta mej mij huóoxana'cure'en. ¹⁵ A'áj mu majta ja'mua jimi séejre' i maj quee jaxie've' maj ajtác'nyej a'ájna jitze i huá'yi'raj i maj a'yan hua'tamuá'muaj tijn nicolaítas. ¹⁶ A'áj xu jin siata'aj siajtáhua'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, na'riij sequée a'yan huárinyij, nyáaj nu ja'mua jimi ja'tanyésij, nyej nyij huo'tanyó'si'tye'en a'ájma i a'ájna jime' i chúun ti nye tyenyij jitze éejnyinyii. ¹⁷ Ajta a'ájna i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamuaaj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihua'ixaatye' a'ájma i maj jusi'rii i tyeyúuj tzajta'. Majta i maj tyu'mué'tin, a'yaa nu tyihuo'tá'sij mej mij jáacua'nyij i cue'ráj ti jútye' já'ma'can, nyajta nu tyetyéj jaatátistej ti cuéinara', i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti a'ájna jájcuan arí antyapuaaj, ajta quee a'táj jamua'ree je'ej ti tyé'yu'si', sulu a'áj pu'uj i a'táj jamua'reej i nyaj jaatátistej a'ájci i tyetyéj."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'ájma jimi i maj Tiatira jóosi'rii

¹⁸ Pata'aj pajta a'yan tyaata'ityi' a'ájci i ti a'ájna jin antyúumua'reej ti huó'cha'áj a'ájma i maj a'áa jóosi'rii a Tiatira ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj i yójra' i Dios, i ti ajta a'yan eenye' ava'j'i'síjme' t'ij tiéj ti atyúumemej, aj-

ta me'estíican iira'ñicajmee tí'ij coobre maj jacámejri':
 19 Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyí'táj jin ricij;
 nyáamua'ree siaj tyámua' tyúuxie've' sñij ajta sñij, i siaj
 jitzán tyá'tzaahuatye', siajta huá'huire' i séecan néi-
 jmi'i jin setye'víicue'raj, siajta ijíj, jéetze' xu seríj tyá-
 mua' ricij sequée anaquéej. 20 Ajta a'ñ pu quee
 na'ráanajchij siaj tzáahuatyi'ra'aj jimi: tyícha'ñij a'ñci i íi-
 taj ti a'yan ántyapua'j tijin Jezabel, i ti a'yan tyúuxaj ti i
 Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'ñ pu'ij hue'tzij jin tyihuá'-
 mua'tyej i maj nye jimi séejre', mej mij huóox-
 ana'cire'en, majta tyú'cua'nyij i cue'ráj i maj tyu'tá-
 mu'vejritaca' a'ñmaj jimi i saanturij. 21 Nu'ríj jaatá' tí'ij
 tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ajta a'ñin capu jaxie've'
 ti a'yan huárinyij: capu ajta jaxie've' ti jaatapuá'citaj i ti
 jime' juxana'cire'. 22 A'ñ nu jin a'áan yó'ojrasij utáatzij
 japua, nyajta a'ñmaj i maj jamuán tyu'xána'cirej, aj nu
 nyij jéehua huápu'ñij puéjtzij huo'tá'sij tipua'aj mequee
 jaatapuá'citaj i maj je'ej jin pu'a'aj ricij. 23 Nyajta
 huá'cui'nyij i yójmua'mua' i íiti', a'yaa mu mij néijmi'i i
 maj jusi'rii i Dios jimi tyá'mua'reeren nyaj a'ñin pué'een
 i ti jú'mua'ree je'ej ti a'táj tyí'mua'tzej i jutzájta', nyajta
 a'yan tyihuo'tá'sij séej nyajta séej je'ej ti tyí'táj jin
 huarñj. 24 Siajta mua'aj mu séecan, mu siaj Tiatira
 ja'chej, i siaj quee já'astijre' a'ñci i nyúucarij ti hue'tzij
 pué'een, siajta quee jamua'reej i ti jéehua huápu'ñij
 juxie've' i tyiyáaru' jimi, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye'
 nyej quee che' tyí'táj jin tyajá'mua'ijcatye'en. 25 Siata'aj
 tyámua' eenye' je'ej siaj tyí'táj jin ricij, 'asta nyana'aj
 quee nyajtáhua'aj ya'uvé'nyej. 26 A'ñmaj i maj tyu'tyá-
 mue'tin, majta móoj a'yan tyámua' tyityetyúucha'ñij
 je'ej nyej nyáaj tyá'xie've', 'asta na'aj quee néijmi'i
 tye'entypuá'rej, nyáaj nu huo'ta'sij mej mij tyihuo'ta'ñij-
 tye'en a'ñijma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee,
 27 ca'nyéjrij pu jin tyihuo'ta'ñijtye'sij, a'yaa pu cha'taj
 na'aj tyihua'antypuá'rite'sij a'ñijma i maj jájcha'ñire'
 tí'ij a'táj ti jaatyátaaraxi'ñin i xá'rij ti xaríj jin taavijhua,
 a'yájna tí'ij ajta i nyavástara' nyéetzij tyinaa'ñicaj.
 28 Nyajta huo'ta'sij mej mij a'ñmaj tátzave'ej
 muá'ra'nyij tí'ij i xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapuá'risima'-
 caj. 29 A'ñina i ti iityánamuaj, che' tyámua' tyáanamua'j
 je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'ñmaj i maj
 jusi'rii i tye'yúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'ñmaj jimi i maj Sardis jóosi'rii

3 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'ñci ti a'ñina jin antyúu-
 mua'reej ti huó'cha'ñin a'ñijma i maj a'áa jóosi'rii a
 Sardis ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ñina i maj jitzán
 séejre' i júuricama'ra' i Dios i maj aráahua'puaj
 ará'asej, ti ajta hui'tyáa' i xú'ra'vetyee i maj
 aráahua'puaj ará'asej. Nyáaj nu jamua'reej je'ej siaj
 tyí'muarie', nyajta nu jamua'reej siaj seríj nye jimi
 muí'chij, tyij majta a'yan tyí'muaxaj yee síoche' xu
 júurij. 2 Siata'aj atanyéjnye'rej, siajta tyámua' tyú'uurej
 a'ñci ti óoj ja'mua jimi tyí'sejre', ajta arí títua' tye'en-
 tyipuá'rij, jii'nye a'yaa pu tyí'muasej a'ñina je'ej siaj ricij
 capu xá'pu' een i Dios jimi. 3 Siata'aj jo'támua'reej je'ej
 maj tyajamuaamuá'tyej i siaj ja'ancuriáa', siata'aj a'yan

huárinyij siajta je'en i Dios jimi ajtyáhuixi'ñin. Tipua'aj
 sequée atanyéjnye'rej, nyáaj nu jo'ma'aj na'mej ja'-
 mua jimi tí'ij náhua'rij, siajta mua'aj caxu jamua'reej
 a'tzáaj nyaj ja'mua jimi ja'tanyésij. 4 Séecan mu ja'mua
 jimi séejre' i maj quee tyí'táj jin á'ítzeere' i jutzájta', a'ñ
 mu mij nyaj jamuán huac'ca'aj muá'ju'un cuéeinavi'
 metyu'cháaj, jii'nye a'yaa pu tyihua'tyévijtye' a'ñijma.
 5 A'ñmaj i maj tyu'tyámue'tin, a'yaa mu cuéeinavi'can
 tyí'cháaj muá'ju'un, nyajta quee jo'rio'uunaj je'ej ti
 ántyapua'j i yu'xarij jitze i maj jitzán á'yu'si'ij a'ñmaj i
 maj jusén jin huatyá'ítzeere'ej i Dios jimi, sulu nyáaj nu
 huo'taxájta i nyavástara' jimi, nyajta a'ñijma jimi i maj
 jimi tyí'huire' i nyavástara'. 6 Ajta a'ñina i ti iityána-
 muaj, che' a'ñin tyámua' tyáanamua'j je'ej ti tyihuá'ix-
 aatye' i júuricama'ra' i Dios a'ñijma i maj jusi'rii i
 tye'yúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'ñijma jimi i maj Filadelfia jóosi'rii

7 'Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'ñci i ti a'ñina jin antyúu-
 mua'reej tí'ij huó'cha'ñin a'ñijma i maj a'áa jóosi'rii a
 Filadelfia ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ñina i tyámua'
 een ti ajta tzáahuatyi'ra'aj jin tyí'xaj, a'ñ pu a'ñina jin
 antyúumua'reej ti huo'tá'an mej mij a'áa jo'tyájrutyey
 jo'tij já'sejre' a'ñina i ti jitzán eeráma'can i David,
 tipua'aj a'ñin tya'antácuunaj, capu i'ríj ti a'táj tye'-
 tyáanaj, na'ríj a'ñin tye'tyáanaj, capu ajta i'ríj tí'ij a'táj
 tya'antácuunaj: 8 Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj
 ricij, cásí' xaaséj, nu'ríj tyajamua'antácuunyej siaj sij
 juxáahuaj utyájrutyey, ajta quee i'ríj ti a'táj tye'tyáanaj,
 nyáaj nu jamua'reej tíquee jamú'ca'nyisti', siajta
 síoche' xu tyá'astijre' je'ej nyaj tyajamuá'ixaa, caxu
 ná'xaahuaj. 9 A'yaa nu huá'uurej a'ñijma i maj tyiyáaru'
 jimi jusi'rii, i maj tyí'hue'taca a'ñina jime' maj a'yan
 tyúusejrataj maj Israel jitze ajtyáma'can, a'yaa nu
 ca'nyéjrij jin huá'uurej mej mij mujo'vá'ju'un majta
 je'en tyítunutaxi'ñin ja'mua jimi, mej mij a'ñina jin jáa-
 mua'reej nyej nyáaj já'muaxie've'. 10 Xu'ríj ja'rá'astee
 je'ej nyaj tyajamuaata'ij a'ñina jime' siaj néijmi'i jin ty-
 o'táviicue'ri', a'ñ nu jin nyáaj ja'muacha'ñij na'mej a'áj-
 na xicáara' matí'ij néijmi'i jajpuéetzij muá'ju'un íiyan
 cháanacaj japua, mej mij jáamua'reej i maj a'yan
 huacháatimee. 11 Jiye'tzín nu yava'cányesij. Tyámua' xu
 néijmi'i jin eenye' je'ej siaj seríj tyu'muariej, caxu ty-
 i'tá'care'en tí'ij a'táj jamuaanáhue' i siaj seríj jaamué'tij.
 12 A'ñmaj i maj tyu'tyáamue'tij, a'yaa nu tyihuo'tá'sij
 mej mij tyityetya'úuj muá'ra'nyij u tye'yúuj tzajta' i nyaj
 Dios ti ja'a'rij, ajta quee che' a'náj iiráamej, a'ñijma nu
 jitze jo'tyéyu'xaj je'ej ti ántyapua'j i nyaj Dios, nyajta
 je'ej ti tyaja'rájtyapua'j chájta'najra' i nyaj Dios, a'ñina i
 Jerusalén ti jájcuaj, ti ajta tajapuá' je'cáanyey jo'tij i nyaj
 Dios já'sejre', a'ñijma nu nyajta jitze jo'tyéyu'xaj je'ej
 nyaj jájcuaj jin ántyapua'j. 13 A'ñina i ti iityánamuaj, che'
 tyámua' tyáanamua'j je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyi-
 huá'ixaatye' a'ñijma i maj jusi'rii i tye'yúuj tzajta'."

I nyúucarij ti huata'ityi'huaca' a'ñjma jimi i maj
Laodicea jóosi'rii

¹⁴ Pata'aj a'yan tyaata'ityi' a'ñjci i ti a'ñjna jin antyúu-mua'reej ti huó'cha'ñin a'ñimaj i maj a'áa jóosi'rii a Laodicea ti jime' yee: "A'yaa pu tyí'xaj a'ñjna i ti tzáahu-tyi'ra'aj jin tyí'xaj ajta néijmi'i tyámua' jin een, ajta a'ñin pué'een i ti Dios jamuán néijmi'i tyú'taahuaca' ti'ij na'aj ijíj ti tyí'sejre': ¹⁵ Nyáaj nu néijmi'i mua'reej je'ej siaj tyi'tíj jin ricij. Nyáamua'ree siaj quee ooca'nyáaj sianaataxie'vej nyéetzij, caxu siajta ca'nyéjrij jin ná'antzaahuaj. A'yaa pu tyina'rāanajchi siaj ooca'nyáa-can jin naa nyojo'mua'raj, na'ríij sequée ca'nyéjrij jin ná'tzaahuatye'ej. ¹⁶ Siajta cñi siana'aj tyiná'tzaahuatye', caxu a'yan tyí'huire' ti'ij jáytyij ti jéehua pistij nusu ti jéehua cimúajraa, a'ñj nu jin a'yan já'mua'uurej nyej nyij ca'nyéjrij jin majamúuhua'xij. ¹⁷ A'yaa xu tyí'xaj siaj mua'aj chíjtyaanyi'ij pué'een, ti jee jéehua jamuáhuñ, ti jee ajta quee tyi'tíj jamuá'itziitye', siajta mua'aj caxu jamua'reej siaj xána'visi', siajta je'ej pua'aj huá'se-jratye' i tye'fyyee, mua'aj xu quee je'ej tyéejviicue', xa'racúcu'nyijmee siajta muámua'vi'ijmee. ¹⁸ A'ñj nu jin a'yan tyaja'muahuavij siaj nyéetzij jimi jáananan i ooroj ti tíj jitze juta'huacaa, siata'aj sij jír'can jime' huatyoochíjtyaanyi'taj, siajta nyéetzij jimi jáananan i cáanarij ti naa tyí'cueenaa siaj sij a'ñjci ucóochejtya'xi'ñin ti'ij quee séejre' i ja'muatyévi'ij i siaj jatyevi'ra' a'ñjci jime' siaj muámua'vi'ij, siajta nyéetzij jimi jáananan a'ñjci i siaj aróoahuatye'en i juji'ij jitze siata'aj sij atanyéjnye'rej. ¹⁹ A'yaa nu tyámua' tyihuá'ix-aatye', nyajta puéjtzij hua'tá'caa a'ñjma i nyaj hua'xi'e've'. A'ñj pu jin siata'aj seequéj tyú'mua'tyij, siajta ja'antzaahuatye'en i Dios. ²⁰ Cási', nyáaj nu eetyéjvee a ti ja'puertaj nyetye'ejtyato'xa'aj, tipua'aj a'tíj náanamua'aj ajta je'en tyina'antácuunye'en, aj nu nyij utyárutyij chi'ra'an tzajta' tyej tyij néemi'ij tyú'cua'nyij. ²¹ A'ñjma i maj tyu'tyámue'tij, a'yaa nu tyi-huo'tá'sij maj nyajamuan oorá'sej jó'nyaj tyejé'ijtaj, a'yájna nyati'ij nyáaj tyu'tyámue'tij, aj nu nyij nyavás-tara' jamuán huatyéeyixij jo'tij a'ñin tyejé'ijtaj. ²² Ajta a'ñjna i ti iityánamua'aj, che' tyámua' tyáanamua'aj je'ej ti i júuricama'ra' i Dios tyihuá'ixaatye' a'ñjma i maj just'rii i tye'yúuj tzajta'."

Juan pu huo'séj i maj janajchej i Dios u tajapuá

4 Ti'ij a'yan tye'entyipua'rej, aj nu nyij ájnyeeriaca', nyati'ij nyij jaaséj i puéertaj ti antácuunyica'aj u tajapuá, ajta i nyaj anaquéej jáanamua'ri' i ti naatajé ti ajta a'yan namuajria'ca'aj ti'ij a'tíj ti ucáajijhua i trompéetaj jitze, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin:

—Mujo'té'yi'ij nyata'aj muaataséjratye'en je'ej ti tyi'tíj tyúuxie've' ti a'yan huárinyij majca'huáye.

² Aj pu'ij i júuricama'ra' i Dios nye jimi huatyá'tizee, nyajta je'en ipuárij huaséj ti ujo'tyávaaca'aj u tajapuá, ajta a'tíj jitzán huatyácatyíi. ³ Ajta a'ñjna i ti acájca, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij tyetyéj ti huápu'ij tyá'na-chij ti po'vij ajta ti tyóomuaa á'naxcaj, ajta a'yan

huasé'rihua'aj ti'ij sñij i tyetyéj ti po'vi'ij jin naa tyí'me'estij, ajta cu'xa'aj atahu'jca'aj jo'tij jo'tyávaaca'aj i ipuárij, ti tyama'astáji'caa huá'ravi'can jime' a'yájna ti'ij i tyetyéj i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin es-meralda, ⁴ ajtáhua'aj pu séecan i ipuárij tya'taváatima'-caa jo'tij jo'tyéjvee a'ñjna i ipuárij seityéj japuan muáacuaj pu tya'rá'axcaa, majta i huásasj acatyé'tya'aj-ma'caa i ipuárij jitze, cuéeinavi' mu tyí'chajcaa, majta cúruun tyo'carújtya'ajma'caa i jumu'új jitze ooroj ti jin tyí'taavijhua. ⁵ Ajta a'ñjna jitze i ipuárij a'yaa mu tyi-tyetyána'excava'ra'aj majta tyényuuc'a'aj, ajta a'ájna i ipuárij ti jo'tyéjvee, tatzárij pu aráahua'puaj ataváati-ma'caa, ajta a'ájna i tatzárij a'ñj pu a'ñin pué'een i júuri-cama'ra' i Dios ti aráahua'puaj ará'asej. ⁶ A'ájna jo'tij jo'tyéjvee a'ñjna i ipuárij, a'yaa pu éenye'ej huariá'-muanyica'aj a chóota' ti'ij tyi'tíj ti naa tyí'me'estij ti ajta tátzaj.

Ajta a'ájna jé'ta', jo'tij jo'tyéjvee a'ñjna i ipuárij, muáacuaj mu i maj júurij ataváatima'caa, majta jéehua j'i'sij hua' jitze séjria'ca'aj, i hua' nyéerimij jitze ajta hua'huarita'. ⁷ Ajta i ti anájcaj a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij muájyej, ajta i ti je'tyáa'sej, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij túuru', ajtáhua'aj i sñij ti je'tyáa'sej, a'yaa pu tya'cányeerica'aj ti'ij tyévi'ij, ajta i tu've'tyajtij, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cué'ra'vej ti huatará'raj. ⁸ Majta a'ñj-maj i maj muáacuaj i maj júurij, a'ñj mu aráseej pua'mácan ajta anájma'caaj sñij ajta sñij, ajta jéehua j'i'sij jitzán séjria'ca'aj, jéjre' ajta tyétye'. A'náj tina'aj mu a'yan tyí'xajtaca'aj majta a'yan tyí'chuiicaca'aj tíjin:

Tyámua' pu een, tyámua' pu een, tyámua' pu een i tavástara',

Dios pu a'ñin pué'een i ti néijmi'i jin antyúumua'reej, a'ñj pu anaquéej séjria'ca'aj, ajta ijíj séejre', ajta jusén jin séeria'aj ta'mej.

⁹ Ajta matí'ijta a'ñimaj janajchej i maj muáacuaj, maj-ta tyé'tyojtz'i're'ej a'ñjci i ti ipuárij jitze acájca, i ti jusén jime' júurij, ¹⁰ a'ñjma i huásasj i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'ñj mu tyítunutaxij a'ñjci jimi i ti ipuárij jitze acájca, majta jaatyánajchij, majta tyu'tátui-ire'sij a'ñjci jimi i tyuucúrun, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tíjin:

¹¹ A'yaa pu tyimuaavíjtye' muéetzij, mu paj tavástara' pué'een, pajta taj Dios pué'een, tyej tyij tyimuaatatyójtzi're'en, tyajta muatyáanajchej i paj jin néijmi'i putyí'uurej, j'i'nye muáaj paj néijmi'i tyú'taahuaca', i ti a'yan tyí'se-jre',

muáaj paj a'yan tya'ajxié'vi'raca'aj a'ñj pu jin néijmi'i tyú'taavijhuaca'.

I yu'xarij ti jíri' ti jitzán tyé'yu'si' ajta i cánya'aj

5 Ajta a'ñjna i ti acájca i ipuárij jitze, jumuáca'ta' puj-mua' pu j'i'tyépijca'aj i yu'xarij ti juxa'aj tyé'yu'si'huaca'aj, ajta arahua'puaquej pu ájvi'tyijhua-ca'aj i xñjca jime'. ² Nyajta séej huaséj i tajapuá ti tyí'huire', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyu'ta'íhuoj tíjin:

—¿A'tanyíj quee tyi'tíj jin á'tzeere' ti'ij ja'ajsújtz'a'-naxi'ñin i ti ajvi'tyíihua'jme, ajta je'en jaatáxijta i yu'xar-

ij? ³ Ajta u jútye', ajta íyan i cháanacaj japua, ajta jityán i cháanacaj, capu a'téj a'yan tyu'tóoci'puaj tí'ij jaatáxijta, ajta jaaséj je'ej tí tyé'yu'si'huaca'aj. ⁴ Nyajta nyáaj jéehua nu huápu'tij nyeyiinycaca'aj a'íjna jime' maj quee jáatyoy sñij tí a'yan tyu'tóoci'puaj tí'ij jaatáxijta i yu'xarij nusu tí jaaséj je'ej tí tyé'yu'si'. ⁵ Tí'quij sñij tí hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i huásasij, a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin:

—Capáj ayiinycay, jí'nye a'íjna i maj a'yan jatamuá'-muaj tíjin i Muájyej i tí hua' jitze ajtyáma'can a'íimaj i maj Israel jitze eeráanyej, a'íjna i tí David jitze eeráma'can, a'íi pu arí tyu'tyáamue'tij a'íi pu pújoorej tí'ij ja'ajsújtza'naxi'tin i ta'raahua'puácaa tí jin ajvi'tyíihuajmee ajta je'en jaatáxijta i yu'xarij.

⁶ Aj nu nyij cánya'aj huaséj a'ájna jé'ta' jo'tij jo'tyévée a'íjna i ipuárij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i maj muáacuaj i maj júurij, ajta jé'ta' a'íjma jimi i huásasij, a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa meríj jaajé'cataca'aj. Ajta arahua'puácaa ava'ahuájma'caa, ajta arahua'puácaa ava'jísíjma'caa, ajta i jí'sáara' i ta'ráahua'puaj, a'íi pu a'íin pué'een i júuricama'ra' i Dios i tí a'yan yo'ta'ityaca' íyan cháanacaj japua. ⁷ A'íjna i cánya'aj, a'íi pu ja'ancuré'píj a'íjci i yu'xarij i tí muáca'ta' pujmua' séjria'ca'aj a'íjna i tí ipuárij jitze acájca, ⁸ tí'ij ja'ancuré'píj a'íjci i yu'xarij, a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, majta i huásasij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, a'íi mu néijmi'i ecóotutaxij a'íjci jimi i cánya'aj. Néijmi'i mu a'íimaj i áarpaj tyí'tyéi'ca'aj, majta túxa'aj ooroj tí jin tyí'taavijhuaca'aj, ajta cuánye'ej ava'jístíjma'caa a'íjci jitze i túxa'aj, a'íi pu'ij a'íin pué'een i maj jin jahuoo'ca'aj a'íimaj i maj tyeítyeristyamua'mua' pué'een i Dios. ⁹ Majta jájcuan jin a'yan tyí'chuiicaca'aj tíjin:

Muáaj paj jí'reenye'ej séejre' pej píj ja'ancuré'píj i yu'xarij pajta ja'ajsújtza'naxi'tin i tí ajvi'tyíihuajmee, jí'nye muáaj paj huatámu'vejrityi'huaca', pajta a'íjci jime' a' xuure' tyu'nájchitaca' i Dios jimi, néijmi'caa jitze ma'can i tyeítyee, i maj séej jitze maj eeráma'can, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, nusu i maj séej chuéj japua já'ma'can.

¹⁰ Pajta tyámua' huó'ruuj mej mij sñij mana'aj tyeítyeera' pué'eenye'ej muá'ra'nyij,

mej mij majta tyu'tyáhuire'en a'íjna jimi i Dios, majta a'íimaj mu tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua.

¹¹ Aj nu nyij atányeeriaca', nyajta je'en mui'caa huánamuajri' i maj tajapúa tyí'huire' i maj a'áa ja'taváati-ma'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jo'maj majta já'sejria'-ca'aj i maj muáacuaj i maj júurij, majta a'íjma jimi i huásasij. A'íi mu huápu'tij mui'caa, capu ámiteeria'ca'aj a'chu maj pua'maca'aj, ¹² a'yaa mu mij ca'nyíin jin tyí'xajta'aj tíjin:

A'íjna i cánya'aj i tí huatámu'vejrityi'huaca', a'yaa pu tye'tyévijtye'

tí a'íin ja'ancuriá'an i tí néijmi'i jin putyí'uurej, ajta tí'ij néijmi'i jimi tyí'sejria'aj,

ajta a'íin néijmi'i tyi'mua'rériaj ajta je'en néijmi'i jin tyu'tyámue'tin,

tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjna i tí naa een, tyajta jimi tyu'táchuicaj.

¹³ A'yaa nu nyajta tyáanamuaajri' tí a'íjna i Dios tí tyú'taahuaca' tajapúa tí tyejé'sejre', ajta íyan cháanacaj japua tí tyí'sejre', ajta jityán tí tyejé'sejre' i chuéj, ajta a'áa maj tyityejé'sejre' i jájtyij jitze tí ve'éj, a'yaa mu tyí'xajta'aj tíjin:

Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i tí acájca i ipuárij jitze, tyajta a'íjci i cánya'aj,

tyiche' jaatyátzaahuatye'en, tyajta tyámua' tyeetyátoonyij,

che' a'íin néijmi'i jin antyúumua'reeraj jusén jime'.

¹⁴ Majta a'íimaj i maj muáacuaj i maj júurij, a'yaa mu tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij. Majta a'íimaj i huásasij, a'íi mu tyítunutaxij majta jaatyánajchaca' i Dios.

A'íjna i tí arahua'puaquej ajvi'tyíihuajmee

6 Aj nu nyij jaaséj tí'ij i cánya'aj séej jajsújtza'an i tí ajvi'tyijhuaca'aj i yu'xarij jitze, aj nu nyij séej huánamuajri' i tí hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yaa pu'ij tyu'taxájtaca' a'yan namuáaria'-can tí'ij maj huatyényuunij tíjin:

—Mujo'té'yi'ij.

² Nyatí'ij nyij atányeeriaca' aj nu nyij cahuáayu' tí cuéeinara' huaséj, ajta i tí avá'catyíi a'íi pu tú'namua'aj iityéchooca'aj i jumuáca' jitze. Majta je'en cúruun jaatí'ij, aj pu'ij iirájraa tí'ij hua'antyimue'tin a'yaa pu'ij néijmi'i jin tyu'tyáamue'tij.

³ Tí'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajtsújtza'an, a'yaa nu tyáanamuaajri' tí ajtáhua'aj sñij i tí ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁴ Aj pu'ij ajtáhua'aj sñij i cahuáayu' iirájraa tí po'xara'. Ajta i tí avá'catyíi a'íi pu a'íjna jin antyúumua'reeriacaca'aj tí'ij huo'itziitye'en i tyeítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mej mij huóocui'nyij sñij ajta sñij, a'íi pu ajta ja'ancuré'chuij i chúun tí ve'éj.

⁵ Tí'ij a'íjna i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajtsújtza'an, a'íj nu séej huánamuajri' i tí hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, tí a'yan tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—Mujo'té'yi'ij.

Nyatí'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij cahuáayu' huaséj tí xú'muara', ajta i tí avá'catyíi, a'íi pu jí'tyéchooca'aj i maj jin tya'cá'itie'raj. ⁶ Nyatí'ij nyij a'téj huánamuajri' tí hua' tzajta' a tyojo'taxájtaca' a'íimaj jimi maj muáacuaj i maj júurij, a'yan tíjin:

—Séej mediidaj i tyeríicuj, a'yaa pu tyá'najchij tí'ij a'téj tyá'mue'tij séej xicáj, ajta huéicaj mediidaj i tyeríicuj tí tí'tí'ijme' ijmuéeya'ajmee, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'najchij tí'ij a'téj tyá'mue'tij séej xicáj, ajta capáj yó'jipuan i aséityij, nusu i nahuáj.

⁷ Tí'quij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajtsújtza'an, aj nu nyij jáanamuaajri' tí ajtáhua'aj i sñij i tí ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj júurij i maj muáacuaj, a'yan tyu'taxájtaca'aj tíjin:

—Mujo'té'yi'ij.

⁸ Nyati'ij atányeeriaca', cahuáayu' nu huaséj ti cfi tyí'-tyoomuara', ajta i ti avá'caj, a'yaa pu ántyapuaaj tijin: I ti huá'cui'caa. Ajta sñij cújta' huama'ca'aj i ti a'áa tye-jé'ijtaj i hua' tzajta' i muí'chityee, ajta je'cáca jimi i tyeétyee antyúumua'reej i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, mej mij huó'cui'nyij i tyeétyee a'ájna jime' maj tyúunyo'si'tye'en, nusu tújrij jime', na'ríij cui'nyí'ra'aj jime', nusu a'ájma jime' i tyí'tyán i maj tyí'tyaci'macaa.

⁹ Ti'ij i cánya'aj ajtáhua'aj séej ajsújtza'an, aj nu nyij huo'séj jityán i ipuárij a'ájma i maj a'ájna jin huá'cui'i-ihuaca' maj jaaxájtaca' i nyúucaria'ra' i Dios, majta a'ájna jitze tyámua' tyityahuóocha'ij. ¹⁰ A'yaa mu ca'nyíin jin tyí'xajtaca'aj tijin:

—Tavástará', mu paj jí'reenya'aj séejre', pajta quee tyí'táj jin á'tzeere', ¿a'náj nyij pahuá'xijtye'en a'ájma i maj cháanacaj japua jo'cháatimee, a'ájna jime' i maj táacuuj?

¹¹ Aj mu mij cánanarij tyihuo're'pij ti tyí'tí'tijmee ti tyí'cueenaa, majta a'yan tyihuo'té'exaaj maj cfi tyityahuóoso'pe'en, 'asta mana'aj quee huo'néijmi're'en i hua' ihuáamua', i maj majta tyí'huire' i Dios jimi, mej mij a'yan cha'taj mana'aj éenye'que' huá'cui'nyij mati'ij a'ájma.

¹² Ti'ij a'ájna i cánya'aj i ta'ráseevij ajsújtza'an, aj nu nyij jaaséj ti cháanacaj ca'nyíin jin huatóoca'tzij. Ajta i xicáj huatyáxu'muariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i cfi xurij ti xú'muaa, ajta a'ájna i máxcirie' huatyápo'xariaca', a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij xúure'ej, ¹³ majta i xú'ra'vetyee a'áj mu uje'cáavatzij i chuéj japua, a'yájna ti'ij i táque'ra' i xápuá' tipua'aj i ciyáara' ca'nyíin jin huatáhuaaxi'in i áacaj jime'. ¹⁴ Ajta i tajapúa a'yaa pu huataséjre ti'ij tipua'aj a'táj yu'xarij huatyéjire'en, ajta néijmi'i i jiríj ti huaquéetimee, ajta jo'tij ja'rahuáchijmee i jájtyij japua, néijmi'i pu aja'yee jo'quéetima'aj ta'raa.

¹⁵ Majta néijmi'i i maj tyí'táj jin tyityatatyíj, a'áj mu huatyóo'avaataca' tyásta'naj tzajta', majta tyetyéj tzajta' nusu i jiríj jitze, hua' jamuán i tajtúhuaanyij, i maj tyí'huá'ijtye' i xantáaru'uj, i maj chíjtyaanyi'ij pué'een, majta i maj va'cán jin tyityatatyíj, néijmi'i i maj ca'nyéjrij jin tyí'huíria'ca'aj majta i juxáahuaj séjria'ca'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyí'huá'jeevaca'aj i jiríj majta i tyetyéj tijin:

—Siata'aj tajapúa rájvetyij siaj sij ta'vá'naj ti'ij quee taaséj a'ájna i ti acájca i ipuárij jitze, ajta ti'ij quee puéjtzij táaci'tyij a'ájna jime' i cánya'aj ti jin nyú'camui'. ¹⁷ Ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'ájna xicáara' maj jitzán puéjtzij taatá'sij, ¿a'tanyíj pújoorej ti'ij tyo'táviicue'en a'ájna jime'?

A'ájma i maj Israel jitze ajtyáma'can i Dios ti hua'vá'japua xij

7 Nyajta je'en muáacuacaa huaséj i maj tajapúa tyí'huire', maj a'áa jo'tyú'uuca'aj, sñij pu a'áa jo'tyávaaca'aj jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij, ajta sñij jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, ajta sñij ajtyapuaaj pujmua', ajta i sñij áatyej pujmua' pu jo'tyávaaca'aj, a'áj mu mij quee tyi'tá'care'ej ti huatá'aacarej i chuéj japua, na'ríij i jájtyij japua nusu i ciyéj tzajta'. ² Nyajta nu séej huaséj i ti ta-

japúa tyí'huire' ti a'áa pujmua' ja'vá'ma'ca'aj jo'tij jé'ejnyinyij i xicáj, a'áj pu ji'tyátijcaa a'ájna i ti jin hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze' i tyeétyeristyamua'me'en i Dios ti júurij. A'áj pu'ij ca'nyíin jin huo'tajé a'ájma i maj a'ájna jin antyúumua'reeriaca'aj maj je'ej pua'aj jaa'u-urej i cháanacaj, majta i jájtyij ti ve'éj. ³ A'yaa pu tyí'huo'té'exaaj tijin:

—Caxu je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj, i jájtyij ti ve'éj, nusu i ciyéj, 'asta tyana'aj quee hua'ajtyiyú'xaxi'in huá'cuatze' a'ájma i maj jahuire' i taj Dios.

⁴ Nyati'ij nyij jáanamuaajri' a'chu maj ará'axcaa i maj hua'ajtyiyú'xaxij, a'yaa mu pua'maca'aj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj, a'áj mu a'ájna pué'een i maj Israel jitze eeráma'can. ⁵ Tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj mu pua'mácan ajtyiyu'xaxij i maj Judá jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'ájna jitze eeráma'can i Rubén, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'ájna jitze eeráma'can i Gad, ⁶ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Aser jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj a'ájna jitze eeráma'can i Neftalí, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Manasés jitze eeráma'can, ⁷ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Simeón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj a'ájma i maj Leví jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Isacar jitze eeráma'can, ⁸ majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj Zabulón jitze eeráma'can, majta tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj i maj José jitze eeráma'can, a'yaa mu cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan hua'puaj ví'ra'aj tyitya'rá'axcaa i maj Benjamín jitze eeráma'can.

A'ájma i maj jéehua ará'asej majta cuéeinavi' tyí'tyéchan

⁹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj atányeeriaca', aj nu nyij muí'caa huápu'ij hua'sej i tyeétyee i maj a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj néijmi'i i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta séej chájta'naj jitze já'ma'can, majta i maj seequéj tyu'xáxa'aj, jéehua mu huápu'ij ará'axcaa a'áj pu jin quee i'riitaca'aj ti a'táj huo'tyé'iten. A'áa mu jo'tyú'uuca'aj i cánya'aj jimi. A'áj mu cuéeinavi' tyí'tyácha-jcaa, majta tacéj iityepíitima'caa. ¹⁰ Néijmi'i mu ca'nyíin jin a'yan tyí'tyejijhuaca'aj tijin:

A'ájna i ti jin tajapúa huanyú, a'áj pu jimi já'ma'can i taj Dios

i ti acájca i ipuárij jitze, ajta a'ájna jimi i cánya'aj.

¹¹ Majta néijmi'i i maj tajapúa tyí'huire', a'áj mu ataváatima'caa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, majta i huásasij, majta a'ájma i maj muáacuaj i maj júurij, a'áj mu mij ecóotutaxij jimi i ti acájca i ipuárij jitze, mati'ij mij jaatyánajchaca' i Dios, ¹² a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin: Che' a'yan tyá'ra'nyij.

I tyaj jimi tyu'táchuiicaj, ajta i ti naa een, i ti néijmi'i tyí'mua'reej, i tyaj jin tyé'tyojtzi're', a'áj pu jimi já'ma'can i Dios i jusén jime' séejre'.

Che' a'yan tyá'ra'nyij.

¹³ Aj pu'lij s'íj i vásti' a'yan tyinaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tyaanyij maj pué'een a'múumaj mu maj cuéeinavi' tyu'cháatimee, ajta jo'nyij ma'ráacij? ¹⁴ Nyati'ij nyij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj vásti' jamua'reej. Aj pu'lij a'yan tyinaaté'exaa tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i maj tyo'táviicue'ri' i maj jéehua jaapuéjtzitariaca', a'múu mu merij tyu'jó'sij i tyúucaanaa, majta tyu'cueenarej i tyúucaanaa a'íjna jime' maj ja'antzaahuaj i Ciri'istu' ti hua' jitze ma'can huamuí'. ¹⁵ A'íj mu jin a'áa já'sejre' jo'tij jóonyee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, majta a'náj tina'aj jahuüre' i tyeýúuj tzajta', tújca majta t'ca'. Ajta i ti acájca i ipuárij jitze, a'íi pu hua'cha'íj a'íjna jime' ti hua' jimi huatyá'tzeerej.

¹⁶ Camu che' huatatújritze'ej, camu majta che' huata'í'icuj, capu che' i xicáj hua'tátzavi'tye'ej ja'mej, capu ajta hua'téexi'raj ja'mej i xicáj, ¹⁷ ji'nye a'íi pu i cánya'aj i ti a'áa jé'ta' já'sejre' a'íi pu hua'cha'íj ja'mej, a'íi pu'lij huá'vi'tin jo'tij ja'rámuaa i maj jin júurij muá'ra'nyij, ajta i Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij, mej mij quee che' tyi'tíj jin juxaamuíjri'ya'aj.

I ti aráahua'puaj i ti ájvi'tyijhuaca'aj ajta i c'ítzive'rij

8 Ti'ij i cánya'aj ja'ajsújtza'an i ti ajvi'tyíihuajma'caa, a'íjna i ta'ráahua'puaj, aj pu'lij tyu'puá'riajraa u tajapuá, jé'ta' ooraj pu á'tyeej tiquee tyi'tíj namuajria'ca'aj.

² Aj nu nyij tányij arahua'puácaa huaséj i maj tajapuá tyi'huüre' maj jimi i Dios ajo'tyú'uuca'aj, a'íi mu mij tya'ancurá'ij i trompéetaj aráahua'puaj ti tya'rá'asej.

³ Aj pu'lij ajtáhua'aj s'íj mujo'vé'mej ti ajta tajapuá tyi'huüre', a'íi pu c'ítzive'rij iityájajna'ca'aj, aj pu'lij jitzán ajtyéechaxij i maj japuan tyi'mu'vejritacaa, majta je'en íjicua jéehua jaatá' ti'ij ja'antytieeraj a'íjna i maj japua i maj japuan tyi'mu'vejritacaa ooroj ti jin taavijhua, ti a'áa já'sejria'ca'aj jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij, jamuán i maj jin jahuoo'ca'aj i Dios jimi. ⁴ Aj pu'lij ájczujtariaca' a'íjna i íjicua i muáca'ra'an jitze i ti tyi'huüre' u tajapuá, 'asta na'aj quee a'áa ja'rá'aj jo'tij já'sejre' i Dios, ajta pu ará'aj a'íjna i nyúucarij i maj jin jahuoo'ca'aj i tyeétyeristyamua'me'en i Dios. ⁵ Aj pu'lij a'íjna i ti tajapuá tyi'huüre' jájtíi i c'ítzive'rij, ajta ja'vá'jistej i ti'ixcuáa a'áa ti já'ma'can a'íjna japua i maj japuan tyi'mu'vejritacaa, aj pu'lij a'áa yo'cáaxirej i cháanacaj japua, aj nu nyij a'yan tyáanamua'jri' ti'ij maj huatyényuunyij, ajta jéehua tyi'tyáhuuasime'ej, majta tyána'axcava'ra'aj, ajta je'en huatóoca'tzij i cháanacaj.

A'íjna jime' i trompéetaj maj tyi'tyá'ca'aj

⁶ Majta a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej i maj tajapuá tyi'huüre' i maj trompéetaj tyi'tyá'ca'aj, a'íi mu tyámua' huóoruuj mej mij a'íjna tzajta' ucáajijhua.

⁷ Ajta a'íjna i ta'nájcay, a'íi pu ucáajijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, mati'ij mij tyétyee cáavatzij jamuán i tiéj xúure'ej ti á'naxcay. Aj pu'lij japuan ráavatzij i

cháanacaj, ajta je'en je'cáj tyu'rá'taa i ciyéj, ajta i tu'píj ti huá'raa néijmi'i pu huariá'taj.

⁸ Ajtáhua'aj s'íj i ti tajapuá tyi'huüre', a'íi pu ajta ucáajijhuaca' a'íjna tzajta' i trompéetaj, aj pu'lij tyi'tíj atyárijie i jájtyij jitze ti ve'éj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jirij ti tyátaasima'aj, aj pu'lij je'cáj i jájtyij a'yan huaríj ti'ij i xúure'ej. ⁹ Majta je'cáj huácuij i jáata' maj tyityá'xoo, majta i báarcuj i maj japuan á'c'nyaca'aj i jájtyij, a'íi mu huatyáana'xij.

¹⁰ Ajtáhua'aj i ti je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyi'huüre', a'íi pu ajta ucáajijhuaca' a'íjna jitze i trompéetaj, aj pu'lij xú'ra'vej ti ve'éj uje'cájvej, a'yaa pu tyá'taaca'aj ti'ij tatzárij, aj pu'lij aja'rájve je'cáca japua i játya'naj, ajta je'cáca japua jo'tij ja'ajéexavi'ijmee. ¹¹ Ajta i xú'ra'vej a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Ta'antzíjvi, aj pu'lij je'caj i jájtyij antzivi'ij ta'raa, a'íj mu mij jin mue'tíj huácuij i tyeétyee, a'íjna jime' i jájtyij ti antzíjvi.

¹² Ajta je'en i ti muáacuaj jitze je'tyáa'sej i ti ajta tajapuá tyi'huüre', a'íi pu ajta ucáajijhuaca' i trompéetaj jitze, aj pu'lij je'ej pua'aj huaríj i xicáj, ajta i máxcirie', majta je'cáj i xú'ra'vetyee. A'íj pu'lij jin huatyática'riaca', ji'nye camu che' á'taaca'aj i tújca nusu t'ca'.

¹³ Nyati'ij nyij ajóonyeeriaca'aj, nyati'ij cué'ra'vej huánamuajri' ti jútye' imuáj já'ra'ra'ca'aj, ajta ca'nyiin jin a'yan tyi'xajtaca'aj tijin:

—i'Cuíi' xaa, cuíi' xaa, a'íimaj i maj japuan huacháatimee i cháanacaj, ji'nye jéehua mu jajpuéetzij muá'ju'un mati'ij ucáajijhua i trompéetaj jitze a'íimaj i maj huéicaj i maj tajapuá tyi'huüre'!

9 Aj pu'lij i ta'anxíj ucáajijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij xú'ra'vej huaséj ti uje'cájvej u jútye', ti'quij cháanacaj japua ja'rájvej, aj pu'lij ja'ancuré'chuij i ti jin tya'antácuunaj jo'tij ja'tyá'cun tiquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej. ² Aj pu'lij ja'antycúj jo'tij ja'tyá'cun tiquee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej, aj pu'lij ájczujtariaca' ti'ij i oornaj ti ve'éj, ajta i xicáj, ajta i máxcirie', a'íi mu ootanámihua' muá'raa a'íjna jime' i citz'ij. ³ Aj mu mij vítzi'see huataséjre i citz'ij tzajta', majta je'en néijmi'que' i cháanacaj japua huataséjre, a'yaa mu tyihuo'tá' mej mij tyú'che've'en mati'ij i tyaxcáj. ⁴ A'yaa mu tyihuo'ta'íj maj quee je'ej pua'aj ja'uurej i tu'píj ti ajnyéj i chuéj japua, na'ríj ixáj tyi'tíj nusu ciyéj, sulu mej mij a'íjma mana'aj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeétyee i maj quee ajtyiyu'si'huajmee i jucuaátze' maj tyeétyeristyamua'me'en pué'een i Dios. ⁵ Majta quee a'yan tyihuo'tá' maj huó'cui'nyij i tyeétyee, sulu mej mij puéjtzij mana'aj huo'tá'an a'chu anxí máxcirie', ajta i maj jin puéjtzij huo'ta', a'yaa pu tyihua'cui'ca'aj ti'ij tipua'aj tyáxcay jaache'en. ⁶ A'ájna xicáara' jitze a'íi mu i tyeétyee jahuonyij mej mij huá'cui'nyij, ajta capu je'ej tyu'tá'riitarij, jéehua mu huápui'ij jaxie'va'aj muá'ju'un maj huá'cui'nyij, ajta quee je'ej tyu'tá'riitarij sulu a'yaa tya'ajpuéetzij muá'ju'un.

⁷ Majta i vítzi'see, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij i cahuáayu'uj i maj merij hua'cáanaxij mej mij huanyo'se'en, tyi'tíj mu ucarújtya'ajma'caa i jumu'új jitze, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij cúruun ooroj ti jin taavijhua, ajta i hua' nyéerimij a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij

tyéviij. ⁸ A'yaa mu majta tyityacácupuaca'aj mati'ij úu-
caa, ajta i hua' tamej a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij i
muájyej tamej. ⁹ Majta néijmi'que' canami'huajma'caa
tyi'tíj jime' ti tyapúusti' pue'éenye'ej, ajta mati'ij ra'ra'-
ca'aj a'yaa pu namuajria'ca'aj i hua'anaj ti'ij i cariaáata'
cahuáayu'uj maj ju'va'jáapuajmee i maj jitzán aru'uj i
maj nyo'se'. ¹⁰ Ajta i hua'cuasij a'yaa pu éenye'ej ti'ij
tyáxcaj cuasij, a'fj pu'ij jitze séjria'ca'aj i maj jin a'yan
á'tyeeren anxí máxcirie' mej mij puéjtzij huo'tá'an i
tyeétyee. ¹¹ Ajta i ti tyihuá'ijtye' i vítzi'see, a'fj pu a'fín
pué'een i júuricamej ti néijmi'i jin antyúumua'reej a'áj-
na jo'tij ja'tyácun tíquee ámiteere' a'chu ti ajo'cátyee,
a'yaa pu ántyapuaj huá'nyuucaa jime' i Hebreos tijin
Abadón ajta huá'nyuucaa jime' i Griego a'yaa pu
ántyapuaj tijin Apolión.

¹² Pu'rij s'fij mu jo'mej i maj jin jajuéetzij muá'ju'un,
ajta óoche' hua'puaj tyá'itzeere' i ti a'yan tye'mej.

¹³ Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huüre' i ti arájseej, a'fj pu ajta
ucájjijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij a'tíj huána-
muajri' ti a'áa tyajá'xajta'ca'aj jo'tij jo'tyéjvee a'fjna i
maj japan tyí'mu'vejritacaa ti a'áa já'sejria'ca'aj i Dios
jimi. ¹⁴ A'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'fjci i ti tajapuá
tyí'huüre' tijin:

—Pata'aj hue'ejxixij a'fjma i maj muáacuaj i maj
eetyánami' a'ájna véjri' játya'naj jitze ti ve'ej ti a'yan
ántyapuaj tijin Éufrates.

¹⁵ Aj pu'ij hue'ejxixij a'fjma i maj muáacuaj, mej mij i
huó'cui'nyij je'cácaa i tyeétyee i maj a'yan
huacháatimee i cháanacaj japua, ji'nye a'fj mu tyámua'
éenye'ej mej mij a'yan huárnyij a'ájna xicáara' jitze,
a'fjna máxcirie' jitze, ajta a'fjci jitze i nyinyi'ra'aj. ¹⁶ Maj-
ta i xantáaru' i maj avé'tye'tye'ej, a'yaa nu tyáanamua-
jri' maj hua'puaj anxityej ti séej ví'ra'aj ti ara'ástimee
ará'axcaa.

¹⁷ A'yaa nu nyij tyihuo'séj i cahuáayu'uj, majta i maj
avé'tye'tye'ej, a'fj mu antyóonajca'aj i jutavíj jitze tyi'tíj
jime' ti a'yan huasé'rin ti'ij tiéj, ajta cuatúmua ajta
tyóomuaa jamuán. Majta i cahuáayu'uj, a'yaa mu
eenye' ijmu'ujma'caa mati'ij muajyéj, ajta i hua' tyenyij
jitze pu éejnyinyiica'aj i tiéj jamuán i citzíj, ajta tyi'tíj ti
tyóomuaa ti a'yan tyáarie' ti'ij tyapúusti'. ¹⁸ A'fj mu jin
je'cáj huácuuj i tyeétyee a'fjna jime' i tiéj, ajta i citzíj, ajta
a'fjna i ti a'yan tyaarie'ej ti'ij tyapúusti' i ti éejnyinyi-
ica'aj i hua' tyenyij jitze i cahuáayu'uj. ¹⁹ Ji'nye a'fjna i
maj jin jaayí'tin mej mij tyityáacui'nyij a'fj pu hua'
tyenyij jitze séjria'ca'aj, ajta i hua'cuasij jitze, ajta i
hua'cuasij a'yaa pu huasé'rihua'aj mati'ij cú'cu'see,
majta jumu'új jin je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i tyeétyee.

²⁰ Majta i séecan i tyeétyee i maj quee huácuuj a'fjna
jime' i cui'nyi'ra'aj, camu jaatapuá'citaca' maj je'ej
pua'aj rijcaa, nusu maj janajchej i tyiyáaru', majta i
sánturij ooroj maj jin taavijhua, nusu pláataj jime',
nusu coobre jime', ca' tyetyéj jime', nusu ciyéj jime', i
maj quee iityanamuaarajmee majta quee ráci'ci'nyive'.

²¹ Camu majta jaatapuá'citaca' i maj quee che' tyi'ty-
acui'caj, nusu maj quee che' tyi'chahueeraj, camu maj-
ta jaatapuá'citaca' maj tyi'xana'cire'ej, nusu maj tyi'-
nahua'aj.

A'fjna i ti tajapuá tyí'huüre' ajta i yu'xarij ti jíri'

10 Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tajapuá ti
tyí'huüre', ti va'cán jin antyúumua'reej, a'fj pu jú-
tye' aje'cáma'ca'aj ajta jéetirij je'cánajca'aj, cu'xa'aj pu
ajta atahu'jca'aj i mu'úura' jitze, a'yaa pu i nyéeri-
ma'ra' tya'tátaave'ej ti'ij i xicáj, ajta i icájra'an a'yaa pu
huasé'rihua'aj ti'ij tyi'tíj ti tyátaasij. ² A'fj pu yu'xarij
iityépijca'aj i jumuáca' jitze ti cíle'en, aj pu'ij i ju'fcaj ju-
muáca'ta' ti pujmua' jin ará'icatata' i jájtyij japua ti
ve'ej, ajta i chuéj japua ará'icatata' i séej jime' i ju'fcaj
útata' ti pujmua'. ³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huajíjhuaca',
a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij muájyej ti jijhuaca'aj, ti'ij
huajíjhuaca', aj mu mij víityee huatanyúj aráahua'puaj
pua'máj. ⁴ Mati'ij a'yan tyityaatanyúj i víityee
aráahua'puaj pua'máj, nyáaj nu jo'tyeyu'xajche', ny-
ati'ij nyúucarij huánamuajri' ti jútye' nyojo'tajé a'yan
tijin:

—Pata'aj jú'mua'reeraj je'ej maj tyu'taxájtaca' i víitye-
ee maj huatyéenyuj aráahua'puaj pua'máj, capáj
ja'yu'xaj.

⁵ Ajta i tajapuá ti tyí'huüre' i nyaj jaaséj ti jájtyij
japua ja'rá'icatata', ajta chuéj japua ajta ja'rá'icatata',
a'fj pu ajméjca'taca', ⁶ ajta a'yan tya'tóoratziiri' nyúu-
caritze' a'fjna i ti jusén jin júurij, i ti jaatyátaahuaca' i
tajapuá ajta i cháanacaj, ajta a'fjci i jájtyij ti ve'ej, ajta i
maj jitzán tyityá'xoo. A'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'rij ajtyojo're'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néi-
jmi'i tye'entyipua'rij, ⁷ a'ájna pu atyojo're'nyesij ti'ij
ucájjijhua i ti tajapuá tyí'huüre' i ti aráahua'puaj
pué'een, aj pu'ij néijmi'i tya'róo'astesij a'fjna i ti
ju'avaaj i Dios jimi, ajta je'ej ti a'fín tya'tóoratziiri' a'fj-
ma jimi i maj jahuüria'ca'aj.

⁸ A'fjna i nyúucarij i nyaj jáanamujri' ti jútye' tyajá'x-
ajta'ca'aj, a'yaa pu ajtáhua'aj tyinaaté'exaa tijin:

—Áricuj a'fjci jimi i tajapuá ti tyí'huüre' pata'aj ja'an-
curáain i yu'xarij ti j'ityí' i jumuáca'ta' pujmua' i ti jájtyi-
ij japua rá'fcaj ajta i chuéj japua.

⁹ Aj nu nyij ujó'mej a'fjci jimi i tajapuá ti tyí'huüre', ny-
ati'ij nyij jaatáhuaviiri' ti naatí'tye'en i yu'xarij ti cíleen,
a'yaa pu'ij tyinaaté'exaa tijin:

—Yana'cuíj pata'aj jaatyájc'i'mej. A'yaa pu
mua'mé'ra'catye'ej ta'mej mua' tyényi'tze' mati'ij sará-
tyee, ajta mua'tziivi'tye'ej ta'mej mua' jucáatze'.

¹⁰ Nyati'ij nyij ja'ancurá'ij a'fjci i yu'xarij ti cíleen i
muáca'ra'an jitze a'fjna i ti tajapuá tyí'huüre', nyati'ij
nyij jaatyájc'i'cij, naa pu tyinu'cacarejca'aj i nyetyényij
jitze ti'ij sarátyee, ajta nyati'ij yo'xij, a'fj pu na'ra'tzi-
ivi'riajraa i nyajucáa jitze. ¹¹ Aj mu mij a'yan tyi-
naaté'exaa tijin:

—A'yaa pu tyúuxie've' paj tyihuo'té'exaatye'en a'fj-
maj i tyeétyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, ajta i
maj séej nyúucarij jin tyi'xaj, pajta a'fjma i maj tyi-
huá'ijtye'.

A'ñimaj i maj hua'puaj i maj tyámua' tyi'táj tyí'mua'reej

11 Aj mu mij tyi'táj ciyéj naatáchuij i maj jin tyí'ite'raaca a'chu ti huatátyeej, majta a'yan tyi-naaté'exaaj tijin:

—Ájchesij pajta jaatyé'iten a'chu ti ve'éj i tyeyúuj i Dios ti ja'a'rij, pajta a'ñjci a'chu ti ooyóhuaj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, pajta je'en huo'tyé'iten a'chu maj ará'asej i maj janajchej. ² Ajta capáj ja'iteej a'chu ti antayóhuaj a'ájna a pua'quáj a ti ja'rájta'cuaj, ji'nye a'ñjma mu huatátuui i maj quee tyá'tzaahuatye', mej mij a'ñimaj huá'puatyej japuan hua'puaj máxcirre' je'ej pua'aj jáa'uurej i chájta'naj ti naa een. ³ Nyáaj nu hua'puácaa huata'ítij, i maj quee naa eenye' tyi'tyéechan, mej mij a'ñimaj tyihuo'té'exaatye'en i Dios jitze ma'can, a'yan mua'tyéevi'ij a'chu séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéecatyej xicáj.

⁴ A'íimaj i maj hua'puaj a'ñ mu a'ñin pué'een i maj hua'puaj i maj antyitátzajmee majta i aseitúunaj ti hua'puaj ti jimí aja'ré'vej i tavástara' jimí ti íyan tyí'ijta i cháanacaj japua. ⁵ Tipua'aj a'táj je'ej pua'aj huá'uuriamu'ij, hua' tyenyij jitze pu i tiéj éejnyinyii, a'ñ mu mij jin huo'tyátiereaj i maj hua'ajcha'ñre', a'yaa mu mij tyí'tyacui'nyij a'ñimaj i maj a'yan tyá'xie've' maj je'ej pua'aj huó'uurej. ⁶ A'ñimaj i maj hua'puaj, a'ñ mu jaayí'tin mej mij huo'tá'ijmuj i víityee mej mij quee che'viiey meentyij móoj tyihua'ixaatye' i tyeétyee i Dios jitze ma'can, majta mu jaayí'tin mej mij seequáj jáa'uurej i jájtyij t'ij a'yan huárinyij t'ij xúure'ej, ajta maj puéjtzij huo'tá'an a'ñimaj i tyeétyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i jime' i cui'nyi'ra'aj, a'chu maj a'ñimaj a'yan tyá'xie've'.

⁷ Ajta mati'ij ja'antypuá'ritye'en i maj nye jitze ma'can tyu'taxájtaj, aj pu'ij tyi'táj a'áa je'taméj jo'tij ja'tyá-cun i ti'quee ámiteere' a'chu ti jo'cátyeej, aj pu'ij huo'tanyó'si'tye'sij, ajta je'en huo'tyámue'tij t'iquij huá'cui'nyij. ⁸ A'áa mu ja'séeria'aj muá'ju'un i mu'ichítyee a cáayej jitze a'ájna i chájta'naj jitze ti ve'éj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Sodoma ajta Egipto, jo'tij ajta i hua' vástara' jó'tateehuaca' i cúruuj jitze. ⁹ Majta huéicaj xicáj japuan jé'ta' á'tyeeren maj hua'séeraaj muá'ju'un i mu'ichítyee a'ñimaj i tyeétyee i maj a'yan huacháatimee néijmi'ique' i cháanacaj japua, i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, ji'nye camu huo'ta'sij maj tyi'tyáa'avaataj. ¹⁰ Majta a'ñimaj i maj íyan huacháatimee i cháanacaj japua, a'ñ mu huatóotyamua'vej a'ñna jime' i maj meríj huá'cuui. A'ñ mu huápu'ij huatóotyamua've'sij metyí'ye'estyaj, majta tyu'tóopuejve'sij séej jamuán majta séej, ji'nye a'ñimaj i maj hua'puaj i maj Dios jitze tyí'xaj jéehua mu huápu'ij huá'itziitya'ca'aj. ¹¹ Ajta t'ij huéicaj xicáj japuan jé'ta' tyoomá'caj, Dios pu huo'tájuurityej aj mu mij ájhuiixij i maj meríj huácu'ijcaaj, majta a'ñimaj i maj huo'séj jéehua mu tyu'tátzñ. ¹² Mati'ij mij a'ñimaj i maj hua'puaj nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin uje'cánamuajrej u jútye' a'yan tijin:

—Xié'ejcñnyij a'yájna.

Aj mu mij jéetirij jitze tyicáj, mahua'raséeracaj i maj hua'ajcha'ñre'. ¹³ Aj pu'ij ca'nyíin jin huatóoca'tzij i cháanacaj, a'ñ pu jin á'vatzij i tyihua'chi'ij i chájta'naj jitze majta aráahua'puaj ví'ra'aj i tyeétyee huácuuj. Majta a'ñimaj i tyeétyee i maj quee huácuuj, jéehua mu tyi'tzñnye'ej metyaatyojtzi'rej i Dios tajapuá ti já'sejre'. ¹⁴ Pu'ríj mu jo'mej i ti hua'puaj i maj jin jaapuéjtzitariaca', ajta pu'ríj ajtyojo're'nyesij i ti huéicaj i maj jin majta jajpuéetzij muá'ju'un.

I trompéetaj ti aráahua'puaj

¹⁵ Aj pu'ij i ti tajapuá tyí'huñre' i ta'ráahua'puaj, a'ñ pu ucájijhuaca' i trompéetaj jitze, aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin atyojo'taxájtaca' u jútye' a'yan tijin:

A'ñna i ti tyí'ijta íyan cháanacaj japua a'ñ pu arí a'ñin pué'een i Dios ajta i tavástara', a'ñ mu tyi'ítaj muá'ju'un jusén jime'.

¹⁶ Majta a'ñimaj i huáasij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej i maj majta ju'ipuáa japua acáatyij i Dios jimí, a'ñ mu ecóotutaxij majta je'en jaatyánajchaca' i Dios, ¹⁷ a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

Tyetyi'muatyojtzi're', tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej,

mu paj jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj pajta íjij séejre', ji'nye muáaj paj períj va'cán jin tye'entyájrupij, pajta períj huatye'chej pej pij tyu'ta'íjtaj.

¹⁸ Majta a'ñimaj i maj séej chuéj japua já'ma'can jéehua mu huatanyínyu'cacuca', ajta arí tya'rá'aj a'náj paj pajta muáaj huatanyú'caj, pu'ríj atyojo're'nyej a'ájna xicáara' paj jitzán huá'xitye'en a'ñimaj i maj meríj huácuuj, pajta tyámua' tyihuo'tá'sij a'ñjma i maj a jitze ma'can tyí'xaj,

majta i maj muéetzij jimí tyámua' tyí'tyesejre', majta a'ñimaj i maj a'jimí tyá'tzaahuatye',

típua'aj i maj va'cán jin tyityatatyíj, na'ríij ciléenye' jin metyityatatyíj,

pajta hua'antypua'ritye'sij a'ñjma i maj je'ej pua'aj ja'uurej i cháanacaj.

¹⁹ Aj pu'ij i tyeyúujra' i Dios i tajapuá ti já'sejre' antacúj, ajta i tyeyúuj tzajta' pu séjria'ca'aj a'ñna i chi'ij ti cíleen ti ajta tzajta' séejre' i nyúucarij ti jin i Dios tya'tóoraj. Majta huatána'axcava'xij majta tyényuucacaj, ajta huatóoca'tzij i chuéj, majta jéehua tyéetyee cáavatzij.

I íiti' ajta i cú'cu'uj

12 Aj pu'ij tyi'táj huataséjre u jútye', íiti' pu huataséjre ti cáanarij tyí'chajca ti naa tyi'tyatáatiy-i'ij t'ij xicáj, ajta máxcirre' japua újvaaca'aj a'ñna i íiti', ajta cúruun ucárujtya'ca'aj maj jitzán tamuáamuata' japuan hua'puaj i xú'ra'vej séjria'ca'aj. ² Ajta jútza'ca'aj a'ñna i íiti', a'ñ pu jin juyiinyaca'aj a'ñna jime' ti já'cu'icacaj, ji'nye pu'ríj tin tyiyóoj ta'mej. ³ Ajtáhua'aj sñj tyi'táj huataséjre u jútye', cúcu'uj pu huataséjre ti po'vij ti vivéj, ajta arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata'

pua'mácan ava'ahuájme, ajta je'en cúruun ucarújtya'ajma'caa i ju'a'huáj jitze i ti aráahua'puaj ará'asej. ⁴ Ajta i jucuasij pu jin hua'curia'naj je'cácaa i xú'ra'vej i maj jútye' já'sejre', ti'quij huaje'cáahua'xij i cháanacaj japua. Ajta je'en i cú'cu'uj, a'áa pu jo'tyéechaxij a'íjci jimi i íiti' ti arí tin tyiyóoj ja'mej ta'aj ij jaatyáajci'mej ti'ij huanie'huaj i yójra'. ⁵ Aj pu'ij tyiyóoj ta'raa tyáatacan a'íjna i íiti', a'íi pu a'íin pué'een i ti ca'nyéjrij jin tyihuo'ta'íjtye'sij mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Ajta a'íjci i yójra' i íiti' Dios pu yo'ví'tij u tajapúa jo'tij a'íin já'sejre' ajta jo'tij a'íin jo'tyáajcaj i ipuárij jitze, ⁶ aj pu'ij i íiti' huatóo'uj a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij, jo'tij ajta Dios tyámua' yo'u-urijtze mej mij a'áa tyiyo'cue'tyej séej ví'ra'aj japuan hua'puaj anxityej japuan huéecatyey xicáj jitze.

⁷ Mati'ij támij huatyóohuuj maj huatyéno'se'en u tajapúa, a'íjna i Miguel majta i maj jamuán tyí'huire', a'íj mu jimi nyo'sa'ca'aj i cú'cu'uj, majta jamuán i maj jahuire' i cú'cu'uj, ⁸ majta quee capu tyu'mué'tij i cú'cu'uj, camu majta i maj jahuire'ca'aj, a'íj mu jin quee che' huo'ta' maj tajapúa jo'tyú'uucáj. ⁹ Mati'ij mij uye'cájrree a'íjci i cú'cu'uj ti vivéj, a'íjna i cú'cu'uj ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, a'íjna i tyaj a'yan jatamuá'-muaj tijin tyiyáaru', i ti huá'cuanamuaj néijmi'caa i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua. Aj mu mij uye'cájrree íyan i cháanacaj japua, jamuán i maj jahuire'ca'aj.

¹⁰ Aj nu nyij nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin uty-ojo'taxájtaca' u tajapúa a'yan tijin:

—Pu'ríj tya'rá'aj a'náj maj tajapúa huatányuusij, a'íj-na i ti néijmi'i jin putyí'uurej, ajta i ti jin tyu'ta'íjtaj i Dios, pu'ríj néijmi'i jin tyu'ta'íjtaj a'íjna i Círístu', j'i'nye pu'ríj ayo'cájrree a'íjna i ti je'ej pua'aj huá'uuriajca'aj i ta'ihuáamua', i ti ajta a'náj tina'aj tyihuá'xajtzi'ra'ca'aj i Dios jimi. ¹¹ A'íimaj i ta'ihuáamua' mu jaatyáamue'tij, a'íjna jime' ti i cánya'aj je'ráaxirej i juxúure', majta a'íj-na jime' i nyúucarij i maj huó'ixaaj, camu majta tyí'tzìnya'ca'aj tipua'aj muáacui'nyijche', sulu a'yaa mu tyitya'huóoca'an maj huáacui'nyij. ¹² Siata'aj hu-atóotyamua've'en mu siaj tajapúa já'sejre', siajta mua'aj mu siaj cháanacaj japua huacháatimee, siajta mu siaj a'áa ja'chej i jájtyij japua, cuíi' xaa ja'mua jime', j'i'nye mua'ajmaj jimi pu arí huataséjre a'íjna i tyiyáaru', ajta huápu'i'nyú'camu', j'i'nye pu'ríj ja-mua'reej ti'quee che' á'tyeeren.

¹³ Ajta i cú'cu'uj ti'ij jáamua'reeri' ti cháanacaj japua já'ajvej, aj pu'ij jaatavén a'íjci i íiti' ti tyiyóoj ta'raa.

¹⁴ Majta hua'puácaa mu jaatá' a'íjna i íiti' i anáara'an i cué'ra'vej ti ve'éj ti'ij huatará'ra'an a'ájna jo'tij quee já'tyí'tij, a'áa mu mij tyiyá'cue'tyajca'aj a'chu huéecaj nyinyi'ra'aj japuan jé'ta' jitze. ¹⁵ Aj pu'ij i cú'cu'uj jée-hua i jájtyij ejxírej i jutyényij jitze ti'ij yo'lójtye'en a'íjci i íitaj, ¹⁶ ajta i chuéj pu jaatyáhuu, j'i'nye a'íi pu ootátzi'ty-aca' ti'ij atyájrutyey i jájtyij i ti je'ejxírej i cú'cu'uj ju-tyényij jitze. ¹⁷ Aj pu jin i cú'cu'uj jaatáaxie'jvi'ri' a'íjci i íitaj, ajta je'en jó'raa ti'ij huo'tanyó'si'tye'en a'íjma i séecan i maj yójmua'mua' pué'een i íitaj, ajta a'íimaj jimi i maj ja'astej i nyúucaria'ra' i Dios, majta Jesús jitzán ma'can tyí'xaj. ¹⁸ Ajta a'íjna i cú'cu'uj a'áa pu

ja'séeria'aj ta'raa a sáata' jájtyij ti ve'éj ti ja'va'ástimee.

A'íimaj i maj hua'puaj i maj huápu'i'ij je'ej pua'aj huasé'rin

13 Aj nu nyij tyí'tj huaséj ti huápu'i'ij je'ej pua'aj huasé'rin, a'íj pu jitze i jájtyij ti ve'éj eetamá'-ca'aj, arahua'puácaa pu íjmu'ujcaaj ajta arahua'puá-caa ava'ahuájma'caa. Ajta i a'huáara' jitze pu cúruun tyo'carújtyi'huajma'caa s'íj ajta s'íj, ajta i mu'úura' jitze tyé'yu'si'huaca'aj i ti je'ej pua'aj namuajre' i Dios jimi. ² A'íjna i tyí'tj ti je'ej pua'aj huasé'rin i nyaj jaaséj, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'ij jírípu'uj, ajta a'yaa eenye' iira'ícajma'caa ti'ij júutze'ej, ajta i tyénya'ra' ti'ij muájyej. Ajta a'íjna i cú'cu'uj, a'íi pu néijmi'i jaatátui i ti jin jaayí'tin ti tyí'tj je'ej huá'uurej, ajta néijmi'i i ti jin tyí'ijta ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeriaj. ³ Ajta s'íj i mu'úura' a'yaa pu huasé'rihua'aj cuxáa tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamu', ajta arí huarújca'aj a'íjna i ti tyí'puejtyi'huaca'aj, a'íj mu jin néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, je'ej mu tyo'taséj, majta je'en ja'rá'astijrej a'íjna i tyí'tj. ⁴ Majta jaatyána-jhaca' a'íjna i cú'cu'uj, j'i'nye a'íi pu néijmi'i tyaatátui a'íjci i tyí'tj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij a'íin néijmi'i jin antyúumua'reeriaj, majta mu jaatyánajhaca' a'íjci i tyí'tj, a'yan metyí'xáataj tijin:

—¿A'tanyíj a'yan een ti'ij a'mújma mu tyí'tj, a'tanyíj óoca'nyej ti'ij jimi huatyéno'se'en?

⁵ Majta mu jaatá' a'íjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin ti'ij je'ej pua'aj tyaataxá i Dios, a'yaa mu tyaatá' ti huá'pu-atyey máxcirie' japuan hua'puaj á'tyeevi' ti'ij a'íjna jin antyúumua'reeriaj. ⁶ A'yaa pu'ij huaríj, je'ej pu pua'aj tyí'xajtaca'aj i Dios jimi, ajta je'ej pua'aj tyihuá'xajta-ca'aj a'íjma i maj a'áa já'sejre' i Dios jimi, ajta néijmi'-caa i tajapúa maj já'sejre'. ⁷ Majta mu jaatá' ti'ij huo'-tanyó'si'tye'en a'íjma i maj tyámua' tyí'tyesejre' i Dios jimi asta na'aj quee huo'tyáamue'tij, a'yaa mu majta tyaatá' ti'ij néijmi'caa jimi antyúumua'reeriaj i tye'ítyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, majta i maj séej chuéj japua já'ma'can, majta i maj séej nyúucarij jin tyí'xaj. ⁸ Majta a'íjci i tyí'tj ti je'ej pua'aj huasé'rin néijmi'i mu jaatyánajhaca' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'íimaj i maj quee ooyú'si'huaca' jájcuaj ímuáj ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj i yú'xaria'ra' jitze a'íjna i cánya'aj ti huatámu'vejryti'huaca'.

⁹ Tipua'aj a'tj iityánamuajra, che' tyámua' naa tyáanamuaaj. ¹⁰ A'íjma i maj hue'tyánasij, miche' hue'-tyáanaj, majta i maj chúun jime' huá'cui'nyij, miche' majta a'yan tyityáacui'nyij. A'yaa mu mij tyityaataséjre'ej a'íimaj i maj tyo'táviicue' ajta i maj jin tyá'tzaahuatye' i Dios jimi.

¹¹ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i tyí'tj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ti a chóota' je'tanyéj. Hua'puácaa pu ava'ahuájma'caa ti'ij cánya'aj, ajta a'yan tyí'xajtaca'aj ti'ij i cú'cu'uj. ¹² A'íi pu ajta néijmi'i jin antyúumua'reeriaj ti'ij a'íjna i ti anaquéj huataséjre' i ti ajta je'ej pua'aj huasé'rin, a'yaa pu'ij tyihuá'ijtya'ca'aj maj néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua jaatyána-

jche a'fjci i ta'nájcaj i ti huarúj i ti tyí'puejtyi'huaca'aj i ti jin tin huamuí'. ¹³ A'yaa pu jéehua tyi'tfj tyí'uuriajca'aj i maj tyámua' tyo'taséj. Ajta pu jaayí'tihua'aj ti tiéj uje'cáreeenyij u jútye' meeséeracaj i tyeétyee. ¹⁴ A'fj pu'ij jin huo'cuanamuaj i tyeétyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, ajta a'yan rijcaa a'fjci jimi i ti anaquéj huataséjre i ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta je'en huo'ta'fj mej mij jaatyáaahuaj tyi'tfj tyévira' ti a'yan huasé'rin ti'ij a'fjna i ti anaquéj huataséjre i ti tyí'puejtyi'huaca'aj a'fjna jime' i chúun ajta je'en óoche' júurica'aj. ¹⁵ Majta a'fjci i ti je'tyáa'sej i ti je'ej pua'aj huasé'rin a'yaa mu tyaatá' ti'ij jaatá'an ti tyu'taxáj a'fjna i maj jaatyáaahuaca' ajta je'en huó'cui'nyij a'fjima i maj quee jaatyáanajche. ¹⁶ Ajta néijmi'caa i maj ciléenye', majta i maj viváajma'aj jin tyiyatatyíj, i chíjtyaanyij, i maj quee je'ej tyéejviicue', i maj juxáahuaj jó'juhua'an majta i maj ca'nyérij jin tyí'muarie', a'yaa pu tyu'ta'fjtaca' mej mij hua'náyu'x-axi'in i hua' muáca' jitze, nusu maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze'. ¹⁷ Ajta quee i'riitaca'aj ti tyi'tfj huánanan nusu ti a'tfj tyi'tfj huátoonyij, tipua'aj quee anáyu'si'huaj i jumúaca' jitze, nusu quee ajtyiyú'si'huaj i jucuáatze' je'ej ti ántyapuaj a'fjna i tyi'tfj. ¹⁸ A'fj pu jin a'yan tyúuxie've' maj jéehua tyu'yí'tihua'an, a'fjna i ti tyojó'itej, che' yo'itéj já'ra'nyij je'ej ti huatóomua'aj a'fjna i ti jin tyí'itej ajta je'ej ti ántyapuaj a'fjna i tyi'tfj, ajta i ti jin tyí'itej, a'aa pu jo've'mej a'fjima'aj i tyétyacaa, a'yaa pu'ij aráasej anxityej japuan huéecatyej japuan aráasej ti tyí'itej.

A'fjna i cánya'aj majta a'fjima'aj i ti hua'antýíhuoj

14 Nyati'ij nyij jaaséj a'fjci i cánya'aj, ti a'aa jo'tyá-vaaca'aj i jiríj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjin Sión. Majta jamuán a'áan jo'tyú'uuca'aj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj ará'asej i tyeétyee, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj i huá'cuatze' jitze je'ej ti ántyapuaj a'fjna i cánya'aj, ajta je'ej ti ántyapuaj a'fjna i vástaria'ra'. ² Nyajta je'en tyi'tfj huánamuajri' ti u tajapuá je'cánamuajria'ca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj ti'ij jájtyij ti ca'nyíin tyájjuhua'naj, ajta a'yájna mat'ij i víityee maj tyényuuca'an, ajta i nyúucarij i ti jin tyu'taxájtaca', a'yaa pu namuajria'ca'aj mat'ij i maj tyí'cuiinaj a'fjna jitze i áarpaj. ³ Majta a'fjna chuicaca'aj i chuicarij ti jájcuaj a'fjna jimi i Dios, majta a'fjima'aj jimi i maj muáacuaj i maj júurij, majta hua' jimi i huásij. Capu a'tfj jaayí'tihua'aj ti jáari'rej a'fjna i chuicarij, sulu a'fj mu'uj i maj anxityej japuan huá'puatyej japuan muáacuaj ví'ra'aj ará'asej, i ti ajta huó'huí iyan cháanacaj japua. ⁴ A'fj mu a'fjin pué'een i maj tyámua' een, i maj quee huóoxana'cirej úuca jamuán, i maj majta jamuán jó'juhua'an i cánya'aj jo'tij na'aj ti jooméj. A'fjima pu huáhuí hua' tzajta' i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua mej mij huatátuiiri'huaj i Dios jimi majta i cánya'aj jimi. ⁵ Camu a'náj tyi'tfj jin tyu'hué'taca', ji'nye ji're'nye'ej mu séejre' i Dios jimi.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj huéicaj i maj tajapuá tyí'huíre'

⁶ Nyajtáhua'aj nu séej huaséj i ti tajapuá tyí'huíre', jútye' pu já'ra'ra'ca'aj ti'ij nyúucarij huo'té'exaatye'en néijmi'caa i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj seequéj tyu'xáxa'aj, majta i maj séej chájta'naj jitze ja'chej. ⁷ A'yaa pu ca'nyíin jin tyi'xajtaca'aj tíjin:

—Siata'aj já'tyese' i Dios, siajta tyaatatyójtzi're'en, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj ti huá'xijtye'en i tyeétyee. Siata'aj jaatyáanajche a'fjna i ti jaatyáaahuaca' i tajapuá, ajta i cháanacaj, ajta i jájtyij ti ve'éj, ajta i ti huájéexavi'ijmee.

⁸ Ajtáhua'aj pu s'fj i ti tajapuá tyí'huíre' cújta' tyu'xájtasime'ej, a'yan tíjin:

—Pu'ríj á'vej, pu'ríj á'vej a'fjna i Babilonia, a'fjna i ti huo'tyátimue'raj a'fjna jime' i ti hua' jamuán huóoxana'cirej i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

⁹ Aj pu'ij ajtáhua'aj s'fj i tajapuá tyí'huíre' cújta' tyu'xájtasime'ej ca'nyíin jime' a'yan tíjin:

—Tipua'aj a'tfj janajchej a'fjci i tyi'tfj ti je'ej pua'aj huasé'rin, nusu huatóoa'an maj jo'simua' i cuáatza'ra'an jitze nusu muáca'ra'an jitze je'ej ti ántyapuaj a'fjna i tyi'tfj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ¹⁰ Dios pu jaatyátimue'raste'sij a'fjna jime' i ti huápu'ij nyú'camui', a'fjna i ti arí tyámua' jáaruuj ti a'yan een ti'ij huá've'rij ti tyu'jé'caj, a'fj pu'ij jajpuéetzij ta'mej i tiéj jime', ajta a'fjna jime' i ti a'yan curiá'rie' ti'ij tyapúusti', a'yaa pu'ij tya'ajpuéetzij ta'mej hua' jimi i maj tajapuá tyí'huíre', ajta a'fjna jimi i cánya'aj. ¹¹ Ajta ájcítzuj a'fjna jime' i maj jin jajpuéetzij jusén jime', ajta quee hua'tá'caa maj huóoso'pe'en tújca nusu t'ca', sulu a'yaa mu tya'ajpuéetzij muá'ju'un a'fjima'aj i maj jana'michej i tyi'tfj ajta i tyévira' majta i maj hua'ajtyiyú'xaxij je'ej ti ántyapuaj a'fjna i tyi'tfj. ¹² A'yaa pu'ij huataséjre'ej i maj jin tyé'viicue' a'fjima'aj i maj tyámua' een, i maj a'yan ricij je'ej ti tyí'ijta i nyúucarij, majta ja'tzaahuatye' a'fjci i Jesús.

¹³ Aj nu nyij a'tfj huánamuajri' ti jútye' a'tyaja'xajtaca', a'yaa pu tyinaaté'exaaj tíjin:

—Miche' huatóotyamua've'en a'fjima'aj i maj ja'tzaahuatye' i tavástara'. Ajta i júuricama'ra' i Dios a'yaa pu tyi'xaj tíjin: "A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'fj mu juso'pe'en, mej mij quee che' tyi'tfj jin á'viicue'ria'aj, ji'nye a'fjima'aj mu tyámua' tyu'muaríej."

I chuéj japua ti tyú'c'riaca'

¹⁴ Nyati'ij nyij a' únyeerica', aj nu nyij jéetirij huaséj ti cuéinará', ajta a'tfj japuan újcatyíi ti a'yan huasé'rihua'aj ti'ij tyáati'. A'fj pu cúruun ucárujtya'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁵ Aj pu'ij s'fj i tajapuá tyí'huíre' a'úun je'rájraa u tyeyúuj tzajta', a'yaa pu'ij ca'nyíin jin tyaatájé a'fjci i ti jéetirij japua anjo'ojca'tyíi tíjin:

—Pata'aj mu júxuj jin jaaré'vejche i ti arí tyi'c'riaj, pajta tyu'riá'tzaanaj, ji'nye pu'ríj tya'rá'aj a'náj paj jitzán

tyu'riá'tzaanye'ej pu'ríj huariá'ca'naca' i cháanacaj japua.

¹⁶ Ajta a'fjna i ti jéetirij japua áan jo'ojcatyij, a'fí pu'lij tyu'riá'tzaj i ti tyú'cñriaca' i cháanacaj japua.

¹⁷ Aj pu'lij ajtáhua'aj sñij ti tajapuá tyí'huüre' iirájraa u tyeyúuj tzajta', a'fí pu ajta júxuj iityéchooca'aj. ¹⁸ Ajta jo'tij jo'tyéjvee a'fjna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'áa pu sñij ti tajapuá tyí'huüre' je'rájraa, a'fí pu a'fjna jin antyúumua'reej i tiéj, aj pu'lij a'yan tyaatajé a'fjci i ti júxuj iityéchooca'aj tijin:

—Pata'aj jaaré'vejche, pajta jájsüre'en i táque'ra' i ciyúj ti a'áa jo'váatimee i cháanacaj japua, ji'nye pu'ríj cuasij a'fjna i táque'ra'.

¹⁹ Aj pu'lij i ti tajapuá tyí'huüre' jaaré'vejchaca', ti'quij jájsñi i ti tyú'cñriaca' i cháanacaj japua, aj pu'lij ju'cáahua'xij a'fjna tzajta' i maj jin jajache' i úuvaj, i ti a'fñin pué'een i ti jin Dios huápu'i'ij nyú'camu'í'. ²⁰ A'áa mu mij yo'jáchej apua'quéj i chájta'naj jitze, aj pu'lij xúure'ej eerámu'yaca', a'yaa pu'lij ootf'ij ja'raa ti'ij jo'tij ja'tá'asej i xáachime'ra'an i cahuáayu', ajta a'yan japua huatámu'yaca' a'chu huéicaj anxityej quiloometroj.

A'fñimaj i maj tajapuá tyí'huüre' ajta i puéjtzij ti aráahua'puaj ará'asej

15 Nyajtáhua'aj nu tyi'tfj va'cán huaséj u tajapuá, arahua'puácaaa nu huaséj i maj tajapuá tyí'huüre', a'fj mu jin antyúumua'reej maj arahua'puácaaa jin puéjtzij huo'tá'an i ti jin néijmi'i tye'entyipua'rij i Dios ti jime' nyú'camu'í'.

² A'yaa nu nyajta tyi'tfj tyu'séj ti naa tyí'me'estij, a'áa pu jo'muáanyijmee ti'ij jájtya'huaa i tiéj tzajta', a'áa mu jo'tyú'uuca'aj áarpaj metyí'tya'ij a'fñimaj i maj jaatyáamue'tij a'fjci i ti je'ej pua'aj huasé'rin, majta i tyévíj ti jahuüre', majta i ti jin tyí'itej i ti jin antyapua'aj. ³ Majta a'fjna chuiicaca'aj je'ej ti huarfj i Moisés i ti tyí'huüría'ca'aj i Dios jimi, majta a'fjna jime' je'ej ti huarfj i cánya'aj. A'yaa mu tijin:

Huápu'i'ij pu tyámua' naa huasé'rin je'ej paj tyi'tfj jin huarfj,

tavástara', Dios mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, tyámua' pu een ajta tzáahuatyí'ra'aj séejre' je'ej paj tyí'ijta,

muáaj paj jusén jime' tyí'ijta.

⁴ ¿A'tanyíj quee muatzñnye' muéetzij tavástara' paj pué'een?

¿A'tanyíj quee tyimuaatatyójtzi're'ej?

Ji'nye muáaj paj ji'rénnya'aj séejre',

néijmi'i mu i tye'etyee mujo'vá'ju'uj muá'ju'un mej mij muatyáanajche,

ji'nye pu'ríj huataséjre i paj jin tyí'ijta.

⁵ Nyati'ij nyij atányeeriaca', aj nu nyij jaaséj ti antácu-unyica'aj i tyeyúuj tajapuá ti já'sejre'. ⁶ A'úu mu mij tyeyúuj tzajta' je'rácij i maj tajapuá tyí'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej, majta jaa'á'sima'aj i puéjtzij i ti aráahua'puaj ará'asej. Cáanarij mu tyí'cheen ti naa tyi'tyatáatiyí'ij, majta ahuo'j'que'ejma'caa jutavíj jitze puásasij jime' ooroj ti jin taavijhua. ⁷ Ajta sñij i maj muáacuaj i maj júurij, a'fí pu'lij túxa'aj tyihuo'rá'pu'tyej

a'fñima i maj aráahua'puaj ará'asej i ti jitzán ava'a-jistíjmeé i ti jin huápu'i'ij nyú'camu'í' i Dios i ti jusén jime' júurij. ⁸ Aj pu'lij tyámua' tyá'ajcitzujtariaca' u tyeyúuj tzajta' a'fjna jime' i muárie'ria'ra' i Dios, ti'quij tyámua' tyo'huájistyaca' u tyeyúuj tzajta' a'fjna i citzj, capu che' huatá'riitariaca' ti a'tfj utyájrutyéj 'asta na'aj quee antyipua'rej je'ej maj tyi'tfj jin puéjtzij tyi-huo'tá'sij a'fñimaj i maj aráahua'puaj ará'asej.

I túxa'aj ti a'fjna jin avá'jistij i ti jin Dios nyú'camu'í'

16 Nyati'ij nyij nyúucarij huánamuajri' ti u tyeyúuj tzajta' ca'nyiin jin a'yan tyihuo'té'exaa' a'fñima i maj tajapuá tyí'huüre' i maj aráahua'puaj ará'asej a'yan tijin:

—Séricuj, siata'aj ayo'cáxire'en i cháanacaj japua i ti avá'jistij i túxa'aj jitze i ti aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jin i Dios huápu'i'ij nyú'camu'í'.

² Aj pu'lij sñij ujo've'mej, ti'quij uye'cáaxirej i cháanacaj japua i túxa'aj jitze ti arámuaaca'aj, aj pu'lij a'fñima jimi i tye'etyee i ti hua'aj jitze á'yu'si'huaca'aj je'ej ti antyapua'aj a'fjna i tyi'tfj ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'fñima jimi pu atzáj huataséjre i ti je'ej pua'aj curiá'rie', ajta je'ej pua'aj huasé'rin.

³ Ajtáhua'aj i sñij i tajapuá ti tyí'huüre', a'fí pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaaca'aj, a'áa pu ya'ráaxirej i jájtyij japua ti ve'éj, aj pu'lij i jájtyij a'yan huataséjre ti'ij xúure'ej ti eerámu'yaca' i tyévíj jitze ti huame'rej, aj mu mij néijmi'i huácuij i maj jájtyij jitze já'chajca'aj.

⁴ Ajtáhua'aj i sñij i tajapuá tyí'huüre', a'fí pu ajta uye'cáaxirej a'fjna i ti túxa'aj jitze arámuaaca'aj i játya'naj japua, ajta jo'tij ja'ajéexavi'ijmee, aj pu'lij a'yan huarfj ti'ij i xúure'ej. ⁵ Nyajta a'yan tyáanamua'ri' a'fjci i tajapuá ti tyí'huüre' i ti a'fjna jin antyúumua'reej i jájtyij, ti a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Muáaj paj tyámua' een, a'fj paj jin antyía'mua'reej pej pij huo'xíjtye'en, muáaj paj jájcuaj i muáaj séjria'ca'aj, pajta iijij pooj séejre', ⁶ ji'nye a'fñimaj mu i tyétya-caa huo'cuij i maj muéetzij jimi tyámua' tyí'tyesejre', majta i maj muéetzij jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ajta iijij paj muáaj huo'ta' mej mij xúure'ej huaye'en. Jujfí-mua'aj mu a'yan tye'entyimué'tij.

⁷ A'yaa nu nyajta tyáanamua'ri' ti a'tfj utyojo'taxájtaca' jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yan tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara' mu paj Dios pué'een, mu paj néijmi'i jin antyía'mua'reej, tzáahu-atyí'ra'aj paj jin huo'xíjtyej, pajta quee tyi'tfj jin ootyá'itzee.

⁸ Ajtáhua'aj sñij i ti tajapuá tyí'huüre', a'fí pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaaca'aj i túxa'aj jitze, a'fj pu japua jaráaxirej i xicáj, ajta a'yan tyaatá' ti'ij i xicáj huo'tyátiereaj i tye'etyee. ⁹ Aj mu mij huápu'i'ij huatyáj-taa i tye'etyee, majta camu jaatáxaahuataca' i maj jin je'ej pua'aj ríci, camu majta tyaatatyójtzi'rej i Dios, su-lu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios, i ti a'fjna jin antyúumua'reej ti puéjtzij huo'tá'an.

¹⁰ Ajtáhua'aj i sñij i ti tajapúa tyí'huüre', a'ñi pu ajta uye'cáaxirej a'ñina ti jitze aráamuaca'aj i túxa'aj, a'ñi pu japua jaráaxirej jo'tij ja'cájca a'ñina i tyi'tíj ti je'ej pua'aj een, aj pu'ij huápu'i'ij huatyática'riaca' jo'tij tyejé'ijitaj. Majta i tyeftye, a'ñi mu uhuóche've'ej i junyanúu jitze a'ñina jime' maj jéehua huápu'i'ij jajpuéjtzica'aj, ¹¹ Camu majta jaatáxaahuataca' i maj je'ej pua'aj ricij, sulu je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios i ti tajapúa já'sejre', a'ñina jime' i maj jéehua jajpuéjtzica'aj.

¹² Ajtáhua'aj sñij i ti tajapúa tyí'huüre', a'ñi pu ajta uye'cáaxirej i túxa'aj ti jitze arámuaca'aj, a'ña pu ya'ráaxirej i játya'naj jitze ti ve'ej ti a'yan ántyapuaj tijin Éufrates, aj pu'ij atyáaxi' i játya'naj, mej mij antáçnyej a'ñimaj i maj tyi'ijta i maj a'ña pujmua' jo'vá'ju' jo'tij jé'ejnyinyij i xicáj.

¹³ Nyati'ij nyij huo'sej maj huéicaj ejnyéxij hua' tyenyij jitze a'ñina i cú'cu'uj, ajta a'ñina i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta a'ñina i ti hue'tzij jin tyi'xaj, a'yaa mu huasé'rihua'aj mati'ij taachuisee. ¹⁴ A'ñi pu júuricamej pué'eenye'ej i maj tyiyáaru' jitze ajtyáma'can, a'ñi mu çnyaca'aj néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij huá'ajsi're'en a'ñimaj i maj tyi'ijta, mej mij hu-atyényo'se'en a'ñina xicáara' ti'ij jitzán huataséjre'ej i Dios ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

¹⁵ A'yaa pu tijin: "Cási', nyáaj nu uvé'nyesij ti'ij náhua'rij. Che' huatóotyamua've'en a'ñina i ti atányeej, ajta tyi'chajca ti'ij quee muá'vi'ij jo'cha'canye'en, mej mij quee i tyeftye jaaséj i ti jutyevi'ra'." ¹⁶ Majta je'en hua'ajsi' néijmi'caa i maj tyi'ijta a'ñina a ti a'yan tya-ja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' i hebreos tijin Ar-magedón.

¹⁷ Ajtáhua'aj sñij ti tajapúa tyí'huüre', a'ñi pu ajta uye'cáaxirej i ti arámuaca'aj i túxa'aj jitze, aj pu'ij sñij ca'nyiin jin tyu'taxájtaca' ti uje'rávaaca'aj u tyeyúuj tza-jta' a'ñina jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyi'mu'vejritaca-aa, a'yaa pu tyu'taxájtaca' tijin:

—Pu'rij néijmi'i tye'entyipúa'riaca'.

¹⁸ Aj mu mij huatyána'axcava'xij majta tyényuucaa'aj, ajta jéehua tyi'tyáhuaasime'ej, i cháanacaj pu ajta ca'nyiin jin huatóoca'tzij, a'yájna ti'ij quee a'náj tyu'tóoca'tzij mati'ij mana'aj a'yan tyi'tyesejre' i tyeftye-ee. ¹⁹ Ajta a'ñina i chájta'naj ti ve'ej, huéicaque' pu ootátzi'tyaca', ajta á'vatzi'xi i chájta'naj i séej chuéj japua ti já'ma'can, ajta i Dios pu jo'támua'reeri' a'ñina i chájta'naj ti ve'ej ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia, ti'ij puéjtzij jaatá'an ajta je'en jáaci'tyij i ti jin huápu'i'ij nyú'camui' i Dios. ²⁰ Ajta néijmi'i jo'tij ja'ráahuachij i jájtyij jitze, ajta jirij ti huaquéetimee a'ñi pu néijmi'i tyaja'huópua'rixij, ²¹ majta tyéetyee tajapúa je'cáavatzij maj tyatí'ti'ijmee a'ñijma japua i tyeftye-ee, huá'puatyej quuiluj mu tyijetyéjma'caa i tyéetyee, majta a'ñimaj i tyétyacaa, je'ej mu pua'aj tyaatajé i Dios a'ñina jime' i tyéetyee maj cáavatzij, ji'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj.

Dios pu jo'xíjtyej a'ñici i íitaj ti huóotoj

17 Aj pu'ij sñij ti tajapúa tyí'huüre', ti ajta séej iityei'-ca'aj i túxa'aj ti aráhua'puaj tya'rá'asej, a'ñi pu mu jo've'mej, ti'quij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Mupo've'me', nyamuaataséjratye'sij je'ej ti tya'a-jpuéetzij ta'mej a'ñina i íiti' ti jamue'tica'aj i túmii i jutyévij jime', a'ñi pu a'ñin pué'een i ti a'án jo'ojcay i jájty-ij japua ti ve'ej. ² Majta a'ñimaj i maj tyi'ijta i cháanacaj japua, a'ñi mu huóoxana'cirej a'ñina jamuán i íitaj, majta a'ñimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'ñimaj mu huatyáata'ruj a'ñina jime' ti i íiti' huo'ta' mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

³ Ajta je'en i júuricama'ra' i Dios ti naataséjraj, a'ñi pu i ti tajapúa tyí'huüre' nyojo'vi'tij a'ájna jo'tij quee já'ty-i'tij. A'ña nu nyij íitaj huaséj ti i cú'cu'uj ti po'vij japua avá'catyij, ajta jéehua jitzán á'yu'si'huaca'aj i ti jin je'ej pua'aj tyá'xaj i Dios, arahua'puácaa pu íjmu'uj a'ñina i cú'cu'uj ajta tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájma'-caa. ⁴ Ajta a'ñina i íiti' nacámuaa pu tyi'tyéchajcaa, ajta çfi tyi'po'vij, jéehua pu tyo'carújtya'ajma'caa a'ñina i ti ooroj jin tyi'taavijhua, ajta tyetyéj ti huápu'i'ij tyá'na-jchij, ajta peerla tyi'tíj. A'ñi pu ajta túxa'aj iityei'ca'aj ti ooroj jin taavijhua, a'ñi pu jitze avá'ajistica'aj i ti xá-na'visi' huasé'rin, ajta i ti jin huóoxana'cirej a'ñina i íiti', ⁵ ajta cuátze' a'yan tyé'yu'si'huaca'aj i nyúucarij nyaj quee yo'itéej na'raa, a'yaa tyé'yu'si'huaca'aj tijin: "Babilonia, i ti va'cán jin tyi'tyéjvee, ajta hua' náanaj a'ñi-maj i úucaa i maj jamue'tij i túmii i jutyévij jime', ajta néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyi'een íiyan cháanacaj japua." ⁶ Aj nu nyij jaaséj ti i íiti' tahuáaca'aj a'ñina jime' i hua' xuure' i maj tyámua' tyi'tyesejre' i Dios jimi, majta a'ñi-maj i maj huácuij a'ñina jime' maj Jesús jitze ma'can tyi'xajtaca'aj. Aj nu nyij je'ej tyo'taséj nyati'ij jaaséj. ⁷ Ajta i tajapúa ti tyi'huüre', a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime' je'ej petyo'taséj? Nyáaj nu muaaté'exaatye'sij je'ej ti huatóomua'aj a'ñina i nyúucarij ti á'yu'si'ij i íiti' jitze, nyajta je'ej ti huatóomua'aj i ti japuan avá'caj, a'ñina i ti arahua'puácaa íjmu'uj, ajta tamuáamuata' pua'mácan ti ava'ahuájme. ⁸ A'ñina i tyi'tíj i paj jaaséj, a'ñi pu anaquéj séjria'ca'aj, ajta íijij capu che' séejre', ajta óoche' pu eetaméj a'ájna jo'tij ja'tyácun ti'ij quee eexúj á'pua'rej. Majta a'ñimaj i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, i maj quee á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj a'ñina jitze i yu'xarij i maj jin júurij muá'ju'un, ti'ij na'aj tyu'tyátaavijhuaca' i cháanacaj, a'ñimaj mu je'ej tyo'taséjraj mati'ij jaaséj a'ñina i tyi'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, i ti aami' séjria'-ca'aj, ajta je'en quee che' aja'hua'taca'aj, ajta óoche' pu huataséjre'sij.

⁹ A'yaa pu amitéeria'aj ja'mej a'tíj ti tyojó'itej ti ajta tyámua' metyóomua'rej. A'ñina i ti arahua'puácaa íjmu'uj, a'yaa pu huatóomua'aj a'ñina i jirij ti aráhua'puaj ará'asej ti japuan áan jo'ojcay i íiti', a'yaa pu ajta huatóomua'aj maj aráhua'puaj ará'asej i maj tyi'ijta. ¹⁰ Mua'anxívij i maj merij huácuii, sñij pu ooj tyi'tíj jin tyi'tyéjvee, ajta i sñij capu eexúj séejre'. Ajta ti'ij

huataséjre'en capu jéehua á'tyeeren. ¹¹ Ajta i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin ti jájcuaj ímuáj séjria'ca'aj, ajta quee che' séejre', a'íi pu a'íin pu'é'een i ti aráhueeicaj, a'íi pu ajta hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, a'íi pu ajta néijmi'i á'pua'ren.

¹² Ajta a'íjna i ti tamuáamuata' pua'mácan ava'ahuájme'e, a'íi mu a'íin pu'é'een i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyi'íjta, i maj quee xu tye'entyájrapij mej mij tyu'ta'íjta, majta móoche' mu ja'ancuriáa'sij mej mij séej ooraj á'tyeevi'in maj tyu'ta'íjta a'íjna jamuán i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹³ A'íimaj i maj tamuáamuata' ará'asej i maj tyi'íjta, néijmi'i mu juxa'aj mana'aj tyi'xaj, a'íj mu jin jaatátuure'sij i maj jin antyúumua'reej a'íjci i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin. ¹⁴ A'íi mu mij jaatanyo'si'tye'ej a'íjci i cánya'aj, ajta a'íi pu i cánya'aj huo'tyámue'tij, majta a'íimaj jamuán séejre' i Dios ti huo'tajé ajta je'en hua'antyíhuoj mej mij tyá-mua' eenye', j'i'nye i tavástara' pu tyihuá'íjtye' a'íimaj i maj hua' vástara' pu'é'een i tye'ítyee, ajta a'íin pu'é'een i tajtúhuan ti néijmi'caa tyi'íjtye' i séecan i tajtúhuaanyij.

¹⁵ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj i tajapuá ti tyi'huire' tijn:

—A'íjna i jájtyij ti ve'ej i paj jaaséej, i ti japuan anjo'ojca'tyíi i íiti' ti jaamué'tij i túmii i jutyévira' jime', a'íi mu a'íin pu'é'een i tye'ítyee i maj séej chuéj japua já'ma'can, i maj séej nyúucarij jin tyi'xaj, majta séej chájta'naj jitze ja'chej. ¹⁶ Ajta a'íjna i a'huáara' tamuáamuata' ti ará'asej i paj jaaséj, ajta a'íjna i ti je'ej pua'aj huasé'rin, a'íi mu jájcha'íria'aj muá'ju'un a'íjci i íitaj ti jaamué'tij i túmii i jutyévira' jime', a'íi mu ayooriésij metya'cá'ri'ran i ti tyi'tyéechan, majta je'en jaatyác'mij i tyévira' mati'ij mij jaatyáteeraj. ¹⁷ Dios pu arí a'yan tyihuo'cámua'riityej hua' xiéjnyu'caa tzajta' mej mij a'yan huárinij je'ej ti a'íin tyá'xie've', a'íj mu jime' juxa'aj mana'aj rinyij mej mij jaatátuure'en a'íjci i tyi'táj ti je'ej pua'aj huasé'rin i maj jin antyúumua'reej, 'asta na'aj quee a'yan atyojo're'nyej je'ej ti i Dios arí tyu'taxájtaca'. ¹⁸ Ajta a'íjna i íitaj i paj jaaséej, a'íi pu a'íin pu'é'een i chájta'naj ti ve'ej i ti tyihuá'íjtye' néijmi'que' i cháanacaj japua.

A'íjna i Babilonia ti jó'vej

18 Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej huaséj i ti tajapuá tyi'huire' ti jútye' aje'cáma'ca'aj, va'cán pu jin antyúumua'reej, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huanyéeri'cij ja'raa a'íjci jime' i ti á'taaca'aj i jujitzé.

² A'yaa pu ca'nyíin jin tyi'íjhuaca'aj tijn:

—Pu'ríj á'vej, pu'ríj á'vej a'íjna i Babilonia i chájta'naj ti ve'ej. Pu'ríj hua' chí'ij pu'é'een a'íimaj i tyiyáaru', jo'maj ja'chej i júuricamej i maj xána'visi' huasé'rin, ajta jo'maj já'asaca i pína'see i maj xána'visi' huasé'rin, majta tyi'tyán i tyaj quee hua'xie've'. ³ Ji'nye néijmi'i mu i maj séej chuéj japua já'ma'can huatyáata'ruj mej mij je'ej pua'aj huárinij ti'ij a'íjna i Babilonia, a'íimaj i maj íyan tyi'íjta i cháanacaj japua, néijmi'i mu jamuán huóoxana'cirej, majta i maj tyi'to'raca íyan cháanacaj

japua, a'íi mu huochíjtyaanyi'taca' a'íjna jime' ti a'íin a'yan tyihuo'tá' je'ej maj tyi'táj tyi'xie'va'ca'aj.

⁴ Nyati'ij nyij nyajtáhua'aj séej nyúucarij huánamua-jri' ti jútye' tyajá'xajtaca'aj a'yan tijn:

—Siata'aj eeráci'nyej i chájta'naj jitze, mua'aj mu siaj nyetye'ítyeristyamua' pu'é'een, siaj sij quee hua' jamuán huóoxana'cire'en, ti'ij quee ajta jamuáaci'tyij i puéjtzij, ⁵ ji'nye a'íi pu arí huápu'íj ootyá'ítzee i Dios jimi, a'íi pu i Dios jamua'reej i ti jin je'ej pua'aj tyi'tyúucha'íj a'íjna i íiti'. ⁶ Che' a'yan ajta tyáaci'tyij ti'ij ajta a'íin puéjtzij tyihuo'tá' i ti huo'mué'tij, che' hua'puaj tyu'nájchitaj i ti jin je'ej pua'aj huarfj, siajta i váasuj ti jitzán jaya'caa siata'aj ja'vá'jsten a'íjna jime' i ti hua'puaj ará'asej i ti jin huatyátahuan, a'yájna ti'ij a'íin séecan tyu'tá', ⁷ siata'aj puéjtzij jaatá'an ti'ij huatóoxaamujritye'en, a'yájna ti'ij jusfj tya'huóotzaahuaj, ajta je'ej ti tyu'tóosejrataca'. Ji'nye a'yaa pu tyi'xaj i jutzájta tijn: "A'yaa nu tyi'tyéjvee ti'ij íiti' ti tyi'íjta. Canu antyínyasiitariaca', canu nyajta jajpuéetzij na'mej." ⁸ A'íj pu jin séej xicáj japuan rávesij i ti jin jajpuéetzij ja'mej, aj pu'ij tyi'íjcu'nyij, ajta huatóoxaamujritye'ej, ajta huata'cuataj, aj pu'ij huatyáteeri'huaj, ji'nye i Dios néijmi'i pu putyí'uurej, a'íi pu i tavástara' a'yan puéjtzij tyaata'sij.

⁹ A'íimaj i maj tyi'íjta i cháanacaj japua, i maj jamuán huóoxana'cirej, majta jamuán huochíjtyaanyi'taca', a'íi mu juyiinyen majta huatóoxaamujritye'sij mati'ij jaaséej ti ájcituzj a'íjna jime' ti tyátaasij. ¹⁰ Majta a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un a'íjna jime' maj jatzí'nye' i ti jin jajpuéetzij, a'yaa mu tyu'taxájtaj tijn:

—¡Cuí' xaa! ¡Cuí' xaa muáaj mu paj chájta'naj pu'é'een ti ve'ej, Babilonia mu paj va'cán jin antyía'mua'reej! Ji'nye jiyet'zín tya'rá'aj i paj jin per'ij jajpuéetzij.

¹¹ Majta i maj tyi'to'raca íyan cháanacaj japua, a'íi mu majta juyiinyen majta huatóoxaamujritye'ej a'íjna jime' i chájta'naj, ji'nye capu che' ma' a'táj ta'mej ti tyihuó'nanieej i maj tyú'tisij, ¹² tipua'aj ooroj, pláataj, i tyetyéj ti tyáma' tyá'najchij, tyi'táj peerla, cáanarij ti tyi'j're'en i ti tyi'me'estij, na'ríj ti táxie'muaa, nusu i ti po'vij, ajta néijmi'i i ciyéj ti jéehua tyá'najchij, na'ríj tyi'táj coobre, nusu tyapúusti', nusu i tyetyéj i maj tyi'cámejtyee, ¹³ nusu i cue'ráj maj tyi'na'chityaa i ti naa tyaarie'ej, nusu i íjicua na'ríj tyi'táj miirra, nahuáj, aséi'tyij, aríinaj ti j're'en, tyeríicuj, ajta ya'muáatyee i maj hua' japuan tyi'ti'ijcicaa, nusu cánya'xi, cahuáayu'uj, i caríáata', majta a'íimaj i maj ca'nyéjrij jin tyi'muarie' juxa'aj tye'ítyee jimi. ¹⁴ A'yaa mu tyaatájevij a'íjci i chájta'naj tijn:

—¡Capu che' séeria'aj ta'mej muéetzij jimi a'íjna i táque'ej ti jéehua mua'ránajchica'aj, papu'ríj jusén jin tyojo'riej i ti huápu'íj tyá'najchij i paj jin chíjtyaanyi'taca'aj!

¹⁵ Majta a'íimaj i maj a'yan éenye'ej tyi'tooca'aj majta a'íjna jin huochíjtyaanyi'taca', a'íi mu a'ímuáj jo'tya'úuj muá'ju'un, a'íjna jime' maj jatzí'nye' i ti jin jajpuéetzij, muyíinyaj majta juxaamúuritya'aj, ¹⁶ a'yaa mu tyi'xáataj muá'ju'un tijn:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa i chájta'naj ti ve'ej! I ti a'fjna ty-i'tyéechan i ti me'estij ti naa een, ajta a'fjna jime' i ti táxie'muaa, ajta i ti po'vij jime', ajta a'fjna tyo'carúj-tye'ejmee i ti ooroj jin tyí'taavijhua, ajta i tyetyéj ti huápu'i'ij tyá'najchij, ajta a'fjna i peerla tyi'tíj; ¹⁷ ajta jiyet'zín néijmi'i tyu'riá'xij i ti huápu'i'ij tyá'najchica'aj!

Majta néijmi'i a'fijmaj i maj báarcuj tyimuárie'rij, majta i maj tyí'muijhuacaa i báarcuj jitze i maj á'cñnyej i jájtyij japua, majta néijmi'i i maj hue'tyéee vivi', a'fij mu a' imuáj jo'huústiraa, ¹⁸ ajta mati'ij jaaséej a'fjci i citzj ti ájcituztariaca' t'ij tyátaasima'aj i chájta'naj, aj mu mij a'yan tyityeetyejíhuajraa tijin:

—¿Jo'nyij ajtáhua'aj sñij chájta'naj já'sejre' t'ij a'múj-na?

¹⁹ Aj mu mij chuéj ti muñnyíj ahuóoratziraxij i jumu'új jitze, muuyínyaj majta juxaamúuritya'aj, a'yaa mu tyí'tyiejhuaca'aj tijin:

—¡Cuíi' xaa! ¡Cuíi' xaa a'fjna i chájta'naj ti ve'ej! A'fij mu jin huochijtyaanyitaca' muéetzij ti jimi tyí'sejre', néijmi'i i maj báarcuj tyi'ya'muaaca'aj i maj jin antací'-ca'aj i jájtyij japua. A'fij mu mij jiyet'zín jó'vej.

²⁰ Ajta i tajapua sñij já'sejre', siata'aj huatóotyama'ave'en, a'fjna jime' i chájta'naj, siata'aj huatóotyama'ave'en mua'aj mu sñij jiré'nyee'ej séejre' i Dios jimi, sñijta mua'aj mu sñij antyíhuaviihuaca', sñijta mua'aj mu sñij Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, néijmi'i xu huatóotyama'ave'en, jinye t'ij i Dios jo'xíjtyej a'fjci i íitaj, aj pu mua'ajmaj tyá'mua' tyajamo'xá'pu'i'ntari'ri'.

²¹ Aj pu'ij sñij ti tajapua tyí'huire' tyetyéj pu tyí'ti i maj jin tyá'ti'xicaa, aj pu'ij ja'tyájríee i jájtyij jitze ti ve'ej, a'yan tyi'xáataj tijin:

—A'yaa paj cha'taj atyojo'cárutyij muáaj chájta'naj paj ve'ej Babilonia paj ántyapua, camu mij che' a'náj muasejran. ²² Camu che' namuáaria'aj muá'ju'un i maj tyí'cui'nacaa i áarpaj jitze, nusu i maj tyí'ci'sityee túuturu'uj jitze, na'ríj i trompéetaj jitze, camu majta che' tyi' muárie'ej muá'ju'un je'ej maj tyi'tíj tyu'yí'tin, capu ajta che' namuáaria'aj ta'mej i maj tyí'tixicaa. ²³ Capu che' a'táaj ja'mej muéetzij jimi i tiéj ti ú'taa i hua' chi'ij tzajta', capu ajta che' namuáaria'aj ja'mej i maj tyí'ye'estyaa a'fijmaj i maj moochán huanyéjnyei'chaca'. Ji'nyee a'fijmaj i maj tyí'to'racaria'aj mu a'fijn pué'eenye'ej i maj a'yan japuan séjria'ca'aj i cháanacaj, i maj majta viváajma'aj jin tyityatatyá'ca'aj, i paj muáaj huocuanamua'aj mati'ij mana'aj pua'máj a'yan séejre' i cháanacaj japua. ²⁴ Ji'nyee a'fjna jitze i chájta'naj a'fij mu jitze jáatyoj i hua' xuure' i maj Dios jitze ma'can tyí'xaxa'ta'aj, majta i maj jiré'nyee'ej séjria'ca'aj i Dios jimi, majta néijmi'i mati'ij mana'aj pua'máj huácuij i cháanacaj japua.

I maj tyí'chuiicaj u tajapua

19 Aj nu nyij tányij huó'namuajri' i maj tajapua ca'nyíin jin mui'tíj tyajá'xajtaca'aj, a'yaa mu tijin: ¡Aleluuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nyee a'fij pu tajapua huatanyúj, a'fij pu ajta jimi já'ma'can i ti naa huasé'rin, ajta i ti jin néijmi'i putyí'uurej,

² a'fij pu tzáahuatyí'ra'aj jin huá'xijtye'en, ajta je'ej ti tye'tyévijtye'; a'fij pu arí jo'xíjtyej a'fjci i íitaj ti jutyévira' jin jamue'ti-ca'aj i túmii,

ajta ca'nyíjra'aj huota' néijmi'que' i cháanacaj japua, mej mij jamuán huóoxana'cire'en.

Dios pu'ij a'fjna puéjtzij jaatá' a'fjna jime' ti i íiti' huocuij a'fijmaj i maj jahuire' i Dios.

³ Majtáhua'aj mu a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—¡Aleluuyaj! A'fjna i ti jitzán ájcituzj i íitaj capu a'náj huatyápua'rij.

⁴ Majta a'fijmaj i huásij i maj seityéj japuan muáacuaj ará'asej, majta i maj muáacuaj i maj júurij, néijmi'i mu ecóotutaxij, mej mij jaatyáanajche i Dios, i ti acájca ipuárij jitze. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

—¡Che' a'yan tyá'ra'nyij! ¡Aleluuyaj!

⁵ Aj pu'ij sñij huajjhuaca' ti a'áa véjri' jo'tyávaaca'aj jo'tij jo'tyéjvee i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, a'yaa pu tyí'xajtaca'aj tijin:

Siata'aj tyaatatyójtzi're'en i Dios, néijmi'i mua'aj, mu sñij viváajma'aj jin tyityatatyíj, sñijta mu sñij ciléenye' jin tyityatatyíj, néijmi'i mua'aj mu sñij jahuire' sñijta tzáahuatyí'ra'aj jimi tyí'cha'ij.

T'ij huatyényeichij i Cánya'aj

⁶ A'yaa nu nyajta tyihuó'namuajri' maj jéehua i tyeé'tyee tyí'xajtaca'aj, a'yaa pu namuajria'ca'aj t'ij jo'tij jájtyij ja'ancáamu'yej, ajta a'yan namuajria'ca'aj t'ij i víi'tyee maj tyényuucan. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

¡Aleluuyaj! Tyiche' tyaatatyójtzi're'en i Dios, ji'nyee pu'ríj huatyóochej ti tyu'ta'íitaj i tavástara', ajta i Dios i ti néijmi'i jin antyúumua'reej.

⁷ Tyiche' huátatyama'ave'en, tyajta tyaatatyójtzi're'en,

ji'nyee pu'ríj a'ájna atyojo'ré'nyee t'ij i cánya'aj huatyényeichij.

Ajta i ti fira'ra'an pué'eenye'ej ta'mej pu'ríj ajta tyá'mua' huóoruu.

⁸ A'yaa mu tyaatá' ti a'fjna tyu'tyóochejtyej i cáanarij ti me'estij ti ajta naa een, ti tyama'astáji'ij ti quee choomua.

Ji'nyee a'fjna i cáanarij ti naa een, a'fij pu pué'een i maj jin tyámua' tyityetyúucha'ica'aj a'fijmaj i tyeétyeristya'mua'me'en i Dios.

⁹ Ajta i ti tajapua tyí'huire' a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Ootyéeyu'xaj a'yan tijin: “Miche' huatóotyama'ave'en a'fijmaj i maj huotá'inyej mej mij jamuán tyú'cua'nyij i cánya'aj a'ájna xicáara' ti jitzán huatyényeichij.”

A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijin:

—A'íjna i nyúucarij nyaj mua'ixaatye' Dios pu jiré'-can jime' janyuucaa.

¹⁰ Aj nu nyij tyítunutaca' jo'tij ja'ra'fijcaymee nyej nyij jaatyáanajche, aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj a'yan rijcay, ji'nyee nyáaj nu jahuire' i Dios, a'yájna pati'ij muáaj majta a'fijmaj i a'ihuámua' i maj

a'yan ricij je'ej ti i Jesús tyihuó'ixaaj. Pata'aj i Dios hu-
atyaanáchej.

Ji'nye a'yájna ti'ij tyu'xájtaca' i Jesús, a'ñi pu a'ñin
pué'een i ti huo'cámua'riityej a'ñimaj i maj Dios jitze
tyí'xajtaca'aj.

A'ñjna i ti avá'caj i cahuáayu' japua ti cuéeinara'

¹¹ Aj nu nyij jaaséej ti antácuunyica'aj u tajapúa, aj
pu'ij cahuáayu' huataséjre ti cuéeinara', ajta i ti avá'caj
a'yaa pu ántyapuaj tijn I ti tyámua' een ti ajta tzáahu-
atyí'ra'aj jin tyí'xaj, ji'nye tyámua' pu tyí'ijtaca'aj, ajta
a'yan cha'taj tyí'nyo'sa'ca'aj. ¹² A'yaa pu huasé'rihua'aj
i ji'sáara' ti'ij tiéj ti á'taa, ajta mui'caa tyo'carújtja'aj-
ma'caa i cúruun i jumú'új jitze, ajta jitzán á'yu'si'ij je'ej
ti a'ñin ántyapuaj, ajta a'ñi na'aj jusñij yó'itej. ¹³ Ajta i
cáanarij ti tyí'chajca'aj xúure'ej pu jéehua a'ma'ca'aj,
ajta a'yan ántyapuaj tijn I Nyúucaria'ra' i Dios. ¹⁴ Majta
cújta' huajú'ca'aj i xantáaru' maj tajapúa já'ma'can,
cuéeinavi' metyi'cháaj ti tyí'tyama'astájiyica'ca'aj ti ajta
huápu'i'ij tyí'jé're'en ajta quee tyí'choomuavi'ca'aj, maj-
ta je'en cahuáayu'uj japua ave'tye'tya'ajma'caa maj
cueinaa. ¹⁵ Ajta i tyényi'tze' náhuaaj pu éejnyinyiica'aj
ti huápu'i'ij tyí'itzij, ti'ij jin tyihuo'puéjtye'en i néijmi'caa
i tyeétyee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua.

Ca'nyéjrij pu jin tyihuo'ta'íjtye'sij. Ajta a'ñin hua' japua
jaráriesij i ti jin huápu'i'ij nyú'camu' i Dios ti néijmi'i jin
antyúumua'reej. ¹⁶ Ajta i máancajra'an jitze, huárita'
pujmua' a'yaa pu tyé'yu'si' tijn: "Hua' tajtúhuan i
tajtúhuaanyij, ajta i ti tyihua'íjtye' i maj tyí'ijta."

¹⁷ Nyajta je'en séej huaséj i ti tajapúa tyí'huüre', a'áa
pu jo'tyávaaca'aj i xicáj jitze, a'yaa pu ca'nyiin jin tyi-
huo'tajé néijmi'caa i pína'see i maj jútye' ra'ra' tijn:

—Siata'aj mujo'vá'ju'un siaj sij tyú'cua'nyij i Dios ti
tyaja'muacue'tyen, ¹⁸ siaj sij jáacua'nyij i huá'hue'ra'
a'ñimaj i maj tyí'ijta, i maj tyihua'íjtye' i xantáaru', siajta
i huá'hue'ra' i tyétyacaa i maj jéehua uhuácaca'nye',
siajta huá'hue'ra' i cahuáayu'uj, majta i maj ave'-
tye'tya'ajma'caa, néijmi'i i huá'hue'ra' i tyétyacaa, i
maj juxáahuaaj ciñyej, nusu i maj ca'nyéjrij jin tyí'-
muarie', i maj ciléenye' jin tyityatatyíj, nusu i maj
va'cán jin tyí'huüre'.

¹⁹ Nyati'ij nyij jaaséej a'ñici i ti je'ej pua'aj huasé'rin
nyajta i maj tyí'ijta i cháanacaj japua hua' jamuán i jux-
antáaru'ustyamua', maj aja'tyúusi'ria'ca'aj mej mij
jaatanyo'si'tye'en a'ñici i ti avá'caj i cahuáayu' japua,
majta i xantáaru'ustyamua'mua'. ²⁰ Ajta a'ñjna i tyí'tíj ti
je'ej pua'aj huasé'rin, a'ñi mu huatyéevi', majta jamuán
a'ñjna i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'ñjna jitze ma'can, i ti
ajta jitzán ma'can jéehua tyu'muáriej. A'ñi pu jin
huo'cuanamuaj a'ñjna i ti jitzán ma'can hue'tzij jin tyí'x-
ajtaca'aj, a'ñijma i maj huatóoa' maj hua' jitze jo'yú'xaj
je'ej ti ántyapuaj a'ñjna i tyí'tíj majta jaatyánajchaca'. Aj
pu'ij a'ñjna i tyí'tíj ti je'ej pua'aj huasé'rin, ajta i ti
hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj a'ñi mu huaví'ri'huaca', mati'ij
mij a'áa huaja'tyáahua'xij júurican jo'tij ja'alaguun ti
asúufrej jin á'taa. ²¹ Majta i séecan a'ñi mu huácu'i-
ihuaca' a'ñjna jime' i chúun ti éejnyinyiica'aj i tyény-
i'tze' a'ñjna i ti cahuáayu' japua avá'caj, majta néijmi'i i

pína'see tyámua' mu tyityaatajúj'xaj a'ñjna jime' i
huá'hue'ra' i maj huácu'ij.

Ciríistu' pu tyu'ta'íjtaj séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj

20 Séej nu huaséj i ti tajapúa tyí'huüre' ti jútye'
aje'cáma'ca'aj, ajta yáavij huáchuisima'aj i ti jin
ja'tyáanaj jo'tij ja'tyácun ajta cadéenaj huapísime'ej ti
vivéj. ² Aj pu'ij jaatyéevi' a'ñici i cú'cu'uj, a'ñjna i ti jájcuaj
imuáj huataséjre, i ti a'ñin pué'een i tyiyáaru', aj pu'ij
jaatyáaj'quee ti'ij séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj ji'qui'huaj. ³ Aj
pu'ij a'áa ye'tyájrree jo'tij ja'tyácun, ajta je'en ja'tyáanaj
ta'aj ij quee che' huá'cuanamuaj i maj séej chuéj japua
já'ma'can 'asta na'aj quee mutyojo'me'en séej ví'ra'aj
nyinyi'ra'aj, aj pu'ij té'ej círa'tzuj tyu'tátuihuaj.

⁴ Nyati'ij nyij ipuárij tyu'séj, a'ñijma mu jitzán acá-
tye'tya'aj i maj ja'ancuríaa' mej mij huo'xájtje'en i tyeé-
tyee. Nyajta je'en hua' júuricamej huaséj a'ñijma i maj
hui'ijveechixij i hua' mu'uj a'ñjna jime' maj tyámua'
éenye'ej i Jesús jimi, majta a'ñjna jitze i nyúucaria'ra' i
Dios. A'ñimaj i maj quee jaatyánajchaca' a'ñici i ti je'ej
pua'aj huasé'rin camu majta i ti jahuüre', majta quee
huatóoa' maj hua'ajtyiyú'xaxi'in i huá'cuatze' nusu i
jumuáca' jitze. Aj nu nyij huo'séj maj huatájuuriaca'
majta je'en jamuán tyu'ta'íjtaca' i Ciríistu' séej ví'ra'aj
nyinyi'ra'aj jitze. ⁵ Majta i séecan i maj huácu'ij, camu
huatájuuriaca' 'asta na'aj quee mutyojo'mej séej
ví'ra'aj nyinyi'ra'aj. A'ii mu a'ñin pué'een i maj
anaquéj huatájuuriaca'. ⁶ Miche' huatóotyamua've'en
a'ñimaj i maj hua' jamuán anáatya'aj huatájuurij, ji'nye
a'ñijma mu jitze ajtyáma'can i tyeétyeristyamua'me'en i
Dios. Majta quee che' cui'nyij, sulu a'ñi mu tyitye'en-
tyárutyij i Dios jimi, majta i Ciríistu' jimi, mej mij séej
ví'ra'aj nyinyi'ra'aj jamuán tyu'ta'íjtaj.

Dios pu ja'antyimué'tij i tyiyáaru'

⁷ Ti'ij mutyojo'me'en i séej ví'ra'aj nyinyi'ra'aj, a'ñi pu i
tyiyáaru' huatátuihuaj jo'tij je'tyánami'huaca'aj, ⁸ aj
pu'ij eetaméj ti'ij huo'cuanamuan a'ñijma i maj séej
chuéj japua já'ma'can, i maj a'áa jo'cháatimee jo'tij i
xicáj jé'ejnyinyiij, majta i maj a'áa pujmua'
jo'cháatimee jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij, majta i maj
ajtyapuáj pujmua' jo'cháatimee, majta i maj áatyey puj-
mua' huacháatimee, ajta a'ñici i ti a'yan ántyapuaj tijn
Gog, ajta a'ñici i Magog, majta néijmi'caa i maj hua'
jitze ajtyáma'can i maj a'yan ará'asej ti'ij i séj ti a'áa
ja'ajtyáajcaj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'éj, a'ñijma mu
mij tyísi're'ej mej mij huatyényo'se'en. ⁹ Mati'ij mij néi-
jmi'que' oorióonajchaca' ti'ij na'aj ooyóhuaj i chuéj,
mati'ij mij hua'ajnáj jo'maj tyojo'tyá'inaamuarica'aj i
maj tyámua' een i Dios jimi, a'ñijma i Dios ti hua'xie've'.
Ajta tiéj pu uje'cájvej u tajapúa, ti'quij huo'tyáatiej a'ñij-
ma i maj jamuán huajú'ca'aj i tyiyáaru'. ¹⁰ Ajta i
tyiyáaru', i ti huo'cuanamuaj, a'áa pu ja'tyáriehuaca'
jo'tij ja'alaguun ajta já'taa i asúufrej jime', jo'maj majta
ja'tyáavatzij a'ñjna i ti je'ej pua'aj huasé'rin ajta a'ñjna i
ti jahuüria'ca'aj, ajta a'ñjna i ti hue'tzij jin tyí'xajtaca'aj.

A'áa mu mij jajpuéetzij muá'ju'un tújca majta tíca' majta jusén jime'.

Dios pu huá'xijtye'en a'ájna jo'tij já'sejre' i ipuárij ti ve'ej

¹¹ Nyati'ij nyij ipuárij huaséj ti ve'ej ti naa tyí'cueenara', nyajta a'áj huaséj i acájca. Ajta i cháanacaj, ajta i tajapuá, a'áa pu ja'huóopua'rixij a'ájna jimi, camu che' ma' já'sejria'ca'aj. ¹² Nyajta je'en a'ájma huaséj i maj huácuuj, i maj huásasij majta i maj cíleen, a'áa mu ja'riá'vaaca'aj a'ájna jimi i ipuárij, aj mu mij séej ootácuuraca' i yu'xarij, majtáhua'aj séej ootácuuraca' i yu'xarij i maj jitzán á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i maj júurij huatyá'itzeere'ej i Dios jimi. Majta a'áimaj i maj merij huácuu'ijca a'yaa mu tyityo'xíjtyi'ihuaca' je'ej maj tyi'táj huáruuj mati'ij móoj júurica'aj, majta je'ej ti tyé'yu'si'ihuaca'aj i yu'xarij jitze. ¹³ Aj mu mij huataséjre i maj atyácuui i jájtyij jitze, majta néijmi' i séecan i maj huácuu'ijca, néijmi' i mu majtáhua'aj huatájuurica', aj pu'ij Dios huo'xíjtye' a'ájna jime' je'ej maj tyi'táj jin huaráj mati'ij móoj júurica'aj. ¹⁴ Ajta je'en a'ájna i ti tyí'tyacui'caa a'áa pu ja'tyáreehuaca' jo'tij ja'alaguun ajta á'taa asúufrej jime'. A'íi pu a'áin pué'een i maj majtáhua'aj jin cui'nyij, ¹⁵ a'áa mu majta huaja'tyáahua'xij i maj quee áyu'si'ihuaca'aj je'ej maj ántya'ruj i yu'xarij jitze ti hua'tá'caa maj jusén jin júurij huatyá'itzeere'en i Dios jimi.

A'ájna i tajapuá ti já'sejre' ti jájcuaj ajta i cháanacaj ti ajta jájcuaj

21 Aj nu nyij tányij i tajapuá huaséj ti jájcuaj, nyajta i cháanacaj ti ajta jájcuaj, ji'nye a'ájna i tajapuá ti anaquéej séjria'ca'aj, ajta a'ájna i cháanacaj ti mí'ma'can, capu che' séjria'ca'aj, ajta i jájtyij ti ve'ej, capu ajta che' séjria'ca'aj.

² Nyajta je'en jaaséj i chájta'naj ti jájcuaj ti ajta naa een i ti a'yan ántyapua'j tijin Jerusalén, ti jútye' aje'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. Tyámua' pu huóoruuj a'ájna i chájta'naj ti'ij i íti' ti huatyéviche'sij. ³ Nyajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti ca'nyíin jin a'áa tyojo'taxájta'ca' jo'tij i ipuárij jo'tyávaaca'aj, a'yaa pu tyi'xajta'aj tijin:

—Iiye'ej pu putyí'ricij jo'tij já'sejre' i Dios hua' jamuán i tyétyaca. Hua' jamuán pu huatyá'itzeere'ej, majta a'áimaj mu tye'fyeristyamua'me'en pue'éenye'ej ta'mej. ⁴ Tyámua' pu tyihuo'tyéjeevij mej mij quee che' juxaamui'iritya'aj, camu che' cui'nyij, camu che' juxaamui'iritya'aj muá'ju'un a'ájna jime' ti sáij huamu'f, camu majta che' juyiinyaj muá'ju'un, camu che' tyi'táj jin jajpuéetzij muá'ju'un, ji'nye a'ájna i ti aamí' tyi'sejria'ca'aj capu che' tyi'séere'ej ta'mej.

⁵ Ajta a'ájna i ti ipuárij jitze acájca a'yaa pu tyu'taxájta'ca' tijin:

—Nyáaj nu néijmi' i tyi'jajcuare'en i ti tyi'sejre'.

Ajta a'yan tijin:

—Ootyéyu'xaj a'ájci, ji'nye a'íi pu nyúucarij tzáahuatyí'ra'aj jin tyí'xaj, ajta i'rij siaj jitzán tyú'ca'nyej.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaa'j tijin:

—Pu'rij tye'entyíci'piihuaca'. Nyáaj nu a'áin pué'een i nyaj anájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtij, nyáaj nu jájcuaj imuáj huataséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej. A'táj tina'aj ti huata'imu'un nyáaj nu huáapua'aj jaatá'sij a'ájci i jájtyij ti a'áa já'ajnyinyii jo'tij ja'ajréxaj, a'ájna i jájtyij i ti jin júurij ja'mej jusén jime'. ⁷ Ajta a'ájna i ti tyu'tyámue'tin, néijmi' i pu a'ájna tyá'ci'tyij, nyáaj nu Dios ra' pue'éenye'ej na'mej, ajta a'áin pu nyiyóoj pue'éenye'ej ta'mej. ⁸ Majta a'áimaj i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj tyú'xana've', i maj tyi'tyacui'caa, i maj úuca jamuán juxana'cire', i maj tyi'chahuaa, i maj sánturij najchej majta i maj tyi'hue'taca, a'yaa pu tyihuá'ci'tyij maj a'áa jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'alaguun ti asúufrej jin á'taa, a'áin pu a'áin pué'een i maj jin majtáhua'aj cui'nyij.

I Jerusalén ti jájcuaj

⁹ Aj pu'ij sáij nye jimi aje'ré'nyej i ti tajapuá tyi'huire' ti hua' jitze ajtyáma'can i maj aráahua'puaj ará'asej, i maj túxa'aj tyi'tyá'pu'ca'aj i ti ajta aráahua'puaj tya'rá'asej, i ti jitzán arámuaaca'aj i cui'nyí'ra'aj i maj jin jajpuéetzica'aj i tye'fye'e, a'yaa pu tyinaaté'exaa'j tijin:

—Mujo'té'yi'ij, nyáaj nu muaataséjratye'sij a'ájna i ti jimí tya'tóoraj i cánya'aj ti ajta íra'ra'an pue'éenye'ej ta'mej.

¹⁰ Ajta je'ej ti tyinaataséjra i júuricama'ra' i Dios, a'áin pu i ti tajapuá tyi'huire' nyojoovi'tij jo'tij jirij jo'tácaj ti huápu'ij ájtyeej, aj pu'ij naataséjraj i chájta'naj ti naa een i ti a'yan ántyapua'j tijin Jerusalén, a'áa pu jútye' je'cáma'ca'aj jo'tij i Dios já'sejre'. ¹¹ Naa pu tyi'tyama'astáji'caa a'ájna i chájta'naj ti'ij ajta i Dios ti huápu'ij naa huasé'rin, a'yaa pu tyi'tyáatyi'caa ti'ij i tyetyéj ti huápu'ij tyá'najchij, ti'ij ajta tyi'tatzaj a'ájna i cristal. ¹² Va'táj pu jin curiá'nami' ajta tyámua' tyé'ejtyee, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu ará'axca jo'tij ja'pueertaj, ajta jo'tij ja'pueertaj tajmee a'áin mu eetyú'uuca'aj i maj tajapuá tyi'huire', ajta néijmi'que' puéertaj jitze sáij ajta sáij a'yaa pu tyé'yu'si'ihuaca'aj je'ej maj ántya'ruj a'áimaj i tye'fyeristyamua'me'en i maj hua' jitze eeráma'can a'áimaj i yójmua'mua' maj Israel jitze ajtyáma'can. ¹³ Huéicaj pu pua'maquéj a'puéertaca'aj a'ájna pujmua', jo'tij i xicáj jé'ejnyinyii, ajta huéicaj pua'maquéj ajtyapuaj pujmua', a'yaa pu ajta huéicaque' tyá'pueertaca'aj áatyej pujmua', ajta huéicaque' a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj ja'ancáru'pij. ¹⁴ Ajta tamuáamuata' japuan hua'puaj i tyetyéj ataquéetime i ti japuan ájtaavijhuaca' i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, a'áin pu'ij jitze á'yu'si'ij je'ej maj ántya'ruj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i cánya'aj ti hua'antyíhuoj.

¹⁵ Ajta a'ájna i ti tajapuá tyi'huire' ti nyajamuan tyi'xajta'ca'aj, a'áin pu tyi'táj iityéchooca'aj ti'ij ciyéj ti ooroj jin taavijhuaca'aj, a'íi pu a'áin pué'een i ti jin jaatyé'iten a'chu tij ve'ej i chájta'naj, ajta a'chu ti antayóhuaj i

puéertaj, ajta a'chu ti ájtyeej i ti ájtaavijhuaca'. ¹⁶ Ajta i chájta'naj juxa'aj pu huatátyeevi'ca'aj, a'chu ti huatátyeej a'yaa pu cha'tána'aj ooyóhuaj. Ajta i ti tajapuá tyí'huüre' a'ñi pu jaatyé'itej i chájta'naj a'ñina jime' i ciyéj, hua'puaj ví'ra'aj quiloometroj pu huatátyeej i chájta'naj, a'yaa pu cha'tána'aj aantayóoj, ajta a'yan cha'tána'aj ájtyeevi'ij. ¹⁷ Aj pu'ij té'ej jaatyé'itej a'ñici i ti ájtaavijhuaca', a'yaa pu'ij ájtyeej huéecatyej japuan anxíviij meetroj pu ájtyeej, ajta a'ñina i ti tajapuá tyí'huüre' a'yaa pu tyeetyé'itej mati'ij tyá'mua'reej i tyéyaca.

¹⁸ Ajta i jáxu'uj tyetyéj pu jin ájtaavijhuaca' maj a'yan jatamuá'muaj tijin diamante, ajta néijmi'i i chájta'naj, ooroj pu jin taavijhuaca'aj, ajta a'yan tya'tátaave'ej ti'ij i jájtya'huua. ¹⁹ Ajta i ti atátaavijhuaj i ti japuan ájtaavijhuaj i ti jin curiá'nami' i chájta'naj, naa pu tyámuá tyí'taavijhuaca'aj a'ñina jime' i tyetyéj ti huápu'ij naa huasé'rin, anaqueej pu a'ñina i tyetyéj ti a'yan ántya-puaj tijin diamante, ajtáhuaj a'ñi i zafiro ti puíríci, ajta a'ñina i ágata ti tyetyéj pué'een ti sñichira', ajta a'ñina i tyetyéj ti huá'raa esmeralda ti ántya-puaj, ²⁰ ajta a'ñina i ónice ti yú'xare', ajta a'ñina i cornalina ti po'vij, ajta i crisólito ti tyóomuara', ajta a'ñina i berilo ti cñ tyí'tyoomuara', ajta a'ñina i topacio ti naa tyí'tyoomuara', a'ñina crisoprasa ti naa tyí'tyoomuara' ajta cñ tyi'hua'raa, ajta a'ñina jacinto ti nacámuaa, ajta a'ñina i amatísta ti naa tyí'nyeevi'ij. ²¹ A'ñina i puéertaj ti tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'ñi pu jin taavijhuaca'aj i peerla. Ajta néijmi'i i cáayej ooroj pu jin taavijhuaca'aj ti a'yan tyí'tatzaj ti'ij i jájtya'huua.

²² Nyajta quee tyejúuj a jo'séj, i chájta'naj jitze, ji'nye a'ñina i tavástará', i Dios ti néijmi'i jin antyúumuaree, a'ñi mu a'ñin pué'een i tyejúuj, ajta a'ñina i cánya'aj. ²³ Ajta a'ñina jitze i chájta'naj, capu juxie've' ti i xicáj huá'tatzavi'tya'aj nusu i máxcirie', ji'nye a'ñi pu jin i Dios huányeevi'ij, ajta a'ñina i cánya'aj, a'ñi pu a'ñin pué'een i tatzárij. ²⁴ Majta a'ñimaj i tyeétyee a'ñi mu nyéeri'iste' cñnyej muá'ju'un i chájta'naj jitze, majta a'ñimaj i maj tyihuá'ijtye' i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua, a'ñi mu tyu'tátuiire'sij i maj jin chíjtyaanyi'taca'aj. ²⁵ Camu a'náj tye'tyánasij jo'tij ja'pueertaj i chájta'naj jitze, ajta quee a'náj huatáca'aj ta'mej, ²⁶ a'ñi mu jimi tyu'tátuiire'ej néijmi'i i maj tyí'ijcha'ij i maj va'cán jin tyityatatyíj, majta i maj jin huápu'ij naa huasé'rihua'aj, ²⁷ ajta quee a'náj tyi'táj ti xána'vi're' utyárutyij u chájta'naj jitze, nusu a'táj ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, nusu i ti tyú'cuanamuaj. Sulu a'ñi mu'uj i maj á'yu'si'ij i yú'xaria'ra' jitze i cánya'aj i ti hua'tá'caa mej mij jusén jin júurij.

A'ñina i jájtya'naj ajta i ciyéj ti a'áa já'sejre'

22 A'ñina i ti tajapuá tyí'huüre' pu jájtya'naj naataséjraj ti naa éenye'ej mui'yej, ajta a'ñina i jájtyij júuricamej pu tyu'tá'caa. Naa pu tyí'me'estij i jájtyij ti'ij i cristal, ajta a'áa je'ránaycaaa jo'tij jo'tyéjvee i ipuárij ti jitzán acájca i Dios, ajta a'ñina i cánya'aj. ² Ajta a'áa jé'ta' je'cámu'iyaca'aj i cáayej jitze, ajta juxa'aj i ciyéj tye'ejtyaváatima'caa jo'tij joo'ástimee i jájtyij, a'ñi

pu a'ñin pué'een i ciyéj i maj jin júurij muá'ra'nyij, tamuáamuata' japuan hua'puaj pu pua'máj tajcaria'aj séej nyinyi'ra'aj jitze, ajta i xámue'ra', a'yaa pu tyí'huüre' mej mij a'ñina jin tyihuó'huatye'en a'ñimaj i maj séej chuéj japua jo'cháatimee. ³ Capu che' tyi'táj séeria'aj ta'mej ti je'ej pua'aj huó'uurej. A'ñina i ipuar-iáara'an i Dios ajta i cánya'aj, a'ñi pu séeria'aj ta'mej i chájta'naj jitze, mej mij i tyeétyeristyamua'me'en jaatyáanajche. ⁴ A'ñi mu jaséeraj muá'ju'un, ajta huá'cuaatze' séeria'aj ta'mej je'ej ti a'ñin ántya-puaj. ⁵ Capu a'náj huatyática'rij a'ájna, majta a'ñimaj i maj a'áa ja'chej, capu che' hua' jitze juxié'va'aj ta'mej i tatzárij, nusu i xicáj, ji'nye a'ñi pu tavástará' i Dios hua'tatzavi'raj ja'mej, majta a'ñimaj mu tyi'ítaj muá'ju'un jusén jime'.

⁶ Aj pu'ij a'yan tyinaaté'exaaj a'ñina i ti tajapuá tyí'huüre' tijin:

—A'ñi pu i nyúucarij tzáahuatyí'ra'aj jin séejre' ajta ji'récán jime'. A'ñina i tavástará' i Dios, a'ñi pu a'yan tyi'huo'tá' i ju júuricamej a'ñimaj i maj jitzán ma'can tyi'xajta'aj, a'ñi pu'ij ajta nyéetzij nyojo'ta'ityaca' nyej nyij tyihuo'taséjratye'en a'ñimaj i maj jahuüre' i Dios je'ej ti jiye'tzín atyojo're'nyesij.

⁷ —ijiyet'zín nu uvé'nyesij!

i'Che' huatóotyamua've'en a'ñina i ti ja'astej je'ej ti tyé'yu'si' a'ñici i yu'xarij jitze!

⁸ Nyáaj, Juan, nyáaj nu jáanamujri' nyajta jaaséj je'ej ti tyé'yu'si' a'ñina jitze i yu'xarij. Ajta nyati'ij a'yan tyáanamujri', nyajta a'yan tyu'séj, aj nu nyij jimi tyi'tunutaca' a'ñici i ti tajapuá tyí'huüre', nyej nyij jaatyáanajche. ⁹ Ajta a'ñina a'yaa pu tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj a'yan rijcaj, ji'nye nyáaj nu nyajta jahuüre' i Dios, a'yájna pati'ij muáaj, ajta mati'ij majta a'ihuáa-mua' i maj Dios jitze ma'can tyi'xajta'aj majta néijmi'i a'ñimaj i maj a'yan ricij je'ej ti tyé'yu'si' a'ñici jitze i yu'xarij. Pata'aj a'ñi huatyáanajchej i Dios.

¹⁰ A'yaa pu ajta tyinaaté'exaaj tijin:

—Capáj ja'avaataj i nyúucarij ti á'yu'si'ij a'ñina jitze i yu'xarij, ji'nye pu'ríj atyojo're'nyesij a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij. ¹¹ Ajta a'ñina i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, che' ooj je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij, ajta i ti xána'vi're', che' ooj xána'visi' séjre'ej, ajta i ti ji'réenye'ej séejre' i Dios jimi, che' ooj tyámuá' tyi'sejri-a'aj.

¹² —A'yaa pu tyi'ja'yájna, nyáaj nu jiye'tzín uvé'nyesij, nyajta jaa'á'sima'aj na'mej je'ej ti sñi tyi'táj jin huaríj.

¹³ Nyáaj nu a'ñin pué'een i ta'nájcaj, nyajta i nyaj uvé'tyajtij, nyajta a'ñin pué'een i nyaj jájcuaj imuáaj huaséjre, nyajta jusén jime' séeria'aj na'mej, nyáaj nu anaqueej huataséjre ti'ij quee xu tyi'táj séjria'ca'aj, nyajta nu a'ñin pué'een i nyaj néijmi'i tya'ancuriáa'sij ti'ij tye'entyipua'rej ijíj ti tyi'sejre'.

¹⁴ Miche' huatóotyamua've'en a'ñimaj i maj tyi'jo'si-caa i tyúucaanaa ti'ij a'yan tyihuó'ci'tyij maj jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj i maj jin júurij huatyá'itzeere'en, mej mij majta a'áa jo'tyájrutyey jo'tij ja'pueertaj i chájta'naj. ¹⁵ Majta apua'quéj mu jo'tyá'itzeere'ej i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, majta i maj tyi'chahuaaraj, majta i

maj juxana'cire', majta i maj tyí'tyacui'caa, majta i maj sáanturij na'michej majta néijmi'i i ti a'yan tyi-hua'ráanajchi i ti hue'tzij pué'een, mej mij a'náj tina'aj tyí'hue'taj.

¹⁶ —Nyáaj, Jesús, nyáaj nu jaata'ítyaca' ja'mua jimi a'íjci i ti nyahuiire' tí'ij tyajamuaté'exaatye' mua'ajmaj mu siaj jus'rii i tyeyúuj tzajta'. Nyáaj nu a'íin pué'een i nyaj David jitze eeráma'can. Nyáaj nu a'íin pué'een i xú'ra'vej ti eeré'nyinyii tapuá'risima'caj.

¹⁷ Ajta i júuricama'ra' i Dios, ajta i ti oochán huatyée-vichej i cánya'aj, a'yaa mu tyí'xaj tijin:

—Mupo've'me'.

Ajta i ti iityánamuaj, che' ajta a'yan tyu'taxáj tijin:

—Mupo've'me'.

Ajta i ti í'mu'uj, ajta jaxie'va'aj ti huaye'en, che' mu-jo've'me'en ajta je'en huáapua'aj jaayé'en i jájtyij i ti jin júurij huatyá'itzeere'ej.

¹⁸ Ajta néijmi'i i maj janamuaj je'ej ti tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij Dios jimi ti já'ma'can, tipua'aj seequéj tyaataxáj, Dios pu puéjtzij jaatá'sij a'yájna tí'ij tyé'yu'si' a'íjci jitze i yu'xarij. ¹⁹ Ajta tipua'aj a'tíj je'cácaa jóo'uu-naj i ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, Dios pu jáa'ri'raj i ti jací'tyij ti jáacua'nyij i táque'ra' i ciyéj ti jin júurij já'ra'nyij, ajta quee che' jací'tyij ti a'áa jo'tyájrutyey i chájta'naj jitze ti naa een, a'yájna tí'ij tyé'yu'si' i yu'xarij jitze.

²⁰ Ajta i ti a'íjna jin a'yan tyí'xaj, a'yaa pu tyí'xaj tijin:

—A'yaa pu tyí'ja'yájna, nyáaj nu jiyé'tzín uvé'nyesij.

Che' a'yan tyá'ra'nyij. ¡Mupo've'me' tavástara' Jesús!

²¹ Che' a'íjna i tavástara' i Jesús, che' a'íin tyámua' néijmi'caa mua'ajmaj tyajamuáacha'íin.